844 (2025-2026) – Nr. 1
ingediend op 11 mei 2026 (2025-2026)

Ontwerp van decreet

over het onderwijs XXXVI

Vlaams Parlement

INHOUD

– Memorie van toelichting 3
– Voorontwerp van decreet van 19 december 2025 151
– Bijlagen bij het voorontwerp van decreet van 19 december 2025:
  – Bijlage 1: Bijlage 5 bij het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997 ... 228
  – Bijlage 2: Bijlage 6 bij het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997 ... 232
– Advies Van de Vlaamse Toezichtscommissie
  voor de verwerking van persoonsgegevens 417
– Advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen 437
– Advies van de Vlaamse Onderwijsraad 444
– Protocol nr. 151 houdende de conclusies van de onderhandelingen die
  gevoerd werden in de vergaderingen van het Vlaams Onderhandelingscomité
  voor het Hoger Onderwijs en het Universitair Ziekenhuis Gent
  op 3, 10 en 17 februari 2026 457
– Protocol nr. 154 houdende de conclusies van de onderhandelingen die
  gevoerd werden in de vergaderingen van het Vlaams Onderhandelingscomité
  voor de Basiseducatie op 3 en 10 februari 2026 470
– Protocol nr. 285 houdende de conclusies van de onderhandelingen die
  gevoerd werden in de gemeenschappelijke vergadering van:
  Sectorcomité X – Onderwijs (Vlaamse Gemeenschap);
  Comité voor de Provinciale en Plaatselijke Overheidsdiensten – afdeling 2 –
  onderafdeling “Vlaamse Gemeenschap”;
  Overkoepelend onderhandelingscomité vrij gesubsidieerd onderwijs;
  op 27 januari en 3 februari 478
– Voorontwerp van decreet van 27 februari 2026 503
– Bijlagen bij het voorontwerp van decreet van 27 februari 2026:
  – Bijlage 1: Bijlage 5 bij het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997 ... 581
  – Bijlage 2: Bijlage 6 bij het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997 ... 585
– Advies van de Raad van State 770
– Ontwerp van decreet 838
– Bijlagen bij het ontwerp van decreet:
  – Bijlage 1: Bijlage 5 bij het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997 ... 902
  – Bijlage 2: Bijlage 6 bij het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997 ... 906

ONTWERP VAN DECREET OVER HET ONDERWIJS XXXVI

Samenvatting

Dit ontwerp van decreet bevat **technische bepalingen** die een aantal bestaande niveau- en themadecreten over onderwijs aanvullen en optimaliseren.

Ook beoogt de Vlaamse Regering met onderhavig ontwerp van decreet een aantal **inhoudelijke onderwijsmaatregelen** opgenomen in het Vlaams Regeerakkoord en de Beleidsnota Onderwijs en Vorming, alsook in een aantal concept- en visienota's, te realiseren.

Daarnaast bevat het onderhavige ontwerp van decreet ook enkele bepalingen ter **beperking van de planlast**.

MEMORIE VAN TOELICHTING

I. ALGEMENE TOELICHTING

A. Situering

Dit ontwerp van decreet over het Onderwijs XXXVI beoogt volgende doelstellingen te realiseren.

Een aanvulling en verbetering van een aantal bestaande decreten

Bij hervormingen die zich als gevolg van het legaliteitsbeginsel altijd in een decretale context afspelen, is het niet altijd mogelijk alle consequenties dadelijk in te schatten. Ook de toepassing in de praktijk brengt met zich mee dat een aantal decretale bepalingen nog moeten verfijnd worden. Er dienen zich nieuwe situaties aan, waardoor het nodig is dat de bestaande regelgeving, via verbeteringen, het steeds weer evoluerend onderwijsveld volgt. De betrokken doelgroepen (scholen, instellingen, centra en personeel) vragen dan ook dat de overheid omwille van de duidelijkheid en de rechtszekerheid zo snel mogelijk de nieuwe decretale bepalingen verder verfijnt of aanpast. Meerdere artikelen in dit ontwerp van decreet bevatten dan ook een aantal technische correcties, verduidelijkingen en aanvullingen van bestaande thema- en niveaudecreten.

Een uitvoering van onderwijsmaatregelen opgenomen in het Vlaams Regeerakkoord, de Beleidsnota Onderwijs en Vorming en in een aantal concept- en visienota's

Dit ontwerp van decreet beoogt ook de uitvoering van een aantal inhoudelijke onderwijsmaatregelen. Het betreft maatregelen opgenomen in het Vlaams Regeerakkoord, de Beleidsnota Onderwijs en Vorming en in een aantal concept- en visienota's:

- het mogelijk maken dat de Onderwijsinspectie zich kan toeleggen op de kernopdracht (scholen doorlichten);
- het uittesten van de principes hervorming leerlingenvervoer;
- de hervorming van de financiering van de ouderkoepels;
- het versterken van de evaluatie in het gewoon kleuteronderwijs en toelating tot het gewoon lager onderwijs;
- het investeren in sterk onderwijs, o.a. door (een rechtsgrond voor) extra middelen voor TSO/BSO/KSO;
- het versterken van de aanvangsbegeleiding:
- de opstart van pioniersscholen;
- het besteden van bijzondere aandacht voor de planlast die de academies (DKO) ervaren;
- de overheveling van de onderwijscoördinatie in de Vlaamse en Brusselse gevangenissen naar het Agentschap Justitie en Handhaving;
- het toekennen van micro-credentials in het hoger onderwijs.

Een aantal planlastverminderende maatregelen

Het gaat hierbij om vereenvoudigingen en om vermindering van administratie en planlast, bijvoorbeeld door:

- de uitbreiding van de functionaliteit LeerID;
- de vereenvoudiging van het systeem van toekenning van extra werkingsmiddelen leerlingen met een IAC-verslag type 2;
- de schrapping van het jaarverslag Kunstkuur;
- het afschaffen van de systeembrede analyse in het hoger onderwijs;
- het niet langer moeten verlengen of afsluiten van overeenkomsten die de uitbetaling van de personeelsleden en terugvordering van de loonkosten regelen bij transitie van internaten (vloeit voortaan rechtstreeks voort uit de regelgeving).

B. Inhoud

Probleemstelling en omgevingsanalyse

De kwantiteit en toenemende techniciteit van de regelgeving is de afgelopen jaren, zowel internationaal, federaal als op Vlaams niveau, stelselmatig gegroeid. Ook binnen de sector onderwijs wordt er steeds meer en steeds sneller nieuwe en bijkomende regelgeving gecreëerd. De duurzaamheid van decretale bepalingen neemt af.
Jaarlijks ontstaan er situaties, zoals hierboven onder A beschreven, die leiden tot genummerde decreten. Deze situaties worden veelal veroorzaakt door de snelheid en de hoeveelheid van verschillende regelgevende processen, waaronder ook dat van het genummerd decreet, die vaak gelijktijdig lopen.

Beleidsmaatregelen en doelstelling

Naast een hoofdstuk met een inleidende bepaling en een hoofdstuk met slotbepalingen, bevat dit ontwerp van decreet 19 hoofdstukken, in chronologische volgorde van de bestaande decreten die worden aangevuld en gewijzigd.

Hieronder wordt een overzicht van de belangrijkste bepalingen gegeven. Louter technische correcties worden alleen bij de artikelsgewijze bespreking toegelicht.

Meerdere onderwijsniveaus

Rechtsgrond voor beroep tegen beslissing m.b.t. leerplannen (basisonderwijs, secundair onderwijs, volwassenenonderwijs en deeltijds kunstonderwijs)

Een school- of centrumbestuur ontwikkelt leerplannen en legt deze ter goedkeuring voor aan het Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs, Kwalificaties en Studietoelagen. Het Agentschap kan een leerplan definitief goedkeuren, tijdelijk goedkeuren of niet goedkeuren. Er bestaat op dit moment geen rechtsgrond in de niveauregelgeving basisonderwijs, secundair onderwijs, volwassenenonderwijs en deeltijds kunstonderwijs om tegen deze beslissing beroep aan te tekenen. Met voorliggende fiche wordt een rechtsgrond ingeschreven.

Verbod op sponsoring of mededelingen die rechtstreeks of onrechtstreeks tot doel hebben de verkoop te bevorderen van betalende bijlessen (basisonderwijs, secundair onderwijs en deeltijds kunstonderwijs)

Decretaal geldt reeds een aantal algemene principes waarmee scholen en academies rekening moeten houden bij hun beleid inzake sponsoring of mededelingen die rechtstreeks of onrechtstreeks ten doel hebben de verkoop van producten en diensten te bevorderen. Door een aanvullende bepaling op te nemen waarmee deze voor betalende bijlessen verboden worden, wil de overheid de toeleiding van leerlingen door de school naar een betalend aanbod tegengaan. Daarmee benadrukt de overheid ook de verantwoordelijkheid voor remediëring van elke school en elke academie. Ook de Commissie Zorgvuldig Bestuur wijst er in haar adviezen voor het leerplichtonderwijs op dat het onverenigbaar is met de verantwoordelijkheid van de school en haar streven naar gelijke onderwijskansen wanneer ze, op welke manier ook, een rol opneemt in het bevorderen van betalende bijlessen. Ook benadrukt de commissie dat het deontologisch niet aanvaardbaar is als leerkrachten tegen betaling bijles geven aan leerlingen die ze in het kader van het reguliere lesaanbod beoordelen. De decreten rechtspositie bepalen dat leraren op een correcte manier moeten omgaan met hun leerlingen. Het is dus uitgesloten dat zij betalende bijlessen geven aan leerlingen die zij zelf onderwijzen of evalueren. De opgenomen definitie en de uitdrukkelijke verbodsbepaling laten ook toe om dergelijke sponsoring of mededelingen bij een doorlichting aan te merken als een inbreuk tegen de regelgeving. Op die manier reageert de overheid niet enkel bij klachten. Therapeutische tussenkomsten (zoals kinesitherapie of logopedie) worden niet beoogd door dit artikel.

Kunstkuur (basisonderwijs, secundair onderwijs en deeltijds kunstonderwijs)

Verfijnen doelenkader

Kunstkuur is een samenwerking tussen een school uit het basis-, secundair of hoger onderwijs en een academie waarbij kunst en cultuur op een duurzame manier geïntegreerd worden in het lesgebeuren. De bepaling "het versterken van het cultureel bewustzijn en de culturele expressie" wordt vervangen door een expliciete koppeling met de minimumdoelen voor muzische vorming in het basisonderwijs en de sleutelcompetentie cultureel bewustzijn en culturele expressie in het secundair onderwijs. Hiermee wordt het strategisch doelenkader voor samenwerkingsinitiatieven tussen basisscholen, secundaire scholen en academies verfijnd. Dat draagt bij tot een helder curriculum en een duidelijk referentiekader voor de betrokken leerkrachten.

Kwaliteitszorg

Op basis van de bevindingen van de onderwijsinspectie in de beleidsevaluatie van Kunstkuur, die wijzen op de beperkte meerwaarde van de huidige jaarverslagen voor inhoudelijke opvolging en beleidsverantwoording, worden de verplichte jaarverslagen binnen Kunstkuur geschrapt. Dit draagt bij aan planlastverlaging voor scholen en academies. Het versterkt bovendien de autonomie van scholen, door hen de ruimte te geven om de samenwerking en het realiseren van de doelen op te volgen en te evalueren volgens hun eigen context en noden.
De wijziging in kwaliteitszorg, waarbij de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het kwaliteitsbeleid van Kunstkuur expliciet bij scholen en academies wordt gelegd, stimuleert eigenaarschap en ondersteunt een contextgerichte en ontwikkelingsgerichte opvolging van de samenwerking binnen het bredere kader van interne kwaliteitszorg.

Machtiging verwerking gegevens deelnemers toelatingsproef graduaatsopleiding basisverpleegkunde (secundair onderwijs en hoger onderwijs)

Met het oog op het organiseren van een gezamenlijke toelatingsproef voor de graduaatsopleiding basisverpleegkunde moeten de scholen die de opleiding inrichten, de hogescholen uit de samenwerkingsverbanden en hun associaties gegevens over natuurlijke personen die nog géén student zijn (en die dus nog niet geregistreerd zijn in de verschillende databanken) kunnen delen. Het is immers de bedoeling dat deze instellingen elkaars toelatingsproeven ook valoriseren in hun toelatingsbeleid. Om unieke identificatie van deze personen mogelijk te maken is het gebruik van het rijksregisternummer aangewezen. Hiertoe wordt een rechtsgrond voorzien.

Toelatingsvoorwaarden hoger beroepsonderwijs - diploma secundair onderwijs behaald in centra voor volwassenenonderwijs (secundair onderwijs en hoger onderwijs)

Door de modernisering van het secundair onderwijs worden vanaf schooljaar 2024-2025 nieuwe studiebewijzen uitgereikt. De toelatingsvoorwaarden voor de

opleiding Basisverpleegkunde van het hoger beroepsonderwijs werden hieraan aangepast, maar in het volwassenenonderwijs zal de hervorming van de opleidingen die leiden tot een diploma secundair onderwijs later gebeuren. Daarom wordt een uitzondering voorzien voor de diploma's die daar worden uitgereikt.

Aanpassing overgangsmaatregel uitdovende opleiding HBO5 verpleegkunde (secundair onderwijs en hoger onderwijs)

Vanaf het schooljaar 2023-2024 wordt de HBO5-opleiding Verpleegkunde omgevormd en afgebouwd voor de cursisten die de opleiding voordien waren aangevat. Er werd voorzien dat gedurende de schooljaren 2026-2027 en 2027-2028 de opleiding nog door één school per provincie zal worden ingericht. Praktische belemmeringen verhinderen de uitvoering van deze maatregel, die daarom wordt aangepast naar 'minimum één per provincie'.

Leerplichtonderwijs

Gelijkwaardigheid vervangende minimumdoelen

Een schoolbestuur kan bij de Vlaamse Regering een aanvraag voorleggen tot gelijkwaardigheid van vervangende minimumdoelen in het basis- en secundair onderwijs. De regelgeving hierrond wordt in beperkte mate bijgestuurd.

Wijziging procedure onderwijs permanent onderwijs aan huis (POAH)

In het Regeerakkoord van de Vlaamse Regering 2024-2029 en in de Beleidsnota 2024–2029 Onderwijs en Vorming zijn een aantal bepalingen opgenomen i.v.m. de werking en de opdracht van de Onderwijsinspectie. Zo werd ook opgenomen dat de Onderwijsinspectie zich opnieuw moet focussen op haar kernopdracht, namelijk het doorlichten van wat er in de scholen en op de klasvloer gebeurt. Om dit maximaal mogelijk te maken is een reductie van andere opdrachten, zoals adviseringsopdrachten, noodzakelijk.

De (bindende) adviseringsopdracht van Zorgpunt van de Onderwijsinspectie bij het behandelen van de aanvraag en het toekennen van het recht op permanent onderwijs aan huis (POAH) is zo een opdracht die niet tot de kernopdracht van Onderwijsinspectie behoort en die ook beter opgenomen wordt door een organisatie die dichter bij het kind staat. De (bindende) adviseringsopdracht van de Onderwijsinspectie wordt dan ook geschrapt. De opdracht wordt aan het CLB, als belangrijke actor binnen de begeleiding van leerlingen, toevertrouwd. Kinderen en jongeren horen in de eerste plaats (voltijds) 'naar school te gaan'. Slechts in héél uitzonderlijke situaties kan daar van afgeweken worden, maar aan de andere kant, als het voor het kind nodig is, moet het ook gerealiseerd kunnen worden. Doordat het CLB dienaangaande een bepalende rol krijgt, wordt het POAH nog meer een onderdeel van het handelingsgericht diagnostisch traject dat met de leerling wordt doorlopen.

Aangezien de nieuwe regelgeving ingaat vanaf 1 september 2026 zal de Onderwijsinspectie de dossiers voor POAH-aanvragen voor het schooljaar 2026-2027 die zij ontvangt voor haar laatste zitting voor de start van het schooljaar 2026-2027, beoordelen.

POAH is een maatregel voor leerlingen die wegens een beperking niet naar school kunnen maar die wel onderwijs aankunnen.

Aan de bepalingen uit het Vlaams Regeerakkoord en de Beleidsnota m.b.t. de werking en de rol van de Onderwijsinspectie werd uitvoering gegeven in het Decreet van 21 november 2025 tot wijziging van verschillende decreten wat betreft de werking van de Vlaamse Onderwijsinspectie. Om de nieuwe procedure, waarbij de beslissing voor de toekenning van permanent onderwijs aan huis dichter bij de leerling genomen zal worden, uit te werken, was er nood aan overleg met de sector en was het uitwerken hiervan niet mogelijk binnen het tijdspad van genoemd decreet m.b.t. de onderwijsinspectie.

Decretale rechtsgrond voor toekenning van middelen in het kader van de proeftuin pioniersscholen

Er wordt een decretale rechtsgrond gemaakt om middelen toe te kennen voor de proeftuin pioniersscholen.

De proeftuin pioniersscholen kadert in het beleidstraject dat gelopen wordt richting meer inclusief onderwijs met een evolutie naar scholen voor iedereen.

In de visienota ‘Stappenplan richting een inclusiever onderwijs’ van 4 april 2025 engageert de Vlaamse Regering zich om een lange termijn traject op te starten dat moet leiden tot een meer inclusief onderwijssysteem tegen 2040. De opzet van een proeftuin met pioniersscholen is in de visienota opgenomen als een concrete stap in de evolutie naar meer inclusief onderwijs. Scholen voor gewoon onderwijs, buitengewoon onderwijs, CLB’s en leersteuncentra zullen samen pioniersscholen vormgeven waarin ze personeelsleden samenbrengen in een multidisciplinair team om leerlingen met en zonder specifieke onderwijsbehoeften te onderwijzen en te begeleiden. Op basis van de bevindingen in de pioniersscholen zal vervolgens beleid en regelgeving worden uitgewerkt voor alle scholen in Vlaanderen. De verdere uitwerking van de pioniersscholen is ook opgenomen in de consultatienota over de evolutie naar scholen voor iedereen. Deze consultatienota wordt ter consultatie voorgelegd aan de strategische adviesraden en aan de Staten-Generaal, waarin een brede delegatie van stakeholders betrokken wordt om zich te buigen over de inhoud van de consultatienota.

Het toekennen van middelen voor deze proeftuin betreft middelen voor de pioniersscholen zelf, voor de begeleiding van de pioniersscholen via een consortium en voor onderzoek ter evaluatie van de proeftuin. De artikelen geven de minimale criteria mee voor de selectie van de pioniersscholen en voor de begeleiding ervan via een consortium.

Uitbreiding functionaliteit LeerID

Er komt een uitbreiding van de functionaliteit van LeerID, de single-sign-on-oplossing van de Vlaamse overheid voor kinderen en jongeren. Naast de pure authenticatie van leerlingen, kan de functionaliteit uitgebreid worden naar een transparant datadeelplatform van leerlinggegevens met allerhande applicaties die gebruikt worden in het onderwijs. Dit heeft planlastvermindering tot gevolg voor de onderwijsinstellingen.

Leerlingenvervoer buitengewoon onderwijs: verlenging projecten leerlingenvervoer in een vernieuwde pilootfase

De bestaande overgangsbepaling voor maximum vier schooljaren voor de drie pilootregio's vanaf schooljaar 2022-2023 loopt ten einde: in het schooljaar 2025-2026 gingen de pilootregio's hun laatste werkingsjaar in. Omdat het nieuw regelgevend kader nog in ontwikkeling is, wordt beslist om de pilootregio's met twee schooljaren te verlengen De pilootregio's zullen tijdens deze volgende fase enerzijds hun bestaande werking (bv. organisatie inclusieve opvang) continueren en anderzijds een aantal principes van de hervorming van het leerlingenvervoer, zoals vooropgesteld in het Vlaams Regeerakkoord, uittesten. Het aftoetsen van deze principes en het eventuele bijsturen ervan moet resulteren in een decretaal kader dat Vlaanderenbreed uitgerold wordt. Er wordt hierbij rekening gehouden met de ervaringen m.b.t. het leerlingenvervoer in de pioniersscholen. Voor meer duiding wordt verwezen naar de consultatienota over de evolutie naar scholen voor iedereen. Indien de pilootwerking niet verlengd zou worden, vallen de pilootregio's terug op de bestaande regelgeving zoals beschreven in de omzendbrief zonaal leerlingenvervoer. Dat zou ertoe leiden dat de bestaande good practices moeten afgebouwd worden tot de inwerkingtreding van een nieuw regelgevend kader, dat geïnspireerd zal zijn op die good practices.

Opheffing tijdelijke uitzonderingen op huisonderwijs voor kinderen op de vlucht uit Oekraïne

Er zijn uitzonderingen op de regeling van huisonderwijs (deelname aan de examencommissie en controle door de onderwijsinspectie) voor kinderen op de vlucht uit Oekraïne. De uitzonderingen op de voorwaarden van huisonderwijs voor kinderen op de vlucht uit Oekraïne gaan uit van een zeer tijdelijk verblijf van de vluchtelingen uit Oekraïne in België en een kort verloop van de oorlog in Oekraïne. De uitzonderingen dienen immers om kinderen het Oekraïens onderwijs verder te laten volgen en dit met het oog op een terugkeer naar Oekraïne. Deze uitgangspunten zijn ondertussen achterhaald.

De uitzonderingen op de voorwaarden van huisonderwijs gelden ondertussen al 3 volledige schooljaren. Bij een verlenging tot en met het einde van het schooljaar 2026-2027 omwille van de recente verlenging van richtlijn 2001/55/EG tot 4 maart 2027, zullen de uitzonderingen op de voorwaarden 5 volledige schooljaren van toepassing zijn, en dat terwijl er niet onmiddellijk perspectief is op een einde van de oorlog. Daarom worden de uitzonderingen beperkt tot kinderen op de vlucht uit Oekraïne die bij de start van het schooljaar minder dan één jaar geleden voor het eerst gedomicilieerd waren in België en kinderen die voor 1

januari 2027 12 jaar of ouder zijn (wat betreft de uitzonderingen voor het basisonderwijs) of 16 jaar of ouder zijn (wat betreft de uitzonderingen voor het secundair onderwijs). Zo wordt vermeden dat kinderen die reeds langer huisonderwijs volgen opeens verplicht zijn om zich in een korte periode voor te bereiden op de examencommissies en daarvoor te slagen.

Tweede GOK-controle onderwijsinspectie

Wanneer scholen in het kader van de doorlichting door de onderwijsinspectie een gunstig advies krijgen, maar een negatieve evaluatie voor het gelijkeonderwijskansenbeleid, kan een nieuwe evaluatie van het gelijkeonderwijskansenbeleid binnen het huidige decretale kader pas bij een volgende doorlichting. Dit decreet voorziet de mogelijkheid om het gelijkeonderwijskansenbeleid opnieuw te evalueren buiten het kader van de normale doorlichting.

Verduidelijking vertegenwoordiger lokaal bestuur aanstelling voorzitter LOP

Er gebeurt een verduidelijking over de (on)verenigbaarheid van lid zijn van een lokaal bestuur met het mandaat als voorzitter van het lokaal overlegplatform.

Correctie definitie afstand – correctie verwijzing naar verkeerscode

De definitie van afstand wordt gecorrigeerd, er wordt een correctie opgenomen in de verwijzing naar andere regelgeving, die vanaf 1 juni 2027 in werking treedt.

Optimalisatie wachtlijsten aanmeldingen

Wachtlijsten na de aanmeldingen worden efficiënter: als een kind ‘opgevist’ werd in een school van hogere voorkeur, kan dat kind geschrapt worden van de wachtlijsten in de scholen van lagere voorkeur.

Extra werkingsbudget voor bijkomende capaciteit voor leerlingen met een IAC-verslag type 2 – verandering systematiek van toekennen

Deze maatregel voorziet in een systeem van extra werkingsbudget in het lopende schooljaar voor scholen van gewoon en buitengewoon onderwijs die bijkomende plaatsen creëren voor leerlingen met een IAC-verslag type 2 of een IAC-verslag opleidingsvorm 1 type 2 of opleidingsvorm 2 type 2. Dit systeem komt in de plaats van het huidige systeem van extra werkingsbudget voor scholen die extra inschrijven met een IAC-verslag type 2 of een IAC-verslag opleidingsvorm 1 type 2 of opleidingsvorm 2 type 2, dat met een oproep, aanvraag, toekenning en controle werkt. Om een reductie van planlast bij de scholen en een vereenvoudiging te bekomen, wordt de manier van toekennen van dit werkingsbudget afgestemd op het systeem van het toekennen van extra werkingsbudget voor scholen van B-stroom en BSO.

De focus wordt bij dit extra werkingsbudget gelegd op type 2, omdat er capaciteitsnoden zijn in dit type van het buitengewoon onderwijs. Er wordt niet gekozen voor de andere types, omdat daar minder capaciteitsnoden zijn en er voor deze leerlingen vanaf 1 september 2026 bijkomende mogelijkheden gecreëerd worden in scholen voor gewoon onderwijs en buitengewoon onderwijs die samenwerken met CLB's en leersteuncentra in de pioniersscholen. Voor de leerlingen van type 2 is los van de pioniersscholen een bijkomende inspanning nodig voor bijkomende capaciteit, omdat de noden voor deze doelgroep hoog zijn en inclusie nog minder evident. Voor de doelgroep van leerlingen met een ernstig meervoudige beperking die tot type 2 behoren, is een aanbod buitengewoon onderwijs nog meer aangewezen, maar ook de gewone scholen moeten de mogelijkheid krijgen om in aanmerking te komen voor dit extra werkingsbudget.

Hervorming subsidiëring ouderkoepelverenigingen

Het Vlaams Regeerakkoord 2024-2029 voorziet in een hervorming van de financiering van de huidige ouderkoepelverenigingen naar één gefinancierd aanspreekpunt voor de Vlaamse overheid.

Door deze aanpassing zal voortaan niet langer sprake zijn van de subsidiëring van "ouderkoepelverenigingen" maar van de subsidiëring van één "aanspreekpunt voor ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie". De doelstellingen van het nieuwe aanspreekpunt zijn gelijkaardig aan die van de huidige netgebonden ouderkoepelverenigingen, maar worden vereenvoudigd en dienen opgenomen te worden richting álle onderwijsnetten. Het subsidiëringsmechanisme wordt aangepast aan deze nieuwe realiteit.

Verplichte deelname aan peiling kleuteronderwijs en aan internationaal vergelijkend onderzoek waarbij prestaties worden gemeten

Het recht op kwaliteitsvol onderwijs, verankerd in artikel 22bis van de Grondwet, vormt de grondrechtelijke basis voor de deelnameplicht aan peilingen en internationaal vergelijkend onderzoek. België kent een grote autonomie en vrijheid om onderwijs in te richten (Grondwet, artikel 24, §1), maar laat de overheid toe om maatregelen te treffen om kwaliteitsvol onderwijs te verzekeren. Minimumdoelen zijn een legitiem instrument om minimale kwaliteitseisen te waarborgen in de zin van artikel 13 van het Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele grondrechten.
Minimumdoelen voor het einde van het kleuteronderwijs geven invulling aan de doelstelling om die kwaliteit te meten bij kleuters, waar dat nog niet gebeurde. Het ligt voor de hand dat de overheid nagaat in welke mate deze minimumdoelen worden bereikt.

De visienota over kwaliteitsvolle minimumdoelen in het basisonderwijs van 28 februari 2025 bepaalt dat een peiling wordt ingevoerd die nagaat of kleuters die minimumdoelen bereiken aan het einde van het kleuteronderwijs. Deze maatregel werd decretaal verankerd bij het decreet van 25 juni 2025 betreffende de vaststelling en inwerkingtreding van de minimumdoelen.

Om een voldoende responsgraad te garanderen, wordt de deelname aan de peiling voor de geselecteerde scholen decretaal verplicht.
Deze maatregel beoogt het recht op kwaliteitsvol onderwijs te versterken. Door de peiling wordt zichtbaar in welke mate kleuters de doelen bereiken, hoe dit evolueert en welke kenmerken samenhangen met lagere resultaten. De resultaten zijn een middel voor het ganse kleuteronderwijs en voor kleuterscholen om een duidelijker zicht te krijgen op de resultaten die ze bereiken met de leerlingen.
De kleuterpeiling staat al in het decreet maar scholen die in de steekproef zitten kunnen weigeren. Voortaan wordt deelname voor scholen verplicht. Dit draagt ertoe bij dat de inspanning over alle scholen gespreid wordt.

De deelnameplicht aan internationaal vergelijkend onderzoek waarin leerlingenprestaties worden gemeten, dient hetzelfde doel. Ook daar worden prestaties geanalyseerd en in internationaal perspectief geplaatst, waardoor Vlaanderen niet enkel de eigen trends kan opvolgen, maar zich ook kan spiegelen aan andere onderwijssystemen. Zo draagt deelname bij aan de continue bewaking en versterking van de onderwijskwaliteit in Vlaanderen.

Enkel basisonderwijs

Evaluatie in het gewoon kleuteronderwijs en toelating tot het gewoon lager onderwijs

In het Vlaams Regeerakkoord 2024-2029 is volgende maatregel opgenomen: "De leraren beslissen in de klassenraad aan het einde van het kleuteronderwijs of het kind klaar is voor het 1ste leerjaar. Ouders kunnen dat oordeel niet naast zich neerleggen, maar ze hebben een beroepsmogelijkheid."

In dit ontwerp van decreet wordt er uitvoering gegeven aan deze maatregel. De doelstelling van deze maatregel is garanderen dat alleen leerlingen die voldoende klaar zijn om over te gaan naar het lager onderwijs toegelaten worden tot het lager onderwijs. Het is in het belang van elke leerling dat alle leerlingen die starten in het lager onderwijs een voldoende sterke basis hebben, bijvoorbeeld op het vlak van Nederlands.

Een leerling moet in voldoende mate de doelen uit het leerplan die de te bereiken minimumdoelen beogen, hebben bereikt. Daarnaast houdt de klassenraad kleuteronderwijs ook rekening met de mate waarin de kleuter de doelen uit het leerplan die de na te streven minimumdoelen beogen, heeft nagestreefd. Voor leerlingen met een IAC-verslag in het gewoon onderwijs maakt de klassenraad kleuteronderwijs op basis van het IAC-verslag de inschatting of leerling doorstroomt naar het lager onderwijs.

Bij de evaluatie op het eind van het kleuteronderwijs wordt er geen onderscheid meer gemaakt tussen kleuters die al dan niet 290 halve dagen aanwezig waren. De 290 halve dagen aanwezigheid blijft evenwel van essentieel belang: het blijft het criterium om te bepalen of de kleuter voldoet aan de (deeltijdse) leerplicht én het blijft ook een criterium in functie van de schooltoeslag (Welzijn).

Kinderen laten starten in het lager onderwijs terwijl het duidelijk is dat ze het lager onderwijs niet aankunnen, kan immers zeer nefaste gevolgen hebben, in de eerste plaats uiteraard voor het kind zelf. Verder vormt dit ook een bijkomende belasting voor de leerkracht die veel meer zal moeten differentiëren. De mogelijkheid om een taalintegratietraject op te leggen aan het einde van het kleuteronderwijs blijft ook behouden

Verduidelijking gefaseerde implementatie minimumdoelen

Er wordt verduidelijkt welke minimumdoelen in de overgangsjaren 2028-2029 en 2029-2030 van toepassing zijn op de leerlingen die het getuigschrift basisonderwijs kunnen behalen.

Voor deze cohorten geldt dat zij niet alleen de nieuwe minimumdoelen voor Nederlands, wiskunde en wetenschappen en techniek volgen, maar daarnaast nog de eindtermen die blijven gelden voor Frans, lichamelijke opvoeding, muzische vorming, mens en maatschappij en de leergebiedoverschrijdende eindtermen.

Het criterium voor het uitreiken van het getuigschrift wordt in dit verband afgestemd op artikel 53 van het decreet basisonderwijs: de klassenraad beslist autonoom op basis van het in voldoende mate bereiken van de doelen uit het leerplan die het behalen van de betrokken minimumdoelen of eindtermen beogen.

Technische aanpassing bijlage minimumdoelen

Bijlage 6 van het decreet basisonderwijs, die de nieuwe minimumdoelen bevat, wordt vervangen door een verbeterde versie.

De gecorrigeerde versie van bijlage 6 bevat uitsluitend typografische, technische en nummeringscorrecties. Het gaat om details zoals verkeerd geplaatste leestekens, onjuiste inspringing bij voorbeelden, spellingsfouten of onjuiste nummering.

De inhoud van de minimumdoelen blijft ongewijzigd. Er worden geen nieuwe doelen toegevoegd of geschrapt. Het gaat enkel om een technische correctie die nodig is om de bijlage in haar geheel correct en consistent te nummeren.

Deze wijziging beoogt aldus geen inhoudelijke aanpassing van het doelenkader, maar verzekert de leesbaarheid en rechtszekerheid van de tekst.

Taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal: aanpassing naar aanleiding van de minimumdoelen

Naar aanleiding van de nieuwe minimumdoelen wordt ook de specifieke regeling voor de taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal over de minimumdoelen aangepast. Er wordt voorzien dat er minimumdoelen VGT en dovencultuur worden ontwikkeld voor de taalafdeling. Zolang er geen nieuwe minimumdoelen

VGT en dovencultuur zijn, blijft het principe gelden dat de bestaande ontwikkelingsdoelen VGT en dovencultuur het statuut van minimumdoelen hebben.

Verder wordt ook de lijst met minimumdoelen waar kinderen die doof of slechthorend zijn en ingeschreven zijn in de taalafdeling een vrijstelling voor kunnen krijgen, aangepast. Aangezien er nu ook te bereiken minimumdoelen zijn in het kleuteronderwijs (en dus niet meer enkel na te streven minimumdoelen), wordt er geen onderscheid meer gemaakt tussen het kleuter- en het lager onderwijs voor de procedure.

Capaciteit bepalen op niveau van een leerjaar in het buitengewoon basisonderwijs – pioniersscholen.

Scholen voor buitengewoon basisonderwijs die pioniersscholen (zie hoger) zijn, kunnen voortaan ook capaciteit bepalen op niveau van een leerjaar. Ze zullen ook capaciteit kunnen verschuiven. Op deze manier kunnen ze, indien gewenst, aansluiten bij de structuur van de school voor gewoon basisonderwijs waarmee samengewerkt wordt.

Enkel secundair onderwijs

Beperking van de maximumleeftijd voor leerlingen gewoon secundair onderwijs

Het gewoon secundair onderwijs is vandaag toegankelijk voor leerlingen tot 25 jaar. Er wordt geregeld dat de klassenraad voortaan kan beslissen of een leerling die uiterlijk op 31 december na de aanvang van het schooljaar de leeftijd van 19 jaar heeft bereikt, kan worden toegelaten tot een structuuronderdeel van de eerste of tweede graad. Zo kan de klassenraad van mening zijn dat, gezien de lange tijd die deze leerlingen nog nodig hebben om het secundair onderwijs met succes te voltooien, het meer aangewezen is dat zij gebruik maken van de mogelijkheden in het volwassenonderwijs.

Toekenning van extra werkingsmiddelen voor de duurste structuuronderdelen in tso, bso en kso, om de schoolfactuur te beperken

De rechtsgrond waarmee vandaag werkingsmiddelen worden toegekend om kosten te drukken voor leerlingen in structuuronderdelen gericht op knelpuntberoepen, wordt verruimd naar structuuronderdelen tso, bso en kso in het gewoon en buitengewoon onderwijs OV 4 en naar de integratie- en kwalificatiefase in opleidingsvorm 3.
Met deze rechtsgrond kunnen in een volgende fase, conform het Vlaams Regeerakkoord 2024-2029 en de Beleidsnota Onderwijs 2024-2029, extra werkingsmiddelen worden toegekend vanaf het schooljaar 2026-2027. Doelgroep van de maatregel vormen de tweede en derde graad in het gewoon secundair onderwijs, opleidingsvorm 4 in het buitengewoon onderwijs en de integratie- en kwalificatiefase in opleidingsvorm 3 in het buitengewoon onderwijs. De investering zal focussen op de duurste richtingen, waar een verlaging van de

schoolfactuur voor leerlingen de betaalbaarheid van deze structuuronderdelen of opleidingen moet verhogen.
Het komt de Vlaamse Regering toe clusters van structuuronderdelen of opleidingen die voor deze bijkomende financiering in aanmerking komen en het eraan verbonden gewicht te bepalen, rekening houdend met de kostprijs, de doorstroomkansen naar de arbeidsmarkt of naar het hoger onderwijs en hun maatschappelijke relevantie.
De Vlaamse Regering kan een aantal randvoorwaarden opleggen zodat de schoolfactuur in structuuronderdelen en opleidingen van de tweede en derde graad in het gewoon secundair onderwijs, in opleidingsvorm 4 in het buitengewoon onderwijs alsook voor de integratie- en kwalificatiefase in opleidingsvorm 3 in het buitengewoon onderwijs effectief verlaagt.

Ook kan de Vlaamse Regering bijkomende maatregelen nemen om de transparantie van de bijdrageregeling te verhogen

Overcapaciteit buurt– definitie afstand

De definitie afstand bij de overcapaciteitsgroep voor leerlingen uit de buurt in het secundair onderwijs wordt vereenvoudigd, zodat scholen zelf kunnen beslissen welke applicatie (bvb google maps, waze, …) ze gebruiken. Scholen moeten hierover duidelijk communiceren, op een voor iedereen toegankelijke manier. Ook moet de gekozen applicatie en werkwijze dan voor iedereen toegepast worden om zo de gelijke behandeling te garanderen. Er wordt daarnaast ook een correctie in de verwijzing opgenomen, want het koninklijk besluit van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer en van het gebruik van de openbare weg, waarnaar verwezen wordt, wordt vanaf 1/6/2027 vervangen door het koninklijk besluit van 3 juni 2024 betreffende de code van de openbare weg.

Aanpassing teldag zevende jaren

Er gebeurt een aanpassing aan de teldag voor de zevende jaren gericht op arbeidsmarkt met een duurtijd van twee semesters.

Evaluatie afstandsonderwijs

Interactief afstandsonderwijs kan potentieel een grote impact hebben om de onderwijskwaliteit. Echter zijn er geen gegevens over hoe het interactief afstandsonderwijs in de praktijk verloopt. Gezien de grote impact, is een tijdige evaluatie met het oog op een mogelijke bijsturing nodig. Daarom wordt de evaluatie vervroegd naar 2026-2027 in plaats van 2027-2028. In het schooljaar 2026-2027 is het decretaal kader reeds drie jaar in werking en kan er dus voldoende informatie in functie van een evaluatieonderzoek verzameld worden. Tegelijkertijd biedt een evaluatie in het schooljaar 2026-2027 nog de mogelijkheid om indien nodig deze legislatuur bij te sturen. Bij een evaluatie in het schooljaar 2027-2028 wordt het zeer moeilijk om nog tijdig het decretaal

kader over interactief afstandsonderwijs bij te sturen als uit de evaluatie zou blijken dat bijsturing noodzakelijk is.

Examencommissie secundair onderwijs

Ongewettigd afwezig

Binnen de Examencommissie wordt er niet gewerkt met ziekteattesten, treinattesten, ... om een afwezigheid al dan niet te wettigen. Via het examenreglement wordt via het toekennen van een aantal niet-deelnames het ongewettigd afwezig zijn beperkt getolereerd alvorens tot uitschrijving over te gaan.
Via een technische aanpassing wordt duidelijker de link gelegd tussen enerzijds het begrip 'onwettige afwezigheid' in de Codex Secundair Onderwijs en anderzijds de uitwerking hiervan in het examenreglement.

Onderwijsdoelen

De Examencommissie organiseert op permanente basis examens om getuigschriften en diploma's te verstrekken die gelijkwaardig zijn aan het voltijds secundair onderwijs. Op die manier biedt ze kandidaten een tweede of alternatieve kans op het behalen van een studiebewijs.

De Examencommissie evalueert summatief. Dat wil zeggen dat ze in één examen per vak(onderdeel) oordeelt of kandidaten de onderwijsdoelen in voldoende mate beheersen. Anders dan scholen of centra voor volwassenenonderwijs geeft de Examencommissie geen lessen of begeleiding en oordeelt ze niet over het leer- en ontwikkelingsproces van de kandidaten. De Examencommissie doet dus niet aan permanente evaluatie of procesevaluatie. Er worden ook geen projectweken of themadagen georganiseerd waarbij doelen geëvalueerd worden.

In de geselecteerde studierichtingen toetst de Examencommissie dan ook zo maximaal mogelijk de opgelegde onderwijsdoelen en garandeert ze met valide en betrouwbare examens de gelijkwaardigheid van haar getuigschriften en diploma's met de studiebewijzen uit het reguliere secundair onderwijs. Ze stelt echter vast dat ze een beperkt aantal doelen onvoldoende valide kan evalueren via summatieve toetsing. Het gaat om doelen die men alleen in een schoolse context kan realiseren of die doorgaans via permanente evaluatie of projectwerking doorheen een langere periode worden getoetst.
Voor de 1e graad werd reeds eerder een afwijking verleend op het evalueren van alle doelen van de basisoptie via de Examencommissie (Codex Secundair Onderwijs, art 256/3 §3). Deze nieuwe maatregel regelt een afwijking van een beperkt aantal doelen voor 1e, 2e en 3e graad.

Examens voor gedetineerden

AHOVOKS richt zich in haar doelgroep ook tot gedetineerden in penitentiaire instellingen met het oog op de organisatie van examens die leiden tot getuigschriften en diploma's secundair onderwijs. Hiertoe wordt het volledige examenproces, gaande van de leervraag van de gedetineerden tot het uitreiken van het diploma door de Examencommissie begeleid en gecoördineerd.

Om deze doelgroep gericht te ondersteunen en te begeleiden sluit de leidend ambtenaar van AHOVOKS een protocol met de Vlaamse overheidsdienst justitie.

Enkel deeltijds kunstonderwijs

Verduidelijking koppeling van financierbaarheid leerling aan aanwezigheid

In het deeltijds kunstonderwijs verliest een leerling die meer dan een derde van de leeractiviteiten tussen 1 oktober en de teldag voor de omkaderingsberekening (1 februari) ongewettigd afwezig is, zijn financierbaarheid. Als een leerling meerdere vakken volgt, is het de bedoeling dat die aanwezigheidsvoorwaarde voor alle vakken geldt. Dit wordt nu verduidelijkt.

Versteviging decretale basis Koninklijke Beiaardschool Jef Denyn Mechelen

De Koninklijke Beiaardschool Jef Denyn te Mechelen is als academie voor deeltijds kunstonderwijs erkend en gefinancierd door de Vlaamse Gemeenschap, maar kent op sommige vlakken een afwijkende organisatie (bv. financiering, structuur, omkadering). Om die reden machtigt het decreet van 9 maart 2018 betreffende het deeltijds kunstonderwijs de Vlaamse Regering tot het regelen van "specifieke normen, structuren, vakken en bekwaamheidsbewijzen" (artikel 26). Het besluit dat de Vlaamse Regering hierover nam, het Besluit van de Vlaamse Regering van 4 mei 2018 betreffende het opleidingsaanbod, de structuur, organisatie en financiering van de Koninklijke Beiaardschool Jef Denyn in Mechelen, moest evenwel decretaal bekrachtigd worden, en dat geldt dus ook voor latere wijzigingen aan dat besluit. De werkwijze waarbij de Vlaamse Regering gemachtigd is om eerst regelgeving te creëren, die dan vervolgens toch door het Vlaams Parlement moet worden bekrachtigd, is onnodig omslachtig. Juridisch is het overigens correcter om meer fundamentele principes over bv. financiering, normen, etc. per decreet vast te leggen. Daarom worden bepalingen uit het besluit die fundamenteler zijn, verplaatst naar het Decreet deeltijds kunstonderwijs, en wordt de Vlaamse Regering gemachtigd om het besluit in de toekomst weer aan te passen (zonder decretale bekrachtiging). Er verandert niets aan de inhoud van de regelgeving.

Schrapping onnodige afwijking op toelatingsvoorwaarden 4de graad muziek

In het domein muziek kunnen leerlingen die nog niet alle competenties van de tweede graad hebben verworven toch toegelaten worden tot de derde graad, onder bepaalde voorwaarden ('schuinzitten'). Ook voor de overgang van de derde naar de vierde graad is een dergelijke regeling vandaag mogelijk. 'Schuinzitters' worden geacht om tegen het einde van de derde graad alle basiscompetenties van die graad verworven te hebben. De mogelijkheid voorzien voor de overgang van de derde naar de vierde graad is dus niet zinvol.

Oprichting nieuwe academies: verduidelijking regelgeving

Tot voor kort kon er in het deeltijds kunstonderwijs geen nieuwe academie ontstaan op het grondgebied van gemeenten waar de beoogde opleidingen al worden aangeboden door een andere academie, in de hoofdvestigingsplaats of andere vestigingsplaatsen van die academie. Via Onderwijsdecreet XXXIV werd een bepaling toegevoegd die mogelijk maakt dat in gemeenten die het resultaat zijn van een fusie in 2019 of 2025 een academie kan worden opgericht, als er nog geen hoofdvestigingsplaats maar wel andere vestigingsplaatsen van een academie zijn gevestigd (art. 114 §2, derde lid van het Decreet deeltijds kunstonderwijs). Het schoolbestuur draagt gedurende drie opeenvolgende schooljaren de kost voor de financiering van de personeelsleden en het werkingsbudget.

Het was de bedoeling dat de oprichting erin kon bestaan dat één of meer bestaande structuuronderdelen in vestigingsplaatsen op het grondgebied van de gemeente worden overgenomen door de nieuwe academie, naar analogie van de bestaande figuur van overheveling van vestigingsplaatsen (art. 131 van het Decreet deeltijds kunstonderwijs). Een overheveling kan volgens het decreet echter enkel gebeuren door reeds bestaande schoolbesturen. Zoals de regeling nu geschreven staat, kan een nieuw op te richten academie niet onmiddellijk vestigingsplaatsen van een andere overhevelen, ze moet daarvoor eerst een academie oprichten. M.a.w. als men op 1 september 2026 zou starten met een nieuwe academie, kan men pas het volgende schooljaar (2027-2028) een overheveling doen (te melden tegen 1 maart 2027). Dit was niet de bedoeling van de regelgever bij Onderwijsdecreet XXXIV. Dit wordt nu rechtgezet door een verwijzing naar de figuur van overheveling.

Enkel volwassenenonderwijs

Opheffing onderwijscoördinatie Vocvo in de gevangenissen

De opdracht met betrekking tot de onderwijscoördinatie in de Vlaamse en Brusselse gevangenissen wordt uit het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs geschreven. Zoals aangekondigd in de Beleidsnota Onderwijs en Vorming en de Beleidsnota Justitie en Handhaving zal deze coördinatie ondergebracht worden bij het beleidsdomein Justitie en Handhaving.

Enkel hoger onderwijs

Bewijs van kennis van de bestuurstaal personeel

De Codex Hoger Onderwijs bepaalt dat elk lid van het onderwijzend personeel en van het academisch personeel, belast met een onderwijsopdracht, de onderwijstaal waarin hij een opleidingsonderdeel doceert op adequate wijze moet beheersen. Dit betekent dat het personeelslid die taal moet beheersen op het niveau C1. Dit vereiste beheersingsniveau wordt aangetoond aan de hand van studiebewijzen uitgereikt door officieel erkende instellingen. In de opsomming van de mogelijke studiebewijzen ontbreken het diploma secundair onderwijs en het diploma van gegradueerde, die nu worden toegevoegd.

Indexeringsprincipe bijna-beursbedrag

In het hoger onderwijs bestaan er drie tarieven voor het studiegeld: het 'regulier' tarief, het tarief voor beurstariefstudenten en het tarief voor bijna-beursstudenten. Om te bepalen of een student een bijna-beursstudent is, wordt de bijna-beursgrens momenteel geïndexeerd op basis van de gezondheidsindex van september, bij de start van het academiejaar. Daardoor is het bedrag dat de grens uitmaakt pas gekend tegen eind oktober. Zowel met het oog op rechtszekerheid als met het oog op vermindering van administratieve werklast, is het aangewezen dat de bijna-beursgrens al eerder kan worden vastgesteld en wordt het moment van indexering gelijkgetrokken met deze van de inkomensgrenzen en toelagebedragen van de studietoelagen, die december als referentiemaand hanteren.

Verplichting aanbieden van een Nederlandstalige equivalente hogeronderwijsopleiding

De voorwaarde om een anderstalige opleiding te kunnen aanbieden is dat er ten minste één equivalente Nederlandstalige opleiding in de Vlaamse Gemeenschap moet worden aangeboden, door dezelfde instelling of door een andere hogeronderwijsinstelling. Maar er is geen zekerheid dat deze andere hogeronderwijsinstelling dit zal blijven doen. Op het ogenblik dat deze instelling beslist om deze Nederlandstalige opleiding niet langer in te richten, vervalt één van de basisvoorwaarden voor het mogen aanbieden van de anderstalige opleiding van de andere instelling. Daarom wordt nu bepaald dat op het ogenblik dat er geen equivalente Nederlandstalige opleiding meer wordt aangeboden, de anderstalige opleiding moet worden afgebouwd. Als de equivalente Nederlandstalige opleiding wordt aangeboden door een andere instelling dan deze die de anderstalige opleiding aanbiedt, dan kan deze laatste instelling ervoor opteren om in plaats van de anderstalige opleiding af te bouwen de aanvraag op te starten voor de equivalente Nederlandstalige opleiding.

Toelatingsvoorwaarden hoger onderwijs - diploma SO behaald in cvo

Het decreet van 15 juli 2022 paste de toelatingsvoorwaarden voor graduaats- en bacheloropleidingen aan aan de nieuwe studiebewijzen die na de modernisering van het secundair onderwijs worden uitgereikt vanaf schooljaar 2024-2025. Maar in het volwassenenonderwijs zal deze hervorming later gebeuren. Daarom wordt een uitzondering voorzien voor de diploma's die daar worden uitgereikt.

Schrappen aftopping boni hoger onderwijs

Het financieringssysteem voor het hoger onderwijs kent boni toe voor beursstudenten, werkstudenten en studenten met een functiebeperking. Het aandeel dat deze boni kunnen genereren binnen de respectievelijke variabele onderwijsdelen wordt met artikel III.18 van de Codex Hoger Onderwijs begrensd. Om de inclusie en diversiteit binnen het hoger onderwijs te versterken en

hogeronderwijsinstellingen te compenseren voor de inspanningen die zij hierrond leveren wordt deze begrenzing opgeheven.

Kwijtschelding vast gedeelte inschrijvingsgeld bij niet coördinerende instelling

Het studiegeld in het hoger onderwijs bestaat uit een vast bedrag en een variabel bedrag per studiepunt. Wie binnen dezelfde instelling meerdere opleidingen volgt, betaalt maar één keer het vaste bedrag. Als een student ingeschreven is voor een gezamenlijke georganiseerde opleiding, schrijft hij zich in bij één van de instellingen. Als hij daarnaast aan een instelling die participeert aan de gezamenlijke georganiseerde opleiding inschrijft voor een andere opleiding, dan is het vast gedeelte van het studiegeld opnieuw verschuldigd. Dit wordt rechtgezet.

NVAO

Financiering van de aanvullende opdrachten

De Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) is bevoegd voor de accreditatie van opleidingen in het hoger onderwijs in Vlaanderen en Nederland. Hiervoor ontvangt de NVAO een jaarlijkse financiering vanwege de twee overheden. Elk land kan aanvullende opdrachten aan de NVAO opdragen, die enkel door dat land worden gefinancierd. De decretale basis die nodig is voor de financiering van deze mogelijke aanvullende opdrachten door de Vlaamse Regering wordt nu voorzien.

Middelen begrotingsjaar 2026

NVAO ontvangt jaarlijks een financiële ondersteuning voor diverse kwaliteitszorg- en accreditatieprocedures binnen het Vlaamse hoger onderwijs. Voor het begrotingsjaar 2026 wordt een bijkomend bedrag van 500.000 euro toegekend.

Schrappen systeembrede analyse binnen kwaliteitszorgsysteem hoger onderwijs

De Nederlands Vlaamse Accreditatie Organisatie (NVAO) voert jaarlijkse systeembrede analyses uit om goede praktijken van onderwijsbeleid en onderwijskwaliteit in het hoger onderwijs in beeld te brengen en hoger-onderwijsinstellingen de kans te geven om van elkaar te leren.
Uit het decretaal evaluatierapport van het Vlaamse kwaliteitszorgsysteem is gebleken dat de huidige invulling van de systeembrede analyse dient te worden herzien. Daarop werd een werkgroep samengesteld met vertegenwoordigers van de NVAO, de hogescholen en universiteiten, en de Vlaamse Vereniging van Studenten. De werkgroep adviseerde om de systeembrede analyse in haar huidige vorm definitief stop te zetten.

Aanpassing regelgeving grensoverschrijdend gedrag in het hoger onderwijs

Bepaalde formuleringen in het decreet over grensoverschrijdend gedrag in het hoger onderwijs van 2023 worden aangepast zodat ze beter zijn afgestemd op de federale welzijnswet. De Codex Hoger Onderwijs wordt verduidelijkt om een mogelijke foute interpretatie te vermijden.

Definiëren van micro-credentials in het hoger onderwijs

In het kader van levenslang leren is de laatste jaren het concept 'micro-credentials' geïntroduceerd. Dit zijn leerbewijzen die worden verworven na het behalen van een klein volume aan kennis en vaardigheden. Binnen de Europese Unie winnen micro-credentials aan belang en maken ze steeds vaker deel uit van het aanbod levenslang leren.

In het Vlaams Regeerakkoord 2024-2029 is opgenomen: "We ontwikkelen een systeem om micro-credentials in het hoger onderwijs toe te kennen om levenslang leren aan te moedigen". Samen met de hogeronderwijsinstellingen werd een afsprakenkader hiervoor uitgewerkt. Als gevolg hiervan wordt het begrip micro-credential opgenomen in de Codex Hoger Onderwijs.

Verlenging European Universities

Sinds enkele jaren kunnen hogescholen en universiteiten, via Erasmus+, samen met andere buitenlandse hogeronderwijsinstellingen toetreden tot een European University Alliance. In 2021 en 2023 werd decretaal mogelijk gemaakt dat gezamenlijke opleidingen, georganiseerd in het kader van een European University Alliance, dezelfde uitzonderingen op de regelgeving kunnen gebruiken als andere opleidingen die het gevolg zijn van een Europees financieringsprogramma. De aanpassing verwerkt de recente verduurzaming van het programma van de European University Alliances door de Europese commissie.

Naamswijziging van Engelse vertaling van 'hogeschool'

Op vraag van de Vlaamse Hogescholenraad wordt de Engelse vertaling van 'hogeschool' die is opgenomen in artikel II.4 van de Codex Hoger Onderwijs aangepast. In dit artikel is namelijk opgenomen "De benaming hogeschool wordt vertaald als University College." "University College" wordt nu vervangen door "University of Applied Sciences". Voor die hogescholen die een School of Arts hebben ingericht, of die als geheel beschouwd worden als een School of Arts, wordt de vertaling "University of Applied Sciences and Arts" voorzien.

Aanpassing regelgeving Steunpunt Inclusief Hoger Onderwijs (SIHO) en Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad (VLUHR)

In het voorjaar van 2025 werd er een evaluatie opgeleverd over de werking van SIHO. Uit deze evaluatie bleek dat om de werking van het Steunpunt Inclusief Hoger Onderwijs (SIHO) beter te laten aansluiten bij de noden van het hogeronderwijsveld er wijzigingen nodig zijn aan de opdracht, organisatie en

inbedding van SIHO. In opvolging van deze evaluatie werd een consultatie van betrokken stakeholders georganiseerd. Deze gesprekken hebben geleid tot het voorstel om de opdracht te verruimen naar een expertisecentrum voor inclusief onderwijs met een focus op hoger onderwijs en dit orgaan onder te brengen bij de Vlaamse Universiteiten en Hogescholenraad (VLUHR).

Geldigheidsduur deelname starttoetsen

Na de afname van een starttoets ontvangen de deelnemers een attest van deelname. Decretaal is momenteel bepaald dat dit attest van deelname alleen geldig is voor inschrijving in het lopende academiejaar waarin de test wordt afgenomen of in het academiejaar dat start na de afname van de starttoets. Met deze decreetswijziging wordt nu bepaald dat de geldigheidsduur van het deelnameattest niet meer in het decreet zelf wordt opgenomen, maar wel in de instellingsoverschrijdende reglementen m.b.t. de starttoetsen die VLIR en de Vlaamse Hogescholenraad jaarlijks moeten opstellen.

Wetenschappelijk onderzoek als opdracht van Orpheus instituut

Het Orpheus Instituut is een Hoger Instituut voor Schone Kunsten dat jaarlijks wordt betoelaagd door de Vlaamse Regering. Hiervoor wordt een vijfjaarlijkse beheersovereenkomst gesloten. In deze overeenkomst is opgenomen dat het Orpheus Instituut als opdracht onder andere het verrichten van wetenschappelijk onderzoek heeft. Deze opdracht is niet opgenomen in de Codex Hoger Onderwijs, waardoor het instituut niet in aanmerking komt voor de gedeeltelijke vrijstelling van doorstorten van de bedrijfsvoorheffing op de bezoldigingen van haar onderzoekers. Om dezelfde reden komt het Orpheus Instituut ook niet in aanmerking voor de programma's van het FWO. Deze situatie wordt nu geregulariseerd.

Personeel

Versterken van de aanvangsbegeleiding van startende leerkrachten via een inductiejaar

In het Vlaams Regeerakkoord is in hoofdstuk 11.3 "Sterke leraren in elke klas" vastgelegd dat beginnende leraren in hun eerste jaar 20% van hun totale opdracht kunnen besteden aan aanvangsbegeleiding, een soort van inductiejaar dus: "We zorgen ervoor dat startende leraren in het startjaar van tewerkstelling 80% van de opdracht presteren in het kader van les- en andere opdrachten en 20% besteden in het kader van de aanvangsbegeleiding.".

In de Beleidsnota Onderwijs en Vorming 2024–2029 is hierrond in Beleidsveld 1: Kleuter en leerplichtonderwijs onder de strategische doelstelling 4: investeren in sterk onderwijs bij de operationele doelstelling 6: Investeren in leraren, het volgende opgenomen:

"Om de praktijkschok bij startende leraren op te vangen, is een goede voorbereiding in de lerarenopleiding enerzijds en aanvangsbegeleiding anderzijds cruciaal. We versterken en actualiseren het curriculum van de lerarenopleidingen

met focus op vakinhoud, vakdidactiek en klasmanagement. We zorgen er tevens voor dat startende leraren in het startjaar van tewerkstelling 80% van de opdracht presteren in het kader van les- en andere opdrachten en 20% besteden in het kader van de aanvangsbegeleiding."

Deze afspraak in het Vlaams Regeerakkoord en de Beleidsnota vertrekt niet van de nood aan werkdrukvermindering van startende leerkrachten, wel van een vastgestelde nood bij veel startende leerkrachten in het basis- en secundair onderwijs aan meer aanvangsbegeleiding. Alle leerkrachten in het basis- en secundair onderwijs met een tijdelijke aanstelling van bepaalde duur (TABD) worden beschouwd als startende leerkrachten voor wat het recht op inductie betreft. Ook bij de toekenning van het bestaande recht op aanvangsbegeleiding werd al uitgegaan van een aanstelling van bepaalde duur.

Er wordt in de eerste plaats op aspecten als klasmanagement en vakdidactiek gefocust, maar ook andere aspecten verbonden aan hun aanvangsbegeleiding kunnen in onderling overleg tussen de startende leerkracht en de eerste evaluator opgenomen worden in de schriftelijke overeenkomst waarin diens aanvangsbegeleiding moet worden vastgelegd. Daarbij wordt wel steeds uitgegaan van een verplichte aanwezigheid op school. Het is niet de bedoeling dat deze startende leerkrachten alleen maar klasexterne begeleiding moeten krijgen van hun mentor, wel dat ze kansen krijgen om bijvoorbeeld via klasbezoeken (collegiale visitatie) met ogen en oren te kunnen stelen van meer ervaren collega's, bijvoorbeeld tijdens hun lessen. Op die manier wordt de stress en de praktijkschok verminderd bij de startende leerkrachten en neemt hun zelfvertrouwen toe. Tenslotte moet het ervoor zorgen dat er meteen meer verbinding wordt gecreëerd met het schoolteam.

Decretaal is al een recht op aanvangsbegeleiding ingeschreven voor alle tijdelijke personeelsleden met een contract van bepaalde duur waarvan de duur en de intensiteit onderling moet overeengekomen worden. Scholengemeenschappen – en scholen die niet tot een scholengemeenschap behoren – ontvangen nu voor de inductie van de startende leerkrachten een bijkomende omkadering, namelijk eenheden inductie. De verdeling van het totale aantal aan eenheden, waarvoor een budget van 48,7 miljoen euro is voorzien, zal gebeuren op basis van het aantal starters dat de 3 voorafgaande schooljaren was aangesteld in de scholen en scholengemeenschappen.

Deze nieuwe specifieke vorm van aanvangsbegeleiding die wordt vormgegeven via de aanwending van eenheden inductie komt uiteraard bovenop datgene wat al voorzien is in de eerste paragraaf van artikel 20bis van beide decreten rechtspositie. Die paragraaf is van toepassing in alle ambten en in alle onderwijsniveaus en blijft dus ook gelden voor deze groep startende leerkrachten in het basis- en secundair onderwijs. Dat betekent dat naast de focus op klasmanagement en vakdidactiek of de andere aspecten waar een startende leerkracht naar vraagt en die worden aangereikt via de aanwending van de eenheden inductie, startende leerkrachten in het basis- en secundair onderwijs uiteraard ook hun bestaande rechten en plichten rond aanvangsbegeleiding behouden. Deze algemene en reeds gekende vorm van aanvangsbegeleiding blijft, net als voor alle andere personeelscategorieën, een vorm van professionalisering die als kerntaak bovenop hun "les- of hoofdopdracht" komt.

Binnen het lokaal overleg worden er afspraken gemaakt over de organisatie van de inductie en over de aanwending van de eenheden inductie. Mits er een akkoord is binnen het lokaal overleg worden er criteria vastgelegd om te bepalen voor welke groepen van startende leerkrachten (prioritair) eenheden inductie kunnen worden aangewend waardoor de nodige flexibiliteit voor de toekenning en invulling van de inductie kan worden geboden. Niet iedere startende leerkracht heeft immers eenzelfde voortraject genoten tijdens diens opleiding. Bovendien kunnen er voor sommige leerkrachten met een aanstelling van bepaalde duur voordien al elders eenheden inductie aangewend zijn of kan iemand ervoor elders al jaren ervaring opgedaan hebben voor de klas. Niet iedere startende leerkracht heeft dus nog (even veel) nood aan begeleiding bij de vakdidactiek en het klasmanagement of bij andere aspecten van diens aanvangsbegeleiding. Een startende leerkracht die in een gesprek met diens eerste evaluator aangeeft nood te hebben aan een inductiejaar, heeft evenwel altijd het recht op een deel van de uren of lestijden inductie tenzij de eenheden inductie op dat ogenblik al uitgeput zijn (zie verder).

Zonder een akkoord binnen het bevoegde lokaal comité over deze aanwendingscriteria moeten de eenheden inductie in verhouding tot hun opdracht evenredig verdeeld worden over alle startende leerkrachten. Een school kan evenwel niet verplicht worden om boven op de toegekende eenheden inductie nog bijkomende omkadering aan te wenden voor inductie, bijvoorbeeld als in de loop van het schooljaar een startende leerkracht een vervanging op zich neemt en de eenheden inductie op dat ogenblik al uitgeput zijn.

Heel wat startende leerkrachten combineren verschillende deeltijdse opdrachten in verschillende scholen. In ieder van die scholen kunnen ze aanspraak maken op deze versterkte vorm van aanvangsbegeleiding.

Omdat heel wat startende leerkrachten in het begin van hun loopbaan tijdelijke aanstellingen hebben die vaak pas aanvangen in de loop van een schooljaar, kan niet met een systeem van uren-leraar, lesuren of lestijden gewerkt worden. Uren-leraar, lesuren of lestijden worden immers op weekbasis voor een volledig schooljaar of voor de rest van het schooljaar toegekend. Gelet op de toename van het aantal startende leerkrachten in de loop van een schooljaar moet er een vorm van omkadering toegekend worden die toelaat dat de duur van een aanstelling van een startende leerkracht mee in rekening wordt genomen bij de aanwending van de omkadering en die toelaat dat er naargelang het moment meer of minder van deze omkadering wordt aangewend. Daarom wordt er gekozen voor eenheden inductie, een vorm van omkadering vergelijkbaar met bijvoorbeeld de vervangingseenheden in het kader van de vervangingen voor korte afwezigheden of met de lesuren cursist in het volwassenenonderwijs.

Bij de aanwending van de eenheden inductie zullen er telkens een aantal eenheden worden aangewend die worden verrekend naar een aanstelling van een startende leerkracht voor een aantal lestijden (basisonderwijs) of lesuren en uren-leraar (secundair onderwijs). Die lestijden en uren vormen immers de basis voor de aanstelling en bezoldiging van het onderwijzend personeel. De omgezette eenheden inductie kunnen niet vacant verklaard worden. Er kan dus ook niet in benoemd worden.

Scholen kunnen ook hun organieke lesomkadering inzetten voor de inductie van de startende leerkrachten als aanvulling op de eenheden inductie die ze ontvangen. Ook hierover worden in het bevoegde lokaal onderhandelingscomité de nodige afspraken gemaakt met respect voor de bestaande principes rond de aanwending van lestijden en uren voor bijzondere pedagogische taken (=BPT). Ook wie een tijd uit onderwijs was, kan op die manier deze vorm van aanvangsbegeleiding krijgen.

Startende leerkrachten die hun tewerkstelling combineren met het volgen van een lerarenopleiding kunnen genieten van zowel deze maatregel inductie als van de lerarenbonus. Beide maatregelen streven immers een ander doel na. Met name zijinstromers zullen gebaat zijn bij een mogelijkheid tot cumulatie van beide maatregelen waardoor hun kansen op een duurzame tewerkstelling in het onderwijs verhoogd worden.

Na twee schooljaren zal deze maatregel geëvalueerd worden met het oog op eventuele bijsturingen na het derde schooljaar.

Terugvorderingen van ten onrechte uitbetaald salaris

In het kader van het vertrouwensbeginsel is vandaag in artikel V.65 van de Codificatie sommige bepalingen een korte termijn bepaald voor het terugvorderen van ten onrechte uitbetaald salaris, zoals dat oorspronkelijk werd ingeschreven in art. 198 van het Onderwijsdecreet-II. Op basis hiervan moet de terugbetaling momenteel in principe worden gevraagd binnen een termijn van twee jaar te rekenen van de eerste januari van het jaar van de betaling.

Met dit voorstel wordt een stap verder gegaan en wordt voorzien dat onterecht uitbetaald salaris niet meer teruggevorderd kan worden na één jaar, te rekenen van de eerste januari van het jaar van de betaling, indien de fout ligt bij de administratie. Er worden wel een aantal voorwaarden aan gekoppeld. In de eerste plaats moet de administratie tijdig in het bezit geweest zijn van alle nodige informatie. Daarnaast zal de administratie, ook wanneer de fout bij haar ligt, nog steeds het onterecht betaald salaris kunnen terugvorderen in de gevallen waarin een personeelslid behoort te weten dat (een deel van) het salaris onterecht werd uitbetaald omdat het de bezoldigde prestaties überhaupt niet heeft geleverd of wanneer het recht had op een vervangende uitkering naar aanleiding van een onderbreking van diens prestaties.

Voor het hoger onderwijs zijn gelijkaardige bepalingen opgenomen in de artikel IV.37 en IV.42 van de Codex Hoger Onderwijs. Ook daar wordt eenzelfde inkorting tot één jaar ingeschreven, te rekenen van de eerste januari van het jaar van de betaling.

Schrappen verplichte uitdiensttreding bij het bereiken van de wettelijke pensioenleeftijd

De voorbije jaren zijn al heel wat initiatieven genomen om personeelsleden langer aan het werk te houden. In de rechtspositieregelingen voor onderwijs staat echter nog altijd dat de aanstelling of benoeming van het personeelslid van rechtswege eindigt op het moment dat het personeelslid de wettelijke pensioenleeftijd bereikt heeft. Deze regeling is niet absoluut. Het bestuur kan op vraag van het personeelslid onder bepaalde voorwaarden de tijdelijke aanstelling of vaste benoeming voor een bepaalde periode verlengen.

Naar analogie met wat in het federale regeerakkoord opgenomen is, wordt de automatische beëindiging van de aanstelling of benoeming op het moment dat het personeelslid de wettelijke pensioenleeftijd bereikt heeft, opgeheven. Daarenboven geldt voor Vlaamse ambtenaren al een gelijkaardige regeling, waardoor er geen automatisch einde komt aan de aanstelling bij het bereiken van de wettelijke pensioenleeftijd.

Voor de onderwijsregelgeving houdt de aanpassing in dat het personeelslid ook na de wettelijke pensioenleeftijd kan verder werken zonder dat het hiervoor de toestemming van het school- of centrumbestuur nodig heeft. Het school- of centrumbestuur krijgt daarbij wel een bijkomende ontslagmogelijkheid voor personeelsleden die de wettelijke pensioenleeftijd bereikt hebben om de dynamiek en vernieuwingen in het personeelsbestand te kunnen behouden.

Inzetbaarheid personeelsleden die uit hun opdracht zijn verwijderd in het kader van moederschapsbescherming

Momenteel verwijdert een directeur of inrichtende macht een personeelslid tijdens de zwangerschap of tijdens de periode van lactatie bij vaststelling van een risico in toepassing van artikel 41 van de arbeidswet van 16 maart 1971 bijna automatisch uit haar opdracht. Daarbij maakt de directeur of inrichtende macht gebruik van artikel 42, 3° van voormelde arbeidswet en wordt vastgesteld dat er weinig tot geen gebruik gemaakt wordt van een tijdelijke aanpassing van de arbeidsomstandigheden of de tijdelijke toekenning van een andere opdracht waarbij het risico dan uitgesloten wordt (punten 1° en 2° van voormeld artikel 42).

Bovendien wordt geen gebruik gemaakt van de huidige regelgeving die is opgenomen in artikel 55quinquies/art. 77quinquies van de decreten rechtspositie omdat er in dat geval geen sprake is van een verlof en er bijgevolg geen recht is op vervanging in de klas. Bij een verwijdering op basis van artikel 42, 3° is het personeelslid met verlof. In de huidige tijden van krapte op de arbeidsmarkt en het lerarentekort waarbij heel wat scholen er niet in slagen vacatures in te vullen, is het onverantwoord om dergelijk potentieel aan arbeidskrachten onbenut te laten.

Daarnaast wenst Medex de aanvragen voor een verlof wegens bedreiging beroepsziekte naar aanleiding van een vaststelling van het risico door de arbeidsarts niet meer te beoordelen. Aangezien Medex de opdracht niet meer wenst uit te voeren en het onderscheid tussen een verwijdering wegens beroepsziekte en verwijdering wegens moederschapsbescherming voor zwangere vrouwen en vrouwen die borstvoeding geven niet in de regelgeving is

opgenomen, zal dat onderscheid met ingang van 1 september 2026 niet meer gemaakt worden, zodat enkel nog verwijderd zal worden uit het risico bij moederschapsbescherming conform de bepalingen in de Codex Welzijn.

Om bovenstaande redenen wordt de decretale bepaling over het inzetten van personeelsleden voor wie een risico is vastgesteld tijdens de zwangerschap of borstvoeding aangepast. Die bestaat erin dat de directeur of de inrichtende macht verplicht wordt om een personeelslid waarvoor i.f.v. van een vastgesteld risico geen andere arbeidsomstandigheden of geen andere opdracht kunnen worden aangeboden, toch bepaalde taken toe te wijzen die toelaatbaar zijn in haar toestand. Die taken zijn voor personeelsleden met een pedagogisch bekwaamheidsbewijs van pedagogisch-ondersteunende aard ten aanzien van andere collega's. Aan andere personeelsleden kunnen administratieve taken worden toegewezen.
De toegewezen taken moeten veilig zijn en in overeenstemming met de welzijnswetgeving. De arbeidsgeneesheer oefent hierbij zijn rol uit.

Tijdens de uitvoering van die andere taken blijft het personeelslid titularis van haar betrekking en wordt zij belast met een niet-organieke betrekking in haar ambt. Daarbij behoudt het personeelslid ook haar salaris en kan zij in haar initiële betrekking worden vervangen.

Transitie internaten

Het decreet van 28 april 2023 over de transitie van personeelsleden van sommige instellingen van Onderwijs naar Welzijn bepaalt dat de salarissen van de personeelsleden in het transitiekader verder worden doorbetaald door de bevoegde dienst van het Vlaams Ministerie van Onderwijs (AGODI). Vervolgens worden deze loonkosten teruggevorderd van de welzijnsvoorzieningen door AGODI. Het artikel wordt op dat punt technisch verduidelijkt.

Omtrent deze uitbetaling en terugvordering dient een overeenkomst te worden opgemaakt tussen de voorziening en het Vlaams Ministerie van Onderwijs. Aan de eerste overeenkomst wordt een minimale looptijd van 5 jaar toegekend. Wanneer er na afloop van de eerste overeenkomst nog vastbenoemden in het transitiekader overblijven, wordt een nieuwe overeenkomst afgesloten. De voormelde procedure wordt verlaten zodat de regeling rechtstreeks voortvloeit uit de regelgeving en niet langer afhankelijk is van overeenkomsten. De regeling blijft gelden totdat het laatste personeelslid uit het transitiekader is gestapt, zoals eerder was afgesproken in functie van de overeenkomsten. Op die manier worden bijkomende administratieve lasten vermeden die het telkens opnieuw moeten afsluiten van overeenkomsten voor zowel AGODI als de scholengroepen met zich meebrengen.

Deze bepaling kadert binnen het nieuwe financiële kader van de internaten, nu welzijnsvoorzieningen. Vanaf 1 september 2023 worden de internaten die in transitie zijn gegaan als welzijnsvoorzieningen gesubsidieerd door Welzijn. De salarissen van de vastbenoemde personeelsleden blijven worden betaald door AGODI, maar vanaf 1 september 2023 wordt de loonkost doorgefactureerd aan

de welzijnsvoorzieningen. De factuur wordt vervolgens betaald door de welzijnsvoorzieningen met de subsidies van Welzijn.

Tuchtregeling leerkrachten levensbeschouwelijke vakken

Op 20 maart 2025 oordeelde het Grondwettelijk Hof (arrest 49/2025) dat de bepalingen in de rechtspositieregeling waarbij een tuchtsanctie tegen leerkrachten levensbeschouwelijke vakken alleen kan als de betrokken levensbeschouwelijke instantie daar vooraf mee instemt, ongrondwettig zijn.

De uitspraak was een antwoord op een prejudiciële vraag van de Raad van State bij de regeling in het decreet rechtspositie voor het personeel van het Gemeenschapsonderwijs (art. 61, §1). Een identieke regeling staat in het decreet rechtspositie voor het personeel van het gesubsidieerd onderwijs (art. 64).

Het Grondwettelijk Hof stelde dat dergelijk absoluut vetorecht in strijd is met het gelijkheidsbeginsel, ook al is het nagestreefde doel – de vrijwaring van de autonomie van geloofsgemeenschappen – legitiem.

De onderliggende reden voor de huidige instemmingsplicht van de betrokken levensbeschouwelijke instantie was inderdaad de bescherming van de leerkrachten tegen willekeurige tuchtmaatregelen en een aantasting van de autonomie van de geloofsgemeenschappen.

Het Grondwettelijk Hof haalt een reeks arresten aan van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens waarin wordt aangegeven dat niet elke daad of verklaring die door een levensbeschouwing wordt gemotiveerd, kan worden beschouwd als een uiting ervan in de zin van het EVRM. Ze verwijst ook naar rechtspraak die aangeeft dat de vrijheid van eredienst niet kan worden aangewend om de waarden en beginselen te ondergraven die aan het EVRM en de Grondwet ten grondslag liggen.

De uitspraak was met andere woorden genuanceerd. Het Hof erkent dat het onderscheid berust op een objectief criterium (leraar levensbeschouwelijke vakken versus leerkrachten niet-levensbeschouwelijke vakken) en dat er een legitiem doel aan ten grondslag ligt (het waarborgen van de organisatorische autonomie van geloofsgemeenschappen). Een volledig gelijke behandeling is dus niet nodig, maar het absolute vetorecht legt te sterk de eindbeslissing bij de levensbeschouwelijke instanties.

Een voorafgaand niet-bindend advies is een optie. Eén van de nadelen hiervan is dat het de duur van de procedure sterk kan verlengen en het vragen opwerpt wat moet gebeuren als de betrokken instantie geen of een laattijdig advies bezorgt. Daarnaast zou het de procedure voor het schoolbestuur verzwaren. Het schoolbestuur wordt dan immers geacht dit advies mee te nemen bij de uiteindelijke tuchtbeslissing. De motiveringsplicht brengt met zich mee dat het schoolbestuur dan zal moeten verantwoorden waarom het eventueel anders beslist dan de levensbeschouwelijke instantie heeft geadviseerd.

Bovendien moet de zorg voor de bescherming van de leraren levensbeschouwelijke vakken niet noodzakelijk via een advies vooraf verzekerd worden. In regel zal een tuchtsanctie immers geen verband houden met de inhoud van het vak aangezien een tuchtstraf enkel kan opgelegd worden naar aanleiding van een schending van één van de in de decreten rechtspositie opgenomen plichten. In dat opzicht is een tuchtzaak voor een leerkracht levensbeschouwelijke vakken niet anders dan voor alle andere personeelsleden. De in de decreten rechtspositie vermelde plichten staan immers los van het vakinhoudelijke en behoren dus tot de relatie werkgever-werknemer.

Voor de evaluatie van de leerkrachten levensbeschouwelijke vakken is er daarentegen wel een link met het vakinhoudelijke. Daarom werd in de evaluatieprocedure een onderscheid gemaakt tussen het vakinhoudelijke, wat tot de autonomie van de geloofsgemeenschappen behoort, en het niet-vakinhoudelijke. Voor wat dat laatste betreft, evalueren de scholen een leerkracht levensbeschouwelijke vakken volledig autonoom. Er is dan ook geen reden waarom een school ook niet volledig autonoom zou kunnen instaan voor de beoordeling van het al dan niet naleven van de plichten en dus voor het al dan niet opleggen van een tuchtstraf.

Indien het personeelslid toch zou argumenteren dat hij is gestraft omwille van een vakinhoudelijke reden, en dat dus de godsdienstvrijheid zou geschonden zijn, kan hij in beroep gaan bij de bevoegde beroepsinstantie in tuchtzaken. Die zal onafhankelijk afwegen of er grond is om de tuchtstraf te vernietigen of te bevestigen. De toetssteen daarbij zal altijd het hoofdstuk “Plichten” zijn, opgenomen in de decreten rechtspositie.

Deze beleidsoptie heeft als voordeel dat ze voor schoolbesturen eenvoudiger en helderder is en aansluit bij de evaluatieregeling van de leerkrachten levensbeschouwelijke vakken. Wel moeten de schoolbesturen de betrokken levensbeschouwelijke instantie op de hoogte stellen indien er een tuchtstraf werd opgelegd aan een leerkracht levensbeschouwelijke vakken.

<u>Overgangsmaatregel concordantie van het ambt van assistent naar praktijkassistent met behoud van de benoeming en van de salarisschaal (rechtspositie personeel hogescholen)</u>

Sinds 1 april 2024 is praktijkassistent een apart ambt binnen de academische opleidingen aan de hogescholen en niet langer een bijzonder soort assistent (functie als assistent). De hogescholen kunnen niet louter alle betrokken personeelsleden die benoemd zijn als assistent een omzetting van benoeming geven naar praktijkassistent. Uit de betalingsgegevens is gebleken dat een aantal benoemde assistenten in het hoger kunstonderwijs via overgangsmaatregel uit het hogescholendecreet nog een andere salarisschaal krijgen dan de gangbare of bijzondere salarisschalen die sinds 1 januari 1996 van toepassing zijn. Om wettelijk zeker te zijn dat deze personeelsleden ook na 1 april 2024 hun oude salarisschaal kunnen behouden, moet dit in een overgangsmaatregel opgenomen worden.

Mogelijkheid tot mutatie van leraar secundair volwassenenonderwijs naar leraar secundair onderwijs en mogelijkheid tot validering van dienstanciënniteit verworven in een wervingsambt in een cvo voor een wervingsambt in een ander onderwijsniveau (rechtspositie personeel)

De beslissing van de Vlaamse Regering om voor bepaalde opleidingen in het volwassenenonderwijs het inschrijvingsgeld te verhogen heeft voor een aantal centra voor volwassenenonderwijs geleid tot een negatieve impact op inschrijvingen van cursisten. Dat heeft tot gevolg dat centra daardoor in die opleidingen, zoals bv. taalopleidingen, minder cursussen inrichten. En dat heeft natuurlijk ook een impact op de personeelsleden die in die centra werkzaam zijn.

Er worden daarom in dit decreet een aantal ondersteunende maatregelen uitgewerkt waardoor schoolbesturen de mogelijkheid krijgen om op een flexibele wijze personeelsleden uit een cvo aan te stellen in een ander ambt in een ander onderwijsniveau.

Voor vastbenoemde personeelsleden worden er specifieke maatregelen ingeschreven in de decreten rechtspositie van 27 maart 1991 die toelaten dat een schoolbestuur deze personeelsleden in dienst kan nemen via een nieuwe affectatie of mutatie in een ander ambt, weliswaar steeds op voorwaarde dat de personeelsleden akkoord gaan met die nieuwe aanstelling.
Daarbij geldt ook steeds de garantie dat het personeelslid de salarisschaal blijft behouden waar hij of zij recht op had voor het desbetreffende ambt in het centrum voor volwassenenonderwijs, tenzij het personeelslid in het nieuwe ambt van aanstelling op basis van zijn of haar bekwaamheidsbewijs al recht heeft op een gelijke of hogere salarisschaal.

In eerste instantie mikt de maatregel op een nieuwe affectatie of op een mutatie van leraren secundair volwassenenonderwijs naar leraar in het gewoon en buitengewoon secundair onderwijs.

Vermits een daling van het aantal inschrijvingen uiteindelijk ook impact zal hebben op de globale omkadering van een centrum voor volwassenenonderwijs, dus niet enkel op het aantal leraarsuren maar ook op de puntenenveloppe voor het bestuurspersoneel en het ondersteunend personeel – wordt ook voor deze ambten de mogelijkheid tot een nieuwe affectatie of mutatie in een ander ambt in een ander onderwijsniveau voorzien.

Deze maatregelen worden ingeschreven als een tijdelijke maatregel die van kracht zal zijn gedurende vijf schooljaren, nl. van het schooljaar 2026-2027 tot en met het schooljaar 2030-2031. De tijdelijkheid van de maatregel laat toe na te gaan wat de feitelijke impact van de voormelde verhoging van het inschrijvingsgeld op de financiering van de centra voor volwassenenonderwijs daadwerkelijk zal zijn. Op basis van die impact kan dan worden nagegaan of de maatregel al of niet moet worden verlengd.

Voor tijdelijke personeelsleden wordt de mogelijkheid ingeschreven voor een schoolbestuur om de dienstanciënniteit die een tijdelijk personeelslid heeft opgebouwd in een wervingsambt in een centrum voor volwassenenonderwijs te valideren als dienstanciënniteit voor een wervingsambt in een ander

onderwijsniveau. Dit biedt het tijdelijke personeelslid bij aanwerving het perspectief op een snellere verwerving van bepaalde statutaire rechten in het ambt in kwestie en zo dus sneller uitzicht op een stabiele loopbaan in dat ambt.

Ontslag om dringende redenen - universiteiten

In het niet-universitair onderwijs bestaat nu al de mogelijkheid van een ontslag om dringende redenen voor alle of voor bepaalde personeelscategorieën. Deze mogelijkheid wordt nu ook voor de universiteiten ingevoerd.

Herinvoeren benoemingsgrens voor het onderwijzend personeel van de Hogere Zeevaartschool

De Hogere Zeevaartschool wordt opnieuw toegevoegd aan de benoemingsgrens van 72% voor het onderwijzend personeel. Het gaat om dezelfde toevoeging als deze die in onderwijsdecreet XXIII van 19 juli 2013 opgenomen was.

Impactanalyse

Kind- en jongereneffectrapport (JoKER)

De memorie van toelichting bij het ontwerp van decreet werd bezorgd aan het Departement Cultuur, Jeugd en Media, voor nazicht van de hiernavolgende JoKER-elementen. Het JoKER advies werd verleend op 7 november 2026.

De technische bepalingen zijn niet onderhevig aan de JoKER-verplichting.

Voor de meer inhoudelijke maatregelen worden de volgende JoKER-elementen meegegeven.

Verbod op sponsoring en mededelingen die rechtstreeks of onrechtstreeks tot doel hebben de verkoop van producten of diensten te bevorderen die betrekking hebben op betalende bijlessen (basisonderwijs, secundair onderwijs en deeltijds kunstonderwijs)

Vertrekkend vanuit de verantwoordelijkheid voor remediëring die elke school maximaal moet invullen, wil de overheid verbieden dat leerlingen vanuit de school en de academie worden toegeleid naar betalende bijlessen. De overheid expliciteert met het verbod ook dat doorverwijzing vanwege de school onverenigbaar is met het streven naar gelijke onderwijskansen voor leerlingen. Het kan nooit de bedoeling zijn om door tussenkomst van de school leerlingen op kosten te jagen via betalende bijlessen.

Toekenning van extra werkingsmiddelen voor de duurste structuuronderdelen in tso, bso en kso, om de schoolfactuur te beperken

De schoolfactuur voor leerlingen in structuuronderdelen of opleidingen van de tweede en derde graad in het gewoon secundair onderwijs, in opleidingsvorm 4 in het buitengewoon onderwijs alsook voor de integratie- en kwalificatiefase in opleidingsvorm 3 in het buitengewoon onderwijs zal verlagen. Enerzijds wordt de kost van deze dure structuuronderdelen of opleidingen voor de leerlingen en hun gezinnen verminderd en anderzijds zullen de aantrekkelijkheid en de toegankelijkheid van deze structuuronderdelen of opleidingen verhogen. Op die manier werkt de overheid ook aan meer gelijke onderwijskansen omdat financiële overwegingen leerlingen niet meer ervan moeten weerhouden om deze of gene studiekeuze te maken. Het Regeerakkoord van de Vlaamse Regering 2024-2029 en de Beleidsnota 2024–2029 Onderwijs en Vorming benadrukten dat de toekenning van werkingsmiddelen aan scholen met dure tso-, bso- en kso-opleidingen een impact op de schoolfactuur moet hebben.

Oo kan de Vlaamse Regering bijkomende maatregelen nemen om de transparantie van de bijdrageregeling te verhogen

Leerlingenvervoer buitengewoon onderwijs

Het betreft een maatregel die impact heeft op leerlingen van het buitengewoon basis- en secundair onderwijs. Het recht op vervoer is sterk gelinkt aan het recht op onderwijs. Hoewel er onvoldoende objectieve data bestaan m.b.t. busrittijden, kan op basis van het aantal klachten bij diverse fora, geconcludeerd worden dat te veel leerlingen nog dagelijks worden geconfronteerd met te lange busritten. In de pilootregio's wordt aangetoond dat hun werking een positieve impact heeft op de verplaatsingstijd van de leerlingen. Die werking wordt met dit initiatief verlengd. De pilootregio's gaan de volgende jaren een aantal principes uittesten en evalueren die onderdeel kunnen vormen van een Vlaanderenbrede hervorming van het leerlingenvervoer die élke leerling van het buitengewoon onderwijs ten goede komt.

Het alternatief – het stopzetten van de werking van de pilootregio's – zou ertoe leiden dat die regio's moeten terugvallen op de bestaande regelgeving en de good practices dus niet kunnen continueren en dat slechts in beperkte mate nieuwe maatregelen kunnen worden doorgevoerd. Het concrete gevolg hiervan is dat de leerlingen die onderwijs volgen in de pilootregio's niet langer de gepaste ondersteuning zullen genieten. Het is immers zo dat in Vlaanderen de inschrijving in de dichtstbijzijnde school voor buitengewoon onderwijs met het passende onderwijsaanbod, automatisch een recht op leerlingenvervoer genereert, wat niet altijd de optimale vervoerswijze is. In de pilootregio's kan van dit standaardrecht afgeweken worden en kan een meer gepaste vorm van mobiliteitsondersteuning aangeboden worden. Deze ondersteuning wordt toegekend in overleg met de school, de kinderen en hun ouders. Bovendien zou door het stopzetten van de pilootregio's waardevolle nieuwe informatie, die noodzakelijk is voor de Vlaanderenbrede hervorming, dreigen verloren te gaan. De werking van de pilootprojecten zal door de administratie worden gemonitord a.d.h.v. een aantal gerichte indicatoren.

Huisonderwijs Oekraïne

Met deze maatregel wordt de integratie van kinderen op de vlucht uit Oekraïne en de controle op huisonderwijs versterkt. De principes van de uitzonderingen op de regels van huisonderwijs zijn immers achterhaald (met name een korte oorlog met tijdelijk verblijf) waardoor de doelstelling van de nuloptie ook achterhaald is. Het doel van de nuloptie was het creëren van mogelijkheden van kinderen op de vlucht uit Oekraïne om het Oekraïens curriculum te blijven volgen zodat ze na de oorlog bij een snelle terugkeer hun onderwijsloopbaan in Oekraïne kunnen verderzetten. Die doelstelling komt niet meer overeen met de realiteit.

Het opheffen van deze uitzonderingen heeft als doelstelling om kinderen op de vlucht uit Oekraïense die al langer in België verblijven aan dezelfde voorwaarden te laten voldoen als andere kinderen. De doelstelling is dus de garantie van een kwaliteitsvol onderwijs en het behalen van Vlaamse onderwijskwalificaties die nodig zijn voor de verdere integratie in Vlaanderen.

De uitzonderingen op huisonderwijs worden beperkt tot kinderen die bij de start van het schooljaar minder dan één jaar geleden voor het eerst gedomicilieerd waren in België en tot jongeren die voor 1 januari 2027 12 jaar (voor het basisonderwijs) of 16 jaar (voor het secundair onderwijs) of ouder zijn. Zo wordt rekening gehouden met jongeren waarvan de kans groot is dat ze slechts een beperkte periode in België zullen verblijven en wordt voorzien ineen overgangsregeling voor jongeren die reeds langer het Oekraïens curriculum in huisonderwijs volgen. Van hen kan immers niet verwacht worden dat ze onmiddellijk zullen slagen voor de examencommissies.

Procedure permanent onderwijs aan huis

Voor ouders en leerlingen betekent deze nieuwe procedure dat ze laag-drempeliger toegang gaan krijgen tot permanent onderwijs aan huis via een lokale school en CLB, die ook een betere inschatting kan maken van de situatie en de noden van de leerling dan een desk-analyse bij de onderwijsinspectie.

Beperking van de maximumleeftijd voor leerlingen gewoon secundair onderwijs

Het feit dat de klassenraad voortaan beslist of een 19-jarige kan worden toegelaten tot de eerste en tweede graad van het gewoon secundair onderwijs, heeft geen impact op minderjarige leerlingen. Gezien de lange tijd die deze leerlingen nog nodig hebben om het secundair onderwijs met succes te voltooien, kan het meer aangewezen zijn dat zij gebruik maken van de mogelijkheden in het volwassenonderwijs.

Verplichte deelname aan peiling kleuteronderwijs en internationaal vergelijkend onderzoek (BAO en SO)

Het effect voor kinderen is volledig positief. Er zal een scherper zicht zijn op de mate waarin het onderwijs in Vlaanderen hen de minimumdoelen bijbrengt en

hoe de Vlaamse leerlingen presteren in vergelijking met leerlingen uit andere landen.

Evaluatie in het gewoon kleuteronderwijs en toelating tot het gewoon lager onderwijs

Door in te voeren dat kleuters enkel kunnen starten als ze het kleuteronderwijs met vrucht beëindigd hebben en dus voldoende bagage hebben om in het lager onderwijs te kunnen starten, worden de rechten van kinderen verbeterd.

Zo is er de garantie dat elk kind aansluit bij het niveau dat bij hem of haar past. Als de leerling nog niet klaar is voor het lager onderwijs, kan hij tegengehouden worden. Dit is een verbetering ten opzichte van de nuloptie. In de nuloptie is het nu zo dat leerlingen enkel kunnen worden tegengehouden als ze minder dan 290 halve dagen daadwerkelijk aanwezig waren. In de huidige situatie is het dus zo dat kinderen die meer dan 290 halve dagen aanwezig waren door hun ouders kunnen worden ingeschreven in het lager onderwijs, ook al is overduidelijk dat die kinderen daar nog niet klaar voor zijn. Dit is een onwenselijke situatie. Daarom is er geopteerd voor de gekozen optie. Alleen leerlingen die de doelen uit het leerplan die de te bereiken minimumdoelen beogen, in voldoende mate hebben bereikt en de doelen uit het leerplan die de na te streven minimumdoelen, vermeld in artikel 44, §1, 2°, beogen, hebben nagestreefd, kunnen met vrucht het kleuteronderwijs beëindigen en doorstromen naar het lager onderwijs. Zo wordt gegarandeerd dat alle kinderen klaar zijn voor het lager onderwijs.

De evaluatiebeslissingen zullen worden geregistreerd in de databanken van de Vlaamse overheid. Daar worden nu al de leerlingenkenmerken van leerlingen (onder meer onderwijskansarmoede-indicatoren) en de aan- en afwezigheden van leerlingen geregistreerd. Zo kan de overheid opvolgen en monitoren welke kleuters negatieve evaluatiebeslissingen krijgen en wat hun profiel is.

Decretale rechtsgrond voor toekenning van middelen in het kader van de proeftuin pioniersscholen

De evolutie naar meer inclusief onderwijs moet de kwaliteit van het onderwijs voor alle leerlingen ten goede komen en moet in het bijzonder bijdragen tot een meer kwaliteitsvol en nabij aanbod voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften. De *pioniersscholen* zullen inzicht verwerven in de wijze waarop meer inclusief en kwaliteitsvol onderwijs kan gerealiseerd worden voor leerlingen met en zonder specifieke onderwijsbehoeften in één school. De pioniersscholen zullen via lerende netwerken ook andere scholen inspireren en versterken om geleidelijk de evolutie te maken naar meer inclusief onderwijs, wat ook de leerlingen van die scholen ten goede zal komen. Op basis van de bevindingen in de proeftuin pioniersscholen zullen vervolgens Vlaanderen breed maatregelen genomen worden om in alle scholen en voor alle leerlingen meer inclusief en kwaliteitsvol onderwijs te realiseren.

Versterken aanvangsbegeleiding startende leraren via een inductiejaar

Het voorzien in extra aanvangsbegeleiding voor startende leerkrachten komt de betrokken leerkrachten en de kwaliteit van het onderwijs aan hun leerlingen ten goede.

Bovendien moet het ervoor zorgen dat de retentiegraad stijgt van de beginnende leerkrachten wat ten goede moet komen aan de strijd tegen het lerarentekort. Dat moet ervoor zorgen dat scholen in het basis- en secundair onderwijs er makkelijker in slagen om vacatures van leraren sneller en makkelijker in te vullen, waardoor ze ervoor kunnen zorgen dat het recht op onderwijs van de betrokken leerlingen gegarandeerd wordt.

Door het heersende lerarentekort slagen scholen er immers niet altijd in om hun lesomkadering volledig en optimaal aan te wenden. Ze vinden moelijk(er) geschikte kandidaten om vacatures in te vullen. Als een onderwijsinstelling deze betrekkingen niet kan invullen, betekent dit dat de leerlingen van de desbetreffende klassen eventueel toegevoegd worden aan een andere klas, ofwel geen les krijgen en in studie moeten zitten of in uiterste nood zelfs gevraagd wordt om thuis te blijven. Dit brengt hun recht op kwaliteitsvol onderwijs in het gedrang.

Implementatie

Bij de implementatie gebeurt de communicatie:

– via wijzigingen in diverse omzendbrieven;
– via communicatiekanalen die doelgroepgericht en per onderwijsniveau info verspreiden (bijvoorbeeld een nieuwsbrief over schoolbeleid en regelgeving).

Handhaving en toezicht: het Agentschap voor Onderwijsdiensten, het Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs, Kwalificaties en Studietoelagen, de onderwijsinspectie en de regeringscommissarissen houden toezicht op de naleving van de verschillende maatregelen in dit ontwerp van decreet.

Dit decreet treedt in werking op 1 september 2026. Afwijkende inwerkingtredingen worden opgenomen in de artikelsgewijze toelichting van het betrokken artikel. Bij terugwerkende kracht wordt telkens een motivering meegegeven.

C. Totstandkomingsprocedure

Dit voorontwerp van decreet werd principieel goedgekeurd op de zitting van de **Vlaamse Regering van 19 december** 2025 (VR 2025 1912 DOC.1226-1, VR 2025 1912 DOC.1226-2, VR 2025 1912 DOC.1226-3, VR 2025 1912 DOC.1226-4 en VR 2025 1912 DOC.1226-5) met het oog op de adviesaanvraag bij de VTC, de

SERV en de VLOR en met het oog op de onderhandelingen met de sociale partners.

De **VTC** bracht een advies uit op 13 januari 2026 (advies wetgeving VTC nr. 2026/012 van 13 januari 2026).

De **SERV** bracht een advies uit op 26 januari 2026.

De **VLOR** bracht een advies uit op 29 januari 2026.

De **onderhandelingen** met de verschillende sociale partners, afgerond op 17 februari 2026, hebben geleid tot de volgende protocollen:

- Protocol nr. 285 houdende de conclusies van de onderhandelingen die gevoerd werden in de gemeenschappelijke vergadering van sectorcomité x, onderwijs (Vlaamse Gemeenschap), comité voor de provinciale en plaatselijke overheidsdiensten, afdeling 2, onderafdeling "Vlaamse Gemeenschap" en overkoepelend onderhandelingscomité vrij gesubsidieerd onderwijs (20/02/2026);
- Protocol nr. 154 houdende de conclusies van de onderhandelingen die gevoerd werden in de vergaderingen van het Vlaams onderhandelingscomité voor de basiseducatie (20/02/2026).
- Protocol nr. 151 houdende de conclusies van de onderhandelingen die gevoerd werden in de vergadering van het Vlaams onderhandelingscomité voor het Hoger Onderwijs en het Universitair Ziekenhuis Gent (20/02/2026).

Hierna volgt een overzicht van de inhoudelijke aanpassingen aan het voorontwerp van decreet en bijbehorende memorie van toelichting, ten opzichte van de versie goedgekeurd op de Vlaamse Regering van 19 december 2025.

Tijdens/ten gevolge de onderhandelingen met de sociale partners werden volgende thema's volledig uit het voorontwerp geschrapt:

- medisch pensioen: alle artikelen die het gevolg zijn van de afschaffing van het medisch pensioen op federaal niveau werden verwijderd, aangezien de voorziene ingangsdatum van de federale maatregelen, nl. 1 januari 2026, werd uitgesteld. De nieuwe datum van inwerkingtreding is nog niet bekend. Om geen voorafname te doen op de aangekondigde maatregelen, zijn deze artikelen geschrapt.

- berekening omkadering CLB bij overdracht van onderwijsbevoegdheid naar ander net: zie hierna bij VLOR-advies.

Eveneens **tijdens/ten gevolge van de onderhandelingen** werden er inhoudelijke en verduidelijkende aanpassingen aangebracht aan de artikelen en/of de bijbehorende memorie van toelichting m.b.t. volgende thema's:

- Inductie:
  Er is verduidelijkt dat een startende leerkracht maximum 20% van diens opdracht kan vrijgesteld worden.
  Naast een focus op klasmanagement en vakdidactiek, is nu voorzien dat een personeelslid ook kan aangeven nood te hebben aan andere aspecten verbonden aan diens aanvangsbegeleiding. Daarbij wordt altijd uitgegaan van een verplichte aanwezigheid op school.
  Scholen kunnen lokaal enkel lokale aanwendingscriteria vastleggen mits een voorafgaand akkoord in het bevoegd lokaal comité. Zelfs met een akkoord kan iedere startende leerkracht eisen dat hij voor een deel van diens opdracht vrijgesteld wordt om meer aandacht te kunnen besteden aan diens aanvangsbegeleiding. Indien er lokaal geen akkoord wordt gevonden over aanwendingscriteria, moeten de middelen inductie verdeeld worden over alle startende leerkrachten in functie van hun opdracht.
  Er wordt benadrukt dat alle leerkrachten met een aanstelling van bepaalde duur beschouwd worden als "startende leerkrachten". Scholen kunnen evenwel nooit verplicht worden om bovenop hun eenheden inductie nog andere omkadering aan te wenden voor dit doel.

- Moederschapsbescherming:
  De artikelen met betrekking tot het inzetten van zwangere personeelsleden die een risico lopen tijdens de moederschapsbescherming werden aangepast met betrekking tot de inzetbaarheid van de personeelsleden.
  Om al te grote verplaatsingen te vermijden, is toegevoegd dat in geval van tewerkstelling in een andere instelling de afstand tot die instelling nooit meer dan 25 kilometer mag bedragen t.o.v. de instelling waar het personeelslid is aangesteld. Het personeelslid kan zelf wel akkoord gaan om over een grotere afstand ingezet te worden.
  Personeelsleden van een centrum voor volwassenenonderwijs en een centrum voor basiseducatie worden altijd in hetzelfde centrum met pedagogische of administratieve taken belast en daarbij geldt eveneens dat de verplaatsing naar een andere plaats van tewerkstelling nooit meer dan 25 km mag bedragen.

- Verplicht ontslag bij pensioengerechtigde leeftijd:
  De 'kennisgeving tegen ontvangstbewijs' is geschrapt in de decreten rechtspositie personeelsleden gemeenschapsonderwijs en gesubsidieerd onderwijs.
  De regeling over het beëindigen van de tewerkstelling bij het bereiken van de wettelijke pensioenleeftijd in het hoger onderwijs is herwerkt.

- Tucht levensbeschouwelijke vakken:
  Op vraag van de erkende instanties voor de levensbeschouwelijke vakken

is voorzien dat de scholen de betrokken levensbeschouwelijke instantie op de hoogte brengen van een tuchtstraf.

- Meenemen dienstanciënniteit uit CVO:
  Verduidelijking dat het al dan niet meetellen moet meegedeeld worden bij de aanstelling.

- Permanent onderwijs aan huis:
  Er is aangepast dat de aanvraag voor POAH voor leerlingen die al ingeschreven zijn in een school gericht kan worden aan het begeleidende CLB van de school van het kind, voor leerlingen die nog niet zijn ingeschreven kan de vraag gericht worden aan het CLB van een onderwijsnet naar keuze, het dichtst gelegen bij de woonplaats van de leerling.
  Er is een aanpassing van de beslissingstermijn van 30 kalenderdagen (zaterdagen/zondagen/feestdagen en vakantieperiodes niet meegerekend) naar 60 kalenderdagen (met inbegrip van zaterdagen/zondagen/feestdagen en vakantieperiodes).
  In de memorie van toelichting is verduidelijkt dat de leerling aan wie permanent onderwijs aan huis is toegekend een onverkort recht op inschrijving heeft in de school waar de leerling als leerling met permanent onderwijs aan huis is ingeschreven en niet in om in het even welke school.
  Er is een verduidelijking over de dossiers waarin permanent onderwijs aan huis al eerder werd toegekend voor 1 september 2026 en de mate waarin de toekenning van het recht in die dossiers doorloopt na 1 september 2026. Indien de toegekende periode afloopt op het einde van het schooljaar 2026-2027, kan de periode door het CLB verlengd worden met maximaal 1 schooljaar binnen hetzelfde onderwijsniveau.
  In de algemene toelichting van de memorie werd een passage toegevoegd om meer duidelijkheid te verschaffen met betrekking tot de overgang van Zorgpunt naar CLB en de dossiers die nog zullen binnenkomen bij Zorgpunt.
  Aangezien de nieuwe procedure pas in werking treedt op 1 september, zal Zorgpunt binnen de Onderwijsinspectie de aanvragen voor permanent onderwijs aan huis voor het schooljaar 2026-2027 die zij ontvangt voor haar laatste zitting voor de start van het schooljaar 2026-2027, beoordelen.

- GOK-evaluatie:
  De termijn tussen de eerste en tweede evaluatie (en daaropvolgende evaluaties tot de volledige middelen hersteld zijn) is opgetrokken van 90 naar 180 dagen.

- Betaalde bijlessen:
  Om tegemoet te komen aan de bezorgdheden over de wijziging waarin de woorden “kennelijk niet onverenigbaar” eerst vervangen waren door het woord “verenigbaar”, is de oorspronkelijke formulering behouden.
  In de memorie van toelichting is verduidelijkt dat therapeutische tussenkomsten niet onder de bepaling m.b.t. betalende bijlessen vallen.

- Evaluatie kleuteronderwijs en overgang kleuteronderwijs naar lager onderwijs:
  In het artikel over het verlengd verblijf in het kleuteronderwijs is

verduidelijkt welke leerlingen er nog één jaar verlengd in het gewoon kleuteronderwijs kunnen blijven.
Bij de evaluatie op het einde van het gewoon kleuteronderwijs is verduidelijkt dat voor leerlingen met een IAC-verslag de klassenraad een beslissing neemt over de doorstroom in functie van het IAC.
Er wordt voorzien in een overcapaciteitsgroep in het lager onderwijs van de school waar de kleuter het voorafgaande schooljaar ingeschreven was. Kleuters die het kleuteronderwijs met vrucht beëindigd hebben, kunnen zich onder ontbindende voorwaarde inschrijven in een andere school voor het kleuteronderwijs. Als die kleuterschool dan toch op basis van de toelatingsvoorwaarden de kleuter weigert, kan de kleuter terugkeren naar het lager onderwijs van de school waar hij of zij het kleuteronderwijs volgde.

- Extra middelen tso/bso/kso:
  De term maatschappelijke waardering is aangepast naar maatschappelijke relevantie.

- Leerlingenvervoer:
  Er komt een vernieuwde pilootfase waarbij in de pilootregio's vanaf 2026-2027 opnieuw geëxperimenteerd kan worden met nieuwe maatregelen.

Tijdens de onderhandelingen werden vanuit de overheid nieuwe artikelen ingeschoven m.b.t. volgende thema's:

- rechtsgrond voor beroep tegen beslissing m.b.t. leerplannen (voor BAO, SO, VO en DKO);
- aanpassing van de overgangsmaatregel voor de uitdovende opleiding HBO5 verpleegkunde (SO/HO);
- opname geldigheidsduur starttoets in de instellingsoverschrijdende reglementen (HO);
- opname van wetenschappelijk onderzoek als opdracht van het Orpheus Instituut (HO);
- invoeren van de mogelijkheid van een ontslag om dringende redenen voor de universiteiten (HO).

Ten gevolge het VTC-advies werden er aanpassingen aangebracht aan de artikelen en/of de bijbehorende memorie van toelichting m.b.t. volgende thema's.

De VTC merkte op dat in het voorontwerp de scholen, de hogescholen en de associaties aangewezen worden als gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijken voor de studiebewijzen die toelating geven tot een graduaats- of bacheloropleiding. De VTC vroeg om de memorie aan te vullen en te verduidelijken waarom er sprake is van gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijken. De memorie werd in dit opzicht aangepast.
Ook is In opvolging van het advies van de VTC in het decreet toegevoegd dat de hogescholen en universiteiten, op grond van een taak van algemeen belang, als verwerkingsverantwoordelijke optreden voor het verwerken van de gegevens voor de toetsing van de algemene toelatingsvoorwaarden tot een opleiding van

het hoger beroepsonderwijs of een bacheloropleiding. Tevens wordt de bewaartermijn van de gegevens verduidelijkt.

In opvolging van het advies van de VTC werd in het voorontwerp van decreet aangevuld dat de hogeronderwijsinstelling optreedt als verwerkingsverantwoordelijke voor de gegevens die in het kader van meldingen van grensoverschrijdend gedrag ingevoerd worden in het centraal register. Tevens wordt een verantwoording van de bewaartermijnen van die gegevens toegevoegd aan de memorie van toelichting.
De VTC gaf als aanbeveling om in het decreet aan te geven wie er nog toegang zal krijgen tot de gegevens van het centraal register op basis van het verdere verloop van de procedure, zoals de tuchtinstantie. De ontvangers zijn echter enkel de personen die vermeld worden in het decreet. Een melding staat niet gelijk aan het openen van een tuchtonderzoek, en de personen die betrokken worden in het kader van tucht krijgen geen toegang tot het centraal register. Zij krijgen enkel toegang tot de gegevens die opgenomen worden in het tuchtdossier.

Naast voormelde inhoudelijke aanpassingen en verduidelijkingen ten gevolge onderhandelingen en VTC-advies werden in enkele artikelen ook nog louter technische, layoutmatige en typografische correcties aangebracht en werden bijkomende wetgevingstechnische adviezen verwerkt. Ook in bijlage 2 werd een louter technische correctie aangebracht.

Het SERV advies en het **VLOR advies** leidden niet tot bijkomende aanpassingen van het decreet t.o.v. de aanpassingen al voorgesteld tijdens en ten gevolge van de onderhandelingen. Hierna volgt een reactie op de opmerkingen van VLOR en SERV.

Verbod op promotie betaalde bijlessen (VLOR en SERV)

De VLOR onderschrijft de maatregel maar heeft vragen bij de formulering die volgens de VLOR enerzijds vergaand, maar anderzijds ook onduidelijk is. De SERV wijst erop dat het belangrijk is dat leerachterstand, bijv. door een tekort aan leraren vermeden wordt, zo niet is het begrijpelijk dat ouders in betalende bijlessen een oplossing zien.

De formulering werd naar aanleiding van de onderhandelingen aangepast en de memorie werd verduidelijkt (zie hoger). Het artikel herinnert aan de kernopdracht van de school, die maximaal zelf alles in het werk moet stellen om leerlingen de onderwijsdoelen te doen behalen.
Aan de memorie van toelichting werd ter verduidelijking ook toegevoegd dat therapeutische tussenkomsten (zoals kinesitherapie of logopedie) niet beoogd worden door deze regelgeving.

Pioniersscholen (VLOR en SERV)

De VLOR vraagt om snel werk te maken van de verdere regelgeving en wijst op de andere werking voor pioniersscholen dan voor inspiratiescholen, waar er een

contingent per onderwijsverstrekker is. Bij de selectie wenst de VLOR ook voldoende diverse (begin)situaties en een regionale spreiding.
De SERV vindt werken met proeftuinen een goede beleidskeuze. De SERV wijst er wel op de criteria die voorgesteld worden mogelijks een voorafname zijn op wat uit de lopende Staten-Generaal en de adviezen van de strategische adviesraden op de consultatienota 'Scholen voor iedereen' kan komen.

Voor de pioniersscholen kan er rekening gehouden worden met een spreiding over de onderwijsnetten maar wordt er geen contingent per net bepaald, omdat het van belang is om ook met een reeks andere factoren rekening te houden om op verschillende vlakken diversiteit te voorzien in de groep pioniersscholen, bijv. - zoals de VLOR aangeeft - op vlak van beginsituaties en regionale spreiding, alsook op vlak van onderwijsniveau en het betrokken aanbod van verschillende types en opleidingsvormen van buitengewoon onderwijs.
Het traject voor de pioniersscholen loopt inderdaad parallel aan de Staten-Generaal en de adviezen op de consultatienota. Dit is echter in onvermijdelijk als de pioniersscholen willen kunnen starten vanaf schooljaar 2026-2027.

Versterking TSO/BSO/SO (VLOR en SERV)

De VLOR vraagt om enkel de kostprijs als criterium te gebruiken bij het bepalen van de extra financiering.
M.b.t. de opmaak van de lijst van praktijkgerichte opleidingen wil de SERV 1° een doelgerichte inzet van de extra middelen zodat de kost tot op het niveau van de leerlingen daalt, 2° duidelijkheid over 'maatschappelijke waardering' en 3° dat het advies van de arbeidsmarktpartners ingewonnen wordt. De SERV kijkt ook uit naar de resultaten van het onderzoek 'Kostenbeheersing in het bso, tso en kso'.

Voor de overheid staat de aandacht voor de kost voor leerlingen voorop als doelstelling, zodat met bijkomende middelen de financiële participatiedrempels weggewerkt kunnen worden. Evenwel wil de overheid de budgetten niet zomaar verdelen over opleidingen enkel en alleen omdat ze vandaag de hoogste schoolfactuur aanrekenen. Daarom werden twee criteria opgenomen waarmee een selectie binnen het opleidingsaanbod zal worden gemaakt, met name:
- de doorstroomkansen naar de arbeidsmarkt of naar het hoger onderwijs (toekomstperspectief van deze opleidingen);
- maatschappelijke relevantie (waarmee ingespeeld kan worden op prioriteiten over opleidingen (STEM, knelpuntberoepen,….).

De concretisering maakt deel uit van een regelgevend proces, waarbij gekeken wordt hoe de arbeidsmarktpartners te betrekken.

Ouderbetrokkenheid (VLOR)

De VLOR maakt zich zorgen dat de stem van de ouders onvoldoende vertegenwoordigd zal zijn en ziet de installatie van één ouderkoepel ingaan tegen de vrijheid van onderwijs en van vereniging.

Doelstelling 3 in de beheersovereenkomst bepaalt expliciet dat het aanspreekpunt de mening van ouders kenbaar maakt en hun belangen behartigt in diverse overlegorganen, waaronder de VLOR. Het aanspreekpunt

vertegenwoordigt ouders van leerlingen uit alle onderwijsnetten en de Vlaamse ouderkoepel is bovendien opgericht door samenwerking tussen de drie vroegere ouderkoepelverenigingen.
De hervorming van de financiering van ouderkoepelverenigingen gebeurt in overeenstemming met het Vlaams Regeerakkoord. Naar analogie met de leerlingenvertegenwoordiging (de Scholierenkoepel) wordt één aanspreekpunt gefinancierd waarmee de Vlaamse overheid een beheersovereenkomst kan afsluiten. Dit beperkt de vrijheid van onderwijs en het initiatief tot verenigen niet: de ouderkoepelverenigingen zijn niet de inrichters van het onderwijs. Ouders kunnen zich verder vrij organiseren, maar de Vlaamse overheid voorziet voortaan financiering voor één aanspreekpunt met een duidelijk afgebakende opdracht.

Examencommissie (VLOR)

De VLOR benadrukt dat een diploma via de examencommissie gelijkwaardig moet zijn aan een diploma uit het reguliere onderwijs.

De Examencommissie secundair onderwijs reikt van rechtswege studiebewijzen uit die gelijkwaardig zijn aan de studiebewijzen van het regulier secundair onderwijs. Hiertoe organiseert ze examens en evalueert ze summatief. Een beperkt aantal doelen kunnen, gezien de context van de Examencommissie, onvoldoende valide geëvalueerd worden via summatieve toetsing. Het gaat om doelen die vooral in een schoolse context kunnen gerealiseerd worden en daar vaak via permanente evaluatie of procesevaluatie getoetst worden. Concreet betreft het doelen verbonden aan lichamelijke opvoeding en doelen die bijvoorbeeld vragen om een interactie, een proces bijv. ‘de leerlingen gaan respectvol en constructief met anderen in interactie rekening houdend met elkaars grenzen’. Via een uitvoeringsbesluit zal het de Vlaamse Regering zijn die beslist over de afwijkende doelen. In het verleden werden er reeds gelijkaardige precedenten goedgekeurd voor bijvoorbeeld duaal leren, de Vlaamse gebarentaal.

Permanent onderwijs aan huis (VLOR)

De VLOR concludeert, vanuit een aantal punctuele bemerkingen, dat er best eerst een grondig debat over POAH gevoerd wordt, om pas daarna te kijken naar wie de rol kan opnemen, waarbij voldoende capaciteit en een gelijke aanpak voor Vlaanderen belangrijke voorwaarden zijn. De VLOR vraagt ook de procedure te vereenvoudigen waarbij rekening gehouden wordt met de capaciteitsproblematiek. In afwachting vraagt de VLOR de huidige procedure te behouden en het Zorgpunt van de Onderwijsinspectie verder de opdracht te laten uitoefenen.

Het feit dat de opdracht nu bij CLB wordt gelegd sluit een verder grondig debat over POAH niet uit.
Dergelijk debat zal evenwel in een ruimer kader dienen te gebeuren, o.a. ook binnen de evolutie naar scholen voor iedereen, en zal dus een langere tijdsperiode bestrijken. Dit betekent niet dat er nu geen optimalisering mogelijk is.

De verschuiving van de opdracht van Zorgpunt naar CLB brengt de beslissing korter bij (de context van) de leerling. CLB's waren tot nu toe ook al betrokken op dergelijke trajecten, alleen moet CLB nu hieromtrent ook een beslissing nemen.
Wat de werkdruk naar CLB toe betreft, kan gewezen worden op de evaluatie en monitoring die bijkomend voorzien is.
Het onverkort recht op inschrijving waarvan de VLOR gewag maakt, geldt niet in eender welke school die eerder nog niet in beeld was, maar geldt enkel in die school waar de leerling als POAH-leerling is ingeschreven. Om hieromtrent misinterpretaties te vermijden, is dit verduidelijkt.
De criteria worden verder geconcretiseerd via besluit van de Vlaamse Regering. Daarnaast is er overleg tussen Zorgpunt en de CLB-sector met het oog op het interpreteren en hanteren van de criteria.
Wat betreft de maximale erkenningstermijn van drie jaar; kinderen die (op erg jonge leeftijd) POAH toegekend krijgen, evolueren/ontwikkelen soms nog sterk op bepaalde vlakken, vandaar dat het aangewezen is om die ontwikkelingen niet over het hoofd te zien. Zorgpunt geeft aan dat bij de huidige dossiers het uitgangspunt is om een eerste toekenning voor één jaar te geven vanuit het perspectief van mogelijke verdere ontwikkelingen. In de teksten is een minimale herbeschouwing gevraagd bij het aflopen van de toegekende periode.
Wat betreft de vraag van de VLOR wat er moet gebeuren bij onenigheid, kan meegegeven worden dat dezelfde procedure voorzien is als bij onenigheid omtrent een IAC-/OV4-verslag.

<u>Verplichte deelname peilingsonderzoek (VLOR)</u>

De VLOR gelooft dat aanmoedigen beter werkt dan verplichten en meent dat er steeds een mogelijkheid moet blijven bestaan om niet deel te nemen. Ook vraagt de VLOR om juridisch uit te klaren of scholen verplicht kunnen worden om deel te nemen aan internationaal onderzoek

De deelname aan peilingsonderzoek kadert in de verantwoordelijkheid van de overheid om de onderwijskwaliteit systematisch te bewaken. Een voldoende responsgraad is daarvoor essentieel.
De verplichting verhoogt de globale onderzoeksbelasting voor het onderwijsveld niet. Peilingen blijven steekproefsgewijs georganiseerd. De maatregel zorgt er enkel voor dat de inspanning evenwichtiger wordt gespreid over scholen en niet disproportioneel rust op scholen die zich steeds vrijwillig engageren.
De verplichting raakt niet aan de pedagogische vrijheid van scholen. De verplichting heeft geen betrekking op de inhoud of organisatie van het onderwijs, maar betreft een beperkte en proportionele medewerkingsplicht in functie van kwaliteitsbewaking op systeemniveau.
Ook voor internationaal vergelijkend onderzoek geldt dat deelname bijdraagt tot het zicht op onderwijsprestaties en tot het kunnen plaatsen van Vlaamse resultaten in een breder perspectief.

<u>GOK-beleid (VLOR)</u>

De VLOR gaat niet akkoord met de voorgestelde termijn van 90 kalenderdagen en vraagt om in overleg te blijven gaan over de criteria van een goed GOK-beleid.

Het is inderdaad belangrijk dat de scholen voldoende tijd hebben om hun GOK-beleid bij te sturen. De minimale termijn is daarom tijdens de onderhandelingen opgetrokken van 90 kalenderdagen naar 180 kalenderdagen.

Omkadering bij overdracht van onderwijsbevoegdheid naar ander net (VLOR)

De VLOR vraagt om dit artikel te schrappen en eerst een grondig debat te voeren over het omkaderingsysteem van de CLB's.

Tijdens de onderhandelingen is het artikel inderdaad geschrapt.

Evaluatie kleuteronderwijs en overgang kleuteronderwijs-lager onderwijs (VLOR)

De VLOR maakt zich zorgen over een bijkomende taakbelasting voor het kleuteronderwijs en mogelijke juridisering, en vraagt meerdere verduidelijkingen (m.b.t. de klassenraden, zittenblijven, …). Voor kleuters met een IAC vraagt de VLOR om de evaluatie los te koppelen van het met vrucht beëindigen van het kleuteronderwijs.

Naar aanleiding van het VLOR-advies wordt verduidelijkt dat de klassenraad kleuteronderwijs op het einde van het kleuteronderwijs op basis van de minimumdoelen beslist. De regels van zittenblijven blijven dezelfde. Specifiek voor leerlingen met een IAC-verslag is tijdens de onderhandelingen aangepast dat de klassenraad in het kader van het individueel aangepast curriculum beslist of de leerling kan doorstromen naar het lager onderwijs. Zo wordt tegemoetgekomen aan de opmerking van de VLOR.

Leerlingenvervoer (VLOR)

De VLOR vraagt om werk te maken van goed leerlingenvervoer voor alle leerlingen in het BUO en niet nog eens twee jaar te wachten om de pilootregio's te evalueren.

De pilootprojecten werden na de eerste pilootfase geëvalueerd en continueerden daarna de bestaande werking. Een nieuwe evaluatie is daarom weinig zinvol. Vanaf volgend schooljaar is het de bedoeling dat in de pilootregio's een nieuwe pilootfase ingezet wordt waarbij ze een aantal nieuwe principes voorbereiden, uittesten en evalueren die bruikbaar zijn voor een decreet op mobiliteitsondersteuning, als sluitstuk van een hervorming van het leerlingenvervoer.

Capaciteit buitengewoon onderwijs (VLOR)

De VLOR vraagt dat alle scholen voor buitengewoon onderwijs, niet enkel de pioniersscholen, capaciteit kunnen bepalen op niveau van leerjaar of geboortejaar.

Zoals opgenomen in het Regeerakkoord volgt er later deze legislatuur nog een regelgevend initiatie m.b.t. het inschrijvingsrecht buitengewoon onderwijs. De gevraagde uitbreiding zou een voorafname betekenen op deze grotere oefening.

De capaciteitbepaling op niveau van een leerjaar of klasgroep (pedagogische eenheid) is immers niet vanzelfsprekend voor het buitengewoon basisonderwijs, waar vandaag enkel tot op het niveau type wordt gewerkt. Het roept vragen op hoe ouders zich hierop moeten oriënteren, in hoever een school een kind zou mogen kunnen weigeren als er voor een "verkeerd" leerjaar werd aangemeld, etc.

Werkingsbudget buitengewoon onderwijs (VLOR)

De VLOR waardeert het extra budget en begrijpt de focus op leerlingen type 2. Evenwel mag deze regelgeving geen voorafname zijn van de uitvoering van 'Scholen voor iedereen'.

Dit is geen voorafname op de pioniersscholen, die zijn immers mogelijk voor alle types en opleidingsvormen. De capaciteitstekorten in type 2 blijken duidelijk uit de capaciteitsmonitor, al zijn er nog andere types waar er hoge capaciteitstekorten zijn. Evenwel hebben schoolbesturen voor de overige types van buitengewoon onderwijs zelf over de jaren heen extra capaciteit voorzien bijv. door extra vestigingsplaatsen in te richten, terwijl dit voor type 2 veel minder gebeurt.

SIHO (VLOR)

De VLOR waardeert dat het expertisecentrum een plaats krijgt binnen de VLUHR.

Nieuwe academie DKO in een fusiegemeente (VLOR)

De VLOR vraagt naar het effect van deze maatregel. Ook wenst de VLOR dat een overheveling van vestigingsplaatsen mogelijk is tussen alle academies.

De oprichting van een nieuwe academie, op het grondgebied van een recent gefusioneerde gemeente, heeft geen andere effecten op academies die het resultaat zijn van een fusie van academies dan op andere academies. De fusie van gemeenten heeft overigens niet tot gevolg dat ook de eventuele academies op het grondgebied van de nieuwe fusiegemeente fusioneren tot één instelling. De vraag om overheveling van vestigingsplaatsen mogelijk te maken "*tussen alle academies, niet enkel tussen academies van het stedelijk en gemeentelijk onderwijs*" is zonder voorwerp. Overhevelingen zijn en blijven mogelijk naar een academie van een ander schoolbestuur; dit schoolbestuur kan ook een andere actor dan een gemeente zijn. Ook de oprichting van een nieuwe academie in een fusiegemeente kan door een andere actor dan een gemeente gebeuren.

Kunstkuur (VLOR)

De VLOR apprecieert de duidelijker beschrijving van het doel van Kunstkuur maar meent dat er minder samenwerkingen met het HO zullen zijn door de beperking tot studenten uit de lerarenopleiding.

De aanpassing van het tweede doel binnen Kunstkuur hoeft niet te leiden tot een beperking van de samenwerking met het hoger onderwijs. Uit de Memorie van

Toelichting bij het dko-decreet van 9 maart 2018 blijkt dat Kunstkuur onder meer bedoeld is om de (toekomstige) leraar te versterken in cultuureducatie.
De cijfers bevestigen bovendien dat de betrokkenheid van het hoger onderwijs binnen Kunstkuur zeer beperkt blijft: tussen 2019 en 2025 werden 1129 aanvragen ingediend en 648 goedgekeurd, waarvan twaalf met een partner uit het hoger onderwijs (1,85%). Het merendeel van die opleidingen had bovendien een directe link met het onderwijsveld. Samenwerking tussen academies en andere opleidingen in het hoger onderwijs kan uiteraard ook een waardevolle wisselwerking opleveren. Er bestaan geschiktere financieringskanalen: ondersteuningsprogramma's voor onderzoek of Europese projectmiddelen.

Micro-credentials als opportuniteit voor levenslang leren (SERV)

De SERV apprecieert de maatregel maar vraagt dat er ook gewerkt wordt aan de afstemming met het aanbod van andere vormings- en opleidingsverstrekkers aan kleine leervolumes en hoe die gecertificeerd kunnen worden via micro-credentials, dat er voor de kwaliteitsborging afstemming is met het Geïntegreerd Kwaliteitszorgkader (GKK) en dat de micro-credentials ontsloten worden via de LED-databank.

De registratie van micro-credentials in de LED-databank is een doelstelling die in de nabije toekomst wordt onderzocht.

Internationaal karakter Vlaams hoger onderwijs (SERV)

De SERV gaat niet akkoord met maatregelen waardoor Vlaanderen internationaal talent en uitstraling verliest. De internationale uitstraling van het Vlaams Hoger onderwijs moet voor de SERV ondersteund worden.

In antwoord op het SERV-advies wordt het belang van een internationaal en anderstalig aanbod in het hoger onderwijs benadrukt. Tegelijkertijd moet de noodzaak om het Nederlands in het hoger onderwijs als onderwijstaal te behouden en te versterken benadrukt worden. In uitvoering van het regeerakkoord is er het belangrijk uitgangspunt dat elke opleiding in Vlaanderen minstens ook in het Nederlands te volgen moet zijn, en dit op eenzelfde niveau als de Engelstalige variant. Daarom dat de maatregel genomen in Onderwijsdecreet XXXVI sluitend wordt gemaakt.

Advies van de Raad van State

De Raad van State bracht op 9 april 2026 advies 78.987/1 uit.

Bij de artikelsgewijze toelichting worden de aanpassingen ten gevolge van het advies van de Raad van State telkens toegelicht of wordt telkens gemotiveerd waarom het advies niet gevolgd kon worden.

D. Bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest

Niet van toepassing.

II. Toelichting bij de artikelen

Hoofdstuk 1. Inleidende bepaling

Artikel 1

Dit artikel behoeft geen commentaar.

Artikel 2

In opvolging van het advies van de Raad van State is een artikel toegevoegd dat aangeeft welke artikelen uit het ontwerp van decreet de gedeeltelijke omzetting van Europese richtlijnen tot doel hebben. Het gaat meer concreet om de artikelen over de ontslagbescherming van personeelsleden.

Hoofdstuk 2. Wijziging van de wet van 4 augustus 1986 tot regeling van de oppensioenstelling van de leden van het onderwijzend personeel van het universitair onderwijs en tot wijziging van andere bepalingen van de onderwijswetgeving

Artikel 3

Met de opheffing van artikel 2, §1, van de wet van 4 augustus 1986 vervalt de regel dat de benoeming van de leden van het zelfstandig academisch personeel van de Vlaamse universiteiten automatisch eindigt wanneer zij de wettelijke pensioenleeftijd bereiken.

Inwerkingtreding: deze opheffing treedt in werking op 1 april 2027. De nieuwe regels waarbij de tewerkstelling van personeelsleden die de wettelijke pensioenleeftijd bereiken door het universiteitsbestuur zelf moet beëindigd worden, treedt immers pas in werking op 1 september 2026. Dat betekent dat in geval van een beëindiging op grond van een in de Codex Hoger Onderwijs opgenomen motief het universiteitsbestuur pas vanaf 1 september 2026 een opzegtermijn van 26 weken kan toekennen. De opzegtermijn kan ten vroegste op 7 september 2026 beginnen en ten vroegste op 8 maart 2027 eindigen. Om te vermijden dat in de periode tussen 1 september 2026 en 8 maart 2027 de tewerkstelling van personeelsleden die de wettelijke pensioenleeftijd bereikt hebben niet, automatisch of door tussenkomst van het universiteitsbestuur, kan beëindigd worden, moet de regeling in artikel 2, §1, van de wet van 4 augustus 1986 nog enige tijd na 1 september 2026 van toepassing blijven. Aangezien artikelen meestal op de eerste dag van een maand in werking treden wordt deze regeling gemakshalve vanaf 1 april 2027 opgeheven.

Hoofdstuk 3. Wijzigingen van het decreet rechtspositie personeelsleden gemeenschapsonderwijs van 27 maart 1991

Artikel 4

De definitie van "leeftijdsgrens" wordt geschrapt.

In lijn met de opmerking van de Raad van State zal de vermelding van de nog geldende wijzigingen van deze bepaling indien nodig nog verder afgestemd worden op het voorontwerp van decreet tot wijziging van diverse decreten betreffende het onderwijs in de gemeenschapsinstellingen die ter uitvoering van het jeugddelinquentierecht zijn opgericht, dat parallel loopt met dit decreet.

Artikel 5

De toevoeging aan paragraaf 4 van artikel 4 geeft een raad van bestuur de mogelijkheid om de dienstanciënniteit die een personeelslid in een centrum voor volwassenenonderwijs heeft verworven in een wervingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel – het ambt van leraar secundair volwassenenonderwijs – bij een aanstelling in een wervingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel in het gewoon of buitengewoon secundair onderwijs te erkennen als dienstanciënniteit die in dat ambt is verworven. Voor een personeelslid dat dienstanciënniteit heeft verworven in een wervingsambt van het ondersteunend personeel heeft de raad van bestuur de mogelijkheid om deze dienstanciënniteit te erkennen in een wervingsambt in een ander onderwijsniveau.

Daarbij geldt wel de beperking van het aantal dagen dienstanciënniteit tot een maximum van 290 dagen. De beperking tot 290 dagen hangt samen met het feit dat dit het aantal dagen is dat een tijdelijk personeelslid nodig heeft om in aanmerking te komen voor het recht op een tijdelijke aanstelling van doorlopende duur. Hierdoor krijgt dit personeelslid de kans om zich nog kandidaat te stellen voor het recht op een tijdelijke aanstelling van doorlopende duur vanaf 1 september 2026.

Het feit dat de raad van bestuur bereid is de eerder verworven dienstanciënniteit te erkennen voor een ander ambt houdt dan ook in dat de raad van bestuur bereid is om het tijdelijke personeelslid onmiddellijk het recht op een tijdelijke aanstelling van doorlopende duur te laten verwerven als het personeelslid door de erkenning over voldoende dagen dienstanciënniteit beschikt. Als de raad van bestuur gebruik maakt van deze maatregel moet dit ook duidelijk meegedeeld worden aan het tijdelijke personeelslid op het ogenblik dat de raad van bestuur beslist het personeelslid een aanstelling te geven in een ander ambt. Dit moet het tijdelijke personeelslid de mogelijkheid geven zich tijdig kandidaat te stellen voor het recht op TADD in het ambt waarvoor het wordt aangeworven.

Inwerkingtreding: 1 juni 2026.

Dit artikel treedt in werking op 1 juni 2026 zodat de maatregel al kan worden aangewend in het licht van de kandidaatstelling voor het recht op een tijdelijke aanstelling van doorlopende duur op 15 juni 2026.
Kandidaten voor een tijdelijke aanstelling van doorlopende duur in het schooljaar 2026-2027 moeten over de vereiste dienstanciënniteit beschikken op 30 juni 2026. Om hun recht op TADD te kunnen inroepen moeten zij zich bovendien kandidaat stellen vóór 15 juni 2026.

Om dit artikel effect te laten hebben met het oog op een TADD-aanstelling in het schooljaar 2026-2027, is het nodig dit artikel al te laten ingaan vóór 15 juni 2026 Het is immers belangrijk voor personeelsleden om vóór deze datum te weten of zij de eerdere diensten uit centrum voor volwassenenonderwijs kunnen meenemen, aangezien deze diensten ervoor kunnen zorgen dat zij wel of juist niet in aanmerking komen voor een TADD tijdens het komende schooljaar.

Wanneer het artikel pas zou ingaan op 1 september 2026, samen met de andere artikelen in dit ontwerp van decreet, dan kan de mogelijkheid om dienstanciënniteit uit het centrum voor volwassenenonderwijs mee te nemen naar een ander ambt, de facto pas aangewend worden voor tijdelijke aanstellingen van doorlopende duur in het schooljaar 2027-2028. Daarom is de ingangsdatum 1 juni 2026.

Artikel 6

Een scholengemeenschap of een school, indien die niet behoort tot een scholengemeenschap, moet zorgen dat een startende leerkracht – een beginner die tijdelijk aangesteld is voor bepaalde duur in een wervingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel in het basis- of secundair onderwijs – tot 20% van diens lesopdracht kan besteden aan (het recht op) aanvangsbegeleiding. Voor dat luik van hun aanvangsbegeleiding wordt in de eerste plaats gefocust op vakdidactiek en klasmanagement via klasbezoeken en collegiale visitatie bij meer ervaren collega's, maar ook andere aspecten verbonden aan de aanvangsbegeleiding, kunnen in onderling overleg tussen de startende leerkracht en de eerste evaluator opgenomen worden in de schriftelijke overeenkomst waarin diens aanvangsbegeleiding moet worden vastgelegd. Daarbij wordt wel steeds uitgegaan van een verplichte aanwezigheid op school. Op die manier moet de stress en de praktijkschok verminderd worden met het oog op een verhoogd zelfvertrouwen. Tenslotte moet het zorgen voor het sneller creëren van meer verbinding met het schoolteam.

Daartoe maakt de scholengemeenschap of school gebruik van bijkomende middelen in de vorm van eenheden inductie. Die eenheden inductie moeten ervoor zorgen dat een startende leerkracht tot 20% van diens lesopdracht kan invullen met aanvangsbegeleiding.

Mits een akkoord in het bevoegde lokale onderhandelingscomité van de scholengemeenschap of van de school, indien die niet tot een scholengemeenschap behoort, kunnen de nodige criteria onderhandeld worden om te bepalen voor welke groepen van startende leerkrachten de eenheden inductie (prioritair) zullen worden aangewend. Een startende leerkracht die in een gesprek met diens eerste evaluator aangeeft nood te hebben aan een inductiejaar, heeft evenwel altijd het recht op een deel van de uren of lestijden inductie tenzij de eenheden inductie op dat ogenblik al uitgeput zijn (zie verder).

Zonder een akkoord in het lokaal comité over de aanwendingscriteria worden de eenheden inductie in verhouding tot hun opdracht evenredig verdeeld over alle startende leerkrachten. Een school kan evenwel niet verplicht worden om boven op de toegekende eenheden inductie nog bijkomende omkadering aan te wenden

voor inductie, bijvoorbeeld als in de loop van het schooljaar een startende leerkracht een vervanging op zich neemt en de eenheden inductie op dat ogenblik al uitgeput zijn.

De totale opdracht van de startende leerkracht – dus met inbegrip van de inductieopdracht – mag nooit een voltijdse opdracht in het desbetreffende wervingsambt overschrijden.

Een school kan naast de eenheden inductie ook gebruik maken van organieke omkadering om de startende leerkrachten de nodige aanvangsbegeleiding te verzekeren. Ook wie een tijd uit onderwijs was, kan op die manier aanvangsbegeleiding krijgen. Over de aanwending van deze organieke lestijden en uren worden eveneens de nodige afspraken onderhandeld in het bevoegde lokale onderhandelingscomité met toepassing van de bestaande principes rond de aanwending van lestijden en uren voor bijzondere pedagogische taken ((BPT).

Ten gevolge van het advies van de Raad van State werd een discrepantie tussen artikel en memorie weggewerkt.

Artikel 7

Technisch komt er een nieuwe paragraaf 1 waarin de bestaande tekst van de beëindigingsgronden opgenomen wordt.

De wijzigingen schrappen het principe dat de tijdelijke aanstelling van bepaalde duur van een personeelslid van rechtswege eindigt wanneer het personeelslid de pensioengerechtigde leeftijd bereikt heeft. Doordat de tijdelijke aanstelling niet meer van rechtswege wordt beëindigd, is de mogelijkheid tot aanvragen van een verlenging overbodig geworden.

Ook de definitieve pensionering maakt niet meer van rechtswege een einde aan de tijdelijke aanstelling. Het personeelslid moet vrijwillig ontslag nemen wanneer het van plan is om definitief met pensioen te gaan.

Ook in de rechtsgrond die mogelijk maakt dat gepensioneerden opnieuw in dienst treden, wordt de verwijzing naar de leeftijdsgrens geschrapt.

Daarnaast komt er een nieuwe paragraaf 2 waarin mogelijk wordt gemaakt dat de directeur of in voorkomend geval de raad van bestuur of de afgevaardigd bestuurder, in geval van een vormingscentrum, en het personeelslid dat de wettelijke pensioenleeftijd bereikt heeft, in onderling akkoord een einde maken aan de tijdelijke aanstelling van bepaalde duur. Dat akkoord moet blijken uit een geschrift. Het geschrift vermeldt de datum van de beëindiging van de tijdelijke aanstelling van bepaalde duur en wordt door beide partijen ondertekend.

Artikel 8

Dit artikel geeft een raad van bestuur in het gemeenschapsonderwijs gedurende de schooljaren 2026-2027 tot en met 2030-2031 de mogelijkheid om een

personeelslid dat vast benoemd is in het ambt van leraar secundair volwassenonderwijs op 1 september een nieuwe affectatie aan te bieden in een ambt van leraar in het gewoon of buitengewoon secundair onderwijs of in te gaan op een vraag tot mutatie in dergelijk ambt.

Een vergelijkbare mogelijkheid geldt voor een personeelslid dat in een centrum voor volwassenenonderwijs vast benoemd is in een wervingsambt van het ondersteunend personeel (administratief medewerker, ICT-coördinator of stafmedewerker) of in een selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel (adjunct-directeur, technisch adviseur en technisch adviseur-coördinator).
Voor het personeelslid dat vastbenoemd is in een wervingsambt van het ondersteunend personeel in een centrum voor volwassenenonderwijs kan op 1 september een nieuwe affectatie of een mutatie naar een wervingsambt in een ander onderwijsniveau.
Voor het personeelslid dat vastbenoemd is in een selectie- of bevorderingsambt kan op 1 september een nieuwe affectatie of een mutatie naar een selectie- of bevorderingsambt in een ander onderwijsniveau.

Deze nieuwe affectatie of mutatie is slechts mogelijk als er op 1 september een vacante betrekking is in het ambt waarin de affectatie of mutatie zal plaatsvinden en als het personeelslid in kwestie een vereist bekwaamheidsbewijs of een voldoend geacht bekwaamheidsbewijs heeft voor dat ambt.

Als het personeelslid ingaat op dit aanbod en de nieuwe affectatie aanvaardt of de gevraagde mutatie opneemt, dan behoudt het personeelslid bij deze affectatie of mutatie in principe de salarisschaal die hij in het ambt in kwestie genoot in het centrum voor volwassenenonderwijs en dit voor het volume van de vastbenoemde opdracht op 31 augustus voorafgaand aan de affectatie of mutatie. Als het personeelslid voor het ambt waarin hij wordt geaffecteerd of gemuteerd echter op basis van zijn bekwaamheidsbewijs recht heeft op een salarisschaal die gelijk of hoger is dan zijn initiële salarisschaal, dan geldt die salarisschaal.

In lijn met de opmerking van de Raad van State zal de vermelding van de nog geldende wijzigingen van deze bepaling indien nodig nog verder afgestemd worden op het voorontwerp van decreet tot wijziging van diverse decreten betreffende het onderwijs in de gemeenschapsinstellingen die ter uitvoering van het jeugddelinquentierecht zijn opgericht, dat parallel loopt met dit decreet.

Artikel 9

Ook voor selectie- en bevorderingsambten wordt het principe geschrapt dat de tijdelijke aanstelling van een personeelslid van rechtswege eindigt wanneer het personeelslid de pensioengerechtigde leeftijd bereikt heeft.

Artikel 10

Op 20 maart 2025 oordeelde het Grondwettelijk Hof (arrest 49/2025) dat de bepalingen in de rechtspositieregeling waarbij een tuchtsanctie tegen

leerkrachten levensbeschouwelijke vakken alleen kan als de betrokken levensbeschouwelijke instantie daar vooraf mee instemt, ongrondwettig zijn.

Aangezien een tuchtsanctie geen verband houdt met de inhoud van het levensbeschouwelijke vak, is een tuchtzaak voor een leerkracht levensbeschouwelijke vakken niet anders dan voor alle andere personeelsleden. Een tuchtstraf kan immers enkel opgelegd worden naar aanleiding van een schending van één van de in de decreten rechtspositie opgenomen plichten en die plichten staan los van het vakinhoudelijke en behoren dus tot de relatie werkgever-werknemer. Daarom wordt met dit artikel de tuchtregeling voor de leerkrachten levensbeschouwelijke vakken gelijk aan die van alle andere personeelsleden. Hetzelfde is voorzien voor hun evaluatie, voor wat het niet-vakinhoudelijke betreft. Wel wordt voorzien dat de schoolbesturen de bevoegde levensbeschouwelijke instantie op de hoogte moeten stellen als er een tuchtstraf werd opgelegd aan een leerkracht levensbeschouwelijke vakken.

De Raad van State heeft in het advies aangegeven dat deze regeling onvoldoende verantwoord is en de toets van artikel 9 van het EVRM (vrijheid van eredienst) niet doorstaat.

De doelstelling van de nieuwe regeling bestaat erin een ander evenwicht te realiseren tussen de godsdienstvrijheid en de vrijheid van onderwijs, die eveneens een grondrecht is. De beperking van de godsdienstvrijheid heeft dus als doelstelling de rechten en vrijheden van anderen te beschermen. De onderwijsvrijheid houdt de vrijheid in om het pedagogisch project van het onderwijs te bepalen en in dat kader te waken over de medewerking van de leerkrachten aan dat project. Dat kan betekenen dat er tuchtsancties kunnen worden genomen tegen leraren die daden stellen die ingaan tegen het pedagogisch project. Tuchtmaatregelen kunnen al naargelang het geval ook nodig zijn om andere grondrechten te beschermen (vrijwaren van kinderrechten, vrijwaren van morele en fysieke integriteit van leerlingen of collega's, …).

De kritiek van de Raad van State dat het Grondwettelijk Hof in arrest 49/2025 een andere oplossing naar voren schoof kan niet onderschreven worden. Het Grondwettelijk Hof zocht in dat arrest binnen de bestaande regeling een interpretatie die in overeenstemming was met de grondwet. Dat sluit niet uit dat er een andere regeling mogelijk is die in overeenstemming is met de godsdienstvrijheid.

De gehele rechtspositieregeling behoudt een correct evenwicht tussen de twee grondrechten. De godsdienstvrijheid vereist dat de levensbeschouwelijke instanties zeggenschap moeten hebben over de vakinhoud en de vakdidactiek, en dat er enkel leraren worden aangesteld die door hen daartoe geschikt zijn geacht. De evaluatie van leraren levensbeschouwing is al geregeld op basis van dat onderscheid (artikel 73decies, §3, decreet rechtspositie Gemeenschapsonderwijs), en het is consistent dat onderscheid door te trekken naar de tuchtregeling. Een tuchtsanctie kan alleen worden opgelegd voor tekortkomingen aan de plichten (artikel 12, decreet rechtspositie Gemeenschapsonderwijs). De ambtsplichten zijn beschreven in de artikelen 6 tot en met 11 van het decreet rechtspositie Gemeenschapsonderwijs. De vakinhoudelijke onderdelen van de opdracht zijn aan de tuchtregeling

onttrokken, voor alle personeelsleden. Daardoor hebben de levensbeschouwelijke instanties voldoende garanties dat een tuchtoverheid de organisatorische autonomie van geloofsgemeenschappen niet onrechtmatig kan beperken door een tuchtstraf op te leggen.

In de bestaande regeling rond evaluaties bestaat er nu al een verschillende rol voor de levensbeschouwelijke instanties voor ambtsplichten die het vakinhoudelijke niet betreffen en ambtsplichten die wel raken aan het vakinhoudelijke. Het is logisch om dat door te trekken naar de tuchtregeling. Men kan geen tuchtstraf krijgen voor tekortkomingen die in de evaluatie thuishoren. Aangezien de rol van de levensbeschouwelijke instanties nu net gesitueerd is in de vakinhoud en vaktechniek kan er geen tuchtsanctie zijn die in hun bevoegdheidssfeer inmengt.

Als een personeelslid ervan overtuigd is dat het bestuur toch een tuchtstraf heeft opgelegd voor feiten die onder de uitoefening vallen van de godsdienstvrijheid, kan het personeelslid dat argument tijdens de tuchtprocedure en bij een beroep bij de Kamer van Beroep inroepen. Het personeelslid kan zich laten bijstaan door iemand van eigen keuze. Dat kan een vertegenwoordiger zijn van de levensbeschouwelijke instantie. In dat geval zal de tuchtoverheid of de Kamer van Beroep kunnen oordelen of de godsdienstvrijheid is geschonden.

Artikel 11

Als een raad van bestuur of voor het vormingscentrum de afgevaardigd bestuurder bij de vaststelling van een risico in het kader van moederschapsbescherming of bedreiging beroepsziekte de arbeidsomstandigheden van het personeelslid niet kan aanpassen of haar geen andere opdracht kan geven, zoals bepaald in artikel 42, 1° en 2° van de arbeidswet van 16 maart 1971, moet de raad van bestuur of voor het vormingscentrum en de pedagogische begeleidingsdienst de afgevaardigd bestuurder aan het personeelslid een andere opdracht of taken toewijzen die toelaatbaar zijn in haar toestand.
De toegewezen taken moeten veilig zijn en in overeenstemming met de welzijnswetgeving. De arbeidsgeneesheer oefent hierbij zijn rol uit.
Die opdracht of taken oefent het personeelslid uit in de eigen instelling of, als dat niet mogelijk is, in een andere instelling van de scholengroep of van de scholengemeenschap. Als de raad van bestuur het personeelslid met een opdracht of taken belast in een andere instelling dan de instelling waar het personeelslid is afgelast, dan mag de afstand tot die andere instelling nooit meer dan 25 kilometer bedragen t.a.v. de instelling waar het personeelslid is aangesteld. Het personeelslid kan zelf wel akkoord gaan om over een grotere afstand ingezet te worden.

Personeelsleden van een centrum voor volwassenenonderwijs worden altijd in hetzelfde centrum met de pedagogische of administratieve taken belast. Daarbij geldt de regeling die is vastgelegd in artikel 40duodecies van het decreet, nl. dat de afstand over de openbare weg tussen de standplaats van het personeelslid en de vestigingsplaats waar het personeelslid bij een wijziging van zijn opdracht wordt ingezet, nooit meer dan 25 km mag bedragen.

Die opdracht of taken zijn voor het personeelsleden in het bezit van een pedagogisch bekwaamheidsbewijs van pedagogische aard (bv. co-teaching in een ander leerjaar of andere klas waar het vastgestelde risico niet aanwezig is, ondersteuning bij evaluatie van de leerlingen, inzet in taalheldklassen, begeleiding bij goed leren (technisch) lezen,...). Aan andere personeelsleden kunnen administratieve taken toegewezen worden.

Dit betekent dat een personeelslid bij de vaststelling van een risico ingeschakeld wordt om nog een aantal pedagogische of administratieve taken uit te voeren in de eigen instelling of in een andere instelling van de inrichtende macht. In het basis- of secundair onderwijs kan het personeelslid ook ingeschakeld worden in een andere instelling van de scholengemeenschap. Ook hier mag de afstand tot die andere instelling nooit meer dan 25 kilometer bedragen t.a.v. de instelling waar het personeelslid is aangesteld. Het personeelslid kan zelf wel akkoord gaan om over een grotere afstand ingezet te worden.

Tijdens de uitvoering van die andere taken wordt het personeelslid aangesteld in een niet-organieke betrekking in haar ambt. Deze aanstelling in een niet-organieke betrekking geldt als dienstactiviteit. Het personeelslid behoudt daarbij haar salaris en blijft titularis van haar betrekking. In deze betrekking is vervanging mogelijk.

Deze maatregel gaat in voor de personeelsleden die op of na 1 september 2026 moeten verwijderd worden uit het risico in toepassing van artikel 41 van de Arbeidswet van 16 maart 1971.
Personeelsleden die voor de zomervakantie of sluitingsperiode 2026 werden verwijderd uit een risico, vervolgens tijdens die zomervakantie of sluitingsperiode niet meer onder het risico vallen en vanaf 1 september 2026 opnieuw verwijderd worden uit een risico, vallen eveneens onder deze maatregel voor de verwijdering vanaf 1 september 2026.

Personeelsleden die voor 1 september 2026 werden verwijderd uit hun betrekking en met verlof zijn gezet, blijven in deze situatie voor zover dat verlof doorloopt na 1 september 2026.

Artikel 12

De wijzigingen schrappen het principe dat de tijdelijke aanstelling van doorlopende duur of vaste benoeming van een personeelslid van rechtswege eindigt wanneer het personeelslid de pensioengerechtigde leeftijd bereikt heeft. Doordat de tijdelijke aanstelling van doorlopende duur of vaste benoeming niet meer van rechtswege worden beëindigd, is de mogelijkheid tot aanvragen van een verlenging overbodig geworden.

Ook de definitieve pensionering maakt niet meer van rechtswege een einde aan de aanstelling. Het personeelslid moet vrijwillig ontslag nemen wanneer het van plan is om definitief met pensioen te gaan.

Ook in de rechtsgrond die mogelijk maakt dat gepensioneerden opnieuw in dienst treden, wordt de verwijzing naar de leeftijdsgrens geschrapt.

Een nieuwe paragraaf 2 wordt toegevoegd die ervoor zorgt dat de raad van bestuur - de afgevaardigd bestuurder voor de personeelsleden van de pedagogische begeleidingsdienst en van het vormingscentrum - op gemotiveerde wijze en mits het respecteren van een opzeggingstermijn een einde kan maken aan de tijdelijke aanstelling van doorlopende duur of aan de vaste benoeming van een personeelslid wanneer het personeelslid de pensioengerechtigde leeftijd bereikt heeft.
Het ontslag moet gemotiveerd worden en mag niet gebaseerd zijn op discriminerende gronden. Het feit dat een personeelslid de wettelijke pensioenleeftijd bereikt heeft, volstaat op zich niet om het ontslag te motiveren.

De opzeggingstermijn die moet worden gehanteerd als het personeelslid op het moment van het ontslag de wettelijke pensioenleeftijd bereikt heeft, omvat drie maanden per begonnen periode van 10 jaar dienstanciënniteit die het personeelslid in kwestie heeft verworven.

De opzegtermijn begint te lopen de maandag volgend op de week dat de raad van bestuur – voor een personeelslid van het vormingscentrum de afgevaardigd bestuurder - het ontslag meedeelt. Die melding bevat de begin- en einddatum van de opzegtermijn.

De kennisgeving van het ontslag kan op twee manieren aan het personeelslid worden meegedeeld:
- via een aangetekende brief dan gaat de kennisgeving in op de derde werkdag na het verzenden van deze aangetekende brief.
- een tweede mogelijkheid is een melding via een deurwaardersexploot. De melding gaat dan in vanaf de overhandiging van dit exploot.

Het personeelslid kan bij het voltooien van de opzeggingstermijn verder werken tot het einde van de maand waarin het personeelslid de opzeggingstermijn volbracht heeft. Het pensioen gaat immers steeds in op de eerste dag van een maand en hierdoor krijgt het personeelslid de mogelijkheid om de maand waarin de opzegtermijn is volbracht nog verder te presteren.

Ook wordt de mogelijkheid toegevoegd om in onderling overleg tussen de raad van bestuur - de afgevaardigd bestuurder voor de personeelsleden van de pedagogische begeleidingsdienst en van het vormingscentrum - en het betrokken personeelslid een kortere opzeggingstermijn overeen te komen. Die overeengekomen termijn wordt dan opgenomen in een schriftelijke overeenkomst die door beide partijen wordt ondertekend.

Artikel 13

De Europese richtlijnen 2019/1158 van 20 juni 2019 betreffende het evenwicht tussen werk en privéleven voor ouders en mantelzorgers en tot intrekking van Richtlijn 2010/18/EU van de Raad en 2019/1152 van 20 juni 2019 betreffende transparante en voorspelbare arbeidsvoorwaarden in de Europese Unie bevatten een ontslagbescherming voor de uitoefening van de in die richtlijnen opgenomen rechten. Personeelsleden die een geboorteverlof, ouderschapsverlof of zorgverlof hebben aangevraagd of opgenomen of die om een flexibele werkregeling

verzocht hebben, mogen op grond daarvan niet worden ontslagen. Hetzelfde geldt voor personeelsleden die gebruik hebben gemaakt van de rechten die voortvloeien uit hoofdstuk 3 uit de richtlijn 2019/1152 over minimumvereisten inzake arbeidsvoorwaarden. Het gaat hier over de maximale duur van de proeftijd, het feit dat een werkgever geen nevenactiviteiten mag verbieden, tenzij dit verbod door de wetgever opgelegd is en het recht om meer voorspelbare en zekere arbeidsvoorwaarden te vragen via een ambtswijziging. Het is evenmin toegelaten tijdens de beschermingsperiode het ontslag voor te bereiden.

Vermits nu de mogelijkheid wordt ingeschreven voor een schoolbestuur om een personeelslid te ontslaan mist naleving van een opzegtermijn en los van de evaluatie- en tuchtregeling, is het belangrijk om in de decreten rechtspositie voormelde ontslagbescherming op te nemen. Dit houdt in dat een schoolbestuur een personeelslid gedurende de beschermingsperiode niet mag ontslaan worden om redenen die te maken hebben met de uitoefening van de hiervoor vermelde rechten.

De forfaitaire vergoeding bij het niet naleven van het ontslagverbod kan niet gecombineerd worden met andere vergoedingen die in het kader van een bijzondere beschermingsprocedure tegen ontslag zijn bepaald. Als gevolg van het advies van de Raad van State is het verbod op een cumulatie van ontslagvergoedingen generiek geformuleerd. Dit verbod betekent niet dat een personeelslid geen bijkomende schadevergoeding kan krijgen op basis van het gemene aansprakelijkheidsrecht.

Als gevolg van het advies van de Raad van State is de verwijzing naar de verloven en omstandigheden waarop de ontslagbescherming betrekking heeft op een meer generieke wijze geformuleerd. Door deze aanpassing is ook de opmerking van de Raad van State over de verwijzing naar het recht om werk met meer voorspelbare en zekere arbeidsvoorwaarden te vragen ondervangen.

Als gevolg van het advies van de Raad van State is de beperking van de ontslagbescherming in de tijd en de bijhorende regeling om tijdens de periode van ontslagbescherming het ontslag voor te bereiden geschrapt.

Hoofdstuk 4. Wijzigingen van het decreet rechtspositie personeelsleden gesubsidieerd onderwijs van 27 maart 1991

Artikel 14

De definitie van “leeftijdsgrens” wordt geschrapt.

Artikel 15

De toevoeging aan paragraaf 4 van artikel 6 geeft een inrichtende macht de mogelijkheid om de dienstanciënniteit die een personeelslid in een centrum voor volwassenenonderwijs heeft verworven in een wervingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel – het ambt van leraar secundair volwassenenonderwijs – bij een aanstelling in een wervingsambt van het

bestuurs- en onderwijzend personeel in het gewoon of buitengewoon secundair onderwijs te erkennen als dienstanciënniteit die in dat ambt is verworven.

Voor een personeelslid dat dienstanciënniteit heeft verworven in een wervingsambt van het ondersteunend personeel heeft de inrichtende macht de mogelijkheid om deze dienstanciënniteit te erkennen in een wervingsambt in een ander onderwijsniveau.

Daarbij geldt wel de beperking van het aantal dagen dienstanciënniteit tot een maximum van 290 dagen. De beperking tot 290 dagen hangt samen met het feit dat dit het aantal dagen is dat een tijdelijk personeelslid nodig heeft om in aanmerking te komen voor het recht op een tijdelijke aanstelling van doorlopende duur.
Hierdoor krijgt dit personeelslid de kans om zich nog kandidaat te stellen voor het recht op een tijdelijke aanstelling van doorlopende duur vanaf 1 september 2026.

Het feit dat de inrichtende macht bereid is de eerder verworven dienstanciënniteit te erkennen voor een ander ambt houdt dan ook in dat de inrichtende macht bereid is om het tijdelijke personeelslid onmiddellijk het recht op een tijdelijke aanstelling van doorlopende duur te laten verwerven als het personeelslid door de erkenning over voldoende dagen dienstanciënniteit beschikt. Als de inrichtende macht gebruik maakt van deze maatregel moet dit ook duidelijk meegedeeld worden aan het tijdelijke personeelslid op het ogenblik dat de inrichtende macht beslist het personeelslid een aanstelling te geven in een ander ambt. Dit moet het tijdelijke personeelslid de mogelijkheid geven zich tijdig kandidaat te stellen voor het recht op TADD in het ambt waarvoor het wordt aangeworven.

Inwerkingtreding: 1 juni 2026.

Dit artikel treedt in werking op 1 juni 2026 zodat de maatregel al kan worden aangewend in het licht van de kandidaatstelling voor het recht op een tijdelijke aanstelling van doorlopende duur op 15 juni 2026.
Kandidaten voor een tijdelijke aanstelling van doorlopende duur in het schooljaar 2026-2027 moeten over de vereiste dienstanciënniteit beschikken op 30 juni 2026. Om hun recht op TADD te kunnen inroepen moeten zij zich bovendien kandidaat stellen vóór 15 juni 2026.
Om dit artikel effect te laten hebben met het oog op een TADD-aanstelling in het schooljaar 2026-2027, is het nodig dit artikel al te laten ingaan vóór 15 juni 2026 Het is immers belangrijk voor personeelsleden om vóór deze datum te weten of zij de eerdere diensten uit centrum voor volwassenenonderwijs kunnen meenemen, aangezien deze diensten ervoor kunnen zorgen dat zij wel of juist niet in aanmerking komen voor een TADD tijdens het komende schooljaar.

Wanneer het artikel pas zou ingaan op 1 september 2026, samen met de andere artikelen in dit ontwerp van decreet, dan kan de mogelijkheid om dienstanciënniteit uit het centrum voor volwassenenonderwijs mee te nemen naar een ander ambt, de facto pas aangewend worden voor tijdelijke aanstellingen van doorlopende duur in het schooljaar 2027-2028. Daarom is de ingangsdatum 1 juni 2026.

Artikel 16

Een scholengemeenschap of een school, indien die niet behoort tot een scholengemeenschap, moet zorgen dat een startende leerkracht – een beginner die tijdelijk aangesteld is voor bepaalde duur in een wervingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel in het basis- of secundair onderwijs – tot 20% van diens lesopdracht kan besteden aan (het recht op) aanvangsbegeleiding. Voor dat luik van hun aanvangsbegeleiding wordt in de eerste plaats gefocust op vakdidactiek en klasmanagement via klasbezoeken en collegiale visitatie bij meer ervaren collega's, maar ook andere aspecten verbonden aan hun aanvangsbegeleiding, kunnen in onderling overleg tussen de startende leerkracht en de eerste evaluator opgenomen worden in de schriftelijke overeenkomst waarin diens aanvangsbegeleiding moet worden vastgelegd. Daarbij wordt wel steeds uitgegaan van een verplichte aanwezigheid op school. Op die manier moet de stress en de praktijkschok verminderd worden met het oog op een verhoogd zelfvertrouwen. Tenslotte moet het zorgen voor het sneller creëren van meer verbinding met het schoolteam.

Daartoe maakt de scholengemeenschap of school gebruik van bijkomende middelen in de vorm van eenheden inductie. Die eenheden inductie moeten ervoor zorgen dat een startende leerkracht tot 20% van diens lesopdracht kan invullen met aanvangsbegeleiding.

Mits een akkoord in het bevoegde lokale onderhandelingscomité van de scholengemeenschap of van de school, indien die niet tot een scholengemeenschap behoort, kunnen de nodige criteria worden onderhandeld om te bepalen voor welke groepen van startende leerkrachten de eenheden inductie (prioritair) zullen worden aangewend. Een startende leerkracht die in een gesprek met diens eerste evaluator aangeeft nood te hebben aan een inductiejaar, heeft evenwel altijd het recht op een deel van de uren of lestijden inductie tenzij de eenheden inductie op dat ogenblik al uitgeput zijn (zie verder).

Zonder een akkoord in het lokaal comité over de aanwendingscriteria worden de eenheden inductie in verhouding tot hun opdracht evenredig verdeeld over alle startende leerkrachten. Een school kan evenwel niet verplicht worden om boven op de toegekende eenheden inductie nog bijkomende omkadering aan te wenden voor inductie, bijvoorbeeld als in de loop van het schooljaar een startende leerkracht een vervanging op zich neemt en de eenheden inductie op dat ogenblik al uitgeput zijn.

De totale opdracht van de startende leerkracht – dus met inbegrip van de inductieopdracht – mag nooit een voltijdse opdracht in het desbetreffende wervingsambt overschrijden.

Een school kan naast de eenheden inductie ook gebruik maken van organieke omkadering om de startende leerkrachten de nodige aanvangsbegeleiding te verzekeren. Ook wie een tijd uit onderwijs was, kan op die manier aanvangsbegeleiding krijgen. Over de aanwending van deze organieke lestijden en uren worden eveneens de nodige afspraken onderhandeld in het bevoegde

lokale onderhandelingscomité met toepassing van de bestaande principes rond de aanwending van lestijden en uren voor bijzondere pedagogische taken (BPT).

Ten gevolge het advies van de Raad van State werd een discrepantie tussen artikel en memorie weggewerkt.

Artikel 17

De wijzigingen schrappen het principe dat de tijdelijke aanstelling van bepaalde duur van een personeelslid van rechtswege eindigt wanneer het personeelslid de pensioengerechtigde leeftijd bereikt heeft. Doordat de tijdelijke aanstelling niet meer van rechtswege wordt beëindigd, is de mogelijkheid tot aanvragen van een verlenging overbodig geworden.

Ook de definitieve pensionering maakt niet meer van rechtswege een einde aan de tijdelijke aanstelling. Het personeelslid moet vrijwillig ontslag nemen wanneer het van plan is om definitief met pensioen te gaan.

Ook in de rechtsgrond die mogelijk maakt dat gepensioneerden opnieuw in dienst treden, wordt de verwijzing naar de leeftijdsgrens geschrapt.

Daarnaast komt er een nieuwe paragraaf waarin mogelijk wordt gemaakt dat de inrichtende macht en het personeelslid dat de wettelijke pensioenleeftijd bereikt heeft, in onderling akkoord een einde maken aan de tijdelijke aanstelling van bepaalde duur. Dat akkoord moet blijken uit een geschrift. Het geschrift vermeldt de datum van de beëindiging van de tijdelijke aanstelling van bepaalde duur en wordt door beide partijen ondertekend.

Artikel 18

Ook voor selectie- en bevorderingsambten wordt het principe geschrapt dat de tijdelijke aanstelling van een personeelslid van rechtswege eindigt wanneer het personeelslid de pensioengerechtigde leeftijd bereikt heeft.

Artikel 19

Dit artikel geeft een inrichtende macht in het gesubsidieerd onderwijs gedurende de schooljaren 2026-2027 tot en met 2030-2031 de mogelijkheid om een personeelslid dat vast benoemd is in het ambt van leraar secundair volwassenonderwijs op 1 september een nieuwe affectatie aan te bieden in een ambt van leraar in het gewoon of buitengewoon secundair onderwijs of in te gaan op een vraag tot mutatie in dergelijk ambt.

Een vergelijkbare mogelijkheid geldt voor een personeelslid dat in een centrum voor volwassenenonderwijs vast benoemd is in een wervingsambt van het ondersteunend personeel (administratief medewerker, ICT-coördinator of stafmedewerker) of in een selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel (adjunct-directeur, technisch adviseur en technisch adviseur-coördinator).

Voor het personeelslid dat vastbenoemd is in een wervingsambt van het ondersteunend personeel in een centrum voor volwassenenonderwijs kan op 1 september een nieuwe affectatie of een mutatie naar een wervingsambt in een ander onderwijsniveau.
Voor het personeelslid dat vastbenoemd is in een selectie- of bevorderingsambt kan op 1 september een nieuwe affectatie of een mutatie naar een selectie- of bevorderingsambt in een ander onderwijsniveau.

Deze nieuwe affectatie of mutatie is slechts mogelijk als er op 1 september een vacante betrekking is in het ambt waarin de affectatie of mutatie zal plaatsvinden en als het personeelslid in kwestie een vereist bekwaamheidsbewijs of een voldoend geacht bekwaamheidsbewijs heeft voor dat ambt.

Als het personeelslid ingaat op dit aanbod en de nieuwe affectatie aanvaardt of de gevraagde mutatie opneemt, dan behoudt het personeelslid bij deze affectatie of mutatie in principe de salarisschaal die hij in het ambt in kwestie genoot in het centrum voor volwassenenonderwijs en dit voor het volume van de vastbenoemde opdracht op 31 augustus voorafgaand aan de affectatie of mutatie. Als het personeelslid voor het ambt waarin hij wordt geaffecteerd of gemuteerd echter op basis van zijn bekwaamheidsbewijs recht heeft op een salarisschaal die gelijk of hoger is dan zijn initiële salarisschaal, dan geldt die salarisschaal.

Artikel 20

Als een inrichtende macht bij de vaststelling van een risico in het kader van moederschapsbescherming of bedreiging beroepsziekte de arbeidsomstandigheden van het personeelslid niet kan aanpassen of haar geen andere opdracht kan geven, zoals bepaald in artikel 42, 1° en 2° van de arbeidswet van 16 maart 1971, moet een inrichtende macht aan het personeelslid een andere opdracht of taken toewijzen die toelaatbaar zijn in haar toestand.
De toegewezen taken moeten veilig zijn en in overeenstemming met de welzijnswetgeving. De arbeidsgeneesheer oefent hierbij zijn rol uit.

Die opdracht of taken oefent het personeelslid uit in de eigen instelling of, als dat niet mogelijk is, in een andere instelling van de inrichtende macht of scholengemeenschap. Als de inrichtende macht het personeelslid met een opdracht of taken belast in een andere instelling dan de instelling waar het personeelslid is afgelast, dan mag de afstand tot die andere instelling nooit meer dan 25 kilometer bedragen t.a.v. de instelling waar het personeelslid is aangesteld. Het personeelslid kan zelf wel akkoord gaan om over een grotere afstand ingezet te worden.

Personeelsleden van een centrum voor volwassenenonderwijs worden altijd in hetzelfde centrum met de pedagogische of administratieve taken belast. Daarbij geldt de regeling die is vastgelegd in artikel 36novies/2 van het decreet, nl. dat de afstand over de openbare weg tussen de standplaats van het personeelslid en de vestigingsplaats waar het personeelslid bij een wijziging van zijn opdracht wordt ingezet, nooit meer dan 25 km mag bedragen.

Die opdracht of taken zijn voor personeelsleden in het bezit van een pedagogisch bekwaamheidsbewijs van pedagogische aard (bv. remediëren en ondersteunen in een ander leerjaar of andere klas waar het vastgestelde risico niet aanwezig is, ondersteuning bij evaluatie van de leerlingen, inzet in taalheldklassen, begeleiding bij goed leren (technisch) lezen, ...). Aan andere personeelsleden kunnen administratieve taken toegewezen worden.

Dit betekent dat een personeelslid bij de vaststelling van een risico ingeschakeld wordt om nog een aantal pedagogische of administratieve taken uit te voeren in de eigen instelling of in een andere instelling van de inrichtende macht. In het basis- of secundair onderwijs kan het personeelslid ook ingeschakeld worden in een andere instelling van de scholengemeenschap. Ook hier mag de afstand tot die andere instelling nooit meer dan 25 kilometer bedragen t.a.v. de instelling waar het personeelslid is aangesteld. Het personeelslid kan zelf wel akkoord gaan om over een grotere afstand ingezet te worden.

Tijdens de uitvoering van die andere taken wordt het personeelslid aangesteld in een niet-organieke betrekking in haar ambt. Deze aanstelling in een niet-organieke betrekking geldt als dienstactiviteit. Het personeelslid behoudt daarbij haar salaris en blijft titularis van haar betrekking. In deze betrekking is vervanging mogelijk.

Deze maatregel gaat in voor de personeelsleden die op of na 1 september 2026 moeten verwijderd worden uit het risico in toepassing van artikel 41 van de Arbeidswet van 16 maart 1971.
Personeelsleden die voor de zomervakantie of sluitingsperiode 2026 werden verwijderd uit een risico, vervolgens tijdens die zomervakantie of sluitingsperiode niet meer onder het risico vallen en vanaf 1 september 2026 opnieuw verwijderd worden uit een risico, vallen eveneens onder deze maatregel voor de verwijdering vanaf 1 september 2026.

Personeelsleden die voor 1 september 2026 werden verwijderd uit hun betrekking en met verlof zijn gezet, blijven in deze situatie voor zover dat verlof doorloopt na 1 september 2026.

Artikel 21

Technisch komt er een nieuwe paragraaf 1 waarin de bestaande tekst van de beëindigingsgronden opgenomen wordt.

De wijzigingen schrappen het principe dat de tijdelijke aanstelling van doorlopende duur of vaste benoeming van een personeelslid van rechtswege eindigt wanneer het personeelslid de pensioengerechtigde leeftijd bereikt heeft. Doordat de tijdelijke aanstelling van doorlopende duur of vaste benoeming niet meer van rechtswege worden beëindigd, is de mogelijkheid tot aanvragen van een verlenging overbodig geworden.

Ook de definitieve pensionering maakt niet meer van rechtswege een einde aan de aanstelling. Het personeelslid moet vrijwillig ontslag nemen wanneer het van plan is om definitief met pensioen te gaan.

Ook in de rechtsgrond die mogelijk maakt dat gepensioneerden opnieuw in dienst treden, wordt de verwijzing naar de leeftijdsgrens geschrapt.

Een nieuwe paragraaf 2 wordt toegevoegd die ervoor zorgt dat de inrichtende macht op gemotiveerde wijze en mits het respecteren van een opzeggingstermijn een einde kan maken aan de tijdelijke aanstelling van doorlopende duur of aan de vaste benoeming van een personeelslid wanneer het personeelslid de pensioengerechtigde leeftijd bereikt heeft.
Het ontslag moet gemotiveerd worden en mag niet gebaseerd zijn op discriminerende gronden. Het feit dat een personeelslid de wettelijke pensioenleeftijd bereikt heeft, volstaat op zich niet om het ontslag te motiveren.

De opzeggingstermijn die moet worden gehanteerd als het personeelslid op het moment van het ontslag de wettelijke pensioenleeftijd bereikt heeft, omvat drie maanden per begonnen periode van 10 jaar dienstanciënniteit die het personeelslid in kwestie heeft verworven.

De opzegtermijn begint te lopen de maandag volgend op de week dat de inrichtende macht het ontslag meedeelt. Die melding bevat de begin- en einddatum van de opzegtermijn.

De kennisgeving van het ontslag kan op twee manieren aan het personeelslid worden meegedeeld:
- via een aangetekende brief dan gaat de kennisgeving in op de derde werkdag na het verzenden van deze aangetekende brief.
- een tweede mogelijkheid is een melding via een deurwaardersexploot. De melding gaat dan in vanaf de overhandiging van dit exploot.

Het personeelslid kan bij het voltooien van de opzeggingstermijn verder werken tot het einde van de maand waarin het personeelslid de opzeggingstermijn volbracht heeft. Het pensioen gaat immers steeds in op de eerste dag van een maand en hierdoor krijgt het personeelslid de mogelijkheid om de maand waarin de opzegtermijn is volbracht nog verder te presteren.

Ook wordt de mogelijkheid toegevoegd om in onderling overleg tussen de inrichtende macht en het betrokken personeelslid een kortere opzeggingstermijn overeen te komen. Die overeengekomen termijn wordt dan opgenomen in een schriftelijke overeenkomst die door beide partijen wordt ondertekend.

Artikel 22

De Europese richtlijnen 2019/1158 van 20 juni 2019 betreffende het evenwicht tussen werk en privéleven voor ouders en mantelzorgers en tot intrekking van Richtlijn 2010/18/EU van de Raad en 2019/1152 van 20 juni 2019 betreffende transparante en voorspelbare arbeidsvoorwaarden in de Europese Unie bevatten een ontslagbescherming voor de uitoefening van de in die richtlijnen opgenomen rechten. Personeelsleden die een geboorteverlof, ouderschapsverlof of zorgverlof

hebben aangevraagd of opgenomen of die om een flexibele werkregeling verzocht hebben, mogen op grond daarvan niet worden ontslagen. Hetzelfde geldt voor personeelsleden die gebruik hebben gemaakt van de rechten die voortvloeien uit hoofdstuk 3 uit de richtlijn 2019/1152 over minimumvereisten inzake arbeidsvoorwaarden. Het gaat hier over de maximale duur van de proeftijd, het feit dat een werkgever geen nevenactiviteiten mag verbieden, tenzij dit verbod door de wetgever opgelegd is en het recht om meer voorspelbare en zekere arbeidsvoorwaarden te vragen via een ambtswijziging. Het is evenmin toegelaten tijdens de beschermingsperiode het ontslag voor te bereiden.

Vermits nu de mogelijkheid wordt ingeschreven voor een schoolbestuur om een personeelslid te ontslaan mist naleving van een opzegtermijn en los van de evaluatie- en tuchtregeling, is het belangrijk om in de decreten rechtspositie voormelde ontslagbescherming op te nemen. Dit houdt in dat een schoolbestuur een personeelslid gedurende de beschermingsperiode niet mag ontslaan worden om redenen die te maken hebben met de uitoefening van de hiervoor vermelde rechten.

De forfaitaire vergoeding bij het niet naleven van het ontslagverbod kan niet gecombineerd worden met andere vergoedingen die in het kader van een bijzondere beschermingsprocedure tegen ontslag zijn bepaald. Als gevolg van het advies van de Raad van State is het verbod op een cumulatie van ontslagvergoedingen generiek geformuleerd. Dit verbod betekent niet dat een personeelslid geen bijkomende schadevergoeding kan krijgen op basis van het gemene aansprakelijkheidsrecht.

Als gevolg van het advies van de Raad van State is de verwijzing naar de verloven en omstandigheden waarop de ontslagbescherming betrekking heeft op een meer generieke wijze geformuleerd. Door deze aanpassing is ook de opmerking van de Raad van State over de verwijzing naar het recht om werk met meer voorspelbare en zekere arbeidsvoorwaarden te vragen ondervangen.

Als gevolg van het advies van de Raad van State is de beperking van de ontslagbescherming in de tijd en de bijhorende regeling om tijdens de periode van ontslagbescherming het ontslag voor te bereiden geschrapt.

Artikel 23

Op 20 maart 2025 oordeelde het Grondwettelijk Hof (arrest 49/2025) dat de bepalingen in de rechtspositieregeling waarbij een tuchtsanctie tegen leerkrachten levensbeschouwelijke vakken alleen kan als de betrokken levensbeschouwelijke instantie daar vooraf mee instemt, ongrondwettig zijn.

Aangezien een tuchtsanctie geen verband houdt met de inhoud van het levensbeschouwelijke vak, is een tuchtzaak voor een leerkracht levensbeschouwelijke vakken niet anders dan voor alle andere personeelsleden. Een tuchtstraf kan immers enkel opgelegd worden naar aanleiding van een schending van één van de in de decreten rechtspositie opgenomen plichten en die plichten staan los van het vakinhoudelijke en behoren dus tot de relatie werkgever-werknemer. Daarom wordt met dit artikel de tuchtregeling voor de

leerkrachten levensbeschouwelijke vakken gelijk gemaakt aan die van alle andere personeelsleden. Hetzelfde is voorzien voor hun evaluatie, voor wat het niet-vakinhoudelijke betreft. Wel moeten de schoolbesturen de bevoegde levensbeschouwelijke instantie op de hoogte stellen als er een tuchtstraf werd opgelegd aan een leerkracht levensbeschouwelijke vakken.

De Raad van State heeft in het advies aangegeven dat deze regeling onvoldoende verantwoord is en de toets van artikel 9 van het EVRM (vrijheid van eredienst) niet doorstaat.

De doelstelling van de nieuwe regeling bestaat erin een ander evenwicht te realiseren tussen de godsdienstvrijheid en de vrijheid van onderwijs, die eveneens een grondrecht is. De beperking van de godsdienstvrijheid heeft dus als doelstelling de rechten en vrijheden van anderen te beschermen. De onderwijsvrijheid houdt de vrijheid in om het pedagogisch project van het onderwijs te bepalen en in dat kader te waken over de medewerking van de leerkrachten aan dat project. Dat kan betekenen dat er tuchtsancties kunnen worden genomen tegen leraren die daden stellen die ingaan tegen het pedagogisch project. Tuchtmaatregelen kunnen al naargelang het geval ook nodig zijn om andere grondrechten te beschermen (vrijwaren van kinderrechten, vrijwaren van morele en fysieke integriteit van leerlingen of collega', …).

De kritiek van de Raad van State dat het Grondwettelijk Hof in arrest 49/2025 een andere oplossing naar voren schoof kan niet onderschreven worden. Het Grondwettelijk Hof zocht in dat arrest binnen de bestaande regeling een interpretatie die in overeenstemming was met de grondwet. Dat sluit niet uit dat er een andere regeling mogelijk is die in overeenstemming is met de godsdienstvrijheid.

De regeling vertrekt van het uitgangspunt dat de godsdienstvrijheid vereist dat de levensbeschouwelijke instanties zeggenschap moeten hebben over de vakinhoud en de vakdidactiek, en dat er enkel leraren worden aangesteld die door hen daartoe geschikt zijn geacht. De evaluatie van leraren levensbeschouwing is al geregeld op basis van dat onderscheid (art. 47decies, §3, decreet rechtspositie Gesubsidieerd onderwijs), en het is consistent dat onderscheid door te trekken naar de tuchtregeling. Een tuchtsanctie kan alleen worden opgelegd voor tekortkomingen aan de plichten. De ambtsplichten zijn beschreven in de artikelen 9 tot en met 15 van het decreet rechtspositie Gesubsidieerd onderwijs. De vakinhoudelijke onderdelen van de opdracht zijn aan de tuchtregeling onttrokken, voor alle personeelsleden. Daardoor hebben de levensbeschouwelijke instanties voldoende garanties dat een tuchtoverheid de organisatorische autonomie van geloofsgemeenschappen niet onrechtmatig kan beperken door een tuchtstraf op te leggen.

In de bestaande regeling rond evaluaties bestaat er nu al een verschillende rol voor de levensbeschouwelijke instanties voor ambtsplichten die het vakinhoudelijke niet betreffen en ambtsplichten die wel raken aan het vakinhoudelijke. Het is logisch om dat door te trekken naar de tuchtregeling. Men kan geen tuchtstraf krijgen voor tekortkomingen die in de evaluatie thuishoren. Aangezien de rol van de levensbeschouwelijke instanties nu net gesitueerd is in

de vakinhoud en vaktechniek kan er geen tuchtsanctie zijn die in hun bevoegdheidssfeer inmengt.

Als een personeelslid ervan overtuigd is dat het bestuur een tuchtstraf heeft opgelegd voor feiten die onder de uitoefening vallen van de godsdienstvrijheid, kan het personeelslid dat argument tijdens de tuchtprocedure en bij een beroep bij de Kamer van Beroep inroepen. Het personeelslid kan zich laten bijstaan door iemand van eigen keuze. Dat kan een vertegenwoordiger zijn van de levensbeschouwelijke instantie. In dat geval zal de tuchtoverheid of de Kamer van Beroep kunnen oordelen of de godsdienstvrijheid is geschonden.

Hoofdstuk 5. Wijziging van het van het decreet van 1 december 1993 betreffende de inspectie en de begeleiding van de levensbeschouwelijke vakken

Artikel 24

Dit artikel past de regeling over het einde van de tewerkstelling voor leden van de inspectie en de begeleiding van de levensbeschouwelijke vakken aan aan de regeling voor de gewone leden van de inspectie. Daarbij wordt toegevoegd dat bij een ontslag na het bereiken van de wettelijke pensioenleeftijd de erkende instantie van de betrokken godsdienst of de erkende vereniging van de niet-confessionele gemeenschap hiervan moet op de hoogte gebracht worden.

Artikel 25

De Europese richtlijnen 2019/1158 van 20 juni 2019 betreffende het evenwicht tussen werk en privéleven voor ouders en mantelzorgers en tot intrekking van Richtlijn 2010/18/EU van de Raad en 2019/1152 van 20 juni 2019 betreffende transparante en voorspelbare arbeidsvoorwaarden in de Europese Unie bevatten een ontslagbescherming voor de uitoefening van de in die richtlijnen opgenomen rechten. Personeelsleden die een geboorteverlof, ouderschapsverlof of zorgverlof hebben aangevraagd of opgenomen of die om een flexibele werkregeling verzocht hebben, mogen op grond daarvan niet worden ontslagen. Hetzelfde geldt voor personeelsleden die gebruik hebben gemaakt van de rechten die voortvloeien uit hoofdstuk 3 uit de richtlijn 2019/1152 over minimumvereisten inzake arbeidsvoorwaarden. Het gaat hier over de maximale duur van de proeftijd, het feit dat een werkgever geen nevenactiviteiten mag verbieden, tenzij dit verbod door de wetgever opgelegd is en het recht om meer voorspelbare en zekere arbeidsvoorwaarden te vragen via een ambtswijziging. Het is evenmin toegelaten tijdens de beschermingsperiode het ontslag voor te bereiden.

Nu de mogelijkheid ingeschreven is om personeelsleden los van de evaluatie- en tuchtregeling te ontslaan, is het belangrijk ook de ontslagbescherming op te nemen. Dat wil zeggen dat personeelsleden gedurende de beschermingsperiode niet mogen ontslagen worden om redenen die te maken hebben met de uitoefening van de in het artikel opgenomen rechten.

De forfaitaire vergoeding bij het niet naleven van het ontslagverbod kan niet gecombineerd worden met andere vergoedingen die in het kader van een

bijzondere beschermingsprocedure tegen ontslag zijn bepaald. Als gevolg van het advies van de Raad van State is het verbod op een cumulatie van ontslagvergoedingen generiek geformuleerd. Dit verbod betekent niet dat een personeelslid geen bijkomende schadevergoeding kan krijgen op basis van het gemene aansprakelijkheidsrecht.

Als gevolg van het advies van de Raad van State is de verwijzing naar de verloven en omstandigheden waarop de ontslagbescherming betrekking heeft op een meer generieke wijze geformuleerd. Door deze aanpassing is ook de opmerking van de Raad van State over de verwijzing naar het recht om werk met meer voorspelbare en zekere arbeidsvoorwaarden te vragen ondervangen.

Als gevolg van het advies van de Raad van State is de beperking van de ontslagbescherming in de tijd en de bijhorende regeling om tijdens de periode van ontslagbescherming het ontslag voor te bereiden geschrapt.

Hoofdstuk 6. Wijzigingen van het decreet van 20 juni 1996 betreffende de subsidiëring van ouderkoepelverenigingen

Artikel 26

Het opschrift van het decreet wordt aangepast aan de hervorming zoals aangekondigd in het Vlaams Regeerakkoord, nl. subsidiëring van een "aanspreekpunt voor ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie".

Artikel 27

De verwijzing naar het expertisecentrum, zoals bedoeld in het decreet van 2 april 2004 betreffende participatie op school dat de uitbouw van een rationeel vormingsaanbod zou moeten coördineren, wordt uit de regelgeving weggeschreven. Dit expertisecentrum werd immers nooit opgericht.

Artikel 28

De doelstellingen van een nieuw aanspreekpunt voor ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie zijn gelijkaardig aan de doelstellingen van de huidige netgebonden ouderkoepelverenigingen, maar ze worden vereenvoudigd en verbreed naar alle onderwijsnetten. Een aanspreekpunt ondersteunt, begeleidt, informeert en sensibiliseert ouders, ouderwerkingen en ouderraden in het basis- en secundair onderwijs van alle onderwijsnetten. Het behartigt de belangen van ouders uit alle onderwijsnetten en maakt hun mening kenbaar in diverse overlegorganen, waaronder de VLOR.

Artikel 29

De terminologische aanpassing zorgt dat duidelijk wordt met wie de Vlaamse Regering een beheersovereenkomst kan afsluiten. Dat wordt voortaan een "aanspreekpunt voor ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie" i.p.v. afzonderlijke ouderkoepelverenigingen.

Tevens wordt de terminologie m.b.t. indicatoren in overeenstemming gebracht met de Vlaamse Codex Overheidsfinanciën van 29 maart 2019, in het bijzonder met de bepaling art. 76/2, 3°.

Ten gevolge het advies van de Raad van State wordt verduidelijkt dat deze keuze wordt verantwoord door de doelstelling van de Vlaamse regering om te komen tot één efficiënt, netoverschrijdend aanspreekpunt voor ouderbetrokkenheid en -participatie, zoals voorzien in het Vlaams Regeerakkoord 2024–2029.

De hervorming beoogt in het bijzonder een antwoord te bieden op een aantal structurele knelpunten in de organisatie van de vroegere ouderkoepelverenigingen. Deze situatie, met drie afzonderlijk gesubsidieerde organisaties, leidde in de praktijk tot versnippering van middelen en expertise, beperkte onderlinge samenwerking en een inefficiënte inzet van publieke middelen.

Door te kiezen voor één aanspreekpunt – dat sinds 2026 al werkzaam is – wordt beoogd de vroegere versnippering te overstijgen en te komen tot een geïntegreerde werking met een groter bereik, meer slagkracht en een duidelijker aanspreekpunt voor zowel ouders als overheid. Tegelijk wordt de opgebouwde expertise van de bestaande ouderkoepelverenigingen geborgd.

De Vlaamse ouderkoepel die de rol opneemt van aanspreekpunt voor ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie is daarbij samengesteld uit vertegenwoordigers van de drie vroegere erkende ouderkoepelverenigingen (GO! ouders, KOOGO en VCOV), die elk geworteld zijn in een onderwijsnet en samen het volledige onderwijslandschap bestrijken. Deze samenstelling waarborgt dat de diversiteit aan ouders en onderwijscontexten op een evenwichtige en structurele wijze vertegenwoordigd blijft, terwijl tegelijk de nadelen van een versnipperde werking worden weggewerkt.

De keuze voor één aanspreekpunt vormt aldus een proportionele en beleidsmatig verantwoorde maatregel die zowel de efficiëntie van de subsidiëring als de kwaliteit en representativiteit van de werking beoogt te versterken.

Er wordt ook verduidelijkt dat de Vlaamse Regering met een aanspreekpunt voor ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie een beheersovereenkomst kan afsluiten voor een periode van 3 jaar. Een meerjarige beheersovereenkomst bevordert een duurzame werking, biedt rechtszekerheid en zorgt voor een vlottere behandeling van een subsidie.

Ten gevolge van het advies van de Raad van State wordt verduidelijkt dat wat de wijze van aanduiding betreft, niet wordt geopteerd voor een formele open selectieprocedure, gelet op het specifieke karakter van het aanspreekpunt als representatieve structuur die voortbouwt op bestaande, decretaal erkende organisaties.

In de voorbereiding van deze hervorming werd evenwel nagegaan of andere organisaties in aanmerking zouden kunnen komen om deze rol op te nemen. Uit deze analyse bleek dat er op dit moment geen andere organisaties zijn die een vergelijkbare representativiteit, spreiding over onderwijsnetten en structurele verankering in het onderwijsveld kunnen voorleggen. In die context is het niet

aangewezen om een bredere, open oproep te organiseren, aangezien dit niet zou leiden tot een reële mededinging tussen gelijkwaardige kandidaten. Als het landschap in de toekomst zou evolueren en zich andere organisaties aandienen die een gelijkaardige doelstelling en representativiteit kunnen voorleggen, kan hiermee rekening worden gehouden bij de periodieke hernieuwing van de beheersovereenkomst. De keuze voor het nieuwe aanspreekpunt is daarom gebaseerd op objectieve en verifieerbare criteria, met name representativiteit, draagvlak en beleidsrelevante ervaring.
Bovendien wordt de werking periodiek geëvalueerd in het kader van de beheersovereenkomst, waardoor op geregelde tijdstippen kan worden nagegaan of het aanspreekpunt zijn rol adequaat vervult en of bijsturing aangewezen is.

Artikel 30

Aangezien de Vlaamse Regering voortaan een subsidie kan toekennen aan één netoverschrijdend aanspreekpunt voor ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie, wordt het financieringsmechanisme aangepast. Het beschikbare subsidiebedrag zal worden toegekend aan één aanspreekpunt voor ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie, zoals voorzien in artikel 4, §1. De verdeelsleutel aan de hand waarvan de beschikbare subsidie-enveloppe over de verschillende ouderkoepelverenigingen werd verdeeld, is hierdoor overbodig geworden. Daarom kan artikel 5 van het decreet worden opgeheven worden.

Hoofdstuk 7. Wijzigingen van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997

Artikel 31

De definitie van afstand wordt gecorrigeerd, er wordt een correctie opgenomen in de verwijzing naar andere regelgeving, want het koninklijk besluit van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer, waarnaar verwezen wordt, wordt vanaf 1 juni 2027 vervangen door het koninklijk besluit van 3 juni 2024 betreffende de code van de openbare weg.

Inwerkingtreding:

1 juni 2027, datum waarop de nieuwe wegcode in werking treedt.

Artikel 32

In dit artikel wordt voorzien dat 6–jarige kleuters die het gewoon kleuteronderwijs niet met vrucht beëindigd hebben en leerlingen met een IAC-verslag waarvan de klassenraad beslist heeft dat ze niet kunnen doorstromen naar het gewoon lager onderwijs, nog een jaar kleuteronderwijs kunnen volgen. Ook 6-jarige leerlingen die het voorafgaande schooljaar niet ingeschreven waren in het gewoon Nederlandstalig kleuteronderwijs zijn toegelaten.

6-jarige leerlingen die het gewoon kleuteronderwijs met vrucht beëindigd hebben of leerlingen met een IAC-verslag waarvan de klassenraad beslist heeft dat ze kunnen doorstromen naar het gewoon lager onderwijs, kunnen in principe geen

gewoon kleuteronderwijs meer kunnen volgen. Deze leerlingen kunnen wel nog toegelaten worden tot het gewoon kleuteronderwijs in de volgende situaties:

- Een gunstige beslissing van de klassenraad kleuteronderwijs van de school waar de leerling kleuteronderwijs heeft gevolgd;
- Bij schoolverandering na een gunstige beslissing van de klassenraad waar de leerling zich wil inschrijven.

Kleuters worden ingeschreven onder ontbindende voorwaarde tot gunstige beslissing van de klassenraad. Als er geen beslissing is binnen de vijftien kalenderdagen, is de leerling definitief ingeschreven. Als de inschrijving wordt ontbonden, wordt er in een overcapaciteitsgroep voorzien in het lager onderwijs van de school waar de leerling eerst ingeschreven was (zie *infra*).

Voor het Franstalig onderwijs geldt deze regeling niet. Daar kunnen kleuters nog een jaar langer in het kleuteronderwijs blijven mits gunstige beslissing van de klassenraad kleuteronderwijs.

Naar aanleiding van het advies van de Raad van State werd in het artikel verduidelijkt dat bij schoolverandering de nieuwe school de beslissing neemt of de 6-jarige leerling die kan starten in het lager onderwijs, nog een schooljaar in het kleuteronderwijs kan blijven.

Inwerkingtreding: 1 september 2027.

Artikel 33

Dit artikel regelt de evaluatie van de kleuters op het einde van het kleuteronderwijs.

Paragraaf 1 regelt de evaluatie voor zesjarigen in het kleuteronderwijs. Een leerling moet in voldoende mate de doelen uit het leerplan die de te bereiken minimumdoelen beogen, hebben bereikt. Daarnaast houdt de klassenraad kleuteronderwijs ook rekening met de mate waarin de kleuter de doelen uit het leerplan die de na te streven minimumdoelen beogen, heeft nagestreefd.

De Raad van State geeft aan dat het niet duidelijk is wat er bedoeld wordt met de bepaling die stelt dat de klassenraad rekening moet houden met de na te streven minimumdoelen. Na te streven minimumdoelen zijn immers doelen die op school- of populatieniveau worden nagestreefd. De Raad van State raadt aan om in de memorie van toelichting duidelijk te maken welke beoordelingsmarge de klassenraad heeft. Daarnaast wordt gesuggereerd om voor leerlingen een andere term dan "nastreven" te gebruiken (bv. "zich eigen maken").

Naar aanleiding van het advies van de Raad van State is ervoor geopteerd om de formulering van het artikel af te stemmen op de beschrijving van de leerlingenevaluatie voor het secundair onderwijs, waar ook sprake is van te bereiken of na te streven doelstellingen (zie artikel 60 van het Besluit van de Vlaamse Regering van 15 juli 2022 over de organisatie van het secundair onderwijs, wat leerlingen betreft).

De klassenraad neemt zowel de te bereiken als de na te streven minimumdoelen mee in haar beoordeling. Het behoort tot de bevoegdheid en de autonomie van de klassenraad om te bepalen op welke wijze ze de te bereiken en de na te streven minimumdoelen meeneemt in haar evaluatie. Daarbij moet de klassenraad rekening houden met de eigenheid en doelstelling van de op populatieniveau te bereiken minimumdoelen, enerzijds, en de na te streven minimumdoelen, anderzijds. De klassenraad maakt een verschil bij de evaluatie van beide doelensets waarbij het niet de verwachting kan zijn dat na te streven minimumdoelen te bereiken zijn.

Er wordt niet ingegaan op de suggestie van de Raad van State om de term "zich eigen heeft gemaakt" te gebruiken. Die terminologie suggereert dat de kleuter de na te streven minimumdoelen moet bereiken.

De leerlingenevaluatie resulteert in de beslissing van de klassenraad over het al dan niet met vrucht beëindigen van het gewoon kleuteronderwijs.

In paragraaf 2 wordt de regeling voor leerlingen met een IAC-verslag opgenomen. Voor leerlingen met een IAC-verslag maakt de klassenraad kleuteronderwijs de afweging of de leerling kan doorstromen naar het gewoon lager onderwijs in het kader van het individueel aangepast curriculum dat de leerling volgt.

In paragraaf 3 is opgenomen dat voor leerlingen die jonger zijn dan vijf jaar voor 1 januari van het lopende schooljaar de klassenraad kan beslissen om die leerling ook te evalueren. Deze kleuters moeten in voldoende mate de te bereiken minimumdoelen hebben bereikt. Daarnaast neemt de klassenraad kleuteronderwijs mee of de kleuter in voldoende mate de na te streven minimumdoelen heeft nagestreefd en de mate waarin de kleuter daadwerkelijk aanwezig was. Zo kunnen ook cognitief sterk functionerende leerlingen bijvoorbeeld vroeger starten in het lager onderwijs. Een ouder kan ook altijd de vraag stellen aan de directie of de klassenraad kan worden samengeroepen voor zijn kind, maar de klassenraad is niet verplicht om op die vraag in te gaan.

Voor leerlingen met een IAC-verslag in het gewoon kleuteronderwijs kan de klassenraad beslissen om die leerling vroeger toe te laten tot het gewoon lager onderwijs op basis van het individueel aangepast curriculum van de leerling.

In paragraaf 4 wordt geregeld dat het vermoeden van deskundigheid ook geldt bij een beslissing van de klassenraad kleuteronderwijs. Hiermee wordt ook het vertrouwen in de klassenraad kleuteronderwijs bevestigd. De leden van de klassenraad worden geacht de professionaliteit te hebben om bekwaam te oordelen over de vorderingen die een leerling heeft gemaakt. Wanneer een leerling/ouder van oordeel is dat er onwettelijk is gehandeld, is het aan de leerling/ouder om dat te bewijzen.

In paragraaf 5 wordt opgenomen dat er een taalintegratietraject kan worden opgelegd. Deze beslissing wordt genomen bij de beslissing van de klassenraad kleuteronderwijs over het al dan niet met vrucht beëindigen van het gewoon kleuteronderwijs. De klassenraad kleuteronderwijs beslist of de leerling in het volgend schooljaar een taalintegratietraject moet volgen, hetzij in het

kleuteronderwijs, hetzij in het lager onderwijs. Het is bijvoorbeeld mogelijk dat een leerling weliswaar over het algemeen klaar is voor het lager onderwijs en bijvoorbeeld in voldoende mate de te bereiken minimumdoelen haalt, maar toch nog bijkomende ondersteuning nodig heeft. Dan kan een leerling een gunstige beslissing krijgen om toegelaten te worden tot het lager onderwijs maar kan er een taalintegratietraject opgelegd worden.

Voor leerlingen die al een jaar langer in het kleuteronderwijs verblijven, moet er geen evaluatiebeslissing worden genomen. Deze leerling starten sowieso in het lager onderwijs. Wel kan de klassenraad een taalintegratietraject opleggen.

Verder wordt er voor dove en slechthorende kinderen en voor leerlingen met een IAC-verslag een uitzondering ingeschreven bij de beslissingen over het taalintegratietraject. Voor deze kinderen moet er geen beslissing worden genomen over het volgen van een taalintegratietraject. Voor de leerlingen met een IAC-verslag is het zo opgenomen dat de paragraaf die voor hen de evaluatie regelt, niet is opgenomen bij de verwijzing waar bepaald wordt voor wie de klassenraad kleuteronderwijs een beslissing tot opleggen van taalintegratietraject moet nemen (in het eerste lid van paragraaf 5).

De Raad van State wijst erop dat die maatregel van de taalintegratietrajecten ertoe kan leiden dat leerlingen tijdelijk in aparte klassen worden geplaatst en verwijst daarbij naar de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (arrest *Oršuš*). Hoewel de situatie niet onmiddellijk vergelijkbaar is met discriminerende praktijken op etnische gronden, stelt de Raad zich de vraag of er voldoende waarborgen zijn dat een taalintegratietraject alleen wordt opgelegd wanneer dit daadwerkelijk noodzakelijk is voor de leerling.

Daarnaast merkt de Raad een mogelijke tegenstrijdigheid op met artikel 13, § 1: een leerling beëindigt het kleuteronderwijs immers pas met vrucht als hij de leerplandoelen, waaronder minimumdoelen voor Nederlandse woordenschat en luistervaardigheid, in voldoende mate heeft bereikt. Het is daarom moeilijk te verantwoorden dat zo'n leerling alsnog een verplicht taalintegratietraject krijgt opgelegd. Bovendien ontbreekt, op de KOALA-test na (die hier niet van toepassing is), een objectieve maatstaf om te bepalen wanneer een taalintegratietraject nodig is. De Raad van State beveelt daarom aan de bepaling opnieuw te onderzoeken vanuit dit oogpunt.

Als antwoord op de opmerking van de Raad van State met betrekking tot de aparte klassen, moet in de eerste plaats worden verduidelijkt dat een taalintegratietraject in principe de vorm aanneemt van een taalbad maar dat er eveneens een volwaardig alternatief kan worden aangeboden. Er geldt dus geenszins de verplichting om te werken met een aparte klas. Bovendien kan een taalintegratietraject nu al worden opgelegd op het einde van het kleuteronderwijs door de klassenraad.

Ook kan worden verwezen naar de repliek opgenomen in de memorie van toelichting bij het decreet tot wijziging van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997, het decreet van 8 mei 2009 betreffende de kwaliteit van onderwijs en de codificatie sommige bepalingen voor het onderwijs van 28 oktober 2016, wat betreft taalmaatregelen. Daar werd aangetoond dat de taalheldklassen in

overeenstemming zijn met de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens inzake het recht op onderwijs in samenhang gelezen met het gelijkheidsbeginsel door de klassenraad de bevoegdheid te verlenen om de beslissing te nemen over de toelating tot de taalheldklas voor kinderen die geen anderstalige nieuwkomers zijn.

Met deze bepaling wordt eveneens uitgegaan van de autonomie van de klassenraad en wordt het vertrouwen in de deskundigheid van de klassenraad aldus bevestigd. De autonomie van de klassenraad is immers ook een belangrijk element in het kader van de vrijheid van onderwijs. De klassenraad bestaat uit de directie en de leraar of leraren die het volledige schooljaar les hebben gegeven aan de kleuters. Die leraren kunnen het best inschatten of een taalintegratietraject noodzakelijk is.

In tegenstelling tot wat de Raad van State stelt, is er bovendien geen tegenstelling tussen enerzijds het met vrucht beëindigen van het kleuteronderwijs en anderzijds het opleggen van het taalintegratietraject. Hierbij kan de vergelijking gemaakt worden met het einde van het basisonderwijs. Daar kan een leerling het getuigschrift basisonderwijs ontvangen maar toch verplicht worden om 3 uur extra Nederlands te volgen in het secundair onderwijs. Het is immers mogelijk dat een leerling in globo wel in voldoende mate de doelen bereikt heeft, maar toch nood heeft aan bijkomende ondersteuning in de vorm van een taalintegratietraject (waarbij zoals aangegeven de invulling volledig kan worden aangepast aan de noden van het kind).

Bovendien bevatten de te bereiken minimumdoelen slechts een aantal aspecten van het Nederlands (er zijn ook na te streven minimumdoelen Nederlands). Bijgevolg is het wel degelijk te verantwoorden dat de klassenraad een taalintegratietraject kan opleggen.

Paragraaf 6 bepaalt de termijnen waarbinnen de evaluatiebeslissingen moeten worden meegedeeld. Verder moet een beslissing dat de kleuter het gewoon kleuteronderwijs niet met vrucht beëindigd heeft/de beslissing dat een kleuter met een IAC-verslag niet mag doorstromen naar het gewoon lager onderwijs, gemotiveerd worden door de klassenraad. Ook moeten de aandachtspunten voor de toekomst meegegeven worden. Ook is het mogelijk dat ouders in beroep gaan tegen deze beslissing. Deze beroepsprocedure is dezelfde procedure als voor het niet-toekennen van het getuigschrift basisonderwijs.

Voor kleuters die een jaar langer in het kleuteronderwijs verblijven, wordt er geen evaluatiebeslissing genomen (zij worden sowieso toegelaten tot het lager onderwijs). Wel kan zoals opgenomen in paragraaf 6 een taalintegratietraject worden opgelegd. Deze beslissing tot het opleggen van het taalintegratietraject wordt uiterlijk op 30 juni meegedeeld.

Er is enkel beroep mogelijk tegen de beslissing over het al dan niet met vrucht beëindigen van het kleuteronderwijs/ het niet doorstromen naar het gewoon lager onderwijs voor leerlingen met een IAC-verslag. Tegen een beslissing tot het opleggen van een taalintegratietraject is geen beroep mogelijk.

De Raad van State stelt zich de vraag of er ook niet in een beroepsmogelijkheid moet voorzien worden als het verzoek van de ouders wordt afgewezen om de leerling die zes jaar wordt vóór 1 januari van het lopende schooljaar en het kleuteronderwijs met vrucht heeft beëindigd, alsnog (opnieuw) in te schrijven in een erkende school voor Nederlandstalig kleuteronderwijs, aangezien die beslissing, in tegenstelling tot de beslissing over het taalintegratietraject waartegen ook geen intern beroep mogelijk is, wel degelijk een invloed heeft op de studievoortgang.

Er wordt niet in een intern beroep voorzien tegen deze beslissing. Hoewel het klopt dat deze beslissing een impact heeft op de studievoorgang, is het hier de situatie dat het de ouders zijn die de studievoortgang willen onderbreken. De leerling mag immers starten in het lager onderwijs, maar het zijn de ouders die de leerling alsnog in het kleuteronderwijs willen houden. Dat is een fundamenteel ander uitgangspunt dan waarbij de school de beslissing neemt om de leerling niet te laten overgaan naar het lager onderwijs. Het uitgangspunt is dat een beroep enkel mogelijk is, als een klassenraad beslist of de leerling al dan niet met vrucht een onderwijsniveau beëindigd heeft. Dit zijn zeer ingrijpende beslissingen.

Bovendien staat het de ouders vrij om hun kind in te schrijven in een andere kleuterschool die dan een nieuwe beslissing neemt. De beslissing van de ene school is met andere woorden niet bindend voor de andere scholen.

Paragraaf 7 bepaalt dat de Vlaamse Regering de modaliteiten regelt. Dit kan bijvoorbeeld betrekking hebben op het vastleggen van model van beslissing tot (niet) met vrucht beëindigen van het kleuteronderwijs.

Artikel 34

Paragraaf 1 regelt de effectieve toelatingsvoorwaarden. Naast de leerlingen die het gewoon kleuteronderwijs met vrucht beëindigd hebben/leerlingen met een IAC-verslag die mogen doorstromen naar het gewoon lager onderwijs zijn ook de 7-jarige leerlingen toegelaten.

Verder is er een procedure voorzien voor leerlingen die in het voorafgaande schooljaar niet ingeschreven waren in het Nederlandstalig erkend gewoon kleuteronderwijs. Voor deze leerlingen wordt er gewerkt met een toelatingsklassenraad. De klassenraad voor het lager onderwijs beslist binnen de 15 kalenderdagen na de aanvang van de regelmatige lesbijwoning of de leerling toegelaten wordt tot het lager onderwijs. De inschrijving is een inschrijving onder ontbindende voorwaarde. Als er geen beslissing genomen wordt binnen de termijn is de leerling toegelaten en dus definitief ingeschreven. Dezelfde procedure geldt zowel voor 6-jarigen als voor jongere kinderen. Het moet immers ook mogelijk zijn voor een vijfjarige cognitief sterk functionerende die voorheen niet ingeschreven was in een school om te kunnen starten in het lager onderwijs.

Bij schoolverandering in de loop van het schooljaar wordt de beslissing van de klassenraad overgedragen naar de nieuwe school, tenzij kennelijk blijkt dat de beslissing is verkregen zonder dat de leerling het oogmerk had om in de desbetreffende school daadwerkelijk en regelmatig de lessen te volgen. Voor de schoolloopbaan van de leerling is het wenselijk dat de beslissing bij een

verandering tijdens het schooljaar overdraagbaar is maar er moet ook voorkomen worden dat een leerling start in één school en een gunstige beslissing krijgt en dan onmiddellijk verandert naar de andere school (en het eigenlijk ook altijd de bedoeling was van die leerling om naar die andere school te gaan). De andere school moet dan ook de mogelijkheid krijgen om te beslissen. Als de andere school niet meer zou mogen beslissen, is misbruik mogelijk en kan een leerling die een ongunstige beslissing zou krijgen in school A, eerst *pro forma* starten in school B, daar een gunstige beslissing krijgen en dan terug veranderen. In dat geval is de klassenraad van de nieuwe school bevoegd om zelf een beslissing te nemen.

Volgens de Raad van State is deze regeling geen onevenredige beperking van het recht op onderwijs. Eveneens is het verschil in behandeling verantwoord.

Naar aanleiding van het advies van de Raad van State wordt wel verduidelijkt dat leerlingen die ingeschreven zijn onder ontbindende voorwaarde, ook toegelaten zijn tot het kleuteronderwijs.

In paragraaf 2 wordt de oude regeling voor de Franstalige scholen in de faciliteitengemeenten behouden. Wel wordt de vervroegde instap duidelijker geregeld.

In paragraaf 3 wordt de bestaande regeling voor de toelating tot het buitengewoon lager onderwijs overgenomen. Inhoudelijk wordt hier niets aan gewijzigd.

Naar aanleiding van het advies van de Raad van State wordt wel het begrip advies vervangen door beslissing en wordt verduidelijkt dat leerlingen die ingeschreven zijn onder ontbindende voorwaarde ook toegelaten zijn tot het kleuteronderwijs.

Inwerkingtreding: 1 september 2027.

Artikel 35

Aangezien er nieuwe toelatingsvoorwaarden zullen gelden vanaf het schooljaar 2027-2028, houden de oude regelingen van de toelatingsvoorwaarden voor het gewoon lager onderwijs op uitwerking te hebben vanaf dan. werl moeten deze regelingen nog van toepassing zijn in het schooljaar 2026-2027. Bovendien zijn deze bepalingen op meerdere schooljaren van toepassing (telkens wordt er ook verwezen naar het voorafgaande schooljaar).

Het is dus niet mogelijk om deze regelingen gewoon op te heffen in het schooljaar 2027-2028. In het schooljaar 2026-2027 zouden er dan immers twee regelingen gelijktijdig van toepassing zijn. Daarom wordt er uitdrukkelijk bepaald dat deze regeling van toepassing zijn voor de toelatingen tot en met het schooljaar 2026-2027.

Artikel 36

Aangezien er nieuwe toelatingsvoorwaarden zullen gelden vanaf het schooljaar 2027-2028, houden de oude regelingen van de toelatingsvoorwaarden voor het gewoon lager onderwijs op uitwerking te hebben vanaf dan. Wel moeten deze regelingen nog van toepassing zijn in het schooljaar 2026-2027. Bovendien zijn deze bepalingen op meerdere schooljaren van toepassing (telkens wordt er ook verwezen naar het voorafgaande schooljaar).

Het is dus niet mogelijk om deze regelingen gewoon op te heffen in het schooljaar 2027-2028. In het schooljaar 2026-2027 zouden er dan immers twee regelingen gelijktijdig van toepassing zijn. Daarom wordt er uitdrukkelijk bepaald dat deze regeling van toepassing zijn voor de toelatingen tot en met het schooljaar 2026-2027.

Artikel 37

Terminologische aanpassing: er staat gunstig advies in het decreet maar eigenlijk gaat het om een beslissing van de klassenraad. Dit wordt verduidelijkt om discussies te vermijden als de klassenraad een ongunstig advies geeft.

Artikel 38

Deze artikelen voegen het nieuw artikel 13/0 toe aan de verwijzingen naar de toelatingsvoorwaarden lager onderwijs en schrappen de verwijzingen naar artikelen die niet meer van toepassing zullen zijn in schooljaar 2027-2028.

Inwerkingtreding: 1 september 2027.

Artikel 39

Deze artikelen voegen het nieuw artikel 13/0 toe aan de verwijzingen naar de toelatingsvoorwaarden lager onderwijs en schrappen de verwijzingen naar artikelen die niet meer van toepassing zullen zijn in schooljaar 2027-2028.

Inwerkingtreding: 1 september 2027.

Artikel 40

In het basisonderwijs is het mogelijk dat leerlingen deeltijds les kunnen volgen in een andere school. Voor het buitengewoon onderwijs is lesbijwoning enkel mogelijk voor leerlingen met een IAC-verslag. De bepaling kan echter ook zo geïnterpreteerd worden dat lesbijwoning in een andere school voor het buitengewoon onderwijs enkel mogelijk is voor leerlingen met een IAC-verslag ingeschreven in het gewoon basisonderwijs. Dit is niet de bedoeling. Lesbijwoning in een school voor het buitengewoon basisonderwiji moet ook mogelijk zijn vanuit een andere school van het buitengewoon onderwijs. Dit wordt verduidelijkt.

Artikel 41

Met dit artikel wordt de procedure voor het toekennen van permanent onderwijs aan huis gewijzigd in het basisonderwijs.

Paragraaf 1 bepaalt de voorwaarden waaraan een leerling in het basisonderwijs moet voldoen om aanspraak te kunnen maken op het recht op permanent onderwijs aan huis en op welke wijze ouders een aanvraag kunnen doen zodat hun kind dit recht kan worden toegekend. Ouders dienen zich bij deze vraag te richten tot het begeleidend CLB. Indien er nog geen begeleidend CLB is omdat het kind nog niet in een school is ingeschreven (als leerling die naar school gaat of als POAH-leerling) dan kiezen de ouders het dichtst bij de woonplaats gelegen CLB (rekening houdende met het onderwijsnet van keuze).

De doelgroep blijft dezelfde als in het verleden. De vraag kan zowel gesteld worden voor een kind dat nog niet gestart is met een onderwijstraject als voor een kind dat reeds over een IAC-verslag beschikt.

Paragraaf 2 stelt dat de basis voor de beslissing omtrent permanent onderwijs aan huis ligt in het handelingsgericht diagnostisch traject dat met de leerling wordt doorlopen. De beslissing of permanent onderwijs aan huis het onderwijsaanbod is dat het meest beantwoordt aan de onderwijsnoden van het kind, wordt afgetoetst op basis van een aantal criteria. Deze criteria zijn in lijn met de eerdere behandeling van POAH-aanvragen door Zorgpunt van de onderwijsinspectie.

Naar aanleiding van het advies van de Raad van State dat de machtiging opgenomen in de voorgelegde versie van het voorontwerp van decreet, in het licht van artikel 24, § 5, van de Grondwet er niet toe kan leiden dat de Vlaamse Regering bijkomende criteria vaststelt op grond waarvan het CLB het recht op permanent onderwijs aan huis toekent of bijvoorbeeld het vage criterium "contextfactoren" op een manier zou invullen dat er sprake is van een beperking van dat criterium, wordt de verdere uitwerking van de criteria opgenomen in dit artikel.

De leerling dient niet te voldoen aan alle beoordelingselementen tegelijkertijd om het recht op POAH toegekend te krijgen. Er wordt ook geen weging gegeven aan de verschillende beoordelingselementen.

Het CLB dient zicht te geven op alle elementen van het beoordelingskader en vat dit in de beslissing die aan het IAC-verslag wordt toegevoegd.

In de situaties waarbij POAH wordt toegekend, kan het gaan om leerlingen met een ernstig meervoudige beperking, maar de mogelijke doelgroep van POAH is ruimer. Het kan ook gaan om leerlingen met (een combinatie van) een ernstige medische of psychische problematiek die ertoe leidt dat onderwijs op school volgen voor de leerling niet mogelijk is, waarbij deze problematiek door een arts wordt beschreven. In situaties waarbij het gaat om een leerling met een emotionele of gedragsstoornis wordt het medisch attest opgemaakt op basis van een door een multidisciplinair team aangeleverde diagnostiek, met inbegrip van een psychiatrisch onderzoek, zoals bepaald in artikel 10, §1, 3° van het decreet basisonderwijs.

In paragraaf 2, 1°, wordt beschreven welke elementen vanuit de behoeften van de leerling ertoe kunnen leiden te besluiten dat de leerling slechts een beperkt onderwijsaanbod aankan waarbij POAH dan wordt beoordeeld als meest passend aanbod voor die leerling.

De betrokken leerling kan al naar school gegaan zijn. In die situatie moet de school voldoende kunnen aantonen dat alle mogelijke maatregelen werden genomen om aan de onderwijsbehoeften van de leerling te voldoen, maar POAH als best passend aanbod om aan de onderwijsbehoeften van de leerling tegemoet te komen, wordt beoordeeld. Het niet volstaan van de reeds door de school genomen maatregelen wordt mee in rekening gebracht bij het afwegen van de beslissing voor het toekennen van het recht op POAH. De school bezorgt hiertoe een verklaring van de klassenraad waaruit blijkt welke hindernissen de leerling ondervond bij het volgen van onderwijs op school en de manier waarop de school heeft geprobeerd tegemoet te komen aan de behoeften van de leerling.

Leerlingen die eerder een vrijstelling van leerplicht hadden en die nu evolueren naar een beperkt onderwijsaanbod kunnen in aanmerking komen voor POAH.

Paragraaf 2, 2°, stelt de veiligheid van de leerling voorop en geeft weer welke context dit in een school vereist.

Het kan hierbij gaan om de veiligheid die gerelateerd is aan de medische conditie van de leerling, zoals wanneer een leerling te kampen heeft met ademhalings- of slikproblemen. Vaak zal het hierbij echter gaan om een combinatie van medische problemen die de complexiteit of nood aan zorg te hoog kunnen maken waardoor de leerling niet naar school kan.

Het veiligheidsaspect kan ook gerelateerd zijn aan een gedragsstoornis en van dien aard zijn dat er sprake is van gedrag waarmee de leerling zichzelf en anderen regelmatig ernstig in gevaar brengt.

In paragraaf 2, 3°, wordt ingegaan op situaties waarbij de leerling zich omwille van zijn medische of psychische conditie niet fysiek naar school kan verplaatsen. Deze situatie van onuitvoerbaarheid kan als een redelijk argument ingebracht worden bij de beoordeling van de aanvraag voor POAH.

Praktische elementen omtrent het vervoer van de leerling naar school, zoals de duurtijd van de verplaatsing worden hierbij niet in rekening gebracht als bepalend element.

Paragraaf 2, 4°, geeft aan dat er contextfactoren kunnen in rekening worden gebracht. Naar aanleiding van een VTC-advies 2026/030 van 31 maart 2026 (bij een ontwerp van besluit waarin de contextfactoren eerst opgenomen waren) worden contextfactoren gedefinieerd als volgt: ‘feitelijke of organisatorische omstandigheden die, gelet op hun samenhang met de vastgestelde criteria, relevant zijn voor de beoordeling van een individuele situatie’. Deze contextfactoren kunnen enkel meegenomen worden bij de beoordeling in combinatie met één of meerdere van de elementen zoals beschreven in bovenstaande paragrafen. Tegelijkertijd wordt ook beschreven dat er elementen zijn die een tegenindicatie kunnen vormen om het recht op POAH toe te kennen.

In concreto betekent dit dat het capaciteitstekort in een regio in scholen voor buitengewoon onderwijs geen contextfactor is die in rekening kan worden gebracht om het recht op POAH toe te kennen.

In paragraaf 2, tweede lid, wordt beschreven dat het CLB, na afweging van de verschillende beoordelingselementen, komt tot een motivatie en deze opneemt in het document dat samen met het specifieke medisch attest van de arts-specialist wordt toegevoegd aan het IAC-verslag van de leerling.

Het stellen van vragen ter verduidelijking van de invulling van de criteria is mogelijk, alsook verdere aanvullingen van het dossier.

In het kader van een vraag tot verlenging kan een negatieve evolutie in de medische of psychische toestand van de leerling waarbij geen verbetering wordt verwacht, mee in rekening worden gebracht.
De gegevens van leerlingen kunnen gevoelige gegevens zijn, in de zin van artikel 9, eerste lid, van de algemene verordening gegevensbescherming (AVG).

De rechtsgronden voor de verwerking van persoonsgegevens zijn die die voor de verwerkingen noodzakelijk zijn om te voldoen aan een wettelijke verplichting die op de verwerkingsverantwoordelijke rust, vermeld in artikel 6, lid 1, c) van de algemene verordening gegevensbescherming en voor het algemeen belang, vermeld in artikel 6, lid 1, e), van de algemene verordening gegevensbescherming. Het betreft de wettelijke verplichting om het recht op onderwijs aan huis toe te kennen aan leerlingen en zo het recht op onderwijs te garanderen voor deze leerlingen.

De bepaling beoogt niet andere gegevens te verwerken dan degene die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van de taak van het CLB in het kader van toekennen van het recht op permanent onderwijs aan huis. Het kan gaan om gegevens over de gezondheid.

De verwerkingen van deze persoonsgegevens zijn noodzakelijk voor het verstrekken van onderwijs aan de betrokkene in uitvoering van het recht op (permanent) onderwijs (aan huis), wat een zwaarwegend algemeen belang is.

Gegevensverwerking in functie van een multidisciplinair dossier, opgemaakt door een CLB, is geregeld in het artikel 10 van het decreet van 27 april 2018 betreffende leerlingenbegeleiding in het basisonderwijs, het secundair onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding. In het artikel 35 dienen bijgevolg geen nadere bepalingen omtrent gegevensverwerking te worden opgenomen (VTC-advies 2026/030 van 31 maart 2026)

Paragraaf 3 bepaalt dat om voldoende rekening te houden met de verdere ontwikkeling van het kind en de eventueel wijzigende onderwijs- en zorgnoden, het recht op permanent onderwijs voor maximaal drie schooljaren wordt toegekend. De toekenning is een recht, geen verplichting. De leerling kan dus ook nog altijd (terug) naar school gaan, ondanks zijn recht op permanent onderwijs aan huis.

Het recht op permanent onderwijs aan huis kan verlengd worden op basis van een nieuwe aanvraag door de ouders. Er wordt bekeken in hoeverre er een evolutie bij de leerling is waaruit zou blijken dat permanent onderwijs aan huis niet langer het meest passende onderwijsaanbod voor de leerling is. Indien er geen evolutie is, kent het CLB de verlenging toe. Indien er evolutie wordt vastgesteld, zal er een grondige heroverweging van de vraag gebeuren. Het toegekende recht op permanent onderwijs aan huis loopt in ieder geval af op het einde van het buitengewoon basisonderwijs en wordt geherevalueerd bij de overstap naar het buitengewoon secundair onderwijs.

Een uitzondering hierop vormt de toekenning op basis van een gedragsstoornis waarbij jaarlijks een beslissing door het CLB en een medisch attest van een arts-specialist vereist is.

Paragraaf 4 bepaalt de termijn waarbinnen het CLB een beslissing dient te nemen over de vraag tot het toekennen van het recht op permanent onderwijs aan huis.

Paragraaf 5 voorziet de mogelijkheid tot bemiddeling bij onenigheid over de beslissing van het centrum voor leerlingenbegeleiding over de aanvraag. Aangezien de beslissing tot permanent onderwijs aan huis wordt toegevoegd aan het IAC-verslag, is de klachtenprocedure zoals voorzien bij onenigheid over de opmaak of inhoud van een IAC-verslag, van toepassing.

Paragraaf 6 behandelt het recht op inschrijving van de leerling die permanent onderwijs aan huis werd toegekend.

POAH-leerlingen, voor wie het CLB een gunstige beslissing heeft genomen, hebben onverkort recht op inschrijving in de dichtste school voor buitengewoon onderwijs die het passende type van hun IAC-verslag aanbiedt van het officieel of vrij onderwijs om permanent onderwijs aan huis te krijgen.

Voor de types 4, 6 en 7, waar het aanbod qua spreiding beperkt is, geldt er een uitzondering: deze POAH-leerlingen kunnen ook terecht in de dichtstbijzijnde school voor buitengewoon onderwijs van het officieel of vrij onderwijs, ongeacht het type dat er aangeboden wordt om permanent onderwijs aan huis te krijgen.

In een verderaf gelegen school kunnen POAH-leerlingen zich nog steeds inschrijven als regelmatige leerling. Het is echter een gunst van de school in dat geval, geen (onverkort) recht op inschrijving. De verder gelegen school kan de inschrijving van de POAH-leerlingen weigeren omdat ze niet de meest dichtstbijzijnde school is.

Paragraaf 7 stelt dat om de rechten van huidige reeds ingeschreven POAH-leerlingen te garanderen, er ook wordt voorzien in een overgangsmaatregel voor de leerlingen die voor het huidige en/of volgende schooljaren een recht op permanent onderwijs aan huis werden toegekend door Zorgpunt van Onderwijsinspectie, zodanig dat deze leerlingen hun recht nog kunnen blijven laten gelden naar analogie met de duurtijd van de toekenningen volgens de nieuwe procedure.

Leerlingen aan wie POAH toegekend was voor 1 september 2026, behouden dit recht. In principe voor de duurtijd toegekend door de inspectie maar met een maximum van drie schooljaren na 2025-2026 en uiterlijk tot het einde van het onderwijsniveau. Als de door Onderwijsinspectie toegekende periode afloopt op het einde van het schooljaar 2026-2027, en er geen overgang naar het secundair onderwijs is, kan de periode door het CLB met één jaar verlengd worden zonder een overweging ten gronde.

Paragraaf 8 stelt dat de toepassing door de CLB's van de nieuwe regeling vanaf het schooljaar 2026-2027 gemonitord wordt. In het schooljaar 2027-2028 volgt dan een evaluatie van het nieuwe systeem. Het blijft immers de bedoeling dat ook in het nieuwe systeem enkel beslist wordt tot permanent onderwijs aan huis voor die leerlingen waarvoor dit de meest aangewezen oplossing is. Wanneer een leerling met minder ingrijpende maatregelen een passend onderwijsaanbod kan krijgen, dan is POAH geen aangewezen maatregel.

Artikel 42

Dit artikel neemt de procedure voor het nemen van de beslissing over het al dan niet met vrucht beëindigen van het kleuteronderwijs/de beslissing voor leerlingen met een IAC-verslag of ze mogen doorstromen naar het gewoon lager onderwijs, met inbegrip van de beroepsprocedure, op in het schoolreglement.

Artikel 43

De titel van het hoofdstuk wordt aangepast omdat de bestaande beroepsprocedure tegen de niet-toekenning van het getuigschrift basisonderwijs ook van toepassing wordt op beslissingen over het niet met vrucht beëindigen van het kleuteronderwijs/op beslissingen voor leerlingen met een IAC verslag over het niet doorstromen naar het gewoon lager onderwijs.

Artikel 44

In dit artikel wordt geregeld dat de bestaande beroepsprocedure tegen de niet-toekenning van het getuigschrift basisonderwijs ook van toepassing is op beslissingen over het niet met vrucht beëindigen van het kleuteronderwijs/ op beslissingen voor leerlingen met een IAC-verslag over het niet doorstromen naar het gewoon lager onderwijs .

Artikel 45

In dit artikel wordt geregeld dat de beroepscommissie kan beslissen of een kleuter al dan niet met vrucht het kleuteronderwijs beëindigd heeft of dat een kleuter met een IAC-verslag al dan niet kan doorstromen naar het gewoon lager onderwijs.

Artikel 46

In dit artikel wordt geregeld dat de regeling van de interne en externe leden van de beroepscommissie ook van toepassing is op beroepsprocedures tegen de

beslissing over het niet met vrucht beëindigen van het kleuteronderwijs of de beslissing dat een leerling met een IAC-verslag niet kan doorstromen naar het gewoon lager onderwijs.

Naar aanleiding van het advies van de Raad van State werd een vergetelheid rechtgezet en werd in artikel 37/3, § 2, eerste lid, 2°, de zinsnede "of dat de leerling met een IAC-verslag niet kan doorstromen naar het gewoon lager onderwijs" toegevoegd.

Artikel 47

Scholen voor buitengewoon basisonderwijs die pioniersscholen zijn, kunnen voortaan ook capaciteit bepalen op niveau van een leerjaar of geboortejaar. Op deze manier kunnen ze, indien gewenst, aansluiten bij de structuur van de school voor gewoon basisonderwijs waarmee samengewerkt wordt.

Het artikel voorziet ook dat kleuters die zittenblijven, kunnen bijgerekend worden bij de capaciteit van de oudste kleuter (derde kleuterklas), net zoals in het gewoon onderwijs. Op die manier hoeft maar één capaciteit bepaald te worden voor de kleuters van de twee 'oudste' geboortejaren.

Pioniersscholen zullen ook de mogelijkheid krijgen om capaciteit te verschuiven, op voorwaarde dat er geen wachtlijst is die geschonden kan worden.

Artikel 48

Wachtlijsten na de aanmeldingen worden efficiënter: als een kind 'opgevist' werd in een school van hogere voorkeur, kan dat kind geschrapt worden van de wachtlijsten in de scholen van lagere voorkeur.

Een voorbeeld: een ouder of leerling verwerft een plaats via de aanmeldingen in een school van derde keuze. Later komt er plaats vrij in de school van eerste keuze, waar de ouder of de leerling op intekent. Dan hoeft de school van tweede keuze die leerling niet meer te contacteren als er bij hen een plaats vrijkomt.

Op deze manier wordt er tijd gewonnen en kunnen de wachtlijsten sneller 'schuiven'.

Inwerkingtreding: 1 september 2026 voor de inschrijvingen voor het schooljaar 2027-2028.

Artikel 49

Met dit artikel wordt een verplichte overcapaciteitsgroep gecreëerd voor leerlingen die het kleuteronderwijs met vrucht beëindigd hebben/leerlingen met een IAC-verslag die mogen doorstromen naar het gewoon lager onderwijs en waarvan de ouders het volgend schooljaar hun kind toch willen inschrijven in het kleuteronderwijs (verlengd verblijf). Als die leerlingen zich inschrijven in het kleuteronderwijs van een andere school en daar uiteindelijk niet toegelaten worden, hebben die leerlingen recht op een inschrijving in overcapaciteit in hun oude school, weliswaar in het lager onderwijs. De leerling is immers niet meer

toegelaten tot het kleuteronderwijs. Zo wordt het recht op onderwijs gegarandeerd.

Inwerkingtreding: 1 september 2027

Artikel 50

Wachtlijsten na de aanmeldingen worden efficiënter: als een kind 'opgevist' werd in een school van hogere voorkeur, kan dat kind geschrapt worden van de wachtlijsten in de scholen van lagere voorkeur.

Een voorbeeld: een ouder of leerling verwerft een plaats via de aanmeldingen in een school van derde keuze. Later komt er plaats vrij in de school van eerste keuze, waar de ouder of de leerling op intekent. Dan hoeft de school van tweede keuze die leerling niet meer te contacteren als er bij hen een plaats vrijkomt.

Op deze manier wordt er tijd gewonnen en kunnen de wachtlijsten sneller 'schuiven'.

Inwerkingtreding: 1 september 2026 voor de inschrijvingen voor het schooljaar 2027-2028.

Artikel 51

Met dit artikel wordt een verplichte overcapaciteitsgroep gecreëerd voor leerlingen die het kleuteronderwijs met vrucht beëindigd hebben/leerlingen met een IAC-verslag die mogen doorstromen naar het gewoon lager onderwijs en waarvan de ouders het volgend schooljaar hun kind toch willen inschrijven in het kleuteronderwijs (verlengd verblijf). Als die leerlingen zich inschrijven in het kleuteronderwijs van een andere school en daar uiteindelijk niet toegelaten worden, hebben die leerlingen recht op een inschrijving in overcapaciteit in hun oude school, weliswaar in het lager onderwijs. De leerling is immers niet meer toegelaten tot het kleuteronderwijs. Zo wordt het recht op onderwijs gegarandeerd.

Inwerkingtreding: 1 september 2027

Artikel 52

In punten 1 en 2 wordt opgenomen dat er minimumdoelen kunnen ontwikkeld worden voor Vlaamse Gebarentaal en dovencultuur. Deze doelen zijn enkel van toepassing in de taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal.

Punt 3 gaat over de driejaarlijkse kleuterpeiling. De driejaarlijkse kleuterpeiling werd oorspronkelijk verankerd in artikel 44, §3, vierde lid. Dit lid wordt omwille van samenhang en overzicht verplaatst en geïntegreerd in de nieuwe afdeling 2quater – Peilingsonderzoek.

In punten 4 en 5 wordt de procedure voor de vrijstelling van bepaalde minimumdoelen voor leerlingen die doof of slechthorend zijn en die ingeschreven zijn in de taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal geactualiseerd. Als

bepaalde doelen niet haalbaar zijn (ook niet met compenserende, dispenserende, differentiërende of remediërende maatregelen) omwille van het doof/slechthorend zijn, kan de leerling vrijgesteld worden van die doelen (die doelen zijn dan vervangen door de doelen VGT als dispensatie). De term vrijstelling wordt gebruikt in plaats van afwijking omdat de term afwijking een term is die eigenlijk gebruikt wordt voor de afwijkingsprocedure van de minimumdoelen door schoolbesturen/onderwijsverstrekkers.

In punten 6 en 7 worden er een aantal technische aanpassingen doorgevoerd aan de regeling die voorziet dat zolang er geen minimumdoelen VGT en dovencultuur ontwikkeld zijn, de ontwikkelingsdoelen VGT en dovencultuur, het statuut van minimumdoelen krijgen.

Naar aanleiding van het advies van de Raad van State werd een technische correctie doorgevoerd en werd de bepaling wat ingekort.

Met punt 8 wordt in paragraaf 9, tweede lid, punt 3° verduidelijkt dat scholen in het schooljaar 2027-2028 de nieuwe minimumdoelen voor Nederlands, wiskunde en wetenschappen en techniek implementeren bij de leerlingengroepen die in 2028-2029 en 2029-2030 het getuigschrift basisonderwijs behalen.

Voor deze groepen geldt echter nog steeds dat het getuigschrift wordt uitgereikt op basis van het in voldoende mate bereiken van de doelen uit het leerplan die zowel de nieuwe minimumdoelen (Nederlands, wiskunde, wetenschappen en techniek) als de bestaande eindtermen (Frans, lichamelijke opvoeding, muzische vorming en mens en maatschappij) dekken.

Zonder deze verduidelijking zou formeel gelezen kunnen worden dat voor deze cohorten enkel de nieuwe minimumdoelen gelden, terwijl de oude eindtermen decretaal nog van kracht zijn.

Artikel 53

De beoordeling van vervangende minimumdoelen waarvoor het schoolbestuur gelijkwaardigheid aanvraagt, gebeurt aan de hand van een reeks criteria. Aan die criteria worden een aantal wijzigingen aangebracht, onder meer rekening houdend met de nieuwe minimumdoelen basisonderwijs die op 18 juli 2025 zijn goedgekeurd.

Ook de ordening van de minimumdoelen geldt als criterium. De indeling voorzien in het decreet basisonderwijs, namelijk voor het einde van het kleuteronderwijs, het vierde jaar en het einde van het lager onderwijs is ook van toepassing voor vervangende minimumdoelen. Als antwoord op het advies van de Raad van State wordt verduidelijkt dat dit ervoor zorgt dat het duidelijk is welke set vervangende minimumdoelen in de plaats komt van een bepaalde set decretale minimumdoelen.
De criteria moeten, ook voor vervangende minimumdoelen, nog meer de balans waarborgen tussen onderwijskwaliteit en vrijheid van onderwijs en dat in het belang van zowel de onderwijsinrichter als de leerling.
In artikel 44bis, §2, tweede lid, 2°, van het decreet basisonderwijs wordt het woord “sleutelcompetenties” vervangen door “vakdisciplines”.

Deze wijziging is noodzakelijk om de terminologie in overeenstemming te brengen.

De Raad van State merkt op dat het in de overgangsfase mogelijk is dat schoolbesturen nog een aanvraag tot gelijkwaardigheid zouden indienen op de oude eindtermen. Daarom suggereert de Raad van State dat de oude beoordelingscriteria in een overgangsregeling zouden behouden blijven. Op die suggestie wordt niet ingegaan. De oude eindtermen zijn al vele jaren van kracht, en schoolbesturen die van oordeel waren dat ze een afwijking nodig hebben, hebben die aangevraagd.

Inwerkingtreding:

Dit artikel heeft uitwerking met ingang van 1 januari 2026. Door de retroactieve invoering van de gewijzigde bepalingen m.b.t vervangende minimumdoelen kan hiermee al rekening gehouden worden bij nieuwe aanvragen voor het schooljaar 2025-2026 die uiterlijk 15 januari 2026 moeten worden ingediend.

Artikel 54

In hoofdstuk V wordt een nieuwe afdeling 2quater ingevoegd.
De afdeling bevat de bepalingen over het peilingsonderzoek in het basisonderwijs. De bepaling heeft een technisch karakter en creëert een afzonderlijke afdelingsstructuur voor toekomstige of samenhangende artikelen over peilingsonderzoek.

Ten gevolge van het advies van de Raad van State is een technische correctie aangebracht.

Artikel 55

In artikel 8 van het decreet van 13 juni 2025 tot wijziging van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997 werd de driejaarlijkse peiling in het kleuteronderwijs ingevoerd. Deze peiling blijft behouden, en wordt in een nieuwe afdeling 2quater over peilingsonderzoek ondergebracht.

Ten gevolge van het advies van de Raad van State is een technische correctie aangebracht.

De Raad van State stelde de vraag wat de draagwijdte is van de bepaling die stelt dat de afwezigheid van een leerplichtige leerling tijdens de kleuterpeiling “alleen geldig [is] als ze gewettigd is”.
Deze bepaling beoogt een voldoende representatieve deelname aan de peiling te waarborgen. Ze wijzigt evenwel niet de regeling inzake gewettigde afwezigheden, zoals bepaald in de artikelen 22 en 26 van het decreet basisonderwijs.

Artikel 56

Met internationaal vergelijkend onderwijsonderzoek waarbij prestaties worden gemeten wordt momenteel bedoeld:

- TIMSS (Trends in International Mathematics and Science Study)
- PIRLS (Progress in International Reading Literacy Study).
- IELS (International Early Learning and Child Well-being Study).

In het decreetsartikel wordt dit generiek benoemd. Dat betekent dat de bepaling zal van toepassing zijn op toekomstig internationaal vergelijkend onderwijsonderzoek met meting van leerlingenprestatie waar de Vlaamse Gemeenschap aan deelneemt.

Ten gevolge het advies van de Raad van State wordt verduidelijkt dat de toetsen maar om de 4 tot 5 jaar georganiseerd worden bij een representatieve steekproef van scholen. Gemiddeld genomen neemt dit voor elke school die deelneemt ongeveer een halve dag onderwijstijd in beslag. Voor PIRLS moet er daarnaast nog een extra lesuur (ruim gerekend) ingepland worden voor een aanvullende woordenschattoets.

Er is daarnaast nog wat administratieve voorbereiding, waarbij de leerlingen niet zijn betrokken (inschrijvingsformulier invullen, ICT-infrastructuur testen, namenlijsten doorgeven, afstemmen met de onderzoekers en leerkracht/directievragenlijst invullen).

Over langere tijd bekeken is de tijdsinvestering per school zeer beperkt. Scholen die deelnemen krijgen feedback, en op die manier levert hun tijdsinvestering hen nuttige informatie op.

Artikel 57

Het besluit van de Vlaamse Regering dat de modaliteiten voor leerplannen regelt, kan enkel bepalingen opnemen met betrekking tot de goedkeuring en de indiening van leerplannen. Omdat er geen decretale rechtsgrond bestaat voor het aantekenen van een beroep door de indiener van een leerplan tegen een beslissing van het Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs, Kwalificaties en Studietoelagen kunnen hiervoor geen bepalingen opgenomen worden in bovengenoemd besluit van de Vlaamse Regering.
Deze artikels voorzien een rechtsgrond die de Vlaamse regering machtigt om de beroepsprocedure te bepalen ten aanzien van een door de indiener betwiste beslissing.
De binnen de huidige regelgeving bestaande praktijk dat tegen een omstreden leerplanbeslissing administratief beroep mogelijk is, zal zodoende bestendigd worden.

Artikel 58

De onderwijsregelgeving stelt reeds grenzen aan commerciële mededelingen van scholen die producten of diensten promoten. Hoewel dergelijke mededelingen niet volledig verboden zijn, gelden strikte beperkingen. In het basisonderwijs moeten leermiddelen en verplichte activiteiten die noodzakelijk zijn voor het realiseren van de minimumdoelen en leerplandoelstellingen vrij blijven van elke vorm van reclame (tekstueel of visueel) die bedrijven, merken of producten onder de aandacht brengt. De overheid verduidelijkt met dit artikel dat ook

sponsoring en mededelingen die rechtstreeks of onrechtstreeks ten doel hebben de verkoop van producten of diensten te bevorderen die betrekking hebben op betalende bijlessen niet geoorloofd zijn. Promoten van dergelijke betalende private aanvullende hulpverlening moet als onverenigbaar worden beschouwd met de pedagogische en onderwijskundige opdracht van de school, haar onafhankelijkheid, objectiviteit en betrouwbaarheid. Enige sturing vanwege de school in dit verband, waarbij leerlingen via haar tussenkomst naar een betalend initiatief worden geleid, doet afbreuk aan de eigen verantwoordelijkheden van de school om elke leerling vanuit een breed zorgbeleid, vertrekkend vanuit het zorgcontinuüm, maximaal te ondersteunen in het leerproces en om te waken over de gelijke onderwijskansen van iedere leerling. De school kan op geen enkele wijze actief doorverwijzen naar organisaties of leerkrachten die dergelijke lessen aanbieden, noch kan ze het aanbod van betalende bijlessen faciliteren. Wel attendeert ze op het eigen aanbod en het eventuele kosteloos ondersteuningsaanbod in de regio.

In antwoord op de opmerking van de Raad van State wordt met het oog op coherentie ook voor het basisonderwijs gekozen voor de bewoording zoals in de regelgeving voor het secundair onderwijs en het deeltijds kunstonderwijs: "sponsoring en mededelingen die rechtstreeks of onrechtstreeks ten doel hebben de verkoop van producten of diensten te bevorderen". Daarnaast geldt dat de aanvulling met sponsoring geen inhoudelijke wijziging veroorzaakt omdat sponsoring de facto ook al wordt beoogd in artikel 51, §4 van het decreet basisonderwijs.

Ten gevolge het advies van de Raad van State wordt bijkomend verduidelijkt dat de bepaling dat "sponsoring en bedoelde mededelingen die betrekking hebben op betalende bijlessen, niet verenigbaar (zijn) met de pedagogische en onderwijskundige taken en doelstellingen van de school" niet geldt voor therapeutische tussenkomsten.

Artikel 59

De scholengemeenschap is verplicht om de eenheden inductie te verdelen over de scholen binnen de scholengemeenschap. De verdelingscriteria worden onderhandeld in het bevoegde lokaal onderhandelingscomité van de scholengemeenschap.

De nodige criteria dienen vastgelegd te worden om te bepalen wie als startende leraar kan worden beschouwd waardoor de nodige flexibiliteit voor de toekenning en invulling van de inductie wordt geboden. Niet alle starters hebben immers hetzelfde profiel of eenzelfde opleiding genoten waardoor het nuttig kan zijn om te kunnen differentiëren in het aanbieden van extra aanvangsbegeleiding. Ook wie een tijd uit onderwijs was, kan op die manier aanvangsbegeleiding krijgen. Er moeten ook afspraken gemaakt worden over hoe de inductie concreet georganiseerd wordt binnen de scholen waarbij de garantie er is dat de starter voldoende inductie krijgt.

Het staat de scholen binnen de scholengemeenschap vrij om eventueel verdere afspraken te maken over de wijze waarop de verschillende scholen de eenheden inductie toekennen aan startende personeelsleden.

Artikel 60

Scholengemeenschappen krijgen de mogelijkheid om een deel van hun eenheden inductie over te dragen naar een andere scholengemeenschap. Deze overdracht is enkel mogelijk als voor alle starters binnen de scholengemeenschap eenheden inductie werden aangewend.

Artikel 61

Dit artikel voegt een afdeling 'Eenheden inductie' toe aan het decreet basisonderwijs.

Als antwoord op de opmerking van de Raad van State wordt meegegeven dat het decreet basisonderwijs inderdaad het laatst gewijzigd is bij decreet van 21 november 2025, maar dat dit niet geldt voor het Hoofdstuk IX. De inleidende zin van dit artikel kan dus behouden blijven

Artikel 62

Dit artikel legt met het oog op de verdeling van de middelen vast welke personeelsleden beschouwd worden als startende personeelsleden in de voorafgaandelijke drie schooljaren.

Het gaat om aangesteld zijn in een wervingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel enerzijds en anderzijds personeelsleden die in het voorafgaande schooljaar geen aanstelling hadden binnen het ambt waarin ze zijn aangesteld.

Artikel 63

Ten gevolge van het advies van de Raad van State zijn een aantal verduidelijkende voorbeelden toegevoegd bij de toelichting van dit artikel.

Om startende personeelsleden de mogelijkheid te geven aanvangsbegeleiding te volgen binnen hun opdracht, wordt er vanaf schooljaar 2026-2027 ieder schooljaar aan scholengemeenschappen en aan scholen die geen deel uitmaken van een scholengemeenschap eenheden inductie toegekend.

Het aantal eenheden inductie wordt per school berekend. De eenheden inductie van de scholengemeenschap, zijn dan de samengetelde eenheden inductie van alle scholen die horen tot de scholengemeenschap.

Er is een totaalbudget voorzien van 48,7 miljoen euro. Vervolgens wordt dit budget verdeeld over het gewoon basisonderwijs, het buitengewoon basisonderwijs, het voltijds gewoon secundair onderwijs en het buitengewoon secundair onderwijs. Deze verdeling gebeurt op basis van het aandeel startende personeelsleden uitgedrukt in budgettair voltijdse equivalenten in elk van deze respectieve niveaus in het totale aantal startende personeelsleden uitgedrukt in budgettair voltijdse equivalenten tijdens de maand december van de laatste drie schooljaren.

Om het aantal startende personeelsleden uitgedrukt in budgettair voltijdse equivalenten te bepalen voor het schooljaar 2026-2027, wordt er gekeken naar het aantal startende personeelsleden uitgedrukt in budgettair voltijdse equivalenten in de maanden december 2023, december 2024 en december 2025. Deze methode wordt eveneens toegepast bij de verdeling van de eenheden inductie over de scholen(gemeenschappen).

Het toegekende budget wordt vervolgens omgezet naar een totaal aantal eenheden inductie per respectief niveau. Hiervoor wordt het budget vermenigvuldigd met een coëfficiënt van 7,53 voor het gewoon basisonderwijs en 7,51 voor het buitengewoon basisonderwijs.

Deze coëfficiënten zijn gebaseerd op een toepassing de systematiek van vervangingseenheden in het basisonderwijs om het beschikbare budget om te zetten in eenheden. Voor de loonkost wordt voor de eenheden inductie uitgegaan van het gewogen gemiddelde van de verschillende salarisschalen in respectievelijk het gewoon basisonderwijs en het buitengewoon basisonderwijs.

De verdeling van het budget per niveau en de omzetting naar eenheden inductie gebeurt op de onderstaande wijze. De gehanteerde percentages in dit voorbeeld kunnen elk schooljaar wijzigen.

- Gewoon basisonderwijs: 33,51% van het aantal starters = 16.319.370 euro

16.319.370 € * 7,53 = 122.884.856 eenheden inductie

- Buitengewoon basisonderwijs: 4,55% van het aantal starters = 2.215.850 euro

2.215.850 € * 7,51 = 16.641.034 eenheden inductie

- Gewoon secundair onderwijs: 54,18% van het aantal starters = 26.385.660 euro

26.385.660 € * 6,62 = 174.673.069 eenheden inductie

- Buitengewoon secundair onderwijs: 7,76% van het aantal starters = 3.779.120 euro

3.779.120 € * 7,18 = 27.134.082 eenheden inductie.

Om de eenheden inductie te verdelen tussen de scholen, wordt er een inductiecoëfficient bepaald. Deze coëfficiënt is het resultaat van een deling van het totale aantal eenheden inductie (apart voor het gewoon basisonderwijs en voor het buitengewoon basisonderwijs) door het aantal startende personeelsleden uitgedrukt in budgettair voltijdse equivalenten tijdens de maand december van de laatste drie schooljaren. Het aantal eenheden inductie per school is dan het resultaat van de vermenigvuldiging van de toepasbare inductiecoëfficiënt met het aantal startende personeelsleden in de school uitgedrukt in budgettair voltijdse equivalenten tijdens de maand december van de laatste drie schooljaren.

Het totale aantal eenheden inductie berekend per school komt dus overeen met het aandeel van de school in het totale aantal startende personeelsleden (uitgedrukt in budgettair voltijdse equivalenten) in de maand december van de drie voorgaande schooljaren in het betrokken niveau. Een

school voor gewoon secundair onderwijs met 0,5% van het aantal startende personeelsleden (uitgedrukt in budgettair voltijdse equivalenten) in de maand december van de drie voorgaande schooljaren in gewoon secundair onderwijs, genereert dus 0,5 % van het totaal aantal eenheden inductie berekend voor het gewoon secundair onderwijs.

De aanwending van de eenheden inductie gebeurt op de onderstaande wijze:

- Voorbeeld 1

Een startend personeelslid heeft een opdracht van 20/24 gedurende 30 dagen. Hiervoor wordt 20% inductie voorzien. Dit komt neer op 4/24 gedurende 30 dagen.
Berekening van het aantal eenheden inductie:
1) Omzetting in 10.000sten: 4/24 = 1666/10.000
2) Formule toepassen:
1666 * 30/7 = 7140 eenheden inductie.

- Voorbeeld 2

Een startend personeelslid heeft een opdracht van 17/21 gedurende 55 dagen. Hiervoor wordt 20 % inductie voorzien. Dit komt neer op 3/21 gedurende 55 dagen.
Berekening van het aantal eenheden inductie:
1) Omzetting in 10.000sten: 3/21 = 1428/10.000
2) Formule toepassen:
1428 * 55/7 = 11.220 eenheden inductie.

Ten gevolge van het advies van de Raad van State wordt in het ontworpen artikel 153tricies, §3, een verduidelijking aangebracht.

Artikel 64

In dit artikel dat gaat over het personeel ten laste van het werkingsbudget wordt de verwijzing naar het artikel X/4.1 van de Codificatie sommige bepalingen voor het onderwijs van 28 oktober 2016 over het extra werkingsbudget opgenomen.

Artikel 65

Dit artikel voegt het nieuw artikel 13/0 toe aan de verwijzingen naar de toelatingsvoorwaarden lager onderwijs en schrappen de verwijzingen naar artikelen die niet meer van toepassing zullen zijn in schooljaar 2027-2028.

Inwerkingtreding: op 1 september 2027.

Artikel 66

In deze bijlage 5 zijn de minimumdoelen/eindtermen opgenomen waarvoor een vrijstelling voor leerlingen in de taalafdeling Nederlands-VGT die doof of slechthorend zijn mogelijk is. Deze bijlage wordt vervangen naar aanleiding van de nieuwe minimumdoelen.

Artikel 67

Bijlage 6 van het decreet basisonderwijs, toegevoegd bij het decreet van 18 juli 2025, wordt integraal vervangen door een gecorrigeerde versie.

De vervanging heeft uitsluitend betrekking op het rechtzetten van typografische, technische en nummeringsfouten. Er worden geen inhoudelijke wijzigingen doorgevoerd aan de set minimumdoelen. De doelstellingen, hun formulering en hun reikwijdte blijven ongewijzigd.

De integrale vervanging van de bijlage is technisch noodzakelijk omdat de vastgestelde fouten verspreid voorkomen in de tekst. Het betreft enkel correcties van vormelijke aard (spelling, leestekens, nummering, inspringing, terminologische consistentie). Er worden geen inhoudelijke wijzigingen aan de set minimumdoelen doorgevoerd.

Op die manier wordt de rechtszekerheid en de interne consistentie van het decreet gegarandeerd, zonder dat dit gevolgen heeft voor scholen, leerlingen of de toepassing van de minimumdoelen in de praktijk.

Hoofdstuk 8. Wijzigingen van het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs

Artikel 68

Het besluit van de Vlaamse Regering dat de modaliteiten voor leerplannen regelt, kan enkel bepalingen opnemen met betrekking tot de goedkeuring en de indiening van leerplannen. Omdat er geen decretale rechtsgrond bestaat voor het aantekenen van een beroep door de indiener van een leerplan tegen een beslissing van het Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs, Kwalificaties en Studietoelagen kunnen hiervoor geen bepalingen opgenomen worden in bovengenoemd besluit van de Vlaamse Regering.
Deze artikels voorzien een rechtsgrond die de Vlaamse regering machtigt om de beroepsprocedure te bepalen ten aanzien van een door de indiener betwiste beslissing.
De binnen de huidige regelgeving bestaande praktijk dat tegen een omstreden leerplanbeslissing administratief beroep mogelijk is, zal zodoende bestendigd worden.

Artikel 69

Vanaf 1 januari 2027 zal de onderwijscoördinatie in de Vlaamse en Brusselse gevangenissen opgenomen worden door het Agentschap Justitie en Handhaving. Dit geeft uitvoering aan de beleidsintentie om de hulp- en dienstverlening aan gedetineerden te centraliseren. De opdracht tot onderwijscoördinatie zal dus niet langer aan Vocvo vzw toegekend worden. Om die reden wordt het decreet volwassenenonderwijs dan ook aangepast.57

Ten gevolge van het advies van de Raad van State wordt het volledige artikel 72octies opgeheven. De opdrachten van Vocvo vzw met betrekking tot geletterdheid en duidelijke taal werden al opgeheven via het programmadecreet

van 19 december 2025 bij de begrotingsopmaak van 2026. Bij gebrek aan opdrachten van Vocvo vzw is het niet opportuun om enkel het subsidiemechanisme in dit artikel 72octies te behouden. Het volledige artikel wordt dus opgeheven.

Inwerkingtreding: 1 januari 2027.

Hoofdstuk 9. Wijzigingen van het decreet van 8 mei 2009 betreffende de kwaliteit van onderwijs

Artikel 70

Dit artikel heft de definitie van leeftijdsgrens op.

Artikel 71

Wanneer scholen in het kader van de doorlichting door de Onderwijsinspectie een gunstig advies krijgen, maar een negatieve evaluatie voor het gelijkeonderwijskansenbeleid, is een nieuwe evaluatie van het gelijkeonderwijskansenbeleid binnen het huidige decretale kader pas voorzien bij een volgende doorlichting. Deze vindt in principe plaats na zes jaar. Als de Onderwijsinspectie vroeger het gelijkeonderwijskansen wil herevalueren, impliceert dit opnieuw een volledige doorlichting. Voorliggend artikel maakt het mogelijk dat de Onderwijsinspectie in geval van een negatieve evaluatie van het gelijkeonderwijskansenbeleid opnieuw een evaluatie uitvoert van het gelijkeonderwijskansenbeleid, waarin enkel dit aspect aan bod komt. Dit laat toe dat de Onderwijsinspectie de opvolgevaluatie zo inplant dat de school voldoende tijd heeft om de vastgestelde tekortkomingen te remediëren. Wanneer deze tweede evaluatie opnieuw negatief is, blijft de regeling gelden dat de school slechts de helft van het werkingsbudget op basis van de leerlingenkenmerken, alsook, naargelang het geval, de helft van het aantal SES-lestijden, aanvullende lestijden, extra uren-leraar of extra lesuren waarop ze normaliter recht heeft, ontvangt. Zolang dit het geval is, evalueert de Onderwijsinspectie opnieuw het gelijkeonderwijskansenbeleid in de loop van het volgende schooljaar. De termijn tussen opeenvolgende evaluaties kan nooit korter zijn dan 180 kalenderdagen.

Artikel 72

Dit artikel voert bijkomend naast het ontslag na evaluatie of na een tuchtmaatregel de mogelijkheid in om een personeelslid te ontslaan nadat het de wettelijke pensioenleeftijd bereikt heeft.

Ten gevolge van het advies van de Raad van State is aan het artikel toegevoegd dat het personeelslid verder kan werken tot het einde van de maand waarin het personeelslid de opzeggingstermijn volbracht heeft en is verduidelijkt wanneer de opzeggingstermijn precies start.

Artikel 73

Met dit artikel wordt de regeling opgeheven dat de aanstelling, benoeming of het mandaat van een inspecteur van rechtswege stopt als de inspecteur de leeftijdsgrens bereikt heeft. Als gevolg hiervan kan een inspecteur ook na het bereiken van de leeftijdsgrens verder werken zonder dat deze hiervoor een aanvraag moet indienen.

Artikel 74

Met dit artikel wordt de regeling opgeheven dat de aanstelling, benoeming of het mandaat van een inspecteur van rechtswege stopt als de inspecteur de leeftijdsgrens bereikt heeft. Als gevolg hiervan kan een inspecteur ook na het bereiken van de leeftijdsgrens verder werken zonder dat deze hiervoor een aanvraag moet indienen.

Artikel 75

De Europese richtlijnen 2019/1158 van 20 juni 2019 betreffende het evenwicht tussen werk en privéleven voor ouders en mantelzorgers en tot intrekking van Richtlijn 2010/18/EU van de Raad en 2019/1152 van 20 juni 2019 betreffende transparante en voorspelbare arbeidsvoorwaarden in de Europese Unie bevatten een ontslagbescherming voor de uitoefening van de in die richtlijnen opgenomen rechten. Personeelsleden die een geboorteverlof, ouderschapsverlof of zorgverlof hebben aangevraagd of opgenomen of die om een flexibele werkregeling verzocht hebben, mogen op grond daarvan niet worden ontslagen. Hetzelfde geldt voor personeelsleden die gebruik hebben gemaakt van de rechten die voortvloeien uit hoofdstuk 3 uit de richtlijn 2019/1152 over minimumvereisten inzake arbeidsvoorwaarden. Het gaat hier over de maximale duur van de proeftijd, het feit dat een werkgever geen nevenactiviteiten mag verbieden, tenzij dit verbod door de wetgever opgelegd is en het recht om meer voorspelbare en zekere arbeidsvoorwaarden te vragen via een ambtswijzigingn Het is evenmin toegelaten tijdens de beschermingsperiode het ontslag voor te bereiden.

Nu de mogelijkheid ingeschreven is om personeelsleden los van de evaluatie- en tuchtregeling te ontslaan, is het belangrijk ook de ontslagbescherming op te nemen. Dat wil zeggen dat personeelsleden gedurende de beschermingsperiode niet mogen ontslagen worden om redenen die te maken hebben met de uitoefening van de in het artikel opgenomen rechten.

De forfaitaire vergoeding bij het niet naleven van het ontslagverbod kan niet gecombineerd worden met andere vergoedingen die in het kader van een bijzondere beschermingsprocedure tegen ontslag zijn bepaald. Als gevolg van het advies van de Raad van State is het verbod op een cumulatie van ontslagvergoedingen generiek geformuleerd. Dit verbod betekent niet dat een personeelslid geen bijkomende schadevergoeding kan krijgen op basis van het gemene aansprakelijkheidsrecht.

Als gevolg van het advies van de Raad van State is de verwijzing naar de verloven en omstandigheden waarop de ontslagbescherming betrekking heeft op een meer generieke wijze geformuleerd. Door deze aanpassing is ook de

opmerking van de Raad van State over de verwijzing naar het recht om werk met meer voorspelbare en zekere arbeidsvoorwaarden te vragen ondervangen.

Als gevolg van het advies van de Raad van State is de beperking van de ontslagbescherming in de tijd en de bijhorende regeling om tijdens de periode van ontslagbescherming het ontslag voor te bereiden geschrapt.

Hoofdstuk 10. Wijzigingen van de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010

Artikel 76

De definitie van afstand wordt gecorrigeerd, er wordt een correctie opgenomen in de verwijzing naar andere regelgeving, want het koninklijk besluit van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer, waarnaar verwezen wordt, wordt vanaf 1 juni 2027 vervangen door het koninklijk besluit van 3 juni 2024 betreffende de code van de openbare weg.

Inwerkingtreding:

1 juni 2027, datum waarop de nieuwe wegcode in werking treedt.

Artikel 77

De onderwijsregelgeving stelt reeds grenzen aan commerciële mededelingen van scholen die producten of diensten promoten. Hoewel dergelijke mededelingen niet volledig verboden zijn, gelden strikte beperkingen. In het secundair onderwijs moeten leermiddelen en verplichte activiteiten die noodzakelijk zijn voor het realiseren van de minimumdoelen en leerplandoelstellingen vrij blijven van elke vorm van reclame (tekstueel of visueel) die bedrijven, merken of producten onder de aandacht brengt. De overheid verduidelijkt met dit bijkomend artikel dat ook sponsoring en mededelingen die rechtstreeks of onrechtstreeks tot doel hebben de verkoop van producten of diensten te bevorderen die betrekking hebben op betalende bijlessen niet geoorloofd zijn. Promoten van dergelijke betalende private aanvullende hulpverlening moet als onverenigbaar worden beschouwd met de pedagogische en onderwijskundige opdracht van de school, haar onafhankelijkheid, objectiviteit en betrouwbaarheid. Enige sturing vanwege de school in dit verband, waarbij leerlingen via haar tussenkomst naar een betalend initiatief worden geleid, doet afbreuk aan de eigen verantwoordelijkheden van de school om elke leerling vanuit een breed zorgbeleid, vertrekkend vanuit het zorgcontinuüm, maximaal te ondersteunen in het leerproces en om te waken over de gelijke onderwijskansen van iedere leerling. De school kan op geen enkele wijze actief doorverwijzen naar organisaties of leerkrachten die dergelijke lessen aanbieden, noch kan ze het aanbod van betalende bijlessen faciliteren. Wel attendeert ze op het eigen aanbod en het eventuele kosteloos ondersteuningsaanbod in de regio.

Ten gevolge het advies van de Raad van State wordt bijkomend verduidelijkt dat de bepaling dat “sponsoring en bedoelde mededelingen die betrekking hebben op

betalende bijlessen, niet verenigbaar (zijn) met de pedagogische en onderwijskundige taken en doelstellingen van de school" niet geldt voor therapeutische tussenkomsten.

Artikel 78

Dit artikel voegt een afdeling 'Eenheden inductie' toe.

Artikel 79

Dit artikel legt met het oog op de verdeling van de middelen vast welke personeelsleden beschouwd worden als startende personeelsleden in de voorafgaandelijke drie schooljaren.

Het gaat om aangesteld zijn in een wervingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel enerzijds en anderzijds personeelsleden die in het voorafgaande schooljaar geen aanstelling hadden binnen het ambt waarin ze zijn aangesteld.

Artikel 80

Ten gevolge van het advies van de Raad van State zijn een aantal verduidelijkende voorbeelden toegevoegd bij de toelichting van dit artikel.

Om startende personeelsleden de mogelijkheid te geven aanvangsbegeleiding te volgen binnen hun opdracht, wordt er vanaf schooljaar 2026-2027 ieder schooljaar aan scholengemeenschappen en aan scholen die geen deel uitmaken van een scholengemeenschap eenheden inductie toegekend.

Het aantal eenheden inductie wordt per school berekend. De eenheden inductie van de scholengemeenschap, zijn dan de samengetelde eenheden inductie van alle scholen die horen tot de scholengemeenschap.

Er is een totaalbudget voorzien van 48,7 miljoen euro. Vervolgens wordt dit budget verdeeld over het gewoon basisonderwijs, het buitengewoon basisonderwijs, het voltijds gewoon secundair onderwijs en het buitengewoon secundair onderwijs. Deze verdeling gebeurt op basis van het aandeel startende personeelsleden uitgedrukt in budgettair voltijdse equivalenten in elk van deze respectievelijke niveaus in het totale aantal startende personeelsleden uitgedrukt in budgettair voltijdse equivalenten tijdens de maand december van de laatste drie schooljaren.

Om het aantal startende personeelsleden uitgedrukt in budgettair voltijdse equivalenten te bepalen voor het schooljaar 2026-2027, wordt er gekeken naar het aantal startende personeelsleden uitgedrukt in budgettair voltijdse equivalenten in de maanden december 2023, december 2024 en december 2025. Deze methode wordt eveneens toegepast bij de verdeling van de eenheden inductie over de scholen(gemeenschappen).

Het toegekende budget wordt vervolgens omgezet naar een totaal aantal eenheden inductie per respectievelijk niveau. Hiervoor wordt het budget

vermenigvuldigd met een coëfficiënt van 6,62 voor het voltijds gewoon secundair onderwijs en 7,18 voor het buitengewoon secundair onderwijs.

Deze coëfficiënten zijn gebaseerd op een toepassing van de bestaande systematiek van vervangingseenheden in het basisonderwijs om het beschikbare budget om te zetten in eenheden. Voor de loonkost wordt voor de eenheden inductie uitgegaan van het gewogen gemiddelde van de verschillende salarisschalen in respectievelijk het gewoon basisonderwijs en het buitengewoon basisonderwijs.

De verdeling van het budget per niveau en de omzetting naar eenheden inductie gebeurt dus op de onderstaande wijze. De gehanteerde percentages in dit voorbeeld kunnen elk schooljaar wijzigen.

- Gewoon basisonderwijs: 33,51% van het aantal starters = 16.319.370 euro

16.319.370 € * 7,53 = 122.884.856 eenheden inductie

- Buitengewoon basisonderwijs: 4,55% van het aantal starters = 2.215.850 euro

2.215.850 € * 7,51 = 16.641.034 eenheden inductie

- Gewoon secundair onderwijs: 54,18% van het aantal starters = 26.385.660 euro

26.385.660 € * 6,62 = 174.673.069 eenheden inductie

- Buitengewoon secundair onderwijs: 7,76% van het aantal starters = 3.779.120 euro

3.779.120 € * 7,18 = 27.134.082 eenheden inductie.

Om de eenheden inductie te verdelen tussen de scholen, wordt er een inductiecoëfficient bepaald. Deze coëfficiënt is het resultaat van een deling van het totale aantal eenheden inductie (apart voor het voltijds gewoon secundair onderwijs en voor het buitengewoon secundair onderwijs) door het aantal startende personeelsleden uitgedrukt in budgettair voltijdse equivalenten tijdens de maand december van de laatste drie schooljaren. Het aantal eenheden inductie per school is dan het resultaat van de vermenigvuldiging van de toepasbare inductiecoëfficiënt met het aantal startende personeelsleden in de school uitgedrukt in budgettair voltijdse equivalenten tijdens de maand december van de laatste drie schooljaren.

De aanwending van de eenheden inductie gebeurt op de onderstaande wijze:

- Voorbeeld 1

Een startend personeelslid heeft een opdracht van 20/24 gedurende 30 dagen. Hiervoor wordt 20% inductie voorzien. Dit komt neer op 4/24 gedurende 30 dagen.
Berekening van het aantal eenheden inductie:
1) Omzetting in 10.000sten: 4/24 = 1666/10.000
2) Formule toepassen:
1666 * 30/7 = 7140 eenheden inductie.

- Voorbeeld 2

Een startend personeelslid heeft een opdracht van 17/21 gedurende 55 dagen. Hiervoor wordt 20 % inductie voorzien. Dit komt neer op 3/21 gedurende 55 dagen.
Berekening van het aantal eenheden inductie:
1) Omzetting in 10.000sten: 3/21 = 1428/10.000
2) Formule toepassen:
1428 * 55/7 = 11.220 eenheden inductie.

Artikel 81

Met artikel 48 van de Codex Secundair onderwijs beschikt de overheid over een rechtsgrond om bijkomende middelen toe te kennen aan scholen met technische of beroepsgerichte opleidingen die leiden tot de invulling van knelpuntberoepen zodat de kost voor leerlingen in voormelde opleidingen vermindert. Het doel van de investeringen is de kosten voor leerlingen van deze structuuronderdelen of opleidingen beperken. Op die manier werkt de overheid actief aan de waardering van structuuronderdelen of opleidingen met een praktijkcomponent. Daarnaast verhoogt ze de betaalbaarheid en de toegankelijkheid van het secundair onderwijs zodat leerlingen hun schoolloopbaankeuzes kunnen maken ongehinderd door hun sociaaleconomische situatie.
Het komt de Vlaamse Regering toe de clusters van structuuronderdelen of opleidingen die voor extra financiering in aanmerking komen en hun gewicht te bepalen, op basis van drie criteria.
Om de kosten in structuuronderdelen en opleidingen van de tweede en derde graad in het gewoon secundair onderwijs, in opleidingsvorm 4 in het buitengewoon onderwijs alsook voor de integratie- en kwalificatiefase in opleidingsvorm 3 in het buitengewoon onderwijs effectief te doen dalen, kan de Vlaamse Regering bijkomende randvoorwaarden opleggen.

Ten gevolge van het advies van de Raad van State worden elementen van het financieringsmechanisme in de bepaling opgenomen (afbakening doelgroep, toekenning op basis van indeling in clusters, hantering van basisbedrag per leerling volgens cluster). Ook de machtigingen aan de Vlaamse Regering worden nauwkeuriger omschreven. De regering houdt bij het vastleggen van de structuuronderdelen of opleidingen die deze bijkomende financiering verkrijgen, rekening met de kostprijs, de doorstroomkansen naar de arbeidsmarkt of naar het hoger onderwijs en de maatschappelijke relevantie.

Bij de opsomming van de criteria wordt ‘minstens’ geschrapt, waardoor het om drie duidelijk afgebakende criteria gaat. De delegatie aan de Vlaamse Regering die voorzien wordt, wordt in die zin decretaal beter omlijnd.
Doel blijft in ondersteuning te voorzien voor structuuronderdelen of opleidingen met een sterke praktijkcomponent en vaak hogere kosten, die bovendien een belangrijke rol spelen in de aansluiting tussen onderwijs en samenleving.

Er wordt bijkomend bepaald dat de Vlaamse Regering bijkomende maatregelen kan nemen om de transparantie van de bijdrageregeling te verhogen

Artikel 82

De scholengemeenschap is bevoegd om de eenheden inductie te verdelen over de scholen binnen de scholengemeenschap. De verdelingscriteria worden onderhandeld in het bevoegde lokaal onderhandelingscomité van de scholengemeenschap.

De nodige criteria dienen vastgelegd te worden om te bepalen wie als startende leraar kan worden beschouwd waardoor de nodige flexibiliteit voor de toekenning en invulling van de inductie wordt geboden. Niet alle starters hebben immers hetzelfde profiel of eenzelfde opleiding genoten waardoor het nuttig kan zijn om te kunnen differentiëren in het aanbieden van extra aanvangsbegeleiding. Ook wie een tijd uit onderwijs was, kan op die manier aanvangsbegeleiding krijgen. Er kunnen ook afspraken gemaakt worden over hoe de inductie concreet georganiseerd wordt binnen de scholen.

Het staat de scholen binnen de scholengemeenschap vrij om eventueel verdere afspraken te maken over de wijze waarop de verschillende scholen de eenheden inductie toekennen aan startende personeelsleden.

Scholengemeenschappen krijgen de mogelijkheid om een deel van hun eenheden inductie over te dragen naar een andere scholengemeenschap. Deze overdracht is enkel mogelijk als voor alle starters binnen de scholengemeenschap eenheden inductie werden aangewend.

Artikel 83

In dit artikel werd twee keer min of meer dezelfde zin opgenomen. Dit wordt rechtgezet door één van de twee zinnen schrappen.

Artikel 84

Dit artikel voert vooreerst een technische correctie door. Er was al voorzien dat leerlingen in de tweede graad van het gewoon secundair onderwijs bij persoonlijke omstandigheden mits toestemming van de directie een slim apparaat konden gebruiken. De leerlingen van de tweede graad van OV4 van het buitengewoon secundair onderwijs waren echter vergeten en dit terwijl zij zich in dezelfde situatie bevinden. Daarom worden ze toegevoegd.

Met dit artikel wordt vervolgens ook het woord facultatieve opgeheven als adjectief bij de integratiefase. Een inschrijving van een leerling is afhankelijk van de keuze van de leerling en in deze zin steeds facultatief. De toevoeging facultatief is in die zin overbodig.

Artikel 85

Er wordt een nieuw hoofdstuk ingevoegd m.b.t. het peilingsonderzoek.

Artikel 86

Met internationaal vergelijkend onderwijsonderzoek waarbij prestaties worden gemeten wordt momenteel bedoeld:

- PISA (Programme for International Student Assessment)
- TIMSS (Trends in International Mathematics and Science Study)
- ICILS (International Computer and Information Literacy Study).

In het decreetsartikel wordt dit generiek benoemd. Dat betekent dat de bepaling zal van toepassing zijn op toekomstig internationaal vergelijkend onderwijsonderzoek met meting van leerlingenprestatie waar de Vlaamse Gemeenschap aan deelneemt.

Ten gevolge van het advies van de Raad van State wordt verduidelijkt dat de toetsen maar om de 4 tot 5 jaar georganiseerd worden bij een representatieve steekproef van scholen. Gemiddeld genomen neemt dit voor elke school die deelneemt ongeveer een halve dag onderwijstijd in beslag.

Er is daarnaast nog wat administratieve voorbereiding, waarbij de leerlingen niet zijn betrokken (inschrijvingsformulier invullen, ICT-infrastructuur testen, namenlijsten doorgeven, afstemmen met de onderzoekers en leerkracht/directievragenlijst invullen).

Over langere tijd bekeken is de tijdsinvestering per school zeer beperkt. Scholen die deelnemen krijgen feedback, en op die manier levert hun tijdsinvestering hen nuttige informatie op

Artikel 87

In dit artikel worden enkele technische correcties doorgevoerd.
Ten eerste wordt de verwijzing naar het deeltijds beroepssecundair onderwijs opgeheven aangezien dit met de modernisering van het secundair onderwijs werd opgeheven.
Ten tweede wordt de verwijzing naar alternerende beroepsopleiding opgeheven, en vervangen door integratiefase. Conform de definitie van integratiefase in artikel 336, §1, 4°, wordt deze nog steeds beschouwd als een alternerende beroepsopleiding. Wel wordt consequent de benaming integratiefase ingeschreven. Dit is belangrijk om verwarring te vermijden met een project dat liep tot en met schooljaar 2024-2025 en als benaming alternerende beroepsopleiding had.

Artikel 88

Met dit artikel wordt de procedure voor het verkrijgen van permanent onderwijs aan huis gewijzigd in het secundair onderwijs.

Paragraaf 1 bepaalt de voorwaarden waaraan een leerling in het secundair onderwijs moet voldoen om aanspraak te kunnen maken op het recht op permanent onderwijs aan huis en op welke wijze ouders een aanvraag kunnen doen zodat hun kind dit recht kan worden toegekend. Ouders dienen zich bij deze

vraag te richten tot het begeleidend centrum voor leerlingenbegeleiding. Indien er nog geen begeleidend CLB is omdat het kind nog niet in een school is ingeschreven (als leerling die naar school gaat of als POAH-leerling) dan kiezen de ouders het dichtst bij de woonplaats gelegen CLB (rekening houdende met het onderwijsnet van keuze).

De doelgroep blijft dezelfde als in het verleden; de vraag kan zowel gesteld worden voor een kind dat nog niet gestart is met een onderwijstraject als voor een kind dat reeds over een IAC- of OV4-verslag beschikt.

Paragraaf 2 stelt dat de basis voor de beslissing omtrent permanent onderwijs aan huis ligt in het handelingsgericht diagnostisch traject dat met de leerling wordt doorlopen. De beslissing of permanent onderwijs aan huis het onderwijsaanbod is dat het meest beantwoordt aan de onderwijsnoden van het kind, wordt afgetoetst op basis van een aantal criteria. Deze criteria zijn in lijn met de eerdere behandeling van POAH-aanvragen door Zorgpunt van de Onderwijsinspectie.

Naar aanleiding van het advies van de Raad van State dat de machtiging opgenomen in de voorgelegde versie van het voorontwerp van decreet, in het licht van artikel 24, § 5, van de Grondwet er niet toe kan leiden dat de Vlaamse Regering bijkomende criteria vaststelt op grond waarvan het CLB het recht op permanent onderwijs aan huis toekent of bijvoorbeeld het vage criterium "contextfactoren" op een manier zou invullen dat er sprake is van een beperking van dat criterium, werd de verdere uitwerking van de criteria opgenomen in artikel 41.

De leerling dient niet te voldoen aan alle beoordelingselementen tegelijkertijd om het recht op POAH toegekend te krijgen. Er wordt ook geen weging gegeven aan de verschillende beoordelingselementen.

Het CLB dient zicht te geven op alle elementen van het beoordelingskader en vat dit in de beslissing die aan het IAC- of OV4-verslag wordt toegevoegd.

In de situaties waarbij POAH wordt toegekend, kan het gaan om leerlingen met een ernstig meervoudige beperking, maar de mogelijke doelgroep van POAH is ruimer. Het kan ook gaan om leerlingen met (een combinatie van) een ernstige medische of psychische problematiek die ertoe leidt dat onderwijs op school volgen voor de leerling niet mogelijk is, waarbij deze problematiek door een arts wordt beschreven. In situaties waarbij het gaat om een leerling met een emotionele of gedragsstoornis wordt het medisch attest opgemaakt op basis van een door een multidisciplinair team aangeleverde diagnostiek, met inbegrip van een psychiatrisch onderzoek, zoals bepaald in artikel 259, §1, 3° van de Codex Secundair Onderwijs.

In paragraaf 2, 1°, wordt beschreven welke elementen vanuit de behoeften van de leerling ertoe kunnen leiden te besluiten dat de leerling slechts een beperkt onderwijsaanbod aankan waarbij POAH dan wordt beoordeeld als meest passend aanbod voor die leerling.

De betrokken leerling kan al naar school gegaan zijn. In die situatie moet de school voldoende kunnen aantonen dat alle mogelijke maatregelen werden genomen om aan de onderwijsbehoeften van de leerling te voldoen, maar POAH als best passend aanbod om aan de onderwijsbehoeften van de leerling tegemoet te komen, wordt beoordeeld. Het niet volstaan van de reeds door de school genomen maatregelen wordt mee in rekening gebracht bij het afwegen van de beslissing voor het toekennen van het recht op POAH. De school bezorgt hiertoe een verklaring van de klassenraad waaruit blijkt welke hindernissen de leerling ondervond bij het volgen van onderwijs op school en de manier waarop de school heeft geprobeerd tegemoet te komen aan de behoeften van de leerling.

Leerlingen die eerder een vrijstelling van leerplicht hadden en die nu evolueren naar een beperkt onderwijsaanbod kunnen in aanmerking komen voor POAH.

Paragraaf 2, 2°, stelt de veiligheid van de leerling voorop en geeft weer welke context dit in een school vereist.

Het kan hierbij gaan om de veiligheid die gerelateerd is aan de medische conditie van de leerling, zoals wanneer een leerling te kampen heeft met ademhalings- of slikproblemen. Vaak zal het hierbij echter gaan om een combinatie van medische problemen die de complexiteit of nood aan zorg te hoog kunnen maken waardoor de leerling niet naar school kan.

Het veiligheidsaspect kan ook gerelateerd zijn aan een gedragsstoornis en van dien aard zijn dat er sprake is van gedrag waarmee de leerling zichzelf en anderen regelmatig ernstig in gevaar brengt.

In paragraaf 2, 3°, wordt ingegaan op situaties waarbij de leerling zich omwille van zijn medische of psychische conditie niet fysiek naar school kan verplaatsen. Deze situatie van onuitvoerbaarheid kan als een redelijk argument ingebracht worden bij de beoordeling van de aanvraag voor POAH.

Praktische elementen omtrent het vervoer van de leerling naar school, zoals de duurtijd van de verplaatsing worden hierbij niet in rekening gebracht als bepalend element.

Paragraaf 2, 4°, geeft aan dat er contextfactoren kunnen in rekening worden gebracht. Naar aanleiding van het VTC-advies 2026/030 van 31 maart 2026 (bij een ontwerp van besluit waarin de contextfactoren eerst opgenomen waren) worden contextfactoren gedefinieerd als volgt: ‘feitelijke of organisatorische omstandigheden die, gelet op hun samenhang met de vastgestelde criteria, relevant zijn voor de beoordeling van een individuele situatie’. Deze contextfactoren kunnen enkel meegenomen worden bij de beoordeling in combinatie met één of meerdere van de elementen zoals beschreven in bovenstaande paragrafen. Tegelijkertijd wordt ook beschreven dat er elementen zijn die een tegenindicatie kunnen vormen om het recht op POAH toe te kennen.

In concreto betekent dit dat het capaciteitstekort in een regio in scholen voor buitengewoon onderwijs geen contextfactor is die in rekening kan worden gebracht om het recht op POAH toe te kennen.

In paragraaf 2, tweede lid, wordt beschreven dat het CLB, na afweging van de verschillende beoordelingselementen, komt tot een motivatie en deze opneemt in het document dat samen met het specifieke medisch attest van de arts-specialist wordt toegevoegd aan het IAC- of OV4-verslag van de leerling.

Het stellen van vragen ter verduidelijking van de invulling van de criteria is mogelijk, alsook verdere aanvullingen van het dossier.

In het kader van een vraag tot verlenging kan een negatieve evolutie in de medische of psychische toestand van de leerling waarbij geen verbetering wordt verwacht, mee in rekening worden gebracht.

De gegevens van leerlingen kunnen gevoelige gegevens zijn, in de zin van artikel 9, eerste lid, van de algemene verordening gegevensbescherming (AVG).

De rechtsgronden voor de verwerking van persoonsgegevens zijn die die voor de verwerkingen noodzakelijk zijn om te voldoen aan een wettelijke verplichting die op de verwerkingsverantwoordelijke rust, vermeld in artikel 6, lid 1, c) van de algemene verordening gegevensbescherming en voor het algemeen belang, vermeld in artikel 6, lid 1, e), van de algemene verordening gegevensbescherming. Het betreft de wettelijke verplichting om het recht op onderwijs aan huis toe te kennen aan leerlingen en zo het recht op onderwijs te garanderen voor deze leerlingen.

De bepaling beoogt niet andere gegevens te verwerken, dan degene die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van de taak van het CLB in het kader van toekennen van het recht op permanent onderwijs aan huis. Het kan gaan om gegevens over de gezondheid.

De verwerkingen van deze persoonsgegevens zijn noodzakelijk voor het verstrekken van onderwijs aan de betrokkene in uitvoering van het recht op (permanent) onderwijs (aan huis), wat een zwaarwegend algemeen belang is.

Gegevensverwerking in functie van een multidisciplinair dossier, opgemaakt door een CLB, is geregeld in artikel 10 van het decreet van 27 april 2018 betreffende leerlingenbegeleiding in het basisonderwijs, het secundair onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding. In het artikel 118 dienen bijgevolg geen nadere bepalingen omtrent gegevensverwerking te worden opgenomen (VTC-advies 2026/030 van 31 maart 2026)

Paragraaf 3 bepaalt dat om voldoende rekening te houden met de verdere ontwikkeling van het kind en de eventueel wijzigende onderwijs- en zorgnoden, het recht op permanent onderwijs voor maximaal drie schooljaren wordt toegekend. De toekenning is een recht, geen verplichting. De leerling kan dus ook nog altijd (terug) naar school gaan, ondanks zijn recht op permanent onderwijs aan huis.
Het recht op permanent onderwijs aan huis kan verlengd worden op basis van een nieuwe aanvraag door de ouders. Er wordt bekeken in hoeverre er een evolutie bij de leerling is waaruit zou blijken dat permanent onderwijs aan huis niet langer het meest passende onderwijsaanbod voor de leerling is. Indien er

geen evolutie is, kent het centrum voor leerlingenbegeleiding de verlenging toe. Indien er evolutie wordt vastgesteld, zal er een grondige heroverweging van de vraag gebeuren. Het toegekende recht op permanent onderwijs aan huis loopt in ieder geval af op het einde van het buitengewoon secundair onderwijs.

Een uitzondering hierop vormt de toekenning op basis van een gedragsstoornis waarbij jaarlijks een beslissing door het CLB en een medisch attest van een arts-specialist vereist is.

Paragraaf 4 bepaalt de termijn waarbinnen het centrum voor leerlingenbegeleiding een beslissing dient te nemen over de vraag tot het toekennen van het recht op permanent onderwijs aan huis.

Paragraaf 5 voorziet de mogelijkheid tot bemiddeling bij onenigheid over de beslissing van het centrum voor leerlingenbegeleiding over de aanvraag. Aangezien de beslissing tot permanent onderwijs aan huis wordt toegevoegd aan het IAC- of OV4-verslag, is de klachtenprocedure zoals voorzien bij onenigheid over de opmaak of inhoud van een IAC- of OV4-verslag, van toepassing.

Paragraaf 6 behandelt het recht op inschrijving van de leerling die permanent onderwijs aan huis werd toegekend.

POAH-leerlingen, voor wie het CLB een gunstige beslissing heeft genomen, hebben onverkort recht op inschrijving in de dichtste school voor buitengewoon onderwijs die het passende type en de opleidingsvorm van hun IAC-verslag of OV4-verslag aanbiedt van het officieel of vrij onderwijs om permanent onderwijs aan huis te krijgen.

Voor de types 4, 6 en 7, in combinatie met de 4 mogelijke opleidingsvormen waar het aanbod qua spreiding beperkt is, geldt er een uitzondering: deze POAH-leerlingen kunnen ook terecht in de dichtstbijzijnde school voor buitengewoon onderwijs van het officieel of vrij onderwijs, ongeacht het type en de opleidingsvorm die er aangeboden worden om permanent onderwijs aan huis te krijgen.

In een verderaf gelegen school kunnen POAH-leerlingen zich nog steeds inschrijven als regelmatige leerling. Het is echter een gunst van de school in dat geval, geen (onverkort) recht op inschrijving. De verder gelegen school kan de inschrijving van de POAH-leerlingen weigeren omdat ze niet de meest dichtstbijzijnde school is.

Paragraaf 7 stelt dat om de rechten van huidige reeds ingeschreven POAH-leerlingen te garanderen, er ook wordt voorzien in een overgangsmaatregel voor de leerlingen die voor het huidige en/of volgende schooljaren een recht op permanent onderwijs aan huis werden toegekend door Zorgpunt van Onderwijsinspectie, zodanig dat deze leerlingen hun recht nog kunnen blijven laten gelden naar analogie met de duurtijd van de toekenningen volgens de nieuwe procedure.

Leerlingen aan wie POAH toegekend was voor 1 september 2026, behouden dit recht. In principe voor de duurtijd toegekend door de inspectie maar met een

maximum van drie schooljaren na 2025-2026 en evident uiterlijk tot het einde van het onderwijsniveau. Als de door Onderwijsinspectie toegekende periode afloopt op het einde van het schooljaar 2026-2027 kan de periode door het CLB met één jaar verlengd worden zonder een overweging ten gronde.

Paragraaf 8 stelt dat de toepassing door de CLB's van de nieuwe regeling vanaf het schooljaar 2026-2027 gemonitord wordt. In het schooljaar 2027-2028 volgt dan een evaluatie van het nieuwe systeem. Het blijft immers de bedoeling dat ook in het nieuwe systeem enkel beslist wordt tot permanent onderwijs aan huis voor die leerlingen waarvoor dit de meest aangewezen oplossing is. Wanneer een leerling met minder ingrijpende maatregelen een passend onderwijsaanbod kan krijgen, dan is POAH geen aangewezen maatregel.

Artikel 89

Met dit artikel wordt de evaluatie van het interactief afstandsonderwijs vervroegd naar het schooljaar 2026-2027. De evaluatie heeft dan betrekking op de implementatie van het interactief afstandsonderwijs tijdens een periode van drie schooljaren. Dit laat ook toe om tot een onderbouwde evaluatie te komen van het interactief afstandsonderwijs met het oog op eventuele voorstellen tot bijsturing die dan nog deze legislatuur kunnen uitgevoerd worden.

Artikel 90

De beoordeling van vervangende minimumdoelen waarvoor het schoolbestuur gelijkwaardigheid aanvraagt, gebeurt aan de hand van een reeks criteria. Aan die criteria worden een aantal wijzigingen aangebracht, onder meer rekening houdend met de nieuwe minimumdoelen basisonderwijs die op 18 juli 2025 zijn goedgekeurd. De criteria moeten, ook voor vervangende minimumdoelen, nog meer de balans waarborgen tussen onderwijskwaliteit en vrijheid van onderwijs en dat in het belang van zowel de onderwijsinrichter als de leerling.

Artikel 91

Het besluit van de Vlaamse Regering dat de modaliteiten voor leerplannen regelt, kan enkel bepalingen opnemen met betrekking tot de goedkeuring en de indiening van leerplannen. Omdat er geen decretale rechtsgrond bestaat voor het aantekenen van een beroep door de indiener van een leerplan tegen een beslissing van het Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs, Kwalificaties en Studietoelagen kunnen hiervoor geen bepalingen opgenomen worden in bovengenoemd besluit van de Vlaamse Regering.
Deze artikels voorzien een rechtsgrond die de Vlaamse regering machtigt om de beroepsprocedure te bepalen ten aanzien van een door de indiener betwiste beslissing.
De binnen de huidige regelgeving bestaande praktijk dat tegen een omstreden leerplanbeslissing administratief beroep mogelijk is, zal zodoende bestendigd worden.

Artikel 92

Vanaf schooljaar 2023-2024 wordt de HBO5-opleiding Verpleegkunde omgevormd en afgebouwd voor de cursisten die de opleiding voordien waren aangevat. Er werd voorzien dat gedurende de schooljaren 2026-2027 en 2027-2028 de opleiding nog door één school per provincie zal worden ingericht.

Deze overgangsmaatregel werd beperkt gehouden, opdat scholen niet verplicht zouden worden om deze opleiding zo lang mogelijk in te richten. Zeker indien dit om maar enkele cursisten zou gaan.
Maar ondertussen blijkt dat de meeste scholen deze opleiding toch wensen in te richten tot de cursisten hun diploma behalen.
Bijkomend element dat deze overgang bemoeilijkt is dat sommige studenten die op 1 februari 2026 starten aan de laatste module (die 1 jaar duurt) misschien halverwege de module (namelijk in september) zouden moeten veranderen van school als hun school niet die school is die de opleiding nog aanbiedt. Halverwege een module veranderen schept problemen, aangezien de programma's tussen de scholen verschillend zijn.

Daarom wordt de overgangsregeling aangepast en wordt de keuze gelaten aan de scholen of ze willen blijven de uitdovende HBO5-opleiding verpleegkunde aanbieden. Hierbij moet wel gegarandeerd worden dat er per provincie minimum 1 school de opleiding nog aanbiedt.

Artikel 93

7de leerjaren gericht op instroom arbeidsmarkt hebben een semesterorganisatie. Ze kunnen enerzijds een duurtijd hebben van 1, 2 of 3 semesters en anderzijds zowel starten op de eerste lesdag van september als op de eerste lesdag van februari. Voor de 7de leerjaren van 1 of 3 semesters zijn momenteel twee data (15 januari en 15 mei) voorzien voor telling van het aantal regelmatige leerlingen dat de basis vormt voor financiering en normering. Op elke datum telt de leerling dan voor een halve eenheid. Het is logisch om deze regeling door te trekken naar de 7de leerjaren met 2 semesters ter vervanging van de enige teldatum 1 februari waar de leerling voor een volle eenheid wordt verrekend. Op die manier ontstaat eenvormigheid in de systematiek en wordt meer aansluiting bekomen bij feitelijke leerlingenfluctuaties doorheen het schooljaar.

Artikel 94

Dit artikel bepaalt dat de klassenraad voortaan beslist of een 19-jarige leerling kan toegelaten worden tot een structuuronderdeel van de eerste of de tweede graad. De maximumleeftijd van 25 jaar, en de bestaande uitzonderingen hierop, blijven behouden voor de derde graad.

Artikel 95

Wachtlijsten na de aanmeldingen worden efficiënter: als een kind 'opgevist' werd in een school van hogere voorkeur, kan dat kind geschrapt worden van de wachtlijsten in de scholen van lagere voorkeur.

Een voorbeeld: een ouder of leerling verwerft een plaats via de aanmeldingen in een school van derde keuze. Later komt er plaats vrij in de school van eerste keuze, waar de ouder of de leerling op intekent. Dan hoeft de school van tweede keuze die leerling niet meer te contacteren als er bij hen een plaats vrijkomt.

Inwerkingtreding: 1 september 2026 voor de inschrijvingen voor het schooljaar 2027-2028.

Artikel 96

De definitie afstand bij de overcapaciteitsgroep voor leerlingen uit de buurt in het secundair onderwijs wordt vereenvoudigd, zodat scholen zelf kunnen beslissen welke applicatie (bvb google maps, waze, …) ze gebruiken (punt 2°). Scholen moeten hierover duidelijk communiceren, op een voor iedereen toegankelijke manier. Ook moet de gekozen applicatie en werkwijze dan voor iedereen toegepast worden om zo de gelijke behandeling te garanderen. Er wordt ook een correctie in punt 1° in de verwijzing opgenomen, want het koninklijk besluit van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer en van het gebruik van de openbare weg, waarnaar verwezen wordt, wordt vanaf 1/6/2027 vervangen door het koninklijk besluit van 3 juni 2024 betreffende de code van de openbare weg.

Inwerkingtreding voor punt 1°:

1 juni 2027, datum waarop de nieuwe wegcode in werking treedt.

Artikel 97

De definitie afstand bij de overcapaciteitsgroep voor leerlingen uit de buurt in het secundair onderwijs wordt vereenvoudigd, zodat scholen zelf kunnen beslissen welke applicatie (bvb google maps, waze, …) ze gebruiken (punt 2°). Scholen moeten hierover duidelijk communiceren, op een voor iedereen toegankelijke manier. Ook moet de gekozen applicatie en werkwijze dan voor iedereen toegepast worden om zo de gelijke behandeling te garanderen. Er wordt ook een correctie in punt 1° in de verwijzing opgenomen, want het koninklijk besluit van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer en van het gebruik van de openbare weg, waarnaar verwezen wordt, wordt vanaf 1//2027 vervangen door het koninklijk besluit van 3 juni 2024 betreffende de code van de openbare weg.

Inwerkingtreding voor punt 1°:

1 juni 2027, datum waarop de nieuwe wegcode in werking treedt.

Artikel 98

Wachtlijsten na de aanmeldingen worden efficiënter: als een kind 'opgevist' werd in een school van hogere voorkeur, kan dat kind geschrapt worden van de wachtlijsten in de scholen van lagere voorkeur.

Een voorbeeld: een ouder of leerling verwerft een plaats via de aanmeldingen in een school van derde keuze. Later komt er plaats vrij in de school van eerste keuze, waar de ouder of de leerling op intekent. Dan hoeft de school van tweede keuze die leerling niet meer te contacteren als er bij hen een plaats vrijkomt.

Inwerkingtreding: 1 september 2026 voor de inschrijvingen voor het schooljaar 2027-2028.

Artikel 99

De definitie afstand bij de overcapaciteitsgroep voor leerlingen uit de buurt in het secundair onderwijs wordt vereenvoudigd, zodat scholen zelf kunnen beslissen welke applicatie (bvb google maps, waze, …) ze gebruiken (punt 2°). Scholen moeten hierover duidelijk communiceren, op een voor iedereen toegankelijke manier. Ook moet de gekozen applicatie en werkwijze dan voor iedereen toegepast worden om zo de gelijke behandeling te garanderen. Er wordt ook een correctie in punt 1° in de verwijzing opgenomen, want het koninklijk besluit van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer en van het gebruik van de openbare weg, waarnaar verwezen wordt, wordt vanaf 1/6/2027 vervangen door het koninklijk besluit van 3 juni 2024 betreffende de code van de openbare weg.

Inwerkingtreding voor punt 1°:

1 juni 2027, datum waarop de nieuwe wegcode in werking treedt.

Artikel 100

De definitie afstand bij de overcapaciteitsgroep voor leerlingen uit de buurt in het secundair onderwijs wordt vereenvoudigd, zodat scholen zelf kunnen beslissen welke applicatie (bvb google maps, waze, …) ze gebruiken (punt 2°). Scholen moeten hierover duidelijk communiceren, op een voor iedereen toegankelijke manier. Ook moet de gekozen applicatie en werkwijze dan voor iedereen toegepast worden om zo de gelijke behandeling te garanderen. Er wordt ook een correctie in punt 1° in de verwijzing opgenomen, want het koninklijk besluit van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer en van het gebruik van de openbare weg, waarnaar verwezen wordt, wordt vanaf 1/6/2027 vervangen door het koninklijk besluit van 3 juni 2024 betreffende de code van de openbare weg.

Inwerkingtreding voor punt 1°:

1 juni 2027, datum waarop de nieuwe wegcode in werking treedt.

Artikel 101

Als gevolg van de modernisering van het secundair onderwijs worden de namen van de studiebewijzen die in het secundair onderwijs worden uitgereikt door de toevoeging van "onderwijskwalificatie niveau 3" (OK3) en "onderwijskwalificatie niveau 4" (OK4), gewijzigd vanaf het schooljaar 2024-2025. Met het decreet van 14 juli 2023 werden de bepalingen over de diploma's secundair onderwijs in de algemene toelatingsvoorwaarden voor de opleiding Basisverpleegkunde van het hoger beroepsonderwijs in lijn gebracht met deze nieuwe studiebewijzen. Maar de diploma's uitgereikt door de centra voor volwassenenonderwijs zullen tijdens het schooljaren 2025-2026 en 2026-2027 nog diploma's secundair onderwijs van voor de modernisering zijn (dus zonder de vermelding van OK3 of OK4). Dit zou betekenen dat deze gediplomeerden geen toegang zouden krijgen tot deze graduaatsopleiding. Om dit te vermijden, worden de diploma's secundair onderwijs, uitgereikt door een centrum voor volwassenenonderwijs tot en met schooljaar 2026-2027 toegevoegd worden aan de studiebewijzen die toelating geven tot de graduaatsopleiding Basisverpleegkunde.

Samenwerkingsverbanden kunnen beslissen om de organisatie van de toelatingsproef voor de graduaatsopleiding basisverpleegkunde niet meer zelf te organiseren maar gebruik te maken van de gezamenlijke toelatingsproef voor graduaatsopleidingen. Hiervoor moeten de scholen en hogescholen uit de samenwerkingsverbanden en hun associaties gegevens over natuurlijke personen die nog géén cursist zijn (en die dus nog niet geregistreerd zijn in de verschillende databanken) kunnen delen. De scholen, de hogescholen en de associaties worden daarom aangeduid als gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijke van deze gegevens. Momenteel aanvaarden de deelnemende instellingen het resultaat van de toelatingsproef voor de graduaatsopleidingen. Om unieke identificatie van deze personen mogelijk te maken is het gebruik van het rijksregisternummer aangewezen. Dit gebruik – dat voor cursisten wel de basis voor registratie in de databank DISCIMUS is – kan echter niet zonder wettelijke grond. De decreetgever heeft de mogelijkheid hiervoor een wettelijke grond te verschaffen, hierbij uiteraard geen afbreuk doend aan de wetgeving met betrekking tot de bescherming van persoonsgegevens en het gebruik van het rijksregisternummer. Er zijn hiervoor reeds voorgaande precedenten (cf. decreet van 25 april 2014 betreffende de organisatie van het netwerk voor de gegevensdeling tussen de actoren in de zorg – artikel 12, 1°). De uitwisseling van deze gegevens is dus noodzakelijk opdat de betrokken onderwijsinstellingen kunnen vaststellen welke kandidaat-cursisten toegelaten kunnen worden. Het gebruik van het rijksregisternummer maakt daarna de koppeling mogelijk met de Databank Hoger Onderwijs als natuurlijke personen via die weg ook effectief toelating krijgen tot het hoger onderwijs in Vlaanderen.

Ten gevolge van het advies van de Raad van State is de verwijzing naar de algemene verordening gegevensbescherming geschrapt.

Ten gevolge van het advies van de Raad van State kan worden meegegeven dat de termijn waarbinnen het register wordt bewaard dezelfde is als deze die al voorzien is voor de andere graduaatsopleidingen. De graduaatsopleiding basisverpleegkunde van het hoger beroepsonderwijs behoort tot het hoger

onderwijs, maar wordt ingericht door secundaire scholen, in samenwerking met een hogeschool. Al de andere graduaatsopleidingen worden aangeboden door de hogescholen, en voor deze opleidingen organiseren de hogescholen gezamenlijk de afwijkende toelatingsproef. Hiervoor leggen de associaties en de hogescholen een register aan – zie artikel II.179/1 van de Codex Hoger Onderwijs – om de gegevens over de deelnemers aan de proef uit te wisselen.
Tot dit schooljaar organiseren de secundaire scholen elk individueel een toelatingsproef voor de graduaatsopleiding basisverpleegkunde, maar de scholen willen toetreden tot de gezamenlijke toelatingsproef van de andere graduaatsopleidingen. Om dit mogelijk te maken moet er een machtiging voor de gegevensuitwisseling worden voorzien, wat met dit ontworpen artikel gebeurt. De tekst ervan is identiek als deze voor de andere graduaatsopleidingen aangezien het gaat om dezelfde toelatingsproef. Ook daar is de termijn van 10 jaar opgenomen

Inwerkingtreding:

Ten gevolge van het advies van de Raad van State wordt de datum van inwerkingtreding voor het volledig artikel bepaald op 1 september 2026.

Artikel 102

Overleg tussen AHOVOKS en het agentschap Justitie en Handhaving (J&H) resulteerde in een gemeenschappelijk gedragen voorstel in antwoord op de vraag naar een duurzame verankering van de leerloopbaanbegeleiding aan gedetineerden, met een bewuste en expliciete focus op het toeleiden van gedetineerden naar een gericht aanbod van de examencommissie in functie van het behalen van een diploma secundair onderwijs. Uit de gegevens van J&H blijkt immers dat slechts 1 op 4 van de gedetineerden met een leervraag een diploma secundair onderwijs heeft. De afbakening tot deze doelgroep past in het beleid van deze Vlaamse Regering om in te zetten op kortgeschoolden én kan worden ingepast in de (bestaande) opdracht van de Examencommissie Secundair Onderwijs.

Voor het opzetten van een effectieve dienstverlening is een structurele samenwerking nodig tussen de Examencommissie Secundair Onderwijs en de detentiecentra, met het oog op het organiseren van examens die leiden tot studiebewijzen van de 1e graad, 2e graad en 3e graad secundair onderwijs. Via een protocol tussen de Examencommissie (georganiseerd door AHOVOKS) en het Agentschap Justitie en handhaving kunnen praktische zaken m.b.t. deze samenwerking geconcretiseerd worden.

Ten gevolge van het advies van de Raad van State wordt het protocol ingezet om praktische regelingen te treffen en de samenwerking met het Agentschap Justitie en Handhaving uit te tekenen. Dit protocol bevat de nodige afspraken om te beantwoorden aan de setting waarin gedetineerden examens afleggen, nl. in penitentiaire instellingen, en deze examens dus organisatorisch voor hen haalbaar te maken. Die setting maar ook de doelgroep zijn immers uitzonderlijk voor een onderwijsinstantie van de Vlaamse overheid die de examencommissie, gevestigd in Brussel, is. Dat die setting ressorteert onder Justitie maakt dat ook

die Vlaamse overheid betrokken is en dat de figuur van een "protocol" wordt aangewend om een en ander te formaliseren.

Om tegemoet te komen aan de Raad van State is er dus bewust gekozen om enkel praktische regelingen in het protocol in te schrijven en geen afwijkingen voor de deelnemers te regelen. Er kan alleszins geen sprake zijn van ongelijke behandeling of regelschending.

Inwerkingtreding: ten gevolge van het advies van de Raad van State wordt de datum van inwerkingtreding bepaald op 1 september 2026.

Artikel 103

De Examencommissie organiseert op permanente basis examens om getuigschriften en diploma's te verstrekken die gelijkwaardig zijn aan het voltijds secundair onderwijs. Op die manier biedt ze kandidaten een 2e of alternatieve kans op het behalen van een studiebewijs.

De Examencommissie evalueert summatief. Dat wil zeggen dat ze in één examen per vak(onderdeel) oordeelt of kandidaten de onderwijsdoelen in voldoende mate beheersen. Anders dan scholen of centra voor volwassenenonderwijs geeft de Examencommissie geen lessen of begeleiding en oordeelt ze niet over het leer- en ontwikkelingsproces van de kandidaten. De Examencommissie doet dus niet aan permanente evaluatie of procesevaluatie. Er worden ook geen projectweken of themadagen georganiseerd waarbij doelen geëvalueerd worden.

Voor elk structuuronderdeel dat de Examencommissie organiseert, wordt een examenprogramma opgesteld en dit werd tot voor kort goedgekeurd door Onderwijsinspectie, zoals voorzien was in de codex secundair onderwijs, Art.256/3. In de toekomst wordt deze advisering geschrapt en zullen de ontwikkelde examenprogramma's van rechtswege goedgekeurd zijn.

De structuuronderdelen zijn identiek aan deze van het gewoon secundair onderwijs. Voor elk vak binnen een examenprogramma wordt een vakfiche opgesteld waarin de leerinhouden beschreven staan die gekoppeld zijn aan de desbetreffende (specifieke) eindtermen en beroepskwalificaties. De vakfiches vormen een belangrijk hulpmiddel voor de kandidaten om examens zelfstandig voor te bereiden en zijn een leidraad voor de toetsontwikkeling.

Zowel bij het selecteren van de structuuronderdelen als bij de samenstelling van de examenprogramma's met de vakken houdt de Examencommissie rekening met haar specifieke context en de criteria zoals omschreven in de codex secundair onderwijs, artikel 256/3.

De Examencommissie vindt alle onderwijsdoelen die vastgelegd zijn door de Vlaamse overheid heel belangrijk voor de ontwikkeling van elke jongere en wil ook de gelijkwaardigheid met de studiebewijzen secundair onderwijs garanderen. Bij de selectie van de studierichtingen kiest ze dan ook voor die richtingen waar zo maximaal mogelijk alle onderwijsdoelen kunnen getoetst worden. Dit heeft bijvoorbeeld tot gevolg dat opleidingen binnen de dubbele finaliteit en de

arbeidsmarktfinaliteit nauwelijks in het aanbod van de Examencommissie opgenomen zijn omwille van de grote praktijkcomponent.

In de geselecteerde studierichtingen toetst de Examencommissie dan ook zo maximaal mogelijk de opgelegde onderwijsdoelen en garandeert ze met valide en betrouwbare examens de gelijkwaardigheid van haar getuigschriften en diploma's met de studiebewijzen uit het reguliere secundair onderwijs. Ze stelt echter vast dat ze een beperkt aantal doelen onvoldoende valide en betrouwbaar kan evalueren via summatieve toetsing. Het gaat om doelen die men alleen in een schoolse context kan realiseren of die doorgaans via permanente evaluatie of projectwerking doorheen een langere periode worden getoetst.

Concreet gaat het om een beperkt aantal doelen van de sleutelcompetenties sociaal-relationele competenties (bv. de leerlingen gaan in interactie met elkaar), cultureel bewustzijn (bv. een artistiek en creatief proces doorlopen), lichamelijke en geestelijke gezondheid (bv. de typische eindtermen lichamelijke opvoeding), leren leren (inzetten van leer- en regulatiestrategieën, gebruik school- en vaktaal). Deze laatste komt impliciet aan bod maar wordt niet expliciet geëvalueerd zoals in een schoolse context. Ook levensbeschouwing komt niet voor in de studierichtingen van de Examencommissie. Onderwijsinspectie erkent de problematiek en geeft dit ook aan in haar laatste advisering van de examenprogramma's en vakfiches (2025) maar stelt ook vast dat er geen regelgevend kader is waardoor dit bij de vijfjaarlijkse doorlichtingen (volgende voorzien vanaf 2027) mogelijk tot problemen kan leiden. Voor de 1e graad werd er eerder reeds een decretale afwijking op de basisopties voor de Examencommissie ingeschreven (codex secundair onderwijs, artikel 256/3 §3).

Via een decretale kapstok en een bijhorend besluit dat de doelen oplijst is er voor alle partijen duidelijkheid en wordt er rekening gehouden met de unieke context van de Examencommissie zonder dat dit de gelijkwaardigheid en kwaliteit van de studiebewijzen in het gedrang brengt.

Inwerkingtreding: dit artikel heeft uitwerking met ingang van 1 januari 2026. Afwijking van de standaarddatum van 1 september 2026 omdat de Onderwijsinspectie de examenprogramma's en vakfiches goedkeurde met ingang van gebruik 1 januari 2026.

In functie van een doorlichting in 2027 door onderwijsinspectie zal teruggekeken worden naar de werking vanaf januari 2026, gezien de Examencommissie niet met schooljaren maar met kalenderjaren werkt en de Inspectie ook het jaar voorafgaand aan de doorlichting in kaart brengt. Vandaar invoering met terugwerkende kracht.

Artikel 104

Binnen de Examencommissie wordt er niet gewerkt met ziekteattesten, treinattesten,… om een afwezigheid al dan niet te wettigen. Via het examenreglement wordt via het toekennen van een aantal niet-deelnames het ongewettigd afwezig zijn beperkt getolereerd alvorens tot uitschrijving over te gaan. Het is niet wenselijk om een kandidaat reeds bij één ongewettigde afwezigheid op een examen te straffen maar het is wel noodzakelijk om een duidelijk afgebakend afsprakenkader te hebben om absenteïsme tegen te gaan.

Immers, wanneer kandidaten niet komen opdagen is dit ten nadele van de beschikbare plaatsen voor andere kandidaten en is dit nefast voor de interne planning en organisatie van de examens.

Via deze technische aanpassing wordt duidelijker gesteld dat het begrip ongewettigde afwezigheid binnen de context van de examencommissie een geëigende invulling krijgt die verschilt van de schoolcontext.

Momenteel is het volgende opgenomen in het Examenreglement dat de kandidaten bij inschrijving ondertekenen:

"Artikel 30
Kandidaten kunnen maximum 4 keer per kalenderjaar de status 'niet-deelname' krijgen. Bij een vijfde niet-deelname worden kandidaten 2 maanden geschorst. De gevolgen zijn:

- uitgeschreven uit de studierichting
- uitgeschreven voor alle geplande examens
- Kandidaten moeten zich na de schorsing weer inschrijven voor een studierichting en opnieuw inschrijvingsgeld betalen."

Artikel 105

In dit artikel wordt een aanpassing gedaan door de verwijzing naar alternerende beroepsopleiding te wijzigen naar integratiefase. Ook wordt de verwijzing naar het modulair stelsel van het buitengewoon onderwijs opgeheven, omdat dit werd opgeheven met de uitrol van de modernisering van het secundair onderwijs.

Artikel 106

Scholen die opleidingen land- en tuinbouw aanbieden, kunnen recht hebben op een teeltleider. Teeltleiders staan in voor de verzorging van culturen, de serres en de veestapel van de school.

Met dit artikel gebeuren er twee technische correcties in het artikel over de berekeningswijze van de teeltleiders in het buitengewoon secundair onderwijs.

De verwijzing naar studiegebieden wordt opgeheven omdat deze zijn opgeheven met de uitrol van de modernisering van het secundair onderwijs.

Verder wordt ook de verwijzing naar de tweede en derde graad opgeheven; immers, enkel in de tweede en derde graad is er een indeling in studiedomeinen, waardoor dit reeds geïmpliceerd is in de verwijzing naar het studiedomein land- en tuinbouw. De berekening van de teeltleiders houdt voor opleidingsvorm 4 dus rekening met alle opleidingen uit de tweede en derde graad (inclusief zevende leerjaren) van het studiedomein land- en tuinbouw, voor zover er praktijkvakken worden aangeboden.

Artikel 107

In dit artikel wordt een aanpassing gedaan door de verwijzing naar alternerende beroepsopleiding te wijzigingen naar integratiefase. Ook wordt de verwijzing naar het modulair stelsel van het buitengewoon onderwijs opgeheven, omdat dit werd opgeheven met de uitrol van de modernisering van het secundair onderwijs.

Artikel 108

In dit artikel dat over personeel ten laste van het werkingsbudget wordt de verwijzing naar het artikel X/4.1 van de Codificatie sommige bepalingen voor het onderwijs van 28 oktober 2016 over het extra werkingsbudget opgenomen.

Artikel 109

Het woord facultatieve als adjectief bij de integratiefase wordt opgeheven. Een inschrijving van een leerling is afhankelijk van de keuze van de leerling en in deze zin steeds facultatief. De toevoeging facultatief is in die zin overbodig.

Artikel 110

Het woord facultatieve als adjectief bij de integratiefase wordt opgeheven.

Artikel 111

Het woord facultatieve als adjectief bij de integratiefase wordt opgeheven.

Artikel 112

Met de uitrol van de modernisering van het secundair onderwijs werden de standaardtrajecten duaal leren in het gewoon secundair onderwijs en opleidingsvorm 4 van het buitengewoon secundair onderwijs stelselmatig opgenomen in de curriculumdossiers. Met de volledige uitrol van de modernisering wordt het instrument standaardtraject niet meer gebruikt in het gewoon secundair onderwijs en buso OV4. Er worden in de Codex een aantal aanpassingen gedaan door de verwijzing naar standaardtraject te schrappen.

Gelijktijdig met de uitrol van de modernisering van het secundair onderwijs werden een aantal artikels rond duaal leren buiten werking gesteld, conform artikel 357/19/1 en artikel 357/5, paragraaf 2. Er worden een aantal aanpassingen gedaan door de bepalingen die geen uitvoering meer hebben weg te schrijven uit de Codex Secundair Onderwijs.

Artikel 113

Er wordt een verwijzing naar standaardtrajecten opgeheven.

Artikel 114

Er worden twee paragrafen zonder voorwerp opgeheven. De verwijzingen naar standaardtrajecten wordt opgeheven, behoudens in paragraaf 4 van het

betrokken artikel 357/7. Deze paragraaf over de plaats van het levensbeschouwelijk onderricht binnen het duale stelsel zal via aparte decreetgeving (over de centra voor deeltijds onderwijs) worden bijgestuurd, wat de gelegenheid biedt om dan in één beweging ook in paragraaf 4 de bepaling over het standaardtraject te schrappen.

Artikel 115

Er wordt een paragraaf zonder voorwerp opgeheven.

Artikel 116

Een aantal bepalingen zonder voorwerp worden opgeheven.

Artikel 117

Enkele verwijzingen naar standaardtrajecten worden aangepast.

Artikel 118

Een verwijzing naar standaardtrajecten wordt vervangen door een verwijzing naar curriculumdossiers.

Artikel 119

Er worden een aantal aanpassingen gedaan omdat er enkel in OV3 nog gewerkt wordt met standaardtrajecten. Een aantal bepalingen zonder voorwerp worden opgeheven.

Artikel 120

Met dit artikel worden Een aantal bepalingen zonder voorwerp opgeheven.

Hoofdstuk 11. Wijzigingen van de Codex Hoger Onderwijs van 11 oktober 2013

Artikel 121

In artikel I.3 van de Codex Hoger Onderwijs wordt de bijna-beursgrens opnieuw vastgelegd in functie van een wijziging van het indexeringsmechanisme.

Om het recht op een studietoelage te kunnen berekenen, wordt rekening gehouden met verschillende parameters die jaarlijks geïndexeerd worden. Een bijna-beursstudent ontvangt geen studietoelage, maar het referentie-inkomen van deze student ligt een bepaald (beperkt) bedrag boven de financiële maximumgrens, bepaald in de regelgeving betreffende de studietoelagen. Deze bijna-beursgrens wordt momenteel geïndexeerd op basis van de gezondheidsindex van september. Daardoor is het exacte bedrag dat de grens uitmaakt pas gekend tegen eind oktober. Dit is de laatste parameter die ontbreekt om het recht op bijna-beurstarief te kunnen berekenen.

Het feit dat deze parameter zo laat beschikbaar is, gaat in tegen de rechtszekerheid en zorgt voor administratieve werklast. Er worden immers al vanaf juli beslissingen genomen met betrekking tot het toekennen van een studietoelage en het recht op het bijna-beurstarief. Momenteel wordt voor die eerste beslissingen rekening gehouden met het bedrag van het vorige academiejaar. Zodra de bijna-beursgrens geïndexeerd en dus bekend is, moet worden nagegaan of eerdere beslissingen herzien moeten worden. Op het moment dat deze parameter bekend is, zijn echter al ruim 40.000 beslissingen genomen. Dit zorgt voor hinder, zowel voor de bevoegde dienst als voor de betrokken studenten. De Vlaamse Infolijn ontvangt de eerste weken van het academiejaar heel wat vragen van studenten en ouders die willen weten wanneer de bijna-beursgrens bekend zal zijn.

Het is daarom aangewezen om het indexeringsprincipe van de bijna-beursgrens gelijk te trekken met de indexering van de inkomensgrenzen en toelagebedragen van de studietoelagen. Ook die bedragen zijn gebaseerd op de gezondheidsindex, maar hanteren december als referentiemaand. Dat zorgt ervoor dat het bedrag al eerder bekend is.

Deze wijziging is een vereenvoudiging. Daarom wordt het startbedrag in het betrokken artikel gebaseerd op de bijna-beursgrens van academiejaar 2024-2025. Voor dat academiejaar bedroeg die 3.900 euro, een bedrag dat nog werd vastgelegd op basis van de huidige regelgeving.

In dit artikel wordt verwezen naar de manier waarop dit bijna-beursbedrag geïndexeerd wordt.

Dit artikel voert ook definities in voor de federale welzijnswet, de preventieadviseur psychosociale aspecten en de vertrouwenspersoon personeel. Hierdoor wordt de leesbaarheid van de artikelen in verband met grensoverschrijdend gedrag vergemakkelijkt.

Inwerkingtreding: punt 1° treedt in werking op 1 juli 2026 en is van toepassing vanaf academiejaar 2026-2027. Vanaf juli worden beslissingen genomen met betrekking tot academiejaar 2026-2027, vandaar de keuze voor 1 juli 2026 als ingangsdatum. De aanpassing is van toepassing op de indexering van het bijna-beursbedrag vanaf academiejaar 2026-2027. De parameters voor alle voorgaande academiejaren blijven ongewijzigd.

Artikel 122

Artikel III.19 van de Codex Hoger Onderwijs omschrijft de opdrachten van de Hogere Instituten voor Schone Kunsten. Deze instituten worden opgericht met als doel ‘posthogeschoolvormingen te organiseren inzake de opleidingen van de studiegebieden Audiovisuele en beeldende kunst en Muziek en podiumkunsten’. De Vlaamse Regering sluit met deze instituten een vijfjaarlijkse beheersovereenkomst af, waarin de opdrachten nader worden bepaald. In de beheersovereenkomst met het Orpheus Instituut is opgenomen dat ze wetenschappelijk onderzoek dient uit te voeren, maar dit wordt niet

geëxpliciteerd in de Codex Hoger Onderwijs. Dit creëert 2 problemen voor het Orpheus Instituut.

Ten eerste oordeelde de federale overheid dat het instituut niet in aanmerking komt voor een gedeeltelijke vrijstelling van de doorstorting van bedrijfsvoorheffing voor de onderzoekers die het tewerkstelt, dit in tegenstelling tot universiteiten en hogescholen. Deze problematiek stelde zich ook voor de 3 instellingen van openbaar nut voor postinitieel onderwijs, wetenschappelijk onderzoek en wetenschappelijke dienstverlening, vermeld in artikel II.19, II.20 en II.21. Voor deze instellingen werd via het decreet van 1 maart 2019 geëxpliciteerd dat ze voor hun opdrachten worden beschouwd als universiteit, waardoor ze wel kunnen genieten van deze vrijstelling. De voorliggende wijziging aan de opdrachten van het Orpheus Instituut beoogt hetzelfde resultaat en is een regularisatie van de bestaande situatie.

Daarnaast komt het Orpheus Instituut niet in aanmerking voor financiering in het kader van het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek-Vlaanderen, aangezien artikel 17 van het decreet betreffende de organisatie en financiering van het wetenschaps- en innovatiebeleid bepaalt dat het FWO financiële steun geeft aan 'fundamenteel wetenschappelijk onderzoek in alle wetenschappelijke disciplines in de Vlaamse universiteiten en hogeronderwijsinstellingen die door de Codex Hoger Onderwijs van 11 oktober 2013 worden belast met wetenschappelijk onderzoek'. Door toevoeging van het verrichten van wetenschappelijk onderzoek als opdracht van het Orpheus Instituut, zal het in de toekomst wel in aanmerking komen.

De expliciete opname van de wetenschappelijke opdracht in de Codex Hoger Onderwijs houdt in se geen wijziging in van het statuut van het instituut, maar bevestigt zijn wetenschappelijke opdracht, zoals reeds jaren opgenomen in de beheersovereenkomst met de Vlaamse Regering.

Artikel 123

De Vlaamse Hogescholenraad vraagt om de Engelse vertaling van 'hogeschool' die is opgenomen in artikel II.4 van de Codex Hoger Onderwijs te schrappen.

In dit artikel is namelijk opgenomen "De benaming hogeschool wordt vertaald als University College." De hogescholen wensen in de toekomst als vertaling "University of Applied Sciences (and Arts)" te kunnen gebruiken.

Als argumentatie voor deze aanpassing stelt de Vlaamse Hogescholenraad dat:
- de term "College" voor hogescholen in internationale context niet wordt gebruikt en dus aanleiding geeft tot verwarring;
- de benaming zelden of nooit gebruikt wordt door andere Europese hogeronderwijsinstellingen met een gelijkaardige opdracht, wat een nadeel is voor de profilering van de Vlaamse hogescholen ten opzichte van (potentiële) internationale partnerinstellingen en voor Europese subsidieaanvragen.

Met voorliggende wijziging wordt de Engelse naam niet geschrapt, maar wordt de benaming vervangen door "University of Applied Sciences" en voor die

hogescholen die een School of Arts hebben ingericht of als geheel beschouwd worden als een School of Arts, door "University of Applied Sciences and Arts". Het schrappen van de vertaling in de Codex Hoger Onderwijs zou namelijk betekenen dat de hogescholen de vrijheid hebben om individueel zelf te kiezen welke Engelse vertaling zij hanteren voor de term hogeschool. Dit zou kunnen leiden tot een verscheidenheid aan benamingen, wat de transparantie in het gedrang brengt.

Artikel 124

De Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) is een verdragsorganisatie ingericht door het Koninkrijk der Nederlanden en de Vlaamse Gemeenschap van België, die verantwoordelijk is voor diverse kwaliteitszorg- en accreditatieprocedures binnen het Vlaamse hoger onderwijs. Zij ontvangt hiervoor jaarlijks een financiële ondersteuning, die wordt ingeschreven in de Vlaamse begroting. Voor het begrotingsjaar 2026 wordt een bijkomend bedrag van 500.000 euro toegekend.

Inwerkingtreding: dit artikel heeft uitwerking met ingang van 1 januari 2026. De bijkomende werkingskosten zijn voor het kalenderjaar 2026, daarom is de inwerkingtredingsdatum de start van het kalenderjaar.

Artikel 125

Het verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Vlaamse Gemeenschap van België inzake de accreditatie van opleidingen binnen het Nederlandse en het Vlaamse hoger onderwijs, van 3 september 2003 stelt dat beide landen de benodigde financiële middelen ter beschikking stellen voor de uitvoering van de opdracht van de NVAO.

Beide landen kunnen aan de NVAO ondersteunende of aanvullende opdrachten opdragen. Wanneer de opdracht slechts door 1 van de 2 landen wordt gegeven, dan is dit land verantwoordelijk voor de financiering van de opdracht. Deze financiering valt buiten het reguliere, jaarlijkse subsidie van de NVAO en kan enkel aangewend worden voor de bedoelde aanvullende opdracht.
Reservevorming met deze extra financiering is niet mogelijk.
Het voorliggend artikel maakt het mogelijk dat de Vlaamse Regering voorziet in deze financiering, naast de jaarlijkse subsidie voor de reguliere werking, welke nominatum is opgenomen in de uitgavenbegroting.

Ten gevolge van het advies van de Raad van State wordt in het ontworpen artikel toegevoegd dat deze mogelijke extra financiering kan worden toegekend voor de ondersteunende opdrachten (naast de aanvullende opdrachten) die zijn vermeld in het verdrag inzake de accreditatie van opleidingen binnen het Nederlandse en het Vlaamse hoger onderwijs.

Ten gevolge van het advies van de Raad van State is een legistieke correctie aangebracht.

Inwerkingtreding: dit artikel heeft uitwerking met ingang van 1 januari 2026. De financiering voor ondersteunende of aanvullende opdrachten kan worden

toegekend per kalenderjaar, daarom wordt de start van het kalenderjaar als inwerkingtreding voorzien.

Artikel 126

Uit consultaties met het hogeronderwijsveld, en de evaluatie van IDEA consult, blijkt dat SIHO in de toekomst best een neutrale en centrale plaats in het landschap krijgt. Daarom adviseerden de stakeholders uit het hoger onderwijs om de werking van SIHO een plaats te geven binnen de VLUHR. Binnen de VLUHR zijn alle relevante actoren immers al verenigd. Door in artikel II.37 van de Codex Hoger Onderwijs de opdracht 'de ondersteuning van studenten met een inclusienood' toe te voegen wordt de VLUHR bevoegd om de ondersteuning van studenten met een inclusienood op te nemen in zijn werking.

In paragraaf 2/1 wordt verduidelijkt dat er een expertisecentrum voor inclusief onderwijs met een focus op hoger onderwijs wordt ingericht binnen de werking van de VLUHR in het kader van de inclusieopdracht. De opdracht om ondersteuning te voorzien voor alle studenten met inclusienoden sluit aan bij de ambitie van de sociale dimensie van de Bologna-akkoorden om alle studenten met inclusienoden te ondersteunen. Advies en ondersteuning voor hogeronderwijsinstellingen met betrekking tot de inclusie van studenten met een functiebeperking blijven noodzakelijk, zoals geformuleerd in de 2006 VN-conventie over de rechten van personen met een handicap.

Inwerkingtreding: 1 juli 2026. Het huidige convenant met SIHO loopt af eind juni, vandaar de inkanteling vanaf 1 juli 2026.

Artikel 127

In artikel II.38/1 wordt duidelijk gemaakt dat de VLUHR vijfjaarlijks een convenant sluit met de Vlaamse Overheid waarin de concrete invulling van de werking van het expertisecentrum voor inclusief onderwijs wordt vastgelegd. Het doel van een vijfjaarlijks convenant is dat de aansturing en resultaatsverbintenis aangepast kunnen worden aan de hand van de noden die op dat moment bestaan binnen het hogeronderwijsveld. De VLUHR bepaalt zelf de aansturingsstructuur van het expertisecentrum maar er moet wel voorzien worden in een aansturingsmogelijkheid voor de Vlaamse Overheid. Bij de aansturing is het ook belangrijk dat er wordt vastgelegd hoe relevante actoren uit het bredere inclusieveld, zoals vertegenwoordiging van de studentenkoepelvereniging, worden betrokken naast de hogescholen de universiteiten en de associaties die verenigd zijn in de VLUHR.

Ten gevolge van het advies van de Raad van State is een legistieke correctie aangebracht.

Inwerkingtreding: 1 juli 2026. Het huidige convenant met SIHO loopt af eind juni, vandaar de inkanteling vanaf 1 juli 2026.

Artikel 128

Het door de VLUHR ingerichte expertisecentrum voor inclusief onderwijs staat ten dienste van het gehele hoger onderwijs in Vlaanderen en Brussel en is instrumenteel voor het verwezenlijken van inclusief hoger onderwijs. De VLUHR ontvangt hiertoe jaarlijks een financiële ondersteuning.

In het tweede lid wordt verduidelijkt dat de omvang van de financiële ondersteuning rekening houdt met de beschikbare begrotingskredieten maar dat de werkingsenveloppe wel wordt geïndexeerd volgens de formule vastgesteld voor de indexering van de werkingsuitkering van de universiteiten en hogescholen om continuïteit te garanderen.

Ten gevolge van het advies van de Raad van State is een legistieke correctie aangebracht.

Inwerkingtreding: 1 juli 2026. Het huidige convenant met SIHO loopt af eind juni, vandaar de inkanteling vanaf 1 juli 2026.

Artikel 129

Er is in de hogescholen, universiteiten en associaties reeds veel expertise aanwezig over inclusie. Daarom wordt het door de invoeging van artikel II.38/3 mogelijk gemaakt voor de hogescholen en de universiteiten om personeelsleden te belasten met een opdracht bij de VLUHR zodat deze kan gebruikmaken van de aanwezige expertise. De concrete modaliteiten van de detachering worden tussen de betrokken instelling en de VLUHR onderling vastgelegd.

Ten gevolge van het advies van de Raad van State is een legistieke correctie aangebracht.

Inwerkingtreding: 1 juli 2026. Het huidige convenant met SIHO loopt af eind juni, vandaar de inkanteling vanaf 1 juli 2026.

Artikel 130

In het kader van het Voorsprongfonds Hoger Onderwijs werd gestart met een visietraject rond levenslang leren in het hoger onderwijs. Een werkgroep levenslang leren in het hoger onderwijs, met vertegenwoordigers van alle hogeronderwijsinstellingen, dacht hierbij ook na over de rol van de micro-credentials in het hoger onderwijs. Als resultaat van de werkzaamheden werd een afsprakenkader micro-credentials in het hoger onderwijs opgemaakt.

De bedoeling van dit afsprakenkader is om ervoor te zorgen dat lerenden voldoende zekerheid en duidelijkheid krijgen over aanbod van micro-credentials in het hoger onderwijs en dat de sterktes van het hoger onderwijs in de verf worden gezet.

Zo werden er afspraken gemaakt over:
- het gebruik van de term micro-credential;
- de positie ten opzichte van het opleidingsaanbod van de hogeronderwijsinstellingen;
- de kenmerken van een micro-credential;
- de programmatie;
- de certificering;
- de registratie;
- de kwaliteitsbewaking;
- het inschrijvingsgeld;
- de communicatie.

Als uitvoering van deze afspraken wordt de definitie van een micro-credential opgenomen te nemen in de Codex Hoger Onderwijs (met een vork voor de studieomvang) en in een Besluit van de Vlaamse Regering zal worden vastgelegd welke elementen dienen te worden opgenomen in een 'supplement' bij het certificaat van een micro-credential.

Ten gevolge van het advies van de Raad van State wordt bepaald welke vermeldingen het getuigschrift en het supplement moeten bevatten.

Inwerkingtreding: ten gevolge van het advies van de Raad van State wordt de inwerkingtreding gelegd op 1 september 2026, waarbij de bepalingen pas voor het eerst van toepassing zijn vanaf het academiejaar 2026-2027.

Artikel 131

Op 18 september 2024 werd het decretaal onderzoeksrapport 'Evaluatie van het kwaliteitszorgsysteem in het Vlaamse Hoger Onderwijs' gepubliceerd. Dit onderzoek beschreef verschillende problemen met betrekking tot de systeembrede analyse. De kosten en planlast verbonden aan dit proces bleken niet in verhouding te staan tot de baten voor het Vlaamse hoger onderwijs.
Naar aanleiding van het onderzoek werd een werkgroep samengesteld om de systeembrede analyse te evalueren en de toekomst van deze procedure verder vorm te geven. De werkgroep was samengesteld uit vertegenwoordigers van de NVAO, de hogescholen en universiteiten, en de Vlaamse Vereniging van Studenten.
De werkgroep kwam tot het besluit dat diverse andere systeembrede initiatieven tegemoetkomen aan de oorspronkelijke doelstellingen van de systeembrede analyse. De werkgroep adviseerde daarom om de systeembrede analyse in haar huidige vorm definitief stop te zetten. Het artikel II.124/2 in verband met de systeembrede analyse wordt bijgevolg volledig geschrapt.

Artikel 132

Sinds enkele jaren kunnen hogescholen en universiteiten, via Erasmus +, samen met andere buitenlandse hogeronderwijsinstellingen toetreden tot een European University Alliance.
In 2021 en 2023 werd decretaal mogelijk gemaakt dat gezamenlijke opleidingen, georganiseerd in het kader van een European University Alliance, dezelfde

uitzonderingen op de regelgeving kunnen gebruiken als andere opleidingen die het gevolg zijn van een Europees financieringsprogramma ter bevordering van de internationale samenwerking in het hoger onderwijs. Dit omvat bijvoorbeeld multi- of gezamenlijke diploma's zoals bij Erasmus Mundus masterprogramma's.

Na de pilootprojecten van 2019 en 2020 heeft de Europese Commissie nog nieuwe projectoproepen gelanceerd voor European University Alliances, die de werking van European University Alliances verduurzamen.

De aanpassing aan artikel II.151 van de Codex Hoger Onderwijs, betreft het aanpassen van de decretale bepaling tot een meer duurzaam kader. De term 'piloot' wordt geschrapt en instellingen die na 2020 toetraden tot een European University Alliance die financiering ontvangt via Erasmus+, krijgen dezelfde voordelen als de instellingen die lid zijn van een European University Alliance die eerder erkend werd als Erasmus+ project.

Daarnaast wordt het ook mogelijk om graduaatsopleidingen te ontwikkelen binnen een European University Alliance.

Artikel 133 en 134

Als gevolg van de modernisering van het secundair onderwijs worden de namen van de studiebewijzen die in het secundair onderwijs worden uitgereikt door de toevoeging van "onderwijskwalificatie niveau 3" (OK3) en "onderwijskwalificatie niveau 4" (OK4), gewijzigd vanaf het schooljaar 2024-2025. Met het decreet van 15 juli 2022 over de instroom en het optimaliseren van de studie-efficiëntie in het hoger onderwijs en overige organisatorische aspecten van het hoger onderwijs werden de bepalingen over de diploma's secundair onderwijs in de algemene toelatingsvoorwaarden voor de opleidingen van het hoger beroepsonderwijs en voor de bacheloropleidingen in lijn gebracht met deze nieuwe studiebewijzen. Maar de centra voor volwassenenonderwijs zullen tijdens het schooljaar 2025-2026 nog diploma's secundair onderwijs van voor de modernisering uitreiken (dus zonder de vermelding van OK3 of OK4). Dit zou betekenen dat de gediplomeerden van tijdens het schooljaar 2025-2026 geen toegang zouden krijgen tot een graduaats- of bacheloropleiding. Om dit te vermijden, worden de diploma's secundair onderwijs, uitgereikt door een centrum voor volwassenenonderwijs tot en met schooljaar 2026-2027 toegevoegd aan de studiebewijzen die toelating geven tot een graduaatsopleiding (art. II.176) en bacheloropleiding (art. II.178).

Ten gevolge van het advies van de Raad van State wordt ook gepreciseerd vanaf wanneer de diploma's met vermelding van de onderwijskwalificatie toegang verlenen, en dit uitgesplitst per uitreiker.

In beide artikelen wordt daarnaast verduidelijkt wie, op grond van een taak van algemeen belang, optreedt als verwerkingsverantwoordelijke voor het verwerken van de gegevens voor de toetsing van de algemene toelatingsvoorwaarden en wordt de bewaartermijn bepaald.

Ten gevolge van het advies van de Raad van State wordt deze termijn op 10 jaar vastgelegd. Deze is identiek aan de bewaartermijn voor het register dat wordt

aangelegd voor de kandidaten voor de toetsing van de afwijkende toelatingsvoorwaarden voor een graduaatsopleiding of een bacheloropleiding, vermeld in artikelen II.176 tot en met II.179.

Inwerkingtreding: ten gevolge van het advies van de Raad van State wordt de inwerkingtreding gelegd op 1 september 2026, waarbij de bepalingen pas voor het eerst van toepassing zijn vanaf het academiejaar 2026-2027.

Artikel 135

Na de afname van een starttoets ontvangen de deelnemers een attest van deelname. Decretaal is momenteel bepaald dat dit attest van deelname alleen geldig is voor inschrijving in het lopende academiejaar waarin de test wordt afgenomen of in het academiejaar dat start na de afname van de starttoets. Met deze decreetswijziging wordt bepaald dat de geldigheidsduur van het deelnameattest niet meer in het decreet zelf wordt opgenomen, maar wel in de instellingsoverschrijdende reglementen m.b.t. de starttoetsen die VLIR en de Vlaamse Hogescholenraad jaarlijks moeten opstellen.

Deze wijziging zorgt ervoor dat de geldigheidsduur autonoom door VLIR en de Vlaamse Hogescholenraad kan worden bepaald en biedt meer flexibiliteit. VLIR en VLHORA kunnen dan zelf, onafhankelijk van elkaar en op basis van eigen ervaringen en argumenten bepalen wat de geldigheidsduur van het deelnameattest is.
Vanuit de universiteiten komen immers signalen dat bepaalde groepen van studenten gebaat zijn bij een langere geldigheidsduur van het deelnameattest:

- Studenten die na 1 jaar in een opleiding met starttoets (en dus hebben deelgenomen aan een start- of ijkingstoets) willen heroriënteren naar een andere opleiding met starttoets. In juli en augustus, wanneer de starttoetsen worden afgenomen, zijn deze studenten vaak nog bezig met herexamens, dikwijls met het doel om hun huidige opleiding nog verder te zetten. Daardoor nemen ze niet opnieuw deel aan een start- of ijkingstoets. Wanneer ze hun resultaten van hun herexamens ontvangen is het ook niet langer mogelijk om in te schrijven voor een starttoets (deadline 15 augustus). Als het deelnameattest maar 1 jaar geldig is en ze namen in de zomer niet opnieuw deel aan een start- of ijkingstoets, dan kunnen ze niet heroriënteren naar een andere opleiding met starttoets.

- Studiekiezers die al op het einde van het vijfde jaar in het secundair onderwijs deelnemen aan een start- of ijkingstoets (en soms zelfs al de cesuur behalen). Dit blijken erg gemotiveerde studenten te zijn die op die manier hun studiekeuze al kunnen maken. Als ze de cesuur behalen is er weinig reden om hen opnieuw te laten deelnemen aan de start- of ijkingstoets. Als ze de cesuur niet behaalden, is er nog de incentive van de verplichte remediëring om hen opnieuw te laten deelnemen.

- Studenten die van plan zijn om eerst een jaar te gaan studeren in het buitenland of een ‘gap-year’ te nemen, moeten de mogelijkheid hebben om meteen na het afronden van het secundair onderwijs al deel te nemen aan een start-of ijkingstoets en zich zo al meteen te informeren over een goede

studiekeuze. Het voorkomt bovendien dat ze gedwongen dienen terug te keren voor deelname aan een start- of ijkingstoets begin juli of eind augustus.

Een eventuele verlenging van de geldigheidsduur van het deelnameattest houdt bovendien weinig risico's in, aangezien deelnemers die niet slagen voor de starttoets die bij de opleiding hoort, alsnog verplicht zijn de remediëring te volgen. Dit vormt een belangrijke incentive om op een ernstig en passend moment aan de starttoets deel te nemen.

Artikel 136

Het studiegeld bestaat volgens artikel II.208 van de Codex Hoger Onderwijs uit een vast gedeelte en variabel gedeelte naar rato van het aantal studiepunten waarvoor een student zich inschrijft.

Wanneer een student zich binnen dezelfde instelling inschrijft voor meerdere opleidingen is slechts éénmaal het vaste gedeelte verschuldigd.

Studenten die zich inschrijven in een gezamenlijke georganiseerde opleiding, schrijven zich administratief slechts in bij één van de participerende instellingen. Studenten die de gezamenlijke georganiseerde opleiding combineren met een andere initiële opleiding of een vervolgopleiding georganiseerd door de instelling waar ze niet administratief zijn ingeschreven, worden niet vrijgesteld van het betalen van het vaste gedeelte. Deze inschrijving wordt namelijk beschouwd als een inschrijving aan een andere instelling.

Met de voorliggende wijziging zal een student die ingeschreven is in een gezamenlijke georganiseerde opleiding slechts één keer het vaste gedeelte moeten betalen, namelijk aan de instelling waar hij administratief is ingeschreven, en wordt vrijgesteld van het betalen van het vaste gedeelte voor opleidingen aan de partnerinstellingen. Voor opleidingen aan instellingen die niet deel uitmaken van de gezamenlijke georganiseerde opleiding blijft de student nog steeds het vaste gedeelte betalen.

Artikel 137

Om het recht op een studietoelage te kunnen berekenen, wordt rekening gehouden met verschillende parameters die jaarlijks geïndexeerd worden. Een bijna-beursstudent ontvangt geen studietoelage, maar het referentie-inkomen van deze student ligt een bepaald (beperkt) bedrag boven de financiële maximumgrens, bepaald in de regelgeving betreffende de studietoelagen. Deze bijna-beursgrens wordt momenteel geïndexeerd op basis van de gezondheidsindex van september. Daardoor is het exacte bedrag dat de grens uitmaakt pas gekend tegen eind oktober. Dit is de laatste parameter die ontbreekt om het recht op bijna-beurs tarief te kunnen berekenen.

In punt 16° van artikel I.3. wordt de bijna-beursstudent gedefinieerd. Daarbij wordt een verwezen naar een aangepast indexeringsmechanisme. Dat wordt aangepast in dit artikel, zodat de bijna-beursgrens eerder bekend is.

Zodra de nieuwe regelgeving van kracht is, wordt hetzelfde indexeringsmechanisme gehanteerd als bij de inkomensgrenzen en toelagebedragen in het kader van de studietoelagen, die eveneens de gezondheidsindex volgen. Het resultaat van de indexatie van het bedrag, vermeld in artikel I.3, 16°, wordt afgerond op het dichtstbijzijnde geheel getal.

Deze wijziging zal een zeer beperkte impact hebben op de hoger onderwijsinstellingen. De bijna-beursgrens bepaalt immers welke studenten in aanmerking komen voor het bijna-beurstarief. Door het moment te vervroegen (niet langer in september), en vervolgens te gaan werken met de indexstijging op basis van een jaar (van december tot december), zal er eenmalig wel een (kleine) impact zijn. Die is echter niet te voorspellen en hangt af van hoe de index van maand tot maand evolueert.

Inwerkingtreding:
Dit artikel treedt in werking op 1 juli 2026 en is van toepassing vanaf academiejaar 2026-2027. Vanaf juli worden beslissingen genomen met betrekking tot academiejaar 2026-2027, vandaar de keuze voor 1 juli 2026 als ingangsdatum. De aanpassing is van toepassing op de indexering van het bijna-beursbedrag vanaf academiejaar 2026-2027. De parameters voor alle voorgaande academiejaren blijven ongewijzigd.

Artikel 138

Ten gevolge van het advies van de Raad van State is een artikel ingevoegd. Immers dient door de aanpassing aan artikel II.151 ook de verwijzing in artikel II.261, §5 te worden aangepast. Dit artikel bepaalt voor welke opleidingsonderdelen een andere taal dan het Nederlands kan worden gebruikt en verwijst nog naar de pilootprojecten.

Artikel 139

De voorwaarde om een aanvraag voor een anderstalige opleiding goed te keuren is dat er ten minste één equivalente Nederlandstalige opleiding in de Vlaamse Gemeenschap moet worden aangeboden. Deze kan worden aangeboden door de aanvragende instelling, of door een andere hogeronderwijsinstelling. Maar in dit laatste geval is er geen zekerheid dat de inrichtende hogeronderwijsinstelling van dit (al dan niet unieke) Nederlandstalig equivalent dit zal blijven doen. Op het ogenblik dat deze instelling beslist om deze Nederlandstalige opleiding niet langer in te richten (vb. wegens te weinig studenten), vervalt één van de basisvoorwaarden voor het mogen aanbieden van de anderstalige opleiding van de andere instelling. Het college van regeringscommissarissen merkte dit probleem op bij de analyses rond het aanbod van de hogeronderwijsinstellingen. Daarom wordt bepaald dat wanneer er in de Vlaamse Gemeenschap geen Nederlandstalige equivalente opleiding meer wordt aangeboden, de anderstalige opleiding verplicht in afbouw gaat. Als de equivalente Nederlandstalige opleiding wordt aangeboden door een andere instelling dan deze die de anderstalige opleiding aanbiedt, dan kan deze laatste instelling ervoor opteren om in plaats van de anderstalige opleiding af te bouwen de aanvraag op te starten voor de equivalente Nederlandstalige opleiding. Hiervoor kan ze een dossier toets nieuwe

opleiding indienen bij de NVAO (een macrodoelmatigheidsaanvraag is niet vereist), uiterlijk tijdens het academiejaar dat volgt op de beslissing om de Nederlandstalige equivalente opleiding stop te zetten. Als deze aanvraag positief is, erkent de Vlaamse Regering de nieuwe opleiding. Als de aanvraag leidt tot een negatief besluit dan bouwt de instelling de anderstalige opleiding af.

Inwerkingtreding: ten gevolge van het advies van de Raad van State wordt de inwerkingtreding gelegd op 1 september 2026, waarbij de bepalingen pas voor het eerst van toepassing zijn vanaf het academiejaar 2026-2027.

Artikel 140

Om de kwaliteit van het anderstalig hoger onderwijs te garanderen, wordt van het personeel dat effectief doceert verwacht dat hij/ zij niet enkel het academisch taaljargon beheerst - wat doorgaans het geval is -, maar ook taalvaardig is in die zin dat in de betreffende taal op een 'taalkundig' correcte wijze kan gecommuniceerd worden met studenten en dat de vereiste kennis adequaat kan overgedragen worden op hoog niveau.
Dit betekent dat het personeelslid die taal moet beheersen op het ERK-niveau C1. Dit vereiste beheersingsniveau wordt aangetoond aan de hand van kwalificatiegetuigschriften uitgereikt door officieel erkende instellingen waaruit blijkt dat het personeelslid de onderwijstaal op het vereiste niveau beheerst.

Er zijn een aantal diploma's waarbij het vereiste beheersingsniveau sowieso wordt vermoed aanwezig te zijn ingeval een personeelslid dit bezit: "Het vereiste beheersingsniveau wordt vermoed aanwezig te zijn als het betrokken personeelslid een diploma secundair onderwijs of een bachelor- of masterdiploma of doctoraat behaald heeft in de onderwijstaal waarin hij doceert, in een instelling waarin die taal de onderwijstaal is."

Daarnaast bepaalt artikel II.270, § 2 dat elk lid van het onderwijzend personeel en van het academisch personeel, belast met een onderwijsopdracht, dat geen opleidingsonderdelen in het Nederlands doceert, de Nederlandse taal moet beheersen op ERK-niveau B2. Dit is vereist om te kunnen participeren aan het academisch leven van de instelling.
Ook dit vereiste beheersingsniveau van de Nederlandse taal wordt aangetoond aan de hand van kwalificatiegetuigschriften uitgereikt door officieel erkende instellingen waaruit blijkt dat het personeelslid de Nederlandse taal op het vereiste niveau beheerst.

Ook hier zijn er een aantal diploma's waarbij het vereiste beheersingsniveau van de Nederlandse taal wordt vermoed aanwezig te zijn ingeval een personeelslid dit bezit, maar ontbreekt het diploma secundair onderwijs (wat wel is opgenomen in de lijst met studiebewijzen voor de onderwijstaal).

Daarnaast ontbreekt in beide opsommingen het diploma van gegradueerde. Dit diploma situeert zich op niveau 5 van de Vlaamse Kwalificatiestructuur, terwijl het diploma secundair onderwijs zich op niveau 4 bevindt. Daarom is het logisch om het diploma van gegradueerde toe te voegen, ook omdat een diploma

secundair onderwijs geen absolute voorwaarde is om toegang te krijgen tot een graduaatsopleiding.

Inwerkingtreding: ten gevolge van het advies van de Raad van State wordt de inwerkingtreding gelegd op 1 september 2026, waarbij de bepalingen pas voor het eerst van toepassing zijn vanaf het academiejaar 2026-2027.

Artikel 141

Met betrekking tot de meldingen bij de vertrouwenspersoon voor personeel zijn minimumvoorwaarden uitgewerkt in de federale welzijnswet. Het is de bedoeling dat deze worden nageleefd. Door dit in artikel II.355/3 te benoemen wordt dit duidelijk vastgelegd. De instellingen voor hoger onderwijs kunnen zich laten inspireren door de procedure voor het personeel om die met betrekking tot studenten concreet vorm te geven. Bij de invoering van een melding in het centraal register dient de geldende regelgeving betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens gerespecteerd te worden. Dit wordt met voorliggende wijziging expliciet bepaald.
Alle meldingen moeten worden opgenomen in het centraal register, waardoor de verwijzing naar 'meldingen in het kader van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk' kan worden opgeheven. De melder wordt steeds geïnformeerd door de vertrouwenspersoon over de verwerking van de melding en de mogelijke vervolgstappen die hieruit kunnen voortkomen, namelijk deze die zijn vermeld in artikel II.355/4, §3.

In paragraaf 3, eerste lid, wordt toegevoegd dat de hogeronderwijsinstellingen optreden als verwerkingsverantwoordelijke voor de gegevens.
Ten gevolge van het advies van de Raad van State wordt de verwijzing naar de AVG geschrapt, aangezien deze rechtstreeks toepasselijk is, waardoor het overbodig is om te vermelden dat deze moet worden in acht genomen.

In paragraaf 3, tweede lid, wordt toegevoegd dat er bij elke melding moet bijgehouden worden of er acties ondernomen worden zoals vermeld in artikel II.355/4, §2.

In paragraaf 3, derde lid, wordt verduidelijkt welke meldingen in het register moeten worden opgenomen en wordt benoemd volgens welke regelgeving de persoonsgegevens in de meldingen verwerkt moeten worden. De verwijzing naar onder welke wetgeving de vertrouwenspersonen personeel werken is echter overbodig omdat dit al is opgenomen in het eerste lid van paragraaf 3 en wordt daarom opgeheven.

Volgens de federale welzijnswet mag geen enkel gevolg gegeven worden aan een melding, inclusief het registreren van de melding, zonder expliciete toestemming van de melder. De melding wordt daarom beschouwd als toestemming van de melder om de melding op te nemen in het centraal register en informatie uit te wisselen met andere vertrouwenspersonen indien noodzakelijk.
Het vierde lid van paragraaf 3 wordt daarom aangepast.

Paragraaf drie, zesde lid, vermeldt de bewaartermijnen voor de gegevens in het centraal register. Conform artikel 5.1, e) AVG mogen persoonsgegevens niet langer worden bewaard, in een vorm die het mogelijk maakt de betrokkenen te identificeren, dan noodzakelijk voor de verwezenlijking van de doeleinden waarvoor zij worden verwerkt.
Voor dossiers die uitsluitend studenten betreffen, wordt gekozen voor een bewaartermijn van vijf jaar. Deze termijn is noodzakelijk om herhaalde meldingen te kunnen detecteren en meldingen binnen een redelijke periode te kunnen behandelen. De bewaartermijn van vijf jaar sluit aan bij het gemiddelde studieduurtraject in het hoger onderwijs.
Wanneer een personeelslid betrokken partij is, wordt een bewaartermijn van tien jaar vooropgesteld. De bewaartermijn van tien jaar is ingegeven door de privaatrechtelijke verjaringstermijn van tien jaar zoals bepaald in artikel 2262bis van het Burgerlijk Wetboek, en weerspiegelt daarmee de periode waarin mogelijke rechtsvorderingen kunnen worden ingesteld. Daarnaast is een bewaartermijn van tien jaar noodzakelijk om meldingspatronen over een langere periode te kunnen identificeren, aangezien meldingen van grensoverschrijdend gedrag waarin een personeelslid betrokken is zich in de praktijk over meerdere academiejaren kunnen uitstrekken. Door deze termijn te hanteren, wordt verzekerd dat relevante informatie beschikbaar blijft voor eventuele tuchtprocedures.
Voor meldingen die mogelijk strafbare feiten betreffen, is een bewaartermijn van dertig jaar proportioneel en noodzakelijk met het oog op de verjaringstermijn van ernstige feiten. De verjaringstermijnen van feiten van grensoverschrijdend gedrag zijn vastgelegd in het Strafwetboek. Bij meerderjarige slachtoffers bedraagt dit maximaal vijftien jaar, in gevallen van verkrachting van minderjarigen is een onverjaarbaarheid van toepassing. Straftermijnen kunnen oplopen tot dertig jaar.

Artikel 142

Het vierde lid van paragraaf 3 verduidelijkt dat, wanneer de vertrouwenspersoon voor studenten of de vertrouwenspersoon personeel een vervolgstap onderneemt waarbij de tuchtoverheid op de hoogte wordt gebracht van een melding, enkel gegevens worden doorgegeven die de tuchtoverheid toelaten te beslissen of ze al dan niet een tuchtonderzoek opstart. Ten gevolge van het advies van de Raad van State wordt in dit lid verduidelijkt dat het bij het doorgeven van gegevens aan de tuchtoverheid gaat om gegevens uit het centrale register. Dit sluit bijvoorbeeld de gegevens uit die de vertrouwenspersoon voor studenten enkel opneemt in het individueel dossier.

In het vierde lid van paragraaf 3 wordt de zin “De vertrouwenspersoon voor studenten of personeel kan de bevoegde tuchtoverheid op de hoogte brengen van een melding over grensoverschrijdend gedrag als er ten aanzien van een bepaalde persoon meerdere meldingen zijn ontvangen” verplaatst naar het derde lid, 1° van paragraaf 5, waar het opgenomen wordt als een mogelijke vervolgstap voor de vertrouwenspersoon studenten. Het eerste lid van paragraaf 3 vermeldt deze vervolgstap ook al voor de vertrouwenspersoon studenten of personeel. Deze zin kan bijgevolg geschrapt worden uit paragraaf 3, vierde lid.

In het eerste lid van paragraaf 5 wordt duidelijk gemaakt dat de vertrouwenspersoon voor studenten werkt binnen de regels van het beroepsgeheim. Ten gevolge van het advies van de Raad van State wordt de verwijzing naar het nieuwe Strafwetboek opgenomen. In paragraaf 3 worden drie uitzonderingen hierop voorzien die de vertrouwenspersoon voor studenten toelaten om, indien nodig, vervolgstappen te nemen.

Als er zich een situatie voordoet die een acuut risico inhoudt voor studenten of personeelsleden, neemt de vertrouwenspersoon voor studenten of de vertrouwenspersoon personeel een initiatief. Het is aan de vertrouwenspersoon om een inschatting te maken of de situatie hieronder valt.
De inhoud van het tweede lid van paragraaf 5 wordt verplaatst naar artikel II.355/3, §3.

Door de voorgestelde wijzigingen is paragraaf 9, die verwijst naar de federale wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk, overbodig en wordt opgeheven.

Artikel 143

Artikel III.18. van de Codex Hoger Onderwijs begrenst het aandeel dat de financieringsboni voor beursstudenten, werkstudenten en studenten met een functiebeperking kan genereren binnen de berekening van het aantal financieringspunten bij de verdeling van de werkingsuitkering, opgedeeld per deelbudget. Het artikel dateert van het decreet betreffende de financiering van de werking van de hogescholen en de universiteiten in Vlaanderen van 14 maart 2008 en had als doel om te voorkomen dat er grote verschillen zouden ontstaan bij de verdeling van het budget tussen instellingen binnen het hervormde financieringssysteem. Sindsdien werden de drempels uit het artikel echter nog nooit overschreden. Volgens projecties zullen de drempels ook in de toekomst hoogstwaarschijnlijk niet worden overschreden, met uitzondering van het deelbudget VOWhko2014, waar de drempel mogelijks net zal worden bereikt. Bij een overschrijding van de drempel zouden instellingen die in het betrokken deelbudget een groter aandeel aan beurstudenten, werkstudenten en studenten met een functiebeperking hebben, benadeeld worden.
De oorspronkelijke motivatie voor het artikel is vandaag evenwel niet langer van toepassing, en compliceert de berekeningen binnen het financieringsmechanisme. Daarnaast conflicteert de begrenzing uit het artikel met het gevoerde beleid dat de inclusie en diversiteit binnen het hoger onderwijs wenst te versterken, en hogeronderwijsinstellingen wenst te compenseren voor de inspanningen die zij hiertoe leveren. Het artikel wordt daarom opgeheven.

Artikel 144

Artikel III.19 van de Codex Hoger Onderwijs omschrijft de opdrachten van de Hogere Instituten voor Schone Kunsten. Deze instituten worden opgericht met als doel ‘posthogeschoolvormingen te organiseren inzake de opleidingen van de studiegebieden Audiovisuele en beeldende kunst en Muziek en podiumkunsten’. De Vlaamse Regering sluit met deze instituten een vijfjaarlijkse

beheersovereenkomst af, waarin de opdrachten nader worden bepaald. In de beheersovereenkomst met het Orpheus Instituut is opgenomen dat ze wetenschappelijk onderzoek dient uit te voeren, maar dit wordt niet geëxpliciteerd in de Codex Hoger Onderwijs. Dit creëert 2 problemen voor het Orpheus Instituut.

Ten eerste oordeelde de federale overheid dat het instituut niet in aanmerking komt voor een gedeeltelijke vrijstelling van de doorstorting van bedrijfsvoorheffing voor de onderzoekers die het tewerkstelt, dit in tegenstelling tot universiteiten en hogescholen. Deze problematiek stelde zich ook voor de 3 instellingen van openbaar nut voor postinitieel onderwijs, wetenschappelijk onderzoek en wetenschappelijke dienstverlening, vermeld in artikel II.19, II.20 en II.21. Voor deze instellingen werd via het decreet van 1 maart 2019 geëxpliciteerd dat ze voor hun opdrachten worden beschouwd als universiteit, waardoor ze wel kunnen genieten van deze vrijstelling. De voorliggende wijziging aan de opdrachten van het Orpheus Instituut beoogt hetzelfde resultaat en is een regularisatie van de bestaande situatie.

Daarnaast komt het Orpheus Instituut niet in aanmerking voor financiering in het kader van het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek-Vlaanderen, aangezien artikel 17 van het decreet betreffende de organisatie en financiering van het wetenschaps- en innovatiebeleid bepaalt dat het FWO financiële steun geeft aan ‘fundamenteel wetenschappelijk onderzoek in alle wetenschappelijke disciplines in de Vlaamse universiteiten en hogeronderwijsinstellingen die door de Codex Hoger Onderwijs van 11 oktober 2013 worden belast met wetenschappelijk onderzoek’. Door toevoeging van het verrichten van wetenschappelijk onderzoek als opdracht van het Orpheus Instituut, zal het in de toekomst wel in aanmerking komen.

De expliciete opname van de wetenschappelijke opdracht in de Codex Hoger Onderwijs houdt in se geen wijziging in van het statuut van het instituut, maar bevestigt zijn wetenschappelijke opdracht, zoals reeds jaren opgenomen in de beheersovereenkomst met de Vlaamse Regering.

Artikel 145

Door de huidige werking van SIHO onder te brengen in een expertisecentrum bij de VLUHR kan Hoofdstuk 9 van Deel 3, Titel 2, dat betrekking heeft op SIHO, worden opgeheven.

Ten gevolge het advies van de Raad van State is een legistieke correctie aangebracht.

Inwerkingtreding: 1 juli 2026. Het huidige convenant met SIHO loopt af eind juni, vandaar de inkanteling vanaf 1 juli 2026.

Artikel 146

Een groot aantal vastbenoemde personeelsleden kan gedurende een lange periode een stevige impact hebben op de begroting van een hogeschool. Om

ervoor te zorgen de begroting van een hogeschool niet ontspoort, is een beperking opgelegd op het aantal vastbenoemde leden van het onderwijzend personeel. Maximaal 72% van de leden van het onderwijzend personeel, uitgedrukt in voltijdse eenheden, mag vastbenoemd zijn. Ligt dat percentage hoger, dan kan een hogeschool geen bijkomende personeelsleden binnen het onderwijzend personeel benoemen.

Deze maatregel bestaat al sinds de uitwerking van het hogescholendecreet in 1994 en geldt voor alle hogescholen. Door de hervormingen van het hoger onderwijs met de integratie van de academische hogeschoolopleidingen in de universiteiten en de overgang van de HBO5-opleidingen naar de hogescholen is toepassing van de benoemingsgrens tussen 1 januari 2014 en 1 januari 2022 opgeschort.

Na de herwerking van het toenmalige artikel 231 van het hogescholendecreet van 13 juli 1994 bij het integratiedecreet van 13 juli 2012 bleek de benoemingsgrens plots niet meer van toepassing te zijn op de Hogere Zeevaartschool. Deze vergissing is bij onderwijsdecreet XXIII van 19 juli 2013 rechtgezet. Op dat moment was de codificatie van de decretale bepalingen betreffende het hoger onderwijs in de Codex Hoger Onderwijs bijna klaar. Bij de verwerking van de wijzigingen aan artikel 231 van het hogescholendecreet bij onderwijsdecreet XXIII in artikel IV.28 van de Codex Hoger Onderwijs is de toevoeging van de Hogere Zeevaartschool onbedoeld niet mee opgenomen in artikel IV.28.

Zolang de toepassing van de benoemingsgrens voor het onderwijzend personeel opgeschort was, had het niet opnemen van de Hogere Zeevaartschool bij de benoemingsgrens in praktijk geen effect. Zoals de regelgeving nu geformuleerd is, zou de Hogere Zeevaartschool sinds 1 januari 2022 evenwel de enige hogeschool zijn waarop de benoemingsgrens voor het onderwijzend personeel niet van toepassing is. Dit is nooit de bedoeling geweest van de regelgever en moet bijgevolg zo vlug mogelijk rechtgezet worden.

Inwerkingtreding: ten gevolge van het advies van de Raad van State is de inwerkingtreding van dit artikel op 1 januari 2027 gebracht zodat er geen retroactieve inwerkingtreding is. Deze datum (1 januari) sluit aan bij de gebruikelijke inwerkingtreding van wijzigingen aan het artikel.

Artikel 147 en 148

De termijn voor terugvordering van ten onrechte betaalde bedragen wordt ingekort van twee jaar tot maximum één jaar, te rekenen van de eerste januari van het jaar van betaling. Dit verhoogt de bescherming van de personeelsleden die onterecht betaalde bedragen hebben ontvangen. De inkorting van de verjaringstermijn voor de terugvordering van ten onrechte betaalde bedragen geldt alleen als het salaris foutief berekend werd als gevolg van een administratieve fout van de betalende overheid. Als het salaris uitbetaald wordt door de universiteit of hogeschool of het ten onrechte uitbetaalde bedrag een gevolg is van een fout van de universiteit of hogeschool, blijft de verjaringstermijn van 2 jaar, te rekenen van de eerste januari van het jaar van de betaling, behouden.

Naar aanleiding van het advies van de Raad van State wordt verduidelijkt dat een personeelslid ervan mag uitgaan dat de overheid, die regelgeving uitwerkt en oplegt, het beste op de hoogte is van de toepassing van deze regelgeving en die toepassing ook correct naleeft. Het gaat hier om een bijzondere zorgvuldigheidsplicht van de overheid ten aanzien van de burger. Voor de universiteiten en hogescholen is een ruimere marge nodig om fouten te kunnen rechtzetten zonder dat zij daar de financiële gevolgen voor moeten dragen. Bij onduidelijkheid over de toepassing van regelgeving vragen de universiteiten en hogescholen bij de overheid na hoe de toepassing concreet moet gebeuren, terwijl de overheid hierover zelf een beslissing neemt.

Artikel 149

Artikel 1.7 §3 van het nieuwe Burgerlijk Wetboek definieert het begrip werkdag als "alle andere dagen dan wettelijke feestdagen, zondagen en zaterdagen." Hetzelfde artikel bepaalt evenwel ook dat paragraaf 3 niet van toepassing is als een wet (of andere rechtshandeling) dit anders bepaalt. In het arbeidsrecht en in verschillende andere takken van sociale zekerheid en sociale bijstand wordt de zaterdag in beginsel als een werkdag beschouwd. De definitie van werkdag uit het nieuwe Burgerlijk Wetboek is bij wet van 26 december 2022 geneutraliseerd voor het arbeidsrecht, de sociale zekerheid en de sociale bijstand.

Als universiteiten afhankelijk van het statuut van een personeelslid een andere definitie van werkdag moeten gebruiken, leidt dit tot onduidelijkheid, rechtsonzekerheid en procedurefouten. Om dat te vermijden wordt in dit artikel de definitie van werkdag opgenomen zoals die ook geldt in het arbeidsrecht. Deze definitie sluit ook aan bij de praktijk in het hoger onderwijs waar er ook vaak op een zaterdag gewerkt wordt.

Artikel 150

De regels betreffende de afwezigheden, de tucht, de administratieve standen, het verlof, de mandaatsbeëindiging, het onderzoek van de lichamelijke geschiktheid en het geneeskundig toezicht voor het academisch personeel bij de universiteiten is vastgelegd bij besluit van de Vlaamse Regering. Dit artikel bepaalt dat in het besluit ook een regeling over het ontslag om dringende redenen opgenomen wordt. Na de uitwerking van de rechtsgrond in de Codex Hoger Onderwijs zullen de modaliteiten voor het ontslag om dringende redenen voor het academisch personeel in het besluit van de Vlaamse Regering van 1 december 1998 uitgewerkt worden. Er zal een zelfde regeling uitgewerkt worden als in de codex voor het ATP ingevoerd wordt.

Artikel 151

De federale en Vlaamse overheden voeren een beleid om de werkzaamheidsgraad te verhogen en mensen aan te moedigen zo lang mogelijk te blijven werken. Het is vanuit dat oogpunt nog moeilijk te verantwoorden dat de tewerkstelling van personeelsleden aan de universiteiten automatisch eindigt bij het bereiken van de wettelijke pensioenleeftijd. Een personeelslid moet meer

autonomie hebben om zelf te kunnen beslissen hoelang het verder wil blijven werken. Langs de andere kant moet ook een universiteit een eigen personeelsbeleid kunnen voeren. Het is niet de bedoeling dat alleen het personeelslid kan beslissen hoelang het wil blijven werken en dat het universiteitsbestuur daar nauwelijks impact op heeft.

Dit artikel draait het principe bij het beëindigen van de tewerkstelling om. Tot nu toe wordt de tewerkstelling van een personeelslid automatisch beëindigd bij het bereiken van de wettelijke pensioenleeftijd tenzij het van het universiteitsbestuur de toestemming krijgt om het beëindigen van de tewerkstelling uit te stellen. In de nieuwe regeling blijft de tewerkstelling van het personeelslid ook na de wettelijke pensioenleeftijd behouden tenzij het universiteitsbestuur gebruik maakt van de mogelijkheid de tewerkstelling te beëindigen omwille van de in het artikel aangereikte reden.

Het is in principe niet toegelaten om de tewerkstelling van een personeelslid te beëindigen omwille van het bereiken van een bepaalde leeftijd. Er is echter geen sprake van een leeftijdsdiscriminatie als de maatregel objectief en redelijk kan verantwoord worden door een legitiem doel. Dat is hier het geval. Het is in het kader van de kwaliteit en de continuïteit van onderwijs en onderzoek belangrijk dat er bij de personeelsleden aan een universiteit een evenwichtige verdeling tussen generaties is. Bij het academisch personeel zijn de kansen om vanuit het assisterend academisch personeel door te stromen naar het zelfstandig academisch personeel en een academische carrière uit te bouwen nu al erg beperkt. De verhoging van de wettelijke pensioenleeftijd houdt leden van het academisch personeel sowieso al langer aan het werk. Het is belangrijk dat het universiteitsbestuur een algemeen instrument heeft om de uitstroom uit het academisch personeel te sturen.

Het artikel biedt aan de universiteiten en het personeelslid enige flexibiliteit maar ook zekerheid. Een universiteit kan zelf beslissen of zij van deze regel gebruik maakt of niet. Het personeelslid wordt niet verplicht om met pensioen te gaan maar kan zelf beslissen of het na de beëindiging van de tewerkstelling een pensioen aanvraagt of dat het nog op zoek gaat naar een andere beroepsactiviteit. Het vastleggen van een duidelijke leeftijdsgrens zorgt langs de andere kant wel voor rechtszekerheid voor de personeelsleden en organisatorische duidelijkheid voor de universiteiten.

Het is belangrijk dat zowel de universiteit als het betrokken personeelslid tijdig weten waar ze aan toe zijn eens een personeelslid de wettelijke pensioenleeftijd bereikt. Vandaar dat er bij het beëindigen van de tewerkstelling een vaste opzegtermijn voorzien is. Die termijn van 26 weken kan in onderling overleg tussen de universiteit en het personeelslid verkort worden, maar kan niet verlengd worden. De opzegtermijn kan ten vroegste eindigen op het moment dat het personeelslid een pensioen kan opnemen, dit is de eerste dag van de maand volgend op de maand waarin het personeelslid de wettelijke pensioenleeftijd bereikt heeft. De mogelijkheid voor een personeelslid dat de wettelijke pensioenleeftijd bereikt om tot het einde van het academiejaar verder te werken, is ook in deze nieuwe regeling voorzien. Dat heeft te maken met een vlotte organisatie van het academiejaar.

Een personeelslid dat de wettelijke pensioenleeftijd bereikt heeft, heeft het recht een pensioen te ontvangen. Een dergelijk sociaal vangnet bestaat niet voor personeelsleden die de wettelijke pensioenleeftijd nog niet bereikt hebben. Om die reden is het niet nodig om voor benoemde personeelsleden sociale bijdragen te regulariseren en de mogelijkheid van een schorsing van de opzegtermijn te voorzien.

Dit artikel staat los van de ruime mogelijkheden die er zijn om na het pensioen nog een opdracht aan de universiteit uit te oefenen.

Artikel 152

Dit is een gelijkaardige regeling als nu al in artikel V.44, §2, voor het zelfstandig academisch personeel bestaat. Het laat toe dat een lid van het administratief en technisch personeel nog bepaalde activiteiten aan de universiteit verder zet en dat deze activiteiten met werkingsuitkeringen bezoldigd worden. Opeenvolgende verlengingen van de overeenkomst leiden, anders dan in het arbeidsrecht gebruikelijk is, niet tot een overeenkomst van onbepaalde duur. Het gaat hier immers om een personeelslid dat al gepensioneerd is en dat als de aanstelling niet verlengd wordt gewoon terugvalt op het pensioen. Het is dan daardoor niet nodig een bijkomende bescherming voor tijdelijke personeelsleden onder de vorm van een overeenkomst van onbepaalde duur in te voeren.

Artikel 153

Dit artikel voert voor het universiteitsbestuur de mogelijkheid in de benoeming van leden van het administratief en technisch personeel te beëindigen nadat deze de wettelijke pensioenleeftijd bereikt hebben. Deze mogelijkheid komt in de plaats van de automatische beëindiging van de benoeming bij het bereiken van de wettelijke pensioenleeftijd. De redenen voor deze maatregel zijn het zelfde als bij het academisch personeel.

Artikel 154

Met dit artikel wordt een duidelijke en uniforme regeling ingevoerd voor het ontslag om dringende redenen bij het ATP van de universiteiten dat ten laste van de werkingsuitkeringen wordt betaald. De definitie van “dringende reden” sluit aan bij de bestaande regeling bij de hogescholen die op haar beurt geïnspireerd is op de arbeidsovereenkomstenwetgeving: het gaat om feiten die elke verdere samenwerking onmiddellijk onmogelijk maken.

Het ontslag om dringende redenen wordt duidelijk onderscheiden van een tuchtprocedure. Waar de feiten geen dringende reden(en) uitmaken, blijft de bestaande tuchtregeling van kracht.

De Raad van State heeft opgemerkt dat de regeling over de duur van de beroepstermijn en over de niet-opschortende werking van het beroep verschilt van de regeling over het ontslag om dringende redenen aan de hogescholen. Dit verschil is in strijd met het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie. De Raad

van State vraagt een zelfde regeling voor de universiteiten en de hogescholen. De verschillen in de regeling voor de universiteiten in vergelijking met die voor de hogescholen is er gekomen na overleg met de sociale partners. De bedoeling is om de procedure werkbaarder te maken. Er is dan ook beslist de regeling voor de universiteiten te behouden en deze voor de hogescholen hieraan aan te passen en op die manier de gelijke behandeling te realiseren.

Artikel 155

Artikel 1.7 §3 van het nieuwe Burgerlijk Wetboek definieert het begrip werkdag als "alle andere dagen dan wettelijke feestdagen, zondagen en zaterdagen." Hetzelfde artikel bepaalt evenwel ook dat paragraaf 3 niet van toepassing is als een wet (of andere rechtshandeling) dit anders bepaalt. In het arbeidsrecht en in verschillende andere takken van sociale zekerheid en sociale bijstand wordt de zaterdag in beginsel als een werkdag beschouwd. De definitie van werkdag uit het nieuwe Burgerlijk Wetboek is bij wet van 26 december 2022 geneutraliseerd voor het arbeidsrecht, de sociale zekerheid en de sociale bijstand.

Als hogescholen afhankelijk van het statuut van een personeelslid een andere definitie van werkdag moeten gebruiken, leidt dit tot onduidelijkheid, rechtsonzekerheid en procedurefouten. Om dat te vermijden wordt in dit artikel de definitie van werkdag opgenomen zoals die ook geldt in het arbeidsrecht. Deze definitie sluit ook aan bij de praktijk in het hoger onderwijs waar er ook vaak op een zaterdag gewerkt wordt.

Artikel 156

Dit artikel schrapt voor de tijdelijke personeelsleden van de hogescholen de regel dat de tewerkstelling van rechtswege eindigt bij het bereiken van de wettelijke pensioenleeftijd. Daardoor is het niet meer nodig dat een personeelslid moet vragen om het einde van de tewerkstelling uit te stellen.

Een personeelslid moet meer autonomie hebben om zelf te kunnen beslissen hoelang het verder wil blijven werken. Langs de andere kant moet ook een hogeschool een eigen personeelsbeleid kunnen voeren. Het is niet de bedoeling dat alleen het personeelslid kan beslissen hoelang het wil blijven werken en dat het universiteitsbestuur daar nauwelijks impact op heeft.

Tot nu toe wordt de tewerkstelling van een personeelslid automatisch beëindigd bij het bereiken van de wettelijke pensioenleeftijd tenzij het van het hogeschoolbestuur de toestemming krijgt om het beëindigen van de tewerkstelling uit te stellen. In de nieuwe regeling blijft de tewerkstelling van het personeelslid ook na de wettelijke pensioenleeftijd behouden tenzij het hogeschoolbestuur onder de vastgelegde voorwaarden gebruik maakt van de mogelijkheid de tewerkstelling te beëindigen omwille van de in het artikel aangereikte reden.

Het is in principe niet toegelaten om de tewerkstelling van een personeelslid te beëindigen omwille van het bereiken van een bepaalde leeftijd. Er is echter geen sprake van een leeftijdsdiscriminatie als de maatregel objectief en redelijk kan verantwoord worden door een legitiem doel. Dat is hier het geval. Het is in het kader van de kwaliteit en de continuïteit van onderwijs en onderzoek belangrijk dat er bij de personeelsleden aan een universiteit een evenwichtige verdeling tussen generaties is. De verhoging van de wettelijke pensioenleeftijd houdt personeelsleden sowieso al langer aan het werk. Het is belangrijk dat het hogeschoolbestuur een algemeen instrument heeft om de uitstroom van het personeel te sturen.

Het artikel biedt aan de hogescholen en het personeelslid enige flexibiliteit maar ook zekerheid. Een hogeschool kan zelf beslissen of zij van deze regel gebruik maakt of niet. Het personeelslid wordt niet verplicht om met pensioen te gaan maar kan zelf beslissen of het na de beëindiging van de tewerkstelling een pensioen aanvraagt of dat het nog op zoek gaat naar een andere beroepsactiviteit. Het vastleggen van een duidelijke leeftijdsgrens zorgt langs de andere kant wel voor rechtszekerheid voor de personeelsleden en organisatorische duidelijkheid voor de hogescholen.

Er is bij het beëindigen van de tewerkstelling een vaste opzegtermijn voorzien van 26 weken. Die termijn kan in onderling overleg tussen de hogeschool en het personeelslid verkort worden, maar kan niet verlengd worden. De opzegtermijn kan ten vroegste eindigen op het moment dat het personeelslid een pensioen kan opnemen, dit is de eerste dag van de maand volgend op de maand waarin het personeelslid de wettelijke pensioenleeftijd bereikt heeft. De mogelijkheid voor een personeelslid dat de wettelijke pensioenleeftijd bereikt om tot het einde van het academiejaar verder te werken, is ook in deze nieuwe regeling voorzien. Dat heeft te maken met een vlotte organisatie van het academiejaar.

Een personeelslid dat de wettelijke pensioenleeftijd bereikt heeft, heeft het recht een pensioen te ontvangen. Een dergelijk sociaal vangnet bestaat niet voor personeelsleden die de wettelijke pensioenleeftijd nog niet bereikt hebben. Om die reden is het niet nodig om voor benoemde personeelsleden sociale bijdragen te regulariseren en de mogelijkheid van een schorsing van de opzegtermijn te voorzien.

Dit artikel staat los van de ruime mogelijkheden die er zijn om na het pensioen nog een opdracht aan de universiteit uit te oefenen.

Inwerkingtreding: om dezelfde redenen als in de toelichting bij artikel 3 uiteengezet zijn, treedt het opheffen van de van rechtswege beëindiging van de tewerkstelling bij het bereiken van de wettelijke pensioenleeftijd (= punt 1°) pas in werking op 1 april 2027.

Artikel 157

Dit is een gelijkaardig artikel als vorig artikel maar dan voor de benoemde personeelsleden van de hogescholen.

Inwerkingtreding: om dezelfde redenen als in de toelichting bij artikel 3 uiteengezet zijn, treedt het opheffen van de van rechtswege beëindiging van de tewerkstelling bij het bereiken van de wettelijke pensioenleeftijd (= punt 1°) pas in werking op 1 april 2027.

Artikel 158

Deze correcties aan de procedure over het ontslag om dringende redenen voor het personeel van de hogescholen zijn een gevolg van de opmerkingen van de Raad van State bij de regeling over het ontslag om dringende redenen voor het administratief en technisch personeel van de universiteiten. Door deze correcties is er een gelijke regeling voor de universiteiten en hogescholen.

Artikel 159

Door het feit dat assistent en praktijkassistent voortaan aparte ambten zijn, kan er een duidelijk onderscheid gemaakt worden tussen de inhoud en de tewerkstellingsduur van de ambten. Het ambt van assistent is vooral gericht op het voorbereiden van een doctoraatsproefschrift en is altijd beperkt in de tijd. In dit ambt kan er vanaf 1 april 2024 niet meer worden benoemd.
Een praktijkassistent daarentegen is hoofdzakelijk belast met taken van praktijkgericht onderwijs en de toekenning van het ambt is niet beperkt in de tijd. In dit ambt kan er 25% van de betreffende VTE's per hogeschool worden benoemd.
Als gevolg van deze hervorming dient de benoeming binnen het ambt van assistent omgezet te worden naar een benoeming als praktijkassistent met behoud van de salarisschaal als assistent. De gewone gangbare en bijzondere salarisschaal voor benoemde praktijkassistenten is dezelfde als voor benoemde assistenten. Deze hervorming heeft dus in principe geen effect op het salaris van de betrokken personeelsleden. Er zijn aan de hogescholen echter nog een aantal personeelsleden die na een eerdere hervorming van het hoger kunstonderwijs per 1 januari 1996 hun toenmalige, andere, salarisschaal behouden hebben. Om te garanderen dat deze personeelsleden hun afwijkende salarisschalen ook na deze hervorming kunnen behouden, is het nodig dit expliciet in de regelgeving op te nemen zodat hier geen onduidelijkheid over kan ontstaan.

Inwerkingtreding: dit artikel heeft uitwerking op 1 april 2024. 1 april 2024 is de datum waarop praktijkassistent een apart ambt geworden is, los van het ambt van assistent. Alle op dat moment benoemde assistenten worden vanaf dan geacht benoemde praktijkassistenten te zijn. Om te verzekeren dat de betrokken personeelsleden hun bestaande salaris en hun benoeming kunnen behouden is het nodig deze maatregel te laten ingaan vanaf de datum waarop praktijkassistent een apart ambt geworden is.

Hoofdstuk 12. Wijzigingen van de Codificatie sommige bepalingen voor het onderwijs van 28 oktober 2016

Artikel 160

Het artikel wijzigt art. IV.35/1 van Besluit van de Vlaamse Regering betreffende codificatie sommige bepalingen voor het onderwijs. Vanaf schooljaar 2026-2027 start voor 2 schooljaren een nieuwe pilootfase, zodat de pilootregio's hun werking kunnen continueren en een aantal principes van de hervorming van het leerlingenvervoer kunnen uittesten en evalueren.

Ten gevolge van het advies van de Raad van State wordt paragraaf 6 geschrapt. Nieuwe afwijkingen zullen toegekend worden binnen het bestaande kader van artikel IV.35/1 van de codificatie sommige bepalingen in het onderwijs. De werkwijze voor het toekennen van het recht zijn opgenomen in een werkplan van de pilootregio, waarvan de minimale bepalingen worden opgelijst in het artikel. Eventuele wijzigingen in het werkplan dienen aan de Vlaamse Regering te worden voorgelegd en goedgekeurd.
In paragraaf 5 wordt toegevoegd dat de bestaande pilootprojecten met 2 schooljaren worden verlengd.

Artikel 161

Er wordt een nieuw hoofdstuk voorzien.

Inwerkingtreding: ten gevolge het advies van de Raad van State heeft dit artikel uitwerking met ingang van 26 maart 2026, de datum waarop de oproep voor de proeftuin pioniersscholen werd gelanceerd. De proeftuin pioniersscholen gaat van start in september 2026.

Artikel 162

Er wordt een rechtsgrond gecreëerd om middelen toe te kennen voor de proeftuin pioniersscholen.

Het betreft onder andere subsidies voor pioniersscholen en een subsidie voor de begeleiding van de pioniersscholen door een consortium. Voor zowel scholen als consortia kan een oproep gebeuren. Het decreet bepaalt de minimale criteria voor de selectie van de pioniersscholen alsook voor de selectie van het consortium voor de begeleiding.

De proeftuin pioniersscholen kadert in het beleidstraject dat gelopen wordt richting meer inclusief onderwijs met een evolutie naar scholen voor iedereen.

De principes voor de verdere uitwerking van de pioniersscholen zijn ook opgenomen in de consultatienota over de evolutie naar scholen voor iedereen. Deze consultatienota is ter consultatie voorgelegd aan de strategische adviesraden en aan de Staten-Generaal, waarin een brede delegatie van stakeholders betrokken wordt om zich te buigen over de inhoud van de consultatienota. De concrete modaliteiten voor de proeftuin met pioniersscholen,

worden bepaald in een besluit van de Vlaamse Regering met als rechtsgrond het proeftuindecreet.

Ten gevolge het advies van de Raad van State is een legistieke correctie aangebracht in de inleidende zin van het artikel.

Inwerkingtreding: ten gevolge het advies van de Raad van State heeft dit artikel uitwerking met ingang van 26 maart 2026, de datum waarop de oproep voor de proeftuin pioniersscholen werd gelanceerd. De proeftuin pioniersscholen gaat van start in september 2026.

Artikel 163

De termijn voor terugvordering van ten onrechte betaalde bedragen wordt ingekort van twee jaar tot maximum één jaar, te rekenen van de eerste januari van het jaar van betaling. Dit verhoogt de bescherming van de personeelsleden die onterecht betaalde bedragen hebben ontvangen.

Artikel 164

Volgens artikel 135 van het decreet over het onderwijs XXXIII voorziet de Vlaamse overheid een SSO-oplossing (= LeerID) voor jongeren en kinderen waarmee leerlingen zich eenvoudig, veilig en transparant kunnen aanmelden op allerlei applicaties. Om dit proces nog eenvoudiger en transparanter te maken voor de onderwijsinstellingen en aanbieders van applicaties wordt een Application Programming Interface (API) voorzien. Een API is te vergelijken met een digitale brug die het mogelijk maakt voor verschillende softwareprogramma's om met elkaar te communiceren. Via de API kunnen leerlinggegevens (=data-attributen) transparant gedeeld worden met allerhande applicaties. Per applicatie moet het schoolbestuur, of de instelling daartoe gemachtigd, zijn toestemming geven voor welke leerlingen de gegevens mogen gedeeld worden. Het gebruik van de API geeft meer transparantie over waar de leerlinggegevens heen gaan. Dit vermindert de planlast enorm voor de onderwijsinstellingen.
Onderwijsinstellingen moeten dan de gekende data-attributen binnen LeerID niet meer handmatig per applicatie onderhouden. Zodra de toestemming is gegeven, doen de data-attributen het werk en moeten onderwijsinstellingen wijzigingen van leerlinggegevens niet meer op meerdere plaatsen doorgeven en onderhouden.
Hierdoor wordt ook voor de aanbieders van applicaties een gelijk speelveld en duidelijkheid gecreëerd. Vanaf dan kunnen zij LeerID beschouwen als de bron van correcte en actuele leerlinggegevens en hebben ze geen nood meer aan afwijkende afspraken met andere partijen.

Bovendien kunnen onderwijsinstellingen deze API gebruiken voor het delen van leerlinggegevens met allerhande applicaties waarop leerlingen zich niet moeten authentiseren. Het gebruik van de API is er dan niet meer alleen voor het authenticatieproces, maar ook voor pure datadeling. Het akkoord van de onderwijsinstelling blijft noodzakelijk en voor hen is het een enorme planlastvermindering aangezien ze de basis leerlinggegevens op 1 plek kunnen

onderhouden. Ook hier geldt dat zodra de onderwijsinstelling haar toestemming geeft, de data haar werk doet. Onderwijsinstellingen moeten wijzigingen van leerlinggegevens niet meer op meerdere plaatsen doorgeven en onderhouden. Scholen beheren centraal het delen van de leerlinggegevens en moeten dit niet meer individueel per applicatie aanpakken. Eens de toestemmingen zijn gegeven, zal de data bij wijzigingen in de bronbestanden automatisch aangepast worden bij de betrokken applicaties.

Artikel 165

Er gebeurt een verduidelijking over de (on)verenigbaarheid van lid zijn van een lokaal bestuur met het mandaat als voorzitter van het LOP.
Het 'lokaal bestuur' is juridisch gezien het geheel van college van burgemeester en schepenen en de volledige gemeenteraad.

Punt 1° past dit aan. De regelgeving spreekt niet langer over een vertegenwoordiger van het "lokaal bestuur", maar over het "college van burgemeester en schepenen".

Punt 2° verduidelijkt dat deze vertegenwoordiger kan optreden als LOP-voorzitter. Het betreft dus de vertegenwoordiger aangeduid door het college van burgemeester en schepenen, niet eender welk lid van het lokaal bestuur

Het LOP-voorzitterschap is normaliter niet verenigbaar met lid zijn van een schoolbestuur, dit is een uitzondering hierop. Dit is een bestaande regeling, er wordt enkel een verwijzing toegevoegd om uit te klaren wie er juist begrepen wordt als vertegenwoordiger van de gemeente.

Artikel 166

Er gebeurt een verduidelijking over de (on)verenigbaarheid van lid zijn van een lokaal bestuur met het mandaat als voorzitter van het LOP.
Het 'lokaal bestuur' is juridisch gezien het geheel van college van burgemeester en schepenen en de volledige gemeenteraad.

Punt 1° past dit aan. De regelgeving spreekt niet langer over een vertegenwoordiger van het "lokaal bestuur", maar over het "college van burgemeester en schepenen".

Punt 2° verduidelijkt dat deze vertegenwoordiger kan optreden als LOP-voorzitter. Het betreft dus de vertegenwoordiger aangeduid door het college van burgemeester en schepenen, niet eender welk lid van het lokaal bestuur

Het LOP-voorzitterschap is normaliter niet verenigbaar met lid zijn van een schoolbestuur, dit is een uitzondering hierop. Dit is een bestaande regeling, er wordt enkel een verwijzing toegevoegd om uit te klaren wie er juist begrepen wordt als vertegenwoordiger van de gemeente.

Artikel 167

Dit artikel maakt de Commissie inzake Leerlingenrechten (CLR) bevoegd voor klachten over een weigering van een leerling aan wie permanent onderwijs aan huis is toegekend.

Voorheen werden leerlingen voor permanent aan huis toegewezen aan een school door de onderwijsinspectie. Dit verandert en ouders van een leerling aan wie permanent onderwijs aan huis is toegekend zullen een vraag tot inschrijving kunnen stellen. Leerlingen zullen een onverkort recht op inschrijving hebben in de dichtstbijzijnde school met een passend aanbod. Als die school de leerling weigert dan kunnen ouders of andere belanghebbenden klacht indienen bij de CLR.

Artikel 168 en 169

Er wordt vanaf 2026 jaarlijks in een bedrag van 6 miljoen euro voorzien voor het extra werkingsbudget. Dit bedrag wordt vanaf het begrotingsjaar 2027 geïndexeerd volgens artikel 85bis, §3, tweede lid, 2° van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997. De Vlaamse Regering kan binnen de beschikbare begrotingskredieten het bedrag verhogen. Dit om scholen van gewoon of buitengewoon onderwijs te ondersteunen die bijkomende plaatsen hebben gerealiseerd voor leerlingen met een IAC-verslag type 2 of leerlingen met een IAC-verslag opleidingsvorm 1, type 2 of opleidingsvorm 2, type 2.

De focus wordt bij dit extra werkingsbudget gelegd op type 2, omdat er capaciteitsnoden zijn in dit type van het buitengewoon onderwijs. Er wordt niet gekozen voor de andere types, omdat daar minder capaciteitsnoden zijn en er voor deze leerlingen vanaf 1 september 2026 bijkomende mogelijkheden gecreëerd worden in scholen voor gewoon onderwijs en buitengewoon onderwijs die samenwerken met CLB's en leersteuncentra in de pioniersscholen.

Scholen gelegen in een onderwijszone die gekenmerkt wordt door groei in de vraag naar aanbod voor leerlingen met een IAC-verslag type 2 en voor leerlingen met een IAC-verslag opleidingsvorm 1, type 2 of opleidingsvorm 2, type komen in de volgende gevallen in aanmerking voor de bijkomende middelen:

- als de school van buitengewoon onderwijs op de eerste lesdag van oktober 7 of meer regelmatige leerlingen met een IAC-verslag type 2 of een IAC-verslag opleidingsvorm 1, type 2 of opleidingsvorm 2, type 2 telde dan op de eerste lesdag van februari van het voorgaande schooljaar.
- als de school van gewoon onderwijs op de eerste lesdag van oktober 7 of meer regelmatige leerlingen met een IAC-verslag type 2 of een IAC-verslag opleidingsvorm 1, type 2 of opleidingsvorm 2, type 2 telde dan op de eerste lesdag van februari van het voorgaande schooljaar.

- als er geen gelijktijdige daling is van leerlingen met een IAC-verslag type 2 en een IAC-verslag type 2, opleidingsvorm 1, en een IAC-verslag type 2, opleidingsvorm 2, in een of meer andere scholen van hetzelfde onderwijsniveau en hetzelfde schoolbestuur die in dezelfde gemeente liggen als de hoofdvestigingsplaats van de begunstigde school, waarbij de omvang van de daling toelaat aan laatstgenoemde school om de norm van 7

regelmatige leerlingen te bereiken. Een daling van in totaal minder dan de norm van 7 regelmatige leerlingen in een of meer andere scholen van hetzelfde onderwijsniveau en hetzelfde schoolbestuur die in dezelfde gemeente liggen als de hoofdvestigingsplaats van de begunstigde school is dus wel toegestaan.

Het beschikbare werkingsbudget wordt onder alle scholen die in aanmerking komen, verdeeld naar rato van het aandeel van iedere school in het totale aantal bijkomende regelmatige leerlingen in het betrokken type of combinaties van type en opleidingsvormen in scholen die voldoen aan een van de bovenstaande voorwaarden. Een school van het gewoon of buitengewoon basisonderwijs ontvangt maximaal 19.278 euro per bijkomende regelmatige leerling. Een school van het gewoon of buitengewoon secundair onderwijs ontvangt maximaal 26.234 euro per bijkomende regelmatige leerling. Die bedragen worden geïndexeerd. Die bedragen stemmen overeen met de geschatte jaarlijkse kostprijs van een leerling in het buitengewoon basisonderwijs en buitengewoon secundair onderwijs. Er wordt ook rekening gehouden met het beschikbare budget bij de toekenning van het extra werkingsbudget. Dit wil zeggen dat als er veel scholen zijn met 7 of meer extra inschrijvingen van leerlingen met IAC-verslagen type 2 en het beschikbare budget zou overschreden worden als iedereen het maximumbedrag per niveau krijgt, het bedrag per leerling wordt verminderd.

Nieuwe scholen en scholen die vanwege herstructurering 1 oktober als teldatum hanteren, komen niet in aanmerking voor dat extra werkingsbudget. Die scholen ontvangen immers al omkadering en werkingsbudget op basis van de leerlingenaantallen van het lopende schooljaar.

Leerlingen van buitengewoon onderwijs die permanent onderwijs aan huis volgen komen niet in aanmerking voor dat extra werkingsbudget. Deze leerlingen krijgen onderwijs op hun verblijfplaats en nemen geen plaats in op de school.

Het artikel legt ten slotte de uiterste termijn vast tegen wanneer de uitbetaling van het extra werkingsbudget gebeurd moet zijn.

Ten gevolge het advies van de Raad van State is een legistieke correctie aangebracht.

Hoofdstuk 13. Wijzigingen van het decreet Rechtspositie Basiseducatie van 7 juli 2017

Artikel 170

Dit artikel heft de definitie van leeftijdsgrens op.

Artikel 171

Als een centrumbestuur bij de vaststelling van een risico in het kader van moederschapsbescherming de arbeidsomstandigheden van het personeelslid niet

kan aanpassen of haar geen andere opdracht kan geven, zoals bepaald in artikel 42, 1° en 2° van de arbeidswet van 16 maart 1971, moet een centrumbestuur aan het personeelslid een andere opdracht of andere taken toewijzen die toelaatbaar zijn in haar toestand.

Die opdracht of taken oefent het personeelslid uit in het eigen centrum. Daarbij geldt steeds dat de afstand over de openbare weg tussen de standplaats van het personeelslid en de plaats van tewerkstelling waar het personeelslid wordt belast met administratieve of pedagogische taken nooit meer dan 25 kilometer mag bedragen. Dat geldt niet als het personeelslid ermee instemt om over een grotere afstand ingezet te worden.

Die opdracht of taken zijn voor personeelsleden in het bezit van een pedagogisch bekwaamheidsbewijs van pedagogische aard (bv. co-teaching in een andere klas waar het vastgestelde risico niet aanwezig is, ondersteuning bij evaluatie van de cursisten, ...). Aan andere personeelsleden kunnen administratieve taken toegewezen worden.

Tijdens de uitvoering van die andere taken wordt het personeelslid aangesteld in een niet-organieke betrekking in haar ambt. Deze aanstelling in een niet-organieke betrekking geldt als dienstactiviteit. Het personeelslid behoudt daarbij haar salaris en blijft titularis van haar betrekking. In deze betrekking is vervanging mogelijk volgens de bestaande regelingen. Dat wil zeggen dat een leraar basiseducatie kan worden vervangen volgens de regeling die is vastgelegd in artikel 128ter van het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs. Andere ambten dan de leraar basiseducatie kunnen vervangen worden volgens de gebruikelijke vervangingsregeling.

Deze maatregel gaat in voor de personeelsleden die op of na 1 september 2026 moeten verwijderd worden uit het risico in toepassing van artikel 41 van de Arbeidswet van 16 maart 1971.
Personeelsleden die voor de zomervakantie of sluitingsperiode 2026 werden verwijderd uit een risico, vervolgens tijdens die zomervakantie of sluitingsperiode niet meer onder het risico vallen en vanaf 1 september 2026 opnieuw verwijderd worden uit een risico, vallen eveneens onder deze maatregel voor de verwijdering vanaf 1 september 2026.

Personeelsleden die voor 1 september 2026 werden verwijderd uit hun betrekking en met verlof zijn gezet, blijven in deze situatie voor zover dat verlof doorloopt op of na 1 september 2026.

Artikel 172

Met dit artikel wordt de regeling opgeheven dat de aanstelling of benoeming aan een centrum voor basiseducatie van rechtswege stopt als een tijdelijk personeelslid de leeftijdsgrens bereikt heeft. Als gevolg hiervan kan een tijdelijk personeelslid ook na het bereiken van de leeftijdsgrens verder werken zonder dat het hiervoor een aanvraag moet indienen.

Artikel 173

Met dit artikel wordt de regeling opgeheven dat de benoeming aan een centrum voor basiseducatie van rechtswege stopt als het personeelslid de leeftijdsgrens bereikt heeft. Als gevolg hiervan kan een vast benoemd personeelslid (met uitzondering van de directeur) ook na het bereiken van de leeftijdsgrens verder werken zonder dat het hiervoor een aanvraag moet indienen.

Artikel 174

Met dit artikel wordt de regeling opgeheven dat de benoeming aan een centrum voor basiseducatie van rechtswege stopt als een vastbenoemde directeur de leeftijdsgrens bereikt heeft. Als gevolg hiervan kan vastbenoemde directeur ook na het bereiken van de leeftijdsgrens verder werken zonder dat hij hiervoor een aanvraag moet indienen.

Artikel 175

Dit artikel voert voor het centrumbestuur de mogelijkheid in om een personeelslid dat de wettelijke pensioenleeftijd bereikt heeft te ontslaan. Als het centrumbestuur van deze mogelijkheid gebruik maakt, geldt een verkorte opzeggingstermijn. De bepalingen uit artikel 88, §2 tot en met §4 van het decreet Rechtspositie Basiseducatie zijn eveneens van toepassing op dit ontslag.

Er is ingegaan op het voorstel van de Raad van State om het eerste lid van het ontworpen artikel 88/1 anders te formuleren.

De Raad van State vraagt ook te verduidelijken hoe de beperking van de opzeggingstermijn moet toegepast worden. De opzeggingstermijn in geval van een ontslag van een personeelslid dat de wettelijke pensioenleeftijd bereikt heeft, bedraagt maximaal 26 weken. Dit is een plafonering van de gewone opzeggingstermijn zoals vermeld in artikel 88, §1 van het decreet Rechtspositie Basiseducatie. Dat wil zeggen dat bij een ontslag de opzeggingstermijn berekend wordt volgens de principes uit artikel 88, §1, maar dat als de opzeggingstermijn volgens deze principes meer dan 26 weken zou bedragen, de termijn afgetopt wordt op 26 weken.

Artikel 176

De Europese richtlijnen 2019/1158 van 20 juni 2019 betreffende het evenwicht tussen werk en privéleven voor ouders en mantelzorgers en tot intrekking van Richtlijn 2010/18/EU van de Raad en 2019/1152 van 20 juni 2019 betreffende transparante en voorspelbare arbeidsvoorwaarden in de Europese Unie bevatten een ontslagbescherming voor de uitoefening van de in die richtlijnen opgenomen rechten. Personeelsleden die een omstandigheidsverlof naar aanleiding van de bevalling, een loopbaanonderbreking voor ouderschapsverlof of een afwezigheid voor verminderde prestaties voor zorgdoeleinden hebben aangevraagd of opgenomen of die om een flexibele werkregeling verzocht hebben, mogen op grond daarvan niet worden ontslagen. Hetzelfde geldt voor personeelsleden die gebruik hebben gemaakt van de rechten die voortvloeien uit hoofdstuk 3 uit de richtlijn 2019/1152 over minimumvereisten inzake arbeidsvoorwaarden. Het gaat

hier over de maximale duur van de proeftijd, het feit dat een werkgever geen nevenactiviteiten mag verbieden, tenzij dit verbod door de wetgever opgelegd is en het recht om meer voorspelbare en zekere arbeidsvoorwaarden te vragen via een ambtswijziging. Het is evenmin toegelaten tijdens de beschermingsperiode het ontslag voor te bereiden.

Nu de mogelijkheid ingeschreven is om personeelsleden los van de evaluatie- en tuchtregeling te ontslaan, is het belangrijk ook de ontslagbescherming op te nemen. Dat wil zeggen dat personeelsleden gedurende de beschermingsperiode niet mogen ontslagen worden om redenen die te maken hebben met de uitoefening van de in het artikel opgenomen rechten.

De forfaitaire vergoeding bij het niet naleven van het ontslagverbod kan niet gecombineerd worden met andere vergoedingen die in het kader van een bijzondere beschermingsprocedure tegen ontslag zijn bepaald. Als gevolg van het advies van de Raad van State is het verbod op een cumulatie van ontslagvergoedingen generiek geformuleerd. Dit verbod betekent niet dat een personeelslid geen bijkomende schadevergoeding kan krijgen op basis van het gemene aansprakelijkheidsrecht.

Als gevolg van het advies van de Raad van State is de verwijzing naar de verloven en omstandigheden waarop de ontslagbescherming betrekking heeft op een meer generieke wijze geformuleerd. Door deze aanpassing is ook de opmerking van de Raad van State over de verwijzing naar het recht om werk met meer voorspelbare en zekere arbeidsvoorwaarden te vragen ondervangen.

Als gevolg van het advies van de Raad van State is de beperking van de ontslagbescherming in de tijd en de bijhorende regeling om tijdens de periode van ontslagbescherming het ontslag voor te bereiden geschrapt.

Hoofdstuk 14. Wijzigingen van het decreet van 9 maart 2018 betreffende het deeltijds kunstonderwijs

Artikel 177

Het besluit van de Vlaamse Regering dat de modaliteiten voor leerplannen regelt, kan enkel bepalingen opnemen met betrekking tot de goedkeuring en de indiening van leerplannen. Omdat er geen decretale rechtsgrond bestaat voor het aantekenen van een beroep door de indiener van een leerplan tegen een beslissing van het Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs, Kwalificaties en Studietoelagen kunnen hiervoor geen bepalingen opgenomen worden in bovengenoemd besluit van de Vlaamse Regering.
Deze artikels voorzien een rechtsgrond die de Vlaamse regering machtigt om de beroepsprocedure te bepalen ten aanzien van een door de indiener betwiste beslissing.
De binnen de huidige regelgeving bestaande praktijk dat tegen een omstreden leerplanbeslissing administratief beroep mogelijk is, zal zodoende bestendigd worden.

Artikel 178

Dit artikel neemt enkele aspecten over de artistiek-pedagogische visie en de organisatie van de Beiaardschool op in het Decreet deeltijds kunstonderwijs.

Artikel 179

Dit artikel schrijft in het Decreet deeltijds kunstonderwijs in welke opleidingen de Beiaardschool kan organiseren, welke studieomvang deze opleidingen hebben en hoe deze studieomvang gespreid kan worden over een schooljaar.

Ten gevolge van het advies van de Raad van State worden verwijzingen naar andere regelgeving over de Beiaardschool toegevoegd.

Artikel 180

Dit artikel bepaalt dat de specialisatie: optie beiaardier dezelfde studieomvang heeft als de andere specialisaties muziek.

Artikel 181

Dit artikel wijzigt de machtiging aan de Vlaamse Regering om zelf regelgeving voor de Beiaardschool vast te leggen. Ten gevolge van het advies van de Raad van State wordt het geherformuleerd.

Artikel 182

In het domein muziek kan de directeur een leerling die de instrumenttechnische competenties van de tweede graad nog niet volledig verworven heeft, toch toelaten tot de derde graad onder de volgende voorwaarden:
- de leerling heeft alle overige competenties verworven;
- de leerling volgt het vak instrument in de tweede graad;
- de leerling is vrijgesteld voor het vak instrument in de derde graad.

Een dergelijke regeling bestaat ook voor inschrijving in de vierde graad muziek. Het is evenwel de bedoeling dat leerlingen die in de derde graad starten, maar nog niet alle basiscompetenties van de tweede graad hebben verworven, tegen het einde van de derde graad wel alle basiscompetenties van de derde graad verwerven. Daarom wordt de bestaande, niet zinvolle afwijking voor de overgang van de derde graad naar de vierde graad geschrapt.

Artikel 183

Dit artikel verduidelijkt dat de voorwaarde van maximaal een derde ongewettigde afwezigheid van de leerling voor de financiering voor elk gevolgd vak geldt.

Artikel 184

Dit artikel legt de omkadering in lestijden van de Beiaardschool vast, alsook de aanwending ervan.

Artikel 185

Dit artikel legt het werkingsbudget van de Beiaardschool vast.

Artikel 186

Dit artikel bepaalt dat de voorwaarden i.v.m. werken, leveringen en diensten die met de werkingsmiddelen worden betaald, ook gelden voor de werkingsmiddelen van de Beiaardschool.

Artikel 187

Dit artikel verduidelijkt dat bij de oprichting van een nieuwe academie in gemeenten die het resultaat zijn van een fusie in 2019 of 2025 de oprichting gepaard kan gaan met de overname van vestigingsplaatsen.

Artikel 188

Dit artikel bepaalt dat de Beiaardschool geen programmatienormen kent.

Artikel 189

Dit artikel bepaalt de rationalisatienormen voor de Beiaardschool.

Artikel 190

De onderwijsinspectie stelde in haar beleidsevaluatie van Kunstkuur vast dat de huidige formulering van het doelenkader te algemeen is en onvoldoende richtinggevend werkt voor de praktijk. De bepaling ‘versterken van cultureel bewustzijn en culturele expressie’ laat te veel ruimte voor interpretatie, wat de doelgerichtheid, inhoudelijke afstemming en evaluatie van Kunstkuur-projecten bemoeilijkt.
De voorliggende wijziging zorgt er voor dat Kunstkuur geënt wordt op het realiseren van de onderwijsdoelen in het basis- en secundair onderwijs zijnde de minimumdoelen muzische vorming en de sleutelcompetentie cultureel bewustzijn en culturele expressie.
De doelen zijn ingebed in een ruimer curriculum waardoor verbindingen met andere doelen mogelijk zijn.

Artikel 191 en 192

De onderwijsinspectie stelt in haar beleidsevaluatie van Kunstkuur vast dat de huidige rapporteringsvormen, waaronder het jaarverslag, onvoldoende bijdragen aan inhoudelijke opvolging en beleidsverantwoording. Door de vage formulering van het doelenkader blijven de verslagen vaak algemeen en moeilijk toetsbaar.

Ten gevolge van het advies van de Raad van State wordt verduidelijkt dat met de expliciete verbinding met de minimumdoelen en sleutelcompetenties (cf. artikel 189) gedeeltelijk tegemoetgekomen wordt aan de opmerkingen van de Onderwijsinspectie.

Kwaliteitszorg is ontegensprekelijk gebaat bij een helder referentiekader waartegen onderwijsprofessionals hun inspanningen kunnen afwegen. Kwaliteitszorg vergt daarenboven een reflectieve benadering bij de betrokkenen. Het huidige jaarverslag draagt echter te weinig bij tot die doelgerichte reflectie. Gezien de meerwaarde voor kwaliteitszorg te laag is in verhouding met de tijd en inspanningen die onderwijsprofessionals erin moeten investeren, is het beter om de jaarlijkse rapportageverplichting als beleidsinstrument te schrappen

Het schrappen van de verplichte jaarverslagen betekent bovendien een belangrijke stap richting planlastverlaging voor scholen en academies. Door het verminderen van administratieve verplichtingen kunnen leerkrachten hun tijd en energie maximaal inzetten op de essentie: het begeleiden en realiseren van kwalitatieve Kunstkuur-samenwerkingen.

Deze maatregel sluit aan bij het bredere beleidsstreven naar meer autonomie voor scholen. Door scholen en academies de ruimte te geven om het realiseren van de doelen op te volgen en te evalueren volgens hun eigen context en noden, wordt het vertrouwen in het onderwijsveld versterkt.

Ook erkent dit voorstel dat samenwerkingen zoals Kunstkuur tijd nodig hebben om in te dalen en hun volle potentieel te bereiken. Door de rapporteringsdruk te verlagen, krijgen scholen en academies de kans om te experimenteren, te reflecteren en duurzame samenwerkingen op te bouwen, zonder de belemmering van jaarlijkse verslaggeving.

De verantwoordelijkheid voor de kwaliteitszorg en het kwaliteitsbeleid van Kunstkuur ligt expliciet gezamenlijk bij scholen en academies, wat onderstreept dat beide instellingen instaan voor het verstrekken van kwaliteitsvol onderwijs.

Binnen deze context wordt gestreefd naar een evenwaardig partnerschap tussen scholen en academies, waarbij beide instellingen actief bijdragen aan de ontwikkeling, uitvoering en evaluatie van het kwaliteitsbeleid. Dit sluit aan bij de kwaliteitsverwachtingen waarin van onderwijsinstellingen wordt verwacht dat ze hun werking systematisch monitoren, evalueren en bijsturen in functie van duurzame kwaliteitsontwikkeling.

Artikel 193

De onderwijsregelgeving stelt reeds grenzen aan commerciële mededelingen van scholen die producten of diensten promoten. Hoewel dergelijke mededelingen niet volledig verboden zijn, gelden strikte beperkingen. In het deeltijds kunstonderwijs moeten leermiddelen en activiteiten vrij blijven van elke vorm van reclame (tekstueel of visueel) die bedrijven, merken of producten onder de aandacht brengt. De overheid verduidelijkt met dit bijkomend artikel dat ook sponsoring en mededelingen die rechtstreeks of onrechtstreeks ten doel hebben de verkoop van producten of diensten te bevorderen die betrekking hebben op betalende bijlessen strijdig zijn met dit decretaal verbod. Promoten van dergelijke betalende private aanvullende hulpverlening moet als onverenigbaar worden beschouwd met de pedagogische en onderwijskundige opdracht van de academie, haar onafhankelijkheid, objectiviteit en betrouwbaarheid. Enige sturing

vanwege de academie in dit verband, waarbij leerlingen via haar tussenkomst naar een betalend initiatief worden geleid, doet afbreuk aan de eigen verantwoordelijkheden van de academie om elke leerling vanuit een breed zorgbeleid maximaal te ondersteunen in het leerproces en om te waken over de gelijke onderwijskansen van iedere leerling. De school kan op geen enkele wijze actief doorverwijzen naar organisaties of leerkrachten die dergelijke lessen aanbieden, noch kan ze het aanbod van betalende bijlessen faciliteren. Wel attendeert ze op het eigen aanbod en het eventuele kosteloos ondersteuningsaanbod in de regio.

Ten gevolge het advies van de Raad van State wordt bijkomend verduidelijkt dat de bepaling dat "sponsoring en bedoelde mededelingen die betrekking hebben op betalende bijlessen, niet verenigbaar (zijn) met de pedagogische en onderwijskundige taken en doelstellingen van de school" niet geldt voor therapeutische tussenkomsten.

Hoofdstuk 15 Wijzigingen van het decreet van 27 april 2018 betreffende de leerlingenbegeleiding in het basisonderwijs, het secundair onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding

Artikel 194

Met dit artikel wordt de opdracht van het CLB in de nieuwe procedure voor de toekenning van permanent onderwijs aan huis omschreven.

Hoofdstuk 16. Wijzigingen van het decreet van 3 juni 2022 tot het nemen van dringende maatregelen in het onderwijs naar aanleiding van de Oekraïnecrisis en tot wijziging van het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs voor leerlingen en studenten die ressorteren onder richtlijn 2001/55/EG van de Raad van 20 juli 2001 betreffende minimumnormen voor het verlenen van tijdelijke bescherming in geval van massale toestroom van ontheemden en maatregelen ter bevordering van een evenwicht tussen de inspanning van de lidstaten voor de opvang en het dragen van de consequenties van de opvang van deze personen–(II)

Artikel 195

De uitzonderingen op de regels van huisonderwijs voor het basisonderwijs voor kinderen op de vlucht uit Oekraïne worden beperkt tot kinderen die bij de start van het schooljaar minder dan één jaar geleden voor het eerst gedomicilieerd waren in België en tot jongeren die voor 1 januari 2027 12 jaar of ouder zijn. Met het decreet van 18 juli 2025 over lerenden en de organisatie in het onderwijs werd de verklaring van huisonderwijs met bijhorende informatie over het huisonderwijs vervangen door de verklaring van rechten en plichten inzake huisonderwijs. Ook deze wijziging wordt hier doorgevoerd.

Artikel 196

De uitzonderingen op de regels van huisonderwijs voor het basisonderwijs voor kinderen op de vlucht uit Oekraïne worden beperkt tot kinderen die bij de start van het schooljaar minder dan één jaar geleden voor het eerst gedomicilieerd waren in België en tot jongeren die voor 1 januari 2027 12 jaar of ouder zijn.

Artikel 197

De uitzonderingen op de regels van huisonderwijs voor het secundair onderwijs voor kinderen op de vlucht uit Oekraïne worden beperkt tot kinderen die bij de start van het schooljaar minder dan één jaar geleden voor het eerst gedomicilieerd waren in België en tot jongeren die voor 1 januari 2027 16 jaar of ouder zijn.
Met het decreet van 18 juli 2025 over lerenden en de organisatie in het onderwijs werd de verklaring van huisonderwijs met bijhorende informatie over het huisonderwijs vervangen door de verklaring van rechten en plichten inzake huisonderwijs. Ook deze wijziging wordt hier doorgevoerd.

Artikel 198

De uitzonderingen op de regels van huisonderwijs voor het secundair onderwijs voor kinderen op de vlucht uit Oekraïne worden beperkt tot kinderen die bij de start van het schooljaar minder dan één jaar geleden voor het eerst gedomicilieerd waren in België en tot jongeren die voor 1 januari 2027 16 jaar (voor het secundair onderwijs) of ouder zijn.

Hoofdstuk 17. Wijziging van het decreet van 28 april 2023 over de transitie van personeelsleden van sommige instellingen van Onderwijs naar Welzijn

Artikel 199

Bij de transitie in september 2023 van de internaten van Onderwijs naar Welzijn werd bepaald dat de betaling van de salarissen van de vastbenoemde personeelsleden in het transitiekader zou blijven worden verzorgd door AGODI.

De loonkosten zouden vanaf dat moment worden teruggevorderd van de welzijnsvoorzieningen. Deze factuur wordt door de welzijnsvoorzieningen betaald met de subsidies die worden ontvangen vanuit Welzijn. Deze bestaande praktijk wordt nu verder geconcretiseerd in artikel 17, waardoor de werkwijze voortvloeit uit de regelgeving zelf.

Daartoe wordt een vereenvoudiging doorgevoerd. Volgens het decreet van 28 april 2023 dient een overeenkomst te worden opgemaakt tussen de voorziening en het Vlaams Ministerie van Onderwijs. De eerste overeenkomst krijgt volgens de huidige bepaling een minimale looptijd van 5 jaar. Wanneer er na afloop van de eerste overeenkomst nog vastbenoemden in het transitiekader overblijven, zou een nieuwe overeenkomst moeten worden afgesloten. Met de voorliggende wijziging wordt die procedure verlaten en wordt de werkwijze rechtstreeks ingeschreven in artikel 17. De bestaande regeling blijft gelden totdat het laatste personeelslid uit het transitiekader is gestapt. Op die manier worden de

administratieve lasten vermeden die het telkens afsluiten van nieuwe overeenkomsten voor zowel AGODI als de welzijnsvoorzieningen met zich meebrengen.

De aanbeveling van de Raad van State bij dit artikel wordt niet gevolgd. Wanneer de overgangsmaatregel niet langer van toepassing is, zal die opgeheven worden via decreet. Dit is de gangbare werkwijze. Er wordt jaarlijks immers een onderwijsdecreet gemaakt waarin technische bepalingen zoals deze kunnen worden opgenomen.

Hoofdstuk 18. Wijziging van het programmadecreet van 30 juni 2023 houdende bepalingen tot begeleiding van de begrotingsaanpassing 2023

Artikel 200

Het artikel 20 van het programmadecreet van 30 juni 2023 houdende bepalingen tot begeleiding van de begrotingsaanpassing 2023 dat de decretale basis is voor de huidige systeem voor toekenning van extra werkingsbudget voor scholen die extra leerlingen inschrijven met een IAC-verslag of OV4-verslag, dat via het besluit van de Vlaamse Regering van 23 februari 2024 tot bepaling van de types en opleidingsvormen van buitengewoon onderwijs waarvoor extra werkingsbudget wordt voorzien om bijkomende capaciteit te creëren en het bijhorend ministerieel besluit beperkt is tot leerlingen met een IAC-verslag type 2 in het basisonderwijs en leerlingen met een IAC-verslag opleidingsvorm 1 type 2 of opleidingsvorm 2 type 2 wordt opgeheven. Dit systeem dat met een oproep, aanvraag, toekenning en controle werkt is een omslachtig systeem dat planlast met zich meebrengt voor de scholen. Om een reductie van planlast en een vereenvoudiging van de manier van toekenning te bekomen, wordt het systeem voor toekennen van extra werkingsbudget afgestemd op het systeem van het toekennen van extra werkingsbudget voor scholen van B-stroom en BSO, zoals dat voorzien is in de codex secundair onderwijs, artikel 48/3.

Hoofdstuk 19. Slotbepalingen

Artikel 201

Dit artikel geeft aan wanneer de artikelen in werking treden of uitwerking hebben. Waar nodig wordt dit verder toegelicht in de artikelsgewijze toelichting bij het specifieke artikel (cfr supra).

Ten gevolge het advies van de Raad van State zijn enkele inwerkingtredingen aangepast (zie bij de artikelsgewijze toelichting van de desbetreffende artikelen).

Brussel, 8 mei 2026

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Mathias DIEPENDAELE

De Vlaamse minister van Onderwijs, Justitie en Werk,

Zuhal DEMIR

VOORONTWERP VAN DECREET
van 19 december 2025

Vlaamse Regering

Ontwerp van decreet over het onderwijs XXXVI

Op voorstel van de Vlaamse minister van Onderwijs, Justitie en Werk;

Na beraadslaging,

DE VLAAMSE REGERING BESLUIT:

De Vlaamse minister van Onderwijs, Justitie en Werk is ermee belast, in naam van de Vlaamse Regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt:

Hoofdstuk 1. Inleidende bepaling

Artikel 1. Dit decreet regelt een gemeenschapsaangelegenheid.

Hoofdstuk 2. Wijziging van de wet van 4 augustus 1986 tot regeling van de oppensioenstelling van de leden van het onderwijzend personeel van het universitair onderwijs en tot wijziging van andere bepalingen van de onderwijswetgeving

Art. 2. In artikel 2 van de wet van 4 augustus 1986 tot regeling van de oppensioenstelling van de leden van het onderwijzend personeel van het universitair onderwijs en tot wijziging van andere bepalingen van de onderwijswetgeving, gewijzigd bij de decreten van 21 december 2012 en 9 juli 2021, wordt paragraaf 1 opgeheven.

Hoofdstuk 3. Wijzigingen van het decreet rechtspositie personeelsleden gemeenschapsonderwijs van 27 maart 1991

Art. 3. In artikel 3 van het decreet rechtspositie personeelsleden gemeenschapsonderwijs van 27 maart 1991, het laatst gewijzigd bij het decreet van 17 mei 2024, wordt punt 37° opgeheven.

Art. 4. Aan artikel 4, §4, van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 22 juni 2007 en gewijzigd bij de decreten van 15 juni 2018, 6 juli 2018 en 9 juli 2021, worden een derde en een vierde lid toegevoegd, die luiden als volgt:

"Voor de toepassing van hoofdstuk III kan de raad van bestuur de diensten die een personeelslid gepresteerd heeft in een wervingsambt van het bestuurs- en

onderwijzend personeel in een centrum voor volwassenenonderwijs, beschouwen als diensten die gepresteerd zijn in een wervingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel in het gewoon en buitengewoon secundair onderwijs. De raad van bestuur kan daarbij voor een personeelslid diensten in aanmerking nemen voor maximaal 290 dagen, berekend volgens paragraaf 1.

Voor de toepassing van hoofdstuk III kan de raad van bestuur de diensten die een personeelslid gepresteerd heeft in een wervingsambt van het ondersteunend personeel in een centrum voor volwassenenonderwijs, beschouwen als diensten die gepresteerd zijn in een wervingsambt van een personeelscategorie als vermeld in artikel 2, §1. De raad van bestuur kan daarbij voor een personeelslid diensten in aanmerking nemen voor maximaal 290 dagen, berekend volgens paragraaf 1.”.

Art. 5. Aan artikel 20bis van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 15 maart 2019 en gewijzigd bij het decreet van 9 juli 2021, wordt een paragraaf 3 toegevoegd, die luidt als volgt:

“§3. Een scholengemeenschap of een school, als die niet tot een scholengemeenschap behoort, zorgt ervoor dat een startend personeelslid dat in het basis- of secundair onderwijs tijdelijk aangesteld wordt voor bepaalde duur in een wervingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel, het recht op aanvangsbegeleiding, vermeld in paragraaf 1, gedeeltelijk kan uitoefenen tijdens de toegekende opdracht, rekening houdend met de afspraken en de criteria die lokaal worden vastgelegd, vermeld in het vierde lid. Daarbij wijst de scholengemeenschap of school, als die niet tot een scholengemeenschap behoort, het startende personeelslid bij benadering 20% van diens opdracht toe in het kader van die aanvangsbegeleiding. In dat deel van de aanvangsbegeleiding wordt de focus gelegd op klasmanagement en vakdidactiek.

Daarvoor wendt een scholengemeenschap of een school, als die niet tot een scholengemeenschap behoort, de eenheden inductie aan zoals vermeld in artikel 153tricies van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997 en artikel 34/3 van de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010.

Scholen kunnen ook organieke omkadering aanwenden voor dat doel zoals vermeld in artikel 163bis van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997 en artikel 212 van de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010.

Over de aanwending van eenheden inductie of organieke omkadering in de vorm van bijzondere pedagogische taken voor dat doel voor de startende personeelsleden, vermeld in het eerste lid, worden in het bevoegde lokaal comité algemene afspraken onderhandeld. Daarbij worden criteria vastgelegd om te bepalen voor welke groepen startende personeelsleden de eenheden inductie prioritair worden aangewend.

De opdracht van die startende personeelsleden kan nooit meer dan een voltijdse opdracht zijn.”.

Art. 6. In artikel 23 van hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 9 juli 2021, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid worden punt f), punt l) en punt m) opgeheven;

2° het tweede en het derde lid worden opgeheven;3° in het bestaande vierde lid, dat het tweede lid wordt, wordt de zinsnede "na de leeftijdsgrens bedoeld onder f)" opgeheven;

4° aan de bestaande tekst, die paragraf 1 zal vormen, wordt een paragraaf 2 toegevoegd, die luidt als volgt:

"§2. De directeur of, in voorkomend geval, de raad van bestuur of de afgevaardigd bestuurder, in geval van een vormingscentrum, en het personeelslid dat de wettelijke pensioenleeftijd bereikt heeft, kunnen in onderling akkoord een einde maken aan de tijdelijke aanstelling van bepaalde duur. Dat akkoord blijkt uit een geschrift. Het geschrift vermeldt de datum van de beëindiging van de tijdelijke aanstelling van bepaalde duur en wordt door beide partijen ondertekend.".

Art. 7. In artikel 31 van hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 23 november 2023, worden paragraaf 5 en 6 opnieuw opgenomen in de volgende lezing:

"§5. In afwijking van paragraaf 1 kan de raad van bestuur tijdens de schooljaren 2026-2027 tot en met 2030-2031 een personeelslid dat vastbenoemd is in het wervingsambt van leraar secundair volwassenenonderwijs in een centrum voor volwassenenonderwijs, na diens akkoord op 1 september een nieuwe affectatie toewijzen in een vacante betrekking in een wervingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel in het gewoon of buitengewoon secundair onderwijs, op voorwaarde dat het personeelslid beschikt over een vereist of voldoende geacht bekwaamheidsbewijs voor dat ambt. Als het personeelslid de affectatie aanvaardt, heeft het personeelslid voor het volume van de opdracht in het ambt van leraar secundair volwassenenonderwijs waarvoor het personeelslid op 31 augustus voorafgaand aan de affectatie vastbenoemd was, in het ambt van leraar secundair onderwijs recht op de salarisschaal die verbonden was aan het ambt van leraar secundair volwassenenonderwijs, tenzij het bekwaamheidsbewijs waarover het personeelslid beschikt, recht geeft op een gelijke of hogere salarisschaal in dat ambt.

In afwijking van paragraaf 1 kan de raad van bestuur tijdens de schooljaren 2026-2027 tot en met 2030-2031 een personeelslid dat vastbenoemd is in een wervingsambt van het ondersteunend personeel in een centrum voor volwassenenonderwijs, na diens akkoord op 1 september een nieuwe affectatie toewijzen in een vacante betrekking in een wervingsambt van een personeelscategorie als vermeld in artikel 2, §1, op voorwaarde dat het personeelslid beschikt over een vereist of voldoende geacht bekwaamheidsbewijs voor dat wervingsambt. Als het personeelslid de affectatie aanvaardt, heeft het personeelslid voor het volume van de opdracht in het wervingsambt van het ondersteunend personeel waarvoor het personeelslid op 31 augustus voorafgaand aan de affectatie vastbenoemd was, in het wervingsambt van affectatie recht op de salarisschaal die verbonden was aan dat wervingsambt in een centrum voor volwassenenonderwijs, tenzij het bekwaamheidsbewijs waarover het personeelslid beschikt, recht geeft op een gelijke of hogere salarisschaal in het wervingsambt van affectatie.

In afwijking van paragraaf 1 kan de raad van bestuur tijdens de schooljaren 2026-2027 tot en met 2030-2031 een personeelslid dat vastbenoemd is in een selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel in een centrum voor volwassenenonderwijs, na diens akkoord op 1 september een nieuwe affectatie toewijzen in een vacante betrekking in een selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel, op voorwaarde dat het personeelslid beschikt over een vereist of voldoende geacht bekwaamheidsbewijs voor dat ambt. Als het personeelslid de affectatie aanvaardt, heeft het personeelslid voor het volume van de opdracht in het selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel in een centrum voor volwassenenonderwijs waarvoor het personeelslid op 31 augustus voorafgaand aan de affectatie vastbenoemd was, in het selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel van affectatie recht op de salarisschaal die verbonden was aan dat selectie- of bevorderingsambt in een centrum voor volwassenenonderwijs, tenzij het bekwaamheidsbewijs waarover het personeelslid beschikt, recht geeft op een gelijke of hogere salarisschaal in het selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel van affectatie.

§6. In afwijking van paragraaf 1 kan de raad van bestuur tijdens de schooljaren 2026-2027 tot en met 2030-2031 een personeelslid dat vastbenoemd is in het wervingsambt van leraar secundair volwassenenonderwijs in een centrum voor volwassenenonderwijs, op diens verzoek op 1 september een mutatie toewijzen in een vacante betrekking in een wervingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel in het gewoon of buitengewoon secundair onderwijs, op voorwaarde dat het personeelslid beschikt over een vereist of voldoende geacht bekwaamheidsbewijs voor dat ambt. Als het personeelslid de mutatie opneemt, heeft het personeelslid voor het volume van de opdracht in het ambt van leraar secundair volwassenenonderwijs waarvoor het personeelslid op 31 augustus voorafgaand aan de mutatie vastbenoemd was, in het ambt van leraar secundair onderwijs recht op de salarisschaal die verbonden was aan het ambt van leraar secundair volwassenenonderwijs, tenzij het bekwaamheidsbewijs waarover het personeelslid beschikt, recht geeft op een gelijke of hogere salarisschaal in dat ambt.

In afwijking van paragraaf 1 kan de raad van bestuur tijdens de schooljaren 2026-2027 tot en met 2030-2031 een personeelslid dat vastbenoemd is in een wervingsambt van het ondersteunend personeel in een centrum voor volwassenenonderwijs, na diens akkoord op 1 september een mutatie toewijzen in een vacante betrekking in een wervingsambt van een personeelscategorie als vermeld in artikel 2, §1, op voorwaarde dat het personeelslid beschikt over een vereist of voldoende geacht bekwaamheidsbewijs voor dat wervingsambt. Als het personeelslid de mutatie opneemt, heeft het personeelslid voor het volume van de opdracht in het wervingsambt van het ondersteunend personeel waarvoor het personeelslid op 31 augustus voorafgaand aan de mutatie vastbenoemd was, in het wervingsambt van mutatie recht op de salarisschaal die verbonden was aan dat wervingsambt in een centrum voor volwassenenonderwijs, tenzij het bekwaamheidsbewijs waarover het personeelslid beschikt, recht geeft op een gelijke of hogere salarisschaal in het wervingsambt van affectatie.

In afwijking van paragraaf 1 kan de raad van bestuur tijdens de schooljaren 2026-2027 tot en met 2030-2031 een personeelslid dat vastbenoemd is in een selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel in een centrum voor volwassenenonderwijs, na diens akkoord op 1 september een mutatie toewijzen in een vacante betrekking in een selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel, op voorwaarde dat het personeelslid beschikt over een vereist of voldoende geacht bekwaamheidsbewijs voor dat ambt. Als het personeelslid de affectatie aanvaardt, heeft het personeelslid voor het volume van de opdracht in het selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel in een centrum voor volwassenenonderwijs waarvoor het personeelslid op 31 augustus voorafgaand aan de mutatie vastbenoemd was, in het selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel van mutatie recht op de salarisschaal die verbonden was aan dat selectie- of bevorderingsambt in een centrum voor volwassenenonderwijs, tenzij het bekwaamheidsbewijs waarover het personeelslid beschikt, recht geeft op een gelijke of hogere salarisschaal in het selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel van mutatie.”.

Art. 8. In artikel 50, §1bis, van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 8 mei 2009, wordt de zinsnede “na de leeftijdsgrens bedoeld in artikel 23, f),” opgeheven.

Art. 9. In artikel 55vicies/2 van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 25 april 2014 en gewijzigd bij het decreet van 9 juli 2021, wordt paragraaf 1 opgeheven.

Art. 10. In artikel 61, §1, van hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 25 april 2014, wordt het tweede lid opgeheven.

Art. 11. Artikel 77quinquies van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 7 juli 2006, wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 77quinquies. Als een raad van bestuur en, voor het vormingscentrum, de afgevaardigd bestuurder voor een tijdelijk of vastbenoemd personeelslid voor wie volgens artikel 41 van de arbeidswet van 16 maart 1971 een risico is vastgesteld, geen toepassing kunnen maken van de maatregelen, vermeld in artikel 42, §1, eerste lid, 1° of 2°, van de voormelde wet, moeten de raad van bestuur en, voor het vormingscentrum, de afgevaardigd bestuurder dat personeelslid belasten met in haar toestand toelaatbare pedagogische taken of, als het personeelslid niet in het bezit is van een pedagogisch bekwaamheidsbewijs, met in haar toestand toelaatbare administratieve taken in een niet-organieke betrekking in haar ambt in de instelling of het centrum waar het personeelslid is aangesteld of in een andere instelling of een ander centrum van de scholengroep of van de scholengemeenschap.

Tijdens de periode waarin het personeelslid met een niet-organieke betrekking als vermeld in het eerste lid wordt belast, is het personeelslid in dienstactiviteit. Het personeelslid blijft titularis van haar betrekking, behoudt daarbij haar salaris en kan worden vervangen volgens de gebruikelijke vervangingsregeling.”.

Art. 12. In artikel 86 van hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 16 juni 2017, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° er wordt een punt 12° toegevoegd, dat luidt als volgt:

"12° als Medex beslist dat het personeelslid voor onbepaalde tijd medisch ongeschikt is om op een regelmatige wijze zijn functies te vervullen.";

2° aan de bestaande tekst, die paragraaf 1 zal vormen, wordt een paragraaf 2 toegevoegd, die luidt als volgt:

"§2. Als een vastbenoemd personeelslid conform §1, 12°, ontslagen wordt, betaalt het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming de werkgevers- en werknemersbijdragen met het oog op de opname van het personeelslid in de werkloosheidsverzekering, de ziekteverzekering en de moederschapsverzekering.

De duur van de gedekte periode mag de duur van de benoeming van het ontslagen personeelslid niet overschrijden.".

Art. 13. In artikel 88 van hetzelfde decreet, vervangen bij het decreet van 13 juni 2007 en het laatst gewijzigd bij het decreet van 23 november 2023, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid worden punt 2°, punt 5° en punt 6° opgeheven;

2° het tweede en het derde lid worden opgeheven;

3° aan de bestaande tekst, die paragraaf 1 zal vormen, wordt een paragraaf 2 toegevoegd, die luidt als volgt:

"§2. De raad van bestuur of de afgevaardigd bestuurder, in geval van een vormingscentrum, kan een einde maken aan de vaste benoeming of aan de tijdelijke aanstelling van doorlopende duur van een personeelslid dat de wettelijke pensioenleeftijd bereikt heeft. De raad van bestuur of de afgevaardigd bestuurder neemt daarbij een opzeggingstermijn in acht, die gelijk is aan drie maanden per begonnen schijf van tien jaar dienstanciënniteit die het personeelslid heeft verworven. De opzegging wordt gemotiveerd.

Met behoud van de toepassing van het eerste lid, kan het personeelslid bij het voltooien van de opzeggingstermijn voortwerken tot het einde van de maand waarin het personeelslid de opzeggingstermijn volbracht heeft.

De opzeggingstermijn, vermeld in het eerste lid, gaat in op de maandag die volgt op de week waarin de raad van bestuur of de afgevaardigd bestuurder,

in geval van een vormingscentrum, het personeelslid op de hoogte heeft gebracht van het ontslag.

De kennisgeving gebeurt op straffe van nietigheid op een van de volgende wijzen:

1° door aan het personeelslid een geschrift tegen ontvangstbewijs af te geven. De handtekening van het personeelslid op het duplicaat van het geschrift geldt alleen als bericht van kennisneming;
2° met een aangetekende brief die uitwerking heeft de derde werkdag na de datum van de verzending ervan;
3° bij deurwaardersexploot.

Op straffe van nietigheid vermeldt de kennisgeving, vermeld in het vierde lid, het begin en de duur van de opzeggingstermijn.

In afwijking van het eerste lid kunnen de raad van bestuur of de afgevaardigd bestuurder, in geval van een vormingscentrum, en het personeelslid in onderling akkoord een einde maken aan de vaste benoeming of aan de tijdelijke aanstelling van doorlopende duur. Dat akkoord blijkt uit een geschrift. Het geschrift vermeldt de datum van de beëindiging van de vaste benoeming of van de tijdelijke aanstelling van doorlopende duur en wordt door beide partijen ondertekend.”.

Art. 14. Aan hoofdstuk X van hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 23 november 2023, wordt een artikel 88ter toegevoegd, dat luidt als volgt:

“Art. 88ter. De raad van bestuur of de afgevaardigd bestuurder, voor de leden van de pedagogische begeleidingsdienst en het vormingscentrum, mag, met toepassing van artikel 88, §2, alleen eenzijdig een einde maken aan de tijdelijke aanstelling van doorlopende duur of aan de vaste benoeming van een personeelslid om redenen die vreemd zijn aan de uitoefening door het personeelslid van een van de volgende rechten:

1° het recht op omstandigheidsverlof naar aanleiding van de bevalling, vermeld in artikel 4/1 van het besluit van de Vlaamse Regering van 3 juli 2009 betreffende het omstandigheidsverlof, het verlof wegens overmacht, het onbezoldigd ouderschapsverlof en het geboorteverlof in geval van overlijden of hospitalisatie van de moeder voor bepaalde personeelsleden van het onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding en tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 26 april 1990 betreffende het verlof voor verminderde prestaties, gewettigd door sociale of familiale redenen en de afwezigheid voor verminderde prestaties wegens persoonlijke aangelegenheid ten gunste van de personeelsleden van het onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding;

2° het recht op loopbaanonderbreking voor ouderschapsverlof, vermeld in hoofdstuk 3, afdeling 1, van het besluit van de Vlaamse Regering van 9 september 2011 betreffende de loopbaanonderbreking van de personeelsleden van het onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding;

3° het recht op afwezigheid voor verminderde prestaties voor zorgdoeleinden, vermeld in artikel 10 van het besluit van de Vlaamse regering van 26 april 1990 betreffende het verlof en de afwezigheid voor verminderde prestaties;

4° het recht om een flexibele werkregeling aan te vragen, vermeld in artikel 12undecies van dit decreet;

5° het recht om een nevenactiviteit uit te oefenen binnen de grenzen van de cumulatieregeling en de regeling rond onverenigbaarheden van het schoolbestuur, geregeld in een reglement of in het arbeidsreglement van het schoolbestuur;

6° het recht op een nieuwe affectatie of mutatie, vermeld in hoofdstuk III, afdeling IV, van dit decreet.

Het principe, vermeld in het eerste lid, gaat in op de dag van de aanvraag van een van de rechten, vermeld in het eerste lid, met uitzondering van het recht op loopbaanonderbreking voor ouderschapsverlof, dat ingaat op de dag van de geboorte van het kind. Het verbod eindigt dertig dagen na de uiterste datum van de uitoefening van het recht.

De raad van bestuur of de afgevaardigd bestuurder, voor de leden van de pedagogische begeleidingsdienst en het vormingscentrum, deelt het personeelslid schriftelijk mee wat de redenen voor het ontslag zijn. Als de ingeroepen redenen niet vreemd zijn aan de uitoefening van het recht waarvan het personeelslid gebruikmaakt of als er geen reden opgegeven is, betaalt de raad van bestuur aan het personeelslid aanvullend op de opzeggingstermijn een forfaitaire vergoeding die gelijk is aan het brutoloon voor zes maanden. Die vergoeding mag bij het ontslag van een personeelslid dat gebruikmaakt van het recht op omstandigheidsverlof naar aanleiding van de bevalling, het recht op loopbaanonderbreking voor ouderschapsverlof en het recht om een nevenactiviteit uit te oefenen, niet samen genoten worden met andere vergoedingen die in het kader van een bijzondere beschermingsprocedure tegen ontslag zijn bepaald.

Elke handeling van de raad van bestuur of de afgevaardigd bestuurder, voor de leden van de pedagogische begeleidingsdienst en het vormingscentrum, na afloop van de periode, vermeld in het tweede lid, die als doel heeft om de aanstelling te beëindigen waarvoor tijdens de periode, vermeld in het tweede lid, voorbereidingen zijn getroffen, wordt gelijkgesteld met een ontslag door de raad van bestuur of de afgevaardigd bestuurder, voor de leden van de pedagogische begeleidingsdienst en het vormingscentrum, als vermeld in het eerste lid. Onder treffen van enige voorbereiding wordt ook het nemen van de ontslagbeslissing begrepen.”.

Hoofdstuk 4. Wijzigingen van het decreet rechtspositie personeelsleden gesubsidieerd onderwijs van 27 maart 1991

Art. 15. In artikel 5 van het decreet rechtspositie personeelsleden gesubsidieerd onderwijs van 27 maart 1991, het laatst gewijzigd bij het decreet van 16 juni 2023, wordt punt 27° opgeheven.

Art. 16. Aan artikel 6, §4, van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 22 juni 2007 en gewijzigd bij de decreten van 15 juni 2018, 6 juli 2018 en 9 juli 2021, worden een derde en een vierde lid toegevoegd, die luiden als volgt:

"Voor de toepassing van hoofdstuk III kan de inrichtende macht de diensten die een personeelslid gepresteerd heeft in een wervingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel in een centrum voor volwassenenonderwijs, beschouwen als diensten die gepresteerd zijn in een wervingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel in het gewoon en buitengewoon secundair onderwijs. De inrichtende macht kan daarbij voor een personeelslid diensten in aanmerking nemen voor maximaal 290 dagen, berekend volgens paragraaf 1.

Voor de toepassing van hoofdstuk III kan de raad van bestuur de diensten die een personeelslid gepresteerd heeft in een wervingsambt van het ondersteunend personeel in een centrum voor volwassenenonderwijs, beschouwen als diensten die gepresteerd zijn in een wervingsambt van een personeelscategorie als vermeld in artikel 4, §1. De raad van bestuur kan daarbij voor een personeelslid diensten in aanmerking nemen voor maximaal 290 dagen, berekend volgens paragraaf 1.".

Art. 17. Aan artikel 20bis van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 15 maart 2019 en gewijzigd bij het decreet van 9 juli 2021, wordt een paragraaf 3 toegevoegd, die luidt als volgt:

"§3. Een scholengemeenschap of een school, als die niet tot een scholengemeenschap behoort, zorgt ervoor dat een startend personeelslid dat in het basis- of secundair onderwijs tijdelijk aangesteld wordt voor bepaalde duur in een wervingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel, het recht op aanvangsbegeleiding, vermeld in paragraaf 1, gedeeltelijk kan uitoefenen tijdens de toegekende opdracht, rekening houdend met de afspraken en de criteria die lokaal worden vastgelegd, vermeld in het vierde lid. Daarbij wijst de scholengemeenschap of school, als die niet tot een scholengemeenschap behoort, het startende personeelslid bij benadering 20% van diens opdracht toe in het kader van die aanvangsbegeleiding. In dat deel van de aanvangsbegeleiding wordt de focus gelegd op klasmanagement en vakdidactiek.

Daarvoor wendt een scholengemeenschap of een school, als die niet tot een scholengemeenschap behoort, de eenheden inductie aan zoals vermeld in artikel 153tricies van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997 en artikel 34/3 van de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010.

Scholen kunnen ook organieke omkadering aanwenden voor dat doel zoals vermeld in artikel 163bis van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997 en artikel 212 van de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010.

Over de aanwending van eenheden inductie of organieke omkadering in de vorm van bijzondere pedagogische taken voor dat doel voor de startende personeelsleden, vermeld in het eerste lid, worden in het bevoegde lokaal comité algemene afspraken onderhandeld. Daarbij worden criteria vastgelegd om te bepalen voor welke groepen startende personeelsleden de eenheden inductie prioritair worden aangewend.

De opdracht van die startende personeelsleden kan nooit meer dan een voltijdse opdracht zijn.”.

Art. 18. In artikel 21 van hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 9 juli 2021, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 1, eerste lid, worden punt g), punt i) en punt j) opgeheven;

2° in paragraaf 1 worden het tweede en het derde lid opgeheven;

3° in paragraaf 1 wordt het vierde lid vervangen door wat volgt:

“Om tegemoet te komen aan een tekort op de arbeidsmarkt, kan de Vlaamse Regering de voorwaarden bepalen waaronder een definitief gepensioneerde als tijdelijk personeelslid in een wervingsambt kan worden aangesteld. Die aanstelling gebeurt met behoud van de toepassing van de bepalingen van dit decreet. Het personeelslid wordt aangesteld voor een bepaalde duur en verwerft geen recht op een tijdelijke aanstelling van doorlopende duur.”;

4° er wordt een paragraaf 1/1 ingevoegd, die luidt als volgt:

“§1/1. De inrichtende macht en het personeelslid dat de wettelijke pensioenleeftijd bereikt heeft, kunnen in onderling akkoord een einde maken aan de tijdelijke aanstelling van bepaalde duur. Dat akkoord blijkt uit een geschrift. Het geschrift vermeldt de datum van de beëindiging van de tijdelijke aanstelling van bepaalde duur en wordt door beide partijen ondertekend.”.

Art. 19. In artikel 42, §1bis, van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 8 mei 2009, wordt de zinsnede “na de leeftijdsgrens bedoeld in artikel 21, §1, g),” opgeheven.

Art. 20. In artikel 44quinquiesdecies/2 van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 25 april 2014 en gewijzigd bij het decreet van 9 juli 2021, wordt paragraaf 1 opgeheven.

Art. 21. In artikel 45 van hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 23 november 2023, worden paragraaf 5 en 6 opnieuw opgenomen in de volgende lezing:

“§5. In afwijking van paragraaf 2 kan de inrichtende macht tijdens de schooljaren 2026-2027 tot en met 2030-2031 een personeelslid dat vastbenoemd is in het wervingsambt van leraar secundair volwassenenonderwijs in een centrum voor volwassenenonderwijs, na diens akkoord op 1 september een nieuwe affectatie toewijzen in een vacante betrekking in een wervingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel in het gewoon of buitengewoon secundair onderwijs, op voorwaarde dat het personeelslid beschikt over een vereist of voldoende geacht

bekwaamheidsbewijs voor dat ambt. Als het personeelslid de affectatie aanvaardt, heeft het personeelslid voor het volume van de opdracht in het ambt van leraar secundair volwassenenonderwijs waarvoor het personeelslid op 31 augustus voorafgaand aan de affectatie vastbenoemd was, in het ambt van leraar secundair onderwijs recht op de salarisschaal die verbonden was aan het ambt van leraar secundair volwassenenonderwijs, tenzij het bekwaamheidsbewijs waarover het personeelslid beschikt, recht geeft op een gelijke of hogere salarisschaal in dat ambt.

In afwijking van paragraaf 2 kan de inrichtende macht tijdens de schooljaren 2026-2027 tot en met 2030-2031 een personeelslid dat vastbenoemd is in een wervingsambt van het ondersteunend personeel in een centrum voor volwassenenonderwijs, na diens akkoord op 1 september een nieuwe affectatie toewijzen in een vacante betrekking in een wervingsambt van een personeelscategorie als vermeld in artikel 4, §1, op voorwaarde dat het personeelslid beschikt over een vereist of voldoende geacht bekwaamheidsbewijs voor dat wervingsambt. Als het personeelslid de affectatie aanvaardt, heeft het personeelslid voor het volume van de opdracht in het wervingsambt van het ondersteunend personeel waarvoor het personeelslid op 31 augustus voorafgaand aan de affectatie vastbenoemd was, in het wervingsambt van affectatie recht op de salarisschaal die verbonden was aan dat wervingsambt in een centrum voor volwassenenonderwijs, tenzij het bekwaamheidsbewijs waarover het personeelslid beschikt, recht geeft op een gelijke of hogere salarisschaal in het wervingsambt van affectatie.

In afwijking van paragraaf 2 kan de inrichtende macht tijdens de schooljaren 2026-2027 tot en met 2030-2031 een personeelslid dat vastbenoemd is in een selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel in een centrum voor volwassenenonderwijs, na diens akkoord op 1 september een nieuwe affectatie toewijzen in een vacante betrekking in een selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel, op voorwaarde dat het personeelslid beschikt over een vereist of voldoende geacht bekwaamheidsbewijs voor dat ambt. Als het personeelslid de affectatie aanvaardt, heeft het personeelslid voor het volume van de opdracht in het selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel in een centrum voor volwassenenonderwijs waarvoor het personeelslid op 31 augustus voorafgaand aan de affectatie vastbenoemd was, in het selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel van affectatie recht op de salarisschaal die verbonden was aan dat selectie- of bevorderingsambt in een centrum voor volwassenenonderwijs, tenzij het bekwaamheidsbewijs waarover het personeelslid beschikt, recht geeft op een gelijke of hogere salarisschaal in het selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel van affectatie.

§6. In afwijking van paragraaf 1 kan de inrichtende macht tijdens de schooljaren 2026-2027 tot en met 2030-2031 een personeelslid dat vastbenoemd is in het wervingsambt van leraar secundair volwassenenonderwijs in een centrum voor volwassenenonderwijs, op diens verzoek op 1 september een mutatie toewijzen in een vacante betrekking in een wervingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel in het gewoon of buitengewoon secundair onderwijs, op voorwaarde dat het personeelslid beschikt over een vereist of voldoend geacht

bekwaamheidsbewijs voor dat ambt. Als het personeelslid de mutatie opneemt, heeft het personeelslid voor het volume van de opdracht in het ambt van leraar secundair volwassenenonderwijs waarvoor het personeelslid op 31 augustus voorafgaand aan de mutatie vastbenoemd was, in het ambt van leraar secundair onderwijs recht op de salarisschaal die verbonden was aan het ambt van leraar secundair volwassenenonderwijs, tenzij het bekwaamheidsbewijs waarover het personeelslid beschikt, recht geeft op een gelijke of hogere salarisschaal in dat ambt.

In afwijking van paragraaf 1 kan de inrichtende macht tijdens de schooljaren 2026-2027 tot en met 2030-2031 een personeelslid dat vast benoemd is in een wervingsambt van het ondersteunend personeel in een centrum voor volwassenenonderwijs, na diens akkoord op 1 september een mutatie toewijzen in een vacante betrekking in een wervingsambt van een personeelscategorie als vermeld in artikel 4, §1, op voorwaarde dat het personeelslid beschikt over een vereist of voldoende geacht bekwaamheidsbewijs voor dat wervingsambt. Als het personeelslid de mutatie opneemt, heeft het personeelslid voor het volume van de opdracht in het wervingsambt van het ondersteunend personeel waarvoor het personeelslid op 31 augustus voorafgaand aan de mutatie vastbenoemd was, in het wervingsambt van mutatie recht op de salarisschaal die verbonden was aan dat wervingsambt in een centrum voor volwassenonderwijs, tenzij het bekwaamheidsbewijs waarover het personeelslid beschikt, recht geeft op een gelijke of hogere salarisschaal in het wervingsambt van affectatie.

In afwijking van paragraaf 2 kan de inrichtende macht tijdens de schooljaren 2026-2027 tot en met 2030-2031 een personeelslid dat vastbenoemd is in een selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel in een centrum voor volwassenenonderwijs, na diens akkoord op 1 september een mutatie toewijzen in een vacante betrekking in een selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel, op voorwaarde dat het personeelslid beschikt over een vereist of voldoende geacht bekwaamheidsbewijs voor dat ambt. Als het personeelslid de affectatie aanvaardt, heeft het personeelslid voor het volume van de opdracht in het selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel in een centrum voor volwassenenonderwijs waarvoor het personeelslid op 31 augustus voorafgaand aan de mutatie vastbenoemd was, in het selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel van mutatie recht op de salarisschaal die verbonden was aan dat selectie- of bevorderingsambt in een centrum voor volwassenenonderwijs, tenzij het bekwaamheidsbewijs waarover het personeelslid beschikt, recht geeft op een gelijke of hogere salarisschaal in het selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel van mutatie.”.

Art. 22. Artikel 51quinquies van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 7 juli 2006, wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 51quinquies. Als een inrichtende macht voor een tijdelijk of vastbenoemd personeelslid voor wie volgens artikel 41 van de arbeidswet van 16 maart 1971 een risico is vastgesteld, geen toepassing kan maken van de maatregelen, vermeld in artikel 42, §1, eerste lid, 1° of 2°, van de voormelde wet, moet de

inrichtende macht dat personeelslid belasten met in haar toestand toelaatbare pedagogische taken of, als het personeelslid niet in het bezit is van een pedagogisch bekwaamheidsbewijs, met in haar toestand toelaatbare administratieve taken in een niet-organieke betrekking in haar ambt in de instelling of het centrum waar het personeelslid is aangesteld of in een andere instelling of een ander centrum van de inrichtende macht of van de scholengemeenschap.

Tijdens de periode waarin het personeelslid met een niet-organieke betrekking als vermeld in het eerste lid wordt belast, is het personeelslid in dienstactiviteit. Het personeelslid blijft titularis van haar betrekking, behoudt daarbij haar salaris en kan worden vervangen volgens de gebruikelijke vervangingsregeling.".

Art. 23. In artikel 60 van hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 16 juni 2017, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° er wordt een punt 12° toegevoegd, dat luidt als volgt:

"12° als Medex beslist dat het personeelslid voor onbepaalde tijd medisch ongeschikt is om op een regelmatige wijze zijn functies te vervullen.";

2° aan de bestaande tekst, die paragraaf 1 zal vormen, wordt een paragraaf 2 toegevoegd, die luidt als volgt:

"§2. Als een vastbenoemd personeelslid conform §1, 12°, ontslagen wordt, betaalt het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming de werkgevers- en werknemersbijdragen met het oog op de opname van het personeelslid in de werkloosheidsverzekering, de ziekteverzekering en de moederschapsverzekering.

De duur van de gedekte periode mag de duur van de benoeming van het ontslagen personeelslid niet overschrijden.".

Art. 24. In artikel 62 van hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 23 november 2023, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid worden punt 2°, punt 4° en punt 5° opgeheven;

2° het tweede en het derde lid worden opgeheven;

3° aan de bestaande tekst, die paragraaf 1 zal vormen, wordt een paragraaf 2 toegevoegd, die luidt als volgt:

"§2. De inrichtende macht kan een einde maken aan de vaste benoeming of aan de tijdelijke aanstelling van doorlopende duur van een personeelslid dat de wettelijke pensioenleeftijd bereikt heeft. De inrichtende macht neemt daarbij een opzeggingstermijn in acht, die gelijk is aan drie maanden per begonnen schijf van tien jaar dienstanciënniteit die het personeelslid heeft verworven. De opzegging wordt gemotiveerd.

Met behoud van de toepassing van het eerste lid, kan het personeelslid bij het voltooien van de opzeggingstermijn voortwerken tot het einde van de maand waarin het personeelslid de opzeggingstermijn volbracht heeft.

De opzeggingstermijn, vermeld in het eerste lid, gaat in op de maandag die volgt op de week waarin de inrichtende macht het personeelslid op de hoogte heeft gebracht van het ontslag.

De kennisgeving gebeurt op straffe van nietigheid op een van de volgende wijzen:

1° door aan het personeelslid een geschrift tegen ontvangstbewijs af te geven. De handtekening van het personeelslid op het duplicaat van het geschrift geldt alleen als bericht van kennisneming;
2° met een aangetekende brief die uitwerking heeft de derde werkdag na de datum van de verzending ervan;
3° bij deurwaardersexploot.

Op straffe van nietigheid vermeldt de kennisgeving, vermeld in het vierde lid, het begin en de duur van de opzeggingstermijn.

In afwijking van het eerste lid kunnen de inrichtende macht en het personeelslid in onderling akkoord een einde maken aan de vaste benoeming of aan de tijdelijke aanstelling van doorlopende duur. Dat akkoord blijkt uit een geschrift. Het geschrift vermeldt de datum van de beëindiging van de vaste benoeming of van de tijdelijke aanstelling van doorlopende duur en wordt door beide partijen ondertekend.”.

Art. 25. Aan titel II, hoofdstuk VII, van hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 23 november 2023, wordt een artikel 62ter toegevoegd, dat luidt als volgt:

“Art. 62ter. Het schoolbestuur mag, met toepassing van artikel 62, §2, alleen eenzijdig een einde maken aan de aanstelling of benoeming van een personeelslid om redenen die vreemd zijn aan de uitoefening door het personeelslid van een van de volgende rechten:

1° het recht op omstandigheidsverlof naar aanleiding van de bevalling, vermeld in artikel 4/1 van het besluit van de Vlaamse Regering van 3 juli 2009 betreffende het omstandigheidsverlof, het verlof wegens overmacht, het onbezoldigd ouderschapsverlof en het geboorteverlof in geval van overlijden of hospitalisatie van de moeder voor bepaalde personeelsleden van het onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding en tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 26 april 1990 betreffende het verlof voor verminderde prestaties, gewettigd door sociale of familiale redenen en de afwezigheid voor verminderde prestaties wegens persoonlijke aangelegenheid ten gunste van de personeelsleden van het onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding;

2° het recht op loopbaanonderbreking voor ouderschapsverlof, vermeld in hoofdstuk 3, afdeling 1, van het besluit van de Vlaamse Regering van 9 september 2011 betreffende de loopbaanonderbreking van de personeelsleden van het onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding;

3° het recht op afwezigheid voor verminderde prestaties voor zorgdoeleinden, vermeld in artikel 10 van het besluit van de Vlaamse regering van 26 april 1990 betreffende het verlof en de afwezigheid voor verminderde prestaties;

4° het recht om een flexibele werkregeling aan te vragen, vermeld in artikel 12undecies van dit decreet;

5° het recht om een nevenactiviteit uit te oefenen, binnen de grenzen van de cumulatieregeling en de regeling rond onverenigbaarheden van het schoolbestuur, geregeld in een reglement of in het arbeidsreglement van het schoolbestuur;

6° het recht op een nieuwe affectatie of mutatie, vermeld in hoofdstuk V van dit decreet.

Het principe, vermeld in het eerste lid, gaat in op de dag van de aanvraag van een van de rechten, vermeld in het eerste lid, met uitzondering van het recht op ouderschapsverlof, dat ingaat op de dag van de geboorte van het kind. Het verbod eindigt dertig dagen na de uiterste datum van de uitoefening van het recht.

Het schoolbestuur deelt het personeelslid schriftelijk mee wat de redenen voor het ontslag zijn. Als de ingeroepen redenen niet vreemd zijn aan de uitoefening van het recht waarvan het personeelslid gebruikmaakt of als er geen reden opgegeven is, betaalt het schoolbestuur aan het personeelslid aanvullend op de opzeggingstermijn een forfaitaire vergoeding die gelijk is aan het brutoloon voor zes maanden. Die vergoeding mag bij het ontslag van een personeelslid dat gebruikmaakt van het recht op omstandigheidsverlof naar aanleiding van de bevalling, het recht op loopbaanonderbreking voor ouderschapsverlof en het recht om een nevenactiviteit uit te oefenen niet samen genoten worden met andere vergoedingen die in het kader van een bijzondere beschermingsprocedure tegen ontslag zijn bepaald.

Elke handeling van het schoolbestuur na afloop van de periode, vermeld in het tweede lid, die als doel heeft om de aanstelling te beëindigen waarvoor tijdens de periode, vermeld in het tweede lid, voorbereidingen zijn getroffen, wordt gelijkgesteld met een ontslag door het schoolbestuur als vermeld in het eerste lid. Onder treffen van enige voorbereiding wordt ook het nemen van de ontslagbeslissing begrepen.”.

Art. 26. In artikel 64 van hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 25 april 2014, wordt het derde lid opgeheven.

Hoofdstuk 5. Wijziging van het van het decreet van 1 december 1993 betreffende de inspectie en de begeleiding van de levensbeschouwelijke vakken

Art. 27. In artikel 22 van het decreet van 1 december 1993 betreffende de inspectie en de begeleiding van de levensbeschouwelijke vakken, gewijzigd bij de decreten van 8 mei 2009 en 21 december 2012, wordt paragraaf 3 vervangen door wat volgt:

"§3. Artikel 149, §3, artikel 150 en 151 van het decreet van 8 mei 2009 betreffende de kwaliteit van het onderwijs zijn van toepassing op de leden van de inspectie en de begeleiding van de levensbeschouwelijke vakken. In het geval van een ontslag met toepassing van artikel 149, §3 meldt de Vlaamse Regering dat aan de erkende instantie van de betrokken godsdienst of aan de erkende vereniging van de niet-confessionele gemeenschap.".

Art. 28. Aan titel II, hoofdstuk II, afdeling 8, van hetzelfde decreet, gewijzigd bij de decreten van 8 mei 2009 en 21 december 2012, wordt een artikel 22/1 toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. 22/1. De Vlaamse Regering mag, met toepassing van artikel 22, alleen eenzijdig een einde maken aan de aanstelling of benoeming van een lid van de inspectie en begeleiding van de levensbeschouwelijke vakken om redenen die vreemd zijn aan de uitoefening door het personeelslid van een van de volgende rechten:

1° het recht op omstandigheidsverlof naar aanleiding van de geboorte, vermeld in artikel 4/1 van het besluit van de Vlaamse Regering van 3 juli 2009 betreffende het omstandigheidsverlof, het verlof wegens overmacht, het onbezoldigd ouderschapsverlof en het geboorteverlof in geval van overlijden of hospitalisatie van de moeder voor bepaalde personeelsleden van het onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding en tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 26 april 1990 betreffende het verlof voor verminderde prestaties, gewettigd door sociale of familiale redenen en de afwezigheid voor verminderde prestaties wegens persoonlijke aangelegenheid ten gunste van de personeelsleden van het onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding;

2° het recht op loopbaanonderbreking voor ouderschapsverlof, vermeld in hoofdstuk 3, afdeling 1, van het besluit van de Vlaamse Regering van 9 september 2011 betreffende de loopbaanonderbreking van de personeelsleden van het onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding;

3° het recht op afwezigheid voor verminderde prestaties voor zorgdoeleinden, vermeld in artikel 10 van het besluit van de Vlaamse regering van 26 april 1990 betreffende het verlof en de afwezigheid voor verminderde prestaties;

4° het recht om een flexibele werkregeling aan te vragen, vermeld in artikel 9/1 van dit decreet;

5° het recht om een nevenactiviteit uit te oefenen, binnen de grenzen van de cumulatieregeling en de regeling rond onverenigbaarheden van de inspectie, vermeld in artikel 59 van het decreet van 8 mei 2009 betreffende de kwaliteit van onderwijs, of geregeld in een reglement of in het arbeidsreglement van de inspectie;

6° het recht op een ambtswijziging, als dat opgenomen is in een reglement of in het arbeidsreglement van de inspectie.

Het principe, vermeld in het eerste lid, gaat in op de dag van de aanvraag van een van de rechten, vermeld in het eerste lid, met uitzondering van het recht op loopbaanonderbreking voor ouderschapsverlof dat ingaat op de dag van de geboorte van het kind. Het verbod eindigt dertig dagen na de uiterste datum van de uitoefening van het recht.

De Vlaamse Regering deelt het personeelslid schriftelijk mee wat de redenen voor het ontslag zijn. Als de ingeroepen redenen niet vreemd zijn aan de uitoefening van het recht waarvan het personeelslid gebruik maakt of als er geen reden opgegeven is, krijgt het personeelslid aanvullend op de opzegtermijn een forfaitaire vergoeding die gelijk is aan het brutoloon voor zes maanden. Die vergoeding mag bij het ontslag van een personeelslid dat gebruik maakt van het recht op omstandigheidsverlof naar aanleiding van de geboorte, het recht op loopbaanonderbreking voor ouderschapsverlof en het recht om een nevenactiviteit uit te oefenen niet samen genoten worden met andere vergoedingen die in het kader van een bijzondere beschermingsprocedure tegen ontslag zijn bepaald.

Elke handeling van de Vlaamse Regering na afloop van de periode, vermeld in het tweede lid, die als doel heeft om de aanstelling te beëindigen waarvoor tijdens de periode, vermeld in het tweede lid, voorbereidingen zijn getroffen, wordt gelijkgesteld met een ontslag door de Vlaamse Regering als vermeld in het eerste lid. Onder treffen van enige voorbereiding wordt ook het nemen van de ontslagbeslissing begrepen.”.

Hoofdstuk 6. Wijzigingen van het decreet van 20 juni 1996 betreffende de subsidiëring van ouderkoepelverenigingen

Art. 29. In het opschrift van het decreet van 20 juni 1996 betreffende de subsidiëring van ouderkoepelverenigingen, gewijzigd bij het decreet van 2 april 2004, wordt het woord “ouderkoepelverenigingen” vervangen door de woorden “een aanspreekpunt voor ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie”.

Art. 30. In artikel 2 van hetzelfde decreet, vervangen bij het decreet van 17 juni 2016, wordt punt 1° opgeheven.

Art. 31. Artikel 3 van hetzelfde decreet, vervangen bij het decreet van 17 juni 2016, wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 3. Een aanspreekpunt voor ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie is een vereniging zonder winstoogmerk, waarvan de statuten ten minste de volgende doelstellingen omvatten:

1° ouderwerkingen, ouderraden, ouders in schoolraden en ouders van leerlingen in het basis- en het secundair onderwijs van alle onderwijsnetten ondersteunen en begeleiden;

2° ouderwerkingen, ouderraden, ouders in schoolraden en ouders van leerlingen in het basis- en het secundair onderwijs van alle onderwijsnetten informeren en sensibiliseren;

3° de mening van ouders kenbaar maken en hun belangen behartigen in diverse overlegorganen, waaronder de VLOR.”.

Art. 32. In artikel 4 van hetzelfde decreet, vervangen bij het decreet van 17 juni 2016 en gewijzigd bij het decreet van 19 april 2024, worden paragraaf 1 en 2 vervangen door wat volgt:

“§1. Binnen de beschikbare begrotingskredieten subsidieert de Vlaamse Regering een aanspreekpunt voor ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie. De Vlaamse Regering sluit met het gekozen aanspreekpunt telkens voor een periode van drie jaar een beheersovereenkomst. Die beheersovereenkomst bevat ten minste:

1° de doelstellingen en indicatoren;
2° de planning, rapportering en opvolging van de werkzaamheden, met toepassing van paragraaf 2;
3° de aanwending van de subsidie, met toepassing van paragraaf 3.

De Vlaamse Regering kan de beheersovereenkomst die ze met het gekozen aanspreekpunt voor ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie heeft afgesloten, uitzonderlijk en eenmalig verlengen met één jaar om de continuïteit in de werking van het gekozen aanspreekpunt voor ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie te waarborgen.

§2. De planning omvat een driejarig werkingsprogramma met overeenstemmende begroting en, jaarlijks, een actieplan met overeenstemmende begroting. Het driejarige werkingsprogramma is maximaal afgestemd op de strategische en operationele doelstellingen en indicatoren uit de beheersovereenkomst. Het jaarlijks op te stellen actieplan is maximaal afgestemd op de inhoud en de indicatoren van het driejarige werkingsprogramma en vermeldt concrete acties.

De jaarlijkse rapportering over de werking en realisatie van de strategische en operationele doelstellingen en de indicatoren gebeurt aan de hand van een inhoudelijk verslag en van een financieel verslag. Het inhoudelijke verslag is maximaal afgestemd op de inhoud van het jaaractieplan en bevat een duidelijk overzicht van de gerealiseerde acties. Het financiële verslag betreft alle inkomsten en alle uitgaven.

Een stuurgroep, opgericht door het Departement Onderwijs en Vorming van de Vlaamse overheid, staat in voor de periodieke opvolging van de uitvoering van de beheersovereenkomst.”;

Art. 33. Artikel 5 van hetzelfde decreet, vervangen bij het decreet van 17 juni 2016, wordt opgeheven.

Hoofdstuk 7. Wijzigingen van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997

Art. 34. In artikel 3, 4°, van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997, gewijzigd bij het decreet van 19 april 2024, wordt de zinsnede "artikel 2.1 van het koninklijk besluit van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer" vervangen door de zinsnede "artikel 2, I, 1, van het koninklijk besluit van 3 juni 2024 betreffende de code van de openbare weg".

Art. 35. In artikel 12/1 van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 17 juni 2016 en gewijzigd bij de decreten van 3 juli 2020 en 3 februari 2023, wordt paragraaf 1 vervangen door wat volgt:

"§1. Leerlingen die zes jaar worden vóór 1 januari van het lopende schooljaar kunnen nog één schooljaar toegelaten worden tot een erkende school voor het Nederlandstalig kleuteronderwijs als ze het kleuteronderwijs conform artikel 13 niet met vrucht beëindigd hebben of het voorafgaande schooljaar niet ingeschreven waren in een erkende school voor het Nederlandstalig kleuteronderwijs. Leerlingen die zes jaar worden vóór 1 januari van het lopende schooljaar en die het kleuteronderwijs wel met vrucht beëindigd hebben, kunnen zich niet meer inschrijven in een erkende school voor het Nederlandstalig kleuteronderwijs, tenzij na gunstige beslissing van de klassenraad van de school waar de leerling het voorafgaande schooljaar kleuteronderwijs heeft gevolgd of van de klassenraad kleuteronderwijs van de school waar de leerling zich wil inschrijven. De klassenraad neemt een beslissing op verzoek van de ouders. De klassenraad geeft de ouders toelichting bij de beslissing.

De beslissing over toelating van de leerlingen door de klassenraad van de school waar de leerling zich wil inschrijven, wordt uiterlijk vijftien kalenderdagen na de aanvang van de regelmatige lesbijwoning genomen. De leerlingen worden ingeschreven onder ontbindende voorwaarde. Bij overschrijding van de termijn is de leerling toegelaten. De inschrijving onder ontbindende voorwaarde wordt ontbonden de dag na de mededeling van de ongunstige beslissing van de klassenraad kleuteronderwijs aan de ouders. Bij schoolverandering in de loop van het schooljaar wordt de beslissing van de klassenraad overgedragen naar de nieuwe school.

Leerlingen die zes jaar worden voor 1 januari van het lopende schooljaar kunnen nog één schooljaar toegelaten worden tot een school voor Franstalig onderwijs in de rand- en taalgrensgemeenten die deel uitmaken van het Nederlandse taalgebied, na gunstige beslissing van de klassenraad kleuteronderwijs.".

Art. 36. Artikel 13 van hetzelfde decreet, opgeheven door het decreet van 9 juli 2021, wordt opnieuw opgenomen in de volgende lezing:

"Art. 13. §1. Voor leerlingen die ingeschreven zijn in het Nederlandstalig erkend kleuteronderwijs en die vijf jaar zijn vóór 1 januari van het lopende schooljaar evalueert de klassenraad kleuteronderwijs of die leerlingen in voldoende mate de doelen uit het leerplan die de te bereiken minimumdoelen, vermeld in artikel 44, §1, 3°, beogen, hebben bereikt. Daarnaast wordt rekening gehouden met de

mate waarin die leerlingen de doelen uit het leerplan die de na te streven minimumdoelen, vermeld in artikel 44, §1, 2°, beogen, hebben nagestreefd.

De leerlingenevaluatie resulteert in de beslissing van de klassenraad over het al dan niet met vrucht beëindigen van het gewoon kleuteronderwijs.

§2. In afwijking van paragraaf 1 geldt voor leerlingen met een IAC-verslag die ingeschreven zijn in het gewoon Nederlandstalige kleuteronderwijs en die vijf jaar worden vóór 1 januari van het lopende schooljaar of de leerlingen in voldoende mate de doelen van het individueel aangepast curriculum hebben nagestreefd.

De leerlingenevaluatie, resulteert in een beslissing of de leerling al dan niet het kleuteronderwijs met vrucht heeft beëindigd.

§3. Op initiatief van de klassenraad kunnen ook leerlingen die nog geen vijf jaar zijn vóór 1 januari van het lopende schooljaar, geëvalueerd worden door de klassenraad conform de doelen, vermeld in paragraaf 1. De leerlingenevaluatie resulteert in de beslissing van de klassenraad over het al dan niet met vrucht beëindigen van het gewoon kleuteronderwijs.

§4. Bij een beslissing van de klassenraad over het met vrucht beëindigen van het gewoon Nederlandstalig kleuteronderwijs, vermeld in paragraaf 1 tot en met 3, geldt altijd een vermoeden van deskundigheid.

§5. Bij een beslissing van de klassenraad kleuteronderwijs over het al dan niet met vrucht beëindigen van het gewoon Nederlandstalig kleuteronderwijs, vermeld in paragraaf 1 en paragraaf 3, beslist de klassenraad kleuteronderwijs of de leerling in het volgend schooljaar een taalintegratietraject als vermeld in artikel 11quater, §3, moet volgen in het gewoon kleuteronderwijs of in het gewoon lager onderwijs.

Voor leerlingen die ingeschreven zijn in het Nederlandstalig kleuteronderwijs en die zes jaar worden vóór 1 januari van het lopend schooljaar beslist de klassenraad kleuteronderwijs of die leerlingen een taalintegratietraject als vermeld in artikel 11quater, §3, in het gewoon lager onderwijs moeten volgen.

In afwijking van het eerste lid hoeft er voor een leerling zonder IAC-verslag die doof of slechthorend is als vermeld in artikel 37/8, §5, of artikel 37/45, §5, en die ingeschreven is in de taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal, en voor een leerling die speciale onderwijsleermiddelen in de vorm van tolken ter beschikking krijgt als vermeld in artikel 91, §1 en §2, geen beslissing tot het volgen van een taalintegratietraject te worden genomen.

§6. De beslissing over het al dan niet met vrucht beëindigen van het kleuteronderwijs, vermeld in paragraaf 1 tot en met 3, wordt genomen in de periode vanaf de vijfde laatste lesdag van de maand juni tot en met 30 juni, wordt gemotiveerd en wordt uiterlijk op 30 juni aan de ouders meegedeeld. De ouders worden geacht die beslissing uiterlijk op 1 juli in ontvangst te hebben genomen. Bij de mededeling van de beslissing wordt ook vermeld of de leerling een taalintegratietraject als vermeld in paragraaf 5, eerste lid, moet volgen.

Voor leerlingen die voor 1 januari van het lopende schooljaar 6 jaar zijn geworden en waarvoor dus alleen een beslissing over het opleggen van het taalintegratietraject genomen wordt als vermeld in paragraaf 5, tweede lid, wordt de beslissing tot het opleggen van een taalintegratietraject uiterlijk op 30 juni aan de ouders meegedeeld.

Als de ouders niet akkoord gaan met de beslissing dat het kleuteronderwijs niet met vrucht beëindigd is, vermeld in paragraaf 1 tot en met 3, volgt er, op verzoek van de ouders, een overleg met de directeur of zijn afgevaardigde, binnen een termijn die is vastgelegd in het schoolreglement. De school kan dat overleg niet weigeren. Van het overleg wordt een schriftelijke neerslag gemaakt. Dat overleg kan ertoe leiden dat de directeur of zijn afgevaardigde beslist om de klassenraad opnieuw te laten samenkomen om de beslissing tot het niet met vrucht beëindigen van het kleuteronderwijs te bevestigen of te wijzigen. De ouders nemen de beslissing om de klassenraad niet opnieuw te laten samenkomen, dan wel de beslissing van de klassenraad die opnieuw is samengekomen schriftelijk in ontvangst. De school wijst de ouders schriftelijk op de mogelijkheid tot beroep vermeld in artikel 37/1 tot en met 37/3. Het is voor de ouders niet mogelijk om in beroep te gaan tegen het opleggen van het taalintegratietraject, vermeld in paragraaf 5.

§7. De Vlaamse regering bepaalt de modaliteiten, de vorm en de procedure tot aflevering van de beslissing over het al dan niet met vrucht beëindigen van het kleuteronderwijs en de beslissing tot het opleggen van een taalintegratietraject zoals vermeld in paragraaf 1 tot en met paragraaf 3 en paragraaf 5.”.

Art. 37. In hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 18 juli 2025, wordt een artikel 13/0 ingevoegd, dat luidt als volgt:

“Art. 13/0. §1. De volgende leerlingen worden als regelmatige leerling toegelaten tot het gewoon Nederlandstalig lager onderwijs:

1° leerlingen die het kleuteronderwijs met vrucht beëindigd hebben als vermeld in artikel 13, §1, §2 en §3;

2° leerlingen die zeven jaar of ouder worden vóór 1 januari van het lopende schooljaar;

3° leerlingen die de leeftijd van zeven jaar nog niet bereikt hebben voor 1 januari van het lopende schooljaar en die het voorafgaande schooljaar niet ingeschreven waren in een erkende school voor Nederlandstalig gewoon kleuteronderwijs, na een gunstige beslissing van de klassenraad lager onderwijs.

De beslissing over de toelating van de leerlingen, vermeld in het eerste lid, 3°, wordt uiterlijk vijftien kalenderdagen na de aanvang van de regelmatige lesbijwoning genomen. De leerlingen, vermeld in het eerste lid, 3°, worden ingeschreven onder ontbindende voorwaarde. Als de termijn van vijftien kalenderdagen is overschreden, is de leerling toegelaten. De inschrijving onder ontbindende voorwaarde wordt ontbonden de dag na de mededeling van de negatieve beslissing van de klassenraad lager onderwijs aan de ouders.

Bij schoolverandering in de loop van het schooljaar wordt de beslissing van de klassenraad overgedragen naar de nieuwe school, tenzij kennelijk blijkt dat de beslissing is verkregen zonder dat de leerling het oogmerk had om in de school in kwestie daadwerkelijk en regelmatig de lessen te volgen. In dat geval is de klassenraad van de nieuwe school bevoegd om zelf een beslissing te nemen.

§2. Leerlingen die ingeschreven zijn in scholen voor Franstalig onderwijs in de rand- en taalgrensgemeenten worden toegelaten tot het gewoon lager onderwijs als ze de leeftijd van zes jaar bereikt hebben vóór 1 januari van het lopende schooljaar. Leerlingen die nog niet de leeftijd van zes jaar bereikt hebben vóór 1 januari van het lopende schooljaar kunnen starten in het Franstalig onderwijs, na toelating van de klassenraad.

§3. Om toegelaten te worden tot het buitengewoon lager onderwijs moet een leerling zes jaar zijn voor 1 januari van het lopende schooljaar.

Een leerling die de leeftijd van zes jaar voor 1 januari van het lopende schooljaar niet bereikt heeft, kan tot het buitengewoon lager onderwijs toegelaten worden onder de volgende voorwaarden:

1° voor leerlingen die in het voorafgaande schooljaar ingeschreven waren in een door de Vlaamse Gemeenschap erkende school voor Nederlandstalig kleuteronderwijs:

a) een gunstig advies van de klassenraad van de school waar de leerling voorafgaand aan de instap in het buitengewoon lager onderwijs kleuteronderwijs gevolgd heeft;

b) bij een ongunstig advies van de klassenraad als vermeld in punt a), een gunstige beslissing van de klassenraad van de school waar de leerling het buitengewoon lager onderwijs wil volgen;

2° voor leerlingen die in het voorgaande schooljaar niet ingeschreven waren in een door de Vlaamse Gemeenschap erkende school voor Nederlandstalig kleuteronderwijs: een gunstige beslissing van de klassenraad van de school waar de leerling het buitengewoon lager onderwijs wil volgen.

Het advies van de school voor kleuteronderwijs, vermeld in het tweede lid,1°, a), wordt aan de ouders meegedeeld uiterlijk op 30 juni. De ouders worden geacht die beslissing uiterlijk op 1 juli in ontvangst te hebben genomen. De beslissing door de school voor lager onderwijs, vermeld in het tweede lid, 1), b) en 2°, wordt aan de ouders meegedeeld uiterlijk 15 september bij inschrijving vóór 1 september van het lopende schooljaar, of, bij inschrijving vanaf 1 september, uiterlijk vijftien kalenderdagen na die inschrijving. Als de leerling geen beroep kan doen op het behoud van inschrijving conform artikel 37bis, §4, is de leerling in afwachting van die mededeling ingeschreven onder ontbindende voorwaarde. Bij overschrijding van de termijn is de leerling ingeschreven of toegelaten. De inschrijving onder ontbindende voorwaarde wordt ontbonden de dag na de mededeling van de negatieve beslissing van de klassenraad lager onderwijs aan de ouders.”.

Art. 38. Aan artikel 13/1 van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 3 juli 2020 en het laatst gewijzigd bij het decreet van 18 juli 2025, wordt een paragraaf 6 toegevoegd, die luidt als volgt:

"§6. Dit artikel is van toepassing voor de toelatingen tot en met het schooljaar 2026-2027.".

Art. 39. Aan artikel 14/0 van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 3 juli 2020 en het laatst gewijzigd bij het decreet van 26 april 2024, wordt een tweede lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Dit artikel is van toepassing voor de toelatingen tot en met het schooljaar 2026-2027.".

Art. 40. In artikel 15, §1, eerste lid, van hetzelfde decreet, vervangen bij het decreet van 21 maart 2014 en het laatst gewijzigd bij het decreet van 5 mei 2023, wordt de zinsnede "13/1, §5, 14/0, 2°" vervangen door de zinsnede "13/0, §3".

Art. 41. In artikel 20, §1, 1°, van hetzelfde decreet, vervangen bij het decreet van 14 februari 2003 en gewijzigd bij het decreet van 17 juni 2016 en 9 juli 2021, wordt de zinsnede "13/1, 14/0," vervangen door de zinsnede "13/0".

Art. 42. In artikel 20/1, §1, van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 6 juni 2025, worden de woorden "die ingeschreven zijn in een school voor gewoon onderwijs" opgeheven.

Art. 43. Artikel 35 van hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 8 juli 2022, wordt vervangen door wat volgt:

"Art. 35. §1. Leerlingen die vijf jaar of ouder geworden zijn vóór 1 januari van het lopende schooljaar en die voldoen aan de toelatingsvoorwaarden, vermeld in artikel 15, §1, maar voor wie het vanwege een handicap permanent onmogelijk is onderwijs te volgen op school, hebben na een gunstige beslissing van het CLB recht op permanent onderwijs aan huis.

Ouders kunnen een aanvraag voor permanent onderwijs aan huis indienen bij het CLB van een school voor buitengewoon basisonderwijs.

Voor leerlingen die nog niet over een IAC-verslag beschikken, wordt er een handelingsgericht diagnostisch traject opgestart. Voor leerlingen die al over een IAC-verslag beschikken, sluit de aanvraag, vermeld in het tweede lid, aan bij verdere stappen in hun handelingsgericht diagnostisch traject.

§2. De basis voor de beslissing door het CLB over de overweging of permanent onderwijs aan huis voor de leerling het meest passend aanbod is, ligt in het handelingsgericht diagnostisch traject van de leerling. De beslissing wordt toegevoegd aan het IAC-verslag van de leerling. Het CLB kent het recht op permanent onderwijs aan huis toe op basis van de volgende criteria:
1° de mate waarin de leerling slechts een beperkt onderwijsaanbod aankan;
2° de mate waarin in een school verzekerd kan worden dat de leerling veilig onderwijs kan volgen;

3° de mate waarin de verplaatsing naar de school mogelijk is;
4° de contextfactoren waardoor permanent onderwijs aan huis de enige mogelijkheid is om het leerrecht vorm te geven.

De Vlaamse Regering kan de criteria, vermeld in het eerste lid, verder uitwerken.

§3. Het CLB, vermeld in paragraaf 1, eerste lid, bepaalt hoe lang de leerling recht heeft op permanent onderwijs aan huis. Het CLB kent dat recht toe voor een periode van maximaal drie schooljaren. Het recht kan verlengd worden met periodes van maximaal drie schooljaren na een nieuwe aanvraag door de ouders. Het CLB kent de verlenging toe, tenzij er bij de leerling een evolutie vastgesteld wordt die een heroverweging ten gronde noodzakelijk maakt. Het recht loopt in ieder geval af op het einde van het buitengewoon basisonderwijs.

§4. De beslissing over de aanvraag voor permanent onderwijs aan huis door het CLB wordt genomen binnen dertig kalenderdagen na de aanvraag. Bij de termijn van dertig kalenderdagen worden zaterdagen, zondagen, wettelijke en reglementaire feestdagen en de vakantieperioden die de Vlaamse Regering heeft bepaald, overeenkomstig artikel 50, niet meegerekend.

§5. Als ouders en het CLB geen akkoord bereiken over de behoefte aan permanent onderwijs aan huis als meest passende aanbod, kan een beroep gedaan worden op de klachtenprocedure die van toepassing is bij onenigheid over de noodzaak of inhoud van het IAC-verslag, conform artikel 16, §3, van het decreet van 27 april 2018 betreffende de leerlingenbegeleiding in het basisonderwijs, het secundair onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding van 27 april 2018 en artikel 15, §7, van dit decreet.

§6. In afwijking van artikel 37bis tot en met 37vicies septies en de bepalingen van hoofdstuk IV/2 hebben de leerlingen, vermeld in paragraaf 1, eerste lid, onverkort recht op inschrijving in de vestigingsplaats voor buitengewoon basisonderwijs op de kortst mogelijke afstand over de berijdbare weg van ofwel het officieel onderwijs ofwel het gesubsidieerd vrij onderwijs, naar keuze van de ouders, bij de verblijfplaats van de leerling, dat het type, vermeld in het IAC-verslag, aanbiedt.

De leerling met een IAC-verslag van type 4, 6 of 7 zonder school van keuze met dat aanbod op een redelijke afstand van de verblijfplaats van de leerling kan het onverkort recht op inschrijving laten gelden in de dichtstbijzijnde vestigingsplaats voor buitengewoon basisonderwijs op de kortst mogelijke afstand over de berijdbare weg van ofwel het officieel onderwijs ofwel het gesubsidieerd vrij onderwijs, naar keuze van de ouders bij de verblijfplaats van de leerling.

In afwijking van artikel 37bis tot en met 37vicies septies en de bepalingen van hoofdstuk IV/2, kan een schoolbestuur de inschrijving van een leerling met recht op permanent onderwijs aan huis weigeren in een andere vestigingsplaats dan vermeld in het eerste en het tweede lid.

§7. In afwijking van paragraaf 1 en 2 kunnen de leerlingen die voldoen aan de voorwaarden, vermeld in artikel 15, §1, en aan wie permanent onderwijs aan huis in het buitengewoon basisonderwijs toegekend werd voor 1 september 2026, gedurende maximaal drie schooljaren na 2025-2026 en uiterlijk tot het einde van het onderwijsniveau verder gebruik maken van het permanent onderwijs aan huis in de school van het buitengewoon basisonderwijs.

§8. De toepassing door de CLB's van de bepalingen opgenomen in dit artikel worden vanaf het schooljaar 2026-2027 gemonitord en in het schooljaar 2027-2028 geëvalueerd.".

Art. 44. Aan artikel 37, §2, van hetzelfde decreet, vervangen bij het decreet van 13 juli 2001 en het laatst gewijzigd bij het decreet van 18 juli 2025, wordt een punt 16° toegevoegd, dat luidt als volgt:

"16° de procedure voor de beslissing tot het al dan niet met vrucht beëindigen van het kleuteronderwijs, vermeld in artikel 13, §2 tot en met §4, met inbegrip van de beroepsprocedure, vermeld in artikel 37/1 tot en met 37/3.".

Art. 45. Aan het opschrift van hoofdstuk IV, afdeling 2, onderafdeling E, van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 4 april 2014, worden de woorden "of het niet met vrucht beëindigen van het kleuteronderwijs" toegevoegd.

Art. 46. In artikel 37/1, eerste lid, van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 4 april 2014, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° tussen het woord "kind" en de zinsnede ", hebben" wordt de zinsnede "of die niet akkoord gaan met de beslissing tot het niet met vrucht beëindigen van het kleuteronderwijs door hun kind, vermeld in artikel 13, §2 tot en met §4" ingevoegd;

2° aan de laatste zin wordt de zinsnede "of artikel 13, §7" toegevoegd.

Art. 47. In artikel 37/2, eerste lid, 2°, van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 4 april 2014, wordt tussen de woorden "getuigschrift basisonderwijs" en de zinsnede ". Het schoolbestuur" de zinsnede ", hetzij de bevestiging van het niet met vrucht beëindigen van het kleuteronderwijs, hetzij de beslissing dat het kleuteronderwijs met vrucht is beëindigd" ingevoegd.

Art. 48. In artikel 37/3 van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 4 april 2014 en gewijzigd bij het decreet van 9 juli 2021, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 2, eerste lid, 2°, worden tussen het woord "kennen" en de zinsnede ", waaronder" de woorden "of die beslist heeft dat de kleuter het kleuteronderwijs niet met vrucht heeft beëindigd" ingevoegd;

2° aan paragraaf 2, eerste lid, 2°, worden de woorden "of die beslist heeft dat de kleuter het kleuteronderwijs niet met vrucht heeft beëindigd" toegevoegd;

3° in paragraaf 2, tweede lid, b), worden tussen het woord "kennen" en de zinsnede ", geacht" de woorden "of die beslist heeft dat de kleuter het kleuteronderwijs niet met vrucht heeft beëindigd" ingevoegd.

4° aan paragraaf 3, eerste lid, 4°, worden de woorden "of die beslist heeft dat het kleuteronderwijs niet met vrucht is beëindigd" toegevoegd.

Art. 49. In artikel 37novies van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 25 november 2011 en het laatst gewijzigd bij het decreet van 16 juni 2023, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° aan paragraaf 1, vierde lid, worden de volgende zinnen toegevoegd:

"Het schoolbestuur kan de capaciteit voor het kleuteronderwijs bepalen op het niveau van het geboortejaar en voor het lager onderwijs ook op niveau van het leerjaar, voor een school voor buitengewoon basisonderwijs die samenwerkt met een school voor gewoon onderwijs in een project dat bijdraagt aan de transitie naar inclusief onderwijs als vermeld in artikel IV.55/1 van de Codificatie sommige bepalingen voor het onderwijs van 28 oktober 2016. Bij het bepalen van de capaciteit kan een schoolbestuur ervoor kiezen om de capaciteit van kleuters die conform artikel 12/1 nog een schooljaar tot het kleuteronderwijs toegelaten worden, samen te voegen met de capaciteit van het laatste geboortejaar van het kleuteronderwijs waarvoor een kind toegelaten kan worden tot het kleuteronderwijs, zonder een beroep te doen op artikel 12/1.";

2° aan paragraaf 3 wordt een derde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Het schoolbestuur kan ervoor kiezen om de capaciteit te verhogen in een school voor buitengewoon basisonderwijs die samenwerkt met een school voor gewoon onderwijs in een project dat bijdraagt aan de transitie naar inclusief onderwijs als vermeld in artikel IV.55/1 van de Codificatie sommige bepalingen voor het onderwijs van 28 oktober 2016. In dat geval kan de school ervoor opteren om de capaciteit voor een ander type, geboortejaar of leerjaar met evenveel plaatsen te verminderen. Die keuze is alleen mogelijk als er na de inschrijvingen, of in voorkomend geval na het aflopen van de inschrijvingen van de aangemelde leerlingen voor het desbetreffende capaciteitsniveau, geen niet-gerealiseerde inschrijvingen zijn waarvan de volgorde conform artikel 37duodecies gerespecteerd wordt.".

Art. 50. Aan artikel 37/26, §2, van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 17 mei 2019 en gewijzigd bij de decreten van 4 februari 2022 en 26 april 2024, wordt een derde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Een schoolbestuur kan ervoor opteren om de volgorde van de weigeringen niet te respecteren voor een leerling die via een aanmeldingsprocedure geweigerd is en al ingeschreven is in een school van hogere keuze.".

Art. 51. Aan artikel 37/62, §2, van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 17 mei 20219 en gewijzigd bij de decreten van 18 februari 2022 en 26 april 2024, wordt een derde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Een schoolbestuur kan ervoor opteren om de volgorde van de weigeringen niet te respecteren voor een leerling die via een aanmeldingsprocedure geweigerd is en al ingeschreven is in een school van hogere keuze.".

Art. 52. In artikel 44 van hetzelfde decreet, vervangen bij het decreet van 26 januari 2018 en het laatst gewijzigd bij het decreet van 18 juli 2025, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 2, eerste lid, wordt een punt 2°/1 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"2°/1 voor taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal: Vlaamse Gebarentaal en dovencultuur;";

2° in paragraaf 2, tweede lid, wordt een punt 2°/1 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"2°/1 voor taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal: Vlaamse Gebarentaal en dovencultuur;";

3° in paragraaf 3 wordt het vierde lid opgeheven;

4° paragraaf 6 wordt opgeheven;

5° in paragraaf 7 worden het eerste en het tweede lid vervangen door wat volgt:

"Voor leerlingen die doof of slechthorend zijn als vermeld in artikel 37/8, §5, of artikel 37/45, §5, en die ingeschreven zijn in de taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal en voor wie bepaalde minimumdoelen niet haalbaar zijn, kan in een vrijstelling voorzien worden voor sommige minimumdoelen, vermeld in paragraaf 2 en opgenomen in bijlage 6, of voor sommige eindtermen, vermeld in de bijlage van het besluit van de Vlaamse Regering van 27 mei 1997 tot bepaling van de ontwikkelingsdoelen en de eindtermen in het gewoon basisonderwijs, bekrachtigd bij het decreet van 15 juli 1997, als die conform paragraaf 9, tweede lid, 4°, nog toegepast worden. De minimumdoelen en eindtermen waarvoor een vrijstelling gegeven kan worden, zijn opgenomen in bijlage 5 bij dit decreet.

Na instemming van de ouders bepaalt de klassenraad welke minimumdoelen niet haalbaar zijn en waarvoor in een vrijstelling wordt voorzien.";

6° in paragraaf 8, eerste lid, worden de woorden "na te streven en te bereiken minimumdoelen" vervangen door de zinsnede "de na te streven en te bereiken minimumdoelen Vlaamse Gebarentaal en dovencultuur, vermeld in paragraaf 2, eerste lid, 2°/1, en tweede lid, 2°/1," en worden de woorden "eindtermen in het lager onderwijs" vervangen door de woorden "na te streven minimumdoelen in het kleuteronderwijs of te bereiken minimumdoelen in het lager onderwijs";

7° in paragraaf 8, tweede lid, worden de woorden "eindtermen of ontwikkelingsdoelen" vervangen door de woorden "na te streven of te bereiken minimumdoelen";

8° aan paragraaf 9, tweede lid, 3°, wordt de zinsnede ", en van de doelen uit het leerplan, die het bereiken van de eindtermen voor de leergebieden Frans, lichamelijke opvoeding, mens en maatschappij en muzische vorming beogen, vermeld in de bijlage bij het besluit van de Vlaamse Regering van 27 mei 1997 tot bepaling van de ontwikkelingsdoelen en de eindtermen van het gewoon basisonderwijs, bekrachtigd bij het decreet van 15 juli 1997;" toegevoegd.

Art. 53. In artikel 44bis, §2, van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 15 juli 1997, vervangen bij het decreet van 26 januari 2018 en gewijzigd bij het decreet van 13 juni 2025, wordt het tweede lid vervangen door wat volgt:

"De gelijkwaardigheid wordt in haar geheel beoordeeld aan de hand van de volgende criteria:

1° het respect voor de fundamentele rechten en vrijheden;

2° de vereiste inhoud:

a) het onderwijsaanbod in de minimumdoelen voor het kleuteronderwijs omvat de inhouden van de vakdisciplines Nederlands, wiskunde, geschiedenis, aardrijkskunde, wetenschap en techniek, lichamelijke opvoeding, muzische vorming, attitudes;

b) het onderwijsaanbod in de minimumdoelen voor het lager onderwijs omvat de inhouden van de vakdisciplines Nederlands, wiskunde, geschiedenis, aardrijkskunde, wetenschap en techniek, ICT, lichamelijke opvoeding, muzische vorming, attitudes, en Frans naargelang van het geval;

3° de formulering:

a) gebeurt in de vorm van te bereiken of na te streven minimumdoelen, naargelang van het geval;

b) laat toe om na te gaan in welke mate bij een leerlingenpopulatie of een leerling minimumdoelen worden bereikt of nagestreefd, naargelang van het geval;

4° de ordening van de minimumdoelen, vermeld in artikel 44, §1, 1°. ".

Art. 54. In hoofdstuk V van hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 18 juli 2025, wordt een afdeling 2quater ingevoegd, die luidt als volgt: "Afdeling 2quater. – Peilingsonderzoek".

Art. 55. In hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 18 juli 2025, wordt in afdeling 2quater, ingevoegd bij artikel 54, een artikel 44octies ingevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. 44octies. §1. Het bereiken van de minimumdoelen en de leerwinst bij kleuters wordt om de drie jaar gepeild door middel van een representatieve steekproef in het laatste jaar van het gewoon kleuteronderwijs. De Vlaamse Regering bepaalt de procedure daarvoor.

De school neemt de kleuterpeiling af als ze op basis van een representatieve steekproef wordt geselecteerd om deel te nemen.

De kleuterpeiling is een representatieve, wetenschappelijk en gestandaardiseerde evaluatie van de te bereiken minimumdoelen in het gewoon kleuteronderwijs die binnen drie jaar vanaf 1 september 2025 en daarna om de drie jaar plaatsvindt.

§2 De leerlingen van de school, vermeld in paragraaf1, die zich op het einde van het gewoon kleuteronderwijs bevinden, nemen deel aan de kleuterpeiling, tenzij ze op de dag van de kleuterpeiling afwezig zijn. De afwezigheid van een leerplichtige leerling is alleen geldig als ze gewettigd is.

Art. 56. In hetzelfde decreet wordt in dezelfde afdeling 2quater een artikel 44nonies ingevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. 44nonies. Scholen die op basis van een representatieve steekproef worden geselecteerd om deel te nemen aan internationaal vergelijkend onderwijsonderzoek waarbij prestaties worden gemeten en waaraan de Vlaamse Gemeenschap deelneemt, nemen deel aan dat onderwijsonderzoek.".

Art. 57. In artikel 51, §4, van hetzelfde decreet, toegevoegd bij het decreet van 13 juli 2001, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in punt 3° worden de woorden "kennelijk niet onverenigbaar" vervangen door het woord "verenigbaar";

2° er worden een tweede en een derde lid toegevoegd, die luiden als volgt:

"In het kader van de toepassing van het eerste lid, 3°, zijn sponsoring en bedoelde mededelingen die betrekking hebben op betalende bijlessen, niet verenigbaar met de pedagogische en onderwijskundige taken en doelstellingen van de school.

In deze paragraaf wordt verstaan onder bijlessen: lessen die niet door de school georganiseerd worden en die de realisatie van onderwijsinhouden van het structuuronderdeel van de leerling beogen".

Art. 58. Aan artikel 125novies, §1, van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 10 juli 2003 en het laatst gewijzigd bij het decreet van 15 maart 2019, wordt een punt 9° toegevoegd, dat luidt als volgt:

"9° maakt afspraken over de verdeling over haar scholen van de eenheden inductie, vermeld in artikel 153tricies, en over de organisatie van de inductie. Over de criteria voor die verdeling wordt onderhandeld in het bevoegde lokale onderhandelingscomité van de scholengemeenschap.".

Art. 59. Aan artikel 125decies van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 10 juli 2003 en het laatst gewijzigd bij het decreet van 18 juli 2025, wordt een punt 7° toegevoegd, dat luidt als volgt:

"7° de overdracht naar een andere scholengemeenschap van eenheden inductie als vermeld in artikel 153tricies.".

Art. 60. In hoofdstuk IX van hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 18 juli 2025, wordt een afdeling 3sexies ingevoegd, die luidt als volgt:

"Afdeling 3sexies: Eenheden inductie".

Art. 61. In hetzelfde decreet wordt in afdeling 3sexies, ingevoegd bij artikel 60, een artikel 153undetricies ingevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. 153undetricies. Voor de toepassing van deze afdeling worden personeelsleden beschouwd als startende personeelsleden als ze aan de volgende voorwaarden voldoen:

1° ze zijn aangesteld in een wervingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel;
2° ze hadden tijdens het voorgaande schooljaar geen aanstelling in dat ambt.".

Art. 62. In hetzelfde decreet wordt in dezelfde afdeling 3sexies een artikel 153tricies ingevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. 153tricies. §1. Vanaf het schooljaar 20TT – 20TT+1, startende in 2026 - 2027, worden jaarlijks eenheden inductie toegekend aan iedere scholengemeenschap en aan iedere school die geen deel uitmaakt van een scholengemeenschap voor de personeelsleden en de doelstelling, vermeld in artikel 20bis, §3, van het decreet rechtspositie gemeenschapsonderwijs van 27 maart 1991 en artikel 20bis, §3, van het decreet rechtspositie gesubsidieerd onderwijs van 27 maart 1991. Het aantal eenheden inductie van een scholengemeenschap is de som van de eenheden inductie die, in overeenstemming met paragraaf 3, eerste en tweede lid, aan iedere school van de scholengemeenschap worden toegekend.

§2. Voor de maatregel, vermeld in paragraaf 1 en in artikel 34/3, §1 van de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010, wordt voor het basis- en secundair onderwijs samen jaarlijks in een bedrag van 48,7 miljoen euro voorzien.

Het bedrag, vermeld in het eerste lid, wordt over het gewoon basisonderwijs, het buitengewoon basisonderwijs, het voltijds gewoon secundair onderwijs en het buitengewoon secundair onderwijs verdeeld op basis van het aandeel van elk van deze niveaus in het totale aantal startende personeelsleden uitgedrukt in budgettair voltijdse equivalenten in de maand december van de schooljaren 20TT-3 – 20TT-2, 20TT-2 – 20TT-1 en 20TT- 1 – 20TT.

Het totale aantal eenheden inductie voor het gewoon basisonderwijs is gelijk aan het resultaat van de vermenigvuldiging van het bedrag dat met toepassing van het tweede lid voor het gewoon basisonderwijs is verkregen, met 7,53.

Het totale aantal eenheden inductie voor het buitengewoon basisonderwijs is gelijk aan het resultaat van de vermenigvuldiging van het bedrag dat met

toepassing van het tweede lid voor het buitengewoon basisonderwijs is verkregen, met 7,51.

§3. De inductiecoëfficiënt voor het gewoon basisonderwijs wordt verkregen door het totale aantal eenheden inductie, met toepassing van paragraaf 2, derde lid, te delen door het aantal startende personeelsleden uitgedrukt in budgettaire voltijdse equivalenten in het gewoon basisonderwijs in de maand december van de schooljaren 20TT-3 – 20TT-2, 20TT-2 – 20TT-1 en 20TT- 1 – 20TT. Het aantal eenheden inductie dat aan iedere school voor gewoon basisonderwijs wordt toegekend, is gelijk aan het resultaat van de vermenigvuldiging van het aantal startende personeelsleden uitgedrukt in budgettaire voltijds equivalenten, in de school in de maand december van de schooljaren 20TT-3 – 20TT-2, 20TT-2 – 20TT- 1 en 20TT- 1 – 20TT, met de inductiecoëfficiënt voor het gewoon basisonderwijs.

De inductiecoëfficiënt voor het buitengewoon basisonderwijs wordt verkregen door het totale aantal eenheden inductie, met toepassing van paragraaf 2, vierde lid, te delen door het totale aantal startende personeelsleden uitgedrukt in budgettaire voltijds equivalenten, in het buitengewoon basisonderwijs in de maand december van de schooljaren 20TT-3 – 20TT-2, 20TT-2 – 20TT-1 en 20TT- 1 – 20TT. Het aantal eenheden inductie dat aan iedere school voor buitengewoon basisonderwijs wordt toegekend, is gelijk aan het resultaat van de vermenigvuldiging van het aantal startende personeelsleden uitgedrukt in budgettaire voltijds equivalenten in de school in de maand december van de schooljaren 20TT-3 – 20TT-2, 20TT-2 – 20TT-1 en 20TT- 1 – 20TT, met de inductiecoëfficiënt voor het buitengewoon basisonderwijs.

Het verkregen aantal eenheden inductie, conform het eerste en het tweede lid, wordt als volgt afgerond: als het eerste cijfer na de komma groter is dan vier, wordt er afgerond naar het hogere gehele getal. Als het eerste cijfer na de komma kleiner is dan of gelijk is aan vier, wordt er afgerond naar het lagere gehele getal.

§4. Voor de aanwending van de eenheden inductie wordt de volgende formule toegepast: X x aantal aanstellingsdagen / 7 = Y, waarbij

1° X = de opdracht op weekbasis van het personeelslid dat met eenheden inductie wordt aangesteld, uitgedrukt in 10.000sten, waarbij 10.000 de voltijdse weekopdracht uitdrukt;
2° aantal aanstellingsdagen = het aantal dagen waarop het personeelslid met eenheden inductie wordt aangesteld, met inbegrip van een wettelijke feestdag, een weekeinde, de herfst-, kerst-, krokus- of paasvakantie voor zover die periode in het aantal inductiedagen begrepen is;
3° Y = het aantal eenheden inductie, afgerond naar de hogere eenheid, als het resultaat van de deling na de komma 5 of meer bedraagt.

§5. Het deel van de betrekking dat met deze omkadering wordt opgericht, kan niet vacant worden verklaard. Er kan in geen geval een personeelslid in vast benoemd, geaffecteerd of gemuteerd worden en er kan ook niet in vervangen worden.”.

Art. 63. In artikel 154, §2, eerste lid, van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 14 juli 1998, vervangen bij het decreet van 21 december 2012 en gewijzigd bij de decreten van 8 juli 2022, 19 april 2024 en 6 juni 2025, wordt de zinsnede "artikel 76 of artikel 87quinquies" vervangen door de zinsnede "artikel 76, artikel 87quinquies, of artikel X/4.1 van de Codificatie sommige bepalingen voor het onderwijs van 28 oktober 2016".

Art. 64. In artikel 177, §1, 1°, van hetzelfde decreet, gewijzigd bij het decreet van 19 april 2024, wordt de zinsnede "13/1, 14/0" vervangen door de zinsnede "13/0".

Art. 65. Bijlage 5 bij hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 26 april 2024, wordt vervangen door bijlage 1, die bij dit decreet is gevoegd.

Art. 66. Bijlage 6 bij hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 18 juli 2025, wordt vervangen door bijlage 2 die bij dit decreet is gevoegd.

Hoofdstuk 8. Wijzigingen van het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs

Art. 67. In artikel 72octies, §1, van het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs, ingevoegd bij het decreet van 19 december 2014, vervangen bij het decreet van 16 december 2022 en gewijzigd bij het decreet van xx december 2025 [PROGRAMMADECREET], worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid wordt punt 3° opgeheven;

2° het tweede lid wordt opgeheven.

Hoofdstuk 9. Wijzigingen van het decreet van 8 mei 2009 betreffende de kwaliteit van onderwijs

Art. 68. In artikel 2 van het decreet van 8 mei 2009 betreffende de kwaliteit van onderwijs, het laatst gewijzigd bij het decreet van 16 juni 2023, wordt punt 22° opgeheven.

Art. 69. In artikel 39, §7, van hetzelfde decreet, toegevoegd bij het decreet van 9 juli 2021, wordt punt 2° vervangen door wat volgt:

"2° een negatieve evaluatie: dit heeft als gevolg dat de school zich verplicht engageert tot remediëring met externe begeleiding en ondersteuning. De onderwijsinspectie evalueert in dat geval opnieuw het gelijkeonderwijskansenbeleid na een termijn van minstens 90 kalenderdagen. Als die evaluatie opnieuw negatief is, ontvangt de school vanaf het daaropvolgend schooljaar, slechts de helft van het werkingsbudget op basis van de

leerlingenkenmerken en, naargelang het geval, de helft van het aantal SES-lestijden, aanvullende lestijden, extra uren-leraar of extra lesuren waarop ze normaliter recht heeft en dat tot en met het schooljaar waarin een evaluatie positief is. Evaluaties ten gevolge van een negatieve evaluatie kunnen plaatsvinden buiten de schooldoorlichting, vermeld in artikel 38, §1, eerste lid. De termijn tussen dergelijke opeenvolgende evaluaties bedraagt minstens 90 kalenderdagen. In het geval de omkadering en het werkingsbudget zijn gehalveerd, wordt vanaf het daaropvolgend schooljaar de evaluatie jaarlijks herhaald totdat de evaluatie positief is.".

Art. 70. In artikel 149 van hetzelfde decreet, gewijzigd bij het decreet van 23 maart 2018, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° aan paragraaf 1 wordt een tweede lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Als een vastbenoemd personeelslid conform het eerste lid, 5°, ontslagen wordt als gevolg van een beslissing van het Bestuur van de Medische Expertise, afgekort Medex, dat het personeelslid voor onbepaalde tijd medisch ongeschikt is om op een regelmatige wijze zijn functies te vervullen, betaalt de inspectie de nodige werkgevers- en werknemersbijdragen met het oog op de opname van het personeelslid in de werkloosheidsverzekering, de ziekteverzekering en de moederschapsverzekering. De duur van de gedekte periode mag de duur van de benoeming van het ontslagen personeelslid niet overschrijden.".

2° er wordt een paragraaf 3 toegevoegd, die luidt als volgt:

"§3. De Vlaamse Regering kan een einde maken aan de tijdelijke aanstelling, vaste benoeming of het mandaat van een personeelslid dat de wettelijke pensioenleeftijd bereikt heeft. De Vlaamse Regering neemt hierbij een opzeggingstermijn in acht, gelijk aan 3 maanden per begonnen schijf van 10 jaar dienstanciënniteit die het personeelslid heeft verworven. De opzegging wordt gemotiveerd.".

Art. 71. In artikel 150 van hetzelfde decreet, gewijzigd bij de decreten van 21 december 2012 en 23 maart 2018, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid wordt punt 2° opgeheven;

2° het tweede lid wordt opgeheven.

Art. 72. In artikel 151 van hetzelfde decreet, gewijzigd bij het decreet van 21 december 2012, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid wordt punt 2° opgeheven;

2° het tweede lid wordt opgeheven.

Art. 73. Aan deel III, hoofdstuk XI, van hetzelfde decreet, gewijzigd bij de decreten van 21 december 2012 en 23 maart 2018, wordt een artikel 152/1 toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. 152/1. De Vlaamse Regering mag, met toepassing van artikel 149, alleen eenzijdig een einde maken aan de tijdelijke aanstelling of vaste benoeming van een personeelslid om redenen die vreemd zijn aan de uitoefening door het personeelslid van een van de volgende rechten:

1° het recht op omstandigheidsverlof naar aanleiding van de bevalling, vermeld in artikel 4/1 van het besluit van de Vlaamse Regering van 3 juli 2009 betreffende het omstandigheidsverlof, het verlof wegens overmacht, het onbezoldigd ouderschapsverlof en het geboorteverlof in geval van overlijden of hospitalisatie van de moeder voor bepaalde personeelsleden van het onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding en tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 26 april 1990 betreffende het verlof voor verminderde prestaties, gewettigd door sociale of familiale redenen en de afwezigheid voor verminderde prestaties wegens persoonlijke aangelegenheid ten gunste van de personeelsleden van het onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding;

2° het recht op loopbaanonderbreking voor ouderschapsverlof, vermeld in artikel 24 van het besluit van de Vlaamse Regering van 9 september 2011 betreffende de loopbaanonderbreking van de personeelsleden van het onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding;

3° het recht op afwezigheid voor verminderde prestaties voor zorgdoeleinden, vermeld in artikel 10 van het besluit van de Vlaamse regering van 26 april 1990 betreffende het verlof en de afwezigheid voor verminderde prestaties;

4° het recht om een flexibele werkregeling aan te vragen, vermeld in artikel 60/2;

5° het recht om een nevenactiviteit uit te oefenen, binnen de grenzen van de cumulatieregeling en de regeling rond onverenigbaarheden van de inspectie, vermeld in artikel 59, of geregeld in een reglement of in het arbeidsreglement van de inspectie;

6° het recht op een ambtswijziging, als dat opgenomen is in een reglement of in het arbeidsreglement van de inspectie.

Het verbod om eenzijdig een einde maken aan de tijdelijke aanstelling of vaste benoeming van een personeelslid om de redenen, vermeld in het eerste lid, gaat in op de dag van de aanvraag van een van de rechten, vermeld in het eerste lid, met uitzondering van het recht op loopbaanonderbreking voor ouderschapsverlof dat ingaat op de dag van de geboorte van het kind. Het verbod eindigt dertig dagen na de uiterste datum van de uitoefening van het recht.

De Vlaamse Regering deelt het personeelslid schriftelijk mee wat de redenen voor het ontslag zijn. Als de ingeroepen redenen niet vreemd zijn aan de uitoefening van de rechten, vermeld in het eerste lid, of als er geen reden opgegeven is, krijgt het personeelslid aanvullend op de opzeggingstermijn of -vergoeding een forfaitaire vergoeding die gelijk is aan het brutoloon voor zes maanden. Die forfaitaire vergoeding mag bij het ontslag van een personeelslid dat gebruik maakt van het recht op omstandigheidsverlof naar aanleiding van de geboorte, het recht op loopbaanonderbreking voor ouderschapsverlof en het recht om een nevenactiviteit uit te oefenen niet samen genoten worden met

andere vergoedingen die in het kader van een bijzondere beschermingsprocedure tegen ontslag zijn bepaald.

Elke handeling van de Vlaamse Regering na afloop van de periode, vermeld in het tweede lid, die als doel heeft om de aanstelling te beëindigen waarvoor tijdens de periode, vermeld in het tweede lid, voorbereidingen zijn getroffen, wordt gelijkgesteld met een ontslag om redenen die niet vreemd zijn aan de uitoefening door het personeelslid van de rechten, vermeld in het eerste lid. De ontslagbeslissing geldt als voorbereiding als ze genomen is tijdens de periode, vermeld in het tweede lid.".

Hoofdstuk 10. Wijzigingen van de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010

Art. 74. In artikel 3, 1°/1, van de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010, ingevoegd bij het decreet van 25 november 2011, wordt de zinsnede "artikel 2 van het koninklijk besluit van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer" vervangen door de zinsnede "artikel 2, I, 1, van het koninklijk besluit van 3 juni 2024 betreffende de Code van de openbare weg".

Art. 75. In artikel 10 van dezelfde codex worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in punt 3° worden de woorden "kennelijk niet onverenigbaar" vervangen door het woord "verenigbaar";

2° er worden een tweede en een derde lid toegevoegd, die luiden als volgt:

"In het kader van de toepassing van het eerste lid, 3°, zijn sponsoring en bedoelde mededelingen die betrekking hebben op betalende bijlessen, zijn niet verenigbaar met de pedagogische en onderwijskundige taken en doelstellingen van de school.

In dit artikel wordt verstaan onder bijlessen: lessen die niet door de school georganiseerd worden en die de realisatie van onderwijsinhouden van het structuuronderdeel van de leerling beogen.".

Art. 76. Aan deel III, titel 1, hoofdstuk 3, afdeling 2, van dezelfde codex, het laatst gewijzigd bij het decreet van 18 juli 2025, wordt een onderafdeling 7 toegevoegd, die luidt als volgt:

"Onderafdeling 7. Eenheden inductie".

Art. 77. In dezelfde codex wordt aan onderafdeling 7, toegevoegd bij artikel 76, een artikel 34/2 toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. 34/2. Voor de toepassing van deze onderafdeling worden personeelsleden beschouwd als startende personeelsleden als ze aan de volgende voorwaarden voldoen:

1° ze zijn aangesteld in een wervingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel;
2° ze hadden tijdens het voorgaande schooljaar geen aanstelling in dat ambt.”.

Art. 78. In dezelfde codex wordt aan dezelfde onderafdeling een artikel 34/3 toegevoegd, dat luidt als volgt:

“Art. 34/3. §1. Vanaf het schooljaar 20TT – 20TT+1, startende in 2026 - 2027, worden jaarlijks eenheden inductie toegekend aan iedere scholengemeenschap en aan iedere school die geen deel uitmaakt van een scholengemeenschap, voor de personeelsleden en de doelstelling, vermeld in artikel 20bis, §3, van het decreet rechtspositie gemeenschapsonderwijs van 27 maart 1991 en artikel 20bis, §3, van het decreet rechtspositie gesubsidieerd onderwijs van 27 maart 1991. Het aantal eenheden inductie van een scholengemeenschap is de som van de eenheden inductie die, in overeenstemming met paragraaf 3, eerste en tweede lid, aan iedere school van de scholengemeenschap worden toegekend.

§2. Voor de maatregel, vermeld in paragraaf 1 en in artikel 153tricies, §1, van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997, wordt voor het basis- en secundair onderwijs samen jaarlijks in een bedrag van 48,7 miljoen euro voorzien.

Het bedrag, vermeld in het eerste lid, wordt over het gewoon basisonderwijs, het buitengewoon basisonderwijs, het voltijds gewoon secundair onderwijs en het buitengewoon secundair onderwijs verdeeld op basis van het aandeel van elk van die niveaus in het totale aantal startende personeelsleden uitgedrukt in budgettaire voltijds equivalenten in de maand december van de schooljaren 20TT-3 – 20TT-2, 20TT-2 – 20TT-1 en 20TT- 1 – 20TT.

Het totale aantal eenheden inductie voor het gewoon voltijds secundair onderwijs is gelijk aan het resultaat van de vermenigvuldiging van het bedrag dat met toepassing van het tweede lid voor het voltijds gewoon secundair onderwijs is verkregen, met 6,62.

Het totale aantal eenheden inductie voor het buitengewoon secundair onderwijs is gelijk aan het resultaat van de vermenigvuldiging van het bedrag dat met toepassing van het tweede lid voor het buitengewoon secundair onderwijs is verkregen, met 7,18.

§3. De inductiecoëfficiënt voor het gewoon voltijds secundair onderwijs wordt verkregen door het totale aantal eenheden inductie, met toepassing van paragraaf 2, derde lid, te delen door het aantal startende personeelsleden uitgedrukt in budgettaire voltijds equivalenten in het gewoon voltijds secundair onderwijs in de maand december van de schooljaren 20TT-3 – 20TT-2, 20TT-2 – 20TT-1 en 20TT- 1 – 20TT. Het aantal eenheden inductie dat aan iedere school voor gewoon voltijds secundair onderwijs wordt toegekend, is gelijk aan het resultaat van de vermenigvuldiging van het aantal startende personeelsleden, uitgedrukt in budgettaire voltijds equivalenten, in de school in de maand december van de schooljaren 20TT-3 – 20TT-2, 20TT-2 – 20TT-1 en 20TT- 1 – 20TT, met de inductiecoëfficiënt voor het gewoon voltijds secundair onderwijs.

De inductiecoëfficiënt voor het buitengewoon secundair onderwijs wordt verkregen door het totale aantal eenheden inductie, met toepassing van paragraaf 2, vierde lid, te delen door het totale aantal startende personeelsleden uitgedrukt in budgettaire voltijds equivalenten in het buitengewoon secundair onderwijs in de maand december van de schooljaren 20TT-3 – 20TT-2, 20TT-2 – 20TT-1 en 20TT- 1 – 20TT. Het aantal eenheden inductie dat aan iedere school voor buitengewoon secundair onderwijs wordt toegekend, is gelijk aan het resultaat van de vermenigvuldiging van het aantal startende personeelsleden uitgedrukt in budgettaire voltijds equivalenten, in de school in de maand december van de schooljaren 20TT-3 – 20TT-2, 20TT-2 – 20TT-1 en 20TT- 1 – 20TT, met de inductiecoëfficiënt voor het buitengewoon secundair onderwijs.

Het verkregen aantal eenheden inductie, conform het eerste en het tweede lid, wordt als volgt afgerond: als het eerste cijfer na de komma groter is dan vier, wordt er afgerond naar het hogere gehele getal. Als het eerste cijfer na de komma kleiner is dan of gelijk is aan vier, wordt er afgerond naar het lagere gehele getal.

§4. Voor de aanwending van de eenheden inductie wordt de volgende formule toegepast: X x aantal aanstellingsdagen / 7 = Y, waarbij

1° X = de opdracht op weekbasis van het personeelslid dat met eenheden inductie wordt aangesteld, uitgedrukt in 10.000sten waarbij 10.000 de voltijdse weekopdracht uitdrukt;

2° aantal aanstellingsdagen = het aantal dagen waarop het personeelslid met eenheden inductie wordt aangesteld, met inbegrip van een wettelijke feestdag, een weekeinde, de herfst-, kerst-, krokus- of paasvakantie als die periode in het aantal inductiedagen begrepen is;

3° Y = het aantal eenheden inductie, afgerond naar de hogere eenheid, als het resultaat van de deling na de komma 5 of meer bedraagt.

§5. Het deel van de betrekking dat met die omkadering wordt opgericht, kan niet vacant worden verklaard. Er kan er in geen geval een personeelslid in vast benoemd, geaffecteerd of gemuteerd worden en er kan ook niet in vervangen worden.”.

Art. 79. Artikel 48 van dezelfde codex wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 48. De Vlaamse Regering kan, afhankelijk van de beschikbare begrotingskredieten, voorzien in bijkomende financiering voor scholen met technisch-, beroeps- of kunstsecundair onderwijs om de kost voor leerlingen in voormelde opleidingen te verminderen. De Vlaamse Regering bepaalt de lijst van opleidingen die voor deze bijkomende financiering in aanmerking komen en houdt ten minste rekening met de kostprijs, de doorstroomkansen naar de arbeidsmarkt of naar het hoger onderwijs en hun maatschappelijke waardering.”.

Art. 80. Aan artikel 57 van dezelfde codex, gewijzigd bij de decreten van 17 juni 2011, 25 april 2014 en 15 maart 2019, worden een punt 12° en een punt 13° toegevoegd, die luiden als volgt:

“12° maakt afspraken over de verdeling over haar scholen van de eenheden inductie, vermeld in artikel 34/3, en over de organisatie van de inductie. Over de

criteria wordt onderhandeld in het bevoegde lokaal onderhandelingscomité van de scholengemeenschap;

13° kan afspraken maken over de overdracht naar een andere scholengemeenschap van eenheden inductie als vermeld in artikel 34/3.".

Art. 81. In artikel 110/31, §3, tweede lid van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 19 juli 2013 en gewijzigd bij het decreet van 18 juli 2025, wordt de zin "De toestemming van de onderwijsinspectie kan door de ouder
s worden aangevraagd vanaf twee maanden voor het einde van de termijn van zes maanden." opgeheven.

Art. 82. In artikel 113 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 18 juli 2025, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 1, derde lid, 4°, wordt tussen het woord "onderwijs" en de zinsnede ", omwille" de zinsnede "en van het buitengewoon secundair onderwijs opleidingsvorm 4" ingevoegd;

2° in paragraaf 2, eerste lid, wordt het woord "facultatieve" opgeheven.

Art. 83. In deel III, titel 2, van dezelfde codex, het laatst gewijzigd bij het decreet van 18 juli 2025, wordt een hoofdstuk 3/2 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"Hoofdstuk 3/2 – Peilingsonderzoek".

Art. 84. In dezelfde codex wordt in hoofdstuk 3/2, ingevoegd bij artikel 83, een artikel 115/12 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. 115/12. Scholen die op basis van een representatieve steekproef worden geselecteerd om deel te nemen aan internationaal vergelijkend onderwijsonderzoek waarbij prestaties worden gemeten en waaraan de Vlaamse Gemeenschap deelneemt, nemen deel aan dat onderwijsonderzoek.".

Art. 85. In artikel 116, 1°, van dezelfde codex, gewijzigd bij de decreten van 5 april 2019, 20 december 2019 en 7 juli 2023, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° punt b) wordt opgeheven;

2° in punt c) worden de woorden "alternerende beroepsopleiding in" vervangen door de zinsnede "integratiefase van opleidingsvorm 3 van".

Art. 86. Artikel 118 van dezelfde codex, gewijzigd bij de decreten van 21 maart 2014 en 8 juli 2022, wordt vervangen door wat volgt:

"Art. 118. §1. Leerlingen die voldoen aan de toelatingsvoorwaarden, vermeld in artikel 294, §2, voor wie het vanwege een handicap permanent onmogelijk is

onderwijs te volgen op school, hebben na een gunstige beslissing van het centrum voor leerlingenbegeleiding, recht op permanent onderwijs aan huis.

Ouders kunnen een aanvraag voor permanent onderwijs aan huis indienen bij het centrum voor leerlingenbegeleiding van een school voor buitengewoon secundair onderwijs.

Voor leerlingen die nog niet over een IAC-verslag of OV4-verslag beschikken, wordt er een handelingsgericht diagnostisch traject opgestart. Voor leerlingen die al over een IAC-verslag of OV4-verslag beschikken, sluit die aanvraag aan bij verdere stappen in hun handelingsgericht diagnostisch traject.

§2. De basis voor de beslissing door het centrum voor leerlingenbegeleiding over de overweging of permanent onderwijs aan huis voor de leerling het meest passende aanbod is, ligt in het handelingsgericht diagnostisch traject van de leerling. Die beslissing wordt toegevoegd aan het IAC-verslag of OV4-verslag van de leerling. Het centrum voor leerlingenbegeleiding kent het recht op permanent onderwijs aan huis toe op basis van de volgende criteria:
1° de mate waarin de leerling slechts een beperkt onderwijsaanbod aankan;
2° de mate waarin in een school verzekerd kan worden dat de leerling het veilig onderwijs kan volgen;
3° de mate waarin de verplaatsing naar de school mogelijk is;
4° de contextfactoren waardoor permanent onderwijs aan huis de enige mogelijkheid is om het leerrecht vorm te geven.

De Vlaamse Regering kan de criteria, vermeld in het eerste lid, verder uitwerken.

§3. Het centrum voor leerlingenbegeleiding, vermeld in paragraaf 1, eerste lid, bepaalt hoe lang de leerling recht heeft op permanent onderwijs aan huis. Het centrum voor leerlingenbegeleiding kent dat recht toe voor een periode van maximaal drie schooljaren. Het recht kan verlengd worden met periodes van maximaal drie schooljaren na een nieuwe aanvraag door de ouders. Het centrum voor leerlingenbegeleiding kent de verlenging toe, tenzij er bij de leerling een evolutie vastgesteld wordt die een heroverweging ten gronde noodzakelijk maakt. Het recht loopt in ieder geval af op het einde van het buitengewoon secundair onderwijs.

§4. De beslissing over de aanvraag voor permanent onderwijs aan huis door het centrum voor leerlingenbegeleiding wordt genomen binnen dertig kalenderdagen na de aanvraag. Bij de termijn van dertig kalenderdagen worden zaterdagen, zondagen, wettelijke en reglementaire feestdagen en de vakantieperioden die de Vlaamse Regering heeft bepaald, overeenkomstig artikel 12 niet meegerekend.

§5. Als ouders en het centrum voor leerlingenbegeleiding geen akkoord bereiken over de behoefte aan permanent onderwijs aan huis als meest passende aanbod, kan een beroep gedaan worden op de klachtenprocedure die van toepassing is bij onenigheid over de noodzaak of inhoud van een IAC-verslag of OV4-verslag, conform artikel 16, §3, van het decreet van 27 april 2018 betreffende de leerlingenbegeleiding in het basisonderwijs, het secundair onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding en artikel 294, §8, van deze codex.

§6. In afwijking van artikel 110/1 tot en met 110/27 en de bepalingen van deel V, titel 2, hoofdstuk 2, afdeling 2, hebben de leerlingen, vermeld in paragraaf 1, eerste lid, onverkort recht op inschrijving in de vestigingsplaats voor buitengewoon secundair onderwijs op de kortst mogelijke afstand over de berijdbare weg van ofwel het officieel onderwijs ofwel het gesubsidieerd vrij onderwijs, naar keuze van de ouders, bij de verblijfplaats van de leerling dat het type en de opleidingsvorm vermeld in het IAC-verslag of het OV4-verslag aanbiedt.

De leerling met een IAC-verslag of OV4-verslag van type 4, 6 of 7 zonder vestigingsplaats van keuze met dat aanbod op een redelijke afstand van de verblijfplaats van de leerling kan het onverkort recht op inschrijving laten gelden in de dichtstbijzijnde school voor buitengewoon secundair onderwijs op de kortst mogelijke afstand over de berijdbare weg van ofwel het officieel onderwijs ofwel het gesubsidieerd vrij onderwijs, naar keuze van de ouders bij de verblijfplaats van de leerling.

In afwijking van artikel 110/1 tot en met 110/27 en de bepalingen van deel V, titel 2, hoofdstuk 2, afdeling 2, kan een schoolbestuur de inschrijving van een leerling met recht op permanent onderwijs aan huis weigeren in een andere vestigingsplaats dan vermeld in het eerste en tweede lid.

§7. In afwijking van paragraaf 1 en 2 kunnen de leerlingen die voldoen aan de voorwaarden, vermeld in artikel 294, §2, en aan wie permanent onderwijs aan huis in het buitengewoon secundair onderwijs toegekend werd voor 1 september 2026, gedurende maximaal drie schooljaren na 2025-2026 en uiterlijk tot het einde van het onderwijsniveau verder gebruik maken van het permanent onderwijs aan huis in de school van het buitengewoon secundair onderwijs.

§8. De toepassing door de CLB's van de bepalingen opgenomen in dit artikel worden vanaf het schooljaar 2026-2027 gemonitord en in het schooljaar 2027-2028 geëvalueerd.".

Art. 87. In artikel 122/6, eerste lid, van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 24 maart 2023 en gewijzigd bij het decreet van 7 juli 2023, wordt de zinsnede "2027-2028" vervangen door de zinsnede "2026-2027".

Art. 88. In artikel 146, §3, tweede lid, van dezelfde codex, vervangen bij het decreet van 26 januari 2018, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het tweede lid worden de woorden "de gelijkwaardigheid wordt beoordeeld" vervangen door de woorden "de gelijkwaardigheid wordt in haar geheel beoordeeld";

2° in het tweede lid wordt punt 2° vervangen door wat volgt:

"2° de vereiste inhoud: het onderwijsaanbod voor het secundair onderwijs omvat de inhouden voor de sleutelcompetenties als vermeld in artikel 139, §2, en artikel

262, §2, en de inhouden voor de wetenschapsdomeinen, zoals bepaald in artikel 145, derde lid, naargelang van het geval;";

3° aan het tweede lid wordt een punt 4° toegevoegd, dat luidt als volgt:

"4° de ordening van de eindtermen, de uitbreidingsdoelen Nederlands, de ontwikkelingsdoelen en de specifieke eindtermen, naargelang van het geval, vermeld in artikel 139, §3, eerste lid, artikel 140, tweede lid, artikel 141 en artikel 145, tweede, vierde en vijfde lid.".

Art. 89. In artikel 169, §2, van dezelfde codex, gewijzigd bij de decreten van 3 juli 2020, 26 april 2024 en 6 juni 2025, worden de woorden "die over één of drie semesters worden georganiseerd" opgeheven.

Art. 90. In artikel 252/1 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 19 juli 2013 en het laatst gewijzigd bij het decreet van 14 juli 2023, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° het eerste lid wordt vervangen door wat volgt:

"Onverminderd de door de Vlaamse Regering bepaalde toelatingsvoorwaarden, vermeld in artikel 252, beslist de klassenraad of een leerling die uiterlijk op 31 december na de aanvang van het schooljaar de leeftijd van 19 jaar heeft bereikt, kan worden toegelaten tot een structuuronderdeel van de eerste of tweede graad.";

2° tussen het eerste en het tweede lid wordt een lid ingevoegd dat luidt als volgt:

"Onverminderd de door de Vlaamse Regering bepaalde toelatingsvoorwaarden, vermeld in artikel 252, is de derde graad van het voltijds gewoon secundair onderwijs toegankelijk voor leerlingen die de leeftijd van 25 jaar nog niet hebben bereikt. Het kan worden gevolgd uiterlijk tot het einde van het schooljaar waarin de leerlingen de leeftijd van 25 jaar bereiken."

Art. 91. Aan artikel 253/18, §2, van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 17 mei 2019 en gewijzigd bij het decreet van 4 februari 2022, wordt een derde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Een schoolbestuur kan ervoor opteren om de volgorde van de weigeringen niet te respecteren voor een leerling die via een aanmeldingsprocedure geweigerd is en al ingeschreven is in een school van hogere keuze.".

Art. 92. In artikel 253/20, eerste lid, 5°, van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 18 juli 2025, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° de zin "De afstand tussen de school of de vestigingsplaats en het domicilieadres of hoofdverblijfplaats wordt berekend door de afstand te meten langs de rijbaan, vermeld in artikel 2.1 van het koninklijk besluit van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer en van het gebruik van de openbare weg, zonder rekening te houden met wegomleggingen, verkeersvrije straten, eenrichtingsverkeer en autosnelwegen." wordt vervangen door de zin "De afstand tussen de school of de vestigingsplaats en het domicilieadres of de hoofdverblijfplaats wordt berekend door de kortste afstand te meten langs de openbare weg, vermeld in het koninklijk besluit van 3 juni 2024 betreffende de Code van de openbare weg.";

2° de volgende zin wordt toegevoegd:

"Het schoolbestuur communiceert de precieze berekeningswijze en de gebruikte applicatie aan de betrokken personen..

Art. 93. In artikel 253/24, §1, 4°, van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 18 juli 2025, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° de zin "De afstand tussen de school of de vestigingsplaats en het domicilieadres of hoofdverblijfplaats wordt berekend door de afstand te meten langs de rijbaan, vermeld in artikel 2.1 van het koninklijk besluit van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer en van het gebruik van de openbare weg, zonder rekening te houden met wegomleggingen, verkeersvrije straten, eenrichtingsverkeer en autosnelwegen." wordt vervangen door de zin "De afstand tussen de school of de vestigingsplaats en het domicilieadres of de hoofdverblijfplaats wordt berekend door de kortste afstand te meten langs de openbare weg, vermeld in het koninklijk besluit van 3 juni 2024 betreffende de Code van de openbare weg.";

2° de volgende zin wordt toegevoegd:

"Het schoolbestuur communiceert de precieze berekeningswijze en de gebruikte applicatie aan de betrokken personen.".

Art. 94. Aan artikel 253/49, §2, van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 17 mei 2019 en gewijzigd bij het decreet van 18 februari 2022, wordt een derde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Een schoolbestuur kan ervoor opteren om de volgorde van de weigeringen niet te respecteren voor een leerling die via een aanmeldingsprocedure geweigerd is en al ingeschreven is in een school van hogere keuze.".

Art. 95. In artikel 253/51, §1, 5°, van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 18 juli 2025, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° de zin "De afstand tussen de school of de vestigingsplaats en het domicilieadres of hoofdverblijfplaats wordt berekend door de afstand te meten langs de rijbaan, vermeld in artikel 2.1 van het koninklijk besluit van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer en van het

gebruik van de openbare weg, zonder rekening te houden met wegomleggingen, verkeersvrije straten, eenrichtingsverkeer en autosnelwegen." wordt vervangen door de zin "De afstand tussen de school of de vestigingsplaats en het domicilieadres of de hoofdverblijfplaats wordt berekend door de kortste afstand te meten langs de openbare weg, vermeld in het koninklijk besluit van 3 juni 2024 betreffende de Code van de openbare weg.";

2° de volgende zin wordt toegevoegd:

"Het schoolbestuur communiceert de precieze berekeningswijze en de gebruikte applicatie aan de betrokken personen.".

Art. 96. In artikel 253/55, §1, 4°, van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 18 juli 2025, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° de zin "De afstand tussen de school of de vestigingsplaats en het domicilieadres of hoofdverblijfplaats wordt berekend door de afstand te meten langs de rijbaan, vermeld in artikel 2.1 van het koninklijk besluit van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer en van het gebruik van de openbare weg, zonder rekening te houden met wegomleggingen, verkeersvrije straten, eenrichtingsverkeer en autosnelwegen." wordt vervangen door de zin "De afstand tussen de school of de vestigingsplaats en het domicilieadres of de hoofdverblijfplaats wordt berekend door de kortste afstand te meten langs de openbare weg, vermeld in het koninklijk besluit van 3 juni 2024 betreffende de Code van de openbare weg.";

2° de volgende zin wordt toegevoegd:

"Het schoolbestuur communiceert de precieze berekeningswijze en de gebruikte applicatie aan de betrokken personen.".

Art. 97. In artikel 253/62 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 14 juli 2023 en gewijzigd bij het decreet van 26 april 2024, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 1, eerste lid, 2°, wordt punt c) vervangen door wat volgt:

"c) een diploma van het secundair onderwijs, uitgereikt door een school voor secundair onderwijs of de examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap tot en met het schooljaar 2024-2025;";

2° in paragraaf 1, eerste lid, 2°, wordt een punt d)/1 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"d)/1 een diploma van secundair onderwijs uitgereikt door een centrum voor volwassenenonderwijs tot en met het schooljaar 2026-2027;";

3° in paragraaf 1, derde lid, worden tussen de woorden "De proef wordt" en de woorden "beoordeeld door de klassenraad" de woorden "georganiseerd en" ingevoegd;

4° in paragraaf 1 wordt het vierde lid vervangen door wat volgt:

"In afwijking van het derde lid, kan het samenwerkingsverband, vermeld in artikel 168/3, §3, de bevoegdheid om de toelatingsproef te organiseren en te beoordelen van de klassenraad overdragen aan een validerende instantie als vermeld in artikel II.232 van de Codex Hoger Onderwijs van 11 oktober 2013.";

5° aan paragraaf 1 worden een vijfde en een zesde lid toegevoegd, die luiden als volgt:

"Voor de registratie van de kandidaten voor de toetsing van de afwijkende toelatingsvoorwaarden voor de opleiding Basisverpleegkunde, leggen de scholen, de hogescholen en de associaties een register aan. Voor de gegevensdeling tussen die instellingen en de eventuele koppeling met de administratieve toepassingen om leerlingengegevens tussen scholen en het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming uit te wisselen, wordt het identificatienummer van het Rijksregister gebruikt.

Iedere school, hogeschool en associatie respecteert hierbij de voorwaarden, vermeld in Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van richtlijn 95/46/EG, en stelt daarvoor een interne of externe functionaris met betrekking tot de gegevensbescherming aan. De scholen, de hogescholen en de associaties worden voor die verwerking aangewezen als gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijken en verwerken de gegevens over de studieloopbaan en de gegevens voor de toetsing van de afwijkende toelatingsvoorwaarden, vermeld in het tweede lid. Het register wordt maximaal tien jaar bewaard.";

6° er wordt een paragraaf 1/2 toegevoegd, die luidt als volgt:

"§1/2. Het schoolreglement van de school in kwestie bevat het vrijstellingenbeleid.".

Art. 98. In dezelfde codex, het laatst gewijzigd bij het decreet van 18 juli 2025, wordt een artikel 256/2/1 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. 256/2/1. Binnen de beschikbare specifieke kredieten richt de examencommissie zich in haar doelgroep ook tot gedetineerden in penitentiaire instellingen met het oog op de organisatie van examens die leiden tot de bewijzen, vermeld in artikel 256/2, eerste lid, 1° tot en met 6°.

De leidend ambtenaar van de instantie waaraan de organisatie van de examencommissie is opgedragen, sluit daarvoor een protocol met de Vlaamse overheidsdienst Justitie. Dat protocol kan afwijkingen bevatten van de voorwaarden, vermeld in artikel 256/4.".

Art. 99. Aan artikel 256/3, §2 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 29 juni 2012 en gewijzigd bij het decreet van 21 november 2025, wordt een tweede lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"De Vlaamse Regering kan onderwijsdoelen uit onderwijskwalificaties of uit referentiekaders als vermeld in het eerste lid, aanduiden die binnen de context van de examencommissie niet evalueerbaar of niet haalbaar zijn en bijgevolg buiten beschouwing worden gelaten bij de ontwikkeling van examenprogramma's."

Art. 100. In artikel 256/4, §3 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 29 juni 2012, wordt tussen de woorden "Onwettige afwezigheid" en de woorden "op examens" de zinsnede ", zoals bepaald in het examenreglement," ingevoegd.

Art. 101. In artikel 306 van dezelfde codex worden de woorden "het buitengewoon secundair beroepsonderwijs dat georganiseerd is volgens een modulair stelsel of in de vorm van een alternerende beroepsopleiding" vervangen door de zinsnede "de integratiefase van opleidingsvorm 3 van het buitengewoon secundair onderwijs".

Art. 102. In artikel 308/1 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 1 juli 2011 en vervangen bij het decreet van 8 juli 2022, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° de woorden "studiegebied of" worden telkens opgeheven;

2° in paragraaf 2, 2°, worden de woorden "die zich over de tweede en derde graad van het technisch en beroepssecundair onderwijs uitstrekken" opgeheven.

Art. 103. In artikel 314 van dezelfde codex worden de woorden "het buitengewoon secundair beroepsonderwijs dat georganiseerd is volgens een modulair stelsel of in de vorm van een alternerende beroepsopleiding" vervangen door de zinsnede "de integratiefase van opleidingsvorm 3 van het buitengewoon secundair onderwijs".

Art. 104. In artikel 332/1, eerste lid, van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 21 december 2012 en gewijzigd bij de decreten van 8 juli 2022, 19 april 2024 en 6 juni 2025, wordt de zinsnede "artikel 329" vervangen door de zinsnede "artikel 329 of artikel X/4.1 van de Codificatie sommige bepalingen voor het onderwijs van 28 oktober 2016".

Art. 105. In artikel 333 van dezelfde codex, vervangen bij het decreet van 21 maart 2014 en gewijzigd bij het decreet van 20 april 2018, wordt het woord "facultatieve" opgeheven.

Art. 106. In artikel 335/1 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 20 april 2018 en gewijzigd bij de decreten van 8 juli 2022 en 18 juli 2025, wordt het woord "facultatieve" opgeheven.

Art. 107. In artikel 336, §1, van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 21 maart 2014 en gewijzigd bij het decreet van 8 juli 2022, wordt het woord "facultatieve" telkens opgeheven.

Art. 108. In artikel 357/2 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 30 maart 2018, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in punt 9° wordt het woord "standaardtraject" vervangen door het woord "curriculumdossier";

2° punt 14° wordt opgeheven.

Art. 109. In artikel 357/6, eerste lid, van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 30 maart 2018, vervangen bij het decreet van 10 juni 2022 en gewijzigd bij de decreten van 7 juli 2023 en 18 juli 2025, wordt het woord "standaardtraject" vervangen door het woord "curriculumdossier".

Art. 110. In artikel 357/7 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 30 maart 2018 en gewijzigd bij de decreten van 19 juni 2020, 9 juli 2021 en 17 mei 2024, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° paragraaf 1 en paragraaf 2 worden opgeheven.

2° in paragraaf 4 wordt het woord "standaardtraject" vervangen door het woord "curriculumdossier".

Art. 111. In artikel 357/9 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 30 maart 2018, wordt paragraaf 1 opgeheven.

Art. 112. In dezelfde codex, het laatst gewijzigd bij het decreet van 18 juli 2025, worden de volgende artikelen opgeheven:

1° artikel 357/10, ingevoegd bij het decreet van 30 maart 2018;
2° artikel 357/11, ingevoegd bij het decreet van 30 maart 2018 en gewijzigd bij de decreten van 15 juni 2018 en 10 juni 2022;
3° artikel 357/12, ingevoegd bij het decreet van 30 maart 2018;
4° artikel 357/13, ingevoegd bij het decreet van 30 maart 2018;
5° artikel 357/14 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 30 maart 2018;
6° artikel 357/18 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 30 maart 2018;
7° artikel 357/19/1 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 8 juli 2022.

Art. 113. In artikel 357/43 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 30 maart 2018 en gewijzigd bij het decreet van 10 juni 2022, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in punt 1° wordt de zinsnede "standaardtraject als vermeld in artikel 357/7" vervangen door de woorden "duaal structuuronderdeel";

2° in punt 2°, eerste lid wordt de zinsnede "standaardtrajecten als vermeld in artikel 357/7" vervangen door de woorden "duale structuuronderdelen".

Art. 114. In artikel 357/46, §2, van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 30 maart 2018, wordt het woord "standaardtraject" vervangen door het woord "curriculumdossier".

Art. 115. In artikel 357/62 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 30 november 2018 en gewijzigd bij de decreten van 19 juni 2020 en 10 juni 2022, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid worden na de woorden "elk duaal structuuronderdeel" de woorden "van opleidingsvorm 3" ingevoegd;

2° in het tweede lid wordt punt 3° opgeheven;

3° in het tweede lid, 4° wordt de zinsnede: "voor opleidingsvorm 3:" opgeheven;

4° in het tweede lid wordt punt 6° wordt vervangen door wat volgt:

"6° de toepasbare ontwikkelingsdoelen voor het overeenstemmend niet-duaal leren voor opleidingsvorm 3, of op de toepasbare eindtermen voor het overeenstemmende niet-duaal leren, als in opleidingsvorm 3 voldaan is aan de voorwaarden, vermeld in artikel 262, §4;".

Art. 116. In artikel 357/65 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 30 november 2018 en gewijzigd bij het decreet van 8 juni 2022, worden paragraaf 1 en paragraaf 2 opgeheven.

Hoofdstuk 11. Wijzigingen van de Codex Hoger Onderwijs van 11 oktober 2013

Art. 117. In artikel I.3 van de Codex Hoger Onderwijs van 11 oktober 2013, het laatst gewijzigd bij het decreet van 2 mei 2025, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° punt 16° wordt vervangen door wat volgt:

"16° bijna-beursstudent: een student die onderdaan is van een staat behorende tot de Europese Economische ruimte of voldoet aan de voorwaarden, vermeld in artikel 9 van het decreet van 8 juni 2007 betreffende de studiefinanciering van de Vlaamse Gemeenschap, die geen studietoelage van de Vlaamse Gemeenschap ontvangt, maar van wie het referentie-inkomen ten hoogste 3900 euro boven de financiële maximumgrens ligt die is bepaald in de regelgeving over de studietoelagen. Het basisbedrag van 3900 euro is het bedrag voor het academiejaar 2024-2025 en wordt geïndexeerd overeenkomstig artikel II.218, §1, tweede lid;";

2° er wordt een punt 51°/1 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"51°/1 preventieadviseur psychosociale aspecten: de preventieadviseur psychosociale aspecten, vermeld in artikel 32sexies, §1, van de wet van 4 augustus 1996;";

3° er wordt een punt 70°/2 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"70°/2 vertrouwenspersoon personeel: de vertrouwenspersoon, vermeld in artikel 32sexies, §2 en §2/2, van de wet van 4 augustus 1996;";

4° er wordt een punt 79° toegevoegd, dat luidt als volgt:

"79° wet van 4 augustus 1996: de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk;".

Art. 118. In artikel II.4, tweede lid, van dezelfde codex wordt de zin "De benaming hogeschool wordt vertaald als University College." vervangen door de zinnen "De benaming hogeschool wordt vertaald als "University of Applied Sciences". Voor de hogescholen die een School of Arts hebben opgericht of als geheel beschouwd worden als een School of Arts als vermeld in artikel II.7, is de vertaling "University of Applied Sciences and Arts".".

Art. 119. Aan artikel II.29/2 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 30 juni 2023, wordt een derde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"In het begrotingsjaar 2026 wordt 500.000 euro toegevoegd aan de financiële ondersteuning om de werkingskosten voor het werkingsjaar 2026 te bekostigen.".

Art. 120. In dezelfde codex, het laatst gewijzigd bij het decreet van 18 juli 2025, wordt een artikel II.29/3 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. II.29/3. Ter uitvoering van artikel 15, derde lid, van het verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Vlaamse Gemeenschap van België inzake de accreditatie van opleidingen binnen het Nederlandse en het Vlaamse hoger onderwijs, ondertekend te Den Haag op 3 september 2003, financiert de Vlaamse Regering, binnen de perken van de Vlaamse begroting, de aanvullende opdrachten, vermeld in artikel 1, tweede lid, van het voormelde verdrag, die de Vlaamse Regering als enige Verdragsluitende Partij aan de accreditatieorganisatie opdraagt.

De accreditatieorganisatie rapporteert, inhoudelijk en financieel, over elke aanvullende opdracht die de Vlaamse Regering heeft opgedragen. De accreditatieorganisatie kan het gedeelte van de toegekende financiering voor een aanvullende opdracht dat de aanvaarde kosten overschrijdt, niet aanwenden voor de aanleg van reserves.".

Art. 121. In artikel II.37 van dezelfde codex, gewijzigd bij het decreet van 4 mei 2018, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° er wordt een paragraaf 2/1 ingevoegd, die luidt als volgt:

"§2/1. De VLUHR richt een expertisecentrum voor inclusief onderwijs met een focus op hoger onderwijs op. Het expertisecentrum heeft als opdracht de

instellingen te begeleiden en te ondersteunen van bij de ondersteuning van studenten met een inclusienood, met bijzondere aandacht voor de inclusie van studenten met een functiebeperking ter implementatie van de VN-conventie van 13 december 2006 over de rechten van personen met een handicap.";

2° paragraaf 4 wordt vervangen door wat volgt:

"§4. De VLUHR moet ook aspecten zoals internationalisering, ontwikkelingssamenwerking, wetenschap, innovatie en de ondersteuning van studenten met een inclusienood op volwaardige manier aan bod laten komen binnen zijn werking.".

Art. 122. In dezelfde codex, het laatst gewijzigd bij het decreet van 18 juli 2025, wordt een artikel II.38/1 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. II.38/1. De Vlaamse Regering en de VLUHR sluiten ten aanzien van de organisatie van het expertisecentrum voor inclusief onderwijs vijfjaarlijks een convenant waarin al de volgende elementen zijn opgenomen:

1° de aansturingsmogelijkheden van de Vlaamse Regering en de wijze waarop relevante actoren uit het inclusieveld worden betrokken;

2° de minimale resultaatsverbintenissen van het expertisecentrum voor inclusief onderwijs, met de focus op hoger onderwijs;

3° de minimale behoorlijkheidsvereisten op het vlak van het financieel management, en ook de mogelijkheden om een bepaalde financiële reserve aan te leggen van maximaal 20%per jaar van de werkingsenveloppe die in een bepaald jaar is toegekend. De totale gecumuleerde reserve op basis van de werkingsenveloppe bedraagt maximaal 50% van de jaarlijkse werkingsenveloppe;

4° de rapporterings- en controlemechanismen, in het bijzonder de wijze waarop het expertisecentrum voor inclusief onderwijs wordt geëvalueerd. Deze evaluatie wordt steeds afgerond in de eerste helft van het vijfde kalenderjaar van het lopende convenant;

5° de remediërende en sanctionerende maatregelen in geval van niet-naleving van het convenant;

6° de gevallen waarin en de wijze waarop het convenant tijdens de looptijd ervan kan worden gewijzigd.".

Art. 123. In dezelfde codex, het laatst gewijzigd bij het decreet van 18 juli 2025, wordt een artikel II.38/2 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. II.38/2. Als de VLUHR een overeenkomst sluit met de Vlaamse Regering, krijgt ze jaarlijks recht op een werkingsenveloppe voor het expertisecentrum voor inclusief onderwijs.

De Vlaamse Regering bepaalt, rekening houdend met de beschikbare begrotingskredieten, de grootte van de jaarlijkse werkingsenveloppe van het expertisecentrum, vermeld in artikel II.37, §2/1, en ook de wijze van vereffening ervan. De werkingsenveloppe wordt geïndexeerd volgens de formule vastgesteld om de werkingsuitkering van de universiteiten en hogescholen te indexeren, vermeld in artikel III.5, §9.".

Art. 124. In dezelfde codex, het laatst gewijzigd bij het decreet van 18 juli 2025, wordt een artikel II.38/3 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. II.38/3. De hogescholen en de universiteiten kunnen in het kader van de opdracht van de VLUHR, vermeld in artikel II.37, §2/1, personeelsleden met hun instemming belasten met een opdracht bij de VLUHR. De betrokken personeelsleden blijven gedurende de uitoefening van de opdracht bij de VLUHR juridisch en administratief behoren tot de universiteit of hogeschool die hen ter beschikking stelt.".

Art. 125. Aan deel 2, titel 3, hoofdstuk 2, van dezelfde codex, gewijzigd bij het decreet van 4 mei 2018, wordt een artikel II.65/1 toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. II.65/1. Getuigschriften van micro-credentials kunnen door de hogescholen en universiteiten uitgereikt worden. De micro-credentials zijn het bewijs van de leerresultaten die een lerende heeft behaald na een klein leervolume, met een omvang tussen 0,5 en 59 studiepunten.

Leerervaringen die leiden tot micro-credentials zijn bedoeld om de lerende te voorzien van specifieke kennis, vaardigheden en competenties die beantwoorden aan maatschappelijke, persoonlijke, culturele of arbeidsmarktbehoeften. De leerresultaten zijn beoordeeld aan de hand van transparante en duidelijk omschreven criteria.

Micro-credentials zijn eigendom van de lerende, kunnen worden gedeeld en zijn meeneembaar. Zij kunnen op zichzelf staan of tot bredere credentials worden gecombineerd. Zij worden ondersteund door kwaliteitsborging volgens overeengekomen normen in de betrokken sector of het betrokken activiteitengebied.

Het instellingsbestuur verleent een getuigschrift van een micro-credential aan de student die het opleidingstraject met succes heeft afgerond. De Vlaamse Regering bepaalt de vorm van dat getuigschrift en de inhoud van het bijbehorende supplement.".

Art. 126. Artikel II.124/2 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 18 mei 2018 en gewijzigd bij het decreet van 18 juli 2025, wordt opgeheven.

Art. 127. In artikel II.151 van dezelfde codex, gewijzigd bij de decreten van 9 juli 2021, 7 juli 2023 en 6 juni 2025, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid worden de woorden "bacheloren masteropleidingen" vervangen door de zinsnede "graduaats-, bachelor- en masteropleidingen";

2° in het tweede lid worden de woorden "bacheloren masteropleiding" vervangen door de zinsnede "graduaats-, bachelor- en masteropleiding";

3° het derde lid wordt vervangen door wat volgt:

"Een graduaats-, bachelor- of masteropleiding die kadert binnen een 'European Universities Initiative' wordt geacht een opleiding te zijn die is geselecteerd conform de bepalingen van een Europees financieringsprogramma ter bevordering van de internationale samenwerking in het hoger onderwijs en waarbinnen multi- of gezamenlijke diplomering wordt vooropgesteld als vermeld in het eerste lid. De instellingen kunnen deze opleidingen alleen maar aanbieden voor zover ze over de vereiste onderwijsbevoegdheid beschikken. De voormelde opleidingen starten uiterlijk in het academiejaar dat volgt op het academiejaar waarin het project afloopt of waarin de verlengingen van het project aflopen. Die opleidingen worden geacht geaccrediteerd te zijn tot en met het einde van het tweede academiejaar dat volgt op het einde van het academiejaar waarin de studieomvang die voor de opleiding in kwestie is bepaald, voor de eerste keer volledig is doorlopen.".

Art. 128. In artikel II.176, tweede lid, van dezelfde codex, gewijzigd bij de decreten van 4 mei 2018, 15 juli 2022 en 6 juni 2025, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° punt 2° wordt vervangen door wat volgt:

"2° een diploma van het secundair onderwijs, uitgereikt door een school voor secundair onderwijs of door de Examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap tot en met het schooljaar 2024-2025;";

2° in punt 2°/2 wordt de zinsnede "schooljaar 2025-2026" vervangen door de zinsnede "schooljaar 2026-2027".

Art. 129. In artikel II.178, eerste lid, van dezelfde codex, gewijzigd bij de decreten van 15 juli 2022 en 6 juni 2025, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° punt 1° wordt vervangen door wat volgt:

"1° een diploma van het secundair onderwijs, uitgereikt door een school voor secundair onderwijs of door de Examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap tot en met het schooljaar 2024-2025;";

2° in punt 1°/2 wordt de zinsnede "schooljaar 2025-2026" vervangen door de zinsnede "schooljaar 2026-2027".

Art. 130. Aan artikel II.208, §2, van dezelfde codex wordt een derde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Als een student is ingeschreven in een gezamenlijk georganiseerde opleiding, geldt de bepaling, vermeld in het eerste lid, ongeacht het aantal inschrijvingen tijdens dat academiejaar aan de hogeronderwijsinstellingen die de gezamenlijke georganiseerde opleiding aanbieden.".

Art. 131. Aan artikel II.218, §1, van dezelfde codex, gewijzigd bij het decreet van 19 december 2014, wordt een tweede lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"In afwijking van het eerste lid wordt het basisbedrag, vermeld in artikel I.3, 16°, aangepast overeenkomstig de procentuele stijging van de gezondheidsindex voor de maand december (basis 1996) van het tweede kalenderjaar vóór het jaar waarin het academiejaar in kwestie begint, ten opzichte van de gezondheidsindex voor de maand december (basis 1996) van het derde kalenderjaar vóór het jaar waarin het academiejaar in kwestie begint. De stijging wordt afgerond naar het hogere tiende. Het resultaat van de indexatie van het bedrag, vermeld in artikel I.3, 16°, wordt afgerond op het dichtstbijzijnde geheel getal.".

Art. 132. Aan artikel II.262 van dezelfde codex, gewijzigd bij de decreten van 19 april 2024 en 6 juni 2025, wordt een paragraaf 3 toegevoegd, die luidt als volgt:

"§3. Als er door een beslissing van een instelling om een Nederlandstalige opleiding stop te zetten in de Vlaamse Gemeenschap geen Nederlandstalige equivalente opleiding meer wordt aangeboden voor een bepaalde anderstalige initiële bachelor- of masteropleiding, wordt die anderstalige initiële bachelor- of masteropleiding afgebouwd. Bij de afbouw neemt het instellingsbestuur de nodige maatregelen zodat de ingeschreven studenten hun opleiding kunnen voltooien binnen een redelijke termijn.

Als de enige Nederlandstalige equivalente opleiding, vermeld in het eerste lid, door een andere instelling wordt aangeboden dan de instelling die de anderstalige opleiding aanbiedt, dan heeft de instelling die de anderstalige opleiding aanbiedt de mogelijkheid om deze anderstalige opleiding niet af te bouwen maar om voor de Nederlandstalige equivalente opleiding, vermeld in het eerste lid, de erkenning als nieuwe opleiding aan te vragen. Zij dient hiervoor een dossier toets nieuwe opleiding, vermeld in artikel II.153/1, in bij de accreditatieorganisatie. Zij dient deze aanvraag in uiterlijk tijdens het academiejaar dat volgt op de beslissing om de Nederlandstalige equivalente opleiding stop te zetten. Als de accreditatieorganisatie niet tot een positief toetsingsbesluit over deze aanvraag komt, dan bouwt de instelling de anderstalige opleiding af.".

Art. 133. In artikel II.270 van dezelfde codex, gewijzigd bij de decreten van 25 april 2014, 16 juni 2017 en 9 juli 2021, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 1, tweede lid, wordt tussen de woorden "een diploma secundair onderwijs" en de woorden "of een bachelor- of masterdiploma" de zinsnede ", een diploma van secundair onderwijs, onderwijskwalificatie niveau 4, een diploma van secundair onderwijs, onderwijskwalificatie niveau 3, een diploma van gegradueerde" ingevoegd;

2° in paragraaf 2 worden de woorden "een Nederlandstalig bachelor- of masterdiploma" vervangen door de zinsnede "een Nederlandstalig diploma van secundair onderwijs, een Nederlandstalig diploma van secundair onderwijs, onderwijskwalificatie niveau 4, een Nederlandstalig diploma van secundair onderwijs, onderwijskwalificatie niveau 3, een Nederlandstalig diploma van gegradueerde, een Nederlandstalig bachelor- of masterdiploma".

Art. 134. In artikel II.355/3 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 8 december 2023, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 1 wordt het tweede lid vervangen door wat volgt:

"Het bestuur werkt samen met de vertegenwoordigers van de studenten en van het personeel een procedure uit voor de meldingen door studenten en door personeel over grensoverschrijdend gedrag en de opvolging ervan binnen de instelling, met inbegrip van de te respecteren termijnen. De procedure voor de meldingen door personeel wordt conform de wet van 4 augustus 1996 opgemaakt.";

2° in paragraaf 3 wordt het eerste lid vervangen door wat volgt:

"Het bestuur zorgt ervoor dat er per instelling een centraal register bijgehouden wordt waarin alle meldingen van grensoverschrijdend gedrag bij de vertrouwenspersoon voor studenten en de vertrouwenspersoon personeel worden geregistreerd. Het doel het centrale register is om alle meldingen die binnen de instelling worden gedaan, te verzamelen op één digitale plek. Het centrale register stelt de instelling in staat om een beter overzicht te krijgen over meldingen met gemeenschappelijke kenmerken, om die meldingen beter en accurater op te volgen en om ten aanzien van de betrokken personen sneller en beter gepaste maatregelen uit te werken en te implementeren. Daarnaast stelt het centrale register de instellingen in staat om kwaliteitscontrole en opvolging te organiseren rond wat er met de meldingen gebeurt. Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming) wordt hierbij in acht genomen. De persoonsgegevens worden verwerkt op basis van de rechtvaardigheidsgrond in artikel 6, lid 1, c), van de voormelde verordening.";

3° aan paragraaf 3, tweede lid, wordt een punt 4° toegevoegd, dat luidt als volgt:

"4° de acties, vermeld in artikel II.355/4, §2, die zijn ondernomen.";

4° in paragraaf 3, derde lid, wordt de zin "Ook de meldingen in het kader van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk, komen in dit register." opgeheven;

5° in paragraaf 3 wordt het vierde lid vervangen door wat volgt:

"Alleen de preventieadviseur psychosociale aspecten, de vertrouwenspersoon personeel en de vertrouwenspersoon voor studenten hebben toegang tot het centrale register. De vertrouwenspersoon personeel en de vertrouwenspersoon voor studenten registreren meldingen over grensoverschrijdend gedrag in het centrale register.".

Art. 135. In artikel II.355/4 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 8 december 2023, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° paragraaf 3 wordt vervangen door wat volgt:

"§3. De vertrouwenspersoon voor studenten of de vertrouwenspersoon personeel kan, als er ten aanzien van een bepaalde betrokken persoon meerdere meldingen zijn ontvangen, vervolgstappen nemen. Daarbij houdt de vertrouwenspersoon steeds rekening met de eventuele vraag van een of meerdere melders om anoniem te blijven.

Als er zich een situatie voordoet die een acuut risico of een noodtoestand inhoudt voor studenten of personeelsleden, moet de vertrouwenspersoon voor studenten of de vertrouwenspersoon personeel vervolgstappen nemen.

Vervolgstappen als vermeld in het eerste en tweede lid kunnen bestaan uit:

1° de acties, vermeld in paragraaf 2;

2° de tuchtoverheid op de hoogte brengen;

3° het parket informeren.

Bij het op de hoogte brengen van de tuchtoverheid, vermeld in het derde lid, 2°, worden in een eerste fase alleen die gegevens doorgegeven die de tuchtoverheid toelaten te beslissen of ze al dan niet een tuchtonderzoek opstart.

Het tuchtreglement van de instelling legt procedures vast waaronder termijnen om een ontvangstbevestiging te versturen en de verschillende stappen die de tuchtoverheid kan ondernemen.";

2° in paragraaf 5 worden het eerste en het tweede lid vervangen door wat volgt:

"De vertrouwenspersoon voor studenten werkt binnen de regels van het beroepsgeheim, vermeld in artikel 458 van het Strafwetboek.

In afwijking van de verplichting, vermeld in het eerste lid, gelden de volgende bepalingen:

1° de vertrouwenspersoon voor studenten kan, als er ten aanzien van een bepaalde betrokken persoon meerdere meldingen zijn ontvangen, vervolgstappen nemen;

2° de vertrouwenspersoon voor studenten moet vervolgstappen nemen als er zich een situatie voordoet die een acuut risico inhoudt voor studenten of personeelsleden;

3° de vertrouwenspersoon voor studenten wisselt met de vertrouwenspersoon personeel en de preventie adviseur psychosociale aspecten informatie uit die nodig is voor het vervullen van zijn of haar opdracht.";

3° paragraaf 9 wordt opgeheven.

Art. 136. Artikel III.18 van dezelfde codex wordt opgeheven.

Art. 137. In deel 3, titel 2, van de dezelfde codex, het laatst gewijzigd bij het decreet van 22 december 2023, wordt hoofdstuk 9, dat bestaat uit artikel III.98/1 tot en met artikel III.98/7, opgeheven.

Art. 138. In artikel IV.28, §1, eerste lid, 1°, van dezelfde codex, gewijzigd bij het decreet van 1 maart 2019, wordt tussen de woorden "aan de professionele opleidingen" en de woorden "en op de personeelsleden toegewezen aan de Schools of Arts" de zinsnede ", op de personeelsleden van de Hogere Zeevaartschool" ingevoegd.

Art. 139. Aan artikel IV.37 van dezelfde codex wordt een tweede lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"In afwijking van het eerste lid zijn de ten onrechte uitbetaalde sommen voorgoed vervallen, als de terugbetaling daarvan niet is gevraagd binnen een termijn van één jaar, te rekenen van de eerste januari van het jaar van de betaling, als het salaris foutief berekend werd als gevolg van een administratieve fout van de betalende overheid, waarbij deze laatste tijdig beschikte over alle nodige informatie. Dit lid is enkel van toepassing wanneer er sprake is van foutief

berekend salaris. Het is niet van toepassing wanneer het personeelslid ten onrechte een salaris heeft ontvangen voor prestaties die niet werden geleverd, of wanneer het personeelslid voor een onderbreking van zijn opdracht recht heeft op een socialezekerheidsuitkering."

Art. 140. Aan artikel IV.42 van dezelfde codex wordt een derde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"In afwijking van het eerste lid moet de terugbetaling gevraagd worden binnen een termijn van één jaar, te rekenen van de eerste januari van het jaar van de betaling, als het salaris foutief berekend werd als gevolg van een administratieve fout van de betalende overheid, waarbij deze laatste tijdig beschikte over alle nodige informatie. Dit lid is enkel van toepassing wanneer er sprake is van foutief berekend salaris. Het is niet van toepassing wanneer het personeelslid ten onrechte een salaris heeft ontvangen voor prestaties die niet werden geleverd, of wanneer het personeelslid voor een onderbreking van zijn opdracht recht heeft op een socialezekerheidsuitkering. Als de terugbetaling niet gevraagd wordt binnen de gestelde termijn, zijn de ten onrechte uitbetaalde bedragen definitief vervallen.".

Art. 141. In artikel V.44 van dezelfde codex, gewijzigd bij het decreet van 16 juni 2017, wordt paragraaf 1 vervangen door wat volgt:

"§1. Het universiteitsbestuur kan de tewerkstelling beëindigen van een personeelslid dat de wettelijke pensioenleeftijd bereikt heeft. Het universiteitsbestuur neemt daarbij een opzeggingstermijn in acht die gelijk is aan drie maanden per begonnen schijf van tien jaar dienstanciënniteit aan de universiteit in kwestie. Het universiteitsbestuur en het personeelslid in kwestie kunnen een langere of kortere opzeggingstermijn overeenkomen. De opzegging wordt gemotiveerd.

De opzeggingstermijn, vermeld in het eerste lid, gaat in op de eerste dag van de maand die volgt op de betekening van het ontslag. Het ontslag wordt betekend met een aangetekende brief en heeft uitwerking op de derde dag na de verzending.

Het universiteitsbestuur kan beslissen dat het ontslag onmiddellijk ingaat. In dat geval betaalt het universiteitsbestuur een verbrekingsvergoeding die gelijk is aan het salaris dat overeenstemt met de duur van de berekende opzeggingstermijn.

Met behoud van de toepassing van het eerste lid kan het personeelslid verder werken tot het einde van het semester waarin het ontslag betekend is.".

Art. 142. Aan deel 5, titel 1, hoofdstuk 1, afdeling 5, van dezelfde codex, gewijzigd bij het decreet van 22 maart 2024, wordt een artikel V.46/2 toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. V.46/2. Het universiteitsbestuur mag de aanstelling of benoeming van een lid van het academisch personeel met toepassing van artikel V.44, §1, van deze codex niet eenzijdig beëindigen om redenen die betrekking hebben op de uitoefening door het personeelslid van een van de volgende rechten:

1° het recht op geboorteverlof, ouderschapsverlof en zorgverlof, vermeld in artikel 2 van het besluit van de Vlaamse Regering van 1 december 1998 tot vaststelling van de regeling omtrent de afwezigheden, de tucht, de administratieve standen, het verlof, de mandaatsbeëindiging, het onderzoek van de lichamelijke geschiktheid en het geneeskundig toezicht voor het academisch personeel bij de universiteiten in de Vlaamse Gemeenschap;

2° het recht om een flexibele werkregeling aan te vragen, vermeld in artikel V.9/1 van deze codex;

3° het recht om een nevenactiviteit uit te oefenen, binnen de grenzen van de cumulatieregeling en de regeling rond onverenigbaarheden, vermeld in artikel V.16 en V.17/1 van deze codex;

4° het recht op een ambtswijziging, als dat is opgenomen in een reglement of in het arbeidsreglement van de universiteit.

Het verbod, vermeld in het eerste lid, gaat in op de dag van de aanvraag van een van de rechten, vermeld in het eerste lid, met uitzondering van het recht op ouderschapsverlof, dat ingaat op de dag van de geboorte van het kind. Het verbod, vermeld in het eerste lid, eindigt dertig dagen na de uiterste datum van de uitoefening van het recht.

Het universiteitsbestuur deelt het personeelslid schriftelijk mee wat de redenen voor het ontslag zijn.

Als de ingeroepen redenen verband houden met de uitoefening van een recht als vermeld in het eerste lid of als er geen reden voor het ontslag is opgegeven als vermeld in het derde lid, betaalt het universiteitsbestuur aan het personeelslid aanvullend op de opzeggingstermijn of -vergoeding een forfaitaire vergoeding die gelijk is aan het brutoloon voor zes maanden. Die forfaitaire vergoeding kan bij het ontslag van een personeelslid dat gebruik maakt van het recht op geboorteverlof, het recht op ouderschapsverlof en het recht om een nevenactiviteit uit te oefenen, niet samen genoten worden met andere vergoedingen die in het kader van een bijzondere beschermingsprocedure tegen ontslag zijn bepaald.

Elke handeling van het universiteitsbestuur na afloop van de periode, vermeld in het tweede lid, die als doel heeft om de aanstelling te beëindigen waarvoor tijdens de periode, vermeld in het tweede lid, voorbereidingen zijn getroffen, wordt gelijkgesteld met een ontslag door het universiteitsbestuur als vermeld in het eerste lid.

Onder het treffen van enige voorbereiding, vermeld in het vijfde lid, wordt ook het nemen van de ontslagbeslissing begrepen.”.

Art. 143. Aan artikel V.50 van dezelfde codex, gewijzigd bij het decreet van 19 april 2024, wordt een vijfde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

“Het universiteitsbestuur kan beslissen dat een lid van het administratief en technisch personeel dat met pensioen is, een deel van de activiteiten kan voortzetten. Het universiteitsbestuur kan daarvoor een vergoeding ten laste van de werkingsuitkeringen geven. De beslissing geldt voor maximaal een jaar en kan telkens met maximaal een jaar worden verlengd.”.

Art. 144. Artikel V.59 van dezelfde codex, gewijzigd bij het decreet van 16 juni 2017, wordt vervangen door wat volgt:

“Art. V.59. Het universiteitsbestuur kan de benoeming van een personeelslid beëindigen dat de wettelijke pensioenleeftijd bereikt heeft. Het universiteitsbestuur neemt daarbij een opzeggingstermijn in acht, die gelijk is aan drie maanden per begonnen schijf van tien jaar dienstanciënniteit aan de universiteit in kwestie. Het universiteitsbestuur en het personeelslid in kwestie kunnen een langere of kortere opzeggingstermijn overeenkomen. De opzegging wordt gemotiveerd.

De opzeggingstermijn, vermeld in het eerste lid, gaat in op de eerste dag van de maand die volgt op de betekening van het ontslag. Het ontslag wordt betekend met een aangetekende brief en heeft uitwerking op de derde dag na de verzending.

Het universiteitsbestuur kan beslissen dat het ontslag onmiddellijk ingaat. In dat geval betaalt het universiteitsbestuur een verbrekingsvergoeding die gelijk is aan het salaris dat overeenstemt met de duur van de berekende opzeggingstermijn.”.

Art. 145. Aan deel 5, titel 1, hoofdstuk 2, afdeling 6, van dezelfde codex, gewijzigd bij de decreten van 8 december 2023 en 22 maart 2024, wordt een artikel V.63/1 toegevoegd, dat luidt als volgt:

“Art. V.63/1. Het universiteitsbestuur mag de aanstelling of benoeming van een lid van het administratief en technisch personeel met toepassing van artikel V. 59 niet eenzijdig beëindigen om redenen die betrekking hebben op de uitoefening door het personeelslid van een van de volgende rechten:

1° het recht op geboorteverlof, ouderschapsverlof en zorgverlof, vermeld in een reglement of in het arbeidsreglement van de universiteit;

2° het recht om een flexibele werkregeling aan te vragen, vermeld in artikel V.50/1;

3° het recht om een nevenactiviteit uit te oefenen, binnen de grenzen van de cumulatieregeling en de regeling over onverenigbaarheden van de universiteit die zijn opgenomen in een reglement of in het arbeidsreglement van de universiteit;

4° het recht op een ambtswijziging, vermeld in artikel V.50.

Het verbod, vermeld in het eerste lid, gaat in op de dag van de aanvraag van een van de rechten, vermeld in het eerste lid, met uitzondering van het recht op ouderschapsverlof, dat ingaat op de dag van de geboorte van het kind. Het verbod, vermeld in het eerste lid, eindigt dertig dagen na de uiterste datum van de uitoefening van het recht.

Het universiteitsbestuur deelt het personeelslid schriftelijk mee wat de redenen voor het ontslag zijn.

Als de ingeroepen redenen verband houden met de uitoefening van een recht als vermeld in het eerste lid t of als er geen reden voor het ontslag als vermeld in het derde lid is opgegeven, betaalt het universiteitsbestuur aan het personeelslid aanvullend op de opzeggingstermijn of -vergoeding een forfaitaire vergoeding die gelijk is aan het brutoloon voor zes maanden. Die forfaitaire vergoeding kan bij het ontslag van een personeelslid dat gebruik maakt van het recht op geboorteverlof, het recht op ouderschapsverlof en het recht om een nevenactiviteit uit te oefenen niet samen genoten worden met andere vergoedingen die in het kader van een bijzondere beschermingsprocedure tegen ontslag zijn bepaald.

Elke handeling van het universiteitsbestuur na afloop van de periode, vermeld in het tweede lid, die als doel heeft om de aanstelling te beëindigen waarvoor tijdens de periode, vermeld in het tweede lid, voorbereidingen zijn getroffen, wordt gelijkgesteld met een ontslag door het universiteitsbestuur als vermeld in het eerste lid.

In het vijfde lid wordt onder het treffen van enige voorbereiding ook het nemen van de ontslagbeslissing begrepen.”.

Art. 146. In artikel V.110 van dezelfde codex, gewijzigd bij de decreten van 16 juni 2017, 4 mei 2018 en 22 maart 2024, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 1, eerste lid, wordt punt 5° opgeheven;

2° in paragraaf 1 wordt het tweede lid opgeheven;

3° er wordt een paragraaf 2/1 ingevoegd, die luidt als volgt:

“§2/1. Het hogeschoolbestuur kan de aanstelling beëindigen van een personeelslid dat de wettelijke pensioenleeftijd bereikt heeft. Het

hogeschoolbestuur neemt daarbij een opzeggingstermijn in acht die gelijk is aan drie maanden per begonnen schijf van tien jaar dienstanciënniteit aan de hogeschool in kwestie of haar rechtsvoorganger. Het hogeschoolbestuur en het personeelslid in kwestie kunnen een langere of kortere opzeggingstermijn overeenkomen. De opzegging wordt gemotiveerd.

De opzeggingstermijn gaat in op de eerste dag van de maand die volgt op de betekening van het ontslag. Het ontslag wordt betekend met een aangetekende brief en heeft uitwerking op de derde dag na de verzending.

Het hogeschoolbestuur kan beslissen dat het ontslag onmiddellijk ingaat. In dat geval betaalt het hogeschoolbestuur een verbrekingsvergoeding die gelijk is aan het salaris dat overeenstemt met de duur van de berekende opzeggingstermijn.

Met behoud van de toepassing van het eerste lid kan een lid van het onderwijzend personeel voortwerken tot het einde van het semester waarin het ontslag betekend is.";

4° in paragraaf 3, eerste lid, wordt tussen de zinsnede "paragraaf 2" en het woord "geen" de zinsnede "of 2/1" ingevoegd.

Art. 147. In artikel V.111 van dezelfde codex, gewijzigd bij de decreten van 16 juni 2017, 4 mei 2018, 5 april 2019 en 22 maart 2024, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 1, eerste lid, wordt punt 5° opgeheven;

2° in paragraaf 1 wordt het tweede lid opgeheven;

3° er wordt een paragraaf 4 toegevoegd, die luidt als volgt:

"§4. Het hogeschoolbestuur kan de benoeming beëindigen van een personeelslid dat de wettelijke pensioenleeftijd bereikt heeft. Het hogeschoolbestuur neemt daarbij een opzeggingstermijn in acht die gelijk is aan drie maanden per begonnen schijf van tien jaar dienstanciënniteit aan de hogeschool in kwestie of haar rechtsvoorganger. Het hogeschoolbestuur en het personeelslid in kwestie kunnen een langere of kortere opzeggingstermijn overeenkomen. De opzegging wordt gemotiveerd. Artikel V.110, §3, is overeenkomstig van toepassing.

De opzeggingstermijn gaat in op de eerste dag van de maand die volgt op de betekening van het ontslag. Het ontslag wordt betekend met een aangetekende brief en heeft uitwerking op de derde dag na de verzending.

Het hogeschoolbestuur kan beslissen dat het ontslag onmiddellijk ingaat. In dat geval betaalt het hogeschoolbestuur een verbrekingsvergoeding die gelijk is aan het salaris dat overeenstemt met de duur van de berekende opzeggingstermijn.

Met behoud van de toepassing van het eerste lid kan een lid van het onderwijzend personeel voortwerken tot het einde van het semester waarin het ontslag betekend is.";

4° er wordt een paragraaf 5 toegevoegd, die luidt als volgt:

"§5. Als een vastbenoemd personeelslid conform paragraaf 1, eerste lid, 4°, ontslagen wordt als gevolg van een beslissing van het Bestuur van de Medische Expertise, afgekort Medex, dat het personeelslid voor onbepaalde tijd medisch ongeschikt is om op een regelmatige wijze diens functies te vervullen, betaalt de hogeschool de nodige werkgevers- en werknemersbijdragen met het oog op de opname van het personeelslid in de werkloosheidsverzekering, de ziekteverzekering en de moederschapsverzekering. De duur van de gedekte periode mag de duur van de benoeming van het ontslagen personeelslid niet overschrijden.".

Art. 148. In artikel V.114, eerste lid, van dezelfde codex wordt de zinsnede "artikel V.110, §1, 8, en § 2 en artikel V.111, § 2 en § 3," vervangen door de zinsnede "artikel V.110, § 1, 8, § 2 en §2/1 en artikel V.111, § 2, § 3 en §4,".

Art. 149. In artikel V.116, eerste lid, van dezelfde codex wordt de zinsnede "artikel V.110, § 2, en V.111, § 2," vervangen door de zinsnede "artikel V.110, § 2, §2/1, en artikel V.111, § 2, en §4".

Art. 150. Aan artikel V.121 van dezelfde codex, gewijzigd bij de decreten van 3 juli 2020, 9 juli 2021 en 22 maart 2024, wordt een zevende lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"De personeelsleden die op 31 maart 2024 benoemd zijn als assistent, verkrijgen vanaf 1 april 2024 een benoeming als praktijkassistent met behoud van het tewerkstellingspercentage, de anciënniteit en de salarisschaal die ze op 1 april 2024 hadden.".

Hoofdstuk 12. Wijzigingen van de Codificatie sommige bepalingen voor het onderwijs van 28 oktober 2016

Art. 151. Aan artikel IV.35/1, §5, eerste lid, van de Codificatie sommige bepalingen voor het onderwijs van 28 oktober 2016, ingevoegd bij het decreet van 8 juli 2022, wordt de zinsnede "en wordt voor twee schooljaren verlengd vanaf het schooljaar 2026-2027." toegevoegd.

Art. 152. Aan deel IV van dezelfde codificatie, het laatst gewijzigd bij het decreet van 18 juli 2025, wordt een hoofdstuk 14 toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Hoofdstuk 14. Tijdelijke projecten pioniersscholen".

Art. 153. In dezelfde codificatie, het laatst gewijzigd bij het decreet van 18 juli 2025, wordt aan hoofdstuk 14, toegevoegd bij artikel 152, een artikel IV.55/1 toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. IV.55/1. De Vlaamse Regering kan, binnen de perken van de begrotingskredieten die daarvoor zijn voorzien, en na een oproep naar respectievelijk scholen en consortia, middelen toekennen in het kader van het project pioniersscholen met het oog op een evolutie naar meer inclusief onderwijs.

De Vlaamse Regering bepaalt de procedure voor de aanvraag en voor de toekenning van de middelen, vermeld in het eerste lid, voor:

1° de projecten die pioniersscholen vormgeven en dit binnen het kader van het decreet betreffende de organisatie van tijdelijke projecten in het onderwijs van 9 december2005;
2° de begeleiding van de pioniersscholen door een consortium;
3° onderzoek ter evaluatie van het project;

Bij de selectie van de pioniersscholen, vermeld in het tweede lid, 1°, houdt de Vlaamse Regering ten minste rekening met:

1° de kwaliteit en haalbaarheid van de voorgestelde organisatie en werking van de pioniersschool of pioniersscholen, waarbij de kwaliteit en de haalbaarheid minstens door de volgende elementen wordt aangetoond:
    a) het functioneren van het multidisciplinair team;
    b) het werken richting een evidence informed inclusieve leeromgeving;
    c) de samenwerking met de centra voor leerlingenbegeleiding en de leersteuncentra;
2° de wijze waarop interne kwaliteitszorg wordt georganiseerd, met inbegrip van duidelijke en meetbare doelstellingen;
3° de spreiding van types en opleidingsvormen buitengewoon onderwijs over de projecten heen;
4° de spreiding van projecten op vlak van onderwijsniveaus en regio's;
5° de spreiding van projecten op het vlak van onderwijsnetten;
6° voor wat het secundair onderwijs betreft: de spreiding van projecten over finaliteiten en domeinen.

Bij de selectie van het consortium voor de begeleiding, vermeld in het tweede lid, 2°, houdt de Vlaamse Regering ten minste rekening met:

1° de mate waarin de begeleiding blijk geeft van aantoonbare expertise inzake veranderingsmanagement en evidence informed inclusief onderwijs;
2° de mate waarin de begeleiding blijk geeft de pioniersscholen op kwaliteitsvolle wijze te kunnen ondersteunen in hun specifieke opdracht als pioniersschool;

3° de mate waarin het consortium ervaring kan aantonen in de werking met zowel het vrij als het officieel onderwijs.”.

Art. 154. In artikel V.65 van dezelfde codificatie wordt tussen het eerste en het tweede lid een lid ingevoegd, dat luidt als volgt:

“In afwijking van het eerste lid zijn de ten onrechte uitbetaalde sommen voorgoed vervallen, als de terugbetaling daarvan niet is gevraagd aan de schoolbesturen of hun personeelsleden binnen een termijn van één jaar, te rekenen van de eerste januari van het jaar van de betaling, als het salaris foutief berekend werd als gevolg van een administratieve fout van de betalende overheid, waarbij deze laatste tijdig beschikte over alle nodige informatie. Dit lid is enkel van toepassing wanneer er sprake is van foutief berekend salaris. Het is niet van toepassing wanneer het personeelslid ten onrechte een salaris heeft ontvangen voor prestaties die niet werden geleverd, of wanneer het personeelslid voor een onderbreking van zijn opdracht recht heeft op een socialezekerheidsuitkering.”.

Art. 155. In artikel VI.10 van dezelfde codificatie, ingevoegd bij het decreet van 7 juli 2023, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 1 worden tussen de woorden “hetzelfde account” en de woorden “De school bepaalt” de zinnen “De informaticatoepassing voorziet ook in de mogelijkheid om leerlinggegevens te delen met verschillende applicaties via een Application Programming Interface, afgekort API. Per applicatie geeft het schoolbestuur, of de instelling daartoe gemachtigd, zijn toestemming voor welke leerlingen de gegevens gedeeld kunnen worden.” ingevoegd;

2°. in paragraaf 5 wordt de zin “De dienstenleveranciers zijn de ontvangers van de gegevens die noodzakelijk zijn voor het doel van de identificatie van de gebruikers of de controle van de gebruiksvoorwaarden.” vervangen door de zin “De dienstenleveranciers zijn de ontvangers van de gegevens die noodzakelijk zijn om de gebruikers te identificeren, om de gebruiksvoorwaarden te controleren of voor enkel de leerlinggegevensdeling.”.

Art. 156. In artikel VIII.4 van dezelfde codificatie, vervangen bij het decreet van 4 februari 2022, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 1, eerste lid, wordt punt 10° vervangen door wat volgt:

“10° een vertegenwoordiger van het betrokken college van burgemeester en schepenen of de colleges van burgemeester en schepenen of in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad: van de Vlaamse Gemeenschapscommissie. Deze persoon treedt niet op in de hoedanigheid van vertegenwoordiger van de gemeente, respectievelijk de Vlaamse Gemeenschapscommissie als schoolbestuur.”;

2° aan paragraaf 2, eerste lid, wordt de zinsnede “, vermeld in paragraaf 1, eerste lid, 10°” toegevoegd.

Art. 157. In artikel VIII.4/1 van dezelfde codificatie, ingevoegd bij het decreet van 17 mei 2019, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 1, eerste lid, wordt punt 11° vervangen door wat volgt:

"11° een vertegenwoordiger van het betrokken college van burgemeester en schepenen of de colleges van burgemeester en schepenen of in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad: van de Vlaamse Gemeenschapscommissie. Deze persoon treedt niet op in de hoedanigheid van vertegenwoordiger van de gemeente, respectievelijk de Vlaamse Gemeenschapscommissie als schoolbestuur.";

2° aan paragraaf 2, eerste lid, wordt de zinsnede ", vermeld in paragraaf 1, eerste lid, 11°" toegevoegd.

Art. 158. In artikel VIII.9 van dezelfde codificatie, vervangen bij het decreet van 17 mei 2019 en gewijzigd bij de decreten van 8 juli 2022 en 20 december 2024, worden volgende wijzigingen aangebracht:

1° de zinsnede "artikel 37quater decies" wordt vervangen door de zinsnede "artikel 35, 37quater decies";

2° de zinsnede "en 110/16" wordt vervangen door de zinsnede ", 110/16 en 118".

Art. 159. In dezelfde codificatie, het laatst gewijzigd bij het decreet van 17 mei 2024, wordt een deel X/4 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"Deel X/4. Bijzondere maatregelen in het kader van de capaciteitsproblematiek in type 2 in het gewoon en het buitengewoon onderwijs".

Art. 160. In dezelfde codificatie, het laatst gewijzigd bij het decreet van 17 mei 2024, wordt in deel X/4, ingevoegd bij artikel 159, een artikel X/4.1 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. X/4.1. §1. Vanaf het begrotingsjaar 20TT, dat start in 2026, wordt er jaarlijks een extra werkingsbudget toegekend aan scholen voor gewoon of buitengewoon basisonderwijs, en aan scholen voor gewoon of buitengewoon secundair onderwijs voor het schooljaar 20TT-1 – 20TT, dat start in 2026-2027, die op de eerste schooldag van oktober van 20TT-1 voldoen aan de volgende voorwaarden:

1° de school van gewoon of buitengewoon basisonderwijs of de school van gewoon of buitengewoon secundair onderwijs heeft op de eerste schooldag van oktober van 20TT-1 ten minste zeven regelmatige leerlingen meer dan op de eerste schooldag van februari van 20TT-1 met een IAC-verslag type 2 in het basisonderwijs of een IAC-verslag opleidingsvorm 1, type 2 of opleidingsvorm 2, type 2 in het secundair onderwijs, waarbij de extra leerlingen van beide opleidingsvormen per school samen worden geteld;

2° de hoofdvestigingsplaats van de school ligt in een onderwijszone waar in het gewoon en buitengewoon basisonderwijs en in het gewoon en buitengewoon secundair onderwijs samen het aantal regelmatige leerlingen met een IAC-

verslag type 2 en een IAC-verslag opleidingsvorm 1, type 2 en opleidingsvorm 2, type 2, op de eerste schooldag van oktober van 20TT-1 hoger is dan op de eerste schooldag van februari van 20TT-1;

3° er is geen gelijktijdige daling van leerlingen met een IAC-verslag type 2 en een IAC-verslag type 2, opleidingsvorm 1, en een IAC-verslag type 2, opleidingsvorm 2, in een of meer andere scholen van hetzelfde onderwijsniveau en hetzelfde schoolbestuur die in dezelfde gemeente liggen als de hoofdvestigingsplaats van de begunstigde school, waarbij de omvang van de daling toelaat aan laatstgenoemde school om de norm, vermeld in 1°, te bereiken.

§2. Voor de maatregel, vermeld in paragraaf 1, wordt vanaf 2026 jaarlijks in een bedrag van 6 miljoen euro voorzien. Dit bedrag wordt vanaf het begrotingsjaar 2027 geïndexeerd volgens artikel 85bis, §3, tweede lid, 2°, van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997. De Vlaamse Regering kan binnen de beschikbare begrotingskredieten het bedrag verhogen.

Het extra werkingsbudget per school voor gewoon of buitengewoon basisonderwijs en per school voor gewoon of buitengewoon secundair onderwijs voor het schooljaar in kwestie is het resultaat van de vermenigvuldiging van het aantal bijkomende regelmatige leerlingen met een IAC-verslag type 2 en een IAC-verslag opleidingsvorm 1, type 2 of opleidingsvorm 2, type 2, in de school op de eerste schooldag van oktober van 20TT-1 ten opzichte van het aantal regelmatige leerlingen in de school voor gewoon of buitengewoon basisonderwijs en in de school voor gewoon of buitengewoon secundair onderwijs met een IAC-verslag type 2 en een IAC-verslag opleidingsvorm 1, type 2 of opleidingsvorm 2, type 2 op de eerste schooldag van februari van 20TT-1 met het werkingsbudget waarin is voorzien binnen de begroting, vermeld in dit artikel, gedeeld door het totale aantal bijkomende regelmatige leerlingen met een IAC-verslag type 2 en een IAC-verslag opleidingsvorm 1, type 2 of opleidingsvorm 2, type 2, op de eerste schooldag van oktober van 20TT-1 in alle scholen voor gewoon of buitengewoon basisonderwijs en in alle scholen voor gewoon of buitengewoon secundair onderwijs die voldoen aan de voorwaarden, vermeld in paragraaf 1, ten opzichte van het aantal regelmatige leerlingen met een IAC-verslag type 2 en een IAC-verslag opleidingsvorm 1, type 2 of opleidingsvorm 2, type 2, op de eerste schooldag van februari van 20TT-1 in alle scholen voor gewoon of buitengewoon basisonderwijs en in alle scholen voor gewoon of buitengewoon secundair onderwijs die voldoen aan de voorwaarden, vermeld in paragraaf 1.

Het bedrag dat een school voor buitengewoon basisonderwijs of gewoon basisonderwijs per bijkomende regelmatige leerling ontvangt, kan niet hoger zijn dan 19.278 euro. Het bedrag dat een school voor buitengewoon secundair onderwijs of gewoon secundair onderwijs per bijkomende regelmatige leerling ontvangt, kan niet hoger zijn dan 26.234 euro.

De bedragen, vermeld in het derde lid, worden vanaf het begrotingsjaar 2027 geïndexeerd, voor het basisonderwijs conform artikel 85bis, §3, tweede lid, 2°, van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997 en voor het secundair onderwijs conform artikel 324, §3, tweede lid, 2°, van de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010.

Scholen van gewoon en buitengewoon basisonderwijs en gewoon en buitengewoon secundair onderwijs die voor het schooljaar 20TT-1 – 20TT die tellen of hertellen op de eerste schooldag van oktober komen voor het schooljaar in kwestie niet in aanmerking voor het extra werkingsbudget, vermeld in dit artikel.

Leerlingen die permanent onderwijs aan huis volgen als vermeld in artikel 35 van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997 en artikel 118 van de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010, komen niet in aanmerking voor het extra werkingsbudget, vermeld in dit artikel.

Het extra werkingsbudget voor het schooljaar in kwestie wordt aan de schoolbesturen vóór 1 februari van het schooljaar in kwestie betaald.”.

Hoofdstuk 13. Wijzigingen van het decreet Rechtspositie Basiseducatie van 7 juli 2017

Art. 161. In artikel 5 van het decreet Rechtspositie Basiseducatie van 7 juli 2017 wordt punt 9° opgeheven.

Art. 162. In hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 6 juni 2025, wordt een artikel 17/1 ingevoegd, dat luidt als volgt:

“Art. 17/1. Als het centrumbestuur voor een tijdelijk of vastbenoemd personeelslid voor wie volgens artikel 41 van de arbeidswet van 16 maart 1971 een risico is vastgesteld, geen toepassing kan maken van de maatregelen, vermeld in artikel 42, §1, eerste lid, 1° of 2°, van de voormelde wet, moet het centrumbestuur dat personeelslid belasten met in haar toestand toelaatbare pedagogische taken of, als het personeelslid niet in het bezit is van een pedagogisch bekwaamheidsbewijs, met in haar toestand toelaatbare administratieve taken in een niet-organieke betrekking in haar ambt in het centrum waar het personeelslid is aangesteld of in een ander centrum.

Tijdens de periode waarin het personeelslid met een niet-organieke betrekking als vermeld in het eerste lid wordt belast, is het personeelslid in dienstactiviteit. Het personeelslid blijft titularis van haar betrekking, behoudt daarbij haar salaris en kan worden vervangen volgens de gebruikelijke vervangingsregeling.”.

Art. 163. In artikel 32 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid wordt punt 8° opgeheven;

2° in het tweede lid wordt de zinsnede “na de leeftijdsgrens, vermeld in het eerste lid, 8°,” opgeheven.

Art. 164. In artikel 41 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid wordt punt 7° opgeheven;

2° aan het eerste lid wordt een punt 8° toegevoegd, dat luidt als volgt:

"8° Medex beslist dat het personeelslid voor onbepaalde tijd medisch ongeschikt is om op een regelmatige wijze zijn functies te vervullen.";

3° er wordt een vierde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Als een vastbenoemd personeelslid conform het eerste lid, 8°, ontslagen wordt, betaalt het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming de werkgevers- en werknemersbijdragen met het oog op het onderbrengen van het personeelslid onder de werkloosheidsverzekering, de ziekteverzekering en de moederschapsbescherming. De duur van de gedekte periode mag de duur van de benoeming van het ontslagen personeelslid niet overschrijden.".

Art. 165. In artikel 58 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid wordt punt 7° opgeheven;

2° aan het eerste lid wordt een punt 8° toegevoegd, dat luidt als volgt:

"8° Medex beslist dat het personeelslid voor onbepaalde tijd medisch ongeschikt is om op een regelmatige wijze zijn functies te vervullen.";

3° er wordt een vierde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Als een vastbenoemd personeelslid conform het eerste lid, 8°, ontslagen wordt, betaalt het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming de werkgevers- en werknemersbijdragen met het oog op het onderbrengen van het personeelslid onder de werkloosheidsverzekering, de ziekteverzekering en de moederschapsverzekering. De duur van de gedekte periode mag de duur van de benoeming van het ontslagen personeelslid niet overschrijden.".

Art. 166. Artikel 71 van hetzelfde decreet wordt opgeheven.

Art. 167. In hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 6 juni 2025, wordt een artikel 88/1 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. 88/1. In afwijking van artikel 88, §1 en §5, kan het centrumbestuur de aanstelling of benoeming beëindigen van een personeelslid dat de wettelijke pensioenleeftijd bereikt heeft. Het centrumbestuur neemt daarbij een opzeggingstermijn in acht die maximaal 26 weken bedraagt. Het centrumbestuur en het personeelslid kunnen een langere of kortere opzeggingstermijn overeenkomen. De opzegging wordt gemotiveerd.

De opzeggingstermijn, vermeld in het eerste lid, gaat in op de eerste dag van de maand die volgt op de betekening van het ontslag. Het ontslag wordt betekend met een aangetekende brief en heeft uitwerking op de derde dag na de verzending.

Het centrumbestuur kan beslissen dat het ontslag onmiddellijk ingaat. In dat geval betaalt het centrumbestuur een verbrekingsvergoeding die gelijk is aan het salaris dat overeenstemt met de duur van de berekende opzeggingstermijn.".

Art. 168. In hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 6 juni 2025, wordt een artikel 88/2 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. 88/2. Het centrumbestuur mag de tijdelijke aanstelling of vaste benoeming van een personeelslid, met toepassing van artikel 88/1 van dit decreet, niet eenzijdig beëindigen om redenen die vreemd zijn aan de uitoefening door het personeelslid van een van de volgende rechten:

1° het recht op omstandigheidsverlof naar aanleiding van de bevalling, vermeld in artikel 4/1 van het besluit van de Vlaamse Regering van 3 juli 2009 betreffende het omstandigheidsverlof, het verlof wegens overmacht, het onbezoldigd ouderschapsverlof en het geboorteverlof in geval van overlijden of hospitalisatie van de moeder voor bepaalde personeelsleden van het onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding en tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 26 april 1990 betreffende het verlof voor verminderde prestaties, gewettigd door sociale of familiale redenen en de afwezigheid voor verminderde prestaties wegens persoonlijke aangelegenheid ten gunste van de personeelsleden van het onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding;
2° het recht op loopbaanonderbreking voor ouderschapsverlof, vermeld in hoofdstuk 3, afdeling 1, van het besluit van de Vlaamse Regering van 9 september 2011 betreffende de loopbaanonderbreking van de personeelsleden van het onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding;
3° het recht op afwezigheid voor verminderde prestaties voor zorgdoeleinden, vermeld in artikel 10 van het besluit van de Vlaamse regering van 26 april 1990 betreffende het verlof en de afwezigheid voor verminderde prestaties;
4° het recht om een flexibele werkregeling aan te vragen, vermeld in artikel 14/2 van dit decreet;

5° het recht om een nevenactiviteit uit te oefenen, binnen de grenzen van de cumulatieregeling en de regeling rond onverenigbaarheden van het centrumbestuur, opgenomen in een reglement of in het arbeidsreglement van het centrumbestuur;
6° het recht op een ambtswijziging, als dat is opgenomen in een reglement of in het arbeidsreglement van het centrumbestuur.

Het verbod, vermeld in het eerste lid, gaat in op de dag van de aanvraag van een van de rechten, vermeld in het eerste lid, met uitzondering van het recht op loopbaanonderbreking voor ouderschapsverlof dat ingaat op de dag van de geboorte van het kind. Het verbod eindigt dertig dagen na de uiterste datum van de uitoefening van het recht.

Het centrumbestuur deelt het personeelslid schriftelijk mee wat de redenen voor het ontslag zijn.

Als de ingeroepen redenen niet vreemd zijn aan de uitoefening van een recht, als vermeld in het eerste lid, waarvan het personeelslid gebruik maakt of als er geen reden voor het ontslag is opgegeven, als vermeld in het derde lid, , betaalt het centrumbestuur aan het personeelslid aanvullend op de opzegtermijn of -vergoeding een forfaitaire vergoeding die gelijk is aan het brutoloon voor zes maanden. Die forfaitaire vergoeding kan bij het ontslag van een personeelslid dat gebruik maakt van het recht op omstandigheidsverlof naar aanleiding van de bevalling, het recht op loopbaanonderbreking voor ouderschapsverlof en het recht om een nevenactiviteit uit te oefenen niet samen genoten worden met andere vergoedingen die in het kader van een bijzondere beschermingsprocedure tegen ontslag zijn bepaald.

Elke handeling van het centrumbestuur na afloop van de periode, vermeld in het tweede lid, die als doel heeft om de aanstelling te beëindigen waarvoor tijdens de periode, vermeld in het tweede lid, voorbereidingen zijn getroffen, wordt gelijkgesteld met een ontslag door het centrumbestuur als vermeld in het eerste lid.

In het vijfde lid wordt verstaan onder het treffen van enige voorbereiding het nemen van de ontslagbeslissing.”.

Hoofdstuk 14. Wijzigingen van het decreet van 9 maart 2018 betreffende het deeltijds kunstonderwijs

Art. 169. Aan artikel 9 van het decreet van 9 maart 2018 betreffende het deeltijds kunstonderwijs wordt een tweede lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

“De Koninklijke Beiaardschool Jef Denyn in Mechelen bepaalt in een schoolwerkplan de volgende organisatorische aspecten van de opleiding:
1° de doelstellingen en de inhoud van de opleiding, het opleidingsprogramma en de studieomvang;
2° de organisatie van het schooljaar;
3° de mogelijkheid om de opleiding te volgen in intensieve lessenpakketten als vermeld in artikel 18, §4;

4° de gehanteerde onderwijs-, werk- en evaluatievormen;
5° de toelatingsvoorwaarden, die betrekking hebben op artistieke vooropleiding of competenties.”.

Art. 170. In artikel 18 van hetzelfde decreet, gewijzigd bij het decreet van 3 juli 2020, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° aan paragraaf 1 wordt een vierde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

“De Koninklijke Beiaardschool Jef Denyn in Mechelen kan alleen een langlopende studierichting beiaardier en een kortlopende studierichting specialisatie: beiaardier organiseren.”;

2° aan paragraaf 3, derde lid, wordt de volgende zin toegevoegd:

“De som van de studieomvang van de leerjaren van de tweede graad voor volwassenen in de studierichting beiaardier bedraagt ten minste veertien lestijden, gespreid over een traject van vier leerjaren.”;

3° aan paragraaf 3, vierde lid, wordt de volgende zin toegevoegd:

“De som van de studieomvang van de leerjaren van de derde graad in de studierichting beiaardier bedraagt ten minste twaalf lestijden, gespreid over een traject van drie of vier leerjaren.”;

4° aan paragraaf 3, vijfde lid, wordt de volgende zin toegevoegd:

“De som van de studieomvang van de leerjaren van de vierde graad in de studierichting beiaardier bedraagt ten minste vijftien lestijden, gespreid over een traject van drie leerjaren.”;

5° in paragraaf 3 wordt het zesde lid opgeheven;

6° er wordt een paragraaf 4 toegevoegd, die luidt als volgt:

“§4. In afwijking van paragraaf 3 kan de Koninklijke Beiaardschool Jef Denyn in Mechelen de studierichtingen organiseren in intensievere lessenpakketten op een kortere termijn dan een leerjaar in het lineaire traject. In dat geval is de totale studieomvang dezelfde als die van een leerjaar in het lineaire traject.”.

Art. 171. In artikel 19, §2, tweede lid, van hetzelfde decreet wordt tussen het woord “muziek” en het woord “bedraagt” de zinsnede “, inclusief de specialisatie: optie beiaardier,” ingevoegd.

Art. 172. In artikel 26 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid worden de zinsnede “normen, structuren,” en de zinsnede “de wijze waarop die instelling gesubsidieerd wordt,” opgeheven;

2° het tweede lid wordt vervangen door wat volgt:

"De Vlaamse Regering wordt gemachtigd om de bepalingen van het besluit van de Vlaamse Regering van 4 mei 2018 betreffende het opleidingsaanbod, de structuur, organisatie en financiering van de Koninklijke Beiaardschool Jef Denyn in Mechelen te wijzigen.".

Art. 173. In artikel 33, §1, van hetzelfde decreet, gewijzigd bij het decreet van 5 april 2019, wordt het tweede lid opgeheven.

Art. 174. In artikel 67, §2, derde lid, van hetzelfde decreet, gewijzigd bij het decreet van 8 juli 2022, worden tussen het woord "leeractiviteiten" en het woord "georganiseerd" de woorden "van een vak" ingevoegd.

Art. 175. In artikel 69 van hetzelfde decreet, gewijzigd bij de decreten van 21 december 2018 en 7 juli 2023, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° er wordt een paragraaf 4/1 ingevoegd, die luidt als volgt:

"§4/1. In afwijking van paragraaf 1, 2, 3 en 4 ontvangt de Koninklijke Beiaardschool Jef Denyn in Mechelen op basis van het aantal financierbare leerlingen jaarlijks een pakket lestijden, dat per ingeschreven leerling twee lestijden bedraagt. De Koninklijke Beiaardschool Jef Denyn in Mechelen kan dat urenpakket vrij aanwenden.";

2° in paragraaf 5 wordt de zinsnede "paragraaf 1, 2 en 4" telkens vervangen door de zinsnede "paragraaf 1, 2, 4 en 4/1".

Art. 176. In hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 6 juni 2025, wordt een artikel 84/1 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. 84/1. De Koninklijke Beiaardschool Jef Denyn in Mechelen ontvangt voor het schooljaar X/X+1 een werkingsbudget van 25.606 euro.

Vanaf het schooljaar 2019-2020 worden de bedragen van het voorgaande schooljaar jaarlijks vermenigvuldigd met de aanpassingscoëfficiënt A, die berekend wordt met de volgende formule: A = (Cx-1/Cx-2), waarbij:
1° Cx-1: de gezondheidsindex van de maand januari van het begrotingsjaar x-1;
2° Cx-2: de gezondheidsindex van de maand januari van het begrotingsjaar x-2;
3° de A-coëfficiënt voor 100% in rekening wordt gebracht.

Vanaf het begrotingsjaar 2020 wordt het bedrag, vermeld in het eerste lid, verminderd met 2000 euro.

Art. 177. In artikel 85 van hetzelfde decreet wordt de zinsnede "artikel 83 en 84" vervangen door de zinsnede "artikel 83, 84 en 84/1".

Art. 178. Aan artikel 114, §2, van hetzelfde decreet, gewijzigd bij de decreten van 5 april 2019, 3 juli 2020 en 19 april 2024, wordt een vierde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Als de nieuwe academie bij de oprichting een of meer bestaande structuuronderdelen in vestigingsplaatsen op het grondgebied van de gemeente overneemt, gebeurt de overname conform de voorwaarde en modaliteiten voor overheveling, vermeld in artikel 131, met dien verstande dat de overname uitwerking heeft op 1 september van het oprichtingsjaar en dat het schoolbestuur van de nieuwe academie voor de voorafgaande procedure als schoolbestuur wordt beschouwd.".

Art. 179. In hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 6 juni 2025, wordt een artikel 120/1 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. 120/1. Op de Koninklijke Beiaardschool Jef Denyn in Mechelen zijn geen programmatienormen van toepassing.".

Art. 180. Aan artikel 126 van hetzelfde decreet, gewijzigd bij de decreten van 3 juli 2020 en 9 juli 2021, wordt een paragraaf 4 toegevoegd, die luidt als volgt:

"§4. Als de Koninklijke Beiaardschool Jef Denyn in Mechelen het aantal van vijf leerlingen niet bereikt, gaat ze over tot de geleidelijke sluiting van iedere graad, leerjaar per leerjaar, te beginnen met het laagste, tenzij ze op de vorige teldag voldeed aan de voorwaarden, vermeld in artikel 125. In dat aantal zijn ook de studenten inbegrepen die de intensievere lessenpakketten, vermeld in artikel 18, §4, volgen. In dat geval worden de werkingsmiddelen en het aantal lestijden proportioneel aangepast.

Behalve de norm, vermeld in het eerste lid, zijn geen rationalisatienormen van toepassing op de Koninklijke Beiaardschool Jef Denyn in Mechelen.".

Art. 181. In artikel 136, eerste lid, van hetzelfde decreet worden punt 1° en 2° vervangen door wat volgt:

"1° bijdragen tot de realisatie van de minimumdoelen muzische vorming van het basisonderwijs of de sleutelcompetentie cultureel bewustzijn en culturele expressie van het secundair onderwijs in relatie tot andere minimumdoelen of sleutelcompetenties;

2° bijdragen tot de vakbekwaamheid van studenten hoger onderwijs in de realisatie van de minimumdoelen muzische vorming van het basisonderwijs of de sleutelcompetentie cultureel bewustzijn en culturele expressie van het secundair onderwijs met het oog op hun latere professionele onderwijspraktijk;".

Art. 182. In artikel 145, derde lid, van hetzelfde decreet wordt de zin "De Vlaamse Regering beperkt zich daarbij tot het opvragen van een jaarlijks beknopt verslag en een steekproefsgewijze financiële controle op het einde van de samenwerking." vervangen door de zin "De Vlaamse Regering kan daarvoor op het einde van de samenwerking maximaal een eindverslag opvragen en kan een methode bepalen die toelaat om een globaal zicht te krijgen op de besteding van de werkingsmiddelen.".

Art. 183. Artikel 146 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

"Art. 146. De academie en de scholen, de instellingen voor hoger onderwijs en, in voorkomend geval, externe partners zijn samen verantwoordelijk voor de kwaliteit van het lokale samenwerkingsinitiatief.

De onderwijsinspectie kan de kwaliteit van de lokale samenwerkingsinitiatieven in de betrokken basis- en secundaire scholen en academies beoordelen.".

Art. 184. In artikel 150 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in punt 3° worden de woorden "niet onverenigbaar" vervangen door het woord "verenigbaar";

2° er worden een tweede en een derde lid toegevoegd, die luiden als volgt:

"In het kader van de toepassing van het eerste lid, 3°, zijn sponsoring en bedoelde mededelingen die betrekking hebben op betalende bijlessen niet verenigbaar met de pedagogische en onderwijskundige taken en doelstellingen van de academie.

In dit artikel wordt verstaan onder bijlessen: lessen die niet door de school georganiseerd worden en die de realisatie van onderwijsinhouden van het structuuronderdeel van de leerling beogen.".

Hoofdstuk 15. Wijzigingen van het decreet van 27 april 2018 betreffende de leerlingenbegeleiding in het basisonderwijs, het secundair onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding

Art. 185. Aan artikel 5 van het decreet van 27 april 2018 betreffende de leerlingenbegeleiding in het basisonderwijs, het secundair onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding wordt een zesde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Het centrum beslist, in de fase van uitbreiding van zorg na een vraag van de ouders, in het kader van handelingsgerichte diagnostiek over de toekenning en de duur van het recht op permanent onderwijs aan huis voor een leerling als vermeld in artikel 35 van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997, en artikel 118 van de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010.".

Art. 186. Aan artikel 41 van hetzelfde decreet wordt een paragraaf 7 toegevoegd, die luidt als volgt:

"§7. Als de onderwijsbevoegdheid van een of meer scholen wordt overgedragen aan een ander schoolbestuur en daardoor een ander CLB voor de leerlingenbegeleiding instaat, wordt in afwijking van paragraaf 1 de omkadering die aan het oorspronkelijk CLB is toegekend, berekend in het schooljaar voorafgaand aan de overdracht en alsof de overname niet heeft plaatsgevonden. De omkadering wordt verminderd met de middelen die worden gegenereerd door de leerlingen van de overgedragen scholen, ook al komt het CLB daardoor onder de initieel gegarandeerde omkadering. Het resultaat wordt vanaf dan de nieuwe gegarandeerde omkadering. De middelen die in mindering worden gebracht,

worden opgeteld bij de toegekende omkadering van het CLB dat na de overdacht voor de begeleiding instaat.”.

Hoofdstuk 16. Wijzigingen van het decreet van 3 juni 2022 tot het nemen van dringende maatregelen in het onderwijs naar aanleiding van de Oekraïnecrisis en tot wijziging van het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs voor leerlingen en studenten die ressorteren onder richtlijn 2001/55/EG van de Raad van 20 juli 2001 betreffende minimumnormen voor het verlenen van tijdelijke bescherming in geval van massale toestroom van ontheemden en maatregelen ter bevordering van een evenwicht tussen de inspanning van de lidstaten voor de opvang en het dragen van de consequenties van de opvang van deze personen – (II)

Art. 187. In artikel 24 van het decreet van 3 juni 2022 tot het nemen van dringende maatregelen in het onderwijs naar aanleiding van de Oekraïnecrisis en tot wijziging van het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs voor leerlingen en studenten die ressorteren onder richtlijn 2001/55/EG van de Raad van 20 juli 2001 betreffende minimumnormen voor het verlenen van tijdelijke bescherming in geval van massale toestroom van ontheemden en maatregelen ter bevordering van een evenwicht tussen de inspanning van de lidstaten voor de opvang en het dragen van de consequenties van de opvang van deze personen – (II) worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid worden de woorden “een verklaring van huisonderwijs met bijhorende informatie over het huisonderwijs” telkens vervangen door de woorden “een verklaring van rechten en plichten inzake huisonderwijs”;

2° in het eerste lid wordt tussen het woord “daarvan” en het woord “Voor” de zinsnede “als die kinderen bij de start van het schooljaar minder dan één jaar geleden voor het eerst zijn gedomicilieerd in België of als die kinderen voor 1 januari 2027 twaalf jaar of ouder zijn” ingevoegd;

3° het tweede lid wordt opgeheven.

Art. 188. Aan artikel 25 van hetzelfde decreet wordt de zinsnede “als die kinderen bij de start van het schooljaar minder dan één jaar geleden voor het eerst zijn gedomicilieerd in België of voor zover die kinderen voor 1 januari 2027 twaalf jaar of ouder zijn” toegevoegd.

Art. 189. In artikel 38 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid worden de woorden “een verklaring van huisonderwijs met bijhorende informatie over het huisonderwijs” telkens vervangen door de woorden “een verklaring van rechten en plichten inzake huisonderwijs”;

2° in het eerste lid wordt tussen het woord “daarvan” en het woord “Voor” de zinsnede “als die kinderen bij de start van het schooljaar minder dan één jaar

geleden voor het eerst zijn gedomicilieerd in België of voor zover die kinderen voor 1 januari 2027 zestien jaar of ouder zijn" ingevoegd;

3° het tweede lid wordt opgeheven.

Art. 190. Aan artikel 39 van hetzelfde decreet wordt de zinsnede "voor zover die kinderen bij de start van het schooljaar minder dan één jaar geleden voor het eerst gedomicilieerd waren in België of voor zover die kinderen voor 1 januari 2027 de leeftijd van 16 jaar of ouder bereikt hebben" toegevoegd.

Hoofdstuk 17. Wijziging van het decreet van 28 april 2023 over de transitie van personeelsleden van sommige instellingen van Onderwijs naar Welzijn

Art. 191. Artikel 17 van het decreet van 28 april 2023 over de transitie van personeelsleden van sommige instellingen van Onderwijs naar Welzijn wordt vervangen door wat volgt:

"Art. 17. De bevoegde dienst van het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming verzorgt de betalingen van de salarissen en wachtgelden aan de personeelsleden in het transitiekader. De betaling wordt uitgevoerd op basis van de gegevens die de voorziening bezorgt en onder haar verantwoordelijkheid.

De dienst, vermeld in het eerste lid, vordert het brutosalaris of de brutosalaristoelage, verhoogd met de vergoedingen, bijslagen, vakantiegeld, eindejaarspremie en werkgeversbijdrage, van de voorziening terug.

De regeling, vermeld in het eerste en tweede lid, is van toepassing totdat het laatste personeelslid het transitiekader verlaat.".

Hoofdstuk 18. Wijziging van het Programmadecreet van 30 juni 2023 houdende bepalingen tot begeleiding van de begrotingsaanpassing 2023

Art. 192. Artikel 20 van het Programmadecreet van 30 juni 2023 houdende bepalingen tot begeleiding van de begrotingsaanpassing 2023 wordt opgeheven.

Hoofdstuk 19. Slotbepalingen

Art. 193. Dit decreet treedt in werking op 1 september 2026, met uitzondering van:
1° artikel 9, 12, 20, 23, 70, 1°, 147, 4°, 164, 2° en 165, 2°, die in werking treden 10 dagen na publicatie in het Belgisch Staatsblad;
2° artikel 4 en 16, die in werking treden op 1 juni 2026;
3° artikel 121, 122, 123, 124 en 137, die in werking treden op 1 juli 2026;
4° artikel 117, 1° en 131, die in werking treden op 1 juli 2026 en die van toepassing zijn vanaf het academiejaar 2026-2027;

5° artikel 50, 51, 91 en 94 die in werking treden op 1 september 2026 voor de inschrijvingen voor het schooljaar 2027-2028;
6° artikel 97, 1° en 2°, 125, 128, 129, 132 en 133, die in werking treden vanaf het academiejaar 2026-2027;
7° artikel 67 dat in werking treedt op 1 januari 2027;
8° artikel 34, 74, 92, 1°, 93, 1°, 95, 1° en 96, 1° die in werking treden op 1 juni 2027;
9° artikel 35, 37, 40, 41 en 64, die in werking treden op 1 september 2027;

Artikel 138 heeft uitwerking met ingang van 1 januari 2022;

Artikel 150 heeft uitwerking met ingang van 1 april 2024;

Artikel 53, 97, 3° tot en met 6°, 98, 99, 119, 120, 152 en 153 hebben uitwerking met ingang van 1 januari 2026.

Brussel, xxxx

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Matthias DIEPENDAELE

De Vlaamse minister van Onderwijs, Justitie en Werk,

Zuhal DEMIR

BIJLAGE 1 BIJ HET VOORONTWERP VAN DECREET
van 19 december 2025:

Bijlage 5 bij het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997

Bijlage 1 bij het decreet over het onderwijs XXXVI

Bijlage 5 bij het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997

Bijlage 5. Lijst met minimumdoelen waarvan kan worden afweken worden voor dove en slechthorende kinderen binnen de taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal, als vermeld in artikel 44, §7 van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997

Vrijstellingen van de minimumdoelen

Van de volgende minimumdoelen, vermeld in bijlage 6, kan een vrijstelling worden verleend:

1° van de minimumdoelen Nederlands:

a) van de minimumdoelen kleuters: van 1.1.1 tot en met 1.1.4, 1.1.7, 1.1.9, van 1.3.1 tot en met 1.3.4, van 1.3.6 tot en met 1.3.9, 1.4.4, 1.4.5, 1.5.2, 1.5.4. en 1.5.5;
b) Van de minimumdoelen 4de jaar: 1.1.2, 1.1.3, 1.1.9, 1.1.10, van 1.3.1 tot en met 1.3.5, van 1.3.7 tot en met 1.3.14, 1.4.6., 1.4.8 1.5.6 en 1.5.8;
c) Van de minimumdoelen 6de jaar: 1.1.2, 1.2.4, van 1.3.1 tot en met 1.3.4, 1.3.6, 1.3.10,1.5.2;

2° van de minimumdoelen Wiskunde-getallenkennis (2.1): voor de kleuters: minimumdoel 2.1.1;

3° van de minimumdoelen Wetenschappen en techniek:

a) van de minimumdoelen kleuters: 3.1.2, 3.4.1 en 3.5.3;
b) van de minimumdoelen 4de jaar: 3.5.5;
c) van de minimumdoelen 6de jaar: 3.5.5;

4° van de minimumdoelen muzische vorming:

a) van de minimumdoelen kleuters: 6.1.1, 6.1.2 wat betreft muziek, van 6.2.1 tot en met 6.2.4, 6.4.3 en 6.6.3;
b) van de minimumdoelen 4de jaar: van 6.1.2 tot en met 6.1.4, wat betreft muziek, van 6.2.1 tot en met 6.2.5., 6.6.1, 6.6.2 en 6.6.5;
c) van de minimumdoelen 6de jaar: van 6.1.2 tot en met 6.1.4, wat betreft muziek, van 6.2.1 tot en met 6.2.6, 6.2.8 en 6.6.5;

5° van de minimumdoelen lichamelijke opvoeding:

a) van de minimumdoelen kleuters: 7.1.8 wat betreft het auditief gedeelte;
b) van de minimumdoelen 4de jaar: 7.1.9, wat betreft de auditieve instructies;

6° van de minimumdoelen 4de jaar persoonsvormende en socialiserende vaardigheden: 9.1.1., wat betreft de auditieve signalen;

7° van de minimumdoelen 6de jaar Frans: van 10.1.1 tot en met 10.1.6., van 10.3.1 tot en met 10.3.10, van 10.4.1. tot en met 10.4.6; 10.5.6, 10.6.2, 10.6.3, 10.7.6, 10.7.7, 10.9.1 en 10.9.2.

Vrijstelling voor de leerlingen die nog het curriculum volgens de oude eindtermen volgen:

Van de volgende eindtermen, vermeld in de bijlage bij het besluit van de Vlaamse regering van 27 mei 1997 tot bepaling van de ontwikkelingsdoelen en de eindtermen in het gewoon basisonderwijs, bekrachtigd bij het decreet van 15 juli 1997 kan volgens de procedure en voor de leerlingen, vermeld in artikel 44, §7, een vrijstelling worden verleend:

1° van de eindtermen Nederlands:
- a) alle eindtermen van 1 Luisteren;
- b) alle eindtermen van 2 Spreken;
- c) van de eindtermen 4 Schrijven, alleen de volgende eindtermen:
  - 1) eindterm 4.7 wat betreft het toepassen van spellingafspraken en -regels over het schrijven van woorden met vast woordbeeld: klankzuivere woorden, hoogfrequente niet-klankzuivere woorden, klinker in open/gesloten lettergreep en niet-klankzuivere eindletter;
  - 2) eindterm 4.8 in zoverre deze eindterm betrekking heeft op het ontwikkelen van attitudes voor luisteren en spreken;
- d) van de eindtermen 5 Vaardigheden/strategieën in zoverre de vaardigheden of strategieën verband houden met luisteren en spreken;

2° van de eindtermen Frans:
- a) de eindtermen van 1 Luisteren;
- b) de eindtermen van 3 Spreken;
- c) de eindtermen van 4 Mondelinge interactie;
- d) de eindtermen van 5 Attitudes wat betreft de attitudes inzake luisteren, spreken en gesprekken voeren;

3° van de eindtermen Lichamelijke opvoeding alleen de eindterm 1.21 kunnen bewegingsvormen uitvoeren op een opgelegd ritme;

3° van de eindtermen Muzische vorming:
- a) van de eindtermen 2 Muziek alleen de volgende eindtermen:
  - 1) de eindterm 2.1: de leerlingen kunnen muziek beluisteren en ervaren, muzikale impressies opdoen uit de geluidsomgeving met aandacht voor enkele kenmerken van de muziek: klankeigenschap en functie/gebruikssituatie;
  - 2) de eindterm 2.2: de leerlingen kunnen improviseren en experimenteren, klankbronnen en muziekinstrumenten uittesten op hun klankwaarde en in een muzikaal (samen)spel daarvan gebruikmaken;
- b) van de eindtermen 3 Drama alleen de volgende eindtermen:
  - 1) eindterm 3.3: geconcentreerd luisteren naar een gesproken tekst (verteld of voorgelezen) en die mondeling, schriftelijk, beeldend of dramatisch weergeven;
  - 2) eindterm 3.6 een aan de speelsituatie aangepaste en aangename spreektechniek ontwikkelen (articulatie, adembeheersing, tempo, toonhoogte) en verschillende verbale en non-verbale spelvormen improviseren;

4° van de eindterm Wetenschap en techniek alleen de eindterm 1.1 wat betreft de waarnemingen die betrekking hebben op gehoor.

Gezien om gevoegd te worden bij het decreet over het onderwijs XXXVI

Brussel,

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Matthias DIEPENDAELE

De Vlaamse minister van Onderwijs, Justitie en Werk,

Zuhal DEMIR

BIJLAGE 2 BIJ HET VOORONTWERP VAN DECREET
van 19 december 2025:

Bijlage 6 bij het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997

Bijlage 2 bij het decreet over het onderwijs XXXVI

Bijlage 6 bij het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997

Bijlage 6. Minimumdoelen voor het derde jaar kleuteronderwijs, het vierde jaar lager onderwijs en het zesde jaar lager onderwijs

De volgende teksten bevatten de minimumdoelen die conform het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997 letterlijk worden opgenomen in de leerplannen.

Deze teksten dienen te worden gelezen als volgt:

De minimumdoelen zijn opgebouwd volgens een vast format met kennen, weten en kunnen. Minimumdoelen met kennen en weten verwijzen naar declaratieve kennis, minimumdoelen met kunnen verwijzen naar procedurele kennis. Zowel de doelzin als een mogelijke afbakening van die doelzin onder de vorm van bullets maken integraal deel uit van het minimumdoel.

Omwille van de eigenheid van een bepaalde vakdiscipline kunnen specifieke 'formatelementen' toegevoegd zijn aan de omschrijving van de minimumdoelen van die vakdiscipline.

- Bij wiskunde is een kennismodel gehanteerd dat drie kennistypes onderscheidt, namelijk:
    - inzichtelijke kennis [I]: concepten en principes die leerlingen begrijpen;
    - feitelijke kennis [F]: begrippen, symbolen of rekenfeiten die leerlingen hanteren;
    - procedurele kennis: bewerkingen, strategieën of methodes die leerlingen toepassen. Feitelijke en inzichtelijke kennis vormen samen het 'kennen', procedurele kennis is het 'kunnen'. In de 'kennen-doelen' en 'weten-doelen' wordt telkens aangeduid of het gaat om inzichtelijke [I], feitelijke [F] of inzichtelijke en feitelijke [I/F] kennis.
- Bij Frans gelden voor verschillende minimumdoelen tekstkenmerken en is een woordenlijst toegevoegd aan de minimumdoelen met de woorden die leerlingen als minimumdoel op het einde van het basisonderwijs actief en in zinsverband moeten kunnen gebruiken.

Zowel de doelzin als een mogelijke afbakening van die doelzin onder de vorm van bullets maken integraal deel uit van het minimumdoel. Daarnaast kunnen bij een minimumdoel ook voorbeelden, toelichting of richtinggevende woordenschat vermeld worden. Voorbeelden en toelichting zijn opgenomen onder het minimumdoel tussen '< >' en in het grijs. Richtinggevende woordenschat is opgenomen in een aparte kolom naast het minimumdoel. Zowel voorbeelden, toelichting als richtinggevende woordenschat zijn louter illustratief en maken geen onderdeel uit van het minimumdoel. Ze zijn met andere woorden niet bindend voor leraren en scholen. Woordenschat die de leerlingen wel moeten kennen is opgenomen in de minimumdoelen zelf.

1. NEDERLANDS

1.1 Lezen	
Vlot en vloeiend lezen	
Kleuter	1.1.1 De kleuters kunnen rijm herkennen, rijmwoorden bedenken en woorden in klankgroepen verdelen (fonologisch bewustzijn). 1.1.2 De kleuters kunnen een bepaalde klank in gesproken woorden op verschillende posities herkennen (fonemisch bewustzijn). 1.1.3 De kleuters kunnen een variatie aan klanken in mk-, km- en mkm-woorden onderscheiden (fonemisch bewustzijn). 1.1.4 De kleuters kunnen minimum 15 letters (korte, lange, tweetekenklinkers en medeklinkers) herkennen door de bijbehorende klank uit te spreken (klanktekenkoppeling).
4de jaar	1.1.1 De leerlingen kunnen woorden lezen met behulp van inzicht in de morfologische opbouw. 1.1.2 De leerlingen kunnen accuraat en geautomatiseerd lezen (vlot lezen). 1.1.3 De leerlingen kunnen teksten accuraat, met gepast tempo en met intonatie lezen (vloeiend lezen). 1.1.4 De leerlingen kunnen teksten en boeken lezen met aandacht en doorzettingsvermogen.
6de jaar	1.1.1 De leerling kan onbekende woorden lezen met behulp van inzicht in de morfologische opbouw en kennis van leenwoorden. 1.1.2 De leerling kan teksten expressief lezen.
Tekstbegrip	
Kleuter	1.1.5 De kleuters kunnen de betekenis van eenvoudige visuele boodschappen begrijpen. 1.1.6 De kleuters kunnen expliciete informatie over de situatie, de gevoelens, de personages en perspectiefname uit voorgelezen teksten halen. 1.1.7 De kleuters kunnen expliciete verbanden binnen een tekst verwoorden: oorzaak, gevolg, probleem en oplossing. 1.1.8 De kleuters kunnen verbanden leggen tussen voorgelezen teksten en hun vakspecifieke kennis en voorkennis. 1.1.9 De kleuters kunnen de belangrijkste gebeurtenissen uit een verhaallijn in eigen woorden navertellen.

4de jaar	1.1.5 De leerlingen kunnen expliciet vermelde informatie in teksten weergeven. 1.1.6 De leerlingen kunnen informatie uit een tekst combineren om tot een logische conclusie te komen. 1.1.7 De leerlingen kunnen verbanden leggen tussen teksten en hun vakspecifieke kennis en voorkennis. 1.1.8 De leerlingen kunnen beoordelen of de titel bij de tekst past. 1.1.9 De leerlingen kunnen verwoorden hoe de auteur denkt over het onderwerp van de tekst. 1.1.10 De leerlingen kunnen verwoorden hoe een tekst aansluit bij het leesdoel. 1.1.11 De leerlingen kunnen zich oriënteren op het lezen, tot begrip komen en het lezen bijsturen door aangeleerde leesstrategieën te gebruiken.
6de jaar	1.1.3 De leerling kan expliciete en impliciete informatie uit een tekst combineren om tot een logische conclusie te komen. 1.1.4 De leerling kan verbanden leggen tussen teksten en zijn/haar vakspecifieke kennis en voorkennis. 1.1.5 De leerling kan vergelijken hoe verschillende auteurs denken over eenzelfde onderwerp. 1.1.6 De leerling kan beoordelen hoe een tekst zijn/haar standpunt wel of niet beïnvloedt. 1.1.7 De leerling kan zich oriënteren op het lezen, tot leesbegrip komen en het lezen bijsturen door indien nodig relevante leesstrategieën te selecteren en te gebruiken.
Tekstsoorten en tekstconventies	
Kleuter	1.1.10 De kleuters kunnen tonen dat ze de volgende tekstconventies begrijpen: inzicht in leesrichting, onderscheid tekst en beeld, congruentie tussen tekst en beeld. 1.1.11 De kleuters kunnen tonen dat teksten een doel hebben: iets onthouden, iets doen, genieten.
4de jaar	1.1.12 De leerlingen kunnen tonen dat ze de volgende tekstconventies begrijpen: gebruik van interpunctie, hoofdletters, structuuraanduiders (verwijs-, verbindings- en signaalwoorden), titels, tussentitels en alinea's. 1.1.13 De leerlingen kunnen tonen dat ze doelen van teksten herkennen aan de hand van tekstkenmerken. < bv. instructies geven via een stappenplan, genieten van een gedicht >
6de jaar	1.1.8 De leerling kan tonen dat hij/zij de volgende tekstconventies begrijpt: index, inhoudsopgave, legende, tabellen en figuren. 1.1.9 De leerling kan doelen van teksten analyseren aan de hand van tekstkenmerken. < bv. een publiek activeren via een reclametekst, informeren via een nieuwsbericht >

1.2 Schrijven	
Handschrift en digitale vaardigheden	
Kleuter	1.2.1 De kleuters kunnen een dynamische pengreep hanteren. 1.2.2 De kleuters kunnen in een correcte schrijfhouding zitten. 1.2.3 De kleuters kunnen rechte en gebogen lijnen maken binnen liniatuur. 1.2.4 De kleuters kunnen schrijfpatronen maken binnen liniatuur. 1.2.5 De kleuters kunnen egaal binnen de lijntjes kleuren. 1.2.6 De kleuters kunnen arceren met rechte lijnen. 1.2.7 De kleuters kunnen de schrijfrichting hanteren.
4de jaar	1.2.1 De leerlingen kunnen letters, woorden en zinnen schrijven tussen de grondlijn en hulplijnen. 1.2.2 De leerlingen kunnen kleine letters, hoofdletters, cijfers, reken- en leestekens, volgens een correcte route schrijven binnen een volledige liniatuur. 1.2.3 De leerlingen kunnen een regelmatig handschrift hanteren met de juiste spatiëring binnen en tussen woorden. 1.2.4 De leerlingen kunnen de kantlijn en witruimtes hanteren in schriften.
6de jaar	1.2.1 De leerling kan vlot en regelmatig zonder hulplijnen schrijven op een enkele grondlijn. 1.2.2 De leerling kan het schrijftempo en de vormgevingskwaliteit op elkaar afstemmen. 1.2.3 De leerling kan een digitale tekst schrijven.
Correct schrijven	
Kleuter	/
4de jaar	1.2.5 De leerlingen kunnen de volgende categorieën van woorden spellen: • woorden met een hoofdletter: persoonsnamen, titels van boeken en films, aardrijkskundige namen, feestdagen, talen en taalvariëteiten; • woorden met gedekte en vrije klinkers in open en gesloten lettergrepen; • woorden met een doffe klank in:

	○ open en onbeklemtoonde lettergrepen; ○ voor- en achtervoegsels; ○ -eren,-elen,-enen; ○ frequente woorden. < bv. me, moeten, gevaar, voorzichtig, innerlijk, kinderen, meubelen, tekenen, avond > • woorden met tweetekenklanken: ei, ij, ou, au, eu, ui; • woorden met lettergroepen: aai, oei, ooi, eeuw, ieuw; • woorden met meerdere medeklinkers vooraan, in het midden, en achteraan; • woorden met medeklinkers eindigend op -b, -p- -d, -t, -g; • woorden met -ng en -nk; • woorden met -ch/-g; • meervouden op -s, 's, -en, -eren; • verkleinwoorden op -je, -tje, -etje, -pje, kje. 1.2.6 De leerlingen kunnen spellingregels bij werkwoorden in de tegenwoordige tijd toepassen. 1.2.7 De leerlingen kunnen zwakke en sterke werkwoorden in de (on)voltooid verleden tijd spellen. 1.2.8 De leerlingen kunnen zinnen en teksten schrijven met aandacht voor zinsstructuur, gebruik van hoofdletters en interpunctie.
6de jaar	1.2.4 De leerling kan de volgende categorieën van woorden spellen: • woorden met hoofdletters: afleidingen van aardrijkskundige namen, namen van windstreken, namen van historische gebeurtenissen, namen van bedrijven, gebouwen en merken; • woorden die anders uitgesproken worden dan geschreven; < bv. station, actie, concert, succes, accu, quotiënt, examen, journaal, team, premier > • woorden met vrije klinkers ee, o, u, ie, i, oe, ai, in een open of gesloten lettergreep; < bv. café, diner, trainen, ruw, eventueel, fabrikant, radio, historisch, baby, bijzonder, journaal, militair > • woorden met de achtervoegsels -isch(e), -air(e), -iaal, -eaal, -ueel, -ieel; • vakspecifieke woorden uit het Latijn of Grieks; < bv. fauna, flora, fotografie > • onregelmatige verkleinwoorden; • meervouden op -ie en -ee; < bv. kopieën en zeeën >

	• afwijkende meervouden; < bv. musea, centra > • frequent gebruikte afkortingen, initiaalwoorden en letterwoorden; • frequent gebruikte woorden met koppelteken, apostrof, trema en accent. 1.2.5 De leerling kan spellingregels toepassen bij frequente werkwoorden in tegenwoordige, verleden, voltooide en toekomende tijd. 1.2.6 De leerling kan samengestelde zinnen en teksten schrijven met aandacht voor zinsstructuur, gebruik van hoofdletters en interpunctie.
Schrijven om te leren	
Kleuter	1.2.8 De kleuters kunnen door middel van tekenen, krabbels, symbolen, letter- of cijfervormen ideeën of gebeurtenissen vastleggen.
4de jaar	1.2.9 De leerlingen kunnen kernwoorden, schema's of eenvoudige lijstjes noteren om teksten of mondelinge informatie uit vakdisciplines te onthouden of te ordenen. 1.2.10 De leerlingen kunnen teksten of mondelinge informatie uit vakdisciplines samenvatten in korte zinnen.
6de jaar	1.2.7 De leerling kan het kernidee van teksten of mondelinge informatie uit vakdisciplines in eigen woorden formuleren. 1.2.8 De leerling kan een samenvatting schrijven met een kernidee, argumenten en relevante details. 1.2.9 De leerling kan bij vakdisciplines gestructureerde aantekeningen maken met kernwoorden.
Schrijven om te delen	
Kleuter	1.2.9 De kleuters kennen de functie van schriftelijke taal om te informeren of te communiceren. 1.2.10 De kleuters kunnen ideeën aanbrengen voor een tekst vanuit aangeboden inhouden, eigen ervaringen of creatieve ideeën.
4de jaar	1.2.11 De leerlingen kunnen met behulp van enkele gepaste tekstkenmerken specifieke teksten formuleren. < bv. een stappenplan, een brief > 1.2.12 De leerlingen kunnen bedenken wat de inhoud van een tekst kan zijn en hiervoor gebruik maken van hun vakspecifieke kennis en voorkennis. 1.2.13 De leerlingen kunnen ideeën verzamelen en ordenen voor een tekst via een woordspin of schema.

	1.2.14 De leerlingen kunnen teksten schrijven met aandacht voor gepaste inhoud. 1.2.15 De leerlingen kunnen structuur in een tekst aanbrengen: begin, midden en slot. 1.2.16 De leerlingen kunnen teksten schrijven met aandacht voor woordkeuze en zinsconstructies afgestemd op het beoogde publiek. 1.2.17 De leerlingen kunnen teksten schrijven met een verzorgde tekstopmaak aangepast aan het tekstdoel. 1.2.18 De leerlingen kunnen teksten herlezen en op aanwijzing herschrijven. 1.2.19 De leerlingen kunnen teksten schrijven met aandacht en doorzettingsvermogen.
6de jaar	1.2.10 De leerling kan met behulp van enkele gepaste tekstkenmerken specifieke teksten formuleren. < bv. bij een reclametekst, een nieuwsbericht > 1.2.11 De leerling kan bedenken wat de inhoud van een tekst kan zijn en hiervoor gebruik maken van zijn/haar vakspecifieke kennis en voorkennis en relevante strategieën: brainstorm, vragen stellen en associëren. 1.2.12 De leerling kan ideeën verzamelen en ordenen voor een tekst en hierbij indien relevant een plan of structuur opstellen. 1.2.13 De leerling kan teksten schrijven met aandacht voor gepaste en samenhangende inhoud. 1.2.14 De leerling kan een herkenbare en eenvoudige structuur aanbrengen in teksten met inbegrip van titels, tussentitels, alinea's en structuuraanduiders (verwijs, verbindings- en signaalwoorden). 1.2.15 De leerling kan een doelgerichte formulering hanteren met variatie in zinsbouw en gepaste woordkeuze met gebruik van figuurlijk taalgebruik en een gepast register afgestemd op het beoogde publiek. 1.2.16 De leerling kan kritisch reflecteren op teksten en ze op aanwijzing herschrijven. 1.2.17 De leerling kan teksten schrijven met een verzorgde (digitale) tekstopmaak in functie van verzenden of publiceren. 1.2.18 De leerling kan het schrijfproces met aandacht en doorzettingsvermogen doorlopen.

1.3 Mondeling taalgebruik
Luisterbegrip

Kleuter	DE MINIMUMDOELEN VAN DIT SUBTHEMA MOETEN DOOR DE KLEUTERS BEREIKT WORDEN OP POPULATIENIVEAU 1.3.1 De kleuters kunnen met aandacht luisteren. 1.3.2 De kleuters kunnen gepast reageren op vragen en instructies. 1.3.3 De kleuters kunnen vragen stellen om meer informatie te krijgen en om te controleren of ze de boodschap begrepen hebben. 1.3.4 De kleuters kunnen op een voorgelezen verhaal reageren door voorspellingen te maken, vragen te stellen of verbanden te leggen met hun vakspecifieke kennis en voorkennis.
4de jaar	1.3.1 De leerlingen kunnen expliciet vermelde informatie in teksten weergeven. 1.3.2 De leerlingen kunnen informatie uit een tekst combineren om tot een logische conclusie te komen. 1.3.3 De leerlingen kunnen verbanden leggen tussen teksten en hun vakspecifieke kennis en voorkennis. 1.3.4 De leerlingen kunnen verwoorden hoe de auteur denkt over het onderwerp van de tekst. 1.3.5 De leerlingen kunnen verwoorden hoe een tekst aansluit bij het luisterdoel.
6de jaar	1.3.1 De leerling kan expliciete en impliciete informatie uit een tekst combineren om tot een logische conclusie te komen. 1.3.2 De leerling kan verbanden leggen tussen teksten en zijn/haar vakspecifieke kennis en voorkennis. 1.3.3 De leerling kan vergelijken hoe verschillende auteurs denken over eenzelfde onderwerp. 1.3.4 De leerling kan beoordelen hoe een tekst zijn/haar standpunt wel of niet beïnvloedt.
Spreken, presenteren en vertellen	
Kleuter	1.3.5 De kleuters kunnen verstaanbaar spreken met aandacht voor uitspraak van klanken, klankcombinaties en volume. 1.3.6 De kleuters kunnen bij het spreken mededelende, vragende en samengestelde zinnen hanteren. 1.3.7 De kleuters kunnen gedachten en gebeurtenissen formuleren met een aanzet tot volgorde en tonen hierbij een aanzet tot het gebruik van structuuraanduiders (verwijs-, verbindings- en signaalwoorden). 1.3.8 De kleuters kunnen in een vertrouwde omgeving over een zelfgekozen onderwerp vertellen.
4de jaar	1.3.6 De leerlingen kunnen voorafgaand aan het vertellen en presenteren inhoud verzamelen en structureren onder begeleiding. 1.3.7 De leerlingen kunnen verstaanbaar spreken met aandacht voor uitspraak van het Standaardnederlands en zinsaccent. 1.3.8 De leerlingen kunnen bij het spreken gepaste woordkeuze en correcte zinsconstructies gebruiken.

	1.3.9 De leerlingen kunnen ideeën, gedachten en verworven inzichten samenhangend formuleren. 1.3.10 De leerlingen kunnen meningen met argumenten onderbouwen op basis van hun vakspecifieke kennis en voorkennis. 1.3.11 De leerlingen kunnen bij het vertellen of presenteren afstemmen op het spreekdoel en het publiek. 1.3.12 De leerlingen kunnen bij het vertellen of presenteren gebruik maken van hulpmiddelen wanneer die de boodschap ondersteunen. 1.3.13 De leerlingen kunnen het spreken en presenteren op aanwijzing verbeteren.
6de jaar	1.3.5 De leerling kan bij het spreken gepaste woordkeuze en complexere zinsconstructies gebruiken. 1.3.6 De leerling kan ideeën, gedachten en verworven inzichten gestructureerd formuleren. 1.3.7 De leerling kan meningen beargumenteren op basis van zijn/haar vakspecifieke kennis en voorkennis. 1.3.8 De leerling kan voorafgaand aan het vertellen en presenteren inhoud verzamelen en structureren op basis van zijn/haar vakspecifieke kennis en voorkennis. 1.3.9 De leerling kan bij het vertellen en presenteren een gepaste expressie en gepast register gebruiken.
Mondelinge interactievaardigheden	
Kleuter	1.3.9 De kleuters kunnen actief deelnemen aan mondelinge interactievormen zoals kringgesprekken, samen spelen, gesprekken met gekende volwassenen en hierbij de volgende interactiestrategieën toepassen: ● op een gepaste manier het woord nemen en vragen; ● elkaar laten uitspreken; ● inspelen op wat anderen zeggen; ● standaardformules gebruiken bij het groeten, aanspreken, bedanken en vragen.
4de jaar	1.3.14 De leerlingen kunnen doelgericht deelnemen aan mondelinge interactievormen zoals dialoog, discussie en groepsgesprek en hierbij de volgende interactiestrategieën toepassen: ● inspelen op de inbreng van de gesprekspartner(s); ● informatie, argument of mening in het gesprek inbrengen.
6de jaar	1.3.10 De leerling kan doelgericht en genuanceerd deelnemen aan mondelinge interactievormen zoals dialoog, discussie en groepsgesprek en hierbij de volgende interactiestrategieën toepassen: ● voortbouwen op andermans ideeën; ● verbanden leggen tussen verschillende standpunten;

	• argumenten bevragen en nuanceren; • met ondersteuning tot een conclusie komen.

1.4 Taalsysteem en taalgebruik	
Woordenschat	
Kleuter	DE MINIMUMDOELEN VAN DIT SUBTHEMA MOETEN DOOR DE KLEUTERS BEREIKT WORDEN OP POPULATIENIVEAU 1.4.1 De kleuters kunnen basiswoordenschat en eenvoudige betekenisrelaties inzetten met betrekking tot de leefomgeving en de school. 1.4.2 De kleuters kunnen aangeboden inhoudelijke en functionele school- en instructietaal inzetten binnen de context van de activiteiten en hun vakspecifieke kennis, voorkennis en ervaring. 1.4.3 De kleuters kunnen onder begeleiding hun woordenschat uitbreiden.
4de jaar	1.4.1 De leerlingen kennen woordvorming: samenstellingen, afleidingen. 1.4.2 De leerlingen kennen basisprincipes van betekenisrelaties: synoniemen, antoniemen en trappen van vergelijking. 1.4.3 De leerlingen kennen figuurlijk taalgebruik. 1.4.4 De leerlingen kunnen woorden genuanceerd en gepast inzetten. 1.4.5 De leerlingen kunnen aangeboden school-, instructie- en vaktaal hanteren in de vakdisciplines. 1.4.6 De leerlingen kunnen nieuwe woordbetekenissen en -relaties achterhalen uit gesproken en geschreven contexten door gebruik te maken van woordleerstrategieën: • om verduidelijking vragen; • belang van het woord in de tekst nagaan; • vergelijken met een bekend woord; • de context inzetten; • de woordopbouw analyseren.
6de jaar	1.4.1 De leerling kent basisprincipes van betekenisrelaties: hyponiemen. 1.4.2 De leerling kan formeel en informeel taalgebruik conform de context inzetten. 1.4.3 De leerling kan woorden genuanceerd en gepast inzetten met steeds hogere abstractiegraad en figuurlijk taalgebruik.

	1.4.4 De leerling kan actief op zoek gaan naar nieuwe woordbetekenissen en -relaties door gebruik te maken van woordleerstrategieën: • vreemdetalenkennis inzetten; • hulpbron inzetten.
Taalsysteem (klanken, spelling, grammatica)	
Kleuter	1.4.4 De kleuters kennen woord, woorddeel, klankgroep, rijm, klank, letter. 1.4.5 De kleuters kunnen basiselementen van het taalsysteem toepassen in taal(spel): klanken, klankgroepen, rijm, letter- en cijfersymbolen, klanktekenkoppeling, woorden.
4de jaar	1.4.7 De leerlingen kennen klanken: korte, lange, tweetekenklinkers, medeklinkers en uitspraak. 1.4.8 De leerlingen kennen spelling: • klanktekenkoppeling, letters, alfabetisch principe; • interpunctietekens: punt, vraagteken, uitroepteken, komma, dubbele punt, spatie. 1.4.9 De leerlingen kennen woorden: • woordvorming: enkelvoud, meervoud en verbuiging, vervoeging, samenstelling, afleiding; • woordsoorten: zelfstandig naamwoord, bijvoeglijk naamwoord, lidwoord, telwoord, voorzetsel, voegwoord, werkwoord; • werkwoordstijden: tegenwoordige tijd, verleden tijd. 1.4.10 De leerlingen kennen zinnen en zinsdelen: • zin, onderwerp, persoonsvorm, zinsdeel, gezegde; • soorten zinnen: mededelende zin, vragende zin, uitroepende zin. 1.4.11 De leerlingen kunnen inzichten in het taalsysteem toepassen en erover reflecteren.
6de jaar	1.4.5 De leerling kent spelling: • interpunctietekens: dubbele aanhalingstekens, haakjes; • woordtekens: trema, koppelteken, apostrof, accent, soorten afkortingen. 1.4.6 De leerling kent woorden: • woordsoorten: voornaamwoord; • werkwoordtijden: toekomende tijd, voltooid deelwoord. 1.4.7 De leerling kent woorden: grondwoord, voorvoegsel, achtervoegsel, verkleinwoord, stam, uitgang, infinitief. 1.4.8 De leerling kent zinnen en zinsdelen:

	• meewerkend en lijdend voorwerp; • naamwoordelijk en werkwoordelijk gezegde; • soorten zinnen: enkelvoudige en samengestelde zinnen, ontkennende zin; • gebiedende wijs. 1.4.9 De leerling kan inzichten in het taalsysteem toepassen en erover reflecteren.
Taalgebruik en taalwetenschap	
Kleuter	1.4.6 De kleuters weten dat taal non-verbale en verbale elementen inhoudt. 1.4.7 De kleuters weten dat er verschillende taalvariëteiten en verschillende talen zijn.
4de jaar	1.4.12 De leerlingen kennen enkele taalvariëteiten: dialect, Standaardnederlands. 1.4.13 De leerlingen kennen: • het communicatiemodel: zender, ontvanger, boodschap, kanaal; • basisregisters: formeel, informeel; • non-verbale communicatie: intonatie, mimiek, lichaamstaal. 1.4.14 De leerlingen kennen de termen jongerentaal en vaktaal. 1.4.15 De leerlingen weten dat taal wordt beïnvloed door verschillende factoren: leeftijd en beroep van de gebruiker. 1.4.16 De leerlingen weten dat taal evolueert doorheen de tijd. 1.4.17 De leerlingen kunnen basisverschillen tussen formele en informele taal verwoorden.
6de jaar	1.4.10 De leerling kent het uitgebreid communicatiemodel: doel, medium, effect. 1.4.11 De leerling kent taalvariëteiten: tussentaal, vreemde taal. 1.4.12 De leerling weet dat taal wordt beïnvloed door verschillende factoren: plaats en cultuur. 1.4.13 De leerling weet dat informatiebronnen veranderen doorheen de tijd: orale vertelcultuur, schrift, boekdrukkunst, radio, televisie, digitale media. 1.4.14 De leerling weet dat het Nederlands tot een taalfamilie behoort. 1.4.15 De leerling weet dat er vreemde talen zijn waarin dezelfde of andere schrifttekens worden gebruikt dan in het Nederlands.

1.5 Literatuur	
Interactie met literatuur	
Kleuter	1.5.1 De kleuters kennen auteur, illustrator, titel, kaft. 1.5.2 De kleuters kunnen gedachten of gevoelens verwoorden bij het in contact komen met bekroonde jeugdliteratuur, zowel fictie als non-fictie. < bv. de Boon voor Jeugdliteratuur, de Gouden Griffel, de Kinderjury Nederland, de Leesjury Vlaanderen, de Woutertje Pieterse Prijs > 1.5.3 De kleuters kunnen een eigen voorkeur tonen voor bepaalde verhalen of personages. 1.5.4 De kleuters kunnen in eigen woorden de kern van een prentenboek navertellen met ondersteuning van beelden of symbolen.
4de jaar	1.5.1 De leerlingen kennen personage, hoofdpersonage, thema. 1.5.2 De leerlingen kennen plot: belangrijkste gebeurtenissen. 1.5.3 De leerlingen kennen context: tijd en plaats. 1.5.4 De leerlingen kunnen voor hen geschikte boeken kiezen uit een variatie aan genres, passend bij het leesdoel en de eigen leesvoorkeur. 1.5.5 De leerlingen kunnen aangereikte en zelfgekozen bekroonde jeugdliteratuur lezen, zowel fictie als non-fictie. < bv. de Boon voor Jeugdliteratuur, de Gouden Griffel, de Kinderjury Nederland, de Leesjury Vlaanderen, de Woutertje Pieterse Prijs > 1.5.6 De leerlingen kunnen verwoorden waarom een tekst aanspreekt. 1.5.7 De leerlingen kunnen verbanden leggen tussen elementen uit de tekst en emoties en gedachten tijdens het lezen van de tekst. 1.5.8 De leerlingen kunnen complexere verhaallijnen navertellen.
6de jaar	1.5.1 De leerling kent vertelperspectief: ik-verteller. 1.5.2 De leerling kan literaire voorkeuren verwoorden binnen fictie, non-fictie en bekroonde jeugdliteratuur. 1.5.3 De leerling kan zelfgekozen bekroonde jeugdliteratuur lezen, zowel fictie als non-fictie. < bv. de Boon voor Jeugdliteratuur, de Gouden Griffel, de Kinderjury Nederland, de Leesjury Vlaanderen, de Woutertje Pieterse Prijs >

	1.5.4 De leerling kan elementen uit de tekst situeren binnen zijn/haar vakspecifieke kennis en voorkennis.
Creatieve expressie in taal	
Kleuter	1.5.5 De kleuters kunnen experimenteren met taal en verhalen via spreken, tekenen en eenvoudige spelvormen.
4de jaar	1.5.9 De leerlingen kunnen op basis van voorbeelden een eigen talige creatie maken. < bv. een verhaal, een gedicht, een toneeldialoog >
6de jaar	1.5.5 De leerling kan een eigen talige creatie mondeling of schriftelijk presenteren. < bv. een verhaal, een gedicht, een toneeldialoog >

2. WISKUNDE

2.1 Getallenkennis

Natuurlijke getallen	
Kleuter	DE MINIMUMDOELEN VAN DIT SUBTHEMA MOETEN DOOR DE KLEUTERS BEREIKT WORDEN OP POPULATIENIVEAU 2.1.1 De kleuters kennen de telrij van 0 tot en met 20 (akoestisch tellen) [F]. 2.1.2 De kleuters kennen natuurlijke getallen als aantal en als rangorde [I]. 2.1.3 De kleuters kennen de rangtelwoorden van eerste tot en met tiende [F]. 2.1.4 De kleuters kennen de één-op-één relatie tussen een aantal objecten en de overeenkomstige telwoorden (synchroon tellen) [I]. 2.1.5 De kleuters kennen de irrelevantie van de volgorde van objecten bij het bepalen van een aantal [I]. 2.1.6 De kleuters kennen het principe van conservatie (een aantal is onafhankelijk van tijd en ruimte) [I]. 2.1.7 De kleuters kennen de volgende begrippen [F]: • evenveel, niet-evenveel; • veel/weinig, gelijk/niet gelijk, te veel/te weinig; • meer, minder, meest, minst, tussen, één meer/één minder; • van minder naar meer, van weinig naar veel; • eerste, middelste, laatste, vorige, volgende; • hoeveel, geen enkel, niets, hoeveel meer, hoeveel minder; • juist ervoor, juist erna. 2.1.8 De kleuters kunnen (on)gestructureerde aantallen tot en met 10: • vergelijken; • sorteren; • tellen (resultatief tellen); • koppelen aan het telwoord en de getalnotatie (in alle richtingen); • van weinig naar veel of omgekeerd ordenen (seriëren).

	2.1.9 De kleuters kunnen (on)gestructureerde aantallen tot en met 5 herkennen zonder te tellen (subiteren). 2.1.10 De kleuters kunnen met behulp van de telrij: ● vanaf een willekeurige plaats tot en met 10 tellen, doortellen en terugtellen; ● 1 meer en 1 minder, juist ervoor en juist erna bepalen bij een gegeven getal tot en met 10. 2.1.11 De kleuters kunnen een rangorde tot en met 10 aangeven. 2.1.12 De kleuters kunnen getallen (in cijfers) tot en met 10 lezen.
4de jaar	2.1.1 De leerlingen kennen paraat de splitsingen tot en met 10 [F]. 2.1.2 De leerlingen kennen de waarde van een cijfer in getallen tot en met 10 000 aan de hand van zijn positie in het plaatswaardesysteem [I]. 2.1.3 De leerlingen kennen het verband tussen telwoorden tot en met 10 000, getalnotatie en aantal [I]. 2.1.4 De leerlingen kennen een getal als aanduiding voor een aantal, rangorde en code [I]. 2.1.5 De leerlingen kennen de kenmerken van deelbaarheid van [I/F]: ● 2, 5; ● 10, 100 en 1 000. 2.1.6 De leerlingen kennen de volgende begrippen en wiskundige notaties [F]: ● E, T, H, D, TD; ● $=, \neq, <, >, \leq, \geq$ (tussen getallen); ● het cijfer (de symbolen 0 tot en met 9), het getal (één- of meercijferig); ● het aantal, de rangorde; ● de getallenas, afronden; ● deelbaar, de deler, de rest, het veelvoud, even en oneven. 2.1.7 De leerlingen kunnen (bij) natuurlijke getallen tot en met 10 000: ● lezen en schrijven; ● vergelijken, ordenen en plaatsen op de getallenas; ● met eenheden, tweetallen, vijftallen en machten van tien tellen, doortellen en terugtellen; ● tellen met sprongen van 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 (in functie van maal- en deeltafels), 25, 50, 100, 125 en 1 000; ● in duizendtallen, honderdtallen, tientallen en eenheden splitsen en samenstellen;

	• herstructureren (in functie van bewerkingen); < bv. bij een deling als 234 : 3 = het getal 234 herstructureren als 210 en 24 om de deling uit te voeren > • tot op een tien-, honderd- en duizendtal afronden; • aantallen schatten in betekenisvolle contexten; < bv. hoeveel kinderen kunnen eten in de refter? > • delers en veelvouden bepalen; • de kenmerken van deelbaarheid toepassen om de deelbaarheid en de rest te bepalen voor 2, 5, 10, 100 en 1 000.
6de jaar	2.1.1 De leerling kent de waarde van een cijfer in getallen tot en met 10 miljard aan de hand van zijn positie in het plaatswaardesysteem [I]. 2.1.2 De leerling kent miljoen, miljard als eenheid [F]. 2.1.3 De leerling kent de (grootste) gemeenschappelijke deler en het (kleinste) gemeenschappelijk veelvoud [I/F]. 2.1.4 De leerling kent de volgende begrippen en wiskundige notaties [F]: HD, M, TM, HM, Md. 2.1.5 De leerling kan de (grootste) gemeenschappelijke deler en het (kleinste) gemeenschappelijk veelvoud van twee natuurlijke getallen tot en met 100 bepalen. 2.1.6 De leerling kan (bij) natuurlijke getallen tot en met 10 000 000 000: • lezen en schrijven, waarbij miljoen en miljard als eenheid worden gebruikt; < bv. in 2025 waren we met 8,2 miljard mensen op de aarde > • vergelijken, ordenen en plaatsen op de getallenas; • met miljoenen, honderdduizendtallen, tienduizendtallen, duizendtallen, honderdtallen, tientallen, eenheden splitsen en samenstellen; • herstructureren en samenstellen (in functie van bewerkingen); • tot op een tienduizend-, honderdduizend-, miljoen- en miljardtal afronden; • grootteordes inschatten; < bv. België had in 2025 ongeveer 11 miljoen inwoners, China 1,4 miljard > • de kenmerken van deelbaarheid toepassen om de deelbaarheid en de rest te bepalen. 2.1.7 De leerling kan orde, regelmaat, verbanden en patronen tussen getallen herkennen, beschrijven, maken, verderzetten en opvullen.
Gehele getallen	

Kleuter	/
4de jaar	2.1.8 De leerlingen kennen de uitbreiding van de getallenas met negatieve getallen [I]. 2.1.9 De leerlingen kennen de volgende begrippen en wiskundige notaties [F]: • het positief getal, het negatief getal; • het minteken (-). 2.1.10 De leerlingen kunnen terugtellen vanaf nul met eenheden tot en met -10. 2.1.11 De leerlingen kunnen in herkenbare contexten: • negatieve getallen lezen en interpreteren; • gehele getallen vergelijken en ordenen.
6de jaar	2.1.8 De leerling kan negatieve gehele getallen tot en met -20 vergelijken, ordenen en plaatsen op de getallenas. 2.1.9 De leerling kan de afstand tussen twee negatieve getallen bepalen met behulp van een schematische voorstelling. < bv. ik ga van verdieping 4 naar verdieping -2, ik daal 6 verdiepingen >
Positieve rationale getallen	
Kleuter	/
4de jaar	2.1.12 De leerlingen kennen een breuk als operator en als deel van een geheel, hierbij is het geheel [I]: • continu; • een aantal; • een getal. 2.1.13 De leerlingen kennen een breuk als rationaal getal en als getal tussen andere getallen [I]. < bij een breuk als rationaal getal geldt de afspraak dat de eenheid het geheel is (= 1), hierdoor kan je alle rationale getallen vergelijken en er bewerkingen mee uitvoeren > 2.1.14 De leerlingen kennen decimale getallen als uitbreiding van het plaatswaardesysteem via de breuken $\frac{1}{10}$ en $\frac{1}{100}$ [I]. 2.1.15 De leerlingen kennen paraat het verband tussen de breuken $\frac{1}{2}, \frac{1}{4}, \frac{3}{4}$, $\frac{1}{5}, \frac{1}{10}, \frac{1}{100}$ en hun decimale vorm [F]. 2.1.16 De leerlingen kennen de volgende begrippen en wiskundige notaties [F]: • de (ver)deling, de (on)gelijke delen; • het dubbel, de helft, een kwart;

	• de teller, de noemer, de breukstreep, de breuk (/); • een stambreuk, een (on)echte breuk; • gelijkwaardig, vereenvoudigen, (on)gelijknamig; • de komma (,), t, h. 2.1.17 De leerlingen kunnen bij een gegeven • geheel en deel, de breuk vinden; • geheel en breuk, het deel bepalen; • deel en breuk, het geheel zoeken met behulp van een schematische voorstelling. 2.1.18 De leerlingen kunnen (bij) breuken waarbij de noemer beperkt is tot en met 20 of breuken die te vereenvoudigen zijn tot deze breuken: • lezen met zowel schuine $(3/4)$ als horizontale $\left(\frac{3}{4}\right)$ breukstreep; • noteren met horizontale breukstreep $\left(\frac{3}{4}\right)$; • voorstellen en herkennen in oppervlaktemodellen en strookmodellen; • gelijknamige breuken vergelijken, ordenen en plaatsen op de getallenas; • herstructureren. < bv. $\frac{5}{4}$ is 1 geheel en $\frac{1}{4}$, $\frac{3}{4}$ is $\frac{1}{4}$ minder dan 1 geheel > 2.1.19 De leerlingen kunnen decimale getallen (tot op 1 honderdste): • lezen en noteren; • in tienden en honderdsten tellen, doortellen en terugtellen; • vergelijken, ordenen en plaatsen op de getallenas; • in tienden en honderdsten splitsen en samenstellen; • in herkenbare contexten interpreteren.

6de jaar	2.1.10 De leerling kent een breuk als een deling [I]. 2.1.11 De leerling kent een natuurlijk getal als een oneigenlijke breuk [I]. < bv. een oneigenlijke breuk is een breuk waarbij de teller een veelvoud is van de noemer, bv. $\frac{9}{3},\frac{6}{6},\frac{3}{1}$ > 2.1.12 De leerling kent een rationaal getal als aanduiding voor een hoeveelheid en een verhouding [I]. 2.1.13 De leerling kent een procent als een breuk met noemer 100 [I]. 2.1.14 De leerling kent het verband tussen een breuk, een decimaal getal en procent [I]. 2.1.15 De leerling kent van de breuken $\frac{1}{2},\frac{1}{4},\frac{3}{4}$, $\frac{1}{5},\frac{1}{10},\frac{1}{100}$ hun uitdrukking als procenten paraat [F]. 2.1.16 De leerling kent een relatieve en absolute vergelijking [I]. < bv. Ik eet de helft van taart A, jij de helft van taart B, ook al eten we allebei een halve taart (relatief), toch hangt de hoeveelheid af van de grootte van de taart (absoluut) > 2.1.17 De leerling kent de volgende begrippen en wiskundige notaties [F]: • d (duizendste); • verhouding; • procent (%). 2.1.18 De leerling kan breuken (noemer tot en met 100), procenten (tot op eenheid) en decimale getallen (tot op 1 duizendste): • lezen en noteren; • schematisch voorstellen; • vergelijken, ordenen en plaatsen op de getallenas; • vereenvoudigen en gelijknamig maken; • naar elkaar omzetten; • afronden (decimale getallen en procenten).

2.2 Bewerkingen	
Overkoepelend deel: begripsvorming, eigenschappen van en relaties tussen bewerkingen	
Kleuter	2.2.1 De kleuters kennen de volgende begrippen [F]: • bijdoen, erbij, samen(tellen), samenvoegen; • weg(nemen), eraf;

	• evenveel, gelijk maken, (gelijke) groepjes maken; • keer nemen; • splitsen; • (eerlijk) verdelen. 2.2.2 De kleuters kunnen met concrete materialen en tot en met 10, volgende rekenhandelingen uitvoeren en verwoorden: • optellen en aftrekken als: o oorzaak-verandering; < bv. ik heb 5 knikkers en ik win er 2, hoeveel heb ik er nu? > o combinatie; < bv. ik heb 5 knikkers en jij hebt er 2, hoeveel hebben we er samen? > o vergelijking. < bv. ik heb 5 knikkers en jij hebt er 2, hoeveel heb jij er minder? > • vermenigvuldigen als keerhandeling; < bv. ik heb 2 zakjes met 3 knikkers, hoeveel knikkers in totaal? > • splitsen van een aantal; < bv. ik heb 6 noten in mijn jaszakken: 4 in de ene, 2 in de andere; dus 6 is gesplitst in een groepje van 4 en een groepje van 2 > • delen als verdelingsdeling. < bv. ik heb 8 knikkers en verdeel ze over 2 vrienden, hoeveel elk? >
4de jaar	2.2.1 De leerlingen kennen het optellen/aftrekken als: oorzaak-verandering, combinatie, vergelijking [I]. < bv. zie bewerkingen kleuter > 2.2.2 De leerlingen kennen het vermenigvuldigen als: keerhandeling, rooster, vergelijking, combinatie [I]. < bv. * keerhandeling: ik neem 6 keer een zakje met 24 knikkers, hoeveel knikkers heb ik? * rooster: een moestuin heeft 4 rijen met 9 plantjes in elke rij, hoeveel plantjes zijn er? * vergelijking: je hebt 3 keer zoveel stripboeken als jouw vriend, jouw vriend heeft er 18, hoeveel heb jij er? * combinatie: je hebt 4 soorten soep en 5 verschillende broodjes, hoeveel verschillende maaltijden kun je samenstellen? > 2.2.3 De leerlingen kennen het delen als: verdelingsdeling, verhoudingsdeling, opgaande en niet-opgaande deling [I]. < bv. * verdelingsdeling: ik heb 8 knikkers, ik verdeel ze over twee vrienden, hoeveel elk? * verhoudingsdeling: ik heb 8 knikkers, ik maak zakjes van 2 knikkers, hoeveel zakjes? >

	2.2.4 De leerlingen kennen het verband tussen verhoudingsdeling en verdelingsdeling [I]. < bv. 6 : 2 = 3: ik deel 6 knikkers uit aan twee leerlingen en kijk hoeveel ieder er krijgt (=3), ik kan ook tellen hoe vaak ik 2 knikkers kan uitdelen (=3) > 2.2.5 De leerlingen kennen het gelijkheidsteken als aanduiding voor een wiskundige gelijkheid [I]. < het gelijkheidsteken wordt vaak uitsluitend als signaal gezien om iets uit te rekenen, terwijl het slaat op een gelijkheid tussen beide zijden van het gelijkheidsteken > 2.2.6 De leerlingen kennen de rekenvolgorde van links naar rechts [I]. 2.2.7 De leerlingen kennen het gebruik van haakjes om de rekenvolgorde te doorbreken of de rekenvolgorde te benadrukken [I]. < bv. volgorde doorbreken: 3 + 6 + 4 = 3 + (6 + 4) / rekenvolgorde benadrukken: 7 + 9 = (7 + 3) + 6 > 2.2.8 De leerlingen kennen de eigenschappen van bewerkingen [I]: ● neutraal en opslorpend element; ● commutativiteit; ● associativiteit; ● distributiviteit. < de deling is alleen rechtsdistributief t.o.v. de optelling/aftrekking > 2.2.9 De leerlingen kennen relaties tussen bewerkingen [I]: ● een vermenigvuldiging als een herhaalde optelling en deling als een herhaalde aftrekking (of tellen van de sprongen); ● optellen/aftrekken en vermenigvuldigen/delen zijn elkaars inverse bewerking. 2.2.10 De leerlingen kennen de volgende begrippen en wiskundige notaties [F]: ● +, -, x, :, /, ( ), =, ≠; ● optellen, aftrekken, vermenigvuldigen, delen; ● plus, min, maal, keer, gedeeld door; ● de som, het verschil, het product, het quotiënt, de rest; ● de aftrekker, het aftrektal, de vermenigvuldiger, het vermenigvuldigtal, de deler, het deeltal; ● termen, factoren; ● aanvullen tot; ● compenseren, omgekeerde bewerking; ● van plaats wisselen, (aaneen)schakelen, splitsen en verdelen.

	2.2.11 De leerlingen kunnen betekenisvolle situaties omzetten naar bewerkingen met natuurlijke getallen en decimale getallen. 2.2.12 De leerlingen kunnen bij een niet-opgaande deling de rest bepalen. 2.2.13 De leerlingen kunnen het gelijkheidsteken correct gebruiken. < bv. 76 + 23 = 76 + 20 + 3 = 96 + 3 = 99 en dus niet 76 + 23 = 76 + 20 = 96 + 3 = 99 > 2.2.14 De leerlingen kunnen flexibel een doelmatige rekenmethode uitkiezen, uitvoeren en verantwoorden op basis van inzicht in de getalstructuur en begrip van de rekenhandelingen. Keuze uit: ● hoofdrekenen: standaardprocedures; ● hoofdrekenen: handig rekenen, meer bepaald compenseren en eigenschappen van bewerkingen gebruiken. 2.2.15 De leerlingen kunnen andere rekenwijzen (zie verder) gebruiken: schattend rekenen, cijferen.
6de jaar	2.2.1 De leerling kent het vermenigvuldigen: 'van' als 'maal' bij breuken [I]. 2.2.2 De leerling kent de eigenschappen van bewerkingen [I]: ● de som van twee getallen verandert niet als we bij één term een getal optellen en dit getal van de andere term aftrekken; ● het verschil van twee getallen verandert niet als we bij beide termen hetzelfde getal optellen of aftrekken; ● het product van twee getallen verandert niet als we de ene factor vermenigvuldigen met een getal en de andere factor delen door dit getal; ● het quotiënt van twee getallen verandert niet als we deeltal en deler vermenigvuldigen met of delen door eenzelfde getal (de rest verandert wel); ● het verband tussen deeltal, deler, quotiënt, rest: $D = d \times q + r$; ● het product/quotiënt verandert niet als we een factor/de deler ontbinden. < bv. vermenigvuldigen met 12 is hetzelfde als vermenigvuldigen met 3 en met 4, delen door 12 is delen door 3 en door 4 > 2.2.3 De leerling kent de volgorde van bewerkingen en het gebruik van haakjes om die te doorbreken [I]. 2.2.4 De leerling kan betekenisvolle situaties omzetten naar bewerkingen met breuken en procenten. 2.2.5 De leerling kan flexibel een doelmatige rekenmethode uitkiezen, uitvoeren en verantwoorden op basis van inzicht in de getalstructuur en begrip van de rekenhandelingen. Keuze uit: ● hoofdrekenen: standaardprocedures; ● hoofdrekenen: handig rekenen; ● andere rekenwijzen: schattend rekenen, cijferen of met een digitale rekentool.

Hoofdrekenen: standaardprocedures	
Kleuter	/
4de jaar	2.2.16 De leerlingen kennen paraat de optellingen en aftrekkingen tot en met 20 [F]. 2.2.17 De leerlingen kennen paraat de vermenigvuldigings- en deeltafels van 1, 2,...,10 [F]. 2.2.18 De leerlingen kunnen standaardprocedures gebruiken voor natuurlijke getallen tot en met 1 000 en grotere getallen met eindnullen: ● optellen en aftrekken: door de tweede term te splitsen in opeenvolgende rangen; < bv. 124 + 254 = 124 + 200 + 50 + 4 > ● vermenigvuldiging als herhaalde optelling; < bv. 3 x 36 = 36 + 36 + 36> ● opgaande en niet-opgaande delingen: het quotiënt bepalen door sprongen te tellen (herhaalde aftrekking); < bv. 74 : 12 = … (12, 24, 36, 48, 60, 72 dus 6) 74 : 12 = 6 met rest = 2> ● opgaande deling door het deeltal te splitsen in een som en de distributiviteit toe te passen. < bv. 234 : 3 = (210 + 24) : 3 = (210 : 3) + (24 : 3) 2.2.19 De leerlingen kunnen standaardprocedures gebruiken voor natuurlijke getallen tot en met 10 000: ● vermenigvuldiging op basis van de distributiviteit (E x HTE, TE x TE). 2.2.20 De leerlingen kunnen standaardprocedures gebruiken voor decimale getallen (tot op 1 honderdste): ● optellen en aftrekken: door de tweede term te splitsen volgens het plaatswaardesysteem; < bv. 6,2 + 3,41 = 6,2 + 3 + 0,4 + 0,01 > ● vermenigvuldigen met een natuurlijk getal op basis van de herhaalde optelling. < bv. 3 x 0,4 = 0,4 + 0,4 +0,4 >
6de jaar	2.2.6 De leerling kan standaardprocedures uitbreiden voor natuurlijke getallen tot en met 10 000 en grotere getallen met eindnullen optellen en aftrekken. 2.2.7 De leerling kan standaardprocedures gebruiken om het resultaat van een bewerking te vinden voor decimale getallen (tot op 1 duizendste): ● optellen en aftrekken; ● vermenigvuldigen met een natuurlijk getal op basis van de keerhandeling;

	< bv. 0,6 x 3 = 3 x 0,6 = 3 x 6 t > ● delen door een natuurlijk getal op basis van de verdelingsdeling. < bv. 0,08 : 2 = 8 h : 2 >
Hoofdrekenen: handig rekenen	
Kleuter	/
4de jaar	2.2.21 De leerlingen kennen een werkwijze voor het vermenigvuldigen met en delen door 10, 100, 1 000 [I]. 2.2.22 De leerlingen kunnen (bij) natuurlijke getallen tot en met 1 000: ● van plaats wisselen en schakelen om handig te rekenen; ● optellen en aftrekken naar analogie met optellingen en aftrekkingen tot 20; < bv. 20 + 30 = … 600 – 300 = … > ● aftrekken door aanvullend optellen; < bv. 801 – 796 = 5 als 797 + … = 801 > ● vermenigvuldigen en delen naar analogie met de tafels; < bv. 80 x 60 = … 120 : 20 = … > ● compenseren op basis van de betekenis van de rekenhandeling: een keer meer, een keer minder, verdubbelen, halveren; ● compenseren op basis van de inverse bewerking. < bv. 140 + 99 = 140 + 100 – 1 = 239 of 32 x 5 = 32 x 10 : 2 = 160 >
6de jaar	2.2.8 De leerling kent een werkwijze voor vermenigvuldigen met en delen door 0,1; 0,01; 0,001; 0,2; 0,5; 2; 5; 25; 50 [I]. 2.2.9 De leerling kent een werkwijze voor vermenigvuldigen met en delen door 10 000, 4, 8 [I]. 2.2.10 De leerling kan eigenschappen van bewerkingen en relaties gebruiken om handig te rekenen. < bv. 31 + 19 = (31 – 1) + (19 + 1) = 30 + 20 73 – 19 = (73 + 1) – (19 + 1) = 74 – 20 12 x 5 = (12 : 2) x (5 x 2) = 6 x 10 48 : 12 = (48 : 2) : (12 : 2) = 24 : 6

	98 x 12 = (100 – 2) x 12 = (100 x 12) – (2 x 12) = 1 200 – 24 (compenseren, splitsen en verdelen) 2 277 : 23 = (2 300 – 23) : 23 = (2 300 : 23) – (23 : 23) = 100 – 1 (compenseren, splitsen en verdelen) > 2.2.11 De leerling kan een factor ontbinden om handig te rekenen. < bv. 25 x 32 = 25 x 4 x 8 = 100 x 8 = 800 3000 : 12 = 3 000 : 3 : 4 = 1 000 : 4 = 250 > 2.2.12 De leerling kan decimale getallen (tot op 1 duizendste) vermenigvuldigen en delen door om te zetten naar breuken. < bv. $4 \times 0{,}7 = 4 \times \frac{7}{10} = \frac{28}{10} = 2{,}8$ $0{,}4 \times 7 = \frac{4}{10} \times 7 = \frac{28}{10} = 2{,}8$ $0{,}18 \times 4 = \frac{18}{100} \times 4 = \frac{72}{100} = 0{,}72$ $0{,}4 \times 0{,}7 = \frac{4}{10} \times \frac{7}{10} = \frac{28}{100} = 0{,}28$ $5{,}4 : 9 = \frac{54}{10} : 9 = \frac{6}{10} = 0{,}6$ $0{,}72 : 0{,}8 = \frac{72}{100} : \frac{8}{10} = \frac{72}{100} \times \frac{10}{8} = \frac{720}{800} = \frac{9}{10} = 0{,}9$ $70 : 3{,}5 = 70 : \frac{35}{10} = 70 \times \frac{10}{35} = \frac{700}{35} = 20$ $5{,}4 : 1{,}2 = \frac{54}{10} : \frac{12}{10} = \frac{54}{10} \times \frac{10}{12} = \frac{540}{120} = \frac{9}{2} = 4{,}5$ >
Bewerkingen met breuken en procenten	
Kleuter	/
4de jaar	2.2.23 De leerlingen kennen een schematische voorstelling voor de oplossingsstrategie van optellen/aftrekken met breuken [I]. 2.2.24 De leerlingen kunnen bij breuken waarbij de noemer beperkt is tot en met 20: ● gelijknamige breuken optellen en aftrekken; ● een breuk van een getal nemen.

6de jaar	2.2.13 De leerling kent een procent van een getal als een vermenigvuldigingsfactor [I]. 2.2.14 De leerling kent een schematische voorstelling voor de oplossingsstrategie van onderstaande bewerkingen met breuken [I]: ● natuurlijk getal x breuk; ● breuk x natuurlijk getal; ● breuk x breuk; ● breuk : natuurlijk getal; ● de drie basisregels die bovenstaande regels samenvatten [I/F]: ○ optellen en aftrekken van (on)gelijknamige breuken; ○ breuk x breuk; ○ breuk : breuk. 2.2.15 De leerling kan bij breuken waarbij de noemer beperkt is tot en met 20 of breuken die te vereenvoudigen zijn tot deze breuken ongelijknamige breuken optellen en aftrekken. 2.2.16 De leerling kan breuken (noemer tot en met 100) vermenigvuldigen en delen. 2.2.17 De leerling kan decimale getallen vermenigvuldigen en delen door ze om te zetten naar breuken (zie Hoofdrekenen: handig rekenen). 2.2.18 De leerling kan een procent van een getal nemen.
Andere rekenwijzen: schattend rekenen, cijferen, rekenen met digitale rekentool	
Kleuter	/
4de jaar	2.2.25 De leerlingen kennen procedures om te cijferen voor optellen en aftrekken op basis van inzicht in de tientalligheid en het plaatswaardesysteem van ons talstelsel [I]. 2.2.26 De leerlingen kennen de wiskundige notatie [F]: ≈ (aanduiding schatting). 2.2.27 De leerlingen kunnen cijferalgoritmes voor optellen en aftrekken gebruiken voor natuurlijke getallen tot en met 10 000. 2.2.28 De leerlingen kunnen schatten door gebruik te maken van afrondingsregels. 2.2.29 De leerlingen kunnen volgende controlestrategieën inzetten om het resultaat van een bewerking te controleren: de omgekeerde bewerking uitvoeren.

6de jaar	2.2.19 De leerling kent procedures om te cijferen voor vermenigvuldigen en delen op basis van inzicht in de tientalligheid en het plaatswaardesysteem van ons talstelsel [I]. 2.2.20 De leerling kan cijferalgoritmes voor vermenigvuldigen en delen gebruiken voor natuurlijke getallen tot en met 10 000 en waarbij vermenigvuldiger en deler van de vorm (T)E zijn. 2.2.21 De leerling kan schattend rekenen wanneer een bepaalde context hierom vraagt zoals bij onvoldoende gegevens of wanneer geen exact resultaat nodig is. < bv. voor een optelling het ene getal naar boven en het andere getal naar beneden afronden > 2.2.22 De leerling kan een digitale rekentool gebruiken voor: ● het uitvoeren van complexere berekeningen (grote getallen, decimale getallen met veel cijfers); ● het bepalen van de rest bij een deling; ● het berekenen van procenten. 2.2.23 De leerling kan volgende controlestrategieën inzetten om het resultaat van een bewerking te controleren: ● de omgekeerde bewerking uitvoeren; ● een digitale rekentool gebruiken.

2.3 Meten en metend rekenen	
Overkoepelende meetinzichten en vaardigheden	
Kleuter	2.3.1 De kleuters kennen de volgende meetinzichten [I]: ● we meten geen objecten maar grootheden van objecten; < bv. we meten geen aquarium, maar de lengte, de inhoud en de massa van een aquarium > ● bij een meting gaan we na hoe vaak de natuurlijke maateenheid in de te meten grootheid gaat. 2.3.2 De kleuters kennen het principe van conservatie: bepaalde handelingen veranderen niets aan de lengte, inhoud en massa van een object [I]. < bv. een touw oprollen verandert niets aan de lengte, een stuk ervan afknippen wel > 2.3.3 De kleuters kennen het principe van samenstellen [I].

	< bv. beseffen dat 2 (of meer) touwen samen even lang kunnen zijn als 1 lang touw of dat een emmer gevuld kan worden door de inhoud van verschillende waterflesjes en verschillende bekers samen te voegen >
4de jaar	2.3.1 De leerlingen kennen de volgende meetinzichten [I]: ● we meten geen objecten maar grootheden van objecten; ● meten is het bepalen van een verhouding: bij een meting gaan we na hoe vaak de maateenheid in de te meten grootheid gaat; ● hoe kleiner de maateenheid, hoe groter het maatgetal (en omgekeerd); ● elk meetresultaat is een benadering, verfijning van maten leidt tot nauwkeuriger meten; ● om meetresultaten te vergelijken, is het nodig dat we ze in dezelfde maateenheid uitdrukken; ● de standaardmaateenheden berusten op afspraken en staan in een vaste verhouding tot elkaar, ze vormen een systeem: het metriek stelsel. 2.3.2 De leerlingen kennen de noodzakelijkheid van standaardmaten voor het eenduidig uitvoeren en vergelijken van metingen [I]. 2.3.3 De leerlingen kennen de volgende begrippen [F]: de maateenheid, het maatgetal, de maat (= maatgetal + maateenheid). 2.3.4 De leerlingen kunnen meten en metend rekenen voor lengte, oppervlakte en inhoud, massa, geld, tijdstip en tijdsduur, temperatuur (zie verder) met inbegrip van: ● het zinvol afronden van het resultaat; ● het ordenen van meetresultaten (seriëren). 2.3.5 De leerlingen kunnen een verhoudingstabel gebruiken voor berekeningen met recht evenredige grootheden en vaste verhoudingen.
6de jaar	2.3.1 De leerling kent de meetinzichten uit het 4de jaar toegepast op de nieuwe grootheden [I]. 2.3.2 De leerling kent het onderscheid tussen een verhoudingsmeting (bv. lengte, massa, tijdsduur) en een intervalmeting (temperatuur en tijdstip) [I]. < bv. een lengte van 20 cm is dubbel zo groot als een lengte van 10 cm, een temperatuur van 20°C is niet dubbel zo warm als een temperatuur van 10°C > 2.3.3 De leerling kan indirect meten door: ● een andere grootheid te meten;

	< bv. 1 uur lopen komt overeen met een afstand van 5 km > • berekeningen te maken; < bv. de dikte van een blad bepalen door de dikte van een blok papier te meten en deze lengte te delen door aantal bladzijden > • een verhoudingstabel of een formule te gebruiken voor samengestelde grootheden (zie verder bij samengestelde grootheden).
Lengte – oppervlakte – inhoud/volume	
Kleuter	2.3.4 De kleuters kennen de volgende begrippen [F]: • (even) lang, kort, hoog, laag, ver, dichtbij, breed, smal, dik, dun, diep, groot, klein, (bijna) vol, (bijna) leeg, veel, weinig; • langer, korter, hoger, lager, verder, dichter, breder, smaller, dikker, dunner, dieper, groter, kleiner, leger, voller, meer, minder; • langste, kortste, hoogste, laagste, dikste, dunste, diepste, grootste, kleinste, meeste, minste. 2.3.5 De kleuters kunnen lengte, oppervlakte en inhoud/volume kwalitatief: • vergelijken; • (on)gelijk maken; • ordenen (seriëren); • samenstellen. 2.3.6 De kleuters kunnen lengte en inhoud kwantitatief: • meten met natuurlijke maten; < bv. kijken hoeveel bekers nodig zijn om een drinkbus te vullen > • meten met meetinstrumenten voor natuurlijke maten (eventueel zelfgemaakt); < bv. een volle drinkbus overgieten in een fles met hoeveelheidsmarkeringen > • schematisch noteren (metingen tot en met 10).
4de jaar	2.3.6 De leerlingen kennen de opbouw van het metriek stelsel en de verbanden tussen opeenvolgende maten voor [I/F]: • lengte (tot en met km); • oppervlakte (tot en met m²); • inhoud (tot en met l). 2.3.7 De leerlingen kennen referentiematen en referentiepunten voor lengte, oppervlakte en inhoud [F].

< bv. 1 melkfles als referentiemaat voor 1l, de lengte van een volwassen persoon als referentiepunt voor het schatten van de hoogte van een gebouw >

2.3.8 De leerlingen kennen lengte (en omtrek) als een eendimensionale en oppervlakte als een tweedimensionale grootheid [I].

2.3.9 De leerlingen kennen het principe dat de lengte of oppervlakte ook van een gebroken, gebogen of grillige vorm kan gemeten worden [I].

2.3.10 De leerlingen kennen de inhoud van een voorwerp als de hoeveelheid (vloei-)stof die een recipiënt kan bevatten [I].

2.3.11 De leerlingen kennen het volume van een object als de ruimte die dat object inneemt [I].

2.3.12 De leerlingen kennen in woorden de formules van (afleiden en paraat kennen) [I/F]:
- de omtrek van een veelhoek als de som van de lengtes van de zijden;
- de oppervlakte van een vierkant en een rechthoek.

< oppervlakte vierkant/rechthoek = basis x hoogte >

2.3.13 De leerlingen kennen de volgende maateenheden en hun wiskundige notaties [F]:
- km, hm, dam, m, dm, cm, mm;
- m^2, dm^2, cm^2;
- l, dl, cl, ml.

2.3.14 De leerlingen kennen de volgende begrippen [F]:
- de lengte, de basis, de hoogte, de diepte, de omtrek en de afstand;
- de oppervlakte;
- de inhoud.

2.3.15 De leerlingen kunnen een geschikt meetinstrument voor lengte, oppervlakte en inhoud kiezen en een lengte tot op 1 mm nauwkeurig meten en tekenen, een oppervlakte meten met roosterpapier, een volume afpassen met kubussen, een inhoud tot op 1 cl nauwkeurig meten en afmeten.

2.3.16 De leerlingen kunnen referentiematen voor lengte, oppervlakte en inhoud gebruiken om een schatting te maken en deze te vergelijken met het meetresultaat.

2.3.17 De leerlingen kunnen herleidingen tussen veelgebruikte standaardmaateenheden voor lengte, oppervlakte en inhoud uitvoeren met natuurlijke getallen tot en met 10 000.

< hm/hm^3 en $dam/dam^2/dam^3$ zijn geen veelgebruikte maten, maar ondersteunen de opbouw van het metriek stelsel >

2.3.18 De leerlingen kunnen de omtrek en de oppervlakte berekenen van:

	• een vierkant; • een rechthoek; • samengestelde figuren (bestaande uit vierkanten/rechthoeken) via omstructureren.
6de jaar	2.3.4 De leerling kent de opbouw van het metriek stelsel en de verbanden tussen opeenvolgende volumematen [I/F]. 2.3.5 De leerling kent de uitbreiding van het metriek stelsel voor inhouds- en oppervlaktematen [I/F]. 2.3.6 De leerling kent referentiematen en referentiepunten voor oppervlakte-, inhouds- en volumematen [F]. 2.3.7 De leerling kent de grootte-orde van een hectare (ha) in een betekenisvolle context [I]. 2.3.8 De leerling kent het volume als een driedimensionale grootheid [I]. 2.3.9 De leerling kent het verband tussen inhoud en volume [I/F]. < bv. 1 dm^3 is de ruimte die door 1 liter wordt ingenomen > 2.3.10 De leerling kent in woorden de formules van (afleiden en paraat kennen) [I/F]: • de omtrek van een cirkel met π als de verhouding tussen de omtrek en de diameter; • de oppervlakte van een driehoek, parallellogram, ruit, trapezium, regelmatige veelhoek, cirkel waarbij de formules worden afgeleid via het omstructureren naar een figuur waarvan de oppervlakteformule gekend is; • de oppervlakte van een kubus, balk, cilinder via de som van de oppervlakten van de grensvlakken; • het volume van een kubus, balk (via het beeld van gelijke lagen), een cilinder (naar analogie met de balk, via oppervlakte grondvlak x hoogte). 2.3.11 De leerling kent de samengestelde grootheid schaal als verhouding tussen de getekende afstand en de werkelijke afstand [I/F]. 2.3.12 De leerling kent de volgende maateenheden en hun wiskundige notaties [F]: • km^2, hm^2, dam^2, m^2, dm^2, cm^2, mm^2; < hm^2, dam^2 zijn geen veelgebruikte maten, maar ondersteunen de opbouw van het metriek stelsel > • kl, hl, dal, l, dl, cl, ml; < kl, hl, dal zijn geen veelgebruikte maten, maar ondersteunen de opbouw van het metriek stelsel > • km^3, hm^3, dam^3, m^3, dm^3, cm^3, mm^3. < km^3, hm^3, dam^3 zijn geen veelgebruikte maten, maar ondersteunen de opbouw van het metriek stelsel > 2.3.13 De leerling kent de volgende begrippen en benaderende waarde [F]:

	• de straal, de diameter; • het volume; • π (inclusief de waarde $\pi \approx 3{,}14$). 2.3.14 De leerling kan herleidingen tussen verschillende, veelgebruikte standaardmaateenheden voor lengte, oppervlakte en inhoud uitvoeren. < hl/hm³ en dam²/dal/dam³ zijn geen veelgebruikte maten, maar ondersteunen de opbouw van het metriek stelsel > 2.3.15 De leerling kan een inhoudsmaat naar een volumemaat omzetten en omgekeerd. 2.3.16 De leerling kan formules toepassen om een omtrek, oppervlakte en volume te berekenen. 2.3.17 De leerling kan de schaal, de werkelijke lengte of de lengte op schaal bepalen wanneer twee van de drie grootheden gegeven zijn.
Massa	
Kleuter	2.3.7 De kleuters kennen de volgende begrippen [F]: • (even) zwaar, (even) licht; • zwaarder, lichter; • zwaarste, lichtste. 2.3.8 De kleuters kunnen massa kwalitatief: • vergelijken; • (on)gelijk maken; < bv. maak een balletje dat zwaarder is > • ordenen (seriëren); • samenstellen. 2.3.9 De kleuters kunnen massa kwantitatief: • meten met natuurlijke maten; < bv. zandzakjes > • meten met een (eventueel zelfgemaakte) balans; • schematisch noteren (metingen tot en met 10).
4de jaar	2.3.19 De leerlingen kennen de opbouw van het metriek stelsel en de verbanden tussen opeenvolgende maten voor massa (van kg tot g) [I/F]. 2.3.20 De leerlingen kennen referentiematen en referentiepunten voor massa [F].

	< bv. een zak suiker weegt 1 kg > 2.3.21 De leerlingen kennen de volgende maateenheden en hun wiskundige notaties [F]: kg, hg, dag, g. 2.3.22 De leerlingen kennen de volgende begrippen [F]: de massa, de balans, de weegschaal. 2.3.23 De leerlingen kunnen een geschikt weeginstrument voor massa kiezen en een massa wegen tot op 0,01 kg. 2.3.24 De leerlingen kunnen referentiematen voor massa gebruiken om een schatting te maken en deze te vergelijken met het meetresultaat. 2.3.25 De leerlingen kunnen herleidingen tussen veelgebruikte standaardmaateenheden voor massa uitvoeren met natuurlijke getallen tot en met 10 000. < hg en dag zijn geen veelgebruikte maten, maar ondersteunen de opbouw van het metriek stelsel >
6de jaar	2.3.18 De leerling kent de uitbreiding van het metriek stelsel voor massa [I/F]. 2.3.19 De leerling kent het verband tussen inhoudsmaten/volumematen en massa [I/F]. < bv. 1l water heeft een volume van 1 dm^3 en een massa van 1 kg > 2.3.20 De leerling kent de volgende maateenheden en hun wiskundige notaties [F]: • ton; • dg, cg, mg; • bruto, netto, tarra. 2.3.21 De leerling kan herleidingen tussen verschillende, veelgebruikte maateenheden voor massa (inclusief inhoudsmaten/volumematen) uitvoeren. 2.3.22 De leerling kan brutomassa, nettomassa of tarra bepalen als twee van de drie massa's gegeven zijn.
Geld	
Kleuter	2.3.10 De kleuters kennen munten en biljetten om dingen te kopen [I]. 2.3.11 De kleuters kennen de volgende begrippen [F]: • betalen, geven, krijgen, kopen, ruilen, verkopen, sparen; • kost meer, kost minder; • prijs; • euro. 2.3.12 De kleuters kunnen bij een object een prijs (tot en met 10 euro) schematisch noteren.

	< bv. met bolletjes of streepjes > 2.3.13 De kleuters kunnen (ronde) prijzen (tot en met 10 euro) lezen. 2.3.14 De kleuters kunnen betalen met muntstukken van 1 euro (tot en met 10 euro). 2.3.15 De kleuters kunnen 1 of meer objecten kopen met een totaalbedrag tot en met 10 euro.
4de jaar	2.3.26 De leerlingen kennen de waarde van alle muntstukken en bankbiljetten van de euro [F]. 2.3.27 De leerlingen kennen de volgende maateenheden en hun wiskundige notaties [F]: euro (€, EUR), eurocent. 2.3.28 De leerlingen weten dat 1 euro evenveel is als 100 eurocent [F]. 2.3.29 De leerlingen kunnen tot op 1 eurocent nauwkeurig betalen, wisselen, teruggeven, inschatten. 2.3.30 De leerlingen kunnen de totaalprijs van verschillende artikelen berekenen.
6de jaar	2.3.23 De leerling kent de volgende begrippen [F]: • de inkoopprijs, de verkoopprijs, de winst, het verlies; • de oude prijs, de nieuwe prijs, de korting (percentage). 2.3.24 De leerling kan een prijs (inkoopprijs, verkoopprijs, winst, verlies, korting of hun percentage) bepalen als twee van de drie prijzen gegeven zijn.
Tijdstip en tijdsduur	
Kleuter	2.3.16 De kleuters kennen de dagen van de week [F]. 2.3.17 De kleuters kennen de volgende begrippen [F]: • eerder, vroeger, later, eerst, dan, daarna, laatst; • (te) laat, (te) vroeg; • straks; • (even) lang, (even) kort; • langer, korter; • langst, kortst; • vandaag, gisteren, morgen; • de dag, de week, het jaar. 2.3.18 De kleuters kunnen zeggen welke dag van de week het vandaag is, welke dag het gisteren was en welke dag het morgen zal zijn.

	2.3.19 De kleuters kunnen gebeurtenissen tijdens de dag chronologisch ordenen (seriëren). 2.3.20 De kleuters kunnen aftellen tussen nu en speciale gebeurtenissen binnen de periode van een week. < bv. ik ben over 2 dagen jarig > 2.3.21 De kleuters kunnen de duur van een activiteit meten met een meetinstrument. < bv. met een zandloper >
4de jaar	2.3.31 De leerlingen kennen het uur (en afgeleide maateenheden) als aanduiding van een tijdstip en tijdsduur [F]. 2.3.32 De leerlingen kennen een analoge klok en een digitale klok [I/F]. 2.3.33 De leerlingen kennen 1 uur als 60 minuten, 1 minuut als 60 seconden [F]. 2.3.34 De leerlingen kennen de maanden van het jaar [F]. 2.3.35 De leerlingen kennen het aantal dagen van de maanden [F]. 2.3.36 De leerlingen kennen de volgende begrippen [F]: • het uur, het halfuur, het kwartier, de minuut, de seconde; • eergisteren, overmorgen; • het jaar (365 dagen), het schrikkeljaar. 2.3.37 De leerlingen kunnen zowel een analoge als digitale klok tot op één minuut nauwkeurig aflezen. 2.3.38 De leerlingen kunnen een datum lezen en noteren. 2.3.39 De leerlingen kunnen een tijdsduur berekenen in dagen/maanden/jaren (van … tot en met …). 2.3.40 De leerlingen kunnen een tijdsduur berekenen in uren en minuten.
6de jaar	2.3.25 De leerling kent de samengestelde grootheid snelheid als de verhouding van de afstand per tijdseenheid [I/F]. 2.3.26 De leerling kent de volgende maateenheden en hun wiskundige notaties [F]: km/uur, m/s. 2.3.27 De leerling kent de volgende begrippen [F]: • het trimester, het semester; • het decennium, de eeuw en het millennium; • de (gemiddelde) snelheid. 2.3.28 De leerling kan een tijdsduur meten. 2.3.29 De leerling kan een tijdsduur berekenen in uren, minuten, seconden.

	2.3.30 De leerling kan een jaartal situeren in een eeuw. 2.3.31 De leerling kan de gemiddelde snelheid, de afstand of de tijd bepalen wanneer twee van de drie grootheden gegeven zijn.
Temperatuur	
Kleuter	/
4de jaar	2.3.41 De leerlingen kennen 0 °C als het vriespunt van water en het smeltpunt van ijs, 100 °C als het kookpunt van water [F]. 2.3.42 De leerlingen kennen de volgende maateenheid en wiskundige notatie [F]: graden Celcius (°C). 2.3.43 De leerlingen kunnen de temperatuur tot op 1 °C nauwkeurig meten, aflezen en noteren.
6de jaar	2.3.32 De leerling kan temperatuurintervallen bepalen.
Hoekgrootte	
Kleuter	/
4de jaar	2.3.44 De leerlingen kennen de volgende begrippen [F]: scherpe, rechte en stompe hoeken. 2.3.45 De leerlingen kunnen hoeken kwalitatief: • vergelijken; < bv. door hoeken op elkaar te leggen > • sorteren in scherpe, stompe en rechte hoeken door te vergelijken met een rechte hoek; • ordenen (seriëren); • samenstellen.
6de jaar	2.3.33 De leerling kent een graad als de hoek die negentig keer in een rechte hoek past [I]. 2.3.34 De leerling kent de volgende maateenheid en wiskundige notatie [F]: graden (°). 2.3.35 De leerling kan met een geodriehoek hoeken tot op 1° nauwkeurig meten en tekenen. 2.3.36 De leerling kan hoekgrootten lezen en noteren.

2.4 Meetkunde

Vormleer	
Kleuter	2.4.1 De kleuters kennen de volgende begrippen [F]: ● het punt, de lijn, recht, gebogen, rond; ● de hoek; ● de driehoek, de rechthoek, het vierkant, de cirkel (vlakke figuren); ● de kubus, de balk, de bol, de piramide (ruimtefiguren); ● het patroon, opnieuw, hetzelfde, anders. 2.4.2 De kleuters kunnen vanuit handelen meetkundige objecten (vlakke figuren en ruimtefiguren) herkennen, benoemen en sorteren. 2.4.3 De kleuters kunnen vanuit handelen meetkundige objecten opdelen in en samenstellen uit andere meetkundige objecten. 2.4.4 De kleuters kunnen patronen hanteren: ● rijen maken met een afgesproken eenheid; < bv. kralen rijgen, versieringen maken > ● herhalende patronen herkennen, (na)maken, verderzetten, opvullen; < herhalende patronen zijn rijen waarvan de eenheid (bv. rood-blauw-blauw) zich herhaalt (bv. 'rood-blauw-blauw-rood-blauw-blauw-…') > ● de eenheid herkennen in een herhalend patroon. < bv. de eenheid is 'rood-blauw-blauw' in het patroon 'rood-blauw-blauw-rood-blauw-blauw-…' >
4de jaar	2.4.1 De leerlingen kennen eigenschappen als uitspraken die waar zijn voor alle elementen van een verzameling [I]. < bv. 'bij een parallellogram zijn de overstaande zijden even lang' is een uitspraak die waar is voor alle parallellogrammen en dus een eigenschap > 2.4.2 De leerlingen kennen de volgende begrippen [F]: ● het punt, de halfrechte, de rechte, het lijnstuk, de kromme; ● de breedte, de lengte; ● de scherpe, rechte, stompe, (overstaande) hoek, het hoekpunt, de benen; ● de (overstaande) zijde, de diagonaal; ● vlakke figuren: de gelijkzijdige driehoek, de gelijkbenige driehoek, de rechthoekige driehoek, de stomphoekige driehoek, de scherphoekige driehoek, het vierkant, de rechthoek, de ruit, de parallellogram, het trapezium, de vierhoek, de vijfhoek, de zeshoek, de (regelmatige) veelhoek;

	• ruimtefiguren: de kubus, de balk, de cilinder, de kegel, de bol, de piramide; • herhalende en veranderende patronen, de eenheid. 2.4.3 De leerlingen kunnen eigenschappen in verband met zijden (lengte, onderlinge ligging) en hoekgrootte vaststellen en formuleren op verschillende types van eenzelfde vlakke figuur. < bv. vaststellen dat de hoeken van een smalle, brede, gedraaide, kleine of grote rechthoek altijd recht zijn en dit formuleren in de eigenschap 'een rechthoek heeft 4 rechte hoeken' > 2.4.4 De leerlingen kunnen vlakke figuren sorteren op basis van eigenschappen. < bv. verzamel alle figuren met 4 rechte hoeken > 2.4.5 De leerlingen kunnen vlakke figuren opdelen in en samenstellen uit andere vlakke figuren als voorbereiding op het afleiden van formules voor oppervlakte. 2.4.6 De leerlingen kunnen vlakke meetkundige objecten tekenen met hulpmiddelen zoals lat, cirkelsjabloon en ruitjespapier. 2.4.7 De leerlingen kunnen ruimtefiguren benoemen. 2.4.8 De leerlingen kunnen herhalende en veranderende patronen hanteren voor meetkundige objecten/figuren: patronen • herkennen; • beschrijven; • maken; • verderzetten; • opvullen.
6de jaar	2.4.1 De leerling kent definities als uitspraken die bepalen welke elementen tot een verzameling horen en welke niet [I]. 2.4.2 De leerling kent de volgende begrippen en wiskundige notaties [F]: • notaties: het punt (A), de rechte (a), de halfrechte $[AB,$ het lijnstuk $[AB]$, de hoek $\hat{A}$, de vlakke figuur (ΔABC, vierhoek $ABCD$); • begrensd, onbegrensd; • de ongelijkbenige driehoek, de (on)regelmatige veelhoek; • de hoogte, de basis, de schuine zijde; • de diagonaal, de loodlijn; • het middelpunt, de diameter, de straal; • het oppervlak, het zijvlak, het grondvlak, de ontvouwing, de ribbe, het gebogen oppervlak; • het veelvlak.

	2.4.3 De leerling kan eigenschappen in verband met diagonalen vaststellen en formuleren op verschillende types van eenzelfde vlakke figuur. 2.4.4 De leerling kan meetkundige objecten classificeren met behulp van verzamelingen volgens toenemend of afnemend aantal eigenschappen voor de driehoeken, vierhoeken, veelhoeken, vlakke figuren en de ruimtefiguren en kan hierbij de woorden en, of en niet gebruiken. < bv. verzamel de figuren die een rechthoek of een ruit zijn > 2.4.5 De leerling kan vanuit het classificeren de definities formuleren, beoordelen en corrigeren voor: ● soorten driehoeken; ● soorten vierhoeken; ● (on)regelmatige veelhoeken. 2.4.6 De leerling kan vlakke, meetkundige objecten tekenen vanuit eigenschappen en de gebruikte werkwijze toelichten. < bv. een gelijkbenige driehoek tekenen met behulp van een passer en toelichten waarom deze werkwijze een gelijkbenige driehoek oplevert/de diagonalen gebruiken om een ruit te tekenen > 2.4.7 De leerling kan de juiste ontvouwing(en) selecteren uit verschillende (juiste en foute) varianten van dezelfde ruimtefiguur voor: ● een kubus; ● een balk; ● een cilinder.
Plaatsbepaling	
Kleuter	2.4.5 De kleuters kennen de volgende begrippen [F]: ● in, tussen, uit, binnen, buiten; ● (er)voor, (er)achter, (er)onder, (er)boven, (er)op, (er)naast; ● ver, dichtbij, tegen, tegenover; ● omhoog, naar boven, omlaag, naar beneden, vooruit, achteruit; ● naar mij toe, van mij weg, dichterbij komen; ● recht naar, schuin naar. 2.4.6 De kleuters kunnen zichzelf oriënteren in een ruimte op basis van positie, afstand en richting. 2.4.7 De kleuters kunnen personen en objecten situeren op basis van positie, afstand en richting ten opzichte van zichzelf en elkaar.

	2.4.8 De kleuters kunnen pictogrammen die onder meer een richting aanduiden lezen en gebruiken. 2.4.9 De kleuters kunnen met de gepaste begrippen verwoorden wat ze zien vanuit een ander gezichtspunt door zich te verplaatsen.
4de jaar	2.4.9 De leerlingen kennen het volgende begrip en de wiskundige notatie [F]: coördinaat (notatie: D5). 2.4.10 De leerlingen kunnen in concrete situaties verwoorden wat ze zien vanuit een ander gezichtspunt door zich mentaal te verplaatsen in de ruimte.
6de jaar	2.4.8 De leerling kent de volgende begrippen en wiskundige notatie [F]: de horizontale as, de verticale as, de coördinaat (notatie: $(3,4)$). 2.4.9 De leerling kan puntcoördinaten gebruiken om een punt in een assenstelsel vast te leggen. 2.4.10 De leerling kan kijklijnen aangeven op een schets en gebruiken om de plaats van de waarnemer te bepalen.
Meetkundige transformaties	
Kleuter	2.4.10 De kleuters kennen de volgende begrippen [F]: ● verschuiven, draaien, spiegelen; ● het spiegelbeeld; ● vervormen, vergroten, verkleinen; ● de voorkant, de achterkant, de zijkant, de onderkant, de bovenkant. 2.4.11 De kleuters kunnen spiegelbeelden ontdekken met een (geo)spiegel. 2.4.12 De kleuters kunnen eenvoudige spiegelbeelden met materiaal leggen met behulp van een (geo)spiegel. 2.4.13 De kleuters kunnen constructies uitvoeren op basis van verbale instructies, voorschriften op foto's en voorschriften op tekeningen. < bv. een stappenplan volgen om met bouwstenen een toren na te bouwen >
4de jaar	2.4.11 De leerlingen kennen een verschuiving, draaiing en spiegeling [I]. 2.4.12 De leerlingen kennen een aanzicht als een 2D projectie van een 3D figuur [I]. 2.4.13 De leerlingen kennen de volgende begrippen [F]: ● het origineel, het beeld; ● het spiegelbeeld, de spiegelas; ● het grondplan, het vooraanzicht, het bovenaanzicht, het zijaanzicht.

	2.4.14 De leerlingen kunnen een verschuiving, draaiing of spiegeling herkennen. 2.4.15 De leerlingen kunnen figuren spiegelen om een spiegelas, tekenen op geruit papier en met een geospiegel controleren. 2.4.16 De leerlingen kunnen aanzichten van een 3D model tekenen. < bv. aanzichten tekenen van een blokkenbouwsel >
6de jaar	2.4.11 De leerling kent een vergroting/verkleining met een vaste verhouding [I]. 2.4.12 De leerling kent schaal als het verband tussen lengtes van het origineel en die van zijn vergroting/verkleining [I]. 2.4.13 De leerling kent de volgende begrippen [F]: de schaal, de lijnschaal, de breukschaal, de verhouding. 2.4.14 De leerling kan figuren om een spiegelas spiegelen, gebruik makend van de eigenschappen van een spiegeling. 2.4.15 De leerling kan figuren vergroten/verkleinen met een vaste verhouding. 2.4.16 De leerling kan op basis van een grondplan of aanzichten een 3D model bouwen.
Meetkundige relaties	
Kleuter	2.4.14 De kleuters kennen de volgende begrippen [F]: dezelfde vorm, even groot. 2.4.15 De kleuters kunnen met concreet materiaal figuren met verschillende oriëntatie en locatie identificeren die: • congruent zijn (gelijke vorm en gelijke grootte); • gelijkvormig zijn (gelijke vorm). 2.4.16 De kleuters kunnen symmetrie in eenvoudige figuren herkennen. < bv. door te plooien/vouwdruk >
4de jaar	2.4.17 De leerlingen kennen de onderlinge ligging van rechten/lijnstukken in een vlak [I]. 2.4.18 De leerlingen kennen de volgende begrippen en wiskundige notaties [F]: evenwijdig (∥), loodrecht (⊥), snijdend (∦). 2.4.19 De leerlingen kunnen rechten en lijnstukken tekenen die loodrecht, evenwijdig en snijdend zijn. 2.4.20 De leerlingen kunnen symmetrieassen in figuren tekenen door gebruik te maken van een geospiegel. 2.4.21 De leerlingen kunnen met concrete materialen gelijkheid van vorm en grootte vaststellen bij een verschuiving, draaiing en spiegeling.
6de jaar	2.4.17 De leerling kent symmetrie als een spiegeling die een figuur op zichzelf afbeeldt [I]. 2.4.18 De leerling kent de volgende begrippen [F]:

	• congruent, gelijkvormig; • de (a)symmetrie, (a)symmetrisch, de symmetrieas. 2.4.19 De leerling kan congruentie vaststellen bij een spiegeling. 2.4.20 De leerling kan congruente figuren tekenen. 2.4.21 De leerling kan symmetrieassen in figuren tekenen. 2.4.22 De leerling kan vlakke meetkundige objecten tekenen vanuit meetkundige relaties en de gebruikte werkwijze verklaren. < bv. de symmetrieas gebruiken om een gelijkbenige driehoek te tekenen >
Logica en verzamelingen	
Kleuter	2.4.17 De kleuters kennen de volgende begrippen [F]: • in, uit, binnen, buiten; • als … dan … ; • en, of, niet. 2.4.18 De kleuters kunnen objecten sorteren op basis van een gemeenschappelijke eigenschap volgens 1 of 2 criteria. < kwalitatief classificeren op basis van criteria zoals kleur, vorm, grootte, soort/kwantitatief classificeren op basis van aantal > 2.4.19 De kleuters kunnen als ... dan ... uitspraken gebruiken. < bv. bij het spel schipper-mag-ik-overvaren?: 'als je een rode trui draagt, dan mag je overvaren' >
4de jaar	2.4.22 De leerlingen kennen de volgende begrippen [F]: • de verzameling, de deelverzameling; • behoort (niet) tot; • sommige, geen enkele; • en, of, niet; • waar/niet waar. 2.4.23 De leerlingen kunnen een verzameling van objecten voorstellen door middel van een Venndiagram. 2.4.24 De leerlingen kunnen nagaan of een uitspraak waar of onwaar is, onder andere met verzamelingen en (tegen)voorbeelden. < bv. 'alle rechthoeken hebben vier rechte hoeken' is waar/'alle rechthoeken hebben vier gelijke zijden' is onwaar >
6de jaar	2.4.23 De leerling kent de doorsnede als het gemeenschappelijk gebied met de elementen die tot de twee verzamelingen behoren [I].

	2.4.24 De leerling kent de volgende begrippen [F]: • als … dan … ; • alle, niet alle, juist één, geen, ten minste, ten hoogste. 2.4.25 De leerling kan uitdrukkingen met logische begrippen gebruiken in concrete situaties. < bv. alle ruiten hebben gelijke zijden/een rechthoek die geen vierkant is, heeft juist 2 symmetrieassen > 2.4.26 De leerling kan classificeren volgens meerdere criteria. < bv. de vierhoeken classificeren volgens hoeken en zijden > 2.4.27 De leerling kan nagaan of een uitspraak waar of onwaar is voor nieuwe (meetkundige) begrippen in het 6de jaar. < bv. 'alle vierkanten hebben loodrechte diagonalen' is waar/'alle vierhoeken met loodrechte diagonalen zijn vierkanten' is onwaar >

2.5 Kansrekenen en statistiek	
Kansrekenen	
Kleuter	2.5.1 De kleuters kennen de volgende begrippen [F]: • kan, kan niet; • altijd, niet, nooit; • mogelijk, misschien, soms. 2.5.2 De kleuters kunnen zekere en onzekere gebeurtenissen van elkaar onderscheiden. < bv. ik poets vandaag mijn tanden/opa en oma komen vandaag misschien op bezoek > 2.5.3 De kleuters kunnen de waarschijnlijkheid van gebeurtenissen beschrijven door gebruik te maken van gepaste begrippen. < bv. ik steek nooit over bij een rood licht/op donderdag hebben we altijd turnles >
4de jaar	/
6de jaar	2.5.1 De leerling kent een kans als de verhouding van het aantal gunstige uitkomsten tot het aantal mogelijke uitkomsten [I]. < bv. een muntstuk heeft 2 zijden, de munt is 1 van de zijden. De kans op munt is 1/2.> 2.5.2 De leerling kent een kans als een breuk en als procent [I]. 2.5.3 De leerling kent de volgende begrippen [F]: de kans, de uitkomst(en).

	2.5.4 De leerling kan kansen berekenen voor enkelvoudige gebeurtenissen door de verhouding te bepalen van het aantal gewenste uitkomsten en het aantal mogelijke uitkomsten.
Statistiek	
Kleuter	2.5.4 De kleuters kunnen gegevens over de klas verzamelen, ordenen en voorstellen. < bv. lievelingskleuren in de klas voorstellen met blokjes per gekozen kleur en de populairste kleur vinden als de kleur met het grootste aantal blokjes / grote vloer-matrix met op de rijen 'trui/t-shirt dragen' en op de kolommen 'rood/geel/blauw/groen' >
4de jaar	2.5.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen [F]: ● de tabel; ● het staafdiagram, het beelddiagram, de lijngrafiek, het cirkeldiagram. 2.5.2 De leerlingen kunnen informatie uit tabellen, lijngrafieken, beeld-, staaf- en (op zicht afleesbare) cirkeldiagrammen aflezen, interpreteren en vergelijken om daarmee afwegingen te maken. < op zicht afleesbare cirkeldiagrammen zijn cirkeldiagrammen met delen 1/2, 1/4, 1/8, 1/3, 1/6 of veelvouden hiervan > 2.5.3 De leerlingen kunnen tabellen en staafdiagrammen opstellen op basis van (zelf)verzamelde gegevens.
6de jaar	2.5.5 De leerling kent het verband tussen een cirkeldiagram en de kennis van hoeken, breuken, procenten [I]. 2.5.6 De leerling kent grafieken waarbij twee grootheden ten opzichte van elkaar worden weergegeven [I]. < bv. een tijd-afstandsgrafiek, een grafiek waarbij schermtijd wordt uitgezet tegen aantal uren slapen, een grafiek die (gemiddelde) massa en lengte uitzet > 2.5.7 De leerling kent het gemiddelde als de verhouding van de som van alle waarden op het aantal waarden [I]. 2.5.8 De leerling kent het gemiddelde als een gelijke verdeling van een hoeveelheid [I]. < bv. als ik 120 bonbons verdeel over 10 leerlingen, dan moet ik 12 bonbons geven aan elke leerling (het gemiddelde is 12). > 2.5.9 De leerling kent de mediaan als de middelste waarde in geordende gegevens [I]. 2.5.10 De leerling kent het principe dat het gemiddelde niet altijd samenvalt met de mediaan [I]. < bv. als het gemiddelde op een toets 6/10 is, betekent dit niet (noodzakelijk) dat de helft van de leerlingen hoger scoorde dan 6/10. > 2.5.11 De leerling kent de volgende begrippen [F]: ● het cirkeldiagram; ● de verticale as, de horizontale as; ● het gemiddelde, de mediaan.

	2.5.12 De leerling kan informatie uit een cirkeldiagram, staafdiagram of lijngrafiek met twee grootheden aflezen, interpreteren en vergelijken. 2.5.13 De leerling kan lijngrafieken en cirkeldiagrammen opstellen op basis van (zelf)verzamelde gegevens. 2.5.14 De leerling kan het gemiddelde en de mediaan berekenen van (zelf)verzamelde gegevens.

2.6 Probleemoplossend denken en vraagstukken	
Probleemoplossend denken	
Kleuter	2.6.1 De kleuters kunnen problemen in spel- en leersituaties oplossen gebruikmakend van wiskundige elementen, door: • op zoek te gaan naar manieren om een probleem op te lossen, ook als er meerdere oplossingen zijn; • concreet materiaal te gebruiken; • hun ideeën te delen met anderen.
4de jaar	2.6.1 De leerlingen kunnen wiskundige problemen oplossen met minstens 1 bewerking/handeling, door: • denkstappen bij wiskundige problemen toe te passen; < bv. * het probleem in eigen woorden vertellen; * het gegeven en het gevraagde onderscheiden; * herkennen of een routineuze methode (zie vraagstukken) of heuristische methode nodig is; * overbodige gegevens negeren; * fouten aangrijpen als aanknoping voor wat nodig is voor een correcte oplossing; * controleren of antwoorden mogelijk zijn. > • heuristieken toe te passen. < bv. * concreet materiaal gebruiken; * een tekening of schets maken; * een schema of tabel maken; * een systematiek herkennen en voortzetten (patroonherkenning);

	* gissen en missen. >
6de jaar	2.6.1 De leerling kan wiskundige problemen oplossen met meerdere bewerkingen/handelingen, door: ● denkstappen bij wiskundige problemen toe te passen; < bv. * de denkstappen van het 4de jaar toepassen; * een model om problemen op te lossen hanteren zoals het model van Polya dat de volgende stappen onderscheidt: (1) een probleem begrijpen, (2) een plan maken, (3) een plan uitvoeren, (4) reflectie. > ● heuristieken toe te passen. < bv. * de heuristieken van het 4de jaar toepassen; * naar analogie werken met soortgelijke, eerder opgeloste problemen; * een probleem opsplitsen in deelproblemen (decompositie); * een gegeven voorlopig buiten beschouwing laten; * moeilijke gegevens tijdelijk vervangen door eenvoudige; * een algoritme ontwerpen om het probleem op te lossen; * abstraheren. >
Vraagstukken	
Kleuter	/
4de jaar	2.6.2 De leerlingen kunnen met natuurlijke getallen tot en met 1 000 (of grotere getallen met eindnullen), decimale getallen (tot op 1 honderdste) en breuken (noemer tot en met 20 of breuken die te vereenvoudigen zijn tot deze breuken): vraagstukken oplossen over: ● de bewerkingen met (enkelvoudige vraagstukken): o natuurlijke getallen voor optellen, aftrekken, vermenigvuldigen en delen; o decimale getallen en breuken voor optellen en aftrekken. ● verhoudingen met behulp van een verhoudingstabel waarbij: o vaste verhoudingen worden vastgesteld; < bv. verhouding blauwe en rode kralen in kralenkettingen >

	○ gelijkwaardige verhoudingen bepaald worden; ○ het ontbrekende verhoudingsgetal berekend wordt; ○ recht evenredige grootheden een rol spelen. < bv. aantal-prijs, massa-prijs, een recept van 2 personen omzetten naar 6 personen > • één grootheid: lengte, oppervlakte, inhoud, massa, tijd, geld, temperatuur.
6de jaar	2.6.2 De leerling kan met natuurlijke getallen tot en met 10 000 (of grotere getallen met eindnullen), decimale getallen (tot op 1 duizendste) en breuken (noemers tot en met 100): (samengestelde) vraagstukken oplossen over: • breuken en procenten met: ○ een breuk als operator of deel/geheel; ○ groeipercentages; < bv. een bevolkingstoename > ○ absolute en relatieve vergelijkingen (met verhoudingstabel, een breuk of een procent). < bv. in de Vlinderschool (100 lln.) fietst 48%, in de Parkschool (2000 lln.) een vijfde. Relatief meer fietsers in de Vlinderschool, absoluut meer in de Parkschool. > • delers, veelvouden en restbepaling; • de bewerkingen (+, -, x, :) met (samengestelde vraagstukken): ○ natuurlijke getallen; ○ decimale getallen, breuken, procenten. • ongelijke verdeling waarbij: ○ de som en het verschil gegeven zijn; ○ de som en de verhouding van de delen gegeven zijn. • mengsels; • verhoudingen met behulp van een verhoudingstabel (waaronder de regel-van-drie) waarbij: ○ gelijkwaardige verhoudingen bepaald worden; ○ het ontbrekende verhoudingsgetal berekend wordt; ○ recht, omgekeerd en niet-evenredige grootheden een rol spelen. < bv. aantal-prijs, afstand-prijs, afstand-tijd, massa-prijs, aantal dieren-hoeveelheid voedsel, debiet-tijd, tijd-snelheid > • één grootheid: lengte, oppervlakte, inhoud, volume, massa, tijd, geld, temperatuur, hoekgrootte; • relaties tussen grootheden (zonder en met procenten): ○ prijsberekeningen: winst/verlies, korting, prijsstijging, enkelvoudige interest; ○ bruto/tarra/netto;

	○ afstand, snelheid en tijd; ○ schaal, lengte op schaal en werkelijke lengte. • meetkundige figuren waarbij de eigenschappen gebruikt worden; • statistiek met tabellen, grafieken, diagrammen, gemiddelde en mediaan.

3. WETENSCHAP EN TECHNIEK

3.1 Organismen		Woordenschat (richtinggevend)
Classificatie van organismen		
Kleuter	3.1.1 De kleuters kennen de volgende begrippen met betrekking tot organismen: de fauna, de zoogdieren, de vogels, de vissen, de insecten, de flora. 3.1.2 De kleuters kunnen: • organismen beschrijven op basis van waarneembare kenmerken; • fauna beschrijven op basis van voortplantingswijze.	• de dieren, de planten • bouw ○ de ledematen, het hoofd, het lichaam, de huid ○ de wortel, de stengel, de stam, het blad, de bloem, de vrucht • voortplantingswijze ○ de eieren, het leggen van eieren ○ zogend, levendbarend

4de jaar	3.1.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen met betrekking tot de classificatie van organismen: de gewervelde dieren, de amfibieën, de ongewervelde dieren, de spinachtigen, de schimmels. 3.1.2 De leerlingen kennen de classificatie van organismen: ● de fauna: ○ de gewervelden: ▪ de zoogdieren; ▪ de vogels; ▪ de amfibieën; ▪ de vissen. ○ de ongewervelden: ▪ de insecten; ▪ de spinachtigen. ● de flora; ● de schimmels. 3.1.3 De leerlingen kunnen organismen beschrijven op basis van kenmerken: bouw en voortplantingswijze.	● bouw ○ de ruggengraat, warmbloedig, koudbloedig, de naakte huid ○ de facetogen, de antennes, het segment ○ de hoed, de steel, de sporen, de buisjes, de plaatjes, de zwamvlok, de ring, de paddenstoel, het vruchtlichaam
6de jaar	3.1.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen met betrekking tot de classificatie van organismen: het classificeren, de taxonomie, de reptielen, de geleedpotigen, de zaadplanten, de sporenplanten, de bacteriën. 3.1.2 De leerlingen kennen de classificatie van organismen. ● de fauna: ○ de gewervelden: ▪ de zoogdieren; ▪ de vogels; ▪ de reptielen; ▪ de amfibieën; ▪ de vissen. ○ de ongewervelden: ▪ de geleedpotigen:	● bouw ○ het sporenkapsel

	• de insecten; • de spinachtigen. ▪ andere ongewervelden. • de flora; ○ de zaadplanten; ○ de sporenplanten. • de schimmels; • de bacteriën. 3.1.3 De leerlingen kunnen organismen classificeren op basis van kenmerken: bouw, voedingswijze en voortplantingswijze.	
Ontwikkeling en voortplanting van organismen		
Kleuter	3.1.3 De kleuters kennen de volgende begrippen in verband met de levenscyclus: geboren worden, kiemen, groeien, sterven. 3.1.4 De kleuters kennen de fasen van de levenscyclus: geboorte/kieming, groei, voortplanting, dood.	• fasen: de zwangerschap, de baby, de peuter, de kleuter, het kind, de tiener, de volwassene • het ei, zogend • het zaad
4de jaar	3.1.4 De leerlingen kennen de volgende begrippen: de levenscyclus, de metamorfose. 3.1.5 De leerlingen kennen de levenscyclus van fauna, voor elk van deze groepen: zoogdieren, vogels, amfibieën, insecten. 3.1.6 De leerlingen kennen de fasen van lichamelijke groei en ontwikkeling bij de mens. 3.1.7 De leerlingen kunnen verschillen en overeenkomsten beschrijven bij de voortplanting van fauna.	• levendbarend, eierleggend • het zoogdier: de geboorte, zogen, het jong • de vogel: het ei, het uitkomen, het kuiken • het amfibie: het ei, de larve, het volwassen dier • het insect: het ei, de larve, de pop, het imago

6de jaar	3.1.4 De leerlingen kennen de volgende begrippen: de voortplanting, de geslachtelijke voortplanting, de ongeslachtelijke voortplanting, de bestuiving, de bevruchting. 3.1.5 De leerlingen kennen redenen waarom organismen zichzelf voortplanten. 3.1.6 De leerlingen kennen het proces van geslachtelijke en ongeslachtelijke voortplanting bij zaadplanten. 3.1.7 De leerlingen kennen het belang van insecten bij de bestuiving van zaadplanten. 3.1.8 De leerlingen kunnen onderscheid maken tussen geslachtelijke en ongeslachtelijke voortplanting bij zaadplanten.	• de zaadvorming, de zaadverspreiding, de kieming • de bol, de knol, uitlopers, stekken, wortelstokken

3.2 Relatie tussen organismen en tussen organismen en omgevingsfactoren in een biotoop		Woordenschat (richtinggevend)
Relatie tussen organismen onderling en hun omgeving		
Kleuter	3.2.1 De kleuters kennen het principe van eten en gegeten worden.	
4de jaar	3.2.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: • de biotoop, de voedselketen, de voedselkringloop, de producenten, de consumenten, de reducenten, de voedselpiramide; • de preventie, het hergebruik, het sorteren, de recyclage, het verbranden en het storten. 3.2.2 De leerlingen kennen een voedselketen bestaande uit drie organismen. 3.2.3 De leerlingen kennen de rol van organismen in de voedselkringloop: producenten, consumenten, reducenten. 3.2.4 De leerlingen kennen de betekenis van de stappen binnen de ladder van Lansink: preventie, hergebruik, sorteren, recycleren, verbranden, storten. 3.2.5 De leerlingen kunnen de voedselpiramide beschrijven door aan te tonen hoe dieren zich voeden met dieren en/of planten. 3.2.6 De leerlingen kunnen voorbeelden geven van relaties tussen organismen onderling en hun omgeving.	

		• de herbivoor, de carnivoor, de omnivoor
6de jaar	3.2.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: de biodiversiteit, het voedselweb, het grasland, het bos, de heide, de zee en de kust, het stadslandschap, het agrarisch landschap, het zoet water, het ecosysteem. 3.2.2 De leerlingen kennen de opbouw van een voedselweb. 3.2.3 De leerlingen kennen diensten die het ecosysteem levert aan de mens. 3.2.4 De leerlingen weten dat mensen een positieve en negatieve impact kunnen hebben op het ecosysteem. 3.2.5 De leerlingen kunnen aan de hand van hun biotische en abiotische factoren de volgende biotopen identificeren: grasland, bos, heide, zee en kust, stadslandschap, agrarisch landschap, zoet water. 3.2.6 De leerlingen kunnen voedselketens opnoemen en interpreteren. 3.2.7 De leerlingen kunnen verwoorden dat omgevingen kunnen veranderen. 3.2.8 De leerlingen kunnen verwoorden waarom biodiversiteit essentieel is voor het leven op aarde.	
Bouw van organismen		
Kleuter	/	
4de jaar	3.2.7 De leerlingen kennen de volgende begrippen: • de wortel, de stam, de stengel, het blad, de bloem, de vrucht, het zaad; • het transport. 3.2.8 De leerlingen kennen de functie van de verschillende delen van een plant: wortel, stengel, stam, bladeren, bloemen, vruchten, zaad. 3.2.9 De leerlingen weten dat stoffen worden getransporteerd binnen dieren en planten. 3.2.10 De leerlingen kunnen gelijkenissen en verschillen benoemen tussen ouders en nakomelingen bij mens en dier.	

6de jaar	3.2.9 De leerlingen kennen de volgende begrippen: • de kelkbladeren, de kroonbladeren, de stamper, de meeldraden, het vruchtbeginsel; • de cel; • de evolutie, de soort, de aanpassing, de erfelijke eigenschappen. 3.2.10 De leerlingen kennen de functie van de verschillende delen van een bloem: kelkbladeren, kroonbladeren, stamper, vruchtbeginsel, meeldraden. 3.2.11 De leerlingen kennen het concept van evolutie. 3.2.12 De leerlingen weten dat alle organismen uit één of meer cellen bestaan. 3.2.13 De leerlingen weten dat soorten in de loop der tijd veranderen en dat sommige uitgestorven zijn. 3.2.14 De leerlingen weten dat nakomelingen erfelijke eigenschappen van hun ouders meekrijgen. 3.2.15 De leerlingen weten dat nakomelingen in de regel verschillend van, en niet identiek aan hun ouders zijn. 3.2.16 De leerlingen kunnen voorbeelden geven van aanpassingen van organismen.	natuurlijke selectie de erfelijkheid, de variatie
Energiebronnen en voedingsstoffen		
Kleuter	3.2.2 De kleuters kennen verschillende voedingsmiddelen. 3.2.3 De kleuters weten dat mensen eten en drinken om te groeien en te bewegen. 3.2.4 De kleuters kunnen aangeven dat je moet eten wanneer je honger hebt en drinken wanneer je dorst hebt.	
4de jaar	3.2.11 De leerlingen kennen de volgende begrippen: de voedingsmiddelen, de bouwstof, de brandstof, de beschermende stof. 3.2.12 De leerlingen kennen de functies van voedsel: bouwstof, brandstof, beschermende stof. 3.2.13 De leerlingen kunnen onderzoeken dat planten groeien wanneer ze zonlicht, water en warmte krijgen.	
6de jaar	3.2.17 De leerlingen kennen de volgende begrippen: • de fotosynthese, de koolstofdioxide, het zuurstofgas;	

	• de voedingsstoffen, de suiker, het eiwit, het vet, het water, het mineraal, de vitamine, de vezels. 3.2.18 De leerlingen kennen de verschillende voedingsstoffen en hun functie: suikers, eiwitten, vetten, water, mineralen, vitaminen, vezels. 3.2.19 De leerlingen kennen het principe van fotosynthese. 3.2.20 De leerlingen kennen de zon als primaire energiebron. 3.2.21 De leerlingen weten dat bijna elke voedselketen start onder invloed van de energie van de zon.	de chloroplasten, de glucose, de koolstofdioxide, het zuurstofgas

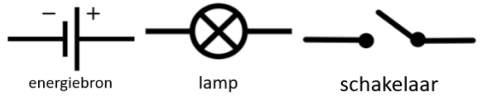
3.3 Menselijk lichaam		Woordenschat (richtinggevend)
Fysieke functies van de mens		
Kleuter	3.3.1 De kleuters kennen de volgende begrippen: • de spieren, de botten, de longen, het hart, de maag, de ogen, de oren, de neus, de mond, de huid; • bewegen, steunen, ademen, de hartslag, de honger, de dorst; • zien, horen, ruiken, proeven, voelen. 3.3.2 De kleuters kennen lichaamsdelen en hun functie: spieren, botten, longen, hart, maag, ogen, oren, neus, mond, huid. 3.3.3 De kleuters kunnen deze lichaamsdelen op het eigen lichaam aanduiden en benoemen.	
4de jaar	3.3.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: • de spijsvertering, de slokdarm, de lever, de darmen, de anus; • de beweging, de spieren, de pezen, het skelet, de gewrichten. 3.3.2 De leerlingen kennen fysieke functies van de mens en de bijbehorende weefsels en organen met hun functie: spijsvertering, beweging, steun (skelet). 3.3.3 De leerlingen kunnen deze lichaamsdelen, weefsels en organen op het eigen lichaam aanduiden en benoemen.	

6de jaar	3.3.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: • de waarneming, de zintuigen, de hersenen, de zenuwen; • de voortplanting, de teelbal, de zaadleider, de penis, het sperma, de eierstok, de eileider, de eicel, de baarmoeder, de vagina; • de ademhaling, de keel, de luchtpijp, de longen; • de bloedsomloop, de bloedvaten, de ader, de slagader, de haarvaten, zuurstofrijk, zuurstofarm. 3.3.2 De leerlingen kennen fysieke functies van de mens, en de bijbehorende weefsels en organen met hun functie: waarneming, voortplanting, ademhaling, bloedsomloop. 3.3.3 De leerlingen kunnen deze lichaamsdelen, weefsels en organen schematisch weergeven.	

3.4 Eigenschappen van materie		Woordenschat (richtinggevend)
Kleuter	3.4.1 De kleuters kunnen materie sorteren op basis van waarneembare eigenschappen.	• het hout, de steen, het zand • het papier, de stof, het glas
4de jaar	3.4.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: • de materie, natuurlijk, synthetisch; • omkeerbare reactie, niet-omkeerbare reactie. < bv. zout lost op in water, zout kan terug van het water gescheiden worden door het water te laten verdampen, verbranding is niet-omkeerbaar > 3.4.2 De leerlingen kunnen materie onderzoeken en vergelijken op basis van hun eigenschappen: de hardheid, de breekbaarheid, de waterdichtheid, de thermische geleidbaarheid, de oplosbaarheid.	• de grondstof, het materiaal • de klei, het leer • de nylon, de kunststof
6de jaar	3.4.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: • de massadichtheid; • de deeltjes; • de zuivere stof, de verbinding. 3.4.2 De leerlingen weten dat alle materie uit deeltjes bestaat.	

	3.4.3 De leerlingen kunnen de massa-volume-relatie tussen voorwerpen met verschillende massadichtheden onderzoeken. 3.4.4 De leerlingen kunnen materie onderzoeken en vergelijken op basis van hun eigenschappen.	• de smelttemperatuur, de elektrische geleidbaarheid, de lichtdoorlaatbaarheid

3.5 Natuurkundige verschijnselen		Woordenschat (richtinggevend)
Kleuter	3.5.1 De kleuters kennen de volgende begrippen met betrekking tot natuurkundige verschijnselen: • de zon, de lamp, licht, donker, de schaduw, de spiegel; • het stopcontact, de batterij; • aantrekken, afstoten, de magneet, magnetisch. 3.5.2 De kleuters kennen licht: de lichtbron, de reflectie. 3.5.3 De kleuters kennen geluid: hard, zacht. 3.5.4 De kleuters kennen magnetisme • eigenschappen van magneten: aantrekken, afstoten. 3.5.5 De kleuters kunnen magnetische en niet-magnetische materialen onderscheiden.	
4de jaar	3.5.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: • de kracht, de massa; • de plaats, de beweging, de snelheid, de weerstand, versnellen, vertragen, de richting; • de energie, de energie-omzetting; • de thermische energie, de temperatuur; • de geluidsbron, de luidspreker, de toonhoogte, hoog, laag, de trilling; • het magnetisme, de noordpool, de zuidpool, de magnetische kracht, de magnetische polen, het magnetisch veld, het kompas; • de aggregatietoestand, vast, vloeibaar, gasvormig, smelten, stollen, verdampen, condenseren, het smeltpunt, het kookpunt. 3.5.2 De leerlingen kennen kracht en beweging: • de relatie tussen kracht en de verandering van de beweging bij een bepaalde massa; • de relatie tussen massa en de verandering van de beweging bij een bepaalde kracht. 3.5.3 De leerlingen kennen energie en energievormen:	

	• bewegingsenergie; < bv. windenergie > • thermische energie. < bv. zonne-energie > 3.5.4 De leerlingen kennen licht: rechtlijnige beweging. 3.5.5 De leerlingen kennen geluid: • ontstaan van geluid: trilling; • toonhoogte of frequentie; • geluidssterkte. 3.5.6 De leerlingen kennen magnetisme: • polen, noordpool, zuidpool, magnetische kracht; • aarde als magneet. 3.5.7 De leerlingen kennen aggregatietoestanden: • de faseovergangen; • de relatie tussen temperatuur en faseovergangen.	
6de jaar	3.5.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: • het gewicht, de druk, de weerstand; < bv. verschil in weerstand bij beweging in lucht of water > • de energieomzetting; • reflecteren, absorberen, doorlaten; • de stroomkring, de geleider, de isolator, de spanning, de stroomsterkte . 3.5.2 De leerlingen kennen kracht en beweging: • het onderscheid tussen gewicht en massa; • gewicht als kracht en massa als maat voor de hoeveelheid materie van een bepaalde stof; • effecten van krachten: verandering van bewegingstoestand. 3.5.3 De leerlingen kennen energie:	

	• kernenergie; • elektrische energie; • chemische energie. < bv. biomassa, fossiele energie > 3.5.4 De leerlingen kennen licht: reflecteren, absorberen en doorlaten van licht. 3.5.5 De leerlingen kennen geluid: de relatie tussen geluidssterkte en afstand tot de geluidsbron. 3.5.6 De leerlingen kennen elektrische verschijnselen: • elektrische schakeling, stroomkring; • geleiders, isolatoren; • symbolen bij het voorstellen van een eenvoudige schakeling: energiebron, verbruiker, geleider, schakelaar. < bv. energiebron: batterij, verbruiker: lamp > 3.5.7 De leerlingen kunnen natuurkundige verschijnselen onderzoeken met behulp van de onderzoekscyclus.	

3.6 Systematische en methodische benadering van wetenschappelijke en technologische problemen		Woordenschat (richtinggevend)
Onderzoekende houding		
Kleuter	3.6.1 De kleuters kennen de relatie tussen oorzaak en gevolg. 3.6.2 De kleuters kunnen aangeleerde woordenschat inzetten om te redeneren over een wetenschappelijke vraag.	
4de jaar	3.6.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: het onderzoek, de onderzoeksvraag, de hypothese, de conclusie. 3.6.2 De leerlingen kennen het concept van onderzoeksvraag en hypothese. 3.6.3 De leerlingen kunnen een voorafgaand opgezet eerlijk onderzoek uitvoeren.	

	3.6.4 De leerlingen kunnen systematisch waarnemingen noteren en conclusies trekken.	
6de jaar	3.6.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: de onderzoekscyclus, eerlijk onderzoeken, verkennen, onderzoek opzetten, onderzoek uitvoeren, concluderen, presenteren. 3.6.2 De leerlingen kennen de onderzoekscyclus als een gestructureerde aanpak met de volgende fasen: verkennen, onderzoek opzetten, onderzoek uitvoeren, concluderen, presenteren. 3.6.3 De leerlingen kunnen een onderzoek opzetten met behulp van de onderzoekscyclus. 3.6.4 De leerlingen kunnen de volgende basisprincipes van eerlijk onderzoek toepassen: gecontroleerde omstandigheden, reproduceerbaarheid.	
Ontwerpend leren		
Kleuter	3.6.3 De kleuters weten dat voorwerpen en materialen een functie hebben en ontworpen zijn om een probleem op te lossen.	
4de jaar	3.6.5 De leerlingen kennen ontwerpen als een manier om aan een behoefte te voldoen. 3.6.6 De leerlingen kunnen met concreet materiaal en gegeven criteria een ontwerp bedenken en uitvoeren om aan een behoefte te voldoen.	
6de jaar	3.6.5 De leerlingen kennen de volgende begrippen: ontwerpen, optimaliseren, de ontwerpcyclus, verkennen, ideeën verzinnen en selecteren, het ontwerp plannen, het ontwerp realiseren, testen en optimaliseren, presenteren. 3.6.6 De leerlingen kennen de ontwerpcyclus als een gestructureerde aanpak met de volgende fasen: verkennen, ideeën verzinnen en selecteren, ontwerp plannen, ontwerp realiseren, testen en optimaliseren, presenteren. 3.6.7 De leerlingen kennen het belang van het formuleren van criteria om aan een behoefte te voldoen. 3.6.8 De leerlingen kunnen ontwerpen met behulp van de ontwerpcyclus.	

3.7 Technologie	Woordenschat (richtinggevend)

Hoe mens, wetenschap en technologie elkaar beïnvloeden		
Kleuter	/	
4de jaar	/	
6de jaar	3.7.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: de wisselwerking, de wetenschap, de technologie, de technologische ontwikkeling, de wetenschappelijke ontdekking, de innovatie, de uitvinding, de duurzaamheid, de ecologische voetafdruk, de ethiek. 3.7.2 De leerlingen kunnen uitdrukken dat gevolgen van wetenschappen en technologie op zichzelf, anderen, het milieu en de maatschappij, zowel op korte als op lange termijn, positief, negatief of onzeker kunnen zijn.	
Technische systemen hanteren		
Kleuter	3.7.1 De kleuters kunnen leeftijdsadequate technische systemen correct en veilig gebruiken.	
4de jaar	3.7.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: monteren, demonteren. 3.7.2 De leerlingen kennen basisgereedschap voor montage en demontage. 3.7.3 De leerlingen kunnen basisvaardigheden toepassen bij het monteren en demonteren van technische systemen.	
6de jaar	3.7.3 De leerlingen kennen de volgende begrippen: herstellen, onderhouden. 3.7.4 De leerlingen kennen basisgereedschap voor basisonderhoud en herstellingen. 3.7.5 De leerlingen kennen het belang van het onderhouden en herstellen van technische systemen. 3.7.6 De leerlingen kunnen basisonderhoud en kleine herstellingen uitvoeren. <bv. fietsband plakken, batterij vervangen >	
Technische systemen beschrijven		
Kleuter	/	

4de jaar	3.7.4 De leerlingen kennen het volgende begrip: de onderdelen. 3.7.5 De leerlingen kunnen de werking van een technisch systeem beschrijven aan de hand van onderdelen en materialen. 3.7.6 De leerlingen kunnen verwoorden hoe vormgeving en design een rol spelen bij het gebruik van technische systemen.	
6de jaar	3.7.7 De leerlingen kennen de volgende begrippen: het tandwiel, de riem, de ketting, de hefboom, de katrol, het technische systeem, de vormgeving, het design. 3.7.8 De leerlingen kennen belangrijke mechanische overbrengingen: tandwielen, riemen en kettingen, hefbomen, katrollen. 3.7.9 De leerlingen kennen de werking van technische systemen op basis van kennis over natuurkundige verschijnselen. 3.7.10 De leerlingen kunnen de werking, de bouw en de materiaalkeuze van technische systemen analyseren en beschrijven.	

4. AARDRIJKSKUNDE

4.1 Topografie		Woordenschat (richtinggevend)
Topografisch referentiekader		
Kleuter	4.1.1 De kleuters kennen de naam van: • België; • een plaatselijke rivier; • de rivier de Nijl. 4.1.2 De kleuters kunnen water, land en de polen op de wereldbol aanduiden.	
4de jaar	4.1.1 De leerlingen kennen de naam en de ligging van: • de schoolgemeente en eventuele deelgemeenten, en buurgemeenten; • de eigen regio; • de Belgische provincies met hun hoofdplaatsen; • de buurlanden van België; • de gewesten en gemeenschappen; • Schelde, Maas en IJzer; • een aantal regio's van België: Kempen, Hoge Venen, kuststreek, Ardennen; • Noordzee en Middellandse Zee; • de werelddelen: Afrika, Antarctica, Azië, Europa, Oceanië, Noord-Amerika en Zuid-Amerika; • de Grote Oceaan, Atlantische Oceaan en Indische Oceaan; • de vulkaan: de Etna.	
6de jaar	4.1.1 De leerlingen kennen de naam en de ligging van: • landen van de Europese Unie en hun hoofdsteden, evenals het Verenigd Koninkrijk, Noorwegen, Zwitserland, Rusland en hun hoofdsteden; • Egypte, Marokko, Congo, Zuid-Afrika; • de Verenigde Staten van Amerika, Canada, Mexico, Brazilië, Argentinië; • Australië, Nieuw-Zeeland; • China, India, Japan; • Israël, Iran, Turkije; • een aantal grote rivieren: de Seine, de Donau, de Rijn, de Amazone;	

	• een aantal bergketens: Alpen, Himalaya, Pyreneeën, Oeral; • de hoogste berg ter wereld: Mount Everest.	
Relatieve en absolute ligging		
Kleuter	4.1.3 De kleuters kennen de volgende begrippen met betrekking tot relatieve ligging: dichtbij, veraf, voor, achter, opzij, boven, onder, tussen, binnen, buiten, hoog, laag, in, uit, naast, midden. 4.1.4 De kleuters kennen de volgende begrippen met betrekking tot absolute plaatsbepaling: • de straatnaam en het huisnummer; • de Noordpool, de Zuidpool.	
4de jaar	4.1.2 De leerlingen kennen de volgende begrippen met betrekking tot relatieve ligging: de hoofdwindrichtingen, de tussenwindrichtingen, het noorden, het oosten, het zuiden, het westen, het noordoosten, het zuidoosten, het zuidwesten, het noordwesten, N, O, Z, W, NO, ZO, ZW, NW. 4.1.3 De leerlingen kennen de volgende begrippen met betrekking tot absolute plaatsbepaling: • de thuisgemeente en de postcode, de schoolgemeente en de postcode; • de nulmeridiaan, de evenaar; • het noordelijk halfrond, het zuidelijk halfrond, het oostelijk halfrond en het westelijk halfrond.	
6de jaar	4.1.2 De leerlingen kennen parallellen/breedtecirkels die het klimaat afbakenen: • Steenbokskeerkring, Kreeftskeerkring; • Noordpoolcirkel en Zuidpoolcirkel.	

4.2 Aardrijkskundige kennis		Woordenschat (richtinggevend)
Kenmerken van de aarde en haar atmosfeer		
Kleuter	4.2.1 De kleuters kennen de volgende begrippen met betrekking tot kenmerken van de aarde en haar atmosfeer: het land, het water, de lucht, de rots, de grot, het zand.	
4de jaar	4.2.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen met betrekking tot kenmerken van de aarde en haar atmosfeer: • 'de blauwe planeet', het zoet en zout water, de atmosfeer; • de verschillende lagen van de aarde en hun relatieve temperatuur.	

	4.2.2 De leerlingen kennen het concept waterkringloop: verdamping, condensatie, wolken, neerslag, grondwater, oppervlaktewater. 4.2.3 De leerlingen kennen de kenmerken, oorzaken en gevolgen van vulkanen: ● waarom vulkanen uitbarsten: magma, lava, vulkaanpijp, krater; ● hoe vulkanen het landschap en menselijke activiteiten (landbouw, toerisme) kunnen beïnvloeden: aswolk, mineralen.	rotsachtige buitenlaag, halfvaste middenlaag, binnen- en buitenkern
6de jaar	4.2.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen met betrekking tot de aarde en haar atmosfeer: het zuurstofgas, de koolstofdioxide. 4.2.2 De leerlingen kennen de rol van de atmosfeer voor leven op aarde. 4.2.3 De leerlingen kennen het belang van delfstoffen vanuit verschillende perspectieven: ● economie; ● politiek; ● duurzaamheid. 4.2.4 De leerlingen kennen de kenmerken, oorzaken en gevolgen van aardbevingen: ● voorbeelden van platen, plaatgrens, principe van platentektoniek; ● epicentrum, seismische golven, beving; ● voorbeelden van aardbevingen, ligging en mogelijke effecten: naschok, verwoesting, tsunami, aardverschuiving; ● de magnitude van een aardbeving; ● inspanningen om schade door aardbevingen te anticiperen en te beperken: technieken bij constructie van gebouwen om schokken op te vangen, monitoren en preventief evacueren. 4.2.5 De leerlingen kunnen de ruimtelijke spreiding van aardbevingen, vulkanen en bergketens in verband brengen met de ligging van plaatgrenzen: ● de Ring van Vuur; ● patroon van vulkanen in het Middellandse Zeegebied waaronder de Etna.	verschuiven
Landschappen: natuurlijke en menselijke aspecten		

Kleuter	4.2.2 De kleuters kennen de volgende begrippen met betrekking tot natuurlijke aspecten van landschappen: • de reliëfvorm: de berg, de heuvel, de vallei; • de helling: omhoog, omlaag, steil, zacht; • het water: de oceaan, de zee, het strand, de rivier, de beek, de plas, de vijver; • de vegetatie: de boom, het bos, het gras, het grasland, de weide, het riet, het gazon; • de bodem: vruchtbaar, zanderig, rotsachtig. 4.2.3 De kleuters kennen de volgende begrippen met betrekking tot infrastructuur en hun interactie met landschappen: • het wonen: het huis, het appartement, de tuin; • de transportinfrastructuur: de weg, de straat, de bus, het spoor, de trein; • de landbouw: de akker, de boerderij, de stal, de koe, het schaap, het varken, het gewas; • de industrie: de fabriek, de werkplaats; • de handel en de diensten: de winkel, de markt, de bakkerij; • de recreatie en het toerisme: het zwembad, de zee, het park, de bibliotheek.	
4de jaar	4.2.4 De leerlingen kennen de volgende begrippen met betrekking tot natuurlijke aspecten van landschappen, inclusief de vorming en het proces ervan: • het reliëf: de bergketen, het zeeniveau, de horizonlijn, de hoogte, het hoogteverschil; • de riviervorming en -processen: de bron, de smeltende ijskappen en gletsjers, de typische kenmerken van beneden-, midden- en bovenloop van rivieren, het eroderen, het afzetten, de waterval, de meander, het estuarium, de delta; • de vegetatie: het loofbos, het naaldbos; • de bodem: het zand, de klei, de leem, steenachtig. 4.2.5 De leerlingen kennen de volgende begrippen met betrekking tot infrastructuur en hun interactie met landschappen: • het wonen: het rijhuis, het vrijstaand huis, het appartementsgebouw, stedelijk, landelijk, de stad; • de transportinfrastructuur: de snelweg, het kanaal, de (lucht)haven; • de landbouw: de akkerbouw, de veeteelt, de gemengde landbouw, de tuinbouw, de glastuinbouw; • de landbouwprocessen: de irrigatie; • de verwerking en de distributie van gewassen; • het water als hulpbron: de dam, het reservoir, de waterkracht; de vervuiling van waterhabitats; • de handel en de diensten: het kantoor, de bank, het winkelcentrum;	

	• de recreatie en het toerisme: het sportterrein, de entertainmentfaciliteit.	
6de jaar	4.2.6 De leerlingen kennen de volgende begrippen met betrekking tot natuurlijke aspecten van landschappen: • het reliëf: de hellingsgraad; < bv. landbouw op terrassen om regenwater op steile hellingen op te vangen, wegen en spoorwegen houden rekening met hellingen > • de kustprocessen en de gerelateerde landvormen en habitats: de golfslag, de kustlijn, de landtong, de kiezel, de zandduin, de koraalrif, de kusthabitat; < bv. de steltlopers, meeuwen en sterns nestelen en foerageren op de Belgische kusthabitats van slikken en schorren, het zeeleven met inbegrip van wormen, schelpdieren en vissen die leven in de ondiepe wateren voor de Belgische kust > • de vegetatie en het verband met bodem, vegetatietype en klimaat: de woestijn, de woestijnvorming, de steppe, de savanne, het regenwoud. 4.2.7 De leerlingen kennen de volgende begrippen met betrekking tot infrastructuur en hun interactie met landschappen: • het wonen: de verstedelijking, de open ruimte, de ruimtelijke ordening; • de landbouw: de intensieve landbouw, de duurzame landbouw, de voedselbewaring, -verwerking en -distributie; • het menselijk gebruik van natuurlijke hulpbronnen: de duurzaamheid; • het kustbeheer: de golfbrekers; • de handel en de diensten: de opslagfaciliteiten voor grondstoffen, materialen en goederen.	
Aardrijkskundige indicatoren		
Kleuter	/	
4de jaar	4.2.6 De leerlingen kennen de volgende begrippen met betrekking tot bevolking: • de bevolkingsdichtheid; • patronen van bevolkingsspreiding in een land of regio; • manieren om de diversiteit van de bevolking te beschrijven: de etniciteit, de religie, de leeftijd. 4.2.7 De leerlingen kennen verklarende factoren die verandering in bevolkingsaantallen beïnvloeden: • migratie;	dichtbevolkt, dunbevolkt

	• geboortecijfer; • industrialisatie en verstedelijking.	
6de jaar	4.2.8 De leerlingen weten dat er verschillende niveaus van welvaart zijn. 4.2.9 De leerlingen kunnen vergelijkingen maken binnen en tussen landen door middel van aardrijkskundige indicatoren: • oppervlakte; • bevolkingsaantal; • bevolkingsdichtheid; • welvaartsniveau.	
Weer en klimaat		
Kleuter	4.2.4 De kleuters kennen de volgende begrippen met betrekking tot weersverschijnselen: • de temperatuur; • de neerslag; • de bewolking; • de wind. 4.2.5 De kleuters kunnen de relatie tussen bewolking en neerslag beschrijven.	
4de jaar	4.2.8 De leerlingen kennen het verschil tussen weer en klimaat. 4.2.9 De leerlingen kennen de kenmerken van de belangrijkste klimaatzones: polair, tropisch, gematigd. 4.2.10 De leerlingen kennen de volgende begrippen met betrekking tot klimaatspecifieke en extreme weersverschijnselen: • de orkaan, de tyfoon; • de hittegolf, de sneeuwstorm, de waterbom.	
6de jaar	4.2.10 De leerlingen kennen het concept vegetatietype. 4.2.11 De leerlingen kennen de relatie tussen de ligging van de breedtecirkels en klimaatzones: polair, tropisch, gematigd. 4.2.12 De leerlingen kunnen voorbeelden geven van hoe reliëf en seizoensgebonden oceaantemperaturen het weer beïnvloeden: luchtdruk, landmassa.	
Kosmografie		

Kleuter	4.2.6 De kleuters kennen de volgende begrippen: • de aarde, de maan, de zon, de sterren; • de dag en de nacht. 4.2.7 De kleuters kunnen het ritme van de seizoenen in de directe omgeving herkennen. 4.2.8 De kleuters kunnen de beweging van de aarde om haar as tonen met behulp van een wereldbol.	
4de jaar	4.2.11 De leerlingen kennen de zon als ster. 4.2.12 De leerlingen kennen de namen van de planeten binnen ons zonnestelsel. 4.2.13 De leerlingen kennen de duur en de richting van de beweging van de aarde om haar as. 4.2.14 De leerlingen kennen de namen, kenmerken en de begin- en einddatum van de seizoenen. 4.2.15 De leerlingen kennen de relatie tussen de beweging van de aarde en dag/nacht, tijdszones.	
6de jaar	4.2.13 De leerlingen kennen kenmerken en verschijnselen van het heelal: planetenstelstel, zonnestelstel, sterren. 4.2.14 De leerlingen kennen de getijden: eb, vloed, laagwater, hoogwater. 4.2.15 De leerlingen kennen de maanfasen: volle maan, nieuwe maan, eerste kwartier, laatste kwartier. 4.2.16 De leerlingen kennen de eclipsen: zonsverduistering, maansverduistering. 4.2.17 De leerlingen kennen de duur en de richting van de beweging van de aarde rond de zon. 4.2.18 De leerlingen kunnen het burgerlijk jaar, het schrikkeljaar en de seizoenen in verband brengen met de beweging van de aarde rond de zon, rekening houdend met de schuine stand van de aardas. 4.2.19 De leerlingen kunnen de getijden, de maanfasen en de eclipsen in verband brengen met de beweging van de maan rond de aarde.	

4.3 Aardrijkskundige vaardigheden, onderzoek en denken	Woordenschat (richtinggevend)
Aardrijkskundige bronnen en vaardigheden	

Kleuter	4.3.1 De kleuters kunnen een ruimtelijke indeling van een kamer en een buitenruimte beschrijven door observatie en geheugen. 4.3.2 De kleuters kunnen een geobserveerde ruimte weergeven door middel van een eenvoudige tekening of schets. 4.3.3 De kleuters kunnen een neerslagvorm observeren: regen, sneeuw, hagel, mist.	
4de jaar	4.3.1 De leerlingen kunnen met betrekking tot aardrijkskundige vaardigheden: • een digitale en analoge kaart hanteren, inclusief werken met legende, oriëntatie, (tussen)windrichtingen; • werken met register en vakcoördinaten; • zichzelf oriënteren met behulp van verschillende methoden: kompas, kaart en zon; • landschappen schetsen om menselijke en natuurlijke aspecten schematisch weer te geven; • aardrijkskundige staaf- en lijngrafieken bespreken. 4.3.2 De leerlingen kunnen met betrekking tot aardrijkskundig onderzoek: • instrumenten gebruiken om neerslag (pluviometer) te meten; • observaties en instrumenten gebruiken om windrichting (vlaggen, bomen, rook, windvaan) en windsnelheid (anemometer) te meten; • gegevens uit weersvoorspellingen gebruiken: temperatuur, neerslag, windrichting en bewolking.	
6de jaar	4.3.1 De leerlingen kunnen met betrekking tot aardrijkskundige vaardigheden: • verschillende soorten kaarten gebruiken: staatkundig, natuurkundig, thematisch; • satellietbeelden hanteren; • een klein gebied in kaart brengen met behulp van cartografische technieken: generaliseren, symboliseren, oriënteren, schaal aanbrengen; • klimatogrammen lezen.	
Aardrijkskundig denken		
Kleuter	4.3.4 De kleuters kunnen een actueel ruimtelijk vraagstuk bespreken in termen van gevolgen en relatieve meting. < bv. waar een stoel positioneren om meer ruimte te maken, tramhalte gelegen op een nuttige/veilige plaats, hoeveel hoger of dichter bij het raam planten zetten om ze meer licht te geven >	

	4.3.5 De kleuters kunnen ideeën genereren om actuele ruimtelijke problemen op te lossen met behulp van relatieve ruimtelijke begrippen.	
4de jaar	4.3.3 De leerlingen kunnen aardrijkskundige kennis en vaardigheden van het 4de jaar gebruiken om zelf aardrijkskundige vragen te beantwoorden over: ● ruimtelijke posities, relaties en contrasten; ● interactie op verschillende schalen; ● verandering in de tijd, inclusief de toekomst. < bv. de relatie tussen waterdiepte, temperatuur en mariene habitats, hoe is op een bepaalde plaats een vallei of waterval ontstaan, waarom liggen de bushaltes in gebied A verder uit elkaar dan in gebied B, hoe verschilt het leven in een welbepaalde stad van het leven op het platteland eromheen >	
6de jaar	4.3.2 De leerlingen kunnen aardrijkskundige kennis en vaardigheden op niveau 6de jaar gebruiken om zelf aardrijkskundige vragen te beantwoorden over: ● ruimtelijke posities, relaties en contrasten; ● interactie op verschillende schalen; ● verandering in de tijd, inclusief de toekomst. < bv. de relatie tussen helling, landbouwkeuze en infrastructuurplanning, de relatie tussen bevolkingsdichtheid en de ligging van industriezones, het vervoer van grondstoffen, materialen en goederen, waarom is er woestijnvorming op plaats X, gelijkenissen en verschillen tussen de Rijn en de Amazone, uitzoeken wie (leeftijd, type werknemer) behoefte heeft aan veilige fietsroutes in de stad, bij gunning van een nieuw treinstation, winkelcentrum, vrijetijdscentrum in plaats X onderzoeken wie erbij zou winnen en wie erbij zou verliezen inclusief toekomstige mensen en het milieu>	

5. GESCHIEDENIS

5.1 Kennis van het verleden		Woordenschat (richtinggevend)
Prehistorie		
Kleuter	5.1.1 De kleuters weten hoe mensen tijdens de prehistorie overleefden en samenleefden. • ontwikkelingen: het gebruik van vuur, jagen, voedsel verzamelen, werktuigen (steen en been), grot- en muurschilderingen; • personen en groepen: kleine groep (stam).	prooi, vee, pijlpunt, mes, speer, bijl
4de jaar	5.1.1 De leerlingen weten hoe mensen tijdens de prehistorie met de natuur omgingen en samenleefden. • ontwikkelingen: rechtop lopen, taal, omgang met anderen, werktuigen (brons en ijzer), de eerste migraties, relaties tussen mens-dier-plant, leven op het ritme van dag/nacht/seizoenen; • plaatsen: Afrika (Riftvallei), Flores, Maasvallei, Çatalhöyük; • personen en groepen: complexere sociale groepen, Neanderthaler, Sapiens.	
6de jaar	/	
Oudheid		
Kleuter	5.1.2 De kleuters weten hoe mensen tijdens de oudheid overleefden en samenleefden. Egyptische samenleving • ontwikkelingen: schrift (hiërogliefen, de Steen van Rosetta, papyrus), bouwen en begraven; • plaatsen: de Nijl, de piramides van Gizeh; • personen en groepen: boer, priester, farao.	overstroming
4de jaar	5.1.2 De leerlingen weten hoe mensen tijdens de oudheid overleefden, samenleefden en hoe ze dachten. Mesopotamië	ratio, mythe, natuurgodsdienst, kleitablet, god, godin, offer

	• ontwikkelingen: standenmaatschappij, beroepsspecialisatie, slavernij, handel, irrigatielandbouw, spijkerschrift, epische verhalen; • plaatsen: stroomgebied van Tigris en Eufraat, stadstaat, ziggurat; • personen en groepen: slaafgemaakten, schriftgeleerde, koning; • gebeurtenissen: Codex Hammurabi, Gilgamesj-epos. De Griekse wereld • ontwikkelingen: mythologie, religie, filosofie, democratie, burgerrechten; • plaatsen: Athene, de Akropolis, de berg Olympos; • personen en groepen: de aristocratie, Socrates, Archimedes, Hippocrates, vrouwen in de Griekse oudheid; • gebeurtenissen: de wetten van Solon. De Romeinen • ontwikkelingen: imperialisme, identiteit en integratie, migratie, handel over lange afstanden, culturele uitwisseling, voedselproductie, dagelijks leven; • plaatsen: wegennetwerk, keukens, Rome, Pompeii, Carthago, Tongeren, Velzeke, Limes; • personen en groepen: Hannibal, Cornelia, Caesar, keizer Augustus, slaafgemaakten, de Kelten, Germanen, Constantijn; • gebeurtenissen: ontstaan van het christendom, Pax Romana.	
6de jaar	/	
Middeleeuwen		
Kleuter	/	
4de jaar	5.1.3 De leerlingen weten hoe mensen tijdens de middeleeuwen overleefden, samenleefden en hoe ze dachten. De Arabische wereld • ontwikkelingen: het ontstaan en de verspreiding van de islam, kennisontwikkeling, Arabische kunst; • plaatsen: Bagdad (huis van wijsheid); • personen en groepen: Al-Ghazali, geleerden, kaliefen; • gebeurtenissen: schisma tussen sjiieten en soennieten;	leerling, gezel, meester, koopman, ploeg, heiligendagen, monnik, non, de adel, de clerus, charter

	<de Slag van de Kameel>. Europa • ontwikkelingen: rurale en stedelijke samenleving, ziekten (de pest), agrarische (r)evolutie, handel, rechtspraak, machtsverhoudingen en ongelijkheid, christendom; • plaatsen: Brugge, Gent, kloosters en abdijen; • personen en groepen: Hildegard van Bingen, de Bourgondiërs, begijnen, gilde, ambachtslieden; • gebeurtenissen: de keure van Kortenberg, het drieslagstelsel. Contacten tussen samenlevingen • ontwikkelingen: interculturele contacten; • plaatsen: Al-Andaluz, de moskee van Cordoba, het Alhambra, Dorestad; • personen en groepen: Maimonides, conversos, vikingen, Rollo de Noorman; • gebeurtenissen: de Reconquista, de belegering van Parijs.	bv. handel tussen Vikingen en Arabieren, samenwerking tussen christenen, joden en moslims in Al-Andaluz
6de jaar	/	
Vroegmoderne tijd		
Kleuter	/	
4de jaar	5.1.4 De leerlingen weten hoe mensen tijdens de vroegmoderne tijd overleefden, samenleefden en hoe ze dachten. Europa • ontwikkelingen: religieuze conflicten, staatsvorming, imperialisme, boekdrukkunst; • plaatsen: Frankrijk, Duitse Rijk, Antwerpen; • personen en groepen: Karel V, Plantijn, Lodewijk XIV; • gebeurtenissen: de Vrede van Westfalen.	
6de jaar	5.1.1 De leerlingen weten hoe mensen in de vroegmoderne tijd overleefden, samenleefden en hoe ze dachten. Afrika	

	• ontwikkelingen: mondelinge tradities, religie, machtsverhoudingen, slavenhandel, staatsvorming; • plaatsen: de Kongostroom; • personen en groepen: Lukeni Lua Nimi, Portugese handelaren, Afonso I, Garcia II van Kongo; • gebeurtenissen: de oprichting van het Kongo-koninkrijk, introductie van het christendom. Contacten tussen samenlevingen • ontwikkelingen: uitwisseling van ideeën in kunst, wetenschap en kosmologie, wereldimperialisme, Atlantische driehoekshandel; • plaatsen: zijderoutes, handelspost, kolonie; • personen en groepen: slaafgemaakten, zeevaarders, Vermeer, Columbus, de West-Indische Compagnie, La Malinche; • gebeurtenissen: het ronden van Kaap de Goede Hoop.	ritueel, ceremonie
Moderne tijd		
Kleuter	/	
4de jaar	/	
6de jaar	5.1.2 De leerlingen weten hoe mensen tijdens de moderne tijd met de natuur omgingen, overleefden, samenleefden en dachten. • ontwikkelingen: industriële en agrarische revolutie, effecten van verstedelijking op leef- en werkomstandigheden, leven op het ritme van de klok, migratie, imperialisme, veranderende grenzen, grondwetten, emancipatie; • plaatsen, personen, groepen en gebeurtenissen: ○ de Verklaring van de Rechten van de Mens en van de Burger, het Burgerlijk Wetboek van Napoleon, de Belgische Grondwet, de Bloednacht in Leuven; ○ Charleroi, arbeiders en opdrachtgevers, Lieven Bauwens, Emilie Claeys, landschapsverandering (terrils, kleiputten, kanalen, spoorwegen), landverhuizers; ○ conferentie van Berlijn, de Onafhankelijke Kongostaat, Union Minière du Haut-Katanga, Paul Panda Farnana;	

	○ begraafplaatsen, monumenten en gedenktekens van de Eerste Wereldoorlog, Verdrag van Versailles.	
Hedendaagse tijd		
Kleuter	5.1.3 De kleuters weten hoe mensen tijdens de hedendaagse tijd samenleefden. ● ontwikkelingen: veranderingen in het straatbeeld, het interieur van een woning, technologie; ● plaatsen, personen en groepen: ○ eigen woning, eigen stad, dorp of straat; ○ familieherinneringen uit de kindertijd.	radio, tv, computer, keukenapparatuur, speelgoed, meubels, vervoer, school
4de jaar	/	
6de jaar	5.1.3 De leerlingen weten hoe mensen tijdens de hedendaagse tijd samenleefden. ● ontwikkelingen: internationale rivaliteit en samenwerking; vrouwenemancipatie, burgerrechten; informatie-, communicatie- en technologierevoluties, ruimte-exploratie; ● plaatsen, personen, groepen en gebeurtenissen: ○ het Fort van Breendonk en de Kazerne Dossin, verzetsstrijders en collaborateurs; ○ Verenigde Naties, Europese Unie, de Muur van Berlijn; ○ Rosa Parks, gastarbeiders, de pil, stemrecht voor vrouwen, homohuwelijk; ○ Neil Armstrong, het internet.	

5.2 Kennis van geschiedenis		Woordenschat (richtinggevend)
Bronnengebruik		
Kleuter	5.2.1 De kleuters kunnen soorten bronnen vanuit de bestudeerde samenlevingen benoemen: ● beenderen, fossielen, werktuig, rotsschildering, graf; ● standbeeld, foto, dagboek, brief.	
4de jaar	5.2.1 De leerlingen kennen het verschil tussen bron en bewijs. 5.2.2 De leerlingen kennen typische vragen om te stellen over aangereikte bronnen: ● hoe en waarom een bron is gemaakt;	Geschreven bronnen: manuscript, kroniek, verslag, mythe, wetboek, graffiti

	• wanneer en waar een bron is gemaakt. 5.2.3 De leerlingen weten wat paleontologen, archeologen en historici doen. 5.2.4 De leerlingen kunnen diverse, veelgebruikte bronnen relevant voor de oudheid, de middeleeuwen en de vroegmoderne tijd noemen.	Materiële bronnen: sieraden, ruïne, afval, gebouw, mozaïek, fresco, standbeeld, monument, grafgiften Mondelinge tradities: verhalen, plaatsnamen, familienamen
6de jaar	5.2.1 De leerlingen kunnen aangereikt bewijs uit bronnen gebruiken bij het antwoorden op historische vragen. 5.2.2 De leerlingen kunnen diverse, veelgebruikte bronnen relevant voor de vroegmoderne, moderne en hedendaagse tijd noemen.	Geschreven bronnen: krant, verdrag, overlijdensbericht Materiële bronnen: huis, industrieel gebouw, openbaar gebouw, designobject, huishoudelijk artefact, graf Mondelinge tradities: lied, spreekwoord, gezegde Audiovisuele bronnen: film, documentaire, nieuws
Historisch redeneren		
Kleuter	5.2.2 De kleuters kunnen enkele veranderingen tussen verleden en heden opnoemen.	
4de jaar	5.2.5 De leerlingen kunnen gelijkenissen en verschillen onderscheiden binnen en tussen bestudeerde samenlevingen. < bv. vergelijking van Mesopotamische en Egyptische samenlevingen; of vergelijking van ervaringen van mannen en vrouwen, boeren en reizende kooplieden, binnen Mesopotamië > 5.2.6 De leerlingen kunnen aspecten van verandering en continuïteit bespreken. 5.2.7 De leerlingen kunnen oorzaken en gevolgen van een gebeurtenis of een ontwikkeling verklaren.	verandering, constant, voortdurend reden, resultaat, oorzaak, gevolg

6de jaar	5.2.3 De leerlingen kunnen typische historische vragen stellen met betrekking tot: • continuïteit-verandering; < bv. wat veranderde er voor vrouwen in de 20e eeuw? > • oorzaak-gevolg. < bv. welke impact had de Europese handel op het Kongo-koninkrijk?, waarom werd de Muur van Berlijn afgebroken? > 5.2.4 De leerlingen kunnen hun gedachten ordenen om typische historische vragen te beantwoorden met betrekking tot: • continuïteit-verandering; • oorzaak-gevolg.	
Perspectieven		
Kleuter	/	
4de jaar	5.2.8 De leerlingen kunnen een onderscheid tussen een perspectief van mensen in het verleden en een hedendaags perspectief op het verleden begrijpen.	hedendaags, retrospectief
6de jaar	5.2.5 De leerlingen kunnen hun historische kennis gebruiken om vragen te stellen over de perspectieven van mensen en groepen in het verleden. < bv. waarom was het zo belangrijk voor Afonso I dat zijn zoon bisschop was?, waarom schafte de Europese clerus de Congolese bisschopszetel gauw terug af?, waarom stelde Pieter Bruegel de Oude "de Korenoogst" voor als erg hard werken en armoedig? > 5.2.6 De leerlingen kunnen redeneringen over personen, groepen, gebeurtenissen en ontwikkelingen in het verleden verwoorden vanuit verschillende perspectieven.	mening, feit; doel, maker; invloed, betekenis; lokaal, regionaal, mondiaal; winnaar, verliezer; voordeel, nadeel; geslacht, macht
Chronologisch bewustzijn		
Kleuter	5.2.3 De kleuters kennen de volgende begrippen: heel lang geleden, lang geleden, nu, later, oud, nieuw. 5.2.4 De kleuters kunnen gebeurtenissen en eigen ervaringen chronologisch ordenen. 5.2.5 De kleuters kunnen drie gegeven bronnen uit het verleden chronologisch ordenen met behulp van de begrippen: heel lang geleden, lang geleden, nu.	

4de jaar	5.2.9 De leerlingen kennen de volgende begrippen: het verleden, het heden, de toekomst, de periode, de duur, geschiedenis. 5.2.10 De leerlingen kennen de tijdsaanduidingen: v.o.t. en o.t. 5.2.11 De leerlingen kunnen aangereikte bronnen over de bestudeerde historische periodes chronologisch ordenen.	voor onze tijd(rekening), onze tijd(rekening)
6de jaar	5.2.7 De leerlingen kennen de zes periodes van het gehanteerde historische referentiekader: prehistorie, oudheid, middeleeuwen, vroegmoderne tijd, moderne tijd, hedendaagse tijd.	

5.3 Reflectie en dialoog over verleden en geschiedenis		Woordenschat (richtinggevend)
Burgerschap		
Kleuter	5.3.1 De kleuters kennen de volgende begrippen: mening, overleg, stemmen.	meerderheid, minderheid
4de jaar	5.3.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen met betrekking tot de principes van de democratische rechtsstaat: verkiezingen, vertegenwoordiging, macht, rechten, plichten, regels, afspraken, gelijkheid. 5.3.2 De leerlingen kunnen principes van een democratische rechtsstaat herkennen in de bestudeerde samenlevingen uit het verleden.	
6de jaar	5.3.1 De leerlingen kennen de begrippen met betrekking tot de principes van de democratische rechtsstaat: democratie, regering, parlement, rechtbank, bescherming, wetten, grondwet, vrijheid.	
Erfgoed, identiteit, betekenis, relatie verleden-heden		
Kleuter	5.3.2 De kleuters weten waarom iets uit het verleden bewaard wordt. 5.3.3 De kleuters kunnen herkennen dat sporen uit het verleden aanwezig zijn in wat ze om zich heen zien.	redenen om te bewaren: schoonheid, belang, herinnering, persoonlijke band
4de jaar	5.3.3 De leerlingen weten dat ontwikkelingen in de bestudeerde samenlevingen een invloed hebben uitgeoefend op hedendaagse samenlevingen: • (on)vrijheid, (on)gelijkheid, (on)verdraagzaamheid, oorlog en vrede; • erfgoed.	gebouwen, plaatsnamen, volksverhalen, ambachtelijke vaardigheden

	5.3.4 De leerlingen kunnen uitleggen hoe persoonlijke identiteit mee gevormd wordt door het verleden: • familiebanden; • aandenken.	
6de jaar	5.3.2 De leerlingen kunnen de relatie tussen heden, verleden en toekomst verwoorden met betrekking tot de bestudeerde samenlevingen: • materieel en immaterieel erfgoed; • racisme en discriminatie; • organisatie van samenleving en dialoog: democratische instellingen, dictatorschap. 5.3.3 De leerlingen kunnen uitleggen wat historische gebeurtenissen, ontwikkelingen, plaatsen, en/of personen voor de samenleving kunnen betekenen: erfgoed: standbeelden, straatnamen, verhalen, feestdagen.	Materieel erfgoed: gebouw, weg en pad, foto, kleding, landschap en locatie, gebruiksvoorwerp. Immaterieel erfgoed: traditie, dialect, zang, dans, sport en spel, processie, folklore, herdenkingsceremonie

6. MUZISCHE VORMING

6.1 Domeinoverschrijdend		Woordenschat (richtinggevend)
Beschouwen		
Kleuter	/	
4de jaar	6.1.1 De leerlingen kunnen het onderwerp, de bedoeling en hun eigen interpretatie van een artistieke en een muzische creatie verwoorden.	
6de jaar	6.1.1 De leerlingen kunnen de geografische, historische en maatschappelijke context van een artistieke creatie beschrijven.	
Repertorium		
Kleuter	/	
4de jaar	6.1.2 De leerlingen kunnen enkele kunststromingen en artistieke creaties verkennen: • muziek: o artistieke creaties van componisten; < bv. Vivaldi, Mozart, Beethoven, Louis Armstrong, Nina Simone, The Beatles, Hildegard van Bingen > o muziekstijlen. < bv. klassieke muziek, pop, rock > • beeld: o artistieke creaties van beeldende kunstenaars; < bv. Bosch, Van Gogh, Permeke, Kahlo, Magritte, Picasso, Victor Horta, Hyungkoo Lee > o kunststromingen.	

	< bv. prehistorische kunst, kunst uit de oudheid, Arabische kunst, Europese schilderkunst en bouwkunst > • drama: ○ artistieke creaties; < bv. de sprookjes van de gebroeders Grimm en Hans C. Andersen, de Griekse mythen > ○ genres. < bv. rollenspel, situatiespel, hoorspel, poppentheater, komedie, straattheater > • dans: ○ artistieke creaties van choreografen; < bv. Sidi Larbi Cherkaoui, Evelien Maes, Igor Vrebac, Isabelle Beernaert > ○ dansstijlen. < bv. hip hop, ballet, jazzdans, volksdans > • media: ○ artistieke creaties van audiovisuele kunstenaars; < bv. de gebroeders Lumière, Bill Viola, Pipilotti Rist, Spielberg, Adil El Arbi en Bilall Fallah > ○ kunststromingen. < bv. vroege fotografie, pop art, de stomme film >	
6de jaar	6.1.2 De leerlingen kunnen enkele kunststromingen en artistieke creaties verkennen: • muziek: ○ artistieke creaties van componisten; < bv. Bach, Saint-Saëns, Clara Schumann, Stravinsky, Bernstein, Queen, Stromae, Buena Vista Social Club > ○ muziekstijlen. < bv. folk, country, blues, jazz > • beeld: ○ artistieke creaties van beeldende kunstenaars; < bv. Bruegel, Rubens, Delvoye, Berlinde De Bruyckere, Rodin, Zaha Hadid, Banksy > ○ kunststromingen.	

	< bv. Afrikaanse kunst, beeldhouwkunst, hedendaagse kunst > • drama: ○ artistieke creaties; < bv. volksverhalen, legendes en sagen > ○ genres. < bv. tragedie, pantomime, opera, improvisatietheater, slam poetry > • dans: ○ artistieke creaties van choreografen; < bv. Anna Teresa De Keersmaeker, Pina Bausch, Ish Ait Hamou > ○ dansstijlen. < bv. breakdance, wals, tango, moderne dans > • media: ○ artistieke creaties van audiovisuele kunstenaars; < bv. Henri Cartier Bresson, Marina Abramovic, Hans Op de Beeck, Marie-Jo Lafontaine > ○ kunststromingen. < bv. performance art, conceptuele kunst, surrealisme >	
Vaardigheden en vormgevingsmiddelen		
Kleuter	6.1.1 De kleuters kunnen technieken/vaardigheden van de vijf muzische domeinen verkennen. 6.1.2 De kleuters kunnen vormgevingsmiddelen van de vijf muzische domeinen verkennen: • muziek: de stem, het lied, de handtrom, de triangel, de tamboerijn, de fluit; • beeld: het potlood, het penseel, de verf, de stempel, het tekenpapier; • drama: de handpop, het toneel, de verkleedkleren, het masker; • dans: de dans, de beweging, de kring, de rij; • media: de (video)camera.	
4de jaar	6.1.3 De leerlingen kunnen technieken/vaardigheden van de vijf muzische domeinen gebruiken. 6.1.4 De leerlingen kunnen vormgevingsmiddelen van de vijf muzische domeinen gebruiken: • muziek: de woodblock, de toeter, de sleebel, de boomwhackers, de xylofoon;	

	• beeld: de graffiti, de waterverf, de plakkaatverf, de houtskool, de natuurklei; • drama: het poppenspel, het schimmenspel; • dans: de volksdans, het dansverhaal; • media: de schijnwerper, de opnameapparatuur.	
6de jaar	6.1.3 De leerlingen kunnen technieken/vaardigheden van de vijf muzische domeinen toepassen. 6.1.4 De leerlingen kunnen vormgevingsmiddelen van de vijf muzische domeinen toepassen: • muziek: de grafische partituur, de koebel, de Orff-instrumenten; • beeld: de optische illusie, beeldhouwen; • drama: het rollenspel, de theatertekst, improviseren; • dans: de wals, de tango, de moderne dans, de hiphop, de breakdance; • media: de audiosoftware, de beeldbewerkingssoftware.	

6.2 Muziek		Woordenschat (richtinggevend)
Bouwstenen		
Kleuter	6.2.1 De kleuters kennen de volgende begrippen: kort, lang, hoog, laag, snel, langzaam, hard, zacht, klank, toon, de zanger(es), de muzikant, het instrument. 6.2.2 De kleuters kunnen patronen van lange en korte geluiden onderscheiden. 6.2.3 De kleuters kunnen snelle en langzame ritmische en melodische patronen onderscheiden. 6.2.4 De kleuters kunnen hoge en lage tonen herkennen en eenvoudige melodieën aangepast aan het stembereik zingen.	het geluid, de muziek, de dirigent
4de jaar	6.2.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: het versnellen, het vertragen, de toonhoogte, de strofe, het refrein. 6.2.2 De leerlingen kunnen het metrum en ritmepatronen onderscheiden.	de metronoom, de partituur, de houtblazers, de koperblazers, het slagwerk,

	6.2.3 De leerlingen kunnen variaties in tempo herkennen. 6.2.4 De leerlingen kunnen variaties in dynamiek herkennen en gebruiken. 6.2.5 De leerlingen kunnen herhaling en contrast herkennen.	het ostinaat, de variatie, het contrast, het metrum
6de jaar	6.2.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: een canon, de melodische lijn, het motief, de solo, het ensemble, de componist. 6.2.2 De leerlingen kennen de bouwstenen van muziek: ritme, tempo, dynamiek, structuur/vorm, klankkleur, samenklank. 6.2.3 De leerlingen kunnen variaties in tempo, versnellen/vertragen, onderbreken uitvoeren. 6.2.4 De leerlingen kunnen meerstemmige melodieën met aangepast stembereik zingen. 6.2.5 De leerlingen kunnen variaties in dynamiek toepassen. 6.2.6 De leerlingen kunnen eenvoudige muziekvormen herkennen. < bv. herkennen van een rondo-vorm > 6.2.7 De leerlingen kunnen families van instrumenten onderscheiden. 6.2.8 De leerlingen kunnen samenklank herkennen.	fade-in, fade-out, de zware tel, de strijkers, de tokkelinstrumenten, de harmonie, de cadens, de muzikale zin, het interval, het thema, de sopraan, de alt, de tenor, de bas, de intro, de outro, de bridge, symfonie, opera, concerto, de rondo
Vaardigheden en vormgevingsmiddelen		
Kleuter	6.2.5 De kleuters kennen de volgende begrippen: de stem, het lied, de handtrom, de triangel, de tamboerijn, de fluit.	beatring, woodblock, toeters, claves, verschillende soorten shakers, sleebels
4de jaar	6.2.6 De leerlingen kennen de volgende begrippen: de woodblock, de toeter, de sleebel, de boomwhackers, de xylofoon.	maracas, guiro, cabasa, grafische partituur, de beatring, de claves
6de jaar	6.2.9 De leerlingen kennen de volgende begrippen: • musiceren; • de grafische partituur, de koebel, de Orff-instrumenten.	drums, bekkens, cimbaal, toms, bongo, conga, de maracas, de guiro, de cabasa

6.3 Beeld		Woordenschat (richtinggevend)
Bouwstenen		
Kleuter	6.3.1 De kleuters kennen de volgende begrippen: rood, geel, blauw, wit, grijs, zwart, groen, bruin, oranje, paars, licht, donker, rond, recht, gebogen, dik, dun, groot, klein, zacht, hard, ruw, glad, het patroon, de kunstenaar, de schilder, het schilderij. 6.3.2 De kleuters kunnen lijnsoorten onderscheiden en maken. 6.3.3 De kleuters kunnen verschillende texturen onderscheiden. 6.3.4 De kleuters kunnen primaire en secundaire kleuren herkennen.	zon, maan, sterren, kaars, zaklamp, LED-lamp, ovaal, voorkant, bovenkant, onderkant, zijkant, stekelig, harig
4de jaar	6.3.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: primaire en secundaire kleuren, koude en warme kleuren, de schaduw, de diepte, de lichtbron, de horizon, het contrast, het accent, de beeldhouwer. 6.3.2 De leerlingen kunnen figuren weergeven met omtreklijnen. 6.3.3 De leerlingen kunnen stofuitdrukking in het beeldend werk weergeven. < bv. de schubben van een vis weergeven > 6.3.4 De leerlingen kunnen kleurnuance en contrast aanbrengen met behulp van primaire en secundaire kleuren. 6.3.5 De leerlingen kunnen soorten licht, lichtrichting en schaduw benoemen en aanduiden. 6.3.6 De leerlingen kunnen effecten van ordeningswijzen in composities herkennen. 6.3.7 De leerlingen kunnen standpunt en horizon gebruiken.	centrale, horizontale en verticale compositie, symmetrische en asymmetrische composities, all-over compositie, direct licht, indirect licht, dimlicht, dof licht, schemerlicht, sfeerlicht, spits, strak en sierlijk, vooraanzicht, zijaanzicht, bovenaanzicht, onderaanzicht, voorgrond, achtergrond, de lichtrichting, het zijlicht, het tegenlicht, golvend, hoekig, zigzag, vloeiend, rafelig
6de jaar	6.3.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: tertiaire en complementaire kleuren, signaal- en camouflagekleuren, het silhouet, het perspectief, kleurtinten en kleurtonen, driedimensionale vormen, de architect.	organische en geometrische vormen, ruimtelijke en vlakke vormen, abstracte en

	6.3.2 De leerlingen kennen de bouwstenen van beeld: ruimte, kleur, licht, textuur, vorm, compositie, lijn. 6.3.3 De leerlingen kunnen met lijnstructuren en arcering een beeld maken. 6.3.4 De leerlingen kunnen de betekenis van kleuren, toon- en tintwaarden benoemen en gebruiken. 6.3.5 De leerlingen kunnen de functies en symboolwaarden van kleuren benoemen en gebruiken. 6.3.6 De leerlingen kunnen sfeer scheppen door middel van lichtrichting en schaduw. 6.3.7 De leerlingen kunnen vogel- en kikkerperspectief gebruiken. 6.3.8 De leerlingen kunnen ruimte-innemende, ruimte doorstekende en ruimte-omvattende creaties maken.	figuratieve vormen, decoratief, illustratief, sobere, speelse, vrolijke, warme, expressieve, doffe, angstige en bonte kleuren, verlichten en verdonkeren, de slagschaduw, de weerkaatsing, de afsnijding, de overlapping, spiraalvormig, diagonaal, arcering, grillig, de open vorm, de gesloten vorm, de restvorm
Vaardigheden en vormgevingsmiddelen		
Kleuter	6.3.5 De kleuters kennen de volgende begrippen: het potlood, het penseel, de verf, de stempel, het tekenpapier.	vetkrijt, plakkaatverf, vingerverf, kwasten, papiertape, waardevol kosteloos materiaal, zand, een prentenboek, het wasco, het krijt, de plasticine
4de jaar	6.3.8 De leerlingen kennen de volgende begrippen: de graffiti, de waterverf, de plakkaatverf, de houtskool, de natuurklei.	karton, Oost-Indische inkt, touw, natuurlijke vindmaterialen, een schetsboek, het papier-maché, het pastelkrijt
6de jaar	6.3.9 De leerlingen kennen de volgende begrippen: de optische illusie, beeldhouwen.	tekenstift, hout, ijzerdraad, lijmpistool, gipsverband, draad, textiel, assembleren, het bister, de acrylverf, het lijmpistool, het kunstboek

6.4 Drama		Woordenschat (richtinggevend)
Bouwstenen		
Kleuter	6.4.1 De kleuters kennen de volgende begrippen: verzinnen, de rol, het decor, het kostuum, de acteur. 6.4.2 De kleuters kunnen eenvoudige rollen spelen. 6.4.3 De kleuters kunnen het stemgebruik aanpassen in functie van de rol. 6.4.4 De kleuters kunnen een eenvoudige speelruimte benutten. 6.4.5 De kleuters kunnen eenvoudige scènes spelen.	
4de jaar	6.4.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: het personage, tot leven laten komen, de tegenspeler, de toneelschrijver, drama, de mime, de scène, het script, de mimiek, de rekwisieten, de belichting. 6.4.2 De leerlingen kunnen zich inleven in een personage en de rol vasthouden. 6.4.3 De leerlingen kunnen lichaamstaal gebruiken. 6.4.4 De leerlingen kunnen zich richten naar en rekening houden met het publiek tijdens het spelen. 6.4.5 De leerlingen kunnen op het juiste moment inspelen op de ander.	de auditie, het theaterdoek, de regieaanwijzing, de première, het hoofdpersonage, de hoofdrolspeler, de figurant, de set, het theatergezelschap, de black-out, de emoties, verbaal, non-verbaal, het attribuut
6de jaar	6.4.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: de monoloog, de dialoog, de tragedie, de komedie, de pantomime, het scenario, de regisseur. 6.4.2 De leerlingen kennen de bouwstenen van drama: rol, handeling/taal, ruimte, structuur, tijd, samenspel. 6.4.3 De leerlingen kunnen een personage geloofwaardig neerzetten. 6.4.4 De leerlingen kunnen een scenario ontwerpen.	de understudy, overacting, de backstage, de coulissen, de souffleur, de mise-en-scène, flashback, flashforward, het blijspel
Vaardigheden en vormgevingsmiddelen		

Kleuter	6.4.6 De kleuters kennen de volgende begrippen: de handpop, het toneel, de verkleedkleren, het masker.	
4de jaar	6.4.6 De leerlingen kennen de volgende begrippen: het poppenspel, het schimmenspel.	het tableau vivant, het toneelspel, de grime
6de jaar	6.4.5 De leerlingen kennen de volgende begrippen: het rollenspel, de theatertekst, improviseren.	de kostumering, de theatertechniek, het improvisatiespel

6.5 Dans		Woordenschat (richtinggevend)
Bouwstenen		
Kleuter	6.5.1 De kleuters kennen de volgende begrippen met betrekking tot beweging: de snelle en trage, de grote en kleine, de zware en lichte, de korte en lange. 6.5.2 De kleuters kunnen in een bepaald ritme en tempo dansen. 6.5.3 De kleuters kunnen een bepaald vloerpatroon uitvoeren. 6.5.4 De kleuters kunnen in een bepaalde richting dansen. 6.5.5 De kleuters kunnen een bewegingszin in een bepaalde volgorde uitvoeren.	springen, rollen, draaien, zwaaien, kruipen, sluipen, starten, stoppen, wiegen, kriskras door elkaar, in een cirkel, op een lijn
4de jaar	6.5.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: de volgorde, solo, duo, de plaats in de ruimte, versnellen en vertragen. 6.5.2 De leerlingen kunnen ritmische bewegingen versnellen en vertragen. 6.5.3 De leerlingen kunnen in een specifieke opstelling dansen. 6.5.4 De leerlingen kunnen zelf bewegingszinnen ontwerpen en uitvoeren. 6.5.5 De leerlingen kunnen synchroon dansen. 6.5.6 De leerlingen kunnen dansen vanuit een specifieke spierspanning. 6.5.7 De leerlingen kunnen bewegingen vergroten, verkleinen en vervormen.	bevriezen, wegduwen, trekken, opvangen, afstoten, ontvangen, opspannen, de vloerpatronen, de open en gesloten houding, hoekige en ronde bewegingen, spiegelen, vergroten en verkleinen, vervormen, de gespannen en ontspannen beweging

6de jaar	6.5.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: de cadans, de spierspanning, dansstijlen, de choreografie, slow motion, het dansstuk, het evenwicht, opstellingen, synchroon, leiden en volgen. 6.5.2 De leerlingen kennen de bouwstenen van dans: tijd, vorm, kracht, relatie, ruimte en structuur. 6.5.3 De leerlingen kunnen de duurtijd van een beweging aanpassen. 6.5.4 De leerlingen kunnen een frasering ontwerpen en uitvoeren rond een thema. 6.5.5 De leerlingen kunnen op elkaar inspelen en elkaar volgen in een dans. 6.5.6 De leerlingen kunnen bewegingen overdrijven.	explosief en beheerst, de mars en de wals, de interactie, het gewicht, de choreograaf, het contrast, de frasering, vraag en antwoord, de duur, de bewegingszin, de energie, ruimtelagen, de danspartituur, de isolatiebeweging, gestructureerde dans
Vaardigheden en vormgevingsmiddelen		
Kleuter	6.5.6 De kleuters kennen de volgende begrippen: de dans, de beweging, de kring, de rij.	doekje, hoepel, bal
4de jaar	6.5.8 De leerlingen kennen de volgende begrippen: de volksdans, het dansverhaal.	de dansstijl, het dansspel, het kostuum, de dansattributen, de danspartituur
6de jaar	6.5.7 De leerlingen kennen de volgende begrippen: de wals, de tango, de moderne dans, de hiphop, de breakdance.	de dansimprovisatie, de choreografie

6.6 Media		Woordenschat (richtinggevend)
Bouwstenen		
Kleuter	6.6.1 De kleuters kennen de volgende begrippen: de foto, de film, het geluid, de stilte, de camera, de microfoon, in en buiten beeld, dichtbij, veraf, het beeld, de klank. 6.6.2 De kleuters kunnen een onderwerp plaatsen binnen een beeld. 6.6.3 De kleuters kunnen geluiden bedenken bij een verhaal.	het fototoestel, het licht, het donker, voor, achter, de prent

4de jaar	6.6.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: • de geluidsbron, het voor- en achtergrond geluid, de animatie, het warm en koud licht, het storyboard; • monteren, scherpstellen. 6.6.2 De leerlingen kunnen geluid vervormen. 6.6.3 De leerlingen kunnen de meest geschikte lichtbron en lichtrichting bepalen. 6.6.4 De leerlingen kunnen diepte in het beeld creëren. 6.6.5 De leerlingen kunnen de plaats van een beeld en geluid in een verhaal bepalen.	de schaduw, de lichtinrichting, de diepte in een beeld, het scherp en wazig beeld, de vervorming, de lichtbron, de belichting, de spot, het effect
6de jaar	6.6.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: de sfeer, het camerastandpunt, het focuspunt. 6.6.2 De leerlingen kennen de bouwstenen van media: geluid, kader, licht, montage en beeldbewerking. 6.6.3 De leerlingen kunnen effecten van belichting en samenspel tussen licht en donker toepassen in functie van de boodschap. 6.6.4 De leerlingen kunnen verschillende camerastandpunten gebruiken in functie van het beoogde effect. 6.6.5 De leerlingen kunnen beelden en geluiden monteren in functie van de boodschap.	het diafragma, de sluitertijd, ISO-waarde, het perspectief, het schemerlicht, het strooilicht, het tegenlicht, de spotlight
Vaardigheden en vormgevingsmiddelen		
Kleuter	6.6.4 De kleuters kennen het volgende begrip: de (video)camera.	zaklamp, wit doek, lichtbak, tablet, de foto, de film, het fototoestel
4de jaar	6.6.6 De leerlingen kennen de volgende begrippen: de schijnwerper, de opnameapparatuur.	de lichttafel, de computer

6de jaar	6.6.6 De leerlingen kennen de volgende begrippen: de audiosoftware, de beeldbewerkingssoftware.	

7. LICHAMELIJKE OPVOEDING

7.1 Motorische competenties en fysieke competenties

Grootmotorische en fysieke competenties	
Kleuter	7.1.1 De kleuters kunnen in bewegingscontexten motorische basisvaardigheden inzetten. 7.1.2 De kleuters kunnen in bewegingscontexten eenvoudige (groot)motorische vaardigheden uitvoeren, waaronder heffen en dragen, klimmen en klauteren, rijden en glijden, sluipen en kruipen, springen en landen, stappen en lopen, werpen, vangen en trappen, zwieren, balanceren en roteren. 7.1.3 De kleuters kunnen in bewegingscontexten de KLUSCE-componenten kracht, lenigheid, uithouding, snelheid, coördinatie en evenwicht inzetten. 7.1.4 De kleuters kunnen in verschillende bewegingscontexten spel- en bewegingsactiviteiten uitvoeren en met verschillende materialen.
4de jaar	7.1.1 De leerlingen kennen elementaire tactische principes: aanval, verdediging en omschakeling. 7.1.2 De leerlingen kunnen in bewegingscontexten motorische basisvaardigheden ontwikkelen, gebruikmakend van diverse toestellen en materialen. 7.1.3 De leerlingen kunnen in bewegingscontexten grootmotorische vaardigheden toepassen, waaronder heffen en dragen, klimmen en klauteren, rijden en glijden, sluipen en kruipen, springen en landen, stappen en lopen, werpen, vangen en trappen, zwieren, balanceren en roteren. 7.1.4 De leerlingen kunnen in bewegingscontexten de KLUSCE-componenten kracht, lenigheid, uithouding, snelheid, coördinatie en evenwicht gecombineerd gebruiken. 7.1.5 De leerlingen kunnen in bewegingscontexten aangepaste sport- en spelactiviteiten (doelspelen, terugslagspelen …) uitvoeren.
6de jaar	7.1.1 De leerlingen kunnen in bewegingscontexten motorische basisvaardigheden beheersen en in combinatie uitvoeren, gebruikmakend van diverse toestellen en materialen.

	7.1.2 De leerlingen kunnen in bewegingscontexten grootmotorische vaardigheden toepassen waaronder heffen en dragen, klimmen en klauteren, rijden en glijden, sluipen en kruipen, springen en landen, stappen en lopen, werpen, vangen en trappen, zwieren, balanceren en roteren in complexere bewegingssituaties. 7.1.3 De leerlingen kunnen in bewegingscontexten de KLUSCE-componenten kracht, lenigheid, uithouding, snelheid, coördinatie, evenwicht voldoende lang toepassen (conform de bewegingsdriehoek). 7.1.4 De leerlingen kunnen in bewegingscontexten verschillende (aangepaste) sport-, spel- en bewegingsactiviteiten uitvoeren door zelfstandig oplossingen voor een bewegings- of spelprobleem te zoeken. 7.1.5 De leerlingen kunnen in bewegingscontexten elementaire tactische principes demonstreren in aangepaste spelvormen (aanval, verdediging en omschakeling). • 7.1.6 De leerlingen voelen zich veilig in het water en kunnen zwemmen zonder hulpmiddelen.
Psychomotoriek (lichaamsperceptie, tijdsperceptie en ruimteperceptie)	
Kleuter	7.1.5 De kleuters kennen hun voorkeurslichaamszijde. 7.1.6 De kleuters kunnen in bewegingscontexten eenvoudige bewegingen afstemmen op tijd (duur, tempo, ritme, volgorde). 7.1.7 De kleuters kunnen in bewegingscontexten eenvoudige bewegingen afstemmen op de ruimte (positie, afstand, richting, bewegingsbaan). 7.1.8 De kleuters kunnen in bewegingscontexten eenvoudige bewegingen afstemmen op zintuiglijke signalen (auditief, visueel, tactiel). 7.1.9 De kleuters kunnen in bewegingscontexten een linker- of rechtervoorkeur tonen bij éénhandige taken. 7.1.10 De kleuters kunnen in bewegingscontexten waar tweehandigheid vereist is, een duidelijke taakverdeling tonen tussen het gebruik van de linker- en rechterhand.
4de jaar	7.1.6 De leerlingen kunnen in bewegingscontexten bewegingen uitvoeren volgens een opgelegd ritme. 7.1.7 De leerlingen kunnen in bewegingscontexten bewegingen een bepaalde tijd aan een opgelegd tempo volhouden. 7.1.8 De leerlingen kunnen in bewegingscontexten bewegingen afstemmen op de ruimte (positie, afstand, richting, bewegingsbaan) in gecontroleerde situaties. 7.1.9 De leerlingen kunnen in bewegingscontexten snel en correct reageren op auditieve, visuele en tactiele instructies.

	7.1.10 De leerlingen kunnen in bewegingscontexten omgaan en rekening houden met de eigen lichaamskenmerken (mogelijkheden en beperkingen). 7.1.11 De leerlingen kunnen in bewegingscontexten hun voorkeurshand en -voet efficiënt gebruiken.
6de jaar	7.1.7 De leerlingen kunnen in bewegingscontexten combinaties van bewegingen onthouden en zonder aanwijzingen uitvoeren volgens een opgelegd ritme. 7.1.8 De leerlingen kunnen in bewegingscontexten bewegingen afstemmen op de ruimte (positie, afstand, richting, bewegingsbaan) in onvoorspelbare spelsituaties. 7.1.9 De leerlingen kunnen in bewegingscontexten hun voorkeurslichaamszijde ontwikkelen en gericht inzetten bij bewegingsactiviteiten. 7.1.10 De leerlingen kunnen in bewegingscontexten omgaan en rekening houden met de lichaamskenmerken, mogelijkheden en beperkingen van de ander.

7.2 Zelfconcept en interactie in groep	
Kleuter	7.2.1 De kleuters kunnen binnen een eenvoudige spelvorm één tot twee spelregels opvolgen. 7.2.2 De kleuters kunnen in hun bewegingsvaardigheid durf tonen.
4de jaar	7.2.1 De leerlingen kennen de spelregels van gespeelde sporten. 7.2.2 De leerlingen kunnen spelregels toepassen. 7.2.3 De leerlingen kunnen deelnemen aan teamgericht spel. 7.2.4 De leerlingen kunnen eerlijk en sportief gedrag tonen tijdens een spel of wedstrijdvorm. 7.2.5 De leerlingen kunnen principes van fair play toepassen (eerlijk, sportief, regels en sancties respecteren, niet vals spelen, integriteit en respect).
6de jaar	7.2.1 De leerlingen kunnen deelnemen aan teamgericht spel en hierbij verschillende rollen aannemen. 7.2.2 De leerlingen kunnen de functie van scheidsrechter in vereenvoudigde spelvormen opnemen.

8. ICT

8.1 Computationeel denken		Woordenschat (richtinggevend)
Inzicht in digitale systemen		
Kleuter	/	
4de jaar	8.1.1 De leerlingen kunnen de volgende begrippen gebruiken: digitaal, het internet, de hardware, de software, de invoer, de verwerking, de uitvoer, de opslag, verzenden, ontvangen, offline, online.	
6de jaar	8.1.1 De leerlingen kennen het proces van digitale informatieverwerking en begrijpen hoe digitale systemen met elkaar verbonden kunnen worden om te communiceren: • samenhang tussen invoer, verwerking, uitvoer en opslag; • gegevensuitwisseling tussen digitale systemen; • verbinding tussen systemen; < bv. via kabel, wifi of mobiel internet > • verwerking en opslag van gegevens op een andere locatie dan het eigen digitale apparaat. < bv. * Leerlingen begrijpen dat een tablet een bericht verwerkt: je typt iets (invoer), het toestel verwerkt dit en toont het bericht op het scherm (uitvoer). * Leerlingen begrijpen dat bij online gamen meerdere spelers tegelijk in verbinding staan via het internet, zodat ze samen kunnen spelen en communiceren (realtime gegevensuitwisseling). > 8.1.2 De leerlingen kennen de volgende begrippen: de invoer, de uitvoer, de opslag, de informatieverwerking, het netwerk, de verbinding.	cloud
Principes van computationeel denken		
Kleuter	/	

4de jaar	8.1.2 De leerlingen kennen het volgende begrip: het algoritme. 8.1.3 De leerlingen kunnen onder begeleiding de principes van computationeel denken toepassen om een lineair algoritme te ontwerpen, testen en debuggen om tot een werkende oplossing te komen: • de principes van computationeel denken: abstractie, decompositie, patroonherkenning, algoritme; < * abstractie: het focussen op wat belangrijk is en het weglaten van overbodige details * decompositie: het opdelen van een groot probleem in kleinere, hanteerbare delen * patroonherkenning: het zien van gelijkenissen en herhalingen in gegevens of opdrachten, bv. in reeksen, ritmes, bewegingen en programmeeropdrachten * algoritme: een expliciete reeks eenduidige instructies die stapsgewijs moeten worden uitgevoerd, waarbij zowel de instructies als hun volgorde essentieel zijn om het gewenste resultaat te bereiken om zowel een niet-digitaal als digitaal probleem op te lossen > • opbouw van algoritme: sequentie.	
6de jaar	8.1.3 De leerlingen kunnen onder begeleiding de principes van computationeel denken toepassen om een algoritme te ontwerpen, testen en debuggen om tot een werkende oplossing te komen: • opbouw van algoritme: combinatie van sequentie, herhaling, keuze.	

8.2 Digitale informatievaardigheid		Woordenschat (richtinggevend)
Digitale geletterdheid		
Kleuter	/	
4de jaar	8.2.1 De leerlingen kennen het volgende begrip: het bestand. < een bestand: digitale informatie zoals tekst, beeld, geluid, video of programma dat je kunt opslaan, openen of bewerken >	

	8.2.2 De leerlingen kunnen aangereikte invoer- en uitvoerapparaten functioneel gebruiken met inbegrip van basisgebruik van een toetsenbord. 8.2.3 De leerlingen kunnen bestanden gebruiken via de bestaande mappenstructuur van het systeem.	
6de jaar	8.2.1 De leerlingen kunnen doelgericht invoer- en uitvoerapparaten gebruiken en instellen met inbegrip van vlot gebruik van een toetsenbord. 8.2.2 De leerlingen kunnen bestanden openen, downloaden, opslaan, uploaden en sluiten. 8.2.3 De leerlingen kunnen bestanden beheren via een aangereikte structuur. < bv. * duidelijke bestandsnamen gebruiken * bestanden opslaan in de juiste map * verwijderen van overbodige of foute bestanden * aanmaken van mappen * hernoemen van mappen en bestanden * terughalen van verwijderde bestanden > 8.2.4 De leerlingen kunnen eenvoudige systeeminstellingen aanpassen. < bv. * taalinstellingen aanpassen * wifi aan/uit zetten * weergave-instellingen aanpassen >	
Informatiegeletterdheid		
Kleuter	/	

4de jaar	8.2.4 De leerlingen kennen zoekstrategieën om digitale bronnen te vinden en raadplegen: • formuleren van zoekvraag; • kiezen van zoektool; • formuleren van zoekopdracht; • beoordelen van zoekresultaten. 8.2.5 De leerlingen kunnen onder begeleiding een zoekstrategie uitwerken en toepassen vanuit de principes van computationeel denken.	zoekmachine
6de jaar	8.2.5 De leerlingen kennen het volgende begrip: de artificiële intelligentie. 8.2.6 De leerlingen kunnen een zoekstrategie uitwerken, toepassen en indien nodig bijsturen vanuit de principes van computationeel denken. < bv. een eenvoudige en effectieve prompt formuleren in een door de school beschikbaar gestelde AI-tool om content/informatie te verkrijgen > 8.2.7 De leerlingen kunnen aan de hand van aangereikte criteria digitale bronnen beoordelen op bruikbaarheid, betrouwbaarheid en correctheid. 8.2.8 De leerlingen kunnen voorbeelden geven van toepassingen waarin AI gebruikt wordt. < bv. spraakherkenning, vertaaltools, aanbevelingssysteem >	taalmodel

8.3 Mediawijsheid		Woordenschat (richtinggevend)
Kleuter	/	
4de jaar	8.3.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: de online privacy, de persoonlijke gegevens, de/het account. < * online privacy: zelf kiezen welke informatie je deelt en met wie * persoonlijke gegevens: zaken zoals naam, adres, geboortedatum, telefoonnummer of school * account: digitale toegang om in te loggen op een leerplatform, website of spel, vaak met een gebruikersnaam, wachtwoord en/of code >	

6de jaar	8.3.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: het auteursrecht, het portretrecht, de online veiligheid, het nepnieuws. < * auteursrecht: bescherming van eigen creaties * portretrecht: recht op afbeelding * online veiligheid: verantwoord gedrag om jezelf en anderen te beschermen op het internet * nepnieuws: informatie die bewust fout of verzonnen is om mensen te misleiden > 8.3.2 De leerlingen kennen basisprincipes van auteursrecht en portretrecht: • wat iemand zelf maakt, zoals een tekst, foto of video, mag niet zomaar door anderen gebruikt of gekopieerd worden; • iemand mag niet gefotografeerd of gefilmd worden zonder goedkeuring van die persoon; • een foto of video waarop iemand herkenbaar afgebeeld staat mag enkel gepubliceerd of gedeeld worden als die persoon toestemming geeft. 8.3.3 De leerlingen kennen mogelijkheden om zichzelf en anderen online te beschermen. < bv. *een sterk wachtwoord kiezen * weten met wie je omgaat * weten bij wie je terechtkunt voor hulp > 8.3.4 De leerlingen kunnen de impact van digitale media op hun eigen leefwereld, fysieke en morele integriteit en die van anderen illustreren waaronder: • ethische aspecten; • sociale aspecten; • regelgevende aspecten; • gezondheidsaspecten; • veiligheidsaspecten. < bv. * berichten of screenshots bekijken en herkennen wanneer iemand wordt buitengesloten, gepest of gekwetst * herkennen hoe bedrijven leerlingen proberen te beïnvloeden via online reclame, spelletjes of influencers	privacy-instellingen, grenzen stellen, nettiquette

	* situaties herkennen waarin veel schermtijd leidt tot vermoeidheid of afleiding * cookies herkennen als het gevolg van de privacywet >	

8.4 Digitale creatie		Woordenschat (richtinggevend)
Communiceren		
Kleuter	/	
4de jaar	/	
6de jaar	8.4.1 De leerlingen kennen mogelijkheden van digitale tools om te communiceren. < bv. berichten, e-mail, chat, reacties of videogesprekken >	realtime, synchroon, asynchroon

9. ATTITUDES

9.1 Persoonsvormende en socialiserende vaardigheden		Woordenschat (richtinggevend)
Verkeer		
Kleuter	9.1.1 De kleuters kennen de betekenis van volgende verkeersregels, afspraken en signalen: • zebrapad; • verkeerslichten voor voetgangers en fietsers; • stoppen bij een stopbord; • niet spelen op of bij de straat; • als voetganger op het voetpad of de berm blijven en langs de huizenkant stappen; • op het voetpad en de verhoogde berm fietsen tot 10 jaar; • goed kijken bij het oversteken. 9.1.2 De kleuters kennen het belang van een veilige voetgangers- of fietsuitrusting: fluorescerende kledij en fietshelm.	
4de jaar	9.1.1 De leerlingen kennen de betekenis van volgende verkeersregels en signalen: • hoe veilig oversteken als er geen voorzieningen zijn; • fietsen op het fietspad rechts in de rijrichting of het voetpad; • auditieve signalen: fietsbel, bel, tram, claxon; • fluitsignaal en armgebaren van een politieagent; • handgebaren van een gemachtigd opzichter; • bel- en lichtsignalen van hulpdiensten (brandweer, ambulance, politie); • waarschuwingssignalen op een spoorwegovergang: knipperende rode lichten en een belgeluid; • gevaarsborden waaronder A31 en A33; • voorrangsborden waaronder B5; • gebodsborden waaronder D1, D7, D10, D11; • verbodsborden waaronder C3, C11, C19; • aanwijsborden waaronder F49, F50. 9.1.2 De leerlingen kennen het belang van een veilige voetgangers- of fietsuitrusting: geen koptelefoon dragen.	

	9.1.3 De leerlingen kennen de verplichte minimale fietsuitrusting. 9.1.4 De leerlingen kunnen zich als voetganger en fietser op de openbare weg onder begeleiding verplaatsen en de verkeersregels en signalisaties naleven. 9.1.5 De leerlingen kunnen als voetganger en fietser anticiperen op risicovolle situaties in het verkeer: • de dode hoek; • voorrangsregels voor de tram en de bus; • voorrangsregels voor de hulpdiensten.	
6de jaar	9.1.1 De leerlingen kennen de betekenis van volgende verkeersregels en signalen: • voetgangers op het zebrapad hebben voorrang; • passagiers van een bus of tram hebben bij het uit- of instappen voorrang; • een bus, die de bushalte verlaat, heeft voorrang; • de algemene voorrangsregel 'voorrang van rechts'; • de wegmarkeringen: stopstreep, haaientanden, fietsoversteekplaats, fietsopstelvlak; • gevaarsborden waaronder A21, A41, A47; • voorrangsborden waaronder B1, B9, B11, B15a, B17, B19, B21; • gebodsborden waaronder D1a, D1b, D5; • verbodsborden waaronder C1, C31b; • aanwijsborden waaronder F14, F45, F111, F113; • onderborden betreffende fietsen en bromfietsen waaronder M2, M5bis.	
Gezonde levensstijl		
Kleuter	9.1.3 De kleuters weten dat ze in een noodsituatie meteen een volwassene moeten verwittigen. 9.1.4 De kleuters kunnen basis hygiëneregels uitvoeren. < bv. tanden poetsen en handen wassen >	
4de jaar	9.1.6 De leerlingen kennen het noodnummer 112. 9.1.7 De leerlingen kennen het belang van voldoende bewegen. 9.1.8 De leerlingen kennen het belang van gezonde voeding. 9.1.9 De leerlingen kennen het belang van een correcte lichaamshouding. 9.1.10 De leerlingen kunnen een noodoproep uitvoeren in een gesimuleerde situatie.	

6de jaar	9.1.2 De leerlingen kennen het effect van bewegen op gezondheid en mentaal welbevinden. 9.1.3 De leerlingen kennen de gevaren van genotsmiddelen. 9.1.4 De leerlingen kennen de voor- en nadelen van medicatie. 9.1.5 De leerlingen kunnen gevarenpictogrammen van materialen en substanties en veiligheidsvoorschriften naleven.	
Identiteit en respect		
Kleuter	9.1.5 De kleuters weten dat iedereen meetelt en uniek is, met eigen sterktes, talenten en voorkeuren. 9.1.6 De kleuters weten dat mensen kunnen verschillen in sekse, etniciteit, geloof, uiterlijk en geaardheid. 9.1.7 De kleuters kunnen respectvol omgaan met verschillen tussen mensen in hun omgeving en op school. 9.1.8 De kleuters kunnen gelijkenissen benoemen tussen mensen. 9.1.9 De kleuters kunnen hun noden en fysieke en morele grenzen kenbaar maken.	
4de jaar	9.1.11 De leerlingen kennen de volgende begrippen: racisme, discriminatie en diversiteit. 9.1.12 De leerlingen weten hoe racisme en discriminatie mensen schaadt. 9.1.13 De leerlingen weten dat persoonlijke identiteit een gelaagd en dynamisch karakter heeft. 9.1.14 De leerlingen weten dat het belangrijk is om de eigen grenzen aan te geven en te bewaken en om de grenzen van anderen te respecteren. 9.1.15 De leerlingen kunnen positieve en negatieve manieren van omgaan met diversiteit herkennen. 9.1.16 De leerlingen kunnen incidenten van racisme en discriminatie aangeven aan een verantwoordelijke volwassene.	

6de jaar	9.1.6 De leerlingen kennen de Belgische federale staatstructuur met drie gemeenschappen (Vlaams, Frans en Duitstalig) en drie gewesten (Vlaams, Waals en Brussels Hoofdstedelijk). Ze weten dat elk een eigen bestuur heeft waar beslissingen worden genomen. 9.1.7 De leerlingen kennen de volgende begrippen: het vooroordeel, de gelijkwaardigheid. 9.1.8 De leerlingen weten hoe racisme en discriminatie in de (sociale) media voorkomen. 9.1.9 De leerlingen weten dat collectieve identiteit een gelaagd en dynamisch karakter heeft. 9.1.10 De leerlingen kennen de erkende symbolen van de Vlaamse gemeenschap (feestdag, vlag, wapen, memoriaal en volkslied). 9.1.11 De leerlingen weten dat een seksuele relatie enkel kan opgebouwd worden met wederzijdse toestemming. 9.1.12 De leerlingen weten dat ze (seksueel) grensoverschrijdend gedrag moeten melden aan een verantwoordelijke volwassene. 9.1.13 De leerlingen kunnen illustreren hoe diversiteit het samenleven verrijkend en uitdagend maakt.	
Kinder- en mensenrechten		
Kleuter	/	
4de jaar	9.1.17 De leerlingen kennen hun voornaamste rechten en plichten onder het VN-kinderrechtenverdrag, waaronder recht op onderwijs; recht op privacy; recht op vrije tijd; recht op eigen identiteit; recht op veiligheid en bescherming. 9.1.18 De leerlingen weten dat volwassenen met de belangen van kinderen rekening moeten houden. 9.1.19 De leerlingen kunnen in hun eigen leefwereld herkennen hoe kinderrechten gewaarborgd of geschonden worden.	

6de jaar	9.1.14 De leerlingen kennen organisaties die zich inzetten voor kinder- en mensenrechten. 9.1.15 De leerlingen weten wat de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens is. 9.1.16 De leerlingen weten hoe mensenrechten en kinderrechten zich tot elkaar verhouden. < bv. kinderen hebben geen stemrecht > 9.1.17 De leerlingen kunnen illustreren hoe kinder- en mensenrechten in de maatschappij geschonden worden en hoe mensen voor deze rechten strijd voeren.	

9.2 Leren Leren		Woordenschat (richtinggevend)
Kleuter	9.2.1 De kleuters kunnen zich in eenvoudige taal uitdrukken over leren. 9.2.2 De kleuters kunnen cognitieve leerstrategieën inzetten om informatie te verwerken. < bv. combineren van woord en beeld, oefenen > 9.2.3 De kleuters kunnen metacognitieve strategieën inzetten: • doelen stellen en een plan opmaken; • een leeractiviteit stapsgewijs uitvoeren en monitoren; • het resultaat van een leeractiviteit evalueren en erover reflecteren.	denken, weten, vergeten doelen, plannen
4de jaar	9.2.1 De leerlingen kennen cognitieve leerstrategieën om kennis actief en gespreid in de tijd in te oefenen. < bv. gespreid herhalen, kennis ophalen, voorspellen > 9.2.2 De leerlingen kunnen aangereikte en aangeleerde cognitieve leerstrategieën functioneel inzetten. < bv. generatieve leerstrategieën zoals schema's maken, zelftoetsen > 9.2.3 De leerlingen kunnen een leeromgeving optimaal organiseren in functie van de leeractiviteit en het leerdoel. < bv. een prikkelarme ruimte, gepaste leermiddelen >	
6de jaar	9.2.1 De leerlingen kennen de vereenvoudigde werking van het brein: de rol van voorkennis en oefening, informatie opnemen en verwerken, kennis opslaan en ophalen.	

	9.2.2 De leerlingen kennen cognitieve leerstrategieën om informatie actief te verwerken. < bv. concept mapping, gespreid herhalen, actief ophalen, leerstof uitleggen aan zichzelf of iemand anders, zichzelf vragen stellen over de leerstof > 9.2.3 De leerlingen kennen de verschillende fasen in een leerproces: een voorbereidende fase, een uitvoerende fase, een reflectiefase. 9.2.4 De leerlingen kunnen aangeleerde en ingeoefende cognitieve leerstrategieën inzetten, rekening houdend met hun voorkennis. 9.2.5 De leerlingen kunnen een leeromgeving en zichzelf organiseren in functie van de leeractiviteit en het leerdoel. < bv. betrouwbare bronnen, aandacht, doorzettingsvermogen, gepaste hulp > 9.2.6 De leerlingen kunnen bij een leeractiviteit de door de leerkracht aangereikte en aangeleerde metacognitieve strategieën inzetten: • realistische korte-termijn-doelen stellen en een plan opmaken; • de uitvoering ervan monitoren; • het resultaat ervan evalueren en erover reflecteren. 9.2.7 De leerlingen kunnen bij het uitvoeren van een leeractiviteit reflecteren over de ingezette cognitieve, metacognitieve en motivationele strategieën. 9.2.8 De leerlingen kunnen bij het uitvoeren van een leeractiviteit reflecteren over aspecten met betrekking tot de motivatie voor het eigen leerproces. < bv: persoonlijke betekenis en waarde van (het doel van) de leeractiviteit, leeropvatting, (uitgestelde) zelfbekrachtiging, verklaringen voor leerprestaties >	leerstrategieën kennisschema doelen, plannen

9.3 Leerondersteunende vaardigheden		Woordenschat (richtinggevend)
Veiligheid		
Kleuter	9.3.1 De kleuters kennen een ruime woordenschat en diverse strategieën om emoties te herkennen, te uiten, te benoemen en erop te reageren. 9.3.2 De kleuters kunnen een aangewezen volwassene hulp vragen of aanspreken wanneer nodig.	

	9.3.3 De kleuters kunnen volgens de klas- en schoolafspraken: • zelfstandig en samen werken en spelen; • sociale formules hanteren, waaronder groeten, uitnodigen om mee te doen en bedanken.	
4de jaar	9.3.1 De leerlingen kunnen onenigheid oplossen zonder fysiek geweld.	
6de jaar	9.3.1 De leerlingen weten hoe gepast te reageren op plagen en pesten. 9.3.2 De leerlingen weten hoe te interageren in balans met eigenwaarde en de grenzen van anderen.	
Verantwoordelijkheid opnemen om tot optimaal leren te komen		
Kleuter	9.3.4 De kleuters kunnen volgens de klas- en schoolafspraken vragen stellen en beantwoorden. 9.3.5 De kleuters kunnen hun beurt afwachten. 9.3.6 De kleuters kunnen spreken en stil zijn wanneer het past.	
4de jaar	9.3.2 De leerlingen kunnen zelfstandig, in duo en in groep werken zonder storend gedrag te vertonen. 9.3.3 De leerlingen kunnen aangeven wat begrepen is en wat onduidelijk is. 9.3.4 De leerlingen kunnen frustratie of onzekerheid uiten op een constructieve manier. 9.3.5 De leerlingen kunnen luisteren naar wat de ander zegt en adequaat reageren.	
6de jaar	9.3.3 De leerlingen kunnen doorzettingsvermogen tonen om een opdracht tot een goed einde te brengen, ook als het moeilijk wordt. 9.3.4 De leerlingen kunnen positief en met vertrouwen communiceren met leeftijdsgenoten en volwassenen. 9.3.5 De leerlingen kunnen een toegewezen rol binnen een groepswerk doelgericht invullen.	

10. FRANS

10.1 Luisteren	
Technisch luisteren	
Kleuter	/
4de jaar	/
6de jaar	10.1.1 De leerlingen kunnen de aangeleerde woorden en structuren bij het luisteren decoderen.
Luisteren met begrip	
Kleuter	/
4de jaar	/
6de jaar	10.1.2 De leerlingen kunnen een beluisterde zin van een 6 à 8 aangeleerde woorden vlot begrijpen. 10.1.3 De leerlingen kunnen beluisterde teksten begrijpen door het onderwerp te herkennen. 10.1.4 De leerlingen kunnen beluisterde teksten begrijpen door de gedachtegang te herkennen. 10.1.5 De leerlingen kunnen beluisterde teksten begrijpen door specifieke informatie te herkennen. 10.1.6 De leerlingen kunnen beluisterde zinnen van een 6 à 8 woorden vlot naar het Nederlands vertalen.

10.2 Lezen	
Technisch lezen	
Kleuter	/
4de jaar	/
6de jaar	10.2.1 De leerlingen kunnen de aangeleerde woorden en woordvormen bij het lezen decoderen.

Lezen met begrip	
Kleuter	/
4de jaar	/
6de jaar	10.2.2 De leerlingen kunnen een gelezen zin van 6 à 8 aangeleerde woorden vlot begrijpen. 10.2.3 De leerlingen kunnen gelezen teksten begrijpen door het onderwerp te herkennen. 10.2.4 De leerlingen kunnen gelezen teksten begrijpen door de gedachtegang te herkennen. 10.2.5 De leerlingen kunnen gelezen teksten begrijpen door specifieke informatie te herkennen. 10.2.6 De leerlingen kunnen gelezen zinnen van een 6 à 8 woorden vlot naar het Nederlands vertalen.

10.3 Spreken	
Herhalend spreken	
Kleuter	/
4de jaar	/
6de jaar	10.3.1 De leerlingen kunnen een tweemaal beluisterde zin van 5 à 7 aangeleerde woorden na 1 à 2 seconden vlot nazeggen als bevestiging van begrip en automatisering. 10.3.2 De leerlingen kunnen geschreven zinnen van elk 6 à 8 aangeleerde woorden vlot luidop lezen.
Bewerkend spreken op zinsniveau	
Kleuter	/
4de jaar	/
6de jaar	10.3.3 De leerlingen kunnen vanuit een context zinnen vormen vanuit opgegeven woorden. 10.3.4 De leerlingen kunnen zinnen vormen met aanpassing van opgegeven woorden (genus, getal, persoonsvorm).

	10.3.5 De leerlingen kunnen zinnen omvormen van bevestigend naar ontkennend en omgekeerd. 10.3.6 De leerlingen kunnen zinnen omvormen qua tijden – tegenwoordige tijd (indicatif présent), verleden tijd (passé composé), nabije toekomst (futur proche). 10.3.7 De leerlingen kunnen beluisterde of gelezen Nederlandse zinnen van een 3 à 5 woorden vlot mondeling naar het Frans vertalen.
Bewerkend spreken vanuit een context	
Kleuter	/
4de jaar	/
6de jaar	10.3.8 De leerlingen kunnen met een vorm van ondersteuning de gegevens van een tekst mondeling opsommen. 10.3.9 De leerlingen kunnen met een vorm van ondersteuning de inhoud van een tekst mondeling beschrijven. 10.3.10 De leerlingen kunnen zinnen vormen op basis van een afbeelding of uitbeelding.

10.4 Mondeling interageren	
Mondeling vragen stellen op zinsniveau	
Kleuter	/
4de jaar	/
6de jaar	10.4.1 De leerlingen kunnen ja-neevragen stellen. 10.4.2 De leerlingen kunnen een vraag met een vragend voornaamwoord of met een vragend bijwoord stellen.
Mondeling antwoorden geven op zinsniveau	
Kleuter	/
4de jaar	/

6de jaar	10.4.3 De leerlingen kunnen op een ja-neevraag met een zin bevestigend antwoorden. 10.4.4 De leerlingen kunnen op een ja-neevraag ontkennend antwoorden met gebruik van een bijwoord van ontkenning. 10.4.5 De leerlingen kunnen op een vraag met een vragend voornaamwoord of vragend bijwoord passend antwoorden.
Een mondeling gesprek voeren vanuit een context	
Kleuter	/
4de jaar	/
6de jaar	10.4.6. De leerlingen kunnen deelnemen aan een gesprek door vragen, antwoorden en uitspraken te begrijpen, erop te reageren, zelf vragen te stellen, antwoorden te geven en uitspraken te doen.

10.5 Schrijven	
Spellingsgericht schrijven	
Kleuter	/
4de jaar	/
6de jaar	10.5.1 De leerlingen kunnen de markeerders voor vrouwelijk en meervoud en de uitgangen van werkwoordsvormen correct schrijven.
Herhalend schrijven	
Kleuter	/
4de jaar	/
6de jaar	10.5.2 De leerlingen kunnen, na aandachtig lezen van een zin van 5 à 7 aangeleerde woorden, die zin uit het geheugen schrijven.
Bewerkend schrijven	
Kleuter	/

4de jaar	/
6de jaar	10.5.3 De leerlingen kunnen met een vorm van ondersteuning een tekst aanvullen of samenstellen. 10.5.4 De leerlingen kunnen met een vorm van ondersteuning een gebeurtenis, een verhaal, iets of iemand in de vorm van een opsomming beschrijven. 10.5.5 De leerlingen kunnen met een vorm van ondersteuning schriftelijk vragen stellen en informatie verstrekken. 10.5.6 De leerlingen kunnen met een vorm van ondersteuning beluisterde of gelezen Nederlandse zinnen van een 3 à 5 woorden vlot naar het Frans schriftelijk vertalen.

10.6 Woordenschat	
Kennis van woorden en lexicale structuren	
Kleuter	/
4de jaar	/
6de jaar	10.6.1 De leerlingen kennen de woorden en structuren vermeld in de woordenlijst Frans.
Toepassing van woorden en lexicale structuren	
Kleuter	/
4de jaar	/
6de jaar	10.6.2 De leerlingen kunnen bij het luisteren en lezen de woorden en structuren begrijpen vermeld in de woordenlijst Frans. 10.6.3 De leerlingen kunnen bij het spreken, mondeling interageren en schrijven de woorden en structuren gebruiken vermeld in de woordenlijst Frans.

10.7 Grammatica

Kennis van grammaticale termen	
Kleuter	/
4de jaar	/
6de jaar	10.7.1 De leerlingen kennen in het Nederlands de volgende voor het Frans relevante termen: • klank, klinker, medeklinker, uitspraak; • alfabet, letter, hoofdletter, kleine letter, trema, accent, koppelteken, apostrof, leesteken, punt, vraagteken, uitroepteken, komma, dubbele punt, spatie, aanhalingsteken, afkorting; • woord, lidwoord, zelfstandig naamwoord, bijvoeglijk naamwoord, voornaamwoord, werkwoord, bijwoord, enkelvoud, meervoud, mannelijk, vrouwelijk, stam, uitgang, persoon, persoonsvorm, infinitief, tijd, tegenwoordige tijd, verleden tijd, nabije toekomst; • zin, zinsdeel, onderwerp, persoonsvorm, woordgroep; • vervoegen, vervoeging, overeenkomen, overeenkomst.
Inzicht in grammaticale structuren	
Kleuter	/
4de jaar	/
6de jaar	10.7.2 De leerlingen kunnen in een tekst lidwoorden, zelfstandige naamwoorden, bijvoeglijke naamwoorden en werkwoorden aanduiden. 10.7.3 De leerlingen kunnen in een tekst woordvormen met de begrippen enkelvoud, meervoud, mannelijk en vrouwelijk verklaren. 10.7.4 De leerlingen kunnen in een tekst werkwoordsvormen met de begrippen infinitief, persoon, vervoeging, uitgang, tegenwoordige tijd, verleden tijd en nabije toekomst verklaren. 10.7.5 De leerlingen kunnen een beknopt grammaticaal overzicht op hun niveau raadplegen om een regel of de schrijfwijze van vormen terug te vinden, zoals meervouds-, genus- en werkwoordsvormen.
Toepassing van grammaticale structuren	
Kleuter	/

4de jaar	/
6de jaar	10.7.6 De leerlingen kunnen bij luisteren en lezen de volgende elementen functioneel inzetten: Morfologie ● getal en genus van lidwoorden, van zelfstandige en bijvoeglijke naamwoorden; ● persoonlijke voornaamwoorden: ○ als onderwerp; ○ als beklemtoonde vorm; ○ als lijdend voorwerp (enkel derde persoon). ● bijvoeglijk gebruikte aanwijzende, bezittelijke en vragende voornaamwoorden; ● werkwoordsvormen in de tegenwoordige tijd (indicatif présent), de verleden tijd (passé composé) en de nabije toekomst (futur proche). Syntaxis ● zinsbouw, onderwerp en persoonsvorm; ● lidwoorden: bepaald, onbepaald, deelaanduidend, samengetrokken, na een ontkenning en na een hoeveelheid; ● overeenkomst tussen: ○ lidwoord en zelfstandig naamwoord; ○ bijvoeglijk naamwoord en zelfstandig naamwoord; ○ onderwerp en persoonsvorm; ○ persoonlijk voornaamwoord en antecedent. ● mededelende en vragende zinnen, zowel bevestigend als ontkennend; ● vraagtypes: ○ intonatievraag; ○ est-ce que bij ja-neevragen; ○ inversievraag enkel idiomatisch (bv. Quel temps fait-il? Quelle heure est-il?). ● enkelvoudige en eenvoudig samengestelde zinnen. 10.7.7 De leerlingen kunnen bij spreken de voornoemde grammaticale elementen functioneel inzetten. 10.7.8 De leerlingen kunnen bij schrijven, met een vorm van ondersteuning, de voornoemde grammaticale elementen functioneel inzetten.

10.8 Cultuur	
De Franse taal	
Kleuter	/
4de jaar	/
6de jaar	10.8.1 De leerlingen kunnen de Franse taal als wereldtaal in een breed geografisch geheel plaatsen. 10.8.2 De leerlingen kunnen de Franse taal, als officiële taal van België, als een structureel deel van de samenleving zien.
De francofone cultuur	
Kleuter	/
4de jaar	/
6de jaar	10.8.3 De leerlingen kennen een aantal diverse en markante inhouden (personen, gebeurtenissen, plaatsen, objecten) uit de francofone cultuur: geschiedenis, kunst, maatschappij, volkse en culinaire tradities.

10.9 Strategieën	
Strategieën voor teksten met aangeleerde woorden	
Kleuter	/
4de jaar	/
6de jaar	10.9.1 De leerlingen kunnen voor teksten met aangeleerde woorden voor zover nodig strategieën inzetten. < bv. visuele elementen gebruiken zoals lichaamstaal of afbeeldingen, vragen om te vertalen, trager te spreken, te herhalen >
Bijkomende strategieën voor teksten met nog niet aangeleerde woorden	
Kleuter	/

4de jaar	/
6de jaar	10.9.2 De leerlingen kunnen voor teksten met nog niet aangeleerde woorden voor zover nodig bijkomende strategieën inzetten: • een woordenlijst of woordenboek raadplegen; • de vermoedelijke betekenis van transparante woorden afleiden uit de context; • in een vlotte luister- of leestekst bedoeld voor hun niveau, de vermoedelijke betekenis van nog niet aangeleerde, niet-transparante woorden afleiden uit de context, op voorwaarde dat de ratio van die woorden niet hoger is dan 2 %.

Woordenlijst Frans

Deze woordenlijst Frans omvat de woorden die leerlingen als minimumdoel op het einde van het basisonderwijs actief en in zinsverband moeten kunnen gebruiken.

De lijst volgt de notionele indeling van het Drempelniveau (Van Ek & Trim, 1998). Die indeling in woordvelden weerspiegelt de communicatieve behoeften van beginnende taalleerders. De keuze van de woorden is gebaseerd op het criterium van beschikbaarheid (*availability* of *disponibility*) voor de communicatieve behoeften op het A1-niveau van het *Europees Referentiekader voor Moderne Vreemde Talen* (ERK), toegespitst op onze doelgroep.

Alle woorden van de *Gemeenschappelijke actieve woordenlijst Frans basisonderwijs* (GAW) van drie onderwijsnetten zijn opgenomen in de woordenlijst Frans. Daarnaast zijn er een aantal hoogfrequente algemene woorden en nuttige woorden voor de klaspraktijk toegevoegd. Soms worden dezelfde woorden in meer dan één woordveld vermeld.

Voor de spelling worden de aanbevelingen van 1990 gevolgd (Rectifications de l'orthographe), zoals die ook prioritair worden onderwezen in het onderwijs van de Franse Gemeenschap van België.

De onderdelen weerspiegelen geenszins een volgorde of een groepering voor het onderwijs. Communicatieve situaties die in het onderwijs aan bod komen, hebben woorden uit meerdere woordvelden nodig. Woorden worden ook nooit "op zich" geleerd, maar steeds in zinsverband en in context.

Zoals in de GAW staan rechts van sommige woorden structuren en voorbeeldzinnen. Structuren met voorzetsels, zoals *au printemps, à vélo, penser à, avoir envie de* horen tot de te kennen leerstof. Dit geldt ook voor een frequente werkwoordsvorm als *voudrais.* Bij een aantal woorden zoals voorzetsels, bijwoorden en onbepaalde voornaamwoorden, staan voorbeeldzinnen om het communicatief gebruik ervan te verduidelijken.

Deze lijst sluit niet uit dat leerlingen nog andere woorden leren, maar de toevoeging van veel bijkomende en niet-frequente woorden kan tot overbelasting leiden en tot het risico dat leerlingen het vak Frans vooral gaan zien als “woordjes leren”.

Conventies:

- (m.) mannelijk - (v.) vrouwelijk
- (j’h) (l’h) wijst op de stomme h (un hôpital > l’hôpital; habiter > j’habite).
- Binnen een blokje zijn woorden soms alfabetisch soms semantisch geordend.
- Een woord tussen haakjes is vervangbaar door een ander. Bv. avec (moi).
- Er wordt geen spatie voor een vraag- of uitroepteken geplaatst. In Frankrijk is hier een halve spatie gebruikelijk (l’espace fine insécable), maar dat geldt niet in andere landen zoals Canada of Zwitserland. In Franstalig België is de spatie niet toegelaten in administratieve en commerciële documenten (norm NBN Z01-002). Tekstverwerking plaatst die spatie soms automatisch, maar dan te breed voor de eigenlijke Franse norm van de Imprimerie Nationale.

Verwijzing

Van Ek, J. A., & Trim, J. L. M. (1998). *Threshold level 1990*. Council of Europe.

Overzicht

1 Algemene noties

1.1 Bestaan

1.2 Ruimte

1.3 Tijd

1.3.1 Tijdsindeling

1.3.2 Tijdsverloop

1.4 Hoeveelheid

1.4.1 Telwoorden

1.4.2 Maten

1.4.3 Voornaamwoorden en bijwoorden van hoeveelheid

1.5 Kwaliteit

1.5.1 Waarneming

1.5.2 Waardering

1.6 Relaties

1.7 Deixis

2 Specifieke noties

2.1 Persoon

2.1.1 Persoonsgegevens

2.1.2 Familie

2.1.3 Uiterlijke kenmerken

2.1.4 Persoonlijkheid, wil en gevoelens

2.2 Huis en thuis, omgeving
2.2.1 Huis
2.2.2 Streek en land
2.2.3 Flora en fauna
2.3 Dagelijks leven
2.3.1 Thuis
2.3.2 Op het werk
2.4 Vrijetijdsbesteding
2.4.1 Spel en sport
2.4.2 Andere vormen
2.5 Verplaatsingen
2.5.1 Bewegingen
2.5.2 Transportmiddelen
2.5.3 Verkeer
2.6 Relaties met anderen
2.6.1 Relatievormen
2.6.2 Interactievormen
2.7 Lichaam en gezondheid
2.7.1 Lichaamsdelen
2.7.2 Gezondheid

2.8 Onderwijs

2.9 Winkelen

2.9.1 Winkelfaciliteiten

2.9.2 Kleding

2.10 Eten en drinken

2.10.1 Maaltijden

2.10.2 Voeding

2.10.3 Drank

2.11 Diensten

2.12 Taal

2.13 Weer

1 Algemene noties

1.1 Bestaan

être	*zijn*	
il y a	*er is, er ligt, er staat*	Il y a un livre sur la table.

qui?	*wie?*	Qui est là?
quoi?	*wat?*	On mange quoi?
qu'est-ce que?	*wat?*	Qu'est-ce que tu vois?
quel, quelle?	*welk? wat voor?*	C'est quel mot? Quel est ce mot?
quel! quelle!	*wat een! wat voor een!*	Quel jardin! Quelle fête!

une personne	*een persoon*	Qui est cette personne?
une chose	*een ding*	Quel est le mot pour cette chose?
quelqu'un	*iemand*	Il y a quelqu'un en classe?
quelque chose	*iets*	Tu entends quelque chose?

voici (un euro)	*ziehier, hier is (een euro)*
voilà (le bus)	*ziedaar, daar is (de bus)*

oui	*ja*
non	*nee*

ne ... pas	*niet, geen*	Il n’y a pas de lait.
ne ... plus	*niet meer, geen meer*	Il n’y a plus de pain.
ne ... personne	*niemand*	Il n’y a personne en classe.
ne ... rien	*niets*	Je n’entends rien.
ne … jamais	*nooit*	Il n’y a jamais de sucre.

1.2 Ruimte

où?	*waar?*
ici	*hier*

là	*daar*

droit, droite	*rechts, rechter-*	Tu as mal à ta main droite?
gauche, gauche	*links, linker-*	Mon pied gauche fait mal.
à droite	*rechts, rechtsaf, naar rechts*	Prenez la porte à droite.
à gauche	*links, linksaf, naar links*	Le magasin est à gauche.
tout droit	*rechtdoor*	Allez tout droit.

à (Dinant)	*te, in (Dinant)*
dans (la classe)	*in (de klas)*
devant (le tableau)	*voor (het bord)*
derrière (la table)	*achter (de tafel)*
en (Belgique)	*in (België)*
sur (le bureau)	*op (het bureau)*
sous (le cahier)	*onder (het schrift)*

contre (la porte)	*tegen (de deur)*
entre (la porte et la fenêtre)	*tussen (de deur en het raam)*

à côté de (l'école)	*naast (de school)*
près de (l'école)	*dichtbij (de school)*
loin de (l'école)	*ver van (de school)*

un coin	*een hoek*
un mètre	*een meter*
un kilomètre	*een kilometer*

court, courte	*kort*
long, longue	*lang*

1.3 Tijd

1.3.1 Tijdsindeling

quand?	*wanneer?*	
le temps	*de tijd*	Je n'ai pas le temps maintenant.

un an	*een jaar*	Karen a 12 ans.
une année	*een jaar (periode, duur)*	Il y a douze mois dans l'année.

le printemps	*de lente*	Nous sommes au printemps.
l'été (m.)	*de zomer*	Les grandes vacances sont en été.
l'automne (m.)	*de herfst*	Il pleut souvent en automne.
l'hiver (m.)	*de winter*	Il neige parfois en hiver.

un mois	*een maand*	Le mois de janvier commence.
janvier (m.)	*januari*	La fête est au mois de mars.
février (m.)	*februari*	On part en vacances en juillet.
mars (m.)	*maart*	

avril (m.)	*april*
mai (m.)	*mei*
juin (m.)	*juni*
juillet (m.)	*juli*
aout (m.)	*augustus*
septembre (m.)	*september*
octobre (m.)	*oktober*
novembre (m.)	*november*
décembre (m.)	*december*

une semaine	*een week*	
un weekend	*een weekend*	
un jour	*een dag*	On a trois jours de vacances.
une journée	*een dag (periode, duur)*	La journée est longue.
lundi (m.)	*maandag*	
mardi (m.)	*dinsdag*	

mercredi (m.)	*woensdag*
jeudi (m.)	*donderdag*
vendredi (m.)	*vrijdag*
samedi (m.)	*zaterdag*
dimanche (m.)	*zondag*

le matin	*de ochtend, 's ochtends*	Le matin, je me lève à 7 heures.
l'après-midi (m./v.)	*de namiddag, 's namiddags*	
le soir	*de avond, 's avonds*	
la nuit	*de nacht, 's nachts*	

une heure (l'h)	*een uur*	Quelle heure est-il? Il est 8 h 10.
une minute	*een minuut*	Il est 8 heures et demie.
une seconde	*een seconde*	C'est à quelle heure? C'est à 9 h.
midi	*middag (12 uur)*	Il est midi.

minuit	*middernacht*	C'est à minuit.

1.3.2 Tijdsverloop

une date	*een datum*	Quelle est la date?
aujourd'hui	*vandaag*	Aujourd'hui, nous sommes (le premier mai / le deux mai).
hier	*gisteren*	
demain	*morgen*	

un anniversaire	*een verjaardag*
le nouvel an	Nieuwjaar
le carnaval	carnaval

commencer	*beginnen*

continuer	*voortdoen, verderzetten*	
passer	*doorbrengen*	Je passe l'après-midi chez un copain.
arrêter	*stoppen*	
finir	*eindigen, gedaan zijn*	La leçon finit à 4 heures. Les vacances finissent le 31 aout. C'est fini.

d'abord	*eerst, vooreerst*
puis	*vervolgens, daarna, dan*
enfin	*eindelijk, ten slotte*

avant (la leçon)	*voor (de les)*
pendant (la leçon)	*tijdens (de les)*
après (la leçon)	*na (de les)*
jusqu'à (3 heures)	*tot (drie uur)*

tôt	*vroeg*	Il est encore tôt.

tard	*laat*	Il est déjà tard.
déjà	*al, reeds*	Il est déjà 16 heures.
presque	*bijna*	Il est presque midi.

une fois	*een keer*	Je dis la phrase deux fois.
maintenant	*nu*	Je peux entrer maintenant?
tout de suite	*onmiddellijk*	J'arrive tout de suite.
peut-être	*misschien*	Nous allons peut-être danser.
toujours	*altijd*	Il fait toujours froid ici.
souvent	*dikwijls, vaak*	Tu joues souvent au foot?
parfois	*soms*	Je joue parfois, mais pas souvent.
ne … jamais	*nooit*	Je ne bois jamais de coca.

1.4 Hoeveelheid

combien?	*hoeveel?*

combien de (stylos)?	*hoeveel (pennen)?*
compter	*tellen*

1.4.1 Telwoorden

De schrijfwijze van de telwoorden volgt de *Orthographe rectifiée*.

un, une	*één*
deux	*twee*
trois	*drie*
quatre	*vier*
cinq	*vijf*
six	*zes*
sept	*zeven*
huit	*acht*
neuf	*negen*
dix	*tien*

onze	*elf*
douze	*twaalf*
treize	*dertien*
quatorze	*veertien*
quinze	*vijftien*
seize	*zestien*
dix-sept	*zeventien*
dix-huit	*achttien*
dix-neuf	*negentien*

vingt	*twintig*
vingt-et-un	*éénentwintig*
vingt-deux	*tweeëntwintig*
trente	*dertig*
trente-et-un	*éénendertig*
trente-deux	*tweeëndertig*

quarante	*veertig*
cinquante	*vijftig*
soixante	*zestig*
septante	*zeventig*
quatre-vingts	*tachtig*
nonante	*negentig*

cent	*honderd*
deux-cents	*tweehonderd*
mille	*duizend*
deux-mille	*tweeduizend*

un zéro	*een nul*
un million	*een miljoen*

premier, première	*eerste*	Janvier est le premier mois de l'année.

deuxième	*tweede*	
troisième	*derde*	
quatrième	*vierde*	
cinquième	*vijfde*	
dernier, dernière	*laatste*	Le dernier bus est à 23 heures.

1.4.2 Maten

un kilo	een kilo	Il y a trois kilos de poires.
un gramme	een gram	Je voudrais 250 grammes de fromage.
un litre	een liter	Je prends une bouteille d'un litre.
demi, demie	half	Pour moi, un demi-litre.

1.4.3 Voornaamwoorden en bijwoorden van hoeveelheid

beaucoup	*veel*
beaucoup de (fleurs)	*veel (bloemen)*

peu	*weinig*
peu de (livres)	*weinig (boeken)*

chaque, chaque	*elk*	Je dois lire chaque mot?
quelques	*enkele*	Lis d'abord quelques mots.
tout	*alles*	Je ne comprends pas encore tout.
tout le monde	*iedereen*	Tout le monde peut venir à la fête.

encore	*nog*	Il y a encore du pain?
ne ... plus	*niet meer, geen meer*	Non, il n'y a plus de pain.
assez	*genoeg*	Merci! J'ai assez mangé.
assez (de chaises)	*genoeg (stoelen)*	Il n'y a pas assez de chaises.
trop	*te, te veel*	Pas trop vite, s'il vous plait!
trop (de tables)	*te, te veel (tafels)*	Il y a trop de tables.
presque	*bijna*	Il y a presque cent personnes.

1.5 Kwaliteit

1.5.1 Waarneming

Attention!	*Opgelet! Let op!*	
faire attention (à)	*opletten, oppassen (voor)*	Fais attention au tram!

entendre	*horen*	
écouter	*luisteren (naar)*	Nous écoutons une chanson.
montrer	*tonen*	
regarder	*kijken (naar)*	Tu regardes quel film?
voir	*zien*	

une couleur	*een kleur*
blanc, blanche	*wit*
bleu, bleue	*blauw*
blond, blonde	*blond*

brun, brune	*bruin*
gris, grise	*grijs*
jaune, jaune	*geel*
mauve, mauve	*paars*
noir, noire	*zwart*
orange, orange	*oranje*
rose, rose	*roze*
rouge, rouge	*rood*
roux, rousse	*ros, rossig*
vert, verte	*groen*

1.5.2 Waardering

bien	*goed*	Ça va bien?
mal	*slecht*	Non, ça va mal.
très (grand)	*heel, zeer (groot)*	Le bureau n'est pas très grand.

vite	*snel*	Faites vite, on a peu de temps.

bon, bonne	*goed*
beau, belle	*mooi*
joli, jolie	*mooi*
fort, forte	*sterk*
mauvais, mauvaise	*slecht, verkeerd, niet goed*

nouveau, nouvelle	*nieuw*
vieux, vieille	*oud*

grand, grande	*groot*
petit, petite	*klein*

facile, facile	*makkelijk*
difficile, difficile	*moeilijk*

chaud, chaude	*warm*	Le thé est encore trop chaud.
froid, froide	*koud*	La soupe est déjà froide.

chouette, chouette	*tof*
formidable, formidable	*geweldig*
intéressant, intéressante	*interessant*
super, super	*super, geweldig*

1.6 Relaties

avoir	*hebben*

comment?	*hoe? hoezo?*

pourquoi?	*waarom?*

(toi) et (moi)	*(jij) en (ik)*
(toi) ou (moi)	*(jij) of (ik)*
avec (moi)	*met (mij)*
pour (toi)	*voor (jou)*
sans (toi)	*zonder (jou)*
chez (un ami)	*bij (een vriend)*

alors	*daarom, welnu, dan*	Il neige! Alors, faites attention!
aussi	*ook*	Je viens aussi.
donc	*dus*	Il n'y a pas de bus, donc on va à pied.
mais	*maar*	Il fait beau, mais froid.

plus (vite)	*meer (snel = sneller)*	Nous allons plus vite en métro.
moins (vite)	*minder (snel)*	Ça va moins vite en bus.

comme	*zoals*	Amir est petit comme sa sœur.
mieux	*beter*	Ça va déjà mieux?

même, même	*zelfde*	Ces enfants ont le même âge.
autre, autre	*ander*	C'est une autre couleur.

pour (travailler)	*om te (werken)*	On est ici pour travailler.
parce que	*omdat*	Je porte un pull parce qu'il fait froid.
quand	*wanneer*	Je porte un short quand il fait chaud.
si	*indien*	Si tu veux, on joue au foot.

1.7 Deixis

De bepaalde en onbepaalde lidwoorden.	le, la, l', les un, une, des
De persoonlijke voornaamwoorden als onderwerp.	je, tu, il, elle, on nous, vous, ils, elles

De persoonlijke voornaamwoorden als lijdend voorwerp (enkel derde persoon).	le, la, l', les
De beklemtoonde persoonlijke voornaamwoorden.	(avec) moi, toi, lui, elle (pour) nous, vous, eux, elles Moi, je suis Aïsha. Lui, c'est Geert.
De vormen van het bijvoeglijk bezittelijk voornaamwoord.	mon, ton, son ma, ta, sa mes, tes, ses notre, votre, leur nos, vos, leurs
De vormen van het bijvoeglijk aanwijzend voornaamwoord.	ce, cet, cette, ces
Het betrekkelijk voornaamwoord qui.	J'entends Ali qui chante. C'est Maryse qui est malade?

2 Specifieke noties

2.1 Persoon

2.1.1 Persoonsgegevens

Dit onderdeel van het Drempelniveau omvat de gebruikelijke gegevens voor identificatie: naam, adres, telefoon, leeftijd, geslacht, nationaliteit.

un nom	*een naam*	Quel est ton nom?
un prénom	*een voornaam*	C'est comment, ton prénom?
s'appeler	*heten*	Comment tu t'appelles? Moi, je m'appelle Liesbeth. Cette fille s'appelle Edith.

habiter (j'h)	*wonen*	Tu habites où?
une adresse	*een adres*	Quelle est ton adresse?
une rue	*een straat*	J'habite rue de l'École, numéro 2.
une avenue	*een laan*	
une place	*een plein*	

un numéro	*een nummer*	Mon adresse est place Napoléon, numéro 13.

un téléphone	*een telefoon*	
un numéro de téléphone	*een telefoonnummer*	Quel est ton numéro de téléphone?
un GSM	*een gsm*	Le numéro de mon (GSM) est le ...
un portable	*een gsm, smartphone*	
un mobile	*een smartphone*	
un e-mail	*een e-mail*	Quelle est ton adresse e-mail?

un âge	*een leeftijd*	Tu as quel âge?
avoir (11) ans	*(11) jaar oud zijn*	J'ai (11) ans.

un homme (l'h)	*een man*	Le directeur est un homme.
un monsieur	*een heer*	Qui est ce monsieur? C'est Jo Duval.
Monsieur (aanspr.)	*Mijnheer*	Bonjour, Monsieur Duval.

une femme	*een vrouw*	Le directeur est une femme.
une dame	*een dame*	Qui est cette dame? C'est Bila Demir.
Madame (aanspr.)	*Mevrouw*	Bonjour, Madame Demir.
Mademoiselle (aanspr.)	*Juffrouw*	Bonjour, Mademoiselle Aziz.

un garçon	*een jongen*
une fille	*een meisje*
un enfant	*een kind*
un bébé	*een baby*

un Belge	*een Belg*	Je suis Belge.
une Belge	*een Belgische*	Elle est Belge.
un Français	*een Fransman*	Vous êtes Français?
une Française	*een Franse*	Madame Wins est Française.

2.1.2 Familie

une famille	*een familie*
un père	*een vader*
un papa	*een papa*
une mère	*een moeder*
une maman	*een mama*
des parents (m.)	*ouders*

un frère	*een broer*
une sœur	*een zus*
un fils	*een zoon*
une fille	*een dochter*

un grand-père	*een grootvader*
une grand-mère	*een grootmoeder*

des grands-parents (m.)	*grootouders*

un oncle	*een oom*
une tante	*een tante*

2.1.3 Uiterlijke kenmerken

grand, grande	*groot*
petit, petite	*klein*
beau, belle	*mooi*
joli, jolie	*mooi*

avoir les cheveux (noirs)	*(zwart) haar hebben*	Kerim a les cheveux noirs.
avoir les cheveux courts	*kort haar hebben*	
avoir les cheveux longs	*lang haar hebben*	

avoir les yeux (bleus)	*(blauwe) ogen hebben*	Ellen a les yeux bleus.

des lunettes (v.)	*een bril*	Suzy porte des lunettes.

2.1.4 Persoonlijkheid, wil en gevoelens

gentil, gentille	*lief, vriendelijk*
sympa, sympa	*sympathiek*
méchant, méchante	*stout, boosaardig*

content, contente	*blij, tevreden*
amoureux, amoureuse	*verliefd*
heureux, heureuse	*gelukkig*
malheureux, malheureuse	*ongelukkig*
triste, triste	*droevig*

avoir peur de	*bang zijn voor, schrik hebben van*	J'ai peur de ce chien.

aimer	*houden van*	
aimer (lire)	*graag (lezen)*	
avoir envie de	*zin hebben in*	J'ai envie de chocolat.
vouloir	*willen*	Tu voudrais une glace? Oui, je voudrais bien.
pouvoir	*kunnen, mogen*	
devoir	*moeten*	
il faut (partir)	*je moet / men moet / we moeten (vertrekken)*	

2.2 Huis en thuis, omgeving

2.2.1 Huis

une maison	*een huis*	Nous habitons une maison à Bruges.
un appartement	*een appartement, flat*	L'appartement est à quel étage?

un étage	*een verdieping*	Il est au premier étage.

une porte	*een deur*
une fenêtre	*een raam*

une chambre	*een kamer*	
une cuisine	*een keuken*	
un garage	*een garage*	
un jardin	*een tuin*	
un living	*een woonkamer*	
une salle de bains	*een badkamer*	
une douche	*een douche*	
des toilettes (v.)	*een toilet, wc*	Où sont les toilettes, s.v.p.? Je peux aller aux toilettes?

une armoire	*een kast*
un banc	*een bank*

un bureau	*een bureau*
une table	*een tafel*
une chaise	*een stoel*
un fauteuil	*een zetel*
un lit	*een bed*

une lampe	*een lamp*
un ordinateur	*een computer*
un portable	*een laptop*
une radio	*een radio*
une télé	*een tv*

2.2.2 Streek en land

un village	*een dorp*	
une ville	*een stad*	Tu aimes habiter en ville?

un pays	*een land*	
la Belgique	*België*	Mons est une ville en Belgique.
la France	*Frankrijk*	Ma tante habite en France.
la Flandre	*Vlaanderen*	
la Wallonie	*Wallonië*	
l'Europe (v.)	*Europa*	

la campagne	*het platteland*	Nous habitons à la campagne.
l'eau (v.)	*het water*	La maison est près de l'eau.
la mer	*de zee*	On passe nos vacances à la mer.
un bois	*een bos*	
une montagne	*een berg*	

2.2.3 Flora en fauna

la nature	*de natuur*

un arbre	*een boom*
une feuille	*een blad*
une fleur	*een bloem*

un animal	*een dier*
un oiseau	*een vogel*
un poisson	*een vis*

un chat	*een kat*
un chien	*een hond*
un lapin	*een konijn*
un cochon	*een varken*
un cheval	*een paard*
une vache	*een koe*
un coq	*een haan*
une poule	*een kip*

2.3 Dagelijks leven

2.3.1 Thuis

se lever	*opstaan*
se laver	*zich wassen*
prendre une douche	*een douche nemen*
s'habiller	*zich aankleden*
prendre (un repas)	*(een maaltijd) nemen*
aller (au travail)	*(naar het werk) gaan*
dormir	*slapen*

2.3.2 Op het werk

travailler	*werken*
le travail	*het werk*
faire (un travail)	*(een werk) doen, maken*

2.4 Vrijetijdsbesteding

2.4.1 Spel en sport

un jeu	*een spel*	
jouer	*spelen*	jouer à la balle / au foot / aux cartes
s'amuser	*zich amuseren*	
gagner	*winnen*	

un sport	*een sport*	
faire du sport	*sporten, sport beoefenen*	
une balle	*een (kleine) bal*	
un ballon	*een (grote) bal*	
un ballon de foot	*een voetbal*	
un match	*een match*	jouer un match de foot

le basket	*het basketbal*	jouer au basket / faire du basket

le foot, le football	*het voetbal*	
la gym	*het turnen*	faire de la gym
le tennis	*het tennis*	jouer au tennis / faire du tennis
le vélo	*het fietsen*	faire du vélo

nager	*zwemmen*	

2.4.2 Andere vormen

se promener	*wandelen*	
une promenade	*een wandeling*	faire une promenade

la musique	*de muziek*	jouer de la musique
un piano	*een piano*	jouer du piano
une guitare	*een gitaar*	jouer de la guitare
une chanson	*een lied(je)*	
chanter	*zingen*	

danser	*dansen*

un film	*een film*
un cinéma	*een cinema, bioscoop*
la télé	*de tv*
un CD	*een cd*
un DVD	*een dvd*

les vacances (v.)	*de vakantie*	Nous sommes en vacances.
les vacances de Noël (v.)	*de kerstvakantie*	
les vacances de Pâques (v.)	*de paasvakantie*	
un voyage	*een reis*	
une valise	*een koffer, valies*	
une photo	*een foto*	

une fête	*een feest*	

2.5 Verplaatsingen

2.5.1 Bewegingen

aller	*gaan*	
On y va!	*We vertrekken!*	
sortir	*buitengaan*	
partir	*vertrekken, weggaan*	
passer	*langskomen, voorbijgaan*	Je peux passer chez toi à 3 h.
s'arrêter	*stilstaan, stoppen*	
attendre	*wachten (op)*	J'attends le bus.
courir	*lopen*	
tomber	*vallen*	
arriver	*komen, aankomen*	
venir	*komen*	

entrer	*binnenkomen*	
rester	*blijven*	
rentrer	*(terug) naar huis gaan, thuiskomen*	

une entrée	*een ingang*	
une sortie	*een uitgang*	

chercher	*zoeken*	
trouver	*vinden*	
donner	*geven*	
passer	*doorgeven*	Tu peux passer ton livre à Laïla?
prendre	*nemen*	
préparer	*voorbereiden, klaarmaken*	
mettre	*leggen, plaatsen, zetten*	
ouvrir	*openen, opendoen*	

fermer	*sluiten*

(aller) à (Paris)	*naar (Parijs gaan)*
(venir) de (Mons)	*van (Bergen komen)*

2.5.2 Transportmiddelen

un avion	*een vliegtuig*	Nous allons en avion.
un bateau	*een boot*	en bateau
une voiture	*een auto*	en voiture
un camion	*een vrachtwagen*	en camion

un bus	*een bus*	Je vais en bus.
un autobus	*een autobus*	en autobus
un métro	*een metro*	en métro
un train	*een trein*	en train
un tram	*een tram*	en tram

un vélo	*een fiets*	Hans va à vélo.
une moto	*een motor*	à / en moto

2.5.3 Verkeer

un carrefour	*een kruispunt*	
un rond-point	*een rotonde*	
un feu	*een verkeerslicht*	Attention au feu rouge!
des feux (m.)	*verkeerslichten*	Attention aux feux!

2.6 Relaties met anderen

2.6.1 Relatievormen

un ami	*een vriend*	
une amie	*een vriendin*	
un copain	*een vriend*	

une copine	*een vriendin*
un voisin	*een buurman*
une voisine	*een buurvrouw*

aimer	*houden van, liefhebben*	Roméo aime Juliette.
aider	*helpen*	

donner	*geven*	Tu donnes un cadeau à Emma?
un cadeau	*een cadeau, geschenk*	

2.6.2 Interactievormen

bonjour	*dag, goeiedag*
salut	*hallo, dag, hoi*
ça va (bien)?	*gaat het (goed)?*
comment ça va?	*hoe gaat het?*

pardon	*pardon, sorry*
excusez-moi	*excuseer mij, sorry*

merci	*dank je, dank u, bedankt*
merci beaucoup	*veel dank*
merci bien	*hartelijk bedankt*
d'accord	*akkoord*
de rien	*graag gedaan, zonder dank*

s'il vous plait? (s.v.p.)	*alstublieft? (bij vragen)*
s'il te plait? (s.t.p.)	*alsjeblief? (bij vragen)*

au revoir	*tot (weer)ziens*
à demain	*tot morgen*
à bientôt	*tot binnenkort*

Bravo!	*Bravo!*
Bon anniversaire!	*Gelukkige verjaardag!*
Bonne chance!	*Veel geluk!*
Joyeux Noël!	*Vrolijk kerstfeest!*
Bonne année!	*Gelukkig nieuwjaar!*

2.7 Lichaam en gezondheid

2.7.1 Lichaamsdelen

une tête	*een hoofd*
un cheveu	*een haar*
des cheveux (m.)	*haren*
un œil	*een oog*
des yeux (m.)	*ogen*
une oreille	*een oor*
un nez	*een neus*

une bouche	*een mond*
une dent	*een tand*

un bras	*een arm*
une main	*een hand*
un doigt	*een vinger*
une jambe	*een been*
un genou	*een knie*
un pied	*een voet*
un ventre	*een buik*
un dos	*een rug*

2.7.2 Gezondheid

la santé	*de gezondheid*
malade, malade	*ziek*

avoir mal	*pijn hebben*	J'ai mal au ventre. à la tête / aux dents

2.8 Onderwijs

une école	*een school*
une classe	*een klas*
un tableau	*een bord*

apprendre	*leren*
une leçon	*een les*
un exercice	*een oefening*
un devoir	*een huiswerk, huistaak*

un livre	*een boek*
un cahier	*een schrift*
une feuille	*een blad*

une page	*een bladzijde*
un stylo	*een pen*
un crayon	*een potlood*
une gomme	*een gom*

un ordinateur	*een computer*

un prof	*een leerkracht, leraar*
une prof	*een leerkracht, lerares*
un élève	*een leerling*
une élève	*een leerlinge*
un directeur	*een directeur*
une directrice	*een directeur, directrice*

2.9 Winkelen

2.9.1 Winkelfaciliteiten

une course	*een boodschap*
faire des courses	*boodschappen doen*

un magasin	*een winkel*
un marché	*een markt*
un supermarché	*een supermarkt*

ouvert	*open*
fermé	*gesloten*

vendre	*verkopen*
acheter	*kopen*
payer	*betalen*
la caisse	*de kassa*
un prix	*een prijs*
l’argent (m.)	*het geld*

un euro	*een euro*	Ça fait combien? Ça fait huit euros.
un (euro) cent	*een (euro)cent*	Uitspraak: /sɛnt/
un centime	*een centiem*	
une carte	*een kaart*	Je peux payer avec la carte?

2.9.2 Kleding

s'habiller	*zich aankleden*	
mettre (un T-shirt)	*(een T-shirt) aandoen*	Tu mets un short?
porter (un pull)	*(een trui) dragen*	Non, je vais porter un jean.
un vêtement	*een kledingstuk*	
des vêtements (m.)	*kleren*	

une chemise	*een hemd*	
un jean	*een jeans*	
une jupe	*een rok*	une jupe courte

un pantalon	*een (lange) broek*	
un pull	*een trui*	un pull long
un pyjama	*een pyjama*	
une robe	*een jurk*	
un short	*een short*	
un T-shirt	*een T-shirt*	
une veste	*een vest*	

une basket	*een sport-, basket(bal)schoen*
une botte	*een laars*
une chaussette	*een sok*
une chaussure	*een schoen*

2.10 Eten en drinken

2.10.1 Maaltijden

un repas	*een maaltijd*
un petit déjeuner	*een ontbijt*
un diner	*een middagmaal*
un souper	*een avondmaal*

mettre la table	*de tafel dekken*
une assiette	*een bord*
un couteau	*een mes*
une cuillère	*een lepel*
une fourchette	*een vork*

une tasse (de thé)	*een kopje (thee)*	Tu veux une tasse de thé?
une bouteille (d’eau)	*een fles (water)*	Achète une bouteille d’eau.
un verre (de coca)	*een glas (cola)*	

À table!	*Aan tafel!*

Bon appétit!	*Smakelijk!*
C'est bon!	*Het is lekker!*
Passe-moi (le pain).	*Geef me (het brood) door.*
Santé!	*Gezondheid!*

un menu	*een menu*
un restaurant	*een restaurant*

2.10.2 Voeding

avoir faim	*honger hebben*
manger	*eten*

un légume	*een groente*
une carotte	*een wortel*
un champignon	*een paddenstoel*

une pomme de terre	*een aardappel*
une salade	*een sla*
une tomate	*een tomaat*

un fruit	*een stuk fruit*
une banane	*een banaan*
un kiwi	*een kiwi*
une orange	*een sinaasappel*
une poire	*een peer*
une pomme	*een appel*

une baguette	*een stokbrood*
un croissant	*een croissant*
un pain	*een brood*
une tartine	*een boterham*

le chocolat	*de chocolade*	J'ai mangé du chocolat.
la confiture	*de jam*	J'ai pris de la confiture.
le sucre	*de suiker*	Il n'y a plus de sucre.

la viande	*het vlees*
la charcuterie	*de fijne vleeswaren*
le jambon	*de ham*
le poisson	*de vis*

le fromage	*de kaas*
le beurre	*de boter*
un œuf	*een ei*

des frites (v.)	*frieten*
la mayonnaise	*de mayonaise*
une pizza	*een pizza*

une sauce	*een saus*
la soupe	*de soep*
des spaghettis (m.)	*spaghetti*

un dessert	*een dessert*
une glace	*een ijsje*

2.10.3 Drank

avoir soif	*dorst hebben*
boire	*drinken*

l'eau (v.)	*het water*	Tu veux boire de l'eau?
le lait	*de melk*	Il y a encore du lait?
le vin	*de wijn*	Je ne bois pas de vin.

une bière	*een bier(tje)*

un coca	*een cola*
un jus de fruit(s)	*een fruitsap*
une limonade	*een limonade*
un café	*een koffie*
un chocolat (chaud)	*een (warme) chocolademelk*
un thé	*een thee*

2.11 Diensten

Dit onderdeel van het Drempelniveau omvat diensten zoals post, bank, communicatie, politie en hulpverlening. Voor de minimumdoelen worden enkel de volgende vermeld.

téléphoner (à)	*telefoneren (naar)*	
un appareil	*een toestel*	Allo? Qui est à l'appareil?
allo?	*hallo?*	Allo? Je peux parler à Micha?
surfer	*surfen*	
l'Internet (m.)	*het internet*	surfer sur (l')Internet
un agent (de police)	*een (politie)agent*	
un docteur	*een dokter*	
un médicament	*een geneesmiddel*	
un hôpital (l'h)	*een ziekenhuis*	

2.12 Taal

le néerlandais	*(het) Nederlands*

le français	*(het) Frans*
l'anglais (m.)	*(het) Engels*

un mot	*een woord*
une phrase	*een zin*
un texte	*een tekst*
un message	*een boodschap*
une histoire (l'h)	*een verhaal, geschiedenis*

comprendre	*begrijpen*	Pardon, je n'ai pas compris.
connaitre	*kennen*	Je ne connais pas cette adresse.
savoir	*kennen, weten*	Je ne sais pas où c'est.
penser (à)	*denken (aan)*	

dire	*zeggen*	Qu'est-ce que tu veux dire?
parler	*spreken*	Je ne parle pas français.

raconter	*vertellen*	Je peux raconter quelque chose?
demander	*vragen*	Je veux demander quelque chose.
une question	*een vraag*	J'ai une question.
une réponse	*een antwoord*	Je ne sais pas la réponse.
une faute	*een fout*	Il y a une faute dans l'exercice.

lire	*lezen*
écrire	*schrijven*
chatter	*chatten*

De volgende zinnetjes kunnen door leerlingen gebruikt worden, maar de vervoeging van de werkwoorden traduire en répéter is geen deel van de leerstof.	Vous pouvez traduire, s'il vous plait? Vous pouvez répéter? Vous pouvez parler moins vite? Je ne comprends pas. / Je n'ai pas compris. Je ne sais pas. Comment on dit … en français? Qu'est-ce que ... veut dire en néerlandais?

le temps	*het weer*	Quel temps fait-il?
le soleil	*de zon*	Il y a du soleil.
le vent	*de wind*	Il y a du vent.
la neige	*de sneeuw*	Il y a de la neige.

Il fait beau.	*Het is mooi weer.*
Il fait chaud.	*Het is warm.*
II fait mauvais.	*Het is slecht weer.*
Il fait froid.	*Het is koud.*

neiger	*sneeuwen*	Il neige. Il va neiger.
pleuvoir	*regenen*	Il pleut. Il va pleuvoir.
un parapluie	*een paraplu, regenscherm*	

Gezien om gevoegd te worden bij het decreet over het onderwijs XXXVI

Brussel,

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Matthias DIEPENDAELE

De Vlaamse minister van Onderwijs, Justitie en Werk,

Zuhal DEMIR

ADVIES VAN DE VLAAMSE TOEZICHTSCOMMISSIE VOOR DE VERWERKING VAN PERSOONSGEGEVENS

Vlaamse overheid

Vlaamse Toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens

Advies wetgeving VTC nr. 2026/012 van 13 januari 2026

over

tekst	Ontwerp van decreet
van	van de Vlaamse Regering
titel	over het onderwijs XXXVI
roepnaam	(decreet onderwijs XXXVI)
datum	zoals principieel goedgekeurd op 19 december 2025
trefwoorden	bewaartermijn; rechtvaardigingsgrond; gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijken

De Vlaamse Toezichtcommissie (hierna "de VTC");

Gelet op het decreet van 18 juli 2008 *betreffende het elektronische bestuurlijke gegevensverkeer* (hierna: "het e-govdecreet") inzonderheid artikel 10/4, §1;

Gelet op de Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 *betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG* (hierna AVG), inzonderheid artikel 36, 4, artikel 57, 1, c) en artikel 58, 3;

Gelet op de wet van 30 juli 2018 *betreffende de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens* (hierna "WVG");

Gelet op het verzoek om advies van mevrouw Zuhal Demir, Vlaams minister van Onderwijs, Justitie en Werk zonder datum, ontvangen door de VTC op 22 december 2025;

Gelet op de behandeling op de zitting van 13 januari 2026, alwaar besloten werd tot de schriftelijke procedure;

Brengt op 13 januari 2026 het volgend advies uit:

VOORWERP VAN DE ADVIESAANVRAAG

1. De Vlaamse minister bevoegd voor Onderwijs (hierna "de adviesvrager") verzocht om het advies van de Vlaamse Toezichtcommissie (hierna "VTC") over een ontwerp van decreet *over het onderwijs XXXVI* (hierna "het Ontwerp") zonder aanduiding van specifieke artikelen.

2. Aangezien de adviesbevoegdheid van de VTC op grond van artikel 10/4, § 1 van het e-govdecreet betrekking heeft op de verwerkingen van persoonsgegevens, is haar adviesverlening hiertoe beperkt.

Context

3. Het Ontwerp bevat **technische bepalingen** die een aantal bestaande niveau- en themadecreten over onderwijs aanvullen en optimaliseren.
Ook beoogt de Vlaamse Regering met het Ontwerp een aantal **inhoudelijke onderwijsmaatregelen** opgenomen in het Vlaams Regeerakkoord en de Beleidsnota Onderwijs en Vorming, alsook in een aantal concept- en visienota's, te realiseren.
Daarnaast bevat het Ontwerp ook enkele bepalingen ter **beperking van de planlast**.

4. De volgende bepalingen van het Ontwerp hebben betrekking op de verwerking van persoonsgegevens:

Art. 97.

In artikel 253/62 van dezelfde codex[1], ingevoegd bij het decreet van 14 juli 2023 en gewijzigd bij het decreet van 26 april 2024, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 1, eerste lid, 2°, wordt punt c) vervangen door wat volgt:

"c) een diploma van het secundair onderwijs, uitgereikt door een school voor secundair onderwijs of de examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap tot en met het schooljaar 2024-2025;";

2° in paragraaf 1, eerste lid, 2°, wordt een punt d)/1 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"d)/1 een diploma van secundair onderwijs uitgereikt door een centrum voor volwassenenonderwijs tot en met het schooljaar 2026-2027;";

3° in paragraaf 1, derde lid, worden tussen de woorden "De proef wordt" en de woorden "beoordeeld door de klassenraad" de woorden "georganiseerd en" ingevoegd;

4° in paragraaf 1 wordt het vierde lid vervangen door wat volgt:

"In afwijking van het derde lid, kan het samenwerkingsverband, vermeld in artikel 168/3, §3, de bevoegdheid om de toelatingsproef te organiseren en te beoordelen van de klassenraad overdragen aan een validerende instantie als vermeld in artikel II.232 van de Codex Hoger Onderwijs van 11 oktober 2013.";

5° aan paragraaf 1 worden een vijfde en een zesde lid toegevoegd, die luiden als volgt:

"Voor de registratie van de kandidaten voor de toetsing van de afwijkende toelatingsvoorwaarden voor de opleiding Basisverpleegkunde, leggen de scholen, de hogescholen en de associaties een register aan. Voor de gegevensdeling tussen die instellingen en de eventuele koppeling met de administratieve toepassingen om leerlingengegevens tussen scholen en het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming uit te wisselen, wordt het identificatienummer van het Rijksregister gebruikt.
Iedere school, hogeschool en associatie respecteert hierbij de voorwaarden, vermeld in Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van richtlijn 95/46/EG, en stelt daarvoor een interne of externe functionaris met betrekking tot de gegevensbescherming aan. De scholen, de hogescholen en de associaties worden voor die verwerking aangewezen als gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijken en verwerken de gegevens over de studieloopbaan en de gegevens voor de toetsing van de afwijkende toelatingsvoorwaarden, vermeld in het tweede lid. Het register wordt maximaal tien jaar bewaard.";

6° er wordt een paragraaf 1/2 toegevoegd, die luidt als volgt:

[1] de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010

"§1/2. Het schoolreglement van de school in kwestie bevat het vrijstellingenbeleid.".

Het artikel luidt dan als volgt:

Artikel 253/62.

§1. In de opleiding Basisverpleegkunde van het hoger beroepsonderwijs gelden voor cursisten de volgende gezamenlijke toelatingsvoorwaarden:
1° voldaan hebben aan de leerplicht;
2° in het bezit zijn van een van de volgende studiebewijzen:
a) een studiegetuigschrift van het tweede leerjaar van de derde graad van het secundair onderwijs, uitgereikt tot en met het schooljaar 20232024;
b) een diploma van secundair onderwijs, onderwijskwalificatie niveau 3, uitgereikt vanaf het schooljaar 2024-2025;
c) een diploma van het secundair onderwijs, uitgereikt door een school voor secundair onderwijs of de examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap tot en met het schooljaar 2024-2025;

d) een diploma van secundair onderwijs, onderwijskwalificatie niveau 4, uitgereikt vanaf het schooljaar 2024-2025;

d)/1 een diploma van secundair onderwijs uitgereikt door een centrum voor volwassenenonderwijs tot en met het schooljaar 2026-2027.
e) een certificaat van een opleiding van het secundair onderwijs voor sociale promotie van minimaal 900 lestijden;
f) een certificaat van een opleiding van het secundair volwassenenonderwijs van minimaal 900 lestijden;
g) een diploma van het hoger onderwijs voor sociale promotie;
h) een certificaat van het hoger beroepsonderwijs;
i) een diploma van het hoger beroepsonderwijs;
j) een diploma van het hoger onderwijs van het korte type met volledig leerplan;
k) een diploma van bachelor of master;
l) een studiebewijs dat krachtens een wettelijke norm, een Europese richtlijn of een internationale overeenkomst wordt erkend als gelijkwaardig met een van de studiebewijzen, vermeld in punt a) tot en met i). Bij gebrek aan een dergelijke erkenning kan de klassenraad personen die in een land buiten de Europese Unie een studiebewijs hebben behaald dat toelating geeft tot het hoger onderwijs in dat land, toelaten tot de opleiding.

In afwijking van het eerste lid worden in het schoolreglement van de school in kwestie afwijkende toelatingsvoorwaarden voor de opleiding Basisverpleegkunde van het hoger beroepsonderwijs opgenomen. De afwijkende toelatingsvoorwaarden kunnen alleen rekening houden met de volgende elementen:
1° humanitaire redenen;
2° medische, psychische of sociale redenen;
3° het algemene niveau van de cursist, getoetst met een toelatingsproef die wordt georganiseerd binnen vijf lesdagen nadat de cursist met de opleiding is gestart.

De organisatie op verzoek van de cursist van een toelatingsproef als vermeld in het tweede lid kan niet worden geweigerd. De proef wordt georganiseerd en beoordeeld door de klassenraad, die nagaat of de cursist over de kennis en vaardigheden beschikt die vereist zijn om de opleiding in kwestie aan te vangen. Van de beoordeling wordt een schriftelijk verslag gemaakt, dat wordt opgenomen in het dossier van de cursist.

In afwijking van het derde lid, kan het samenwerkingsverband, vermeld in artikel 168/3, §3, de bevoegdheid om de toelatingsproef te organiseren en te beoordelen van de klassenraad overdragen aan een validerende instantie als vermeld in artikel II.232 van de Codex Hoger Onderwijs van 11 oktober 2013.
Voor de registratie van de kandidaten voor de toetsing van de afwijkende toelatingsvoorwaarden voor de opleiding Basisverpleegkunde, leggen de scholen, de hogescholen en de associaties een register aan. Voor de gegevensdeling tussen die instellingen en de eventuele koppeling met de administratieve toepassingen om leerlingengegevens tussen scholen en het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming uit te wisselen, wordt het identificatienummer van het Rijksregister gebruikt.

Iedere school, hogeschool en associatie respecteert hierbij de voorwaarden, vermeld in Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van richtlijn 95/46/EG, en stelt daarvoor een interne of externe functionaris met betrekking tot de gegevensbescherming aan. De scholen, de hogescholen en de associaties worden voor die verwerking aangewezen als gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijken en verwerken de gegevens over de studieloopbaan en de gegevens voor de toetsing van de afwijkende toelatingsvoorwaarden, vermeld in het tweede lid. Het register wordt maximaal tien jaar bewaard.

§1/1. De school biedt ten minste het standaardtraject aan, met een studieomvang van 27 tot 33 studiepunten per semester of 54 tot 66 studiepunten per schooljaar.

Een cursist volgt in de opleiding Basisverpleegkunde:
1° hetzij het standaardtraject;
2° hetzij, na een gunstige beslissing van de klassenraad, een traject dat meer of minder studiepunten omvat dan het standaardtraject. Dat afwijkende traject wordt vastgelegd voor een individuele cursist of voor een groep van cursisten.

§2. Om tot een sequentieel geordende module van de opleiding Verpleegkunde van het hoger beroepsonderwijs toegelaten te worden, voldoet de cursist aan een van de volgende voorwaarden:
1° het bezit van het deelcertificaat van een sequentieel voorafgaande module;
2° het bezit van een studiebewijs van een andere opleidings of vormingsinstelling. De klassenraad bepaalt welke studiebewijzen toegang geven tot sequentieel geordende modules;
3° het bezit van een titel van beroepsbekwaamheid als vermeld in het decreet van 30 april 2004 betreffende het verwerven van een titel van beroepsbekwaamheid en in het besluit van de Vlaamse Regering van 23 september 2005 tot uitvoering van het decreet van 30 april 2004 betreffende het verwerven van een titel van beroepsbekwaamheid. De Vlaamse Regering bepaalt welke titels van beroepsbekwaamheid toegang geven tot sequentieel geordende modules;
4° de beoordeling van de klassenraad dat de cursist beschikt over een studiebewijs uit het onderwijs of uit een andere opleidings of vormingsinstelling waaruit blijkt dat hij over voldoende kennis, vaardigheden en attitudes beschikt om de module aan te vangen;
5° de beoordeling van de klassenraad op basis van een toelatingsproef dat de cursist de nodige ervaring heeft verworven die toelaat om de module te volgen.

Een cursist kan maar één module tezelfdertijd volgen.

§1/2. Het schoolreglement van de school in kwestie bevat het vrijstellingenbeleid.

Art. 128.

In artikel II.176, tweede lid, van dezelfde codex[2], gewijzigd bij de decreten van 4 mei 2018, 15 juli 2022 en 6 juni 2025, worden de volgende wijzigingen aangebracht:
1° punt 2° wordt vervangen door wat volgt:
"2° een diploma van het secundair onderwijs, uitgereikt door een school voor secundair onderwijs of door de Examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap tot en met het schooljaar 2024-2025;";
2° in punt 2°/2 wordt de zinsnede "schooljaar 2025-2026" vervangen door de zinsnede "schooljaar 2026-2027".

Het artikel luidt dan als volgt:

Artikel II.176.

Om als regelmatige student toegelaten te worden tot een opleiding van het hoger beroepsonderwijs, georganiseerd door een hogeschool, moet de student voldaan hebben aan de leerplicht.

[2] de Codex Hoger Onderwijs van 11 oktober 2013

Daarenboven moet de student beschikken over 1 van de volgende studiebewijzen:
1° een studiegetuigschrift van het tweede leerjaar van de derde graad van het secundair onderwijs, dat minstens 3 jaar behaald is;
1°/1 een diploma secundair onderwijs, onderwijskwalificatie niveau 3, uitgereikt vanaf het schooljaar 2024-2025;
2° een diploma van het secundair onderwijs, uitgereikt door een school voor secundair onderwijs of door de Examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap tot en met het schooljaar 2024-2025;
2°/1 een diploma secundair onderwijs, onderwijskwalificatie niveau 4, uitgereikt vanaf het schooljaar 2024-2025;

2°/2 een diploma van secundair onderwijs uitgereikt door een centrum voor volwassenenonderwijs tot en met het schooljaar 2026-2027;
3° een certificaat van een opleiding van het secundair onderwijs voor sociale promotie van minimaal 900 lestijden;
4° een certificaat van een opleiding van het secundair volwassenenonderwijs van minimaal 900 lestijden;
5° een diploma van het hoger onderwijs voor sociale promotie;
6° een certificaat van het hoger beroepsonderwijs;
7° een diploma van het hoger beroepsonderwijs;
8° een diploma van het hoger onderwijs van het korte type met volledig leerplan;
9° een diploma van bachelor of master;
10°een studiebewijs dat krachtens een wettelijke norm, een Europese richtlijn of een internationale overeenkomst wordt erkend als gelijkwaardig met 1 van de diploma's vermeld in punt 1° tot en met 9°. Bij ontstentenis van een dergelijke erkenning kan het instellingsbestuur personen die in een land buiten de Europese Unie een diploma of een getuigschrift hebben behaald dat toelating geeft tot het hoger onderwijs in dat land, toelaten tot de inschrijving voor een opleiding hoger beroepsonderwijs.

Art. 129.

In artikel II.178, eerste lid, van dezelfde codex, gewijzigd bij de decreten van 15 juli 2022 en 6 juni 2025, worden de volgende wijzigingen aangebracht:
1° punt 1° wordt vervangen door wat volgt:
"1° een diploma van het secundair onderwijs, uitgereikt door een school voor secundair onderwijs of door de Examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap tot en met het schooljaar 2024-2025;";

2° in punt 1°/2 wordt de zinsnede "schooljaar 2025-2026" vervangen door de zinsnede "schooljaar 2026-2027".

Het artikel luidt dan als volgt:

Artikel II.178.

Als algemene toelatingsvoorwaarden voor een bacheloropleiding gelden:
1° een diploma van het secundair onderwijs, uitgereikt door een school voor secundair onderwijs of door de Examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap tot en met het schooljaar 2024-2025;";
1°/2 een diploma van secundair onderwijs uitgereikt door een centrum voor volwassenenonderwijs tot en met het schooljaar 2026-2027;
2° een diploma van het hoger onderwijs van het korte type met volledig leerplan;
3° een diploma van het hoger onderwijs voor sociale promotie, met uitzondering van het Getuigschrift Pedagogische Bekwaamheid, of
4° een diploma of certificaat, uitgereikt in het kader van het hoger beroepsonderwijs;
4°/1 een diploma van bachelor of master;
5° een studiebewijs dat krachtens een wettelijke norm, een Europese richtlijn of een internationale overeenkomst als gelijkwaardig met 1 van de voorgaande diploma's wordt erkend.

Het instellingsbestuur kan personen toelaten die in een land buiten de Europese Unie een diploma of certificaat hebben behaald dat niet als gelijkwaardig is erkend zoals bepaald in punt 5° van lid 1. Dit kan enkel op voorwaarde dat dit document toegang verleent tot een bacheloropleiding in het land waar het is uitgereikt die vergelijkbaar is met een Vlaamse bacheloropleiding én op voorwaarde dat aan de authenticiteitscontrole van de betreffende diploma's of certificaten is voldaan, voor zover door de Vlaamse overheid maatregelen zijn uitgevaardigd.

Art. 134.

In artikel II.355/3 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 8 december 2023, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 1 wordt het tweede lid vervangen door wat volgt:
"Het bestuur werkt samen met de vertegenwoordigers van de studenten en van het personeel een procedure uit voor de meldingen door studenten en door personeel over grensoverschrijdend gedrag en de opvolging ervan binnen de instelling, met inbegrip van de te respecteren termijnen. De procedure voor de meldingen door personeel wordt conform de wet van 4 augustus 1996 opgemaakt.";

2° in paragraaf 3 wordt het eerste lid vervangen door wat volgt:
"Het bestuur zorgt ervoor dat er per instelling een centraal register bijgehouden wordt waarin alle meldingen van grensoverschrijdend gedrag bij de vertrouwenspersoon voor studenten en de vertrouwenspersoon personeel worden geregistreerd. Het doel het centrale register is om alle meldingen die binnen de instelling worden gedaan, te verzamelen op één digitale plek. Het centrale register stelt de instelling in staat om een beter overzicht te krijgen over meldingen met gemeenschappelijke kenmerken, om die meldingen beter en accurater op te volgen en om ten aanzien van de betrokken personen sneller en beter gepaste maatregelen uit te werken en te implementeren. Daarnaast stelt het centrale register de instellingen in staat om kwaliteitscontrole en opvolging te organiseren rond wat er met de meldingen gebeurt. Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming) wordt hierbij in acht genomen. De persoonsgegevens worden verwerkt op basis van de rechtvaardigheidsgrond in artikel 6, lid 1, c), van de voormelde verordening.";

3° aan paragraaf 3, tweede lid, wordt een punt 4° toegevoegd, dat luidt als volgt:

"4° de acties, vermeld in artikel II.355/4, §2, die zijn ondernomen.";

4° in paragraaf 3, derde lid, wordt de zin "Ook de meldingen in het kader van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk, komen in dit register." opgeheven;

5° in paragraaf 3 wordt het vierde lid vervangen door wat volgt:

"Alleen de preventieadviseur psychosociale aspecten, de vertrouwenspersoon personeel en de vertrouwenspersoon voor studenten hebben toegang tot het centrale register. De vertrouwenspersoon personeel en de vertrouwenspersoon voor studenten registreren meldingen over grensoverschrijdend gedrag in het centrale register.".

Het artikel luidt dan als volgt:

Artikel II.355/3.

§1. Het bestuur stelt samen met de vertegenwoordigers van de studenten en het personeel een gedragscode op over grensoverschrijdend gedrag. De voormelde gedragscode wordt opgenomen in het arbeidsreglement en in het onderwijs- en examenreglement van de instelling.

Het bestuur werkt samen met de vertegenwoordigers van de studenten en van het personeel een procedure uit voor de meldingen door studenten en door personeel over grensoverschrijdend gedrag en de opvolging ervan binnen de instelling, met inbegrip van de te respecteren termijnen. De procedure voor de meldingen door personeel wordt conform de wet van 4 augustus 1996 opgemaakt.
Studenten die een melding doen, kunnen desgewenst gebruikmaken van de mogelijkheid om hun examen te laten bijwonen door een waarnemer als vermeld in artikel II.222, 3°.

§2. Het bestuur richt binnen de instelling minstens één intern meldpunt voor meldingen van grensoverschrijdend gedrag door studenten of personeelsleden op. Dit meldpunt bestaat uit de vertrouwenspersoon voor studenten en de vertrouwenspersoon voor personeel. Het bestuur garandeert de onafhankelijke en toegankelijke werking van het

interne meldpunt of de interne meldpunten voor meldingen van grensoverschrijdend gedrag.

§3. Het bestuur zorgt ervoor dat er per instelling een centraal register bijgehouden wordt waarin alle meldingen van grensoverschrijdend gedrag bij de vertrouwenspersoon voor studenten en de vertrouwenspersoon personeel worden geregistreerd. Het doel het centrale register is om alle meldingen die binnen de instelling worden gedaan, te verzamelen op één digitale plek. Het centrale register stelt de instelling in staat om een beter overzicht te krijgen over meldingen met gemeenschappelijke kenmerken, om die meldingen beter en accurater op te volgen en om ten aanzien van de betrokken personen sneller en beter gepaste maatregelen uit te werken en te implementeren. Daarnaast stelt het centrale register de instellingen in staat om kwaliteitscontrole en opvolging te organiseren rond wat er met de meldingen gebeurt. Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming) wordt hierbij in acht genomen. De persoonsgegevens worden verwerkt op basis van de rechtvaardigheidsgrond in artikel 6, lid 1, c), van de voormelde verordening.

In het centrale register worden met inachtneming van de wetgeving op de bescherming van de persoonsgegevens en met het oog op het bereiken van het doel, vermeld in het eerste lid, volgende gegevens opgenomen per registratie:
1° de identificatiegegevens van de melder: naam en voornaam;
2° de identificatiegegevens van iedere persoon die volgens de melder direct of indirect betrokken is bij het grensoverschrijdend gedrag, in welke hoedanigheid dan ook: naam, voornaam, functie en hoedanigheid;
3° een beschrijving van de verklaring van de melder inzake grensoverschrijdend gedrag: de aard van het grensoverschrijdend gedrag, tijdstip van het grensoverschrijdend gedrag, een feitelijke weergave van het grensoverschrijdend gedrag.
4° de acties, vermeld in artikel II.355/4, §2, die zijn ondernomen.

Het gaat om meldingen over grensoverschrijdend gedrag tussen studenten, verbonden aan de instelling, onderling binnen de onderwijscontext en tussen studenten en personeel, verbonden aan de instelling binnen de onderwijscontext of buiten de onderwijscontext indien er een hiërarchische relatie bestaat tussen de student en het personeelslid.

Alleen de preventieadviseur psychosociale aspecten, de vertrouwenspersoon personeel en de vertrouwenspersoon voor studenten hebben toegang tot het centrale register. De vertrouwenspersoon personeel en de vertrouwenspersoon voor studenten registreren meldingen over grensoverschrijdend gedrag in het centrale register.

Indien een melder wenst dat de naam van de melder niet in het register wordt opgenomen, dan zorgt de vertrouwenspersoon waar mogelijk voor een geanonimiseerde registratie. De vertrouwenspersoon informeert de melder dat dit gevolgen heeft voor de opvolging van het dossier.

De instelling bewaart de verklaringen inzake de feiten die in het register zijn opgenomen gedurende vijf jaar indien de betrokkenen allemaal studenten zijn, tien jaar indien een personeelslid betrokken partij is, dertig jaar indien de melding om strafbare feiten gaat, dit steeds te rekenen vanaf de dag dat het personeelslid of de student deze verklaringen heeft laten optekenen. Indien er een nieuwe melding wordt gedaan omtrent een betrokken partij die eerder in het register werd vermeld, dan wordt de bewaartermijn van de oorspronkelijke verklaring in overeenstemming gebracht met de nieuwe bewaartermijn.

ONDERZOEK VAN DE ADVIESAANVRAAG

1. Voorafgaande toelichting

5. De VTC stelt vast dat de personen van wie gegevens worden verzameld en uitgewisseld de volgende zijn: cursist, regelmatige student, student in een bacheloropleiding, melder van grensoverschrijdend gedrag, degene die er direct of indirect bij betrokken is;

en dat het minstens de volgende gegevens betreft: identificatiegegevens, opleidingsgegevens, verblijfsstatus, herkomst, beroepsgegevens, medische gegevens.

6. Het betreft informatie over natuurlijke personen met onder meer identificatiegegevens en dus gaat het om de verwerking van informatie over geïdentificeerde natuurlijke personen, zijnde persoonsgegevens zoals bedoeld in de AVG. De VTC gaat daarom na in hoeverre het Ontwerp in lijn ligt met de principes van het gegevensbeschermingsrecht.

2. Kwaliteit van de regelgevende grondslag

7. Volgende bepalingen zijn relevant voor wat de verwerking van persoonsgegevens betreft (onderlijning VTC):

de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010

Artikel 123/6.

Bij verandering van onderwijsinstelling door een leerling worden tussen de betrokken onderwijsinstellingen leerlingengegevens overgedragen onder de volgende gezamenlijke voorwaarden:
1° de gegevens hebben enkel betrekking op de leerlingspecifieke onderwijsloopbaan, meer bepaald de essentiële gegevens die de studieresultaten en de studievoortgang van de leerling bevorderen, monitoren, evalueren en attesteren;
2° de overdracht gebeurt enkel in het belang van de persoon op wie de onderwijsloopbaan betrekking heeft;
3° tenzij de regelgeving de overdracht verplicht stelt, gebeurt de overdracht niet indien de betrokken personen er zich expliciet tegen verzetten na, op hun verzoek, de gegevens te hebben ingezien;
4° de vorige school van inschrijving brengt de school waar nu wordt ingeschreven op de hoogte van het bestaan en de inhoud van een IAC-verslag, OV4-verslag of GC-verslag. Het CLB dat verbonden is aan de vorige school van inschrijving brengt het CLB dat verbonden is met de school waar nu wordt ingeschreven, op de hoogte van het bestaan en de inhoud van een IAC-verslag, OV4-verslag of GC-verslag. In het belang van de optimale begeleiding van de betrokken leerling en de organisatie van de school kunnen ouders zich tegen die overdrachten niet verzetten;
5° het schoolbestuur van de onderwijsinstelling of de gemandateerde is verwerkingsverantwoordelijke voor de verwerkingen van de persoonsgegevens voor de looptijd dat deze bewaard dienen te worden;
6° het centrumbestuur van het CLB dat het IAC-verslag, het OV4-verslag of het GC-verslag, vermeld in punt 4°, heeft opgesteld, is verwerkingsverantwoordelijke voor de verwerkingen door of ter voorbereiding van het IAC-verslag, het OV4-verslag of het GC-verslag. Het centrumbestuur van het overnemende CLB is verwerkingsverantwoordelijke voor de verwerkingen na de ontvangst van het IAC-verslag, het OV4-verslag of het GC-verslag.

De Vlaamse Regering kan de regels bepalen omtrent de opslagperioden en de verwerkingsactiviteiten en procedures, waaronder maatregelen om te zorgen voor een behoorlijke, veilige en transparante verwerking.

Artikel 123/7.

De betrokken leerling en de betrokken personen hebben een recht op inzage in en toelichting bij de gegevens die op de leerling betrekking hebben, waaronder de evaluatiegegevens, die worden verzameld door de school, het centrum voor deeltijds beroepssecundair onderwijs of het centrum voor vorming van zelfstandigen en kleine en middelgrote ondernemingen, naar gelang van het geval.

Indien na de toelichting blijkt dat de betrokken leerling of de betrokken personen een kopie willen van de leerlingengegevens hebben ze kopierecht. Iedere kopie dient persoonlijk en vertrouwelijk behandeld te worden en mag enkel gebruikt worden in functie van de onderwijsloopbaan van de leerling.

Met toepassing van artikel 23, lid 1, i), van de verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming) wordt, in de gevallen waarin volledige inzage afbreuk zou doen aan

de rechten van derden, inzage in de gegevens verleend in de vorm van een gesprek, gedeeltelijke inzage of rapportage.

Artikel 123/7/1.

Een school registreert elke inschrijving binnen zeven kalenderdagen, uiterlijk op de eerste dag van de effectieve lesbijwoning, in de administratieve toepassingen voor het uitwisselen van leerlingengegevens tussen scholen en het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming, met vermelding van de volgende informatie:
1° de datum en het tijdstip van de inschrijving;
2° de datum van de voorziene start van de lesbijwoning;
3° de administratieve groep waarvoor de leerling is ingeschreven.

Om de leerlingen uniek te kunnen identificeren bij de registratie van de inschrijving in de administratieve toepassingen voor het uitwisselen van leerlingengegevens tussen scholen en het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming, registreert een school de volgende gegevens van de leerling als die beschikbaar zijn:
1° de identificatiegegevens;
2° de nationaliteit;
3° het identificatienummer of rijksregisternummer.

De bevoegde diensten van de Vlaamse Gemeenschap zijn de verwerkingsverantwoordelijke voor de gegevens, vermeld in het eerste en tweede lid.

De maximale bewaartermijnen voor gegevens als vermeld in het eerste en tweede lid die worden bewaard conform artikel 5, lid 1, e), van de algemene verordening gegevensbescherming, worden vastgelegd in beheersregels als vermeld in artikel III.81, §2, van het Bestuursdecreet van 7 december 2018. Bij het bepalen van die bewaartermijnen wordt rekening gehouden met het kunnen garanderen van een vlot schooltraject.

Om een leerling te kunnen identificeren, kan een schoolbestuur de identiteitsfoto van een leerling op een identiteitskaart verzamelen. Een school kan die mogelijkheid toepassen na toestemming van de betrokken personen. Het schoolbestuur is verwerkingsverantwoordelijke. De foto wordt bewaard gedurende de periode dat de leerling schoolloopt op de school of ingeschreven is in de school. De identiteitsfoto kan alleen worden geraadpleegd door personeelsleden of stagiairs bij de uit- voering van de schoolopdracht van het personeelslid of de stagiair. De verzamelde foto's mogen niet worden gebruikt voor automatische gelaatsherkenning.

de Codex Hoger Onderwijs van 11 oktober 2013

Artikel V.230/13.

Ieder meldkanaal, vermeld in artikel V.230/7 en V.230/8, houdt een register bij van de ontvangen meldingen.

Ieder meldkanaal, vermeld in artikel V.230/7 en V.230/8, houdt al de volgende gegevens bij:
1° het aantal ontvangen meldingen;
2° het aantal onderzoeken en procedures die naar aanleiding van de meldingen zijn ingeleid en het resultaat ervan;
3° als dat wordt vastgesteld, de geschatte financiële schade en de bedragen die zijn teruggevorderd na onderzoeken en procedures over de gemelde inbreuken.

Meldingen worden niet langer opgeslagen dan noodzakelijk en evenredig is om te voldoen aan de vereisten die door deze codex of door andere wetgeving zijn opgelegd.

Artikel V.230/14.

§1. In dit artikel wordt verstaan onder algemene verordening gegevensbescherming: verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming).

§2. Als die gegevens beschikbaar zijn, verwerken de meldkanalen, vermeld in artikel V.230/7 en V.230/8, de

volgende persoonsgegevens op grond van artikel 6, eerste lid, e), van de algemene verordening gegevensbescherming bij de behandeling en registratie van meldingen:
1° de naam van de melder;
2° de contactgegevens en de functie van de melder;
3° de naam van de facilitator of van derden die verbonden zijn met de melder en die het slachtoffer kunnen worden van represailles in een werkgerelateerde context;
4° de naam en de functie van de betrokken persoon en informatie over de inbreuken van de betrokken persoon;
5° de naam van de getuigen; 6° schriftelijke meldingen;
7° het schriftelijke verslag van mondelinge meldingen en stemopnames, vermeld in artikel V.230/10, §2 en §3, van deze codex.

De meldkanalen, vermeld in artikel V.230/7 en V.230/8, wissen onmiddellijk andere gegevens dan de persoonsgegevens, vermeld in het eerste lid, die niet relevant zijn om de melding te behandelen.

§3. De meldkanalen, vermeld in artikel V.230/7 en V.230/8, maken de identiteit van de melder en alle informatie waarmee de identiteit van de melder direct of indirect achterhaald kan worden, niet bekend aan anderen dan de personeelsleden die bevoegd zijn om de melding te ontvangen en op te volgen tenzij in één van de volgende gevallen:
1° de melder stemt daarmee in;
2° er is een noodzakelijke en evenredige wettelijke verplichting in het kader van een onderzoek door nationale autoriteiten of gerechtelijke procedures, om de rechten van verdediging van de melder te waarborgen.

De meldkanalen, vermeld in artikel V.230/7 en V.230/8, maken de identiteit van de betrokken persoon en alle informatie waarmee de identiteit van de betrok- ken persoon direct of indirect achterhaald kan worden, niet bekend aan anderen dan de personeelsleden die bevoegd zijn om de melding te behandelen, zolang onderzoeken naar aanleiding van de melding of openbaarmaking lopen.

§4. Vóór de meldkanalen, vermeld in artikel V.230/7 en V.230/8, de identiteit van de melder of de betrokken persoon bekendmaken, brengen ze de melder, respectievelijk de betrokken persoon daarvan schriftelijk op de hoogte, samen met de redenen daarvoor, tenzij die informatie de onderzoeken of gerechtelijke procedures in gevaar brengt.

§5. Met toepassing van artikel 23, lid 1, e) en h), van de algemene verordening gegevensbescherming, kunnen de personeelsleden van een meldkanaal die daarvoor bevoegd zijn, bij wie een melding is ingediend, beslissen om de verplichtingen en de rechten, vermeld in artikel 12 tot en met 22 van de voormelde verordening, niet toe te passen bij de verwerking van persoonsgegevens in het kader van een onderzoek dat betrekking heeft op een welbepaalde natuurlijke persoon, als voldaan is aan de voorwaarden, vermeld in het tweede tot en met het negende lid.

De afwijkingsmogelijkheid, vermeld in het eerste lid, geldt alleen gedurende de periode waarin de betrokken persoon het voorwerp uitmaakt van een onderzoek, op voorwaarde dat het voor het goede verloop van het onderzoek noodzakelijk is of kan zijn dat de verplichtingen en de rechten, vermeld in artikel 12 tot en met 22 van de voormelde verordening, niet worden toegepast. De duur van het onderzoek mag in voorkomend geval niet meer bedragen dan een jaar vanaf de ontvangst van een verzoek tot uitoefening van een van de rechten, vermeld in artikel 12 tot en met 22 van de voormelde verordening.

De afwijkingsmogelijkheid, vermeld in het eerste lid, heeft geen betrekking op de gegevens die losstaan van het voorwerp van het onderzoek dat de weigering of de beperking van de rechten, vermeld in het tweede lid, rechtvaardigt.

Als de betrokken persoon in het geval, vermeld in het eerste lid, tijdens de periode, vermeld in het tweede lid, een verzoek indient op basis van artikel 12 tot en met 22 van de voormelde verordening, bevestigt de bevoegde functionaris voor gegevensbescherming, de ontvangst daarvan.

De bevoegde functionaris voor gegevensbescherming, brengt de betrokken persoon schriftelijk, zo snel mogelijk en in elk geval binnen een maand vanaf de dag die volgt op de dag waarop hij het verzoek heeft ontvangen, op de hoogte van elke weigering of beperking van de rechten, vermeld in het eerste lid. Verdere informatie over de nadere redenen voor die weigering of beperking hoeft niet te worden verstrekt als dat het onderzoek zou ondermijnen, met behoud van de toepassing van het achtste lid. Als het nodig is, kan de voormelde termijn met twee maanden worden verlengd, rekening houdend met het aantal aanvragen en de complexiteit ervan. De verwerkingsverantwoordelijke, bedoeld in artikel 4, 7), van de algemene verordening gegevensbescherming, brengt de betrokken persoon binnen dertig dagen vanaf de dag die volgt op de dag waarop hij het verzoek heeft ontvangen, op de hoogte van die verlenging en van de redenen voor het uitstel.

De bevoegde functionaris voor gegevensbescherming informeert de betrokken persoon ook over de mogelijkheid om

een verzoek in te dienen bij de Vlaamse Toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens conform artikel 10/5 van het decreet van 18 juli 2008 betreffende het elektronische bestuurlijke gegevensverkeer, en om een beroep in rechte in te stellen.

De bevoegde functionaris voor gegevensbescherming noteert de feitelijke of juridische gronden waarop de beslissing is gebaseerd. Die informatie houdt hij ter beschikking van de Vlaamse toezichtcommissie, vermeld in artikel 10/1 van het decreet van 18 juli 2008 betreffende het elektronische bestuurlijke gegevensverkeer.

Nadat het onderzoek afgesloten is, worden de rechten, vermeld in artikel 13 tot en met 22 van de voormelde verordening, in voorkomend geval, conform artikel 12 van de voormelde verordening opnieuw toegepast.

Als een dossier dat persoonsgegevens als vermeld in het eerste lid bevat, naar het openbaar ministerie is gestuurd en kan leiden tot activiteiten onder leiding van het openbaar ministerie of een onderzoeksrechter, en er onduidelijkheid is over het geheim van het onderzoek onder leiding van het openbaar ministerie of een onderzoeksrechter, mag de bevoegde functionaris voor gegevensbescherming, op het verzoek van de betrokken persoon overeenkomstig artikel 12 tot en met 22 van de voormelde verordening pas antwoorden nadat het openbaar ministerie of, in voorkomend geval, de onderzoeksrechter heeft bevestigd dat een antwoord het onderzoek niet in het gedrang brengt of kan brengen.

§6. De meldkanalen, vermeld in artikel V.230/7 en V.230/8, respecteren de regels met betrekking tot de verwerking en de bescherming van de persoonsgegevens in uitvoering van de algemene verordening gegevensbescherming.

8. Het komt de stellers van het Ontwerp toe om erover te waken dat – en dit ook voor de bestaande wet- en regelgeving – elke verwerking die in onderhavige context zal plaatsvinden een rechtvaardigingsgrond vindt in artikel 6 AVG.

9. Het Ontwerp of de memorie vermelden niet expliciet, behoudens voor artikel 134, op grond van welke rechtvaardigingsgrond in de AVG de verwerking van persoonsgegevens zal plaatsvinden. De VTC gaat er van uit dat de gegevens verwerkt worden op basis van de rechtvaardigingsgrond "taak van algemeen belang" waar het gaat om dossierbeheer. Voor andere doeleinden moet de rechtvaardigingsgrond worden verduidelijkt. Wat artikel 134 betreft, is er terecht sprake van een wettelijke verplichting zoals ook al aangehaald in advies 2023/044[3]. De VTC beveelt aan om de rechtvaardigingsgrond voor de overige artikelen op te nemen in het Ontwerp of minstens in de memorie.

10. De VTC wenst in herinnering te brengen dat elke overheidsinmenging in de bescherming van de persoonlijke levenssfeer zoals gewaarborgd door artikel 8 van het EVRM[4], artikel 7 van het Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie samengelezen met artikel 52.1 van het Handvest en artikel 22 van de Grondwet moet worden voorgeschreven in een 'voldoende precieze wettelijke bepaling' die beantwoordt aan een dwingende maatschappelijke behoefte en evenredig is met de nagestreefde doelstelling. In een dergelijke precieze wettelijke bepaling moeten de essentiële elementen[5] van de met de overheidsinmenging gepaard gaande verwerkingen van persoonsgegevens omschreven zijn. [6]

[3] https://assets.vlaanderen.be/image/upload/v1691081162/VTC_A_W_2023_044_advies__lgoefh.pdf

[4] Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden.

[5] Artikel 6 AVG vermeldt de volgende elementen:
- het doel van de verwerking;
- de types of categorieën van te verwerken persoonsgegevens; Deze gegevens moeten bovendien beperkt zijn tot wat noodzakelijk is voor de doeleinden waarvoor zij worden verwerkt („minimale gegevensverwerking");
- de betrokkenen;
- de entiteiten waaraan en doeleinden waarvoor de persoonsgegevens mogen worden verstrekt;
- de opslagperioden;
- de aanduiding van de verwerkingsverantwoordelijke(n).

[6] EHRM, arrest *Rotaru c. Roumania*, 4 mei 2000; GWH 23 april 2015, arrest nr. 44/2015, 63; GWH 5 oktober 2017, arrest nr. 100/2017, 17; GWH 15 maart 2018, arrest nr. 29/2018, 26; GwH 14 januari 2021, arrest nr. 2/2021, overw. B.22.1.e.e.; GwH 18 november 2021, arrest nr. 158/2021, overw. B.6; GwH 9 december 2021, B.53.1-B.53.2; R.v.St, adv. 68.936/AV van 7 april 2021 over een voorontwerp van wet *betreffende maatregelen van bestuurlijke politie tijdens een epidemische noodsituatie*, Parl.St. Kamer, 2020-2021, doc. nr. 551951/001, 94-98; SCHRAM, F., *Privacy & persoonsgegevens. Handboek*, Brussel, Politeia, 2023, 93-

11. Voor verwerkingen op basis van artikel 6, lid 1, c) AVG[7], die niet zozeer betrekking hebben op het privé-leven, maar eerder enkel op de bescherming van persoonsgegevens, moet het doeleinde voldoende duidelijk afgebakend zijn[8].

12. Voor verwerkingen op basis van artikel 6, lid 1, e) AVG[9], die niet zozeer betrekking hebben op het privé-leven, maar eerder enkel op de bescherming van persoonsgegevens, moet het doeleinde voldoende duidelijk blijken uit de taak van algemeen belang of voor de uitoefening van het openbaar gezag dat aan de verwerkingsverantwoordelijke is verleend door unierecht of lidstatelijk recht.

13. Andere elementen van de verwerking die al duidelijk (eventueel impliciet) blijken uit de bestaande wetgeving moeten niet per se herhaald worden. De VTC vindt het niettemin een goede praktijk om dat wel te doen om een uniform kader te creëren waarop verschillende uitvoeringsbesluiten kunnen steunen. Bovendien maakt dit het veel gemakkelijker om de verwerkingen van persoonsgegevens te toetsen aan de AVG, zowel voor de toezichthouder als voor de betrokkenen. Er is dus een onderscheid te maken tussen de legaliteitstoets (eisen waaraan de wettelijke basis moet voldoen om geldig te zijn) en de conformiteitstoets aan de AVG.

14. Aangezien met de vermelding van de essentiële elementen ook minstens gedeeltelijk tegemoetgekomen wordt aan artikel 5, 1, a) AVG, dat bepaalt dat persoonsgegevens moeten worden verwerkt op een wijze die ten aanzien van de betrokkene behoorlijk en transparant is, zal het ontbreken van deze elementen zwaardere transparantiemaatregelen vragen. Er zal immers niet naar de wetgeving kunnen verwezen worden voor die elementen.

15. De opstellers van de wettelijke en reglementaire teksten zullen moeten inschatten of de beoogde verwerking een meer uitgewerkte rechtsgrond nodig heeft. Daarbij moet in eerste instantie gekeken worden naar de graad van inmenging van de overheid in het privéleven.

16. De VTC wijst erop dat er ook sprake is van persoonsgegevens als bedoeld in artikel 9 AVG, namelijk gegevens over de gezondheid van de betrokkenen.

17. Aangezien de AVG de verwerking van gezondheidsgegevens in principe verbiedt, dient in de memorie verantwoord te worden waarom deze gegevens verwerkt worden en voor welk doeleinde in overeenstemming met artikel 9.2 van de AVG.

18. Bijzondere categorieën van persoonsgegevens in de zin van de artikel 9 AVG behoeven bovendien strengere beveiligingsmaatregelen. De VTC wijst op de toepasselijkheid van artikel 9 WVG dat aangeeft welke bijkomende veiligheidsmaatregelen moeten voorzien worden:

- de categorieën van personen aanwijzen die de persoonsgegevens kunnen raadplegen, waarbij hun hoedanigheid ten opzichte van de verwerking van de betrokken gegevens nauwkeurig moet worden omschreven;
- de lijst van de aldus aangewezen categorieën van personen ter beschikking houden van de bevoegde toezichthoudende autoriteit voor gegevensbescherming;
- ervoor zorgen dat de aangewezen personen door een wettelijke of statutaire verplichting, of door een evenwaardige contractuele bepaling ertoe gehouden zijn het vertrouwelijke karakter van de betrokken gegevens in acht te nemen.

116, 155-162; DEGRAVE, E., "*L'é-gouvernement et la protection de la vie privée – Légalité, transparance et contrôle*" , Collection du CRIDS, Larcier, Brussel, 2014, p. 161 e.v.

[7] "c) de verwerking is noodzakelijk om te voldoen aan een wettelijke verplichting die op de verwerkingsverantwoordelijke rust;"

[8] Artikel 6, 3 AVG. Voor wat punt e) betreft, bestaat de doelstelling van de verwerking in de vervulling van een taak van algemeen belang of voor de uitoefening van het openbaar gezag dat aan de verwerkingsverantwoordelijke is verleend door unierecht of lidstatelijk recht.

[9] "e) de verwerking is noodzakelijk voor de vervulling van een taak van algemeen belang of van een taak in het kader van de uitoefening van het openbaar gezag dat aan de verwerkingsverantwoordelijke is opgedragen;"

3. Doelbinding

19. Persoonsgegevens moeten voor welbepaalde, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigde doeleinden worden verzameld en mogen vervolgens niet verder op een met die doeleinden onverenigbare wijze worden verwerkt (artikel 5, 1, b) AVG).

20. De volgende doeleinden kunnen uit het Ontwerp afgeleid worden: het beoordelen van de toelating tot een onderwijsinstelling, het ontvangen en opvolgen van klachten inzake grensoverschrijdend gedrag in het onderwijs.

21. De doeleinden zijn dan ook welbepaald en transparant. Verder zijn de doeleinden die worden nagestreefd nuttig en noodzakelijk, rekening houdend met het algemeen belang. Er is een evenwicht tussen het belang van de betrokkenen om hun rechten en vrijheden te vrijwaren en het algemeen belang om tot een verwerking van gegevens over te gaan.

22. De VTC is van oordeel dat de doeleinden welbepaald, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigd zijn.

4. Verantwoordelijkheid

23. Artikel 4, 7) AVG bepaalt dat voor de verwerkingen waarvan de regelgeving het doel en de middelen vastlegt, de **verwerkingsverantwoordelijke** diegene is die daarin als dusdanig wordt aangewezen.

24. Wat artikel 97 betreft voorziet het Ontwerp dat de scholen, de hogescholen en de associaties aangewezen worden als gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijken. De VTC vraagt om de memorie aan te vullen en te verduidelijken waarom er sprake is van gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijken. Voor de artikelen 128-129 en 134 is geen verwerkingsverantwoordelijke voorzien.

25. Het is nochtans van belang dat de betrokkenen perfect weten tot wie zich te richten met het oog op het uitoefenen en afdwingen van de hen door de AVG toegekende rechten. Dit wordt dus bij voorkeur in de decreten opgenomen. De VTC beveelt dan ook aan om het Ontwerp aan te passen in de zin dat voor de artikelen 128-129 en 134 expliciet een verwerkingsverantwoordelijke aangewezen wordt.

26. De decreetgever, de Vlaamse regering en de verwerkingsverantwoordelijken moeten nagaan of het uitvoeren van een **gegevensbeschermingseffectenbeoordeling** (GEB - artikel 35 AVG, artikel 23 Kaderwet)[10] voor de verschillende gegevensstromen al dan niet noodzakelijk is.

27. De VTC meent alvast dat het uitvoeren van een GEB aangewezen zal zijn gelet op **de lijst van de VTC**[11] met verwerkingen waarvoor een Vlaamse bestuursinstantie een GEB moet uitvoeren volgens artikel 35,4 van de AVG.

28. De VTC verwijst in dit kader naar de punten:

---

[10] Voor meer uitleg over en model van GEB, zie:

- https://www.vlaanderen.be/vlaamse-toezichtcommissie/verplichtingen-bij-het-verwerken-van-persoonsgegevens/gegevensbeschermingseffectbeoordeling-dpia

- Info op website van de federale Gegevensbeschermingsautoriteit: https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/professioneel/avg/effectbeoordeling-geb

- Aanbeveling CBPL nr. 01/2018 (https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/publications/aanbeveling-nr.-01-2008.pdf)

- Richtlijnen Groep 29 (WP 248) (https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/publications/handleiding-gegevensbeschermingseffectbeoordeling.pdf)

[11] Beslissing VTC nr. O/2020/01 van 14 januari 2020 betreffende Aanname van de lijst met verwerkingen waarvoor een Gegevensbeschermingseffectbeoordeling dient te worden uitgevoerd conform artikel 35.4 van de Algemene Verordening Gegevensbescherming door Vlaamse bestuursinstanties https://www.vlaanderen.be/vlaamse-toezichtcommissie/machtigingen-en-adviezen-vlaamse-toezichtcommissie/lijst-vtc-criteria-geb-dpia

3) wanneer er op systematische wijze bijzondere categorieën van persoonsgegevens in de zin van artikel 9 van de AVG, evenals persoonsgegevens met betrekking tot strafrechtelijke veroordelingen of strafbare feiten zoals omschreven in artikel 10 van de AVG of gegevens van zeer persoonlijke aard (zoals financiële gegevens en gegevens over inkomen en vermogen, werkloosheid, betrokkenheid van jeugdzorg of maatschappelijk werk, gegevens omtrent huishoudelijke en privé-activiteiten, locatiegegevens) worden uitgewisseld tussen meerdere verwerkingsverantwoordelijken. GEVOELIGE GEGEVENS [criteria 4 en 5]

6) wanneer er sprake is van zwarte lijsten: verwerkingen waarbij persoonsgegevens betreffende strafrechtelijke veroordelingen en strafbare feiten, gegevens over onrechtmatig of hinderlijk gedrag of gegevens over slecht betalingsgedrag worden verwerkt met het oogmerk om besluiten mogelijk te maken waaraan voor de betrokkenen rechtsgevolgen zijn verbonden of die hen anderszins in aanmerkelijke mate treffen (zwarte lijsten of waarschuwingslijsten, zoals bijvoorbeeld zwarte lijsten die betrekking hebben op onrechtmatig gedrag van werknemers, bijvoorbeeld in de zorg, of van hinderlijk gedrag van huurders van sociale woningen. ZWARTE LIJSTEN [criteria 4, 6, 7, 8];

29. De VTC wijst erop dat een GEB aan de VTC kan worden voorgelegd voor advies. Bij een hoog risico is de consultatie van de VTC verplicht.[12]

5. Minimale gegevensverwerking

30. Volgens artikel 5.1, c) AVG, moeten de persoonsgegevens toereikend, ter zake dienend en beperkt zijn tot wat noodzakelijk is voor de doeleinden waarvoor zij worden verwerkt.

31. De **categorieën betrokkenen** en de **categorieën persoonsgegevens** zijn:

Art. 97.

- Cursisten in de opleiding Basisverpleegkunde van het hoger beroepsonderwijs;

1° voldaan hebben aan de leerplicht;
2° in het bezit zijn van een van de volgende studiebewijzen:
a) een studiegetuigschrift van het tweede leerjaar van de derde graad van het secundair onderwijs, uitgereikt tot en met het schooljaar 20232024;
b) een diploma van secundair onderwijs, onderwijskwalificatie niveau 3, uitgereikt vanaf het schooljaar 2024-2025;
c) een diploma van het secundair onderwijs, uitgereikt door een school voor secundair onderwijs of de examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap tot en met het schooljaar 2024-2025;
d) een diploma van secundair onderwijs, onderwijskwalificatie niveau 4, uitgereikt vanaf het schooljaar 2024-2025;
d)/1 een diploma van secundair onderwijs uitgereikt door een centrum voor volwassenenonderwijs tot en met het schooljaar 2026-2027.
e) een certificaat van een opleiding van het secundair onderwijs voor sociale promotie van minimaal 900 lestijden;
f) een certificaat van een opleiding van het secundair volwassenenonderwijs van minimaal 900 lestijden;
g) een diploma van het hoger onderwijs voor sociale promotie;
h) een certificaat van het hoger beroepsonderwijs;
i) een diploma van het hoger beroepsonderwijs;
j) een diploma van het hoger onderwijs van het korte type met volledig leerplan;
k) een diploma van bachelor of master;
l) een studiebewijs dat krachtens een wettelijke norm, een Europese richtlijn of een internationale overeenkomst

[12] Artikel 36, AVG bepaalt dit als volgt: "Wanneer uit een gegevensbeschermingseffectbeoordeling krachtens artikel 35 blijkt dat de verwerking een hoog risico zou opleveren indien de verwerkingsverantwoordelijke geen maatregelen neemt om het risico te beperken, raadpleegt de verwerkingsverantwoordelijke voorafgaand aan de verwerking de toezichthoudende autoriteit."

wordt erkend als gelijkwaardig met een van de studiebewijzen, vermeld in punt a) tot en met i). Bij gebrek aan een dergelijke erkenning kan de klassenraad personen die in een land buiten de Europese Unie een studiebewijs hebben behaald dat toelating geeft tot het hoger onderwijs in dat land, toelaten tot de opleiding.

3° humanitaire redenen;
4° medische, psychische of sociale redenen;
5° het algemene niveau van de cursist, getoetst met een toelatingsproef;
6° het identificatienummer van het Rijksregister;
7° het bezit van het deelcertificaat van een sequentieel voorafgaande module;
8° het bezit van een studiebewijs van een andere opleidings of vormingsinstelling. De klassenraad bepaalt welke studiebewijzen toegang geven tot sequentieel geordende modules;
9° het bezit van een titel van beroepsbekwaamheid als vermeld in het decreet van 30 april 2004 betreffende het verwerven van een titel van beroepsbekwaamheid en in het besluit van de Vlaamse Regering van 23 september 2005 tot uitvoering van het decreet van 30 april 2004 betreffende het verwerven van een titel van beroepsbekwaamheid. De Vlaamse Regering bepaalt welke titels van beroepsbekwaamheid toegang geven tot sequentieel geordende modules;
10° de beoordeling van de klassenraad dat de cursist beschikt over een studiebewijs uit het onderwijs of uit een andere opleidings of vormingsinstelling waaruit blijkt dat hij over voldoende kennis, vaardigheden en attitudes beschikt om de module aan te vangen;
11° de beoordeling van de klassenraad op basis van een toelatingsproef dat de cursist de nodige ervaring heeft verworven die toelaat om de module te volgen.

De memorie licht toe:

Om unieke identificatie van deze personen mogelijk te maken is het gebruik van het rijksregisternummer aangewezen. Dit gebruik – dat voor cursisten wel de basis voor registratie in de databank DISCIMUS is – kan echter niet zonder wettelijke grond. De decreetgever heeft de mogelijkheid hiervoor een wettelijke grond te verschaffen, hierbij uiteraard geen afbreuk doend aan de wetgeving met betrekking tot de bescherming van persoonsgegevens en het gebruik van het rijksregisternummer. Er zijn hiervoor reeds voorgaande precedenten (cf. decreet van 25 april 2014 betreffende de organisatie van het netwerk voor de gegevensdeling tussen de actoren in de zorg – artikel 12, 1°). Het gebruik van het rijksregisternummer maakt daarna de koppeling mogelijk met de Databank Hoger Onderwijs als natuurlijke personen via die weg ook effectief toelating krijgen tot het hoger onderwijs in Vlaanderen.

Art. 128.

regelmatige student in een opleiding van het hoger beroepsonderwijs, georganiseerd door een hogeschool,

- voldaan hebben aan de leerplicht.

- beschikken over 1 van de volgende studiebewijzen:
  1° een studiegetuigschrift van het tweede leerjaar van de derde graad van het secundair onderwijs, dat minstens 3 jaar behaald is;
  1° /1 een diploma secundair onderwijs, onderwijskwalificatie niveau 3, uitgereikt vanaf het schooljaar 2024-2025;
  2° een diploma van het secundair onderwijs, uitgereikt door een school voor secundair onderwijs of door de Examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap tot en met het schooljaar 2024-2025;
  2° /1 een diploma secundair onderwijs, onderwijskwalificatie niveau 4, uitgereikt vanaf het schooljaar 2024-2025;

2°/2 een diploma van secundair onderwijs uitgereikt door een centrum voor volwassenenonderwijs tot en met het schooljaar 2026-2027;
3° een certificaat van een opleiding van het secundair onderwijs voor sociale promotie van minimaal 900 lestijden;
4° een certificaat van een opleiding van het secundair volwassenenonderwijs van minimaal 900 lestijden;
5° een diploma van het hoger onderwijs voor sociale promotie;
6° een certificaat van het hoger beroepsonderwijs;

7° een diploma van het hoger beroepsonderwijs;
8° een diploma van het hoger onderwijs van het korte type met volledig leerplan;
9° een diploma van bachelor of master;
10°een studiebewijs dat krachtens een wettelijke norm, een Europese richtlijn of een internationale overeenkomst wordt erkend als gelijkwaardig met 1 van de diploma's vermeld in punt 1° tot en met 9°.

Art. 129.

Een student in een bacheloropleiding:

1° een diploma van het secundair onderwijs, uitgereikt door een school voor secundair onderwijs of door de Examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap tot en met het schooljaar 2024-2025;";

1°/2 een diploma van secundair onderwijs uitgereikt door een centrum voor volwassenenonderwijs tot en met het schooljaar 2026-2027;
2° een diploma van het hoger onderwijs van het korte type met volledig leerplan;
3° een diploma van het hoger onderwijs voor sociale promotie, met uitzondering van het Getuigschrift Pedagogische Bekwaamheid, of
4° een diploma of certificaat, uitgereikt in het kader van het hoger beroepsonderwijs;
4° /1 een diploma van bachelor of master;
5° een studiebewijs dat krachtens een wettelijke norm, een Europese richtlijn of een internationale overeenkomst als gelijkwaardig met 1 van de voorgaande diploma's wordt erkend.

een diploma of certificaat van een land buiten de Europese Unie

Art. 134.

1° de identificatiegegevens van de melder: naam en voornaam;
2° de identificatiegegevens van iedere persoon die volgens de melder direct of indirect betrokken is bij het grensoverschrijdend gedrag, in welke hoedanigheid dan ook: naam, voornaam, functie en hoedanigheid;
3° een beschrijving van de verklaring van de melder inzake grensoverschrijdend gedrag: de aard van het grensoverschrijdend gedrag, tijdstip van het grensoverschrijdend gedrag, een feitelijke weergave van het grensoverschrijdend gedrag.
4° de acties, vermeld in artikel II.355/4, §2, die zijn ondernomen.

32. Wat de meldingen inzake grensoverschrijdend gedrag betreft herhaalt de VTC:

Wat de ontvangers betreft: dat zijn in eerste instantie de vertrouwenspersonen, maar de VTC beveelt aan om in het Ontwerp aan te geven wie er nog toegang zal krijgen tot de gegevens op basis van het verdere verloop van de procedure, bv. de tuchtinstantie (zie verder onder de titel "Vertrouwelijkheid") 44. De VTC kan op basis van wat er nu in het Ontwerp staat niet beoordelen of er voldaan wordt aan het principe van minimale gegevensverwerking. Ze herhaalt haar voorbehoud wat het aanleggen van een register betreft. De VTC stelt zich ook de vraag of de informatie die hier verzameld wordt niet thuishoort in het personeelsdossier[13].

33. Wat de **personen die toegang krijgen tot de gegevens** betreft:

Art. 97.

Voor de registratie van de kandidaten voor de toetsing van de afwijkende toelatingsvoorwaarden voor de opleiding Basisverpleegkunde, leggen de scholen, de hogescholen en de associaties een register aan. Voor de gegevensdeling tussen die instellingen en de eventuele koppeling met de administratieve toepassingen om leerlingengegevens tussen

[13] Advies wetgeving 2023/044, https://assets.vlaanderen.be/image/upload/v1691081162/VTC_A_W_2023_044_advies__lgoefh.pdf

scholen en het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming uit te wisselen, wordt het identificatienummer van het Rijksregister gebruikt.

De memorie vult aan:

Het gebruik van het rijksregisternummer maakt daarna de koppeling mogelijk met de Databank Hoger Onderwijs als natuurlijke personen via die weg ook effectief toelating krijgen tot het hoger onderwijs in Vlaanderen.

Art. 134.

Het bestuur zorgt ervoor dat er per instelling een centraal register bijgehouden wordt waarin alle meldingen van grensoverschrijdend gedrag bij de vertrouwenspersoon voor studenten en de vertrouwenspersoon personeel worden geregistreerd. Het doel het centrale register is om alle meldingen die binnen de instelling worden gedaan, te verzamelen op één digitale plek. Het centrale register stelt de instelling in staat om een beter overzicht te krijgen over meldingen met gemeenschappelijke kenmerken, om die meldingen beter en accurater op te volgen en om ten aanzien van de betrokken personen sneller en beter gepaste maatregelen uit te werken en te implementeren. Daarnaast stelt het centrale register de instellingen in staat om kwaliteitscontrole en opvolging te organiseren rond wat er met de meldingen gebeurt.
Alleen de preventieadviseur psychosociale aspecten, de vertrouwenspersoon personeel en de vertrouwenspersoon voor studenten hebben toegang tot het centrale register. De vertrouwenspersoon personeel en de vertrouwenspersoon voor studenten registreren meldingen over grensoverschrijdend gedrag in het centrale register.

34. De VTC benadrukt dat de toegang tot de gevraagde gegevens enkel kan open gesteld worden voor de taken en het werkgebied waar iedere medewerker voor bevoegd is.

35. In het Ontwerp wordt specifiek de **mededeling** geregeld van gegevens. Er zal rekening moeten gehouden worden met artikel 8 van het Vlaams e-govdecreet van 18 juli 2008, dat aan Vlaamse instanties de verplichting oplegt om protocollen af te sluiten voor de mededeling van persoonsgegevens naar een andere instantie of naar een externe overheid of naar een private organisatie of daarvoor een beraadslaging te vragen.

36. De VTC vestigt verder alleszins de aandacht op de artikelen 5 en 8 van de wet van 8 augustus 1983 *tot regeling van een Rijksregister van de natuurlijke personen* die een machtigingsvereiste instellen van de minister bevoegd voor Binnenlandse Zaken voor respectievelijk de toegang tot de gegevens van het Rijksregister en het gebruik van het rijksregisternummer.[14]

37. De VTC wijst erop dat optioneel advies aan haar kan gevraagd worden over een ontwerpprotocol.

38. Krachtens artikel 5.1, e) AVG mogen persoonsgegevens niet langer worden bewaard, in een vorm die het mogelijk maakt de betrokkenen te identificeren, dan noodzakelijk voor de verwezenlijking van de doeleinden waarvoor zij worden verwerkt.

39. Wat de **bewaartermijn** betreft, bepaalt het Ontwerp:

Art. 97.

Het register wordt maximaal tien jaar bewaard.

Art. 128 - 129.

Het te wijzigen decreet bepaalt:

De maximale bewaartermijnen voor gegevens als vermeld in het eerste en tweede lid die worden bewaard conform artikel 5, lid 1, e), van de algemene verordening gegevensbescherming, worden vastgelegd in beheersregels als

[14] Artikelen 5 en 8 van de wet van 8 augustus 1983 *tot regeling van een Rijksregister van de natuurlijke personen*

vermeld in artikel III.81, §2, van het Bestuursdecreet van 7 december 2018. Bij het bepalen van die bewaartermijnen wordt rekening gehouden met het kunnen garanderen van een vlot schooltraject.

Art. 134.

De instelling bewaart de verklaringen inzake de feiten die in het register zijn opgenomen gedurende vijf jaar indien de betrokkenen allemaal studenten zijn, tien jaar indien een personeelslid betrokken partij is, dertig jaar indien de melding om strafbare feiten gaat, dit steeds te rekenen vanaf de dag dat het personeelslid of de student deze verklaringen heeft laten optekenen. Indien er een nieuwe melding wordt gedaan omtrent een betrokken partij die eerder in het register werd vermeld, dan wordt de bewaartermijn van de oorspronkelijke verklaring in overeenstemming gebracht met de nieuwe bewaartermijn.

40. De VTC maakt wat artikel 128 – 129 betreft een voorbehoud inzake de gepastheid van deze termijnen, die altijd door de opsteller geëvalueerd moet worden. Verder dienen alle termijnen verantwoord te worden in de memorie.

6. Juistheid

41. Persoonsgegevens moeten juist zijn en zo nodig worden geactualiseerd (artikel 5, 1, d) AVG).

42. Het Ontwerp bevat geen bepalingen hierover. De VTC beveelt aan dat de verwerkingsverantwoordelijke hiertoe de nodige maatregelen neemt.

7. Rechten van de betrokkenen en transparantie

43. Artikel 12 AVG bepaalt dat de verwerkingsverantwoordelijke passende maatregelen neemt opdat de betrokkene de in de artikelen 13 en 14 AVG bedoelde informatie en de in de artikelen 15 tot en met 22 en artikel 34 AVG bedoelde communicatie in verband met de verwerking in een beknopte, transparante, begrijpelijke en gemakkelijk toegankelijke vorm en in duidelijke en eenvoudige taal ontvangt.

44. De VTC is van oordeel dat het aanbevolen is om het Ontwerp aan te vullen met de verplichting om de **vermeldingen** zoals bedoeld in het vorige randnummer op te nemen, zodat de betrokkenen goed geïnformeerd worden over de verwerking van hun persoonsgegevens en het voor de betrokkenen duidelijk is wat hun rechten zijn en tot wie zij zich moeten richten voor de uitoefening van hun rechten.

8. Beveiligingsmaatregelen

45. Artikel 32 AVG verplicht de verwerkingsverantwoordelijke om gepaste technische en organisatorische maatregelen te treffen die nodig zijn voor de bescherming van de persoonsgegevens. Deze maatregelen moeten een passend beveiligingsniveau verzekeren rekening houdend, enerzijds, met de stand van de techniek ter zake en de kosten voor het toepassen van de maatregelen en, anderzijds, met de aard van de te beveiligen gegevens en de potentiële risico's.

46. De VTC wijst erop dat aangezien de gegevens mogelijk delicate gegevens/ bijzondere categorieën van persoonsgegevens betreft een bijzondere aandacht vereist is inzake informatieveiligheid.

47. Artikel 32 AVG wijst op een aantal voorbeeldmaatregelen om, waar passend, een op het risico afgestemd beveiligingsniveau te waarborgen:

- de pseudonimisering en versleuteling van persoonsgegevens;
- het vermogen om op permanente basis de vertrouwelijkheid, integriteit, beschikbaarheid en veerkracht van de verwerkingssystemen te garanderen;
- het vermogen om bij een fysiek of technisch incident de beschikbaarheid van en de toegang tot de persoonsgegevens tijdig te herstellen;

- een procedure voor het op gezette tijdstippen testen, beoordelen en evalueren van de doeltreffendheid van de technische en organisatorische maatregelen ter beveiliging van de verwerking.

48. Voor de concrete uitwerking hiervan wijst de VTC op de aanbeveling[15] ter voorkoming van gegevenslekken en op de referentiemaatregelen[16] die bij elke verwerking van persoonsgegevens in acht zouden moeten worden genomen. De VTC benadrukt ook het belang van een behoorlijk gebruikers- en toegangsbeheer[17] en een logging van de toegangen zodat de functionaris en de toezichthouders kunnen controleren wie wanneer toegang had tot welke gegevens, wat zijn/haar acties waren en waarom[18].

49. Voor zover er gedacht wordt aan het gebruik van cloudtoepassingen, verwijst de VTC naar haar adviezen en aanbevelingen daarover.[19]

BESLUIT

50. De VTC is van oordeel dat het voorgelegde voorontwerp voldoende waarborgen zou kunnen bieden wat de bescherming van de persoonsgegevens van de betrokkenen betreft, op voorwaarde dat daarin volgende elementen bijkomend worden geïmplementeerd, inzonderheid:

- de rechtvaardigingsgrond opnemen in het Ontwerp, minstens in de memorie (luik 2);
- de verwerking van gezondheidsgegevens verantwoorden (luik 2);
- de verwerkingsverantwoordelijken expliciet opnemen in artikelen 128 – 129 en 134 (luik 4);
- in de memorie verduidelijken waarom er sprake is van gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijken (luik 4);
- een gegevensbeschermingseffectenbeoordeling uitvoeren (luik 4);
- de gepastheid van de bewaartermijnen in artikelen 128 – 129 evalueren en alle termijnen verantwoorden in de memorie (luik 5).

51. De VTC herinnert eraan dat er ook gezorgd moet worden voor de juistheid van de gegevens, transparantiemaatregelen en gepaste veiligheidsmaatregelen.

Getekend door:Graux Hans Theo J
Getekend op:2026-02-02 14:58:46 +01:0
Reden:Ik keur dit document goed

Vlaamse overheid

Hans Graux,
Voorzitter VTC

[15] Aanbeveling CBPL nr. 01/2013

(https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/publications/aanbeveling-nr.-01-2013.pdf)

[16] Referentiemaatregelen CBPL voor de beveiliging van elke verwerking van persoonsgegevens, Versie 1.0 (https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/publications/nota-inzake-de-beveiliging-van-persoonsgegevens.pdf)

[17] Zie ook Aanbeveling CBPL nr. 01/2008

(https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/publications/aanbeveling-nr.-01-2008.pdf)

Verschillende instanties kunnen hiervoor aangepaste technologische oplossingen bieden (zoals bijvoorbeeld de Kruispuntbank van de Sociale zekerheid).

[18] *Audit trailing* of *beveiligd controlespoor*.

[19] https://www.vlaanderen.be/vlaamse-toezichtcommissie/domeinen/cloud

ADVIES VAN DE SOCIAAL-ECONOMISCHE RAAD VAN VLAANDEREN

ONDERWIJSDECREET XXXVI

SERV
sterk door overleg

Advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen, Wetstraat 34-36, 1040 Brussel

W www.serv.be – T +32 2 209 01 11 – E info@serv.be

Adviesvraag	Voorontwerp van decreet over het Onderwijs XXXVI
Adviesvrager	Zuhal Demir - Vlaams minister van Onderwijs, Justitie en Werk
Ontvangst adviesvraag	22 december 2025
Decretale opdracht	SERV-decreet 7 mei 2004 art. 11 (overlegfunctie)
Goedkeuring raad	26 januari 2026

Contactpersoon	Mieke Valcke	mvalcke@serv.be

SERV
sterk door overleg

Mevrouw Zuhal DEMIR

Vlaams minister van Onderwijs, Justitie en Werk

Seven

Koning Albert II-Laan 7

B-1210 Sint-Joost-ten-Node

Advies Onderwijsdecreet XXXVI

Mevrouw de minister

DE SERV heeft uw adviesvraag bij het voorontwerp van Onderwijsdecreet XXXVI goed ontvangen en maakt u hierbij zijn advies over. Het Onderwijsdecreet XXXVI bevat heel wat maatregelen over personeel, daarover brengt de SERV geen advies uit. De SERV gaat wel in op een beperkt aantal maatregelen: bijlessen, middelen praktijkonderwijs, zij-instroom, micro-credentials, internationaal karakter hoger onderwijs en de pioniersscholen.

Rem op toeleiding naar schaduwonderwijs

Onderwijsdecreet XXXVI voorziet extra beperkingen voor scholen voor de doorverwijzing van leerlingen naar betalende bijlessen (art. 57, 75 en 184). De Vlaamse Regering wil hiermee benadrukken dat het de onderwijskundige opdracht is van de scholen om er voor te zorgen dat leerlingen de leerplandoelen behalen.

In een eerder advies deelde de SERV al zijn bezorgdheid over het 'schaduwonderwijs'[1]. Het is uiteraard belangrijk dat leerachterstand, bv. door een tekort aan leraren voor bepaalde vakken, vermeden wordt. Zo niet, is het begrijpelijk dat ouders op zoek gaan naar andere oplossingen, zoals betalende bijlessen.

Gerichte inzet van extra werkingsmiddelen praktijkgerichte opleidingen

De Vlaamse Regering voorziet vanaf schooljaar 2026-2027 jaarlijks €55 miljoen extra middelen voor scholen voor praktijkgerichte opleidingen, om de kost voor leerlingen te verlagen. Het Onderwijsdecreet XXXVI schrapt de verwijzing naar de knelpuntberoepen in de Codex Secundair Onderwijs en breidt deze bijkomende financiering uit naar scholen met technisch, beroeps- of

[1] Advies *'De (re)organisatie van het schooljaar'*, SERV, 2022 https://www.serv.be/node/14478

kunstonderwijs (art. 79). Het decreet legt de criteria vast op basis waarvan een afweging wordt gemaakt: de kostprijs, de doorstroomkansen naar de arbeidsmarkt of het hoger onderwijs en de maatschappelijke waardering. De Vlaamse Regering zal via een Besluit de lijst van opleidingen die in aanmerking komen, opmaken.

De SERV staat achter de toekenning van extra werkingsmiddelen voor dure praktijkgerichte opleidingen. Deze tegemoetkoming aan scholen moet voor de SERV wel effectief de kost verlagen voor leerlingen, zodat zij niet moeten afzien van de arbeidsmarktrelevante opleiding van hun keuze omwille van de kost ervan**. Wat de opmaak van de lijst met praktijkgerichte opleidingen betreft,** vraagt de SERV:

- een doelgerichte inzet van de extra middelen, zodat deze het verschil maken tot op het niveau van de leerlingen;
- duidelijkheid over hoe 'maatschappelijke waardering' bepaald zal worden en hoe dat criterium zal aangewend worden;
- het advies in te winnen van arbeidsmarktpartners.

De SERV kijkt ook uit naar de resultaten van het onderzoek *'Kostenbeheersing in het bso, tso en kso'* dat liep in het najaar van 2025[2]. Dat onderzoek richt zich op de kosten m.b.t. persoonlijke beschermingsmiddelen en werkkledij, arbeidsmiddelen en verbruiksmaterialen.

Zij - instroom in de zorg ondersteunen

Art. 97 van Onderwijsdecreet XXXVI zorgt er voor dat de diploma's secundair onderwijs die worden uitgereikt door een centrum voor volwassenonderwijs ook toegang geven tot de graduaatsopleiding Basisverpleegkunde. De namen van de studiebewijzen wijzigden immers t.g.v. de modernisering in OK3 en OK4, maar die wijziging was nog niet van toepassing in het volwassenenonderwijs.

De SERV haalt dit toch even aan als een positieve en belangrijke maatregel. Dat ook een diploma van het secundair volwassenenonderwijs toegang blijft verlenen tot de graduaatsopleiding Basisverpleegkunde is **gunstig in het kader van de zij – instroom in een beroep** dat veel openstaande vacatures kent.

[2] https://data-onderwijs.vlaanderen.be/onderwijsonderzoek/project/2602

Micro-credentials als opportuniteit voor levenslang leren

Het hoger onderwijs maakte, in de context van een werkgroep Levenslang Leren, een afsprakenkader op voor micro-credentials[3]. Onderwijsdecreet XXXVI neemt de definiëring van micro-credentials daarin over in de Codex Hoger Onderwijs (art. 125): *micro-credentials zijn een bewijs van leerresultaat behaald na een klein leervolume (tussen 0,5 en 59 studiepunten)*.

De SERV stelde in zijn advies *'Een leven lang student. Hoe leren in het hoger onderwijs tijdens de loopbaan aantrekkelijker maken'* dat het steeds belangrijker wordt dat het hoger onderwijs toegankelijk is voor personen die zich willen bij- en omscholen[4]. Micro-credentials zijn voor de SERV daartoe een opportuniteit.

De SERV staat dan ook positief tegenover een Vlaanderenbreed kader voor de invoering van micro-credentials in de hogescholen en de universiteiten. De SERV vraagt:

- dat er ook gewerkt wordt aan de afstemming met het aanbod van andere vormings- en opleidingsverstrekkers aan kleine leervolumes en hoe die gecertificeerd kunnen worden via micro-credentials, mits kwaliteitsborging;
- dat er voor de kwaliteitsborging afstemming is en aansluiting wordt gezocht met het Geïntegreerd Kwaliteitszorgkader (GKK);
- dat micro-credentials ontsloten worden via de LED-databank.

Internationaal karakter Vlaamse hoger onderwijs daalt

Onderwijsdecreet XXXVI voorziet dat als er geen Nederlands equivalent van een Engelstalige opleiding meer wordt ingericht, ook de Engelstalige opleiding moet worden afgebouwd (art. 132). Deze maatregel maakt de maatregel sluitend die genomen werd in Onderwijsdecreet XXXV dat de mogelijkheid tot vrijstelling van de equivalentievoorwaarde[5] in het hoger onderwijs schrapte.

De SERV gaat niet akkoord met deze maatregelen waardoor Vlaanderen internationaal talent en internationale uitstraling verliest. Binnen de OESO blijft de internationale studentenmobiliteit in het hoger onderwijs

---

[3] Zie ook nota *'Vlaanderen leert!'*, actie 29 '*Ontwikkelen van een strategie voor micro-credentials in het Hoger Onderwijs*'

[4] Advies over levenslang leren in het hoger onderwijs, SERV, 2021, pag. 39 https://www.serv.be/node/14591

[5] Equivalentievoorwaarde: voor elke Engelstalige opleiding moet er een Nederlandstalig equivalent zijn.

toenemen. Sommige landen kenden tussen '18 en '23 een aanzienlijke groei van het aandeel internationale studenten (van 6% gemiddeld naar 7,4%). België scoort met 10,4% daarboven maar is een van de weinige landen waar in de voorbije vijf jaar geen toename te zien was.[6]

Voor ondernemingen en sectoren is in een krappe arbeidsmarkt het aantrekken van internationaal (academisch) talent cruciaal. **De internationale uitstraling van het Vlaamse hoger onderwijs moet voor de SERV ondersteund worden dankzij een pragmatische en toekomstgerichte toepassing van de taalregeling en een evenwichtig anderstalig aanbod.**

Oproep pioniersscholen voorafname uitkomst Staten-Generaal 'Scholen voor iedereen'

Onderwijsdecreet XXXVI voorziet dat de Vlaamse Regering middelen kan toekennen, na een oproep, aan 'Tijdelijke projecten Pionierscholen' en aan een consortium dat de pioniersscholen moet ondersteunen (art.152-153). Dit kadert in de visie en het traject *'Scholen voor iedereen'* dat moet leiden tot meer inclusief onderwijs in 2040. Het ontwerp van decreet voorziet minimale criteria voor de selectie van scholen en voor het consortium.

Voor de SERV is het **werken met proeftuinen een goede beleidskeuze**. Het is de aangewezen manier om te leren vanuit de praktijk en om een visie en een plan te toetsen aan de realiteit in en de haalbaarheid voor scholen. Momenteel loopt echter nog de Staten-Generaal en zijn ook de strategische adviesraden om advies gevraagd over de consultatienota '*Scholen voor iedereen*'. De criteria die worden voorgesteld zijn voor de SERV m.a.w. mogelijks **een voorafname op wat uit de consultatie en de adviezen kan komen**.

Hoogachtend

Pieter Kerremans
administrateur-generaal

Frank Beckx
voorzitter

[6] *'Education at a glance 2025: Belgium'*, OESO

ADVIES VAN DE VLAAMSE ONDERWIJSRAAD

VLAAMSE ONDERWIJSRAAD
VAN EN VOOR ONDERWIJS

ADVIES

29 januari 2026

Onderwijsdecreet XXXVI

Advies over het voorontwerp van decreet over het onderwijs XXXVI

Vlaamse Onderwijsraad
Simon Bolivarlaan 17
BE-1000 Brussel
T +32 2 219 42 99

www.vlaamseonderwijsraad.be
info@vlor.be

Van en voor onderwijs

Advies op vraag van Zuhal Demir, Vlaams minister van Onderwijs, Justitie en Werk op 20 december 2025

Uitgebracht door de Algemene Raad op 29 januari 2026 met eenparigheid van stemmen

Voorbereiding: werkgroep Beleidsnota-Programmadecreet op 14 januari 2026 en 21 januari 2026 onder voorzitterschap van Marleen Colpin (a.i.)

Dossierbeheerder: Marie-Anne Michielsens

Inhoud

1 Situering 448
2 Doel van een genummerd onderwijsdecreet 448
3 Opmerkingen bij algemene inhoudelijke maatregelen 448
3.1 Oprichting van een aanspreekpunt voor ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie 448
3.2 Betaalde bijlessen 449
3.3 Examencommissie 449
3.4 Permanent onderwijs aan huis (POAH) 449
3.5 Verplichte deelname aan peilingsonderzoeken 450
3.6 Doorlichting GOK-beleid 451
3.7 Middelen voor CLB bij overname scholen door ander net 451
4 Opmerkingen bij inhoudelijke maatregelen voor een specifiek onderwijsniveau 452
4.1 Maatregelen basisonderwijs 452
4.1.1 Overgang van kleuter- naar lager onderwijs 452
4.2 Maatregelen buitengewoon onderwijs 452
4.2.1 Leerlingenvervoer 452
4.2.2 Capaciteit buitengewoon basisonderwijs 453
4.2.3 Extra budget voor bijkomende capaciteit voor leerlingen met een verslag 453
4.2.4 Pioniersscholen 453
4.3 Maatregelen secundair onderwijs 453
4.3.1 Versterking tso-bso-kso 453
4.4 Maatregelen hoger onderwijs 454
4.4.1 Steunpunt Inclusief Hoger Onderwijs 454
4.5 Maatregelen deeltijds kunstonderwijs 454
4.5.1 Oprichting van een nieuwe academie in een fusiegemeente 454
4.5.2 Aanpassing doelen Kunstkuur 454
Bronnen 456

1 Situering

De Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) ontving op 20 december 2025 de adviesvraag over het voorontwerp van decreet over het onderwijs XXXVI.

Dit voorontwerp van decreet bevat:
- technische bepalingen die een aantal bestaande niveau- en themadecreten over onderwijs aanvullen en optimaliseren;
- een aantal inhoudelijke onderwijsmaatregelen uit het Vlaams Regeerakkoord, de Beleidsnota Onderwijs en Vorming en uit een aantal concept- en visienota's;
- enkele bepalingen ter beperking van de planlast.

Dit advies is een advies op hoofdlijnen, waarin we ons beperken tot aanbevelingen over een aantal inhoudelijke maatregelen. In dit advies worden ook geen uitspraken gedaan over de artikelen die ingaan op personeelsmaterie. Artikel 73 van het participatiedecreet bepaalt immers dat het advies van de Vlor geen betrekking heeft op de arbeidsvoorwaarden waarover de syndicale organen zich uitspreken.

2 Doel van een genummerd onderwijsdecreet

Het doel van een genummerd onderwijsdecreet is om juridische-technische correcties en maatregelen tot vereenvoudiging te kunnen doorvoeren. De Vlaamse Onderwijsraad stelt vast dat er, net als in sommige vorige genummerde onderwijsdecreten, ook meerdere inhoudelijke beleidsmaatregelen getroffen worden. Dat strookt niet met het oorspronkelijke doel van een genummerd onderwijsdecreet.

Sommige maatregelen zijn veel meer dan een beperkte inhoudelijke wijziging en gaan over echt fundamentele zaken, zoals de inductie-uren en de wijzigingen voor permanent onderwijs aan huis. Zulke onderwerpen verdienen meer overlegtijd en zijn bij uitstek maatregelen die geen plaats hebben in wat een technisch decreet zou moeten zijn. De Vlor is bezorgd over de legistieke en beleidsmatige hygiëne van die gang van zaken.

De Vlaamse Onderwijsraad vraagt met aandrang om in de toekomst het genummerd onderwijsdecreet niet meer als instrument te gebruiken voor de uitwerking van allerlei inhoudelijke maatregelen, maar daarvoor een andere legistieke weg te bewandelen die ruimte en tijd voor overleg laat.

3 Opmerkingen bij algemene inhoudelijke maatregelen

3.1 Oprichting van een aanspreekpunt voor ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie

Het nieuwe aanspreekpunt voor ouders is intussen al operationeel, maar de omkadering is door de besparingen gereduceerd tot een fractie van de drie ouderkoepels die er waren. De raad maakt zich grote zorgen dat de stem van de ouders op verschillende fora onvoldoende vertegenwoordigd zal zijn, hoewel zij een belangrijke onderwijspartner zijn. Zoals we aanhaalden in ons advies

Investeer in de samenleving van morgen lijkt deze reductie in tegenspraak te zijn met de beleidsnota waar de samenwerking tussen school en ouders wordt benadrukt.[1][2]

De raad merkt ook op dat de installatie van één ouderkoepel in plaats van per net/koepel ingaat tegen de vrijheid van onderwijs en de vrijheid van vereniging waardoor er mogelijk belangenconflicten kunnen ontstaan.

3.2 Betaalde bijlessen

De Vlor is geen voorstander van reclame voor betaalde bijlessen. Op dat vlak staan we achter deze maatregel. Zoals het artikel nu is geschreven, lijkt de wijziging echter veel verder te gaan dan enkel een verbod op reclame voor betaalde bijlessen. De formulering impliceert dat elke actie die niet verenigbaar is met pedagogische en onderwijskundige taken, verboden is.

Ook is het niet duidelijk of hier ook verwijzingen naar een logopedist of kinesitherapeut, zoals in het basisonderwijs wel eens gebeurt, onder vallen. En een leraar die van ouders de vraag krijgt naar een bijlesleraar mag hier niet meer op antwoorden, maar moet doorverwijzen naar het CLB. Zo krijgt het CLB er onbedoeld een taak bij, wat niet de bedoeling kan zijn.

De Vlor vraagt om duidelijk te maken wat het toepassingsgebied is.

3.3 Examencommissie

De Vlor volgt de opmerking van de Inspectie Financiën dat de kwaliteit en gelijkwaardigheid van de aangeboden richtingen tegenover het klassieke onderwijs bewaakt moeten worden. Meer zelfs, voor de Vlor moet dat gegarandeerd worden. Het diploma dat iemand via de Examencommissie behaalt, moet evenwaardig zijn aan een diploma uit het reguliere onderwijs.

3.4 Permanent onderwijs aan huis (POAH)[3]

Leerlingen kunnen een aanvraag indienen om recht op permanent onderwijs aan huis te krijgen. Zorgpunt van de Onderwijsinspectie is de instantie die deze aanvragen behandelt en POAH toekent. Die opdracht wordt in dit voorontwerp van decreet naar het CLB verschoven, omdat – volgens de motivatie in de Memorie van Toelichting - *de Onderwijsinspectie zich opnieuw moet focussen op haar kernopdracht, namelijk het doorlichten van wat er in de scholen en op de klasvloer gebeurt. Om dit maximaal mogelijk te maken is een reductie van andere opdrachten, zoals adviseringsopdrachten, noodzakelijk.*[4]

De raad vindt die verschuiving problematisch. Onderwijsactoren krijgen voortdurend extra taken en raken daardoor overbelast. Die overbelasting los je niet op door een opdracht bij een andere actor te leggen. Ook Inspectie Financiën waarschuwt voor de impact hiervan en ziet *een hogere werklast voor de CLB's (diagnostiek, opvolging, overleg met school en ouders) én een grotere*

[1] Vlaamse Onderwijsraad, Algemene Raad. *Investeer in de samenleving van morgen. Advies over het voorontwerp van programmadecreet bij begrotingsopmaak 2026*, 20 oktober 2025.
[2] Vlaamse Regering (2024). *Beleidsnota 2024-2029. Onderwijs en Vorming.*
[3] Artikels 43, 86, 158, 185 uit het voorontwerp van decreet over het onderwijs XXXVI.
[4] Memorie van toelichting bij het ontwerp van decreet over het onderwijs XXXVI. 19 december 2025.

capaciteitsbehoefte bij de scholen om effectief onderwijs aan huis te organiseren (minstens vier uur per week per erkende leerling).[5]

Ook de procedure om POAH aan te vragen, wijzigt. Tot nu kon de leerling zijn recht op inschrijving laten gelden in de school die POAH aangeboden had het voorafgaande schooljaar. De wijzigingen doen vermoeden dat het onverkort inschrijvingsrecht ook geldt in een school die niet in beeld is geweest in het kader van POAH met als enige voorwaarde dat die school het type, vermeld in het IAC-verslag, aanbiedt. Dat is problematisch. Voor types 4,6,7 moet de school deze types zelfs niet aanbieden, wat een probleem kan zijn voor expertise over die specifieke noden in die school. De sluiproute die POAH kan betekenen voor een onverkort inschrijvingsrecht in een school is door de capaciteitsproblematiek in Vlaanderen problematisch.

Daarnaast heeft de Vlor verschillende vragen en bedenkingen bij de concrete uitwerking of gevolgen van deze verschuiving en van de nieuwe procedure. We geven enkele voorbeelden:

- De profielen van Zorgpunt van de Onderwijsinspectie zijn niet noodzakelijk dezelfde profielen als bij een CLB. Zal CLB dezelfde criteria gebruiken?
- CLB's helpen ouders nu vaak met de aanvraag voor POAH. Wie zal dat doen als het CLB moet beslissen over POAH?
- De beperking van maximaal drie jaar POAH staat haaks op 'permanent' onderwijs aan huis.
- Wat als er onenigheid is over POAH? Waar kan een leerling terecht?

Zowel de verschuiving van de opdracht als de nieuwe procedure roepen veel vragen op. Het is heel duidelijk dat deze set van maatregelen niet thuishoort in een technisch decreet. Voor dit thema is meer ruimte en tijd voor overleg nodig. Bovendien moet het belang van de leerling voorop staan: dat is hier onvoldoende het geval.

De Vlor vraagt daarom om eerst een grondig debat over POAH te voeren. Dan pas kan er gekeken worden:

- wie die rol kan opnemen, waarbij voldoende capaciteit en een gelijke aanpak voor heel Vlaanderen twee belangrijke voorwaarden zijn om die rol goed te kunnen uitoefenen.
- hoe de procedure vereenvoudigd kan worden, waarbij er rekening gehouden wordt met de capaciteitsproblematiek.

In afwachting van dat overleg vragen we dat de procedure blijft zoals ze is en dat Zorgpunt van de Onderwijsinspectie deze opdracht blijft uitoefenen.

3.5 Verplichte deelname aan peilingsonderzoeken

Scholen die via een steekproef uitgekozen worden om deel te nemen aan peilingsonderzoeken en internationale vergelijkende onderzoeken, mogen niet meer weigeren. Dit zal ook van toepassing zijn op toekomstig internationaal vergelijkend onderwijsonderzoek met meting van leerlingenprestaties waar de Vlaamse Gemeenschap aan deelneemt.

De Vlor is het niet eens met deze maatregel en vreest dat hij averechts zal werken: de motivatie zal afnemen en resultaten kunnen daardoor minder betrouwbaar worden. Scholen moeten zelf kunnen blijven kiezen of ze aan een onderzoek deelnemen en daarvoor kostbare onderwijstijd en personeelsleden inzetten. Een verplichting raakt aan de vrijheid van onderwijs. Deze maatregel lijkt bovendien volledig haaks te staan op andere maatregelen om de onderwijstijd te maximaliseren.

[5] Inspectie van Financiën, *Advies bij fiches voor het voorontwerp van decreet over het Onderwijs XXXVI*. Nota aan de Vlaamse minister van Onderwijs, Justitie en Werk, 25 oktober 2025, ref. BV/2025003991.

Zulke onderzoeken nemen meerdere lesuren in beslag en vragen extra administratieve en logistieke ondersteuning door het personeel die niet gecompenseerd wordt (behalve door een schoolfeedbackrapport). De Vlor zou liever zien dat professionalisering versterkt wordt om de onderwijskwaliteit te garanderen.

Waarom weigeren scholen om mee te werken aan een onderzoek? Is dat omwille van planlast, van het inboeten aan onderwijstijd, omdat ze overbevraagd zijn of om een andere reden? Als de redenen duidelijk zijn, kunnen er misschien aangepaste maatregelen getroffen worden, in plaats van zonder meer een verplichting in te voeren.

De raad gelooft dat aanmoedigen beter werkt dan verplichten en vraagt om na te denken over mogelijke incentives, die scholen over de streep kunnen trekken om deel te nemen. Onderwijspartners nemen die rol alvast op. Er moet steeds een mogelijkheid blijven bestaan dat scholen, en ook ouders en leerlingen, beslissen om niet mee te doen. De Vlor vraagt bovendien om juridisch uit te klaren of de Vlaamse Regering via decreet scholen kan verplichten om deel te nemen aan internationaal onderzoek.

3.6 Doorlichting GOK-beleid

Na een negatieve evaluatie van het beleid rond gelijke onderwijskansen (GOK) kan de onderwijsinspectie in de toekomst na minstens 90 kalenderdagen terugkomen voor een nieuwe evaluatie, los van de schooldoorlichting.

De raad vraagt dat scholen na een negatieve evaluatie voldoende tijd krijgen om hun GOK-beleid bij te stellen. De gevolgen bij een tweede negatieve evaluatie zijn immers groot: scholen verliezen dan de helft van de middelen voor GOK-beleid. Als de inspectie op dag 91 al terugkomt, is de kans zeer groot dat een school haar GOK-beleid nog niet helemaal heeft kunnen verbeteren en opnieuw slecht scoort. Met de helft van de middelen dan het probleem oplossen is niet realistisch. En dat heeft impact op kwetsbare leerlingen.

Daarnaast is het ook belangrijk dat alle actoren zicht hebben op wat dient verstaan te worden onder een goed GOK-beleid. Hebben alle scholen voldoende zicht op wat daaronder begrepen wordt?

De Vlor gaat akkoord met het principe dat er een vervroegde doorlichting komt, maar niet met de voorgestelde termijn. Op 90 kalenderdagen een koerswijziging realiseren op beleidsmatig niveau beperkt de kans op duurzame verandering aanzienlijk. Daarnaast roept de raad op om met alle actoren van de kwaliteitsdriehoek in overleg te blijven gaan over de criteria van een goed GOK-beleid, zodat elke actor zijn rol kan waarmaken.

3.7 Middelen voor CLB bij overname scholen door ander net[6]

CLB's worden toegewezen aan scholen van een bepaald schoolbestuur en zijn voor hun middelen afhankelijk van de scholen die ze begeleiden. Artikel 186 van het voorontwerp van decreet voorziet dat bij de overname van scholen door een ander onderwijsnet de middelen voor hun CLB overgedragen worden aan het CLB dat hen na de verandering van schoolbestuur zal begeleiden.

[6] Ten aanzien van deze aanbeveling neemt het Gemeenschapsonderwijs een apart standpunt in: *"Het Gemeenschapsonderwijs gaat niet akkoord met de vraag tot schrapping van artikel 186 van het voorontwerp van decreet ODXXXVI. Wanneer de onderwijsbevoegdheid van een of meer scholen overgedragen wordt naar een ander schoolbestuur en daardoor een ander CLB moet instaan voor de leerlingenbegeleiding, is het niet meer dan logisch dat in dat geval de omkadering de leerlingen volgt."*

De Vlor vraagt om dit artikel te schrappen en eerst een debat ten gronde te voeren over het omkaderingssysteem van de CLB's. De basis van het gesprek is de evaluatie van de omkadering van de CLB's, die in opdracht van de Vlaamse overheid uitgevoerd werd door Ingenio in 2024.

4 Opmerkingen bij inhoudelijke maatregelen voor een specifiek onderwijsniveau

4.1 Maatregelen basisonderwijs

4.1.1 Overgang van kleuter- naar lager onderwijs

De raad wijst erop dat de maatregelen zorgen voor een bijkomende taakbelasting voor kleuterleraren. De Vlor is ook bezorgd dat ze zullen leiden tot een verdere juridisering. Daarnaast vragen we ons af wat er exact bedoeld wordt met 'evaluatie' en waarin die dan verschilt van de manier waarop de voortgang van het kind nu opgevolgd wordt. Dat staat dan nog los van de pedagogische vraag of elk kind op een bepaalde leeftijd al 'klaar' is op motorisch, verbaal en andere vlakken.

De raad vraagt verduidelijking wanneer welke klassenraden moeten samenkomen. De overgang van het kleuter- naar het lager onderwijs wordt nu strenger dan de overgang van lager naar secundair onderwijs. Wat met zittenblijven?

Heel specifiek vraagt de Vlor om voor kleuters met een individueel aangepast curriculum (IAC) de leerlingenevaluatie los te koppelen van de beslissing of de leerling al dan niet het kleuteronderwijs met vrucht heeft beëindigd. Dan kunnen kleuters met een IAC de overstap naar het lager onderwijs maken zonder dat ze het kleuteronderwijs met vrucht beëindigd hebben.

4.2 Maatregelen buitengewoon onderwijs

4.2.1 Leerlingenvervoer

De drie pilootregio's bestaan intussen al bijna acht jaar en worden opnieuw voor twee schooljaren verlengd. De raad stelt de motivatie voor deze verlenging sterk in vraag.[7] Men kan na acht jaar moeilijk nog spreken van een pilootproject en het is daarom hoog tijd dat er een evaluatie gebeurt, zodat er voor alle leerlingen een oplossing komt. De lange busritten zorgen bovendien voor een groter eenzaamheidsgevoel bij scholieren buitengewoon secundair onderwijs, zo blijkt uit het advies *Buitengewoon verbonden* van de Scholierenkoepel.[8]

De Vlor vraagt om het gelijkheidsprincipe toe te passen en werk te maken van goed leerlingenvervoer voor **alle** leerlingen in het buitengewoon onderwijs. Wacht niet nog eens twee jaar om de pilootregio's te evalueren.

[7] Uit de Memorie van Toelichting bij het ontwerp van decreet over het onderwijs XXXVI, p.6: "De pilootregio's zullen [...] hun bestaande werking [...] continueren en anderzijds een aantal principes van de hervorming van het leerlingenvervoer, zoals vooropgesteld in het Vlaams Regeerakkoord, uittesten."

[8] Scholierenkoepel. *Buitengewoon verbonden, eenzaamheid in het buitengewoon onderwijs*. 16 december 2025.

4.2.2 Capaciteit buitengewoon basisonderwijs

Scholen voor buitengewoon basisonderwijs die pioniersscholen zijn, kunnen voortaan ook capaciteit bepalen op niveau van een leerjaar of geboortejaar. Op die manier kunnen ze, als ze dat wensen, aansluiten bij de structuur van de school voor gewoon basisonderwijs waarmee ze samenwerken. De Vlor vindt dat een goede maatregel, maar vraagt zich af waarom die beperkt blijft tot de pioniersscholen. In het buitengewoon onderwijs leeft al langer de vraag naar de mogelijkheid om capaciteit op basis van leerjaren en (leef)groepen te bepalen.

Daarom vraagt de Vlor om deze maatregel uit te breiden naar alle scholen voor buitengewoon basisonderwijs.

4.2.3 Extra budget voor bijkomende capaciteit voor leerlingen met een verslag

De Vlor waardeert dat er extra budget voorzien wordt en begrijpt de focus op leerlingen van type 2. Deze regelgeving mag wel geen voorafname zijn van de uitvoering van *Scholen voor iedereen*, waardoor type 2-leerlingen uit de boot zouden kunnen vallen.

Het argument dat de andere types bijkomende capaciteit kunnen verwerven door samen te werken met de pioniersscholen, is echter zwak.[9] Er worden bij de start maar 40 pioniersscholen opgericht. De evolutie naar *Scholen voor iedereen* wordt voorzien tegen 2040. Maar intussen blijven we kampen met een capaciteitsproblematiek in het buitengewoon onderwijs, die ook door dit decreet niet opgelost wordt.

4.2.4 Pioniersscholen

In dit voorontwerp van decreet wordt de decretale basis gelegd voor de oprichting van de pioniersscholen, die proeftuin zullen zijn om te onderzoeken hoe *Scholen voor iedereen* vorm kan krijgen. Ook in andere artikels wordt naar de pioniersscholen verwezen (zie 4.2.2 en 4.2.3).

De Vlor vraagt om snel werk te maken van de verdere regelgeving die daarvoor nodig is, zodat scholen snel zicht krijgen op alle voorwaarden om zich kandidaat te stellen. De timing is zeer krap.

We stellen vast dat er voor de pioniersscholen op een andere manier gewerkt wordt dan bij de inspiratiescholen. Bij de inspiratiescholen is er een contingent per onderwijsverstrekker, bij de pioniersscholen niet. Omdat er veelal binnen de eigen netten samengewerkt wordt, is het misschien toch aangewezen om daar afspraken over te maken. De Vlor vindt het essentieel om bij de selectie te kijken naar voldoende diverse (begin)situaties, zoals die er in de realiteit zijn, en zeker ook regionale spreiding (en landelijke versus grootstedelijke contexten) te voorzien, zoals bij de pilootregio's leerlingenvervoer gebeurd is.

4.3 Maatregelen secundair onderwijs

4.3.1 Versterking tso-bso-kso

De Vlor waardeert de inspanning van de Vlaamse Regering om, wanneer mogelijk, extra middelen te voorzien voor scholen met technisch-, beroeps- of kunstsecundair onderwijs, om de kosten voor leerlingen te drukken. Het is een goede zaak dat ook de kunstopleidingen niet vergeten worden,

[9] Uit de Memorie van Toelichting bij het ontwerp van decreet over het onderwijs XXXVI, p.8: "Er wordt niet gekozen voor de andere types, omdat daar minder capaciteitsnoden zijn en er voor deze leerlingen vanaf 1 september 2026 bijkomende mogelijkheden gecreëerd worden in scholen voor gewoon onderwijs en buitengewoon onderwijs die samenwerken met CLB's en leersteuncentra in de pioniersscholen."

omdat leerlingen daar vaak dure materialen moeten aanschaffen en tentoonstellingen en voorstellingen moeten gaan bijwonen.[10]

Om te bepalen of een opleiding in aanmerking komt voor bijkomende financiering, zal de Vlaamse Regering naast de kostprijs kijken naar de doorstroomkansen naar de arbeidsmarkt of hoger onderwijs en de maatschappelijke waardering van die opleiding. Die laatste twee voorwaarden vindt de raad onduidelijk en subjectief. Wat houdt maatschappelijke waardering concreet in? Hoe worden de doorstroomkansen naar arbeidsmarkt of hoger onderwijs bepaald? Bovendien zijn deze voorwaarden niet exhaustief, want in het artikel staat dat er 'ten minste' naar die zaken gekeken zal worden. Welke extra criteria kunnen daar nog bijkomen?

De Vlor vraagt om enkel de kostprijs als criterium te gebruiken bij het bepalen van extra financiering voor een opleiding. Zo kunnen alle jongeren, ongeacht hun thuissituatie, een richting volgen die aansluit bij hun interesse en competenties.

4.4 Maatregelen hoger onderwijs

4.4.1 Steunpunt Inclusief Hoger Onderwijs

SIHO (Steunpunt Inclusief Hoger Onderwijs) wordt een opdracht van de VLUHR. Daarbij sluit de VLUHR vijfjaarlijks een convenant af met de Vlaamse overheid waarin de concrete invulling van de werking van het expertisecentrum voor inclusief onderwijs wordt vastgelegd.

De raad waardeert dat dit expertisecentrum een plaats krijgt binnen de VLUHR, zodat universiteiten en hogescholen deze opdracht samen kunnen waarmaken, waarbij eveneens de studenten volwaardig betrokken worden.

4.5 Maatregelen deeltijds kunstonderwijs

4.5.1 Oprichting van een nieuwe academie in een fusiegemeente

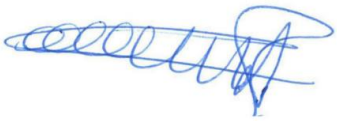
Bij de oprichting van een nieuwe academie in fusiegemeenten, gefuseerd in 2019 of 2025, kan de oprichting gepaard gaan met de overname van vestigingsplaatsen. De Vlor wil weten wat het effect is van deze maatregel voor academies die ontstaan zijn door fusies, omdat er misschien effecten zijn die we nu nog niet kunnen inschatten. Daarnaast vraagt de Vlor om te voorzien dat een overheveling van vestigingsplaatsen mogelijk is tussen alle academies, niet enkel tussen academies van het stedelijk en gemeentelijk onderwijs.

4.5.2 Aanpassing doelen Kunstkuur

De Vlor vindt het een goede zaak dat het doel van Kunstkuur duidelijker beschreven wordt. De aanpassing van het tweede doel (voor studenten hoger onderwijs) betekent echter dat er minder samenwerkingen met het hoger onderwijs zullen zijn door de beperking tot studenten uit de lerarenopleiding. Kunstkuur wordt gezien als een instrument om de vakbekwaamheid van toekomstige leraren voor muzische vorming of voor de sleutelcompetentie cultureel bewustzijn en culturele expressie te versterken. Verschillende Kunstkuren hebben echter al bewezen dat er mooie resultaten te behalen zijn met studenten uit andere opleidingen, die deze ervaring meenemen naar hun professionele praktijk.

[10] Scholierenkoepel. *De scholierenstem. Het memorandum van de Scholierenkoepel, van, voor & door scholieren*, augustus 2023.

De Vlor vraagt daarom om het tweede doel niet aan te passen en de vorige formulering te blijven gebruiken, zodat er samenwerkingen met allerlei opleidingen uit het hoger onderwijs mogelijk blijven.

Marleen Colpin
plaatsvervangend secretaris Algemene Raad

Ann Verreth
voorzitter

Bronnen

Decreet basisonderwijs. 25 februari 1997.

Inspectie van Financiën, *Advies bij fiches voor het voorontwerp van decreet over het Onderwijs XXXVI*. Nota aan de Vlaamse minister van Onderwijs, Justitie en Werk, 25 oktober 2025, ref. BV/2025003991.

Memorie van toelichting bij het ontwerp van decreet over het onderwijs XXXVI. 19 december 2025.

Ontwerp van decreet over het onderwijs XXXVI. 19 december 2025.

Scholierenkoepel (2023). *De scholierenstem. Het memorandum van de Scholierenkoepel, van, voor & door scholieren*.

Scholierenkoepel (2025). *Buitengewoon verbonden, eenzaamheid in het buitengewoon onderwijs*.

Vlaamse Onderwijsraad, Algemene Raad. *Investeer in de samenleving van morgen. Advies over het voorontwerp van programmadecreet bij begrotingsopmaak 2026*, 20 oktober 2025.

Vlaamse Regering (2024). *Beleidsnota 2024-2029. Onderwijs en Vorming.*

PROTOCOL NR. 151
HOUDENDE DE CONCLUSIES VAN DE ONDERHANDELINGEN
DIE GEVOERD WERDEN IN DE VERGADERINGEN
VAN HET VLAAMS ONDERHANDELINGSCOMITE VOOR HET HOGER ONDERWIJS
EN HET UNIVERSITAIR ZIEKENHUIS GENT OP 3, 10 EN 17 FEBRUARI 2026

VLAAMS ONDERHANDELINGSCOMITE VOOR HET HOGER ONDERWIJS EN HET UNIVERSITAIR ZIEKENHUIS GENT

Brussel, 20/02/2026

PROTOCOL NR. 151 HOUDENDE DE CONCLUSIES VAN DE ONDERHANDELINGEN DIE GEVOERD WERDEN IN DE VERGADERINGEN VAN HET VLAAMS ONDERHANDELINGSCOMITE VOOR HET HOGER ONDERWIJS EN HET UNIVERSITAIR ZIEKENHUIS GENT OP 3, 10 EN 17 FEBRUARI 2026

over

het **Ontwerp van decreet over het onderwijs XXXVI**

De afvaardiging van de overheid, samengesteld uit:

1. mevr. Zuhal DEMIR, Vlaams minister van Onderwijs, Justitie en Werk, voorzitter

2. dhr. Matthias DIEPENDAELE, minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Economie, Innovatie en Industrie, Buitenlandse Zaken, Digitalisering en Facilitair Management – lid;

3. dhr. Ben WEYTS, Viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Begroting en Financiën, Vlaamse Rand, Onroerend Erfgoed en Dierenwelzijn – lid;

4. dhr. Hans BONTE, Viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Wonen, Energie en Klimaat, Toerisme en Jeugd – lid,

5. mevr. Hilde CREVITS, Viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Binnenland, Steden- en Plattelandsbeleid, Samenleven, Integratie en Inburgering, Bestuurszaken, Sociale Economie en Zeevisserij, lid

en de afvaardiging van de besturen van de hogescholen, te weten:

Dhr. Alain VOSSAERT, algemeen secretaris Hogeschool VIVES

hebben een akkoord bereikt over het hierbij gevoegde **Ontwerp van decreet over het onderwijs XXXVI**.

***

De hogescholen geven een protocol van akkoord aan Onderwijsdecreet 36.

De hogeschoolbesturen stellen echter vast dat het schrappen van de bepaling van de verplichte uitdiensttreding bij het bereiken van de wettelijke pensioenleeftijd voor tijdelijke en benoemde personeelsleden, zal leiden tot een toename van de administratieve lasten. Deze aanpassing biedt bovendien beperkte meerwaarde, aangezien de bestaande regelgeving reeds voorzag in de mogelijkheid voor personeelsleden om, indien zij dit wensten, te blijven werken na het bereiken van de wettelijke pensioenleeftijd.

De hogeschoolbesturen waarderen dat het decreet voorziet in een duidelijke mogelijkheid om, onder bepaalde voorwaarden, de aanstelling te beëindigen van personeelsleden die de wettelijke pensioenleeftijd hebben bereikt. Dit laat de hogeschoolbesturen toe de noodzakelijke dynamiek en wendbaarheid in hun personeelsbeleid te behouden en te waarborgen.

***

De afvaardiging van de universiteitsbesturen, te weten:

Mevr. Karen VANDEVELDE, personeelsdirecteur UAntwerpen

en de afvaardiging van de representatieve vakorganisaties, te weten:

- de Algemene Centrale der Openbare Diensten, vertegenwoordigd door:

Dhr. Marc BORREMANS, adjunct-algemeen secretaris ACOD-onderwijs
Dhr. Lorenzo EECLOO, afgevaardigde ACOD-overheidsdiensten

- de Federatie van de Christelijke Syndicaten der Openbare Diensten (de Christelijke Onderwijscentrale COC en ACV-openbare diensten), vertegenwoordigd door:

Dhr. Joeri MEYNEN, nationaal secretaris COC
Mevr. Ilse REMY, coördinator ACV-openbare diensten

- het Vrij Syndicaat voor het Openbaar Ambt, vertegenwoordigd door:

Dhr. Wauter LEENKNECHT, secretaris-onderhandelaar VSOA-onderwijs

gaan niet akkoord met het hierbij gevoegde **Ontwerp van decreet over het onderwijs XXXVI**.

***

De universiteiten formuleren een protocol van niet-akkoord bij het voorontwerp van Onderwijsdecreet XXXVI. Hun opmerkingen ten gronde hebben betrekking op artikelen 148, 149 en 152.

1. Ontslag om dringende redenen (art. 148 en 152)

De universiteiten zien in principe geen bezwaar om te voorzien in een ontslagregeling om dringende redenen. De huidige tekst creëert echter juridische en praktische onzekerheid en maakt de regeling in de praktijk nagenoeg onwerkbaar. Bovendien blijkt dat de voorgestelde regeling, die grotendeels gebaseerd is op de bestaande regeling voor de hogescholen, bij de hogescholen nauwelijks wordt toegepast.

De universiteiten vragen daarom uitdrukkelijk om bijkomende tijd om, samen met experten en sociale partners, tot een juridisch sluitende en werkbare regeling te komen die duidelijke procedurele waarborgen bevat, rechtszekerheid biedt, rekening houdt met de verschillen tussen publiek- en privaatrechtelijke instellingen en de academische vrijheid afdoende beschermt. Het creëren van een juridisch wankel kader is in niemands belang; dit creëert enkel de onrealistische verwachting dat er ook voor statutairen een eenvoudige oplossing zou zijn.

De universiteiten begrijpen dat bij de uitwerking van dit voorstel onder meer aansluiting werd gezocht bij het recente evaluatierapport Grensoverschrijdend Gedrag, besteld door de Vlaamse Interuniversitaire Raad, waarin wordt aangegeven dat het aangewezen kan zijn om voor ZAP decretaal te voorzien in een mogelijkheid tot ontslag om dringende redenen.

Op basis van de aanbevelingen uit datzelfde rapport wordt momenteel, in overleg met de bevoegde minister, door VLIR een evaluatie van de bestaande tuchtprocedures uitgevoerd. Deze

lopende evaluatie biedt een geschikte opportuniteit om in gezamenlijk overleg te onderzoeken op welke wijze een doeltreffende en rechtszekere regeling kan worden uitgewerkt, en hoe een bijkomende ontslagmogelijkheid zich verhoudt tot het bestaande tuchtrechtelijke kader.

Concreet stellen de universiteiten de volgende fundamentele problemen vast.

1.1. Rechtsonzekerheid

Voor publiekrechtelijke instellingen roept de voorgestelde regeling ernstige bezwaren op. Zij staat haaks op het statutaire ambtenarenrecht, waar ontslagbeslissingen worden getoetst aan de beginselen van behoorlijk bestuur (hoorrecht en rechten van verdediging) en niet aan arbeidsrechtelijke criteria. Door een hybride procedure te introduceren, creëert de regeling aanzienlijke rechtsonzekerheid en dreigt zij in de praktijk onwerkbaar te worden.

De rechtsonzekerheid manifesteert zich bijvoorbeeld bij de aanvechting van een ontslagbeslissing. Voor publiekrechtelijke instellingen is de Raad van State bevoegd voor de toetsing van ontslagbeslissingen. Wanneer echter arbeidsrechtelijke concepten worden geïntegreerd zonder nadere precisering, rijst de vraag volgens welke criteria de beslissing precies moet worden beoordeeld: de publiekrechtelijke beginselen van behoorlijk bestuur dan wel de arbeidsrechtelijke maatstaven inzake dringende reden. De afwezigheid van een duidelijke normatieve hiërarchie vergroot het risico op complexe en langdurige procedures.

Ook bij aanvechting voor de arbeidsrechtbank, in het geval van de vrije universiteiten, bestaat onzekerheid. Het arbeidsrecht beschikt over een uitgewerkt en door rechtspraak en rechtsleer verfijnd kader voor ontslag om dringende reden, met onder meer de dubbele termijn van drie werkdagen: drie werkdagen om het ontslag ter kennis te brengen en drie werkdagen om de ten laste gelegde feiten mee te delen. In de voorgestelde regeling is slechts sprake van één termijn van drie werkdagen. Binnen het arbeidsrechtelijke kader is onder andere ook duidelijker of kennis van de feiten volstaat dan wel ook kennis van hun zwaarwichtigheid vereist is en in welke mate bijkomend onderzoek daarvoor mogelijk blijft.

Ook bij vrije universiteiten dreigt bijgevolg rechtsonzekerheid, met een verhoogde kans op inhoudelijke en procedurele betwistingen en het risico op langdurige geschillen.

Ten slotte is ook onduidelijk welke rechtsgevolgen een onregelmatig ontslag zal hebben. Bij niet-erkenning van de dringende reden of bij procedurefouten is het onduidelijk welke schadevergoeding verschuldigd zou zijn. De voorziene interne beroepsmogelijkheid biedt daarbij geen sluitende oplossing, aangezien beide partijen nadien nog steeds naar de bevoegde rechter kunnen stappen. Anders dan in de bijzondere ontslagprocedure voor beschermde contractuele werknemersvertegenwoordigers waar voorafgaande rechterlijke toetsing en forfaitaire beschermingsvergoedingen wettelijk zijn vastgelegd, ontbreekt hier een mechanisme dat vooraf rechtszekerheid creëert over de financiële en juridische consequenties van een betwist ontslag.

1.2. Onmogelijkheid om de voorgestelde regeling zomaar door te trekken naar het ZAP-personeel

De memorie van toelichting kondigt bij artike 148 aan dat voor het academisch personeel “een zelfde regeling zal worden uitgewerkt als in de codex voor het ATP wordt ingevoerd”. Dit achten de universiteiten onaanvaardbaar. Voor ZAP riskeert eenzelfde ontslagprocedure om dringende reden onvoldoende juridische garanties in te bouwen die de academische vrijheid beschermen, in het bijzonder in het geval van onderzoeksactiviteiten die zich soms op ethisch, juridisch of maatschappelijk gevoelige terreinen situeren. De bescherming van de academische vrijheid is zeker voor universiteiten van fundamenteel belang en dit veronderstelt een grondig onderzoek met behulp van experten.

1.3. Minimum minimorum

Indien beslist wordt de voorgestelde artikelen alsnog in te voeren, dan zijn minstens volgende aanpassingen noodzakelijk:

- Beperking van artikel 152 tot het vastbenoemd ATP: de decreetstekst maakt een onderscheid op basis van statuut (vastbenoemd) en is juridisch helder; de memorie van toelichting daarentegen maakt nog een onderscheid op basis van financieringsbron en dient nog te worden gealigneerd met de decreettekst.
- Artikel 148: koppeling met het Standenbesluit in de memorie van toelichting: de vermelding in de memorie van toelichting bij artikel 148 dat voor het academisch personeel eenzelfde regeling zal worden uitgewerkt als in de codex voor het ATP, dient te worden gewijzigd naar het volgende: "Voor het academisch personeel zal een regeling uitgewerkt worden volgens gelijkaardige principes maar met bescherming van het ZAP-statuut en de academische vrijheid in het bijzonder."

De universiteiten willen constructief meewerken aan een regeling die effectief inzetbaar is en de nodige garanties biedt. Daarbij kan bij voorkeur met experten worden onderzocht of deze, zowel voor de privaatrechtelijke als voor de publiekrechtelijke instellingen, geïnspireerd zou kunnen zijn op de bijzondere ontslagprocedure voor de beschermde contractuele werknemersvertegenwoordigers in de ondernemingsraden/CPBW, waarbij een voorafgaande toetsing (ex ante) gebeurt en waarbij forfaitaire beschermingsvergoedingen zijn bepaald.

2. Ontbreken van overgangsmaatregel opheffing ambtshalve pensionering vastbenoemd ATP aan de universiteiten (art. 149)

Net zoals in de artikelen 2, 154 en 157 is voorzien dat de opheffing van de ambtshalve pensionering pas in werking treedt op 1 april 2027 voor resp. het academisch personeel aan de universiteiten, het tijdelijk personeel van de hogescholen en het vastbenoemd personeel van de hogescholen, dient ook voor het vastbenoemd ATP aan de universiteiten te worden voorzien dat de ambtshalve pensionering pas op 1 april 2027 wordt vervangen door de nieuwe ontslagregeling in dit artikel.

***

ACOD geeft een protocol van niet-akkoord voor het ontwerp van decreet over het onderwijs XXXVI, wat betreft het hoger onderwijs

ACOD heeft tijdens deze onderhandelingen mogen vaststellen dat de vertegenwoordigers van de Vlaamse Regering en de sociale partners niet alleen naar elkaar hebben geluisterd, maar ook gezamenlijk naar oplossingen hebben gezocht. Ondanks de constructieve sfeer rond de onderhandelingstafel en de waardevolle en positieve tekstaanpassingen, kan ACOD omwille van twee fundamentele redenen geen akkoord geven.

ACOD zal in eerste instantie de drie artikelen bespreken waarover volgens haar nog binnen de Vlaamse Regering, de Commissie Onderwijs en het Vlaams Parlement dient te worden gedebatteerd. In tweede instantie zal ACOD ook voldoende tijd nemen om de positieve aanpassingen te benoemen.

ACOD hoopt dat alle democratische partijen – zowel meerderheid als oppositie – zich bij hun parlementaire tussenkomsten en stemgedrag zullen laten leiden door het algemeen belang van

studenten, personeelsleden en besturen. Binnen onderwijs zijn de belangen van deze drie actoren immers onlosmakelijk met elkaar verbonden.

1. Artikelen waarover nog fundamentele debatten moeten worden gevoerd

   a. ART.137.
   ACOD stelt vast dat hogeronderwijsinstellingen Nederlandstalige equivalente opleidingen stopzetten wegens een onvoldoende instroom van studenten die deze opleidingen in het Nederlands willen volgen.

   Door de opeenvolgende besparingen in het hoger onderwijs is het in stand houden van deze Nederlandstalige opleidingen niet alleen economisch steeds moeilijker geworden, het leidt ook tot een systematische verhoging van de taakbelasting van het personeel. Deze situatie is zowel voor de besturen als voor de personeelsleden onhoudbaar geworden en leidt tot kwaliteitsverlies binnen het Nederlandstalig hogeronderwijsaanbod.

   Kwaliteitsverlies van opleidingen is noch in het belang van studenten, noch van onze economie. De Europese welvaart is onder meer gebaseerd op hooggekwalificeerde en goed opgeleide studenten.

   Indien Vlaanderen om politieke – en niet om economische – redenen Nederlandstalige equivalente opleidingen wil behouden, moet het ook bereid zijn deze opleidingen op korte én lange termijn degelijk te financieren. Dat is vandaag niet het geval. ACOD vreest bovendien dat Vlaanderen hiervoor niet over de nodige budgettaire ruimte beschikt.

   ACOD vraagt dan ook dat de Vlaamse Regering en het Vlaams Parlement rekening houden met de bezorgdheden die hierover reeds door verschillende sociale partners zijn geuit.

   b. De artikelen 148 en 152

   Deze artikelen voeren de mogelijkheid in om vastbenoemde personeelsleden aan Vlaamse universiteiten te ontslaan om dringende redenen.

   Een argument dat tijdens de onderhandelingen werd aangehaald, is de wens om een gelijkschakeling met de hogescholen te realiseren. Daarnaast werd aangevoerd dat deze mogelijkheid ook bestaat in het gewone arbeidsrecht. Hierbij gaat de Vlaamse overheid echter voorbij aan de eigenheid van de universiteiten, waar de bescherming van de academische vrijheid, en tegen mogelijk misbruik van ontslagrecht in die context, een heel belangrijke rol spelen. Bovendien werd niet ingegaan op de vragen van verschillende sociale partners rond de feitelijke meerwaarde van deze voorgestelde bepalingen in vergelijking met de bestaande mogelijkheden van het tuchtrecht.

   Een tweede argument was dat het invoeren van een ontslag om dringende redenen een van de aanbevelingen is aan de decreetgever in de evaluatie van het beleid en de praktijk rond grensoverschrijdend gedrag in de Vlaamse universiteiten. De vraag is evenwel in welke mate deze – oprecht en ter goeder trouw gedane – aanbeveling effectief een oplossing biedt in dergelijke dossiers.

   De overheid voerde immers tegelijk aan dat deze regeling in de praktijk maar weinig zou worden toegepast, omdat een universiteit zeer zeker moet zijn dat de feiten ontegensprekelijk zijn vastgesteld.

   Uit de debatten is duidelijk gebleken dat de universiteiten de uitgeschreven regeling niet wensen en niet zullen toepassen. Er blijken zich immers in de feiten inderdaad

maar heel weinig concrete situaties te stellen waar de feiten onmiddellijk en ontegensprekelijk zijn vastgesteld. Daar waar dat wel het geval is, voorziet het huidige tuchtrecht reeds in de mogelijkheid om snel en effectief daartegen op te treden, door waar nodig meteen te schorsen en op korte termijn tot de tuchtsanctie ontslag over te kunnen gaan. ACOD heeft begrip voor die houding. Dit doet geen afbreuk aan de nood en de wens van alle sociale partners om vastgesteld onaanvaardbaar gedrag zonder uitstel en op een correcte en effectieve manier te sanctioneren via de bestaande tuchtprocedure.

In vele dossier situeert de oorzaak van een lange procedure zich net bij de bewijslast. In een rechtsstaat moet de tuchtoverheid tuchtfeiten die kunnen leiden tot ontslag kunnen aantonen. Dat vereist een grondig tuchtonderzoek à charge en à décharge. Indien nodig kan evenwel vandaag reeds worden overgegaan tot de preventieve maatregel van schorsing in afwachting van een tuchtbeslissing.

De voorgestelde regeling houdt bovendien onvoldoende rekening met de verschillende rechtspersoonlijkheden van de universiteiten.

De sociale partners hebben begrip getoond voor de bezorgdheden van de minister van Onderwijs en hebben daarom gevraagd om dit dossier te behandelen in een gezamenlijke werkgroep, met als opdracht om uiterlijk tegen eind januari 2027 een juridisch onderbouwd voorstel voor eventuele noodzakelijke decretale wijzigingen aan de minister over te maken.

ACOD begrijpt dan ook niet waarom de minister niet wil ingaan op deze constructieve vraag van de sociale partners.

Deze conclusie doet geen afbreuk aan de erkenning en appreciatie voor de bijsturingen die nog werden aangebracht aan de teksten om te pogen in zekere mate tegemoet te komen aan sommige van de opmerkingen van de sociale partners.

2. De positieve aanpassingen van dit decreet

   a. De artikelen120 en 136.
   ACOD is, net zoals de Vlaamse Regering, van oordeel dat deze decretale aanpassingen in het belang zijn van alle actoren. Ze creëren meer rechtszekerheid voor studenten en besturen en hebben een positieve impact op de taakbelasting van het personeel.

   b. ART.122.
   ACOD ondersteunt de vraag van de Vlaamse Hogescholenraad om binnen een Europese context de uniforme benamingen “University of Applied Sciences” en “University of Applied Sciences and Arts” te hanteren. Deze transparantie is in het belang van zowel studenten als personeelsleden.

   c. De artikelen 125; 126; 127 en 128.

   ACOD is voorstander van gelijke kansen, ook in het hoger onderwijs, en onderschrijft het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap.

   Om studenten met een handicap volwaardig te laten participeren in het hoger onderwijs, is een expertisecentrum voor inclusief hoger onderwijs noodzakelijk.

   ACOD is echter geen voorstander van een financiering via vijfjaarlijkse convenanten. Het verleden toont aan dat dergelijke financieringsmechanismen om

besparingsredenen plots kunnen worden stopgezet. Dit verhindert de uitbouw van een langetermijnvisie en creëert werkonzekerheid voor de betrokken personeelsleden.

Een groot personeelsverloop leidt telkens opnieuw tot verlies van opgebouwde expertise, wat nadelig is voor de betrokken studenten.

d. ART.129.
ACOD is overtuigd van het belang van levenslang leren. Duidelijke afspraken rond micro-credentials zijn daarbij essentieel. Kwaliteit en certificering zijn, zeker in een Europese context, cruciale elementen.

e. ART.134.
ACOD is voorstander van de verlenging van de geldigheidsduur van het attest van deelname aan de start- of ijkingstoets. Zeker wanneer kandidaten geslaagd zijn, veroorzaakt het opnieuw afleggen van deze toets enkel nodeloze taakbelasting zonder kwalitatieve meerwaarde.

f. De artikelen 139; 140

ACOD hecht groot belang aan het welzijn van studenten en personeelsleden. Een veilige leer- en werkomgeving is essentieel.

Goede afspraken rond de aanpak van grensoverschrijdend gedrag zijn vanzelfsprekend noodzakelijk. Bij het uitwerken van procedures moet rekening worden gehouden met de zwakke positie en de nood aan voldoende bescherming van mogelijke slachtoffers tegen voor hen nadelige gevolgen van hun melding. Minstens moeten melders vooraf worden geïnformeerd welke stappen er – desgevallend zonder hun expliciete toestemming – kunnen worden gezet naar aanleiding van hun melding, zodat zij voor zichzelf vooraf een correct geïnformeerde inschatting kunnen maken van de mogelijke gevolgen van hun melding, en het vertrouwen dat zij stellen in het meldingskanaal en de meldingsprocedure niet geschonden wordt.

Regels die onvoldoende rekening houden met de gemoedstoestand van slachtoffers zullen immers leiden tot wantrouwen in de meldingskanalen en -procedures, met minder meldingen tot gevolg, waardoor toekomstige slachtoffers niet worden beschermd tegen dezelfde dader.

Vanzelfsprekend moet daarnaast ook verder werk gemaakt worden van een actieve bescherming van melders tegen mogelijke directe en indirecte negatieve gevolgen waarmee zij binnen een academische context zouden kunnen geconfronteerd worden.

g. De artikelen 149; 151; 154 en 155
ACOD wil de overheidsdelegatie expliciet danken voor het volledig herschrijven van deze artikelen. Daarbij werd volledig tegemoetgekomen aan de vragen van ACOD:
- Een eenvoudige en duidelijke regeling van de verkorte opzeggingstermijn;
- Een opzeggingstermijn van 26 weken, ongeacht de anciënniteit;
- Ingang van het ontslag op de eerste dag van de maand volgend op de wettelijke pensioenleeftijd;
- Mogelijkheid tot uitstel tot na het einde van het academiejaar, in het belang van de studenten;
- Opname van de ontslagmotivatie in de codex;
- Behoud van de mogelijkheid om na de pensioenleeftijd verder te werken.

h. Intrekking regeling medische ongeschiktheid
ACOD is tevreden met het intrekken van de regeling betreffende personeelsleden die voor onbepaalde tijd medisch ongeschikt zijn.

Binnen de re-integratieregels moet maximaal worden ingezet op verdere tewerkstelling, eventueel met een beperkt tewerkstellingspercentage en/of in een aangepaste functie. Daarnaast moet onderzocht worden of het personeelslid eventueel buiten het onderwijs kan worden tewerkgesteld.

ACOD blijft ervan overtuigd dat een warme samenleving zorg moet dragen voor personeelsleden die buiten hun wil om geconfronteerd worden met ernstige gezondheidsproblemen.

***

Bij het onderwijsdecreet XXXVI geeft FCSOD een protocol van niet akkoord.

In het algemeen betreurt FCSOD dat het sociaal overleg over OD XXXVI weinig tot geen kans heeft gekregen omdat de teksten pas eind december beschikbaar waren en er initieel slechts één vergadering werd belegd om dit onderwijsdecreet te bespreken/onderhandelen.

FCSOD waardeert de tegemoetkoming om de gesprekken verder gezet te hebben maar is vragende partij om in de toekomst het sociaal overleg naar waarde te schatten en de inbreng van de sociale partners ernstig te nemen zodat het debat grondig kan worden gevoerd en daarvoor de nodige ruimte en tijd kan voorzien worden.

Pensioen

FCSOD is het niet eens met het schrappen van de bepalingen die verwijzen naar de automatische beëindiging van de aanstelling of benoeming op het moment dat het personeelslid de wettelijke pensioenleeftijd heeft bereikt.

De toelichting dat dit een uitvloeisel is van een federale maatregel en dat ook de Vlaamse ambtenaren een gelijkaardige regeling hebben, voldoet niet. Voor FCSOD moet er een ijkpunt blijven bestaan waarop de personeelsleden met pensioen kunnen gaan om plaats te maken voor jonge(re) personeelsleden en zelf van een welverdiende rust te genieten. Langer werken is nu ook al mogelijk. Waarom nu dezelfde mogelijkheden als voorheen voorzien door de invoering van een administratief belastende procedure?

Ten onrechte uitbetaalde sommen

FCSOD merkt op dat op onze vragen tijdens de onderhandelingen naar de omvang en de bedragen van de problematiek rond ten onrechte uitbetaalde sommen geen gedetailleerde informatie werd aangeleverd. Op de vraag of deze voorgoed vervallen sommen in mindering worden gebracht op de begroting van het Agentschap voor Onderwijsdiensten werd geantwoord dat dit binnen de totale onderwijsbegroting werd meegenomen.

Ontslag om dringende reden universiteiten

FCSOD betreurt dat er tijdens de onderhandelingen niet is geluisterd naar de bekommernissen over de invoering van deze maatregel en betreurt dat er niet ingegaan wordt op de vraag hierover een grondig debat te voeren en de evaluatie van het gebruik van deze maatregel in de hogescholen af te wachten en te gebruiken als basis om de dialoog aan te gaan.

FCSOD wil benadrukken dat de universiteiten vandaag ook al snel en daadkrachtig optreden en dat de minister door deze invoering de perceptie creëert dat de zaken met betrekking tot grensoverschrijdend gedrag door deze maatregel kunnen worden aangepakt. In de praktijk vragen deze casussen andere maatregelen, zoals tucht, die er vandaag ook al zijn én toegepast worden.

Het is duidelijk én helder dat de minister deze maatregel kost wat kost wil invoeren. De keerzijde hiervan is dat dit meer dan ooit rechtsonzekerheid creëert voor de instellingen, de onduidelijkheden zo risicovol zijn dat het instrument een dode letter zal blijken.

***

Met betrekking tot het *Ontwerp van decreet over het onderwijs XXXVI,* **geeft VSOA Onderwijs een protocol van niet akkoord** en wenst hierbij volgende opmerkingen te maken:

Eerst en vooral herneemt VSOA Onderwijs de opmerking dat de bedoeling van een genummerd onderwijsdecreet is om technische wijzigingen aan te brengen.

VSOA Onderwijs kan niet akkoord gaan met de invoering van het ontslag bij hoogdringendheid.

Voor deze ingrijpende maatregel bestaat immers geen draagvlak. Noch de vakorganisaties, noch de instellingen hebben hierom gevraagd. Vanuit het werkveld werden integendeel duidelijke vragen gesteld bij de noodzaak, de proportionaliteit en de praktische toepasbaarheid ervan.

Universiteiten beschikken vandaag al over een uitgebreid arsenaal aan middelen en procedures om kordaat op te treden wanneer zich ernstige situaties, waaronder grensoverschrijdend gedrag, voordoen. Die bestaande mogelijkheden laten toe om snel én zorgvuldig te handelen. Het invoeren van een bijkomende regeling suggereert ten onrechte dat de huidige aanpak tekortschiet, terwijl de praktijk aantoont dat dit niet het geval is.

Bovendien dreigt het ontslag bij hoogdringendheid aanzienlijke rechtsonzekerheid te creëren. De onduidelijkheden rond de toepassingsvoorwaarden en de juridische risico's die eraan verbonden zijn, zullen instellingen bijzonder voorzichtig maken. De kans is groot dat deze maatregel in de praktijk nauwelijks wordt gebruikt en daardoor zonder reële meerwaarde blijft.

VSOA Onderwijs betreurt dan ook dat de geformuleerde bezorgdheden onvoldoende zijn meegenomen in de uiteindelijke beslissing.

Brussel,

AFVAARDIGING VAN DE OVERHEID:

VOORZITTER,

AFVAARDIGING VAN DE BESTUREN:

Getekend door:Vandevelde Karen
Getekend op:2026-02-23 09:50:13 +01:0
Reden:Ik keur dit document goed

Vlaamse overheid

Getekend door:Vossaert Alain Ghislain G
Getekend op:2026-02-24 14:44:52 +01:0
Reden:Ik keur dit document goed

Vlaamse overheid

Getekend door:Zuhal Demir (Signature)
Getekend op:2026-02-24 11:26:39 +01:0
Reden:Ik keur dit document goed

Vlaamse overheid

Zuhal DEMIR
Vlaams minister van Onderwijs, Justitie en Werk

LEDEN,

Getekend door:Matthias Diependaele (Si
Getekend op:2026-02-23 10:16:57 +01:0
Reden:Ik keur dit document goed

Vlaamse overheid

Matthias DIEPENDAELE
minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Economie, Innovatie en Industrie, Buitenlandse Zaken, Digitalisering en Facilitair Management

Getekend door:Hilde Crevits (Signature)
Getekend op:2026-02-23 09:59:16 +01:0
Reden:Ik keur dit document goed
Crevits Hilde Vlaamse overheid

Hilde CREVITS
Viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Binnenland, Steden- en Plattelandsbeleid, Samenleven, Integratie en Inburgering, Bestuurszaken, Sociale Economie en Zeevisserij

Getekend door:Hans Bonte (Signature)
Getekend op:2026-02-22 10:18:55 +01:0
Reden:I approve this document
Hans Bonte Vlaamse overheid

Hans BONTE
Viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Wonen, Energie en Klimaat, Toerisme en Jeugd

Getekend door:Ben Weyts (Signature)
Getekend op:2026-02-23 11:58:56 +01:0
Reden:Ik keur dit document goed
Weyts Ben Vlaamse overheid

Ben WEYTS
Viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Begroting en Financiën, Vlaamse Rand, Onroerend Erfgoed en Dierenwelzijn

AFVAARDIGING VAN DE REPRESENTATIEVE VAKORGANISATIES:

Voor de Algemene Centrale der Openbare Diensten (ACOD):

Getekend door:Borremans Marc Karel W
Getekend op:2026-02-23 14:08:15 +01:0
Reden:Ik keur dit document goed
Borremans Marc Vlaamse overheid

Getekend door:Lorenzo Eecloo (Signatur
Getekend op:2026-02-24 14:55:46 +01:0
Reden:Ik keur dit document goed
Eecloo Lorenzo Vlaamse overheid

Voor de Federatie van de Christelijke Syndicaten der Openbare Diensten

Getekend door:REMY ILSE
Getekend op:2026-02-24 15:29:52 +01:0
Reden:Ik keur dit document goed
Remy Ilse Vlaamse overheid

Voor het Vrij Syndicaat voor het Openbaar Ambt - Onderwijs (VSOA - onderwijs):

Getekend door:Leenknecht Wauter Gasp
Getekend op:2026-02-23 11:29:48 +01:0
Reden:Ik keur dit document goed
Leenknecht Wauter Vlaamse overheid

PROTOCOL NR. 154
HOUDENDE DE CONCLUSIES VAN DE ONDERHANDELINGEN
DIE GEVOERD WERDEN IN DE VERGADERINGEN
VAN HET VLAAMS ONDERHANDELINGSCOMITE
VOOR DE BASISEDUCATIE OP 3 EN 10 FEBRUARI 2026

VLAAMS ONDERHANDELINGSCOMITE VOOR DE BASISEDUCATIE

Brussel, 20/02/2026

PROTOCOL NR. 154 HOUDENDE DE CONCLUSIES VAN DE ONDERHANDELINGEN DIE GEVOERD WERDEN IN DE VERGADERINGEN VAN HET VLAAMS ONDERHANDELINGSCOMITE VOOR DE BASISEDUCATIE OP 3 en 10 februari 2026

over

het
Ontwerp van decreet over het onderwijs XXXVI

De afvaardiging van de overheid, samengesteld uit:

1. mevr. Zuhal DEMIR, Vlaams minister van Onderwijs, Justitie en Werk **–** voorzitter

2. dhr. Matthias DIEPENDAELE, minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Economie, Innovatie en Industrie, Buitenlandse Zaken, Digitalisering en Facilitair Management **–** lid

3. dhr. Ben WEYTS, Viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Begroting en Financiën, Vlaamse Rand, Onroerend Erfgoed en Dierenwelzijn – lid;

4. dhr. Hans BONTE, Viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Wonen, Energie en Klimaat, Toerisme en Jeugd – lid,

5. mevr. Hilde CREVITS, Viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Binnenland, Steden- en Plattelandsbeleid, Samenleven, Integratie en Inburgering, Bestuurszaken, Sociale Economie en Zeevisserij, lid

de afvaardiging van de besturen, vertegenwoordigd door:

mevr. Joke DRIJKONINGEN, directeur Ligo
mevr. Benedicte DE BOCK, directeur VOCVO

en de afvaardiging van de representatieve vakorganisaties, te weten:

- **de Algemene Centrale der Openbare Diensten** (ACOD), vertegenwoordigd door:

dhr. Marc BORREMANS, adjunct-algemeen secretaris ACOD-onderwijs

- **de Christelijke Onderwijscentrale** (COC), vertegenwoordigd door:

mevr. Els VAN HEES, nationaal secretaris COC

hebben een akkoord bereikt over het hierbij gevoegde **Ontwerp van decreet over het onderwijs XXXVI.**

***

Vocvo vzw gaat akkoord met de opheffing van de decretale opdracht met betrekking tot de onderwijscoördinatie in de Vlaamse en Brusselse gevangenissen, zoals voorzien in de wijziging van het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs. Vocvo waardeert dat de voorbereiding van deze overdracht bijzonder zorgvuldig en constructief verloopt. De organisatie wil expliciet haar appreciatie uitspreken voor het grondige en kwaliteitsvolle werk dat het Agentschap Justitie en Handhaving tot op heden heeft geleverd in functie van een vlotte transitie.

Tegelijk wenst Vocvo één belangrijke aandachtspunt mee te geven:

De gesprekken voor de overdracht richten zich voorlopig enkel tot de onderwijscoördinatoren en de algemeen coördinator. Vocvo heeft ook administratief personeel. Dit administratief team vervult een essentiële rol in de dagelijkse werking. Vocvo vraagt daarom dat ook deze medewerkers expliciet mee worden opgenomen binnen de scope van de overdracht, zodat hun positie, rechtszekerheid en professionele continuïteit gewaarborgd blijven.

***

ACOD Onderwijs geeft **een protocol van akkoord** voor het ontwerp van decreet over het onderwijs XXXVI, wat betreft wat betreft de Basiseducatie

ACOD Onderwijs stelt vast dat de onderhandelingen met de sociale partners hebben geleid tot waardevolle en positieve tekstaanpassingen, allereerst met betrekking tot de **zwangerschapsbescherming** van de betrokken personeelsleden. Zo wordt niet langer gesteld dat deze personeelsleden inzetbaar zijn bij een andere werkgever. Hun inzetbaarheid blijft bijgevolg gegarandeerd binnen het eigen centrumbestuur. Over de concrete toepassing hiervan zullen, overeenkomstig artikel 128ter, in het bevoegde lokale comité de nodige afspraken moeten worden gemaakt. Het is positief dat de decreetgever bovendien preciseert dat bij een eventuele verplaatsing van de tewerkstellingsplaats rekening moet worden gehouden met een maximale afstand van 25 kilometer. ACOD Onderwijs betreurt evenwel dat de vervanging dient te gebeuren binnen de bestaande vervangingsenveloppe.

ACOD Onderwijs is ook tevreden met het intrekken van de regeling betreffende personeelsleden die voor **onbepaalde tijd medisch ongeschikt** zijn. In het kader van de re-integratieregels moet maximaal worden ingezet op het verder tewerkstellen van deze personeelsleden, desnoods in een gereduceerd tewerkstellingspercentage. Daarnaast dient ook te worden onderzocht of het betrokken personeelslid eventueel buiten het onderwijs kan worden tewerkgesteld. ACOD Onderwijs blijft ervan overtuigd dat een warme samenleving zorg moet dragen voor deze personeelsleden, die buiten hun wil geconfronteerd worden met ernstige gezondheidsproblemen.

ACOD Onderwijs verwelkomt eveneens het schrappen van de **van rechtswege en zonder opzegging beëindiging van de tewerkstelling van een personeelslid bij het bereiken van de pensioenleeftijd**. Wel dient artikel 170 opnieuw te worden bekeken. ACOD Onderwijs is de mening toegedaan dat daar naar analogie van Art.171. en Art.172. het volgende zou moeten staan *"In artikel 32, eerste lid, van hetzelfde decreet wordt punt 8° opgeheven."*

Inzake artikel 173 heeft ACOD Onderwijs tijdens de onderhandelingen heeft gepleit voor een eenvoudige en duidelijke berekening van de **verkorte opzeggingstermijn**. Ongeacht de anciënniteit werd daarom voorgesteld een opzeggingstermijn van 26 weken toe te passen voor alle werknemers die de wettelijke pensioenleeftijd hebben bereikt. ACOD Onderwijs vraagt dan ook de schrapping van het woord "maximaal" in artikel 173. Dit woord heeft geen meerwaarde, aangezien in de volgende zin van dezelfde paragraaf al het volgende wordt bepaald: *"Het centrumbestuur en het personeelslid kunnen een langere of kortere opzeggingstermijn overeenkomen."*
Met het oog op de continuïteit binnen het schooljaar voor de cursisten vraagt ACOD Onderwijs bovendien dat, als de opzegging vóór het einde van het schooljaar afloopt, de opzeggingstermijn op vraag van het personeelslid wordt verlengd tot het einde van het schooljaar.

Tot slot is ACOD Onderwijs tevreden met de implementatie via artikel 174 van de Europese Richtlijn 2019/1158 betreffende het evenwicht tussen werk en privéleven voor ouders en

mantelzorgers, waardoor personeelsleden kunnen genieten van een **versterkte ontslagbescherming.**

***

Bij het onderwijsdecreet XXXVI geeft COC een protocol van akkoord.

COC is het niet eens met het schrappen van de bepalingen in artikels 168, 170-173 dat verwijst naar de automatische beëindiging van de aanstelling of benoeming op het moment dat het personeelslid de wettelijke pensioenleeftijd heeft bereikt. De toelichting dat dit een uitvloeisel is van een federale maatregel en dat ook de Vlaamse ambtenaren een gelijkaardige regeling hebben voldoet niet. Voor COC moet er een ijkpunt blijven bestaan waarop de personeelsleden met pensioen kunnen gaan om plaats te maken voor jonge(re) personeelsleden en zelf van een welverdiende rust te genieten. Langer werken is nu ook al mogelijk.

COC is tevreden dat in artikel 169 om een zwanger personeelslid waarbij een risico is vastgesteld te belasten met haar taken 'in een ander centrum' geschrapt werd.

De toegevoegde nieuwe bepaling in verband met de afstand van haar standplaats naar een andere vestigingsplaats die de tijdelijke nieuwe plaats van tewerkstelling is, is voor het zwangere personeelslid ook maar positief wanneer ze de vestigingsplaats van haar centrum kan bereiken of verlaten met eigen vervoer. Openbaar vervoer is immers geen evidentie bijvoorbeeld 's avonds na 10 uur wanneer het centrum sluit. In het zoeken naar een nieuwe tijdelijke en toelaatbare taak is dit een belangrijke factor waarmee rekening dient te worden gehouden.

Ten onrechte uitbetaalde sommen voorgoed vervallen (Art 144 en 161)

COC merkt op dat op onze vragen tijdens de onderhandelingen naar de omvang en de bedragen van de problematiek rond ten onrechte uitbetaalde sommen geen gedetailleerde informatie werd aangeleverd. Op de vraag waar deze voorgoed vervallen sommen in mindering worden gebracht, werd geantwoord dat dit binnen de totale onderwijsbegroting wordt meegenomen.

COC stelt verheugd vast dat de artikelen 171, 172 over het medisch pensioen zijn geschrapt uit dit decreet. Dit onderwerp verdient een grondig en constructief debat, mocht de Vlaamse Regering de intentie hebben om de regelgeving daarover te wijzigen.

***

De hierboven vermelde afvaardiging van de overheid

en **het Vrij Syndicaat voor het Openbaar Ambt - Onderwijs** (VSOA - onderwijs), vertegenwoordigd door:

dhr. Pascal CLAESSENS, secretaris-onderhandelaar VSOA-onderwijs

hebben een gedeeltelijk akkoord bereikt over het hierbij gevoegde **Ontwerp van decreet over het onderwijs XXXVI.**

***

Met betrekking tot het *Ontwerp van decreet over het onderwijs XXXVI,* **geeft VSOA Onderwijs een protocol van gedeeltelijk akkoord** en wenst hierbij volgende opmerkingen te maken:

Eerst en vooral herneemt VSOA Onderwijs de opmerking dat de bedoeling van een een genummerd onderwijsdecreet is om technische wijzigingen aan te brengen.

Niet akkoord betreffende volgend artikel:

Artikel 169

Wat betreft de moederschapsbescherming, stelt VSOA Onderwijs zich vragen bij de opgenomen bepalingen. In se hebben wij er geen probleem mee dat een personeelslid kan ingezet worden voor andere, toelaatbare taken voor zover de medische situatie dit toelaat. Probleem is echter dat het begrip “toelaatbaar” ruim interpreteerbaar is. Wij vragen dan ook, indien dit behouden blijft, een monitoring, op micro-, meso- of macroniveau.

Indien de medisch situatie geen enkele arbeid mogelijk maakt, is het voor VSOA onaanvaardbaar dat een personeelslid hiervoor wordt gestraft (cfr. uitputting ziektedagen). Bovendien lijkt dit dan ook op de grens met de anti-discriminatiewetgeving want enkel van toepassing op vrouwen.

VSOA Onderwijs wenst wel te onderstrepen dat de bepaling waarin de inzetbaarheid beperkt wordt tot een straal van 25 kilometer t.o.v. de instelling van affectatie een goede zaak is en wil hiervoor ook zijn appreciatie uitdrukken.

Brussel,

AFVAARDIGING VAN DE OVERHEID:

VOORZITTER,

Getekend door:Zuhal Demir (Signature)
Getekend op:2026-02-24 11:27:15 +01:0
Reden:Ik keur dit document goed

Vlaamse overheid

Zuhal DEMIR
Vlaams minister van Onderwijs, Justitie en Werk
Voorzitter VOC BE

LEDEN,

Getekend door:Matthias Diependaele (Si
Getekend op:2026-02-23 10:16:11 +01:0
Reden:Ik keur dit document goed

Vlaamse overheid

Matthias DIEPENDAELE
minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Economie, Innovatie en Industrie, Buitenlandse Zaken, Digitalisering en Facilitair Management

AFVAARDIGING VAN DE BESTUREN:

Getekend door:Drijkoningen Jo Jozef J
Getekend op:2026-02-24 15:24:05 +01:0
Reden:I approve this document

Getekend door:De Bock Benedicte Rober
Getekend op:2026-02-23 07:46:51 +01:0
Reden:I approve this document

Vlaamse overheid

Getekend door:Hilde Crevits (Signature)
Getekend op:2026-02-23 10:00:02 +01:0
Reden:Ik keur dit document goed

Hilde CREVITS
Viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Binnenland, Steden- en Plattelandsbeleid, Samenleven, Integratie en Inburgering, Bestuurszaken, Sociale Economie en Zeevisserij

Getekend door:Hans Bonte (Signature)
Getekend op:2026-02-22 10:20:30 +01:0
Reden:I approve this document

Hans BONTE
Viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Wonen, Energie en Klimaat, Toerisme en Jeugd

Getekend door:Ben Weyts (Signature)
Getekend op:2026-02-23 12:44:04 +01:0
Reden:Ik keur dit document goed

Ben WEYTS
Viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Begroting en Financiën, Vlaamse Rand, Onroerend Erfgoed en Dierenwelzijn

AFVAARDIGING VAN DE REPRESENTATIEVE VAKORGANISATIES:

Voor de Algemene Centrale der Openbare Diensten (ACOD):

Getekend door:Borremans Marc Karel W
Getekend op:2026-02-23 13:45:55 +01:0
Reden:Ik keur dit document goed

Voor de Christelijke Onderwijscentrale (COC):

Getekend door:Els Van Hees (Signature)
Getekend op:2026-02-22 12:30:13 +01:0
Reden:Ik keur dit document goed

Voor het Vrij Syndicaat voor het Openbaar Ambt - Onderwijs (VSOA - onderwijs):

Getekend door:Claessens Pascal
Getekend op:2026-02-20 16:53:40 +01:0
Reden:I approve this document

PROTOCOL NR. 285
HOUDENDE DE CONCLUSIES VAN DE ONDERHANDELINGEN
DIE GEVOERD WERDEN IN DE GEMEENSCHAPPELIJKE VERGADERING VAN:
SECTORCOMITE X – ONDER-WIJS (VLAAMSE GEMEENSCHAP);
COMITÉ VOOR DE PROVINCIALE EN PLAATSELIJKE OVERHEIDSDIENSTEN
– AFDELING 2 – ONDERAFDELING "VLAAMSE GEMEENSCHAP";
OVERKOEPELEND ONDERHANDELINGSCOMITE VRIJ GESUBSIDIEERD
ONDERWIJS; OP 27 JANUARI EN 3 FEBRUARI

SECTORCOMITE X – ONDERWIJS (Vlaamse Gemeenschap)
COMITE VOOR DE PROVINCIALE EN PLAATSELIJKE OVERHEIDSDIENSTEN – Afdeling 2 – Onderafdeling "Vlaamse Gemeenschap".
OVERKOEPELEND ONDERHANDELINGSCOMITE VRIJ GESUBSIDIEERD ONDERWIJS

Brussel, 20/02/2026

PROTOCOL NR. 285 HOUDENDE DE CONCLUSIES VAN DE ONDERHANDELINGEN DIE GEVOERD WERDEN IN DE GEMEENSCHAPPELIJKE VERGADERING VAN:

- **SECTORCOMITE X – ONDERWIJS (Vlaamse Gemeenschap);**
- **COMITE VOOR DE PROVINCIALE EN PLAATSELIJKE OVERHEIDSDIENSTEN – Afdeling 2 – Onderafdeling "Vlaamse Gemeenschap";**
- **OVERKOEPELEND ONDERHANDELINGSCOMITE VRIJ GESUBSIDIEERD ONDERWIJS;**

OP 27 JANUARI EN 3 FEBRUARI

over

het **Ontwerp van decreet over het onderwijs XXXVI**

De afvaardiging van de overheid, samengesteld uit:

1. dhr. Matthias DIEPENDAELE, minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Economie, Innovatie en Industrie, Buitenlandse Zaken, Digitalisering en Facilitair Management, voorzitter SectX-C2

2. mevr. Zuhal DEMIR, Vlaams minister van Onderwijs, Justitie en Werk, voorzitter OOC

3. dhr. Ben WEYTS, Viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Begroting en Financiën, Vlaamse Rand, Onroerend Erfgoed en Dierenwelzijn – lid;

4. dhr. Hans BONTE, Viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Wonen, Energie en Klimaat, Toerisme en Jeugd – lid,

5. mevr. Hilde CREVITS, Viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Binnenland, Steden- en Plattelandsbeleid, Samenleven, Integratie en Inburgering, Bestuurszaken, Sociale Economie en Zeevisserij, lid

de afvaardiging van het Provinciaal Onderwijs Vlaanderen, vertegenwoordigd door:

Mevr. Griet MATHIEU, directeur POV

en de afvaardiging van de representatieve vakorganisaties, te weten:

- de Algemene Centrale der Openbare Diensten, vertegenwoordigd door:

Mevr. Nancy LIBERT, algemeen secretaris ACOD-onderwijs
Dhr. Jean-Luc BARBERY, adjunct-algemeen secretaris ACOD-onderwijs

- de Christelijke Onderwijscentrale, vertegenwoordigd door:

Dhr. Paul WILLEKENS, adjunct-secretaris-generaal, COC

hebben een akkoord bereikt over het hierbij gevoegde **Ontwerp van decreet over het onderwijs XXXVI**

***

Provinciaal Onderwijs Vlaanderen geeft zijn akkoord betreffende bovenstaande.

Het provinciaal onderwijs vraagt de monitoring van de organisatorische uitvoering van de inductie in functie van planlastbeheersing en gelijke behandeling van alle startende leraren.

***

ACOD Onderwijs geeft een protocol van akkoord voor het ontwerp van decreet over het onderwijs XXXVI

ACOD Onderwijs is het principieel oneens met de werkwijze waarbij dit onderwijs decreet XXXVI niet enkel wordt gebruikt om technische bepalingen aan te vullen of te optimaliseren maar ook om inhoudelijke onderwijsmaatregelen in te voeren die een zeer grondige voorafgaande discussie vergen.

ACOD Onderwijs is tevreden dat de Vlaamse regering de bepaling rond de ontslagmogelijkheid zonder opzegging voor personeelsleden die definitief wegens gezondheidsreden of lichamelijke ongeschiktheid hun job niet meer kunnen uitvoeren heeft geschrapt. Deze schrapping heeft ertoe geleid dat wij een protocol van akkoord geven.
Wij vragen dat er maximaal wordt ingezet op re-integratie zodanig dat er geen enkel personeelslid moet ontslagen worden wegens medische ongeschiktheid.
De schoolbesturen dragen bij het systeem van re-integratie een zeer grote verantwoordelijkheid. Het is aan de Vlaamse Regering om hen op die verantwoordelijkheid te wijzen en controle uit te oefenen op de toepassing. Het is te gemakkelijk om in deze de gevolgen enkel af te schuiven op het personeelslid met medische problemen.

ACOD Onderwijs vindt het goed dat een personeelslid die aangesteld is in een ambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel en/of ondersteunend personeel in het secundair volwassenenonderwijs, 290 dagen van zijn dienstanciënniteit zou kunnen meenemen naar het secundair onderwijs. Voor ons is het duidelijk dat dit geen keuze van het schoolbestuur zou mogen zijn maar een automatisme.
Indien dit niet het geval is ontstaat er een mogelijke ongelijke behandeling van het personeel binnen eenzelfde bestuur waar wij als personeelsvertegenwoordigers nooit kunnen mee akkoord gaan. Bovendien leidt dit tot heel wat frustraties en wrevel binnen het onderwijscorps.
Daarnaast zijn wij tevreden dat er op onze vraag is ingeschreven dat een personeelslid bij de aanstelling moet weten of de anciënniteit al dan niet wordt meegenomen.

Ook de andere maatregelen die een nieuwe affectatie of mutatie naar het gewoon of buitengewoon secundair onderwijs mogelijk maken voor het personeel uit het secundair volwassenenonderwijs zijn nodig. We aanvaarden echter de besparingen en de gevolgen voor het personeel in het volwassenenonderwijs niet.

ACOD Onderwijs apprecieert dat er extra middelen worden voorzien voor inductie in het basis- en secundair onderwijs waarbij startende leerkrachten een deel van hun lesopdracht kunnen invullen met bijkomende aanvangsbegeleiding. Wij zijn tevreden dat er rekening is gehouden met onze opmerking dat de taakinvulling tijdens deze uren ruimer kan zijn dan het werken aan klasmanagement en klasdidactiek.

Heel wat startende leerkrachten geven immers aan dat zij meer tijd willen kunnen besteden aan het maken van lesvoorbereidingen en de evaluatie van hun leerlingen/studenten. Wij vragen om deze mogelijkheid uitdrukkelijk op te nemen in de memorie van toelichting zodanig dat hierover op het werkveld geen discussie kan ontstaan.
Voor ons is het duidelijk dat de uren inductie proportioneel moeten verdeeld worden onder de personeelsleden die voldoen aan het statuut van starter. Op die manier wordt elk personeelslid op dezelfde manier behandeld. Indien een schoolbestuur van dit principe wil afwijken en het personeel dus op een ongelijke manier wilt behandelen, kan dit enkel met een protocol van akkoord zoals voorzien in dit decreet.
Het feit dat deze uitzondering wordt voorzien en het feit dat niet elke school evenveel inductie uren zal krijgen, zal er bovendien voor zorgen dat er concurrentie ontstaat tussen de verschillende scholen. Een starter zal ongetwijfeld rekening houden bij de keuze van een school met welke hoeveelheid van inductie uren in welke school hij/zij kan krijgen
Uren inductie overdragen naar een andere scholengemeenschap kan voor ons enkel als elke starter binnen de eigen scholengemeenschap voldoende uren inductie heeft gekregen, zijnde het maximum van 20% van de lesopdracht.

ACOD Onderwijs kan begrijpen dat een personeelslid die verwijderd wordt in het kader van moederschapsbescherming een andere taak krijgt toegewezen op voorwaarde dat deze taak veilig en in overeenstemming met de welzijnswetgeving is.
Wij zijn ervan overtuigd dat de taken die aan een zwanger personeelslid kunnen worden toegewezen (co-teaching, ondersteuning van leerling bij evaluatie, inzet in taalheldklassen, begeleiding bij leren lezen…) ruim genoeg zijn zodat elke directeur het personeelslid op zijn eigen school zinvol kan inzetten. De mogelijkheid om zwangere personeelsleden in te zetten in een school van de scholengemeenschap of scholengroep wordt best geschrapt, aangezien de inzetbaarheid van de personeelsleden al geregeld is in de decreten rechtspositie.

ACOD Onderwijs stelt vast dat het principe dat een opdracht van rechtswege eindigt wanneer het personeelslid de pensioengerechtigde leeftijd heeft bereikt, wordt geschrapt.
Er wordt een opzeggingstermijn voorzien van 3 maanden per begonnen periode van 10 jaar dienstanciënniteit. Wij vragen in het kader van de continuïteit in een schooljaar voor leerlingen dat indien de periode korter zou zijn dan een schooljaar men de opzegperiode kan verlengen tot het einde van het schooljaar.

ACOD Onderwijs begrijpt dat in het kader van de doorlichting door de inspectie, bij een negatieve evaluatie voor het gelijkekansenbeleid er sneller een doorlichting kan komen dan nu in de huidige regelgeving wordt voorzien. De termijn van 180 dagen vinden wij echter te kort. Men zou op zijn minst een volledig schooljaar de tijd moeten krijgen om het GOK beleid aan te passen. De gevolgen bij een 2de negatieve doorlichting zijn immers van die aard (halveren van de omkadering en werkingsmiddelen) dat deze niet zullen bijdragen tot een oplossing, in tegendeel. Zowel de betrokken personeelsleden als leerlingen zullen hier de negatieve gevolgen van ondervinden.

ACOD Onderwijs is van het principe dat in het geval van een overdracht tussen besturen, de middelen de leerlingen moeten volgen. Wij vinden het dan ook logisch dat bij overname van een of meerdere scholen door een ander onderwijsnet de middelen die deze scholen genereren voor het CLB, toegekend worden aan het CLB die de leerlingen zal begeleiden na de overdracht. Wij ondersteunen de vraag die gesteld is tijdens onderhandelingen om een grondig en fundamenteel debat te houden over de financiering van de CLB's.

Voortaan kent het CLB en niet langer de onderwijsinspectie het recht tot permanent onderwijs aan huis toe. Het CLB ondersteunt de ouders bij aanvragen. We vinden het daarom geen goed idee dat een onafhankelijk centrum in het belang van de leerling moet beslissen. We vrezen dan ook dat er een verhoogde druk ontstaat door ouders en scholen op het CLB –centrum of een individuele personeelslid om toegang tot permanent onderwijs aan huis te bekomen.

***

Voor het geheel van Onderwijsdecreet XXXVI geeft COC een protocol van akkoord, maar COC heeft voor een aantal specifieke thema's binnen dit decreet ernstige bedenkingen.

Pensioen

COC is het niet eens met het schrappen van de bepalingen in de artikels 3, 8, 11, 13, 16, 17, 168, 170, 171 en 172 1° die verwijzen naar de automatische beëindiging van de aanstelling of benoeming op het moment dat het personeelslid de wettelijke pensioenleeftijd heeft bereikt. De toelichting dat dit een uitvloeisel is van een federale maatregel en dat ook de Vlaamse ambtenaren een gelijkaardige regeling hebben, voldoet niet. Voor COC moet er een ijkpunt blijven bestaan waarop de personeelsleden met pensioen kunnen gaan om plaats te maken voor jonge(re)

personeelsleden en zelf van een welverdiende rust te genieten. Langer werken is nu ook al mogelijk.

Moederschapsbescherming

COC vindt de maatregel in artikel 10 en artikel 19 om een zwanger personeelslid te belasten met taken in een andere instelling of school van het schoolbestuur of de scholengemeenschap onaanvaardbaar, zélfs wanneer de afstand over de openbare weg tussen de instelling van aanstelling of affectatie en de instelling waar het wordt belast met haar taken nooit meer dan 25 kilometer mag bedragen. De affectatie is een afgebakend begrip in de decreten rechtspositie. Door deze bepaling in te voeren wijkt de Vlaamse regering af van de wettelijke bepaling die een affectatie in zich draagt. COC vraagt zich ook af of hier geen sprake is van discriminatie tegen (zwangere) vrouwen. Zij zouden immers de enige groep in onderwijs worden aan wie een opdracht wordt toegewezen op deze manier.

Als deze maatregel toch de juridische toets doorstaat, vraagt COC een bijkomende bepaling in te schrijven dat een personeelslid met getuigschrift pedagogische bekwaamheid, mits haar akkoord, ook administratieve taken kan uitvoeren in haar eigen school, om zo maximaal kans te bieden om op de eigen vertrouwde werkplaats te blijven.

Bovendien is voor het volwassenenonderwijs, waar de vestigingsplaatsen verder uit elkaar liggen en de openingstijden ruimer zijn dan in het leerplichtonderwijs, de situatie anders: de toegevoegde nieuwe bepaling in verband met de afstand tussen de standplaats en een andere vestigingsplaats, die de tijdelijke nieuwe plaats van tewerkstelling is, is voor het zwangere personeelslid ook maar positief wanneer ze de vestigingsplaats van haar centrum kan bereiken of verlaten met eigen vervoer. Openbaar vervoer is immers geen evidentie en zeker niet 's avonds na 22.00 uur wanneer het centrum sluit. In het zoeken naar een nieuwe tijdelijke en toelaatbare taak is dit een belangrijke factor waarmee rekening dient te worden gehouden.

DKO

Bij het hoofdstuk 14 deeltijds kunstonderwijs in artikel 176 vraagt COC om te verduidelijken wat de draagwijdte is van het woord *bijdragen* in de zinsnede 'bijdragen tot de realisatie van de minimumdoelen muzische vorming …' en ' bijdragen tot de vakbekwaamheid van …' . De rol van de verschillende partners in de lokale samenwerkingsinitiatieven is niet duidelijk. De eerste twee doelstellingen van het artikel over de samenwerkingsinitiatieven in het decreet DKO worden nu wel duidelijker geformuleerd, maar ze zeggen niets over de rollen en hun aandeel in het bereiken ervan. Dat vraagt een verduidelijking.

COC is tevreden dat met het artikel 177 een deel van de planlast wordt verminderd.

Inductie (Art. 5, art. 15, art. 58-62, art. 77-79, 81)

COC apprecieert dat de Vlaamse regering een substantieel bedrag van 48,7 miljoen euro vrijmaakt om startende personeelsleden het recht op aanvangsbegeleiding te laten uitoefenen. COC heeft echter bedenkingen bij de wijze waarop het zogenaamde recht op inductie wordt ingevoerd. De inductie wordt weliswaar ingeschreven als een recht voor het personeelslid, maar het budget is gelimiteerd. Het is niet duidelijk hoe een personeelslid zijn recht op inductie kan uitoefenen als het budget is opgebruikt. COC betreurt ook dat het streefcijfer van 20%, zoals opgenomen in het Vlaams Regeerakkoord, verwaterd is tot 'maximum 20%'. COC pleit ervoor om, in lijn met het Vlaams Regeerakkoord, op te nemen dat, gelet op de verschillende opdrachtbreuken, het cijfer van 20% van de opdracht zo dicht mogelijk benaderd wordt.

COC wijst er op dat vele onderwijspersoneelsleden hun loopbaan niet starten op de eerste dag van het schooljaar, maar later in het schooljaar, wanneer zij een titularis vervangen. De memorie van toelichting geeft aan dat een school niet verplicht kan worden boven op de toegekende eenheden inductie nog bijkomende omkadering aan te wenden voor inductie. Vele starters die in de loop van het schooljaar een vervanging op zich nemen, wanneer de eenheden inductie al

uitgeput zijn, kunnen hun recht op inductie niet uitoefenen en het is ook niet duidelijk of zij dat recht dan een volgend schooljaar kunnen doen gelden. Het 'recht' van de starter op aanvangsbegeleiding via de middelen inductie wordt zo verder tenietgedaan.

COC vraagt dat wie als startend personeelslid wordt beschouwd voor het genereren van de middelen ook als startend personeelslid wordt beschouwd voor het toekennen van de middelen. COC wenst tevens dat het decreet uitdrukkelijk aangeeft dat inductie kan aangewend worden door de starter om aan lesvoorbereiding te werken. COC vraagt daarbij de bepaling te schrappen dat altijd wordt uitgegaan van een verplichte aanwezigheid op school. Een goede lesvoorbereiding vraagt dat de leraar rustig en geconcentreerd kan werken en dat is nog altijd voor vele leraren thuis(werk). Vele Vlaamse scholen beschikken niet over voldoende kwalitatieve werkruimte. De wet bepaalt immers duidelijk dat de ruimte waar gegeten wordt (in scholen vaak de lerarenkamer) geen arbeidsplaats mag zijn.

COC vraagt om artikel 59, dat bepaalt dat middelen inductie kunnen overgeheveld worden naar andere scholengemeenschappen, te schrappen. Het argument dat geen inductiemiddelen verloren mogen gaan, overtuigt allerminst. Wanneer de overheid in de toelichting bij artikel 5 zelf aangeeft dat de inductiemiddelen in de loop van het jaar uitgeput zullen raken, is er geen ruimte voor overdracht. In geen geval kan door de overdracht van inductiemiddelen een starter het recht op inductie worden ontzegd.

COC stelt vast dat mits akkoord binnen het bevoegde lokaal comité criteria kunnen worden vastgelegd om te bepalen voor welke groepen startende personeelsleden de eenheden inductie prioritair aangewend worden. Er ontbreekt echter aan werkgeverszijde een prikkel vanuit de overheid om effectief tot een akkoord te komen. Zonder akkoord ontstaat terug een situatie waarbij het recht op inductie niet voor alle starters gegarandeerd is en de kans op willekeur en een onzekere rechtspositie verhoogt.

Verbod op reclame voor bijlessen (Art. 57,76 en 191)

COC treedt de bepaling in Art. 57 bij dat sponsoring en bedoelde mededelingen die betrekking hebben op betalende bijlessen, niet verenigbaar zijn met de pedagogische en onderwijskundige taken en doelstellingen van de school. Op de vraag van COC welke boodschap de directie of leraren moeten geven op de aanhoudende vraag naar bijles van ouders van leerlingen die 'uitgeremedieerd' zijn, kwam het antwoord dat zij dienen door te verwijzen naar de CLB, maar die laatsten zijn daar niet van op de hoogte.

Verplichte deelname aan internationaal vergelijkend onderzoek (Art. 55 en 85)

COC is het niet eens met het argument, vermeld in de memorie van toelichting, dat het recht op kwaliteitsvol onderwijs, verankerd in artikel 22bis van de Grondwet, de grondrechtelijke basis vormt voor de deelnameplicht aan internationaal vergelijkend onderzoek. België kent een grote autonomie en vrijheid om onderwijs in te richten (Grondwet, artikel 24, §1), maar het feit dat de Vlaamse overheid maatregelen kan treffen om kwaliteitsvol onderwijs te verzekeren impliceert volgens COC niet dat de Vlaamse overheid deelname kan verplichten aan internationale peilingen die ze niet (of niet exclusief) zelf organiseert. Het argument van de overheid dat ze almaar minder vrijwillige kandidaten vindt om deel te nemen aan dergelijke internationale peilingen overtuigt niet om deze verregaande verplichting in te roepen.

Ten onrechte uitbetaalde sommen voorgoed vervallen (Art 144 en 161)

COC merkt op dat op onze vragen tijdens de onderhandelingen naar de omvang en de bedragen van de problematiek rond ten onrechte uitbetaalde sommen geen gedetailleerde informatie werd aangeleverd. Op de vraag waar deze voorgoed vervallen sommen in mindering worden gebracht, werd geantwoord dat dit binnen de totale onderwijsbegroting wordt meegenomen.

COC stelt tot slot verheugd vast dat de artikelen (9, 12, 20, 23, 171, 172) over het medisch pensioen zijn geschrapt uit dit decreet. Dit onderwerp verdient een grondig en constructief debat, mocht de Vlaamse Regering de intentie hebben om de regelgeving daarover te wijzigen.

***

De hierboven vermelde afvaardiging van de overheid,

de afvaardiging van het GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap en van de representatieve verenigingen van de inrichtende machten, te weten:

- het Katholiek Onderwijs Vlaanderen, vertegenwoordigd door:

Dhr. Chris SMITS, secretaris-generaal Katholiek Onderwijs Vlaanderen
Dhr. Stefaan SAMAEY, directeur dienst personeel

- het Overleg Kleine Onderwijsverstrekkers (FOPEM, IPCO, Steiner-federatie, VOOP), vertegenwoordigd door:

Dhr. Paul BUYCK, coördinator OKO

- **het GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap**, vertegenwoordigd door:

Dhr. Geert SPIESSENS, afdelingshoofd beleid en belangenbehartiging

en de afvaardiging van de representatieve vakorganisaties, te weten:

- het Christelijke Onderwijzersverbond, vertegenwoordigd door:

Mevr. Marianne COOPMAN, algemeen secretaris COV
Mevr. Hilde LAVRYSEN, adjunct-algemeen secretaris COV

- het Vrij Syndicaat voor het Openbaar Ambt, vertegenwoordigd door:

Dhr. Pascal CLAESSENS, secretaris-onderhandelaar VSOA-onderwijs

hebben een gedeeltelijk akkoord bereikt over het hierbij gevoegde **Ontwerp van decreet over het onderwijs XXXVI**

***

Katholiek Onderwijs Vlaanderen onderschrijft een protocol van gedeeltelijk akkoord bij het ontwerp van bovengenoemd decreet.

Katholiek Onderwijs Vlaanderen kan niet akkoord gaan met

- Inductiejaar

Katholiek Onderwijs Vlaanderen juicht de bijkomende mogelijkheid om startende leraars te ondersteunen toe. Het is voor Katholiek Onderwijs Vlaanderen essentieel dat de schoolbesturen zelf kunnen beslissen over de criteria die ze aanwenden om bepaalde groepen prioritair eenheden inductie toe te kennen. In het ontwerp van decreet wordt deze beslissing afhankelijk gemaakt van een protocol van akkoord van het lokaal comité. Voor Katholiek Onderwijs Vlaanderen is het principieel dat de eindverantwoordelijke, in casu het schoolbestuur, ook de beslissing neemt.

Katholiek Onderwijs formuleert bij het ontwerp van decreet de volgende bedenkingen:

- Schrapping van de verplichte uitdiensttreding bij het bereiken van de wettelijke pensioenleeftijd (art. 20)

Artikel 20 voert een nieuwe beëindigingsgrond in de rechtspositieregeling in. Hoewel deze nieuwe mogelijkheid essentieel is, blijft Katholiek Onderwijs Vlaanderen een aantal bedenkingen/vragen formuleren rond de berekening van de opzeggingstermijn, de modaliteiten van deze nieuwe opzegregeling, de verhouding tot ziekte en re-integratie en de samenloop met artikel 62 bis van het DRP. Tevens roepen deze artikelen op tot en horen eerder thuis bij een ruimer loopbaandebat.

- Inductiejaar (art. 15 en art. 62)

We pleiten er ook voor om het toepassingsgebied van de inductie-eenheden uit te breiden naar volwassenenonderwijs.

Bijkomend vraagt Katholiek Onderwijs meer flexibiliteit in de aanwending van de inductie-eenheden, nl. de overdracht van inductie-eenheden naar een volgend schooljaar en de mogelijkheid om om een interimaris bij vervanging van een startend personeelslid ook de eenheden inductie van deze laatste op te nemen. Wij vragen dus een gedeeltelijke schrapping van art.62 §5 (en aanverwante artikelen) met name: "*en er kan ook niet in vervangen worden*".

- Overgang van kleuter naar lager

Katholiek Onderwijs Vlaanderen merkt op dat de overgang tussen kleuter- en lager onderwijs geformaliseerd wordt. Door de eindbeslissing bij de klassenraad te leggen dreigt de focus op een ontwikkelingsgerichte benadering in de verdrukking te komen en kan het effect op zittenblijven zeer groot zijn met nefaste gevolgen voor de onderwijsloopbaan van zeer jonge leerlingen. Bovendien zal de installatie van een beroepsprocedure leiden tot meer juridisering en meer planlast.

- Permanent Onderwijs aan huis (POAH)

In ideale scenario's met voldoende capaciteit en een Vlaanderenbrede gelijkgerichtheid qua toekenning van het recht op POAH kan de voorgestelde regeling een oplossing zijn. De sluiproute die POAH kan betekenen voor een onverkort inschrijvingsrecht in een school is, vanwege de capaciteitsproblematiek in Vlaanderen, problematisch. Tot op heden kon de leerling zijn recht op inschrijving laten gelden in de school die in het voorafgaande schooljaar POAH had aangeboden. In de nieuwe regeling geldt een onverkort inschrijvingsrecht in een school die in het kader van POAH niet in beeld is geweest met als enige voorwaarde dat die school het type van het IAC-verslag aanbiedt. Voor de types 4,6 en 7 moet de school deze types zelfs niet aanbieden, wat problematisch is in functie van handelingsspecifieke expertise.

- Tweede GOK-controle onderwijsinspectie

Katholiek Onderwijs Vlaanderen kan akkoord gaan met het principe van een vervroegde doorlichting specifiek voor gelijke onderwijskansen, maar niet met de termijn van minstens 180 kalenderdagen. De scholen met een negatieve evaluatie hebben vaak weinig beleidsvoerend vermogen en bijkomende ontwikkelpunten die essentieel zijn voor hun kwaliteitszorg en kwaliteitsontwikkeling. Deze scholen kunnen in zo'n korte periode niet de noodzakelijke beleidsmatige en pedagogisch-didactische stappen zetten om een GOK-beleid structureel te verankeren. We stellen hier een termijn van één jaar voor.

- Examencommissie (art. 101)

De Vlaamse examencommissie kan door bovengenoemd artikel dezelfde studiebewijzen als scholen uitreiken zonder dat bepaalde minimumdoelen aan bod komen en geëvalueerd worden. Een traject via de examencommissie wekt minstens de perceptie dat het behalen van een studiebewijs minder zwaar is en zorgt ervoor dat de examencommissie op oneigenlijke wijze in concurrentie komt met scholen.

***

OKO geeft een protocol van gedeeltelijk akkoord bij het Ontwerp van decreet over het onderwijs XXXVI.

OKO kan niet akkoord gaan met de wijze waarop schoolbesturen of schoolgemeenschappen een akkoord moeten verwerven via sociaal overleg bij de toewijzing van inductie-eenheden. OKO apprecieert ten zeerste dat de overheid substantieel middelen vrijmaakt voor starters, een nood die al langer leeft en die mee voor de noodzakelijke omslag kan zorgen in de wijze waarop schoolteams de aanvangsbegeleiding van starters nog sterker zullen moeten ondersteunen met het oog op retentie en de verhoging van de onderwijskwaliteit. Deze maatregel zal een cultuurverandering teweegbrengen die echter niet mag geblokkeerd worden via het a priori willen vastleggen van allerhande criteria, vooral ook omdat het decreet zelf nog veel vragen oproept bijvoorbeeld over wie precies als starter kan gedefinieerd worden. De middelen die voorzien worden, zullen nooit alle noden kunnen lenigen, bijvoorbeeld voor starters die later in het schooljaar instromen. In die zin moeten directies en besturen weliswaar na consultatie in het bevoegd lokaal comité op autonome basis en binnen de decretale lijnen over de toekenning van deze extra middelen voor aanvangsbegeleiding kunnen beslissen.

Verder gaat OKO niet akkoord met de verplichte deelname aan peiling kleuteronderwijs en aan internationaal vergelijkend onderzoek. Op het moment dat de overheid de beschikbare lestijd wil optimaliseren is het tegenstrijdig dat scholen verplicht worden om aan dergelijk tijdrovend onderzoek deel te nemen. Nog los van de lestijd die eraan verloren gaat, betekent een dergelijke deelname een extra belasting van het schoolteam en veroorzaakt het bij leerlingen onnodige teststress. Schooldirecties moeten het vertrouwen van de overheid genieten als zij op een bepaald moment oordelen dat er redenen zijn om niet te participeren. Scholen nemen in bepaalde sleuteljaren al deel aan de afname van de Vlaamse toetsen, die op termijn schoolbesturen voldoende gegevens zullen bezorgen om op basis van de eigen schooldata intern kwaliteitsonderzoek uit te voeren en aan kwaliteitsverbetering te werken.

OKO is bezorgd om een mogelijk toenemende juridisering die samenhangt met de invoer van evaluatie in het gewoon kleuteronderwijs en de toelating tot het gewoon lager onderwijs.

OKO betreurt dat de overheid ingrijpt op het contingent medewerkers van de ouderkoepelverenigingen. Op die manier zal het aanspreekpunt aan slagkracht inboeten, terwijl het Overleg Kleine Onderwijsverstrekkers, dat scholen herbergt die bijna zonder uitzondering

rechtstreeks vanuit ouders zijn ontstaan, de stem van de ouders in onderwijsdebatten essentieel vindt.

OKO waardeert de bijsturingen die ingeschreven zijn rond het indienen van een aanvraag tot gelijkwaardigheid van vervangende minimumdoelen. Op die manier waarborgt de decreetgever nog meer de balans tussen de onderwijskwaliteit en de vrijheid van onderwijs in het belang van zowel de onderwijsinrichter als de leerling. Om het aspect van de in-globogelijkwaardigheid ook in de decreetartikels volledig af te stemmen op de Memorie van Toelichting, vraagt OKO nog een bijsturing in de volgende omschrijvingen bij artikels 52 en 89:

> Artikel 52: … de vereiste inhoud:
> a) voor het kleuteronderwijs: inhouden van de vakdisciplines …;
> b) voor het lager onderwijs: inhouden van de vakdisciplines …;
>
> Artikel 89: 2° de vereiste inhoud: inhouden voor de sleutelcompetenties …, en inhouden voor de wetenschapsdomeinen, ….

OKO is tevreden met de verdere uitrol in het kader van de proeftuin van pioniersscholen voor iedereen, maar mist daar de noodzakelijke ondersteunende rol van de pedagogische begeleidingsdiensten in de samenstelling van het consortium.

***

Het Gemeenschapsonderwijs geeft een protocol van gedeeltelijk akkoord bij *het ontwerp van decreet over het onderwijs XXXVI.*

1. Het Gemeenschapsonderwijs is tevreden dat de mogelijkheid geboden wordt aan onze raden van bestuur om de overstap van personeelsleden van het volwassenenonderwijs naar het secundair onderwijs te faciliteren. We vinden het belangrijk dat daarbij het appreciatierecht bij onze raden van bestuur ligt. **Tegelijkertijd betekent onze tevredenheid over deze maatregel uiteraard niet dat we de besparingen in het volwassenenonderwijs genegen zijn, wel integendeel**. Het levenslang leren wordt uitgehold door de besparingsmaatregelen terwijl er net veel nood is aan levenslang leren. Ook uiten we onze tevredenheid over artikel 10 dat regelt dat voortaan alle personeelsleden van de scholengroep op een gelijke manier tuchtrechtelijk worden behandeld, nl. bij autonome beslissing van de raad van bestuur. Verder zijn we tevreden met de aanpassing van de overgangsregeling voor HBO5 Verpleegkunde waarbij de keuze wordt gelaten aan de scholen of ze willen blijven de uitdovende hbo5-opleiding verpleegkunde aanbieden.

2. Echter hebben we bij specifieke artikelen nog **punctuele bemerkingen en vragen**:

° met betrekking tot het volwassenenonderwijs willen we bij artikel 71 het belang van het behouden van de stuurgroep benadrukken. De stuurgroep bestendigt namelijk het overleg tussen alle betrokken partijen en klopt bepaalde procedures af waarmee de centra/penitentiaire instellingen aan de slag gaan. De coördinatie van het onderwijs aan gedetineerden is, na de eerdere schrapping van de opdracht inzake coördinatie geletterdheidsbeleid en de werking inzake duidelijke taal, de laatste opdracht die nog ressorteerde onder VOCVO vzw. Daarom is het belangrijk dat de onderwijscoördinatoren in de toekomst nog kunnen overleggen met de centra en dat Justitie ook voeling blijft houden met hetgeen leeft op de werkvloer.

° bij artikel 73 met betrekking tot de GOK-doorlichting is het nog steeds onduidelijk over welk venster dit precies gaat. De voorgestelde verlenging van 90 kalenderdagen naar 180 kalenderdagen is positief maar nog niet voldoende. De cruciale vraag blijft echter over welke

termijn het gaat. Als het gaat over de termijn tussen de 1e en 2e doorlichting, moet er rekening worden gehouden met het feit dat er in die periode in de betrokken school heel wat werk op vlak van beleid moet verricht worden. Gaat het evenwel over de termijn tussen de 2e doorlichting en de volgende, is het gekoppeld aan verlies van werkingsmiddelen en SES-middelen.

° bij artikel 160 met betrekking tot pioniersscholen vragen we een expliciete verwijzing naar de samenwerking consortium – pedagogische begeleidingsdienst als bijkomend criterium bij de toekenning van de middelen.

° bij artikel 186 met betrekking tot het deeltijds kunstonderwijs stelt het Gemeenschapsonderwijs opnieuw de vraag om ook overhevelingen mogelijk te maken binnen hetzelfde schoolbestuur. Dit artikel geeft ons die mogelijkheid helaas niet en dat betreuren we.

° we betreuren de hervorming van de ouderkoepels – waar dit voorontwerp van decreet uitvoering aan geeft - zeker omdat er nu ook zaken op tafel liggen die rechtstreeks betrekking hebben op ouders, zoals bijvoorbeeld het actieplan Goed gedragen. We stellen ons ook ernstige vragen bij de haalbaarheid van de ondersteuning van zoveel scholen qua ouderwerking met zo weinig personeel. Daarenboven is het niet logisch dat deze regeling pas wordt onderhandeld nadat ze reeds werd doorgevoerd.

° met betrekking tot de regeling voor Permanent Onderwijs aan Huis zijn we tevreden dat er een aanpassing is gebeurd ten opzichte van de eerdere versie, met name dat de aanvraag voor POAH wordt ingediend bij het begeleidende CLB van de basisschool van de leerling. Het eigen/betrokken CLB kent de leerling en de school immers het best. Ook het verlengen van de doorlooptijd van 30 naar 60 dagen is een goede zaak. We stellen concreet nog volgende aanpassingen voor:

Bij §3. Het CLB, vermeld in paragraaf 1, eerste lid, bepaalt ook hoe lang de leerling recht heeft op permanent onderwijs aan huis. Het recht wordt toegekend voor een periode van maximaal drie schooljaren; POAH is evenwel, zoals de naam het zelf zegt, permanent. Een 3-jaarlijkse herevaluatie van het recht op POAH impliceert dan ook vooral veel planlast voor de betrokken CLB-medewerkers die vooral hun administratieve opdrachten willen verminderen en niet laten toenemen. Wij zijn voorstander van een onbeperkt recht op POAH waarbij het CLB, bij indicaties, wel steeds tot een herevaluatie kan overgaan en het recht op POAH stopzetten van zodra dat niet langer nodig is. We stellen dan ook voor om de duurtijd van maximaal 3 schooljaren te schrappen. Het betrokken CLB kan steeds, na een grondige evaluatie, beslissen om het recht stop te zetten wanneer een terugkeer naar onderwijs mogelijk blijkt.

Bij *§5. Als ouders en het CLB geen akkoord bereiken over nood aan POAH als meest passend aanbod, dient de klachtenprocedure[…]* stellen we voor om de klachtenprocedure bij de Vlaamse bemiddelingscommissie te laten.

Bij *§6. De leerling […] heeft recht op inschrijving in de vestigingsplaats voor buitengewoon basisonderwijs op de kortst mogelijke afstand over de berijdbare weg van ofwel het officieel onderwijs ofwel het gesubsidieerd vrij onderwijs, naar keuze van de ouders, bij de verblijfplaats van de leerling dat het type vermeld op het IAC-verslag aanbiedt*, stellen we voor om toe te voegen "tenzij hier door het CLB gemotiveerd van wordt afgeweken. In dat geval geldt het onverkort recht op inschrijving in de vestigingsplaats zoals door het CLB aangeduid."

3. **Het Gemeenschapsonderwijs gaat niet akkoord met de regeling tot de aanwending van de inductie-eenheden en het niet doorvoeren van overdracht CLB-omkadering bij overname:**

° met betrekking tot **inductie** zijn we tevreden dat de focus voor de aanwending wordt verbreed en dat er expliciet wordt bepaald dat inductie op school dient te gebeuren. Wat we niet nodig en zelfs contraproductief vinden, is het feit dat er ingeschreven wordt dat de criteria voor de aanwending van de eenheden inductie kunnen worden vastgelegd mits akkoord van het lokaal overlegcomité. Het inschrijven van een vereist akkoord wensen we dan ook geschrapt te zien want de keuze van de criteria is de eindverantwoordelijkheid van de scholengroep die autonoom moet kunnen beslissen. Daarenboven wordt een regeling voorzien in geval van geen akkoord in het lokaal overlegcomité: in dat geval worden de eenheden inductie evenredig aan alle starters toegekend. Ook met die procedure kunnen we niet akkoord gaan want die houdt geen rekening met de reële context in scholen. Wat bijvoorbeeld met starters die later op een schooljaar starten? Het Gemeenschapsonderwijs vraagt nadrukkelijk maximale flexibiliteit in de aanwending net om te kunnen inspelen op de wisselende noden en behoeften van starters. We hebben ook fundamentele vragen bij hoe de doelgroep in het voorontwerp van decreet wordt afgebakend. Het hanteren van het stamboeknummer om te bepalen of iemand een starter is, zou een efficiëntere manier kunnen zijn om ervoor te zorgen dat de beperkte middelen zo efficiënt mogelijk kunnen worden ingezet. Daarenboven willen we pleiten voor een uitbreiding van het systeem van inductie naar het volwassenenonderwijs.

° het Gemeenschapsonderwijs gaat niet akkoord met de schrapping van het originele artikel 186 waarin voorzien werd in de overdracht van omkadering van het ene CLB naar het andere bij **overname van een school door een ander schoolbestuur**. Wanneer de onderwijsbevoegdheid van een of meer scholen overgedragen wordt naar een ander schoolbestuur en daardoor een ander CLB moet instaan voor de leerlingenbegeleiding, is het niet meer dan logisch dat in dat geval de omkadering de leerlingen volgt. We vragen dan ook nadrukkelijk om dit artikel terug op te nemen in het voorontwerp van decreet. Dat neemt niet weg dat we het belangrijk vinden dat het debat ten gronde gevoerd wordt over het omkaderingssysteem van de CLB.

***

Het COV geeft een protocol van gedeeltelijk akkoord met principiële vragen tot herwerking bij het ontwerp van onderwijsdecreet XXXVI.

Het gedeeltelijk akkoord werd enkel mogelijk nadat een belangrijke eis van het COV werd ingewilligd: de bepalingen over ontslag wegens medische ongeschiktheid zijn uit het decreet geschrapt.

Minister Zuhal Demir is daarmee tegemoetgekomen aan de oproep van het COV. Ziekte mag nooit een reden zijn om een personeelslid eenzijdig te ontslaan, want ziek word je onvrijwillig – het is geen keuze. Een dergelijk ontslag zou een veel te zware en onrechtvaardige sanctie zijn. Bovendien is de aansluitende vigerende regelgeving onvoldragen. Wij waarderen het dat de minister heeft ingezien dat we ernstig, daadwerkelijk en opvolgbaar werk moeten maken van échte re-integratiemogelijkheden voor onderwijspersoneel na ziekte. Overheid en schoolbesturen moeten zorg dragen voor medewerkers die langdurig ziek geweest zijn, in plaats van hen te bestraffen.

Tegelijkertijd wil het COV over verschillende thema's een aantal fundamentele bedenkingen en bezorgdheden bij dit decreet duidelijk formuleren.

Hoewel een genummerd onderwijsdecreet bedoeld is voor technische aanpassingen en vereenvoudigingen, bevat ontwerp XXXVI meerdere inhoudelijke beleidskeuzes die dit kader overstijgen. Sommige maatregelen zijn zo ingrijpend dat ze een grondige voorbereiding en

intensief overleg met het onderwijsveld vereisen – iets wat tot nu toe onvoldoende is gebeurd. Het decreet dreigt daardoor zijn oorspronkelijke, beperkte doelstelling te overschrijden.

Het COV vraagt dan ook dat het Vlaams Parlement vóór de definitieve goedkeuring de nodige bijsturingen doorvoert duidelijke waarborgen opneemt en waar nodig maatregelen uitstelt en zelfs grondig bijstuurt.

Hieronder bundelen we, per thema, onze standpunten met daarbij ook de belangrijkste aandachtspunten en voorstellen tot aanpassing.

Sponsoring.

Het COV is tevreden dat de Vlaamse Regering de commercialisering van het onderwijs aan banden legt door sponsoring en mededelingen over betalende bijlessen te verbieden. Het moet altijd de ambitie zijn dat leerlingen het getuigschrift basisonderwijs behalen binnen de reguliere lestijd. Daarom is het essentieel dat basisscholen voldoende ondersteuning krijgen om leerlingen binnen die lestijd optimaal te begeleiden, zodat externe bijlessen overbodig worden.

Minimumdoelen Onderwijsdecreet XXXVI bevat enkele bepalingen die betrekking hebben op de minimumdoelen.

- **Kunstkuur en muzische vorming, akkoord. Het COV kan zich vinden in de verdere uitwerking** van Kunstkuur, waarbij gekozen wordt voor een expliciete koppeling met de minimumdoelen voor muzische vorming in het basisonderwijs.
- **Gelijkwaardigheid van vervangende doelen. Het COV is akkoord.** Scholen moeten de vrijheid hebben om doelen op een alternatieve manier te bereiken, op voorwaarde dat de vrijheid van onderwijs en de pedagogische autonomie gewaarborgd blijven.
- **Gefaseerde implementatie minimumdoelen. Het COV is niet akkoord.** Het basisonderwijs heeft nood aan een duidelijke en realistisch gefaseerde implementatie van de minimumdoelen. Op dit moment heerst onduidelijkheid en zijn er uiteenlopende interpretaties over hoe en wanneer de nieuwe doelen precies ingevoerd moeten worden, zowel bij scholen als bij de onderwijsinspectie. Het COV vraagt uitdrukkelijk om de tekst van het decreet op dit punt veel helderder en eenduidiger te formuleren. Daarnaast moet de toegezegde gedoogperiode – een periode waarin scholen de tijd krijgen om zich aan te passen zonder sancties – steeds gegarandeerd zijn bij de invoering van nieuwe minimumdoelen. Koppel die gedoogperiode duidelijk aan het moment dat de nieuwe doelen effectief van kracht worden, zodat scholen niet worden afgerekend voordat ze de kans hebben gehad zich aan te passen.

Permanent onderwijs aan huis (POAH).

Het COV stelt zich ernstige vragen bij de abrupte verschuiving van bevoegdheden rond permanent onderwijs aan huis (POAH), waarbij de onderwijsinspectie plaatsmaakt voor het CLB. Het is niet vanzelfsprekend dat ouders voortaan rechtstreeks bij het CLB een aanvraag moeten indienen, waarna het CLB autonoom beslist en de leerling automatisch recht krijgt op inschrijving in de dichtstbijzijnde school. Deze omschakeling is volgens het COV onvoldoende onderbouwd. We vragen daarom de inschrijving van een voorafgaand dialooggesprek tussen ouders, school en CLB, zodat de noden van de leerling correct kunnen worden ingeschat en gedeeld.

Proeftuin pioniersschool i.k.v. conceptnota Scholen voor iedereen.

Start proeftuinen. Het COV vraagt met aandrang om de start van de proeftuin pioniersscholen minstens één jaar uit te stellen. De financiële en organisatorische randvoorwaarden zijn momenteel onvoldoende duidelijk, en het besluit van de Vlaamse Regering blijft uit. Daardoor kunnen scholen en betrokken partners zich onmogelijk tijdig voorbereiden op een implementatie vanaf 1 september 2026. OD XXXVI creëert weliswaar de decretale rechtsgrond om middelen toe te kennen aan pioniersscholen en om begeleiding via een consortium te voorzien – op zich een goede en noodzakelijke stap. Maar het blijft onduidelijk wie het consortium zal vormen, welke rol de pedagogische begeleidingsdiensten zullen opnemen en welke concrete verwachtingen aan scholen worden opgelegd. Zonder duidelijkheid over deze elementen is een succesvolle opstart niet haalbaar.

Capaciteit bepalen pioniersscholen. Het COV vraagt uitbreiding van de mogelijkheid om capaciteit per leerjaar te bepalen naar alle scholen voor buitengewoon basisonderwijs. OD XXXVI voorziet deze maatregel nu enkel voor buitengewone scholen die als pioniersschool samenwerken met een gewone school. Hoewel dit op zich een goede aanpassing is, begrijpt het COV niet waarom deze mogelijkheid beperkt blijft tot het pionierskader. De nood om capaciteit te bepalen op het niveau van leerjaar of pedagogische groep bestaat immers ook in andere contexten binnen het buitengewoon onderwijs.

Uitbreiding LeerID.

Het COV vraagt strikte waarborgen en volledige transparantie rond privacy en databeheer bij de uitbreiding van het LeerID. OD XXXVI wil via dit unieke leerlingidentificatienummer de gegevensuitwisseling tussen digitale schooltoepassingen vergemakkelijken. Het COV begrijpt dat efficiënte gegevensdeling in een digitale context nuttig kan zijn, maar benadrukt dat dit enkel kan mits volledige transparantie. Het moet duidelijk zijn welke leerlinggegevens gedeeld worden, met welke externe aanbieders, hoe en waar deze data worden verwerkt en opgeslagen, en of dit alles voldoet aan de Europese privacyregels (GDPR).

Tweede controle inspectie op Gelijkonderwijskansenbeleid (GOK)

Het COV is tevreden met langere termijn maar benadrukt belang van vlotte opvolging. Het COV is tevreden dat de termijn tussen een tweede negatieve evaluatie van het GOK-beleid en de opvolgevaluatie werd verlengd van minstens 90 naar 180 dagen – een meer realistische periode om bijsturingen door te voeren. Tegelijk benadrukt het COV het belang van een vlotte opvolging zodra een school aantoonbaar verbeteringen heeft gerealiseerd. Aangezien scholen in deze periode al geconfronteerd worden met een halvering van hun omkadering en werkingsmiddelen, is het essentieel dat positieve evoluties snel erkend worden en niet onnodig lang op zich laten wachten.

Extra werkingsbudget bijkomende capaciteit IAC en T2.

Het COV vraagt omkaderingsmiddelen, geen werkingsbudget voor aanstellen van personeel. Het COV verzet zich principieel tegen het gebruik van werkingsbudgetten voor de aanstelling van personeel. OD XXXVI voorziet in het lopende schooljaar extra werkingsmiddelen voor scholen in het gewoon en buitengewoon onderwijs die bijkomende plaatsen creëren voor leerlingen met een IAC-verslag type 2. Werkingsbudget is echter bedoeld voor de praktische organisatie van de schoolwerking, niet voor personeelsinzet. Om de regelgeving helder te houden, is het volgens het COV essentieel vast te houden aan deze oorspronkelijke doelstelling. Daarom pleiten we ervoor om in plaats daarvan omkaderingsmiddelen toe te wijzen wanneer bijkomend personeel nodig is.

Herwerking subsidies ouderkoepelverenigingen.

Het COV zet vraagtekens tegenover inperking van ondersteuning ouders en risico op aantasting van fundamentele vrijheden. Het COV zet vraagtekens bij de voorgestelde herwerking van de subsidiëring van de ouderkoepelverenigingen. Deze hervorming dreigt het ondersteuningsaanbod voor ouders te beperken en raakt aan fundamentele vrijheden zoals de vrijheid van onderwijs en de vrijheid van vereniging. De overheid mikt op één centraal aanspreekpunt voor ouders, maar houdt daarbij onvoldoende rekening met de diversiteit van ouders en het belang van een democratisch uitgebouwd en ondersteund middenveld.

Verplichte deelname aan peilingen en internationale toetsen.

Het COV verzet zich tegen verplichting zonder meerwaarde voor de scholen en vraagt uitstel in afwachting van onderzoek. Het COV verzet zich tegen de verplichte deelname van scholen aan de peiling kleuteronderwijs en aan internationaal vergelijkend onderzoek. We vragen uitdrukkelijk om eerst de resultaten van het lopende OPBWO-onderzoek naar de effectiviteit en bruikbaarheid van deze instrumenten af te wachten, alvorens verdere stappen te zetten.

Hoewel het COV het belang van interne kwaliteitsbewaking erkent en scholen hierin ondersteund wil zien, legt een verplichting een aanzienlijke extra belasting op aan kleuteronderwijzers en schoolteams. Te meer omdat onduidelijk is welke concrete meerwaarde deze afnames opleveren voor individuele scholen. Scholen moeten de autonomie behouden om te beslissen of zij middelen en onderwijstijd willen besteden aan dergelijke afnames. Indien afnames – zoals bij eerdere instrumenten zoals KOALA – door de school moeten worden uitgevoerd, is een structurele compensatie via vervangingseenheden noodzakelijk in functie van de onderwijstijd.

Een uitbreiding van de screening verhoogt bovendien de werkdruk in de kleuterschool, zeker in scholen met beperkte SES-ondersteuning. Het COV betreurt dat de overheid ondertussen al wijzigingen aan het screeningsinstrument doorvoert zonder de onderzoeksresultaten af te wachten.

Toelating tot lager onderwijs

Het COV verzet zich tegen beoordelingsmaatregel die druk verhoogt en brede ontwikkelingskansen ondermijnt. Het COV kan zich niet vinden in een beoordelingsmaatregel die de (juridische) druk verhoogt en dreigt een geschikt of pedagogisch verantwoord traject te ondermijnen, in plaats van een brede ontwikkelingsaanpak te garanderen.

De regeling waarbij de klassenraad beslist over de toelating tot het lager onderwijs op basis van een evaluatie in het kleuteronderwijs legt bijkomende druk op kleuters, hun ouders en kleuteronderwijzers. Ze miskent het belang van de ontwikkeling van het kind, dat centraal moet blijven staan.

De verplichting om op een vast moment te oordelen of een kleuter ‘met vrucht’ het kleuteronderwijs heeft doorlopen, dreigt te leiden tot een toename van het aantal kinderen dat onnodig een extra jaar kleuteronderwijs moet volgen. Zittenblijven is echter niet altijd de meest geschikte of pedagogisch verantwoorde oplossing. Onvoldoende leervorderingen zijn vaak het gevolg van factoren die niet alleen bij het kind liggen, maar ook samenhangen met de kwaliteit van de didactiek, de thuissituatie of de bredere context van gelijke onderwijskansen.

Basisscholen en hun teams moeten daarom versterkt worden en kunnen rekenen op flankerende maatregelen om hieraan tegemoet te komen. Omdat deze maatregel bijkomende verantwoordingsdruk met zich meebrengt en het risico op juridisering verhoogt, vraagt het COV om nauwgezette monitoring en tijdige bijsturing.

Personeel

Erkenning van dienstanciënniteit uit het volwassenenonderwijs.

Het COV vraagt duidelijkheid over impact en uitwerking. Het ontwerp van decreet creëert de mogelijkheid om maximum 290 dagen dienstanciënniteit, opgebouwd in een wervingsambt van het ondersteunend personeel in een centrum voor volwassenenonderwijs, te laten erkennen als dienstanciënniteit. Het COV stelt vast dat dit een zeer ruime bepaling is, die personeelsleden de drempel tot het overstappen tussen verschillende onderwijsniveaus verlaagt. Het COV benadrukt dat over de impact op het basisonderwijs nog geen duidelijkheid bestaat. Omdat de maatregel slechts een mogelijkheid creëert en geen zekerheid biedt voor personeelsleden, acht het COV het noodzakelijk dat de overheid meer duidelijkheid verschaft over de concrete uitwerking en gevolgen voor scholen en personeelsleden.

Terugvorderingen van ten onrechte uitbetaald salaris.

Het COV wijst op belang van goede processen en verwerpt besparingslogica. Het COV benadrukt dat terugvorderingen van foutief uitbetaald salaris in de eerste plaats vermeden moeten worden. Dit vereist dat administratieve gegevens vanuit onderwijsinstellingen tijdig en correct worden aangeleverd en verwerkt. Personeelsleden moeten kunnen rekenen op goede georganiseerde secundaire processen in scholen.

De inkorting van de terugvorderingsperiode van twee naar één jaar biedt personeelsleden enige geruststelling, maar enkel als de overheid garandeert dat de loonverwerking zorgvuldig en foutloos verloopt. Een correcte loonadministratie en investeringen in performante verwerkingssystemen beschermt bovendien ook de onderwijsbegroting duurzaam tegen onnodige lasten. Het COV verwerpt daarom de besparingslogica die de werking van de openbare dienstverlening onder druk zet. Tijdens de onderhandelingen werd wel bevestigd dat deze maatregel niet ten koste gaat van het AGODI-budget.

Versterken van de aanvangsbegeleiding van startende leerkrachten via een inductiejaar.

Het COV vraagt open enveloppe om het beloofde recht op begeleiding te garanderen. Het COV onderschrijft het belang van sterke aanvangsbegeleiding voor startende leraren. Het COV maakt ernstig bezwaar tegen de financiering van het inductiejaar via een gesloten enveloppe. Door de beperkte middelen kan het individueel recht op aanvangsbegeleiding voor elke startende leerkracht niet worden gegarandeerd. Scholen worden genoodzaakt systemen te ontwikkelen om de inductie-eenheden proportioneel te verdelen. Wanneer middelen ontoereikend zijn moet in het lokaal onderhandelingscomité de criteria voor het toekennen van de middelen onderhandeld worden. Dit toont aan dat het systeem van een gesloten enveloppe structureel tekort schiet. Het COV vraagt dan ook met aandrang dat de enveloppe wordt opengesteld, zodat elke starter recht krijgt op een volwaardig inductiepakket.

Afschaffen verplichte uitdiensttreding leeftijdsgrens pensioen.

Het COV verzet zich tegen juridisch onduidelijke en onnodige maatregel.
Aangespoord door de maatregelen die de federale overheid wenst te treffen om personeelsleden langer in dienst te houden, doet de Vlaamse overheid ook een aanpassing aan de rechtspositie van het onderwijspersoneel. De Vlaamse overheid wil de leeftijdsgrens uit het statuut verwijderen, zodat personeelsleden langer aan de slag kunnen blijven en schoolbesturen een ontslag zullen moeten geven met opzegging wanneer zij niet langer met het personeelslid willen samenwerken.

Het COV ziet niet in waarom deze maatregel ingevoerd moet worden en vraagt het behoud van de wettelijke pensioenleeftijd als duidelijk ijkpunt in de loopbaan. Wie na de wettelijke pensioenleeftijd verder wil werken, kan immers nu al onbeperkt cumuleren met een pensioen, zonder dat daarvoor een decretale hertekening nodig is. Het COV stelt vast dat de voorgestelde regeling grote juridische onzekerheden creëert, onder meer over de motivering van een ontslag, de toepasselijke opzegperiode en de dienstanciënniteit die hierbij in rekening moet worden gebracht. Door de automatische uitdiensttreding te schrappen, moet een complexe en onnodige regeling worden uitgewerkt, terwijl het probleem eenvoudig kan worden opgelost door de leeftijdsgrens in het statuut gelijk te schakelen met de wettelijke pensioenleeftijd (66/67). Het COV verzet zich tegen de huidige decretale formulering en vraagt aanpassing, omdat deze niet in het belang is van rechtszekerheid, noch van een pedagogisch verantwoorde carrièreplanning.

Inzetbaarheid personeelsleden die uit hun opdracht zijn verwijderd in het kader van moederschapsbescherming.

Hoewel het COV de voorziene vervangingsmogelijkheden bij aangepaste opdrachten waardeert, verzet het zich uitdrukkelijk tegen de verzwakking van de bescherming van zwangere personeelsleden in risicosituaties. Het COV vraagt, in het licht van het welzijnsbeleid op het werk, een herwerking van de maatregel. Daarbij moet bijzondere aandacht gaan naar het behoud van de essentiële bescherming, de financiële consequenties, het vermijden van een uitbreiding van de inzetbaarheid en het respect voor de medische beoordeling door de arbeidsarts. Het COV vraagt dat de bescherming van zwangere personeelsleden onder geen beding wordt ondergraven – noch juridisch, noch financieel. Het huidige voorstel is niet aanvaardbaar, een herziening is nodig.

Het COV waardeert dat er meer mogelijkheden worden gecreëerd om zwangere personeelsleden veilig in dienst te houden en **dat vervanging mogelijk is wanneer zij een niet-organieke betrekking krijgen met aangepaste taken**. Het COV maakt zich grote zorgen nu de essentiële bescherming van zwangere personeelsleden in een risicosituatie mogelijk wordt ondermijnd. Daarom is het essentieel dat de rol van de arbeidsarts gerespecteerd blijft. Het blijft de taak van de arbeidsarts te beoordelen welke taken veilig kunnen worden uitgevoerd door het zwangere personeelslid.

Het COV is niet akkoord met de manier waarop de inzetbaarheid van deze personeelsleden wordt geregeld. De uitbreiding van de inzetbaarheid tot andere scholen binnen een straal van 25 kilometer verhoogt de stress voor zwangere personeelsleden in een bijzonder kwetsbare periode. Het COV vindt het niet aanvaardbaar dat een kleuteronderwijzeres verplicht kan worden om haar school te verlaten terwijl net stabiliteit en nabijheid tijdens deze periode van belang zijn.

Het COV maakt zich bovendien grote zorgen over het feit dat Medex niet langer aanvragen voor een verlof wegens bedreiging door beroepsziekte zou beoordelen. Dit kan ertoe leiden dat de bescherming tegen risico's zoals infectieziekten, waaronder het CMV-virus, wordt uitgehold. Net deze risico's komen veel voor bij kleuteronderwijzers, ook wanneer zij antistoffen hebben. Indien verwijdering uit de tewerkstelling enkel nog mogelijk is via moederschapsbescherming volgens de regels van de Codex Welzijn, dreigt de bescherming van zwangere personeelsleden ernstig te worden verzwakt. De vraag rijst of de federale regelgeving betreffende beroepsziekten hiermee niet effectief wordt genegeerd.

Daarnaast wijst het COV op de financiële gevolgen voor tijdelijk aangestelde personeelsleden: wanneer noodzakelijke verwijdering niet mogelijk blijkt en wordt omgezet in verlof moederschapsbescherming, vallen zij terug op ziekte-uitkeringen, terwijl zij bij een verwijdering wegens bedreiging door beroepsziekte recht zouden hebben op hun salaris.

Het COV vindt dit onaanvaardbaar en vraagt dat de bescherming van zwangere personeelsleden niet wordt ondergraven, noch juridisch, noch financieel.

***

Met betrekking tot het *Ontwerp van decreet over het onderwijs XXXVI,* **geeft VSOA Onderwijs een protocol van gedeeltelijk akkoord** en wenst hierbij volgende opmerkingen te maken:

Eerst en vooral herneemt VSOA Onderwijs de opmerking dat de bedoeling van een genummerd onderwijsdecreet is om technische wijzigingen aan te brengen.

Artikel 4 | 16

VSOA Onderwijs vindt het een gemiste kans dat bij de overgang van personeelsleden vanuit een centra voor volwassenenonderwijs naar het secundair onderwijs de inrichtende macht 290 dagen aan gepresteerde diensten **kan** honoreren. We zijn ons er terdege van bewust dat dit geen afbreuk doet aan de bezoldiging (weddeanciënniteit loop zoals wij weten wel door los van ambts- en dienstanciënniteit) maar voor TADD – in het ambt leraar SO - worden de diensten gepresteerd als personeelslid in het volwassenenonderwijs dus niet automatisch meegenomen. Na de maatregelen waardoor mensen in de centra voor volwassenenonderwijs hun aanstelling verliezen en rekening houdend met het lerarentekort, had het een krachtig signaal geweest de gepresteerde diensten structureel mee te nemen.

Artikel 5 | 17

VSOA Onderwijs is tevreden dat startende leerkrachten ondersteund worden middels het toekennen van inductie-uren. Desalniettemin is het volgens ons te stringent op te leggen dat dit op school moet gebeuren. De visie dat dit niet 2 uren 'verlof' mogen zijn, kunnen wij begrijpen maar als deze bepaling even strikt wordt uitgevoerd, sluit die bijvoorbeeld uit dat iemand buiten de school een opleiding volgt.

VSOA Onderwijs apprecieert wel uitdrukkelijk het feit dat in het bevoegd lokaal comité afspraken kunnen worden gemaakt over de criteria m.b.t. hoe de uren verdeeld worden, mits akkoord in het bevoegd comité. Het is ons inziens een erkenning van het correct en verantwoordelijk sociaal overleg waarin wij graag onze constructieve rol spelen.

Niet akkoord betreffende volgend artikel:

Artikel 11 | 22

Wat betreft de moederschapsbescherming, stelt VSOA Onderwijs zich vragen bij de opgenomen bepalingen. In se hebben wij er geen probleem mee dat een personeelslid kan ingezet worden voor andere, toelaatbare taken voor zover de medische situatie dit toelaat. Probleem is echter dat het begrip "toelaatbaar" ruim interpreteerbaar is. Wij vragen dan ook, indien dit behouden blijft, een monitoring, op micro-, meso- of macroniveau.

Indien de medisch situatie geen enkele arbeid mogelijk maakt, is het voor VSOA onaanvaardbaar dat een personeelslid hiervoor wordt gestraft (cfr. uitputting ziektedagen). Bovendien lijkt dit dan ook op de grens met de anti-discriminatiewetgeving want enkel van toepassing op vrouwen.

VSOA Onderwijs wenst wel te onderstrepen dat de bepaling waarin de inzetbaarheid beperkt wordt tot een straal van 25 kilometer t.o.v. de instelling van affectatie een goede zaak is en wil hiervoor ook zijn appreciatie uitdrukken.

***

Het Onderwijssecretariaat voor Steden en Gemeenten van de Vlaamse Gemeenschap, vertegenwoordigd door:

Dhr. Bruno SAGAERT, directeur Koepelwerking

gaat niet akkoord met het hierbij gevoegde **Ontwerp van decreet over het onderwijs XXXVI**

***

OVSG geeft een protocol van niet akkoord bij het Ontwerp van decreet over het onderwijs XXXVI

Genummerd onderwijsdecreet OD 36 bevat zowel technische bepalingen als inhoudelijke onderwijsmaatregelen waarmee beleidsmaatregelen uit het Regeerakkoord en de Beleidsnota Onderwijs en Vorming worden uitgevoerd.

Inductiejaar

Voortaan kan een startende leraar in het startjaar van tewerkstelling 80% van de opdracht presteren in het kader van les- en andere opdrachten en 20% in het kader van de aanvangsbegeleiding. De inductie komt bovenop de reeds decretaal bepaalde maatregelen rond aanvangsbegeleiding en wordt toegekend via eenheden inductie.

OVSG waardeert dat er bijkomende middelen worden voorzien voor startende leraren, maar maakt hierbij enkele kanttekeningen. Personeelsleden worden als startende personeelsleden beschouwd als ze zijn aangesteld in een wervingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel en ze tijdens het voorgaande schooljaar geen aanstelling hadden in dat ambt. Deze definitie roept vragen op over het toepassingsgebied. Zo is het onduidelijk of personeelsleden als starter moeten worden beschouwd wanneer ze in het voorgaande schooljaar wel waren aangesteld, maar in een ander ambt. Evenmin is duidelijk of de verwijzing naar “het ambt” enkel betrekking heeft op het ambt binnen hetzelfde schoolbestuur of op alle schoolbesturen.

Daarnaast is de vereiste met betrekking tot het voorgaande schooljaar zeer ruim, aangezien personeelsleden die na één jaar onderbreking terugkeren naar zelfs hetzelfde ambt opnieuw als starter worden beschouwd. OVSG pleit daarom voor een heldere definitie van starter: het schooljaar waarin een personeelslid een stamboeknummer ontvangt. Een dergelijke definitie voorkomt interpretatieproblemen en betwistingen over het recht op inductie.

OVSG betreurt dat de inhoudelijke invulling van de aanvangsbegeleiding voor inductie decretaal in detail wordt vastgelegd. De overheid grijpt in op de autonomie van de school door vast te leggen dat inductie bestaat uit verbeteren van klasmanagement en vakdidactiek. Het expliciet benoemen van “verbeteren van klasmanagement en vakdidactiek en aan andere aspecten verbonden aan aanvangsbegeleiding” horen niet thuis in een decreet, maar kunnen opgenomen worden in een omzendbrief. Met het oog op een eenvormige toepassing van een decreet kan de overheid altijd beslissen verduidelijkingen en aanvullingen weer te geven in een omzendbrief of in de memorie van toelichting. Positief is evenwel dat bepaald wordt dat de inductie op school moet worden gepresteerd.

Het decreet verplicht dat de middelen evenredig worden verdeeld. Indien een schoolbestuur een ‘doelgroepenbeleid’ wil voeren dan is er evenwel een akkoord noodzakelijk van de sociale partners in het lokaal overlegcomité. Voor OVSG is dit onaanvaardbaar. Het kan niet de bedoeling zijn om hoe, hoeveel en op welke manier inductie wordt toegekend – essentiële

elementen van het human resourcesbeleid - geblokkeerd kunnen worden door het ontbreken van een akkoord. Dit zou de beslissingsbevoegdheid rond personeels- en onderwijsbeleid de facto in handen leggen van de werknemersorganisaties, wat verder reikt dan de bevoegdheden van het syndicale statuut. De wet van 19 december 1974 voorziet in onderhandelingen en overleg en biedt bij vermoeden van misbruik prerogatieven aan de werknemersorganisaties, maar verleent geen recht om het beleid te blokkeren.

Het schoolbestuur, de directie of het directieteam is onderworpen aan toezicht – onder meer door verantwoording aan de inspectie en moet daarom de bevoegdheid hebben om de uren inductie toe te wijzen, na raadpleging maar niet na akkoord van de sociale partners. De achterliggende idee om de praktijkschok van starters te verminderen moet bijdragen aan de kwaliteit van het onderwijs, een openbare dienst bij uitstek. De regels omtrent het syndicaal statuut zoals voorzien in de wet van 19 december 1974 bieden al voldoende garanties. De verplichting tot een voorafgaand akkoord werkt remmend. OVSG is van oordeel dat de vereiste van akkoord te ver gaat.

Bovendien is het niet duidelijk hoe een evenredige verdeling van middelen kan worden gerealiseerd wanneer zich tijdens het schooljaar meer starters aandienen dan bij aanvang van het schooljaar redelijkerwijs kon worden voorzien. Zoals de tekst nu voorligt wordt een directeur gedwongen tot een louter kwantitatieve aanpak ten koste van de kwalitatieve aanpak bij inductie. Dit wordt versterkt doordat de decreetgever zelf richting geeft in de tekst aan een lineaire verdeling van ongeveer 20 %, voornamelijk voor klasmanagement en vakdidactiek, en andere aspecten verbonden aan aanvangsbegeleiding.

Indien de vereiste van akkoord is ingegeven door de vrees voor willekeurig gebruik van inductiemiddelen, merkt OVSG op dat het bestaande syndicaal statuut reeds voldoende instrumenten biedt om onregelmatigheden aan te kaarten. Een formeel akkoord gaat in dat opzicht te ver.

Schrappen berekening omkadering bij overdracht

OVSG waardeert dat het voorstel geschrapt werd voor de maatregel dat de berekening van de omkadering van het CLB wijzigt bij een overname van scholen door een ander net.

Inzetbaarheid van personeelsleden die uit hun opdracht zijn verwijderd in het kader van moederschapsbescherming

Voor OVSG is het positief dat personeelsleden die omwille van een risico van de werkvloer worden verwijderd, voortaan wel bepaalde taken kunnen uitvoeren die verenigbaar zijn met hun medische toestand. Dit past binnen een ruimere loopbaandiscussie, waarin het mogelijk moet worden om leerkrachten in te zetten over de verschillende scholen binnen hetzelfde schoolbestuur.

Tuchtregeling leraren levensbeschouwelijke vakken

OVSG waardeert dat niet langer instemming of toestemming van de inspectie van de levensbeschouwelijke instantie nodig is voor het aanvatten van een tuchtprocedure. Vermits schoolbesturen enkel een tuchtprocedure mogen opstarten voor feiten die geen verband houden met de inhoud van het vak is het wegschrijven een gelijktrekken van alle personeelsleden.

Mogelijkheid om dienstanciënniteit verworven bij het volwassenenonderwijs mee te nemen in het secundair onderwijs

In het kader van vlotte personeelsmobiliteit verwelkomt OVSG dat het meenemen van anciënniteit mogelijk wordt, waardoor een overstap naar een ander ambt aantrekkelijker wordt. OVSG kan echter geenszins de aanleiding tot deze maatregel onderschrijven, met name de besparingen in het volwassenenonderwijs.

Wijziging permanent onderwijs aan huis

Zowel de definitie als de procedure voor permanent onderwijs aan huist (POAH) worden gewijzigd. POAH wordt voortaan toegekend voor drie jaar, met mogelijkheid tot verlenging. De aanvraag verloopt niet langer via de zorginspectie maar ouders moeten deze indienen via het begeleidende CLB van de school van hun kind of wanneer het kind nog niet is ingeschreven aan een CLB naar keuze, het dichtste bij de woonplaats van de leerling. Bij onenigheid over de toekenning wordt er bemiddeld door de CLB's.

OVSG vreest dat deze verschuiving gepaard zal gaan met bijkomende druk en verhoogde werklast voor de CLB's die dan zowel de inhoudelijke beoordeling van de dossiers als de bemiddeling moeten opnemen. Zolang deze taakuitbreiding naar CLB's niet gevolgd wordt door een aangepaste voorziening van middelen kan dit geen goedkeuring wegdragen.

Verplichte deelname aan peiling kleuteronderwijs en internationaal vergelijkend onderzoek

OVSG erkent het belang van peilingen en onderzoeken, maar beschouwt een verplichte deelname als te verregaand. In de problematiek rond maximalisatie van onderwijstijd moet worden vastgesteld dat scholen op regelmatige tijdstippen moeten deelnemen aan diverse testen en onderzoeken. Bij de invoering van de Vlaamse Toetsen heeft OVSG reeds benadrukt dat dataverzameling proportioneel moet gebeuren Data die weliswaar nuttig zijn voor wetenschappelijk onderzoek, maar de proportionaliteit overschrijden zijn "nice to know", maar niet onontbeerlijk. Ouders moeten weten welke data over hun kinderen worden verzameld, waartoe ze bewaard worden en hoelang ze bewaard worden. Ook scholen moeten in de gelegenheid gesteld worden om te kunnen kiezen niet deel te nemen aan de onderzoeken.

Proeftuin pioniersscholen

De evolutie naar meer inclusief onderwijs wordt uitgerold via de pioniersscholen. Op basis van hun bevindingen zullen vervolgens Vlaanderenbreed maatregelen ingevoerd worden om dit onderwijs te realiseren. Een consortium zal dienen als proeftuin en de bevindingen zullen dienen om het inclusief onderwijs in Vlaanderen uit te rollen. Zonder ondersteuning voor scholen zal dit niet mogelijk zijn. De pedagogische begeleidingsdiensten vormen een wezenlijk element in de uitrol en om die reden vraagt OVSG om de PBD expliciet te vermelden en mee te nemen in de samenstelling en de taken van het consortium.

Bijkomende middelen voor scholen met technische of beroepsgerichte opleidingen die leiden tot de invulling van knelpuntberoepen zodat de kost voor leerlingen vermindert

Het toepassingsgebied wordt verruimd, een positieve maatregel. Echter wenst OVSG er op te wijzen dat criteria voor het toekennen van middelen aan scholen helder zullen moeten worden bepaald. Scholen voeren nu reeds een doordacht beleid om leerlingen niet af te schrikken door de kostprijs van de studierichting. Scholen met een dergelijk beleid mogen niet benadeeld worden, de verdeling van de middelen moet op en doordachte wijze gebeuren.

Tweede GOK-controle onderwijsinspectie

OVSG waardeert dat scholen de tijd krijgen om zich aan te passen na een negatieve doorlichting en dat de nieuwe evaluatie snel kan volgen zodat de sanctie van het verlies van omkadering snel kan teruggedraaid worden.

Verduidelijking gefaseerde implementatie minimumdoelen

OVSG vraagt om consequent de toepassing van de gedoogperiode van scholen voor de inspectie door te voeren, een gedoogperiode kan niet korter zijn in tijd dan de invoering van het laatste onderdeel van het minimumdoel. Inspectie op nog in te voeren aspecten veroorzaakt te vermijden planlast, ook al beperkt die zich tot het aantonen van de invoeringsplannen.

Hervorming subsidiëring ouderkoepelverenigingen

Voortaan bestaan er geen netgebonden ouderkoepelverenigingen meer, maar wordt één centraal aanspreekpunt voorzien voor ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie. Dit decreet regelt feitelijk een situatie post factum, nadat de subsidies voor de verschillende ouderkoepelverenigingen reeds waren geschrapt en deze ophielden te bestaan. Vanuit legistiek oogpunt was het eleganter geweest deze regeling voorafgaand te formaliseren.

Wanneer de taken van het nieuwe aanspreekpunt worden vergeleken met de vroegere opdrachten van de verschillende ouderkoepelverenigingen, rijst de vraag of deze met het beperkte budget haalbaar zijn. Bovendien wordt in geval van een conflict tussen ouders en school geen specifieke procedure meer voorzien. Ouders zullen zich in dergelijke situaties vermoedelijk moeten wenden tot de Ombudsman of de Kinderrechtencommissaris

Deeltijds kunstonderwijs

Artikel 186 van de voorliggende tekst bepaalt dat bij de oprichting van een nieuwe academie in gemeente die het resultaat is van een fusie, de oprichting gepaard kan gaan met de overname van vestigingsplaatsen. Tekstueel staat er dat dat nieuwe academie vestigingsplaatsen overneemt, terwijl de nieuwe academie die ontstaat door fusie nog moet worden opgericht. In die zin is de term “overnemen” ongelukkig gekozen, vermits een overname alleen kan door een reeds bestaande instelling.

OVSG is tevreden dat de unieke positie van de Beiaardschool wordt erkend en gevaloriseerd.

Conclusie

Ondanks waardering voor een aantal maatregelen is het voor OVSG principieel niet mogelijk om een akkoord te geven aan de tekst omwille van de vereiste van protocol van akkoord bij de onderhandelingen omtrent het toekennen van inductie. Een dergelijke vereiste staat haaks op het vermogen van een school en schoolbestuur om een adequaat personeelsbeleid te voeren. Zonder bijsturing hieraan geeft OVSG om die reden een protocol van niet-akkoord.

Brussel,

AFVAARDIGING VAN DE OVERHEID:

VOORZITTERS,

Getekend door:Matthias Diependaele (Si
Getekend op:2026-02-23 10:16:38 +01:0
Reden:Ik keur dit document goed
Vlaamse overheid

Matthias DIEPENDAELE
minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Economie, Innovatie en Industrie, Buitenlandse Zaken, Digitalisering en Facilitair Management
Voorzitter SectX en C2
Ondervoorzitter OOC

Getekend door:Zuhal Demir (Signature)
Getekend op:2026-02-24 11:27:22 +01:0
Reden:Ik keur dit document goed
Vlaamse overheid

Zuhal DEMIR
Vlaams minister van Onderwijs, Justitie en Werk,
Voorzitter OOC
Ondervoorzitter SectX en C2

AFVAARDIGING VAN HET GO! ONDERWIJS VAN DE VLAAMSE GEMEENSCHAP EN VAN DE VERENIGINGEN VAN DE INRICHTENDE MACHTEN:

Voor het Katholiek Onderwijs Vlaanderen

Getekend door:Christiaan Smits (Signatu
Getekend op:2026-02-23 10:32:20 +01:0
Reden:Ik keur dit document goed
Vlaamse overheid

Getekend door:Samaey Stefaan Johan M
Getekend op:2026-02-20 16:38:00 +01:0
Reden:Ik keur dit document goed
Vlaamse overheid

Voor het Overleg Kleine Onderwijsverstrekkers (FOPEM, IPCO, Steiner-federatie, VOOP)

Getekend door:Buyck Paul Petrus A
Getekend op:2026-02-22 12:40:45 +01:0
Reden:Ik keur dit document goed
Vlaamse overheid

Voor het GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap:

Getekend door:Spiessens Geert
Getekend op:2026-02-23 09:00:42 +01:0
Reden:Ik keur dit document goed

Voor het Onderwijssecretariaat voor Steden en Gemeenten van de Vlaamse Gemeenschap:

Getekend door:Sagaert Bruno
Getekend op:2026-02-21 08:39:44 +01:0
Reden:Ik keur dit document goed
Vlaamse overheid

Voor het Provinciaal Onderwijs Vlaanderen:

Getekend door:Mathieu Margriet Jeanne
Getekend op:2026-02-20 16:57:23 +01:0
Reden:I approve this document
Vlaamse overheid

LEDEN,

Getekend door:Hans Bonte (Signature)
Getekend op:2026-02-22 10:17:40 +01:0
Reden:I approve this document
Vlaamse overheid

Hans BONTE
Viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Wonen, Energie en Klimaat, Toerisme en Jeugd

Getekend door:Hilde Crevits (Signature)
Getekend op:2026-02-23 09:59:40 +01:0
Reden:Ik keur dit document goed
Vlaamse overheid

Hilde CREVITS
Viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Binnenland, Steden- en Plattelandsbeleid, Samenleven, Integratie en Inburgering, Bestuurszaken, Sociale Economie en Zeevisserij

Getekend door:Ben Weyts (Signature)
Getekend op:2026-02-23 11:59:16 +01:0
Reden:Ik keur dit document goed
Vlaamse overheid

Ben WEYTS
Viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Begroting en Financiën, Vlaamse Rand, Onroerend Erfgoed en Dierenwelzijn

AFVAARDIGING VAN DE REPRESENTATIEVE VAKORGANISATIES:

Voor de Algemene Centrale der Openbare Diensten:

Getekend door:Jean-Luc Barbery (Signat
Getekend op:2026-02-23 11:26:45 +01:0
Reden:Ik keur dit document goed
Vlaamse overheid

Getekend door:Libert Nancy Georgine A
Getekend op:2026-02-20 18:03:29 +01:0
Reden:I approve this document
Vlaamse overheid

Voor de Federatie van de Christelijke Syndicaten der Openbare Diensten:

Getekend door:Willekens Paul Eduard J
Getekend op:2026-02-23 09:05:05 +01:0
Reden:Ik keur dit document goed
Vlaamse overheid

Getekend door:Coopman Marianne Mart
Getekend op:2026-02-24 15:26:36 +01:0
Reden:I approve this document

Getekend door:Lavrysen Hilde Teresia M
Getekend op:2026-02-20 17:09:26 +01:0
Reden:Ik keur dit document goed
Vlaamse overheid

Voor het Vrij Syndicaat voor het Openbaar Ambt:

Getekend door:Claessens Pascal
Getekend op:2026-02-20 16:54:37 +01:0
Reden:I approve this document

VOORONTWERP VAN DECREET
van 27 februari 2026

Vlaamse Regering

Ontwerp van decreet over het onderwijs XXXVI

Op voorstel van de Vlaamse minister van Onderwijs, Justitie en Werk;

Na beraadslaging,

DE VLAAMSE REGERING BESLUIT:

De Vlaamse minister van Onderwijs, Justitie en Werk is ermee belast, in naam van de Vlaamse Regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt:

Hoofdstuk 1. Inleidende bepaling

Artikel 1. Dit decreet regelt een gemeenschapsaangelegenheid.

Hoofdstuk 2. Wijziging van de wet van 4 augustus 1986 tot regeling van de oppensioenstelling van de leden van het onderwijzend personeel van het universitair onderwijs en tot wijziging van andere bepalingen van de onderwijswetgeving

Art. 2. In artikel 2 van de wet van 4 augustus 1986 tot regeling van de oppensioenstelling van de leden van het onderwijzend personeel van het universitair onderwijs en tot wijziging van andere bepalingen van de onderwijswetgeving, gewijzigd bij de decreten van 21 december 2012 en 9 juli 2021, wordt paragraaf 1 opgeheven.

Hoofdstuk 3. Wijzigingen van het decreet rechtspositie personeelsleden gemeenschapsonderwijs van 27 maart 1991

Art. 3. In artikel 3 van het decreet rechtspositie personeelsleden gemeenschapsonderwijs van 27 maart 1991, het laatst gewijzigd bij het decreet van 17 mei 2024, wordt punt 37° opgeheven.

Art. 4. Aan artikel 4, §4, van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 22 juni 2007 en gewijzigd bij de decreten van 15 juni 2018, 6 juli 2018 en 9 juli 2021, worden een derde en een vierde lid toegevoegd, die luiden als volgt:

"Voor de toepassing van hoofdstuk III kan de raad van bestuur de diensten die een personeelslid gepresteerd heeft in een wervingsambt van het bestuurs- en

onderwijzend personeel in een centrum voor volwassenenonderwijs, beschouwen als diensten die gepresteerd zijn in een wervingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel in het gewoon en buitengewoon secundair onderwijs. De raad van bestuur kan daarbij voor een personeelslid diensten in aanmerking nemen voor maximaal 290 dagen, berekend volgens paragraaf 1.

Voor de toepassing van hoofdstuk III kan de raad van bestuur de diensten die een personeelslid gepresteerd heeft in een wervingsambt van het ondersteunend personeel in een centrum voor volwassenenonderwijs, beschouwen als diensten die gepresteerd zijn in een wervingsambt van een personeelscategorie als vermeld in artikel 2, §1. De raad van bestuur kan daarbij voor een personeelslid diensten in aanmerking nemen voor maximaal 290 dagen, berekend volgens paragraaf 1.”.

Art. 5. Aan artikel 20bis van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 15 maart 2019 en gewijzigd bij het decreet van 9 juli 2021, wordt een paragraaf 3 toegevoegd, die luidt als volgt:

“§3. Een scholengemeenschap of een school, als die niet tot een scholengemeenschap behoort, zorgt ervoor dat een startend personeelslid dat in het basis- of secundair onderwijs tijdelijk aangesteld wordt voor bepaalde duur in een wervingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel, het recht op aanvangsbegeleiding, vermeld in paragraaf 1, gedeeltelijk kan uitoefenen in maximum 20% van diens toegekende opdracht, rekening houdend met de afspraken en de criteria die lokaal worden vastgelegd, vermeld in het vierde lid. In dat deel van de aanvangsbegeleiding wordt gewerkt aan het verbeteren van klasmanagement en vakdidactiek, en aan andere aspecten verbonden aan diens aanvangsbegeleiding. Daarbij wordt altijd uitgegaan van een verplichte aanwezigheid op school.

Daarvoor wendt een scholengemeenschap of een school, als die niet tot een scholengemeenschap behoort, de eenheden inductie aan zoals vermeld in artikel 153tricies van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997 en artikel 34/3 van de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010.

Scholen kunnen ook organieke omkadering aanwenden voor dat doel zoals vermeld in artikel 163bis van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997 en artikel 212 van de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010.

Over de aanwending van eenheden inductie of organieke omkadering in de vorm van bijzondere pedagogische taken voor dat doel voor de startende personeelsleden, vermeld in het eerste lid, worden in het bevoegde lokaal comité algemene afspraken onderhandeld. Mits een akkoord binnen het bevoegde lokaal comité kunnen er daarbij criteria worden vastgelegd om te bepalen voor welke groepen startende personeelsleden de eenheden inductie prioritair worden aangewend. Een startend personeelslid heeft ook dan altijd recht op een deel van deze eenheden inductie als het aangeeft nood te hebben aan een inductiejaar. Zonder een akkoord in het lokaal comité over de aanwendingscriteria worden de eenheden inductie in verhouding tot hun opdracht evenredig verdeeld over de startende personeelsleden.

De opdracht van die startende personeelsleden kan nooit meer dan een voltijdse opdracht zijn.”.

Art. 6. In artikel 23 van hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 9 juli 2021, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid worden punt f), punt l) en punt m) opgeheven;

2° het tweede en het derde lid worden opgeheven;

3° in het bestaande vierde lid, dat het tweede lid wordt, wordt de zinsnede “na de leeftijdsgrens bedoeld onder f)” opgeheven;

4° aan de bestaande tekst, die paragraaf 1 zal vormen, wordt een paragraaf 2 toegevoegd, die luidt als volgt:

“§2. De directeur of, in voorkomend geval, de raad van bestuur of de afgevaardigd bestuurder, in geval van een vormingscentrum, en het personeelslid dat de wettelijke pensioenleeftijd bereikt heeft, kunnen in onderling akkoord een einde maken aan de tijdelijke aanstelling van bepaalde duur. Dat akkoord blijkt uit een geschrift. Het geschrift vermeldt de datum van de beëindiging van de tijdelijke aanstelling van bepaalde duur en wordt door beide partijen ondertekend.”.

Art. 7. In artikel 31 van hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 23 november 2023, worden paragraaf 5 en 6 opnieuw opgenomen in de volgende lezing:

“§5. In afwijking van paragraaf 1 kan de raad van bestuur tijdens de schooljaren 2026-2027 tot en met 2030-2031 een personeelslid dat vastbenoemd is in het wervingsambt van leraar secundair volwassenenonderwijs in een centrum voor volwassenenonderwijs, na diens akkoord op 1 september een nieuwe affectatie toewijzen in een vacante betrekking in een wervingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel in het gewoon of buitengewoon secundair onderwijs, op voorwaarde dat het personeelslid beschikt over een vereist of voldoende geacht bekwaamheidsbewijs voor dat ambt. Als het personeelslid de affectatie aanvaardt, heeft het personeelslid voor het volume van de opdracht in het ambt van leraar secundair volwassenenonderwijs waarvoor het personeelslid op 31 augustus voorafgaand aan de affectatie vastbenoemd was, in het ambt van leraar secundair onderwijs recht op de salarisschaal die verbonden was aan het ambt van leraar secundair volwassenenonderwijs, tenzij het bekwaamheidsbewijs waarover het personeelslid beschikt, recht geeft op een gelijke of hogere salarisschaal in dat ambt.

In afwijking van paragraaf 1 kan de raad van bestuur tijdens de schooljaren 2026-2027 tot en met 2030-2031 een personeelslid dat vastbenoemd is in een wervingsambt van het ondersteunend personeel in een centrum voor volwassenenonderwijs, na diens akkoord op 1 september een nieuwe affectatie toewijzen in een vacante betrekking in een wervingsambt van een personeelscategorie als vermeld in artikel 2, §1, op voorwaarde dat het personeelslid beschikt over een vereist of voldoende geacht bekwaamheidsbewijs voor dat wervingsambt. Als het personeelslid de affectatie aanvaardt, heeft het personeelslid voor het volume van de opdracht in het wervingsambt van het ondersteunend personeel waarvoor het personeelslid op 31 augustus voorafgaand

aan de affectatie vastbenoemd was, in het wervingsambt van affectatie recht op de salarisschaal die verbonden was aan dat wervingsambt in een centrum voor volwassenenonderwijs, tenzij het bekwaamheidsbewijs waarover het personeelslid beschikt, recht geeft op een gelijke of hogere salarisschaal in het wervingsambt van affectatie.

In afwijking van paragraaf 1 kan de raad van bestuur tijdens de schooljaren 2026-2027 tot en met 2030-2031 een personeelslid dat vastbenoemd is in een selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel in een centrum voor volwassenenonderwijs, na diens akkoord op 1 september een nieuwe affectatie toewijzen in een vacante betrekking in een selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel, op voorwaarde dat het personeelslid beschikt over een vereist of voldoende geacht bekwaamheidsbewijs voor dat ambt. Als het personeelslid de affectatie aanvaardt, heeft het personeelslid voor het volume van de opdracht in het selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel in een centrum voor volwassenenonderwijs waarvoor het personeelslid op 31 augustus voorafgaand aan de affectatie vastbenoemd was, in het selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel van affectatie recht op de salarisschaal die verbonden was aan dat selectie- of bevorderingsambt in een centrum voor volwassenenonderwijs, tenzij het bekwaamheidsbewijs waarover het personeelslid beschikt, recht geeft op een gelijke of hogere salarisschaal in het selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel van affectatie.

§6. In afwijking van paragraaf 1 kan de raad van bestuur tijdens de schooljaren 2026-2027 tot en met 2030-2031 een personeelslid dat vastbenoemd is in het wervingsambt van leraar secundair volwassenenonderwijs in een centrum voor volwassenenonderwijs, op diens verzoek op 1 september een mutatie toewijzen in een vacante betrekking in een wervingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel in het gewoon of buitengewoon secundair onderwijs, op voorwaarde dat het personeelslid beschikt over een vereist of voldoende geacht bekwaamheidsbewijs voor dat ambt. Als het personeelslid de mutatie opneemt, heeft het personeelslid voor het volume van de opdracht in het ambt van leraar secundair volwassenenonderwijs waarvoor het personeelslid op 31 augustus voorafgaand aan de mutatie vastbenoemd was, in het ambt van leraar secundair onderwijs recht op de salarisschaal die verbonden was aan het ambt van leraar secundair volwassenenonderwijs, tenzij het bekwaamheidsbewijs waarover het personeelslid beschikt, recht geeft op een gelijke of hogere salarisschaal in dat ambt.

In afwijking van paragraaf 1 kan de raad van bestuur tijdens de schooljaren 2026-2027 tot en met 2030-2031 een personeelslid dat vastbenoemd is in een wervingsambt van het ondersteunend personeel in een centrum voor volwassenenonderwijs, na diens akkoord op 1 september een mutatie toewijzen in een vacante betrekking in een wervingsambt van een personeelscategorie als vermeld in artikel 2, §1, op voorwaarde dat het personeelslid beschikt over een vereist of voldoende geacht bekwaamheidsbewijs voor dat wervingsambt. Als het personeelslid de mutatie opneemt, heeft het personeelslid voor het volume van de opdracht in het wervingsambt van het ondersteunend personeel waarvoor het personeelslid op 31 augustus voorafgaand aan de mutatie vastbenoemd was, in

het wervingsambt van mutatie recht op de salarisschaal die verbonden was aan dat wervingsambt in een centrum voor volwassenenonderwijs, tenzij het bekwaamheidsbewijs waarover het personeelslid beschikt, recht geeft op een gelijke of hogere salarisschaal in het wervingsambt van affectatie.

In afwijking van paragraaf 1 kan de raad van bestuur tijdens de schooljaren 2026-2027 tot en met 2030-2031 een personeelslid dat vastbenoemd is in een selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel in een centrum voor volwassenenonderwijs, na diens akkoord op 1 september een mutatie toewijzen in een vacante betrekking in een selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel, op voorwaarde dat het personeelslid beschikt over een vereist of voldoende geacht bekwaamheidsbewijs voor dat ambt. Als het personeelslid de affectatie aanvaardt, heeft het personeelslid voor het volume van de opdracht in het selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel in een centrum voor volwassenenonderwijs waarvoor het personeelslid op 31 augustus voorafgaand aan de mutatie vastbenoemd was, in het selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel van mutatie recht op de salarisschaal die verbonden was aan dat selectie- of bevorderingsambt in een centrum voor volwassenenonderwijs, tenzij het bekwaamheidsbewijs waarover het personeelslid beschikt, recht geeft op een gelijke of hogere salarisschaal in het selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel van mutatie.”.

Art. 8. In artikel 50, §1bis, van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 8 mei 2009, wordt de zinsnede “na de leeftijdsgrens bedoeld in artikel 23, f),” opgeheven.

Art. 9. In artikel 61, §1, tweede lid, van hetzelfde decreet, vervangen bij het decreet van 18 mei 1999 en gewijzigd bij het decreet van 25 april 2014, worden de woorden “kan de tuchtstraf enkel worden opgelegd op voorstel of met instemming van de bevoegde instantie van de betrokken godsdienst of de niet-confessionele zedenleer” vervangen door de woorden “wordt de tuchtstraf meegedeeld aan de bevoegde instantie van de betrokken godsdienst of de niet-confessionele zedenleer” .

Art. 10. Artikel 77quinquies van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 7 juli 2006, wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 77quinquies. Als een raad van bestuur en, voor het vormingscentrum, de afgevaardigd bestuurder voor een tijdelijk of vastbenoemd personeelslid voor wie volgens artikel 41 van de arbeidswet van 16 maart 1971 een risico is vastgesteld, geen toepassing kunnen maken van de maatregelen, vermeld in artikel 42, §1, eerste lid, 1° of 2°, van de voormelde wet, moeten de raad van bestuur en, voor het vormingscentrum, de afgevaardigd bestuurder dat personeelslid belasten met in haar toestand toelaatbare pedagogische taken of, als het personeelslid niet in het bezit is van een pedagogisch bekwaamheidsbewijs, met in haar toestand toelaatbare administratieve taken in een niet-organieke betrekking in haar ambt in de instelling of het centrum waar het personeelslid is aangesteld.

Als de raad van bestuur het personeelslid niet met de hiervoor vermelde taken kan belasten in de instelling of het centrum waar het personeelslid is aangesteld, belast de raad van bestuur het personeelslid met de hiervoor vermelde taken in een andere instelling of een ander centrum van de scholengroep of van de scholengemeenschap. Daarbij geldt steeds dat de afstand over de openbare weg tussen de instelling van aanstelling of affectatie en de instelling waar het personeelslid wordt belast met de hiervoor vermelde taken, nooit meer dan 25 kilometer mag bedragen. Dat geldt niet als het personeelslid ermee instemt om over een grotere afstand ingezet te worden.

In afwijking van het tweede lid belast de raad van bestuur het personeelslid van een centrum voor volwassenenonderwijs met de hiervoor vermelde taken altijd in hetzelfde centrum en dit rekening houdend met artikel 40duodecies.

Tijdens de periode waarin het personeelslid met een niet-organieke betrekking als vermeld in het eerste lid wordt belast, is het personeelslid in dienstactiviteit. Het personeelslid blijft titularis van haar betrekking, behoudt daarbij haar salaris en kan worden vervangen volgens de gebruikelijke vervangingsregeling.”.

Art. 11. In artikel 88 van hetzelfde decreet, vervangen bij het decreet van 13 juni 2007 en het laatst gewijzigd bij het decreet van 23 november 2023, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid worden punt 2°, punt 5° en punt 6° opgeheven;

2° het tweede en het derde lid worden opgeheven;

3° aan de bestaande tekst, die paragraaf 1 zal vormen, wordt een paragraaf 2 toegevoegd, die luidt als volgt:

“§2. De raad van bestuur of de afgevaardigd bestuurder, in geval van een vormingscentrum, kan een einde maken aan de vaste benoeming of aan de tijdelijke aanstelling van doorlopende duur van een personeelslid dat de wettelijke pensioenleeftijd bereikt heeft. De raad van bestuur of de afgevaardigd bestuurder neemt daarbij een opzeggingstermijn in acht, die gelijk is aan drie maanden per begonnen schijf van tien jaar dienstanciënniteit die het personeelslid heeft verworven. De opzegging wordt gemotiveerd.

Met behoud van de toepassing van het eerste lid, kan het personeelslid bij het voltooien van de opzeggingstermijn voortwerken tot het einde van de maand waarin het personeelslid de opzeggingstermijn volbracht heeft.

De opzeggingstermijn, vermeld in het eerste lid, gaat in op de maandag die volgt op de week waarin de raad van bestuur of de afgevaardigd bestuurder, in geval van een vormingscentrum, het personeelslid op de hoogte heeft gebracht van het ontslag.

De kennisgeving gebeurt op straffe van nietigheid op een van de volgende wijzen:

1° met een aangetekende brief die uitwerking heeft de derde werkdag na de datum van de verzending ervan;
2° bij deurwaardersexploot.

Op straffe van nietigheid vermeldt de kennisgeving, vermeld in het vierde lid, het begin en de duur van de opzeggingstermijn.

In afwijking van het eerste lid kunnen de raad van bestuur of de afgevaardigd bestuurder, in geval van een vormingscentrum, en het personeelslid in onderling akkoord een einde maken aan de vaste benoeming of aan de tijdelijke aanstelling van doorlopende duur. Dat akkoord blijkt uit een geschrift. Het geschrift vermeldt de datum van de beëindiging van de vaste benoeming of van de tijdelijke aanstelling van doorlopende duur en wordt door beide partijen ondertekend.”.

Art. 12. Aan hoofdstuk X van hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 23 november 2023, wordt een artikel 88ter toegevoegd, dat luidt als volgt:

“Art. 88ter. De raad van bestuur of de afgevaardigd bestuurder, voor de leden van de pedagogische begeleidingsdienst en het vormingscentrum, mag, met toepassing van artikel 88, §2, alleen eenzijdig een einde maken aan de tijdelijke aanstelling van doorlopende duur of aan de vaste benoeming van een personeelslid om redenen die vreemd zijn aan de uitoefening door het personeelslid van een van de volgende rechten:

1° het recht op omstandigheidsverlof naar aanleiding van de bevalling, vermeld in artikel 4/1 van het besluit van de Vlaamse Regering van 3 juli 2009 betreffende het omstandigheidsverlof, het verlof wegens overmacht, het onbezoldigd ouderschapsverlof en het geboorteverlof in geval van overlijden of hospitalisatie van de moeder voor bepaalde personeelsleden van het onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding en tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 26 april 1990 betreffende het verlof voor verminderde prestaties, gewettigd door sociale of familiale redenen en de afwezigheid voor verminderde prestaties wegens persoonlijke aangelegenheid ten gunste van de personeelsleden van het onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding;

2° het recht op loopbaanonderbreking voor ouderschapsverlof, vermeld in hoofdstuk 3, afdeling 1, van het besluit van de Vlaamse Regering van 9 september 2011 betreffende de loopbaanonderbreking van de personeelsleden van het onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding;

3° het recht op afwezigheid voor verminderde prestaties voor zorgdoeleinden, vermeld in artikel 10 van het besluit van de Vlaamse regering van 26 april 1990 betreffende het verlof en de afwezigheid voor verminderde prestaties;

4° het recht om een flexibele werkregeling aan te vragen, vermeld in artikel 12undecies van dit decreet;

5° het recht om een nevenactiviteit uit te oefenen binnen de grenzen van de cumulatieregeling en de regeling rond onverenigbaarheden van het schoolbestuur, geregeld in een reglement of in het arbeidsreglement van het schoolbestuur;

6° het recht op een nieuwe affectatie of mutatie, vermeld in hoofdstuk III, afdeling IV, van dit decreet.

Het principe, vermeld in het eerste lid, gaat in op de dag van de aanvraag van een van de rechten, vermeld in het eerste lid, met uitzondering van het recht op loopbaanonderbreking voor ouderschapsverlof, dat ingaat op de dag van de geboorte van het kind. Het verbod eindigt dertig dagen na de uiterste datum van de uitoefening van het recht.

De raad van bestuur of de afgevaardigd bestuurder, voor de leden van de pedagogische begeleidingsdienst en het vormingscentrum, deelt het personeelslid schriftelijk mee wat de redenen voor het ontslag zijn. Als de ingeroepen redenen niet vreemd zijn aan de uitoefening van het recht waarvan het personeelslid gebruikmaakt of als er geen reden opgegeven is, betaalt de raad van bestuur aan het personeelslid aanvullend op de opzeggingstermijn een forfaitaire vergoeding die gelijk is aan het brutoloon voor zes maanden. Die vergoeding mag bij het ontslag van een personeelslid dat gebruikmaakt van het recht op omstandigheidsverlof naar aanleiding van de bevalling, het recht op loopbaanonderbreking voor ouderschapsverlof en het recht om een nevenactiviteit uit te oefenen, niet samen genoten worden met andere vergoedingen die in het kader van een bijzondere beschermingsprocedure tegen ontslag zijn bepaald.

Elke handeling van de raad van bestuur of de afgevaardigd bestuurder, voor de leden van de pedagogische begeleidingsdienst en het vormingscentrum, na afloop van de periode, vermeld in het tweede lid, die als doel heeft om de aanstelling te beëindigen waarvoor tijdens de periode, vermeld in het tweede lid, voorbereidingen zijn getroffen, wordt gelijkgesteld met een ontslag door de raad van bestuur of de afgevaardigd bestuurder, voor de leden van de pedagogische begeleidingsdienst en het vormingscentrum, als vermeld in het eerste lid. Onder treffen van enige voorbereiding wordt ook het nemen van de ontslagbeslissing begrepen.”.

Hoofdstuk 4. Wijzigingen van het decreet rechtspositie personeelsleden gesubsidieerd onderwijs van 27 maart 1991

Art. 13. In artikel 5 van het decreet rechtspositie personeelsleden gesubsidieerd onderwijs van 27 maart 1991, het laatst gewijzigd bij het decreet van 16 juni 2023, wordt punt 27° opgeheven.

Art. 14. Aan artikel 6, §4, van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 22 juni 2007 en gewijzigd bij de decreten van 15 juni 2018, 6 juli 2018 en 9 juli 2021, worden een derde en een vierde lid toegevoegd, die luiden als volgt:

"Voor de toepassing van hoofdstuk III kan de inrichtende macht de diensten die een personeelslid gepresteerd heeft in een wervingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel in een centrum voor volwassenenonderwijs, beschouwen als diensten die gepresteerd zijn in een wervingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel in het gewoon en buitengewoon secundair onderwijs. De inrichtende macht kan daarbij voor een personeelslid diensten in aanmerking nemen voor maximaal 290 dagen, berekend volgens paragraaf 1.

Voor de toepassing van hoofdstuk III kan de inrichtende macht de diensten die een personeelslid gepresteerd heeft in een wervingsambt van het ondersteunend personeel in een centrum voor volwassenenonderwijs, beschouwen als diensten die gepresteerd zijn in een wervingsambt van een personeelscategorie als vermeld in artikel 4, §1. De inrichtende macht kan daarbij voor een personeelslid diensten in aanmerking nemen voor maximaal 290 dagen, berekend volgens paragraaf 1.".

Art. 15. Aan artikel 20bis van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 15 maart 2019 en gewijzigd bij het decreet van 9 juli 2021, wordt een paragraaf 3 toegevoegd, die luidt als volgt:

"§3. Een scholengemeenschap of een school, als die niet tot een scholengemeenschap behoort, zorgt ervoor dat een startend personeelslid dat in het basis- of secundair onderwijs tijdelijk aangesteld wordt voor bepaalde duur in een wervingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel, het recht op aanvangsbegeleiding, vermeld in paragraaf 1, gedeeltelijk kan uitoefenen in maximum 20% van diens toegekende opdracht, rekening houdend met de afspraken en de criteria die lokaal worden vastgelegd, vermeld in het vierde lid. In dat deel van de aanvangsbegeleiding wordt gewerkt aan het verbeteren van klasmanagement en vakdidactiek, en aan andere aspecten verbonden aan diens aanvangsbegeleiding. Daarbij wordt altijd uitgegaan van een verplichte aanwezigheid op school.

Daarvoor wendt een scholengemeenschap of een school, als die niet tot een scholengemeenschap behoort, de eenheden inductie aan zoals vermeld in artikel 153tricies van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997 en artikel 34/3 van de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010.

Scholen kunnen ook organieke omkadering aanwenden voor dat doel zoals vermeld in artikel 163bis van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997 en artikel 212 van de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010.

Over de aanwending van eenheden inductie of organieke omkadering in de vorm van bijzondere pedagogische taken voor dat doel voor de startende personeelsleden, vermeld in het eerste lid, worden in het bevoegde lokaal comité algemene afspraken onderhandeld. Mits een akkoord in het lokaal comité kunnen daarbij criteria worden vastgelegd om te bepalen voor welke groepen startende personeelsleden de eenheden inductie prioritair worden aangewend. Een startend

personeelslid heeft ook dan altijd recht op een deel van deze eenheden inductie als het aangeeft nood te hebben aan een inductiejaar. Zonder een akkoord in het lokaal comité over de aanwendingscriteria worden de eenheden inductie in verhouding tot hun opdracht evenredig verdeeld over de startende personeelsleden.

De opdracht van die startende personeelsleden kan nooit meer dan een voltijdse opdracht zijn.".

Art. 16. In artikel 21 van hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 9 juli 2021, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 1, eerste lid, worden punt g), punt i) en punt j) opgeheven;

2° in paragraaf 1 worden het tweede en het derde lid opgeheven;

3° in paragraaf 1 wordt het vierde lid vervangen door wat volgt:

"Om tegemoet te komen aan een tekort op de arbeidsmarkt, kan de Vlaamse Regering de voorwaarden bepalen waaronder een definitief gepensioneerde als tijdelijk personeelslid in een wervingsambt kan worden aangesteld. Die aanstelling gebeurt met behoud van de toepassing van de bepalingen van dit decreet. Het personeelslid wordt aangesteld voor een bepaalde duur en verwerft geen recht op een tijdelijke aanstelling van doorlopende duur.";

4° er wordt een paragraaf 1/1 ingevoegd, die luidt als volgt:

"§1/1. De inrichtende macht en het personeelslid dat de wettelijke pensioenleeftijd bereikt heeft, kunnen in onderling akkoord een einde maken aan de tijdelijke aanstelling van bepaalde duur. Dat akkoord blijkt uit een geschrift. Het geschrift vermeldt de datum van de beëindiging van de tijdelijke aanstelling van bepaalde duur en wordt door beide partijen ondertekend.".

Art. 17. In artikel 42, §1bis, van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 8 mei 2009, wordt de zinsnede "na de leeftijdsgrens bedoeld in artikel 21, §1, g)," opgeheven.

Art. 18. In artikel 45 van hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 23 november 2023, worden paragraaf 5 en 6 opnieuw opgenomen in de volgende lezing:

"§5. In afwijking van paragraaf 2 kan de inrichtende macht tijdens de schooljaren 2026-2027 tot en met 2030-2031 een personeelslid dat vastbenoemd is in het wervingsambt van leraar secundair volwassenenonderwijs in een centrum voor volwassenenonderwijs, na diens akkoord op 1 september een nieuwe affectatie toewijzen in een vacante betrekking in een wervingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel in het gewoon of buitengewoon secundair onderwijs, op voorwaarde dat het personeelslid beschikt over een vereist of voldoende geacht bekwaamheidsbewijs voor dat ambt. Als het personeelslid de affectatie aanvaardt, heeft het personeelslid voor het volume van de opdracht in het ambt van leraar secundair volwassenenonderwijs waarvoor het personeelslid op 31 augustus voorafgaand aan de affectatie vastbenoemd was, in het ambt van leraar secundair onderwijs recht op de salarisschaal die verbonden was aan het ambt

van leraar secundair volwassenenonderwijs, tenzij het bekwaamheidsbewijs waarover het personeelslid beschikt, recht geeft op een gelijke of hogere salarisschaal in dat ambt.

In afwijking van paragraaf 2 kan de inrichtende macht tijdens de schooljaren 2026-2027 tot en met 2030-2031 een personeelslid dat vastbenoemd is in een wervingsambt van het ondersteunend personeel in een centrum voor volwassenenonderwijs, na diens akkoord op 1 september een nieuwe affectatie toewijzen in een vacante betrekking in een wervingsambt van een personeelscategorie als vermeld in artikel 4, §1, op voorwaarde dat het personeelslid beschikt over een vereist of voldoende geacht bekwaamheidsbewijs voor dat wervingsambt. Als het personeelslid de affectatie aanvaardt, heeft het personeelslid voor het volume van de opdracht in het wervingsambt van het ondersteunend personeel waarvoor het personeelslid op 31 augustus voorafgaand aan de affectatie vastbenoemd was, in het wervingsambt van affectatie recht op de salarisschaal die verbonden was aan dat wervingsambt in een centrum voor volwassenenonderwijs, tenzij het bekwaamheidsbewijs waarover het personeelslid beschikt, recht geeft op een gelijke of hogere salarisschaal in het wervingsambt van affectatie.

In afwijking van paragraaf 2 kan de inrichtende macht tijdens de schooljaren 2026-2027 tot en met 2030-2031 een personeelslid dat vastbenoemd is in een selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel in een centrum voor volwassenenonderwijs, na diens akkoord op 1 september een nieuwe affectatie toewijzen in een vacante betrekking in een selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel, op voorwaarde dat het personeelslid beschikt over een vereist of voldoende geacht bekwaamheidsbewijs voor dat ambt. Als het personeelslid de affectatie aanvaardt, heeft het personeelslid voor het volume van de opdracht in het selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel in een centrum voor volwassenenonderwijs waarvoor het personeelslid op 31 augustus voorafgaand aan de affectatie vastbenoemd was, in het selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel van affectatie recht op de salarisschaal die verbonden was aan dat selectie- of bevorderingsambt in een centrum voor volwassenenonderwijs, tenzij het bekwaamheidsbewijs waarover het personeelslid beschikt, recht geeft op een gelijke of hogere salarisschaal in het selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel van affectatie.

§6. In afwijking van paragraaf 1 kan de inrichtende macht tijdens de schooljaren 2026-2027 tot en met 2030-2031 een personeelslid dat vastbenoemd is in het wervingsambt van leraar secundair volwassenenonderwijs in een centrum voor volwassenenonderwijs, op diens verzoek op 1 september een mutatie toewijzen in een vacante betrekking in een wervingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel in het gewoon of buitengewoon secundair onderwijs, op voorwaarde dat het personeelslid beschikt over een vereist of voldoend geacht bekwaamheidsbewijs voor dat ambt. Als het personeelslid de mutatie opneemt, heeft het personeelslid voor het volume van de opdracht in het ambt van leraar secundair volwassenenonderwijs waarvoor het personeelslid op 31 augustus voorafgaand aan de mutatie vastbenoemd was, in het ambt van leraar secundair onderwijs recht op de salarisschaal die verbonden was aan het ambt van leraar

secundair volwassenenonderwijs, tenzij het bekwaamheidsbewijs waarover het personeelslid beschikt, recht geeft op een gelijke of hogere salarisschaal in dat ambt.

In afwijking van paragraaf 1 kan de inrichtende macht tijdens de schooljaren 2026-2027 tot en met 2030-2031 een personeelslid dat vast benoemd is in een wervingsambt van het ondersteunend personeel in een centrum voor volwassenenonderwijs, na diens akkoord op 1 september een mutatie toewijzen in een vacante betrekking in een wervingsambt van een personeelscategorie als vermeld in artikel 4, §1, op voorwaarde dat het personeelslid beschikt over een vereist of voldoende geacht bekwaamheidsbewijs voor dat wervingsambt. Als het personeelslid de mutatie opneemt, heeft het personeelslid voor het volume van de opdracht in het wervingsambt van het ondersteunend personeel waarvoor het personeelslid op 31 augustus voorafgaand aan de mutatie vastbenoemd was, in het wervingsambt van mutatie recht op de salarisschaal die verbonden was aan dat wervingsambt in een centrum voor volwassenonderwijs, tenzij het bekwaamheidsbewijs waarover het personeelslid beschikt, recht geeft op een gelijke of hogere salarisschaal in het wervingsambt van affectatie.

In afwijking van paragraaf 2 kan de inrichtende macht tijdens de schooljaren 2026-2027 tot en met 2030-2031 een personeelslid dat vastbenoemd is in een selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel in een centrum voor volwassenenonderwijs, na diens akkoord op 1 september een mutatie toewijzen in een vacante betrekking in een selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel, op voorwaarde dat het personeelslid beschikt over een vereist of voldoende geacht bekwaamheidsbewijs voor dat ambt. Als het personeelslid de affectatie aanvaardt, heeft het personeelslid voor het volume van de opdracht in het selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel in een centrum voor volwassenenonderwijs waarvoor het personeelslid op 31 augustus voorafgaand aan de mutatie vastbenoemd was, in het selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel van mutatie recht op de salarisschaal die verbonden was aan dat selectie- of bevorderingsambt in een centrum voor volwassenenonderwijs, tenzij het bekwaamheidsbewijs waarover het personeelslid beschikt, recht geeft op een gelijke of hogere salarisschaal in het selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel van mutatie.”.

Art. 19. Artikel 51quinquies van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 7 juli 2006, wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 51quinquies. Als een inrichtende macht voor een tijdelijk of vastbenoemd personeelslid voor wie volgens artikel 41 van de arbeidswet van 16 maart 1971 een risico is vastgesteld, geen toepassing kan maken van de maatregelen, vermeld in artikel 42, §1, eerste lid, 1° of 2°, van de voormelde wet, moet de inrichtende macht dat personeelslid belasten met in haar toestand toelaatbare pedagogische taken of, als het personeelslid niet in het bezit is van een pedagogisch bekwaamheidsbewijs, met in haar toestand toelaatbare administratieve taken in een niet-organieke betrekking in haar ambt in de instelling of het centrum waar het personeelslid is aangesteld.

Als de inrichtende macht het personeelslid niet met de hiervoor vermelde taken kan belasten in de instelling of het centrum waar het personeelslid is aangesteld, belast de inrichtende macht het personeelslid met de hiervoor vermelde taken in een andere instelling of een ander centrum van de inrichtende macht of van de scholengemeenschap. Daarbij geldt steeds dat de afstand over de openbare weg tussen de instelling van aanstelling of affectatie en de instelling waar het personeelslid wordt belast met de hiervoor vermelde taken, nooit meer dan 25 kilometer mag bedragen. Dat geldt niet als het personeelslid ermee instemt om over een grotere afstand ingezet te worden.

In afwijking van het tweede lid belast de inrichtende macht het personeelslid van een centrum voor volwassenenonderwijs altijd in hetzelfde centrum met de hiervoor vermelde taken en dit rekening houdend met artikel 36novies/2.

Tijdens de periode waarin het personeelslid met een niet-organieke betrekking als vermeld in het eerste lid wordt belast, is het personeelslid in dienstactiviteit. Het personeelslid blijft titularis van haar betrekking, behoudt daarbij haar salaris en kan worden vervangen volgens de gebruikelijke vervangingsregeling.”.

Art. 20. In artikel 62 van hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 23 november 2023, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid worden punt 2°, punt 4° en punt 5° opgeheven;

2° het tweede en het derde lid worden opgeheven;

3° aan de bestaande tekst, die paragraaf 1 zal vormen, wordt een paragraaf 2 toegevoegd, die luidt als volgt:

“§2. De inrichtende macht kan een einde maken aan de vaste benoeming of aan de tijdelijke aanstelling van doorlopende duur van een personeelslid dat de wettelijke pensioenleeftijd bereikt heeft. De inrichtende macht neemt daarbij een opzeggingstermijn in acht, die gelijk is aan drie maanden per begonnen schijf van tien jaar dienstanciënniteit die het personeelslid heeft verworven. De opzegging wordt gemotiveerd.

Met behoud van de toepassing van het eerste lid, kan het personeelslid bij het voltooien van de opzeggingstermijn voortwerken tot het einde van de maand waarin het personeelslid de opzeggingstermijn volbracht heeft.

De opzeggingstermijn, vermeld in het eerste lid, gaat in op de maandag die volgt op de week waarin de inrichtende macht het personeelslid op de hoogte heeft gebracht van het ontslag.

De kennisgeving gebeurt op straffe van nietigheid op een van de volgende wijzen:

1° met een aangetekende brief die uitwerking heeft de derde werkdag na de datum van de verzending ervan;
2° bij deurwaardersexploot.

Op straffe van nietigheid vermeldt de kennisgeving, vermeld in het vierde lid, het begin en de duur van de opzeggingstermijn.

In afwijking van het eerste lid kunnen de inrichtende macht en het personeelslid in onderling akkoord een einde maken aan de vaste benoeming of aan de tijdelijke aanstelling van doorlopende duur. Dat akkoord blijkt uit een geschrift. Het geschrift vermeldt de datum van de beëindiging van de vaste benoeming of van de tijdelijke aanstelling van doorlopende duur en wordt door beide partijen ondertekend.”.

Art. 21. Aan titel II, hoofdstuk VII, van hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 23 november 2023, wordt een artikel 62ter toegevoegd, dat luidt als volgt:

“Art. 62ter. Het schoolbestuur mag, met toepassing van artikel 62, §2, alleen eenzijdig een einde maken aan de aanstelling of benoeming van een personeelslid om redenen die vreemd zijn aan de uitoefening door het personeelslid van een van de volgende rechten:

1° het recht op omstandigheidsverlof naar aanleiding van de bevalling, vermeld in artikel 4/1 van het besluit van de Vlaamse Regering van 3 juli 2009 betreffende het omstandigheidsverlof, het verlof wegens overmacht, het onbezoldigd ouderschapsverlof en het geboorteverlof in geval van overlijden of hospitalisatie van de moeder voor bepaalde personeelsleden van het onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding en tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 26 april 1990 betreffende het verlof voor verminderde prestaties, gewettigd door sociale of familiale redenen en de afwezigheid voor verminderde prestaties wegens persoonlijke aangelegenheid ten gunste van de personeelsleden van het onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding;

2° het recht op loopbaanonderbreking voor ouderschapsverlof, vermeld in hoofdstuk 3, afdeling 1, van het besluit van de Vlaamse Regering van 9 september 2011 betreffende de loopbaanonderbreking van de personeelsleden van het onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding;

3° het recht op afwezigheid voor verminderde prestaties voor zorgdoeleinden, vermeld in artikel 10 van het besluit van de Vlaamse regering van 26 april 1990 betreffende het verlof en de afwezigheid voor verminderde prestaties;

4° het recht om een flexibele werkregeling aan te vragen, vermeld in artikel 12undecies van dit decreet;

5° het recht om een nevenactiviteit uit te oefenen, binnen de grenzen van de cumulatieregeling en de regeling rond onverenigbaarheden van het schoolbestuur, geregeld in een reglement of in het arbeidsreglement van het schoolbestuur;

6° het recht op een nieuwe affectatie of mutatie, vermeld in hoofdstuk V van dit decreet.

Het principe, vermeld in het eerste lid, gaat in op de dag van de aanvraag van een van de rechten, vermeld in het eerste lid, met uitzondering van het recht op ouderschapsverlof, dat ingaat op de dag van de geboorte van het kind. Het verbod eindigt dertig dagen na de uiterste datum van de uitoefening van het recht.

Het schoolbestuur deelt het personeelslid schriftelijk mee wat de redenen voor het ontslag zijn. Als de ingeroepen redenen niet vreemd zijn aan de uitoefening van het recht waarvan het personeelslid gebruikmaakt of als er geen reden opgegeven is, betaalt het schoolbestuur aan het personeelslid aanvullend op de opzeggingstermijn een forfaitaire vergoeding die gelijk is aan het brutoloon voor zes maanden. Die vergoeding mag bij het ontslag van een personeelslid dat gebruikmaakt van het recht op omstandigheidsverlof naar aanleiding van de bevalling, het recht op loopbaanonderbreking voor ouderschapsverlof en het recht om een nevenactiviteit uit te oefenen niet samen genoten worden met andere vergoedingen die in het kader van een bijzondere beschermingsprocedure tegen ontslag zijn bepaald.

Elke handeling van het schoolbestuur na afloop van de periode, vermeld in het tweede lid, die als doel heeft om de aanstelling te beëindigen waarvoor tijdens de periode, vermeld in het tweede lid, voorbereidingen zijn getroffen, wordt gelijkgesteld met een ontslag door het schoolbestuur als vermeld in het eerste lid. Onder treffen van enige voorbereiding wordt ook het nemen van de ontslagbeslissing begrepen.”.

Art. 22. In artikel 64, derde lid, van hetzelfde decreet, vervangen bij het decreet van 18 mei 1999 en gewijzigd bij het decreet van 25 april 2014, worden de woorden “kan de tuchtstraf enkel worden opgelegd op voorstel of met instemming van de bevoegde instantie van de betrokken godsdienst of de niet-confessionele zedenleer” vervangen door de woorden “wordt de tuchtstraf meegedeeld aan de bevoegde instantie van de betrokken godsdienst of de niet-confessionele zedenleer”.

Hoofdstuk 5. Wijziging van het van het decreet van 1 december 1993 betreffende de inspectie en de begeleiding van de levensbeschouwelijke vakken

Art. 23. In artikel 22 van het decreet van 1 december 1993 betreffende de inspectie en de begeleiding van de levensbeschouwelijke vakken, gewijzigd bij de decreten van 8 mei 2009 en 21 december 2012, wordt paragraaf 3 vervangen door wat volgt:

“§3. Artikel 149, §3, artikel 150 en 151 van het decreet van 8 mei 2009 betreffende de kwaliteit van het onderwijs zijn van toepassing op de leden van de inspectie en de begeleiding van de levensbeschouwelijke vakken. In het geval van een ontslag met toepassing van artikel 149, §3 meldt de Vlaamse Regering dat aan de erkende instantie van de betrokken godsdienst of aan de erkende vereniging van de niet-confessionele gemeenschap.”.

Art. 24. Aan titel II, hoofdstuk II, afdeling 8, van hetzelfde decreet, gewijzigd bij de decreten van 8 mei 2009 en 21 december 2012, wordt een artikel 22/1 toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. 22/1. De Vlaamse Regering mag, met toepassing van artikel 22, alleen eenzijdig een einde maken aan de aanstelling of benoeming van een lid van de inspectie en begeleiding van de levensbeschouwelijke vakken om redenen die vreemd zijn aan de uitoefening door het personeelslid van een van de volgende rechten:

1° het recht op omstandigheidsverlof naar aanleiding van de geboorte, vermeld in artikel 4/1 van het besluit van de Vlaamse Regering van 3 juli 2009 betreffende het omstandigheidsverlof, het verlof wegens overmacht, het onbezoldigd ouderschapsverlof en het geboorteverlof in geval van overlijden of hospitalisatie van de moeder voor bepaalde personeelsleden van het onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding en tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 26 april 1990 betreffende het verlof voor verminderde prestaties, gewettigd door sociale of familiale redenen en de afwezigheid voor verminderde prestaties wegens persoonlijke aangelegenheid ten gunste van de personeelsleden van het onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding;

2° het recht op loopbaanonderbreking voor ouderschapsverlof, vermeld in hoofdstuk 3, afdeling 1, van het besluit van de Vlaamse Regering van 9 september 2011 betreffende de loopbaanonderbreking van de personeelsleden van het onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding;

3° het recht op afwezigheid voor verminderde prestaties voor zorgdoeleinden, vermeld in artikel 10 van het besluit van de Vlaamse regering van 26 april 1990 betreffende het verlof en de afwezigheid voor verminderde prestaties;

4° het recht om een flexibele werkregeling aan te vragen, vermeld in artikel 9/1 van dit decreet;

5° het recht om een nevenactiviteit uit te oefenen, binnen de grenzen van de cumulatieregeling en de regeling rond onverenigbaarheden van de inspectie, vermeld in artikel 59 van het decreet van 8 mei 2009 betreffende de kwaliteit van onderwijs, of geregeld in een reglement of in het arbeidsreglement van de inspectie;

6° het recht op een ambtswijziging, als dat opgenomen is in een reglement of in het arbeidsreglement van de inspectie.

Het principe, vermeld in het eerste lid, gaat in op de dag van de aanvraag van een van de rechten, vermeld in het eerste lid, met uitzondering van het recht op loopbaanonderbreking voor ouderschapsverlof dat ingaat op de dag van de geboorte van het kind. Het verbod eindigt dertig dagen na de uiterste datum van de uitoefening van het recht.

De Vlaamse Regering deelt het personeelslid schriftelijk mee wat de redenen voor het ontslag zijn. Als de ingeroepen redenen niet vreemd zijn aan de uitoefening van het recht waarvan het personeelslid gebruik maakt of als er geen reden opgegeven is, krijgt het personeelslid aanvullend op de opzegtermijn een forfaitaire vergoeding die gelijk is aan het brutoloon voor zes maanden. Die vergoeding mag bij het ontslag van een personeelslid dat gebruik maakt van het recht op omstandigheidsverlof naar aanleiding van de geboorte, het recht op loopbaanonderbreking voor ouderschapsverlof en het recht om een nevenactiviteit uit te oefenen niet samen genoten worden met andere vergoedingen die in het kader van een bijzondere beschermingsprocedure tegen ontslag zijn bepaald.

Elke handeling van de Vlaamse Regering na afloop van de periode, vermeld in het tweede lid, die als doel heeft om de aanstelling te beëindigen waarvoor tijdens de periode, vermeld in het tweede lid, voorbereidingen zijn getroffen, wordt gelijkgesteld met een ontslag door de Vlaamse Regering als vermeld in het eerste lid. Onder treffen van enige voorbereiding wordt ook het nemen van de ontslagbeslissing begrepen.”.

Hoofdstuk 6. Wijzigingen van het decreet van 20 juni 1996 betreffende de subsidiëring van ouderkoepelverenigingen

Art. 25. In het opschrift van het decreet van 20 juni 1996 betreffende de subsidiëring van ouderkoepelverenigingen, gewijzigd bij het decreet van 2 april 2004, wordt het woord “ouderkoepelverenigingen” vervangen door de woorden “een aanspreekpunt voor ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie”.

Art. 26. In artikel 2 van hetzelfde decreet, vervangen bij het decreet van 17 juni 2016, wordt punt 1° opgeheven.

Art. 27. Artikel 3 van hetzelfde decreet, vervangen bij het decreet van 17 juni 2016, wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 3. Een aanspreekpunt voor ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie is een vereniging zonder winstoogmerk, waarvan de statuten ten minste de volgende doelstellingen omvatten:

1° ouderwerkingen, ouderraden, ouders in schoolraden en ouders van leerlingen in het basis- en het secundair onderwijs van alle onderwijsnetten ondersteunen en begeleiden;

2° ouderwerkingen, ouderraden, ouders in schoolraden en ouders van leerlingen in het basis- en het secundair onderwijs van alle onderwijsnetten informeren en sensibiliseren;

3° de mening van ouders kenbaar maken en hun belangen behartigen in diverse overlegorganen, waaronder de VLOR.”.

Art. 28. In artikel 4 van hetzelfde decreet, vervangen bij het decreet van 17 juni 2016 en gewijzigd bij het decreet van 19 april 2024, worden paragraaf 1 en 2 vervangen door wat volgt:

"§1. Binnen de beschikbare begrotingskredieten subsidieert de Vlaamse Regering een aanspreekpunt voor ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie. De Vlaamse Regering sluit met het gekozen aanspreekpunt telkens voor een periode van drie jaar een beheersovereenkomst. Die beheersovereenkomst bevat ten minste:

1° de doelstellingen en indicatoren;
2° de planning, rapportering en opvolging van de werkzaamheden, met toepassing van paragraaf 2;
3° de aanwending van de subsidie, met toepassing van paragraaf 3.

De Vlaamse Regering kan de beheersovereenkomst die ze met het gekozen aanspreekpunt voor ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie heeft afgesloten, uitzonderlijk en eenmalig verlengen met één jaar om de continuïteit in de werking van het gekozen aanspreekpunt voor ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie te waarborgen.

§2. De planning omvat een driejarig werkingsprogramma met overeenstemmende begroting en, jaarlijks, een actieplan met overeenstemmende begroting. Het driejarige werkingsprogramma is maximaal afgestemd op de strategische en operationele doelstellingen en indicatoren uit de beheersovereenkomst. Het jaarlijks op te stellen actieplan is maximaal afgestemd op de inhoud en de indicatoren van het driejarige werkingsprogramma en vermeldt concrete acties.

De jaarlijkse rapportering over de werking en realisatie van de strategische en operationele doelstellingen en de indicatoren gebeurt aan de hand van een inhoudelijk verslag en van een financieel verslag. Het inhoudelijke verslag is maximaal afgestemd op de inhoud van het jaaractieplan en bevat een duidelijk overzicht van de gerealiseerde acties. Het financiële verslag betreft alle inkomsten en alle uitgaven.

Een stuurgroep, opgericht door het Departement Onderwijs en Vorming van de Vlaamse overheid, staat in voor de periodieke opvolging van de uitvoering van de beheersovereenkomst.";

Art. 29. Artikel 5 van hetzelfde decreet, vervangen bij het decreet van 17 juni 2016, wordt opgeheven.

Hoofdstuk 7. Wijzigingen van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997

Art. 30. In artikel 3, 4°, van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997, gewijzigd bij het decreet van 19 april 2024, wordt de zinsnede "artikel 2.1 van het koninklijk besluit van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de

politie van het wegverkeer" vervangen door de zinsnede "artikel 2, I, 1, van het koninklijk besluit van 3 juni 2024 betreffende de code van de openbare weg".

Art. 31. In artikel 12/1 van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 17 juni 2016 en gewijzigd bij de decreten van 3 juli 2020 en 3 februari 2023, wordt paragraaf 1 vervangen door wat volgt:

"§1. Leerlingen die zes jaar worden vóór 1 januari van het lopende schooljaar worden nog één schooljaar toegelaten tot een erkende school voor het Nederlandstalig gewoon kleuteronderwijs als ze behoren tot een van de volgende categorieën:
1° de leerlingen die het kleuteronderwijs conform artikel 13, §1, niet met vrucht beëindigd hebben;
2° de leerlingen met een IAC-verslag waarvan de school, conform artikel 13, §2, beslist heeft dat de leerling niet kan doorstromen naar het gewoon lager onderwijs;
3° de leerlingen, die het voorafgaande schooljaar niet ingeschreven waren in een erkende school voor het gewoon Nederlandstalig kleuteronderwijs.

Leerlingen die zes jaar worden vóór 1 januari van het lopende schooljaar en die het kleuteronderwijs wel met vrucht beëindigd hebben of die een IAC-verslag hebben en mogen doorstromen naar het gewoon lager onderwijs, kunnen zich niet meer inschrijven in een erkende school voor het gewoon Nederlandstalig kleuteronderwijs, tenzij na gunstige beslissing van de klassenraad van de school waar de leerling het voorafgaande schooljaar kleuteronderwijs heeft gevolgd. De klassenraad neemt een beslissing op verzoek van de ouders. De klassenraad geeft de ouders toelichting bij de beslissing.

Bij schoolverandering kan de leerling die het kleuteronderwijs met vrucht beëindigd heeft of die een IAC-verslag heeft en die kan doorstromen naar het gewoon lager onderwijs en die zes jaar wordt voor 1 januari van het lopende schooljaar nog één schooljaar gewoon Nederlandstalig kleuteronderwijs volgen, na een gunstige beslissing van de klassenraad kleuteronderwijs van de school waar de leerling zich wil inschrijven. De klassenraad neemt een beslissing op verzoek van de ouders. De klassenraad geeft de ouders toelichting bij de beslissing.

De beslissing over toelating van de leerlingen door de klassenraad van de school waar de leerling zich wil inschrijven, wordt uiterlijk vijftien kalenderdagen na de aanvang van de regelmatige lesbijwoning genomen. De leerlingen worden ingeschreven onder ontbindende voorwaarde. Bij overschrijding van de termijn is de leerling toegelaten. De inschrijving onder ontbindende voorwaarde wordt ontbonden de dag na de mededeling van de ongunstige beslissing van de klassenraad kleuteronderwijs aan de ouders. Bij schoolverandering in de loop van het schooljaar wordt de beslissing van de klassenraad overgedragen naar de nieuwe school.

Leerlingen die zes jaar worden voor 1 januari van het lopende schooljaar kunnen nog één schooljaar toegelaten worden tot een school voor Franstalig onderwijs in de rand- en taalgrensgemeenten die deel uitmaken van het

Nederlandse taalgebied, na gunstige beslissing van de klassenraad kleuteronderwijs.”.

Art. 32. Artikel 13 van hetzelfde decreet, opgeheven door het decreet van 9 juli 2021, wordt opnieuw opgenomen in de volgende lezing:

“Art. 13. §1. Voor leerlingen die ingeschreven zijn in het Nederlandstalig erkend gewoon kleuteronderwijs en die vijf jaar zijn vóór 1 januari van het lopende schooljaar evalueert de klassenraad kleuteronderwijs of die leerlingen in voldoende mate de doelen uit het leerplan die de te bereiken minimumdoelen, vermeld in artikel 44, §1, 3°, beogen, hebben bereikt. Daarnaast wordt rekening gehouden met de mate waarin die leerlingen de doelen uit het leerplan die de na te streven minimumdoelen, vermeld in artikel 44, §1, 2°, beogen, hebben nagestreefd.

De leerlingenevaluatie resulteert in de beslissing van de klassenraad over het al dan niet met vrucht beëindigen van het gewoon kleuteronderwijs.

§2. Voor leerlingen met een IAC-verslag die ingeschreven zijn in het gewoon Nederlandstalig erkend kleuteronderwijs en die vijf jaar worden vóór 1 januari van het lopende schooljaar maakt de klassenraad de afweging of de leerling in het kader van het individueel aangepast curriculum kan doorstromen naar het gewoon lager onderwijs.

§3. Op initiatief van de klassenraad kunnen ook leerlingen die nog geen vijf jaar zijn vóór 1 januari van het lopende schooljaar, geëvalueerd worden door de klassenraad conform de doelen, vermeld in paragraaf 1. De leerlingenevaluatie resulteert in de beslissing van de klassenraad over het al dan niet met vrucht beëindigen van het gewoon kleuteronderwijs. Op initiatief van de klassenraad kan de klassenraad ook voor leerlingen met een IAC-verslag die nog geen vijf jaar zijn vóór 1 januari van het lopende schooljaar beslissen dat in het kader van het individueel aangepast curriculum de leerling kan doorstromen naar het gewoon lager onderwijs, conform paragraaf 2.

§4. Bij een beslissing van de klassenraad over het met vrucht beëindigen van het gewoon Nederlandstalig kleuteronderwijs of bij een beslissing over het doorstromen van een leerling met een IAC-verslag naar het gewoon lager onderwijs, vermeld in paragraaf 1 tot en met 3, geldt altijd een vermoeden van deskundigheid.

§5. Bij een beslissing van de klassenraad kleuteronderwijs over het al dan niet met vrucht beëindigen van het gewoon Nederlandstalig kleuteronderwijs, vermeld in paragraaf 1 en paragraaf 3, beslist de klassenraad kleuteronderwijs of de leerling in het volgend schooljaar een taalintegratietraject als vermeld in artikel 11quater, §3, moet volgen in het gewoon kleuteronderwijs of in het gewoon lager onderwijs.

Voor leerlingen die ingeschreven zijn in het Nederlandstalig gewoon kleuteronderwijs en die zes jaar worden vóór 1 januari van het lopend schooljaar beslist de klassenraad kleuteronderwijs of die leerlingen een taalintegratietraject

als vermeld in artikel 11quater, §3, in het gewoon lager onderwijs moeten volgen.

In afwijking van het eerste lid hoeft er voor een leerling zonder IAC-verslag die doof of slechthorend is als vermeld in artikel 37/8, §5, of artikel 37/45, §5, en die ingeschreven is in de taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal, en voor een leerling die speciale onderwijsleermiddelen in de vorm van tolken ter beschikking krijgt als vermeld in artikel 91, §1 en §2, geen beslissing tot het volgen van een taalintegratietraject te worden genomen.

§6. De beslissing over het al dan niet met vrucht beëindigen van het kleuteronderwijs en de beslissing over het doorstromen van een leerling met een IAC-verslag naar het gewoon lager onderwijs, vermeld in paragraaf 1 tot en met 3, wordt uiterlijk op 30 juni aan de ouders meegedeeld. De beslissing van de klassenraad tot niet met vrucht beëindigen van het kleuteronderwijs of tot het niet doorstromen van een leerling met een IAC-verslag naar het gewoon lager onderwijs bevat de schriftelijke motivering waarom het kleuteronderwijs niet met vrucht beëindigd werd of waarom de leerling met een IAC-verslag niet kan doorstromen naar het gewoon lager onderwijs alsook de aandachtspunten voor de toekomst. De ouders worden geacht die beslissing uiterlijk op 1 juli in ontvangst te hebben genomen. Bij de mededeling van de beslissing wordt ook vermeld of de leerling een taalintegratietraject als vermeld in paragraaf 5, eerste lid, moet volgen.

Voor leerlingen die voor 1 januari van het lopende schooljaar 6 jaar zijn geworden en waarvoor dus alleen een beslissing over het opleggen van het taalintegratietraject genomen wordt als vermeld in paragraaf 5, tweede lid, wordt de beslissing tot het opleggen van een taalintegratietraject uiterlijk op 30 juni aan de ouders meegedeeld.

Als de ouders niet akkoord gaan met de beslissing dat het kleuteronderwijs niet met vrucht beëindigd is of dat de leerling met een IAC-verslag niet kan doorstromen naar het gewoon lager onderwijs, vermeld in paragraaf 1 tot en met 3, volgt er, op verzoek van de ouders, een overleg met de directeur of zijn afgevaardigde, binnen een termijn die is vastgelegd in het schoolreglement. De school kan dat overleg niet weigeren. Van het overleg wordt een schriftelijke neerslag gemaakt. Dat overleg kan ertoe leiden dat de directeur of zijn afgevaardigde beslist om de klassenraad opnieuw te laten samenkomen om de beslissing tot het niet met vrucht beëindigen van het kleuteronderwijs of de beslissing dat de leerling met een IAC-verslag niet kan doorstromen naar het gewoon lager onderwijs te bevestigen of te wijzigen. De ouders nemen de beslissing om de klassenraad niet opnieuw te laten samenkomen, dan wel de beslissing van de klassenraad die opnieuw is samengekomen schriftelijk in ontvangst. De school wijst de ouders schriftelijk op de mogelijkheid tot beroep vermeld in artikel 37/1 tot en met 37/3. Het is voor de ouders niet mogelijk om in beroep te gaan tegen het opleggen van het taalintegratietraject, vermeld in paragraaf 5.

§7. De Vlaamse regering bepaalt de modaliteiten, de vorm en de procedure tot aflevering van de beslissing over het al dan niet met vrucht beëindigen van het kleuteronderwijs of de beslissing dat de leerling met een IAC-verslag niet kan

doorstromen naar het gewoon lager onderwijs en de beslissing tot het opleggen van een taalintegratietraject zoals vermeld in paragraaf 1 tot en met paragraaf 3 en paragraaf 5.”.

Art. 33. In hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 18 juli 2025, wordt een artikel 13/0 ingevoegd, dat luidt als volgt:

“Art. 13/0. §1. De volgende leerlingen worden als regelmatige leerling toegelaten tot het gewoon Nederlandstalig lager onderwijs:

1° leerlingen die het kleuteronderwijs met vrucht beëindigd hebben of leerlingen met een IAC-verslag waarvan de klassenraad beslist heeft dat ze kunnen doorstromen naar het gewoon lager onderwijs als vermeld in artikel 13, §1, §2 en §3;

2° leerlingen die zeven jaar of ouder worden vóór 1 januari van het lopende schooljaar;

3° leerlingen die de leeftijd van zeven jaar nog niet bereikt hebben voor 1 januari van het lopende schooljaar en die het voorafgaande schooljaar niet ingeschreven waren in een erkende school voor Nederlandstalig gewoon kleuteronderwijs, na een gunstige beslissing van de klassenraad lager onderwijs.

De beslissing over de toelating van de leerlingen, vermeld in het eerste lid, 3°, wordt uiterlijk vijftien kalenderdagen na de aanvang van de regelmatige lesbijwoning genomen. De leerlingen, vermeld in het eerste lid, 3°, worden ingeschreven onder ontbindende voorwaarde. Als de termijn van vijftien kalenderdagen is overschreden, is de leerling toegelaten. De inschrijving onder ontbindende voorwaarde wordt ontbonden de dag na de mededeling van de negatieve beslissing van de klassenraad lager onderwijs aan de ouders.

Bij schoolverandering in de loop van het schooljaar wordt de beslissing van de klassenraad overgedragen naar de nieuwe school, tenzij kennelijk blijkt dat de beslissing is verkregen zonder dat de leerling het oogmerk had om in de school in kwestie daadwerkelijk en regelmatig de lessen te volgen. In dat geval is de klassenraad van de nieuwe school bevoegd om zelf een beslissing te nemen.

§2. Leerlingen die ingeschreven zijn in scholen voor Franstalig onderwijs in de rand- en taalgrensgemeenten worden toegelaten tot het gewoon lager onderwijs als ze de leeftijd van zes jaar bereikt hebben vóór 1 januari van het lopende schooljaar. Leerlingen die nog niet de leeftijd van zes jaar bereikt hebben vóór 1 januari van het lopende schooljaar kunnen starten in het Franstalig onderwijs, na toelating van de klassenraad.

§3. Om toegelaten te worden tot het buitengewoon lager onderwijs moet een leerling zes jaar zijn voor 1 januari van het lopende schooljaar.

Een leerling die de leeftijd van zes jaar voor 1 januari van het lopende schooljaar niet bereikt heeft, kan tot het buitengewoon lager onderwijs toegelaten worden onder de volgende voorwaarden:

1° voor leerlingen die in het voorafgaande schooljaar ingeschreven waren in een door de Vlaamse Gemeenschap erkende school voor Nederlandstalig kleuteronderwijs:

a) een gunstig advies van de klassenraad van de school waar de leerling voorafgaand aan de instap in het buitengewoon lager onderwijs kleuteronderwijs gevolgd heeft;

b) bij een ongunstig advies van de klassenraad als vermeld in punt a), een gunstige beslissing van de klassenraad van de school waar de leerling het buitengewoon lager onderwijs wil volgen;

2° voor leerlingen die in het voorgaande schooljaar niet ingeschreven waren in een door de Vlaamse Gemeenschap erkende school voor Nederlandstalig kleuteronderwijs: een gunstige beslissing van de klassenraad van de school waar de leerling het buitengewoon lager onderwijs wil volgen.

Het advies van de school voor kleuteronderwijs, vermeld in het tweede lid,1°, a), wordt aan de ouders meegedeeld uiterlijk op 30 juni. De ouders worden geacht die beslissing uiterlijk op 1 juli in ontvangst te hebben genomen. De beslissing door de school voor lager onderwijs, vermeld in het tweede lid, 1), b) en 2°, wordt aan de ouders meegedeeld uiterlijk 15 september bij inschrijving vóór 1 september van het lopende schooljaar, of, bij inschrijving vanaf 1 september, uiterlijk vijftien kalenderdagen na die inschrijving. Als de leerling geen beroep kan doen op het behoud van inschrijving conform artikel 37bis, §4, is de leerling in afwachting van die mededeling ingeschreven onder ontbindende voorwaarde. Bij overschrijding van de termijn is de leerling ingeschreven of toegelaten. De inschrijving onder ontbindende voorwaarde wordt ontbonden de dag na de mededeling van de negatieve beslissing van de klassenraad lager onderwijs aan de ouders.”.

Art. 34 Aan artikel 13/1 van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 3 juli 2020 en het laatst gewijzigd bij het decreet van 18 juli 2025, wordt een paragraaf 6 toegevoegd, die luidt als volgt:

“§6. Dit artikel is van toepassing voor de toelatingen tot en met het schooljaar 2026-2027.”.

Art. 35. Aan artikel 14/0 van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 3 juli 2020 en het laatst gewijzigd bij het decreet van 26 april 2024, wordt een tweede lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

“Dit artikel is van toepassing voor de toelatingen tot en met het schooljaar 2026-2027.”.

Art. 36. In artikel 14/1 van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 17 juni 2016 en gewijzigd bij de decreten van 6 juli 2018, 8 juli 2022, 3 februari 2023 en 5 mei 2023, worden de volgende wijzigingen aangebracht:
1° in paragraaf 1, eerste lid, en paragraaf 2, eerste lid, worden de woorden “gunstig advies” vervangen door de woorden “gunstige beslissing”;

2° in paragraaf 1 en 2 worden de woorden “het advies” telkens vervangen door de woorden “de beslissing”;

3° in paragraaf 2, eerste lid, wordt het woord "advies" vervangen door de woorden "de beslissing".

Art. 37. In artikel 15, §1, eerste lid, van hetzelfde decreet, vervangen bij het decreet van 21 maart 2014 en het laatst gewijzigd bij het decreet van 5 mei 2023, wordt de zinsnede "13/1, §5, 14/0, 2°" vervangen door de zinsnede "13/0, §3".

Art. 38. In artikel 20, §1, 1°, van hetzelfde decreet, vervangen bij het decreet van 14 februari 2003 en gewijzigd bij het decreet van 17 juni 2016 en 9 juli 2021, wordt de zinsnede "13/1, 14/0," vervangen door de zinsnede "13/0".

Art. 39. In artikel 20/1, §1, van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 6 juni 2025, worden de woorden "die ingeschreven zijn in een school voor gewoon onderwijs" opgeheven.

Art. 40. Artikel 35 van hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 8 juli 2022, wordt vervangen door wat volgt:

"Art. 35. §1. Leerlingen die vijf jaar of ouder geworden zijn vóór 1 januari van het lopende schooljaar en die voldoen aan de toelatingsvoorwaarden, vermeld in artikel 15, §1, maar voor wie het vanwege een handicap permanent onmogelijk is onderwijs te volgen op school, hebben na een gunstige beslissing van het CLB recht op permanent onderwijs aan huis.

Ouders kunnen een aanvraag voor permanent onderwijs aan huis indienen bij het begeleidende CLB van de basisschool van hun kind. Indien het kind nog niet ingeschreven is in een basisschool, dan kan de ouder de vraag richten aan het CLB van een onderwijsnet naar keuze, het dichtst gelegen bij de woonplaats van de leerling.

Voor leerlingen die nog niet over een IAC-verslag beschikken, wordt er een handelingsgericht diagnostisch traject opgestart. Voor leerlingen die al over een IAC-verslag beschikken, sluit de aanvraag, vermeld in het tweede lid, aan bij verdere stappen in hun handelingsgericht diagnostisch traject.

§2. De basis voor de beslissing door het CLB over de overweging of permanent onderwijs aan huis voor de leerling het meest passend aanbod is, ligt in het handelingsgericht diagnostisch traject van de leerling. De beslissing wordt toegevoegd aan het IAC-verslag van de leerling. Het CLB kent het recht op permanent onderwijs aan huis toe op basis van de volgende criteria:
1° de mate waarin de leerling slechts een beperkt onderwijsaanbod aankan;
2° de mate waarin in een school verzekerd kan worden dat de leerling veilig onderwijs kan volgen;
3° de mate waarin de verplaatsing naar de school mogelijk is;
4° de contextfactoren waardoor permanent onderwijs aan huis de enige mogelijkheid is om het leerrecht vorm te geven.

De Vlaamse Regering kan de criteria, vermeld in het eerste lid, verder uitwerken.

§3. Het CLB, vermeld in paragraaf 1, eerste lid, bepaalt hoe lang de leerling recht heeft op permanent onderwijs aan huis. Het CLB kent dat recht toe voor een periode van maximaal drie schooljaren. Het recht kan verlengd worden met periodes van maximaal drie schooljaren na een nieuwe aanvraag door de ouders. Het CLB kent de verlenging toe, tenzij er bij de leerling een evolutie vastgesteld wordt die een heroverweging ten gronde noodzakelijk maakt. Het recht loopt in ieder geval af op het einde van het buitengewoon basisonderwijs.

§4. De beslissing over de aanvraag voor permanent onderwijs aan huis door het CLB wordt genomen binnen zestig kalenderdagen na de aanvraag.

§5. Als ouders en het CLB geen akkoord bereiken over de behoefte aan permanent onderwijs aan huis als meest passende aanbod, kan een beroep gedaan worden op de klachtenprocedure die van toepassing is bij onenigheid over de noodzaak of inhoud van het IAC-verslag, conform artikel 16, §3, van het decreet van 27 april 2018 betreffende de leerlingenbegeleiding in het basisonderwijs, het secundair onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding van 27 april 2018 en artikel 15, §7, van dit decreet.

§6. In afwijking van artikel 37bis tot en met 37vicies septies en de bepalingen van hoofdstuk IV/2 hebben de leerlingen, vermeld in paragraaf 1, eerste lid, onverkort recht op inschrijving in de vestigingsplaats voor buitengewoon basisonderwijs op de kortst mogelijke afstand over de berijdbare weg van ofwel het officieel onderwijs ofwel het gesubsidieerd vrij onderwijs, naar keuze van de ouders, bij de verblijfplaats van de leerling, dat het type, vermeld in het IAC-verslag, aanbiedt.

De leerling met een IAC-verslag van type 4, 6 of 7 zonder school van keuze met dat aanbod op een redelijke afstand van de verblijfplaats van de leerling kan het onverkort recht op inschrijving laten gelden in de dichtstbijzijnde vestigingsplaats voor buitengewoon basisonderwijs op de kortst mogelijke afstand over de berijdbare weg van ofwel het officieel onderwijs ofwel het gesubsidieerd vrij onderwijs, naar keuze van de ouders bij de verblijfplaats van de leerling.

In afwijking van artikel 37bis tot en met 37vicies septies en de bepalingen van hoofdstuk IV/2, kan een schoolbestuur de inschrijving van een leerling met recht op permanent onderwijs aan huis weigeren in een andere vestigingsplaats dan vermeld in het eerste en het tweede lid.

§7. In afwijking van paragraaf 1 en 2 kunnen de leerlingen die voldoen aan de voorwaarden, vermeld in artikel 15, §1, en aan wie permanent onderwijs aan huis in het buitengewoon basisonderwijs toegekend werd voor 1 september 2026, gedurende maximaal drie schooljaren na 2025-2026 en uiterlijk tot het einde van het onderwijsniveau verder gebruik maken van het permanent onderwijs aan huis in de school van het buitengewoon basisonderwijs**,** binnen de door de onderwijsinspectie toegekende periode. Als de toegekende periode afloopt op het

einde van het schooljaar 2026-2027 kan de periode door het CLB verlengd worden zonder een overweging ten gronde, met maximaal 1 schooljaar binnen hetzelfde onderwijsniveau.
.

§8. De toepassing door de CLB's van de bepalingen opgenomen in dit artikel worden vanaf het schooljaar 2026-2027 gemonitord en in het schooljaar 2027-2028 geëvalueerd.".

Art. 41. Aan artikel 37, §2, van hetzelfde decreet, vervangen bij het decreet van 13 juli 2001 en het laatst gewijzigd bij het decreet van 18 juli 2025, wordt een punt 16° toegevoegd, dat luidt als volgt:

"16° de procedure tegen de beslissing tot het al dan niet met vrucht beëindigen van het kleuteronderwijs of de beslissing over de doorstroom van een leerling met een IAC-verslag naar het gewoon lager onderwijs, vermeld in artikel 13, §1 tot en met §3, met inbegrip van de beroepsprocedure, vermeld in artikel 37/1 tot en met 37/3.".

Art. 42. Aan het opschrift van hoofdstuk IV, afdeling 2, onderafdeling E, van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 4 april 2014, worden de woorden "of het niet met vrucht beëindigen van het kleuteronderwijs of voor leerlingen met een IAC-verslag, het niet doorstromen naar het gewoon lager onderwijs" toegevoegd.

Art. 43. In artikel 37/1, eerste lid, van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 4 april 2014, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° tussen het woord "kind" en de zinsnede ", hebben" wordt de zinsnede "of die niet akkoord gaan met de beslissing tot het niet met vrucht beëindigen van het kleuteronderwijs door hun kind of voor kinderen met een IAC-verslag dat hun kind niet kan doorstromen naar het gewoon lager onderwijs, vermeld in artikel 13, §1 tot en met §3" ingevoegd;

2° aan de laatste zin wordt de zinsnede "of artikel 13, §6" toegevoegd.

Art. 44. In artikel 37/2, eerste lid, 2°, van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 4 april 2014, wordt tussen de woorden "getuigschrift basisonderwijs" en de zinsnede ". Het schoolbestuur" de zinsnede ", hetzij de bevestiging van het niet met vrucht beëindigen van het kleuteronderwijs, hetzij de beslissing dat het kleuteronderwijs met vrucht is beëindigd of hetzij de bevestiging dat een leerling met een IAC-verslag niet kan doorstromen naar het gewoon lager onderwijs of de beslissing dat een leerling met een IAC-verslag wel kan doorstromen naar het gewoon lager onderwijs" ingevoegd.

Art. 45. In artikel 37/3 van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 4 april 2014 en gewijzigd bij het decreet van 9 juli 2021, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 2, eerste lid, 2°, worden tussen het woord "kennen" en de zinsnede ", waaronder" de woorden "of die beslist heeft dat de kleuter het

kleuteronderwijs niet met vrucht heeft beëindigd of die beslist heeft dat de leerling met een IAC-verslag niet kan doorstromen naar het gewoon lager onderwijs," ingevoegd;

2° aan paragraaf 2, eerste lid, 2°, worden de woorden "of die beslist heeft dat de kleuter het kleuteronderwijs niet met vrucht heeft beëindigd" toegevoegd;

3° in paragraaf 2, tweede lid, b), worden tussen het woord "kennen" en de zinsnede ", geacht" de woorden "of die beslist heeft dat de kleuter het kleuteronderwijs niet met vrucht heeft beëindigd of die beslist heeft dat een leerling met een IAC-verslag niet kan doorstromen naar het gewoon lager onderwijs" ingevoegd.

4° aan paragraaf 3, eerste lid, 4°, worden de woorden "of die beslist heeft dat het kleuteronderwijs niet met vrucht is beëindigd of die beslist heeft dat de leerling met een IAC-verslag niet kan doorstromen naar het gewoon lager onderwijs" toegevoegd.

Art. 46. In artikel 37novies van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 25 november 2011 en het laatst gewijzigd bij het decreet van 16 juni 2023, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° aan paragraaf 1, vierde lid, worden de volgende zinnen toegevoegd:

"Het schoolbestuur kan de capaciteit voor het kleuteronderwijs bepalen op het niveau van het geboortejaar en voor het lager onderwijs ook op niveau van het leerjaar, voor een school voor buitengewoon basisonderwijs die samenwerkt met een school voor gewoon onderwijs in een project dat bijdraagt aan de transitie naar inclusief onderwijs als vermeld in artikel IV.55/1 van de Codificatie sommige bepalingen voor het onderwijs van 28 oktober 2016. Bij het bepalen van de capaciteit kan een schoolbestuur ervoor kiezen om de capaciteit van kleuters die conform artikel 12/1 nog een schooljaar tot het kleuteronderwijs toegelaten worden, samen te voegen met de capaciteit van het laatste geboortejaar van het kleuteronderwijs waarvoor een kind toegelaten kan worden tot het kleuteronderwijs, zonder een beroep te doen op artikel 12/1.";

2° aan paragraaf 3 wordt een derde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Het schoolbestuur kan ervoor kiezen om de capaciteit te verhogen in een school voor buitengewoon basisonderwijs die samenwerkt met een school voor gewoon onderwijs in een project dat bijdraagt aan de transitie naar inclusief onderwijs als vermeld in artikel IV.55/1 van de Codificatie sommige bepalingen voor het onderwijs van 28 oktober 2016. In dat geval kan de school ervoor opteren om de capaciteit voor een ander type, geboortejaar of leerjaar met evenveel plaatsen te verminderen. Die keuze is alleen mogelijk als er na de inschrijvingen, of in voorkomend geval na het aflopen van de inschrijvingen van de aangemelde leerlingen voor het desbetreffende capaciteitsniveau, geen niet-gerealiseerde inschrijvingen zijn waarvan de volgorde conform artikel 37duodecies gerespecteerd wordt.".

Art. 47. Aan artikel 37/26, §2, van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 17 mei 2019 en gewijzigd bij de decreten van 4 februari 2022 en 26 april 2024, wordt een derde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Een schoolbestuur kan ervoor opteren om de volgorde van de weigeringen niet te respecteren voor een leerling die via een aanmeldingsprocedure geweigerd is en al ingeschreven is in een school van hogere keuze.".

Art. 48. Aan artikel 37/28 van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 17 mei 2019 en het laatst gewijzigd bij het decreet van 6 juni 2025, wordt een paragraaf 4 toegevoegd, die luidt als volgt:

"§4. In afwijking van artikel 37/20, §4, schrijft een schoolbestuur, ook wanneer de capaciteit overschreden werd of wordt, een leerling in, in het lager onderwijs die in het voorafgaande schooljaar ingeschreven was in het kleuteronderwijs en die terugkeert uit een school voor het kleuteronderwijs omdat de leerling niet voldoet aan de toelatingsvoorwaarden voor het verlengd verblijf in het kleuteronderwijs met toepassing van artikel 12/1.".

Art. 49. Aan artikel 37/62, §2, van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 17 mei 2019 en gewijzigd bij de decreten van 18 februari 2022 en 26 april 2024, wordt een derde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Een schoolbestuur kan ervoor opteren om de volgorde van de weigeringen niet te respecteren voor een leerling die via een aanmeldingsprocedure geweigerd is en al ingeschreven is in een school van hogere keuze.".

Art. 50. Aan artikel 37/64 van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 17 mei 2019 en het laatst gewijzigd bij het decreet van 6 juni 2025, wordt een paragraaf 4 toegevoegd, die luidt als volgt:

"§4. In afwijking van artikel 37/55, §4, schrijft een schoolbestuur, ook wanneer de capaciteit overschreden werd of wordt, een leerling in, in het lager onderwijs die in het voorafgaande schooljaar ingeschreven was in het kleuteronderwijs en die terugkeert uit een school voor het kleuteronderwijs omdat de leerling niet voldoet aan de toelatingsvoorwaarden voor het verlengd verblijf in het kleuteronderwijs met toepassing van artikel 12/1.".

Art. 51. In artikel 44 van hetzelfde decreet, vervangen bij het decreet van 26 januari 2018 en het laatst gewijzigd bij het decreet van 18 juli 2025, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 2, eerste lid, wordt een punt 2°/1 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"2°/1 voor taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal: Vlaamse Gebarentaal en dovencultuur;";

2° in paragraaf 2, tweede lid, wordt een punt 2°/1 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"2°/1 voor taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal: Vlaamse Gebarentaal en dovencultuur;";

3° in paragraaf 3 wordt het vierde lid opgeheven;

4° paragraaf 6 wordt opgeheven;

5° in paragraaf 7 worden het eerste en het tweede lid vervangen door wat volgt:

"Voor leerlingen die doof of slechthorend zijn als vermeld in artikel 37/8, §5, of artikel 37/45, §5, en die ingeschreven zijn in de taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal en voor wie bepaalde minimumdoelen niet haalbaar zijn, kan in een

vrijstelling voorzien worden voor sommige minimumdoelen, vermeld in paragraaf 2 en opgenomen in bijlage 6, of voor sommige eindtermen, vermeld in de bijlage van het besluit van de Vlaamse Regering van 27 mei 1997 tot bepaling van de ontwikkelingsdoelen en de eindtermen in het gewoon basisonderwijs, bekrachtigd bij het decreet van 15 juli 1997, als die conform paragraaf 9, tweede lid, 4°, nog toegepast worden. De minimumdoelen en eindtermen waarvoor een vrijstelling gegeven kan worden, zijn opgenomen in bijlage 5 bij dit decreet.

Na instemming van de ouders bepaalt de klassenraad welke minimumdoelen niet haalbaar zijn en waarvoor in een vrijstelling wordt voorzien.";

6° in paragraaf 8, eerste lid, worden de woorden "na te streven en te bereiken minimumdoelen" vervangen door de zinsnede "de na te streven en te bereiken minimumdoelen Vlaamse Gebarentaal en dovencultuur, vermeld in paragraaf 2, eerste lid, 2°/1, en tweede lid, 2°/1," en worden de woorden "eindtermen in het lager onderwijs" vervangen door de woorden "na te streven minimumdoelen in het kleuteronderwijs of te bereiken minimumdoelen in het lager onderwijs";

7° in paragraaf 8, tweede lid, worden de woorden "eindtermen of ontwikkelingsdoelen" vervangen door de woorden "na te streven of te bereiken minimumdoelen";

8° aan paragraaf 9, tweede lid, 3°, wordt de zinsnede ", en van de doelen uit het leerplan, die het bereiken van de eindtermen voor de leergebieden Frans, lichamelijke opvoeding, mens en maatschappij en muzische vorming beogen, vermeld in de bijlage bij het besluit van de Vlaamse Regering van 27 mei 1997 tot bepaling van de ontwikkelingsdoelen en de eindtermen van het gewoon basisonderwijs, bekrachtigd bij het decreet van 15 juli 1997;" toegevoegd.

Art. 52. In artikel 44bis, §2, van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 15 juli 1997, vervangen bij het decreet van 26 januari 2018 en gewijzigd bij het decreet van 13 juni 2025, wordt het tweede lid vervangen door wat volgt:

"De gelijkwaardigheid wordt in haar geheel beoordeeld aan de hand van de volgende criteria:

1° het respect voor de fundamentele rechten en vrijheden;

2° de vereiste inhoud:

a) het onderwijsaanbod in de minimumdoelen voor het kleuteronderwijs omvat de inhouden van de vakdisciplines Nederlands, wiskunde, geschiedenis, aardrijkskunde, wetenschap en techniek, lichamelijke opvoeding, muzische vorming, attitudes;

b) het onderwijsaanbod in de minimumdoelen voor het lager onderwijs omvat de inhouden van de vakdisciplines Nederlands, wiskunde, geschiedenis, aardrijkskunde, wetenschap en techniek, ICT, lichamelijke opvoeding, muzische vorming, attitudes, en Frans naargelang van het geval;

3° de formulering:

a) gebeurt in de vorm van te bereiken of na te streven minimumdoelen, naargelang van het geval;

b) laat toe om na te gaan in welke mate bij een leerlingenpopulatie of een leerling minimumdoelen worden bereikt of nagestreefd, naargelang van het geval;

4° de ordening van de minimumdoelen, vermeld in artikel 44, §1, 1°. ”.

Art. 53. In hoofdstuk V van hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 18 juli 2025, wordt een afdeling 2quater ingevoegd, die luidt als volgt: “Afdeling 2quater. – Peilingsonderzoek”.

Art. 54. In hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 18 juli 2025, wordt in afdeling 2quater, ingevoegd bij artikel 53, een artikel 44octies ingevoegd, dat luidt als volgt:

“Art. 44octies. §1. Het bereiken van de minimumdoelen en de leerwinst bij kleuters wordt om de drie jaar gepeild door middel van een representatieve steekproef in het laatste jaar van het gewoon kleuteronderwijs. De Vlaamse Regering bepaalt de procedure daarvoor.

De school neemt de kleuterpeiling af als ze op basis van een representatieve steekproef wordt geselecteerd om deel te nemen.

De kleuterpeiling is een representatieve, wetenschappelijk en gestandaardiseerde evaluatie van de te bereiken minimumdoelen in het gewoon kleuteronderwijs die binnen drie jaar vanaf 1 september 2025 en daarna om de drie jaar plaatsvindt.

§2 De leerlingen van de school, vermeld in paragraaf1, die zich op het einde van het gewoon kleuteronderwijs bevinden, nemen deel aan de kleuterpeiling, tenzij ze op de dag van de kleuterpeiling afwezig zijn. De afwezigheid van een leerplichtige leerling is alleen geldig als ze gewettigd is.

Art. 55. In hetzelfde decreet wordt in dezelfde afdeling 2quater een artikel 44nonies ingevoegd, dat luidt als volgt:

“Art. 44nonies. Scholen die op basis van een representatieve steekproef worden geselecteerd om deel te nemen aan internationaal vergelijkend onderwijsonderzoek waarbij prestaties worden gemeten en waaraan de Vlaamse Gemeenschap deelneemt, nemen deel aan dat onderwijsonderzoek.”.

Art. 56. Aan artikel 45, §1, vijfde lid, van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 13 juni 2025, wordt de volgende zin toegevoegd:

“De regering bepaalt de beroepsprocedure voor een beslissing die de indiener betwist.”.

Art. 57. In artikel 51, §4, van hetzelfde decreet, toegevoegd bij het decreet van 13 juli 2001, wordt in punt 3° een tweede en een derde lid toegevoegd, die luiden als volgt:

“In het kader van de toepassing van het eerste lid, 3°, zijn sponsoring en bedoelde mededelingen die betrekking hebben op betalende bijlessen, niet

verenigbaar met de pedagogische en onderwijskundige taken en doelstellingen van de school.

In deze paragraaf wordt verstaan onder bijlessen: lessen die niet door de school georganiseerd worden en die de realisatie van onderwijsinhouden van de leerling beogen.".

Art. 58. Aan artikel 125novies, §1, van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 10 juli 2003 en het laatst gewijzigd bij het decreet van 15 maart 2019, wordt een punt 9° toegevoegd, dat luidt als volgt:

"9° maakt afspraken over de verdeling over haar scholen van de eenheden inductie, vermeld in artikel 153tricies, en over de organisatie van de inductie. Over de criteria voor die verdeling wordt onderhandeld in het bevoegde lokale onderhandelingscomité van de scholengemeenschap.".

Art. 59. Aan artikel 125decies van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 10 juli 2003 en het laatst gewijzigd bij het decreet van 18 juli 2025, wordt een punt 7° toegevoegd, dat luidt als volgt:

"7° de overdracht naar een andere scholengemeenschap van eenheden inductie als vermeld in artikel 153tricies.".

Art. 60. In hoofdstuk IX van hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 18 juli 2025, wordt een afdeling 3sexies ingevoegd, die luidt als volgt:

"Afdeling 3sexies: Eenheden inductie".

Art. 61. In hetzelfde decreet wordt in afdeling 3sexies, ingevoegd bij artikel 60, een artikel 153undetricies ingevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. 153undetricies. Voor de toepassing van deze afdeling worden personeelsleden beschouwd als startende personeelsleden als ze aan de volgende voorwaarden voldoen:

1° ze zijn aangesteld in een wervingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel;
2° ze hadden tijdens het voorgaande schooljaar geen aanstelling in dat ambt.".

Art. 62. In hetzelfde decreet wordt in dezelfde afdeling 3sexies een artikel 153tricies ingevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. 153tricies. §1. Vanaf het schooljaar 20TT – 20TT+1, startende in 2026 - 2027, worden jaarlijks eenheden inductie toegekend aan iedere scholengemeenschap en aan iedere school die geen deel uitmaakt van een scholengemeenschap voor de personeelsleden en de doelstelling, vermeld in artikel 20bis, §3, van het decreet rechtspositie gemeenschapsonderwijs van 27 maart 1991 en artikel 20bis, §3, van het decreet rechtspositie gesubsidieerd onderwijs van 27 maart 1991. Het aantal eenheden inductie van een

scholengemeenschap is de som van de eenheden inductie die, in overeenstemming met paragraaf 3, eerste en tweede lid, aan iedere school van de scholengemeenschap worden toegekend.

§2. Voor de maatregel, vermeld in paragraaf 1 en in artikel 34/3, §1 van de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010, wordt voor het basis- en secundair onderwijs samen jaarlijks in een bedrag van 48,7 miljoen euro voorzien.

Het bedrag, vermeld in het eerste lid, wordt over het gewoon basisonderwijs, het buitengewoon basisonderwijs, het voltijds gewoon secundair onderwijs en het buitengewoon secundair onderwijs verdeeld op basis van het aandeel van elk van deze niveaus in het totale aantal startende personeelsleden uitgedrukt in budgettair voltijdse equivalenten in de maand december van de schooljaren 20TT-3 – 20TT-2, 20TT-2 – 20TT-1 en 20TT- 1 – 20TT.

Het totale aantal eenheden inductie voor het gewoon basisonderwijs is gelijk aan het resultaat van de vermenigvuldiging van het bedrag dat met toepassing van het tweede lid voor het gewoon basisonderwijs is verkregen, met 7,53.

Het totale aantal eenheden inductie voor het buitengewoon basisonderwijs is gelijk aan het resultaat van de vermenigvuldiging van het bedrag dat met toepassing van het tweede lid voor het buitengewoon basisonderwijs is verkregen, met 7,51.

§3. De inductiecoëfficiënt voor het gewoon basisonderwijs wordt verkregen door het totale aantal eenheden inductie, met toepassing van paragraaf 2, derde lid, te delen door het aantal startende personeelsleden uitgedrukt in budgettaire voltijdse equivalenten in het gewoon basisonderwijs in de maand december van de schooljaren 20TT-3 – 20TT-2, 20TT-2 – 20TT-1 en 20TT- 1 – 20TT. Het aantal eenheden inductie dat aan iedere school voor gewoon basisonderwijs wordt toegekend, is gelijk aan het resultaat van de vermenigvuldiging van het aantal startende personeelsleden uitgedrukt in budgettaire voltijds equivalenten, in de school in de maand december van de schooljaren 20TT-3 – 20TT-2, 20TT-2 – 20TT- 1 en 20TT- 1 – 20TT, met de inductiecoëfficiënt voor het gewoon basisonderwijs.

De inductiecoëfficiënt voor het buitengewoon basisonderwijs wordt verkregen door het totale aantal eenheden inductie, met toepassing van paragraaf 2, vierde lid, te delen door het totale aantal startende personeelsleden uitgedrukt in budgettaire voltijds equivalenten, in het buitengewoon basisonderwijs in de maand december van de schooljaren 20TT-3 – 20TT-2, 20TT-2 – 20TT-1 en 20TT- 1 – 20TT. Het aantal eenheden inductie dat aan iedere school voor buitengewoon basisonderwijs wordt toegekend, is gelijk aan het resultaat van de vermenigvuldiging van het aantal startende personeelsleden uitgedrukt in budgettaire voltijds equivalenten in de school in de maand december van de schooljaren 20TT-3 – 20TT-2, 20TT-2 – 20TT-1 en 20TT- 1 – 20TT, met de inductiecoëfficiënt voor het buitengewoon basisonderwijs.

Het verkregen aantal eenheden inductie, conform het eerste en het tweede lid, wordt als volgt afgerond: als het eerste cijfer na de komma groter is dan vier, wordt er afgerond naar het hogere gehele getal. Als het eerste cijfer na de komma kleiner is dan of gelijk is aan vier, wordt er afgerond naar het lagere gehele getal.

§4. Voor de aanwending van de eenheden inductie wordt de volgende formule toegepast: X x aantal aanstellingsdagen / 7 = Y, waarbij

1° X = de opdracht op weekbasis van het personeelslid dat met eenheden inductie wordt aangesteld, uitgedrukt in 10.000sten, waarbij 10.000 de voltijdse weekopdracht uitdrukt;

2° aantal aanstellingsdagen = het aantal dagen waarop het personeelslid met eenheden inductie wordt aangesteld, met inbegrip van een wettelijke feestdag, een weekeinde, de herfst-, kerst-, krokus- of paasvakantie voor zover die periode in het aantal inductiedagen begrepen is;

3° Y = het aantal eenheden inductie, afgerond naar de hogere eenheid, als het resultaat van de deling na de komma 5 of meer bedraagt.

§5. Het deel van de betrekking dat met deze omkadering wordt opgericht, kan niet vacant worden verklaard. Er kan in geen geval een personeelslid in vast benoemd, geaffecteerd of gemuteerd worden en er kan ook niet in vervangen worden.".

Art. 63. In artikel 154, §2, eerste lid, van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 14 juli 1998, vervangen bij het decreet van 21 december 2012 en gewijzigd bij de decreten van 8 juli 2022, 19 april 2024 en 6 juni 2025, wordt de zinsnede "artikel 76 of artikel 87quinquies" vervangen door de zinsnede "artikel 76, artikel 87quinquies, of artikel X/4.1 van de Codificatie sommige bepalingen voor het onderwijs van 28 oktober 2016".

Art. 64. In artikel 177, §1, 1°, van hetzelfde decreet, gewijzigd bij het decreet van 19 april 2024, wordt de zinsnede "13/1, 14/0" vervangen door de zinsnede "13/0".

Art. 65. Bijlage 5 bij hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 26 april 2024, wordt vervangen door bijlage 1, die bij dit decreet is gevoegd.

Art. 66. Bijlage 6 bij hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 18 juli 2025, wordt vervangen door bijlage 2 die bij dit decreet is gevoegd.

Hoofdstuk 8. Wijzigingen van het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs

Art. 67. Aan artikel 14, §3, derde lid, van het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs, ingevoegd bij het decreet van 21 november 2025, wordt de volgende zin toegevoegd:

"De Vlaamse Regering bepaalt de beroepsprocedure voor een beslissing die de indiener betwist.".

Art. 68. In artikel 72octies, §1, van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 19 december 2014, vervangen bij het decreet van 16 december 2022 en gewijzigd bij het decreet van 19 december 2025, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid wordt punt 3° opgeheven;

2° het tweede lid wordt opgeheven.

Hoofdstuk 9. Wijzigingen van het decreet van 8 mei 2009 betreffende de kwaliteit van onderwijs

Art. 69. In artikel 2 van het decreet van 8 mei 2009 betreffende de kwaliteit van onderwijs, het laatst gewijzigd bij het decreet van 16 juni 2023, wordt punt 22° opgeheven.

Art. 70. In artikel 39, §7, van hetzelfde decreet, toegevoegd bij het decreet van 9 juli 2021, wordt punt 2° vervangen door wat volgt:

"2° een negatieve evaluatie: dit heeft als gevolg dat de school zich verplicht engageert tot remediëring met externe begeleiding en ondersteuning. De onderwijsinspectie evalueert in dat geval opnieuw het gelijkeonderwijskansenbeleid na een termijn van minstens 180 kalenderdagen. Als die evaluatie opnieuw negatief is, ontvangt de school vanaf het daaropvolgend schooljaar, slechts de helft van het werkingsbudget op basis van de leerlingenkenmerken en, naargelang het geval, de helft van het aantal SES-lestijden, aanvullende lestijden, extra uren-leraar of extra lesuren waarop ze normaliter recht heeft en dat tot en met het schooljaar waarin een evaluatie positief is. Evaluaties ten gevolge van een negatieve evaluatie kunnen plaatsvinden buiten de schooldoorlichting, vermeld in artikel 38, §1, eerste lid. In het geval de omkadering en het werkingsbudget zijn gehalveerd, wordt vanaf het daaropvolgend schooljaar de evaluatie jaarlijks herhaald totdat de evaluatie positief is. Hierbij kan de termijn tussen twee opeenvolgende evaluaties nooit minder dan 180 kalenderdagen bedragen.".

Art. 71. Aan artikel 149 van hetzelfde decreet, gewijzigd bij het decreet van 23 maart 2018, wordt een paragraaf 3 toegevoegd, die luidt als volgt:

"§3. De Vlaamse Regering kan een einde maken aan de tijdelijke aanstelling, vaste benoeming of het mandaat van een personeelslid dat de wettelijke pensioenleeftijd bereikt heeft. De Vlaamse Regering neemt hierbij een opzeggingstermijn in acht, gelijk aan 3 maanden per begonnen schijf van 10 jaar dienstanciënniteit die het personeelslid heeft verworven. De opzegging wordt gemotiveerd.".

Art. 72. In artikel 150 van hetzelfde decreet, gewijzigd bij de decreten van 21 december 2012 en 23 maart 2018, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid wordt punt 2° opgeheven;

2° het tweede lid wordt opgeheven.

Art. 73. In artikel 151 van hetzelfde decreet, gewijzigd bij het decreet van 21 december 2012, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid wordt punt 2° opgeheven;

2° het tweede lid wordt opgeheven.

Art. 74. Aan deel III, hoofdstuk XI, van hetzelfde decreet, gewijzigd bij de decreten van 21 december 2012 en 23 maart 2018, wordt een artikel 152/1 toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. 152/1. De Vlaamse Regering mag, met toepassing van artikel 149, alleen eenzijdig een einde maken aan de tijdelijke aanstelling of vaste benoeming van een personeelslid om redenen die vreemd zijn aan de uitoefening door het personeelslid van een van de volgende rechten:

1° het recht op omstandigheidsverlof naar aanleiding van de bevalling, vermeld in artikel 4/1 van het besluit van de Vlaamse Regering van 3 juli 2009 betreffende het omstandigheidsverlof, het verlof wegens overmacht, het onbezoldigd ouderschapsverlof en het geboorteverlof in geval van overlijden of hospitalisatie van de moeder voor bepaalde personeelsleden van het onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding en tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 26 april 1990 betreffende het verlof voor verminderde prestaties, gewettigd door sociale of familiale redenen en de afwezigheid voor verminderde prestaties wegens persoonlijke aangelegenheid ten gunste van de personeelsleden van het onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding;

2° het recht op loopbaanonderbreking voor ouderschapsverlof, vermeld in artikel 24 van het besluit van de Vlaamse Regering van 9 september 2011 betreffende de loopbaanonderbreking van de personeelsleden van het onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding;

3° het recht op afwezigheid voor verminderde prestaties voor zorgdoeleinden, vermeld in artikel 10 van het besluit van de Vlaamse regering van 26 april 1990 betreffende het verlof en de afwezigheid voor verminderde prestaties;

4° het recht om een flexibele werkregeling aan te vragen, vermeld in artikel 60/2;

5° het recht om een nevenactiviteit uit te oefenen, binnen de grenzen van de cumulatieregeling en de regeling rond onverenigbaarheden van de inspectie, vermeld in artikel 59, of geregeld in een reglement of in het arbeidsreglement van de inspectie;

6° het recht op een ambtswijziging, als dat opgenomen is in een reglement of in het arbeidsreglement van de inspectie.

Het verbod om eenzijdig een einde maken aan de tijdelijke aanstelling of vaste benoeming van een personeelslid om de redenen, vermeld in het eerste lid, gaat in op de dag van de aanvraag van een van de rechten, vermeld in het eerste lid, met uitzondering van het recht op loopbaanonderbreking voor

ouderschapsverlof dat ingaat op de dag van de geboorte van het kind. Het verbod eindigt dertig dagen na de uiterste datum van de uitoefening van het recht.

De Vlaamse Regering deelt het personeelslid schriftelijk mee wat de redenen voor het ontslag zijn. Als de ingeroepen redenen niet vreemd zijn aan de uitoefening van de rechten, vermeld in het eerste lid, of als er geen reden opgegeven is, krijgt het personeelslid aanvullend op de opzeggingstermijn of -vergoeding een forfaitaire vergoeding die gelijk is aan het brutoloon voor zes maanden. Die forfaitaire vergoeding mag bij het ontslag van een personeelslid dat gebruik maakt van het recht op omstandigheidsverlof naar aanleiding van de geboorte, het recht op loopbaanonderbreking voor ouderschapsverlof en het recht om een nevenactiviteit uit te oefenen niet samen genoten worden met andere vergoedingen die in het kader van een bijzondere beschermingsprocedure tegen ontslag zijn bepaald.

Elke handeling van de Vlaamse Regering na afloop van de periode, vermeld in het tweede lid, die als doel heeft om de aanstelling te beëindigen waarvoor tijdens de periode, vermeld in het tweede lid, voorbereidingen zijn getroffen, wordt gelijkgesteld met een ontslag om redenen die niet vreemd zijn aan de uitoefening door het personeelslid van de rechten, vermeld in het eerste lid. De ontslagbeslissing geldt als voorbereiding als ze genomen is tijdens de periode, vermeld in het tweede lid.”.

Hoofdstuk 10. Wijzigingen van de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010

Art. 75. In artikel 3, 1°/1, van de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010, ingevoegd bij het decreet van 25 november 2011, wordt de zinsnede “artikel 2 van het koninklijk besluit van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer” vervangen door de zinsnede “artikel 2, I, 1, van het koninklijk besluit van 3 juni 2024 betreffende de Code van de openbare weg”.

Art. 76. In artikel 10 van dezelfde codex wordt in punt 3° een tweede en een derde lid toegevoegd, die luiden als volgt:

“In het kader van de toepassing van het eerste lid, 3°, zijn sponsoring en bedoelde mededelingen die betrekking hebben op betalende bijlessen, zijn niet verenigbaar met de pedagogische en onderwijskundige taken en doelstellingen van de school.

In dit artikel wordt verstaan onder bijlessen: lessen die niet door de school georganiseerd worden en die de realisatie van onderwijsinhouden van het structuuronderdeel van de leerling beogen.”.

Art. 77. Aan deel III, titel 1, hoofdstuk 3, afdeling 2, van dezelfde codex, het laatst gewijzigd bij het decreet van 18 juli 2025, wordt een onderafdeling 7 toegevoegd, die luidt als volgt:

“Onderafdeling 7. Eenheden inductie”.

Art. 78. In dezelfde codex wordt aan onderafdeling 7, toegevoegd bij artikel 77, een artikel 34/2 toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. 34/2. Voor de toepassing van deze onderafdeling worden personeelsleden beschouwd als startende personeelsleden als ze aan de volgende voorwaarden voldoen:

1° ze zijn aangesteld in een wervingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel;
2° ze hadden tijdens het voorgaande schooljaar geen aanstelling in dat ambt.".

Art. 79. In dezelfde codex wordt aan dezelfde onderafdeling een artikel 34/3 toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. 34/3. §1. Vanaf het schooljaar 20TT – 20TT+1, startende in 2026 - 2027, worden jaarlijks eenheden inductie toegekend aan iedere scholengemeenschap en aan iedere school die geen deel uitmaakt van een scholengemeenschap, voor de personeelsleden en de doelstelling, vermeld in artikel 20bis, §3, van het decreet rechtspositie gemeenschapsonderwijs van 27 maart 1991 en artikel 20bis, §3, van het decreet rechtspositie gesubsidieerd onderwijs van 27 maart 1991. Het aantal eenheden inductie van een scholengemeenschap is de som van de eenheden inductie die, in overeenstemming met paragraaf 3, eerste en tweede lid, aan iedere school van de scholengemeenschap worden toegekend.

§2. Voor de maatregel, vermeld in paragraaf 1 en in artikel 153tricies, §1, van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997, wordt voor het basis- en secundair onderwijs samen jaarlijks in een bedrag van 48,7 miljoen euro voorzien.

Het bedrag, vermeld in het eerste lid, wordt over het gewoon basisonderwijs, het buitengewoon basisonderwijs, het voltijds gewoon secundair onderwijs en het buitengewoon secundair onderwijs verdeeld op basis van het aandeel van elk van die niveaus in het totale aantal startende personeelsleden uitgedrukt in budgettaire voltijds equivalenten in de maand december van de schooljaren 20TT-3 – 20TT-2, 20TT-2 – 20TT-1 en 20TT- 1 – 20TT.

Het totale aantal eenheden inductie voor het gewoon voltijds secundair onderwijs is gelijk aan het resultaat van de vermenigvuldiging van het bedrag dat met toepassing van het tweede lid voor het voltijds gewoon secundair onderwijs is verkregen, met 6,62.

Het totale aantal eenheden inductie voor het buitengewoon secundair onderwijs is gelijk aan het resultaat van de vermenigvuldiging van het bedrag dat met toepassing van het tweede lid voor het buitengewoon secundair onderwijs is verkregen, met 7,18.

§3. De inductiecoëfficiënt voor het gewoon voltijds secundair onderwijs wordt verkregen door het totale aantal eenheden inductie, met toepassing van paragraaf 2, derde lid, te delen door het aantal startende personeelsleden uitgedrukt in budgettaire voltijds equivalenten in het gewoon voltijds secundair onderwijs in de maand december van de schooljaren 20TT-3 – 20TT-2, 20TT-2 –

20TT-1 en 20TT- 1 – 20TT. Het aantal eenheden inductie dat aan iedere school voor gewoon voltijds secundair onderwijs wordt toegekend, is gelijk aan het resultaat van de vermenigvuldiging van het aantal startende personeelsleden, uitgedrukt in budgettaire voltijds equivalenten, in de school in de maand december van de schooljaren 20TT-3 – 20TT-2, 20TT-2 – 20TT-1 en 20TT- 1 – 20TT, met de inductiecoëfficiënt voor het gewoon voltijds secundair onderwijs.

De inductiecoëfficiënt voor het buitengewoon secundair onderwijs wordt verkregen door het totale aantal eenheden inductie, met toepassing van paragraaf 2, vierde lid, te delen door het totale aantal startende personeelsleden uitgedrukt in budgettaire voltijds equivalenten in het buitengewoon secundair onderwijs in de maand december van de schooljaren 20TT-3 – 20TT-2, 20TT-2 – 20TT-1 en 20TT- 1 – 20TT. Het aantal eenheden inductie dat aan iedere school voor buitengewoon secundair onderwijs wordt toegekend, is gelijk aan het resultaat van de vermenigvuldiging van het aantal startende personeelsleden uitgedrukt in budgettaire voltijds equivalenten, in de school in de maand december van de schooljaren 20TT-3 – 20TT-2, 20TT-2 – 20TT-1 en 20TT- 1 – 20TT, met de inductiecoëfficiënt voor het buitengewoon secundair onderwijs.

Het verkregen aantal eenheden inductie, conform het eerste en het tweede lid, wordt als volgt afgerond: als het eerste cijfer na de komma groter is dan vier, wordt er afgerond naar het hogere gehele getal. Als het eerste cijfer na de komma kleiner is dan of gelijk is aan vier, wordt er afgerond naar het lagere gehele getal.

§4. Voor de aanwending van de eenheden inductie wordt de volgende formule toegepast: X x aantal aanstellingsdagen / 7 = Y, waarbij

1° X = de opdracht op weekbasis van het personeelslid dat met eenheden inductie wordt aangesteld, uitgedrukt in 10.000sten waarbij 10.000 de voltijdse weekopdracht uitdrukt;

2° aantal aanstellingsdagen = het aantal dagen waarop het personeelslid met eenheden inductie wordt aangesteld, met inbegrip van een wettelijke feestdag, een weekeinde, de herfst-, kerst-, krokus- of paasvakantie als die periode in het aantal inductiedagen begrepen is;

3° Y = het aantal eenheden inductie, afgerond naar de hogere eenheid, als het resultaat van de deling na de komma 5 of meer bedraagt.

§5. Het deel van de betrekking dat met die omkadering wordt opgericht, kan niet vacant worden verklaard. Er kan er in geen geval een personeelslid in vast benoemd, geaffecteerd of gemuteerd worden en er kan ook niet in vervangen worden.”.

Art. 80. Artikel 48 van dezelfde codex wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 48. De Vlaamse Regering kan, afhankelijk van de beschikbare begrotingskredieten, voorzien in bijkomende financiering voor scholen met technisch-, beroeps- of kunstsecundair onderwijs om de kost voor leerlingen in voormelde opleidingen te verminderen. De Vlaamse Regering bepaalt de lijst van opleidingen die voor deze bijkomende financiering in aanmerking komen en houdt ten minste rekening met de kostprijs, de doorstroomkansen naar de arbeidsmarkt of naar het hoger onderwijs en hun maatschappelijke relevantie.”.

Art. 81. Aan artikel 57 van dezelfde codex, gewijzigd bij de decreten van 17 juni 2011, 25 april 2014 en 15 maart 2019, worden een punt 12° en een punt 13° toegevoegd, die luiden als volgt:

"12° maakt afspraken over de verdeling over haar scholen van de eenheden inductie, vermeld in artikel 34/3, en over de organisatie van de inductie. Over de criteria wordt onderhandeld in het bevoegde lokaal onderhandelingscomité van de scholengemeenschap;

13° kan afspraken maken over de overdracht naar een andere scholengemeenschap van eenheden inductie als vermeld in artikel 34/3.".

Art. 82. In artikel 110/31, §3, tweede lid van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 19 juli 2013 en gewijzigd bij het decreet van 18 juli 2025, wordt de zin "De toestemming van de onderwijsinspectie kan door de ouders worden aangevraagd vanaf twee maanden voor het einde van de termijn van zes maanden." opgeheven.

Art. 83. In artikel 113 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 18 juli 2025, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 1, derde lid, 4°, wordt tussen het woord "onderwijs" en de zinsnede ", omwille" de zinsnede "en van het buitengewoon secundair onderwijs opleidingsvorm 4" ingevoegd;

2° in paragraaf 2, eerste lid, wordt het woord "facultatieve" opgeheven.

Art. 84. In deel III, titel 2, van dezelfde codex, het laatst gewijzigd bij het decreet van 18 juli 2025, wordt een hoofdstuk 3/2 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"Hoofdstuk 3/2 – Peilingsonderzoek".

Art. 85. In dezelfde codex wordt in hoofdstuk 3/2, ingevoegd bij artikel 84, een artikel 115/12 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. 115/12. Scholen die op basis van een representatieve steekproef worden geselecteerd om deel te nemen aan internationaal vergelijkend onderwijsonderzoek waarbij prestaties worden gemeten en waaraan de Vlaamse Gemeenschap deelneemt, nemen deel aan dat onderwijsonderzoek.".

Art. 86. In artikel 116, 1°, van dezelfde codex, gewijzigd bij de decreten van 5 april 2019, 20 december 2019 en 7 juli 2023, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° punt b) wordt opgeheven;

2° in punt c) worden de woorden "alternerende beroepsopleiding in" vervangen door de zinsnede "integratiefase van opleidingsvorm 3 van".

Art. 87. Artikel 118 van dezelfde codex, gewijzigd bij de decreten van 21 maart 2014 en 8 juli 2022, wordt vervangen door wat volgt:

"Art. 118. §1. Leerlingen die voldoen aan de toelatingsvoorwaarden, vermeld in artikel 294, §2, voor wie het vanwege een handicap permanent onmogelijk is onderwijs te volgen op school, hebben na een gunstige beslissing van het centrum voor leerlingenbegeleiding, recht op permanent onderwijs aan huis.

Ouders kunnen een aanvraag voor permanent onderwijs aan huis indienen bij het begeleidende centrum voor leerlingenbegeleiding van de secundaire school van hun kind. Indien het kind nog niet ingeschreven is in een secundaire school, dan kan de ouder de vraag richten aan het centrum voor leerlingenbegeleiding van een onderwijsnet naar keuze, dichtst gelegen bij de woonplaats van de leerling.

Voor leerlingen die nog niet over een IAC-verslag of OV4-verslag beschikken, wordt er een handelingsgericht diagnostisch traject opgestart. Voor leerlingen die al over een IAC-verslag of OV4-verslag beschikken, sluit die aanvraag aan bij verdere stappen in hun handelingsgericht diagnostisch traject.

§2. De basis voor de beslissing door het centrum voor leerlingenbegeleiding over de overweging of permanent onderwijs aan huis voor de leerling het meest passende aanbod is, ligt in het handelingsgericht diagnostisch traject van de leerling. Die beslissing wordt toegevoegd aan het IAC-verslag of OV4-verslag van de leerling. Het centrum voor leerlingenbegeleiding kent het recht op permanent onderwijs aan huis toe op basis van de volgende criteria:
1° de mate waarin de leerling slechts een beperkt onderwijsaanbod aankan;
2° de mate waarin in een school verzekerd kan worden dat de leerling het veilig onderwijs kan volgen;
3° de mate waarin de verplaatsing naar de school mogelijk is;
4° de contextfactoren waardoor permanent onderwijs aan huis de enige mogelijkheid is om het leerrecht vorm te geven.

De Vlaamse Regering kan de criteria, vermeld in het eerste lid, verder uitwerken.

§3. Het centrum voor leerlingenbegeleiding, vermeld in paragraaf 1, eerste lid, bepaalt hoe lang de leerling recht heeft op permanent onderwijs aan huis. Het centrum voor leerlingenbegeleiding kent dat recht toe voor een periode van maximaal drie schooljaren. Het recht kan verlengd worden met periodes van maximaal drie schooljaren na een nieuwe aanvraag door de ouders. Het centrum voor leerlingenbegeleiding kent de verlenging toe, tenzij er bij de leerling een evolutie vastgesteld wordt die een heroverweging ten gronde noodzakelijk maakt. Het recht loopt in ieder geval af op het einde van het buitengewoon secundair onderwijs.

§4. De beslissing over de aanvraag voor permanent onderwijs aan huis door het centrum voor leerlingenbegeleiding wordt genomen binnen zestig kalenderdagen na de aanvraag.

§5. Als ouders en het centrum voor leerlingenbegeleiding geen akkoord bereiken over de behoefte aan permanent onderwijs aan huis als meest passende aanbod, kan een beroep gedaan worden op de klachtenprocedure die van toepassing is bij onenigheid over de noodzaak of inhoud van een IAC-verslag of OV4-verslag,

conform artikel 16, §3, van het decreet van 27 april 2018 betreffende de leerlingenbegeleiding in het basisonderwijs, het secundair onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding en artikel 294, §8, van deze codex.

§6. In afwijking van artikel 110/1 tot en met 110/27 en de bepalingen van deel V, titel 2, hoofdstuk 2, afdeling 2, hebben de leerlingen, vermeld in paragraaf 1, eerste lid, onverkort recht op inschrijving in de vestigingsplaats voor buitengewoon secundair onderwijs op de kortst mogelijke afstand over de berijdbare weg van ofwel het officieel onderwijs ofwel het gesubsidieerd vrij onderwijs, naar keuze van de ouders, bij de verblijfplaats van de leerling dat het type en de opleidingsvorm vermeld in het IAC-verslag of het OV4-verslag aanbiedt.

De leerling met een IAC-verslag of OV4-verslag van type 4, 6 of 7 zonder vestigingsplaats van keuze met dat aanbod op een redelijke afstand van de verblijfplaats van de leerling kan het onverkort recht op inschrijving laten gelden in de dichtstbijzijnde school voor buitengewoon secundair onderwijs op de kortst mogelijke afstand over de berijdbare weg van ofwel het officieel onderwijs ofwel het gesubsidieerd vrij onderwijs, naar keuze van de ouders bij de verblijfplaats van de leerling.

In afwijking van artikel 110/1 tot en met 110/27 en de bepalingen van deel V, titel 2, hoofdstuk 2, afdeling 2, kan een schoolbestuur de inschrijving van een leerling met recht op permanent onderwijs aan huis weigeren in een andere vestigingsplaats dan vermeld in het eerste en tweede lid.

§7. In afwijking van paragraaf 1 en 2 kunnen de leerlingen die voldoen aan de voorwaarden, vermeld in artikel 294, §2, en aan wie permanent onderwijs aan huis in het buitengewoon secundair onderwijs toegekend werd voor 1 september 2026, gedurende maximaal drie schooljaren na 2025-2026 en uiterlijk tot het einde van het onderwijsniveau verder gebruik maken van het permanent onderwijs aan huis in de school van het buitengewoon secundair onderwijs**,** binnen de door de onderwijsinspectie toegekende periode. Als de toegekende periode afloopt op het einde van het schooljaar 2026-2027 kan de periode door het centrum voor leerlingebegeleiding verlengd worden zonder een overweging ten gronde, met maximaal 1 schooljaar binnen hetzelfde onderwijsniveau.

§8. De toepassing door de CLB's van de bepalingen opgenomen in dit artikel worden vanaf het schooljaar 2026-2027 gemonitord en in het schooljaar 2027-2028 geëvalueerd.".

Art. 88. In artikel 122/6, eerste lid, van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 24 maart 2023 en gewijzigd bij het decreet van 7 juli 2023, wordt de zinsnede "2027-2028" vervangen door de zinsnede "2026-2027".

Art. 89. In artikel 146, §3, tweede lid, van dezelfde codex, vervangen bij het decreet van 26 januari 2018, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het tweede lid worden de woorden "de gelijkwaardigheid wordt beoordeeld" vervangen door de woorden "de gelijkwaardigheid wordt in haar geheel beoordeeld";

2° in het tweede lid wordt punt 2° vervangen door wat volgt:

"2° de vereiste inhoud: het onderwijsaanbod voor het secundair onderwijs omvat de inhouden voor de sleutelcompetenties als vermeld in artikel 139, §2, en artikel 262, §2, en de inhouden voor de wetenschapsdomeinen, zoals bepaald in artikel 145, derde lid, naargelang van het geval;";

3° aan het tweede lid wordt een punt 4° toegevoegd, dat luidt als volgt:

"4° de ordening van de eindtermen, de uitbreidingsdoelen Nederlands, de ontwikkelingsdoelen en de specifieke eindtermen, naargelang van het geval, vermeld in artikel 139, §3, eerste lid, artikel 140, tweede lid, artikel 141 en artikel 145, tweede, vierde en vijfde lid.".

Art. 90. Aan artikel 147/3, §1, vierde lid, van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 21 november 2025, wordt de volgende zin toegevoegd:

"De Vlaamse Regering bepaalt de beroepsprocedure voor een beslissing die de indiener betwist.".

Art. 91. In artikel 168/3, §2, derde lid, van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 14 juli 2023 en vervangen bij het decreet van 26 april 2024, wordt punt 2° vervangen door wat volgt:

"2° vanaf het schooljaar 2026-2027 en tot en met het einde van het schooljaar 2027-2028 in een uitdoofscenario door minstens één school per provincie georganiseerd.".

Art. 92. In artikel 169, §2, van dezelfde codex, gewijzigd bij de decreten van 3 juli 2020, 26 april 2024 en 6 juni 2025, worden de woorden "die over één of drie semesters worden georganiseerd" opgeheven.

Art. 93. In artikel 252/1 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 19 juli 2013 en het laatst gewijzigd bij het decreet van 14 juli 2023, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° het eerste lid wordt vervangen door wat volgt:

"Onverminderd de door de Vlaamse Regering bepaalde toelatingsvoorwaarden, vermeld in artikel 252, beslist de klassenraad of een leerling die uiterlijk op 31 december na de aanvang van het schooljaar de leeftijd van 19 jaar heeft bereikt, kan worden toegelaten tot een structuuronderdeel van de eerste of tweede graad.";

2° tussen het eerste en het tweede lid wordt een lid ingevoegd dat luidt als volgt:

"Onverminderd de door de Vlaamse Regering bepaalde toelatingsvoorwaarden, vermeld in artikel 252, is de derde graad van het voltijds gewoon secundair onderwijs toegankelijk voor leerlingen die de leeftijd van 25 jaar nog niet hebben bereikt. Het kan worden gevolgd uiterlijk tot het einde van het schooljaar waarin de leerlingen de leeftijd van 25 jaar bereiken."

Art. 94. Aan artikel 253/18, §2, van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 17 mei 2019 en gewijzigd bij het decreet van 4 februari 2022, wordt een derde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Een schoolbestuur kan ervoor opteren om de volgorde van de weigeringen niet te respecteren voor een leerling die via een aanmeldingsprocedure geweigerd is en al ingeschreven is in een school van hogere keuze.".

Art. 95. In artikel 253/20, eerste lid, 5°, van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 18 juli 2025, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° de zin "De afstand tussen de school of de vestigingsplaats en het domicilieadres of hoofdverblijfplaats wordt berekend door de afstand te meten langs de rijbaan, vermeld in artikel 2.1 van het koninklijk besluit van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer en van het gebruik van de openbare weg, zonder rekening te houden met wegomleggingen, verkeersvrije straten, eenrichtingsverkeer en autosnelwegen." wordt vervangen door de zin "De afstand tussen de school of de vestigingsplaats en het domicilieadres of de hoofdverblijfplaats wordt berekend door de kortste afstand te meten langs de openbare weg, vermeld in het koninklijk besluit van 3 juni 2024 betreffende de Code van de openbare weg.";

2° de volgende zin wordt toegevoegd:

"Het schoolbestuur communiceert de precieze berekeningswijze en de gebruikte applicatie aan de betrokken personen.".

Art. 96. In artikel 253/24, §1, 4°, van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 18 juli 2025, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° de zin "De afstand tussen de school of de vestigingsplaats en het domicilieadres of hoofdverblijfplaats wordt berekend door de afstand te meten langs de rijbaan, vermeld in artikel 2.1 van het koninklijk besluit van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer en van het gebruik van de openbare weg, zonder rekening te houden met wegomleggingen, verkeersvrije straten, eenrichtingsverkeer en autosnelwegen." wordt vervangen door de zin "De afstand tussen de school of de vestigingsplaats en het domicilieadres of de hoofdverblijfplaats wordt berekend door de kortste afstand te meten langs de openbare weg, vermeld in het koninklijk besluit van 3 juni 2024 betreffende de Code van de openbare weg.";

2° de volgende zin wordt toegevoegd:

"Het schoolbestuur communiceert de precieze berekeningswijze en de gebruikte applicatie aan de betrokken personen.".

Art. 97. Aan artikel 253/49, §2, van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 17 mei 2019 en gewijzigd bij het decreet van 18 februari 2022, wordt een derde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Een schoolbestuur kan ervoor opteren om de volgorde van de weigeringen niet te respecteren voor een leerling die via een aanmeldingsprocedure geweigerd is en al ingeschreven is in een school van hogere keuze.".

Art. 98. In artikel 253/51, §1, 5°, van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 18 juli 2025, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° de zin "De afstand tussen de school of de vestigingsplaats en het domicilieadres of hoofdverblijfplaats wordt berekend door de afstand te meten langs de rijbaan, vermeld in artikel 2.1 van het koninklijk besluit van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer en van het gebruik van de openbare weg, zonder rekening te houden met wegomleggingen, verkeersvrije straten, eenrichtingsverkeer en autosnelwegen." wordt vervangen door de zin "De afstand tussen de school of de vestigingsplaats en het domicilieadres of de hoofdverblijfplaats wordt berekend door de kortste afstand te meten langs de openbare weg, vermeld in het koninklijk besluit van 3 juni 2024 betreffende de Code van de openbare weg.";

2° de volgende zin wordt toegevoegd:

"Het schoolbestuur communiceert de precieze berekeningswijze en de gebruikte applicatie aan de betrokken personen.".

Art. 99. In artikel 253/55, §1, 4°, van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 18 juli 2025, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° de zin "De afstand tussen de school of de vestigingsplaats en het domicilieadres of hoofdverblijfplaats wordt berekend door de afstand te meten langs de rijbaan, vermeld in artikel 2.1 van het koninklijk besluit van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer en van het gebruik van de openbare weg, zonder rekening te houden met wegomleggingen, verkeersvrije straten, eenrichtingsverkeer en autosnelwegen." wordt vervangen door de zin "De afstand tussen de school of de vestigingsplaats en het domicilieadres of de hoofdverblijfplaats wordt berekend door de kortste afstand te meten langs de openbare weg, vermeld in het koninklijk besluit van 3 juni 2024 betreffende de Code van de openbare weg.";

2° de volgende zin wordt toegevoegd:

"Het schoolbestuur communiceert de precieze berekeningswijze en de gebruikte applicatie aan de betrokken personen.".

Art. 100. In artikel 253/62 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 14 juli 2023 en gewijzigd bij het decreet van 26 april 2024, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 1, eerste lid, 2°, wordt punt c) vervangen door wat volgt:

"c) een diploma van het secundair onderwijs, uitgereikt door een school voor secundair onderwijs of de examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap tot en met het schooljaar 2024-2025;";

2° in paragraaf 1, eerste lid, 2°, wordt een punt d)/1 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"d)/1 een diploma van secundair onderwijs uitgereikt door een centrum voor volwassenenonderwijs tot en met het schooljaar 2026-2027;";

3° in paragraaf 1, derde lid, worden tussen de woorden "De proef wordt" en de woorden "beoordeeld door de klassenraad" de woorden "georganiseerd en" ingevoegd;

4° in paragraaf 1 wordt het vierde lid vervangen door wat volgt:

"In afwijking van het derde lid, kan het samenwerkingsverband, vermeld in artikel 168/3, §3, de bevoegdheid om de toelatingsproef te organiseren en te beoordelen van de klassenraad overdragen aan een validerende instantie als vermeld in artikel II.232 van de Codex Hoger Onderwijs van 11 oktober 2013.";

5° aan paragraaf 1 worden een vijfde en een zesde lid toegevoegd, die luiden als volgt:

"Voor de registratie van de kandidaten voor de toetsing van de afwijkende toelatingsvoorwaarden voor de opleiding Basisverpleegkunde, leggen de scholen, de hogescholen en de associaties een register aan. Voor de gegevensdeling tussen die instellingen en de eventuele koppeling met de administratieve toepassingen om leerlingengegevens tussen scholen en het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming uit te wisselen, wordt het identificatienummer van het Rijksregister gebruikt.

Iedere school, hogeschool en associatie respecteert hierbij de voorwaarden, vermeld in Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van richtlijn 95/46/EG, en stelt daarvoor een interne of externe functionaris met betrekking tot de gegevensbescherming aan. De scholen, de hogescholen en de associaties worden voor die verwerking aangewezen als gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijken en verwerken de gegevens over de studieloopbaan en de gegevens voor de toetsing van de afwijkende toelatingsvoorwaarden, vermeld in het tweede lid. Het register wordt maximaal tien jaar bewaard.";

6° er wordt een paragraaf 1/2 toegevoegd, die luidt als volgt:

"§1/2. Het schoolreglement van de school in kwestie bevat het vrijstellingenbeleid.".

Art. 101. In dezelfde codex, het laatst gewijzigd bij het decreet van 18 juli 2025, wordt een artikel 256/2/1 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. 256/2/1. Binnen de beschikbare specifieke kredieten richt de examencommissie zich in haar doelgroep ook tot gedetineerden in penitentiaire instellingen met het oog op de organisatie van examens die leiden tot de bewijzen, vermeld in artikel 256/2, eerste lid, 1° tot en met 6°.

De leidend ambtenaar van de instantie waaraan de organisatie van de examencommissie is opgedragen, sluit daarvoor een protocol met de Vlaamse overheidsdienst Justitie. Dat protocol kan afwijkingen bevatten van de voorwaarden, vermeld in artikel 256/4.".

Art. 102. Aan artikel 256/3, §2 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 29 juni 2012 en gewijzigd bij het decreet van 21 november 2025, wordt een tweede lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"De Vlaamse Regering kan onderwijsdoelen uit onderwijskwalificaties of uit referentiekaders als vermeld in het eerste lid, aanduiden die binnen de context van de examencommissie niet evalueerbaar of niet haalbaar zijn en bijgevolg buiten beschouwing worden gelaten bij de ontwikkeling van examenprogramma's."

Art. 103. In artikel 256/4, §3 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 29 juni 2012, wordt tussen de woorden "Onwettige afwezigheid" en de woorden "op examens" de zinsnede ", zoals bepaald in het examenreglement," ingevoegd.

Art. 104. In artikel 306 van dezelfde codex worden de woorden "het buitengewoon secundair beroepsonderwijs dat georganiseerd is volgens een modulair stelsel of in de vorm van een alternerende beroepsopleiding" vervangen door de zinsnede "de integratiefase van opleidingsvorm 3 van het buitengewoon secundair onderwijs".

Art. 105. In artikel 308/1 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 1 juli 2011 en vervangen bij het decreet van 8 juli 2022, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° de woorden "studiegebied of" worden telkens opgeheven;

2° in paragraaf 2, 2°, worden de woorden "die zich over de tweede en derde graad van het technisch en beroepssecundair onderwijs uitstrekken" opgeheven.

Art. 106. In artikel 314 van dezelfde codex worden de woorden "het buitengewoon secundair beroepsonderwijs dat georganiseerd is volgens een modulair stelsel of in de vorm van een alternerende beroepsopleiding" vervangen door de zinsnede "de integratiefase van opleidingsvorm 3 van het buitengewoon secundair onderwijs".

Art. 107. In artikel 332/1, eerste lid, van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 21 december 2012 en gewijzigd bij de decreten van 8 juli 2022, 19 april 2024 en 6 juni 2025, wordt de zinsnede "artikel 329" vervangen door de zinsnede "artikel 329 of artikel X/4.1 van de Codificatie sommige bepalingen voor het onderwijs van 28 oktober 2016".

Art. 108. In artikel 333 van dezelfde codex, vervangen bij het decreet van 21 maart 2014 en gewijzigd bij het decreet van 20 april 2018, wordt het woord "facultatieve" opgeheven.

Art. 109. In artikel 335/1 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 20 april 2018 en gewijzigd bij de decreten van 8 juli 2022 en 18 juli 2025, wordt het woord "facultatieve" opgeheven.

Art. 110. In artikel 336, §1, van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 21 maart 2014 en gewijzigd bij het decreet van 8 juli 2022, wordt het woord "facultatieve" telkens opgeheven.

Art. 111. In artikel 357/2 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 30 maart 2018, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in punt 9° wordt het woord "standaardtraject" vervangen door het woord "curriculumdossier";

2° punt 14° wordt opgeheven.

Art. 112. In artikel 357/6, eerste lid, van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 30 maart 2018, vervangen bij het decreet van 10 juni 2022 en gewijzigd bij de decreten van 7 juli 2023 en 18 juli 2025, wordt het woord "standaardtraject" vervangen door het woord "curriculumdossier".

Art. 113. In artikel 357/7 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 30 maart 2018 en gewijzigd bij de decreten van 19 juni 2020, 9 juli 2021 en 17 mei 2024, worden paragraaf 1 en paragraaf 2 opgeheven.

Art. 114. In artikel 357/9 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 30 maart 2018, wordt paragraaf 1 opgeheven.

Art. 115. In dezelfde codex, het laatst gewijzigd bij het decreet van 18 juli 2025, worden de volgende artikelen opgeheven:

1° artikel 357/10, ingevoegd bij het decreet van 30 maart 2018;
2° artikel 357/11, ingevoegd bij het decreet van 30 maart 2018 en gewijzigd bij de decreten van 15 juni 2018 en 10 juni 2022;
3° artikel 357/12, ingevoegd bij het decreet van 30 maart 2018;
4° artikel 357/13, ingevoegd bij het decreet van 30 maart 2018;
5° artikel 357/14 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 30 maart 2018;
6° artikel 357/18 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 30 maart 2018;
7° artikel 357/19/1 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 8 juli 2022.

Art. 116. In artikel 357/43 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 30 maart 2018 en gewijzigd bij het decreet van 10 juni 2022, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in punt 1° wordt de zinsnede "standaardtraject als vermeld in artikel 357/7" vervangen door de woorden "duaal structuuronderdeel";

2° in punt 2°, eerste lid wordt de zinsnede "standaardtrajecten als vermeld in artikel 357/7" vervangen door de woorden "duale structuuronderdelen".

Art. 117. In artikel 357/46, §2, van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 30 maart 2018, wordt het woord "standaardtraject" vervangen door het woord "curriculumdossier".

Art. 118. In artikel 357/62 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 30 november 2018 en gewijzigd bij de decreten van 19 juni 2020 en 10 juni 2022, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid worden na de woorden "elk duaal structuuronderdeel" de woorden "van opleidingsvorm 3" ingevoegd;

2° in het tweede lid wordt punt 3° opgeheven;

3° in het tweede lid, 4° wordt de zinsnede: "voor opleidingsvorm 3:" opgeheven;

4° in het tweede lid wordt punt 6° wordt vervangen door wat volgt:

"6° de toepasbare ontwikkelingsdoelen voor het overeenstemmend niet-duaal leren voor opleidingsvorm 3, of op de toepasbare eindtermen voor het overeenstemmende niet-duaal leren, als in opleidingsvorm 3 voldaan is aan de voorwaarden, vermeld in artikel 262, §4;".

Art. 119. In artikel 357/65 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 30 november 2018 en gewijzigd bij het decreet van 8 juni 2022, worden paragraaf 1 en paragraaf 2 opgeheven.

Hoofdstuk 11. Wijzigingen van de Codex Hoger Onderwijs van 11 oktober 2013

Art. 120. In artikel I.3 van de Codex Hoger Onderwijs van 11 oktober 2013, het laatst gewijzigd bij het decreet van 2 mei 2025, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° punt 16° wordt vervangen door wat volgt:

"16° bijna-beursstudent: een student die onderdaan is van een staat behorende tot de Europese Economische ruimte of voldoet aan de voorwaarden, vermeld in artikel 9 van het decreet van 8 juni 2007 betreffende de studiefinanciering van de Vlaamse Gemeenschap, die geen studietoelage van de Vlaamse Gemeenschap ontvangt, maar van wie het referentie-inkomen ten hoogste 3900 euro boven de financiële maximumgrens ligt die is bepaald in de regelgeving over de studietoelagen. Het basisbedrag van 3900 euro is het bedrag voor het academiejaar 2024-2025 en wordt geïndexeerd overeenkomstig artikel II.218, §1, tweede lid;";

2° er wordt een punt 51°/1 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"51°/1 preventieadviseur psychosociale aspecten: de preventieadviseur psychosociale aspecten, vermeld in artikel 32sexies, §1, van de wet van 4 augustus 1996;";

3° er wordt een punt 70°/2 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"70°/2 vertrouwenspersoon personeel: de vertrouwenspersoon, vermeld in artikel 32sexies, §2 en §2/2, van de wet van 4 augustus 1996;";

4° er wordt een punt 79° toegevoegd, dat luidt als volgt:

"79° wet van 4 augustus 1996: de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk;".

Art. 121. Aan artikel II.2 van dezelfde codex, gewijzigd bij het decreet van 1 maart 2019, wordt een derde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Onverminderd de bepalingen die van toepassing zijn op de Hogere Instituten voor Schone Kunsten, wordt het Orpheus Instituut beschouwd als universiteit voor zijn opdracht tot het verstrekken van postinitieel onderwijs, het verrichten van wetenschappelijk onderzoek en het verstrekken van wetenschappelijke dienstverlening op het gebied van de kunsten en artistiek onderzoek.".

Art. 122. In artikel II.4, tweede lid, van dezelfde codex wordt de zin "De benaming hogeschool wordt vertaald als University College." vervangen door de zinnen "De benaming hogeschool wordt vertaald als "University of Applied Sciences". Voor de hogescholen die een School of Arts hebben opgericht of als geheel beschouwd worden als een School of Arts als vermeld in artikel II.7, is de vertaling "University of Applied Sciences and Arts".".

Art. 123. Aan artikel II.29/2 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 30 juni 2023, wordt een derde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"In het begrotingsjaar 2026 wordt 500.000 euro toegevoegd aan de financiële ondersteuning om de werkingskosten voor het werkingsjaar 2026 te bekostigen.".

Art. 124. In dezelfde codex, het laatst gewijzigd bij het decreet van 18 juli 2025, wordt een artikel II.29/3 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. II.29/3. Ter uitvoering van artikel 15, derde lid, van het verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Vlaamse Gemeenschap van België inzake de accreditatie van opleidingen binnen het Nederlandse en het Vlaamse hoger onderwijs, ondertekend te Den Haag op 3 september 2003, financiert de Vlaamse Regering, binnen de perken van de Vlaamse begroting, de aanvullende opdrachten, vermeld in artikel 1, tweede lid, van het voormelde verdrag, die de Vlaamse Regering als enige Verdragsluitende Partij aan de accreditatieorganisatie opdraagt.

De accreditatieorganisatie rapporteert, inhoudelijk en financieel, over elke aanvullende opdracht die de Vlaamse Regering heeft opgedragen. De accreditatieorganisatie kan het gedeelte van de toegekende financiering voor een aanvullende opdracht dat de aanvaarde kosten overschrijdt, niet aanwenden voor de aanleg van reserves.".

Art. 125. In artikel II.37 van dezelfde codex, gewijzigd bij het decreet van 4 mei 2018, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° er wordt een paragraaf 2/1 ingevoegd, die luidt als volgt:

"§2/1. De VLUHR richt een expertisecentrum voor inclusief onderwijs met een focus op hoger onderwijs op. Het expertisecentrum heeft als opdracht de instellingen te begeleiden en te ondersteunen bij de ondersteuning van studenten met een inclusienood, met bijzondere aandacht voor de inclusie van studenten met een functiebeperking ter implementatie van de VN-conventie van 13 december 2006 over de rechten van personen met een handicap.";

2° paragraaf 4 wordt vervangen door wat volgt:

"§4. De VLUHR moet ook aspecten zoals internationalisering, ontwikkelingssamenwerking, wetenschap, innovatie en de ondersteuning van studenten met een inclusienood op volwaardige manier aan bod laten komen binnen zijn werking.".

Art. 126. In dezelfde codex, het laatst gewijzigd bij het decreet van 18 juli 2025, wordt een artikel II.38/1 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. II.38/1. De Vlaamse Regering en de VLUHR sluiten ten aanzien van de organisatie van het expertisecentrum voor inclusief onderwijs vijfjaarlijks een convenant waarin al de volgende elementen zijn opgenomen:

1° de aansturingsmogelijkheden van de Vlaamse Regering en de wijze waarop relevante actoren uit het inclusieveld worden betrokken;

2° de minimale resultaatsverbintenissen van het expertisecentrum voor inclusief onderwijs, met de focus op hoger onderwijs;

3° de minimale behoorlijkheidsvereisten op het vlak van het financieel management, en ook de mogelijkheden om een bepaalde financiële reserve aan te leggen van maximaal 20%per jaar van de werkingsenveloppe die in een bepaald jaar is toegekend. De totale gecumuleerde reserve op basis van de werkingsenveloppe bedraagt maximaal 50% van de jaarlijkse werkingsenveloppe;

4° de rapporterings- en controlemechanismen, in het bijzonder de wijze waarop het expertisecentrum voor inclusief onderwijs wordt geëvalueerd. Deze evaluatie wordt steeds afgerond in de eerste helft van het vijfde kalenderjaar van het lopende convenant;

5° de remediërende en sanctionerende maatregelen in geval van niet-naleving van het convenant;

6° de gevallen waarin en de wijze waarop het convenant tijdens de looptijd ervan kan worden gewijzigd.”.

Art. 127. In dezelfde codex, het laatst gewijzigd bij het decreet van 18 juli 2025, wordt een artikel II.38/2 ingevoegd, dat luidt als volgt:

“Art. II.38/2. Als de VLUHR een overeenkomst sluit met de Vlaamse Regering, krijgt ze jaarlijks recht op een werkingsenveloppe voor het expertisecentrum voor inclusief onderwijs.

De Vlaamse Regering bepaalt, rekening houdend met de beschikbare begrotingskredieten, de grootte van de jaarlijkse werkingsenveloppe van het expertisecentrum, vermeld in artikel II.37, §2/1, en ook de wijze van vereffening ervan. De werkingsenveloppe wordt geïndexeerd volgens de formule vastgesteld om de werkingsuitkering van de universiteiten en hogescholen te indexeren, vermeld in artikel III.5, §9.”.

Art. 128. In dezelfde codex, het laatst gewijzigd bij het decreet van 18 juli 2025, wordt een artikel II.38/3 ingevoegd, dat luidt als volgt:

“Art. II.38/3. De hogescholen en de universiteiten kunnen in het kader van de opdracht van de VLUHR, vermeld in artikel II.37, §2/1, personeelsleden met hun instemming belasten met een opdracht bij de VLUHR. De betrokken personeelsleden blijven gedurende de uitoefening van de opdracht bij de VLUHR juridisch en administratief behoren tot de universiteit of hogeschool die hen ter beschikking stelt.”.

Art. 129. Aan deel 2, titel 3, hoofdstuk 2, van dezelfde codex, gewijzigd bij het decreet van 4 mei 2018, wordt een artikel II.65/1 toegevoegd, dat luidt als volgt:

“Art. II.65/1. Getuigschriften van micro-credentials kunnen door de hogescholen en universiteiten uitgereikt worden. De micro-credentials zijn het bewijs van de leerresultaten die een lerende heeft behaald na een klein leervolume, met een omvang tussen 0,5 en 59 studiepunten.

Leerervaringen die leiden tot micro-credentials zijn bedoeld om de lerende te voorzien van specifieke kennis, vaardigheden en competenties die beantwoorden aan maatschappelijke, persoonlijke, culturele of arbeidsmarktbehoeften. De leerresultaten zijn beoordeeld aan de hand van transparante en duidelijk omschreven criteria.

Micro-credentials zijn eigendom van de lerende, kunnen worden gedeeld en zijn meeneembaar. Zij kunnen op zichzelf staan of tot bredere credentials worden gecombineerd. Zij worden ondersteund door kwaliteitsborging volgens

overeengekomen normen in de betrokken sector of het betrokken activiteitengebied.

Het instellingsbestuur verleent een getuigschrift van een micro-credential aan de student die het opleidingstraject met succes heeft afgerond. De Vlaamse Regering bepaalt de vorm van dat getuigschrift en de inhoud van het bijbehorende supplement.”.

Art. 130. Artikel II.124/2 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 18 mei 2018 en gewijzigd bij het decreet van 18 juli 2025, wordt opgeheven.

Art. 131. In artikel II.151 van dezelfde codex, gewijzigd bij de decreten van 9 juli 2021, 7 juli 2023 en 6 juni 2025, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid worden de woorden “bacheloren masteropleidingen” vervangen door de zinsnede “graduaats-, bachelor- en masteropleidingen”;

2° in het tweede lid worden de woorden “bacheloren masteropleiding” vervangen door de zinsnede “graduaats-, bachelor- en masteropleiding”;

3° het derde lid wordt vervangen door wat volgt:

“Een graduaats-, bachelor- of masteropleiding die kadert binnen een ‘European Universities Initiative’ wordt geacht een opleiding te zijn die is geselecteerd conform de bepalingen van een Europees financieringsprogramma ter bevordering van de internationale samenwerking in het hoger onderwijs en waarbinnen multi- of gezamenlijke diplomering wordt vooropgesteld als vermeld in het eerste lid. De instellingen kunnen deze opleidingen alleen maar aanbieden voor zover ze over de vereiste onderwijsbevoegdheid beschikken. De voormelde opleidingen starten uiterlijk in het academiejaar dat volgt op het academiejaar waarin het project afloopt of waarin de verlengingen van het project aflopen. Die opleidingen worden geacht geaccrediteerd te zijn tot en met het einde van het tweede academiejaar dat volgt op het einde van het academiejaar waarin de studieomvang die voor de opleiding in kwestie is bepaald, voor de eerste keer volledig is doorlopen.”.

Art. 132. In artikel II.176 van dezelfde codex, gewijzigd bij de decreten van 4 mei 2018, 3 juli 2020, 15 juli 2022 en 6 juni 2025, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het tweede lid wordt punt 2° vervangen door wat volgt:

“2° een diploma van het secundair onderwijs, uitgereikt door een school voor secundair onderwijs of door de Examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap tot en met het schooljaar 2024-2025;”;

2° in het tweede lid wordt in punt 2°/2 de zinsnede “schooljaar 2025-2026” vervangen door de zinsnede “schooljaar 2026-2027”;

3° er wordt een derde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"De hogescholen treden, op grond van een taak van algemeen belang, op als verwerkingsverantwoordelijke voor het verwerken van de gegevens voor de toetsing van de algemene toelatingsvoorwaarden tot een opleiding van het hoger beroepsonderwijs. De gegevens worden niet langer bewaard dan noodzakelijk en evenredig om te voldoen aan de vereisten die door deze codex zijn opgelegd.".

Art. 133. In artikel II.178 van dezelfde codex, gewijzigd bij de decreten van 15 juli 2022 en 6 juni 2025, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid wordt punt 1° vervangen door wat volgt:

"1° een diploma van het secundair onderwijs, uitgereikt door een school voor secundair onderwijs of door de Examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap tot en met het schooljaar 2024-2025;";

2° in het eerste lid wordt in punt 1°/2 de zinsnede "schooljaar 2025-2026" vervangen door de zinsnede "schooljaar 2026-2027";

3° er wordt een derde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"De universiteiten en hogescholen treden, op grond van een taak van algemeen belang, op als verwerkingsverantwoordelijke voor het verwerken van de gegevens voor de toetsing van de algemene toelatingsvoorwaarden tot een bacheloropleiding. De gegevens worden niet langer bewaard dan noodzakelijk en evenredig om te voldoen aan de vereisten die door deze codex zijn opgelegd.".

Art. 134. In artikel II.188/1 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 8 december 2017 en vervangen bij het decreet van 15 juli 2022, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 1, eerste lid, wordt de zin "Na de afname van de starttoets ontvangen de deelnemers een attest van deelname, dat alleen geldig is voor inschrijving in het lopende academiejaar waarin de test wordt afgenomen of in het academiejaar dat start na de afname van de starttoets." vervangen door de zinnen "Na de afname van de starttoets ontvangen de deelnemers een attest van deelname. De geldigheidsduur van het attest van deelname wordt opgenomen in de instellingsoverschrijdende reglementen, vermeld in paragraaf 5.";

2° aan paragraaf 5, eerste lid, wordt een punt 7° toegevoegd, dat luidt als volgt:

"7° de geldigheidsduur van een attest van deelname en eventuele overgangsbepalingen.".

Art. 135. Aan artikel II.208, §2, van dezelfde codex wordt een derde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Als een student is ingeschreven in een gezamenlijk georganiseerde opleiding, geldt de bepaling, vermeld in het eerste lid, ongeacht het aantal inschrijvingen tijdens dat academiejaar aan de hogeronderwijsinstellingen die de gezamenlijke georganiseerde opleiding aanbieden.".

Art. 136. Aan artikel II.218, §1, van dezelfde codex, gewijzigd bij het decreet van 19 december 2014, wordt een tweede lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"In afwijking van het eerste lid wordt het basisbedrag, vermeld in artikel I.3, 16°, aangepast overeenkomstig de procentuele stijging van de gezondheidsindex voor de maand december (basis 1996) van het tweede kalenderjaar vóór het jaar waarin het academiejaar in kwestie begint, ten opzichte van de gezondheidsindex voor de maand december (basis 1996) van het derde kalenderjaar vóór het jaar waarin het academiejaar in kwestie begint. De stijging wordt afgerond naar het hogere tiende. Het resultaat van de indexatie van het bedrag, vermeld in artikel I.3, 16°, wordt afgerond op het dichtstbijzijnde geheel getal.".

Art. 137. Aan artikel II.262 van dezelfde codex, gewijzigd bij de decreten van 19 april 2024 en 6 juni 2025, wordt een paragraaf 3 toegevoegd, die luidt als volgt:

"§3. Als er door een beslissing van een instelling om een Nederlandstalige opleiding stop te zetten in de Vlaamse Gemeenschap geen Nederlandstalige equivalente opleiding meer wordt aangeboden voor een bepaalde anderstalige initiële bachelor- of masteropleiding, wordt die anderstalige initiële bachelor- of masteropleiding afgebouwd. Bij de afbouw neemt het instellingsbestuur de nodige maatregelen zodat de ingeschreven studenten hun opleiding kunnen voltooien binnen een redelijke termijn.

Als de enige Nederlandstalige equivalente opleiding, vermeld in het eerste lid, door een andere instelling wordt aangeboden dan de instelling die de anderstalige opleiding aanbiedt, dan heeft de instelling die de anderstalige opleiding aanbiedt de mogelijkheid om deze anderstalige opleiding niet af te bouwen maar om voor de Nederlandstalige equivalente opleiding, vermeld in het eerste lid, de erkenning als nieuwe opleiding aan te vragen. Zij dient hiervoor een dossier toets nieuwe opleiding, vermeld in artikel II.153/1, in bij de accreditatieorganisatie. Zij dient deze aanvraag in uiterlijk tijdens het academiejaar dat volgt op de beslissing om de Nederlandstalige equivalente opleiding stop te zetten. Als de accreditatieorganisatie niet tot een positief toetsingsbesluit over deze aanvraag komt, dan bouwt de instelling de anderstalige opleiding af.".

Art. 138. In artikel II.270 van dezelfde codex, gewijzigd bij de decreten van 25 april 2014, 16 juni 2017 en 9 juli 2021, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 1, tweede lid, wordt tussen de woorden "een diploma secundair onderwijs" en de woorden "of een bachelor- of masterdiploma" de zinsnede ", een diploma van secundair onderwijs, onderwijskwalificatie niveau 4, een diploma van secundair onderwijs, onderwijskwalificatie niveau 3, een diploma van gegradueerde" ingevoegd;

2° in paragraaf 2 worden de woorden "een Nederlandstalig bachelor- of masterdiploma" vervangen door de zinsnede "een Nederlandstalig diploma van secundair onderwijs, een Nederlandstalig diploma van secundair onderwijs, onderwijskwalificatie niveau 4, een Nederlandstalig diploma van secundair

onderwijs, onderwijskwalificatie niveau 3, een Nederlandstalig diploma van gegradueerde, een Nederlandstalig bachelor- of masterdiploma".

Art. 139. In artikel II.355/3 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 8 december 2023, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 1 wordt het tweede lid vervangen door wat volgt:

"Het bestuur werkt samen met de vertegenwoordigers van de studenten en van het personeel een procedure uit voor de meldingen door studenten en door personeel over grensoverschrijdend gedrag en de opvolging ervan binnen de instelling, met inbegrip van de te respecteren termijnen. De procedure voor de meldingen door personeel wordt conform de wet van 4 augustus 1996 opgemaakt.";

2° in paragraaf 3 wordt het eerste lid vervangen door wat volgt:

"Het bestuur zorgt ervoor dat er per instelling een centraal register bijgehouden wordt waarin alle meldingen van grensoverschrijdend gedrag bij de vertrouwenspersoon voor studenten en de vertrouwenspersoon personeel worden geregistreerd. De hogeronderwijsinstelling treedt op als verwerkingsverantwoordelijke voor de gegevens die worden opgenomen in het centrale register. Het doel van het centrale register is om alle meldingen die binnen de instelling worden gedaan, te verzamelen op één digitale plek. Het centrale register stelt de instelling in staat om een beter overzicht te krijgen over meldingen met gemeenschappelijke kenmerken, om die meldingen beter en accurater op te volgen en om ten aanzien van de betrokken personen sneller en beter gepaste maatregelen uit te werken en te implementeren. Daarnaast stelt het centrale register de instellingen in staat om kwaliteitscontrole en opvolging te organiseren rond wat er met de meldingen gebeurt. Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming) wordt hierbij in acht genomen. De persoonsgegevens worden verwerkt op basis van de rechtvaardigheidsgrond in artikel 6, lid 1, c), van de voormelde verordening.";

3° aan paragraaf 3, tweede lid, wordt een punt 4° toegevoegd, dat luidt als volgt:

"4° de acties, vermeld in artikel II.355/4, §2, die zijn ondernomen.";

4° in paragraaf 3, derde lid, wordt de zin "Ook de meldingen in het kader van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk, komen in dit register." opgeheven;

5° in paragraaf 3 wordt het vierde lid vervangen door wat volgt:

"Alleen de preventieadviseur psychosociale aspecten, de vertrouwenspersoon personeel en de vertrouwenspersoon voor studenten hebben toegang tot het centrale register. De vertrouwenspersoon personeel en de vertrouwenspersoon voor studenten registreren meldingen over grensoverschrijdend gedrag in het centrale register.".

Art. 140. In artikel II.355/4 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 8 december 2023, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° paragraaf 3 wordt vervangen door wat volgt:

"§3. De vertrouwenspersoon voor studenten of de vertrouwenspersoon personeel kan, als er ten aanzien van een bepaalde betrokken persoon meerdere meldingen zijn ontvangen, vervolgstappen nemen. Daarbij houdt de vertrouwenspersoon steeds rekening met de eventuele vraag van een of meerdere melders om anoniem te blijven.

Als er zich een situatie voordoet die een acuut risico of een noodtoestand inhoudt voor studenten of personeelsleden, moet de vertrouwenspersoon voor studenten of de vertrouwenspersoon personeel vervolgstappen nemen.

Vervolgstappen als vermeld in het eerste en tweede lid kunnen bestaan uit:

1° de acties, vermeld in paragraaf 2;

2° de tuchtoverheid op de hoogte brengen;

3° het parket informeren.

Bij het op de hoogte brengen van de tuchtoverheid, vermeld in het derde lid, 2°, worden in een eerste fase alleen die gegevens doorgegeven die de tuchtoverheid toelaten te beslissen of ze al dan niet een tuchtonderzoek opstart.

Het tuchtreglement van de instelling legt procedures vast waaronder termijnen om een ontvangstbevestiging te versturen en de verschillende stappen die de tuchtoverheid kan ondernemen.";

2° in paragraaf 5 worden het eerste en het tweede lid vervangen door wat volgt:

"De vertrouwenspersoon voor studenten werkt binnen de regels van het beroepsgeheim, vermeld in artikel 458 van het Strafwetboek.

In afwijking van de verplichting, vermeld in het eerste lid, gelden de volgende bepalingen:

1° de vertrouwenspersoon voor studenten kan, als er ten aanzien van een bepaalde betrokken persoon meerdere meldingen zijn ontvangen, vervolgstappen nemen;

2° de vertrouwenspersoon voor studenten moet vervolgstappen nemen als er zich een situatie voordoet die een acuut risico of een noodtoestand inhoudt voor studenten of personeelsleden;

3° de vertrouwenspersoon voor studenten wisselt met de vertrouwenspersoon personeel en de preventie adviseur psychosociale aspecten informatie uit die nodig is voor het vervullen van zijn of haar opdracht.";

3° paragraaf 9 wordt opgeheven.

Art. 141. Artikel III.18 van dezelfde codex wordt opgeheven.

Art. 142. In artikel III.119 van dezelfde codex, het laatst gewijzigd bij het decreet van 19 april 2024, wordt een paragraaf 2/1 ingevoegd, die luidt als volgt:

"§2/1. Naast het doel, vermeld in paragraaf 2, wordt in het kader van deze codificatie als opdracht van het Orpheus Instituut erkend:
1° het verstrekken van postacademisch onderwijs en vorming inzake muziek;
2° het faciliteren en het voeren van onderzoek in het domein van de muziek, met inbegrip van de begeleiding van doctoraatsstudenten met het oog op het behalen van de academische graad van doctor aan een Belgische of buitenlandse universiteit;
3° het verstrekken van maatschappelijke en wetenschappelijke dienstverlening die voortvloeit uit zijn specifieke wetenschappelijke en artistieke expertise.".

Art. 143. In deel 3, titel 2, van de dezelfde codex, het laatst gewijzigd bij het decreet van 22 december 2023, wordt hoofdstuk 9, dat bestaat uit artikel III.98/1 tot en met artikel III.98/7, opgeheven.

Art. 144. In artikel IV.28, §1, eerste lid, 1°, van dezelfde codex, gewijzigd bij het decreet van 1 maart 2019, wordt tussen de woorden "aan de professionele opleidingen" en de woorden "en op de personeelsleden toegewezen aan de Schools of Arts" de zinsnede ", op de personeelsleden van de Hogere Zeevaartschool" ingevoegd.

Art. 145. Aan artikel IV.37 van dezelfde codex wordt een tweede lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"In afwijking van het eerste lid zijn de ten onrechte uitbetaalde sommen voorgoed vervallen, als de terugbetaling daarvan niet is gevraagd binnen een termijn van één jaar, te rekenen van de eerste januari van het jaar van de betaling, als het salaris foutief berekend werd als gevolg van een administratieve fout van de betalende overheid, waarbij deze laatste tijdig beschikte over alle nodige informatie. Dit lid is enkel van toepassing wanneer er sprake is van foutief berekend salaris. Het is niet van toepassing wanneer het personeelslid ten onrechte een salaris heeft ontvangen voor prestaties die niet werden geleverd, of wanneer het personeelslid voor een onderbreking van zijn opdracht recht heeft op een socialezekerheidsuitkering."

Art. 146. Aan artikel IV.42 van dezelfde codex wordt een derde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"In afwijking van het eerste lid moet de terugbetaling gevraagd worden binnen een termijn van één jaar, te rekenen van de eerste januari van het jaar van de betaling, als het salaris foutief berekend werd als gevolg van een administratieve fout van de betalende overheid, waarbij deze laatste tijdig beschikte over alle nodige informatie. Dit lid is enkel van toepassing wanneer er sprake is van foutief berekend salaris. Het is niet van toepassing wanneer het personeelslid ten onrechte een salaris heeft ontvangen voor prestaties die niet werden geleverd, of wanneer het personeelslid voor een onderbreking van zijn opdracht recht heeft op een socialezekerheidsuitkering. Als de terugbetaling niet gevraagd wordt binnen de gestelde termijn, zijn de ten onrechte uitbetaalde bedragen definitief vervallen.".

Art. 147. Aan artikel V.1 van dezelfde codex, gewijzigd bij het decreet van 22 maart 2024, wordt een punt 3° toegevoegd, dat luidt als volgt:

"3° werkdag: elke andere dag dan een zondag en een wettelijke feestdag.".

Art. 148. In artikel V.2, tweede lid, van dezelfde codex wordt tussen de woorden "de ambtsbeëindiging" en de woorden "en de mandaatsbeëindiging" de zinsnede "met inbegrip van het ontslag om dringende redenen," ingevoegd.

Art. 149. In artikel V.44 van dezelfde codex, gewijzigd bij het decreet van 16 juni 2017, wordt paragraaf 1 vervangen door wat volgt:

"§1. Het universiteitsbestuur kan in het kader van het bevorderen van een evenwichtige verdeling van de werkgelegenheid tussen generaties de tewerkstelling beëindigen van een personeelslid vanaf het bereiken van de wettelijke pensioenleeftijd. Het einde van de tewerkstelling gaat in op een van de volgende momenten:

1° de eerste dag van de maand die volgt op de maand waarin het personeelslid de wettelijke pensioenleeftijd bereikt heeft;

2° op de eerste dag van de maand na het einde van het academiejaar waarin het personeelslid de wettelijke pensioenleeftijd bereikt heeft;

3° op een door het universiteitsbestuur en het personeelslid overeengekomen moment dat tussen de momenten, vermeld in punt 1° en 2°, ligt.

Het universiteitsbestuur dat de tewerkstelling beëindigt, neemt daarbij een opzeggingstermijn in acht die gelijk is aan 26 weken. Het universiteitsbestuur en het personeelslid kunnen een kortere opzeggingstermijn overeenkomen. De opzeggingstermijn gaat in de maandag volgend op de week waarin het personeelslid op de hoogte gebracht is van de opzeggingstermijn. De opzeggingstermijn kan niet geschorst worden. De start- en einddatum van de

opzeggingstermijn worden opgenomen in het geschrift , vermeld in het derde lid, dat aan het personeelslid bezorgd wordt.

Het universiteitsbestuur brengt het personeelslid op een van de volgende manieren op de hoogte van de opzegging:

1° door afgifte van een geschrift aan het personeelslid, dat tekent voor ontvangst;

2° bij aangetekend schrijven;

3° bij deurwaardersexploot.

Het aangetekend schrijven, vermeld in het derde lid, heeft uitwerking op de derde werkdag na de datum van de verzending.".

Art. 150. Aan artikel V.50 van dezelfde codex, gewijzigd bij het decreet van 19 april 2024, wordt een vijfde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Het universiteitsbestuur kan beslissen dat een lid van het administratief en technisch personeel dat met pensioen is, een deel van de activiteiten kan voortzetten. Het universiteitsbestuur kan daarvoor een vergoeding ten laste van de werkingsuitkeringen geven. De beslissing geldt voor maximaal een jaar en kan telkens met maximaal een jaar worden verlengd.".

Art. 151. Artikel V.59 van dezelfde codex, gewijzigd bij het decreet van 16 juni 2017, wordt vervangen door wat volgt:

"Art. V.59. Het universiteitsbestuur kan in het kader van het bevorderen van een evenwichtige verdeling van de werkgelegenheid tussen generaties de benoeming beëindigen van een personeelslid vanaf het bereiken van de wettelijke pensioenleeftijd. Het einde van de tewerkstelling gaat in op een van de volgende momenten:

1° de eerste dag van de maand die volgt op de maand waarin het personeelslid de wettelijke pensioenleeftijd bereikt heeft;

2° op de eerste dag van de maand na het einde van het academiejaar waarin het personeelslid de wettelijke pensioenleeftijd bereikt heeft;

3° op een door het universiteitsbestuur en het personeelslid overeengekomen moment dat tussen de momenten, vermeld in punt 1° en 2°, ligt.

Het universiteitsbestuur dat de benoeming beëindigt, neemt daarbij een opzeggingstermijn in acht die gelijk is aan 26 weken. Het universiteitsbestuur en het personeelslid kunnen een kortere opzeggingstermijn overeenkomen. De opzeggingstermijn gaat in de maandag volgend op de week waarin het

personeelslid op de hoogte gebracht is van de opzeggingstermijn. De opzeggingstermijn kan niet geschorst worden. De start- en einddatum van de opzeggingstermijn worden opgenomen in het geschrift, vermeld in het derde lid, dat aan het personeelslid bezorgd wordt.

Het universiteitsbestuur brengt het personeelslid op een van de volgende manieren op de hoogte van de opzegging:

1° door afgifte van een geschrift aan het personeelslid, dat tekent voor ontvangst;

2° bij aangetekend schrijven;

3° bij deurwaardersexploot.

Het in het derde lid vermelde aangetekend schrijven heeft uitwerking op de derde werkdag na de datum van de verzending.”.

Art. 152. Aan deel 5, titel 1, hoofdstuk 2, afdeling 6, van dezelfde codex, gewijzigd bij de decreten van 8 december 2023 en 22 maart 2024, wordt een artikel V.63/2 toegevoegd, dat luidt als volgt:

“Art. V.63/2. Het universiteitsbestuur kan elk benoemd personeelslid zonder opzegging om dringende redenen ontslaan. Onder dringende redenen wordt verstaan de ernstige tekortkoming die het voortduren van de aanstelling of benoeming onmiddellijk en definitief onmogelijk maakt.

Het universiteitsbestuur brengt het betrokken personeelslid binnen drie werkdagen nadat de feiten bekend zijn bij het universiteitsbestuur met een aangetekende brief op de hoogte van het ontslag en de dringende redenen die er aanleiding toe geven. In dat geval vindt het ontslag plaats zonder opzeggingstermijn of verbrekingsvergoeding.

Het betrokken personeelslid kan binnen zes werkdagen vanaf de eerste werkdag nadat de aangetekende brief, vermeld in het tweede lid, bij de post is ingediend, met een aangetekende brief een gemotiveerd bezwaarschrift indienen bij een onafhankelijke beroepsinstantie. Het beroep is opschortend. De beroepsinstantie spreekt zich binnen de twintig werkdagen de eerste werkdag nadat het bezwaarschrift bij de post is ingediend, uit over de gegrondheid van het ontslag om dringende redenen.

Het universiteitsbestuur betaalt de werkgevers- en werknemersbijdragen die nodig zijn om het betrokken personeelslid in de werkloosheidsverzekering, de ziekteverzekering met inbegrip van de sector uitkeringen en de moederschapsbescherming op te nemen. De duur van de periode gedekt door de betaling van werkgevers- en werknemersbijdragen voor de werkloosheidsverzekering en de ziekteverzekering met inbegrip van de sector uitkeringen mag de duur van de benoeming van het ontslagen personeelslid niet overschrijden.”.

Art. 153. In artikel V.80 van dezelfde codex, gewijzigd bij de decreten van 25 april 2015, 19 juni 2015 en 22 maart 2024, wordt een punt 26°/1 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"26°/1: werkdag: elke andere dag dan een zondag en een wettelijke feestdag.".

Art. 154. In artikel V.110 van dezelfde codex, gewijzigd bij de decreten van 16 juni 2017, 4 mei 2018 en 22 maart 2024, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 1, eerste lid, wordt punt 5° opgeheven;

2° in paragraaf 1 wordt het tweede lid opgeheven;

3° er wordt een paragraaf 2/1 ingevoegd, die luidt als volgt:

"§2/1. Het hogeschoolbestuur kan in het kader van het bevorderen van een evenwichtige verdeling van de werkgelegenheid tussen generaties de aanstelling beëindigen van een personeelslid vanaf het bereiken van de wettelijke pensioenleeftijd. Het einde van de aanstelling gaat in op een van de volgende momenten:

1° de eerste dag van de maand die volgt op de maand waarin het personeelslid de wettelijke pensioenleeftijd bereikt heeft;

2° op de eerste dag van de maand na het einde van het academiejaar waarin het personeelslid de wettelijke pensioenleeftijd bereikt heeft;

3° op een door het hogeschoolbestuur en het personeelslid overeengekomen moment dat tussen de momenten, vermeld in punt 1° en 2°, ligt.

Het hogeschoolbestuur dat de aanstelling beëindigt, neemt daarbij een opzeggingstermijn in acht die gelijk is aan 26 weken. Het hogeschoolbestuur en het personeelslid kunnen een kortere opzeggingstermijn overeenkomen. De opzeggingstermijn gaat in de maandag volgend op de week waarin het personeelslid op de hoogte gebracht is van de opzeggingstermijn. De opzeggingstermijn kan niet geschorst worden. De start- en einddatum van de opzeggingstermijn worden opgenomen in het geschrift, vermeld in het derde lid, dat aan het personeelslid bezorgd wordt.

Het hogeschoolbestuur brengt het personeelslid op een van de volgende manieren op de hoogte van de opzegging:

1° door afgifte van een geschrift aan het personeelslid, dat tekent voor ontvangst;

2° bij aangetekend schrijven;

3° bij deurwaardersexploot.

Het in het derde lid vermelde aangetekend schrijven heeft uitwerking op de derde werkdag na de datum van de verzending."

Art. 155. In artikel V.111 van dezelfde codex, gewijzigd bij de decreten van 16 juni 2017, 4 mei 2018, 5 april 2019 en 22 maart 2024, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 1, eerste lid, wordt punt 5° opgeheven;

2° in paragraaf 1 wordt het tweede lid opgeheven;

3° er wordt een paragraaf 4 toegevoegd, die luidt als volgt:

"§4. Het hogeschoolbestuur kan in het kader van het bevorderen van een evenwichtige verdeling van de werkgelegenheid tussen generaties de benoeming beëindigen van een personeelslid vanaf het bereiken van de wettelijke pensioenleeftijd. Het einde van de aanstelling gaat in op een van de volgende momenten:

1° de eerste dag van de maand die volgt op de maand waarin het personeelslid de wettelijke pensioenleeftijd bereikt heeft;

2° op de eerste dag van de maand na het einde van het academiejaar waarin het personeelslid de wettelijke pensioenleeftijd bereikt heeft;

3° op een door het hogeschoolbestuur en het personeelslid overeengekomen moment dat tussen de momenten, vermeld in punt 1° en 2°, ligt.

Het hogeschoolbestuur dat de benoeming beëindigt, neemt daarbij een opzeggingstermijn in acht die gelijk is aan 26 weken. Het hogeschoolbestuur en het personeelslid kunnen een kortere opzeggingstermijn overeenkomen. De opzeggingstermijn gaat in de maandag volgend op de week waarin het personeelslid op de hoogte gebracht is van de opzeggingstermijn. De opzeggingstermijn kan niet geschorst worden. De start- en einddatum van de opzeggingstermijn worden opgenomen in het geschrift, vermeld in het derde lid, dat aan het personeelslid bezorgd wordt.

Het hogeschoolbestuur brengt het personeelslid op een van de volgende manieren op de hoogte van de opzegging:

1° door afgifte van een geschrift aan het personeelslid, dat tekent voor ontvangst;

2° bij aangetekend schrijven;

3° bij deurwaardersexploot.

Het in het derde lid vermelde aangetekend schrijven heeft uitwerking op de derde werkdag na de datum van de verzending.".

Art. 156. Aan artikel V.121 van dezelfde codex, gewijzigd bij de decreten van 3 juli 2020, 9 juli 2021 en 22 maart 2024, wordt een zevende lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"De personeelsleden die op 31 maart 2024 benoemd zijn als assistent, verkrijgen vanaf 1 april 2024 een benoeming als praktijkassistent met behoud van het tewerkstellingspercentage, de anciënniteit en de salarisschaal die ze op 1 april 2024 hadden.".

Hoofdstuk 12. Wijzigingen van de Codificatie sommige bepalingen voor het onderwijs van 28 oktober 2016

Art. 157. Aan artikel IV.35/1 van de Codificatie sommige bepalingen voor het onderwijs van 28 oktober 2016, ingevoegd bij het decreet van 8 juli 2022, wordt een paragraaf 6 toegevoegd, die luidt als volgt:

"§6. Vanaf het schooljaar 2026-2027 kan in de regio's, vermeld in paragraaf 1, het regelgevend kader, vermeld in paragraaf 2, gedurende 2 schooljaren gewijzigd worden of aangevuld worden met bijkomende criteria voor de toekenning van het recht op leerlingenvervoer.".

Art. 158. Aan deel IV van dezelfde codificatie, het laatst gewijzigd bij het decreet van 18 juli 2025, wordt een hoofdstuk 14 toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Hoofdstuk 14. Tijdelijke projecten pioniersscholen".

Art. 159. In dezelfde codificatie, het laatst gewijzigd bij het decreet van 18 juli 2025, wordt aan hoofdstuk 14, toegevoegd bij artikel 158, een artikel IV.55/1 toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. IV.55/1. De Vlaamse Regering kan, binnen de perken van de begrotingskredieten die daarvoor zijn voorzien, en na een oproep naar respectievelijk scholen en consortia, middelen toekennen in het kader van het project pioniersscholen met het oog op een evolutie naar meer inclusief onderwijs.

De Vlaamse Regering bepaalt de procedure voor de aanvraag en voor de toekenning van de middelen, vermeld in het eerste lid, voor:

1° de projecten die pioniersscholen vormgeven en dit binnen het kader van het decreet betreffende de organisatie van tijdelijke projecten in het onderwijs van 9 december2005;
2° de begeleiding van de pioniersscholen door een consortium;
3° onderzoek ter evaluatie van het project;

Bij de selectie van de pioniersscholen, vermeld in het tweede lid, 1°, houdt de Vlaamse Regering ten minste rekening met:

1° de kwaliteit en haalbaarheid van de voorgestelde organisatie en werking van de pioniersschool of pioniersscholen, waarbij de kwaliteit en de haalbaarheid minstens door de volgende elementen wordt aangetoond:
    a) het functioneren van het multidisciplinair team;

b) het werken richting een evidence informed inclusieve leeromgeving;
c) de samenwerking met de centra voor leerlingenbegeleiding en de leersteuncentra;

2° de wijze waarop interne kwaliteitszorg wordt georganiseerd, met inbegrip van duidelijke en meetbare doelstellingen;
3° de spreiding van types en opleidingsvormen buitengewoon onderwijs over de projecten heen;
4° de spreiding van projecten op vlak van onderwijsniveaus en regio's;
5° de spreiding van projecten op het vlak van onderwijsnetten;
6° voor wat het secundair onderwijs betreft: de spreiding van projecten over finaliteiten en domeinen.

Bij de selectie van het consortium voor de begeleiding, vermeld in het tweede lid, 2°, houdt de Vlaamse Regering ten minste rekening met:

1° de mate waarin de begeleiding blijk geeft van aantoonbare expertise inzake veranderingsmanagement en evidence informed inclusief onderwijs;
2° de mate waarin de begeleiding blijk geeft de pioniersscholen op kwaliteitsvolle wijze te kunnen ondersteunen in hun specifieke opdracht als pioniersschool;
3° de mate waarin het consortium ervaring kan aantonen in de werking met zowel het vrij als het officieel onderwijs.".

Art. 160. In artikel V.65 van dezelfde codificatie wordt tussen het eerste en het tweede lid een lid ingevoegd, dat luidt als volgt:

"In afwijking van het eerste lid zijn de ten onrechte uitbetaalde sommen voorgoed vervallen, als de terugbetaling daarvan niet is gevraagd aan de schoolbesturen of hun personeelsleden binnen een termijn van één jaar, te rekenen van de eerste januari van het jaar van de betaling, als het salaris foutief berekend werd als gevolg van een administratieve fout van de betalende overheid, waarbij deze laatste tijdig beschikte over alle nodige informatie. Dit lid is enkel van toepassing wanneer er sprake is van foutief berekend salaris. Het is niet van toepassing wanneer het personeelslid ten onrechte een salaris heeft ontvangen voor prestaties die niet werden geleverd, of wanneer het personeelslid voor een onderbreking van zijn opdracht recht heeft op een socialezekerheidsuitkering.".

Art. 161. In artikel VI.10 van dezelfde codificatie, ingevoegd bij het decreet van 7 juli 2023, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 1 worden tussen de woorden "hetzelfde account" en de woorden "De school bepaalt" de zinnen "De informaticatoepassing voorziet ook in de mogelijkheid om leerlinggegevens te delen met verschillende applicaties via een Application Programming Interface, afgekort API. Per applicatie geeft het schoolbestuur, of de instelling daartoe gemachtigd, zijn toestemming voor welke leerlingen de gegevens gedeeld kunnen worden." ingevoegd;

2°. in paragraaf 5 wordt de zin "De dienstenleveranciers zijn de ontvangers van de gegevens die noodzakelijk zijn voor het doel van de identificatie van de

gebruikers of de controle van de gebruiksvoorwaarden." vervangen door de zin "De dienstenleveranciers zijn de ontvangers van de gegevens die noodzakelijk zijn om de gebruikers te identificeren, om de gebruiksvoorwaarden te controleren of voor enkel de leerlinggegevensdeling.".

Art. 162. In artikel VIII.4 van dezelfde codificatie, vervangen bij het decreet van 4 februari 2022, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 1, eerste lid, wordt punt 10° vervangen door wat volgt:

"10° een vertegenwoordiger van het betrokken college van burgemeester en schepenen of de colleges van burgemeester en schepenen of in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad: van de Vlaamse Gemeenschapscommissie. Deze persoon treedt niet op in de hoedanigheid van vertegenwoordiger van de gemeente, respectievelijk de Vlaamse Gemeenschapscommissie als schoolbestuur.";

2° aan paragraaf 2, eerste lid, wordt de zinsnede ", vermeld in paragraaf 1, eerste lid, 10°" toegevoegd.

Art. 163. In artikel VIII.4/1 van dezelfde codificatie, ingevoegd bij het decreet van 17 mei 2019, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 1, eerste lid, wordt punt 11° vervangen door wat volgt:

"11° een vertegenwoordiger van het betrokken college van burgemeester en schepenen of de colleges van burgemeester en schepenen of in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad: van de Vlaamse Gemeenschapscommissie. Deze persoon treedt niet op in de hoedanigheid van vertegenwoordiger van de gemeente, respectievelijk de Vlaamse Gemeenschapscommissie als schoolbestuur.";

2° aan paragraaf 2, eerste lid, wordt de zinsnede ", vermeld in paragraaf 1, eerste lid, 11°" toegevoegd.

Art. 164. In artikel VIII.9 van dezelfde codificatie, vervangen bij het decreet van 17 mei 2019 en gewijzigd bij de decreten van 8 juli 2022 en 20 december 2024, worden volgende wijzigingen aangebracht:

1° de zinsnede "artikel 37quater decies" wordt vervangen door de zinsnede "artikel 35, 37quater decies";

2° de zinsnede "en 110/16" wordt vervangen door de zinsnede ", 110/16 en 118".

Art. 165. In dezelfde codificatie, het laatst gewijzigd bij het decreet van 17 mei 2024, wordt een deel X/4 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"Deel X/4. Bijzondere maatregelen in het kader van de capaciteitsproblematiek in type 2 in het gewoon en het buitengewoon onderwijs".

Art. 166. In dezelfde codificatie, het laatst gewijzigd bij het decreet van 17 mei 2024, wordt in deel X/4, ingevoegd bij artikel 165, een artikel X/4.1 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. X/4.1. §1. Vanaf het begrotingsjaar 20TT, dat start in 2026, wordt er jaarlijks een extra werkingsbudget toegekend aan scholen voor gewoon of buitengewoon basisonderwijs, en aan scholen voor gewoon of buitengewoon secundair onderwijs voor het schooljaar 20TT-1 – 20TT, dat start in 2026-2027, die op de eerste schooldag van oktober van 20TT-1 voldoen aan de volgende voorwaarden:

1° de school van gewoon of buitengewoon basisonderwijs of de school van gewoon of buitengewoon secundair onderwijs heeft op de eerste schooldag van oktober van 20TT-1 ten minste zeven regelmatige leerlingen meer dan op de eerste schooldag van februari van 20TT-1 met een IAC-verslag type 2 in het basisonderwijs of een IAC-verslag opleidingsvorm 1, type 2 of opleidingsvorm 2, type 2 in het secundair onderwijs, waarbij de extra leerlingen van beide opleidingsvormen per school samen worden geteld;

2° de hoofdvestigingsplaats van de school ligt in een onderwijszone waar in het gewoon en buitengewoon basisonderwijs en in het gewoon en buitengewoon secundair onderwijs samen het aantal regelmatige leerlingen met een IAC-verslag type 2 en een IAC-verslag opleidingsvorm 1, type 2 en opleidingsvorm 2, type 2, op de eerste schooldag van oktober van 20TT-1 hoger is dan op de eerste schooldag van februari van 20TT-1;

3° er is geen gelijktijdige daling van leerlingen met een IAC-verslag type 2 en een IAC-verslag type 2, opleidingsvorm 1, en een IAC-verslag type 2, opleidingsvorm 2, in een of meer andere scholen van hetzelfde onderwijsniveau en hetzelfde schoolbestuur die in dezelfde gemeente liggen als de hoofdvestigingsplaats van de begunstigde school, waarbij de omvang van de daling toelaat aan laatstgenoemde school om de norm, vermeld in 1°, te bereiken.

§2. Voor de maatregel, vermeld in paragraaf 1, wordt vanaf 2026 jaarlijks in een bedrag van 6 miljoen euro voorzien. Dit bedrag wordt vanaf het begrotingsjaar 2027 geïndexeerd volgens artikel 85bis, §3, tweede lid, 2°, van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997. De Vlaamse Regering kan binnen de beschikbare begrotingskredieten het bedrag verhogen.

Het extra werkingsbudget per school voor gewoon of buitengewoon basisonderwijs en per school voor gewoon of buitengewoon secundair onderwijs voor het schooljaar in kwestie is het resultaat van de vermenigvuldiging van het aantal bijkomende regelmatige leerlingen met een IAC-verslag type 2 en een IAC-verslag opleidingsvorm 1, type 2 of opleidingsvorm 2, type 2, in de school op de eerste schooldag van oktober van 20TT-1 ten opzichte van het aantal regelmatige leerlingen in de school voor gewoon of buitengewoon basisonderwijs en in de school voor gewoon of buitengewoon secundair onderwijs met een IAC-verslag type 2 en een IAC-verslag opleidingsvorm 1, type 2 of opleidingsvorm 2, type 2 op de eerste schooldag van februari van 20TT-1 met het werkingsbudget waarin is voorzien binnen de begroting, vermeld in dit artikel, gedeeld door het totale aantal bijkomende regelmatige leerlingen met een IAC-verslag type 2 en een IAC-verslag opleidingsvorm 1, type 2 of opleidingsvorm 2, type 2, op de

eerste schooldag van oktober van 20TT-1 in alle scholen voor gewoon of buitengewoon basisonderwijs en in alle scholen voor gewoon of buitengewoon secundair onderwijs die voldoen aan de voorwaarden, vermeld in paragraaf 1, ten opzichte van het aantal regelmatige leerlingen met een IAC-verslag type 2 en een IAC-verslag opleidingsvorm 1, type 2 of opleidingsvorm 2, type 2, op de eerste schooldag van februari van 20TT-1 in alle scholen voor gewoon of buitengewoon basisonderwijs en in alle scholen voor gewoon of buitengewoon secundair onderwijs die voldoen aan de voorwaarden, vermeld in paragraaf 1.

Het bedrag dat een school voor buitengewoon basisonderwijs of gewoon basisonderwijs per bijkomende regelmatige leerling ontvangt, kan niet hoger zijn dan 19.278 euro. Het bedrag dat een school voor buitengewoon secundair onderwijs of gewoon secundair onderwijs per bijkomende regelmatige leerling ontvangt, kan niet hoger zijn dan 26.234 euro.

De bedragen, vermeld in het derde lid, worden vanaf het begrotingsjaar 2027 geïndexeerd, voor het basisonderwijs conform artikel 85bis, §3, tweede lid, 2°, van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997 en voor het secundair onderwijs conform artikel 324, §3, tweede lid, 2°, van de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010.

Scholen van gewoon en buitengewoon basisonderwijs en gewoon en buitengewoon secundair onderwijs die voor het schooljaar 20TT-1 – 20TT die tellen of hertellen op de eerste schooldag van oktober komen voor het schooljaar in kwestie niet in aanmerking voor het extra werkingsbudget, vermeld in dit artikel.

Leerlingen die permanent onderwijs aan huis volgen als vermeld in artikel 35 van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997 en artikel 118 van de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010, komen niet in aanmerking voor het extra werkingsbudget, vermeld in dit artikel.

Het extra werkingsbudget voor het schooljaar in kwestie wordt aan de schoolbesturen vóór 1 februari van het schooljaar in kwestie betaald.”.

Hoofdstuk 13. Wijzigingen van het decreet Rechtspositie Basiseducatie van 7 juli 2017

Art. 167. In artikel 5 van het decreet Rechtspositie Basiseducatie van 7 juli 2017 wordt punt 9° opgeheven.

Art. 168. In hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 6 juni 2025, wordt een artikel 17/1 ingevoegd, dat luidt als volgt:

“Art. 17/1. Als het centrumbestuur voor een tijdelijk of vastbenoemd personeelslid voor wie volgens artikel 41 van de arbeidswet van 16 maart 1971 een risico is vastgesteld, geen toepassing kan maken van de maatregelen, vermeld in artikel 42, §1, eerste lid, 1° of 2°, van de voormelde wet, moet het centrumbestuur dat personeelslid belasten met in haar toestand toelaatbare pedagogische taken of, als het personeelslid niet in het bezit is van een pedagogisch bekwaamheidsbewijs, met in haar toestand toelaatbare

administratieve taken in een niet-organieke betrekking in haar ambt in het centrum waar het personeelslid is aangesteld. Daarbij geldt steeds dat de afstand over de openbare weg tussen de standplaats als vermeld in artikel 31, §3 en artikel 40, §3 en de plaats van tewerkstelling waar het personeelslid wordt belast met de hiervoor vermelde taken, nooit meer dan 25 kilometer mag bedragen. Dat geldt niet als het personeelslid ermee instemt om over een grotere afstand ingezet te worden.

Tijdens de periode waarin het personeelslid met een niet-organieke betrekking als vermeld in het eerste lid wordt belast, is het personeelslid in dienstactiviteit. Het personeelslid blijft titularis van haar betrekking, behoudt daarbij haar salaris en kan worden vervangen hetzij volgens artikel 128ter van het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs voor de vervanging van een leraar basiseducatie, hetzij volgens de gebruikelijke vervangingsregeling voor de vervanging van andere ambten dan de leraar basiseducatie.”.

Art. 169. In artikel 32 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid wordt punt 8° opgeheven;

2° in het tweede lid wordt de zinsnede “na de leeftijdsgrens, vermeld in het eerste lid, 8°,” opgeheven.

Art. 170. In artikel 41, eerste lid, van hetzelfde decreet wordt punt 7° opgeheven.

Art. 171. In artikel 58, eerste lid, van hetzelfde decreet wordt punt 7° opgeheven.

Art. 172. In hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 6 juni 2025, wordt een artikel 88/1 ingevoegd, dat luidt als volgt:

“Art. 88/1. In afwijking van artikel 88, §1 en §5, kan het centrumbestuur de aanstelling of benoeming beëindigen van een personeelslid dat de wettelijke pensioenleeftijd bereikt heeft. Het centrumbestuur neemt daarbij een opzeggingstermijn in acht die maximaal 26 weken bedraagt. Het centrumbestuur en het personeelslid kunnen een langere of kortere opzeggingstermijn overeenkomen. De opzegging wordt gemotiveerd.

De opzeggingstermijn, vermeld in het eerste lid, gaat in op de eerste dag van de maand die volgt op de betekening van het ontslag. Het ontslag wordt betekend met een aangetekende brief en heeft uitwerking op de derde dag na de verzending.

Het centrumbestuur kan beslissen dat het ontslag onmiddellijk ingaat. In dat geval betaalt het centrumbestuur een verbrekingsvergoeding die gelijk is aan het salaris dat overeenstemt met de duur van de berekende opzeggingstermijn.”.

Art. 173. In hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 6 juni 2025, wordt een artikel 88/2 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. 88/2. Het centrumbestuur mag de tijdelijke aanstelling of vaste benoeming van een personeelslid, met toepassing van artikel 88/1 van dit decreet, niet eenzijdig beëindigen om redenen die vreemd zijn aan de uitoefening door het personeelslid van een van de volgende rechten:

1° het recht op omstandigheidsverlof naar aanleiding van de bevalling, vermeld in artikel 4/1 van het besluit van de Vlaamse Regering van 3 juli 2009 betreffende het omstandigheidsverlof, het verlof wegens overmacht, het onbezoldigd ouderschapsverlof en het geboorteverlof in geval van overlijden of hospitalisatie van de moeder voor bepaalde personeelsleden van het onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding en tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 26 april 1990 betreffende het verlof voor verminderde prestaties, gewettigd door sociale of familiale redenen en de afwezigheid voor verminderde prestaties wegens persoonlijke aangelegenheid ten gunste van de personeelsleden van het onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding;
2° het recht op loopbaanonderbreking voor ouderschapsverlof, vermeld in hoofdstuk 3, afdeling 1, van het besluit van de Vlaamse Regering van 9 september 2011 betreffende de loopbaanonderbreking van de personeelsleden van het onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding;
3° het recht op afwezigheid voor verminderde prestaties voor zorgdoeleinden, vermeld in artikel 10 van het besluit van de Vlaamse regering van 26 april 1990 betreffende het verlof en de afwezigheid voor verminderde prestaties;
4° het recht om een flexibele werkregeling aan te vragen, vermeld in artikel 14/2 van dit decreet;
5° het recht om een nevenactiviteit uit te oefenen, binnen de grenzen van de cumulatieregeling en de regeling rond onverenigbaarheden van het centrumbestuur, opgenomen in een reglement of in het arbeidsreglement van het centrumbestuur;
6° het recht op een ambtswijziging, als dat is opgenomen in een reglement of in het arbeidsreglement van het centrumbestuur.

Het verbod, vermeld in het eerste lid, gaat in op de dag van de aanvraag van een van de rechten, vermeld in het eerste lid, met uitzondering van het recht op loopbaanonderbreking voor ouderschapsverlof dat ingaat op de dag van de geboorte van het kind. Het verbod eindigt dertig dagen na de uiterste datum van de uitoefening van het recht.

Het centrumbestuur deelt het personeelslid schriftelijk mee wat de redenen voor het ontslag zijn.

Als de ingeroepen redenen niet vreemd zijn aan de uitoefening van een recht, als vermeld in het eerste lid, waarvan het personeelslid gebruik maakt of als er geen reden voor het ontslag is opgegeven, als vermeld in het derde lid, , betaalt het centrumbestuur aan het personeelslid aanvullend op de opzegtermijn of -vergoeding een forfaitaire vergoeding die gelijk is aan het brutoloon voor zes

maanden. Die forfaitaire vergoeding kan bij het ontslag van een personeelslid dat gebruik maakt van het recht op omstandigheidsverlof naar aanleiding van de bevalling, het recht op loopbaanonderbreking voor ouderschapsverlof en het recht om een nevenactiviteit uit te oefenen niet samen genoten worden met andere vergoedingen die in het kader van een bijzondere beschermingsprocedure tegen ontslag zijn bepaald.

Elke handeling van het centrumbestuur na afloop van de periode, vermeld in het tweede lid, die als doel heeft om de aanstelling te beëindigen waarvoor tijdens de periode, vermeld in het tweede lid, voorbereidingen zijn getroffen, wordt gelijkgesteld met een ontslag door het centrumbestuur als vermeld in het eerste lid.

In het vijfde lid wordt verstaan onder het treffen van enige voorbereiding het nemen van de ontslagbeslissing.".

Hoofdstuk 14. Wijzigingen van het decreet van 9 maart 2018 betreffende het deeltijds kunstonderwijs

Art. 174. Aan artikel 8, §2, derde lid, van het decreet van 9 maart 2018 betreffende het deeltijds kunstonderwijs, ingevoegd bij het decreet van 21 november 2025, wordt de volgende zin toegevoegd:

"De Vlaamse Regering bepaalt de beroepsprocedure voor een beslissing die de indiener betwist.".

Art. 175. Aan artikel 9 van hetzelfde decreet wordt een tweede lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"De Koninklijke Beiaardschool Jef Denyn in Mechelen bepaalt in een schoolwerkplan de volgende organisatorische aspecten van de opleiding:
1° de doelstellingen en de inhoud van de opleiding, het opleidingsprogramma en de studieomvang;
2° de organisatie van het schooljaar;
3° de mogelijkheid om de opleiding te volgen in intensieve lessenpakketten als vermeld in artikel 18, §4;
4° de gehanteerde onderwijs-, werk- en evaluatievormen;
5° de toelatingsvoorwaarden, die betrekking hebben op artistieke vooropleiding of competenties.".

Art. 176. In artikel 18 van hetzelfde decreet, gewijzigd bij het decreet van 3 juli 2020, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° aan paragraaf 1 wordt een vierde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"De Koninklijke Beiaardschool Jef Denyn in Mechelen kan alleen een langlopende studierichting beiaardier en een kortlopende studierichting specialisatie: beiaardier organiseren.";

2° aan paragraaf 3, derde lid, wordt de volgende zin toegevoegd:

"De som van de studieomvang van de leerjaren van de tweede graad voor volwassenen in de studierichting beiaardier bedraagt ten minste veertien lestijden, gespreid over een traject van vier leerjaren.";

3° aan paragraaf 3, vierde lid, wordt de volgende zin toegevoegd:

"De som van de studieomvang van de leerjaren van de derde graad in de studierichting beiaardier bedraagt ten minste twaalf lestijden, gespreid over een traject van drie of vier leerjaren.";

4° aan paragraaf 3, vijfde lid, wordt de volgende zin toegevoegd:

"De som van de studieomvang van de leerjaren van de vierde graad in de studierichting beiaardier bedraagt ten minste vijftien lestijden, gespreid over een traject van drie leerjaren.";

5° in paragraaf 3 wordt het zesde lid opgeheven;

6° er wordt een paragraaf 4 toegevoegd, die luidt als volgt:

"§4. In afwijking van paragraaf 3 kan de Koninklijke Beiaardschool Jef Denyn in Mechelen de studierichtingen organiseren in intensievere lessenpakketten op een kortere termijn dan een leerjaar in het lineaire traject. In dat geval is de totale studieomvang dezelfde als die van een leerjaar in het lineaire traject.".

Art. 177. In artikel 19, §2, tweede lid, van hetzelfde decreet wordt tussen het woord "muziek" en het woord "bedraagt" de zinsnede ", inclusief de specialisatie: optie beiaardier," ingevoegd.

Art. 178. In artikel 26 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid worden de zinsnede "normen, structuren," en de zinsnede "de wijze waarop die instelling gesubsidieerd wordt," opgeheven;

2° het tweede lid wordt vervangen door wat volgt:

"De Vlaamse Regering wordt gemachtigd om de bepalingen van het besluit van de Vlaamse Regering van 4 mei 2018 betreffende het opleidingsaanbod, de structuur, organisatie en financiering van de Koninklijke Beiaardschool Jef Denyn in Mechelen te wijzigen.".

Art. 179. In artikel 33, §1, van hetzelfde decreet, gewijzigd bij het decreet van 5 april 2019, wordt het tweede lid opgeheven.

Art. 180. In artikel 67, §2, derde lid, van hetzelfde decreet, gewijzigd bij het decreet van 8 juli 2022, worden tussen het woord "leeractiviteiten" en het woord "georganiseerd" de woorden "van een vak" ingevoegd.

Art. 181. In artikel 69 van hetzelfde decreet, gewijzigd bij de decreten van 21 december 2018 en 7 juli 2023, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° er wordt een paragraaf 4/1 ingevoegd, die luidt als volgt:

"§4/1. In afwijking van paragraaf 1, 2, 3 en 4 ontvangt de Koninklijke Beiaardschool Jef Denyn in Mechelen op basis van het aantal financierbare leerlingen jaarlijks een pakket lestijden, dat per ingeschreven leerling twee lestijden bedraagt. De Koninklijke Beiaardschool Jef Denyn in Mechelen kan dat urenpakket vrij aanwenden.";

2° in paragraaf 5 wordt de zinsnede "paragraaf 1, 2 en 4" telkens vervangen door de zinsnede "paragraaf 1, 2, 4 en 4/1".

Art. 182. In hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 6 juni 2025, wordt een artikel 84/1 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. 84/1. De Koninklijke Beiaardschool Jef Denyn in Mechelen ontvangt voor het schooljaar X/X+1 een werkingsbudget van 25.606 euro.

Vanaf het schooljaar 2019-2020 worden de bedragen van het voorgaande schooljaar jaarlijks vermenigvuldigd met de aanpassingscoëfficiënt A, die berekend wordt met de volgende formule: A = (Cx-1/Cx-2), waarbij:
1° Cx-1: de gezondheidsindex van de maand januari van het begrotingsjaar x-1;
2° Cx-2: de gezondheidsindex van de maand januari van het begrotingsjaar x-2;
3° de A-coëfficiënt voor 100% in rekening wordt gebracht.

Vanaf het begrotingsjaar 2020 wordt het bedrag, vermeld in het eerste lid, verminderd met 2000 euro.

Art. 183. In artikel 85 van hetzelfde decreet wordt de zinsnede "artikel 83 en 84" vervangen door de zinsnede "artikel 83, 84 en 84/1".

Art. 184. Aan artikel 114, §2, van hetzelfde decreet, gewijzigd bij de decreten van 5 april 2019, 3 juli 2020 en 19 april 2024, wordt een vierde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Als de nieuwe academie bij de oprichting een of meer bestaande structuuronderdelen in vestigingsplaatsen op het grondgebied van de gemeente overneemt, gebeurt de overname conform de voorwaarde en modaliteiten voor overheveling, vermeld in artikel 131, met dien verstande dat de overname uitwerking heeft op 1 september van het oprichtingsjaar en dat het schoolbestuur van de nieuwe academie voor de voorafgaande procedure als schoolbestuur wordt beschouwd.".

Art. 185. In hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 6 juni 2025, wordt een artikel 120/1 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. 120/1. Op de Koninklijke Beiaardschool Jef Denyn in Mechelen zijn geen programmatienormen van toepassing.".

Art. 186. Aan artikel 126 van hetzelfde decreet, gewijzigd bij de decreten van 3 juli 2020 en 9 juli 2021, wordt een paragraaf 4 toegevoegd, die luidt als volgt:

"§4. Als de Koninklijke Beiaardschool Jef Denyn in Mechelen het aantal van vijf leerlingen niet bereikt, gaat ze over tot de geleidelijke sluiting van iedere graad, leerjaar per leerjaar, te beginnen met het laagste, tenzij ze op de vorige teldag voldeed aan de voorwaarden, vermeld in artikel 125. In dat aantal zijn ook de studenten inbegrepen die de intensievere lessenpakketten, vermeld in artikel 18, §4, volgen. In dat geval worden de werkingsmiddelen en het aantal lestijden proportioneel aangepast.

Behalve de norm, vermeld in het eerste lid, zijn geen rationalisatienormen van toepassing op de Koninklijke Beiaardschool Jef Denyn in Mechelen.".

Art. 187. In artikel 136, eerste lid, van hetzelfde decreet worden punt 1° en 2° vervangen door wat volgt:

"1° bijdragen tot de realisatie van de minimumdoelen muzische vorming van het basisonderwijs of de sleutelcompetentie cultureel bewustzijn en culturele expressie van het secundair onderwijs in relatie tot andere minimumdoelen of sleutelcompetenties;

2° bijdragen tot de vakbekwaamheid van studenten hoger onderwijs in de realisatie van de minimumdoelen muzische vorming van het basisonderwijs of de sleutelcompetentie cultureel bewustzijn en culturele expressie van het secundair onderwijs met het oog op hun latere professionele onderwijspraktijk;".

Art. 188. In artikel 145, derde lid, van hetzelfde decreet wordt de zin "De Vlaamse Regering beperkt zich daarbij tot het opvragen van een jaarlijks beknopt verslag en een steekproefsgewijze financiële controle op het einde van de samenwerking." vervangen door de zin "De Vlaamse Regering kan daarvoor op het einde van de samenwerking maximaal een eindverslag opvragen en kan een methode bepalen die toelaat om een globaal zicht te krijgen op de besteding van de werkingsmiddelen.".

Art. 189. Artikel 146 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

"Art. 146. De academie en de scholen, de instellingen voor hoger onderwijs en, in voorkomend geval, externe partners zijn samen verantwoordelijk voor de kwaliteit van het lokale samenwerkingsinitiatief.

De onderwijsinspectie kan de kwaliteit van de lokale samenwerkingsinitiatieven in de betrokken basis- en secundaire scholen en academies beoordelen.".

Art. 190. In artikel 150 van hetzelfde decreet wordt in punt 3° een tweede en een derde lid toegevoegd, die luiden als volgt:

"In het kader van de toepassing van het eerste lid, 3°, zijn sponsoring en bedoelde mededelingen die betrekking hebben op betalende bijlessen niet verenigbaar met de pedagogische en onderwijskundige taken en doelstellingen van de academie.

In dit artikel wordt verstaan onder bijlessen: lessen die niet door de school georganiseerd worden en die de realisatie van onderwijsinhouden van het structuuronderdeel van de leerling beogen.”.

Hoofdstuk 15. Wijzigingen van het decreet van 27 april 2018 betreffende de leerlingenbegeleiding in het basisonderwijs, het secundair onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding

Art. 191. Aan artikel 5 van het decreet van 27 april 2018 betreffende de leerlingenbegeleiding in het basisonderwijs, het secundair onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding wordt een zesde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

“Het centrum beslist, in de fase van uitbreiding van zorg na een vraag van de ouders, in het kader van handelingsgerichte diagnostiek over de toekenning en de duur van het recht op permanent onderwijs aan huis voor een leerling als vermeld in artikel 35 van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997, en artikel 118 van de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010.”.

Hoofdstuk 16. Wijzigingen van het decreet van 3 juni 2022 tot het nemen van dringende maatregelen in het onderwijs naar aanleiding van de Oekraïnecrisis en tot wijziging van het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs voor leerlingen en studenten die ressorteren onder richtlijn 2001/55/EG van de Raad van 20 juli 2001 betreffende minimumnormen voor het verlenen van tijdelijke bescherming in geval van massale toestroom van ontheemden en maatregelen ter bevordering van een evenwicht tussen de inspanning van de lidstaten voor de opvang en het dragen van de consequenties van de opvang van deze personen – (II)

Art. 192. In artikel 24 van het decreet van 3 juni 2022 tot het nemen van dringende maatregelen in het onderwijs naar aanleiding van de Oekraïnecrisis en tot wijziging van het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs voor leerlingen en studenten die ressorteren onder richtlijn 2001/55/EG van de Raad van 20 juli 2001 betreffende minimumnormen voor het verlenen van tijdelijke bescherming in geval van massale toestroom van ontheemden en maatregelen ter bevordering van een evenwicht tussen de inspanning van de lidstaten voor de opvang en het dragen van de consequenties van de opvang van deze personen – (II) worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid worden de woorden “een verklaring van huisonderwijs met bijhorende informatie over het huisonderwijs” telkens vervangen door de woorden “een verklaring van rechten en plichten inzake huisonderwijs”;

2° in het eerste lid wordt tussen het woord “daarvan” en het woord “Voor” de zinsnede “als die kinderen bij de start van het schooljaar minder dan één jaar geleden voor het eerst zijn gedomicilieerd in België of als die kinderen voor 1 januari 2027 twaalf jaar of ouder zijn” ingevoegd;

3° het tweede lid wordt opgeheven.

Art. 193. Aan artikel 25 van hetzelfde decreet wordt de zinsnede "als die kinderen bij de start van het schooljaar minder dan één jaar geleden voor het eerst zijn gedomicilieerd in België of voor zover die kinderen voor 1 januari 2027 twaalf jaar of ouder zijn" toegevoegd.

Art. 194. In artikel 38 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid worden de woorden "een verklaring van huisonderwijs met bijhorende informatie over het huisonderwijs" telkens vervangen door de woorden "een verklaring van rechten en plichten inzake huisonderwijs";

2° in het eerste lid wordt tussen het woord "daarvan" en het woord "Voor" de zinsnede "als die kinderen bij de start van het schooljaar minder dan één jaar geleden voor het eerst zijn gedomicilieerd in België of voor zover die kinderen voor 1 januari 2027 zestien jaar of ouder zijn" ingevoegd;

3° het tweede lid wordt opgeheven.

Art. 195. Aan artikel 39 van hetzelfde decreet wordt de zinsnede "voor zover die kinderen bij de start van het schooljaar minder dan één jaar geleden voor het eerst gedomicilieerd waren in België of voor zover die kinderen voor 1 januari 2027 de leeftijd van 16 jaar of ouder bereikt hebben" toegevoegd.

Hoofdstuk 17. Wijziging van het decreet van 28 april 2023 over de transitie van personeelsleden van sommige instellingen van Onderwijs naar Welzijn

Art. 196. Artikel 17 van het decreet van 28 april 2023 over de transitie van personeelsleden van sommige instellingen van Onderwijs naar Welzijn wordt vervangen door wat volgt:

"Art. 17. De bevoegde dienst van het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming verzorgt de betalingen van de salarissen en wachtgelden aan de personeelsleden in het transitiekader. De betaling wordt uitgevoerd op basis van de gegevens die de voorziening bezorgt en onder haar verantwoordelijkheid.

De dienst, vermeld in het eerste lid, vordert het brutosalaris of de brutosalaristoelage, verhoogd met de vergoedingen, bijslagen, vakantiegeld, eindejaarspremie en werkgeversbijdrage, van de voorziening terug.

De regeling, vermeld in het eerste en tweede lid, is van toepassing totdat het laatste personeelslid het transitiekader verlaat.".

Hoofdstuk 18. Wijziging van het Programmadecreet van 30 juni 2023 houdende bepalingen tot begeleiding van de begrotingsaanpassing 2023

Art. 197. Artikel 20 van het Programmadecreet van 30 juni 2023 houdende bepalingen tot begeleiding van de begrotingsaanpassing 2023 wordt opgeheven.

Hoofdstuk 19. Slotbepalingen

Art. 198. Dit decreet treedt in werking op 1 september 2026, met uitzondering van:
1° artikel 4 en 14, die in werking treden op 1 juni 2026;
2° artikel 125, 126, 127, 128 en 143, die in werking treden op 1 juli 2026;
3° artikel 120, 1° en 136, die in werking treden op 1 juli 2026 en die van toepassing zijn vanaf het academiejaar 2026-2027;
4° artikel 47, 49, 94 en 97, die in werking treden op 1 september 2026 voor de inschrijvingen voor het schooljaar 2027-2028;
5° artikel 100, 1° en 2°, 129, 132, 133, 137 en 138, die in werking treden vanaf het academiejaar 2026-2027;
6° artikel 68 dat in werking treedt op 1 januari 2027;
7° artikel 2, 154, 1° en 155, 1°, die in werking treden op 1 april 2027;
8° artikel 30, 75, 95, 1°, 96, 1°, 98, 1° en 99, 1°, die in werking treden op 1 juni 2027;
9° artikel 31, 33, 37, 36, 48, 50 en 64, die in werking treden op 1 september 2027;

Artikel 144 heeft uitwerking met ingang van 1 januari 2022;

Artikel 156 heeft uitwerking met ingang van 1 april 2024;

Artikel 52, 100, 3° tot en met 6°, 101, 102, 123, 124, 158 en 159 hebben uitwerking met ingang van 1 januari 2026.

Brussel, xxxx

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Matthias DIEPENDAELE

De Vlaamse minister van Onderwijs, Justitie en Werk,

Zuhal DEMIR

BIJLAGE 1 BIJ HET VOORONTWERP VAN DECREET
van 27 februari 2026:

Bijlage 5 bij het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997

Bijlage 1 bij het decreet over het onderwijs XXXVI

Bijlage 5 bij het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997

Bijlage 5. Lijst met minimumdoelen waarvan kan worden afweken worden voor dove en slechthorende kinderen binnen de taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal, als vermeld in artikel 44, §7 van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997

Vrijstellingen van de minimumdoelen

Van de volgende minimumdoelen, vermeld in bijlage 6, kan een vrijstelling worden verleend:

1° van de minimumdoelen Nederlands:

a) van de minimumdoelen kleuters: van 1.1.1 tot en met 1.1.4, 1.1.7, 1.1.9, van 1.3.1 tot en met 1.3.4, van 1.3.6 tot en met 1.3.9, 1.4.4, 1.4.5, 1.5.2, 1.5.4. en 1.5.5;
b) Van de minimumdoelen 4de jaar: 1.1.2, 1.1.3, 1.1.9, 1.1.10, van 1.3.1 tot en met 1.3.5, van 1.3.7 tot en met 1.3.14, 1.4.6., 1.4.8 1.5.6 en 1.5.8;
c) Van de minimumdoelen 6de jaar: 1.1.2, 1.2.4, van 1.3.1 tot en met 1.3.4, 1.3.6, 1.3.10,1.5.2;

2° van de minimumdoelen Wiskunde-getallenkennis (2.1): voor de kleuters: minimumdoel 2.1.1;

3° van de minimumdoelen Wetenschappen en techniek:

a) van de minimumdoelen kleuters: 3.1.2, 3.4.1 en 3.5.3;
b) van de minimumdoelen 4de jaar: 3.5.5;
c) van de minimumdoelen 6de jaar: 3.5.5;

4° van de minimumdoelen muzische vorming:

a) van de minimumdoelen kleuters: 6.1.1, 6.1.2 wat betreft muziek, van 6.2.1 tot en met 6.2.4, 6.4.3 en 6.6.3;
b) van de minimumdoelen 4de jaar: van 6.1.2 tot en met 6.1.4, wat betreft muziek, van 6.2.1 tot en met 6.2.5., 6.6.1, 6.6.2 en 6.6.5;
c) van de minimumdoelen 6de jaar: van 6.1.2 tot en met 6.1.4, wat betreft muziek, van 6.2.1 tot en met 6.2.6, 6.2.8 en 6.6.5;

5° van de minimumdoelen lichamelijke opvoeding:

a) van de minimumdoelen kleuters: 7.1.8 wat betreft het auditief gedeelte;
b) van de minimumdoelen 4de jaar: 7.1.9, wat betreft de auditieve instructies;

6° van de minimumdoelen 4de jaar persoonsvormende en socialiserende vaardigheden: 9.1.1., wat betreft de auditieve signalen;

7° van de minimumdoelen 6de jaar Frans: van 10.1.1 tot en met 10.1.6., van 10.3.1 tot en met 10.3.10, van 10.4.1. tot en met 10.4.6; 10.5.6, 10.6.2, 10.6.3, 10.7.6, 10.7.7, 10.9.1 en 10.9.2.

Vrijstelling voor de leerlingen die nog het curriculum volgens de oude eindtermen volgen:

Van de volgende eindtermen, vermeld in de bijlage bij het besluit van de Vlaamse regering van 27 mei 1997 tot bepaling van de ontwikkelingsdoelen en de eindtermen in het gewoon basisonderwijs, bekrachtigd bij het decreet van 15 juli 1997 kan volgens de procedure en voor de leerlingen, vermeld in artikel 44, §7, een vrijstelling worden verleend:

1° van de eindtermen Nederlands:
- a) alle eindtermen van 1 Luisteren;
- b) alle eindtermen van 2 Spreken;
- c) van de eindtermen 4 Schrijven, alleen de volgende eindtermen:
  - 1) eindterm 4.7 wat betreft het toepassen van spellingafspraken en -regels over het schrijven van woorden met vast woordbeeld: klankzuivere woorden, hoogfrequente niet-klankzuivere woorden, klinker in open/gesloten lettergreep en niet-klankzuivere eindletter;
  - 2) eindterm 4.8 in zoverre deze eindterm betrekking heeft op het ontwikkelen van attitudes voor luisteren en spreken;
- d) van de eindtermen 5 Vaardigheden/strategieën in zoverre de vaardigheden of strategieën verband houden met luisteren en spreken;

2° van de eindtermen Frans:
- a) de eindtermen van 1 Luisteren;
- b) de eindtermen van 3 Spreken;
- c) de eindtermen van 4 Mondelinge interactie;
- d) de eindtermen van 5 Attitudes wat betreft de attitudes inzake luisteren, spreken en gesprekken voeren;

3° van de eindtermen Lichamelijke opvoeding alleen de eindterm 1.21 kunnen bewegingsvormen uitvoeren op een opgelegd ritme;

3° van de eindtermen Muzische vorming:
- a) van de eindtermen 2 Muziek alleen de volgende eindtermen:
  - 1) de eindterm 2.1: de leerlingen kunnen muziek beluisteren en ervaren, muzikale impressies opdoen uit de geluidsomgeving met aandacht voor enkele kenmerken van de muziek: klankeigenschap en functie/gebruikssituatie;
  - 2) de eindterm 2.2: de leerlingen kunnen improviseren en experimenteren, klankbronnen en muziekinstrumenten uittesten op hun klankwaarde en in een muzikaal (samen)spel daarvan gebruikmaken;
- b) van de eindtermen 3 Drama alleen de volgende eindtermen:
  - 1) eindterm 3.3: geconcentreerd luisteren naar een gesproken tekst (verteld of voorgelezen) en die mondeling, schriftelijk, beeldend of dramatisch weergeven;
  - 2) eindterm 3.6 een aan de speelsituatie aangepaste en aangename spreektechniek ontwikkelen (articulatie, adembeheersing, tempo, toonhoogte) en verschillende verbale en non-verbale spelvormen improviseren;

4° van de eindterm Wetenschap en techniek alleen de eindterm 1.1 wat betreft de waarnemingen die betrekking hebben op gehoor.

Gezien om gevoegd te worden bij het decreet over het onderwijs XXXVI

Brussel, ... (datum).

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Matthias DIEPENDAELE

De Vlaamse minister van Onderwijs, Justitie en Werk,

Zuhal DEMIR

BIJLAGE 2 BIJ HET VOORONTWERP VAN DECREET
van 27 februari 2026:

Bijlage 6 bij het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997

Bijlage 2 bij het decreet over het onderwijs XXXVI

Bijlage 6 bij het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997

Bijlage 6. Minimumdoelen voor het derde jaar kleuteronderwijs, het vierde jaar lager onderwijs en het zesde jaar lager onderwijs

De volgende teksten bevatten de minimumdoelen die conform het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997 letterlijk worden opgenomen in de leerplannen.

Deze teksten dienen te worden gelezen als volgt:

De minimumdoelen zijn opgebouwd volgens een vast format met kennen, weten en kunnen. Minimumdoelen met kennen en weten verwijzen naar declaratieve kennis, minimumdoelen met kunnen verwijzen naar procedurele kennis. Zowel de doelzin als een mogelijke afbakening van die doelzin onder de vorm van bullets maken integraal deel uit van het minimumdoel.

Omwille van de eigenheid van een bepaalde vakdiscipline kunnen specifieke 'formatelementen' toegevoegd zijn aan de omschrijving van de minimumdoelen van die vakdiscipline.

- Bij wiskunde is een kennismodel gehanteerd dat drie kennistypes onderscheidt, namelijk:
    - inzichtelijke kennis [I]: concepten en principes die leerlingen begrijpen;
    - feitelijke kennis [F]: begrippen, symbolen of rekenfeiten die leerlingen hanteren;
    - procedurele kennis: bewerkingen, strategieën of methodes die leerlingen toepassen. Feitelijke en inzichtelijke kennis vormen samen het 'kennen', procedurele kennis is het 'kunnen'. In de 'kennen-doelen' en 'weten-doelen' wordt telkens aangeduid of het gaat om inzichtelijke [I], feitelijke [F] of inzichtelijke en feitelijke [I/F] kennis.
- Bij Frans gelden voor verschillende minimumdoelen tekstkenmerken en is een woordenlijst toegevoegd aan de minimumdoelen met de woorden die leerlingen als minimumdoel op het einde van het basisonderwijs actief en in zinsverband moeten kunnen gebruiken.

Zowel de doelzin als een mogelijke afbakening van die doelzin onder de vorm van bullets maken integraal deel uit van het minimumdoel. Daarnaast kunnen bij een minimumdoel ook voorbeelden, toelichting of richtinggevende woordenschat vermeld worden. Voorbeelden en toelichting zijn opgenomen onder het minimumdoel tussen '< >' en in het grijs. Richtinggevende woordenschat is opgenomen in een aparte kolom naast het minimumdoel. Zowel voorbeelden, toelichting als richtinggevende woordenschat zijn louter illustratief en maken geen onderdeel uit van het minimumdoel. Ze zijn met andere woorden niet bindend voor leraren en scholen. Woordenschat die de leerlingen wel moeten kennen is opgenomen in de minimumdoelen zelf.

1. NEDERLANDS

1.1 Lezen	
Vlot en vloeiend lezen	
Kleuter	1.1.1 De kleuters kunnen rijm herkennen, rijmwoorden bedenken en woorden in klankgroepen verdelen (fonologisch bewustzijn). 1.1.2 De kleuters kunnen een bepaalde klank in gesproken woorden op verschillende posities herkennen (fonemisch bewustzijn). 1.1.3 De kleuters kunnen een variatie aan klanken in mk-, km- en mkm-woorden onderscheiden (fonemisch bewustzijn). 1.1.4 De kleuters kunnen minimum 15 letters (korte, lange, tweetekenklinkers en medeklinkers) herkennen door de bijbehorende klank uit te spreken (klanktekenkoppeling).
4de jaar	1.1.1 De leerlingen kunnen woorden lezen met behulp van inzicht in de morfologische opbouw. 1.1.2 De leerlingen kunnen accuraat en geautomatiseerd lezen (vlot lezen). 1.1.3 De leerlingen kunnen teksten accuraat, met gepast tempo en met intonatie lezen (vloeiend lezen). 1.1.4 De leerlingen kunnen teksten en boeken lezen met aandacht en doorzettingsvermogen.
6de jaar	1.1.1 De leerling kan onbekende woorden lezen met behulp van inzicht in de morfologische opbouw en kennis van leenwoorden. 1.1.2 De leerling kan teksten expressief lezen.
Tekstbegrip	
Kleuter	1.1.5 De kleuters kunnen de betekenis van eenvoudige visuele boodschappen begrijpen. 1.1.6 De kleuters kunnen expliciete informatie over de situatie, de gevoelens, de personages en perspectiefname uit voorgelezen teksten halen. 1.1.7 De kleuters kunnen expliciete verbanden binnen een tekst verwoorden: oorzaak, gevolg, probleem en oplossing. 1.1.8 De kleuters kunnen verbanden leggen tussen voorgelezen teksten en hun vakspecifieke kennis en voorkennis. 1.1.9 De kleuters kunnen de belangrijkste gebeurtenissen uit een verhaallijn in eigen woorden navertellen.

4de jaar	1.1.5 De leerlingen kunnen expliciet vermelde informatie in teksten weergeven. 1.1.6 De leerlingen kunnen informatie uit een tekst combineren om tot een logische conclusie te komen. 1.1.7 De leerlingen kunnen verbanden leggen tussen teksten en hun vakspecifieke kennis en voorkennis. 1.1.8 De leerlingen kunnen beoordelen of de titel bij de tekst past. 1.1.9 De leerlingen kunnen verwoorden hoe de auteur denkt over het onderwerp van de tekst. 1.1.10 De leerlingen kunnen verwoorden hoe een tekst aansluit bij het leesdoel. 1.1.11 De leerlingen kunnen zich oriënteren op het lezen, tot begrip komen en het lezen bijsturen door aangeleerde leesstrategieën te gebruiken.
6de jaar	1.1.3 De leerling kan expliciete en impliciete informatie uit een tekst combineren om tot een logische conclusie te komen. 1.1.4 De leerling kan verbanden leggen tussen teksten en zijn/haar vakspecifieke kennis en voorkennis. 1.1.5 De leerling kan vergelijken hoe verschillende auteurs denken over eenzelfde onderwerp. 1.1.6 De leerling kan beoordelen hoe een tekst zijn/haar standpunt wel of niet beïnvloedt. 1.1.7 De leerling kan zich oriënteren op het lezen, tot leesbegrip komen en het lezen bijsturen door indien nodig relevante leesstrategieën te selecteren en te gebruiken.
Tekstsoorten en tekstconventies	
Kleuter	1.1.10 De kleuters kunnen tonen dat ze de volgende tekstconventies begrijpen: inzicht in leesrichting, onderscheid tekst en beeld, congruentie tussen tekst en beeld. 1.1.11 De kleuters kunnen tonen dat teksten een doel hebben: iets onthouden, iets doen, genieten.
4de jaar	1.1.12 De leerlingen kunnen tonen dat ze de volgende tekstconventies begrijpen: gebruik van interpunctie, hoofdletters, structuuraanduiders (verwijs-, verbindings- en signaalwoorden), titels, tussentitels en alinea's. 1.1.13 De leerlingen kunnen tonen dat ze doelen van teksten herkennen aan de hand van tekstkenmerken. < bv. instructies geven via een stappenplan, genieten van een gedicht >
6de jaar	1.1.8 De leerling kan tonen dat hij/zij de volgende tekstconventies begrijpt: index, inhoudsopgave, legende, tabellen en figuren. 1.1.9 De leerling kan doelen van teksten analyseren aan de hand van tekstkenmerken. < bv. een publiek activeren via een reclametekst, informeren via een nieuwsbericht >

1.2 Schrijven	
Handschrift en digitale vaardigheden	
Kleuter	1.2.1 De kleuters kunnen een dynamische pengreep hanteren. 1.2.2 De kleuters kunnen in een correcte schrijfhouding zitten. 1.2.3 De kleuters kunnen rechte en gebogen lijnen maken binnen liniatuur. 1.2.4 De kleuters kunnen schrijfpatronen maken binnen liniatuur. 1.2.5 De kleuters kunnen egaal binnen de lijntjes kleuren. 1.2.6 De kleuters kunnen arceren met rechte lijnen. 1.2.7 De kleuters kunnen de schrijfrichting hanteren.
4de jaar	1.2.1 De leerlingen kunnen letters, woorden en zinnen schrijven tussen de grondlijn en hulplijnen. 1.2.2 De leerlingen kunnen kleine letters, hoofdletters, cijfers, reken- en leestekens, volgens een correcte route schrijven binnen een volledige liniatuur. 1.2.3 De leerlingen kunnen een regelmatig handschrift hanteren met de juiste spatiëring binnen en tussen woorden. 1.2.4 De leerlingen kunnen de kantlijn en witruimtes hanteren in schriften.
6de jaar	1.2.1 De leerling kan vlot en regelmatig zonder hulplijnen schrijven op een enkele grondlijn. 1.2.2 De leerling kan het schrijftempo en de vormgevingskwaliteit op elkaar afstemmen. 1.2.3 De leerling kan een digitale tekst schrijven.
Correct schrijven	
Kleuter	/
4de jaar	1.2.5 De leerlingen kunnen de volgende categorieën van woorden spellen: • woorden met een hoofdletter: persoonsnamen, titels van boeken en films, aardrijkskundige namen, feestdagen, talen en taalvariëteiten; • woorden met gedekte en vrije klinkers in open en gesloten lettergrepen; • woorden met een doffe klank in:

	○ open en onbeklemtoonde lettergrepen; ○ voor- en achtervoegsels; ○ -eren,-elen,-enen; ○ frequente woorden. < bv. me, moeten, gevaar, voorzichtig, innerlijk, kinderen, meubelen, tekenen, avond > • woorden met tweetekenklanken: ei, ij, ou, au, eu, ui; • woorden met lettergroepen: aai, oei, ooi, eeuw, ieuw; • woorden met meerdere medeklinkers vooraan, in het midden, en achteraan; • woorden met medeklinkers eindigend op -b, -p- -d, -t, -g; • woorden met -ng en -nk; • woorden met -ch/-g; • meervouden op -s, 's, -en, -eren; • verkleinwoorden op -je, -tje, -etje, -pje, kje. 1.2.6 De leerlingen kunnen spellingregels bij werkwoorden in de tegenwoordige tijd toepassen. 1.2.7 De leerlingen kunnen zwakke en sterke werkwoorden in de (on)voltooid verleden tijd spellen. 1.2.8 De leerlingen kunnen zinnen en teksten schrijven met aandacht voor zinsstructuur, gebruik van hoofdletters en interpunctie.
6de jaar	1.2.4 De leerling kan de volgende categorieën van woorden spellen: • woorden met hoofdletters: afleidingen van aardrijkskundige namen, namen van historische gebeurtenissen, namen van bedrijven, gebouwen en merken; • woorden die anders uitgesproken worden dan geschreven; < bv. station, actie, concert, succes, accu, quotiënt, examen, journaal, team, premier > • woorden met vrije klinkers ee, o, u, ie, i, oe, ai, in een open of gesloten lettergreep; < bv. café, diner, trainen, ruw, eventueel, fabrikant, radio, historisch, baby, bijzonder, journaal, militair > • woorden met de achtervoegsels -isch(e), -air(e), -iaal, -eaal, -ueel, -ieel; • vakspecifieke woorden uit het Latijn of Grieks; < bv. fauna, flora, fotografie > • onregelmatige verkleinwoorden; • meervouden op -ie en -ee; < bv. kopieën en zeeën >

	• afwijkende meervouden; < bv. musea, centra > • frequent gebruikte afkortingen, initiaalwoorden en letterwoorden; • frequent gebruikte woorden met koppelteken, apostrof, trema en accent. 1.2.5 De leerling kan spellingregels toepassen bij frequente werkwoorden in tegenwoordige, verleden, voltooide en toekomende tijd. 1.2.6 De leerling kan samengestelde zinnen en teksten schrijven met aandacht voor zinsstructuur, gebruik van hoofdletters en interpunctie.
Schrijven om te leren	
Kleuter	1.2.8 De kleuters kunnen door middel van tekenen, krabbels, symbolen, letter- of cijfervormen ideeën of gebeurtenissen vastleggen.
4de jaar	1.2.9 De leerlingen kunnen kernwoorden, schema's of eenvoudige lijstjes noteren om teksten of mondelinge informatie uit vakdisciplines te onthouden of te ordenen. 1.2.10 De leerlingen kunnen teksten of mondelinge informatie uit vakdisciplines samenvatten in korte zinnen.
6de jaar	1.2.7 De leerling kan het kernidee van teksten of mondelinge informatie uit vakdisciplines in eigen woorden formuleren. 1.2.8 De leerling kan een samenvatting schrijven met een kernidee, argumenten en relevante details. 1.2.9 De leerling kan bij vakdisciplines gestructureerde aantekeningen maken met kernwoorden.
Schrijven om te delen	
Kleuter	1.2.9 De kleuters kennen de functie van schriftelijke taal om te informeren of te communiceren. 1.2.10 De kleuters kunnen ideeën aanbrengen voor een tekst vanuit aangeboden inhouden, eigen ervaringen of creatieve ideeën.
4de jaar	1.2.11 De leerlingen kunnen met behulp van enkele gepaste tekstkenmerken specifieke teksten formuleren. < bv. een stappenplan, een brief > 1.2.12 De leerlingen kunnen bedenken wat de inhoud van een tekst kan zijn en hiervoor gebruik maken van hun vakspecifieke kennis en voorkennis. 1.2.13 De leerlingen kunnen ideeën verzamelen en ordenen voor een tekst via een woordspin of schema.

	1.2.14 De leerlingen kunnen teksten schrijven met aandacht voor gepaste inhoud. 1.2.15 De leerlingen kunnen structuur in een tekst aanbrengen: begin, midden en slot. 1.2.16 De leerlingen kunnen teksten schrijven met aandacht voor woordkeuze en zinsconstructies afgestemd op het beoogde publiek. 1.2.17 De leerlingen kunnen teksten schrijven met een verzorgde tekstopmaak aangepast aan het tekstdoel. 1.2.18 De leerlingen kunnen teksten herlezen en op aanwijzing herschrijven. 1.2.19 De leerlingen kunnen teksten schrijven met aandacht en doorzettingsvermogen.
6de jaar	1.2.10 De leerling kan met behulp van enkele gepaste tekstkenmerken specifieke teksten formuleren. < bv. bij een reclametekst, een nieuwsbericht > 1.2.11 De leerling kan bedenken wat de inhoud van een tekst kan zijn en hiervoor gebruik maken van zijn/haar vakspecifieke kennis en voorkennis en relevante strategieën: brainstorm, vragen stellen en associëren. 1.2.12 De leerling kan ideeën verzamelen en ordenen voor een tekst en hierbij indien relevant een plan of structuur opstellen. 1.2.13 De leerling kan teksten schrijven met aandacht voor gepaste en samenhangende inhoud. 1.2.14 De leerling kan een herkenbare en eenvoudige structuur aanbrengen in teksten met inbegrip van titels, tussentitels, alinea's en structuuraanduiders (verwijs, verbindings- en signaalwoorden). 1.2.15 De leerling kan een doelgerichte formulering hanteren met variatie in zinsbouw en gepaste woordkeuze met gebruik van figuurlijk taalgebruik en een gepast register afgestemd op het beoogde publiek. 1.2.16 De leerling kan kritisch reflecteren op teksten en ze op aanwijzing herschrijven. 1.2.17 De leerling kan teksten schrijven met een verzorgde (digitale) tekstopmaak in functie van verzenden of publiceren. 1.2.18 De leerling kan het schrijfproces met aandacht en doorzettingsvermogen doorlopen.

1.3 Mondeling taalgebruik
Luisterbegrip

Kleuter	DE MINIMUMDOELEN VAN DIT SUBTHEMA MOETEN DOOR DE KLEUTERS BEREIKT WORDEN OP POPULATIENIVEAU 1.3.1 De kleuters kunnen met aandacht luisteren. 1.3.2 De kleuters kunnen gepast reageren op vragen en instructies. 1.3.3 De kleuters kunnen vragen stellen om meer informatie te krijgen en om te controleren of ze de boodschap begrepen hebben. 1.3.4 De kleuters kunnen op een voorgelezen verhaal reageren door voorspellingen te maken, vragen te stellen of verbanden te leggen met hun vakspecifieke kennis en voorkennis.
4de jaar	1.3.1 De leerlingen kunnen expliciet vermelde informatie in teksten weergeven. 1.3.2 De leerlingen kunnen informatie uit een tekst combineren om tot een logische conclusie te komen. 1.3.3 De leerlingen kunnen verbanden leggen tussen teksten en hun vakspecifieke kennis en voorkennis. 1.3.4 De leerlingen kunnen verwoorden hoe de auteur denkt over het onderwerp van de tekst. 1.3.5 De leerlingen kunnen verwoorden hoe een tekst aansluit bij het luisterdoel.
6de jaar	1.3.1 De leerling kan expliciete en impliciete informatie uit een tekst combineren om tot een logische conclusie te komen. 1.3.2 De leerling kan verbanden leggen tussen teksten en zijn/haar vakspecifieke kennis en voorkennis. 1.3.3 De leerling kan vergelijken hoe verschillende auteurs denken over eenzelfde onderwerp. 1.3.4 De leerling kan beoordelen hoe een tekst zijn/haar standpunt wel of niet beïnvloedt.
Spreken, presenteren en vertellen	
Kleuter	1.3.5 De kleuters kunnen verstaanbaar spreken met aandacht voor uitspraak van klanken, klankcombinaties en volume. 1.3.6 De kleuters kunnen bij het spreken mededelende, vragende en samengestelde zinnen hanteren. 1.3.7 De kleuters kunnen gedachten en gebeurtenissen formuleren met een aanzet tot volgorde en tonen hierbij een aanzet tot het gebruik van structuuraanduiders (verwijs-, verbindings- en signaalwoorden). 1.3.8 De kleuters kunnen in een vertrouwde omgeving over een zelfgekozen onderwerp vertellen.
4de jaar	1.3.6 De leerlingen kunnen voorafgaand aan het vertellen en presenteren inhoud verzamelen en structureren onder begeleiding. 1.3.7 De leerlingen kunnen verstaanbaar spreken met aandacht voor uitspraak van het Standaardnederlands en zinsaccent. 1.3.8 De leerlingen kunnen bij het spreken gepaste woordkeuze en correcte zinsconstructies gebruiken.

	1.3.9 De leerlingen kunnen ideeën, gedachten en verworven inzichten samenhangend formuleren. 1.3.10 De leerlingen kunnen meningen met argumenten onderbouwen op basis van hun vakspecifieke kennis en voorkennis. 1.3.11 De leerlingen kunnen bij het vertellen of presenteren afstemmen op het spreekdoel en het publiek. 1.3.12 De leerlingen kunnen bij het vertellen of presenteren gebruik maken van hulpmiddelen wanneer die de boodschap ondersteunen. 1.3.13 De leerlingen kunnen het spreken en presenteren op aanwijzing verbeteren.
6de jaar	1.3.5 De leerling kan bij het spreken gepaste woordkeuze en complexere zinsconstructies gebruiken. 1.3.6 De leerling kan ideeën, gedachten en verworven inzichten gestructureerd formuleren. 1.3.7 De leerling kan meningen beargumenteren op basis van zijn/haar vakspecifieke kennis en voorkennis. 1.3.8 De leerling kan voorafgaand aan het vertellen en presenteren inhoud verzamelen en structureren op basis van zijn/haar vakspecifieke kennis en voorkennis. 1.3.9 De leerling kan bij het vertellen en presenteren een gepaste expressie en gepast register gebruiken.
Mondelinge interactievaardigheden	
Kleuter	1.3.9 De kleuters kunnen actief deelnemen aan mondelinge interactievormen zoals kringgesprekken, samen spelen, gesprekken met gekende volwassenen en hierbij de volgende interactiestrategieën toepassen: ● op een gepaste manier het woord nemen en vragen; ● elkaar laten uitspreken; ● inspelen op wat anderen zeggen; ● standaardformules gebruiken bij het groeten, aanspreken, bedanken en vragen.
4de jaar	1.3.14 De leerlingen kunnen doelgericht deelnemen aan mondelinge interactievormen zoals dialoog, discussie en groepsgesprek en hierbij de volgende interactiestrategieën toepassen: ● inspelen op de inbreng van de gesprekspartner(s); ● informatie, argument of mening in het gesprek inbrengen.
6de jaar	1.3.10 De leerling kan doelgericht en genuanceerd deelnemen aan mondelinge interactievormen zoals dialoog, discussie en groepsgesprek en hierbij de volgende interactiestrategieën toepassen: ● voortbouwen op andermans ideeën; ● verbanden leggen tussen verschillende standpunten;

	• argumenten bevragen en nuanceren; • met ondersteuning tot een conclusie komen.

1.4 Taalsysteem en taalgebruik	
Woordenschat	
Kleuter	DE MINIMUMDOELEN VAN DIT SUBTHEMA MOETEN DOOR DE KLEUTERS BEREIKT WORDEN OP POPULATIENIVEAU 1.4.1 De kleuters kunnen basiswoordenschat en eenvoudige betekenisrelaties inzetten met betrekking tot de leefomgeving en de school. 1.4.2 De kleuters kunnen aangeboden inhoudelijke en functionele school- en instructietaal inzetten binnen de context van de activiteiten en hun vakspecifieke kennis, voorkennis en ervaring. 1.4.3 De kleuters kunnen onder begeleiding hun woordenschat uitbreiden.
4de jaar	1.4.1 De leerlingen kennen woordvorming: samenstellingen, afleidingen. 1.4.2 De leerlingen kennen basisprincipes van betekenisrelaties: synoniemen, antoniemen en trappen van vergelijking. 1.4.3 De leerlingen kennen figuurlijk taalgebruik. 1.4.4 De leerlingen kunnen woorden genuanceerd en gepast inzetten. 1.4.5 De leerlingen kunnen aangeboden school-, instructie- en vaktaal hanteren in de vakdisciplines. 1.4.6 De leerlingen kunnen nieuwe woordbetekenissen en -relaties achterhalen uit gesproken en geschreven contexten door gebruik te maken van woordleerstrategieën: • om verduidelijking vragen; • belang van het woord in de tekst nagaan; • vergelijken met een bekend woord; • de context inzetten; • de woordopbouw analyseren.
6de jaar	1.4.1 De leerling kent basisprincipes van betekenisrelaties: hyponiemen. 1.4.2 De leerling kan formeel en informeel taalgebruik conform de context inzetten. 1.4.3 De leerling kan woorden genuanceerd en gepast inzetten met steeds hogere abstractiegraad en figuurlijk taalgebruik.

	1.4.4 De leerling kan actief op zoek gaan naar nieuwe woordbetekenissen en -relaties door gebruik te maken van woordleerstrategieën: ● vreemdetalenkennis inzetten; ● hulpbron inzetten.
Taalsysteem (klanken, spelling, grammatica)	
Kleuter	1.4.4 De kleuters kennen woord, woorddeel, klankgroep, rijm, klank, letter. 1.4.5 De kleuters kunnen basiselementen van het taalsysteem toepassen in taal(spel): klanken, klankgroepen, rijm, letter- en cijfersymbolen, klanktekenkoppeling, woorden.
4de jaar	1.4.7 De leerlingen kennen klanken: korte, lange, tweetekenklinkers, medeklinkers en uitspraak. 1.4.8 De leerlingen kennen spelling: ● klanktekenkoppeling, letters, alfabetisch principe; ● interpunctietekens: punt, vraagteken, uitroepteken, komma, dubbele punt, spatie. 1.4.9 De leerlingen kennen woorden: ● woordvorming: enkelvoud, meervoud en verbuiging, vervoeging, samenstelling, afleiding; ● woordsoorten: zelfstandig naamwoord, bijvoeglijk naamwoord, lidwoord, telwoord, voorzetsel, voegwoord, werkwoord; ● werkwoordstijden: tegenwoordige tijd, verleden tijd. 1.4.10 De leerlingen kennen zinnen en zinsdelen: ● zin, onderwerp, persoonsvorm, zinsdeel, gezegde; ● soorten zinnen: mededelende zin, vragende zin, uitroepende zin. 1.4.11 De leerlingen kunnen inzichten in het taalsysteem toepassen en erover reflecteren.
6de jaar	1.4.5 De leerling kent spelling: ● interpunctietekens: dubbele aanhalingstekens, haakjes; ● woordtekens: trema, koppelteken, apostrof, accent, soorten afkortingen. 1.4.6 De leerling kent woorden: ● woordsoorten: voornaamwoord; ● werkwoordtijden: toekomende tijd, voltooid deelwoord. 1.4.7 De leerling kent woorden: grondwoord, voorvoegsel, achtervoegsel, verkleinwoord, stam, uitgang, infinitief. 1.4.8 De leerling kent zinnen en zinsdelen:

	• meewerkend en lijdend voorwerp; • naamwoordelijk en werkwoordelijk gezegde; • soorten zinnen: enkelvoudige en samengestelde zinnen, ontkennende zin; • gebiedende wijs. 1.4.9 De leerling kan inzichten in het taalsysteem toepassen en erover reflecteren.
Taalgebruik en taalwetenschap	
Kleuter	1.4.6 De kleuters weten dat taal non-verbale en verbale elementen inhoudt. 1.4.7 De kleuters weten dat er verschillende taalvariëteiten en verschillende talen zijn.
4de jaar	1.4.12 De leerlingen kennen enkele taalvariëteiten: dialect, Standaardnederlands. 1.4.13 De leerlingen kennen: • het communicatiemodel: zender, ontvanger, boodschap, kanaal; • basisregisters: formeel, informeel; • non-verbale communicatie: intonatie, mimiek, lichaamstaal. 1.4.14 De leerlingen kennen de termen jongerentaal en vaktaal. 1.4.15 De leerlingen weten dat taal wordt beïnvloed door verschillende factoren: leeftijd en beroep van de gebruiker. 1.4.16 De leerlingen weten dat taal evolueert doorheen de tijd. 1.4.17 De leerlingen kunnen basisverschillen tussen formele en informele taal verwoorden.
6de jaar	1.4.10 De leerling kent het uitgebreid communicatiemodel: doel, medium, effect. 1.4.11 De leerling kent taalvariëteiten: tussentaal, vreemde taal. 1.4.12 De leerling weet dat taal wordt beïnvloed door verschillende factoren: plaats en cultuur. 1.4.13 De leerling weet dat informatiebronnen veranderen doorheen de tijd: orale vertelcultuur, schrift, boekdrukkunst, radio, televisie, digitale media. 1.4.14 De leerling weet dat het Nederlands tot een taalfamilie behoort. 1.4.15 De leerling weet dat er vreemde talen zijn waarin dezelfde of andere schrifttekens worden gebruikt dan in het Nederlands.

1.5 Literatuur	
Interactie met literatuur	
Kleuter	1.5.1 De kleuters kennen auteur, illustrator, titel, kaft. 1.5.2 De kleuters kunnen gedachten of gevoelens verwoorden bij het in contact komen met bekroonde jeugdliteratuur, zowel fictie als non-fictie. < bv. de Boon voor Jeugdliteratuur, de Gouden Griffel, de Kinderjury Nederland, de Leesjury Vlaanderen, de Woutertje Pieterse Prijs > 1.5.3 De kleuters kunnen een eigen voorkeur tonen voor bepaalde verhalen of personages. 1.5.4 De kleuters kunnen in eigen woorden de kern van een prentenboek navertellen met ondersteuning van beelden of symbolen.
4de jaar	1.5.1 De leerlingen kennen personage, hoofdpersonage, thema. 1.5.2 De leerlingen kennen plot: belangrijkste gebeurtenissen. 1.5.3 De leerlingen kennen context: tijd en plaats. 1.5.4 De leerlingen kunnen voor hen geschikte boeken kiezen uit een variatie aan genres, passend bij het leesdoel en de eigen leesvoorkeur. 1.5.5 De leerlingen kunnen aangereikte en zelfgekozen bekroonde jeugdliteratuur lezen, zowel fictie als non-fictie. < bv. de Boon voor Jeugdliteratuur, de Gouden Griffel, de Kinderjury Nederland, de Leesjury Vlaanderen, de Woutertje Pieterse Prijs > 1.5.6 De leerlingen kunnen verwoorden waarom een tekst aanspreekt. 1.5.7 De leerlingen kunnen verbanden leggen tussen elementen uit de tekst en emoties en gedachten tijdens het lezen van de tekst. 1.5.8 De leerlingen kunnen complexere verhaallijnen navertellen.
6de jaar	1.5.1 De leerling kent vertelperspectief: ik-verteller. 1.5.2 De leerling kan literaire voorkeuren verwoorden binnen fictie, non-fictie en bekroonde jeugdliteratuur. 1.5.3 De leerling kan zelfgekozen bekroonde jeugdliteratuur lezen, zowel fictie als non-fictie. < bv. de Boon voor Jeugdliteratuur, de Gouden Griffel, de Kinderjury Nederland, de Leesjury Vlaanderen, de Woutertje Pieterse Prijs >

	1.5.4 De leerling kan elementen uit de tekst situeren binnen zijn/haar vakspecifieke kennis en voorkennis.
Creatieve expressie in taal	
Kleuter	1.5.5 De kleuters kunnen experimenteren met taal en verhalen via spreken, tekenen en eenvoudige spelvormen.
4de jaar	1.5.9 De leerlingen kunnen op basis van voorbeelden een eigen talige creatie maken. < bv. een verhaal, een gedicht, een toneeldialoog >
6de jaar	1.5.5 De leerling kan een eigen talige creatie mondeling of schriftelijk presenteren. < bv. een verhaal, een gedicht, een toneeldialoog >

2. WISKUNDE

2.1 Getallenkennis

Natuurlijke getallen

Kleuter	DE MINIMUMDOELEN VAN DIT SUBTHEMA MOETEN DOOR DE KLEUTERS BEREIKT WORDEN OP POPULATIENIVEAU 2.1.1 De kleuters kennen de telrij van 0 tot en met 20 (akoestisch tellen) [F]. 2.1.2 De kleuters kennen natuurlijke getallen als aantal en als rangorde [I]. 2.1.3 De kleuters kennen de rangtelwoorden van eerste tot en met tiende [F]. 2.1.4 De kleuters kennen de één-op-één relatie tussen een aantal objecten en de overeenkomstige telwoorden (synchroon tellen) [I]. 2.1.5 De kleuters kennen de irrelevantie van de volgorde van objecten bij het bepalen van een aantal [I]. 2.1.6 De kleuters kennen het principe van conservatie (een aantal is onafhankelijk van tijd en ruimte) [I]. 2.1.7 De kleuters kennen de volgende begrippen [F]: • evenveel, niet-evenveel; • veel/weinig, gelijk/niet gelijk, te veel/te weinig; • meer, minder, meest, minst, tussen, één meer/één minder; • van minder naar meer, van weinig naar veel; • eerste, middelste, laatste, vorige, volgende; • hoeveel, geen enkel, niets, hoeveel meer, hoeveel minder; • juist ervoor, juist erna. 2.1.8 De kleuters kunnen (on)gestructureerde aantallen tot en met 10: • vergelijken; • sorteren; • tellen (resultatief tellen); • koppelen aan het telwoord en de getalnotatie (in alle richtingen); • van weinig naar veel of omgekeerd ordenen (seriëren).

	2.1.9 De kleuters kunnen (on)gestructureerde aantallen tot en met 5 herkennen zonder te tellen (subiteren). 2.1.10 De kleuters kunnen met behulp van de telrij: ● vanaf een willekeurige plaats tot en met 10 tellen, doortellen en terugtellen; ● 1 meer en 1 minder, juist ervoor en juist erna bepalen bij een gegeven getal tot en met 10. 2.1.11 De kleuters kunnen een rangorde tot en met 10 aangeven. 2.1.12 De kleuters kunnen getallen (in cijfers) tot en met 10 lezen.
4de jaar	2.1.1 De leerlingen kennen paraat de splitsingen tot en met 10 [F]. 2.1.2 De leerlingen kennen de waarde van een cijfer in getallen tot en met 10 000 aan de hand van zijn positie in het plaatswaardesysteem [I]. 2.1.3 De leerlingen kennen het verband tussen telwoorden tot en met 10 000, getalnotatie en aantal [I]. 2.1.4 De leerlingen kennen een getal als aanduiding voor een aantal, rangorde en code [I]. 2.1.5 De leerlingen kennen de kenmerken van deelbaarheid van [I/F]: ● 2, 5; ● 10, 100 en 1 000. 2.1.6 De leerlingen kennen de volgende begrippen en wiskundige notaties [F]: ● E, T, H, D, TD; ● $=, \neq, <, >, \leq, \geq$ (tussen getallen); ● het cijfer (de symbolen 0 tot en met 9), het getal (één- of meercijferig); ● het aantal, de rangorde; ● de getallenas, afronden; ● deelbaar, de deler, de rest, het veelvoud, even en oneven. 2.1.7 De leerlingen kunnen (bij) natuurlijke getallen tot en met 10 000: ● lezen en schrijven; ● vergelijken, ordenen en plaatsen op de getallenas; ● met eenheden, tweetallen, vijftallen en machten van tien tellen, doortellen en terugtellen; ● tellen met sprongen van 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 (in functie van maal- en deeltafels), 25, 50, 100, 125 en 1 000; ● in duizendtallen, honderdtallen, tientallen en eenheden splitsen en samenstellen;

	• herstructureren (in functie van bewerkingen); < bv. bij een deling als 234 : 3 = het getal 234 herstructureren als 210 en 24 om de deling uit te voeren > • tot op een tien-, honderd- en duizendtal afronden; • aantallen schatten in betekenisvolle contexten; < bv. hoeveel kinderen kunnen eten in de refter? > • delers en veelvouden bepalen; • de kenmerken van deelbaarheid toepassen om de deelbaarheid en de rest te bepalen voor 2, 5, 10, 100 en 1 000.
6de jaar	2.1.1 De leerling kent de waarde van een cijfer in getallen tot en met 10 miljard aan de hand van zijn positie in het plaatswaardesysteem [I]. 2.1.2 De leerling kent miljoen, miljard als eenheid [F]. 2.1.3 De leerling kent de (grootste) gemeenschappelijke deler en het (kleinste) gemeenschappelijk veelvoud [I/F]. 2.1.4 De leerling kent de volgende begrippen en wiskundige notaties [F]: HD, M, TM, HM, Md. 2.1.5 De leerling kan de (grootste) gemeenschappelijke deler en het (kleinste) gemeenschappelijk veelvoud van twee natuurlijke getallen tot en met 100 bepalen. 2.1.6 De leerling kan (bij) natuurlijke getallen tot en met 10 000 000 000: • lezen en schrijven, waarbij miljoen en miljard als eenheid worden gebruikt; < bv. in 2025 waren we met 8,2 miljard mensen op de aarde > • vergelijken, ordenen en plaatsen op de getallenas; • met miljoenen, honderdduizendtallen, tienduizendtallen, duizendtallen, honderdtallen, tientallen, eenheden splitsen en samenstellen; • herstructureren en samenstellen (in functie van bewerkingen); • tot op een tienduizend-, honderdduizend-, miljoen- en miljardtal afronden; • grootteordes inschatten; < bv. België had in 2025 ongeveer 11 miljoen inwoners, China 1,4 miljard > • de kenmerken van deelbaarheid toepassen om de deelbaarheid en de rest te bepalen. 2.1.7 De leerling kan orde, regelmaat, verbanden en patronen tussen getallen herkennen, beschrijven, maken, verderzetten en opvullen.
Gehele getallen	

Kleuter	/
4de jaar	2.1.8 De leerlingen kennen de uitbreiding van de getallenas met negatieve getallen [I]. 2.1.9 De leerlingen kennen de volgende begrippen en wiskundige notaties [F]: • het positief getal, het negatief getal; • het minteken (-). 2.1.10 De leerlingen kunnen terugtellen vanaf nul met eenheden tot en met -10. 2.1.11 De leerlingen kunnen in herkenbare contexten: • negatieve getallen lezen en interpreteren; • gehele getallen vergelijken en ordenen.
6de jaar	2.1.8 De leerling kan negatieve gehele getallen tot en met -20 vergelijken, ordenen en plaatsen op de getallenas. 2.1.9 De leerling kan de afstand tussen twee negatieve getallen bepalen met behulp van een schematische voorstelling. < bv. ik ga van verdieping 4 naar verdieping -2, ik daal 6 verdiepingen >
Positieve rationale getallen	
Kleuter	/
4de jaar	2.1.12 De leerlingen kennen een breuk als operator en als deel van een geheel, hierbij is het geheel [I]: • continu; • een aantal; • een getal. 2.1.13 De leerlingen kennen een breuk als rationaal getal en als getal tussen andere getallen [I]. < bij een breuk als rationaal getal geldt de afspraak dat de eenheid het geheel is (= 1), hierdoor kan je alle rationale getallen vergelijken en er bewerkingen mee uitvoeren > 2.1.14 De leerlingen kennen decimale getallen als uitbreiding van het plaatswaardesysteem via de breuken $\frac{1}{10}$ en $\frac{1}{100}$ [I]. 2.1.15 De leerlingen kennen paraat het verband tussen de breuken $\frac{1}{2}, \frac{1}{4}, \frac{3}{4}$, $\frac{1}{5}, \frac{1}{10}, \frac{1}{100}$ en hun decimale vorm [F]. 2.1.16 De leerlingen kennen de volgende begrippen en wiskundige notaties [F]: • de (ver)deling, de (on)gelijke delen; • het dubbel, de helft, een kwart;

	• de teller, de noemer, de breukstreep, de breuk (/); • een stambreuk, een (on)echte breuk; • gelijkwaardig, vereenvoudigen, (on)gelijknamig; • de komma (,), t, h. 2.1.17 De leerlingen kunnen bij een gegeven • geheel en deel, de breuk vinden; • geheel en breuk, het deel bepalen; • deel en breuk, het geheel zoeken met behulp van een schematische voorstelling. 2.1.18 De leerlingen kunnen (bij) breuken waarbij de noemer beperkt is tot en met 20 of breuken die te vereenvoudigen zijn tot deze breuken: • lezen met zowel schuine $(3/4)$ als horizontale $\left(\frac{3}{4}\right)$ breukstreep; • noteren met horizontale breukstreep $\left(\frac{3}{4}\right)$; • voorstellen en herkennen in oppervlaktemodellen en strookmodellen; • gelijknamige breuken vergelijken, ordenen en plaatsen op de getallenas; • herstructureren. < bv. $\frac{5}{4}$ is 1 geheel en $\frac{1}{4}$, $\frac{3}{4}$ is $\frac{1}{4}$ minder dan 1 geheel > 2.1.19 De leerlingen kunnen decimale getallen (tot op 1 honderdste): • lezen en noteren; • in tienden en honderdsten tellen, doortellen en terugtellen; • vergelijken, ordenen en plaatsen op de getallenas; • in tienden en honderdsten splitsen en samenstellen; • in herkenbare contexten interpreteren.

6de jaar	2.1.10 De leerling kent een breuk als een deling [I]. 2.1.11 De leerling kent een natuurlijk getal als een oneigenlijke breuk [I]. < bv. een oneigenlijke breuk is een breuk waarbij de teller een veelvoud is van de noemer, bv. $\frac{9}{3}, \frac{6}{6}, \frac{3}{1}$ > 2.1.12 De leerling kent een rationaal getal als aanduiding voor een hoeveelheid en een verhouding [I]. 2.1.13 De leerling kent een procent als een breuk met noemer 100 [I]. 2.1.14 De leerling kent het verband tussen een breuk, een decimaal getal en procent [I]. 2.1.15 De leerling kent van de breuken $\frac{1}{2}, \frac{1}{4}, \frac{3}{4}$, $\frac{1}{5}, \frac{1}{10}, \frac{1}{100}$ hun uitdrukking als procenten paraat [F]. 2.1.16 De leerling kent een relatieve en absolute vergelijking [I]. < bv. Ik eet de helft van taart A, jij de helft van taart B, ook al eten we allebei een halve taart (relatief), toch hangt de hoeveelheid af van de grootte van de taart (absoluut) > 2.1.17 De leerling kent de volgende begrippen en wiskundige notaties [F]: • d (duizendste); • verhouding; • procent (%). 2.1.18 De leerling kan breuken (noemer tot en met 100), procenten (tot op eenheid) en decimale getallen (tot op 1 duizendste): • lezen en noteren; • schematisch voorstellen; • vergelijken, ordenen en plaatsen op de getallenas; • vereenvoudigen en gelijknamig maken; • naar elkaar omzetten; • afronden (decimale getallen en procenten).

2.2 Bewerkingen	
Overkoepelend deel: begripsvorming, eigenschappen van en relaties tussen bewerkingen	
Kleuter	2.2.1 De kleuters kennen de volgende begrippen [F]: • bijdoen, erbij, samen(tellen), samenvoegen; • weg(nemen), eraf;

	• evenveel, gelijk maken, (gelijke) groepjes maken; • keer nemen; • splitsen; • (eerlijk) verdelen. 2.2.2 De kleuters kunnen met concrete materialen en tot en met 10, volgende rekenhandelingen uitvoeren en verwoorden: • optellen en aftrekken als: o oorzaak-verandering; < bv. ik heb 5 knikkers en ik win er 2, hoeveel heb ik er nu? > o combinatie; < bv. ik heb 5 knikkers en jij hebt er 2, hoeveel hebben we er samen? > o vergelijking. < bv. ik heb 5 knikkers en jij hebt er 2, hoeveel heb jij er minder? > • vermenigvuldigen als keerhandeling; < bv. ik heb 2 zakjes met 3 knikkers, hoeveel knikkers in totaal? > • splitsen van een aantal; < bv. ik heb 6 noten in mijn jaszakken: 4 in de ene, 2 in de andere; dus 6 is gesplitst in een groepje van 4 en een groepje van 2 > • delen als verdelingsdeling. < bv. ik heb 8 knikkers en verdeel ze over 2 vrienden, hoeveel elk? >
4de jaar	2.2.1 De leerlingen kennen het optellen/aftrekken als: oorzaak-verandering, combinatie, vergelijking [I]. < bv. zie bewerkingen kleuter > 2.2.2 De leerlingen kennen het vermenigvuldigen als: keerhandeling, rooster, vergelijking, combinatie [I]. < bv. * keerhandeling: ik neem 6 keer een zakje met 24 knikkers, hoeveel knikkers heb ik? * rooster: een moestuin heeft 4 rijen met 9 plantjes in elke rij, hoeveel plantjes zijn er? * vergelijking: je hebt 3 keer zoveel stripboeken als jouw vriend, jouw vriend heeft er 18, hoeveel heb jij er? * combinatie: je hebt 4 soorten soep en 5 verschillende broodjes, hoeveel verschillende maaltijden kun je samenstellen? > 2.2.3 De leerlingen kennen het delen als: verdelingsdeling, verhoudingsdeling, opgaande en niet-opgaande deling [I]. < bv. * verdelingsdeling: ik heb 8 knikkers, ik verdeel ze over twee vrienden, hoeveel elk? * verhoudingsdeling: ik heb 8 knikkers, ik maak zakjes van 2 knikkers, hoeveel zakjes? >

	2.2.4 De leerlingen kennen het verband tussen verhoudingsdeling en verdelingsdeling [I]. < bv. 6 : 2 = 3: ik deel 6 knikkers uit aan twee leerlingen en kijk hoeveel ieder er krijgt (=3), ik kan ook tellen hoe vaak ik 2 knikkers kan uitdelen (=3) > 2.2.5 De leerlingen kennen het gelijkheidsteken als aanduiding voor een wiskundige gelijkheid [I]. < het gelijkheidsteken wordt vaak uitsluitend als signaal gezien om iets uit te rekenen, terwijl het slaat op een gelijkheid tussen beide zijden van het gelijkheidsteken > 2.2.6 De leerlingen kennen de rekenvolgorde van links naar rechts [I]. 2.2.7 De leerlingen kennen het gebruik van haakjes om de rekenvolgorde te doorbreken of de rekenvolgorde te benadrukken [I]. < bv. volgorde doorbreken: 3 + 6 + 4 = 3 + (6 + 4) / rekenvolgorde benadrukken: 7 + 9 = (7 + 3) + 6 > 2.2.8 De leerlingen kennen de eigenschappen van bewerkingen [I]: ● neutraal en opslorpend element; ● commutativiteit; ● associativiteit; ● distributiviteit. < de deling is alleen rechtsdistributief t.o.v. de optelling/aftrekking > 2.2.9 De leerlingen kennen relaties tussen bewerkingen [I]: ● een vermenigvuldiging als een herhaalde optelling en deling als een herhaalde aftrekking (of tellen van de sprongen); ● optellen/aftrekken en vermenigvuldigen/delen zijn elkaars inverse bewerking. 2.2.10 De leerlingen kennen de volgende begrippen en wiskundige notaties [F]: ● +, -, x, :, /, ( ), =, ≠; ● optellen, aftrekken, vermenigvuldigen, delen; ● plus, min, maal, keer, gedeeld door; ● de som, het verschil, het product, het quotiënt, de rest; ● de aftrekker, het aftrektal, de vermenigvuldiger, het vermenigvuldigtal, de deler, het deeltal; ● termen, factoren; ● aanvullen tot; ● compenseren, omgekeerde bewerking; ● van plaats wisselen, (aaneen)schakelen, splitsen en verdelen.

	2.2.11 De leerlingen kunnen betekenisvolle situaties omzetten naar bewerkingen met natuurlijke getallen en decimale getallen. 2.2.12 De leerlingen kunnen bij een niet-opgaande deling de rest bepalen. 2.2.13 De leerlingen kunnen het gelijkheidsteken correct gebruiken. < bv. 76 + 23 = 76 + 20 + 3 = 96 + 3 = 99 en dus niet 76 + 23 = 76 + 20 = 96 + 3 = 99 > 2.2.14 De leerlingen kunnen flexibel een doelmatige rekenmethode uitkiezen, uitvoeren en verantwoorden op basis van inzicht in de getalstructuur en begrip van de rekenhandelingen. Keuze uit: ● hoofdrekenen: standaardprocedures; ● hoofdrekenen: handig rekenen, meer bepaald compenseren en eigenschappen van bewerkingen gebruiken. 2.2.15 De leerlingen kunnen andere rekenwijzen (zie verder) gebruiken: schattend rekenen, cijferen.
6de jaar	2.2.1 De leerling kent het vermenigvuldigen: 'van' als 'maal' bij breuken [I]. 2.2.2 De leerling kent de eigenschappen van bewerkingen [I]: ● de som van twee getallen verandert niet als we bij één term een getal optellen en dit getal van de andere term aftrekken; ● het verschil van twee getallen verandert niet als we bij beide termen hetzelfde getal optellen of aftrekken; ● het product van twee getallen verandert niet als we de ene factor vermenigvuldigen met een getal en de andere factor delen door dit getal; ● het quotiënt van twee getallen verandert niet als we deeltal en deler vermenigvuldigen met of delen door eenzelfde getal (de rest verandert wel); ● het verband tussen deeltal, deler, quotiënt, rest: $D = d \times q + r$; ● het product/quotiënt verandert niet als we een factor/de deler ontbinden. < bv. vermenigvuldigen met 12 is hetzelfde als vermenigvuldigen met 3 en met 4, delen door 12 is delen door 3 en door 4 > 2.2.3 De leerling kent de volgorde van bewerkingen en het gebruik van haakjes om die te doorbreken [I]. 2.2.4 De leerling kan betekenisvolle situaties omzetten naar bewerkingen met breuken en procenten. 2.2.5 De leerling kan flexibel een doelmatige rekenmethode uitkiezen, uitvoeren en verantwoorden op basis van inzicht in de getalstructuur en begrip van de rekenhandelingen. Keuze uit: ● hoofdrekenen: standaardprocedures; ● hoofdrekenen: handig rekenen; ● andere rekenwijzen: schattend rekenen, cijferen of met een digitale rekentool.

Hoofdrekenen: standaardprocedures	
Kleuter	/
4de jaar	2.2.16 De leerlingen kennen paraat de optellingen en aftrekkingen tot en met 20 [F]. 2.2.17 De leerlingen kennen paraat de vermenigvuldigings- en deeltafels van 1, 2,...,10 [F]. 2.2.18 De leerlingen kunnen standaardprocedures gebruiken voor natuurlijke getallen tot en met 1 000 en grotere getallen met eindnullen: ● optellen en aftrekken: door de tweede term te splitsen in opeenvolgende rangen; < bv. 124 + 254 = 124 + 200 + 50 + 4 > ● vermenigvuldiging als herhaalde optelling; < bv. 3 x 36 = 36 + 36 + 36> ● opgaande en niet-opgaande delingen: het quotiënt bepalen door sprongen te tellen (herhaalde aftrekking); < bv. 74 : 12 = … (12, 24, 36, 48, 60, 72 dus 6) 74 : 12 = 6 met rest = 2> ● opgaande deling door het deeltal te splitsen in een som en de distributiviteit toe te passen. < bv. 234 : 3 = (210 + 24) : 3 = (210 : 3) + (24 : 3) 2.2.19 De leerlingen kunnen standaardprocedures gebruiken voor natuurlijke getallen tot en met 10 000: ● vermenigvuldiging op basis van de distributiviteit (E x HTE, TE x TE). 2.2.20 De leerlingen kunnen standaardprocedures gebruiken voor decimale getallen (tot op 1 honderdste): ● optellen en aftrekken: door de tweede term te splitsen volgens het plaatswaardesysteem; < bv. 6,2 + 3,41 = 6,2 + 3 + 0,4 + 0,01 > ● vermenigvuldigen met een natuurlijk getal op basis van de herhaalde optelling. < bv. 3 x 0,4 = 0,4 + 0,4 +0,4 >
6de jaar	2.2.6 De leerling kan standaardprocedures uitbreiden voor natuurlijke getallen tot en met 10 000 en grotere getallen met eindnullen optellen en aftrekken. 2.2.7 De leerling kan standaardprocedures gebruiken om het resultaat van een bewerking te vinden voor decimale getallen (tot op 1 duizendste): ● optellen en aftrekken; ● vermenigvuldigen met een natuurlijk getal op basis van de keerhandeling;

	< bv. 0,6 x 3 = 3 x 0,6 = 3 x 6 t > ● delen door een natuurlijk getal op basis van de verdelingsdeling. < bv. 0,08 : 2 = 8 h : 2 >
Hoofdrekenen: handig rekenen	
Kleuter	/
4de jaar	2.2.21 De leerlingen kennen een werkwijze voor het vermenigvuldigen met en delen door 10, 100, 1 000 [I]. 2.2.22 De leerlingen kunnen (bij) natuurlijke getallen tot en met 1 000: ● van plaats wisselen en schakelen om handig te rekenen; ● optellen en aftrekken naar analogie met optellingen en aftrekkingen tot 20; < bv. 20 + 30 = … 600 – 300 = … > ● aftrekken door aanvullend optellen; < bv. 801 – 796 = 5 als 797 + … = 801 > ● vermenigvuldigen en delen naar analogie met de tafels; < bv. 80 x 60 = … 120 : 20 = … > ● compenseren op basis van de betekenis van de rekenhandeling: een keer meer, een keer minder, verdubbelen, halveren; ● compenseren op basis van de inverse bewerking. < bv. 140 + 99 = 140 + 100 – 1 = 239 of 32 x 5 = 32 x 10 : 2 = 160 >
6de jaar	2.2.8 De leerling kent een werkwijze voor vermenigvuldigen met en delen door 0,1; 0,01; 0,001; 0,2; 0,5; 2; 5; 25; 50 [I]. 2.2.9 De leerling kent een werkwijze voor vermenigvuldigen met en delen door 10 000, 4, 8 [I]. 2.2.10 De leerling kan eigenschappen van bewerkingen en relaties gebruiken om handig te rekenen. < bv. 31 + 19 = (31 – 1) + (19 + 1) = 30 + 20 73 – 19 = (73 + 1) – (19 + 1) = 74 – 20 12 x 5 = (12 : 2) x (5 x 2) = 6 x 10 48 : 12 = (48 : 2) : (12 : 2) = 24 : 6

	98 x 12 = (100 – 2) x 12 = (100 x 12) – (2 x 12) = 1 200 – 24 (compenseren, splitsen en verdelen) 2 277 : 23 = (2 300 – 23) : 23 = (2 300 : 23) – (23 : 23) = 100 – 1 (compenseren, splitsen en verdelen) > 2.2.11 De leerling kan een factor ontbinden om handig te rekenen. < bv. 25 x 32 = 25 x 4 x 8 = 100 x 8 = 800 3000 : 12 = 3 000 : 3 : 4 = 1 000 : 4 = 250 > 2.2.12 De leerling kan decimale getallen (tot op 1 duizendste) vermenigvuldigen en delen door om te zetten naar breuken. < bv. $4 \times 0{,}7 = 4 \times \frac{7}{10} = \frac{28}{10} = 2{,}8$ $0{,}4 \times 7 = \frac{4}{10} \times 7 = \frac{28}{10} = 2{,}8$ $0{,}18 \times 4 = \frac{18}{100} \times 4 = \frac{72}{100} = 0{,}72$ $0{,}4 \times 0{,}7 = \frac{4}{10} \times \frac{7}{10} = \frac{28}{100} = 0{,}28$ $5{,}4 : 9 = \frac{54}{10} : 9 = \frac{6}{10} = 0{,}6$ $0{,}72 : 0{,}8 = \frac{72}{100} : \frac{8}{10} = \frac{72}{100} \times \frac{10}{8} = \frac{720}{800} = \frac{9}{10} = 0{,}9$ $70 : 3{,}5 = 70 : \frac{35}{10} = 70 \times \frac{10}{35} = \frac{700}{35} = 20$ $5{,}4 : 1{,}2 = \frac{54}{10} : \frac{12}{10} = \frac{54}{10} \times \frac{10}{12} = \frac{540}{120} = \frac{9}{2} = 4{,}5$ >
Bewerkingen met breuken en procenten	
Kleuter	/
4de jaar	2.2.23 De leerlingen kennen een schematische voorstelling voor de oplossingsstrategie van optellen/aftrekken met breuken [I]. 2.2.24 De leerlingen kunnen bij breuken waarbij de noemer beperkt is tot en met 20: ● gelijknamige breuken optellen en aftrekken; ● een breuk van een getal nemen.

6de jaar	2.2.13 De leerling kent een procent van een getal als een vermenigvuldigingsfactor [I]. 2.2.14 De leerling kent een schematische voorstelling voor de oplossingsstrategie van onderstaande bewerkingen met breuken [I]: ● natuurlijk getal x breuk; ● breuk x natuurlijk getal; ● breuk x breuk; ● breuk : natuurlijk getal; ● de drie basisregels die bovenstaande regels samenvatten [I/F]: ○ optellen en aftrekken van (on)gelijknamige breuken; ○ breuk x breuk; ○ breuk : breuk. 2.2.15 De leerling kan bij breuken waarbij de noemer beperkt is tot en met 20 of breuken die te vereenvoudigen zijn tot deze breuken ongelijknamige breuken optellen en aftrekken. 2.2.16 De leerling kan breuken (noemer tot en met 100) vermenigvuldigen en delen. 2.2.17 De leerling kan decimale getallen vermenigvuldigen en delen door ze om te zetten naar breuken (zie Hoofdrekenen: handig rekenen). 2.2.18 De leerling kan een procent van een getal nemen.
Andere rekenwijzen: schattend rekenen, cijferen, rekenen met digitale rekentool	
Kleuter	/
4de jaar	2.2.25 De leerlingen kennen procedures om te cijferen voor optellen en aftrekken op basis van inzicht in de tientalligheid en het plaatswaardesysteem van ons talstelsel [I]. 2.2.26 De leerlingen kennen de wiskundige notatie [F]: ≈ (aanduiding schatting). 2.2.27 De leerlingen kunnen cijferalgoritmes voor optellen en aftrekken gebruiken voor natuurlijke getallen tot en met 10 000. 2.2.28 De leerlingen kunnen schatten door gebruik te maken van afrondingsregels. 2.2.29 De leerlingen kunnen volgende controlestrategieën inzetten om het resultaat van een bewerking te controleren: de omgekeerde bewerking uitvoeren.

6de jaar	2.2.19 De leerling kent procedures om te cijferen voor vermenigvuldigen en delen op basis van inzicht in de tientalligheid en het plaatswaardesysteem van ons talstelsel [I]. 2.2.20 De leerling kan cijferalgoritmes voor vermenigvuldigen en delen gebruiken voor natuurlijke getallen tot en met 10 000 en waarbij vermenigvuldiger en deler van de vorm (T)E zijn. 2.2.21 De leerling kan schattend rekenen wanneer een bepaalde context hierom vraagt zoals bij onvoldoende gegevens of wanneer geen exact resultaat nodig is. < bv. voor een optelling het ene getal naar boven en het andere getal naar beneden afronden > 2.2.22 De leerling kan een digitale rekentool gebruiken voor: ● het uitvoeren van complexere berekeningen (grote getallen, decimale getallen met veel cijfers); ● het bepalen van de rest bij een deling; ● het berekenen van procenten. 2.2.23 De leerling kan volgende controlestrategieën inzetten om het resultaat van een bewerking te controleren: ● de omgekeerde bewerking uitvoeren; ● een digitale rekentool gebruiken.

2.3 Meten en metend rekenen	
Overkoepelende meetinzichten en vaardigheden	
Kleuter	2.3.1 De kleuters kennen de volgende meetinzichten [I]: ● we meten geen objecten maar grootheden van objecten; < bv. we meten geen aquarium, maar de lengte, de inhoud en de massa van een aquarium > ● bij een meting gaan we na hoe vaak de natuurlijke maateenheid in de te meten grootheid gaat. 2.3.2 De kleuters kennen het principe van conservatie: bepaalde handelingen veranderen niets aan de lengte, inhoud en massa van een object [I]. < bv. een touw oprollen verandert niets aan de lengte, een stuk ervan afknippen wel > 2.3.3 De kleuters kennen het principe van samenstellen [I].

	< bv. beseffen dat 2 (of meer) touwen samen even lang kunnen zijn als 1 lang touw of dat een emmer gevuld kan worden door de inhoud van verschillende waterflesjes en verschillende bekers samen te voegen >
4de jaar	2.3.1 De leerlingen kennen de volgende meetinzichten [I]: ● we meten geen objecten maar grootheden van objecten; ● meten is het bepalen van een verhouding: bij een meting gaan we na hoe vaak de maateenheid in de te meten grootheid gaat; ● hoe kleiner de maateenheid, hoe groter het maatgetal (en omgekeerd); ● elk meetresultaat is een benadering, verfijning van maten leidt tot nauwkeuriger meten; ● om meetresultaten te vergelijken, is het nodig dat we ze in dezelfde maateenheid uitdrukken; ● de standaardmaateenheden berusten op afspraken en staan in een vaste verhouding tot elkaar, ze vormen een systeem: het metriek stelsel. 2.3.2 De leerlingen kennen de noodzakelijkheid van standaardmaten voor het eenduidig uitvoeren en vergelijken van metingen [I]. 2.3.3 De leerlingen kennen de volgende begrippen [F]: de maateenheid, het maatgetal, de maat (= maatgetal + maateenheid). 2.3.4 De leerlingen kunnen meten en metend rekenen voor lengte, oppervlakte en inhoud, massa, geld, tijdstip en tijdsduur, temperatuur (zie verder) met inbegrip van: ● het zinvol afronden van het resultaat; ● het ordenen van meetresultaten (seriëren). 2.3.5 De leerlingen kunnen een verhoudingstabel gebruiken voor berekeningen met recht evenredige grootheden en vaste verhoudingen.
6de jaar	2.3.1 De leerling kent de meetinzichten uit het 4de jaar toegepast op de nieuwe grootheden [I]. 2.3.2 De leerling kent het onderscheid tussen een verhoudingsmeting (bv. lengte, massa, tijdsduur) en een intervalmeting (temperatuur en tijdstip) [I]. < bv. een lengte van 20 cm is dubbel zo groot als een lengte van 10 cm, een temperatuur van 20°C is niet dubbel zo warm als een temperatuur van 10°C > 2.3.3 De leerling kan indirect meten door: ● een andere grootheid te meten;

	< bv. 1 uur lopen komt overeen met een afstand van 5 km > • berekeningen te maken; < bv. de dikte van een blad bepalen door de dikte van een blok papier te meten en deze lengte te delen door aantal bladzijden > • een verhoudingstabel of een formule te gebruiken voor samengestelde grootheden (zie verder bij samengestelde grootheden).
Lengte – oppervlakte – inhoud/volume	
Kleuter	2.3.4 De kleuters kennen de volgende begrippen [F]: • (even) lang, kort, hoog, laag, ver, dichtbij, breed, smal, dik, dun, diep, groot, klein, (bijna) vol, (bijna) leeg, veel, weinig; • langer, korter, hoger, lager, verder, dichter, breder, smaller, dikker, dunner, dieper, groter, kleiner, leger, voller, meer, minder; • langste, kortste, hoogste, laagste, dikste, dunste, diepste, grootste, kleinste, meeste, minste. 2.3.5 De kleuters kunnen lengte, oppervlakte en inhoud/volume kwalitatief: • vergelijken; • (on)gelijk maken; • ordenen (seriëren); • samenstellen. 2.3.6 De kleuters kunnen lengte en inhoud kwantitatief: • meten met natuurlijke maten; < bv. kijken hoeveel bekers nodig zijn om een drinkbus te vullen > • meten met meetinstrumenten voor natuurlijke maten (eventueel zelfgemaakt); < bv. een volle drinkbus overgieten in een fles met hoeveelheidsmarkeringen > • schematisch noteren (metingen tot en met 10).
4de jaar	2.3.6 De leerlingen kennen de opbouw van het metriek stelsel en de verbanden tussen opeenvolgende maten voor [I/F]: • lengte (tot en met km); • oppervlakte (tot en met m²); • inhoud (tot en met l). 2.3.7 De leerlingen kennen referentiematen en referentiepunten voor lengte, oppervlakte en inhoud [F].

	< bv. 1 melkfles als referentiemaat voor 1l, de lengte van een volwassen persoon als referentiepunt voor het schatten van de hoogte van een gebouw > 2.3.8 De leerlingen kennen lengte (en omtrek) als een eendimensionale en oppervlakte als een tweedimensionale grootheid [I]. 2.3.9 De leerlingen kennen het principe dat de lengte of oppervlakte ook van een gebroken, gebogen of grillige vorm kan gemeten worden [I]. 2.3.10 De leerlingen kennen de inhoud van een voorwerp als de hoeveelheid (vloei-)stof die een recipiënt kan bevatten [I]. 2.3.11 De leerlingen kennen het volume van een object als de ruimte die dat object inneemt [I]. 2.3.12 De leerlingen kennen in woorden de formules van (afleiden en paraat kennen) [I/F]: • de omtrek van een veelhoek als de som van de lengtes van de zijden; • de oppervlakte van een vierkant en een rechthoek. < oppervlakte vierkant/rechthoek = basis x hoogte > 2.3.13 De leerlingen kennen de volgende maateenheden en hun wiskundige notaties [F]: • km, hm, dam, m, dm, cm, mm; • m^2, dm^2, cm^2; • l, dl, cl, ml. 2.3.14 De leerlingen kennen de volgende begrippen [F]: • de lengte, de basis, de hoogte, de diepte, de omtrek en de afstand; • de oppervlakte; • de inhoud. 2.3.15 De leerlingen kunnen een geschikt meetinstrument voor lengte, oppervlakte en inhoud kiezen en een lengte tot op 1 mm nauwkeurig meten en tekenen, een oppervlakte meten met roosterpapier, een volume afpassen met kubussen, een inhoud tot op 1 cl nauwkeurig meten en afmeten. 2.3.16 De leerlingen kunnen referentiematen voor lengte, oppervlakte en inhoud gebruiken om een schatting te maken en deze te vergelijken met het meetresultaat. 2.3.17 De leerlingen kunnen herleidingen tussen veelgebruikte standaardmaateenheden voor lengte, oppervlakte en inhoud uitvoeren met natuurlijke getallen tot en met 10 000. < hm/hm^3 en $dam/dam^2/dam^3$ zijn geen veelgebruikte maten, maar ondersteunen de opbouw van het metriek stelsel > 2.3.18 De leerlingen kunnen de omtrek en de oppervlakte berekenen van:

	• een vierkant; • een rechthoek; • samengestelde figuren (bestaande uit vierkanten/rechthoeken) via omstructureren.
6de jaar	2.3.4 De leerling kent de opbouw van het metriek stelsel en de verbanden tussen opeenvolgende volumematen [I/F]. 2.3.5 De leerling kent de uitbreiding van het metriek stelsel voor inhouds- en oppervlaktematen [I/F]. 2.3.6 De leerling kent referentiematen en referentiepunten voor oppervlakte-, inhouds- en volumematen [F]. 2.3.7 De leerling kent de grootte-orde van een hectare (ha) in een betekenisvolle context [I]. 2.3.8 De leerling kent het volume als een driedimensionale grootheid [I]. 2.3.9 De leerling kent het verband tussen inhoud en volume [I/F]. < bv. 1 dm^3 is de ruimte die door 1 liter wordt ingenomen > 2.3.10 De leerling kent in woorden de formules van (afleiden en paraat kennen) [I/F]: • de omtrek van een cirkel met π als de verhouding tussen de omtrek en de diameter; • de oppervlakte van een driehoek, parallellogram, ruit, trapezium, regelmatige veelhoek, cirkel waarbij de formules worden afgeleid via het omstructureren naar een figuur waarvan de oppervlakteformule gekend is; • de oppervlakte van een kubus, balk, cilinder via de som van de oppervlakten van de grensvlakken; • het volume van een kubus, balk (via het beeld van gelijke lagen), een cilinder (naar analogie met de balk, via oppervlakte grondvlak x hoogte). 2.3.11 De leerling kent de samengestelde grootheid schaal als verhouding tussen de getekende afstand en de werkelijke afstand [I/F]. 2.3.12 De leerling kent de volgende maateenheden en hun wiskundige notaties [F]: • km^2, hm^2, dam^2, m^2, dm^2, cm^2, mm^2; < hm^2, dam^2 zijn geen veelgebruikte maten, maar ondersteunen de opbouw van het metriek stelsel > • kl, hl, dal, l, dl, cl, ml; < kl, hl, dal zijn geen veelgebruikte maten, maar ondersteunen de opbouw van het metriek stelsel > • km^3, hm^3, dam^3, m^3, dm^3, cm^3, mm^3. < km^3, hm^3, dam^3 zijn geen veelgebruikte maten, maar ondersteunen de opbouw van het metriek stelsel > 2.3.13 De leerling kent de volgende begrippen en benaderende waarde [F]:

	• de straal, de diameter; • het volume; • π (inclusief de waarde $\pi \approx 3{,}14$). 2.3.14 De leerling kan herleidingen tussen verschillende, veelgebruikte standaardmaateenheden voor lengte, oppervlakte en inhoud uitvoeren. < hl/hm³ en dam²/dal/dam³ zijn geen veelgebruikte maten, maar ondersteunen de opbouw van het metriek stelsel > 2.3.15 De leerling kan een inhoudsmaat naar een volumemaat omzetten en omgekeerd. 2.3.16 De leerling kan formules toepassen om een omtrek, oppervlakte en volume te berekenen. 2.3.17 De leerling kan de schaal, de werkelijke lengte of de lengte op schaal bepalen wanneer twee van de drie grootheden gegeven zijn.
Massa	
Kleuter	2.3.7 De kleuters kennen de volgende begrippen [F]: • (even) zwaar, (even) licht; • zwaarder, lichter; • zwaarste, lichtste. 2.3.8 De kleuters kunnen massa kwalitatief: • vergelijken; • (on)gelijk maken; < bv. maak een balletje dat zwaarder is > • ordenen (seriëren); • samenstellen. 2.3.9 De kleuters kunnen massa kwantitatief: • meten met natuurlijke maten; < bv. zandzakjes > • meten met een (eventueel zelfgemaakte) balans; • schematisch noteren (metingen tot en met 10).
4de jaar	2.3.19 De leerlingen kennen de opbouw van het metriek stelsel en de verbanden tussen opeenvolgende maten voor massa (van kg tot g) [I/F]. 2.3.20 De leerlingen kennen referentiematen en referentiepunten voor massa [F].

	< bv. een zak suiker weegt 1 kg > 2.3.21 De leerlingen kennen de volgende maateenheden en hun wiskundige notaties [F]: kg, hg, dag, g. 2.3.22 De leerlingen kennen de volgende begrippen [F]: de massa, de balans, de weegschaal. 2.3.23 De leerlingen kunnen een geschikt weeginstrument voor massa kiezen en een massa wegen tot op 0,01 kg. 2.3.24 De leerlingen kunnen referentiematen voor massa gebruiken om een schatting te maken en deze te vergelijken met het meetresultaat. 2.3.25 De leerlingen kunnen herleidingen tussen veelgebruikte standaardmaateenheden voor massa uitvoeren met natuurlijke getallen tot en met 10 000. < hg en dag zijn geen veelgebruikte maten, maar ondersteunen de opbouw van het metriek stelsel >
6de jaar	2.3.18 De leerling kent de uitbreiding van het metriek stelsel voor massa [I/F]. 2.3.19 De leerling kent het verband tussen inhoudsmaten/volumematen en massa [I/F]. < bv. 1l water heeft een volume van 1 dm³ en een massa van 1 kg > 2.3.20 De leerling kent de volgende maateenheden en hun wiskundige notaties [F]: • ton; • dg, cg, mg; • bruto, netto, tarra. 2.3.21 De leerling kan herleidingen tussen verschillende, veelgebruikte maateenheden voor massa (inclusief inhoudsmaten/volumematen) uitvoeren. 2.3.22 De leerling kan brutomassa, nettomassa of tarra bepalen als twee van de drie massa's gegeven zijn.
Geld	
Kleuter	2.3.10 De kleuters kennen munten en biljetten om dingen te kopen [I]. 2.3.11 De kleuters kennen de volgende begrippen [F]: • betalen, geven, krijgen, kopen, ruilen, verkopen, sparen; • kost meer, kost minder; • prijs; • euro. 2.3.12 De kleuters kunnen bij een object een prijs (tot en met 10 euro) schematisch noteren.

	< bv. met bolletjes of streepjes > 2.3.13 De kleuters kunnen (ronde) prijzen (tot en met 10 euro) lezen. 2.3.14 De kleuters kunnen betalen met muntstukken van 1 euro (tot en met 10 euro). 2.3.15 De kleuters kunnen 1 of meer objecten kopen met een totaalbedrag tot en met 10 euro.
4de jaar	2.3.26 De leerlingen kennen de waarde van alle muntstukken en bankbiljetten van de euro [F]. 2.3.27 De leerlingen kennen de volgende maateenheden en hun wiskundige notaties [F]: euro (€, EUR), eurocent. 2.3.28 De leerlingen weten dat 1 euro evenveel is als 100 eurocent [F]. 2.3.29 De leerlingen kunnen tot op 1 eurocent nauwkeurig betalen, wisselen, teruggeven, inschatten. 2.3.30 De leerlingen kunnen de totaalprijs van verschillende artikelen berekenen.
6de jaar	2.3.23 De leerling kent de volgende begrippen [F]: • de inkoopprijs, de verkoopprijs, de winst, het verlies; • de oude prijs, de nieuwe prijs, de korting (percentage). 2.3.24 De leerling kan een prijs (inkoopprijs, verkoopprijs, winst, verlies, korting of hun percentage) bepalen als twee van de drie prijzen gegeven zijn.
Tijdstip en tijdsduur	
Kleuter	2.3.16 De kleuters kennen de dagen van de week [F]. 2.3.17 De kleuters kennen de volgende begrippen [F]: • eerder, vroeger, later, eerst, dan, daarna, laatst; • (te) laat, (te) vroeg; • straks; • (even) lang, (even) kort; • langer, korter; • langst, kortst; • vandaag, gisteren, morgen; • de dag, de week, het jaar. 2.3.18 De kleuters kunnen zeggen welke dag van de week het vandaag is, welke dag het gisteren was en welke dag het morgen zal zijn.

	2.3.19 De kleuters kunnen gebeurtenissen tijdens de dag chronologisch ordenen (seriëren). 2.3.20 De kleuters kunnen aftellen tussen nu en speciale gebeurtenissen binnen de periode van een week. < bv. ik ben over 2 dagen jarig > 2.3.21 De kleuters kunnen de duur van een activiteit meten met een meetinstrument. < bv. met een zandloper >
4de jaar	2.3.31 De leerlingen kennen het uur (en afgeleide maateenheden) als aanduiding van een tijdstip en tijdsduur [F]. 2.3.32 De leerlingen kennen een analoge klok en een digitale klok [I/F]. 2.3.33 De leerlingen kennen 1 uur als 60 minuten, 1 minuut als 60 seconden [F]. 2.3.34 De leerlingen kennen de maanden van het jaar [F]. 2.3.35 De leerlingen kennen het aantal dagen van de maanden [F]. 2.3.36 De leerlingen kennen de volgende begrippen [F]: • het uur, het halfuur, het kwartier, de minuut, de seconde; • eergisteren, overmorgen; • het jaar (365 dagen), het schrikkeljaar. 2.3.37 De leerlingen kunnen zowel een analoge als digitale klok tot op één minuut nauwkeurig aflezen. 2.3.38 De leerlingen kunnen een datum lezen en noteren. 2.3.39 De leerlingen kunnen een tijdsduur berekenen in dagen/maanden/jaren (van … tot en met …). 2.3.40 De leerlingen kunnen een tijdsduur berekenen in uren en minuten.
6de jaar	2.3.25 De leerling kent de samengestelde grootheid snelheid als de verhouding van de afstand per tijdseenheid [I/F]. 2.3.26 De leerling kent de volgende maateenheden en hun wiskundige notaties [F]: km/uur, m/s. 2.3.27 De leerling kent de volgende begrippen [F]: • het trimester, het semester; • het decennium, de eeuw en het millennium; • de (gemiddelde) snelheid. 2.3.28 De leerling kan een tijdsduur meten. 2.3.29 De leerling kan een tijdsduur berekenen in uren, minuten, seconden.

	2.3.30 De leerling kan een jaartal situeren in een eeuw. 2.3.31 De leerling kan de gemiddelde snelheid, de afstand of de tijd bepalen wanneer twee van de drie grootheden gegeven zijn.
Temperatuur	
Kleuter	/
4de jaar	2.3.41 De leerlingen kennen 0 °C als het vriespunt van water en het smeltpunt van ijs, 100 °C als het kookpunt van water [F]. 2.3.42 De leerlingen kennen de volgende maateenheid en wiskundige notatie [F]: graden Celsius (°C). 2.3.43 De leerlingen kunnen de temperatuur tot op 1 °C nauwkeurig meten, aflezen en noteren.
6de jaar	2.3.32 De leerling kan temperatuurintervallen bepalen.
Hoekgrootte	
Kleuter	/
4de jaar	2.3.44 De leerlingen kennen de volgende begrippen [F]: scherpe, rechte en stompe hoeken. 2.3.45 De leerlingen kunnen hoeken kwalitatief: • vergelijken; < bv. door hoeken op elkaar te leggen > • sorteren in scherpe, stompe en rechte hoeken door te vergelijken met een rechte hoek; • ordenen (seriëren); • samenstellen.
6de jaar	2.3.33 De leerling kent een graad als de hoek die negentig keer in een rechte hoek past [I]. 2.3.34 De leerling kent de volgende maateenheid en wiskundige notatie [F]: graden (°). 2.3.35 De leerling kan met een geodriehoek hoeken tot op 1° nauwkeurig meten en tekenen. 2.3.36 De leerling kan hoekgroottes lezen en noteren.

2.4 Meetkunde

Vormleer	
Kleuter	2.4.1 De kleuters kennen de volgende begrippen [F]: ● het punt, de lijn, recht, gebogen, rond; ● de hoek; ● de driehoek, de rechthoek, het vierkant, de cirkel (vlakke figuren); ● de kubus, de balk, de bol, de piramide (ruimtefiguren); ● het patroon, opnieuw, hetzelfde, anders. 2.4.2 De kleuters kunnen vanuit handelen meetkundige objecten (vlakke figuren en ruimtefiguren) herkennen, benoemen en sorteren. 2.4.3 De kleuters kunnen vanuit handelen meetkundige objecten opdelen in en samenstellen uit andere meetkundige objecten. 2.4.4 De kleuters kunnen patronen hanteren: ● rijen maken met een afgesproken eenheid; < bv. kralen rijgen, versieringen maken > ● herhalende patronen herkennen, (na)maken, verderzetten, opvullen; < herhalende patronen zijn rijen waarvan de eenheid (bv. rood-blauw-blauw) zich herhaalt (bv. 'rood-blauw-blauw-rood-blauw-blauw-…') > ● de eenheid herkennen in een herhalend patroon. < bv. de eenheid is 'rood-blauw-blauw' in het patroon 'rood-blauw-blauw-rood-blauw-blauw-…' >
4de jaar	2.4.1 De leerlingen kennen eigenschappen als uitspraken die waar zijn voor alle elementen van een verzameling [I]. < bv. 'bij een parallellogram zijn de overstaande zijden even lang' is een uitspraak die waar is voor alle parallellogrammen en dus een eigenschap > 2.4.2 De leerlingen kennen de volgende begrippen [F]: ● het punt, de halfrechte, de rechte, het lijnstuk, de kromme; ● de breedte, de lengte; ● de scherpe, rechte, stompe, (overstaande) hoek, het hoekpunt, de benen; ● de (overstaande) zijde, de diagonaal; ● vlakke figuren: de gelijkzijdige driehoek, de gelijkbenige driehoek, de rechthoekige driehoek, de stomphoekige driehoek, de scherphoekige driehoek, het vierkant, de rechthoek, de ruit, de parallellogram, het trapezium, de vierhoek, de vijfhoek, de zeshoek, de (regelmatige) veelhoek;

	• ruimtefiguren: de kubus, de balk, de cilinder, de kegel, de bol, de piramide; • herhalende en veranderende patronen, de eenheid. 2.4.3 De leerlingen kunnen eigenschappen in verband met zijden (lengte, onderlinge ligging) en hoekgrootte vaststellen en formuleren op verschillende types van eenzelfde vlakke figuur. < bv. vaststellen dat de hoeken van een smalle, brede, gedraaide, kleine of grote rechthoek altijd recht zijn en dit formuleren in de eigenschap 'een rechthoek heeft 4 rechte hoeken' > 2.4.4 De leerlingen kunnen vlakke figuren sorteren op basis van eigenschappen. < bv. verzamel alle figuren met 4 rechte hoeken > 2.4.5 De leerlingen kunnen vlakke figuren opdelen in en samenstellen uit andere vlakke figuren als voorbereiding op het afleiden van formules voor oppervlakte. 2.4.6 De leerlingen kunnen vlakke meetkundige objecten tekenen met hulpmiddelen zoals lat, cirkelsjabloon en ruitjespapier. 2.4.7 De leerlingen kunnen ruimtefiguren benoemen. 2.4.8 De leerlingen kunnen herhalende en veranderende patronen hanteren voor meetkundige objecten/figuren: patronen • herkennen; • beschrijven; • maken; • verderzetten; • opvullen.
6de jaar	2.4.1 De leerling kent definities als uitspraken die bepalen welke elementen tot een verzameling horen en welke niet [I]. 2.4.2 De leerling kent de volgende begrippen en wiskundige notaties [F]: • notaties: het punt (A), de rechte (a), de halfrechte $[AB,$ het lijnstuk $[AB]$, de hoek $\hat{A}$, de vlakke figuur (ΔABC, vierhoek $ABCD$); • begrensd, onbegrensd; • de ongelijkbenige driehoek, de (on)regelmatige veelhoek; • de hoogte, de basis, de schuine zijde; • de diagonaal, de loodlijn; • het middelpunt, de diameter, de straal; • het oppervlak, het zijvlak, het grondvlak, de ontvouwing, de ribbe, het gebogen oppervlak; • het veelvlak.

	2.4.3 De leerling kan eigenschappen in verband met diagonalen vaststellen en formuleren op verschillende types van eenzelfde vlakke figuur. 2.4.4 De leerling kan meetkundige objecten classificeren met behulp van verzamelingen volgens toenemend of afnemend aantal eigenschappen voor de driehoeken, vierhoeken, veelhoeken, vlakke figuren en de ruimtefiguren en kan hierbij de woorden en, of en niet gebruiken. < bv. verzamel de figuren die een rechthoek of een ruit zijn > 2.4.5 De leerling kan vanuit het classificeren de definities formuleren, beoordelen en corrigeren voor: ● soorten driehoeken; ● soorten vierhoeken; ● (on)regelmatige veelhoeken. 2.4.6 De leerling kan vlakke, meetkundige objecten tekenen vanuit eigenschappen en de gebruikte werkwijze toelichten. < bv. een gelijkbenige driehoek tekenen met behulp van een passer en toelichten waarom deze werkwijze een gelijkbenige driehoek oplevert/de diagonalen gebruiken om een ruit te tekenen > 2.4.7 De leerling kan de juiste ontvouwing(en) selecteren uit verschillende (juiste en foute) varianten van dezelfde ruimtefiguur voor: ● een kubus; ● een balk; ● een cilinder.
Plaatsbepaling	
Kleuter	2.4.5 De kleuters kennen de volgende begrippen [F]: ● in, tussen, uit, binnen, buiten; ● (er)voor, (er)achter, (er)onder, (er)boven, (er)op, (er)naast; ● ver, dichtbij, tegen, tegenover; ● omhoog, naar boven, omlaag, naar beneden, vooruit, achteruit; ● naar mij toe, van mij weg, dichterbij komen; ● recht naar, schuin naar. 2.4.6 De kleuters kunnen zichzelf oriënteren in een ruimte op basis van positie, afstand en richting. 2.4.7 De kleuters kunnen personen en objecten situeren op basis van positie, afstand en richting ten opzichte van zichzelf en elkaar.

	2.4.8 De kleuters kunnen pictogrammen die onder meer een richting aanduiden lezen en gebruiken. 2.4.9 De kleuters kunnen met de gepaste begrippen verwoorden wat ze zien vanuit een ander gezichtspunt door zich te verplaatsen.
4de jaar	2.4.9 De leerlingen kennen het volgende begrip en de wiskundige notatie [F]: coördinaat (notatie: D5). 2.4.10 De leerlingen kunnen in concrete situaties verwoorden wat ze zien vanuit een ander gezichtspunt door zich mentaal te verplaatsen in de ruimte.
6de jaar	2.4.8 De leerling kent de volgende begrippen en wiskundige notatie [F]: de horizontale as, de verticale as, de coördinaat (notatie: $(3,4)$). 2.4.9 De leerling kan puntcoördinaten gebruiken om een punt in een assenstelsel vast te leggen. 2.4.10 De leerling kan kijklijnen aangeven op een schets en gebruiken om de plaats van de waarnemer te bepalen.
Meetkundige transformaties	
Kleuter	2.4.10 De kleuters kennen de volgende begrippen [F]: ● verschuiven, draaien, spiegelen; ● het spiegelbeeld; ● vervormen, vergroten, verkleinen; ● de voorkant, de achterkant, de zijkant, de onderkant, de bovenkant. 2.4.11 De kleuters kunnen spiegelbeelden ontdekken met een (geo)spiegel. 2.4.12 De kleuters kunnen eenvoudige spiegelbeelden met materiaal leggen met behulp van een (geo)spiegel. 2.4.13 De kleuters kunnen constructies uitvoeren op basis van verbale instructies, voorschriften op foto's en voorschriften op tekeningen. < bv. een stappenplan volgen om met bouwstenen een toren na te bouwen >
4de jaar	2.4.11 De leerlingen kennen een verschuiving, draaiing en spiegeling [I]. 2.4.12 De leerlingen kennen een aanzicht als een 2D projectie van een 3D figuur [I]. 2.4.13 De leerlingen kennen de volgende begrippen [F]: ● het origineel, het beeld; ● het spiegelbeeld, de spiegelas; ● het grondplan, het vooraanzicht, het bovenaanzicht, het zijaanzicht.

	2.4.14 De leerlingen kunnen een verschuiving, draaiing of spiegeling herkennen. 2.4.15 De leerlingen kunnen figuren spiegelen om een spiegelas, tekenen op geruit papier en met een geospiegel controleren. 2.4.16 De leerlingen kunnen aanzichten van een 3D model tekenen. < bv. aanzichten tekenen van een blokkenbouwsel >
6de jaar	2.4.11 De leerling kent een vergroting/verkleining met een vaste verhouding [I]. 2.4.12 De leerling kent schaal als het verband tussen lengtes van het origineel en die van zijn vergroting/verkleining [I]. 2.4.13 De leerling kent de volgende begrippen [F]: de schaal, de lijnschaal, de breukschaal, de verhouding. 2.4.14 De leerling kan figuren om een spiegelas spiegelen, gebruik makend van de eigenschappen van een spiegeling. 2.4.15 De leerling kan figuren vergroten/verkleinen met een vaste verhouding. 2.4.16 De leerling kan op basis van een grondplan of aanzichten een 3D model bouwen.
Meetkundige relaties	
Kleuter	2.4.14 De kleuters kennen de volgende begrippen [F]: dezelfde vorm, even groot. 2.4.15 De kleuters kunnen met concreet materiaal figuren met verschillende oriëntatie en locatie identificeren die: • congruent zijn (gelijke vorm en gelijke grootte); • gelijkvormig zijn (gelijke vorm). 2.4.16 De kleuters kunnen symmetrie in eenvoudige figuren herkennen. < bv. door te plooien/vouwdruk >
4de jaar	2.4.17 De leerlingen kennen de onderlinge ligging van rechten/lijnstukken in een vlak [I]. 2.4.18 De leerlingen kennen de volgende begrippen en wiskundige notaties [F]: evenwijdig (∥), loodrecht (⊥), snijdend (⋕). 2.4.19 De leerlingen kunnen rechten en lijnstukken tekenen die loodrecht, evenwijdig en snijdend zijn. 2.4.20 De leerlingen kunnen symmetrieassen in figuren tekenen door gebruik te maken van een geospiegel. 2.4.21 De leerlingen kunnen met concrete materialen gelijkheid van vorm en grootte vaststellen bij een verschuiving, draaiing en spiegeling.
6de jaar	2.4.17 De leerling kent symmetrie als een spiegeling die een figuur op zichzelf afbeeldt [I]. 2.4.18 De leerling kent de volgende begrippen [F]:

	• congruent, gelijkvormig; • de (a)symmetrie, (a)symmetrisch, de symmetrieas. 2.4.19 De leerling kan congruentie vaststellen bij een spiegeling. 2.4.20 De leerling kan congruente figuren tekenen. 2.4.21 De leerling kan symmetrieassen in figuren tekenen. 2.4.22 De leerling kan vlakke meetkundige objecten tekenen vanuit meetkundige relaties en de gebruikte werkwijze verklaren. < bv. de symmetrieas gebruiken om een gelijkbenige driehoek te tekenen >
Logica en verzamelingen	
Kleuter	2.4.17 De kleuters kennen de volgende begrippen [F]: • in, uit, binnen, buiten; • als … dan … ; • en, of, niet. 2.4.18 De kleuters kunnen objecten sorteren op basis van een gemeenschappelijke eigenschap volgens 1 of 2 criteria. < kwalitatief classificeren op basis van criteria zoals kleur, vorm, grootte, soort/kwantitatief classificeren op basis van aantal > 2.4.19 De kleuters kunnen als ... dan ... uitspraken gebruiken. < bv. bij het spel schipper-mag-ik-overvaren?: 'als je een rode trui draagt, dan mag je overvaren' >
4de jaar	2.4.22 De leerlingen kennen de volgende begrippen [F]: • de verzameling, de deelverzameling; • behoort (niet) tot; • sommige, geen enkele; • en, of, niet; • waar/niet waar. 2.4.23 De leerlingen kunnen een verzameling van objecten voorstellen door middel van een Venndiagram. 2.4.24 De leerlingen kunnen nagaan of een uitspraak waar of onwaar is, onder andere met verzamelingen en (tegen)voorbeelden. < bv. 'alle rechthoeken hebben vier rechte hoeken' is waar/'alle rechthoeken hebben vier gelijke zijden' is onwaar >
6de jaar	2.4.23 De leerling kent de doorsnede als het gemeenschappelijk gebied met de elementen die tot de twee verzamelingen behoren [I].

	2.4.24 De leerling kent de volgende begrippen [F]: • als … dan … ; • alle, niet alle, juist één, geen, ten minste, ten hoogste. 2.4.25 De leerling kan uitdrukkingen met logische begrippen gebruiken in concrete situaties. < bv. alle ruiten hebben gelijke zijden/een rechthoek die geen vierkant is, heeft juist 2 symmetrieassen > 2.4.26 De leerling kan classificeren volgens meerdere criteria. < bv. de vierhoeken classificeren volgens hoeken en zijden > 2.4.27 De leerling kan nagaan of een uitspraak waar of onwaar is voor nieuwe (meetkundige) begrippen in het 6de jaar. < bv. 'alle vierkanten hebben loodrechte diagonalen' is waar/'alle vierhoeken met loodrechte diagonalen zijn vierkanten' is onwaar >

2.5 Kansrekenen en statistiek	
Kansrekenen	
Kleuter	2.5.1 De kleuters kennen de volgende begrippen [F]: • kan, kan niet; • altijd, niet, nooit; • mogelijk, misschien, soms. 2.5.2 De kleuters kunnen zekere en onzekere gebeurtenissen van elkaar onderscheiden. < bv. ik poets vandaag mijn tanden/opa en oma komen vandaag misschien op bezoek > 2.5.3 De kleuters kunnen de waarschijnlijkheid van gebeurtenissen beschrijven door gebruik te maken van gepaste begrippen. < bv. ik steek nooit over bij een rood licht/op donderdag hebben we altijd turnles >
4de jaar	/
6de jaar	2.5.1 De leerling kent een kans als de verhouding van het aantal gunstige uitkomsten tot het aantal mogelijke uitkomsten [I]. < bv. een muntstuk heeft 2 zijden, de munt is 1 van de zijden. De kans op munt is 1/2.> 2.5.2 De leerling kent een kans als een breuk en als procent [I]. 2.5.3 De leerling kent de volgende begrippen [F]: de kans, de uitkomst(en).

	2.5.4 De leerling kan kansen berekenen voor enkelvoudige gebeurtenissen door de verhouding te bepalen van het aantal gewenste uitkomsten en het aantal mogelijke uitkomsten.
Statistiek	
Kleuter	2.5.4 De kleuters kunnen gegevens over de klas verzamelen, ordenen en voorstellen. < bv. lievelingskleuren in de klas voorstellen met blokjes per gekozen kleur en de populairste kleur vinden als de kleur met het grootste aantal blokjes / grote vloer-matrix met op de rijen 'trui/t-shirt dragen' en op de kolommen 'rood/geel/blauw/groen' >
4de jaar	2.5.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen [F]: ● de tabel; ● het staafdiagram, het beelddiagram, de lijngrafiek, het cirkeldiagram. 2.5.2 De leerlingen kunnen informatie uit tabellen, lijngrafieken, beeld-, staaf- en (op zicht afleesbare) cirkeldiagrammen aflezen, interpreteren en vergelijken om daarmee afwegingen te maken. < op zicht afleesbare cirkeldiagrammen zijn cirkeldiagrammen met delen 1/2, 1/4, 1/8, 1/3, 1/6 of veelvouden hiervan > 2.5.3 De leerlingen kunnen tabellen en staafdiagrammen opstellen op basis van (zelf)verzamelde gegevens.
6de jaar	2.5.5 De leerling kent het verband tussen een cirkeldiagram en de kennis van hoeken, breuken, procenten [I]. 2.5.6 De leerling kent grafieken waarbij twee grootheden ten opzichte van elkaar worden weergegeven [I]. < bv. een tijd-afstandsgrafiek, een grafiek waarbij schermtijd wordt uitgezet tegen aantal uren slapen, een grafiek die (gemiddelde) massa en lengte uitzet > 2.5.7 De leerling kent het gemiddelde als de verhouding van de som van alle waarden op het aantal waarden [I]. 2.5.8 De leerling kent het gemiddelde als een gelijke verdeling van een hoeveelheid [I]. < bv. als ik 120 bonbons verdeel over 10 leerlingen, dan moet ik 12 bonbons geven aan elke leerling (het gemiddelde is 12). > 2.5.9 De leerling kent de mediaan als de middelste waarde in geordende gegevens [I]. 2.5.10 De leerling kent het principe dat het gemiddelde niet altijd samenvalt met de mediaan [I]. < bv. als het gemiddelde op een toets 6/10 is, betekent dit niet (noodzakelijk) dat de helft van de leerlingen hoger scoorde dan 6/10. > 2.5.11 De leerling kent de volgende begrippen [F]: ● het cirkeldiagram; ● de verticale as, de horizontale as; ● het gemiddelde, de mediaan.

	2.5.12 De leerling kan informatie uit een cirkeldiagram, staafdiagram of lijngrafiek met twee grootheden aflezen, interpreteren en vergelijken. 2.5.13 De leerling kan lijngrafieken en cirkeldiagrammen opstellen op basis van (zelf)verzamelde gegevens. 2.5.14 De leerling kan het gemiddelde en de mediaan berekenen van (zelf)verzamelde gegevens.

2.6 Probleemoplossend denken en vraagstukken	
Probleemoplossend denken	
Kleuter	2.6.1 De kleuters kunnen problemen in spel- en leersituaties oplossen gebruikmakend van wiskundige elementen, door: • op zoek te gaan naar manieren om een probleem op te lossen, ook als er meerdere oplossingen zijn; • concreet materiaal te gebruiken; • hun ideeën te delen met anderen.
4de jaar	2.6.1 De leerlingen kunnen wiskundige problemen oplossen met minstens 1 bewerking/handeling, door: • denkstappen bij wiskundige problemen toe te passen; < bv. * het probleem in eigen woorden vertellen; * het gegeven en het gevraagde onderscheiden; * herkennen of een routineuze methode (zie vraagstukken) of heuristische methode nodig is; * overbodige gegevens negeren; * fouten aangrijpen als aanknoping voor wat nodig is voor een correcte oplossing; * controleren of antwoorden mogelijk zijn. > • heuristieken toe te passen. < bv. * concreet materiaal gebruiken; * een tekening of schets maken; * een schema of tabel maken; * een systematiek herkennen en voortzetten (patroonherkenning);

	* gissen en missen. >
6de jaar	2.6.1 De leerling kan wiskundige problemen oplossen met meerdere bewerkingen/handelingen, door: ● denkstappen bij wiskundige problemen toe te passen; < bv. * de denkstappen van het 4de jaar toepassen; * een model om problemen op te lossen hanteren zoals het model van Polya dat de volgende stappen onderscheidt: (1) een probleem begrijpen, (2) een plan maken, (3) een plan uitvoeren, (4) reflectie. > ● heuristieken toe te passen. < bv. * de heuristieken van het 4de jaar toepassen; * naar analogie werken met soortgelijke, eerder opgeloste problemen; * een probleem opsplitsen in deelproblemen (decompositie); * een gegeven voorlopig buiten beschouwing laten; * moeilijke gegevens tijdelijk vervangen door eenvoudige; * een algoritme ontwerpen om het probleem op te lossen; * abstraheren. >
Vraagstukken	
Kleuter	/
4de jaar	2.6.2 De leerlingen kunnen met natuurlijke getallen tot en met 1 000 (of grotere getallen met eindnullen), decimale getallen (tot op 1 honderdste) en breuken (noemer tot en met 20 of breuken die te vereenvoudigen zijn tot deze breuken): vraagstukken oplossen over: ● de bewerkingen met (enkelvoudige vraagstukken): o natuurlijke getallen voor optellen, aftrekken, vermenigvuldigen en delen; o decimale getallen en breuken voor optellen en aftrekken. ● verhoudingen met behulp van een verhoudingstabel waarbij: o vaste verhoudingen worden vastgesteld; < bv. verhouding blauwe en rode kralen in kralenkettingen >

	○ gelijkwaardige verhoudingen bepaald worden; ○ het ontbrekende verhoudingsgetal berekend wordt; ○ recht evenredige grootheden een rol spelen. < bv. aantal-prijs, massa-prijs, een recept van 2 personen omzetten naar 6 personen > • één grootheid: lengte, oppervlakte, inhoud, massa, tijd, geld, temperatuur.
6de jaar	2.6.2 De leerling kan met natuurlijke getallen tot en met 10 000 (of grotere getallen met eindnullen), decimale getallen (tot op 1 duizendste) en breuken (noemers tot en met 100): (samengestelde) vraagstukken oplossen over: • breuken en procenten met: ○ een breuk als operator of deel/geheel; ○ groeipercentages; < bv. een bevolkingstoename > ○ absolute en relatieve vergelijkingen (met verhoudingstabel, een breuk of een procent). < bv. in de Vlinderschool (100 lln.) fietst 48%, in de Parkschool (2000 lln.) een vijfde. Relatief meer fietsers in de Vlinderschool, absoluut meer in de Parkschool. > • delers, veelvouden en restbepaling; • de bewerkingen (+, -, x, :) met (samengestelde vraagstukken): ○ natuurlijke getallen; ○ decimale getallen, breuken, procenten. • ongelijke verdeling waarbij: ○ de som en het verschil gegeven zijn; ○ de som en de verhouding van de delen gegeven zijn. • mengsels; • verhoudingen met behulp van een verhoudingstabel (waaronder de regel-van-drie) waarbij: ○ gelijkwaardige verhoudingen bepaald worden; ○ het ontbrekende verhoudingsgetal berekend wordt; ○ recht, omgekeerd en niet-evenredige grootheden een rol spelen. < bv. aantal-prijs, afstand-prijs, afstand-tijd, massa-prijs, aantal dieren-hoeveelheid voedsel, debiet-tijd, tijd-snelheid > • één grootheid: lengte, oppervlakte, inhoud, volume, massa, tijd, geld, temperatuur, hoekgrootte; • relaties tussen grootheden (zonder en met procenten): ○ prijsberekeningen: winst/verlies, korting, prijsstijging, enkelvoudige interest; ○ bruto/tarra/netto;

	○ afstand, snelheid en tijd; ○ schaal, lengte op schaal en werkelijke lengte. • meetkundige figuren waarbij de eigenschappen gebruikt worden; • statistiek met tabellen, grafieken, diagrammen, gemiddelde en mediaan.

3. WETENSCHAP EN TECHNIEK

3.1 Organismen		Woordenschat (richtinggevend)
Classificatie van organismen		
Kleuter	3.1.1 De kleuters kennen de volgende begrippen met betrekking tot organismen: de fauna, de zoogdieren, de vogels, de vissen, de insecten, de flora. 3.1.2 De kleuters kunnen: • organismen beschrijven op basis van waarneembare kenmerken; • fauna beschrijven op basis van voortplantingswijze.	• de dieren, de planten • bouw ○ de ledematen, het hoofd, het lichaam, de huid ○ de wortel, de stengel, de stam, het blad, de bloem, de vrucht • voortplantingswijze ○ de eieren, het leggen van eieren ○ zogend, levendbarend

4de jaar	3.1.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen met betrekking tot de classificatie van organismen: de gewervelde dieren, de amfibieën, de ongewervelde dieren, de spinachtigen, de schimmels. 3.1.2 De leerlingen kennen de classificatie van organismen: • de fauna: ○ de gewervelden: ▪ de zoogdieren; ▪ de vogels; ▪ de amfibieën; ▪ de vissen. ○ de ongewervelden: ▪ de insecten; ▪ de spinachtigen. • de flora; • de schimmels. 3.1.3 De leerlingen kunnen organismen beschrijven op basis van kenmerken: bouw en voortplantingswijze.	• bouw ○ de ruggengraat, warmbloedig, koudbloedig, de naakte huid ○ de facetogen, de antennes, het segment ○ de hoed, de steel, de sporen, de buisjes, de plaatjes, de zwamvlok, de ring, de paddenstoel, het vruchtlichaam
6de jaar	3.1.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen met betrekking tot de classificatie van organismen: het classificeren, de taxonomie, de reptielen, de geleedpotigen, de zaadplanten, de sporenplanten, de bacteriën. 3.1.2 De leerlingen kennen de classificatie van organismen. • de fauna: ○ de gewervelden: ▪ de zoogdieren; ▪ de vogels; ▪ de reptielen; ▪ de amfibieën; ▪ de vissen. ○ de ongewervelden: ▪ de geleedpotigen:	• bouw ○ het sporenkapsel

	● de insecten; ● de spinachtigen. ▪ andere ongewervelden. ● de flora; ○ de zaadplanten; ○ de sporenplanten. ● de schimmels; ● de bacteriën. 3.1.3 De leerlingen kunnen organismen classificeren op basis van kenmerken: bouw, voedingswijze en voortplantingswijze.	
Ontwikkeling en voortplanting van organismen		
Kleuter	3.1.3 De kleuters kennen de volgende begrippen in verband met de levenscyclus: geboren worden, kiemen, groeien, sterven. 3.1.4 De kleuters kennen de fasen van de levenscyclus: geboorte/kieming, groei, voortplanting, dood.	● fasen: de zwangerschap, de baby, de peuter, de kleuter, het kind, de tiener, de volwassene ● het ei, zogend ● het zaad
4de jaar	3.1.4 De leerlingen kennen de volgende begrippen: de levenscyclus, de metamorfose. 3.1.5 De leerlingen kennen de levenscyclus van fauna, voor elk van deze groepen: zoogdieren, vogels, amfibieën, insecten. 3.1.6 De leerlingen kennen de fasen van lichamelijke groei en ontwikkeling bij de mens. 3.1.7 De leerlingen kunnen verschillen en overeenkomsten beschrijven bij de voortplanting van fauna.	● levendbarend, eierleggend ● het zoogdier: de geboorte, zogen, het jong ● de vogel: het ei, het uitkomen, het kuiken ● het amfibie: het ei, de larve, het volwassen dier ● het insect: het ei, de larve, de pop, het imago

6de jaar	3.1.4 De leerlingen kennen de volgende begrippen: de voortplanting, de geslachtelijke voortplanting, de ongeslachtelijke voortplanting, de bestuiving, de bevruchting. 3.1.5 De leerlingen kennen redenen waarom organismen zichzelf voortplanten. 3.1.6 De leerlingen kennen het proces van geslachtelijke en ongeslachtelijke voortplanting bij zaadplanten. 3.1.7 De leerlingen kennen het belang van insecten bij de bestuiving van zaadplanten. 3.1.8 De leerlingen kunnen onderscheid maken tussen geslachtelijke en ongeslachtelijke voortplanting bij zaadplanten.	• de zaadvorming, de zaadverspreiding, de kieming • de bol, de knol, uitlopers, stekken, wortelstokken

3.2 Relatie tussen organismen en tussen organismen en omgevingsfactoren in een biotoop		Woordenschat (richtinggevend)
Relatie tussen organismen onderling en hun omgeving		
Kleuter	3.2.1 De kleuters kennen het principe van eten en gegeten worden.	
4de jaar	3.2.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: • de biotoop, de voedselketen, de voedselkringloop, de producenten, de consumenten, de reducenten, de voedselpiramide; • de preventie, het hergebruik, het sorteren, de recyclage, het verbranden en het storten. 3.2.2 De leerlingen kennen een voedselketen bestaande uit drie organismen. 3.2.3 De leerlingen kennen de rol van organismen in de voedselkringloop: producenten, consumenten, reducenten. 3.2.4 De leerlingen kennen de betekenis van de stappen binnen de ladder van Lansink: preventie, hergebruik, sorteren, recycleren, verbranden, storten. 3.2.5 De leerlingen kunnen de voedselpiramide beschrijven door aan te tonen hoe dieren zich voeden met dieren en/of planten. 3.2.6 De leerlingen kunnen voorbeelden geven van relaties tussen organismen onderling en hun omgeving.	

		• de herbivoor, de carnivoor, de omnivoor
6de jaar	3.2.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: de biodiversiteit, het voedselweb, het grasland, het bos, de heide, de zee en de kust, het stadslandschap, het agrarisch landschap, het zoet water, het ecosysteem. 3.2.2 De leerlingen kennen de opbouw van een voedselweb. 3.2.3 De leerlingen kennen diensten die het ecosysteem levert aan de mens. 3.2.4 De leerlingen weten dat mensen een positieve en negatieve impact kunnen hebben op het ecosysteem. 3.2.5 De leerlingen kunnen aan de hand van hun biotische en abiotische factoren de volgende biotopen identificeren: grasland, bos, heide, zee en kust, stadslandschap, agrarisch landschap, zoet water. 3.2.6 De leerlingen kunnen voedselketens opnoemen en interpreteren. 3.2.7 De leerlingen kunnen verwoorden dat omgevingen kunnen veranderen. 3.2.8 De leerlingen kunnen verwoorden waarom biodiversiteit essentieel is voor het leven op aarde.	
Bouw van organismen		
Kleuter	/	
4de jaar	3.2.7 De leerlingen kennen de volgende begrippen: • de wortel, de stam, de stengel, het blad, de bloem, de vrucht, het zaad; • het transport. 3.2.8 De leerlingen kennen de functie van de verschillende delen van een plant: wortel, stengel, stam, bladeren, bloemen, vruchten, zaad. 3.2.9 De leerlingen weten dat stoffen worden getransporteerd binnen dieren en planten. 3.2.10 De leerlingen kunnen gelijkenissen en verschillen benoemen tussen ouders en nakomelingen bij mens en dier.	

6de jaar	3.2.9 De leerlingen kennen de volgende begrippen: • de kelkbladeren, de kroonbladeren, de stamper, de meeldraden, het vruchtbeginsel; • de cel; • de evolutie, de soort, de aanpassing, de erfelijke eigenschappen. 3.2.10 De leerlingen kennen de functie van de verschillende delen van een bloem: kelkbladeren, kroonbladeren, stamper, vruchtbeginsel, meeldraden. 3.2.11 De leerlingen kennen het concept van evolutie. 3.2.12 De leerlingen weten dat alle organismen uit één of meer cellen bestaan. 3.2.13 De leerlingen weten dat soorten in de loop der tijd veranderen en dat sommige uitgestorven zijn. 3.2.14 De leerlingen weten dat nakomelingen erfelijke eigenschappen van hun ouders meekrijgen. 3.2.15 De leerlingen weten dat nakomelingen in de regel verschillend van, en niet identiek aan hun ouders zijn. 3.2.16 De leerlingen kunnen voorbeelden geven van aanpassingen van organismen.	natuurlijke selectie de erfelijkheid, de variatie
Energiebronnen en voedingsstoffen		
Kleuter	3.2.2 De kleuters kennen verschillende voedingsmiddelen. 3.2.3 De kleuters weten dat mensen eten en drinken om te groeien en te bewegen. 3.2.4 De kleuters kunnen aangeven dat je moet eten wanneer je honger hebt en drinken wanneer je dorst hebt.	
4de jaar	3.2.11 De leerlingen kennen de volgende begrippen: de voedingsmiddelen, de bouwstof, de brandstof, de beschermende stof. 3.2.12 De leerlingen kennen de functies van voedsel: bouwstof, brandstof, beschermende stof. 3.2.13 De leerlingen kunnen onderzoeken dat planten groeien wanneer ze zonlicht, water en warmte krijgen.	
6de jaar	3.2.17 De leerlingen kennen de volgende begrippen: • de fotosynthese, de koolstofdioxide, het zuurstofgas;	

	• de voedingsstoffen, de suiker, het eiwit, het vet, het water, het mineraal, de vitamine, de vezels. 3.2.18 De leerlingen kennen de verschillende voedingsstoffen en hun functie: suikers, eiwitten, vetten, water, mineralen, vitaminen, vezels. 3.2.19 De leerlingen kennen het principe van fotosynthese. 3.2.20 De leerlingen kennen de zon als primaire energiebron. 3.2.21 De leerlingen weten dat bijna elke voedselketen start onder invloed van de energie van de zon.	de chloroplasten, de glucose, de koolstofdioxide, het zuurstofgas

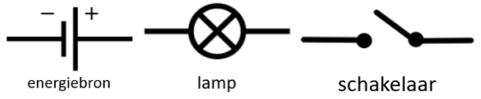
3.3 Menselijk lichaam		Woordenschat (richtinggevend)
Fysieke functies van de mens		
Kleuter	3.3.1 De kleuters kennen de volgende begrippen: • de spieren, de botten, de longen, het hart, de maag, de ogen, de oren, de neus, de mond, de huid; • bewegen, steunen, ademen, de hartslag, de honger, de dorst; • zien, horen, ruiken, proeven, voelen. 3.3.2 De kleuters kennen lichaamsdelen en hun functie: spieren, botten, longen, hart, maag, ogen, oren, neus, mond, huid. 3.3.3 De kleuters kunnen deze lichaamsdelen op het eigen lichaam aanduiden en benoemen.	
4de jaar	3.3.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: • de spijsvertering, de slokdarm, de lever, de darmen, de anus; • de beweging, de spieren, de pezen, het skelet, de gewrichten. 3.3.2 De leerlingen kennen fysieke functies van de mens en de bijbehorende weefsels en organen met hun functie: spijsvertering, beweging, steun (skelet). 3.3.3 De leerlingen kunnen deze lichaamsdelen, weefsels en organen op het eigen lichaam aanduiden en benoemen.	

6de jaar	3.3.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: • de waarneming, de zintuigen, de hersenen, de zenuwen; • de voortplanting, de teelbal, de zaadleider, de penis, het sperma, de eierstok, de eileider, de eicel, de baarmoeder, de vagina; • de ademhaling, de keel, de luchtpijp, de longen; • de bloedsomloop, de bloedvaten, de ader, de slagader, de haarvaten, zuurstofrijk, zuurstofarm. 3.3.2 De leerlingen kennen fysieke functies van de mens, en de bijbehorende weefsels en organen met hun functie: waarneming, voortplanting, ademhaling, bloedsomloop. 3.3.3 De leerlingen kunnen deze lichaamsdelen, weefsels en organen schematisch weergeven.	

3.4 Eigenschappen van materie		Woordenschat (richtinggevend)
Kleuter	3.4.1 De kleuters kunnen materie sorteren op basis van waarneembare eigenschappen.	• het hout, de steen, het zand • het papier, de stof, het glas
4de jaar	3.4.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: • de materie, natuurlijk, synthetisch; • omkeerbare reactie, niet-omkeerbare reactie. < bv. zout lost op in water, zout kan terug van het water gescheiden worden door het water te laten verdampen, verbranding is niet-omkeerbaar > 3.4.2 De leerlingen kunnen materie onderzoeken en vergelijken op basis van hun eigenschappen: de hardheid, de breekbaarheid, de waterdichtheid, de thermische geleidbaarheid, de oplosbaarheid.	• de grondstof, het materiaal • de klei, het leer • de nylon, de kunststof
6de jaar	3.4.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: • de massadichtheid; • de deeltjes; • de zuivere stof, de verbinding. 3.4.2 De leerlingen weten dat alle materie uit deeltjes bestaat.	

	3.4.3 De leerlingen kunnen de massa-volume-relatie tussen voorwerpen met verschillende massadichtheden onderzoeken. 3.4.4 De leerlingen kunnen materie onderzoeken en vergelijken op basis van hun eigenschappen.	• de smelttemperatuur, de elektrische geleidbaarheid, de lichtdoorlaatbaarheid

3.5 Natuurkundige verschijnselen		Woordenschat (richtinggevend)
Kleuter	3.5.1 De kleuters kennen de volgende begrippen met betrekking tot natuurkundige verschijnselen: • de zon, de lamp, licht, donker, de schaduw, de spiegel; • het stopcontact, de batterij; • aantrekken, afstoten, de magneet, magnetisch. 3.5.2 De kleuters kennen licht: de lichtbron, de reflectie. 3.5.3 De kleuters kennen geluid: hard, zacht. 3.5.4 De kleuters kennen magnetisme • eigenschappen van magneten: aantrekken, afstoten. 3.5.5 De kleuters kunnen magnetische en niet-magnetische materialen onderscheiden.	
4de jaar	3.5.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: • de kracht, de massa; • de plaats, de beweging, de snelheid, de weerstand, versnellen, vertragen, de richting; • de energie, de energie-omzetting; • de thermische energie, de temperatuur; • de geluidsbron, de luidspreker, de toonhoogte, hoog, laag, de trilling; • het magnetisme, de noordpool, de zuidpool, de magnetische kracht, de magnetische polen, het magnetisch veld, het kompas; • de aggregatietoestand, vast, vloeibaar, gasvormig, smelten, stollen, verdampen, condenseren, het smeltpunt, het kookpunt. 3.5.2 De leerlingen kennen kracht en beweging: • de relatie tussen kracht en de verandering van de beweging bij een bepaalde massa; • de relatie tussen massa en de verandering van de beweging bij een bepaalde kracht. 3.5.3 De leerlingen kennen energie en energievormen:	

	• bewegingsenergie; < bv. windenergie > • thermische energie. < bv. zonne-energie > 3.5.4 De leerlingen kennen licht: rechtlijnige beweging. 3.5.5 De leerlingen kennen geluid: • ontstaan van geluid: trilling; • toonhoogte of frequentie; • geluidssterkte. 3.5.6 De leerlingen kennen magnetisme: • polen, noordpool, zuidpool, magnetische kracht; • aarde als magneet. 3.5.7 De leerlingen kennen aggregatietoestanden: • de faseovergangen; • de relatie tussen temperatuur en faseovergangen.	
6de jaar	3.5.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: • het gewicht, de druk, de weerstand; < bv. verschil in weerstand bij beweging in lucht of water > • de energieomzetting; • reflecteren, absorberen, doorlaten; • de stroomkring, de geleider, de isolator, de spanning, de stroomsterkte . 3.5.2 De leerlingen kennen kracht en beweging: • het onderscheid tussen gewicht en massa; • gewicht als kracht en massa als maat voor de hoeveelheid materie van een bepaalde stof; • effecten van krachten: verandering van bewegingstoestand. 3.5.3 De leerlingen kennen energie:	

	• kernenergie; • elektrische energie; • chemische energie. < bv. biomassa, fossiele energie > 3.5.4 De leerlingen kennen licht: reflecteren, absorberen en doorlaten van licht. 3.5.5 De leerlingen kennen geluid: de relatie tussen geluidssterkte en afstand tot de geluidsbron. 3.5.6 De leerlingen kennen elektrische verschijnselen: • elektrische schakeling, stroomkring; • geleiders, isolatoren; • symbolen bij het voorstellen van een eenvoudige schakeling: energiebron, verbruiker, geleider, schakelaar. < bv. energiebron: batterij, verbruiker: lamp > 3.5.7 De leerlingen kunnen natuurkundige verschijnselen onderzoeken met behulp van de onderzoekscyclus.	

3.6 Systematische en methodische benadering van wetenschappelijke en technologische problemen		Woordenschat (richtinggevend)
Onderzoekende houding		
Kleuter	3.6.1 De kleuters kennen de relatie tussen oorzaak en gevolg. 3.6.2 De kleuters kunnen aangeleerde woordenschat inzetten om te redeneren over een wetenschappelijke vraag.	
4de jaar	3.6.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: het onderzoek, de onderzoeksvraag, de hypothese, de conclusie. 3.6.2 De leerlingen kennen het concept van onderzoeksvraag en hypothese. 3.6.3 De leerlingen kunnen een voorafgaand opgezet eerlijk onderzoek uitvoeren.	

	3.6.4 De leerlingen kunnen systematisch waarnemingen noteren en conclusies trekken.	
6de jaar	3.6.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: de onderzoekscyclus, eerlijk onderzoeken, verkennen, onderzoek opzetten, onderzoek uitvoeren, concluderen, presenteren. 3.6.2 De leerlingen kennen de onderzoekscyclus als een gestructureerde aanpak met de volgende fasen: verkennen, onderzoek opzetten, onderzoek uitvoeren, concluderen, presenteren. 3.6.3 De leerlingen kunnen een onderzoek opzetten met behulp van de onderzoekscyclus. 3.6.4 De leerlingen kunnen de volgende basisprincipes van eerlijk onderzoek toepassen: gecontroleerde omstandigheden, reproduceerbaarheid.	
Ontwerpend leren		
Kleuter	3.6.3 De kleuters weten dat voorwerpen en materialen een functie hebben en ontworpen zijn om een probleem op te lossen.	
4de jaar	3.6.5 De leerlingen kennen ontwerpen als een manier om aan een behoefte te voldoen. 3.6.6 De leerlingen kunnen met concreet materiaal en gegeven criteria een ontwerp bedenken en uitvoeren om aan een behoefte te voldoen.	
6de jaar	3.6.5 De leerlingen kennen de volgende begrippen: ontwerpen, optimaliseren, de ontwerpcyclus, verkennen, ideeën verzinnen en selecteren, het ontwerp plannen, het ontwerp realiseren, testen en optimaliseren, presenteren. 3.6.6 De leerlingen kennen de ontwerpcyclus als een gestructureerde aanpak met de volgende fasen: verkennen, ideeën verzinnen en selecteren, ontwerp plannen, ontwerp realiseren, testen en optimaliseren, presenteren. 3.6.7 De leerlingen kennen het belang van het formuleren van criteria om aan een behoefte te voldoen. 3.6.8 De leerlingen kunnen ontwerpen met behulp van de ontwerpcyclus.	

3.7 Technologie	Woordenschat (richtinggevend)

Hoe mens, wetenschap en technologie elkaar beïnvloeden		
Kleuter	/	
4de jaar	/	
6de jaar	3.7.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: de wisselwerking, de wetenschap, de technologie, de technologische ontwikkeling, de wetenschappelijke ontdekking, de innovatie, de uitvinding, de duurzaamheid, de ecologische voetafdruk, de ethiek. 3.7.2 De leerlingen kunnen uitdrukken dat gevolgen van wetenschappen en technologie op zichzelf, anderen, het milieu en de maatschappij, zowel op korte als op lange termijn, positief, negatief of onzeker kunnen zijn.	
Technische systemen hanteren		
Kleuter	3.7.1 De kleuters kunnen leeftijdsadequate technische systemen correct en veilig gebruiken.	
4de jaar	3.7.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: monteren, demonteren. 3.7.2 De leerlingen kennen basisgereedschap voor montage en demontage. 3.7.3 De leerlingen kunnen basisvaardigheden toepassen bij het monteren en demonteren van technische systemen.	
6de jaar	3.7.3 De leerlingen kennen de volgende begrippen: herstellen, onderhouden. 3.7.4 De leerlingen kennen basisgereedschap voor basisonderhoud en herstellingen. 3.7.5 De leerlingen kennen het belang van het onderhouden en herstellen van technische systemen. 3.7.6 De leerlingen kunnen basisonderhoud en kleine herstellingen uitvoeren. <bv. fietsband plakken, batterij vervangen >	
Technische systemen beschrijven		
Kleuter	/	

4de jaar	3.7.4 De leerlingen kennen het volgende begrip: de onderdelen. 3.7.5 De leerlingen kunnen de werking van een technisch systeem beschrijven aan de hand van onderdelen en materialen. 3.7.6 De leerlingen kunnen verwoorden hoe vormgeving en design een rol spelen bij het gebruik van technische systemen.	
6de jaar	3.7.7 De leerlingen kennen de volgende begrippen: het tandwiel, de riem, de ketting, de hefboom, de katrol, het technische systeem, de vormgeving, het design. 3.7.8 De leerlingen kennen belangrijke mechanische overbrengingen: tandwielen, riemen en kettingen, hefbomen, katrollen. 3.7.9 De leerlingen kennen de werking van technische systemen op basis van kennis over natuurkundige verschijnselen. 3.7.10 De leerlingen kunnen de werking, de bouw en de materiaalkeuze van technische systemen analyseren en beschrijven.	

4. AARDRIJKSKUNDE

4.1 Topografie		Woordenschat (richtinggevend)
Topografisch referentiekader		
Kleuter	4.1.1 De kleuters kennen de naam van: • België; • een plaatselijke rivier; • de rivier de Nijl. 4.1.2 De kleuters kunnen water, land en de polen op de wereldbol aanduiden.	
4de jaar	4.1.1 De leerlingen kennen de naam en de ligging van: • de schoolgemeente en eventuele deelgemeenten, en buurgemeenten; • de eigen regio; • de Belgische provincies met hun hoofdplaatsen; • de buurlanden van België; • de gewesten en gemeenschappen; • Schelde, Maas en IJzer; • een aantal regio's van België: Kempen, Hoge Venen, kuststreek, Ardennen; • Noordzee en Middellandse Zee; • de werelddelen: Afrika, Antarctica, Azië, Europa, Oceanië, Noord-Amerika en Zuid-Amerika; • de Grote Oceaan, Atlantische Oceaan en Indische Oceaan; • de vulkaan: de Etna.	
6de jaar	4.1.1 De leerlingen kennen de naam en de ligging van: • landen van de Europese Unie en hun hoofdsteden, evenals het Verenigd Koninkrijk, Noorwegen, Zwitserland, Rusland en hun hoofdsteden; • Egypte, Marokko, Congo, Zuid-Afrika; • de Verenigde Staten van Amerika, Canada, Mexico, Brazilië, Argentinië; • Australië, Nieuw-Zeeland; • China, India, Japan; • Israël, Iran, Turkije; • een aantal grote rivieren: de Seine, de Donau, de Rijn, de Amazone;	

	• een aantal bergketens: Alpen, Himalaya, Pyreneeën, Oeral; • de hoogste berg ter wereld: Mount Everest.	
Relatieve en absolute ligging		
Kleuter	4.1.3 De kleuters kennen de volgende begrippen met betrekking tot relatieve ligging: dichtbij, veraf, voor, achter, opzij, boven, onder, tussen, binnen, buiten, hoog, laag, in, uit, naast, midden. 4.1.4 De kleuters kennen de volgende begrippen met betrekking tot absolute plaatsbepaling: • de straatnaam en het huisnummer; • de Noordpool, de Zuidpool.	
4de jaar	4.1.2 De leerlingen kennen de volgende begrippen met betrekking tot relatieve ligging: de hoofdwindrichtingen, de tussenwindrichtingen, het noorden, het oosten, het zuiden, het westen, het noordoosten, het zuidoosten, het zuidwesten, het noordwesten, N, O, Z, W, NO, ZO, ZW, NW. 4.1.3 De leerlingen kennen de volgende begrippen met betrekking tot absolute plaatsbepaling: • de thuisgemeente en de postcode, de schoolgemeente en de postcode; • de nulmeridiaan, de evenaar; • het noordelijk halfrond, het zuidelijk halfrond, het oostelijk halfrond en het westelijk halfrond.	
6de jaar	4.1.2 De leerlingen kennen parallellen/breedtecirkels die het klimaat afbakenen: • Steenbokskeerkring, Kreeftskeerkring; • Noordpoolcirkel en Zuidpoolcirkel.	

4.2 Aardrijkskundige kennis		Woordenschat (richtinggevend)
Kenmerken van de aarde en haar atmosfeer		
Kleuter	4.2.1 De kleuters kennen de volgende begrippen met betrekking tot kenmerken van de aarde en haar atmosfeer: het land, het water, de lucht, de rots, de grot, het zand.	
4de jaar	4.2.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen met betrekking tot kenmerken van de aarde en haar atmosfeer: • 'de blauwe planeet', het zoet en zout water, de atmosfeer; • de verschillende lagen van de aarde en hun relatieve temperatuur.	

	4.2.2 De leerlingen kennen het concept waterkringloop: verdamping, condensatie, wolken, neerslag, grondwater, oppervlaktewater. 4.2.3 De leerlingen kennen de kenmerken, oorzaken en gevolgen van vulkanen: • waarom vulkanen uitbarsten: magma, lava, vulkaanpijp, krater; • hoe vulkanen het landschap en menselijke activiteiten (landbouw, toerisme) kunnen beïnvloeden: aswolk, mineralen.	rotsachtige buitenlaag, halfvaste middenlaag, binnen- en buitenkern
6de jaar	4.2.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen met betrekking tot de aarde en haar atmosfeer: het zuurstofgas, de koolstofdioxide. 4.2.2 De leerlingen kennen de rol van de atmosfeer voor leven op aarde. 4.2.3 De leerlingen kennen het belang van delfstoffen vanuit verschillende perspectieven: • economie; • politiek; • duurzaamheid. 4.2.4 De leerlingen kennen de kenmerken, oorzaken en gevolgen van aardbevingen: • voorbeelden van platen, plaatgrens, principe van platentektoniek; • epicentrum, seismische golven, beving; • voorbeelden van aardbevingen, ligging en mogelijke effecten: naschok, verwoesting, tsunami, aardverschuiving; • de magnitude van een aardbeving; • inspanningen om schade door aardbevingen te anticiperen en te beperken: technieken bij constructie van gebouwen om schokken op te vangen, monitoren en preventief evacueren. 4.2.5 De leerlingen kunnen de ruimtelijke spreiding van aardbevingen, vulkanen en bergketens in verband brengen met de ligging van plaatgrenzen: • de Ring van Vuur; • patroon van vulkanen in het Middellandse Zeegebied waaronder de Etna.	verschuiven
Landschappen: natuurlijke en menselijke aspecten		

Kleuter	4.2.2 De kleuters kennen de volgende begrippen met betrekking tot natuurlijke aspecten van landschappen: • de reliëfvorm: de berg, de heuvel, de vallei; • de helling: omhoog, omlaag, steil, zacht; • het water: de oceaan, de zee, het strand, de rivier, de beek, de plas, de vijver; • de vegetatie: de boom, het bos, het gras, het grasland, de weide, het riet, het gazon; • de bodem: vruchtbaar, zanderig, rotsachtig. 4.2.3 De kleuters kennen de volgende begrippen met betrekking tot infrastructuur en hun interactie met landschappen: • het wonen: het huis, het appartement, de tuin; • de transportinfrastructuur: de weg, de straat, de bus, het spoor, de trein; • de landbouw: de akker, de boerderij, de stal, de koe, het schaap, het varken, het gewas; • de industrie: de fabriek, de werkplaats; • de handel en de diensten: de winkel, de markt, de bakkerij; • de recreatie en het toerisme: het zwembad, de zee, het park, de bibliotheek.	
4de jaar	4.2.4 De leerlingen kennen de volgende begrippen met betrekking tot natuurlijke aspecten van landschappen, inclusief de vorming en het proces ervan: • het reliëf: de bergketen, het zeeniveau, de horizonlijn, de hoogte, het hoogteverschil; • de riviervorming en -processen: de bron, de smeltende ijskappen en gletsjers, de typische kenmerken van beneden-, midden- en bovenloop van rivieren, het eroderen, het afzetten, de waterval, de meander, het estuarium, de delta; • de vegetatie: het loofbos, het naaldbos; • de bodem: het zand, de klei, de leem, steenachtig. 4.2.5 De leerlingen kennen de volgende begrippen met betrekking tot infrastructuur en hun interactie met landschappen: • het wonen: het rijhuis, het vrijstaand huis, het appartementsgebouw, stedelijk, landelijk, de stad; • de transportinfrastructuur: de snelweg, het kanaal, de (lucht)haven; • de landbouw: de akkerbouw, de veeteelt, de gemengde landbouw, de tuinbouw, de glastuinbouw; • de landbouwprocessen: de irrigatie; • de verwerking en de distributie van gewassen; • het water als hulpbron: de dam, het reservoir, de waterkracht; de vervuiling van waterhabitats; • de handel en de diensten: het kantoor, de bank, het winkelcentrum;	

	• de recreatie en het toerisme: het sportterrein, de entertainmentfaciliteit.	
6de jaar	4.2.6 De leerlingen kennen de volgende begrippen met betrekking tot natuurlijke aspecten van landschappen: • het reliëf: de hellingsgraad; < bv. landbouw op terrassen om regenwater op steile hellingen op te vangen, wegen en spoorwegen houden rekening met hellingen > • de kustprocessen en de gerelateerde landvormen en habitats: de golfslag, de kustlijn, de landtong, de kiezel, de zandduin, de koraalrif, de kusthabitat; < bv. de steltlopers, meeuwen en sterns nestelen en foerageren op de Belgische kusthabitats van slikken en schorren, het zeeleven met inbegrip van wormen, schelpdieren en vissen die leven in de ondiepe wateren voor de Belgische kust > • de vegetatie en het verband met bodem, vegetatietype en klimaat: de woestijn, de woestijnvorming, de steppe, de savanne, het regenwoud. 4.2.7 De leerlingen kennen de volgende begrippen met betrekking tot infrastructuur en hun interactie met landschappen: • het wonen: de verstedelijking, de open ruimte, de ruimtelijke ordening; • de landbouw: de intensieve landbouw, de duurzame landbouw, de voedselbewaring, -verwerking en -distributie; • het menselijk gebruik van natuurlijke hulpbronnen: de duurzaamheid; • het kustbeheer: de golfbrekers; • de handel en de diensten: de opslagfaciliteiten voor grondstoffen, materialen en goederen.	
Aardrijkskundige indicatoren		
Kleuter	/	
4de jaar	4.2.6 De leerlingen kennen de volgende begrippen met betrekking tot bevolking: • de bevolkingsdichtheid; • patronen van bevolkingsspreiding in een land of regio; • manieren om de diversiteit van de bevolking te beschrijven: de etniciteit, de religie, de leeftijd. 4.2.7 De leerlingen kennen verklarende factoren die verandering in bevolkingsaantallen beïnvloeden: • migratie;	dichtbevolkt, dunbevolkt

	• geboortecijfer; • industrialisatie en verstedelijking.	
6de jaar	4.2.8 De leerlingen weten dat er verschillende niveaus van welvaart zijn. 4.2.9 De leerlingen kunnen vergelijkingen maken binnen en tussen landen door middel van aardrijkskundige indicatoren: • oppervlakte; • bevolkingsaantal; • bevolkingsdichtheid; • welvaartsniveau.	
Weer en klimaat		
Kleuter	4.2.4 De kleuters kennen de volgende begrippen met betrekking tot weersverschijnselen: • de temperatuur; • de neerslag; • de bewolking; • de wind. 4.2.5 De kleuters kunnen de relatie tussen bewolking en neerslag beschrijven.	
4de jaar	4.2.8 De leerlingen kennen het verschil tussen weer en klimaat. 4.2.9 De leerlingen kennen de kenmerken van de belangrijkste klimaatzones: polair, tropisch, gematigd. 4.2.10 De leerlingen kennen de volgende begrippen met betrekking tot klimaatspecifieke en extreme weersverschijnselen: • de orkaan, de tyfoon; • de hittegolf, de sneeuwstorm, de waterbom.	
6de jaar	4.2.10 De leerlingen kennen het concept vegetatietype. 4.2.11 De leerlingen kennen de relatie tussen de ligging van de breedtecirkels en klimaatzones: polair, tropisch, gematigd. 4.2.12 De leerlingen kunnen voorbeelden geven van hoe reliëf en seizoensgebonden oceaantemperaturen het weer beïnvloeden: luchtdruk, landmassa.	
Kosmografie		

Kleuter	4.2.6 De kleuters kennen de volgende begrippen: • de aarde, de maan, de zon, de sterren; • de dag en de nacht. 4.2.7 De kleuters kunnen het ritme van de seizoenen in de directe omgeving herkennen. 4.2.8 De kleuters kunnen de beweging van de aarde om haar as tonen met behulp van een wereldbol.	
4de jaar	4.2.11 De leerlingen kennen de zon als ster. 4.2.12 De leerlingen kennen de namen van de planeten binnen ons zonnestelsel. 4.2.13 De leerlingen kennen de duur en de richting van de beweging van de aarde om haar as. 4.2.14 De leerlingen kennen de namen, kenmerken en de begin- en einddatum van de seizoenen. 4.2.15 De leerlingen kennen de relatie tussen de beweging van de aarde en dag/nacht, tijdszones.	
6de jaar	4.2.13 De leerlingen kennen kenmerken en verschijnselen van het heelal: planetenstelstel, zonnestelstel, sterren. 4.2.14 De leerlingen kennen de getijden: eb, vloed, laagwater, hoogwater. 4.2.15 De leerlingen kennen de maanfasen: volle maan, nieuwe maan, eerste kwartier, laatste kwartier. 4.2.16 De leerlingen kennen de eclipsen: zonsverduistering, maansverduistering. 4.2.17 De leerlingen kennen de duur en de richting van de beweging van de aarde rond de zon. 4.2.18 De leerlingen kunnen het burgerlijk jaar, het schrikkeljaar en de seizoenen in verband brengen met de beweging van de aarde rond de zon, rekening houdend met de schuine stand van de aardas. 4.2.19 De leerlingen kunnen de getijden, de maanfasen en de eclipsen in verband brengen met de beweging van de maan rond de aarde.	

4.3 Aardrijkskundige vaardigheden, onderzoek en denken	Woordenschat (richtinggevend)
Aardrijkskundige bronnen en vaardigheden	

Kleuter	4.3.1 De kleuters kunnen een ruimtelijke indeling van een kamer en een buitenruimte beschrijven door observatie en geheugen. 4.3.2 De kleuters kunnen een geobserveerde ruimte weergeven door middel van een eenvoudige tekening of schets. 4.3.3 De kleuters kunnen een neerslagvorm observeren: regen, sneeuw, hagel, mist.	
4de jaar	4.3.1 De leerlingen kunnen met betrekking tot aardrijkskundige vaardigheden: ● een digitale en analoge kaart hanteren, inclusief werken met legende, oriëntatie, (tussen)windrichtingen; ● werken met register en vakcoördinaten; ● zichzelf oriënteren met behulp van verschillende methoden: kompas, kaart en zon; ● landschappen schetsen om menselijke en natuurlijke aspecten schematisch weer te geven; ● aardrijkskundige staaf- en lijngrafieken bespreken. 4.3.2 De leerlingen kunnen met betrekking tot aardrijkskundig onderzoek: ● instrumenten gebruiken om neerslag (pluviometer) te meten; ● observaties en instrumenten gebruiken om windrichting (vlaggen, bomen, rook, windvaan) en windsnelheid (anemometer) te meten; ● gegevens uit weersvoorspellingen gebruiken: temperatuur, neerslag, windrichting en bewolking.	
6de jaar	4.3.1 De leerlingen kunnen met betrekking tot aardrijkskundige vaardigheden: ● verschillende soorten kaarten gebruiken: staatkundig, natuurkundig, thematisch; ● satellietbeelden hanteren; ● een klein gebied in kaart brengen met behulp van cartografische technieken: generaliseren, symboliseren, oriënteren, schaal aanbrengen; ● klimatogrammen lezen.	
Aardrijkskundig denken		
Kleuter	4.3.4 De kleuters kunnen een actueel ruimtelijk vraagstuk bespreken in termen van gevolgen en relatieve meting. < bv. waar een stoel positioneren om meer ruimte te maken, tramhalte gelegen op een nuttige/veilige plaats, hoeveel hoger of dichter bij het raam planten zetten om ze meer licht te geven >	

	4.3.5 De kleuters kunnen ideeën genereren om actuele ruimtelijke problemen op te lossen met behulp van relatieve ruimtelijke begrippen.	
4de jaar	4.3.3 De leerlingen kunnen aardrijkskundige kennis en vaardigheden van het 4de jaar gebruiken om zelf aardrijkskundige vragen te beantwoorden over: ● ruimtelijke posities, relaties en contrasten; ● interactie op verschillende schalen; ● verandering in de tijd, inclusief de toekomst. < bv. de relatie tussen waterdiepte, temperatuur en mariene habitats, hoe is op een bepaalde plaats een vallei of waterval ontstaan, waarom liggen de bushaltes in gebied A verder uit elkaar dan in gebied B, hoe verschilt het leven in een welbepaalde stad van het leven op het platteland eromheen >	
6de jaar	4.3.2 De leerlingen kunnen aardrijkskundige kennis en vaardigheden op niveau 6de jaar gebruiken om zelf aardrijkskundige vragen te beantwoorden over: ● ruimtelijke posities, relaties en contrasten; ● interactie op verschillende schalen; ● verandering in de tijd, inclusief de toekomst. < bv. de relatie tussen helling, landbouwkeuze en infrastructuurplanning, de relatie tussen bevolkingsdichtheid en de ligging van industriezones, het vervoer van grondstoffen, materialen en goederen, waarom is er woestijnvorming op plaats X, gelijkenissen en verschillen tussen de Rijn en de Amazone, uitzoeken wie (leeftijd, type werknemer) behoefte heeft aan veilige fietsroutes in de stad, bij gunning van een nieuw treinstation, winkelcentrum, vrijetijdscentrum in plaats X onderzoeken wie erbij zou winnen en wie erbij zou verliezen inclusief toekomstige mensen en het milieu>	

5. GESCHIEDENIS

5.1 Kennis van het verleden		Woordenschat (richtinggevend)
Prehistorie		
Kleuter	5.1.1 De kleuters weten hoe mensen tijdens de prehistorie overleefden en samenleefden. • ontwikkelingen: het gebruik van vuur, jagen, voedsel verzamelen, werktuigen (steen en been), grot- en muurschilderingen; • personen en groepen: kleine groep (stam).	prooi, vee, pijlpunt, mes, speer, bijl
4de jaar	5.1.1 De leerlingen weten hoe mensen tijdens de prehistorie met de natuur omgingen en samenleefden. • ontwikkelingen: rechtop lopen, taal, omgang met anderen, werktuigen (brons en ijzer), de eerste migraties, relaties tussen mens-dier-plant, leven op het ritme van dag/nacht/seizoenen; • plaatsen: Afrika (Riftvallei), Flores, Maasvallei, Çatalhöyük; • personen en groepen: complexere sociale groepen, Neanderthaler, Sapiens.	
6de jaar	/	
Oudheid		
Kleuter	5.1.2 De kleuters weten hoe mensen tijdens de oudheid overleefden en samenleefden. Egyptische samenleving • ontwikkelingen: schrift (hiërogliefen, de Steen van Rosetta, papyrus), bouwen en begraven; • plaatsen: de Nijl, de piramides van Gizeh; • personen en groepen: boer, priester, farao.	overstroming
4de jaar	5.1.2 De leerlingen weten hoe mensen tijdens de oudheid overleefden, samenleefden en hoe ze dachten. Mesopotamië	ratio, mythe, natuurgodsdienst, kleitablet, god, godin, offer

	• ontwikkelingen: standenmaatschappij, beroepsspecialisatie, slavernij, handel, irrigatielandbouw, spijkerschrift, epische verhalen; • plaatsen: stroomgebied van Tigris en Eufraat, stadstaat, ziggurat; • personen en groepen: slaafgemaakten, schriftgeleerde, koning; • gebeurtenissen: Codex Hammurabi, Gilgamesj-epos. De Griekse wereld • ontwikkelingen: mythologie, religie, filosofie, democratie, burgerrechten; • plaatsen: Athene, de Akropolis, de berg Olympos; • personen en groepen: de aristocratie, Socrates, Archimedes, Hippocrates, vrouwen in de Griekse oudheid; • gebeurtenissen: de wetten van Solon. De Romeinen • ontwikkelingen: imperialisme, identiteit en integratie, migratie, handel over lange afstanden, culturele uitwisseling, voedselproductie, dagelijks leven; • plaatsen: wegennetwerk, keukens, Rome, Pompeii, Carthago, Tongeren, Velzeke, Limes; • personen en groepen: Hannibal, Cornelia, Caesar, keizer Augustus, slaafgemaakten, de Kelten, Germanen, Constantijn; • gebeurtenissen: ontstaan van het christendom, Pax Romana.	
6de jaar	/	
Middeleeuwen		
Kleuter	/	
4de jaar	5.1.3 De leerlingen weten hoe mensen tijdens de middeleeuwen overleefden, samenleefden en hoe ze dachten. De Arabische wereld • ontwikkelingen: het ontstaan en de verspreiding van de islam, kennisontwikkeling, Arabische kunst; • plaatsen: Bagdad (huis van wijsheid); • personen en groepen: Al-Ghazali, geleerden, kaliefen; • gebeurtenissen: schisma tussen sjiieten en soennieten;	leerling, gezel, meester, koopman, ploeg, heiligendagen, monnik, non, de adel, de clerus, charter

	<de Slag van de Kameel>. Europa • ontwikkelingen: rurale en stedelijke samenleving, ziekten (de pest), agrarische (r)evolutie, handel, rechtspraak, machtsverhoudingen en ongelijkheid, christendom; • plaatsen: Brugge, Gent, kloosters en abdijen; • personen en groepen: Hildegard van Bingen, de Bourgondiërs, begijnen, gilde, ambachtslieden; • gebeurtenissen: de keure van Kortenberg, het drieslagstelsel. Contacten tussen samenlevingen • ontwikkelingen: interculturele contacten; • plaatsen: Al-Andaluz, de moskee van Cordoba, het Alhambra, Dorestad; • personen en groepen: Maimonides, conversos, vikingen, Rollo de Noorman; • gebeurtenissen: de Reconquista, de belegering van Parijs.	bv. handel tussen Vikingen en Arabieren, samenwerking tussen christenen, joden en moslims in Al-Andaluz
6de jaar	/	
Vroegmoderne tijd		
Kleuter	/	
4de jaar	5.1.4 De leerlingen weten hoe mensen tijdens de vroegmoderne tijd overleefden, samenleefden en hoe ze dachten. Europa • ontwikkelingen: religieuze conflicten, staatsvorming, imperialisme, boekdrukkunst; • plaatsen: Frankrijk, Duitse Rijk, Antwerpen; • personen en groepen: Karel V, Plantijn, Lodewijk XIV; • gebeurtenissen: de Vrede van Westfalen.	
6de jaar	5.1.1 De leerlingen weten hoe mensen in de vroegmoderne tijd overleefden, samenleefden en hoe ze dachten. Afrika	

	• ontwikkelingen: mondelinge tradities, religie, machtsverhoudingen, slavenhandel, staatsvorming; • plaatsen: de Kongostroom; • personen en groepen: Lukeni Lua Nimi, Portugese handelaren, Afonso I, Garcia II van Kongo; • gebeurtenissen: de oprichting van het Kongo-koninkrijk, introductie van het christendom. Contacten tussen samenlevingen • ontwikkelingen: uitwisseling van ideeën in kunst, wetenschap en kosmologie, wereldimperialisme, Atlantische driehoekshandel; • plaatsen: zijderoutes, handelspost, kolonie; • personen en groepen: slaafgemaakten, zeevaarders, Vermeer, Columbus, de West-Indische Compagnie, La Malinche; • gebeurtenissen: het ronden van Kaap de Goede Hoop.	ritueel, ceremonie
Moderne tijd		
Kleuter	/	
4de jaar	/	
6de jaar	5.1.2 De leerlingen weten hoe mensen tijdens de moderne tijd met de natuur omgingen, overleefden, samenleefden en dachten. • ontwikkelingen: industriële en agrarische revolutie, effecten van verstedelijking op leef- en werkomstandigheden, leven op het ritme van de klok, migratie, imperialisme, veranderende grenzen, grondwetten, emancipatie; • plaatsen, personen, groepen en gebeurtenissen: ○ de Verklaring van de Rechten van de Mens en van de Burger, het Burgerlijk Wetboek van Napoleon, de Belgische Grondwet, de Bloednacht in Leuven; ○ Charleroi, arbeiders en opdrachtgevers, Lieven Bauwens, Emilie Claeys, landschapsverandering (terrils, kleiputten, kanalen, spoorwegen), landverhuizers; ○ conferentie van Berlijn, de Onafhankelijke Kongostaat, Union Minière du Haut-Katanga, Paul Panda Farnana;	

	○ begraafplaatsen, monumenten en gedenktekens van de Eerste Wereldoorlog, Verdrag van Versailles.	
Hedendaagse tijd		
Kleuter	5.1.3 De kleuters weten hoe mensen tijdens de hedendaagse tijd samenleefden. ● ontwikkelingen: veranderingen in het straatbeeld, het interieur van een woning, technologie; ● plaatsen, personen en groepen: ○ eigen woning, eigen stad, dorp of straat; ○ familieherinneringen uit de kindertijd.	radio, tv, computer, keukenapparatuur, speelgoed, meubels, vervoer, school
4de jaar	/	
6de jaar	5.1.3 De leerlingen weten hoe mensen tijdens de hedendaagse tijd samenleefden. ● ontwikkelingen: internationale rivaliteit en samenwerking; vrouwenemancipatie, burgerrechten; informatie-, communicatie- en technologierevoluties, ruimte-exploratie; ● plaatsen, personen, groepen en gebeurtenissen: ○ het Fort van Breendonk en de Kazerne Dossin, verzetsstrijders en collaborateurs; ○ Verenigde Naties, Europese Unie, de Muur van Berlijn; ○ Rosa Parks, gastarbeiders, de pil, stemrecht voor vrouwen, homohuwelijk; ○ Neil Armstrong, het internet.	

5.2 Kennis van geschiedenis		Woordenschat (richtinggevend)
Bronnengebruik		
Kleuter	5.2.1 De kleuters kunnen soorten bronnen vanuit de bestudeerde samenlevingen benoemen: ● beenderen, fossielen, werktuig, rotsschildering, graf; ● standbeeld, foto, dagboek, brief.	
4de jaar	5.2.1 De leerlingen kennen het verschil tussen bron en bewijs. 5.2.2 De leerlingen kennen typische vragen om te stellen over aangereikte bronnen: ● hoe en waarom een bron is gemaakt;	Geschreven bronnen: manuscript, kroniek, verslag, mythe, wetboek, graffiti

	• wanneer en waar een bron is gemaakt. 5.2.3 De leerlingen weten wat paleontologen, archeologen en historici doen. 5.2.4 De leerlingen kunnen diverse, veelgebruikte bronnen relevant voor de oudheid, de middeleeuwen en de vroegmoderne tijd noemen.	Materiële bronnen: sieraden, ruïne, afval, gebouw, mozaïek, fresco, standbeeld, monument, grafgiften Mondelinge tradities: verhalen, plaatsnamen, familienamen
6de jaar	5.2.1 De leerlingen kunnen aangereikt bewijs uit bronnen gebruiken bij het antwoorden op historische vragen. 5.2.2 De leerlingen kunnen diverse, veelgebruikte bronnen relevant voor de vroegmoderne, moderne en hedendaagse tijd noemen.	Geschreven bronnen: krant, verdrag, overlijdensbericht Materiële bronnen: huis, industrieel gebouw, openbaar gebouw, designobject, huishoudelijk artefact, graf Mondelinge tradities: lied, spreekwoord, gezegde Audiovisuele bronnen: film, documentaire, nieuws
Historisch redeneren		
Kleuter	5.2.2 De kleuters kunnen enkele veranderingen tussen verleden en heden opnoemen.	
4de jaar	5.2.5 De leerlingen kunnen gelijkenissen en verschillen onderscheiden binnen en tussen bestudeerde samenlevingen. < bv. vergelijking van Mesopotamische en Egyptische samenlevingen; of vergelijking van ervaringen van mannen en vrouwen, boeren en reizende kooplieden, binnen Mesopotamië > 5.2.6 De leerlingen kunnen aspecten van verandering en continuïteit bespreken. 5.2.7 De leerlingen kunnen oorzaken en gevolgen van een gebeurtenis of een ontwikkeling verklaren.	verandering, constant, voortdurend reden, resultaat, oorzaak, gevolg

6de jaar	5.2.3 De leerlingen kunnen typische historische vragen stellen met betrekking tot: • continuïteit-verandering; < bv. wat veranderde er voor vrouwen in de 20e eeuw? > • oorzaak-gevolg. < bv. welke impact had de Europese handel op het Kongo-koninkrijk?, waarom werd de Muur van Berlijn afgebroken? > 5.2.4 De leerlingen kunnen hun gedachten ordenen om typische historische vragen te beantwoorden met betrekking tot: • continuïteit-verandering; • oorzaak-gevolg.	
Perspectieven		
Kleuter	/	
4de jaar	5.2.8 De leerlingen kunnen een onderscheid tussen een perspectief van mensen in het verleden en een hedendaags perspectief op het verleden begrijpen.	hedendaags, retrospectief
6de jaar	5.2.5 De leerlingen kunnen hun historische kennis gebruiken om vragen te stellen over de perspectieven van mensen en groepen in het verleden. < bv. waarom was het zo belangrijk voor Afonso I dat zijn zoon bisschop was?, waarom schafte de Europese clerus de Congolese bisschopszetel gauw terug af?, waarom stelde Pieter Bruegel de Oude "de Korenoogst" voor als erg hard werken en armoedig? > 5.2.6 De leerlingen kunnen redeneringen over personen, groepen, gebeurtenissen en ontwikkelingen in het verleden verwoorden vanuit verschillende perspectieven.	mening, feit; doel, maker; invloed, betekenis; lokaal, regionaal, mondiaal; winnaar, verliezer; voordeel, nadeel; geslacht, macht
Chronologisch bewustzijn		
Kleuter	5.2.3 De kleuters kennen de volgende begrippen: heel lang geleden, lang geleden, nu, later, oud, nieuw. 5.2.4 De kleuters kunnen gebeurtenissen en eigen ervaringen chronologisch ordenen. 5.2.5 De kleuters kunnen drie gegeven bronnen uit het verleden chronologisch ordenen met behulp van de begrippen: heel lang geleden, lang geleden, nu.	

4de jaar	5.2.9 De leerlingen kennen de volgende begrippen: het verleden, het heden, de toekomst, de periode, de duur, geschiedenis. 5.2.10 De leerlingen kennen de tijdsaanduidingen: v.o.t. en o.t. 5.2.11 De leerlingen kunnen aangereikte bronnen over de bestudeerde historische periodes chronologisch ordenen.	voor onze tijd(rekening), onze tijd(rekening)
6de jaar	5.2.7 De leerlingen kennen de zes periodes van het gehanteerde historische referentiekader: prehistorie, oudheid, middeleeuwen, vroegmoderne tijd, moderne tijd, hedendaagse tijd.	

5.3 Reflectie en dialoog over verleden en geschiedenis		Woordenschat (richtinggevend)
Burgerschap		
Kleuter	5.3.1 De kleuters kennen de volgende begrippen: mening, overleg, stemmen.	meerderheid, minderheid
4de jaar	5.3.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen met betrekking tot de principes van de democratische rechtsstaat: verkiezingen, vertegenwoordiging, macht, rechten, plichten, regels, afspraken, gelijkheid. 5.3.2 De leerlingen kunnen principes van een democratische rechtsstaat herkennen in de bestudeerde samenlevingen uit het verleden.	
6de jaar	5.3.1 De leerlingen kennen de begrippen met betrekking tot de principes van de democratische rechtsstaat: democratie, regering, parlement, rechtbank, bescherming, wetten, grondwet, vrijheid.	
Erfgoed, identiteit, betekenis, relatie verleden-heden		
Kleuter	5.3.2 De kleuters weten waarom iets uit het verleden bewaard wordt. 5.3.3 De kleuters kunnen herkennen dat sporen uit het verleden aanwezig zijn in wat ze om zich heen zien.	redenen om te bewaren: schoonheid, belang, herinnering, persoonlijke band
4de jaar	5.3.3 De leerlingen weten dat ontwikkelingen in de bestudeerde samenlevingen een invloed hebben uitgeoefend op hedendaagse samenlevingen: • (on)vrijheid, (on)gelijkheid, (on)verdraagzaamheid, oorlog en vrede; • erfgoed.	gebouwen, plaatsnamen, volksverhalen, ambachtelijke vaardigheden

	5.3.4 De leerlingen kunnen uitleggen hoe persoonlijke identiteit mee gevormd wordt door het verleden: • familiebanden; • aandenken.	
6de jaar	5.3.2 De leerlingen kunnen de relatie tussen heden, verleden en toekomst verwoorden met betrekking tot de bestudeerde samenlevingen: • materieel en immaterieel erfgoed; • racisme en discriminatie; • organisatie van samenleving en dialoog: democratische instellingen, dictatorschap. 5.3.3 De leerlingen kunnen uitleggen wat historische gebeurtenissen, ontwikkelingen, plaatsen, en/of personen voor de samenleving kunnen betekenen: erfgoed: standbeelden, straatnamen, verhalen, feestdagen.	Materieel erfgoed: gebouw, weg en pad, foto, kleding, landschap en locatie, gebruiksvoorwerp. Immaterieel erfgoed: traditie, dialect, zang, dans, sport en spel, processie, folklore, herdenkingsceremonie

6. MUZISCHE VORMING

6.1 Domeinoverschrijdend		Woordenschat (richtinggevend)
Beschouwen		
Kleuter	/	
4de jaar	6.1.1 De leerlingen kunnen het onderwerp, de bedoeling en hun eigen interpretatie van een artistieke en een muzische creatie verwoorden.	
6de jaar	6.1.1 De leerlingen kunnen de geografische, historische en maatschappelijke context van een artistieke creatie beschrijven.	
Repertorium		
Kleuter	/	
4de jaar	6.1.2 De leerlingen kunnen enkele kunststromingen en artistieke creaties verkennen: • muziek: o artistieke creaties van componisten; < bv. Vivaldi, Mozart, Beethoven, Louis Armstrong, Nina Simone, The Beatles, Hildegard van Bingen > o muziekstijlen. < bv. klassieke muziek, pop, rock > • beeld: o artistieke creaties van beeldende kunstenaars; < bv. Bosch, Van Gogh, Permeke, Kahlo, Magritte, Picasso, Victor Horta, Hyungkoo Lee > o kunststromingen.	

	< bv. prehistorische kunst, kunst uit de oudheid, Arabische kunst, Europese schilderkunst en bouwkunst > • drama: ○ artistieke creaties; < bv. de sprookjes van de gebroeders Grimm en Hans C. Andersen, de Griekse mythen > ○ genres. < bv. rollenspel, situatiespel, hoorspel, poppentheater, komedie, straattheater > • dans: ○ artistieke creaties van choreografen; < bv. Sidi Larbi Cherkaoui, Evelien Maes, Igor Vrebac, Isabelle Beernaert > ○ dansstijlen. < bv. hip hop, ballet, jazzdans, volksdans > • media: ○ artistieke creaties van audiovisuele kunstenaars; < bv. de gebroeders Lumière, Bill Viola, Pipilotti Rist, Spielberg, Adil El Arbi en Bilall Fallah > ○ kunststromingen. < bv. vroege fotografie, pop art, de stomme film >	
6de jaar	6.1.2 De leerlingen kunnen enkele kunststromingen en artistieke creaties verkennen: • muziek: ○ artistieke creaties van componisten; < bv. Bach, Saint-Saëns, Clara Schumann, Stravinsky, Bernstein, Queen, Stromae, Buena Vista Social Club > ○ muziekstijlen. < bv. folk, country, blues, jazz > • beeld: ○ artistieke creaties van beeldende kunstenaars; < bv. Bruegel, Rubens, Delvoye, Berlinde De Bruyckere, Rodin, Zaha Hadid, Banksy > ○ kunststromingen.	

	< bv. Afrikaanse kunst, beeldhouwkunst, hedendaagse kunst > • drama: ○ artistieke creaties; < bv. volksverhalen, legendes en sagen > ○ genres. < bv. tragedie, pantomime, opera, improvisatietheater, slam poetry > • dans: ○ artistieke creaties van choreografen; < bv. Anna Teresa De Keersmaeker, Pina Bausch, Ish Ait Hamou > ○ dansstijlen. < bv. breakdance, wals, tango, moderne dans > • media: ○ artistieke creaties van audiovisuele kunstenaars; < bv. Henri Cartier Bresson, Marina Abramovic, Hans Op de Beeck, Marie-Jo Lafontaine > ○ kunststromingen. < bv. performance art, conceptuele kunst, surrealisme >	
Vaardigheden en vormgevingsmiddelen		
Kleuter	6.1.1 De kleuters kunnen technieken/vaardigheden van de vijf muzische domeinen verkennen. 6.1.2 De kleuters kunnen vormgevingsmiddelen van de vijf muzische domeinen verkennen: • muziek: de stem, het lied, de handtrom, de triangel, de tamboerijn, de fluit; • beeld: het potlood, het penseel, de verf, de stempel, het tekenpapier; • drama: de handpop, het toneel, de verkleedkleren, het masker; • dans: de dans, de beweging, de kring, de rij; • media: de (video)camera.	
4de jaar	6.1.3 De leerlingen kunnen technieken/vaardigheden van de vijf muzische domeinen gebruiken. 6.1.4 De leerlingen kunnen vormgevingsmiddelen van de vijf muzische domeinen gebruiken: • muziek: de woodblock, de toeter, de sleebel, de boomwhackers, de xylofoon;	

	• beeld: de graffiti, de waterverf, de plakkaatverf, de houtskool, de natuurklei; • drama: het poppenspel, het schimmenspel; • dans: de volksdans, het dansverhaal; • media: de schijnwerper, de opnameapparatuur.	
6de jaar	6.1.3 De leerlingen kunnen technieken/vaardigheden van de vijf muzische domeinen toepassen. 6.1.4 De leerlingen kunnen vormgevingsmiddelen van de vijf muzische domeinen toepassen: • muziek: de grafische partituur, de koebel, de Orff-instrumenten; • beeld: de optische illusie, beeldhouwen; • drama: het rollenspel, de theatertekst, improviseren; • dans: de wals, de tango, de moderne dans, de hiphop, de breakdance; • media: de audiosoftware, de beeldbewerkingssoftware.	

6.2 Muziek		Woordenschat (richtinggevend)
Bouwstenen		
Kleuter	6.2.1 De kleuters kennen de volgende begrippen: kort, lang, hoog, laag, snel, langzaam, hard, zacht, klank, toon, de zanger(es), de muzikant, het instrument. 6.2.2 De kleuters kunnen patronen van lange en korte geluiden onderscheiden. 6.2.3 De kleuters kunnen snelle en langzame ritmische en melodische patronen onderscheiden. 6.2.4 De kleuters kunnen hoge en lage tonen herkennen en eenvoudige melodieën aangepast aan het stembereik zingen.	het geluid, de muziek, de dirigent
4de jaar	6.2.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: het versnellen, het vertragen, de toonhoogte, de strofe, het refrein. 6.2.2 De leerlingen kunnen het metrum en ritmepatronen onderscheiden.	de metronoom, de partituur, de houtblazers, de koperblazers, het slagwerk,

	6.2.3 De leerlingen kunnen variaties in tempo herkennen. 6.2.4 De leerlingen kunnen variaties in dynamiek herkennen en gebruiken. 6.2.5 De leerlingen kunnen herhaling en contrast herkennen.	het ostinaat, de variatie, het contrast, het metrum
6de jaar	6.2.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: een canon, de melodische lijn, het motief, de solo, het ensemble, de componist. 6.2.2 De leerlingen kennen de bouwstenen van muziek: ritme, tempo, dynamiek, structuur/vorm, klankkleur, samenklank. 6.2.3 De leerlingen kunnen variaties in tempo, versnellen/vertragen, onderbreken uitvoeren. 6.2.4 De leerlingen kunnen meerstemmige melodieën met aangepast stembereik zingen. 6.2.5 De leerlingen kunnen variaties in dynamiek toepassen. 6.2.6 De leerlingen kunnen eenvoudige muziekvormen herkennen. < bv. herkennen van een rondo-vorm > 6.2.7 De leerlingen kunnen families van instrumenten onderscheiden. 6.2.8 De leerlingen kunnen samenklank herkennen.	fade-in, fade-out, de zware tel, de strijkers, de tokkelinstrumenten, de harmonie, de cadens, de muzikale zin, het interval, het thema, de sopraan, de alt, de tenor, de bas, de intro, de outro, de bridge, symfonie, opera, concerto, de rondo
Vaardigheden en vormgevingsmiddelen		
Kleuter	6.2.5 De kleuters kennen de volgende begrippen: de stem, het lied, de handtrom, de triangel, de tamboerijn, de fluit.	beatring, woodblock, toeters, claves, verschillende soorten shakers, sleebels
4de jaar	6.2.6 De leerlingen kennen de volgende begrippen: de woodblock, de toeter, de sleebel, de boomwhackers, de xylofoon.	maracas, guiro, cabasa, grafische partituur, de beatring, de claves
6de jaar	6.2.9 De leerlingen kennen de volgende begrippen: • musiceren; • de grafische partituur, de koebel, de Orff-instrumenten.	drums, bekkens, cimbaal, toms, bongo, conga, de maracas, de guiro, de cabasa

6.3 Beeld		Woordenschat (richtinggevend)
Bouwstenen		
Kleuter	6.3.1 De kleuters kennen de volgende begrippen: rood, geel, blauw, wit, grijs, zwart, groen, bruin, oranje, paars, licht, donker, rond, recht, gebogen, dik, dun, groot, klein, zacht, hard, ruw, glad, het patroon, de kunstenaar, de schilder, het schilderij. 6.3.2 De kleuters kunnen lijnsoorten onderscheiden en maken. 6.3.3 De kleuters kunnen verschillende texturen onderscheiden. 6.3.4 De kleuters kunnen primaire en secundaire kleuren herkennen.	zon, maan, sterren, kaars, zaklamp, LED-lamp, ovaal, voorkant, bovenkant, onderkant, zijkant, stekelig, harig
4de jaar	6.3.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: primaire en secundaire kleuren, koude en warme kleuren, de schaduw, de diepte, de lichtbron, de horizon, het contrast, het accent, de beeldhouwer. 6.3.2 De leerlingen kunnen figuren weergeven met omtreklijnen. 6.3.3 De leerlingen kunnen stofuitdrukking in het beeldend werk weergeven. < bv. de schubben van een vis weergeven > 6.3.4 De leerlingen kunnen kleurnuance en contrast aanbrengen met behulp van primaire en secundaire kleuren. 6.3.5 De leerlingen kunnen soorten licht, lichtrichting en schaduw benoemen en aanduiden. 6.3.6 De leerlingen kunnen effecten van ordeningswijzen in composities herkennen. 6.3.7 De leerlingen kunnen standpunt en horizon gebruiken.	centrale, horizontale en verticale compositie, symmetrische en asymmetrische composities, all-over compositie, direct licht, indirect licht, dimlicht, dof licht, schemerlicht, sfeerlicht, spits, strak en sierlijk, vooraanzicht, zijaanzicht, bovenaanzicht, onderaanzicht, voorgrond, achtergrond, de lichtrichting, het zijlicht, het tegenlicht, golvend, hoekig, zigzag, vloeiend, rafelig
6de jaar	6.3.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: tertiaire en complementaire kleuren, signaal- en camouflagekleuren, het silhouet, het perspectief, kleurtinten en kleurtonen, driedimensionale vormen, de architect.	organische en geometrische vormen, ruimtelijke en vlakke vormen, abstracte en

	6.3.2 De leerlingen kennen de bouwstenen van beeld: ruimte, kleur, licht, textuur, vorm, compositie, lijn. 6.3.3 De leerlingen kunnen met lijnstructuren en arcering een beeld maken. 6.3.4 De leerlingen kunnen de betekenis van kleuren, toon- en tintwaarden benoemen en gebruiken. 6.3.5 De leerlingen kunnen de functies en symboolwaarden van kleuren benoemen en gebruiken. 6.3.6 De leerlingen kunnen sfeer scheppen door middel van lichtrichting en schaduw. 6.3.7 De leerlingen kunnen vogel- en kikkerperspectief gebruiken. 6.3.8 De leerlingen kunnen ruimte-innemende, ruimte doorstekende en ruimte-omvattende creaties maken.	figuratieve vormen, decoratief, illustratief, sobere, speelse, vrolijke, warme, expressieve, doffe, angstige en bonte kleuren, verlichten en verdonkeren, de slagschaduw, de weerkaatsing, de afsnijding, de overlapping, spiraalvormig, diagonaal, arcering, grillig, de open vorm, de gesloten vorm, de restvorm
Vaardigheden en vormgevingsmiddelen		
Kleuter	6.3.5 De kleuters kennen de volgende begrippen: het potlood, het penseel, de verf, de stempel, het tekenpapier.	vetkrijt, plakkaatverf, vingerverf, kwasten, papiertape, waardevol kosteloos materiaal, zand, een prentenboek, het wasco, het krijt, de plasticine
4de jaar	6.3.8 De leerlingen kennen de volgende begrippen: de graffiti, de waterverf, de plakkaatverf, de houtskool, de natuurklei.	karton, Oost-Indische inkt, touw, natuurlijke vindmaterialen, een schetsboek, het papier-maché, het pastelkrijt
6de jaar	6.3.9 De leerlingen kennen de volgende begrippen: de optische illusie, beeldhouwen.	tekenstift, hout, ijzerdraad, lijmpistool, gipsverband, draad, textiel, assembleren, het bister, de acrylverf, het lijmpistool, het kunstboek

6.4 Drama		Woordenschat (richtinggevend)
Bouwstenen		
Kleuter	6.4.1 De kleuters kennen de volgende begrippen: verzinnen, de rol, het decor, het kostuum, de acteur. 6.4.2 De kleuters kunnen eenvoudige rollen spelen. 6.4.3 De kleuters kunnen het stemgebruik aanpassen in functie van de rol. 6.4.4 De kleuters kunnen een eenvoudige speelruimte benutten. 6.4.5 De kleuters kunnen eenvoudige scènes spelen.	
4de jaar	6.4.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: het personage, tot leven laten komen, de tegenspeler, de toneelschrijver, drama, de mime, de scène, het script, de mimiek, de rekwisieten, de belichting. 6.4.2 De leerlingen kunnen zich inleven in een personage en de rol vasthouden. 6.4.3 De leerlingen kunnen lichaamstaal gebruiken. 6.4.4 De leerlingen kunnen zich richten naar en rekening houden met het publiek tijdens het spelen. 6.4.5 De leerlingen kunnen op het juiste moment inspelen op de ander.	de auditie, het theaterdoek, de regieaanwijzing, de première, het hoofdpersonage, de hoofdrolspeler, de figurant, de set, het theatergezelschap, de black-out, de emoties, verbaal, non-verbaal, het attribuut
6de jaar	6.4.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: de monoloog, de dialoog, de tragedie, de komedie, de pantomime, het scenario, de regisseur. 6.4.2 De leerlingen kennen de bouwstenen van drama: rol, handeling/taal, ruimte, structuur, tijd, samenspel. 6.4.3 De leerlingen kunnen een personage geloofwaardig neerzetten. 6.4.4 De leerlingen kunnen een scenario ontwerpen.	de understudy, overacting, de backstage, de coulissen, de souffleur, de mise-en-scène, flashback, flashforward, het blijspel
Vaardigheden en vormgevingsmiddelen		

Kleuter	6.4.6 De kleuters kennen de volgende begrippen: de handpop, het toneel, de verkleedkleren, het masker.	
4de jaar	6.4.6 De leerlingen kennen de volgende begrippen: het poppenspel, het schimmenspel.	het tableau vivant, het toneelspel, de grime
6de jaar	6.4.5 De leerlingen kennen de volgende begrippen: het rollenspel, de theatertekst, improviseren.	de kostumering, de theatertechniek, het improvisatiespel

6.5 Dans		Woordenschat (richtinggevend)
Bouwstenen		
Kleuter	6.5.1 De kleuters kennen de volgende begrippen met betrekking tot beweging: de snelle en trage, de grote en kleine, de zware en lichte, de korte en lange. 6.5.2 De kleuters kunnen in een bepaald ritme en tempo dansen. 6.5.3 De kleuters kunnen een bepaald vloerpatroon uitvoeren. 6.5.4 De kleuters kunnen in een bepaalde richting dansen. 6.5.5 De kleuters kunnen een bewegingszin in een bepaalde volgorde uitvoeren.	springen, rollen, draaien, zwaaien, kruipen, sluipen, starten, stoppen, wiegen, kriskras door elkaar, in een cirkel, op een lijn
4de jaar	6.5.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: de volgorde, solo, duo, de plaats in de ruimte, versnellen en vertragen. 6.5.2 De leerlingen kunnen ritmische bewegingen versnellen en vertragen. 6.5.3 De leerlingen kunnen in een specifieke opstelling dansen. 6.5.4 De leerlingen kunnen zelf bewegingszinnen ontwerpen en uitvoeren. 6.5.5 De leerlingen kunnen synchroon dansen. 6.5.6 De leerlingen kunnen dansen vanuit een specifieke spierspanning. 6.5.7 De leerlingen kunnen bewegingen vergroten, verkleinen en vervormen.	bevriezen, wegduwen, trekken, opvangen, afstoten, ontvangen, opspannen, de vloerpatronen, de open en gesloten houding, hoekige en ronde bewegingen, spiegelen, vergroten en verkleinen, vervormen, de gespannen en ontspannen beweging

6de jaar	6.5.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: de cadans, de spierspanning, dansstijlen, de choreografie, slow motion, het dansstuk, het evenwicht, opstellingen, synchroon, leiden en volgen. 6.5.2 De leerlingen kennen de bouwstenen van dans: tijd, vorm, kracht, relatie, ruimte en structuur. 6.5.3 De leerlingen kunnen de duurtijd van een beweging aanpassen. 6.5.4 De leerlingen kunnen een frasering ontwerpen en uitvoeren rond een thema. 6.5.5 De leerlingen kunnen op elkaar inspelen en elkaar volgen in een dans. 6.5.6 De leerlingen kunnen bewegingen overdrijven.	explosief en beheerst, de mars en de wals, de interactie, het gewicht, de choreograaf, het contrast, de frasering, vraag en antwoord, de duur, de bewegingszin, de energie, ruimtelagen, de danspartituur, de isolatiebeweging, gestructureerde dans
Vaardigheden en vormgevingsmiddelen		
Kleuter	6.5.6 De kleuters kennen de volgende begrippen: de dans, de beweging, de kring, de rij.	doekje, hoepel, bal
4de jaar	6.5.8 De leerlingen kennen de volgende begrippen: de volksdans, het dansverhaal.	de dansstijl, het dansspel, het kostuum, de dansattributen, de danspartituur
6de jaar	6.5.7 De leerlingen kennen de volgende begrippen: de wals, de tango, de moderne dans, de hiphop, de breakdance.	de dansimprovisatie, de choreografie

6.6 Media		Woordenschat (richtinggevend)
Bouwstenen		
Kleuter	6.6.1 De kleuters kennen de volgende begrippen: de foto, de film, het geluid, de stilte, de camera, de microfoon, in en buiten beeld, dichtbij, veraf, het beeld, de klank. 6.6.2 De kleuters kunnen een onderwerp plaatsen binnen een beeld. 6.6.3 De kleuters kunnen geluiden bedenken bij een verhaal.	het fototoestel, het licht, het donker, voor, achter, de prent

4de jaar	6.6.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: • de geluidsbron, het voor- en achtergrond geluid, de animatie, het warm en koud licht, het storyboard; • monteren, scherpstellen. 6.6.2 De leerlingen kunnen geluid vervormen. 6.6.3 De leerlingen kunnen de meest geschikte lichtbron en lichtrichting bepalen. 6.6.4 De leerlingen kunnen diepte in het beeld creëren. 6.6.5 De leerlingen kunnen de plaats van een beeld en geluid in een verhaal bepalen.	de schaduw, de lichtinrichting, de diepte in een beeld, het scherp en wazig beeld, de vervorming, de lichtbron, de belichting, de spot, het effect
6de jaar	6.6.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: de sfeer, het camerastandpunt, het focuspunt. 6.6.2 De leerlingen kennen de bouwstenen van media: geluid, kader, licht, montage en beeldbewerking. 6.6.3 De leerlingen kunnen effecten van belichting en samenspel tussen licht en donker toepassen in functie van de boodschap. 6.6.4 De leerlingen kunnen verschillende camerastandpunten gebruiken in functie van het beoogde effect. 6.6.5 De leerlingen kunnen beelden en geluiden monteren in functie van de boodschap.	het diafragma, de sluitertijd, ISO-waarde, het perspectief, het schemerlicht, het strooilicht, het tegenlicht, de spotlight
Vaardigheden en vormgevingsmiddelen		
Kleuter	6.6.4 De kleuters kennen het volgende begrip: de (video)camera.	zaklamp, wit doek, lichtbak, tablet, de foto, de film, het fototoestel
4de jaar	6.6.6 De leerlingen kennen de volgende begrippen: de schijnwerper, de opnameapparatuur.	de lichttafel, de computer

6de jaar	6.6.6 De leerlingen kennen de volgende begrippen: de audiosoftware, de beeldbewerkingssoftware.		

7. LICHAMELIJKE OPVOEDING

7.1 Motorische competenties en fysieke competenties	
Grootmotorische en fysieke competenties	
Kleuter	7.1.1 De kleuters kunnen in bewegingscontexten motorische basisvaardigheden inzetten. 7.1.2 De kleuters kunnen in bewegingscontexten eenvoudige (groot)motorische vaardigheden uitvoeren, waaronder heffen en dragen, klimmen en klauteren, rijden en glijden, sluipen en kruipen, springen en landen, stappen en lopen, werpen, vangen en trappen, zwieren, balanceren en roteren. 7.1.3 De kleuters kunnen in bewegingscontexten de KLUSCE-componenten kracht, lenigheid, uithouding, snelheid, coördinatie en evenwicht inzetten. 7.1.4 De kleuters kunnen in verschillende bewegingscontexten spel- en bewegingsactiviteiten uitvoeren en met verschillende materialen.
4de jaar	7.1.1 De leerlingen kennen elementaire tactische principes: aanval, verdediging en omschakeling. 7.1.2 De leerlingen kunnen in bewegingscontexten motorische basisvaardigheden ontwikkelen, gebruikmakend van diverse toestellen en materialen. 7.1.3 De leerlingen kunnen in bewegingscontexten grootmotorische vaardigheden toepassen, waaronder heffen en dragen, klimmen en klauteren, rijden en glijden, sluipen en kruipen, springen en landen, stappen en lopen, werpen, vangen en trappen, zwieren, balanceren en roteren. 7.1.4 De leerlingen kunnen in bewegingscontexten de KLUSCE-componenten kracht, lenigheid, uithouding, snelheid, coördinatie en evenwicht gecombineerd gebruiken. 7.1.5 De leerlingen kunnen in bewegingscontexten aangepaste sport- en spelactiviteiten (doelspelen, terugslagspelen …) uitvoeren.
6de jaar	7.1.1 De leerlingen kunnen in bewegingscontexten motorische basisvaardigheden beheersen en in combinatie uitvoeren, gebruikmakend van diverse toestellen en materialen.

	7.1.2 De leerlingen kunnen in bewegingscontexten grootmotorische vaardigheden toepassen waaronder heffen en dragen, klimmen en klauteren, rijden en glijden, sluipen en kruipen, springen en landen, stappen en lopen, werpen, vangen en trappen, zwieren, balanceren en roteren in complexere bewegingssituaties. 7.1.3 De leerlingen kunnen in bewegingscontexten de KLUSCE-componenten kracht, lenigheid, uithouding, snelheid, coördinatie, evenwicht voldoende lang toepassen (conform de bewegingsdriehoek). 7.1.4 De leerlingen kunnen in bewegingscontexten verschillende (aangepaste) sport-, spel- en bewegingsactiviteiten uitvoeren door zelfstandig oplossingen voor een bewegings- of spelprobleem te zoeken. 7.1.5 De leerlingen kunnen in bewegingscontexten elementaire tactische principes demonstreren in aangepaste spelvormen (aanval, verdediging en omschakeling). • 7.1.6 De leerlingen voelen zich veilig in het water en kunnen zwemmen zonder hulpmiddelen.
Psychomotoriek (lichaamsperceptie, tijdsperceptie en ruimteperceptie)	
Kleuter	7.1.5 De kleuters kennen hun voorkeurslichaamszijde. 7.1.6 De kleuters kunnen in bewegingscontexten eenvoudige bewegingen afstemmen op tijd (duur, tempo, ritme, volgorde). 7.1.7 De kleuters kunnen in bewegingscontexten eenvoudige bewegingen afstemmen op de ruimte (positie, afstand, richting, bewegingsbaan). 7.1.8 De kleuters kunnen in bewegingscontexten eenvoudige bewegingen afstemmen op zintuiglijke signalen (auditief, visueel, tactiel). 7.1.9 De kleuters kunnen in bewegingscontexten een linker- of rechtervoorkeur tonen bij éénhandige taken. 7.1.10 De kleuters kunnen in bewegingscontexten waar tweehandigheid vereist is, een duidelijke taakverdeling tonen tussen het gebruik van de linker- en rechterhand.
4de jaar	7.1.6 De leerlingen kunnen in bewegingscontexten bewegingen uitvoeren volgens een opgelegd ritme. 7.1.7 De leerlingen kunnen in bewegingscontexten bewegingen een bepaalde tijd aan een opgelegd tempo volhouden. 7.1.8 De leerlingen kunnen in bewegingscontexten bewegingen afstemmen op de ruimte (positie, afstand, richting, bewegingsbaan) in gecontroleerde situaties. 7.1.9 De leerlingen kunnen in bewegingscontexten snel en correct reageren op auditieve, visuele en tactiele instructies.

	7.1.10 De leerlingen kunnen in bewegingscontexten omgaan en rekening houden met de eigen lichaamskenmerken (mogelijkheden en beperkingen). 7.1.11 De leerlingen kunnen in bewegingscontexten hun voorkeurshand en -voet efficiënt gebruiken.
6de jaar	7.1.7 De leerlingen kunnen in bewegingscontexten combinaties van bewegingen onthouden en zonder aanwijzingen uitvoeren volgens een opgelegd ritme. 7.1.8 De leerlingen kunnen in bewegingscontexten bewegingen afstemmen op de ruimte (positie, afstand, richting, bewegingsbaan) in onvoorspelbare spelsituaties. 7.1.9 De leerlingen kunnen in bewegingscontexten hun voorkeurslichaamszijde ontwikkelen en gericht inzetten bij bewegingsactiviteiten. 7.1.10 De leerlingen kunnen in bewegingscontexten omgaan en rekening houden met de lichaamskenmerken, mogelijkheden en beperkingen van de ander.

7.2 Zelfconcept en interactie in groep	
Kleuter	7.2.1 De kleuters kunnen binnen een eenvoudige spelvorm één tot twee spelregels opvolgen. 7.2.2 De kleuters kunnen in hun bewegingsvaardigheid durf tonen.
4de jaar	7.2.1 De leerlingen kennen de spelregels van gespeelde sporten. 7.2.2 De leerlingen kunnen spelregels toepassen. 7.2.3 De leerlingen kunnen deelnemen aan teamgericht spel. 7.2.4 De leerlingen kunnen eerlijk en sportief gedrag tonen tijdens een spel of wedstrijdvorm. 7.2.5 De leerlingen kunnen principes van fair play toepassen (eerlijk, sportief, regels en sancties respecteren, niet vals spelen, integriteit en respect).
6de jaar	7.2.1 De leerlingen kunnen deelnemen aan teamgericht spel en hierbij verschillende rollen aannemen. 7.2.2 De leerlingen kunnen de functie van scheidsrechter in vereenvoudigde spelvormen opnemen.

8. ICT

8.1 Computationeel denken		Woordenschat (richtinggevend)
Inzicht in digitale systemen		
Kleuter	/	
4de jaar	8.1.1 De leerlingen kunnen de volgende begrippen gebruiken: digitaal, het internet, de hardware, de software, de invoer, de verwerking, de uitvoer, de opslag, verzenden, ontvangen, offline, online.	
6de jaar	8.1.1 De leerlingen kennen het proces van digitale informatieverwerking en begrijpen hoe digitale systemen met elkaar verbonden kunnen worden om te communiceren: • samenhang tussen invoer, verwerking, uitvoer en opslag; • gegevensuitwisseling tussen digitale systemen; • verbinding tussen systemen; < bv. via kabel, wifi of mobiel internet > • verwerking en opslag van gegevens op een andere locatie dan het eigen digitale apparaat. < bv. * Leerlingen begrijpen dat een tablet een bericht verwerkt: je typt iets (invoer), het toestel verwerkt dit en toont het bericht op het scherm (uitvoer). * Leerlingen begrijpen dat bij online gamen meerdere spelers tegelijk in verbinding staan via het internet, zodat ze samen kunnen spelen en communiceren (realtime gegevensuitwisseling). > 8.1.2 De leerlingen kennen de volgende begrippen: de invoer, de uitvoer, de opslag, de informatieverwerking, het netwerk, de verbinding.	cloud
Principes van computationeel denken		
Kleuter	/	

4de jaar	8.1.2 De leerlingen kennen het volgende begrip: het algoritme. 8.1.3 De leerlingen kunnen onder begeleiding de principes van computationeel denken toepassen om een lineair algoritme te ontwerpen, testen en debuggen om tot een werkende oplossing te komen: • de principes van computationeel denken: abstractie, decompositie, patroonherkenning, algoritme; < * abstractie: het focussen op wat belangrijk is en het weglaten van overbodige details * decompositie: het opdelen van een groot probleem in kleinere, hanteerbare delen * patroonherkenning: het zien van gelijkenissen en herhalingen in gegevens of opdrachten, bv. in reeksen, ritmes, bewegingen en programmeeropdrachten * algoritme: een expliciete reeks eenduidige instructies die stapsgewijs moeten worden uitgevoerd, waarbij zowel de instructies als hun volgorde essentieel zijn om het gewenste resultaat te bereiken om zowel een niet-digitaal als digitaal probleem op te lossen > • opbouw van algoritme: sequentie.	
6de jaar	8.1.3 De leerlingen kunnen onder begeleiding de principes van computationeel denken toepassen om een algoritme te ontwerpen, testen en debuggen om tot een werkende oplossing te komen: • opbouw van algoritme: combinatie van sequentie, herhaling, keuze.	

8.2 Digitale informatievaardigheid		Woordenschat (richtinggevend)
Digitale geletterdheid		
Kleuter	/	
4de jaar	8.2.1 De leerlingen kennen het volgende begrip: het bestand. < een bestand: digitale informatie zoals tekst, beeld, geluid, video of programma dat je kunt opslaan, openen of bewerken >	

	8.2.2 De leerlingen kunnen aangereikte invoer- en uitvoerapparaten functioneel gebruiken met inbegrip van basisgebruik van een toetsenbord. 8.2.3 De leerlingen kunnen bestanden gebruiken via de bestaande mappenstructuur van het systeem.	
6de jaar	8.2.1 De leerlingen kunnen doelgericht invoer- en uitvoerapparaten gebruiken en instellen met inbegrip van vlot gebruik van een toetsenbord. 8.2.2 De leerlingen kunnen bestanden openen, downloaden, opslaan, uploaden en sluiten. 8.2.3 De leerlingen kunnen bestanden beheren via een aangereikte structuur. < bv. * duidelijke bestandsnamen gebruiken * bestanden opslaan in de juiste map * verwijderen van overbodige of foute bestanden * aanmaken van mappen * hernoemen van mappen en bestanden * terughalen van verwijderde bestanden > 8.2.4 De leerlingen kunnen eenvoudige systeeminstellingen aanpassen. < bv. * taalinstellingen aanpassen * wifi aan/uit zetten * weergave-instellingen aanpassen >	
Informatiegeletterdheid		
Kleuter	/	

4de jaar	8.2.4 De leerlingen kennen zoekstrategieën om digitale bronnen te vinden en raadplegen: • formuleren van zoekvraag; • kiezen van zoektool; • formuleren van zoekopdracht; • beoordelen van zoekresultaten. 8.2.5 De leerlingen kunnen onder begeleiding een zoekstrategie uitwerken en toepassen vanuit de principes van computationeel denken.	zoekmachine
6de jaar	8.2.5 De leerlingen kennen het volgende begrip: de artificiële intelligentie. 8.2.6 De leerlingen kunnen een zoekstrategie uitwerken, toepassen en indien nodig bijsturen vanuit de principes van computationeel denken. < bv. een eenvoudige en effectieve prompt formuleren in een door de school beschikbaar gestelde AI-tool om content/informatie te verkrijgen > 8.2.7 De leerlingen kunnen aan de hand van aangereikte criteria digitale bronnen beoordelen op bruikbaarheid, betrouwbaarheid en correctheid. 8.2.8 De leerlingen kunnen voorbeelden geven van toepassingen waarin AI gebruikt wordt. < bv. spraakherkenning, vertaaltools, aanbevelingssysteem >	taalmodel

8.3 Mediawijsheid		Woordenschat (richtinggevend)
Kleuter	/	
4de jaar	8.3.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: de online privacy, de persoonlijke gegevens, de/het account. < * online privacy: zelf kiezen welke informatie je deelt en met wie * persoonlijke gegevens: zaken zoals naam, adres, geboortedatum, telefoonnummer of school * account: digitale toegang om in te loggen op een leerplatform, website of spel, vaak met een gebruikersnaam, wachtwoord en/of code >	

6de jaar	8.3.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: het auteursrecht, het portretrecht, de online veiligheid, het nepnieuws. < * auteursrecht: bescherming van eigen creaties * portretrecht: recht op afbeelding * online veiligheid: verantwoord gedrag om jezelf en anderen te beschermen op het internet * nepnieuws: informatie die bewust fout of verzonnen is om mensen te misleiden > 8.3.2 De leerlingen kennen basisprincipes van auteursrecht en portretrecht: • wat iemand zelf maakt, zoals een tekst, foto of video, mag niet zomaar door anderen gebruikt of gekopieerd worden; • iemand mag niet gefotografeerd of gefilmd worden zonder goedkeuring van die persoon; • een foto of video waarop iemand herkenbaar afgebeeld staat mag enkel gepubliceerd of gedeeld worden als die persoon toestemming geeft. 8.3.3 De leerlingen kennen mogelijkheden om zichzelf en anderen online te beschermen. < bv. *een sterk wachtwoord kiezen * weten met wie je omgaat * weten bij wie je terechtkunt voor hulp > 8.3.4 De leerlingen kunnen de impact van digitale media op hun eigen leefwereld, fysieke en morele integriteit en die van anderen illustreren waaronder: • ethische aspecten; • sociale aspecten; • regelgevende aspecten; • gezondheidsaspecten; • veiligheidsaspecten. < bv. * berichten of screenshots bekijken en herkennen wanneer iemand wordt buitengesloten, gepest of gekwetst * herkennen hoe bedrijven leerlingen proberen te beïnvloeden via online reclame, spelletjes of influencers	privacy-instellingen, grenzen stellen, nettiquette

	* situaties herkennen waarin veel schermtijd leidt tot vermoeidheid of afleiding * cookies herkennen als het gevolg van de privacywet >	

8.4 Digitale creatie		Woordenschat (richtinggevend)
Communiceren		
Kleuter	/	
4de jaar	/	
6de jaar	8.4.1 De leerlingen kennen mogelijkheden van digitale tools om te communiceren. < bv. berichten, e-mail, chat, reacties of videogesprekken >	realtime, synchroon, asynchroon

9. ATTITUDES

9.1 Persoonsvormende en socialiserende vaardigheden		Woordenschat (richtinggevend)
Verkeer		
Kleuter	9.1.1 De kleuters kennen de betekenis van volgende verkeersregels, afspraken en signalen: • zebrapad; • verkeerslichten voor voetgangers en fietsers; • stoppen bij een stopbord; • niet spelen op of bij de straat; • als voetganger op het voetpad of de berm blijven en langs de huizenkant stappen; • op het voetpad en de verhoogde berm fietsen tot 10 jaar; • goed kijken bij het oversteken. 9.1.2 De kleuters kennen het belang van een veilige voetgangers- of fietsuitrusting: fluorescerende kledij en fietshelm.	
4de jaar	9.1.1 De leerlingen kennen de betekenis van volgende verkeersregels en signalen: • hoe veilig oversteken als er geen voorzieningen zijn; • fietsen op het fietspad rechts in de rijrichting of het voetpad; • auditieve signalen: fietsbel, bel, tram, claxon; • fluitsignaal en armgebaren van een politieagent; • handgebaren van een gemachtigd opzichter; • bel- en lichtsignalen van hulpdiensten (brandweer, ambulance, politie); • waarschuwingssignalen op een spoorwegovergang: knipperende rode lichten en een belgeluid; • gevaarsborden waaronder A31 en A33; • voorrangsborden waaronder B5; • gebodsborden waaronder D1, D7, D10, D11; • verbodsborden waaronder C3, C11, C19; • aanwijsborden waaronder F49, F50. 9.1.2 De leerlingen kennen het belang van een veilige voetgangers- of fietsuitrusting: geen koptelefoon dragen.	

	9.1.3 De leerlingen kennen de verplichte minimale fietsuitrusting. 9.1.4 De leerlingen kunnen zich als voetganger en fietser op de openbare weg onder begeleiding verplaatsen en de verkeersregels en signalisaties naleven. 9.1.5 De leerlingen kunnen als voetganger en fietser anticiperen op risicovolle situaties in het verkeer: • de dode hoek; • voorrangsregels voor de tram en de bus; • voorrangsregels voor de hulpdiensten.	
6de jaar	9.1.1 De leerlingen kennen de betekenis van volgende verkeersregels en signalen: • voetgangers op het zebrapad hebben voorrang; • passagiers van een bus of tram hebben bij het uit- of instappen voorrang; • een bus, die de bushalte verlaat, heeft voorrang; • de algemene voorrangsregel 'voorrang van rechts'; • de wegmarkeringen: stopstreep, haaientanden, fietsoversteekplaats, fietsopstelvlak; • gevaarsborden waaronder A21, A41, A47; • voorrangsborden waaronder B1, B9, B11, B15a, B17, B19, B21; • gebodsborden waaronder D1a, D1b, D5; • verbodsborden waaronder C1, C31b; • aanwijsborden waaronder F14, F45, F111, F113; • onderborden betreffende fietsen en bromfietsen waaronder M2, M5bis.	
Gezonde levensstijl		
Kleuter	9.1.3 De kleuters weten dat ze in een noodsituatie meteen een volwassene moeten verwittigen. 9.1.4 De kleuters kunnen basis hygiëneregels uitvoeren. < bv. tanden poetsen en handen wassen >	
4de jaar	9.1.6 De leerlingen kennen het noodnummer 112. 9.1.7 De leerlingen kennen het belang van voldoende bewegen. 9.1.8 De leerlingen kennen het belang van gezonde voeding. 9.1.9 De leerlingen kennen het belang van een correcte lichaamshouding. 9.1.10 De leerlingen kunnen een noodoproep uitvoeren in een gesimuleerde situatie.	

6de jaar	9.1.2 De leerlingen kennen het effect van bewegen op gezondheid en mentaal welbevinden. 9.1.3 De leerlingen kennen de gevaren van genotsmiddelen. 9.1.4 De leerlingen kennen de voor- en nadelen van medicatie. 9.1.5 De leerlingen kunnen gevarenpictogrammen van materialen en substanties en veiligheidsvoorschriften naleven.	
Identiteit en respect		
Kleuter	9.1.5 De kleuters weten dat iedereen meetelt en uniek is, met eigen sterktes, talenten en voorkeuren. 9.1.6 De kleuters weten dat mensen kunnen verschillen in sekse, etniciteit, geloof, uiterlijk en geaardheid. 9.1.7 De kleuters kunnen respectvol omgaan met verschillen tussen mensen in hun omgeving en op school. 9.1.8 De kleuters kunnen gelijkenissen benoemen tussen mensen. 9.1.9 De kleuters kunnen hun noden en fysieke en morele grenzen kenbaar maken.	
4de jaar	9.1.11 De leerlingen kennen de volgende begrippen: racisme, discriminatie en diversiteit. 9.1.12 De leerlingen weten hoe racisme en discriminatie mensen schaadt. 9.1.13 De leerlingen weten dat persoonlijke identiteit een gelaagd en dynamisch karakter heeft. 9.1.14 De leerlingen weten dat het belangrijk is om de eigen grenzen aan te geven en te bewaken en om de grenzen van anderen te respecteren. 9.1.15 De leerlingen kunnen positieve en negatieve manieren van omgaan met diversiteit herkennen. 9.1.16 De leerlingen kunnen incidenten van racisme en discriminatie aangeven aan een verantwoordelijke volwassene.	

6de jaar	9.1.6 De leerlingen kennen de Belgische federale staatstructuur met drie gemeenschappen (Vlaams, Frans en Duitstalig) en drie gewesten (Vlaams, Waals en Brussels Hoofdstedelijk). Ze weten dat elk een eigen bestuur heeft waar beslissingen worden genomen. 9.1.7 De leerlingen kennen de volgende begrippen: het vooroordeel, de gelijkwaardigheid. 9.1.8 De leerlingen weten hoe racisme en discriminatie in de (sociale) media voorkomen. 9.1.9 De leerlingen weten dat collectieve identiteit een gelaagd en dynamisch karakter heeft. 9.1.10 De leerlingen kennen de erkende symbolen van de Vlaamse gemeenschap (feestdag, vlag, wapen, memoriaal en volkslied). 9.1.11 De leerlingen weten dat een seksuele relatie enkel kan opgebouwd worden met wederzijdse toestemming. 9.1.12 De leerlingen weten dat ze (seksueel) grensoverschrijdend gedrag moeten melden aan een verantwoordelijke volwassene. 9.1.13 De leerlingen kunnen illustreren hoe diversiteit het samenleven verrijkend en uitdagend maakt.	
Kinder- en mensenrechten		
Kleuter	/	
4de jaar	9.1.17 De leerlingen kennen hun voornaamste rechten en plichten onder het VN-kinderrechtenverdrag, waaronder recht op onderwijs; recht op privacy; recht op vrije tijd; recht op eigen identiteit; recht op veiligheid en bescherming. 9.1.18 De leerlingen weten dat volwassenen met de belangen van kinderen rekening moeten houden. 9.1.19 De leerlingen kunnen in hun eigen leefwereld herkennen hoe kinderrechten gewaarborgd of geschonden worden.	

6de jaar	9.1.14 De leerlingen kennen organisaties die zich inzetten voor kinder- en mensenrechten. 9.1.15 De leerlingen weten wat de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens is. 9.1.16 De leerlingen weten hoe mensenrechten en kinderrechten zich tot elkaar verhouden. < bv. kinderen hebben geen stemrecht > 9.1.17 De leerlingen kunnen illustreren hoe kinder- en mensenrechten in de maatschappij geschonden worden en hoe mensen voor deze rechten strijd voeren.	

9.2 Leren Leren		Woordenschat (richtinggevend)
Kleuter	9.2.1 De kleuters kunnen zich in eenvoudige taal uitdrukken over leren. 9.2.2 De kleuters kunnen cognitieve leerstrategieën inzetten om informatie te verwerken. < bv. combineren van woord en beeld, oefenen > 9.2.3 De kleuters kunnen metacognitieve strategieën inzetten: • doelen stellen en een plan opmaken; • een leeractiviteit stapsgewijs uitvoeren en monitoren; • het resultaat van een leeractiviteit evalueren en erover reflecteren.	denken, weten, vergeten doelen, plannen
4de jaar	9.2.1 De leerlingen kennen cognitieve leerstrategieën om kennis actief en gespreid in de tijd in te oefenen. < bv. gespreid herhalen, kennis ophalen, voorspellen > 9.2.2 De leerlingen kunnen aangereikte en aangeleerde cognitieve leerstrategieën functioneel inzetten. < bv. generatieve leerstrategieën zoals schema's maken, zelftoetsen > 9.2.3 De leerlingen kunnen een leeromgeving optimaal organiseren in functie van de leeractiviteit en het leerdoel. < bv. een prikkelarme ruimte, gepaste leermiddelen >	
6de jaar	9.2.1 De leerlingen kennen de vereenvoudigde werking van het brein: de rol van voorkennis en oefening, informatie opnemen en verwerken, kennis opslaan en ophalen.	

	9.2.2 De leerlingen kennen cognitieve leerstrategieën om informatie actief te verwerken. < bv. concept mapping, gespreid herhalen, actief ophalen, leerstof uitleggen aan zichzelf of iemand anders, zichzelf vragen stellen over de leerstof > 9.2.3 De leerlingen kennen de verschillende fasen in een leerproces: een voorbereidende fase, een uitvoerende fase, een reflectiefase. 9.2.4 De leerlingen kunnen aangeleerde en ingeoefende cognitieve leerstrategieën inzetten, rekening houdend met hun voorkennis. 9.2.5 De leerlingen kunnen een leeromgeving en zichzelf organiseren in functie van de leeractiviteit en het leerdoel. < bv. betrouwbare bronnen, aandacht, doorzettingsvermogen, gepaste hulp > 9.2.6 De leerlingen kunnen bij een leeractiviteit de door de leerkracht aangereikte en aangeleerde metacognitieve strategieën inzetten: • realistische korte-termijn-doelen stellen en een plan opmaken; • de uitvoering ervan monitoren; • het resultaat ervan evalueren en erover reflecteren. 9.2.7 De leerlingen kunnen bij het uitvoeren van een leeractiviteit reflecteren over de ingezette cognitieve, metacognitieve en motivationele strategieën. 9.2.8 De leerlingen kunnen bij het uitvoeren van een leeractiviteit reflecteren over aspecten met betrekking tot de motivatie voor het eigen leerproces. < bv: persoonlijke betekenis en waarde van (het doel van) de leeractiviteit, leeropvatting, (uitgestelde) zelfbekrachtiging, verklaringen voor leerprestaties >	leerstrategieën kennisschema doelen, plannen

9.3 Leerondersteunende vaardigheden		Woordenschat (richtinggevend)
Veiligheid		
Kleuter	9.3.1 De kleuters kennen een ruime woordenschat en diverse strategieën om emoties te herkennen, te uiten, te benoemen en erop te reageren. 9.3.2 De kleuters kunnen een aangewezen volwassene hulp vragen of aanspreken wanneer nodig.	

	9.3.3 De kleuters kunnen volgens de klas- en schoolafspraken: • zelfstandig en samen werken en spelen; • sociale formules hanteren, waaronder groeten, uitnodigen om mee te doen en bedanken.	
4de jaar	9.3.1 De leerlingen kunnen onenigheid oplossen zonder fysiek geweld.	
6de jaar	9.3.1 De leerlingen weten hoe gepast te reageren op plagen en pesten. 9.3.2 De leerlingen weten hoe te interageren in balans met eigenwaarde en de grenzen van anderen.	
Verantwoordelijkheid opnemen om tot optimaal leren te komen		
Kleuter	9.3.4 De kleuters kunnen volgens de klas- en schoolafspraken vragen stellen en beantwoorden. 9.3.5 De kleuters kunnen hun beurt afwachten. 9.3.6 De kleuters kunnen spreken en stil zijn wanneer het past.	
4de jaar	9.3.2 De leerlingen kunnen zelfstandig, in duo en in groep werken zonder storend gedrag te vertonen. 9.3.3 De leerlingen kunnen aangeven wat begrepen is en wat onduidelijk is. 9.3.4 De leerlingen kunnen frustratie of onzekerheid uiten op een constructieve manier. 9.3.5 De leerlingen kunnen luisteren naar wat de ander zegt en adequaat reageren.	
6de jaar	9.3.3 De leerlingen kunnen doorzettingsvermogen tonen om een opdracht tot een goed einde te brengen, ook als het moeilijk wordt. 9.3.4 De leerlingen kunnen positief en met vertrouwen communiceren met leeftijdsgenoten en volwassenen. 9.3.5 De leerlingen kunnen een toegewezen rol binnen een groepswerk doelgericht invullen.	

10. FRANS

10.1 Luisteren	
Technisch luisteren	
Kleuter	/
4de jaar	/
6de jaar	10.1.1 De leerlingen kunnen de aangeleerde woorden en structuren bij het luisteren decoderen.
Luisteren met begrip	
Kleuter	/
4de jaar	/
6de jaar	10.1.2 De leerlingen kunnen een beluisterde zin van een 6 à 8 aangeleerde woorden vlot begrijpen. 10.1.3 De leerlingen kunnen beluisterde teksten begrijpen door het onderwerp te herkennen. 10.1.4 De leerlingen kunnen beluisterde teksten begrijpen door de gedachtegang te herkennen. 10.1.5 De leerlingen kunnen beluisterde teksten begrijpen door specifieke informatie te herkennen. 10.1.6 De leerlingen kunnen beluisterde zinnen van een 6 à 8 woorden vlot naar het Nederlands vertalen.

10.2 Lezen	
Technisch lezen	
Kleuter	/
4de jaar	/
6de jaar	10.2.1 De leerlingen kunnen de aangeleerde woorden en woordvormen bij het lezen decoderen.

Lezen met begrip	
Kleuter	/
4de jaar	/
6de jaar	10.2.2 De leerlingen kunnen een gelezen zin van 6 à 8 aangeleerde woorden vlot begrijpen. 10.2.3 De leerlingen kunnen gelezen teksten begrijpen door het onderwerp te herkennen. 10.2.4 De leerlingen kunnen gelezen teksten begrijpen door de gedachtegang te herkennen. 10.2.5 De leerlingen kunnen gelezen teksten begrijpen door specifieke informatie te herkennen. 10.2.6 De leerlingen kunnen gelezen zinnen van een 6 à 8 woorden vlot naar het Nederlands vertalen.

10.3 Spreken	
Herhalend spreken	
Kleuter	/
4de jaar	/
6de jaar	10.3.1 De leerlingen kunnen een tweemaal beluisterde zin van 5 à 7 aangeleerde woorden na 1 à 2 seconden vlot nazeggen als bevestiging van begrip en automatisering. 10.3.2 De leerlingen kunnen geschreven zinnen van elk 6 à 8 aangeleerde woorden vlot luidop lezen.
Bewerkend spreken op zinsniveau	
Kleuter	/
4de jaar	/
6de jaar	10.3.3 De leerlingen kunnen vanuit een context zinnen vormen vanuit opgegeven woorden. 10.3.4 De leerlingen kunnen zinnen vormen met aanpassing van opgegeven woorden (genus, getal, persoonsvorm).

	10.3.5 De leerlingen kunnen zinnen omvormen van bevestigend naar ontkennend en omgekeerd. 10.3.6 De leerlingen kunnen zinnen omvormen qua tijden – tegenwoordige tijd (indicatif présent), verleden tijd (passé composé), nabije toekomst (futur proche). 10.3.7 De leerlingen kunnen beluisterde of gelezen Nederlandse zinnen van een 3 à 5 woorden vlot mondeling naar het Frans vertalen.
Bewerkend spreken vanuit een context	
Kleuter	/
4de jaar	/
6de jaar	10.3.8 De leerlingen kunnen met een vorm van ondersteuning de gegevens van een tekst mondeling opsommen. 10.3.9 De leerlingen kunnen met een vorm van ondersteuning de inhoud van een tekst mondeling beschrijven. 10.3.10 De leerlingen kunnen zinnen vormen op basis van een afbeelding of uitbeelding.

10.4 Mondeling interageren	
Mondeling vragen stellen op zinsniveau	
Kleuter	/
4de jaar	/
6de jaar	10.4.1 De leerlingen kunnen ja-neevragen stellen. 10.4.2 De leerlingen kunnen een vraag met een vragend voornaamwoord of met een vragend bijwoord stellen.
Mondeling antwoorden geven op zinsniveau	
Kleuter	/
4de jaar	/

6de jaar	10.4.3 De leerlingen kunnen op een ja-neevraag met een zin bevestigend antwoorden. 10.4.4 De leerlingen kunnen op een ja-neevraag ontkennend antwoorden met gebruik van een bijwoord van ontkenning. 10.4.5 De leerlingen kunnen op een vraag met een vragend voornaamwoord of vragend bijwoord passend antwoorden.
Een mondeling gesprek voeren vanuit een context	
Kleuter	/
4de jaar	/
6de jaar	10.4.6. De leerlingen kunnen deelnemen aan een gesprek door vragen, antwoorden en uitspraken te begrijpen, erop te reageren, zelf vragen te stellen, antwoorden te geven en uitspraken te doen.

10.5 Schrijven	
Spellingsgericht schrijven	
Kleuter	/
4de jaar	/
6de jaar	10.5.1 De leerlingen kunnen de markeerders voor vrouwelijk en meervoud en de uitgangen van werkwoordsvormen correct schrijven.
Herhalend schrijven	
Kleuter	/
4de jaar	/
6de jaar	10.5.2 De leerlingen kunnen, na aandachtig lezen van een zin van 5 à 7 aangeleerde woorden, die zin uit het geheugen schrijven.
Bewerkend schrijven	
Kleuter	/

4de jaar	/
6de jaar	10.5.3 De leerlingen kunnen met een vorm van ondersteuning een tekst aanvullen of samenstellen. 10.5.4 De leerlingen kunnen met een vorm van ondersteuning een gebeurtenis, een verhaal, iets of iemand in de vorm van een opsomming beschrijven. 10.5.5 De leerlingen kunnen met een vorm van ondersteuning schriftelijk vragen stellen en informatie verstrekken. 10.5.6 De leerlingen kunnen met een vorm van ondersteuning beluisterde of gelezen Nederlandse zinnen van een 3 à 5 woorden vlot naar het Frans schriftelijk vertalen.

10.6 Woordenschat	
Kennis van woorden en lexicale structuren	
Kleuter	/
4de jaar	/
6de jaar	10.6.1 De leerlingen kennen de woorden en structuren vermeld in de woordenlijst Frans.
Toepassing van woorden en lexicale structuren	
Kleuter	/
4de jaar	/
6de jaar	10.6.2 De leerlingen kunnen bij het luisteren en lezen de woorden en structuren begrijpen vermeld in de woordenlijst Frans. 10.6.3 De leerlingen kunnen bij het spreken, mondeling interageren en schrijven de woorden en structuren gebruiken vermeld in de woordenlijst Frans.

10.7 Grammatica

Kennis van grammaticale termen	
Kleuter	/
4de jaar	/
6de jaar	10.7.1 De leerlingen kennen in het Nederlands de volgende voor het Frans relevante termen: • klank, klinker, medeklinker, uitspraak; • alfabet, letter, hoofdletter, kleine letter, trema, accent, koppelteken, apostrof, leesteken, punt, vraagteken, uitroepteken, komma, dubbele punt, spatie, aanhalingsteken, afkorting; • woord, lidwoord, zelfstandig naamwoord, bijvoeglijk naamwoord, voornaamwoord, werkwoord, bijwoord, enkelvoud, meervoud, mannelijk, vrouwelijk, stam, uitgang, persoon, persoonsvorm, infinitief, tijd, tegenwoordige tijd, verleden tijd, nabije toekomst; • zin, zinsdeel, onderwerp, persoonsvorm, woordgroep; • vervoegen, vervoeging, overeenkomen, overeenkomst.
Inzicht in grammaticale structuren	
Kleuter	/
4de jaar	/
6de jaar	10.7.2 De leerlingen kunnen in een tekst lidwoorden, zelfstandige naamwoorden, bijvoeglijke naamwoorden en werkwoorden aanduiden. 10.7.3 De leerlingen kunnen in een tekst woordvormen met de begrippen enkelvoud, meervoud, mannelijk en vrouwelijk verklaren. 10.7.4 De leerlingen kunnen in een tekst werkwoordsvormen met de begrippen infinitief, persoon, vervoeging, uitgang, tegenwoordige tijd, verleden tijd en nabije toekomst verklaren. 10.7.5 De leerlingen kunnen een beknopt grammaticaal overzicht op hun niveau raadplegen om een regel of de schrijfwijze van vormen terug te vinden, zoals meervouds-, genus- en werkwoordsvormen.
Toepassing van grammaticale structuren	
Kleuter	/

4de jaar	/
6de jaar	10.7.6 De leerlingen kunnen bij luisteren en lezen de volgende elementen functioneel inzetten: Morfologie ● getal en genus van lidwoorden, van zelfstandige en bijvoeglijke naamwoorden; ● persoonlijke voornaamwoorden: ○ als onderwerp; ○ als beklemtoonde vorm; ○ als lijdend voorwerp (enkel derde persoon). ● bijvoeglijk gebruikte aanwijzende, bezittelijke en vragende voornaamwoorden; ● werkwoordsvormen in de tegenwoordige tijd (indicatif présent), de verleden tijd (passé composé) en de nabije toekomst (futur proche). Syntaxis ● zinsbouw, onderwerp en persoonsvorm; ● lidwoorden: bepaald, onbepaald, deelaanduidend, samengetrokken, na een ontkenning en na een hoeveelheid; ● overeenkomst tussen: ○ lidwoord en zelfstandig naamwoord; ○ bijvoeglijk naamwoord en zelfstandig naamwoord; ○ onderwerp en persoonsvorm; ○ persoonlijk voornaamwoord en antecedent. ● mededelende en vragende zinnen, zowel bevestigend als ontkennend; ● vraagtypes: ○ intonatievraag; ○ est-ce que bij ja-neevragen; ○ inversievraag enkel idiomatisch (bv. Quel temps fait-il? Quelle heure est-il?). ● enkelvoudige en eenvoudig samengestelde zinnen. 10.7.7 De leerlingen kunnen bij spreken de voornoemde grammaticale elementen functioneel inzetten. 10.7.8 De leerlingen kunnen bij schrijven, met een vorm van ondersteuning, de voornoemde grammaticale elementen functioneel inzetten.

10.8 Cultuur	
De Franse taal	
Kleuter	/
4de jaar	/
6de jaar	10.8.1 De leerlingen kunnen de Franse taal als wereldtaal in een breed geografisch geheel plaatsen. 10.8.2 De leerlingen kunnen de Franse taal, als officiële taal van België, als een structureel deel van de samenleving zien.
De francofone cultuur	
Kleuter	/
4de jaar	/
6de jaar	10.8.3 De leerlingen kennen een aantal diverse en markante inhouden (personen, gebeurtenissen, plaatsen, objecten) uit de francofone cultuur: geschiedenis, kunst, maatschappij, volkse en culinaire tradities.

10.9 Strategieën	
Strategieën voor teksten met aangeleerde woorden	
Kleuter	/
4de jaar	/
6de jaar	10.9.1 De leerlingen kunnen voor teksten met aangeleerde woorden voor zover nodig strategieën inzetten. < bv. visuele elementen gebruiken zoals lichaamstaal of afbeeldingen, vragen om te vertalen, trager te spreken, te herhalen >
Bijkomende strategieën voor teksten met nog niet aangeleerde woorden	
Kleuter	/

4de jaar	/
6de jaar	10.9.2 De leerlingen kunnen voor teksten met nog niet aangeleerde woorden voor zover nodig bijkomende strategieën inzetten: • een woordenlijst of woordenboek raadplegen; • de vermoedelijke betekenis van transparante woorden afleiden uit de context; • in een vlotte luister- of leestekst bedoeld voor hun niveau, de vermoedelijke betekenis van nog niet aangeleerde, niet-transparante woorden afleiden uit de context, op voorwaarde dat de ratio van die woorden niet hoger is dan 2 %.

Woordenlijst Frans

Deze woordenlijst Frans omvat de woorden die leerlingen als minimumdoel op het einde van het basisonderwijs actief en in zinsverband moeten kunnen gebruiken.

De lijst volgt de notionele indeling van het Drempelniveau (Van Ek & Trim, 1998). Die indeling in woordvelden weerspiegelt de communicatieve behoeften van beginnende taalleerders. De keuze van de woorden is gebaseerd op het criterium van beschikbaarheid (*availability* of *disponibility*) voor de communicatieve behoeften op het A1-niveau van het *Europees Referentiekader voor Moderne Vreemde Talen* (ERK), toegespitst op onze doelgroep.

Alle woorden van de *Gemeenschappelijke actieve woordenlijst Frans basisonderwijs* (GAW) van drie onderwijsnetten zijn opgenomen in de woordenlijst Frans. Daarnaast zijn er een aantal hoogfrequente algemene woorden en nuttige woorden voor de klaspraktijk toegevoegd. Soms worden dezelfde woorden in meer dan één woordveld vermeld.

Voor de spelling worden de aanbevelingen van 1990 gevolgd (Rectifications de l'orthographe), zoals die ook prioritair worden onderwezen in het onderwijs van de Franse Gemeenschap van België.

De onderdelen weerspiegelen geenszins een volgorde of een groepering voor het onderwijs. Communicatieve situaties die in het onderwijs aan bod komen, hebben woorden uit meerdere woordvelden nodig. Woorden worden ook nooit "op zich" geleerd, maar steeds in zinsverband en in context.

Zoals in de GAW staan rechts van sommige woorden structuren en voorbeeldzinnen. Structuren met voorzetsels, zoals *au printemps, à vélo, penser à, avoir envie de* horen tot de te kennen leerstof. Dit geldt ook voor een frequente werkwoordsvorm als *voudrais.* Bij een aantal woorden zoals voorzetsels, bijwoorden en onbepaalde voornaamwoorden, staan voorbeeldzinnen om het communicatief gebruik ervan te verduidelijken.

Deze lijst sluit niet uit dat leerlingen nog andere woorden leren, maar de toevoeging van veel bijkomende en niet-frequente woorden kan tot overbelasting leiden en tot het risico dat leerlingen het vak Frans vooral gaan zien als "woordjes leren".

Conventies:

- (m.) mannelijk - (v.) vrouwelijk
- (j'h) (l'h) wijst op de stomme h (un hôpital > l'hôpital; habiter > j'habite).
- Binnen een blokje zijn woorden soms alfabetisch soms semantisch geordend.
- Een woord tussen haakjes is vervangbaar door een ander. Bv. avec (moi).
- Er wordt geen spatie voor een vraag- of uitroepteken geplaatst. In Frankrijk is hier een halve spatie gebruikelijk (l'espace fine insécable), maar dat geldt niet in andere landen zoals Canada of Zwitserland. In Franstalig België is de spatie niet toegelaten in administratieve en commerciële documenten (norm NBN Z01-002). Tekstverwerking plaatst die spatie soms automatisch, maar dan te breed voor de eigenlijke Franse norm van de Imprimerie Nationale.

Verwijzing

Van Ek, J. A., & Trim, J. L. M. (1998). *Threshold level 1990*. Council of Europe.

Overzicht

1 Algemene noties

1.1 Bestaan

1.2 Ruimte

1.3 Tijd

1.3.1 Tijdsindeling

1.3.2 Tijdsverloop

1.4 Hoeveelheid

1.4.1 Telwoorden

1.4.2 Maten

1.4.3 Voornaamwoorden en bijwoorden van hoeveelheid

1.5 Kwaliteit

1.5.1 Waarneming

1.5.2 Waardering

1.6 Relaties

1.7 Deixis

2 Specifieke noties

2.1 Persoon

2.1.1 Persoonsgegevens

2.1.2 Familie

2.1.3 Uiterlijke kenmerken

2.1.4 Persoonlijkheid, wil en gevoelens

2.2 Huis en thuis, omgeving
2.2.1 Huis
2.2.2 Streek en land
2.2.3 Flora en fauna
2.3 Dagelijks leven
2.3.1 Thuis
2.3.2 Op het werk
2.4 Vrijetijdsbesteding
2.4.1 Spel en sport
2.4.2 Andere vormen
2.5 Verplaatsingen
2.5.1 Bewegingen
2.5.2 Transportmiddelen
2.5.3 Verkeer
2.6 Relaties met anderen
2.6.1 Relatievormen
2.6.2 Interactievormen
2.7 Lichaam en gezondheid
2.7.1 Lichaamsdelen
2.7.2 Gezondheid

2.8 Onderwijs

2.9 Winkelen

2.9.1 Winkelfaciliteiten

2.9.2 Kleding

2.10 Eten en drinken

2.10.1 Maaltijden

2.10.2 Voeding

2.10.3 Drank

2.11 Diensten

2.12 Taal

2.13 Weer

1 Algemene noties

1.1 Bestaan

être	*zijn*	
il y a	*er is, er ligt, er staat*	Il y a un livre sur la table.

qui?	*wie?*	Qui est là?
quoi?	*wat?*	On mange quoi?
qu'est-ce que?	*wat?*	Qu'est-ce que tu vois?
quel, quelle?	*welk? wat voor?*	C'est quel mot? Quel est ce mot?
quel! quelle!	*wat een! wat voor een!*	Quel jardin! Quelle fête!

une personne	*een persoon*	Qui est cette personne?
une chose	*een ding*	Quel est le mot pour cette chose?
quelqu'un	*iemand*	Il y a quelqu'un en classe?
quelque chose	*iets*	Tu entends quelque chose?

voici (un euro)	*ziehier, hier is (een euro)*
voilà (le bus)	*ziedaar, daar is (de bus)*

oui	*ja*
non	*nee*

ne ... pas	*niet, geen*	Il n’y a pas de lait.
ne ... plus	*niet meer, geen meer*	Il n’y a plus de pain.
ne ... personne	*niemand*	Il n’y a personne en classe.
ne ... rien	*niets*	Je n’entends rien.
ne … jamais	*nooit*	Il n’y a jamais de sucre.

1.2 Ruimte

où?	*waar?*
ici	*hier*

là	*daar*

droit, droite	*rechts, rechter-*	Tu as mal à ta main droite?
gauche, gauche	*links, linker-*	Mon pied gauche fait mal.
à droite	*rechts, rechtsaf, naar rechts*	Prenez la porte à droite.
à gauche	*links, linksaf, naar links*	Le magasin est à gauche.
tout droit	*rechtdoor*	Allez tout droit.

à (Dinant)	*te, in (Dinant)*
dans (la classe)	*in (de klas)*
devant (le tableau)	*voor (het bord)*
derrière (la table)	*achter (de tafel)*
en (Belgique)	*in (België)*
sur (le bureau)	*op (het bureau)*
sous (le cahier)	*onder (het schrift)*

contre (la porte)	*tegen (de deur)*
entre (la porte et la fenêtre)	*tussen (de deur en het raam)*

à côté de (l'école)	*naast (de school)*
près de (l'école)	*dichtbij (de school)*
loin de (l'école)	*ver van (de school)*

un coin	*een hoek*
un mètre	*een meter*
un kilomètre	*een kilometer*

court, courte	*kort*
long, longue	*lang*

1.3 Tijd

1.3.1 Tijdsindeling

quand?	*wanneer?*	
le temps	*de tijd*	Je n'ai pas le temps maintenant.

un an	*een jaar*	Karen a 12 ans.
une année	*een jaar (periode, duur)*	Il y a douze mois dans l'année.

le printemps	*de lente*	Nous sommes au printemps.
l'été (m.)	*de zomer*	Les grandes vacances sont en été.
l'automne (m.)	*de herfst*	Il pleut souvent en automne.
l'hiver (m.)	*de winter*	Il neige parfois en hiver.

un mois	*een maand*	Le mois de janvier commence.
janvier (m.)	*januari*	La fête est au mois de mars.
février (m.)	*februari*	On part en vacances en juillet.
mars (m.)	*maart*	

avril (m.)	*april*
mai (m.)	*mei*
juin (m.)	*juni*
juillet (m.)	*juli*
aout (m.)	*augustus*
septembre (m.)	*september*
octobre (m.)	*oktober*
novembre (m.)	*november*
décembre (m.)	*december*

une semaine	*een week*	
un weekend	*een weekend*	
un jour	*een dag*	On a trois jours de vacances.
une journée	*een dag (periode, duur)*	La journée est longue.
lundi (m.)	*maandag*	
mardi (m.)	*dinsdag*	

mercredi (m.)	*woensdag*
jeudi (m.)	*donderdag*
vendredi (m.)	*vrijdag*
samedi (m.)	*zaterdag*
dimanche (m.)	*zondag*

le matin	*de ochtend, 's ochtends*	Le matin, je me lève à 7 heures.
l'après-midi (m./v.)	*de namiddag, 's namiddags*	
le soir	*de avond, 's avonds*	
la nuit	*de nacht, 's nachts*	

une heure (l'h)	*een uur*	Quelle heure est-il? Il est 8 h 10.
une minute	*een minuut*	Il est 8 heures et demie.
une seconde	*een seconde*	C'est à quelle heure? C'est à 9 h.
midi	*middag (12 uur)*	Il est midi.

minuit	*middernacht*	C'est à minuit.

1.3.2 Tijdsverloop

une date	*een datum*	Quelle est la date?
aujourd'hui	*vandaag*	Aujourd'hui, nous sommes (le premier mai / le deux mai).
hier	*gisteren*	
demain	*morgen*	

un anniversaire	*een verjaardag*
le nouvel an	Nieuwjaar
le carnaval	carnaval

commencer	*beginnen*

continuer	*voortdoen, verderzetten*	
passer	*doorbrengen*	Je passe l'après-midi chez un copain.
arrêter	*stoppen*	
finir	*eindigen, gedaan zijn*	La leçon finit à 4 heures. Les vacances finissent le 31 aout. C'est fini.

d'abord	*eerst, vooreerst*
puis	*vervolgens, daarna, dan*
enfin	*eindelijk, ten slotte*

avant (la leçon)	*voor (de les)*
pendant (la leçon)	*tijdens (de les)*
après (la leçon)	*na (de les)*
jusqu'à (3 heures)	*tot (drie uur)*

tôt	*vroeg*	Il est encore tôt.

tard	*laat*	Il est déjà tard.
déjà	*al, reeds*	Il est déjà 16 heures.
presque	*bijna*	Il est presque midi.

une fois	*een keer*	Je dis la phrase deux fois.
maintenant	*nu*	Je peux entrer maintenant?
tout de suite	*onmiddellijk*	J'arrive tout de suite.
peut-être	*misschien*	Nous allons peut-être danser.
toujours	*altijd*	Il fait toujours froid ici.
souvent	*dikwijls, vaak*	Tu joues souvent au foot?
parfois	*soms*	Je joue parfois, mais pas souvent.
ne … jamais	*nooit*	Je ne bois jamais de coca.

1.4 Hoeveelheid

combien?	*hoeveel?*

combien de (stylos)?	*hoeveel (pennen)?*
compter	*tellen*

1.4.1 Telwoorden

De schrijfwijze van de telwoorden volgt de *Orthographe rectifiée*.

un, une	*één*
deux	*twee*
trois	*drie*
quatre	*vier*
cinq	*vijf*
six	*zes*
sept	*zeven*
huit	*acht*
neuf	*negen*
dix	*tien*

onze	*elf*
douze	*twaalf*
treize	*dertien*
quatorze	*veertien*
quinze	*vijftien*
seize	*zestien*
dix-sept	*zeventien*
dix-huit	*achttien*
dix-neuf	*negentien*

vingt	*twintig*
vingt-et-un	*éénentwintig*
vingt-deux	*tweeëntwintig*
trente	*dertig*
trente-et-un	*éénendertig*
trente-deux	*tweeëndertig*

quarante	*veertig*
cinquante	*vijftig*
soixante	*zestig*
septante	*zeventig*
quatre-vingts	*tachtig*
nonante	*negentig*

cent	*honderd*
deux-cents	*tweehonderd*
mille	*duizend*
deux-mille	*tweeduizend*

un zéro	*een nul*
un million	*een miljoen*

premier, première	*eerste*	Janvier est le premier mois de l'année.

deuxième	*tweede*	
troisième	*derde*	
quatrième	*vierde*	
cinquième	*vijfde*	
dernier, dernière	*laatste*	Le dernier bus est à 23 heures.

1.4.2 Maten

un kilo	een kilo	Il y a trois kilos de poires.
un gramme	een gram	Je voudrais 250 grammes de fromage.
un litre	een liter	Je prends une bouteille d'un litre.
demi, demie	half	Pour moi, un demi-litre.

1.4.3 Voornaamwoorden en bijwoorden van hoeveelheid

beaucoup	*veel*
beaucoup de (fleurs)	*veel (bloemen)*

peu	*weinig*
peu de (livres)	*weinig (boeken)*

chaque, chaque	*elk*	Je dois lire chaque mot?
quelques	*enkele*	Lis d'abord quelques mots.
tout	*alles*	Je ne comprends pas encore tout.
tout le monde	*iedereen*	Tout le monde peut venir à la fête.

encore	*nog*	Il y a encore du pain?
ne ... plus	*niet meer, geen meer*	Non, il n'y a plus de pain.
assez	*genoeg*	Merci! J'ai assez mangé.
assez (de chaises)	*genoeg (stoelen)*	Il n'y a pas assez de chaises.
trop	*te, te veel*	Pas trop vite, s'il vous plait!
trop (de tables)	*te, te veel (tafels)*	Il y a trop de tables.
presque	*bijna*	Il y a presque cent personnes.

1.5 Kwaliteit

1.5.1 Waarneming

Attention!	*Opgelet! Let op!*	
faire attention (à)	*opletten, oppassen (voor)*	Fais attention au tram!

entendre	*horen*	
écouter	*luisteren (naar)*	Nous écoutons une chanson.
montrer	*tonen*	
regarder	*kijken (naar)*	Tu regardes quel film?
voir	*zien*	

une couleur	*een kleur*
blanc, blanche	*wit*
bleu, bleue	*blauw*
blond, blonde	*blond*

brun, brune	*bruin*
gris, grise	*grijs*
jaune, jaune	*geel*
mauve, mauve	*paars*
noir, noire	*zwart*
orange, orange	*oranje*
rose, rose	*roze*
rouge, rouge	*rood*
roux, rousse	*ros, rossig*
vert, verte	*groen*

1.5.2 Waardering

bien	*goed*	Ça va bien?
mal	*slecht*	Non, ça va mal.
très (grand)	*heel, zeer (groot)*	Le bureau n'est pas très grand.

vite	*snel*	Faites vite, on a peu de temps.

bon, bonne	*goed*
beau, belle	*mooi*
joli, jolie	*mooi*
fort, forte	*sterk*
mauvais, mauvaise	*slecht, verkeerd, niet goed*

nouveau, nouvelle	*nieuw*
vieux, vieille	*oud*

grand, grande	*groot*
petit, petite	*klein*

facile, facile	*makkelijk*
difficile, difficile	*moeilijk*

chaud, chaude	*warm*	Le thé est encore trop chaud.
froid, froide	*koud*	La soupe est déjà froide.

chouette, chouette	*tof*
formidable, formidable	*geweldig*
intéressant, intéressante	*interessant*
super, super	*super, geweldig*

1.6 Relaties

avoir	*hebben*

comment?	*hoe? hoezo?*

pourquoi?	*waarom?*

(toi) et (moi)	*(jij) en (ik)*
(toi) ou (moi)	*(jij) of (ik)*
avec (moi)	*met (mij)*
pour (toi)	*voor (jou)*
sans (toi)	*zonder (jou)*
chez (un ami)	*bij (een vriend)*

alors	*daarom, welnu, dan*	Il neige! Alors, faites attention!
aussi	*ook*	Je viens aussi.
donc	*dus*	Il n'y a pas de bus, donc on va à pied.
mais	*maar*	Il fait beau, mais froid.

plus (vite)	*meer (snel = sneller)*	Nous allons plus vite en métro.
moins (vite)	*minder (snel)*	Ça va moins vite en bus.

comme	*zoals*	Amir est petit comme sa sœur.
mieux	*beter*	Ça va déjà mieux?

même, même	*zelfde*	Ces enfants ont le même âge.
autre, autre	*ander*	C'est une autre couleur.

pour (travailler)	*om te (werken)*	On est ici pour travailler.
parce que	*omdat*	Je porte un pull parce qu'il fait froid.
quand	*wanneer*	Je porte un short quand il fait chaud.
si	*indien*	Si tu veux, on joue au foot.

1.7 Deixis

De bepaalde en onbepaalde lidwoorden.	le, la, l', les un, une, des
De persoonlijke voornaamwoorden als onderwerp.	je, tu, il, elle, on nous, vous, ils, elles

De persoonlijke voornaamwoorden als lijdend voorwerp (enkel derde persoon).	le, la, l', les
De beklemtoonde persoonlijke voornaamwoorden.	(avec) moi, toi, lui, elle (pour) nous, vous, eux, elles Moi, je suis Aïsha. Lui, c'est Geert.
De vormen van het bijvoeglijk bezittelijk voornaamwoord.	mon, ton, son ma, ta, sa mes, tes, ses notre, votre, leur nos, vos, leurs
De vormen van het bijvoeglijk aanwijzend voornaamwoord.	ce, cet, cette, ces
Het betrekkelijk voornaamwoord qui.	J'entends Ali qui chante. C'est Maryse qui est malade?

2 Specifieke noties

2.1 Persoon

2.1.1 Persoonsgegevens

Dit onderdeel van het Drempelniveau omvat de gebruikelijke gegevens voor identificatie: naam, adres, telefoon, leeftijd, geslacht, nationaliteit.

un nom	*een naam*	Quel est ton nom?
un prénom	*een voornaam*	C'est comment, ton prénom?
s'appeler	*heten*	Comment tu t'appelles? Moi, je m'appelle Liesbeth. Cette fille s'appelle Edith.

habiter (j'h)	*wonen*	Tu habites où?
une adresse	*een adres*	Quelle est ton adresse?
une rue	*een straat*	J'habite rue de l'École, numéro 2.
une avenue	*een laan*	
une place	*een plein*	

un numéro	*een nummer*	Mon adresse est place Napoléon, numéro 13.

un téléphone	*een telefoon*	
un numéro de téléphone	*een telefoonnummer*	Quel est ton numéro de téléphone?
un GSM	*een gsm*	Le numéro de mon (GSM) est le ...
un portable	*een gsm, smartphone*	
un mobile	*een smartphone*	
un e-mail	*een e-mail*	Quelle est ton adresse e-mail?

un âge	*een leeftijd*	Tu as quel âge?
avoir (11) ans	*(11) jaar oud zijn*	J'ai (11) ans.

un homme (l'h)	*een man*	Le directeur est un homme.
un monsieur	*een heer*	Qui est ce monsieur? C'est Jo Duval.
Monsieur (aanspr.)	*Mijnheer*	Bonjour, Monsieur Duval.

une femme	*een vrouw*	Le directeur est une femme.
une dame	*een dame*	Qui est cette dame? C'est Bila Demir.
Madame (aanspr.)	*Mevrouw*	Bonjour, Madame Demir.
Mademoiselle (aanspr.)	*Juffrouw*	Bonjour, Mademoiselle Aziz.

un garçon	*een jongen*
une fille	*een meisje*
un enfant	*een kind*
un bébé	*een baby*

un Belge	*een Belg*	Je suis Belge.
une Belge	*een Belgische*	Elle est Belge.
un Français	*een Fransman*	Vous êtes Français?
une Française	*een Franse*	Madame Wins est Française.

2.1.2 Familie

une famille	*een familie*
un père	*een vader*
un papa	*een papa*
une mère	*een moeder*
une maman	*een mama*
des parents (m.)	*ouders*

un frère	*een broer*
une sœur	*een zus*
un fils	*een zoon*
une fille	*een dochter*

un grand-père	*een grootvader*
une grand-mère	*een grootmoeder*

des grands-parents (m.)	*grootouders*

un oncle	*een oom*
une tante	*een tante*

2.1.3 Uiterlijke kenmerken

grand, grande	*groot*
petit, petite	*klein*
beau, belle	*mooi*
joli, jolie	*mooi*

avoir les cheveux (noirs)	*(zwart) haar hebben*	Kerim a les cheveux noirs.
avoir les cheveux courts	*kort haar hebben*	
avoir les cheveux longs	*lang haar hebben*	

avoir les yeux (bleus)	*(blauwe) ogen hebben*	Ellen a les yeux bleus.

des lunettes (v.)	*een bril*	Suzy porte des lunettes.

2.1.4 Persoonlijkheid, wil en gevoelens

gentil, gentille	*lief, vriendelijk*
sympa, sympa	*sympathiek*
méchant, méchante	*stout, boosaardig*

content, contente	*blij, tevreden*
amoureux, amoureuse	*verliefd*
heureux, heureuse	*gelukkig*
malheureux, malheureuse	*ongelukkig*
triste, triste	*droevig*

avoir peur de	*bang zijn voor, schrik hebben van*	J'ai peur de ce chien.

aimer	*houden van*	
aimer (lire)	*graag (lezen)*	
avoir envie de	*zin hebben in*	J'ai envie de chocolat.
vouloir	*willen*	Tu voudrais une glace? Oui, je voudrais bien.
pouvoir	*kunnen, mogen*	
devoir	*moeten*	
il faut (partir)	*je moet / men moet / we moeten (vertrekken)*	

2.2 Huis en thuis, omgeving

2.2.1 Huis

une maison	*een huis*	Nous habitons une maison à Bruges.
un appartement	*een appartement, flat*	L'appartement est à quel étage?

un étage	*een verdieping*	Il est au premier étage.

une porte	*een deur*
une fenêtre	*een raam*

une chambre	*een kamer*	
une cuisine	*een keuken*	
un garage	*een garage*	
un jardin	*een tuin*	
un living	*een woonkamer*	
une salle de bains	*een badkamer*	
une douche	*een douche*	
des toilettes (v.)	*een toilet, wc*	Où sont les toilettes, s.v.p.? Je peux aller aux toilettes?

une armoire	*een kast*
un banc	*een bank*

un bureau	*een bureau*
une table	*een tafel*
une chaise	*een stoel*
un fauteuil	*een zetel*
un lit	*een bed*

une lampe	*een lamp*
un ordinateur	*een computer*
un portable	*een laptop*
une radio	*een radio*
une télé	*een tv*

2.2.2 Streek en land

un village	*een dorp*	
une ville	*een stad*	Tu aimes habiter en ville?

un pays	*een land*	
la Belgique	*België*	Mons est une ville en Belgique.
la France	*Frankrijk*	Ma tante habite en France.
la Flandre	*Vlaanderen*	
la Wallonie	*Wallonië*	
l'Europe (v.)	*Europa*	

la campagne	*het platteland*	Nous habitons à la campagne.
l'eau (v.)	*het water*	La maison est près de l'eau.
la mer	*de zee*	On passe nos vacances à la mer.
un bois	*een bos*	
une montagne	*een berg*	

2.2.3 Flora en fauna

la nature	*de natuur*

un arbre	*een boom*
une feuille	*een blad*
une fleur	*een bloem*

un animal	*een dier*
un oiseau	*een vogel*
un poisson	*een vis*

un chat	*een kat*
un chien	*een hond*
un lapin	*een konijn*
un cochon	*een varken*
un cheval	*een paard*
une vache	*een koe*
un coq	*een haan*
une poule	*een kip*

2.3 Dagelijks leven

2.3.1 Thuis

se lever	*opstaan*
se laver	*zich wassen*
prendre une douche	*een douche nemen*
s'habiller	*zich aankleden*
prendre (un repas)	*(een maaltijd) nemen*
aller (au travail)	*(naar het werk) gaan*
dormir	*slapen*

2.3.2 Op het werk

travailler	*werken*
le travail	*het werk*
faire (un travail)	*(een werk) doen, maken*

2.4 Vrijetijdsbesteding

2.4.1 Spel en sport

un jeu	*een spel*	
jouer	*spelen*	jouer à la balle / au foot / aux cartes
s'amuser	*zich amuseren*	
gagner	*winnen*	

un sport	*een sport*	
faire du sport	*sporten, sport beoefenen*	
une balle	*een (kleine) bal*	
un ballon	*een (grote) bal*	
un ballon de foot	*een voetbal*	
un match	*een match*	jouer un match de foot

le basket	*het basketbal*	jouer au basket / faire du basket

le foot, le football	*het voetbal*	
la gym	*het turnen*	faire de la gym
le tennis	*het tennis*	jouer au tennis / faire du tennis
le vélo	*het fietsen*	faire du vélo

nager	*zwemmen*	

2.4.2 Andere vormen

se promener	*wandelen*	
une promenade	*een wandeling*	faire une promenade

la musique	*de muziek*	jouer de la musique
un piano	*een piano*	jouer du piano
une guitare	*een gitaar*	jouer de la guitare
une chanson	*een lied(je)*	
chanter	*zingen*	

danser	*dansen*

un film	*een film*
un cinéma	*een cinema, bioscoop*
la télé	*de tv*
un CD	*een cd*
un DVD	*een dvd*

les vacances (v.)	*de vakantie*	Nous sommes en vacances.
les vacances de Noël (v.)	*de kerstvakantie*	
les vacances de Pâques (v.)	*de paasvakantie*	
un voyage	*een reis*	
une valise	*een koffer, valies*	
une photo	*een foto*	

une fête	*een feest*	

2.5 Verplaatsingen

2.5.1 Bewegingen

aller	*gaan*	
On y va!	*We vertrekken!*	
sortir	*buitengaan*	
partir	*vertrekken, weggaan*	
passer	*langskomen, voorbijgaan*	Je peux passer chez toi à 3 h.
s'arrêter	*stilstaan, stoppen*	
attendre	*wachten (op)*	J'attends le bus.
courir	*lopen*	
tomber	*vallen*	
arriver	*komen, aankomen*	
venir	*komen*	

entrer	*binnenkomen*
rester	*blijven*
rentrer	*(terug) naar huis gaan, thuiskomen*

une entrée	*een ingang*
une sortie	*een uitgang*

chercher	*zoeken*	
trouver	*vinden*	
donner	*geven*	
passer	*doorgeven*	Tu peux passer ton livre à Laïla?
prendre	*nemen*	
préparer	*voorbereiden, klaarmaken*	
mettre	*leggen, plaatsen, zetten*	
ouvrir	*openen, opendoen*	

fermer	*sluiten*

(aller) à (Paris)	*naar (Parijs gaan)*
(venir) de (Mons)	*van (Bergen komen)*

2.5.2 Transportmiddelen

un avion	*een vliegtuig*	Nous allons en avion.
un bateau	*een boot*	en bateau
une voiture	*een auto*	en voiture
un camion	*een vrachtwagen*	en camion

un bus	*een bus*	Je vais en bus.
un autobus	*een autobus*	en autobus
un métro	*een metro*	en métro
un train	*een trein*	en train
un tram	*een tram*	en tram

un vélo	*een fiets*	Hans va à vélo.
une moto	*een motor*	à / en moto

2.5.3 Verkeer

un carrefour	*een kruispunt*	
un rond-point	*een rotonde*	
un feu	*een verkeerslicht*	Attention au feu rouge!
des feux (m.)	*verkeerslichten*	Attention aux feux!

2.6 Relaties met anderen

2.6.1 Relatievormen

un ami	*een vriend*	
une amie	*een vriendin*	
un copain	*een vriend*	

une copine	*een vriendin*
un voisin	*een buurman*
une voisine	*een buurvrouw*

aimer	*houden van, liefhebben*	Roméo aime Juliette.
aider	*helpen*	

donner	*geven*	Tu donnes un cadeau à Emma?
un cadeau	*een cadeau, geschenk*	

2.6.2 Interactievormen

bonjour	*dag, goeiedag*
salut	*hallo, dag, hoi*
ça va (bien)?	*gaat het (goed)?*
comment ça va?	*hoe gaat het?*

pardon	*pardon, sorry*
excusez-moi	*excuseer mij, sorry*

merci	*dank je, dank u, bedankt*
merci beaucoup	*veel dank*
merci bien	*hartelijk bedankt*
d'accord	*akkoord*
de rien	*graag gedaan, zonder dank*

s'il vous plait? (s.v.p.)	*alstublieft? (bij vragen)*
s'il te plait? (s.t.p.)	*alsjeblief? (bij vragen)*

au revoir	*tot (weer)ziens*
à demain	*tot morgen*
à bientôt	*tot binnenkort*

Bravo!	*Bravo!*
Bon anniversaire!	*Gelukkige verjaardag!*
Bonne chance!	*Veel geluk!*
Joyeux Noël!	*Vrolijk kerstfeest!*
Bonne année!	*Gelukkig nieuwjaar!*

2.7 Lichaam en gezondheid

2.7.1 Lichaamsdelen

une tête	*een hoofd*
un cheveu	*een haar*
des cheveux (m.)	*haren*
un œil	*een oog*
des yeux (m.)	*ogen*
une oreille	*een oor*
un nez	*een neus*

une bouche	*een mond*
une dent	*een tand*

un bras	*een arm*
une main	*een hand*
un doigt	*een vinger*
une jambe	*een been*
un genou	*een knie*
un pied	*een voet*
un ventre	*een buik*
un dos	*een rug*

2.7.2 Gezondheid

la santé	*de gezondheid*
malade, malade	*ziek*

avoir mal	*pijn hebben*	J'ai mal au ventre. à la tête / aux dents

2.8 Onderwijs

une école	*een school*
une classe	*een klas*
un tableau	*een bord*

apprendre	*leren*
une leçon	*een les*
un exercice	*een oefening*
un devoir	*een huiswerk, huistaak*

un livre	*een boek*
un cahier	*een schrift*
une feuille	*een blad*

une page	*een bladzijde*
un stylo	*een pen*
un crayon	*een potlood*
une gomme	*een gom*

un ordinateur	*een computer*

un prof	*een leerkracht, leraar*
une prof	*een leerkracht, lerares*
un élève	*een leerling*
une élève	*een leerlinge*
un directeur	*een directeur*
une directrice	*een directeur, directrice*

2.9 Winkelen

2.9.1 Winkelfaciliteiten

une course	*een boodschap*
faire des courses	*boodschappen doen*

un magasin	*een winkel*
un marché	*een markt*
un supermarché	*een supermarkt*

ouvert	*open*
fermé	*gesloten*

vendre	*verkopen*
acheter	*kopen*
payer	*betalen*
la caisse	*de kassa*
un prix	*een prijs*
l’argent (m.)	*het geld*

un euro	*een euro*	Ça fait combien? Ça fait huit euros.
un (euro) cent	*een (euro)cent*	Uitspraak: /sɛnt/
un centime	*een centiem*	
une carte	*een kaart*	Je peux payer avec la carte?

2.9.2 Kleding

s'habiller	*zich aankleden*	
mettre (un T-shirt)	*(een T-shirt) aandoen*	Tu mets un short?
porter (un pull)	*(een trui) dragen*	Non, je vais porter un jean.
un vêtement	*een kledingstuk*	
des vêtements (m.)	*kleren*	

une chemise	*een hemd*	
un jean	*een jeans*	
une jupe	*een rok*	une jupe courte

un pantalon	*een (lange) broek*	
un pull	*een trui*	un pull long
un pyjama	*een pyjama*	
une robe	*een jurk*	
un short	*een short*	
un T-shirt	*een T-shirt*	
une veste	*een vest*	

une basket	*een sport-, basket(bal)schoen*
une botte	*een laars*
une chaussette	*een sok*
une chaussure	*een schoen*

2.10 Eten en drinken

2.10.1 Maaltijden

un repas	*een maaltijd*
un petit déjeuner	*een ontbijt*
un diner	*een middagmaal*
un souper	*een avondmaal*

mettre la table	*de tafel dekken*
une assiette	*een bord*
un couteau	*een mes*
une cuillère	*een lepel*
une fourchette	*een vork*

une tasse (de thé)	*een kopje (thee)*	Tu veux une tasse de thé?
une bouteille (d’eau)	*een fles (water)*	Achète une bouteille d’eau.
un verre (de coca)	*een glas (cola)*	

À table!	*Aan tafel!*

Bon appétit!	*Smakelijk!*
C'est bon!	*Het is lekker!*
Passe-moi (le pain).	*Geef me (het brood) door.*
Santé!	*Gezondheid!*

un menu	*een menu*
un restaurant	*een restaurant*

2.10.2 Voeding

avoir faim	*honger hebben*
manger	*eten*

un légume	*een groente*
une carotte	*een wortel*
un champignon	*een paddenstoel*

une pomme de terre	*een aardappel*
une salade	*een sla*
une tomate	*een tomaat*

un fruit	*een stuk fruit*
une banane	*een banaan*
un kiwi	*een kiwi*
une orange	*een sinaasappel*
une poire	*een peer*
une pomme	*een appel*

une baguette	*een stokbrood*
un croissant	*een croissant*
un pain	*een brood*
une tartine	*een boterham*

le chocolat	*de chocolade*	J'ai mangé du chocolat.
la confiture	*de jam*	J'ai pris de la confiture.
le sucre	*de suiker*	Il n'y a plus de sucre.

la viande	*het vlees*
la charcuterie	*de fijne vleeswaren*
le jambon	*de ham*
le poisson	*de vis*

le fromage	*de kaas*
le beurre	*de boter*
un œuf	*een ei*

des frites (v.)	*frieten*
la mayonnaise	*de mayonaise*
une pizza	*een pizza*

une sauce	*een saus*
la soupe	*de soep*
des spaghettis (m.)	*spaghetti*

un dessert	*een dessert*
une glace	*een ijsje*

2.10.3 Drank

avoir soif	*dorst hebben*
boire	*drinken*

l'eau (v.)	*het water*	Tu veux boire de l'eau?
le lait	*de melk*	Il y a encore du lait?
le vin	*de wijn*	Je ne bois pas de vin.

une bière	*een bier(tje)*

un coca	*een cola*
un jus de fruit(s)	*een fruitsap*
une limonade	*een limonade*
un café	*een koffie*
un chocolat (chaud)	*een (warme) chocolademelk*
un thé	*een thee*

2.11 Diensten

Dit onderdeel van het Drempelniveau omvat diensten zoals post, bank, communicatie, politie en hulpverlening. Voor de minimumdoelen worden enkel de volgende vermeld.

téléphoner (à)	*telefoneren (naar)*	
un appareil	*een toestel*	Allo? Qui est à l'appareil?
allo?	*hallo?*	Allo? Je peux parler à Micha?
surfer	*surfen*	
l'Internet (m.)	*het internet*	surfer sur (l')Internet
un agent (de police)	*een (politie)agent*	
un docteur	*een dokter*	
un médicament	*een geneesmiddel*	
un hôpital (l'h)	*een ziekenhuis*	

2.12 Taal

le néerlandais	*(het) Nederlands*

le français	*(het) Frans*
l'anglais (m.)	*(het) Engels*

un mot	*een woord*
une phrase	*een zin*
un texte	*een tekst*
un message	*een boodschap*
une histoire (l'h)	*een verhaal, geschiedenis*

comprendre	*begrijpen*	Pardon, je n'ai pas compris.
connaitre	*kennen*	Je ne connais pas cette adresse.
savoir	*kennen, weten*	Je ne sais pas où c'est.
penser (à)	*denken (aan)*	

dire	*zeggen*	Qu'est-ce que tu veux dire?
parler	*spreken*	Je ne parle pas français.

raconter	*vertellen*	Je peux raconter quelque chose?
demander	*vragen*	Je veux demander quelque chose.
une question	*een vraag*	J'ai une question.
une réponse	*een antwoord*	Je ne sais pas la réponse.
une faute	*een fout*	Il y a une faute dans l'exercice.

lire	*lezen*
écrire	*schrijven*
chatter	*chatten*

De volgende zinnetjes kunnen door leerlingen gebruikt worden, maar de vervoeging van de werkwoorden traduire en répéter is geen deel van de leerstof.	Vous pouvez traduire, s'il vous plait? Vous pouvez répéter? Vous pouvez parler moins vite? Je ne comprends pas. / Je n'ai pas compris. Je ne sais pas. Comment on dit … en français? Qu'est-ce que ... veut dire en néerlandais?

2.13 Weer

le temps	*het weer*	Quel temps fait-il?
le soleil	*de zon*	Il y a du soleil.
le vent	*de wind*	Il y a du vent.
la neige	*de sneeuw*	Il y a de la neige.

Il fait beau.	*Het is mooi weer.*
Il fait chaud.	*Het is warm.*
II fait mauvais.	*Het is slecht weer.*
Il fait froid.	*Het is koud.*

neiger	*sneeuwen*	Il neige. Il va neiger.
pleuvoir	*regenen*	Il pleut. Il va pleuvoir.
un parapluie	*een paraplu, regenscherm*	

Gezien om gevoegd te worden bij het decreet over het onderwijs XXXVI

Brussel, ... (datum).

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Matthias DIEPENDAELE

De Vlaamse minister van Onderwijs, Justitie en Werk,

Zuhal DEMIR

ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE

RAAD VAN STATE
afdeling Wetgeving

advies 78.987/1
van 9 april 2026

over

een voorontwerp van decreet ‘over het onderwijs XXXVI’

Op 2 maart 2026 is de Raad van State, afdeling Wetgeving, door de Vlaamse minister van Onderwijs, Justitie en Werk verzocht binnen een termijn van dertig dagen een advies te verstrekken over een voorontwerp van decreet ‘over het onderwijs XXXVI’.

Het voorontwerp is door de eerste kamer onderzocht op 24 en 31 maart 2026. De kamer was samengesteld uit Pierre LEFRANC, kamervoorzitter, Brecht STEEN en Tim CORTHAUT, staatsraden, Michel TISON, assessor, en Wim GEURTS, griffier.

De verslagen zijn uitgebracht door Barbara SPEYBROUCK, eerste auditeur, Ronald VAN CROMBRUGGE, Allan MAGEROTTE en Sander MEERT, auditeurs.

Het advies, waarvan de tekst hierna volgt, is gegeven op 9 april 2026.

*

1. Met toepassing van artikel 84, § 3, eerste lid, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, heeft de afdeling Wetgeving zich toegespitst op het onderzoek van de bevoegdheid van de steller van de handeling, van de rechtsgrond[1], alsmede van de vraag of aan de te vervullen vormvereisten is voldaan.

STREKKING VAN HET VOORONTWERP

2. Het om advies voorgelegde voorontwerp van decreet bevat een ruime waaier aan uiteenlopende wijzigingen aan een zeventiental onderwijsdecreten van de Vlaamse Gemeenschap, met als doel enerzijds de onderwijswetgeving te corrigeren, aan te vullen en te verduidelijken en anderzijds een aantal inhoudelijke wijziging door te voeren die het gevolg zijn van afspraken gemaakt in het Vlaams Regererakkoord, de Beleidsnota Onderwijs en Vorming en een aantal door de Vlaamse Regering goedgekeurde concept- en visienota's. De wijzigingen hebben zowel betrekking op de zogenaamde niveaudecreten als op de zogenaamde themadecreten.

ONDERZOEK VAN DE TEKST

HOOFDSTUK 1 – INLEIDENDE BEPALING

3. Bij dit hoofdstuk zijn geen opmerkingen te maken.

HOOFDSTUK 2 – WIJZIGING VAN DE WET VAN 4 AUGUSTUS 1986 TOT REGELING VAN DE OPPENSIOENSTELLING VAN DE LEDEN VAN HET ONDERWIJZEND PERSONEEL VAN HET UNIVERSITAIR ONDERWIJS EN TOT WIJZIGING VAN ANDERE BEPALINGEN VAN DE ONDERWIJSWETGEVING

4. Bij dit hoofdstuk zijn geen opmerkingen te maken

HOOFDSTUK 3 – WIJZIGINGEN VAN HET DECREET RECHTSPOSITIE PERSONEELSLEDEN GEMEENSCHAPSONDERWIJS VAN 27 MAART 1991

Artikel 3

5. De stellers van het voorontwerp worden erop gewezen dat artikel 3 van het voorontwerp dat aan de Raad van State, afdeling Wetgeving, op 2 maart 2026 voor advies werd voorgelegd met rolnummer 78.980/1[2] ook voorziet in de wijziging van artikel 3 van het decreet rechtspositie personeelsleden gemeenschapsonderwijs, zodat de beide voorontwerpen op elkaar

[1] Aangezien het om een voorontwerp van decreet gaat, wordt onder "rechtsgrond" de overeenstemming met de hogere rechtsnormen verstaan.

[2] Adv.RvS 78.980/1 over een voorontwerp van decreet 'tot wijziging van diverse decreten betreffende het onderwijs in de gemeenschapsinstellingen die ter uitvoering van het jeugddelinquentierecht zijn opgericht'.

zullen moeten worden afgestemd wat betreft de vermelding van de nog geldende wijzigingen van die bepaling.

Hetzelfde geldt voor artikel 7 van het voorontwerp, dat eveneens wordt gewijzigd bij artikel 31 van het voormelde voorontwerp.

Artikel 5

6. In de bij artikel 5 van het voorontwerp ontworpen artikelen 20*bis*, § 3, van het decreet rechtspositie personeelsleden gemeenschapsonderwijs en 20*bis*, § 3, van het decreet rechtspositie personeelsleden gesubsidieerd onderwijs is bepaald dat "(…) een startend personeelslid (…) *het recht op* aanvangsbegeleiding, vermeld in paragraaf 1, gedeeltelijk kan uitoefenen in maximum 20% van diens toegekende opdracht, rekening houdend met de afspraken en de criteria die lokaal worden vastgelegd, vermeld in het vierde lid". Dit vierde lid bepaalt dat "[o]ver de aanwending van eenheden inductie of organieke omkadering in de vorm van bijzondere pedagogische taken voor dat doel voor de startende personeelsleden, vermeld in het eerste lid, (…) in het bevoegde lokaal comité algemene afspraken [worden] onderhandeld. Mits een akkoord binnen het bevoegde lokaal comité kunnen er daarbij criteria worden vastgelegd om te bepalen voor welke groepen startende personeelsleden de eenheden inductie prioritair worden aangewend. Een startend personeelslid heeft ook dan altijd recht op een deel van deze eenheden inductie als het aangeeft nood te hebben aan een inductiejaar. Zonder een akkoord in het lokaal comité over de aanwendingscriteria worden de eenheden inductie in verhouding tot hun opdracht evenredig verdeeld over de startende personeelsleden."

De memorie van toelichting vermeldt over de ontworpen bepaling het volgende:

> "Mits een akkoord in het bevoegde lokale onderhandelingscomité van de scholengemeenschap of van de school, indien die niet tot een scholengemeenschap behoort, kunnen de nodige criteria onderhandeld worden om te bepalen voor welke groepen van startende leerkrachten de eenheden inductie (prioritair) zullen worden aangewend. Een startende leerkracht die in een gesprek met diens eerste evaluator aangeeft nood te hebben aan een inductiejaar, heeft evenwel altijd het recht op een deel van de uren of lestijden inductie *tenzij de eenheden inductie op dat ogenblik al uitgeput zijn* (zie verder).
>
> Zonder een akkoord in het lokaal comité over de aanwendingscriteria worden de eenheden inductie in verhouding tot hun opdracht evenredig verdeeld over alle startende leerkrachten. Een school kan evenwel niet verplicht worden om boven op de toegekende eenheden inductie nog bijkomende omkadering aan te wenden voor inductie, bijvoorbeeld als in de loop van het schooljaar een startende leerkracht een vervanging op zich neemt en de eenheden inductie *op dat ogenblik al uitgeput zijn*." (eigen cursivering)

Gevraagd om nadere toelichting over de te maken afspraken, verklaarde de gemachtigde het volgende:

> "Lokaal moeten er allerlei afspraken gemaakt worden:
>
> - op basis van welke criteria zullen de middelen binnen de scholengemeenschap verdeeld worden over de verschillende scholen?

- hoe zal het inductiejaar concreet georganiseerd worden binnen de school of de scholen van de scholengemeenschap?

- als er binnen het lokaal onderhandelingscomité een akkoord wordt bereikt, kunnen er ook criteria vastgelegd worden over welke startende leerkrachten al dan niet voor een deel van hun lesopdracht worden vrijgesteld en hoe groot dat deel is."

Het eerste lid van de ontworpen paragraaf 3 bepaalt uitdrukkelijk dat de school of scholengemeenschap "ervoor [zorgt] dat een startend personeelslid (…) het recht op aanvangsbegeleiding, vermeld in paragraaf 1, gedeeltelijk kan uitoefenen in maximum 20% van diens toegekende opdracht, rekening houdend met de afspraken en de criteria die lokaal worden vastgelegd". In het vierde lid van het de ontworpen § 3, wordt uitdrukkelijk bepaald dat "[e]en startend personeelslid (…) altijd recht [heeft] op een deel van deze eenheden als het aangeeft nood te hebben aan een inductiejaar". Aldus wekt de tekst van de ontworpen bepaling de indruk dat een recht wordt toegekend aan het startend personeelslid, dat weliswaar kan worden beperkt door lokaal afgesproken criteria. Dat de school of de scholengemeenschap "ervoor zorgt" dat dit recht kan worden uitgeoefend, doet geen afbreuk aan het bestaan van dat recht. De memorie van toelichting wekt echter de indruk dat dit recht op eenheden inductie niet geldt indien de eenheden inductie reeds zijn uitgeput. De vraag is dan ook of het recht van een startend personeelslid dat aangeeft nood te hebben aan een inductiejaar wel effectief zal worden gewaarborgd. De discrepantie tussen de tekst van het voorontwerp en de memorie van toelichting dient te worden verholpen. Desgevallend moet de precieze aard en omvang van het recht op een meer nauwkeurige wijze in de ontworpen bepaling tot uiting worden gebracht.

Artikel 9

7.1. Artikel 9 van het voorontwerp wijzigt artikel 61, § 1, tweede lid, van het decreet rechtspositie personeelsleden gemeenschapsonderwijs. Zoals die bepaling momenteel is geformuleerd houdt ze in dat aan een leerkracht levensbeschouwelijk onderricht enkel een tuchtstraf kan worden opgelegd "op voorstel of met instemming van de bevoegde instantie van de betrokken godsdienst of de niet-confessionele zedenleer". Als gevolg van de ontworpen wijziging zal de tussenkomst van de bevoegde instantie van de betrokken godsdienst of de niet-confessionele zedenleer (hierna: bevoegde instantie) vóór het opleggen van de tuchtstraf worden opgeheven, en "wordt de tuchtstraf meegedeeld aan de bevoegde instantie van de betrokken godsdienst of de niet-confessionele zedeneer". Op grond van de ontworpen bepaling zal de bevoegde instantie dus op geen enkel moment nog kunnen tussenkomen in de tuchtprocedure.

7.2.1. Recent heeft het Grondwettelijk Hof zich in arrest 49/2025 van 20 maart 2025 uitgesproken over de grondwettigheid van de te wijzigen bepaling. Aan het Hof werd de vraag voorgelegd of die bepaling door het opleggen van een tuchtmaatregel aan een leerkracht levensbeschouwelijk onderricht in een instelling van het Gemeenschapsonderwijs afhankelijk te stellen van de instemming van de bevoegde instantie, terwijl voor het opleggen van een tuchtmaatregel aan de andere personeelsleden een instemming van een derde instantie niet is vereist, en terwijl die bepaling geen onderscheid maakt tussen inbreuken op de ambtsplichten die een rechtstreeks verband vertonen met het levensbeschouwelijk vak en die welke niet zo een

rechtstreeks verband vertonen, het grondwettelijk gelijkheidsbeginsel schond.[3] Het Hof kwam tot de conclusie dat dit niet het geval is, althans als artikel 61, § 1, tweede lid, van het decreet rechtspositie personeelsleden gemeenschapsonderwijs op een bepaalde manier wordt geïnterpreteerd.

7.2.2 In het arrest nr. 49/2025 van 20 maart 2025 kwam het Grondwettelijk Hof in de eerste plaats tot de vaststelling dat artikel 61, § 1, tweede lid, zoals het nu is geformuleerd, ertoe strekt de autonomie van de geloofsgemeenschappen te waarborgen bij het bepalen van de inhoud van het godsdienstonderwijs.

Nadat het Grondwettelijk Hof achtereenvolgens het grondwettelijk kader met onder meer de organisatorische autonomie van de geloofsgemeenschappen die wordt gewaarborgd door de artikelen 19 en 21 van de Grondwet en artikel 9 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens (hierna: EVRM),[4] het geheel van bepalingen van het decreet rechtspositie personeelsleden gemeenschapsonderwijs die voorzien in verschillende vormen van tussenkomst van de bevoegde instantie in het kader van de beroepsloopbaan van de leerkrachten levensbeschouwelijk onderricht[5] en de historische antecedenten van de onderzochte bepaling[6] in herinnering had gebracht, kwam het Hof tot de volgende vaststelling:

> "B.10.1. Door te bepalen dat, in de onderwijsinstellingen van de Vlaamse Gemeenschap, aan een leerkracht levensbeschouwelijk onderricht enkel een tuchtstraf kan worden opgelegd met instemming van de bevoegde instantie van het betrokken godsdienst- of niet-confessioneel zedenleeronderwijs, gaat de in het geding zijnde bepaling uit van de zorg om de authenticiteit van het godsdienst- en het niet-confessioneel onderwijs te waarborgen door het de bevoegde instantie van de betrokken eredienst en van de niet-confessionele zedenleer mogelijk te maken om niet alleen tussen te komen in de aanstelling en de benoeming van de leerkracht levensbeschouwelijk onderricht, maar ook om deel te nemen aan de tuchtrechtelijke vervolging van de betrokken leerkracht. Zij strekt bijgevolg ertoe de autonomie van de geloofsgemeenschappen te waarborgen bij het bepalen van de inhoud van het godsdienstonderwijs.
>
> De in het geding zijnde bepaling strekt aldus ertoe de eerbiediging te verzekeren van de organisatorische autonomie van de geloofsgemeenschappen, zijnde een doelstelling die, zoals werd vermeld in B.5.1, voortvloeit uit artikel 21, eerste lid, van de Grondwet."

Vervolgens stelde het Hof vast dat de autonomie van de geloofsgemeenschappen de decreetgever er niet toe heeft gebracht om de functie van leerkracht levensbeschouwelijk onderricht volkomen over te laten aan de bevoegde instantie en onder meer de beslissing tot het opleggen van een tuchtstraf overliet aan de raad van bestuur van de scholengroep waar het betrokken personeelslid werkzaam is. Daarbij beklemtoonde het Hof het hybride statuut van de leerkracht

[3] GwH 20 maart 2025, nr. 49/2025, B.2.1.

[4] GwH 20 maart 2025, nr. 49/2025, B.4-B.6.4.

[5] GwH 20 maart 2025, nr. 49/2025, B.7 en B.8.

[6] GwH 20 maart 2025, nr. 49/2025, B.9.1 en B.9.2.

levensbeschouwelijk onderricht die "zowel [ressorteert] onder de sfeer van de eredienst als onder het openbaar ambt".[7]

7.2.3. Vertrekkend vanuit die elementen stelde het Grondwettelijk Hof in de tweede plaats vast dat de leerkrachten levensbeschouwelijk onderricht zijn onderworpen aan een ander statuut dan dat van de leerkrachten van de andere vakken. Dat verschil vloeit volgens het Hof voort uit de gezamenlijke tussenkomst van de scholengroep en van de bevoegde instantie in de loopbaan van de leerkracht levensbeschouwelijk onderricht.[8] Vervolgens toetste het Hof dit verschil in behandeling.

Het Hof oordeelde dat dit verschil in behandeling op een objectief en pertinent criterium berust, "namelijk de aangelegenheid waarop het onderwijs van de leerkracht die het voorwerp van de tuchtsanctie uitmaakt, betrekking heeft, aangelegenheid die verantwoordt dat de bevoegde instantie van de eredienst en van de niet-confessionele zedenleer wordt betrokken bij de tuchtregeling van de leerkrachten die zij voor de aanstelling of de benoeming heeft voorgedragen"[9]. Daarbij beklemtoonde het Hof dat "[d]e omstandigheid dat (…) de in het geding zijnde bepaling geen onderscheid maakt tussen inbreuken op de ambtsplichten die een rechtstreeks verband vertonen met het levensbeschouwelijk vak en die welke niet zo een rechtstreeks verband vertonen, (…) aan het voorgaande geen afbreuk [doet]. Niet de aard van de ambtsplicht die wordt geschonden verklaart de tussenkomst van de bevoegde instantie (…), wel het feit dat de tuchtrechtelijk vervolgde gelast is met het onderricht van een levensbeschouwing; dat onderricht vertoont (…) een nauwe band met de uitoefening van die levensbeschouwing."[10]

Ten slotte onderzoekt het Hof of de verschillende behandeling geen onevenredige gevolgen heeft ten aanzien van het nagestreefde doel. Het uitgangspunt hierbij is dat "[i]ndien de voorwaarde van de instemming van de bevoegde instantie (…) zo moet worden geïnterpreteerd dat zij aan die instanties een absoluut vetorecht toekent tegen een door de raad van bestuur voorgestelde tuchtstraf, zonder enige controle op de redenen die aan de weigering tot instemming ten grondslag liggen, (…) de in het geding zijnde bepaling gevolgen [heeft] die verder reiken dan hetgeen de eerbiediging van de autonomie van de geloofsgemeenschappen vereist en die onevenredig zijn ten aanzien van het nagestreefde doel".[11]

Een dergelijke interpretatie zou immers de "raad van bestuur (…) verhinderen zijn uit artikel 24, § 3, van de Grondwet voorvloeiende positieve verplichting na te komen en kan (…) afbreuk doen aan de bij artikel 24, § 1, eerste lid, van de Grondwet gewaarborgde vrijheid van onderwijs en (…) de daarvan deel uitmakende vrijheid van de inrichtende macht om het pedagogisch project van het onderwijs te bepalen en in dat kader te waken over de medewerking

[7] GwH 20 maart 2025, nr. 49/2025, B.10.2.

[8] GwH 20 maart 2025, nr. 49/2025, B.11.

[9] GwH 20 maart 2025, nr. 49/2025, B.12.

[10] GwH 20 maart 2025, nr. 49/2025, B.12.

[11] GwH 20 maart 2025, nr. 49/2025, B.15.1. Zie ook B.15.5.

van de leerkrachten aan dat project[12] en is niet bestaanbaar met het grondwettelijk gelijkheidsbeginsel.

Maar als de bepaling zo wordt geïnterpreteerd dat "[w]anneer de bevoegde instantie (…) haar instemming weigert met een door de raad van bestuur van de betrokken scholengroep voorgestelde tuchtstraf, (…) de raad van bestuur en, in voorkomend geval, de kamer van beroep van het Gemeenschapsonderwijs en de Raad van State [beschikken] (…) over de mogelijkheid om na te gaan of die beslissing behoorlijk is gemotiveerd, niet is aangetast door willekeur en niet is genomen met een oogmerk dat vreemd is aan de uitoefening van de autonomie van de betrokken geloofsgemeenschap" is zij wel bestaanbaar met het gelijkheidsbeginsel. Hierbij beklemtoonde het Hof dat "[i]n geval van een inbreuk op een van (…) de ambtsplichten, (…) [de raad van bestuur en, in voorkomend geval, de kamer van beroep van het Gemeenschapsonderwijs en de Raad van State] (…), in het kader van hun controle, een grondig onderzoek [moeten] wijden aan de omstandigheden van de zaak en moeten zij een uitvoerige afweging maken van de tegenstrijdige in het geding zijnde belangen." In dit verband wees het Hof er overigens terecht op dat "niet elke daad of verklaring die door een godsdienst of levensbeschouwing is 'beïnvloed of gemotiveerd', kan worden beschouwd als een 'uiting' ervan in de zin van artikel 19 van de Grondwet en artikel 9, lid 1, van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens (EHRM, 12 oktober1978, Arrowsmith t. Verenigd Koninkrijk, ECLI:CE:ECHR:1978:1012REP000705075, § 71; 29 april 2002, Pretty t. Verenigd Koninkrijk, ECLI:CE:ECHR:2002:0429JUD000234602, § 82), en dat de vrijheid van eredienst met name niet kan worden aangewend om de waarden en de beginselen te ondergraven die aan de Grondwet en aan het Europees Verdrag voor de rechten van de mens ten grondslag liggen (vgl. arrest nr. 203/2019 van 19 december 2019, ECLI:BE:GHCC:2019:ARR.203, B.48)."

7.3.1. De ontworpen bepaling wijzigt de tekst van artikel 61, § 1, tweede lid, van het decreet rechtspositie personeelsleden gemeenschapsonderwijs niet in een zin dat hij meer in overeenstemming wordt gebracht met de door het Grondwettelijk Hof gebillijkte interpretatie. Hij gaat veel verder en schaft elke betrokkenheid van de bevoegde instantie volledig af. Aldus raakt de maatregel aan de organisatorische autonomie van de betrokken erkende erediensten en derhalve aan de vrijheid van eredienst en godsdienst.

Uit de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof, gebaseerd op de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, blijkt dat een inmenging in het recht van de erkende erediensten om hun werking autonoom te regelen, verenigbaar kan zijn met de vrijheid van godsdienst en met de vrijheid van eredienst, op voorwaarde dat de maatregel het voorwerp uitmaakt van een voldoende toegankelijke en precieze regeling, een wettig doel nastreeft en nodig is in een democratische samenleving, hetgeen inhoudt dat de inmenging moet beantwoorden aan "een dwingende maatschappelijke behoefte" en dat een redelijk verband van evenredigheid moet bestaan tussen het nagestreefde wettige doel, enerzijds, en de beperking van die vrijheden, anderzijds.[13]

[12] GwH 20 maart 2025, nr. 49/2025, B.15.5. De weerslag van het recht op onderwijs en de vrijheid van onderwijs op de tuchtbevoegdheid wordt uitgewerkt in de punten B.15.3 en B.15.4.

[13] GwH 1 oktober 2015, nr. 135/2015, B.18; GwH 27 april 2017, nr. 45/2017, B.7.1. In dezelfde zin, GwH 19 december 2019, nr. 203/2019, B.33.3.

7.3.2. In de memorie van toelichting wordt de ontworpen regeling als volgt toegelicht:

"Op 20 maart 2025 oordeelde het Grondwettelijk Hof (arrest 49/2025) dat de bepalingen in de rechtspositieregeling waarbij een tuchtsanctie tegen leerkrachten levensbeschouwelijke vakken alleen kan als de betrokken levensbeschouwelijke instantie daar vooraf mee instemt, ongrondwettig zijn.

De uitspraak was een antwoord op een prejudiciële vraag van de Raad van State bij de regeling in het decreet rechtspositie voor het personeel van het Gemeenschapsonderwijs (art. 61, §1). Een identieke regeling staat in het decreet rechtspositie voor het personeel van het gesubsidieerd onderwijs (art. 64).

Het Grondwettelijk Hof stelde dat dergelijk absoluut vetorecht in strijd is met het gelijkheidsbeginsel, ook al is het nagestreefde doel – de vrijwaring van de autonomie van geloofsgemeenschappen – legitiem.

De onderliggende reden voor de huidige instemmingsplicht van de betrokken levensbeschouwelijke instantie was inderdaad de bescherming van de leerkrachten tegen willekeurige tuchtmaatregelen en een aantasting van de autonomie van de geloofsgemeenschappen.

Het Grondwettelijk Hof haalt een reeks arresten aan van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens waarin wordt aangegeven dat niet elke daad of verklaring die door een levensbeschouwing wordt gemotiveerd, kan worden beschouwd als een uiting ervan in de zin van het EVRM. Ze verwijst ook naar rechtspraak die aangeeft dat de vrijheid van eredienst niet kan worden aangewend om de waarden en beginselen te ondergraven die aan het EVRM en de Grondwet ten grondslag liggen.

De uitspraak was met andere woorden genuanceerd. Het Hof erkent dat het onderscheid berust op een objectief criterium (leraar levensbeschouwelijke vakken versus leerkrachten niet-levensbeschouwelijke vakken) en dat er een legitiem doel aan ten grondslag ligt (het waarborgen van de organisatorische autonomie van geloofsgemeenschappen). Een volledig gelijke behandeling is dus niet nodig, maar het absolute vetorecht legt te sterk de eindbeslissing bij de levensbeschouwelijke instanties.

Een voorafgaand niet-bindend advies is een optie. Eén van de nadelen hiervan is dat het de duur van de procedure sterk kan verlengen en het vragen opwerpt wat moet gebeuren als de betrokken instantie geen of een laattijdig advies bezorgt. Daarnaast zou het de procedure voor het schoolbestuur verzwaren. Het schoolbestuur wordt dan immers geacht dit advies mee te nemen bij de uiteindelijke tuchtbeslissing. De motiveringsplicht brengt met zich mee dat het schoolbestuur dan zal moeten verantwoorden waarom het eventueel anders beslist dan de levensbeschouwelijke instantie heeft geadviseerd.

Bovendien moet de zorg voor de bescherming van de leraren levensbeschouwelijke vakken niet noodzakelijk via een advies vooraf verzekerd worden. In regel zal een tuchtsanctie immers geen verband houden met de inhoud van het vak aangezien een tuchtstraf enkel kan opgelegd worden naar aanleiding van een schending van één van de in de decreten rechtspositie opgenomen plichten. In dat opzicht is een tuchtzaak voor een leerkracht levensbeschouwelijke vakken niet anders dan voor alle andere personeelsleden. De in de decreten rechtspositie vermelde plichten staan immers los van het vakinhoudelijke en behoren dus tot de relatie werkgever-werknemer.

Voor de evaluatie van de leerkrachten levensbeschouwelijke vakken is er daarentegen wel een link met het vakinhoudelijke. Daarom werd in de evaluatieprocedure een onderscheid gemaakt tussen het vakinhoudelijke, wat tot de autonomie van de geloofsgemeenschappen behoort, en het niet-vakinhoudelijke. Voor wat dat laatste betreft, evalueren de scholen een leerkracht levensbeschouwelijke vakken volledig autonoom. Er is

dan ook geen reden waarom een school ook niet volledig autonoom zou kunnen instaan voor de beoordeling van het al dan niet naleven van de plichten en dus voor het al dan niet opleggen van een tuchtstraf.

Indien het personeelslid toch zou argumenteren dat hij is gestraft omwille van een vakinhoudelijke reden, en dat dus de godsdienstvrijheid zou geschonden zijn, kan hij in beroep gaan bij de bevoegde beroepsinstantie in tuchtzaken. Die zal onafhankelijk afwegen of er grond is om de tuchtstraf te vernietigen of te bevestigen. De toetssteen daarbij zal altijd het hoofdstuk 'Plichten' zijn, opgenomen in de decreten rechtspositie.

Deze beleidsoptie heeft als voordeel dat ze voor schoolbesturen eenvoudiger en helderder is en aansluit bij de evaluatieregeling van de leerkrachten levensbeschouwelijke vakken. We voorzien wel dat de schoolbesturen de betrokken levensbeschouwelijke instantie op de hoogte moeten stellen indien er een tuchtstraf werd opgelegd aan een leerkracht levensbeschouwelijke vakken."

Gevraagd om te verantwoorden dat de ontworpen regeling verenigbaar is met de organisatorische autonomie van de geloofsgemeenschappen, zoals gewaarborgd bij artikel 21, eerste lid, van de Grondwet, antwoordde de gemachtigde:

"Anders dan bij de evaluatie van deze personeelsleden, waarin het vakinhoudelijke een belangrijke rol speelt, behoort het tuchtrecht volledig autonoom toe aan de werkgever (= het schoolbestuur). Een tuchtstraf houdt immers verband met een tekortkoming aan de plichten (opgenomen in de decreten rechtspositie). Het komt aan de werkgever toe om te beoordelen of er een inbreuk is op deze plichten. Op vraag van de geloofsgemeenschappen hebben we bovendien uitdrukkelijk voorzien dat een tuchtstraf altijd moet worden gecommuniceerd aan de betrokken geloofsgemeenschap. Op die manier borgen we dat de betrokken instantie op de hoogte is van de tuchtstraf en bij een eventuele schorsing of ontslag een vervanger kan toewijzen aan de school."

7.3.3.1. Uit de memorie van toelichting en de verklaring van de gemachtigde komt niet duidelijk naar voor welke van de wettige doelstellingen die in artikel 9, tweede lid, van het EVRM limitatief[14] worden opgesomd precies wordt nagestreefd. Uit die bepaling volgt immers dat beperkingen van de vrijheid van godsdienst slechts kunnen worden opgelegd met het oog op de openbare orde, gezondheid, zedelijkheid of de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen.

De door de stellers van het voorontwerp nagestreefde doelstelling wordt niet duidelijk verwoord, maar samengevat lijkt het de bedoeling te zijn om de autonomie van de tuchtoverheid en de efficiëntie van de tuchtprocedure te vergroten. In het licht van het hierboven aangehaalde arrest van het Grondwettelijk Hof zou eventueel aangenomen kunnen worden dat de ontworpen maatregel ertoe strekt de rechten en vrijheden van schoolbesturen, in dit geval de raad van bestuur van de betrokken scholengroep van gemeenschapsonderwijs, met name de vrijheid van onderwijs en de verplichting om het recht op onderwijs te realiseren, beter te waarborgen.

De Raad van State wijst erop dat de aanduiding van de nagestreefde doelstelling bij het onderzoek naar de rechtmatigheid van een inmenging met een grondrecht cruciaal is. Slechts in het licht daarvan kan op zinvolle wijze worden nagegaan of, zoals in dit geval vereist is, voor de

[14] EHRM 13 februari 2024, *Affaire Executief van de moslims van België e.a./België*, § 92.

maatregel een dwingende maatschappelijke behoefte bestaat en er een redelijk verband van evenredigheid bestaat tussen de maatregel en de nagestreefde doelstelling. De stellers van het voorontwerp dienen de nagestreefde wettige doelstelling in de memorie van toelichting nauwkeuriger te identificeren.

7.3.3.2. Bovendien, in de veronderstelling dat er met de maatregel een wettig doel wordt nagestreefd, wordt op onvoldoende wijze aangetoond dat de maatregel is ingegeven door een "dwingende maatschappelijk behoefte" en dat de beperking aan de vrijheid van godsdienst in hoofde van de bevoegde instantie proportioneel is.

In elk geval wordt niet verduidelijkt waarom de ontworpen regeling noodzakelijk is om de rechten van de schoolbesturen te waarborgen. Uit het hierboven aangehaalde arrest van het Grondwettelijk Hof blijkt immers dat de huidige bepaling, zij het in een bepaalde interpretatie, reeds voldoende de autonomie van de tuchtrechtelijke overheid waarborgt.

Daarnaast stelt de Raad van State vast dat de ontworpen regeling niet belet dat de raad van bestuur van de scholengemeenschap, onder controle van de Kamer van beroep van het Gemeenschapsonderwijs en de Raad van State, in geval van een inbreuk op een van de ambtsplichten, in het kader van een tuchtprocedure een grondig onderzoek wijdt aan de omstandigheden van de zaak en een uitvoerige afweging maakt van de tegenstrijdige in het geding zijnde belangen. Daarmee is voldaan aan de vereiste die het Grondwettelijk Hof in zijn arrest formuleerde met het oog op het waarborgen van de autonomie *van de tuchtoverheid*.[15] Maar de ontworpen maatregel waarborgt niet dat de *bevoegde instantie* is betrokken bij de tuchtprocedure of zelfs maar haar belangen in de tuchtprocedure kenbaar kan maken aan de tuchtoverheid. Nochtans heeft het Grondwettelijk Hof, zoals hierboven werd aangehaald, aangenomen dat de aangelegenheid waarop het onderwijs van de leerkracht die het voorwerp van de tuchtsanctie uitmaakt, betrekking heeft, "*verantwoordt* dat de bevoegde instantie (…) *wordt betrokken* bij de tuchtregeling van de leerkrachten die zij voor de aanstelling of de benoeming heeft voorgedragen". Er wordt in elk geval niet aangetoond dat in de specifieke context van de tuchtprocedure tegen een leerkracht levensbeschouwelijke vakken het melden achteraf van de tuchtsanctie en de eventuele controle achteraf door de bevoegde rechtbank, zoals die geldt voor elke rechtzoekende, volstaan om de rechten en belangen van de bevoegde instantie voldoende te waarborgen.

In de memorie van toelichting en de verklaring van de gemachtigde wordt geen afdoende afweging gemaakt tussen de in het geding zijnde grondrechten en belangen. De klemtoon wordt gelegd op het belang van het schoolbestuur om tot een efficiënte tuchtbeslissing te komen. Op geen enkel moment wordt het belang van de bevoegde instantie en de door de vrijheid van godsdienst gewaarborgde autonomie van de geloofsgemeenschappen ernstig in overweging genomen. In de memorie van toelichting wordt enkel het belang van de *individuele leerkracht* om zelf een tuchtbeslissing aan te vechten die op het vakinhoudelijke betrekking heeft, mee afgewogen. Uit de passage in de memorie van toelichting zou kunnen worden afgeleid dat de stellers van het voorontwerp van oordeel zijn dat de tussenkomst van de bevoegde instantie niet langer nodig is omdat haar belangen reeds voldoende gewaarborgd worden in het kader van de evaluatieprocedure. Daarbij gaan de stellers van het voorontwerp uit van een strikte scheiding tussen het zogenaamde

[15] GwH 20 maart 2025, nr. 49/2025, B.16.2.

vakinhoudelijke, dat het voorwerp is van evaluatie, en het niet-vakinhoudelijke, dat het voorwerp is van het tuchtrecht waarover het schoolbestuur autonoom beslist. Nochtans oordeelde het Grondwettelijk Hof dat de omstandigheid dat artikel 62, § 1, tweede lid van het decreet rechtspositie personeelsleden gemeenschapsonderwijs geen onderscheid maakt tussen inbreuken op de ambtsplichten die een rechtstreeks verband vertonen met het levensbeschouwelijk vak en die welke niet zo een rechtstreeks verband vertonen, geen afbreuk doet aan het feit dat de aangelegenheid waarop het onderwijs van de leerkracht betrekking heeft, verantwoordt dat de bevoegde instantie wordt betrokken bij de tuchtregeling. "Niet de aard van de ambtsplicht die wordt geschonden verklaart de tussenkomst van de bevoegde instantie van de eredienst en van de niet-confessionele zedenleer, wel het feit dat de tuchtrechtelijk vervolgde gelast is met het onderricht van een levensbeschouwing; dat onderricht vertoont (…) een nauwe band met de uitoefening van die levensbeschouwing."[16] In de memorie van toelichting wordt niet aannemelijk gemaakt dat er elementen zijn waardoor de bevindingen die het Grondwettelijk Hof op dit punt heeft gemaakt niet langer dienstig zijn.

Er wordt evenmin aangetoond dat de nagestreefde wettige doelstellig niet kan worden bereikt met een maatregel die een minder verregaande impact heeft op de organisatorische autonomie van de betrokken geloofsgemeenschappen. Weliswaar wordt het niet-bindend advies in de memorie van toelichting in overweging genomen, en afgedaan als een niet efficiënt alternatief. Andere alternatieven werden klaarblijkelijk niet in overweging genomen. Er lijken nochtans andere beperkingen van de autonomie van de geloofsgemeenschappen denkbaar waarbij tegelijk een zinvolle tussenkomst van de bevoegde instantie wordt gewaarborgd en de tuchtrechtelijke overheid niet verhinderd wordt om op een efficiënte(re) wijze (dan nu het geval is) tot een tuchtbeslissing te komen, zoals het opleggen van een redelijke vervaltermijn waarbinnen de bevoegde instantie advies moet uitbrengen of het creëren van een beroepsmogelijkheid voor de bevoegde instantie bij de Kamer van Beroep nadat de tuchtmaatregel is opgelegd.

Dat in de memorie van toelichting wordt opgeworpen dat het Grondwettelijk Hof[17] erop gewezen heeft dat niet elke daad of verklaring die door een godsdienst of levensbeschouwing is beïnvloed of gemotiveerd, kan worden beschouwd als een uiting ervan in de zin van artikel 19 van de Grondwet en artikel 9, lid 1, van het EVRM,[18] en dat de vrijheid van eredienst met name niet kan worden aangewend om de waarden en de beginselen te ondergraven die aan de Grondwet en aan het EVRM ten grondslag liggen,[19] doet aan de gemaakte vaststellingen niets af. Het is niet omdat sommige meningsuitingen of gedragingen door de leerkracht niet worden beschermd door artikel 9 van het EVRM en voor dergelijke meningsuitingen en gedragingen een vetorecht of een tussenkomst van de bevoegde instantie in de tuchtprocedure niet verantwoord kan worden, dat het verantwoord is om voor alle gedragingen of meningsuitingen van de leerkracht, dus ook deze die

[16] GwH 20 maart 2025, nr. 49/2025, B.12.

[17] GwH 20 maart 2025, nr. 49/2025, B.16.2.

[18] EHRM, 12 oktober 1978, *Arrowsmith t. Verenigd Koninkrijk,* § 71*;* EHRM 29 april 2002, *Pretty t. Verenigd Koninkrijk*, § 82.

[19] GwH 19 december 2019, nr. 203/2019, B.48.

wel onder bescherming van artikel 9 van het EVRM vallen, de tussenkomst van de bevoegde instantie in de tuchtprocedure uit te sluiten.

7.3.4. De conclusie is dan ook dat zolang ervoor geen afdoende verantwoording voorhanden is die de toets van artikel 9 van het EVRM doorstaat, de ontworpen maatregel geen doorgang kan vinden.

Artikel 11

8. Er bestaat een discrepantie tussen het bij artikel 11, 3°, van het voorontwerp ontworpen artikel 88, § 2, van het decreet rechtspositie personeelsleden gemeenschapsonderwijs en het bij artikel 12 van het voorontwerp ontworpen artikel 88*ter* van datzelfde decreet. In het ontworpen artikel 88, § 2, dat betrekking heeft op het ontslag van een personeelslid dat de pensioengerechtigde leeftijd heeft bereikt, is enkel sprake van "[d]e raad van bestuur of de afgevaardigd bestuurder, in geval van een vormingscentrum," als entiteit die een einde maakt aan de vaste benoeming of de tijdelijke aanstelling van doorlopende duur, terwijl het ontworpen artikel 88*ter*, dat betrekking heeft op de ontslagbescherming van het personeelslid dat de pensioengerechtigde leeftijd heeft bereikt, sprake is van "[d]e raad van bestuur of de afgevaardigde bestuurder, voor de leden van de pedagogische begeleidingsdienst en het vormingscentrum" als entiteit die een einde maakt aan de vaste benoeming of tijdelijke aanstelling van doorlopende duur.

Aangezien de gemachtigde erop wees dat de afgevaardigd bestuurder van de Raad van het Gemeenschapsonderwijs als "schoolbestuur" optreedt voor de pedagogische begeleidingsdienst, dient in het ontworpen artikel 88, § 2, van het decreet rechtspositie personeelsleden gemeenschapsonderwijs ook melding te worden gemaakt van de pedagogische begeleidingsdienst, om niet de indruk te wekken dat de raad van bestuur van het Gemeenschapsonderwijs de personeelsleden van de pedagogische begeleidingsdienst die de pensioengerechtigde leeftijd hebben bereikt, zal kunnen ontslaan.

Artikel 12

9. Artikel 12 van het voorontwerp strekt ertoe om aan personeelsleden van het gemeenschapsonderwijs die de wettelijke pensioenleeftijd hebben bereikt en die op grond van andere bepalingen van het voorontwerp kunnen worden ontslagen, een ontslagbescherming te bieden voor het uitoefenen van bepaalde rechten in verband met verlof. Een vergelijkbare regeling is opgenomen in de artikelen 21, wat het personeel van het gesubsidieerd onderwijs betreft, in artikel 24, wat het personeel van de inspectie en de begeleiding van de levensbeschouwelijke vakken betreft, in artikel 74, wat de personeelsleden van onderwijsinspectie betreft, en in artikel 173 wat het personeel van de centra voor basiseducatie betreft. Deze bepalingen worden hierna in samenhang onderzocht.

9.1. Aangaande deze maatregelen vermeldt de memorie van toelichting het volgende:

> "De Europese richtlijnen 2019/1158 van 20 juni 2019 betreffende het evenwicht tussen werk en privéleven voor ouders en mantelzorgers en tot intrekking van Richtlijn 2010/18/EU van de Raad en 2019/1152 van 20 juni 2019 betreffende transparante en voorspelbare arbeidsvoorwaarden in de Europese Unie bevatten een ontslagbescherming voor de uitoefening van de in die richtlijnen opgenomen rechten. Personeelsleden die een geboorteverlof, ouderschapsverlof of zorgverlof hebben aangevraagd of opgenomen of die om een flexibele werkregeling verzocht hebben, mogen op grond daarvan niet worden ontslagen. Hetzelfde geldt voor personeelsleden die gebruik hebben gemaakt van de rechten die voortvloeien uit hoofdstuk 3 uit de richtlijn 2019/1152 over minimumvereisten inzake arbeidsvoorwaarden. Het gaat hier over de maximale duur van de proeftijd, het feit dat een werkgever geen nevenactiviteiten mag verbieden, tenzij dit verbod door de wetgever opgelegd is en het recht om meer voorspelbare en zekere arbeidsvoorwaarden te vragen via een ambtswijziging. Het is evenmin toegelaten tijdens de beschermingsperiode het ontslag voor te bereiden."

De gemachtigde verduidelijkte welke bepalingen van richtlijn (EU) 2019/1152 van het Europees Parlement en de Raad van 20 juni 2019 'betreffende transparantie en voorspelbare arbeidsvoorwaarden in de Europese Unie' en richtlijn (EU) 2019/1158 van het Europees Parlement en de Raad van 20 juni 2019 'betreffende het evenwicht tussen werk en privéleven voor ouders en mantelzorgers' door de ontworpen regeling worden omgezet. Hij verklaarde het volgende:

> "De ontslagbescherming voor omstandigheidsverlof naar aanleiding van de bevalling is een omzetting van artikel 4, in combinatie met artikel 12 van de richtlijn 2019/1158 betreffende het evenwicht tussen werk en privéleven voor ouders en mantelzorgers en tot intrekking van Richtlijn 2010/18/EU van de Raad.
>
> De ontslagbescherming voor loopbaanonderbreking voor ouderschapsverlof is een omzetting van artikel 5 in combinatie met artikel 12 van de richtlijn 2019/1158.
>
> De ontslagbescherming voor een afwezigheid voor verminderde prestaties voor zorgdoeleinden is een omzetting van artikel 6 in combinatie met artikel 12 van de richtlijn 2019/1158.
>
> De ontslagbescherming in verband met het recht om een flexibele werkregeling aan te vragen is een omzetting van artikel 9 in combinatie met artikel 12 van de richtlijn 2019/1158.
>
> De ontslagbescherming in verband met het recht om een nevenactiviteit uit te oefenen is een omzetting van artikel 9 in combinatie met artikel 18 van de richtlijn 2019/1152 betreffende transparante en voorspelbare arbeidsvoorwaarden in de Europese Unie.
>
> De ontslagbescherming in verband met het recht op een ambtswijziging is een omzetting van artikel 12 in combinatie met artikel 18 van de richtlijn 2019/1152."

Krachtens de artikelen 21, lid 2, van richtlijn (EU) 2019/1152 en 20, lid 3, van richtlijn (EU) 2019/1158 dienen de lidstaten, wanneer zij maatregelen vaststellen tot omzetting van de betrokken richtlijn, ervoor te zorgen dat "in die bepalingen zelf of bij de officiële bekendmaking ervan naar deze richtlijn [wordt] verwezen".

In het voorontwerp moet derhalve nog een artikel worden opgenomen dat bepaalt dat het strekt tot de gedeeltelijke omzetting van de voormelde richtlijnen.

9.2. Uit het hierboven weergegeven antwoord van de gemachtigde blijkt dat de artikelen 12, 21, 24, 74 en 173 van het voorontwerp strekken tot omzetting van onder meer artikel 18 van richtlijn (EU) 2019/1152, dat een ontslagverbod omvat van werknemers op grond dat zij gebruik hebben gemaakt van onder meer het recht vastgesteld in artikel 12 van die richtlijn.

Artikel 12 van die richtlijn luidt:

> "1. De lidstaten zorgen ervoor dat een werknemer met ten minste zes maanden anciënniteit bij dezelfde werkgever, die zijn proeftijd heeft doorlopen, kan verzoeken om een vorm van werk met meer voorspelbare en zekere arbeidsvoorwaarden, indien beschikbaar, en een gemotiveerd schriftelijk antwoord ontvangen. De lidstaten kunnen de frequentie beperken van de verzoeken die resulteren in de verplichting uit hoofde van dit artikel.
>
> 2. De lidstaten zorgen ervoor dat de werkgever binnen een maand na het verzoek een in lid 1 bedoeld gemotiveerd schriftelijk antwoord verstrekt. Voor natuurlijke personen die handelen als werkgever en kleine, middelgrote en micro-ondernemingen mogen de lidstaten die termijn verlengen tot maximaal drie maanden en een mondeling antwoord op opeenvolgende soortgelijke verzoeken van dezelfde werknemer toestaan als de motivering voor het antwoord met betrekking tot de situatie van de werknemer ongewijzigd blijft."

Het bij artikel 24 van het voorontwerp ontworpen artikel 22/1, eerste lid, 6°, van het decreet van 1 december 1993 'betreffende de inspectie en de begeleiding van de levensbeschouwelijke vakken' en het bij artikel 74 van het voorontwerp ontworpen artikel 152/1, eerste lid, 6°, van het decreet van 8 mei 2009 'betreffende de kwaliteit van onderwijs' houden een verbod tot ontslag in om redenen die verband houden met de uitoefening van het recht op een ambtswijziging, "als dat opgenomen is in een reglement of in het arbeidsreglement van de inspectie". Het bij artikel 173 van het voorontwerp ontworpen artikel 88/2 van het decreet Rechtspositie Basiseducatie houdt een vergelijkbaar verbod tot ontslag in om redenen die verband houden met de uitoefening van het recht op een ambtswijziging, "als dat opgenomen is in een reglement of in het arbeidsreglement van het centrumbestuur".[20]

Voormelde ontworpen bepalingen lijken op zichzelf niet te beantwoorden aan hetgeen is bepaald in artikel 12, lid 1, van richtlijn (EU) 2019/1152. Die bepaling vereist immers dat de lidstaten ervoor zorgen dat een werknemer met ten minste zes maanden anciënniteit bij dezelfde werkgever, die zijn proeftijd heeft doorlopen, kan verzoeken om een vorm van werk met meer voorspelbare en zekere arbeidsvoorwaarden, indien beschikbaar, terwijl de ontworpen bepalingen weliswaar het recht op een ambtswijziging vermelden, maar op voorwaarde dat dit recht is opgenomen in een reglement of in het arbeidsreglement van de inspectie respectievelijk het centrumbestuur. De Raad van State stelt trouwens vast dat de gewijzigde decreten geen gewag maken van het begrip "ambtswijziging", en dat uit die decreten niet afgeleid kan worden dat een wijziging van opdracht, ambt of functie zou moeten worden geregeld in een intern reglement of het arbeidsreglement.

[20] De Raad van State stelt vast dat noch de notie ambtswijziging, noch de notie reglement of arbeidsreglement voorkomt in de decreten van 1 december 1993 en 8 mei 2009 en in het decreet Rechtspositie Basiseducatie.

Aldus lijken de ontworpen bepalingen de ontslagbescherming te koppelen aan een bijkomende voorwaarde of beperking, met name dat de ambtswijziging moet zijn geregeld in een reglement.

De stellers van het voorontwerp dienen dan ook na te gaan of de regelingen inzake de mogelijkheid van een ambtswijziging voor de betrokken personeelsleden wel in overeenstemming zijn met artikel 12, lid 1, van richtlijn (EU) 2019/1152. Indien geen verduidelijking of wijziging van de ontworpen bepalingen nodig wordt geacht, doen zij er goed aan om minstens in de memorie van toelichting te verduidelijken welke bestaande bepalingen de volle werking van de betrokken richtlijnbepaling garanderen.

9.3. Artikel 18, lid 1, van richtlijn (EU) 2019/1152 bepaalt:

> "1. De lidstaten nemen de nodige maatregelen om het ontslag of een soortgelijke maatregel en alle voorbereidingen voor een ontslag van werknemers op grond dat zij gebruik hebben gemaakt van de rechten vastgesteld in deze richtlijn, te verbieden."

Artikel 12, lid 1, van richtlijn (EU) 2019/1158 luidt als volgt:

> "1. De lidstaten nemen de nodige maatregelen om te verbieden dat werknemers die in de artikelen 4, 5 of 6 bedoeld verlof hebben opgenomen of hiertoe een aanvraag hebben ingediend, of gebruik hebben gemaakt van het in artikel 9 bedoelde recht om flexibele werkregelingen te verzoeken, op grond daarvan worden ontslagen of dat hun ontslag op grond daarvan wordt voorbereid."

De ontworpen regeling voorziet in een ontslagbescherming die ingaat op de dag van de aanvraag van de betrokken rechten[21] en die eindigt dertig dagen na de uiterste datum van de uitoefening van het recht.

Weliswaar laten de artikelen 18, lid 1, van richtlijn (EU) 2019/1152 en 12, lid 1, van richtlijn (EU) 2019/1158 het aan de lidstaten over om de nodige maatregelen te nemen om het ontslag of een soortgelijke maatregel op grond dat zij gebruik hebben gemaakt van de betrokken rechten te verbieden. Maar uit de formulering van die bepalingen kan op geen enkele wijze worden afgeleid dat de lidstaten dit ontslagverbod zouden mogen beperken in de tijd. Er dient derhalve te worden afgezien van het ontworpen voorschrift dat het verbod eindigt dertig dagen na de uiterste datum van de uitoefening van het recht.

Het voorgaande houdt in dat in het voorschrift in de artikelen 12, 21, 24, 74 en 173 van het voorontwerp dat "[e]lke handeling (…) na afloop van de periode, vermeld in het *tweede lid*, die als doel heeft om de aanstelling te beëindigen waarvoor tijdens de periode, vermeld in het *tweede lid*, voorbereidingen zijn getroffen, wordt gelijkgesteld met een ontslag (…) als vermeld in het eerste lid" tevens moet worden weggelaten of aangepast.

[21] Met uitzondering van het recht op loopbaanonderbreking voor ouderschapsverlof, dat ingaat op de dag van de geboorte van het kind.

10. De ontslagbescherming bepaald in de artikelen 12, 21, 24, 74 en 173 van het voorontwerp schrijft voor dat als de ingeroepen redenen niet vreemd zijn aan de uitoefening van het recht waarvan het personeelslid gebruikmaakt of als er geen reden opgegeven is, aan het personeelslid aanvullend op de opzeggingstermijn een forfaitaire vergoeding moet worden betaald die gelijk is aan het brutoloon voor zes maanden. Er wordt evenwel telkens aan toegevoegd dat die forfaitaire vergoeding bij het ontslag van een personeelslid dat gebruikmaakt van het recht op omstandigheidsverlof naar aanleiding van de bevalling, het recht op loopbaanonderbreking voor ouderschapsverlof of het recht om een nevenactiviteit uit te oefenen, niet samen genoten mag worden met andere vergoedingen die in het kader van een bijzondere beschermingsprocedure tegen ontslag zijn bepaald.

Gevraagd of de ontworpen regeling inhoudt dat het personeelslid, behalve de forfaitaire vergoeding, geen recht heeft op enige schadevergoeding, met name een schadevergoeding voor de werkelijk geleden schade indien de forfaitaire vergoeding deze niet volledig vergoedt, antwoordde de gemachtigde:

> "Dat klopt. De boete voor het overtreden van de ontslagbescherming is in de regelgeving opgenomen. Dit is eenzelfde regeling als in het gewone arbeidsrecht, bijvoorbeeld artikel 101, §2, eerste lid, van de herstelwet houdende sociale bepalingen van 22 januari 1985."

Als dat effectief de bedoeling is van de stellers van het voorontwerp, lijkt dit een afwijking in te houden van het gemene aansprakelijkheidsrecht waarvoor de decreetgever in beginsel niet bevoegd is. Een dergelijke afwijking dient ook verantwoord te moeten kunnen worden in het licht van het gelijkheidsbeginsel. In elk geval lijken de artikelen 19 van richtlijn (EU) 2019/1152 en 13 van richtlijn (EU) 2019/1158, waarvan de forfaitaire vergoeding de omzetting vormt, hiervoor geen afdoende verantwoording te bieden.

11. Uit de bepalingen die bij de artikelen 12, 21, 24, 74 en 173 van het voorontwerp wordt ingevoegd, blijkt dat de forfaitaire vergoeding niet samen genoten mag worden met andere vergoedingen die in het kader van een bijzondere beschermingsprocedure tegen ontslag zijn bepaald, uitsluitend wanneer het een ontslag betreft van een personeelslid dat gebruikmaakt van het recht op omstandigheidsverlof naar aanleiding van de bevalling, het recht op loopbaanonderbreking voor ouderschapsverlof of het recht om een nevenactiviteit uit te oefenen.

Gevraagd waarom dit voorschrift enkel op die gevallen betrekking heeft, en niet op het ontslag van een personeelslid dat gebruik heeft gemaakt van het recht op afwezigheid voor verminderde prestaties voor zorgdoeleinden, het recht om een flexibele werkregeling aan te vragen of het recht op een nieuwe affectatie, mutatie of ambtswijziging, antwoordde de gemachtigde:

> "Deze bepaling is een overname van gelijkaardige bepalingen uit het gewone arbeidsrecht, bijvoorbeeld artikel 101, §2, tweede lid, van de herstelwet houdende sociale bepalingen van 22 januari 1985. Op die manier geldt voor meerdere overheden een gelijkaardige regeling."

Dit antwoord van de gemachtigde overtuigt niet. In de eerste plaats is de decreetgever van de Vlaamse Gemeenschap, gelet op de autonomie van de Vlaamse Gemeenschap, niet gebonden door beleidsopties die andere overheden genomen hebben en bovendien is het onderwijs een specifieke sector waar mogelijk een aangepaste regeling noodzakelijk kan zijn. Tenzij het vaststaat dat een personeelslid dat gebruik heeft gemaakt van het recht op afwezigheid voor verminderd prestaties voor zorgdoeleinden, het recht om een flexibele werkregeling aan te vragen of het recht op een nieuwe affectatie, mutatie of ambtswijziging, op geen enkele wijze een recht kan hebben op een andere vergoeding in het kader van een bijzonder beschermingsprocedure, zal in het licht van artikel 24, § 4, van de Grondwet moeten kunnen worden verantwoord waarom deze personeelsleden bij ontslag wel en personeelsleden die gebruik hebben gemaakt van hun recht op omstandigheidsverlof naar aanleiding van de bevalling, hun recht op loopbaanonderbreking voor ouderschapsverlof of hun recht om een nevenactiviteit uit te oefenen, de forfaitaire vergoeding niet samen kunnen genieten met andere vergoedingen in het kader van een bijzondere beschermingsprocedure.

12. In de artikelen 12, 21, 24, 74 en 173 van het voorontwerp wordt verwezen naar verschillende besluiten van de Vlaamse Regering. Een verwijzing in een regelgevende bepaling heeft in beginsel een dynamisch karakter, hetgeen betekent dat de tekst waarnaar verwezen wordt van toepassing is, rekening houdend met de eventuele toekomstige wijzigingen ervan.[22]

Los van het feit dat het verwijzen naar teksten van lager hiërarchisch niveau in beginsel valt af te raden, omdat dit problemen kan doen ontstaan bij wijziging van die lagere teksten,[23] blijkt uit de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof evenwel dat in een aan de formele wetgever voorbehouden aangelegenheid, wat *in casu* het geval is gelet op artikel 24, § 5, van de Grondwet, een verwijzing naar een "lagere" rechtsnorm impliceert dat die norm in die zin dient te worden geïnterpreteerd dat wordt verwezen naar de "lagere" norm zoals hij van toepassing was op de datum van de totstandkoming van de "hogere" norm.[24]

---

[22] Zie *Beginselen van de wetgevingstechniek. Handleiding voor het opstellen van wetgevende en reglementaire teksten*, Raad van State, 2008, aanbeveling nr. 74, te raadplegen op de internetsite van de Raad van State (www.raadvst-consetat.be); in dezelfde zin omzendbrief VR 2019/4 'betreffende de Wetgevingstechniek', aanwijzing 142. Zie ook o.m. adv.RvS 73.003/1 van 10 maart 2023 over een voorontwerp dat heeft geleid tot de wet van 24 mei 2023 'houdende maatregelen inzake het loonoverleg voor de periode 2023-2024', *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3261/1, opmerking 6.

[23] Zie in gelijkaardige zin reeds adv.RvS 27.612/1 van 30 april 1998 over een voorontwerp dat heeft geleid tot het decreet van 14 juli 1998 'houdende diverse maatregelen met betrekking tot het secundair onderwijs en tot wijziging van het decreet van 25 februari 1997 betreffende het basisonderwijs', *Parl.St.* Vl.Parl. 1997-98, nr. 1058/1, opmerking 6; adv.RvS 63.140/1 van 23 april 2018 over een voorontwerp dat heeft geleid tot het decreet van 15 juni 2018 'betreffende het onderwijs XXVIII', *Parl.St.* Vl.Parl. 2017-18, nr. 1574/1, opmerking 7, adv.RvS 64.929/1 van 23 januari 2019 over een voorontwerp dat heeft geleid tot het decreet van 5 april 2019 'betreffende het onderwijs XXIX', *Parl.St.* Vl.Parl. 2018-19, nr. 1876/1, opmerking 27, en adv.RvS 67.151/1 van 30 april 2020 over een voorontwerp dat heeft geleid tot het decreet van 3 juli 2020 'over het onderwijs XXX', *Parl.St.* Vl.Parl. 2019-20, nr. 328/1 opmerking 37.

[24] Zie GwH 20 november 2008, nr. 159/2008, B.4.2 (m.b.t. het fiscaal legaliteitsbeginsel): "Wanneer de normatieve draagwijdte van een wettelijke norm, door verwijzing, wordt bepaald door wat in een koninklijk besluit is geregeld, dient die wettelijke norm in die zin te worden geïnterpreteerd dat wordt verwezen naar het koninklijk besluit zoals het van toepassing was op de datum van de bekrachtiging en de afkondiging door de Koning van de door de wetgevende Kamers aangenomen wettekst. Er anders over oordelen zou met zich meebrengen dat de Koning bij machte is om de draagwijdte van de wettelijke norm te wijzigen, wat op gespannen voet zou staan met het algemeen beginsel

Om te vermijden dat er discussie ontstaat over de precieze draagwijdte van de verwijzing, verdient het aanbeveling om de verloven waarover het gaat op een meer generieke wijze te omschrijven (bijv. “het recht op ouderschapsverlof naar aanleiding van de bevalling volgens de geldende regeling”) zoals bijvoorbeeld het geval is de bestaande regelingen inzake de flexibele werkregeling.[25]

HOOFDSTUK 4 – WIJZIGINGEN VAN HET DECREET RECHTSPOSITIE PERSONEELSLEDEN GESUBSIDIEERD ONDERWIJS VAN 27 MAART 1991

Artikel 15

13. Aangezien de bepaling nagenoeg gelijkluidend is aan de bepaling die werd ingevoegd bij artikel 5 van het voorontwerp, kan worden verwezen naar de opmerkingen die bij dat artikel werden gemaakt (opmerking 6).

Artikel 21

14. Aangezien de ingevoegde bepaling nagenoeg gelijkluidend is aan de bepaling die bij artikel 12 van het voorontwerp wordt ingevoegd voor de personeelsleden van het gemeenschapsonderwijs, kan worden verwezen naar de relevante opmerkingen die bij dat artikel werden gemaakt (opmerkingen 9.1-12).

15. In het ontworpen artikel 62*ter*, eerste lid, 4°, van het decreet rechtspositie personeelsleden gesubsidieerd onderwijs schrijve men “artikel 17*decies*” in plaats van “artikel 12*undecies*”.

Artikel 22

16. Artikel 22 van het voorontwerp vervangt in artikel 64, derde lid, van het decreet rechtspositie personeelsleden gesubsidieerd onderwijs het voorschrift dat het schoolbestuur enkel een tuchtstraf kan opleggen “op voorstel of met instemming van de bevoegde instantie van de betrokken godsdienst of de niet-confessionele zedenleer” door een verplichting voor het schoolbestuur om de tuchtstraf “[mee te delen] aan de bevoegde instantie van de betrokken godsdienst of de niet-confessionele zedenleer”.

betreffende de hiërarchie der rechtsnormen. (...)”. In dezelfde zin, GwH 1 september 2008, nr. 126/2008, B.6 (m.b.t. het legaliteitsbeginsel in gerechtelijke aangelegenheden).

[25] Zie bijv. artikel 12*undecies* van het decreet rechtspositie personeelsleden gemeenschapsonderwijs.

Over deze bepaling dienen dezelfde opmerkingen te worden gemaakt als bij de gelijkaardige wijziging die artikel 9 van het voorontwerp doorvoert voor wat het gemeenschapsonderwijs betreft (opmerking 7).

HOOFDSTUK 5 – WIJZIGING VAN HET VAN HET DECREET VAN 1 DECEMBER 1993 BETREFFENDE DE INSPECTIE EN DE BEGELEIDING VAN DE LEVENSBESCHOUWELIJKE VAKKEN

Artikel 24

17. Aangezien de ingevoegde bepaling nagenoeg gelijkluidend is aan de bepaling die bij artikel 12 van het voorontwerp wordt ingevoegd voor de personeelsleden van het gemeenschapsonderwijs, kan worden verwezen naar de relevante opmerkingen die bij dat artikel werden gemaakt (opmerkingen 9.1-12).

HOOFDSTUK 6 – WIJZIGINGEN VAN HET DECREET VAN 20 JUNI 1996 BETREFFENDE DE SUBSIDIËRING VAN OUDERKOEPELVERENIGINGEN

Artikel 28

18. Het bij artikel 28 van het voorontwerp vervangen artikel 4, § 1, van het decreet van 20 juni 996 'betreffende de subsidiëring van ouderkoepelverenigingen' heeft tot gevolg dat slechts één vereniging zonder winstoogmerk als aanspreekpunt voor ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie wordt gesubsidieerd, die bovendien, zoals blijkt uit het ontworpen artikel 3, 1°, en 2°, van het decreet van 20 juni 1996, zijn opdrachten "netoverschrijdend" zal moeten uitvoeren.

Uit de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof[26] en de adviespraktijk van de afdeling Wetgeving van de Raad van State[27] blijkt dat het (erkennen en) subsidiëren van slechts één vereniging niet *per se* in strijd is met het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie (artikelen 10 en 11 van de Grondwet) of met de vrijheid van vereniging (artikel 27 van de Grondwet). Een dergelijke regeling is echter slechts aanvaardbaar voor zover daar een afdoende verantwoording voor bestaat. Behalve de vermelding dat het Vlaamse regeerakkoord in een hervorming voorziet, wordt in de memorie van toelichting evenwel nagelaten te verantwoorden waarom slechts één vereniging kan worden erkend als aanspreekpunt. De stellers van het voorontwerp doen er goed aan om dat in de memorie van toelichting meer afdoende te verantwoorden.

De Raad van State heeft in het verleden bovendien meermaals opgemerkt dat ingeval slechts één vereniging werd gesubsidieerd, de rechten van andere geïnteresseerde verenigingen niet op onevenredige wijze mogen worden aangetast.[28] Dat zou het geval zijn indien niet met een zekere

[26] GwH van 14 mei 2003, nr. 60/2003, B.3.1 en B.3.2.

[27] Zie bijv. adv.RvS 45.661/1 van 7 januari 2008 over een voorontwerp dat heeft geleid tot het decreet van 3 april 2009 'houdende de toekenning van subsidies voor de uitbouw, de coördinatie en de promotie van het sportaanbod van de studentensportvoorzieningen van de Vlaamse universiteiten en hogescholen en de erkenning en subsidiëring van een Vlaamse overkoepelende studentensportorganisatie'.

[28] Adv.RvS 45.661/1 van 7 januari 2008.

regelmaat zou worden herbekeken of geen andere vereniging in aanmerking komt om als aanspreekpunt te worden erkend.[29] Aan deze vereiste lijkt te zijn voldaan nu het ontworpen artikel 4, § 1, bepaalt dat met het "gekozen" aanspreekpunt voor een periode van drie jaar een beheersovereenkomst wordt gesloten. Niettemin verdient het aanbeveling om de procedure op grond waarvan op transparante wijze de keuze wordt gemaakt nader in het voorontwerp te regelen. In elk geval zal erover gewaakt moeten worden dat bij het aflopen van de beheersovereenkomst eventuele andere gegadigden de kans krijgen om door de Vlaamse Regering te worden gesubsidieerd.

HOOFDSTUK 7 – WIJZIGINGEN VAN HET DECREET BASISONDERWIJS VAN 25 FEBRUARI 1997

Artikel 31

19. Het bij artikel 31 van het voorontwerp vervangen artikel 12/1 van het decreet basisonderwijs regelt de gevallen waarin leerlingen die zes jaar worden vóór 1 januari van het lopende schooljaar al dan niet nog zijn toegelaten tot het kleuteronderwijs.

Overeenkomstig het ontworpen tweede lid van artikel 12/1 van het decreet basisonderwijs kunnen leerlingen die het kleuteronderwijs met vrucht hebben beëindigd of die een IAC-verslag hebben en mogen doorstromen, niet meer inschrijven in *een erkende school voor het gewoon Nederlandstalig kleuteronderwijs* tenzij gunstige beslissing van de klassenraad *van de school waar de leerling het voorafgaande schooljaar kleuteronderwijs heeft gevolgd*.

Overeenkomstig het ontworpen derde lid van artikel 12/1 kan de leerling die voldoet aan dezelfde voorwaarden als hierboven aangegeven in geval van schoolverandering nog één schooljaar gewoon Nederlandstalig kleuteronderwijs volgen na een gunstige beslissing van de klassenraad kleuteronderwijs *van de school waar de leerling zich wil inschrijven*.

Het is onduidelijk of bij een schoolverandering beide leden van artikel 12/1 samen gelezen moeten worden en of met andere woorden in geval van schoolverandering zowel een beslissing van de klassenraad van de oorspronkelijke school (omdat die beslissing nodig lijkt om in het kleuteronderwijs te kunnen blijven) als een beslissing van de klassenraad van de nieuwe school vereist is. De gemachtigde verklaarde evenwel uitdrukkelijk dat bij schoolverandering "het de klassenraad van de nieuwe school [is] die de beslissing neemt." Die lezing lijkt ook te sporen met de memorie van toelichting waar beide gevallen als twee aparte situaties worden weergegeven waarin leerlingen kunnen worden toegelaten tot het gewoon kleuteronderwijs.

[29] Adv.RvS 45.661/1 van 7 januari 2008. In dezelfde zin adv.RvS 60.171/3 van 26 oktober 2016 over een voorontwerp dat heeft geleid tot het decreet van 17 februari 2017 'houdende regeling tot erkenning en subsidiëring van een Vlaamse organisatie ter ondersteuning van welzijnsbevordering en samenlevingsopbouw'; zie ook adv.RvS 60.983/1 van 31 maart 2017 over een voorontwerp dat heeft geleid tot het decreet van 7 juli 2017 'tot oprichting van een publiekrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigd agentschap Vlaams Agentschap voor de Uitbetaling van Toelagen in het kader van het Gezinsbeleid, tot vaststelling van vergunningsnormen voor private uitbetalingsactoren en tot wijziging van het decreet van 30 april 2004 betreffende de oprichting van het intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid Kind en Gezin', opmerking 9.

Deze bedoeling blijkt echter niet voldoende uit de tekst van het ontworpen artikel 12/1 die in die zin moet worden verduidelijkt.

Artikel 32

20.1. Met het bij artikel 32 van het voorontwerp ontworpen artikel 13 van het decreet basisonderwijs wordt een fundamentele wijziging doorgevoerd, met name de invoering van een evaluatie aan het einde van het kleuteronderwijs. De klassenraad kleuteronderwijs dient te oordelen of de leerling het kleuteronderwijs met vrucht heeft beëindigd. Daarbij evalueert de klassenraad kleuteronderwijs of de leerlingen in *voldoende mate* de doelen uit het leerplan die de te bereiken minimumdoelen zoals vermeld in artikel 44, § 1, 3°, beogen, hebben bereikt. Daarnaast wordt rekening gehouden met de mate waarin die leerlingen de doelen uit het leerplan die de *na te streven minimumdoelen* vermeld in artikel 44, § 1, 2°, beogen, hebben nagestreefd (ontworpen artikel 13, § 1).

Zoals in het basis- en secundair onderwijs[30] gaat de ontworpen regeling uit van de autonomie van de klassenraad. Die oordeelt autonoom of de individuele leerling in voldoende mate de doelen uit het leerplan heeft bereikt of nagestreefd die zelf de realisatie beogen van de minimumdoelen, die in het kleuteronderwijs door de school bij de leerlingen op populatieniveau dienen te worden bereikt of nagestreefd.

Bij de beoordeling dient de klassenraad een onderscheid te maken tussen enerzijds de doelen uit het leerplan die de *te bereiken* minimumdoelen beogen en anderzijds de doelen uit het leerplannen die de *na te streven* minimumdoelen beogen. Wat de eerste categorie van doelen betreft, dient de klassenraad na te gaan of die door de leerling “in voldoende mate” worden bereikt. Wat de tweede categorie van doelen betreft, moet de klassenraad enkel “rekening (…) houden met de mate waarin” de leerlingen die doelen hebben nagestreefd. Het is echter niet duidelijk wat het onderscheid is tussen “rekening houden met” en evalueren of doelen “in voldoende mate” zijn bereikt, nu de gemachtigde erop wees dat het mogelijk is dat een leerling het kleuteronderwijs niet met vrucht beëindigt omdat de klassenraad ermee rekening houdt dat de leerling de tweede categorie van doelen niet in voldoende mate heeft nagestreefd, terwijl die achterliggende minimumdoelen door de school slechts moeten worden nagestreefd op populatieniveau en de leerling die doelen van het leerplan die de laatstgenoemde minimumdoelen beogen niet moet hebben bereikt maar enkel nagestreefd. Het verdient aanbeveling om minstens in de memorie van toelichting te verduidelijken welke doelen van het leerplan werkelijk moeten worden bereikt en welke de beslissingsmarge is van de klassenraad in het bijzonder ten aanzien van de tweede categorie van doelen.

Voor het overige kan erop gewezen worden dat de na te streven minimumdoelen, vermeld in artikel 44, § 1, 2°, van het decreet basisonderwijs, krachtens die laatste bepaling *door de school* moeten worden nagestreefd op populatieniveau. Het is terminologisch en conceptueel onzuiver om in het ontworpen artikel 13, § 1, eerste lid, te bepalen dat rekening gehouden moet

[30] De gemachtigde verwees naar artikel 53 van het decreet basisonderwijs en artikel 60 van het besluit van de Vlaamse Regering van 15 juli 2022 ‘over de organisatie van het secundair onderwijs, wat leerlingen betreft’.

worden met de mate waarin *de leerling* de doelen die de na te streven minimumdoelen beogen, zelf heeft nagestreefd. Het verdient aanbeveling om voor de leerling in plaats van de term "nastreven" een ander term te gebruiken (bijvoorbeeld "eigen heeft gemaakt") waardoor duidelijker wordt dat de plicht om de onderwijsdoelen na te streven bij de school zelf berust, maar dat de leerling niettemin ook individueel wordt geëvalueerd in het licht van de leerplandoelen die deze onderwijsdoelen beogen.

20.2. Het ontworpen artikel 13, § 5, van het decreet basisonderwijs stelt dat bij de beslissing over het al dan niet met vrucht beëindigen van het kleuteronderwijs, de klassenraad kleuteronderwijs beslist of de leerling in het volgend schooljaar een taalintegratietraject als vermeld in artikel 11*quater*, § 3, moet volgen in het gewoon kleuteronderwijs of in het gewoon lager onderwijs. Er wordt met andere woorden een bijkomend geval bepaald waarin een taalintegratietraject kan worden opgelegd aan de leerling. Krachtens het bestaande artikel 11*quater*, § 4, van het decreet basisonderwijs kan dit taalintegratietraject, dat bestaat uit intensieve onderwijsactiviteiten die tot doel hebben de leerling door onderdompeling in de onderwijstaal deze onderwijstaal te laten verwerven in functie van een snelle integratie in de reguliere onderwijsactiviteiten, een voltijds traject zijn, dat maximaal één schooljaar kan duren. Voor zover dit taalintegratietraject ertoe kan leiden dat kleuters of leerlingen die starten in het lager onderwijs en de onderwijstaal onvoldoende beheersen weliswaar tijdelijk, in aparte klassen zouden worden ondergebracht, wil de Raad van State wijzen op de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens in dat verband in het arrest Orsus[31]. Hoewel de situatie van de betrokken kleuters niet zonder meer kan worden gelijkgesteld met de situatie die aan de basis lag van het arrest Orsus (aangezien het voorliggende voorontwerp niet meteen lijkt te leiden tot discriminatie op etnische gronden van een welbepaalde kwetsbare minderheid), vraagt de Raad van State zich af of er voldoende waarborgen zijn dat enkel wordt overgegaan tot een taalintegratietraject wanneer dit werkelijk noodzakelijk is voor de leerling.[32]

In dat verband rijst overigens de vraag of door de klassenraad kleuteronderwijs de mogelijkheid te geven een taalintegratietraject op te leggen aan leerlingen die met vrucht het kleuteronderwijs hebben beëindigd en die gewoon lager onderwijs zullen volgen, het ontworpen artikel 13, § 5, eerste lid, van het decreet basisonderwijs niet in zekere mate in tegenspraak is met het ontworpen artikel 13, § 1, eerste lid, van het decreet basisonderwijs. Uit laatstgenoemde bepaling vloeit immers voort dat een leerling pas met vrucht het gewoon kleuteronderwijs heeft beëindigd als hij "in voldoende mate" de doelen uit het leerplan heeft bereikt, die de te bereiken minimumdoelen in artikel 44, § 1, 3°, beogen, dat zijn onder meer de minimumdoelen voor woordenschat en luistervaardigheden Nederlands. De vraag kan worden gesteld hoe een klassenraad kan verantwoorden dat een leerling die in voldoende mate de leerplandoelen voor woordenschat en luistervaardigheden Nederlands heeft bereikt, alsnog een verplicht taalintegratietraject moet volgen, terwijl hij op vlak van Nederlands op het eerste gezicht voldoet aan wat verwacht kan worden van een leerling die het kleuteronderwijs heeft beëindigd. In dat

[31] EHRM (Grote Kamer) 16 maart 2010, *Orsus e.a. t. Kroatië*.

[32] Zie hierover ook adv.RvS 78.894/1 van 18 maart 2026 over een voorontwerp van decreet 'tot wijziging van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997, het decreet van 8 mei 2009 betreffende de kwaliteit van onderwijs en de codificatie sommige bepalingen voor het onderwijs van 28 oktober 2016, wat betreft taalmaatregelen', opmerkingen 11.3.2-11.3.5.

verband dient nogmaals te worden vastgesteld dat er met uitzondering van de zogenaamde KOALA-test die hier niet van toepassing is, geen enkele objectieve maatstaf wordt vastgelegd om te bepalen wanneer leerlingen nood hebben aan een taalintegratietraject. Het verdient aanbeveling de ontworpen bepaling vanuit dit oogpunt aan een nieuw onderzoek te onderwerpen.

21. Het ontworpen artikel 13, § 6, derde lid, van het decreet basisonderwijs regelt de interne beroepsprocedure voor ouders die niet akkoord gaan met de beslissing dat het kleuteronderwijs niet met vrucht beëindigd is. Er is evenwel niet in een beroepsmogelijkheid voorzien voor het geval dat wordt geregeld in het ontworpen artikel 12/1, § 1, tweede lid, van het decreet basisonderwijs (artikel 31 van het voorontwerp), namelijk het geval waarin het verzoek van de ouders wordt afgewezen om de leerling die zes jaar wordt vóór 1 januari van het lopende schooljaar en het kleuteronderwijs met vrucht heeft beëindigd, alsnog (opnieuw) in te schrijven in een erkende school voor Nederlandstalig kleuteronderwijs. De vraag rijst of in het licht van het gelijkheidsbeginsel ook ten aanzien van deze beslissingen geen beroepsmogelijkheid moet mogelijk zijn, aangezien die beslissing, in tegenstelling tot de beslissing over het taalintegratietraject waartegen ook geen intern beroep mogelijk is, wel degelijk een invloed heeft op de studievoortgang.

Artikel 33

22.1. Het bij artikel 33 van het voorontwerp ontworpen artikel 13/0, § 1, eerste lid, van het decreet basisonderwijs bevat een aantal nieuwe toelatingsvoorwaarden voor het lager onderwijs. De toegang tot het lager onderwijs voor leerlingen die de leeftijd van zeven jaar nog niet hebben bereikt vóór 1 januari van het lopende schooljaar en ingeschreven waren in een erkende school van het Nederlandstalig gewoon onderwijs wordt afhankelijk van een evaluatie over het met vrucht beëindigen van het kleuteronderwijs (ontworpen artikel 13/0, § 1, eerste lid, 1°).

Deze maatregel vormt derhalve een beperking van het recht op onderwijs van de betrokken leerling.

22.2. Met betrekking tot een wijziging van de toelatingsvoorwaarden voor het gewoon lager onderwijs heeft de afdeling Wetgeving van de Raad van State in haar advies 67.151/1[33] het volgende in herinnering gebracht aangaande de beperking van het recht op onderwijs:

> "Artikel 24, § 3, van de Grondwet waarborgt het recht van iedereen om onderwijs te krijgen 'met eerbiediging van de fundamentele rechten en vrijheden', terwijl artikel 24, § 4, herinnert aan het beginsel van gelijkheid tussen alle leerlingen en studenten. Artikel 2 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de rechten van de mens bepaalt: 'Niemand zal het recht op onderwijs worden ontzegd. Bij de uitoefening van alle functies welke de Staat in verband met de opvoeding en het onderwijs op zich neemt zal de Staat het recht eerbiedigen van de ouders om [voor hun kinderen] zich van die opvoeding en van dat onderwijs te verzekeren welke overeenstemmen met hun eigen godsdienstige en filosofische overtuigingen'. Uit het geheel van deze beginselen, versterkt door de in artikel 24, § 3, van de Grondwet vermelde leerplicht, volgt de verplichting voor de

[33] Adv.RvS 67.151/1 van 30 april 2020 over een voorontwerp dat heeft geleid tot het decreet van 3 juli 2020 'over het onderwijs XXX'.

bevoegde overheden om te waarborgen dat in beginsel een voldoende aanbod van kwalitatief gelijkwaardig onderwijs beschikbaar is, dat in beginsel de vrije keuze van het kind en zijn ouders mogelijk maakt.

Het door artikel 24, § 3, van de Grondwet gewaarborgde recht op onderwijs staat een reglementering van de toegang tot het onderwijs op grond van de behoeften en de mogelijkheden van de gemeenschap en het individu, zoals zijn bekwaamheid, niet in de weg.[34]

Het Europees Hof voor de rechten van de mens heeft gesteld[35] dat artikel 2 van het eerste aanvullend protocol bij het Europees Verdrag voor de rechten van de mens (hierna: EVRM) onder meer een recht op toegang waarborgt tot de onderwijsinstellingen die op een bepaald ogenblik bestaan. Voorts stelt het Hof dat het recht op onderwijs niet absoluut is, maar het voorwerp kan zijn van beperkingen, voor zover deze de kern van het recht op onderwijs niet aantasten, dat het recht op toegang 'by its very nature calls for regulation by the State', dat de reglementering van onderwijs ook kan variëren volgens 'the distinctive features of different levels of education', en dat de beperkingen van het recht op onderwijs voorzienbaar moeten zijn, een legitieme doelstelling moeten nastreven en dat er een redelijk verband van evenredigheid moet bestaan tussen de gebruikte middelen en het nagestreefde doel.

In het algemeen kunnen voor de toegang tot onderwijsinstellingen de aanleg en bekwaamheid van de leerling of student in aanmerking genomen worden als objectieve en aanvaardbare voorwaarden die een beperking van het recht op bepaald onderwijs of een bepaalde ongelijke behandeling kunnen verantwoorden. Daarbij moet evenwel rekening gehouden worden met de bijzondere betekenis van het lager onderwijs in de verwerkelijking van het recht op onderwijs, en in het bijdragen tot de intellectuele en sociale ontwikkeling van het kind. Artikel 28, lid 1, a), van het Verdrag van 20 november 1989 inzake de rechten van het kind (Kinderrechtenverdrag) en artikel 13, lid 2, a), van het internationaal verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten, opgemaakt op 19 december 1966, benadrukken het belang van het primair onderwijs, dat voor iedereen verplicht moet zijn en kosteloos. De verwijzing naar 'primair onderwijs' moet daarbij niet zozeer begrepen worden als een verwijzing naar een bepaalde leeftijd vanaf dewelke onderwijs moet worden opgelegd, als wel naar een minimaal niveau van onderwijs en kennis dat alle kinderen dienen te verwerven.[36-37] Het bijzondere belang van het primaire onderwijs maakt dat de

---

[34] *Voetnoot 10 van het geciteerde advies*: Zie o.m. GwH 2 april 1992, nr. 25/92, 4.B.5; GwH 18 december 1996, nr. 76/96, B.4.7; GwH 27 mei 1997, nr. 32/97, B.4.2; GwH 14 juli 1997, nr. 47/97, B.3.2; GwH 1 april 1998, nr. 35/98, B.4.2; GwH 16 juni 2004, nr. 107/2004, B.7.2. De arresten hebben wel telkens betrekking op het onderwijs dat wordt verstrekt na afloop van de leerplicht.

[35] *Voetnoot 11 van het geciteerde advies*: EHRM 11 januari 2011, *Ali vs. Verenigd Koninkrijk*, §§ 51-54. EHRM 2 april 2013, *Tarantino e.a. vs. Italië*, §§ 44-45.

[36] *Voetnoot 12 van het geciteerde advies*: Zie *Comité des droits économiques, sociaux et culturels, observation générale nr. 13 (1999) sur l'application du Pacte international relatif aux droits économiques, sociaux et culturels*, § 9. Op grond van deze "General Comment nr. 13" kan vastgesteld worden dat "primair onderwijs" moet beantwoorden aan de "besoins éducatifs fondamentaux" ("basic learning needs"). Deze "besoins éducatifs fondamentaux" houden in: "les outils d'apprentissage essentiels (lecture, écriture, expression orale, calcul, résolution de problèmes) que les contenus éducatifs fondamentaux (connaissances, aptitudes, valeurs, attitudes) dont l'être humain a besoin pour survivre, pour développer toutes ses facultés, pour vivre et travailler dans la dignité, pour participer pleinement au développement, pour améliorer la qualité de son existence, pour prendre des décisions éclairées et pour continuer à apprendre". Zie ook B. SAUL, D. KINLEY en J. MOWBRAY, *The international Covenant on Economic, Social and Cultural Rights*, Oxford, Oxford University Press, 2014, 1101.

[37] *Voetnoot 13 van het geciteerde advies*: Zie M. VERHEYDE, "Article 28. The Right to Education" in *A Commentary on the United Nations Convention on the Rights of the Child*, A. ALEN e.a. (eds), Leiden, Martinus Nijhoff Publishers, 2006, 23.

beperking of het voorwaardelijk maken van de toegang tot het lager onderwijs aan een strenger toezicht moet worden onderworpen

De ontworpen maatregel geldt slechts voor leerlingen tot de leeftijd van zeven jaar, en beperkt zich tot het vereisen van een niveau van beheersing van het Nederlands dat nodig is voor het aanvatten van het lager onderwijs. Bovendien gaat de toelatingsvoorwaarde gepaard met maatregelen die erop gericht zijn de beheersing van de onderwijstaal te verbeteren en aldus de – eventueel uitgestelde – toegang tot het lager onderwijs te ondersteunen. De ontworpen maatregel houdt aldus geen onevenredige beperking van het recht op onderwijs in."

22.3. Gevraagd om nadere uitleg over de evenredigheid van de beoogde beperking van de toegang tot het lager onderwijs in functie van een beslissing van de klassenraad met betrekking tot het al dan niet met vrucht beëindigen van het kleuteronderwijs, verklaarde de gemachtigde:

"In casu is eveneens voorzien dat leerlingen die 7 jaar of ouder worden, altijd toegelaten zijn tot het lager onderwijs. Bovendien zijn enkel leerlingen die niet in voldoende mate de minimumdoelen bereikt of nagestreefd hebben, niet toegelaten tot het lager onderwijs. Ook worden er diverse maatregelen genomen om de scholen te ondersteunen (bijv. de inspiratiescholen, het plan Ieder Kind een Taalheld etc.)."

Mede gelet op het feit dat leerlingen die zes jaar worden vóór 1 januari van het lopende schooljaar en het kleuteronderwijs niet met vrucht hebben beëindigd enerzijds nog één schooljaar toegelaten zijn tot een erkende school voor het Nederlandstalig gewoon kleuteronderwijs (ontworpen artikel 12/1, § 1, 1°, van het decreet basisonderwijs – artikel 31 van het voorontwerp) en anderzijds dat ze het daaropvolgende jaar wanneer ze zeven jaar zijn vóór 1 januari van het dan lopende schooljaar zonder meer toegang hebben tot het lager onderwijs (ontworpen artikel 13/0, § 1, 2°, van het decreet basisonderwijs), lijkt de ontworpen regeling geen onevenredige beperking van het recht op onderwijs in te houden.

23. Het ontworpen artikel 13/0, § 1, eerste lid, van het decreet basisonderwijs bewerkstelligt een verschillende behandeling van leerlingen in het gewoon onderwijs op grond van hun leeftijd met het oog op de toegang tot het lager onderwijs.[38] Leerlingen die vallen onder de categorieën 2° en 3° van het ontworpen artikel 13/0, § 1, eerste lid, werden niet onderworpen aan een evaluatie met het oog op het met vrucht beëindigen van het kleuteronderwijs (hetgeen dus een voldoende bereiken van te bereiken minimumdoelen inhoudt en het "rekening houden" met het nastreven van na te streven doelen) om te worden toegelaten tot het lager onderwijs, terwijl dat voor de leerlingen die onder categorie 1° vallen en die zes jaar worden vóór 1 januari van het lopende schooljaar wel het geval is.

De door de gemachtigde verstrekte verantwoording voor dit verschil in behandeling klonk niet onredelijk en luidde als volgt:

"Voor de 7-jarigen wordt verwezen naar de verantwoording (…) in het kader van het recht op onderwijs. Vanaf een bepaalde leeftijd moeten die leerlingen immers sowieso toegang kunnen krijgen tot het lager onderwijs.

[38] Vgl. adv.RvS 67.151/1 van 30 april 2020 over een voorontwerp dat heeft geleid tot het decreet van 3 juli 2020 'over het onderwijs XXX', opmerking 8.

De 6-jarigen die in het voorafgaande schooljaar niet ingeschreven waren in een school voor het gewoon Nederlandstalig onderwijs, bevinden zich in een fundamenteel verschillende situatie ten opzichte van kinderen die in het voorafgaande schooljaar wel ingeschreven waren in het Nederlandstalig kleuteronderwijs. De klassenraad kleuteronderwijs kon hen niet evalueren. Het is echter niet te verantwoorden dat die leerlingen sowieso geen toegang krijgen tot het lager onderwijs. Daarom worden zij toegelaten onder ontbindende voorwaarde van beslissing van de klassenraad.

Dezelfde regeling geldt ook in het secundair onderwijs voor leerlingen die eerder les volgden in het buitenland (artikel 10, eerste lid, 2°, van het Besluit van de Vlaamse Regering van 15 juli 2022 over de organisatie van het secundair onderwijs, wat leerlingen betreft).”

24. Het ontworpen artikel 13/0, § 3, van het decreet basisonderwijs heeft betrekking op de toelatingsvoorwaarden tot het buitengewoon lager onderwijs. In het ontworpen artikel 13/0, § 3, tweede en derde lid, wordt gesproken van een “gunstig advies” en “ongunstig advies” van de klassenraad van de school waar de leerling voorafgaand aan de instap in het buitengewoon lager onderwijs kleuteronderwijs volgde. Het is niet duidelijk of dat over een andere handeling gaat dan de “beslissing” waarvan sprake in het ontworpen artikel 13/0, § 1, aangezien het over hetzelfde kleuteronderwijs gaat. In het ontworpen artikel 13/0, § 1, derde lid, tweede zin, is overigens sprake van “die beslissing”, terwijl die tweede zin betrekking heeft op het “advies” dat wordt vermeld in de eerste zin.

Op het voorgaande gewezen, antwoordde de gemachtigde:

“Er wordt inderdaad best gesproken over beslissing. We bekijken om dit aan te passen.”

Telkens wanneer het daadwerkelijk gaat om een beslissing, en niet een louter advies, van de klassenraad dient het voorontwerp dat begrip te hanteren. De stellers van het voorontwerp dienen de tekst dan ook in dat licht aan te passen.

25. In het ontworpen artikel 13/0, § 1, tweede lid,[39] en § 3, derde lid,[40] van het decreet basisonderwijs wordt verwezen naar een inschrijving in het lager onderwijs onder ontbindende voorwaarde. Gevraagd wat in beide gevallen gebeurt wanneer de leerling een negatieve beslissing tot toelating krijgt teneinde het recht op onderwijs van de leerling te waarborgen, antwoordde de gemachtigde:

“Die leerling blijft toegelaten tot het kleuteronderwijs (conform (nieuw) artikel 12/1 decreet basisonderwijs). De ouders van de leerling kunnen hun kind dus inschrijven in het kleuteronderwijs van de school waar de inschrijving ontbonden is of van een andere school (in zoverre er nog capaciteit is).”

[39] De leerling die de leeftijd van zeven jaar nog niet heeft bereikt voor 1 januari van het lopende schooljaar en het voorafgaande schooljaar niet ingeschreven was in een erkende school voor Nederlandstalig gewoon kleuteronderwijs.

[40] De leerling die de leeftijd van zes jaar voor 1 januari van het lopende schooljaar niet bereikt heeft, vraagt om ingeschreven te worden in het buitengewoon lager onderwijs, maar wordt geconfronteerd met (wanneer toepasselijk) een negatieve beslissing van de klassenraad van de school waar deze zich wil inschrijven.

Voor de duidelijkheid van de regelgeving verdient het aanbeveling om dit tot uitdrukking te brengen in de tekst van het ontworpen artikel 13/0, § 1, tweede lid, en § 3, derde lid, bijvoorbeeld door verwijzing naar de betrokken bepaling ((nieuw) artikel 12/1, § 1 voor het gewoon onderwijs en artikel 12/1, § 2 voor het buitengewoon onderwijs).

26. In de inleidende zin van artikel 33 van het voorontwerp dienen in de vermelding van de wetshistoriek de woorden “18 juli 2025” te worden vervangen door de woorden “21 november 2025”.

Artikel 40

27. In het bij artikel 40 van het voorontwerp vervangen artikel 35, § 2, tweede lid, van het decreet basisonderwijs kan de Vlaamse Regering de criteria vermeld in het eerste lid, op grond waarvan het CLB het recht op permanent onderwijs aan huis toekent, “verder uitwerken”. In het licht van artikel 24, § 5, van de Grondwet kan deze machtiging er niet toe leiden dat de Vlaamse Regering bijkomende criteria vaststelt op grond waarvan het CLB het recht op permanent onderwijs aan huis toekent of bijvoorbeeld het vage criterium “contextfactoren” op een manier zou invullen dat er sprake is van een beperking van dat criterium.

28. Tussen de woorden “en de centra voor leerlingenbegeleiding” en de woorden “en artikel 15, § 7, van dit decreet” in het ontworpen artikel 35, § 5, dienen de woorden “van 27 april 2018” te worden weggelaten.

Artikel 45

29. Artikel 45 van het voorontwerp wijzigt verschillende onderdelen van artikel 37/3 van het decreet basisonderwijs om telkens de hypothese in te voegen waarbij de klassenraad heeft beslist dat het kleuteronderwijs niet met vrucht is beëindigd of dat de leerling met een IAC-verslag niet kan doorstromen naar het gewoon lager onderwijs.

De bewoordingen die artikel 45, 2°, van het voorontwerp invoegt in artikel 37/3, § 2, eerste lid, 2°, van het decreet basisonderwijs maken evenwel geen melding van de subhypothese “of dat de leerling met een IAC-verslag niet kan doorstromen naar het gewoon lager onderwijs”. De gemachtigde verklaarde dat dit een vergetelheid is. Ter wille van de leesbaarheid en de coherentie dient de in te voegen zinsnede te worden aangevuld met “of dat de leerling met een IAC-verslag niet kan doorstromen naar het gewoon lager onderwijs”.

Artikel 51

30. In de bij artikel 51, 6°, van het voorontwerp gewijzigde paragraaf 8, eerste lid, van artikel 44 van het decreet basisonderwijs wordt de zinsnede “eindtermen in het lager onderwijs” vervangen door de zinsnede “na te streven minimumdoelen in het kleuteronderwijs of te bereiken minimumdoelen in het lager onderwijs”.

Aangezien krachtens artikel 44, § 1, 3°, van het decreet basisonderwijs ook voor het kleuteronderwijs "te bereiken" minimumdoelen worden bepaald, rijst de vraag of de ontwikkelingsdoelen voor het buitengewoon basisonderwijs type 7 voor het kleuteronderwijs niet enkel het statuut moeten krijgen van na te steven minimumdoel, maar ook van "te bereiken" minimumdoel.

Hierover bevraagd, bevestigde de gemachtigde dat de zinsnede "te bereiken minimumdoelen" inderdaad moet worden toegevoegd.

Artikel 52

31. Het bij artikel 52 van het voorontwerp vervangen artikel 44*bis*, § 2, van het decreet basisonderwijs wijzigt de beoordelingscriteria voor de beoordeling van de gelijkwaardigheidsaanvraag voor minimumdoelen en voegt onder meer een vierde criterium toe, "de ordening van de minimumdoelen, vermeld in artikel 44, § 1, 1°".

Volgens de gemachtigde wordt hiermee het volgende bedoeld:

> "Wanneer een bestuur een aanvraag doet voor gelijkwaardige minimumdoelen moet het helder zijn welke alternatieve doelen corresponderen met de decretale. Daarom is het belangrijk dat die doelen zo geordend zijn dat het duidelijk is welke alternatieve doelen in de plaats komen van decretale. Het is dus een criterium dat samenhangt met de nood aan een heldere aanvraag.
>
> Met artikel 44, §1, 1° wordt verwezen naar de ordening volgens de drie scharnierpunten. Voor het basisonderwijs betekent dat concreet dat de vervangende minimumdoelen uit drie sets bestaan: één set voor het einde van het kleuteronderwijs, één set voor het vierde jaar en één set voor het einde van het lager onderwijs."

Het verdient aanbeveling om in de tekst van het voorontwerp, of minstens in de memorie van toelichting te verduidelijken wat precies met de ordening van de minimumdoelen wordt bedoeld.

32. Wat de terugwerkende kracht van de ontworpen bepaling betreft, zie opmerking 83.3.1 bij artikel 198.

33. Aangezien de "oude" eindtermen basisonderwijs in de schooljaren 2026-27 en 2027-28 nog deels kunnen worden toegepast, zou een schoolbestuur nog de gelijkwaardigheid kunnen aanvragen of hebben kunnen aangevraagd voor die oude eindtermen. Hoewel die mogelijkheid volgens de gemachtigde theoretisch en weinig waarschijnlijk is, is ze toch niet uitgesloten. De stellers van het voorontwerp dienen dan ook zorgvuldig na te gaan of er geen aanleiding is om de bestaande beoordelingscriteria nog niet te vervangen en ze – bij wijze van overgangsregeling – een tijd te laten bestaan naast de nieuwe beoordelingscriteria.

Artikel 53

34. Aangezien het decreet basisonderwijs het laatst is gewijzigd bij het decreet van 21 november 2025, dienen in de inleidende zin van artikel 53 van het voorontwerp de woorden "18 juli 2025" te worden vervangen door de woorden "21 november 2025".

Artikel 54

35.1. Het bij artikel 54 van het voorontwerp ontworpen artikel 44*octies* van het decreet basisonderwijs voert een verplichting in voor de school die op basis van een representatieve steekproef wordt geselecteerd om deel te nemen aan de kleuterpeiling. De kleuterpeiling is een representatieve, wetenschappelijke en gestandaardiseerde evaluatie. De Vlaamse Regering bepaalt daarvoor de procedure. De kleuterpeiling peilt, om de drie jaar (de eerste keer binnen drie jaar na 1 september 2025), naar het bereiken van de minimumdoelen en de leerwinst bij kleuters.

Een dergelijke verplichting vormt een inmenging in de actieve vrijheid van onderwijs van de betrokken scholen, zoals vervat in artikel 24, § 1, van de Grondwet, aangezien de deelname aan deze onderzoeken een deel van de onderwijstijd in beslag neemt.

35.2. De vrijheid van onderwijs is evenwel niet absoluut. Overeenkomstig vaste rechtspraak van het Grondwettelijk Hof staat de vrijheid van onderwijs niet eraan in de weg dat de decreetgever, met het oog op het algemeen belang en het verzekeren van de kwaliteit van het met overheidsmiddelen verstrekte onderwijs, "maatregelen neemt die op de onderwijsinstellingen van algemene toepassing zijn".[41] Om in overeenstemming te zijn met de vrijheid van onderwijs, dienen "de concrete beperkingen die door de genomen maatregelen aan de vrijheid van onderwijs worden gesteld, (…) adequaat en evenredig te zijn ten aanzien van de door de decreetgever nagestreefde doelstellingen."[42]

35.3. In de memorie van toelichting wordt verduidelijkt dat de inmenging wordt gerechtvaardigd door de doelstelling om een voldoende responsgraad te waarborgen, zodat het onderzoek in kwestie kan bijdragen aan de onderwijskwaliteit in Vlaanderen, wat als een legitieme doelstelling kan worden beschouwd.

Wat de precieze aard van de kleuterpeiling betreft, preciseerde de gemachtigde het volgende:

> "De kleuterpeiling is nog in ontwikkeling. Hij zal pas in 2028 voor de eerste keer worden afgenomen en vanaf dan om de 3 jaar in een representatieve steekproef van scholen. Dit betekent dat er slechts om de 3 jaar in een selectie van scholen onderwijstijd dient te gaan naar deelname aan de kleuterpeiling.

[41] Bijv. GwH 18 april 2001, nr. 49/2001, B.8; GwH 11 januari 2006, nr. 2/2006, B.18.2. Vgl. GwH 16 juni 2022, nr. 82/2022, B.13.1.

[42] Bijv. GwH 23 februari 2005, nr. 44/2005; GwH 16 juni 2022, nr. 82/2022, B.13.2.

De opdracht tot ontwikkeling van de kleuterpeiling vraagt expliciet om de belasting van de peiling op de leraren en op de kleuters zo minimaal mogelijk te houden en dit zal ook strikt bewaakt worden.

De afnames gebeuren niet door de leerkracht maar door een toetsassistent die ter plaatse komt. De toetsassistenten zijn verbonden aan de instelling die de peiling organiseert.

De recente toetsafnames binnen het Vlaamse luik van de 'International Early Learning and Child Well-being Study' (IELS) leren dat Vlaamse kleuters geen problemen ondervonden bij een individuele, digitale toetsafname onder leiding van een voor hen aanvankelijk onbekende toetsassistent. Daarbij worden tablets gebruikt waarbij de kleuter op visueel en auditief aangeboden informatie kon reageren door manueel te tikken of te slepen op het scherm. Gegeven deze positieve ervaringen en gegeven het feit dat ook in ander onderzoek en in andere landen toetsen worden afgenomen bij kleuters wordt binnen dit peilingsonderzoek verder gewerkt binnen dit afnamestramien van IELS.

Er wordt hierbij bewust gekozen voor korte en speelse formats die aansluiten bij de leefwereld en de aandachtsspanne van kleuters. De peiling is weliswaar tijd die de school zelf moet 'afstaan', maar is voor de kleuters zelf een leerervaring die per definitie aansluit bij leerplandoelen.

Deelnemende scholen ontvangen schoolfeedback waarmee ze aan de slag kunnen gaan voor hun interne kwaliteitszorg."

De peiling en de deelname eraan lijken geen rechtstreeks impact te hebben op de vorm en de inhoud van het ingerichte kleuteronderwijs. Evenmin lijkt het resultaat van de peiling rechtstreeks gevolgen te hebben voor de erkenning en de financiering of subsidiëring van de betrokken onderwijsinstellingen. De opgelegde verplichting lijkt derhalve geen onevenredige gevolgen te hebben in het licht van de nagestreefde legitieme doelstelling.

36. De laatste zin van het ontworpen artikel 44*octies*, § 2, bepaalt dat de afwezigheid van een leerplichtige leerling tijdens de kleuterpeiling "alleen geldig [is] als ze gewettigd is". De bepaling wekt de indruk dat bij een ongewettigde afwezigheid van een kleuter de peiling niet geldig is afgenomen. Maar het is onduidelijk of dit werkelijk de bedoeling is van de stellers van het voorontwerp en het voorontwerp regelt ook niet wat het gevolg hiervan zou zijn. Het verdient aanbeveling de draagwijdte van die bepaling in de tekst zelf voldoende te verduidelijken.

37. Aangezien het decreet basisonderwijs het laatst is gewijzigd bij het decreet van 21 november 2025, dienen in de inleidende zin van artikel 54 van het voorontwerp de woorden "18 juli 2025" te worden vervangen door de woorden "21 november 2025".

Artikel 55

38. Het bij artikel 55 van het voorontwerp ontworpen artikel 44*novies* van het decreet basisonderwijs voert een verplichting in voor scholen die op basis van een representatieve steekproef worden geselecteerd om deel te nemen aan internationaal vergelijkend onderwijsonderzoek waarbij prestaties worden gemeten en waaraan de Vlaamse Gemeenschap deelneemt. Een dergelijke verplichting vormt een inmenging in de actieve vrijheid van onderwijs

van de betrokken scholen, zoals vervat in artikel 24, § 1, van de Grondwet, aangezien de deelname aan deze onderzoeken een deel van de onderwijstijd in beslag zal nemen.

Die beperking lijkt aanvaardbaar, aangezien de maatregel redelijk verantwoord is en de gevolgen ervan voor de schoolbesturen niet onevenredig lijken te zijn. In dat verband verklaarde de gemachtigde het volgende:

> "De toetsen worden maar om de 4 tot 5 jaar georganiseerd bij een representatieve steekproef van scholen. Gemiddeld genomen neemt dit voor elke school die deelneemt ongeveer een halve dag onderwijstijd in beslag. Voor PIRLS moet er daarnaast nog een extra lesuur (ruim gerekend) ingepland worden voor een aanvullende woordenschattoets.
>
> Er is daarnaast nog wat administratieve voorbereiding, waarbij de leerlingen niet zijn betrokken (inschrijvingsformulier invullen, ICT-infrastructuur testen, namenlijsten doorgeven, afstemmen met de onderzoekers en leerkracht/directievragenlijst invullen).
>
> Over langere tijd bekeken is de tijdsinvestering per school zeer beperkt.
>
> Scholen die deelnemen krijgen feedback, en op die manier levert hun tijdsinvestering hen nuttige informatie op."

Het verdient evenwel aanbeveling om die verduidelijking in de memorie van toelichting op te nemen.

Artikel 57

39. Het bij artikel 57 van het voorontwerp ontworpen artikel 51, § 4, 3°, tweede en derde lid, van het decreet basisonderwijs beoogt te bepalen dat sponsoring en mededelingen die betrekking hebben op betalende bijlessen niet verenigbaar zijn met de pedagogische en onderwijskundige taken en doelstellingen van een school.

39.1. De Raad van State stelt vast dat het begrip "sponsoring", in tegenstelling tot wat het geval is in de Codex Secundair Onderwijs, voor het eerst wordt gebruikt in het decreet basisonderwijs, en dat in artikel 51 van het decreet basisonderwijs tot nog toe enkel sprake was van mededelingen.

Gevraagd of de term "mededelingen" niet volstaat en of het, gelet op de coherentie van artikel 51, wel aangewezen is om het begrip sponsoring in te voeren, verklaarde de gemachtigde het volgende:

> "Het klopt dat in het decreet basisonderwijs nu nergens sprake is van de term sponsoring. In de codex secundair onderwijs en het decreet deeltijds kunstonderwijs wordt inzake zorgvuldig bestuur wel systematisch verwezen naar 'sponsoring en mededelingen die rechtstreeks of onrechtstreeks ten doel hebben de verkoop van producten of diensten te bevorderen'. We zullen bekijken hoe we de formulering van artikel 57 in het decreet basisonderwijs in lijn kunnen brengen met artikel 10 in codex secundair onderwijs en artikel 170 in decreet deeltijds kunstonderwijs."

Het verdient inderdaad aanbeveling om het gebruik van de term "sponsoring" aan een nieuw onderzoek te onderwerpen, en om, indien het begrip niet in zijn gebruikelijke betekenis zou worden gebruikt, deze term minstens nader te omschrijven.

39.2. Uit de memorie van toelichting blijkt dat "[t]herapeutische tussenkomsten, zoals kinesitherapie of logopedie (…) niet beoogd [worden] door dit artikel". Het is met andere woorden niet de bedoeling van de stellers van het voorontwerp dat sponsoring en mededelingen die betrekking hebben op betalende bijlessen waarin therapeutische tussenkomsten worden verstrekt, niet als onverenigbaar met de pedagogische en onderwijskundige taken en doelstellingen van de basisscholen worden beschouwd en dat dergelijke sponsoring en mededeling derhalve niet verboden zijn. Gelet evenwel op de brede definitie van "bijles" in het ontworpen artikel 51, § 4, derde lid, van het decreet basisonderwijs, kan evenwel niet worden uitgesloten dat dergelijke therapeutische tussenkomsten in bepaalde gevallen, met name wanneer zij betalend zijn en bijdragen aan de realisatie van onderwijsinhouden van de leerling, als betalende bijles in de zin van de ontworpen bepaling kunnen worden beschouwd en toch onder het verbod zouden vallen. Om elke twijfel hierover weg te nemen, verdient het aanbeveling dat de stellers van het voorontwerp uitdrukkelijk in de tekst zelf van het ontworpen artikel 51, § 4, derde lid, aangeven dat lessen die worden gegeven in het kader van therapeutische tussenkomsten niet beschouwd worden als bijles.

39.3. Artikel 57 van het voorontwerp beoogt twee nieuwe leden in te voegen "in punt 3°" van artikel 51, § 4, van het decreet basisonderwijs. Het is evenwel problematisch om verschillende leden of tussenzinnen te gebruiken binnen een opsomming, aangezien dit de opsomming onderbreekt en ertoe leidt dat een lid wordt ingevoegd binnen een bestaand lid.[43]

Doordat het in te voegen eerste lid verwijst naar "het eerste lid, 3°", wekt de tekst trouwens de indruk dat het veeleer de bedoeling is om in artikel 51, § 4, twee nieuwe leden in te voegen na het bestaande punt 4°. Aangezien de gemachtigde dit bevestigde, dient de inleidende zin van de bepaling als volgt te worden geformuleerd:

"Art. 57. In artikel 51, § 4, van hetzelfde decreet, toegevoegd bij het decreet van 13 juli 2001, wordt een tweede en een derde lid toegevoegd, die luiden als volgt: …"

Artikel 60

40. Aangezien het decreet basisonderwijs het laatst is gewijzigd bij het decreet van 21 november 2025, dienen in de inleidende zin van artikel 60 van het voorontwerp de woorden "18 juli 2025" te worden vervangen door de woorden "21 november 2025".

Artikel 62

41. In artikel 62 van het voorontwerp wordt de berekening, toekenning en aanwending van eenheden inductie geregeld. Gevraagd naar verduidelijking van deze complexe regeling, werkte de gemachtigde volgend cijfervoorbeeld uit:

"Er wordt een bedrag van 48,7 miljoen euro voorzien om eenheden inductie toe te kennen in het basis- en secundair onderwijs.

[43] Zie Omzendbrief Wetgevingstechniek, §110: https://www.vlaanderen.be/intern/beleid-en-regelgeving/regelgeving/legistieke-en-taalkundige-aanwijzingen/dispositief/vorm.

Dit bedrag wordt over het gewoon basisonderwijs, buitengewoon basisonderwijs, voltijds gewoon secundair onderwijs en buitengewoon secundair onderwijs verdeeld op basis van het aandeel van elk van deze niveaus in het totale aantal startende personeelsleden (uitgedrukt in budgettair voltijdse equivalenten) aangesteld in de maand december van de drie voorgaande schooljaren.

De verdeling van het budget per niveau en de omzetting naar eenheden inductie gebeurt op de onderstaande wijze. De gehanteerde percentages in dit voorbeeld kunnen elk schooljaar wijzigen.

- Gewoon basisonderwijs: 33,51% van het aantal starters = 16.319.370 euro

  16.319.370 € * 7,53 = 122.884.856 eenheden inductie

- Buitengewoon basisonderwijs: 4,55% van het aantal starters = 2.215.850 euro

  2.215.850 € * 7,51 = 16.641.034 eenheden inductie

- Gewoon secundair onderwijs: 54,18% van het aantal starters = 26.385.660 euro

  26.385.660 € * 6,62 = 174.673.069 eenheden inductie

- Buitengewoon secundair onderwijs: 7,76% van het aantal starters = 3.779.120 euro

  3.779.120 € * 7,18 = 27.134.082 eenheden inductie

Het totale aantal eenheden inductie berekend per school komt overeen met het aandeel van de school in het totale aantal startende personeelsleden (uitgedrukt in budgettair voltijdse equivalenten) in de maand december van de drie voorgaande schooljaren in het betrokken niveau. Een school voor gewoon secundair onderwijs met 0,5% van het aantal startende personeelsleden (uitgedrukt in budgettair voltijdse equivalenten) in de maand december van de drie voorgaande schooljaren in gewoon secundair onderwijs, genereert dus 0,5 % van het totaal aantal eenheden inductie berekend voor het gewoon secundair onderwijs.

Voorbeeld aanwending

- Voorbeeld 1

Een startend personeelslid heeft een opdracht van 20/24 gedurende 30 dagen. Hiervoor wordt 20% inductie voorzien. Dit komt neer op 4/24 gedurende 30 dagen.

Berekening van het aantal eenheden inductie:

1) Omzetting in 10.000sten: 4/24 = 1666/10.000

2) Formule toepassen:

1666 * 30/7 = 7140 eenheden inductie

- Voorbeeld 2

Een startend personeelslid heeft een opdracht van 17/21 gedurende 55 dagen. Hiervoor wordt 20 % inductie voorzien. Dit komt neer op 3/21 gedurende 55 dagen.

Berekening van het aantal eenheden inductie:

1) Omzetting in 10.000sten: 3/21 = 1428/10.000

2) Formule toepassen:

1428 * 55/7 = 11.220 eenheden inductie."

Het verdient aanbeveling om die voorbeelden en de toelichting erbij in de memorie van toelichting op te nemen.

42. In het ontworpen artikel 153*tricies*, § 3, eerste en tweede lid, wordt telkens gewag gemaakt van het aantal eenheden inductie "dat *aan iedere school* voor [gewoon of buitengewoon] basisonderwijs wordt *toegekend*". Nochtans stelt het ontworpen artikel 153*tricies*, § 1, dat "jaarlijks eenheden inductie [worden] *toegekend aan iedere scholengemeenschap en aan iedere school* die geen deel uitmaakt van een scholengemeenschap". Daarnaast bepaalt het ontworpen artikel 125*novies*, § 1, 9°, (artikel 58 van het voorontwerp) dat *de scholengemeenschap* afspraken maakt over de verdeling over haar scholen van de eenheden inductie, vermeld in artikel 153*tricies* en erover lokaal onderhandelt. In de memorie van toelichting wordt met betrekking tot artikel 62 gepreciseerd dat aan scholengemeenschappen en aan scholen die geen deel uitmaken van een scholengemeenschap eenheden inductie worden toegekend en dat "[h]et aantal eenheden inductie (…) per school wordt *berekend*".

Gevraagd hoe de hierboven aangehaalde ontworpen bepalingen zich precies tot elkaar verhouden en in welke mate de scholengemeenschap kan afwijken van het aantal eenheden inductie dat een bepaalde school toekomt op grond van artikel 153*tricies*, § 3, antwoordde de gemachtigde:

> "In artikel 153tricies, §1 staat vermeld dat de eenheden inductie toegekend worden aan iedere scholengemeenschap en aan iedere school die geen deel uitmaakt van een scholengemeenschap. Verderop bepaalt deze paragraaf dat het aantal eenheden inductie van een scholengemeenschap de som is van de eenheden inductie die, in overeenstemming met paragraaf 3, eerste en tweede lid, aan iedere school van de scholengemeenschap worden toegekend. Artikel 125novies, §1 is dus volledig in lijn met het artikel met de berekeningswijze."

en:

> "De beleidsintentie van het artikel is om de eenheden inductie toe te kennen aan de scholengemeenschap, zoals blijkt uit artikel 153 tricies, §1. Om dit te verduidelijken kan het aangewezen zijn om in paragraaf 1 en 3 de formulering 'toegekend aan de school' telkens te vervangen door 'berekend voor de school'."

Het verdient ter wille van de regelduidelijkheid in elk geval aanbeveling om in het ontworpen artikel 153*tricies*, § 3, telkens te spreken van het aantal eenheden inductie dat "voor iedere school wordt berekend" in plaats van "aan iedere school wordt toegekend".

HOOFDSTUK 8 – WIJZIGINGEN VAN HET DECREET VAN 15 JUNI 2007 BETREFFENDE HET VOLWASSENENONDERWIJS

Artikel 68

43. Met artikel 68 van het voorontwerp wordt de laatste bestaande taak[44] waarvoor Vocvo vzw volgens artikel 72*octies* van het decreet volwassenenonderwijs subsidies kon krijgen, opgeheven. De overige onderdelen van het subsidiemechanisme worden evenwel niet opgeheven. Aangezien het subsidiemechanisme bij gebrek aan te subsidiëren opdrachten een "lege doos" zal worden, en er *de facto* geen subsidiëring van het Vocvo op grond van artikel 72*octies* meer mogelijk is, verdient het aanbeveling, zoals de gemachtigde overigens beaamde, om artikel 72*octies* van het decreet volwassenenonderwijs volledig op te heffen.

HOOFDSTUK 9 – WIJZIGINGEN VAN HET DECREET VAN 8 MEI 2009 BETREFFENDE DE KWALITEIT VAN ONDERWIJS

Artikel 71

44. Het ontworpen 149, § 3, van het decreet van 8 mei 2009 regelt de situatie waarbij een einde wordt gemaakt aan de tewerkstelling van een personeelslid van de onderwijsinspectie dat de wettelijke pensioenleeftijd heeft bereikt.

44.1. Anders dan in de ontworpen artikelen 88, § 2, van het decreet rechtspositie personeelsleden gemeenschapsonderwijs (artikel 11, 3°) en 62, § 2, van het decreet rechtspositie personeelsleden gesubsidieerd onderwijs (artikel 20, 3°), bepaalt het ontworpen artikel 149, § 3, van het decreet van 8 mei 2009 niet dat het personeelslid bij het voltooien van de opzeggingstermijn kan voortwerken tot het einde van de maand waarin het personeelslid de opzeggingstermijn volbracht heeft.

De memorie van toelichting bij het voorontwerp vermeldt bij de artikelsgewijze bespreking van de artikelen 11 en 20 van het voorontwerp het volgende:

> "Het personeelslid kan bij het voltooien van de opzeggingstermijn verder werken tot het einde van de maand waarin het personeelslid de opzeggingstermijn volbracht heeft. Het pensioen gaat immers steeds in op de eerste dag van een maand en hierdoor krijgt het personeelslid de mogelijkheid om de maand waarin de opzegtermijn is volbracht nog verder te presteren."

Ook voor personeelsleden van de onderwijsinspectie gaat het pensioen in op de eerste dag van een maand. De Raad van State ziet dan ook, mede in het licht van het gelijkheidsbeginsel, niet meteen een reden waarom geen gelijkaardige bepaling wordt opgenomen voor de in artikel 149, § 3, van het decreet van 8 mei 2009 bedoelde personeelsleden. Bijgevolg dient de ontworpen bepaling te worden aangevuld met een gelijkaardig voorschrift.

[44] De overige taken van Vocvo werden immers opgeheven bij artikel 91, 1°, van het programmadecreet van 19 december 2025 'bij de begrotingsopmaak van 2026'.

44.2. Anders dan de ontworpen artikelen 88, § 2, van het decreet rechtspositie personeelsleden gemeenschapsonderwijs (artikel 11, 3°, van het voorontwerp), 62, § 2, van het decreet rechtspositie personeelsleden gesubsidieerd onderwijs (artikel 20, 3°) en artikel 88/1 van het decreet Rechtspositie Basiseducatie (artikel 172), regelt het ontworpen artikel 149, § 3, van het decreet van 8 mei 2009 niet wanneer de opzeggingstermijn ingaat.[45]

Het strekt tot aanbeveling dit nog in het ontworpen artikel 149, § 3, van het decreet van 8 mei 2009 op te nemen.

Artikel 74

45. Aangezien de ingevoegde bepaling nagenoeg gelijkluidend is aan de bepaling die bij artikel 12 van het voorontwerp wordt ingevoegd voor de personeelsleden van het gemeenschapsonderwijs, kan worden verwezen naar de relevante opmerkingen die bij dat artikel werden gemaakt (opmerkingen 9.1-12).

HOOFDSTUK 10 – WIJZIGINGEN VAN DE CODEX SECUNDAIR ONDERWIJS VAN 17 DECEMBER 2010

Artikel 76

46. Bij artikel 76 van het voorontwerp kunnen *mutatis muntandis* dezelfde opmerkingen worden gemaakt, als de opmerkingen 39.2 en 39.3 die werden gemaakt bij artikel 57 van het voorontwerp.

47. In het in te voegen tweede lid schrijve men “niet verenigbaar” in plaats van “zijn niet verenigbaar”.

Artikel 80

48.1. Luidens het bij artikel 80 van het voorontwerp ontworpen artikel 48 van de Codex Secundair Onderwijs kan de Vlaamse Regering, afhankelijk van de beschikbare begrotingskredieten, voorzien in bijkomende financiering voor scholen met technisch-, beroeps- of kunstsecundair onderwijs om de kost voor leerlingen in voormelde opleidingen te verminderen. De Vlaamse Regering wordt bovendien gemachtigd om de lijst van opleidingen te bepalen die voor deze bijkomende financiering in aanmerking komen en houdt hierbij “ten minste rekening met de kostprijs, de doorstroomkansen naar de arbeidsmarkt of naar het hoger onderwijs en maatschappelijke relevantie”.

[45] Artikel 152 van dat decreet bepaalt louter dat “[d]e Vlaamse Regering (…) de gemotiveerde beslissing tot ontslag met toepassing van artikel 149 aan het personeelslid per aangetekende brief [bezorgt]”.

48.2. Artikel 24, § 5, van de Grondwet bepaalt dat de inrichting, de erkenning of de subsidiëring van het onderwijs door de gemeenschap wordt geregeld door de wet of het decreet. Volgens de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof[46] drukt deze bepaling de wil van de Grondwetgever uit om aan de bevoegde wetgever de zorg voor te behouden een regeling te treffen voor de essentiële aspecten of elementen van het onderwijs, wat de inrichting, erkenning of subsidiëring ervan betreft, doch verbiedt die bepaling niet dat onder bepaalde voorwaarden opdrachten aan andere overheden worden toevertrouwd. Die grondwettelijke bepaling vereist dat de door de decreetgever verleende delegaties alleen betrekking hebben op de tenuitvoerlegging van de door hem vastgestelde beginselen. De gemeenschapsregering of een andere overheid zou daarmee de onnauwkeurigheid van die beginselen niet kunnen opvangen of onvoldoende omstandige beleidskeuzes niet kunnen verfijnen.

48.3. Naar de mening van de gemachtigde zijn de machtigingen in het ontworpen artikel 48 van de Codex Secundair Onderwijs in overeenstemming met artikel 24, § 5, van de Grondwet. Dienaangaande verklaarde hij het volgende:

> "Het huidige voorstel schetst het beleidskader en de doelstelling van de maatregel. De doelgroep van de maatregel wordt helder afgebakend, met name opleidingen in technisch, beroeps- en kunstsecundair onderwijs. Ook de essentiële criteria op basis waarvan de Vlaamse Regering de toekenning van middelen kan differentiëren, worden bepaald: de kostprijs, de doorstroomkansen en de maatschappelijke relevantie van de opleiding. De doelstelling van de maatregel is om bijkomende financiering toe te kennen aan scholen om de kosten voor leerlingen in bepaalde opleidingen te verminderen en zo de toegankelijkheid van deze opleidingen te vergroten. De Vlaamse Regering krijgt enkel de bevoegdheid om binnen dit decretale kader de concrete lijst van opleidingen vast te stellen. In de codex worden dus de fundamentele beleidskeuzes zelf gemaakt.
>
> (…)
>
> De criteria die we opnemen in de codex zijn inhoudelijk coherent met het doel van de maatregel: het ondersteunen van opleidingen met een sterke praktijkcomponent en vaak hogere opleidingskosten, die bovendien een belangrijke rol spelen in de aansluiting tussen onderwijs en samenleving. De delegatie die we voorzien is in die zin 'afgebakend' want zal inhoudelijk moeten aansluiten bij het doel van de maatregel die decretaal voldoende omlijnd is. De drie opgesomde criteria maken de kern van de besluitvorming uit."

48.4. Het ontworpen artikel 48 van de Codex Secundair Onderwijs bepaalt dat enkel scholen die opleidingen in bepaalde onderwijsvormen (technisch-, beroeps- of kunstsecundair onderwijs) aanbieden voor de bijkomende financiering in aanmerking kunnen komen, wat het doel is van die financieringsregeling (de kost voor leerlingen in de betrokken opleidingen verminderen) alsook drie criteria waarmee de Vlaamse Regering "ten minste" rekening moet houden wanneer ze de lijst met opleidingen vaststelt die effectief bijkomende financiering zullen ontvangen.

Niettemin moet worden vastgesteld dat de waaier aan opleidingen die in aanmerking komt nog vrij omvangrijk is, dat de aard en opzet van het financieringsmechnisme op geen enkele wijze nader wordt bepaald, en dat de criteria waarmee de Vlaamse Regering rekening moet houden bij het vaststellen van de opleidingen, in tegenstelling tot wat de gemachtigde voorhoudt, weinig

[46] Vaste rechtspraak van het Grondwettelijk Hof, zie bijv. GwH 15 maart 2011, nr. 40/2011, B.6.3, en GwH 12 juni 2012, nr. 72/2012, B.4.

richtinggevend zijn. Gelet op het gebruik van het woord “minstens”, kan de Vlaamse Regering bij het vaststellen van de lijst van opleidingen die voor bijkomende financiering in aanmerking komt, immers bijkomend rekening houden met andere criteria dan deze die in de ontworpen bepaling zijn opgesomd. Bovendien is het criterium “maatschappelijke relevantie” zeer vaag.

Aldus beschikt de Vlaamse Regering over een zeer ruime beoordelingsbevoegdheid om de financieringsregeling nader uit te werken en wordt het aan haar overgelaten om de in de ontworpen bepaling onvoldoende omstandig gemaakte beleidskeuze te verfijnen en de onnauwkeurigheid van de erin geformuleerde beginselen op te vangen.

De bepaling kan slechts doorgang vinden als alle essentiële elementen van het financieringsmechanisme in de bepaling worden opgenomen en de machtigingen aan de Vlaamse Regering nauwkeuriger wordt omschreven, onder meer door de criteria waarmee de Vlaamse Regering rekening moet houden om de opleidingen te bepalen die bijkomend worden gefinancierd duidelijker te formuleren zodat ze voldoende richtinggevend zijn. In elk geval dient het woord “minstens” te worden geschrapt.

49. Ook in het licht van het gelijkheidsbeginsel dringt zich een nauwkeuriger formulering op van de criteria waarmee de Vlaamse Regering rekening moet houden bij het bepalen van de opleidingen die bijkomende financiering ontvangen. Hoewel de Vlaamse Regering bij het vaststellen van die lijst er in elk geval toe gehouden is het grondwettelijk gelijkheidsbeginsel, neergelegd in de artikelen 10, 11 en 24, § 4, te respecteren, biedt een meer nauwkeurige omschrijving van die criteria meer waarborgen voor de betrokken schoolbesturen, onderwijsinstellingen, ouders en leerlingen.

Artikel 85

50. Het bij artikel 85 van het voorontwerp ontworpen artikel 115/12 voert een verplichting in voor scholen die op basis van een representatieve steekproef worden geselecteerd om deel te nemen aan internationaal vergelijkend onderwijsonderzoek waarbij prestaties worden gemeten en waaraan de Vlaamse Gemeenschap deelneemt.

De aanbeveling die werd gedaan bij artikel 55 van het voorontwerp (opmerking 38), geldt ook voor deze bepaling.

Artikel 100

51. Artikel 100, 5°, van het voorontwerp voegt in artikel 253/62, § 1, van de Codex Secundair Onderwijs een vijfde en zesde lid in, die betrekking hebben op de nadere regeling van de registratie van de kandidaten voor de toetsing van de afwijkende toelatingsvoorwaarden voor de HBO5-opleiding Basisverpleegkunde.

51.1. In het ontworpen artikel 253/62, § 1, zesde lid, is het overbodig om te bepalen dat iedere school, hogeschool en associatie de algemene verordening gegevensbescherming dient te respecteren aangezien een verordening rechtstreeks toepasselijk is en bijgevolg geen nadere omzetting behoeft en sowieso gerespecteerd dient te worden.

51.2. In het ontworpen artikel 253/62, § 1, zesde lid, *in fine*, wordt bepaald dat het register "maximaal tien jaar [wordt] bewaard".

Uit de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof blijkt dat de evenredigheid van de bewaringstermijn moet worden beoordeeld ten aanzien van het doeleinde waarvoor de persoonsgegevens worden verwerkt en dat de nagestreefde doelstelling de bewaringstermijn in redelijkheid moet kunnen verantwoorden.[47]

Gevraagd naar de verantwoording van de maximale bewaartermijn van 10 jaar, antwoordde de gemachtigde wat volgt:

> "De graduaatsopleiding basisverpleegkunde van het hoger beroepsonderwijs behoort tot het hoger onderwijs, maar wordt ingericht door secundaire scholen, in samenwerking met een hogeschool. Al de andere graduaatsopleidingen worden aangeboden door de hogescholen, en voor deze opleidingen organiseren de hogescholen gezamenlijk de afwijkende toelatingsproef. Hiervoor leggen de associaties en de hogescholen een register aan – zie artikel II.179/1 van de Codex Hoger Onderwijs – om de gegevens over de deelnemers aan de proef uit te wisselen.
>
> Tot dit schooljaar organiseren de secundaire scholen elk individueel een toelatingsproef voor de graduaatsopleiding basisverpleegkunde, maar de scholen willen toetreden tot de gezamenlijke toelatingsproef van de andere graduaatsopleidingen. Om dit mogelijk te maken moet er een machtiging voor de gegevensuitwisseling worden voorzien – wat met dit ontworpen artikel gebeurt. De tekst ervan is identiek als deze voor de andere graduaatsopleidingen aangezien het gaat om dezelfde toelatingsproef. Ook daar is de termijn van 10 jaar opgenomen."

Uit de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof blijkt dat wanneer een bewaringstermijn wordt afgestemd op de bewaringstermijn in een andere regelgeving, de bewaringstermijn niet redelijk verantwoord is ten opzichte van de nagestreefde doelstelling wanneer beide regelingen een andere doelstelling nastreven.[48]

Aangezien het ontworpen artikel dezelfde doelstelling nastreeft als artikel II.179/1 van de Codex Hoger Onderwijs lijkt de bewaringstermijn redelijk verantwoord. Het verdient evenwel aanbeveling om de verklaring van de gemachtigde in de memorie van toelichting op te nemen.

[47] GwH 23 november 2023, nr. 154/2023, B.33.

[48] GwH 23 november 2023, nr. 154/2023, B.33.

Artikel 101

52.1. Artikel 101 van het voorontwerp strekt tot het invoegen van een artikel 256/2/1 in de Codex Secundair Onderwijs. De ontworpen bepaling draagt aan de examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap voor het secundair onderwijs op om zich bij de organisatie van examens ook te richten tot gedetineerden in penitentiaire instellingen. Overeenkomstig het tweede lid van de ontworpen bepaling sluit de leidend ambtenaar van de instantie waaraan de organisatie van de examencommissie is opgedragen, zijnde AHOVOKS, daarvoor een protocol met de Vlaamse overheidsdienst Justitie. Dat protocol kan afwijkingen bevatten van de voorwaarden vermeld in artikel 256/4 van de Codex Secundair Onderwijs, dat zijn met name de geldigheidsvoorwaarden die zijn vastgelegd voor een inschrijving bij de examencommissie.

In zoverre het protocol er louter toe zou strekken om praktische afspraken te maken over de organisatie van de examens voor de gedetineerden, rijst hiertegen geen bezwaar. Maar het ontworpen artikel 256/2/1, tweede lid, van de Codex Secundair Onderwijs, bepaalt evenwel dat de aldus gemaakte afspraken *kunnen* afwijken van artikel 256/4 van diezelfde codex. Aldus komt de machtiging om een protocol te sluiten neer op het toekennen van een verordenende bevoegdheid aan uitvoerende organen. De uitoefening van dergelijke verordenende bevoegdheid door middel van een "protocol" dat wordt gesloten tussen twee overheidsorganen, is evenwel problematisch.

52.2. Ten eerste is het verlenen van verordenende bevoegdheid aan een ambtenaar of administratie, zoals in dit geval de leidend ambtenaar van de instantie waaraan de organisatie van de examencommissie is opgedragen en de Vlaamse overheidsdienst Justitie in onderling overleg, in beginsel niet in overeenstemming is met de algemene publiekrechtelijke beginselen omdat erdoor geraakt wordt aan het beginsel van de eenheid van de verordenende macht en een rechtstreekse parlementaire controle ontbreekt. Enkel wanneer het gaat om maatregelen die een beperkte en technische draagwijdte hebben, kan een dergelijke delegatie worden aanvaard. De mogelijkheid om af te wijken van een decretale bepaling kan echter niet worden beschouwd als een maatregel met beperkte draagwijdte, *a fortiori* omdat die afwijkingen in dit geval betrekking hebben op de "algemene voorwaarden waaraan een inschrijving bij [de examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap voor het secundair onderwijs] is onderworpen",[49] en het bepalen van die afwijkingen niet aan uitvoerende organen kan worden opgedragen zonder dat de decreetgever eerst de criteria of grenzen van die afwijking heeft bepaald, gelet op artikel 24, § 5, van de Grondwet.[50-51]

[49] Die voorwaarden behoren immers tot de inrichting van het onderwijs bedoeld in artikel 24, § 5, van de Grondwet (GwH 2 juli 1996, nr. 43/1996, B.5; adv.RvS 51.338/1 van 8 mei 2012 over een voorstel van decreet dat heeft geleid tot het decreet van 29 juni 2012 'betreffende de noodzakelijke bepalingen voor de organisatie van het onderwijs', opmerking 7.

[50] GwH 2 juli 1996, nr. 43/1996, B.7; adv.RvS 51.338/1 van 8 mei 2012, opmerking 7.

[51] Op te merken valt dat, ook al wordt het protocol gesloten met het hoofd van de Vlaamse overheidsdienst Justitie, de verordenende bepalingen in het protocol hoe dan ook beschouwd zullen moeten worden als de regeling van een onderwijsaangelegenheid in de zin van artikel 127, § 1, eerste lid, 2°, van de Grondwet, wat onder meer inhoudt dat de waarborgen van artikel 24 van de Grondwet van toepassing blijven en dat de regeling in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad enkel van toepassing kan zijn ten aanzien van instellingen die gevestigd zijn in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad die wegens hun activiteiten moeten worden beschouwd uitsluitend te behoren tot de Vlaamse Gemeenschap (artikel 127, § 2, van de Grondwet).

Ten tweede blijkt uit de vaste adviespraktijk van de Raad van State dat regelgeving via het contractuele procedé problematisch is indien bij wege van dergelijke overeenkomst verordenende bevoegdheid wordt uitgeoefend ten aanzien van derden.[52] Dat is hier wel degelijk het geval, aangezien de gemachtigde aangaf dat het de bedoeling is om bijvoorbeeld afwijkende inschrijvingsgelden en aanwezigheidsregels te bepalen die bindend zullen zijn voor de gedetineerden.

Ten slotte zullen de verordenende bepalingen die middels het protocol tot stand komen niet worden bekendgemaakt of vermeld in het Belgisch Staatsblad.

52.3. De conclusie is dan ook dat enkel de Vlaamse Regering kan worden gemachtigd om afwijkingen van artikel 256/4 vast te stellen, op voorwaarde dat de decreetgever de grenzen van of de richtinggevende criteria voor deze afwijkingen vooraf zelf heeft bepaald en dat de inhoud van het protocol beperkt dient te blijven tot praktische afspraken en niet de rechten en verplichtingen van gedetineerden kan regelen.[53]

HOOFDSTUK 11 – WIJZIGINGEN VAN DE CODEX HOGER ONDERWIJS

Artikel 124

53. Artikel 124 van het voorontwerp voorziet in een decretale basis voor de financiering van de aanvullende opdrachten die door de Vlaamse Regering als enige Verdragsluitende partij worden opgedragen aan de NVAO en de rapportering ervan. Het ontworpen artikel II.29/3, tweede lid, van de Codex Hoger Onderwijs, schrijft voor dat de NVAO inhoudelijk en financieel rapporteert "over elke aanvullende opdracht die de Vlaamse Regering heeft opgedragen".

Over het machtigen van de Vlaamse Regering om aanvullende opdrachten aan de NVAO op te dragen, heeft de afdeling Wetgeving in advies 36.392/1 van 22 januari 2004 het volgende opgemerkt:[54]

> "Het toekennen van deze bijkomende opdrachten dient uiteraard te gebeuren in overeenstemming met de internrechtelijke regelgeving, wat betekent dat daarover in eerste instantie door de decreetgever moet worden beslist, maar dat ook de regering daartoe kan worden gemachtigd."

---

[52] Adv.RvS 76.075/1 van 15 mei 2024 over een ontwerp dat heeft geleid tot het besluit van de Vlaamse Regering van 21 juni 2024 'tot wijziging van diverse besluiten van de Vlaamse Regering, wat betreft de structuur en organisatie van het leerplichtonderwijs, het volwassenenonderwijs, het deeltijds kunstonderwijs en het hoger onderwijs', opmerking 14.

[53] Dat artikel 145 van de Codex Secundair Onderwijs bepaalt dat de cesuurdoelen voor de tweede graad met betrekking tot de specifieke eindtermen bij protocolakkoord worden vastgesteld, zoals in de memorie van toelichting wordt opgemerkt, doet van deze vaststelling niets af. De cesuurdoelen worden immers afgeleid van de bij decreet vastgestelde specifieke eindtermen.

[54] Adv.RvS 36.392/1 van 22 januari 2004 over een voorontwerp dat heeft geleid tot het decreet van 2 april 2004 'houdende goedkeuring van het verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Vlaamse Gemeenschap van België inzake de accreditatie van opleidingen binnen het Nederlandse en het Vlaamse hoger onderwijs ondertekend te Den Haag op 3 september 2003', opmerking 3.

In de parlementaire voorbereiding bij het decreet van 2 april 2004 ‘houdende goedkeuring en uitvoering van het verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Vlaamse Gemeenschap van België inzake de accreditatie van opleidingen binnen het Nederlandse en het Vlaamse hoger onderwijs, ondertekend te Den Haag op 3 september 2003’ is daarop het volgende geantwoord:[55]

> “Deze vaststelling is uiteraard correct. Om die reden is het dan ook wenselijk om in het decreet een algemene delegatiebepaling op te nemen die de regering toelaat om volgende aangelegenheden op soepele wijze aan de Accreditatieorganisatie op te dragen:
>
> 1° studie en advies over kwaliteitszorg in het hoger onderwijs;
>
> 2° studie en advies over de samenwerking Nederland – Vlaanderen in het hoger onderwijs in het algemeen.”

Artikel 3 van het decreet van 2 april 2004 bevatte dan ook een machtiging in die zin. Deze machtigingsbepaling is later overgenomen in respectievelijk artikel II.29/1 en II.124/3, 1°, van de Codex Hoger Onderwijs. Bij het decreet van 1 maart 2019 ‘tot wijziging van de regelgeving betreffende het toezicht op en bepaalde organisatorische aspecten van het hoger onderwijs’ is in artikel II.124/3, 2°, van de Codex Hoger Onderwijs nog een aanvullende opdracht aan het NVAO opgedragen.[56]

De vermelding in het ontworpen artikel II.29/3, tweede lid, van de Codex Hoger Onderwijs van aanvullende opdrachten die de Vlaamse Regering aan de NVAO opdraagt moet dan ook worden begrepen als een verwijzing naar de hierboven genoemde decretale bepalingen die de Vlaamse Regering machtigen om aanvullende opdrachten toe te kennen aan de NVAO en niet als een nieuwe, bijkomende machtiging aan de Vlaamse Regering om aanvullende opdrachten aan de NVAO op te dragen, zonder dat de decreetgever de krijtlijnen van die opdrachten heeft bepaald. Het verdient aanbeveling om die decretale bepalingen in de ontworpen bepaling uitdrukkelijk te vermelden (“die de Vlaamse Regering met toepassing van de artikelen II.29/1 en II.124/3, 1°, heeft opgedragen”).

54. De Codex Hoger Onderwijs werd het laatst gewijzigd bij het decreet van 19 december 2025. Dit moet in de inleidende zin van artikel 124 van het voorontwerp worden aangepast.

Deze aanpassing moet eveneens gebeuren in de inleidende zin van de artikelen 126 tot 128 van het voorontwerp.

[55] *Parl.St.* Vl.Parl. 2003-04, nr. 2161/1, p. 5.

[56] *Parl.St.* Vl.Parl 2018-19, nr. 1770/2 (amendement nr. 1).

Artikel 129

55. In het bij artikel 129 van het voorontwerp ingevoegde artikel II.65/1, eerste lid, van de Codex Hoger Onderwijs wordt een omschrijving opgenomen van het begrip micro-credentials[57], waarvan getuigschriften door de hogescholen of universiteiten kunnen worden uitgereikt. De Vlaamse Regering wordt gemachtigd de vorm van het getuigschrift en de inhoud van het bijbehorende supplement vast te stellen. In het ontworpen artikel wordt evenwel niet bepaald welke vermeldingen het getuigschrift en het supplement moeten bevatten, in tegenstelling tot wat het geval is voor de diploma's bedoeld in artikel II.252 van de Codex Hoger Onderwijs. Tenzij er een bijzondere reden is om zulks niet te doen, is het om reden van consistentie aan te bevelen om ook voor de betrokken getuigschriften en supplementen in de Codex Hoger Onderwijs aan te geven welke elementen ze bevatten.

Artikel 131

56. Het bij artikel 131 van het voorontwerp ontworpen artikel II.151 van de Codex Hoger Onderwijs verduurzaamt de werking van European University Alliances en maakt het mogelijk om binnen European University Alliance graduaatsopleidingen te ontwikkelen.

Gelet op de ontworpen wijziging van artikel II.151, lijkt ook een wijziging te moeten worden doorgevoerd aan artikel II.261, § 2, 5°, van de Codex Hoger Onderwijs dat luidt als volgt:

> "§ 2. Een instelling kan in de volgende gevallen beslissen dat in initiële bachelor-en masteropleidingen voor opleidingsonderdelen een andere onderwijstaal dan het Nederlands wordt gebruikt:
>
> (…)
>
> 5° de opleidingsonderdelen die deel uitmaken van een bachelor- of masteropleiding die kadert binnen een 'European Universities Initiative' dat als pilootproject werd goedgekeurd in 2019 of 2020, zoals beschreven in artikel II.151."

Voor de graduaatsopleidingen lijkt in artikel II.260/1, § 2, van de Codex Hoger Onderwijs, dat in bepaalde gevallen de mogelijkheid voorziet om een andere onderwijstaal dan het Nederlands te gebruiken in die opleidingen, een gelijkaardige verwijzing te moeten worden opgenomen.

Artikelen 132 en 133

57. De bij de artikelen 132, 1°, en 133, 1°, van het voorontwerp vervangen artikelen II 176, tweede lid, 2° en II. 178, eerste lid, 1°, van de Codex Hoger Onderwijs verduidelijken dat het diploma secundair onderwijs, "uitgereikt door een school voor secundair onderwijs of door de Examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap", tot en met het schooljaar

[57] Deze definiëring stemt overeen met deze die is opgenomen in de Aanbeveling van de Raad van 16 juni 2022 'betreffende een Europese benadering van microcredentials voor een leven lang leren en inzetbaarheid op de arbeidsmarkt (2022/C 243/02)' (aanbeveling 5, a).

2024-2025 als studiebewijs geldt voor de toegang tot opleidingen van het hoger beroepsonderwijs en voor de bacheloropleidingen.

Daarnaar gevraagd, gaf de gemachtigde volgende toelichting:

> "De diploma's uitgereikt door de secundaire scholen en de examencommissie vermelden sinds schooljaar 2024-2025 het niveau van de onderwijskwalificatie. De diploma's uitgereikt door de centra voor volwassenenonderwijs vermelden dit niet, hier is de hervorming nog niet afgerond. Voor de transparantie wordt met deze decreetsbepaling een duidelijk onderscheid gemaakt tussen de uitreikende instellingen en welke gevolgen dit heeft voor de toegang tot het hoger onderwijs."

Gevraagd of ook de artikelen II.176, tweede lid, 1°/1 en 2°/1, en II.178, eerste lid, 1°/1, van de Codex Hoger Onderwijs niet in die zin moeten worden aangepast, vermits de examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap, overeenkomstig artikel 256/2, eerste lid, 3° en 4°, van de Codex Secundair onderwijs ook bevoegd is voor het uitreiken van het diploma van secundair onderwijs, onderwijskwalificatie niveau 3 respectievelijk 4, antwoordde de gemachtigde wat volgt:

> "De bestaande toelatingsvoorwaarden in art. II.176, tweede lid, 1°/1 en 2°/1, en II.178, eerste lid, 1°/1, vermelden niet welke instelling het diploma van het secundair onderwijs met het niveau van de onderwijskwalificatie (nl. OK 3 en 4) uitreikt.
>
> Deze 2 diploma's vervangen het 'oude' diploma van secundair onderwijs zonder vermelding van het niveau van de onderwijskwalificatie – in de secundaire scholen en de examencommissie vanaf schooljaar 2024-2025 en in de cvo vanaf 2027-2028.
>
> De bevoegdheid van de verschillende instellingen om de diploma's uit te reiken zonder de vermelding van het niveau van het OK komt dus op een verschillend moment te vervallen. Deze data werden opgenomen in artikel II.176 en II. 178. De datum waarop ze de nieuwe diploma's kunnen uitreiken is hier een rechtstreeks gevolg van. Het lijkt daarom niet nodig om opnieuw een onderscheid te maken tussen de uitreikers van het nieuwe diploma."

Als het niet nodig wordt geacht om te vermelden welke instantie het diploma secundair onderwijs met vermelding van de onderwijskwalificatie kan uitreiken vanaf het schooljaar 2024-25, ziet de Raad van State niet meteen een reden waarom dat wel nodig zou zijn voor de diploma's secundair onderwijs die vóór het schooljaar 2024-25 werden uitgereikt zonder vermelding van de onderwijskwalificatie. Door uitdrukkelijk te bepalen dat ook diploma's uitgereikt door de examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap voor het schooljaar 2024-25 in aanmerking komen, wordt *a contrario* de indruk gewekt dat dit niet het geval is voor de diploma's met vermelding van de onderwijskwalificatie vanaf het schooljaar 2024-25. Het verdient dan ook aanbeveling om ofwel af te zien van de ontworpen wijziging, ofwel ook artikel II.176, tweede lid, 1°/1 en 2°/2 in dezelfde zin aan te passen.

58. De artikelen 132, 3°, en 133, 3°, van het voorontwerp duiden de hogescholen respectievelijk de hogescholen en de universiteiten, op grond van een taak van algemeen belang, aan als verwerkingsverantwoordelijken voor het verwerken van de gegevens voor de toetsing van de algemene toelatingsvoorwaarden tot een opleiding van het hoger beroepsonderwijs respectievelijk een bacheloropleiding. Volgens de ontworpen bepaling worden de gegevens "niet langer bewaard dan noodzakelijk en evenredig om te voldoen aan de vereisten die door deze codex zijn opgelegd."

Uit de ontworpen bepalingen kan niet worden afgeleid wat de maximale bewaartermijn van de betrokken gegevens zou zijn. De bewoordingen komen neer op een parafrasering (en enigszins specificering) van het vereiste in artikel 5, lid 1, c) en e), van de AVG[58] dat de persoonsgegevens niet langer worden bewaard dan noodzakelijk voor de doeleinden waarvoor ze worden verwerkt, maar een dergelijke parafrasering volstaat niet in het licht van het legaliteitsbeginsel. Vermits de bewaartermijn als een essentieel element van de verwerking van persoonsgegevens moet worden beschouwd, en bijgevolg op grond van het legaliteitsbeginsel vervat in artikel 22 van de Grondwet bij decreet moet worden bepaald, moet er dan ook uitdrukkelijk een maximale bewaartermijn worden vermeld, of moeten voldoende elementen worden vermeld op grond waarvan de bewaartermijn kan worden bepaald.[59]

Artikel 139

59. Artikel 139, 2°, van het voorontwerp vervangt artikel II.355/3, § 3, van de Codex Hoger Onderwijs en neemt daarin de verwijzing op naar de AVG die in acht moet worden genomen, wat thans is bepaald in artikel II.355/4, § 5, tweede lid, van de Codex Hoger Onderwijs.

[58] Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 'betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming)'.

[59] Zie bijv. in dit verband: adv.RvS 69.535/3 van 5 juli 2021 over een ontwerp dat heeft geleid tot het besluit van de Vlaamse Regering van 16 juli 2021 'tot bepaling van de voorwaarden voor de nascholing met e-learning in het kader van een proefproject en tot wijziging van artikel 4, 45 en 47 van het koninklijk besluit van 4 mei 2007 betreffende het rijbewijs, de vakbekwaamheid en de nascholing van bestuurders van voertuigen van de categorieën C1, C1+E, C, C+E, D1, D1+E, D, D+E', opmerking 4.3.2; adv.RvS 70.454/3 van 24 december 2021 over een voorontwerp dat heeft geleid tot de ordonnantie van 9 juni 2022 'tot wijziging van de Brusselse Huisvestingscode met het oog op de gelijke behandeling van vrouwen en mannen en discriminatiebestrijding', opmerking 3.2; adv.RvS 70.879/3 van 22 februari 2022 over een voorontwerp dat heeft geleid tot het decreet van 3 juni 2022 'houdende diverse maatregelen inzake de herstructurering van het beleidsveld Wonen' opmerking 11; 73.995/1/V van 19 september 2023 over een voorontwerp van ordonnantie 'tot vereenvoudiging van de regels inzake toegang tot het beroep', opmerking 9.3; adv.RvS 75.150/3 van 13 februari 2024 over een voorontwerp dat heeft geleid tot het decreet van 19 april 2024 'tot wijziging van het decreet van 27 maart 2009 betreffende radio-omroep en televisie houdende inhoudelijke en technische aanpassingen en aanpassingen met het oog op de bescherming van persoonsgegevens en het Wetboek van vennootschappen en verenigingen', opmerking 3.3 en adv.RvS 77.584/4 van 23 april 2025 over een voorontwerp dat heeft geleid tot de wet van 28 november 2025 'tot herstel van artikel 31bis van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, met betrekking tot de elektronische procesvoering voor de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State', opmerking 2.

In advies 73.612/1 heeft de afdeling Wetgeving opgemerkt "dat aangezien de AVG rechtstreeks toepasselijk is, het overbodig is dergelijke algemene bepalingen op te nemen."[60]

Deze opmerking blijft gelden.

Artikel 140

60. Artikel 140, 1°, van het voorontwerp herschikt artikel II.355/4, § 3, van de Codex Hoger Onderwijs als volgt:

> "§3. De vertrouwenspersoon voor studenten of de vertrouwenspersoon ~~voor~~ personeel kan, als er ten aanzien van een bepaalde betrokken persoon meerdere meldingen zijn ontvangen, ~~ambtshalve initiatief nemen om~~ vervolgstappen ~~te~~ nemen. Daarbij houdt de vertrouwenspersoon steeds rekening met de eventuele vraag van een of meerdere melders om anoniem te blijven.
>
> Als er zich een situatie voordoet die een acuut risico **of een noodtoestand** inhoudt voor studenten of personeelsleden, ~~neemt~~ **moet** de vertrouwenspersoon voor studenten of de vertrouwenspersoon ~~voor~~ personeel **vervolgstappen nemen** ~~een initiatief met inachtneming van de regels van het beroepsgeheim, vermeld in artikel 458 van het Strafwetboek~~.
>
> ~~Het nemen van initiatief kan bestaan uit de acties opgenomen in paragraaf 2, het op de hoogte brengen van de tuchtoverheid en/of het parket informeren.~~
>
> **Vervolgstappen als vermeld in het eerste en tweede lid kunnen bestaan uit:**
>
> **1° de acties, vermeld in paragraaf 2;**
>
> **2° de tuchtoverheid op de hoogte brengen;**
>
> **3° het parket informeren.**
>
> ~~De vertrouwenspersoon voor studenten of personeel kan de bevoegde tuchtoverheid op de hoogte brengen van een melding over grensoverschrijdend gedrag als er ten aanzien van een bepaalde persoon meerdere meldingen zijn ontvangen.~~ **Bij het op de hoogte brengen van de tuchtoverheid, vermeld in het derde lid, 2°,** ~~Hierbij~~ worden in een eerste fase ~~enkel~~ **alleen** die gegevens doorgegeven die de tuchtoverheid toelaten te beslissen of ze al dan niet een tuchtonderzoek ~~wil opstarten~~ **opstart**.
>
> Het tuchtreglement **van de instelling** legt procedures vast waaronder ~~vastgelegde~~ termijnen ~~voor het geven van~~ **om** een ontvangstbevestiging **te versturen** en de verschillende stappen die de tuchtoverheid kan ondernemen."

In het aangehaalde advies 73.612/1 heeft de afdeling Wetgeving over het doorgeven van gegevens aan de tuchtinstantie opgemerkt dat "moet worden vastgelegd welke gegevens van de melding, en in het bijzonder welke gegevens die geen betrekking hebben op de melder, kunnen worden doorgegeven aan de tuchtinstantie" omdat "(h)et doorgeven van gegevens van de melding (…) immers, voor zover deze geen geanonimiseerde gegevens betreffen, als de verwerking van persoonsgegevens [kan] worden beschouwd in de zin van de AVG. Bijgevolg dient ook voor de

[60] Adv.RvS 73.612/1 van 13 juli 2023 over een voorontwerp dat heeft geleid tot het decreet van 8 december 2023 'over grensoverschrijdend gedrag in het hoger onderwijs', opmerking 10.

essentiële elementen van deze verwerking van persoonsgegevens in een decretale regeling te worden voorzien."[61]

In de parlementaire voorbereiding bij het decreet van 8 december 2023 'over grensoverschrijdend gedrag in het hoger onderwijs' wordt in reactie daarop het volgende gesteld:[62]

> "Het doel van de melding aan het tuchtorgaan is om het tuchtorgaan te informeren, zodat het eventueel kan besluiten om een tuchtonderzoek op te starten. De gegevens die doorgegeven worden zijn enkel deze die het opstarten van een tuchtonderzoek mogelijk maken. Dit is geëxpliciteerd in de herwerkte versie van het artikel en verder toegelicht in de memorie. De memorie geeft ook voorbeelden van wat met 'initiatief' en 'acuut risico' bedoeld wordt."

In de parlementaire voorbereiding wordt vervolgens verduidelijkt:[63]

> "Evident kan de vertrouwenspersoon met toestemming van de melder de bevoegde tuchtinstantie op de hoogte stellen van de melding.
>
> Als er ten aanzien van een bepaalde persoon meerdere meldingen zijn ontvangen, kan de vertrouwenspersoon ook zonder toestemming van de melder een initiatief nemen dat verder reikt dan de in paragraaf 2 van artikel 355/4 vermelde initiatieven. De anonimiteit van de melder die geen toestemming heeft gegeven dient wel gegarandeerd te worden.
>
> Daarnaast, als er voor de melder of voor derden een acuut risico is (gevaar voor lijf en leden, buitensporige gevolgen of voor agressie), is de vertrouwenspersoon verplicht om verder een adequaat initiatief te nemen, zoals nu reeds voorzien conform artikel 458 van het Strafwetboek en de rechtspraak daarover. Dit initiatief kan verschillen naargelang de specifieke casus. Voorbeelden van initiatieven zijn een melding doen bij de bevoegde tuchtinstantie, andere hulpinstanties inschakelen, politie of gerecht inschakelen.
>
> Indien een vertrouwenspersoon de bevoegde tuchtinstantie op de hoogte brengt, dan gebeurt dit in een eerste fase door een eenvoudige mededeling van alle gegevens die in het register zijn vermeld. Vervolgens kan de tuchtinstantie aanvullende gegevens verzamelen in het kader van de tuchtprocedure zoals die op vandaag bestaat. Bij het doorgeven van deze gegevens wordt steeds de wetgeving ter bescherming van de persoonsgegevens in acht genomen. Doel van de gegevensoverdracht is een tuchtonderzoek opstarten en mogelijk maken. De anonimiteit van melders die anoniem wensten te blijven, wordt te allen tijde gegarandeerd."

Aldus is het de bedoeling dat de tuchtoverheid de persoonsgegevens kan ontvangen die zijn opgenomen in het centrale register voor zover zij deze nodig heeft om te kunnen beslissen een tuchtprocedure op te starten. Na de wijziging bij artikel 139, 4°, van het voorontwerp zal artikel II.355/3, § 3, van de Codex Hoger Onderwijs bepalen dat in het centrale register de volgende gegevens worden opgenomen:

> "1° de identificatiegegevens van de melder: naam en voornaam;

[61] Adv.RvS 73.612/1, opmerking 4.1 en 4.2.

[62] *Parl.St.* Vl.Parl. 2023-24, nr. 1847/1, p. 13-14.

[63] *Parl.St.* Vl.Parl. 2023-24, nr. 1847/1, p. 17.

2° de identificatiegegevens van iedere persoon die volgens de melder direct of indirect betrokken is bij het grensoverschrijdend gedrag, in welke hoedanigheid dan ook: naam, voornaam, functie en hoedanigheid;

3° een beschrijving van de verklaring van de melder inzake grensoverschrijdend gedrag: de aard van het grensoverschrijdend gedrag, tijdstip van het grensoverschrijdend gedrag, een feitelijke weergave van het grensoverschrijdend gedrag;

4° de acties, vermeld in artikel II.355/4, § 2, die zijn ondernomen."

61. Het is aanbevolen in het ontworpen artikel II.355/4, § 3, vierde lid, van de Codex Hoger Onderwijs op te nemen dat alleen die gegevens "uit het centrale register" worden doorgegeven, die de tuchtoverheid moeten toelaten te beslissen of ze al dan niet een tuchtonderzoek start. Dit sluit bijvoorbeeld de gegevens uit die de vertrouwenspersoon voor studenten opneemt in het individueel dossier, vermeld in artikel II.355/4, § 5, derde lid, van de Codex Hoger Onderwijs. Als dat niet de bedoeling is van de stellers van het voorontwerp, dan moet dat in de aangehaalde bepaling op een andere wijze worden geëxpliciteerd.

62. In het nieuw ontworpen eerste lid van paragraaf 5 van artikel II.355/4 dient te worden verwezen naar de bepalingen inzake het beroepsgeheim in het nieuwe Strafwetboek.

Artikel 143

63. Deel 3, titel 2, van de Codex Hoger Onderwijs werd het laatst gewijzigd bij het decreet van 19 december 2025. De inleidende zin van artikel 143 moet in die zin worden aangepast.

Artikelen 145 en 146

64.1. De artikelen 145 en 146 van het voorontwerp voeren voor de terugvordering van ten onrechte uitbetaalde salarissen aan het personeel van universiteiten en van hogescholen een afwijking in op de regeling opgenomen in de artikel IV.37 respectievelijk artikel IV.38 van de Codex Hoger Onderwijs.

64.2. Artikel IV.37 van de Codex Hoger Onderwijs luidt als volgt:

"Inzake de salarissen van het onderwijzend, het wetenschappelijk, het academisch personeel, het administratief en het technisch personeel van de universiteiten, zijn de ten onrechte uitbetaalde bedragen, als gevolg van onjuiste salarisvaststellingen door de bevoegde overheid of het universiteitsbestuur, definitief vervallen aan hen die ze ontvangen als de terugbetaling daarvan niet gevraagd werd binnen een termijn van 2 jaar te rekenen van de eerste januari van het jaar van de betaling, behoudens wanneer de onverschuldigde bedragen werden verkregen door bedrieglijke handelingen of door valse of opzettelijk onvolledige verklaringen. In deze gevallen geldt een verjaringstermijn van 30 jaar."

Artikel IV.42 van de Codex Hoger Onderwijs luidt als volgt:

"Als het hogeschoolbestuur of de bevoegde overheid de salarissen van het onderwijzend personeel of van het administratief en technisch personeel verkeerd heeft vastgesteld, moet het de terugbetaling vragen binnen een termijn van 2 jaar te rekenen vanaf de eerste januari van het jaar van betaling in de vorm zoals bepaald in artikel 16, §2, eerste lid, van de wet van 16 mei 2003 tot vaststelling van de algemene bepalingen die gelden voor de begrotingen, de controle op de subsidies en voor de boekhouding van de gemeenschappen en de gewesten, alsook voor de organisatie van de controle door het Rekenhof. Als de terugbetaling niet gevraagd wordt binnen de gestelde termijn, zijn de ten onrechte uitbetaalde bedragen definitief vervallen.

Te rekenen vanaf de vraag bedoeld in het eerste lid kan het onverschuldigde bedrag worden teruggevorderd gedurende de termijn die in artikel 16, §2, tweede lid, van vermelde wet is bepaald."

64.3. De ontworpen afwijking voorziet de kortere termijn van maximum één jaar voor de terugvordering van de ten onrechte betaalde salarissen. Dit geldt enkel wanneer er sprake is van een "foutief berekend salaris" en dit is gebeurd door de betalende "overheid".

In de memorie van toelichting wordt beklemtoond *dat* wanneer de universiteit of de hogeschool het salaris uitbetaalt, of de foutieve berekening heeft gedaan, de afwijking niet van toepassing is. Er wordt evenwel niet nader toegelicht *waarom* de afwijking niet geldt in die gevallen.

Hierover om toelichting gevraagd, antwoordde de gemachtigde wat volgt:

"Het gaat hier om een afwijking van de algemene verjaringstermijn voor de terugvordering van een ten onrechte uitbetaalde verloning. Deze uitzondering geldt alleen als de overheid de uitbetalende instelling is en als de verkeerde berekening van het loon te wijten is aan een fout van die betalende overheid. Hiermee wil de overheid scherper benadrukken dat een personeelslid geen slachtoffer mag zijn van fouten die door de overheid gemaakt zijn. Er mag immers van uitgegaan worden dat de overheid, die regelgeving uitwerkt en oplegt, het beste op de hoogte is van de toepassing van deze regelgeving en de toepassing ook correct naleeft. Het is niet aangewezen van een onderwijsinstelling – die geen overheid is – eenzelfde expertise te verwachten. De toevoeging is dus eerder verhelderend (op vraag van de onderwijsinstellingen) om extra duidelijk te maken dat zij niet als overheid gezien kunnen worden.

Opdat er sprake kan zijn van een fout van de betalende overheid, moet die natuurlijk alle correcte informatie bezitten en die tijdig ontvangen hebben. Het kan gaan over informatie die ze moet ontvangen van het personeelslid, van de school of bijvoorbeeld van een andere overheidsinstantie. Het gaat m.a.w. over alle mogelijke informatie die nodig is om het loon correct te berekenen. Via de administratieve jaarkalenders op de website van Onderwijs en Vorming informeren de agentschappen die instaan voor de betaling van de lonen in ons onderwijs (agodi en ahovoks) tegen wanneer zij ten laatste moeten beschikken over alle informatie, zodat ze tegen de maandelijkse afsluiting van de loonberekeningen alles nog tijdig kunnen verwerken."

Aangezien de verjaringstermijn in kwestie tot doel heeft de personeelsleden te beschermen tegen laattijdige terugvorderingen van ontvangen salarissen, en het voor de betrokken personeelsleden waarvan het salaris wordt teruggevorderd in het licht van die doelstelling niet uitmaakt door wie hun foutief berekende salaris wordt uitbetaald en teruggevorderd, kan de verantwoording van de gemachtigde voor de niet-toepasselijkheid van de ontworpen afwijking van de vervaltermijn voor de universiteit of de hogeschool die het foutief berekende salaris uitbetaalt, of de foutieve berekening heeft gedaan, in het licht van gelijkheidsbeginsel niet volstaan. Tenzij de stellers van het voorontwerp de ontworpen maatregel alsnog voldoende kunnen verantwoorden, kunnen de ontworpen bepalingen, voor zover ze een onderscheid maken naargelang de uitbetalende instantie, dan ook geen doorgang vinden.

Artikel 152

65.1. Artikel 148 van het voorontwerp voert een rechtsgrond in voor het ontslag om dringende redenen van het academisch personeel bij de universiteiten, terwijl artikel 152 van het voorontwerp een regeling voor het ontslag om dringende redenen van het benoemd administratief en technisch personeel van de universiteiten opneemt.

De regeling opgenomen in het bij artikel 152 ontworpen artikel "V.63/2" (zie evenwel opmerking 66) is gelijkaardig aan de regeling opgenomen in de artikelen V.111, § 3, en V.113 van de Codex Hoger Onderwijs die gelden voor het benoemd personeel van de hogescholen.

Tussen de beide regelingen zijn er evenwel de volgende verschillen vast te stellen:

- de termijn om een bezwaarschrift in te dienen bedraagt zes werkdagen voor het personeelslid van de universiteit, terwijl dit voor het personeelslid van de hogeschool slechts drie dagen bedraagt;

- het beroep werkt opschortend voor het personeelslid van de universiteit, terwijl dit niet het geval is voor het personeelslid van de hogeschool.

Aldus wordt een verschil in behandeling tussen personeelsleden van hogescholen en universiteiten (en ook tussen die instellingen) gecreëerd, terwijl ook in de context van de rechtspositieregeling een verregaande toenadering heeft plaatsgevonden tussen universiteiten en hogescholen.[64]

65.2. Artikel 24, § 4, van de Grondwet bepaalt:

> "Alle leerlingen of studenten, ouders, personeelsleden en onderwijsinstellingen zijn gelijk voor de wet of het decreet. De wet en het decreet houden rekening met objectieve verschillen, waaronder de eigen karakteristieken van ieder inrichtende macht, die een aangepaste behandeling verantwoorden."

[64] Zie bijv. GwH 3 april 2014, nr. 60/2014, B.10.3 waar een concurrentienadeel voor de universiteiten werd vastgesteld dat leidde tot een schending van het gelijkheidsbeginsel.

Deze grondwettelijke regel van gelijkheid en niet-discriminatie in onderwijszaken sluit niet uit dat een verschil in behandeling tussen bepaalde categorieën van personeelsleden wordt ingesteld, voor zover dat verschil op een objectief criterium berust en het redelijk verantwoord is.

Het bestaan van een dergelijke verantwoording moet worden beoordeeld, rekening houdend met het doel en de gevolgen van de betrokken maatregel en met de aard van de ter zake geldende beginselen; het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie is geschonden wanneer er geen redelijk verband van evenredigheid bestaat tussen de aangewende middelen en het beoogde doel.

Om ten aanzien van het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie een verschil in behandeling onder personeelsleden te verantwoorden, is het evenwel niet voldoende te wijzen op het bestaan van objectieve verschillen onder die personeelsleden. Daarnaast moet nog worden aangetoond dat, ten aanzien van de geregelde aangelegenheid, het onderscheid relevant is om een verschillende behandeling in redelijkheid te verantwoorden.

65.3. Gevraagd naar een verantwoording voor die verschillende behandeling, antwoordde de gemachtigde wat volgt:

> "De verschillen in de regeling voor de universiteiten en de hogescholen volgen voort uit de opmerkingen die er tijdens de onderhandelingen in het VOC hoger onderwijs gemaakt zijn.
>
> De termijn om een bezwaarschrift in te dienen is 6 werkdagen. De verlenging van de termijn (in vergelijking met de regeling voor de hogescholen) volgt voort uit het feit dat het ontslag bij aangetekende brief moet meegedeeld worden aan het personeelslid en het feit dat algemeen aangenomen wordt dat een aangetekend schrijven uitwerking heeft de derde dag na de datum van verzending. De beroepstermijn blijft bijgevolg 3 werkdagen maar er is rekening gehouden met de verzendtermijn van het aangetekend schrijven.
>
> Als het beroep opschortend werkt, blijft het personeelslid in dienst van de universiteit en is het makkelijker om het personeelslid terug aan het werk te zetten als het beroep gevolgd wordt. Als het beroep niet opschortend werkt, moet het personeelslid als het beroep gevolgd wordt terug in dienst genomen worden, wat vanuit de logica van de vrije universiteiten (het gewone arbeidsrecht) niet vanzelfsprekend is. Om problemen met het terug in dienst nemen van personeelsleden te vermijden is opgenomen dat het beroep opschortend werkt."

65.4. Deze verantwoording voor de aangehaalde belangwekkende verschillen in de procedure die volgt in geval van ontslag om dringende redenen, laat niet inzien dat het gemaakte onderscheid relevant is om het verschil in behandeling in redelijkheid te verantwoorden.

De ontworpen bepalingen, voor zover ze voorzien in kortere bezwaartermijnen en in een niet-opschortende werking van het beroep, kunnen dan ook geen doorgang vinden.

66. Artikel 152 voegt in de Codex Hoger Onderwijs een artikel V.63/2 in, maar voor zover de Raad van State kon nagaan, bestaat er geen artikel V.63/1. Evenmin heeft de Raad van State kennis van een bepaling met dat artikelnummer dat in voorbereiding is. Op grond van de beschikbare informatie is er dan ook geen reden om de artikelen niet doorlopend te nummeren. Er wordt dan ook voorgesteld om de ontworpen regeling in te voegen als een artikel V.63/1.

Artikelen 149, 151, 154 en 155

67. In plaats van de automatische beëindiging van de tewerkstelling bij het bereiken van de wettelijke pensioenleeftijd, tenzij het instellingsbestuur toestemming verleent om die beëindiging uit te stellen, wordt het principe ingevoerd dat de tewerkstelling van het personeelslid ook na de wettelijke pensioenleeftijd behouden blijft, tenzij het instellingsbestuur beslist de tewerkstelling dan te beëindigen. De artikelen 149 en 151 van het voorontwerp voeren dit in voor het personeel van de universiteiten en de artikelen 154 en 155 van het voorontwerp voeren dit in voor het personeel van de hogescholen.

Gevraagd naar de regeling voor het betrokken personeelslid dat bij het bereiken van de wettelijke pensioenleeftijd op pensioen wil gaan gelet op de regeling in artikel IX.1, § 1, van het Vlaams Personeelsstatuut, antwoordde de gemachtigde wat volgt:

> "Als het personeelslid op de wettelijke pensioenleeftijd met pensioen wil gaan, dient het bij de universiteit ontslag in volgens de geldende regels. Er is niet centraal (op niveau Vlaamse Gemeenschap) vastgelegd wat de regels zijn om zelf ontslag in te dienen."

HOOFDSTUK 12 – WIJZIGINGEN VAN DE CODIFICATIE SOMMIGE BEPALINGEN VOOR HET ONDERWIJS VAN 28 OKTOBER 2016

Artikel 157

68. Artikel 157 van het voorontwerp voegt een paragraaf 6 toe aan artikel IV.35/1 van de codificatie sommige bepalingen voor het onderwijs, dat een afwijkingsregeling bevat voor het leerlingenvervoer in het buitengewoon onderwijs. In het kader van die afwijkingsregeling wordt het recht op leerlingenvervoer toegekend volgens het criterium en het regelgevend kader dat is overeengekomen door de scholen van het buitengewoon onderwijs in de betrokken regio's. Op het ogenblik dat de decreetgever de afwijkingsregeling mogelijk maakte, was het criterium en het regelgevend kader aan de decreetgever bekend en heeft hij het zich eigen gemaakt. De gehanteerde werkwijze voor het toekennen van het recht op vervoer wordt door de betrokken regio's omschreven in een werkplan, dat de in artikel IV.35/1, § 3, opgesomde elementen bevat. Dat werkplan wordt ter goedkeuring voorgelegd aan de Vlaamse Regering.

De ontworpen paragraaf 6 maakt het mogelijk dat het regelgevend kader dat in de pilootregio's is vastgesteld "gedurende 2 schooljaren [kan] gewijzigd worden of aangevuld worden met bijkomende criteria voor de toekenning van het recht op leerlingenvervoer".

Gevraagd wat precies wordt bedoeld met “het regelgevend kader, vermeld in paragraaf 2, [dat] gedurende 2 schooljaren gewijzigd [kan] worden of aangevuld [kan] worden met bijkomende criteria voor de toekenning van het recht op leerlingenvervoer” en welke de mogelijke wijzigingen en aanvullingen zijn, antwoordde de gemachtigde:

> “Alle pilootregio’s kennen rechten op mobiliteitsondersteuning toe aan leerlingen op basis van een regelgevend kader, dat zij zelf opstelden. Vanaf volgend schooljaar kunnen zij dit regelgevend kader aanpassen en nieuwe maatregelen invoeren. De feedback over deze maatregelen wordt meegenomen in de Vlaanderenbrede hervorming van het leerlingenvervoer.
>
> Mogelijke aanpassingen zijn onder meer: wijzigingen in de minimumperimeter waarbinnen collectief leerlingenvervoer mogelijk is, wijzigingen van de haltes waar leerlingen opgehaald worden, wijzigingen in de criteria om in aanmerking te komen voor een bepaalde vorm van mobiliteitsondersteuning.”

In het licht van artikel 24, § 5, van de Grondwet laat de machtiging om bijkomende criteria te bepalen of af te wijken van het regelgevend kader de betrokken scholen niet toe om bij overeenkomst fundamenteel af te wijken van het bestaande criterium en het bestaande regelgevend kader. Als dat wel de bedoeling zou zijn, dienen de stellers van het voorontwerp in de ontworpen bepaling nauwkeuriger aan te geven in welke zin van het bestaande criterium en het bestaande regelgevend kader kan worden afgeweken.

Artikel 159

69. De codificatie sommige bepalingen voor het onderwijs werd het laatst gewijzigd bij het decreet van 12 december 2025 in plaats van het decreet van 18 juli 2025. Dit dient te worden aangepast in de inleidende zin van artikel 159 van het voorontwerp.

70. Het ontworpen artikel IV.55/1 van de codificatie sommige bepalingen voor het onderwijs bepaalt dat de Vlaamse Regering na een oproep naar respectievelijk scholen en consortia, middelen kan toekennen in het kader van het project pioniersscholen met het oog op een evolutie naar meer inclusief onderwijs. De Vlaamse Regering wordt gemachtigd om de procedure voor de aanvraag en voor de toekenning van de middelen te bepalen voor de projecten die pioniersscholen vormgeven, de begeleiding van de pioniersscholen door een consortium, en het onderzoek ter evaluatie van het project.

Op het eerste gezicht staat de ontworpen bepaling op gespannen voet met artikel 24, § 5, van de Grondwet, aangezien een aantal essentiële elementen van het subsidiëringsmechanisme niet in de ontworpen bepaling wordt geregeld. Zo wordt nagelaten te bepalen op welke onderwijsinstellingen of op welke onderwijsniveau’s de regeling betrekking heeft, wat precies wordt bedoeld met consortia, hoe de middelen worden bepaald, aan wie de middelen zullen worden toegekend, en hoe de toegekende middelen dienen te worden aangewend. Ook de projecten die voor subsidiëring in aanmerking komen worden slechts zeer algemeen omschreven.

In het ontworpen artikel IV.55/1, tweede lid, 1°, wordt evenwel gepreciseerd dat de middelen worden toegekend voor "de projecten die pioniersscholen vormgeven en dit binnen het kader van het decreet betreffende de organisatie van tijdelijke projecten in het onderwijs van 9 december 2025", het zogenaamde proeftuinendecreet. Tijdelijke projecten die bij besluit van de Vlaamse Regering tot stand komen op grond van het proeftuinendecreet, waarbij afwijkingen van bestaande onderwijsdecreten toegestaan zijn, mogen worden geacht in overeenstemming te zijn met artikel 24, § 5, van de Grondwet, althans voor zover de besluiten die deze projecten regelen tijdig worden bekrachtigd bij decreet.[65]

Gevraagd wat "het project pioniersscholen met het oog op een evolutie naar meer inclusief onderwijs" precies inhoudt en welke projecten voor subsidiëring in aanmerking komen, antwoordde de gemachtigde:

> "In de visienota 'Stappenplan richting een inclusiever onderwijs' van 4 april 2025 engageert de Vlaamse Regering zich om een lange termijn traject op te starten dat moet leiden tot een meer inclusief onderwijssysteem tegen 2040. De opzet van een proeftuin met pioniersscholen is in de visienota opgenomen als een concrete stap in de evolutie naar meer inclusief onderwijs.
>
> In de *'consultatienota over de evolutie naar scholen voor iedereen'* van 28 november 2025 wordt de visie omtrent de evolutie naar meer inclusief onderwijs verder uitgewerkt en aangevuld met een strategie en tijdspad met concrete maatregelen. Ook in de consultatienota is de realisatie van een proeftuin met pioniersscholen vermeld als één van de acties in de evolutie naar een meer inclusief onderwijssysteem met scholen voor iedereen.
>
> Een besluit van de Vlaamse Regering bepaalt de inhoud en de vorm van de tijdelijke projecten 'pioniersscholen'. Het voorontwerp van Besluit van de Vlaamse Regering over tijdelijke projecten met pioniersscholen in het kader van de evolutie naar meer kwalitatief en inclusiever onderwijs werd een eerste keer goedgekeurd op de Vlaamse Regering op 13 maart 2026. Het is de bedoeling dat scholen voor gewoon onderwijs, scholen voor buitengewoon onderwijs, CLB's en leersteuncentra samen projecten vormgeven om toe te werken naar scholen voor iedereen. Ze werken in één of meerdere scholen samen om een multidisciplinair team vorm te geven en onderwijs te organiseren voor leerlingen met en zonder specifieke onderwijsbehoeften";

en:

> "De proeftuin pioniersscholen wordt gerealiseerd volgens de contouren van het decretaal kader rond proeftuinen in onderwijs, met name het decreet betreffende de organisatie van tijdelijke projecten in het onderwijs van 9 december 2005. Het BVR dat de inhoud en vorm van de proeftuin vastlegt volgt de bepalingen als vermeld in dat decreet."

De Raad van State kan, bij gebrek aan definitieve tekst van het besluit dat de basis vormt voor de tijdelijke projecten die in het kader van het project pioniersscholen met het oog op een evolutie naar meer inclusief onderwijs vormgeven, niet nagaan of in dit besluit, dat ter bekrachtiging aan de decreetgever moet worden voorgelegd, voldoende de essentiële elementen van de afwijkende regelen zullen zijn opgenomen. Als dat niet het geval is, zullen de stellers van

[65] Adv.RvS 38.717/1/V van 26 juli 2005 over een voorontwerp dat heeft geleid tot het decreet van 9 december 2005 'betreffende de organisatie van tijdelijke projecten in het onderwijs', *Parl.St.* Vl.Parl. 2004-05, nr. 472/1.

het voorontwerp de ontworpen bepalingen die voor advies voorliggen moeten aanvullen zodat alle essentiële elementen van het subsidiëringsmechanisme bij decreet zijn geregeld.

Artikelen 165 en 166

71. De codificatie sommige bepalingen voor het onderwijs werd het laatst gewijzigd bij het decreet van 12 december 2025 in plaats van het decreet van 17 mei 2024. Dit dient te worden aangepast in de inleidende zin van de artikelen 165 en 166 van het voorontwerp.

HOOFDSTUK 13 – WIJZIGINGEN VAN HET DECREET RECHTSPOSITIE BASISEDUCATIE VAN 7 JULI 2017

Artikel 172

72. Luidens de eerste zin van het ontworpen artikel 88/1 van het decreet Rechtspositie Basiseducatie kan het centrumbestuur "[i]n afwijking van artikel 88, § 1 en § 5, de aanstelling of benoeming beëindigen van een personeelslid dat de wettelijke pensioenleeftijd bereikt heeft". Nochtans volgt uit artikel 88, §§ 1 en 5 geenszins dat een personeelslid dat de wettelijke pensioenleeftijd bereikt heeft niet kan worden ontslagen. Die eerste zin vormt dus geen afwijking van dat artikel.

In de memorie van toelichting wordt de bedoeling van de bepaling als volgt verwoord:

> "Dit artikel voert voor het centrumbestuur de mogelijkheid in om een personeelslid dat de wettelijke pensioenleeftijd bereikt heeft te ontslaan. Als het centrumbestuur van deze mogelijkheid gebruik maakt, geldt een verkorte opzeggingstermijn. De bepalingen uit artikel 88, § 2 tot en met § 4 van het decreet Rechtspositie Basiseducatie zijn eveneens van toepassing op dit ontslag."

Het is dus de bedoeling dat afgeweken wordt van artikel 88, § 1, en dat artikel 88, § 5, dat betrekking heeft op het betalen van werkgevers- en werknemersbijdragen door het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming niet van toepassing is. Bovendien lijkt het de bedoeling dat wordt afgeweken van artikel 86 van het decreet Rechtspositie Basiseducatie dat het ontslag afhankelijk maakt van een negatieve evaluatie.

Het eerste lid van het ontworpen artikel 88/1, wordt dan ook beter als volgt geformuleerd:

> "Art. 88/1. In afwijking van artikel 86, § 1, kan het centrumbestuur de aanstelling of benoeming beëindigen van een personeelslid dat de wettelijke pensioenleeftijd bereikt heeft. In afwijking van artikel 88, § 1 neemt het centrumbestuur daarbij een opzeggingstermijn in acht die maximaal 26 weken bedraagt. Het centrumbestuur en het personeelslid kunnen een langere of kortere opzeggingstermijn overeenkomen. De opzegging wordt gemotiveerd."

Voorts wordt beter een vierde lid toegevoegd luidend als volgt:

"Artikel 88, § 5 is niet van toepassing op een ontslag van een personeelslid dat de wettelijke pensioenleeftijd heeft bereikt."

73. De bepaling maakt niet duidelijk welke opzeggingstermijn precies door het centrumbestuur moet worden toegepast. Er wordt weliswaar een maximum aantal weken bepaald, maar niet hoe het centrumbestuur de effectieve opzeggingstermijn moet berekenen binnen dit maximum. Daarenboven stelt het ontworpen artikel 88/1 dat het centrumbestuur en het personeelslid een "langere of kortere opzeggingstermijn [kunnen] overeenkomen". Dit lijkt erop te wijzen dat de partijen kunnen afwijken van een abstract te berekenen opzeggingstermijn. Als dat niet het geval is, lijkt de bepaling daarentegen in te houden dat van de maximumtermijn kan worden afgeweken wat het bepalen van een maximumtermijn zinledig maakt.

Gevraagd welke opzeggingstermijn er dan geldt en hoe deze moet worden berekend, antwoordde de gemachtigde:

> "De gewone opzegtermijnen in de basiseducatie zijn dezelfde als in de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten. Vandaar dat voor het bepalen van de maximumtermijn om een einde te maken aan de tewerkstelling wanneer het personeelslid de wettelijke pensioenleeftijd bereikt, ook gekeken is naar de maximumtermijn uit de wet van 3 juli 1978. Het logische gevolg hiervan is dat de opzegtermijn ook moet berekend worden volgens de principes uit de wet van 3 juli 1978. In de wet zelf is hierover niets opgenomen. Volgens de website van de FOD WASO worden in beginsel de normale regels voor de berekening van de opzegtermijn gevolgd maar dan wel met een maximumduur van 26 weken, wat wil zeggen dat na 26 weken de opzegtermijn niet meer oploopt."

Hoewel de ontworpen bepaling inderdaad gelijkenissen vertoont met artikel 37/6 van de wet van 3 juli 1978 'betreffende de arbeidsovereenkomsten', is het onduidelijk hoe de opzeggingstermijn precies berekend wordt. De stellers van het voorontwerp doen er dan ook goed aan om in het ontworpen artikel 88/1 van het decreet Rechtspositie Basiseducatie duidelijker te regelen hoe de opzeggingstermijn wordt berekend en in elke mate van die berekening door de partijen kan worden afgeweken.

74. Anders dan in de ontworpen artikelen 88, § 2, van het decreet rechtspositie personeelsleden gemeenschapsonderwijs (artikel 11, 3°, van het voorontwerp) en 62, § 2, van het decreet rechtspositie personeelsleden gesubsidieerd onderwijs (artikel 20, 3°, van het voorontwerp), bepaalt het ontworpen artikel 88/1 van het decreet Rechtspositie Basiseducatie niet dat het personeelslid bij het voltooien van de opzeggingstermijn kan voortwerken tot het einde van de maand waarin het personeelslid de opzeggingstermijn volbracht heeft.

In dat verband kan worden verwezen naar opmerking 44.1 die ook hier van toepassing is.

Artikel 173

75. Aangezien de ingevoegde bepaling nagenoeg gelijkluidend is aan de bepaling die bij artikel 12 van het voorontwerp wordt ingevoegd voor de personeelsleden van het gemeenschapsonderwijs, kan worden verwezen naar de relevante opmerkingen die bij dat artikel werden gemaakt (opmerking 9.1-12).

HOOFDSTUK 14 – WIJZIGINGEN VAN HET DECREET VAN 9 MAART 2018 BETREFFENDE HET DEELTIJDS KUNSTONDERWIJS

Artikelen 175, 176, 177, 178, 181, 182, 183, 185 en 186

76.1. Artikel 26 van het decreet van 9 maart 2018 'betreffende het deeltijds kunstonderwijs' machtigt de Vlaamse Regering om "specifieke normen, structuren, vakken en bekwaamheidsbewijzen" voor de Koninklijke Beiaardschool Jef Denyn in Mechelen vast te leggen, alsook "de wijze [te bepalen] waarop die instelling gesubsidieerd wordt, de wijze waarop die academie rapporteert aan het Vlaams Ministerie van Onderwijs en welk statuut op het personeel van toepassing is". Het besluit van de Vlaamse Regering over die aangelegenheden moet decretaal worden bekrachtigd, maar er wordt geen bekrachtigingstermijn bepaald.

Aan die bepaling is uitvoering gegeven bij het besluit van de Vlaamse Regering van 4 mei 2018 'betreffende het opleidingsaanbod, de structuur, organisatie en financiering van de Koninklijke Beiaardschool Jef Denyn in Mechelen'. Dat besluit is daarna in zijn geheel bekrachtigd bij het decreet van 15 juni 2018 'betreffende het onderwijs XXVIII'. Het besluit is naderhand nog gewijzigd door het programmadecreet van 20 december 2019 'bij de begroting 2020', het besluit van de Vlaamse Regering van 7 juli 2023 'tot wijziging van diverse besluiten van de Vlaamse Regering, wat betreft de structuur, organisatie en financiering in het basisonderwijs, secundair onderwijs, volwassenenonderwijs en deeltijds kunstonderwijs' en het besluit van de Vlaamse Regering van 21 juni 2024 'tot wijziging van diverse besluiten van de Vlaamse Regering, wat betreft de structuur en organisatie van het leerplichtonderwijs, het volwassenenonderwijs, het deeltijds kunstonderwijs en het hoger onderwijs'.

De artikelen 11 tot 13 van het besluit van de Vlaamse Regering van 7 juli 2023 en artikel 47 van het besluit van de Vlaamse Regering van 21 juni 2024 werden nog niet bij decreet bekrachtigd, terwijl deze artikelen bepalingen bevatten die bekrachtigd moeten worden overeenkomstig artikel 26, tweede lid, van het decreet van 9 maart 2018.[66]

[66] Zie daarover adv.RvS 76.075/1 van 15 mei 2024 over een ontwerp dat heeft geleid tot het besluit van de Vlaamse Regering van 21 juni 2024 'tot wijziging van diverse besluiten van de Vlaamse Regering, wat betreft de structuur en organisatie van het leerplichtonderwijs, het volwassenenonderwijs, het deeltijds kunstonderwijs en het hoger onderwijs', opmerking 13.

De artikelen 175, 176, 177, 178, 181, 182, 183, 185 en 186 van het voorontwerp beogen om de meest fundamentele bepalingen uit het besluit van de Vlaamse Regering van 4 mei 2018 op te nemen in het decreet van 9 maart 2018, als decretale afwijkingen op de basisregels voor het deeltijds kunstonderwijs.

Artikel 176 van het voorontwerp herneemt artikel 3, § 1, 2, eerste lid, en 3, van het besluit van de Vlaamse Regering van 4 mei 2018, waarin wordt bepaald welke studierichting de Beiaardschool kan organiseren, welke studieomvang deze opleidingen hebben en hoe deze studieomvang gespreid kan worden over een schooljaar, en heft de machtiging aan de Vlaamse Regering op om de studieomvang en de trajecten van de tweede, derde en vierde graad van de studierichting beiaardier te bepalen.

76.2. In het ontworpen artikel 18, § 1, vierde lid, van het decreet van 9 maart 2018 moet worden geschreven dat het de specialisatie: “optie beiaardier” betreft zoals in artikel 3, § 1, van het besluit van de Vlaamse Regering van 4 mei 2018 en zoals ook in het ontworpen artikel 19, § 2, tweede lid, van hetzelfde decreet wordt vermeld (artikel 177 van het voorontwerp).

76.3. Artikel 178 van het voorontwerp heft in artikel 26, eerste lid, van het decreet van 9 maart 2018 de voormelde machtiging aan de Vlaamse Regering op om de specifieke normen en structuren vast te leggen en de wijze te bepalen waarop de Beiaardschool wordt gesubsidieerd. Daarnaast wordt in artikel 26, tweede lid, van hetzelfde decreet de vereiste decretale bekrachtiging vervangen door een machtiging aan de Vlaamse Regering om de bepalingen van het besluit van de Vlaamse Regering van 4 mei 2018 te wijzigen.

Door die machtiging zal de Vlaamse Regering weliswaar opnieuw wijzigingen mogen aanbrengen in het bekrachtigde besluit van de Vlaamse Regering van 4 mei 2018, maar het inperken van de machtiging in artikel 26, eerste lid, van het decreet van 9 maart 2018 heeft tot gevolg dat die wijzingen aan het besluit van 4 mei 2018 beperkt zullen moeten blijven tot aanpassingen die kunnen worden ingepast in de resterende machtigingen in artikel 26, eerste lid, van het decreet van 9 maart 2018 of kunnen worden gesteund op de algemene uitvoeringsbevoegdheid die de Vlaamse Regering ontleent aan artikel 20 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 ‘tot hervorming der instellingen’ ter uitvoering van de nieuwe decretale regeling voor de beiaardschool.

Bovendien geeft het feit dat het besluit van 4 mei 2018 na de bekrachtiging, ondanks het ontbreken van een machtiging ter zake, nog werd gewijzigd bij latere besluiten van 7 juli 2023 en 21 juni 2024, die nog niet werden bekrachtigd, aanleiding tot onzekerheid over de rechtskracht van die latere wijzigingen.

Bijgevolg moet worden voorgesteld om een bepaling toe te voegen aan het voorontwerp waarbij ook de artikelen 11 tot 13 van het besluit van de Vlaamse Regering van 7 juli 2023 en artikel 47 van het besluit van de Vlaamse Regering van 21 juni 2024 worden bekrachtigd.

Het ontworpen artikel 26, tweede lid, van het decreet van 9 maart 2018 kan dan accurater als volgt worden verwoord:

"De Vlaamse Regering wordt gemachtigd om de bepalingen van het besluit van de Vlaamse Regering van 4 mei 2018 betreffende het opleidingsaanbod, de structuur, organisatie en financiering van de Koninklijke Beiaardschool Jef Denyn in Mechelen, zoals bekrachtigd bij het decreet van 15 juni 2018, en gewijzigd door het programmadecreet van 20 december 2019, en de besluiten van de Vlaamse Regering van 7 juli 2023 en 21 juni 2024, zoals gedeeltelijk bekrachtigd bij het decreet van [datum onderwijsdecreet XXXVI], te wijzigen, aan te vullen of op te heffen, teneinde dit besluit in overeenstemming te brengen met dit decreet."

Artikel 188

77. Artikel 188 van het voorontwerp vervangt de verplichte jaarlijkse verslagen en de steekproefsgewijze financiële controle aan het einde van de samenwerking door een eindverslag en het bepalen van een methode om een globaal zicht te krijgen op de besteding van de werkingsmiddelen.

Luidens de memorie van toelichting stelt de onderwijsinspectie dat de jaarverslagen door "de vage formulering van het doelenkader (…) vaak algemeen en moeilijk toetsbaar" zijn. Daarom wordt ervoor gekozen de verplichte jaarverslagen te schrappen, wat ook een planlastverlaging voor scholen en academies betekent.

Zoals de Inspecteur van Financiën stelt, kan de vraag worden gesteld of de voormelde verantwoording nog relevant is wanneer de doelstellingen, gelet op de verduidelijkingen die artikel 187 van het voorontwerp aanbrengt in de opsomming van de doelen in artikel 136, eerste lid, van het decreet van 9 maart 2018, duidelijker zullen worden geformuleerd.

Hierover bevraagd, verklaarde de gemachtigde:

> "Door de expliciete verbinding met de minimumdoelen en sleutelcompetenties wordt gedeeltelijk tegemoetgekomen aan de opmerkingen van de Onderwijsinspectie. Kwaliteitszorg is ontegensprekelijk gebaat bij een helder referentiekader waartegen onderwijsprofessionals hun inspanningen kunnen afwegen. Kwaliteitszorg vergt daarenboven een reflectieve benadering bij de betrokkenen. Het huidige jaarverslag draagt echter te weinig bij tot die doelgerichte reflectie. Gezien de meerwaarde voor kwaliteitszorg te laag is in verhouding met de tijd en inspanningen die onderwijsprofessionals erin moeten investeren, is het beter om de jaarlijkse rapportageverplichting als beleidsinstrument te schrappen."

Het is aangewezen deze toelichting op te nemen in de memorie van toelichting.

Artikel 190

78. Net zoals de artikelen 57 en 76 van het voorontwerp dit in het decreet basisonderwijs en de Codex Secundair Onderwijs invoegen, voegt artikel 190 van het voorontwerp in het decreet deeltijds kunstonderwijs de bepaling in dat sponsoring en mededelingen met betrekking tot betalende bijlessen onverenigbaar worden geacht met de pedagogische opdracht van de school.

De opmerkingen 39.1 en 39.2 die werden gemaakt bij artikel 57 van het voorontwerp gelden *mutatis mutandis* ook voor het ontworpen artikel 150 van het decreet van 9 maart 2018.

HOOFDSTUK 15 – WIJZIGINGEN VAN HET DECREET VAN 27 APRIL 2018 BETREFFENDE DE LEERLINGENBEGELEIDING IN HET BASISONDERWIJS, HET SECUNDAIR ONDERWIJS EN DE CENTRA VOOR LEERLINGENOPLEIDING

79. Bij dit hoofdstuk zijn geen opmerkingen te maken.

HOOFDSTUK 16 – WIJZIGINGEN VAN HET DECREET VAN 3 JUNI 2022 TOT HET NEMEN VAN DRINGENDE MAATREGELEN IN HET ONDERWIJS NAAR AANLEIDING VAN DE OEKRAÏNECRISIS EN TOT WIJZIGING VAN HET DECREET VAN 15 JUNI 2007 BETREFFENDE HET VOLWASSENENONDERWIJS VOOR LEERLINGEN EN STUDENTEN DIE RESSORTEREN ONDER RICHTLIJN 2001/55/EG VAN DE RAAD VAN 20 JULI 2001 BETREFFENDE MINIMUMNORMEN VOOR HET VERLENEN VAN TIJDELIJKE BESCHERMING IN GEVAL VAN MASSALE TOESTROOM VAN ONTHEEMDEN EN MAATREGELEN TER BEVORDERING VAN EEN EVENWICHT TUSSEN DE INSPANNING VAN DE LIDSTATEN VOOR DE OPVANG EN HET DRAGEN VAN DE CONSEQUENTIES VAN DE OPVANG VAN DEZE PERSONEN – (II)

80. Bij dit hoofdstuk zijn geen opmerkingen te maken.

HOOFDSTUK 17 – WIJZIGINGEN VAN HET DECREET VAN 28 APRIL 2023 OVER DE TRANSITIE VAN PERSONEELSLEDEN VAN SOMMIGE INSTELLINGEN VAN ONDERWIJS NAAR WELZIJN

Artikel 196

81. Het bij artikel 196 van het voorontwerp vervangen artikel 17, derde lid, van het decreet van 28 april 2023 ‘over de transitie van personeelsleden van sommige instellingen van Onderwijs naar Welzijn’, bepaalt dat de regeling vermeld in het eerste en tweede lid “van toepassing [is] totdat het laatste personeelslid het transitiekader verlaat”.

Aldus wordt de temporele werking van de ontworpen bepaling en meer bepaald het uiterste tijdstip waarop de regeling kan worden toegepast, gekoppeld aan een feitelijke gebeurtenis. Nadat die feitelijke gebeurtenis heeft plaatsgehad, blijft de ontworpen bepaling evenwel zonder reden verder bestaan. Dit komt de leesbaarheid en coherentie van de tekst van het decreet van 28 april 2023 en derhalve ook de rechtszekerheid niet ten goede.

Het verdient aanbeveling om aan de Vlaamse Regering de bevoegdheid te verlenen om de ontworpen bepaling op te heffen zodra het laatste personeelslid het transitiekader heeft verlaten, zodat de bepaling op een vaste en voor iedereen kenbare datum opgeheven wordt.

HOOFDSTUK 18 – WIJZIGINGEN VAN HET PROGRAMMADECREET VAN 30 JUNI 2023 HOUDENDE BEPALINGEN TOT BEGELEIDING VAN DE BEGROTINGSAANPASSING 2023

82. Bij dit hoofdstuk zijn geen opmerkingen te maken.

HOOFDSTUK 19 – SLOTBEPALINGEN

Artikel 198

83.1 Artikel 198, tweede, derde en vierde lid, van het voorontwerp bepalen dat een aantal artikelen van het voorontwerp uitwerking krijgen met terugwerkende kracht.

83.2. De niet-retroactiviteit van de wetten is een waarborg die tot doel heeft rechtsonzekerheid te voorkomen. Die waarborg vereist dat de inhoud van het recht voorzienbaar en toegankelijk is, zodat de rechtzoekende de gevolgen van een bepaalde handeling in redelijke mate kan voorzien op het ogenblik dat die handeling wordt gesteld. De terugwerkende kracht is enkel verantwoord indien die absoluut noodzakelijk is voor de verwezenlijking van een doelstelling van algemeen belang.[67]

Indien blijkt dat de terugwerkende kracht bovendien tot doel of tot gevolg heeft dat de afloop van gerechtelijke procedures in een welbepaalde zin wordt beïnvloed of dat de rechtscolleges worden verhinderd zich uit te spreken over een welbepaalde rechtsvraag, vereist de aard van het in het geding zijnde beginsel dat uitzonderlijke omstandigheden of dwingende motieven van algemeen belang het optreden van de wetgever verantwoorden, dat, ten nadele van een categorie van burgers, afbreuk doet aan de aan allen geboden jurisdictionele waarborgen.[68]

---

[67] Vaste rechtspraak van het Grondwettelijk Hof, zie o.m.: GwH 21 november 2013, nr. 158/2013, B.24.2; GwH 19 december 2013, nr. 172/2013, B.22; GwH 29 januari 2014, nr. 18/2014, B.10; GwH 9 oktober 2014, nr. 146/2014, B.10.1; GwH 22 januari 2015, nr. 1/2015, B.4; GwH 7 mei 2015, nr. 54/2015, B.12; GwH 14 januari 2016, nr. 3/2016, B.22; GwH 3 februari 2016, nr. 16/2016, B.12.1; GwH 28 april 2016, nr. 58/2016, B.9.2; GwH 9 februari 2017, nr. 15/2017, B.9.2; GwH 21 december 2017, nr. 145/2017, B.16.2; GwH 19 juli 2018, nr. 100/2018, B.13; GwH 3 juni 2021, nr. 82/2021, B.6; GwH 23 juni 2022, nr. 85/2022, B.10.2.

[68] Vaste rechtspraak van het Grondwettelijk Hof. Zie bijv.: GwH 21 november 2013, nr. 158/2013, B.24.2; GwH 9 oktober 2014, nr. 146/2014, B.10.1; GwH 28 mei 2015, nr. 77/2015, B.4.1; GwH 24 maart 2016, nr. 48/2016, B.6; GwH 6 oktober 2016, nr. 126/2016, B.7.3; GwH 28 mei 2025, nr. 81/2025, B.7.

In dit verband dient bij de terugwerkende kracht van enkele bepalingen een voorbehoud te worden gemaakt.

83.3.1. Aan artikel 52 van het voorontwerp, dat nieuwe beoordelingscriteria voor het beoordelen van aanvragen tot gelijkwaardigheid van minimumdoelen oplegt, wordt retroactieve werking gegeven met ingang van 1 januari 2026. In de memorie van toelichting wordt gepreciseerd dat deze retroactieve werking vereist is om mogelijk te maken dat met deze criteria rekening wordt gehouden bij de beoordeling van de aanvragen die uiterlijk op 15 januari 2026 moesten worden ingediend.

Gevraagd om nadere verantwoording, antwoordde de gemachtigde:

"Zonder deze terugwerkende kracht kan een gelijkwaardigheidsaanvraag voor minimumdoelen in het basisonderwijs van het decreet van 18 juli 2025 niet behoorlijk worden behandeld.

Er konden al aanvragen tot gelijkwaardigheid gebeuren op de nieuwe minimumdoelen basisonderwijs tot 15 januari 2026. De Vlaamse regering moet over die aanvragen beslissen voor 31 maart 2026.

Zonder retroactieve werking kan een aanvraag niet worden beoordeeld op basis van de nieuwe criteria. De nieuwe criteria zijn noodzakelijk omdat de oude criteria een aantal begrippen en vereisten van de vroegere minimumdoelen niet bevatten. Zo zijn de nieuwe minimumdoelen opgebouwd op basis van inhouden van de vakdisciplines Nederlands, wiskunde, Frans, geschiedenis, aardrijkskunde, wetenschap en techniek, ICT, lichamelijke opvoeding, muzische vorming, attitudes. De vroegere minimumdoelen waren anders opgebouwd. Daardoor zouden de nieuwe minimumdoelen en de criteria op basis waarvan een gelijkwaardigheidsaanvraag moet gebeuren niet op elkaar zijn afgestemd. Dat zou de grondrechten schenden van schoolbesturen die meteen een aanvraag willen doen."

Over de deadline van 31 maart 2026 preciseerde de gemachtigde nog het volgende:

"Deze termijn is decretaal verankerd in Art. 44bis van het decreet basisonderwijs en is vastgesteld op 1 april, en niet op 31 maart.

Paragraaf 1 stelt dat een aanvraag uiterlijk moet ingediend worden op 1 september van het schooljaar dat voorafgaat aan het schooljaar waarin de vervangende minimumdoelen zullen gelden. Voor schooljaar 2026-2027 wordt een uitzondering ingeschreven (art. 44bis, §1, tweede lid) waardoor aanvragen kunnen ingediend worden tot en met 15 januari 2026.

Paragraaf 3, tweede lid van hetzelfde artikel legt een afwijking van het eerste lid vast, waardoor de regering in schooljaar 2025-2026 uiterlijk op 1 april over de aanvraag dient te beslissen";

en:

"Deze termijn is niet uitdrukkelijk als vervaltermijn geconcipieerd in de regelgeving. Aangezien de minimumdoelen vanaf het schooljaar 2026-2027 echter in werking treden (al is het stapsgewijs), zou het een ernstig probleem zijn voor de betrokken schoolbesturen als er geen beslissing van de Vlaamse regering zou zijn binnen de decretale vastgelegde termijn. Dat zou een start van het schooljaar 2026-2027 voor de betrokken scholen ernstig hypothekeren."

Voor zover reeds aanvragen tot gelijkwaardigheid zijn ingediend moet minstens volgend voorbehoud worden gemaakt bij de terugwerkende kracht. De indieners van de aanvraag konden op het ogenblik dat zij hun aanvraag voor het schooljaar 2026-27 hebben ingediend (vóór 15 januari 2026) nog niet weten dat hun aanvraag zou worden beoordeeld aan de hand van nieuwe beoordelingscriteria en konden niet (zeker) weten dat zij in hun aanvraag met dat nieuwe beoordelingscriteria rekening moesten houden. Ook al zou de Vlaamse Regering nog geen ingediende aanvragen hebben beoordeeld, om in overeenstemming te blijven met het rechtszekerheidsbeginsel zouden de indieners van een aanvraag voor het schooljaar 2026-27 die nog niet met het nieuwe beoordelingscriterium rekening hebben gehouden of hebben kunnen houden, minstens de kans moeten krijgen om hun aanvraag aan te passen of om een nieuwe aanvraag in te dienen voor het schooljaar 2026-27, wat impliceert dat de stellers van het voorontwerp in een passende overgangsregeling zouden moeten voorzien.

83.3.2. De artikelen 100, 3° tot en met 6°, van het voorontwerp krijgen eveneens uitwerking met terugwerkende kracht op 1 januari 2026. Deze bepalingen hebben betrekking op de organisatie van de toelatingsproef voor de opleiding Basisverpleegkunde, alsook de verwerking van persoonsgegevens in dat verband. Wat deze bepalingen betreft, lijkt de terugwerkende kracht onwerkbaar te zijn, aangezien de organisatie van de toelatingsproef en de verwerking van gegevens van kandidaten voor deze toelatingsproef feitelijke handelingen betreffen die niet retroactief kunnen worden gedaan, behoudens indien de retroactieve werking ertoe zou strekken om reeds gestelde handelingen zonder decretale basis te valideren. Hierover nader bevraagd, stelde de gemachtigde het volgende:

> "Deze toelatingsproef wordt afgenomen vóór de start van het schooljaar, aangezien een student het bewijs van slagen nodig heeft voor zijn inschrijving. De sessies van de toelatingsproef om te starten in een graduaatsopleiding van schooljaar 2026-2027 worden opengesteld vanaf 15 mei 2026, waardoor een vroegere inwerkingtreding van het artikel dan 1/9/2026 noodzakelijk is. Een school moet voordien kunnen beslissen of ze instapt in de gemeenschappelijke toelatingsproef, georganiseerd door de hogescholen."

Uit het antwoord van de gemachtigde blijkt niet dat het nodig of nuttig zou zijn om de ontworpen regeling uitwerking te doen krijgen op 1 januari 2026. Een vroegere inwerkingtreding dan 1 september 2026 kan immers evenzeer worden gerealiseerd door de betrokken artikelen in werking te laten treden overeenkomstig de standaardregel, zijnde tien dagen na de publicatie ervan in het Belgisch Staatsblad, of, indien dit door een bijzondere reden wordt verantwoord, op de dag van de publicatie ervan in het Belgisch Staasblad. Voor zover het onmogelijk zou zijn om de ontworpen regeling bekend te maken voor 15 mei 2026, en de regeling op die datum uitwerking zou moeten krijgen, zal een doelstelling van algemeen belang moeten worden aangevoerd die de terugwerkende kracht noodzakelijk maakt.

83.3.3. Ook artikel 101 van het voorontwerp krijgt uitwerking op 1 januari 2026. Deze bepaling heeft betrekking op het protocol dat zal worden gesloten tussen de leidend ambtenaar van de instantie waaraan de organisatie van de examencommissie is opgedragen en de Vlaamse overheidsdienst Justitie. Deze bepaling heeft betrekking op een feitelijke handeling waarvoor de retroactiviteit niet werkzaam is, tenzij het de bedoeling zou zijn om een protocol dat reeds werd afgesloten zonder decretale basis te valideren. Hierover bevraagd antwoordde de gemachtigde:

> "De keuze voor de retroactieve inwerkingtreding van artikel 101 is ingegeven door de dringende leernood van gedetineerden. Door hun zeer specifieke situatie kunnen zij niet aansluiten bij de reguliere werking van de Examencommissie en beschikt deze doelgroep, sinds het stopzetten van het LIO-project (Learning inside out) , niet langer over een aangepast traject om een diploma secundair onderwijs te behalen.
>
> In dit kader zijn de voorbereidingen voor de uitrol van 'de examencommissie voor gedetineerden' in januari 2026 gestart. De effectieve realisatie, inclusief de inzet van het voorziene personeel, is gepland voor september 2026."

Uit het antwoord van de gemachtigde blijkt niet waarom de retroactiviteit nodig of nuttig zou zijn, en waarom niet kan worden volstaan met een inwerkingtreding tien dagen na de publicatie ervan in het Belgisch Staatsblad, des te meer daar de effectieve realisatie van de examencommissie voor gedetineerden pas is gepland voor september 2026. Bijgevolg dient van de retroactieve werking van artikel 101 te worden afgezien.

83.3.4. Overeenkomstig artikel 198, tweede lid, van het voorontwerp heeft artikel 144 van het voorontwerp uitwerking met ingang van 1 januari 2022. Artikel 144 wijzigt artikel IV.28, § 1, eerste lid, 1°, van de Codex Hoger Onderwijs en legt de benoemingsgrens van 72% die geldt voor de overige hogescholen ook op aan de Hogere Zeevaartschool.

In de memorie van toelichting wordt terugwerkende kracht als volgt verantwoord:

> "Inwerkingtreding: 1 januari 2022. Dit is de datum dat de benoemingsgrens weer van toepassing werd op de hogescholen. Om ervoor te zorgen dat de benoemingsgrens vanaf dat moment ook op de Hogere Zeevaartschool van toepassing is, is een retroactieve werking nodig."

Gevraagd of de benoemingsgrens is overschreden voor de Hogere Zeevaartschool en welke gevolgen de terugwerkende kracht daarop heeft, antwoordt de gemachtigde:

> "Tot 1 januari 2022 was de benoemingsgrens opgeschort. In de boekjaren 2022, 2023 en 2024 (laatst beschikbare cijfers) zat het aantal benoemingen aan de Hogere Zeevaartschool boven de benoemingsgrens van 72%. Aangezien er geen beroepen meer kunnen ingesteld worden tegen beslissingen uit het verleden wordt voorgesteld deze maatregel niet met terugwerkende kracht in te voeren maar wel met ingang van 1 januari 2026. De datum van inwerkingtreding zal aangepast worden."

Het is evenwel niet uit te sluiten dat sinds 1 januari 2026 benoemingen zijn gebeurd boven de benoemingsgrens van 72%. Ook wanneer de maatregel "maar" terug zou werken tot 1 januari 2026, kan de bepalingen de rechtmatige verwachtingen van bepaalde personeelsleden doorkruisen. Bovendien kunnen nog beroepen hangende zijn of worden ingesteld tegen gebeurlijke onwettige benoemingen. De benoemingsgrens kan niet retroactief worden ingevoerd ten aanzien van de Hogere Zeevaartschool.

83.3.5. Artikel 198, vierde lid, van het voorontwerp bepaalt dat de artikelen 158 en 159 van het voorontwerp, die betrekking hebben op de projecten voor pioniersscholen (zie opmerking 70), uitwerking hebben met ingang van 1 januari 2026.

Daarover vermeldt de memorie van toelichting het volgende:

> "De proeftuin pioniersscholen gaat van start in september 2026. De decretale basis voor de toekenning van subsidies in het kader van deze proeftuin dient tijdig aanwezig te zijn om een oproep te kunnen lanceren. Het betreft zowel een oproep voor pioniersscholen als een oproep voor de begeleiding van de pioniersscholen. Lancering van de oproepen is voorzien in maart 2026."

De gemachtigde gaf volgende bijkomende toelichting:

> "Dit is zo bepaald omdat de oproep voor de pioniersscholen al zal gelanceerd worden in het voorjaar van 2026, dit om het mogelijk te maken dat de pioniersscholen kunnen starten vanaf 1 september 2026."

De Raad van State, afdeling Wetgeving, moet vaststellen dat er klaarblijkelijk reeds een "Projectoproep pioniersscholen in het kader van de evolutie naar scholen voor iedereen"[69] werd gedaan, en dit zonder decretale basis. Hoewel een dergelijke werkwijze in beginsel niet toelaatbaar is, kan worden aangenomen dat de terugwerkende kracht nodig is om de reeds gedane oproep te valideren, met dien verstande dat de ontworpen regeling louter dient terug te werken tot de datum waarop de oproep werd gelanceerd in plaats van tot 1 januari 2026.

84. Artikel 198, 5°, van het voorontwerp bepaalt dat de artikelen 100, 1° en 2°, 129, 132, 133, 137 en 138 in werking treden "vanaf het academiejaar 2026-27". Luidens artikel I.3, 1°, van de Codex Hoger onderwijs is een academiejaar "een periode van 1 jaar die ten vroegste op 1 september en uiterlijk op 1 oktober begint". Het ogenblik waarop het academiejaar aanvangt kan met andere woorden voor elke instelling van hoger onderwijs variëren. Er dient dan ook gekozen te worden voor één datum waarop de betrokken bepalingen in werking treden, bijvoorbeeld 1 september 2026, en te worden gepreciseerd dat de bepalingen pas voor het eerst van toepassing zijn vanaf het academiejaar 2026-2027.

Bijlage 1

85. In het opschrift van bijlage 1 bij het voorontwerp (ontworpen bijlage 5 bij het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997) dient het woord "worden" tussen de woorden "minimumdoelen waarvan kan worden afweken" en "voor dove en slechthorende kinderen" te worden weggelaten.

[69] Met 3 mei 2026 als uiterlijke indieningsdatum. De oproep is te raadplegen via de volgende weblink: https://www.vlaanderen.be/onderwijsprofessionals/lesgeven-en-begeleiden/leerlingenbegeleiding/zorg-en-ondersteuning-voor-leraren-en-leerlingen/naar-scholen-voor-iedereen-in-2040/projectoproep-pioniersscholen.

SLOTOPMERKING

86. De stellers van het voorontwerp dienen nauwkeurig na te gaan welke de nog geldende wijzigingen zijn die in het verleden aan de gewijzigde bepalingen werden aangebracht en deze ook in de inleidende zin van de artikelen van het voorontwerp te vermelden. In het bijzonder dienen ze na te gaan of in het geval nieuwe bepalingen worden ingevoegd in een bepaald decreet, wel de laatste wijzigingen van dat decreet worden vermeld. De opmerkingen die in dat verband in de artikelsgewijze bespreking werden gemaakt mogen niet geacht worden exhaustief te zijn.

DE GRIFFIER DE VOORZITTER

Wim GEURTS Pierre LEFRANC

ONTWERP VAN DECREET

ONTWERP VAN DECREET

Op voorstel van de Vlaamse minister van Onderwijs, Justitie en Werk;

Na beraadslaging,

DE VLAAMSE REGERING BESLUIT:

De Vlaamse minister van Onderwijs, Justitie en Werk is ermee belast, in naam van de Vlaamse Regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt:

Hoofdstuk 1. Inleidende bepalingen

Artikel 1. Dit decreet regelt een gemeenschapsaangelegenheid.

Art. 2. Artikel 13, 22, 25, 75 en 175 van dit decreet voorzien in een gedeeltelijke omzetting van richtlijn (EU) 2019/1152 van het Europees Parlement en de Raad van 20 juni 2019 betreffende transparante en voorspelbare arbeidsvoorwaarden in de Europese Unie en van richtlijn (EU) 2019/1158 van het Europees Parlement en de Raad van 20 juni 2019 betreffende het evenwicht tussen werk en privéleven voor ouders en mantelzorgers en tot intrekking van Richtlijn 2010/18/EU van de Raad.

Hoofdstuk 2. Wijziging van de wet van 4 augustus 1986 tot regeling van de oppensioenstelling van de leden van het onderwijzend personeel van het universitair onderwijs en tot wijziging van andere bepalingen van de onderwijswetgeving

Art. 3. In artikel 2 van de wet van 4 augustus 1986 tot regeling van de oppensioenstelling van de leden van het onderwijzend personeel van het universitair onderwijs en tot wijziging van andere bepalingen van de onderwijswetgeving, gewijzigd bij de decreten van 21 december 2012 en 9 juli 2021, wordt paragraaf 1 opgeheven.

Hoofdstuk 3. Wijzigingen van het decreet rechtspositie personeelsleden gemeenschapsonderwijs van 27 maart 1991

Art. 4. In artikel 3 van het decreet rechtspositie personeelsleden gemeenschapsonderwijs van 27 maart 1991, het laatst gewijzigd bij het decreet van 17 mei 2024, wordt punt 37° opgeheven.

Art. 5. Aan artikel 4, §4, van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 22 juni 2007 en gewijzigd bij de decreten van 15 juni 2018, 6 juli 2018 en 9 juli 2021, worden een derde en een vierde lid toegevoegd, die luiden als volgt:

"Voor de toepassing van hoofdstuk III kan de raad van bestuur de diensten die een personeelslid gepresteerd heeft in een wervingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel in een centrum voor volwassenenonderwijs, beschouwen als diensten die gepresteerd zijn in een wervingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel in het gewoon en buitengewoon secundair onderwijs. De raad van bestuur kan daarbij voor een personeelslid diensten in aanmerking nemen voor maximaal 290 dagen, berekend volgens paragraaf 1.

Voor de toepassing van hoofdstuk III kan de raad van bestuur de diensten die een personeelslid gepresteerd heeft in een wervingsambt van het ondersteunend personeel in een centrum voor volwassenenonderwijs, beschouwen als diensten die gepresteerd zijn in een wervingsambt van een personeelscategorie als vermeld

in artikel 2, §1. De raad van bestuur kan daarbij voor een personeelslid diensten in aanmerking nemen voor maximaal 290 dagen, berekend volgens paragraaf 1.".

Art. 6. Aan artikel 20bis van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 15 maart 2019 en gewijzigd bij het decreet van 9 juli 2021, wordt een paragraaf 3 toegevoegd, die luidt als volgt:

"§3. Een scholengemeenschap of een school, als die niet tot een scholengemeenschap behoort, zorgt ervoor dat een startend personeelslid dat in het basis- of secundair onderwijs tijdelijk aangesteld wordt voor bepaalde duur in een wervingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel, het recht op aanvangsbegeleiding, vermeld in paragraaf 1, gedeeltelijk kan uitoefenen in maximum 20% van diens toegekende opdracht, rekening houdend met de afspraken en de criteria die lokaal worden vastgelegd, vermeld in het vierde lid. In dat deel van de aanvangsbegeleiding wordt gewerkt aan het verbeteren van klasmanagement en vakdidactiek, en aan andere aspecten verbonden aan diens aanvangsbegeleiding. Daarbij wordt altijd uitgegaan van een verplichte aanwezigheid op school.

Daarvoor wendt een scholengemeenschap of een school, als die niet tot een scholengemeenschap behoort, de eenheden inductie aan zoals vermeld in artikel 153tricies van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997 en artikel 34/3 van de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010.

Scholen kunnen ook organieke omkadering aanwenden voor dat doel zoals vermeld in artikel 163bis van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997 en artikel 212 van de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010.

Over de aanwending van eenheden inductie of organieke omkadering in de vorm van bijzondere pedagogische taken voor dat doel voor de startende personeelsleden, vermeld in het eerste lid, worden in het bevoegde lokaal comité algemene afspraken onderhandeld. Mits een akkoord binnen het bevoegde lokaal comité kunnen er daarbij criteria worden vastgelegd om te bepalen voor welke groepen startende personeelsleden de eenheden inductie prioritair worden aangewend. Een startend personeelslid heeft ook dan recht op een deel van deze eenheden inductie als het aangeeft nood te hebben aan een inductiejaar, tenzij alle eenheden inductie al zijn aangewend. Zonder een akkoord in het lokaal comité over de aanwendingscriteria worden de eenheden inductie in verhouding tot hun opdracht evenredig verdeeld over de startende personeelsleden.

De opdracht van die startende personeelsleden kan nooit meer dan een voltijdse opdracht zijn.".

Art. 7. In artikel 23 van hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 9 juli 2021, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid worden punt f), punt l) en punt m) opgeheven;

2° het tweede en het derde lid worden opgeheven;

3° in het bestaande vierde lid, dat het tweede lid wordt, wordt de zinsnede "na de leeftijdsgrens bedoeld onder f)" opgeheven;

4° aan de bestaande tekst, die paragraaf 1 zal vormen, wordt een paragraaf 2 toegevoegd, die luidt als volgt:

"§2. De directeur of, in voorkomend geval, de raad van bestuur of de afgevaardigd bestuurder, in geval van een vormingscentrum, en het personeelslid dat de wettelijke pensioenleeftijd bereikt heeft, kunnen in onderling akkoord een einde maken aan de tijdelijke aanstelling van bepaalde duur. Dat akkoord

blijkt uit een geschrift. Het geschrift vermeldt de datum van de beëindiging van de tijdelijke aanstelling van bepaalde duur en wordt door beide partijen ondertekend.”.

Art. 8. In artikel 31 van hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 23 november 2023, worden paragraaf 5 en 6 opnieuw opgenomen in de volgende lezing:

“§5. In afwijking van paragraaf 1 kan de raad van bestuur tijdens de schooljaren 2026-2027 tot en met 2030-2031 een personeelslid dat vastbenoemd is in het wervingsambt van leraar secundair volwassenenonderwijs in een centrum voor volwassenenonderwijs, na diens akkoord op 1 september een nieuwe affectatie toewijzen in een vacante betrekking in een wervingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel in het gewoon of buitengewoon secundair onderwijs, op voorwaarde dat het personeelslid beschikt over een vereist of voldoende geacht bekwaamheidsbewijs voor dat ambt. Als het personeelslid de affectatie aanvaardt, heeft het personeelslid voor het volume van de opdracht in het ambt van leraar secundair volwassenenonderwijs waarvoor het personeelslid op 31 augustus voorafgaand aan de affectatie vastbenoemd was, in het ambt van leraar secundair onderwijs recht op de salarisschaal die verbonden was aan het ambt van leraar secundair volwassenenonderwijs, tenzij het bekwaamheidsbewijs waarover het personeelslid beschikt, recht geeft op een gelijke of hogere salarisschaal in dat ambt.

In afwijking van paragraaf 1 kan de raad van bestuur tijdens de schooljaren 2026-2027 tot en met 2030-2031 een personeelslid dat vastbenoemd is in een wervingsambt van het ondersteunend personeel in een centrum voor volwassenenonderwijs, na diens akkoord op 1 september een nieuwe affectatie toewijzen in een vacante betrekking in een wervingsambt van een personeelscategorie als vermeld in artikel 2, §1, op voorwaarde dat het personeelslid beschikt over een vereist of voldoende geacht bekwaamheidsbewijs voor dat wervingsambt. Als het personeelslid de affectatie aanvaardt, heeft het personeelslid voor het volume van de opdracht in het wervingsambt van het ondersteunend personeel waarvoor het personeelslid op 31 augustus voorafgaand aan de affectatie vastbenoemd was, in het wervingsambt van affectatie recht op de salarisschaal die verbonden was aan dat wervingsambt in een centrum voor volwassenenonderwijs, tenzij het bekwaamheidsbewijs waarover het personeelslid beschikt, recht geeft op een gelijke of hogere salarisschaal in het wervingsambt van affectatie.

In afwijking van paragraaf 1 kan de raad van bestuur tijdens de schooljaren 2026-2027 tot en met 2030-2031 een personeelslid dat vastbenoemd is in een selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel in een centrum voor volwassenenonderwijs, na diens akkoord op 1 september een nieuwe affectatie toewijzen in een vacante betrekking in een selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel, op voorwaarde dat het personeelslid beschikt over een vereist of voldoende geacht bekwaamheidsbewijs voor dat ambt. Als het personeelslid de affectatie aanvaardt, heeft het personeelslid voor het volume van de opdracht in het selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel in een centrum voor volwassenenonderwijs waarvoor het personeelslid op 31 augustus voorafgaand aan de affectatie vastbenoemd was, in het selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel van affectatie recht op de salarisschaal die verbonden was aan dat selectie- of bevorderingsambt in een centrum voor volwassenenonderwijs, tenzij het bekwaamheidsbewijs waarover het personeelslid beschikt, recht geeft op een gelijke of hogere salarisschaal in het selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel van affectatie.

§6. In afwijking van paragraaf 1 kan de raad van bestuur tijdens de schooljaren 2026-2027 tot en met 2030-2031 een personeelslid dat vastbenoemd is in het

wervingsambt van leraar secundair volwassenenonderwijs in een centrum voor volwassenenonderwijs, op diens verzoek op 1 september een mutatie toewijzen in een vacante betrekking in een wervingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel in het gewoon of buitengewoon secundair onderwijs, op voorwaarde dat het personeelslid beschikt over een vereist of voldoende geacht bekwaamheidsbewijs voor dat ambt. Als het personeelslid de mutatie opneemt, heeft het personeelslid voor het volume van de opdracht in het ambt van leraar secundair volwassenenonderwijs waarvoor het personeelslid op 31 augustus voorafgaand aan de mutatie vastbenoemd was, in het ambt van leraar secundair onderwijs recht op de salarisschaal die verbonden was aan het ambt van leraar secundair volwassenenonderwijs, tenzij het bekwaamheidsbewijs waarover het personeelslid beschikt, recht geeft op een gelijke of hogere salarisschaal in dat ambt.

In afwijking van paragraaf 1 kan de raad van bestuur tijdens de schooljaren 2026-2027 tot en met 2030-2031 een personeelslid dat vastbenoemd is in een wervingsambt van het ondersteunend personeel in een centrum voor volwassenenonderwijs, na diens akkoord op 1 september een mutatie toewijzen in een vacante betrekking in een wervingsambt van een personeelscategorie als vermeld in artikel 2, §1, op voorwaarde dat het personeelslid beschikt over een vereist of voldoende geacht bekwaamheidsbewijs voor dat wervingsambt. Als het personeelslid de mutatie opneemt, heeft het personeelslid voor het volume van de opdracht in het wervingsambt van het ondersteunend personeel waarvoor het personeelslid op 31 augustus voorafgaand aan de mutatie vastbenoemd was, in het wervingsambt van mutatie recht op de salarisschaal die verbonden was aan dat wervingsambt in een centrum voor volwassenenonderwijs, tenzij het bekwaamheidsbewijs waarover het personeelslid beschikt, recht geeft op een gelijke of hogere salarisschaal in het wervingsambt van affectatie.

In afwijking van paragraaf 1 kan de raad van bestuur tijdens de schooljaren 2026-2027 tot en met 2030-2031 een personeelslid dat vastbenoemd is in een selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel in een centrum voor volwassenenonderwijs, na diens akkoord op 1 september een mutatie toewijzen in een vacante betrekking in een selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel, op voorwaarde dat het personeelslid beschikt over een vereist of voldoende geacht bekwaamheidsbewijs voor dat ambt. Als het personeelslid de affectatie aanvaardt, heeft het personeelslid voor het volume van de opdracht in het selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel in een centrum voor volwassenenonderwijs waarvoor het personeelslid op 31 augustus voorafgaand aan de mutatie vastbenoemd was, in het selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel van mutatie recht op de salarisschaal die verbonden was aan dat selectie- of bevorderingsambt in een centrum voor volwassenenonderwijs, tenzij het bekwaamheidsbewijs waarover het personeelslid beschikt, recht geeft op een gelijke of hogere salarisschaal in het selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel van mutatie.”.

Art. 9. In artikel 50, §1bis, van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 8 mei 2009, wordt de zinsnede “na de leeftijdsgrens bedoeld in artikel 23, f),” opgeheven.

Art. 10. In artikel 61, §1, tweede lid, van hetzelfde decreet, vervangen bij het decreet van 18 mei 1999 en gewijzigd bij het decreet van 25 april 2014, worden de woorden “kan de tuchtstraf enkel worden opgelegd op voorstel of met instemming van de bevoegde instantie van de betrokken godsdienst of de niet-confessionele zedenleer” vervangen door de woorden “wordt de tuchtstraf meegedeeld aan de bevoegde instantie van de betrokken godsdienst of de niet-confessionele zedenleer”.

Art. 11. Artikel 77quinquies van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 7 juli 2006, wordt vervangen door wat volgt:

"Art. 77quinquies. Als een raad van bestuur en, voor het vormingscentrum, de afgevaardigd bestuurder voor een tijdelijk of vastbenoemd personeelslid voor wie volgens artikel 41 van de arbeidswet van 16 maart 1971 een risico is vastgesteld, geen toepassing kunnen maken van de maatregelen, vermeld in artikel 42, §1, eerste lid, 1° of 2°, van de voormelde wet, moeten de raad van bestuur en, voor het vormingscentrum, de afgevaardigd bestuurder dat personeelslid belasten met in haar toestand toelaatbare pedagogische taken of, als het personeelslid niet in het bezit is van een pedagogisch bekwaamheidsbewijs, met in haar toestand toelaatbare administratieve taken in een niet-organieke betrekking in haar ambt in de instelling of het centrum waar het personeelslid is aangesteld.

Als de raad van bestuur het personeelslid niet met de hiervoor vermelde taken kan belasten in de instelling of het centrum waar het personeelslid is aangesteld, belast de raad van bestuur het personeelslid met de hiervoor vermelde taken in een andere instelling of een ander centrum van de scholengroep of van de scholengemeenschap. Daarbij geldt steeds dat de afstand over de openbare weg tussen de instelling van aanstelling of affectatie en de instelling waar het personeelslid wordt belast met de hiervoor vermelde taken, nooit meer dan 25 kilometer mag bedragen. Dat geldt niet als het personeelslid ermee instemt om over een grotere afstand ingezet te worden.

In afwijking van het tweede lid belast de raad van bestuur het personeelslid van een centrum voor volwassenenonderwijs met de hiervoor vermelde taken altijd in hetzelfde centrum en dit rekening houdend met artikel 40duodecies.

Tijdens de periode waarin het personeelslid met een niet-organieke betrekking als vermeld in het eerste lid wordt belast, is het personeelslid in dienstactiviteit. Het personeelslid blijft titularis van haar betrekking, behoudt daarbij haar salaris en kan worden vervangen volgens de gebruikelijke vervangingsregeling.".

Art. 12. In artikel 88 van hetzelfde decreet, vervangen bij het decreet van 13 juni 2007 en het laatst gewijzigd bij het decreet van 23 november 2023, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid worden punt 2°, punt 5° en punt 6° opgeheven;

2° het tweede en het derde lid worden opgeheven;

3° aan de bestaande tekst, die paragraaf 1 zal vormen, wordt een paragraaf 2 toegevoegd, die luidt als volgt:

"§2. De raad van bestuur of de afgevaardigd bestuurder, voor de leden van de pedagogische begeleidingsdienst en het vormingscentrum, kan een einde maken aan de vaste benoeming of aan de tijdelijke aanstelling van doorlopende duur van een personeelslid dat de wettelijke pensioenleeftijd bereikt heeft. De raad van bestuur of de afgevaardigd bestuurder neemt daarbij een opzeggingstermijn in acht, die gelijk is aan drie maanden per begonnen schijf van tien jaar dienstanciënniteit die het personeelslid heeft verworven. De opzegging wordt gemotiveerd.

Met behoud van de toepassing van het eerste lid, kan het personeelslid bij het voltooien van de opzeggingstermijn voortwerken tot het einde van de maand waarin het personeelslid de opzeggingstermijn volbracht heeft.

De opzeggingstermijn, vermeld in het eerste lid, gaat in op de maandag die volgt op de week waarin de raad van bestuur of de afgevaardigd bestuurder, in geval van een vormingscentrum, het personeelslid op de hoogte heeft gebracht van het ontslag.

De kennisgeving gebeurt op straffe van nietigheid op een van de volgende wijzen:
1° met een aangetekende brief die uitwerking heeft de derde werkdag na de datum van de verzending ervan;
2° bij deurwaardersexploot.

Op straffe van nietigheid vermeldt de kennisgeving, vermeld in het vierde lid, het begin en de duur van de opzeggingstermijn.

In afwijking van het eerste lid kunnen de raad van bestuur of de afgevaardigd bestuurder, in geval van een vormingscentrum, en het personeelslid in onderling akkoord een einde maken aan de vaste benoeming of aan de tijdelijke aanstelling van doorlopende duur. Dat akkoord blijkt uit een geschrift. Het geschrift vermeldt de datum van de beëindiging van de vaste benoeming of van de tijdelijke aanstelling van doorlopende duur en wordt door beide partijen ondertekend.”.

Art. 13. Aan hoofdstuk X van hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 23 november 2023, wordt een artikel 88ter toegevoegd, dat luidt als volgt:

“Art. 88ter. De raad van bestuur of de afgevaardigd bestuurder, voor de leden van de pedagogische begeleidingsdienst en het vormingscentrum, mag, met toepassing van artikel 88, §2, alleen eenzijdig een einde maken aan de tijdelijke aanstelling van doorlopende duur of aan de vaste benoeming van een personeelslid om redenen die vreemd zijn aan de uitoefening door het personeelslid volgens de geldende regelgeving van een van de volgende rechten:
1° het recht op omstandigheidsverlof naar aanleiding van de bevalling;
2° het recht op loopbaanonderbreking voor ouderschapsverlof;
3° het recht op afwezigheid voor verminderde prestaties voor zorgdoeleinden;
4° het recht om een flexibele werkregeling aan te vragen;
5° het recht om een nevenactiviteit uit te oefenen binnen de grenzen van de cumulatieregeling en de regeling rond onverenigbaarheden van het schoolbestuur;
6° het recht op een nieuwe affectatie of mutatie of om werk met meer voorspelbare en zekere arbeidsvoorwaarden te vragen.

Het principe, vermeld in het eerste lid, gaat in op de dag van de aanvraag van een van de rechten, vermeld in het eerste lid, met uitzondering van het recht op loopbaanonderbreking voor ouderschapsverlof, dat ingaat op de dag van de geboorte van het kind.

De raad van bestuur of de afgevaardigd bestuurder, voor de leden van de pedagogische begeleidingsdienst en het vormingscentrum, deelt het personeelslid schriftelijk mee wat de redenen voor het ontslag zijn. Als de ingeroepen redenen niet vreemd zijn aan de uitoefening van het recht waarvan het personeelslid gebruikmaakt of als er geen reden opgegeven is, betaalt de raad van bestuur aan het personeelslid aanvullend op de opzeggingstermijn een forfaitaire vergoeding die gelijk is aan het brutoloon voor zes maanden. Die vergoeding mag bij het ontslag van een personeelslid niet samen genoten worden met andere vergoedingen die in het kader van een bijzondere beschermingsprocedure tegen ontslag zijn bepaald.”.

Hoofdstuk 4. Wijzigingen van het decreet rechtspositie personeelsleden gesubsidieerd onderwijs van 27 maart 1991

Art. 14. In artikel 5 van het decreet rechtspositie personeelsleden gesubsidieerd onderwijs van 27 maart 1991, het laatst gewijzigd bij het decreet van 16 juni 2023, wordt punt 27° opgeheven.

Art. 15. Aan artikel 6, §4, van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 22 juni 2007 en gewijzigd bij de decreten van 15 juni 2018, 6 juli 2018 en 9 juli 2021, worden een derde en een vierde lid toegevoegd, die luiden als volgt:

"Voor de toepassing van hoofdstuk III kan de inrichtende macht de diensten die een personeelslid gepresteerd heeft in een wervingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel in een centrum voor volwassenenonderwijs, beschouwen als diensten die gepresteerd zijn in een wervingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel in het gewoon en buitengewoon secundair onderwijs. De inrichtende macht kan daarbij voor een personeelslid diensten in aanmerking nemen voor maximaal 290 dagen, berekend volgens paragraaf 1.

Voor de toepassing van hoofdstuk III kan de inrichtende macht de diensten die een personeelslid gepresteerd heeft in een wervingsambt van het ondersteunend personeel in een centrum voor volwassenenonderwijs, beschouwen als diensten die gepresteerd zijn in een wervingsambt van een personeelscategorie als vermeld in artikel 4, §1. De inrichtende macht kan daarbij voor een personeelslid diensten in aanmerking nemen voor maximaal 290 dagen, berekend volgens paragraaf 1.".

Art. 16. Aan artikel 20bis van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 15 maart 2019 en gewijzigd bij het decreet van 9 juli 2021, wordt een paragraaf 3 toegevoegd, die luidt als volgt:

"§3. Een scholengemeenschap of een school, als die niet tot een scholengemeenschap behoort, zorgt ervoor dat een startend personeelslid dat in het basis- of secundair onderwijs tijdelijk aangesteld wordt voor bepaalde duur in een wervingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel, het recht op aanvangsbegeleiding, vermeld in paragraaf 1, gedeeltelijk kan uitoefenen in maximum 20% van diens toegekende opdracht, rekening houdend met de afspraken en de criteria die lokaal worden vastgelegd, vermeld in het vierde lid. In dat deel van de aanvangsbegeleiding wordt gewerkt aan het verbeteren van klasmanagement en vakdidactiek, en aan andere aspecten verbonden aan diens aanvangsbegeleiding. Daarbij wordt altijd uitgegaan van een verplichte aanwezigheid op school.

Daarvoor wendt een scholengemeenschap of een school, als die niet tot een scholengemeenschap behoort, de eenheden inductie aan zoals vermeld in artikel 153tricies van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997 en artikel 34/3 van de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010.

Scholen kunnen ook organieke omkadering aanwenden voor dat doel zoals vermeld in artikel 163bis van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997 en artikel 212 van de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010.

Over de aanwending van eenheden inductie of organieke omkadering in de vorm van bijzondere pedagogische taken voor dat doel voor de startende personeelsleden, vermeld in het eerste lid, worden in het bevoegde lokaal comité algemene afspraken onderhandeld. Mits een akkoord in het lokaal comité kunnen daarbij criteria worden vastgelegd om te bepalen voor welke groepen startende personeelsleden de eenheden inductie prioritair worden aangewend. Een startend personeelslid heeft ook dan recht op een deel van deze eenheden inductie als het aangeeft nood te hebben aan een inductiejaar, tenzij alle eenheden inductie al zijn

aangewend. Zonder een akkoord in het lokaal comité over de aanwendingscriteria worden de eenheden inductie in verhouding tot hun opdracht evenredig verdeeld over de startende personeelsleden.

De opdracht van die startende personeelsleden kan nooit meer dan een voltijdse opdracht zijn.".

Art. 17. In artikel 21 van hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 9 juli 2021, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 1, eerste lid, worden punt g), punt i) en punt j) opgeheven;

2° in paragraaf 1 worden het tweede en het derde lid opgeheven;

3° in paragraaf 1 wordt het vierde lid vervangen door wat volgt:

"Om tegemoet te komen aan een tekort op de arbeidsmarkt, kan de Vlaamse Regering de voorwaarden bepalen waaronder een definitief gepensioneerde als tijdelijk personeelslid in een wervingsambt kan worden aangesteld. Die aanstelling gebeurt met behoud van de toepassing van de bepalingen van dit decreet. Het personeelslid wordt aangesteld voor een bepaalde duur en verwerft geen recht op een tijdelijke aanstelling van doorlopende duur.";

4° er wordt een paragraaf 1/1 ingevoegd, die luidt als volgt:

"§1/1. De inrichtende macht en het personeelslid dat de wettelijke pensioenleeftijd bereikt heeft, kunnen in onderling akkoord een einde maken aan de tijdelijke aanstelling van bepaalde duur. Dat akkoord blijkt uit een geschrift. Het geschrift vermeldt de datum van de beëindiging van de tijdelijke aanstelling van bepaalde duur en wordt door beide partijen ondertekend.".

Art. 18. In artikel 42, §1bis, van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 8 mei 2009, wordt de zinsnede "na de leeftijdsgrens bedoeld in artikel 21, §1, g)," opgeheven.

Art. 19. In artikel 45 van hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 23 november 2023, worden paragraaf 5 en 6 opnieuw opgenomen in de volgende lezing:

"§5. In afwijking van paragraaf 2 kan de inrichtende macht tijdens de schooljaren 2026-2027 tot en met 2030-2031 een personeelslid dat vastbenoemd is in het wervingsambt van leraar secundair volwassenenonderwijs in een centrum voor volwassenenonderwijs, na diens akkoord op 1 september een nieuwe affectatie toewijzen in een vacante betrekking in een wervingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel in het gewoon of buitengewoon secundair onderwijs, op voorwaarde dat het personeelslid beschikt over een vereist of voldoende geacht bekwaamheidsbewijs voor dat ambt. Als het personeelslid de affectatie aanvaardt, heeft het personeelslid voor het volume van de opdracht in het ambt van leraar secundair volwassenenonderwijs waarvoor het personeelslid op 31 augustus voorafgaand aan de affectatie vastbenoemd was, in het ambt van leraar secundair onderwijs recht op de salarisschaal die verbonden was aan het ambt van leraar secundair volwassenenonderwijs, tenzij het bekwaamheidsbewijs waarover het personeelslid beschikt, recht geeft op een gelijke of hogere salarisschaal in dat ambt.

In afwijking van paragraaf 2 kan de inrichtende macht tijdens de schooljaren 2026-2027 tot en met 2030-2031 een personeelslid dat vastbenoemd is in een wervingsambt van het ondersteunend personeel in een centrum voor volwassenenonderwijs, na diens akkoord op 1 september een nieuwe affectatie toewijzen in een vacante betrekking in een wervingsambt van een personeelscategorie als vermeld

in artikel 4, §1, op voorwaarde dat het personeelslid beschikt over een vereist of voldoende geacht bekwaamheidsbewijs voor dat wervingsambt. Als het personeelslid de affectatie aanvaardt, heeft het personeelslid voor het volume van de opdracht in het wervingsambt van het ondersteunend personeel waarvoor het personeelslid op 31 augustus voorafgaand aan de affectatie vastbenoemd was, in het wervingsambt van affectatie recht op de salarisschaal die verbonden was aan dat wervingsambt in een centrum voor volwassenenonderwijs, tenzij het bekwaamheidsbewijs waarover het personeelslid beschikt, recht geeft op een gelijke of hogere salarisschaal in het wervingsambt van affectatie.

In afwijking van paragraaf 2 kan de inrichtende macht tijdens de schooljaren 2026-2027 tot en met 2030-2031 een personeelslid dat vastbenoemd is in een selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel in een centrum voor volwassenenonderwijs, na diens akkoord op 1 september een nieuwe affectatie toewijzen in een vacante betrekking in een selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel, op voorwaarde dat het personeelslid beschikt over een vereist of voldoende geacht bekwaamheidsbewijs voor dat ambt. Als het personeelslid de affectatie aanvaardt, heeft het personeelslid voor het volume van de opdracht in het selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel in een centrum voor volwassenenonderwijs waarvoor het personeelslid op 31 augustus voorafgaand aan de affectatie vastbenoemd was, in het selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel van affectatie recht op de salarisschaal die verbonden was aan dat selectie- of bevorderingsambt in een centrum voor volwassenenonderwijs, tenzij het bekwaamheidsbewijs waarover het personeelslid beschikt, recht geeft op een gelijke of hogere salarisschaal in het selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel van affectatie.

§6. In afwijking van paragraaf 1 kan de inrichtende macht tijdens de schooljaren 2026-2027 tot en met 2030-2031 een personeelslid dat vastbenoemd is in het wervingsambt van leraar secundair volwassenenonderwijs in een centrum voor volwassenenonderwijs, op diens verzoek op 1 september een mutatie toewijzen in een vacante betrekking in een wervingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel in het gewoon of buitengewoon secundair onderwijs, op voorwaarde dat het personeelslid beschikt over een vereist of voldoend geacht bekwaamheidsbewijs voor dat ambt. Als het personeelslid de mutatie opneemt, heeft het personeelslid voor het volume van de opdracht in het ambt van leraar secundair volwassenenonderwijs waarvoor het personeelslid op 31 augustus voorafgaand aan de mutatie vastbenoemd was, in het ambt van leraar secundair onderwijs recht op de salarisschaal die verbonden was aan het ambt van leraar secundair volwassenenonderwijs, tenzij het bekwaamheidsbewijs waarover het personeelslid beschikt, recht geeft op een gelijke of hogere salarisschaal in dat ambt.

In afwijking van paragraaf 1 kan de inrichtende macht tijdens de schooljaren 2026-2027 tot en met 2030-2031 een personeelslid dat vast benoemd is in een wervingsambt van het ondersteunend personeel in een centrum voor volwassenenonderwijs, na diens akkoord op 1 september een mutatie toewijzen in een vacante betrekking in een wervingsambt van een personeelscategorie als vermeld in artikel 4, §1, op voorwaarde dat het personeelslid beschikt over een vereist of voldoende geacht bekwaamheidsbewijs voor dat wervingsambt. Als het personeelslid de mutatie opneemt, heeft het personeelslid voor het volume van de opdracht in het wervingsambt van het ondersteunend personeel waarvoor het personeelslid op 31 augustus voorafgaand aan de mutatie vastbenoemd was, in het wervingsambt van mutatie recht op de salarisschaal die verbonden was aan dat wervingsambt in een centrum voor volwassenenonderwijs, tenzij het bekwaamheidsbewijs waarover het personeelslid beschikt, recht geeft op een gelijke of hogere salarisschaal in het wervingsambt van affectatie.

In afwijking van paragraaf 1 kan de inrichtende macht tijdens de schooljaren 2026-2027 tot en met 2030-2031 een personeelslid dat vastbenoemd is in een selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel in een centrum voor volwassenenonderwijs, na diens akkoord op 1 september een mutatie toewijzen in een vacante betrekking in een selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel, op voorwaarde dat het personeelslid beschikt over een vereist of voldoende geacht bekwaamheidsbewijs voor dat ambt. Als het personeelslid de affectatie aanvaardt, heeft het personeelslid voor het volume van de opdracht in het selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel in een centrum voor volwassenenonderwijs waarvoor het personeelslid op 31 augustus voorafgaand aan de mutatie vastbenoemd was, in het selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel van mutatie recht op de salarisschaal die verbonden was aan dat selectie- of bevorderingsambt in een centrum voor volwassenenonderwijs, tenzij het bekwaamheidsbewijs waarover het personeelslid beschikt, recht geeft op een gelijke of hogere salarisschaal in het selectie- of bevorderingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel van mutatie.”.

Art. 20. Artikel 51quinquies van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 7 juli 2006, wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 51quinquies. Als een inrichtende macht voor een tijdelijk of vastbenoemd personeelslid voor wie volgens artikel 41 van de arbeidswet van 16 maart 1971 een risico is vastgesteld, geen toepassing kan maken van de maatregelen, vermeld in artikel 42, §1, eerste lid, 1° of 2°, van de voormelde wet, moet de inrichtende macht dat personeelslid belasten met in haar toestand toelaatbare pedagogische taken of, als het personeelslid niet in het bezit is van een pedagogisch bekwaamheidsbewijs, met in haar toestand toelaatbare administratieve taken in een niet-organieke betrekking in haar ambt in de instelling of het centrum waar het personeelslid is aangesteld.

Als de inrichtende macht het personeelslid niet met de hiervoor vermelde taken kan belasten in de instelling of het centrum waar het personeelslid is aangesteld, belast de inrichtende macht het personeelslid met de hiervoor vermelde taken in een andere instelling of een ander centrum van de inrichtende macht of van de scholengemeenschap. Daarbij geldt steeds dat de afstand over de openbare weg tussen de instelling van aanstelling of affectatie en de instelling waar het personeelslid wordt belast met de hiervoor vermelde taken, nooit meer dan 25 kilometer mag bedragen. Dat geldt niet als het personeelslid ermee instemt om over een grotere afstand ingezet te worden.

In afwijking van het tweede lid belast de inrichtende macht het personeelslid van een centrum voor volwassenenonderwijs altijd in hetzelfde centrum met de hiervoor vermelde taken en dit rekening houdend met artikel 36novies/2.

Tijdens de periode waarin het personeelslid met een niet-organieke betrekking als vermeld in het eerste lid wordt belast, is het personeelslid in dienstactiviteit. Het personeelslid blijft titularis van haar betrekking, behoudt daarbij haar salaris en kan worden vervangen volgens de gebruikelijke vervangingsregeling.”.

Art. 21. In artikel 62 van hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 23 november 2023, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid worden punt 2°, punt 4° en punt 5° opgeheven;

2° het tweede en het derde lid worden opgeheven;

3° aan de bestaande tekst, die paragraaf 1 zal vormen, wordt een paragraaf 2 toegevoegd, die luidt als volgt:

"§2. De inrichtende macht kan een einde maken aan de vaste benoeming of aan de tijdelijke aanstelling van doorlopende duur van een personeelslid dat de wettelijke pensioenleeftijd bereikt heeft. De inrichtende macht neemt daarbij een opzeggingstermijn in acht, die gelijk is aan drie maanden per begonnen schijf van tien jaar dienstanciënniteit die het personeelslid heeft verworven. De opzegging wordt gemotiveerd.

Met behoud van de toepassing van het eerste lid, kan het personeelslid bij het voltooien van de opzeggingstermijn voortwerken tot het einde van de maand waarin het personeelslid de opzeggingstermijn volbracht heeft.

De opzeggingstermijn, vermeld in het eerste lid, gaat in op de maandag die volgt op de week waarin de inrichtende macht het personeelslid op de hoogte heeft gebracht van het ontslag.

De kennisgeving gebeurt op straffe van nietigheid op een van de volgende wijzen:
1° met een aangetekende brief die uitwerking heeft de derde werkdag na de datum van de verzending ervan;
2° bij deurwaardersexploot.

Op straffe van nietigheid vermeldt de kennisgeving, vermeld in het vierde lid, het begin en de duur van de opzeggingstermijn.

In afwijking van het eerste lid kunnen de inrichtende macht en het personeelslid in onderling akkoord een einde maken aan de vaste benoeming of aan de tijdelijke aanstelling van doorlopende duur. Dat akkoord blijkt uit een geschrift. Het geschrift vermeldt de datum van de beëindiging van de vaste benoeming of van de tijdelijke aanstelling van doorlopende duur en wordt door beide partijen ondertekend.".

Art. 22. Aan titel II, hoofdstuk VII, van hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 23 november 2023, wordt een artikel 62ter toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. 62ter. Het schoolbestuur mag, met toepassing van artikel 62, §2, alleen eenzijdig een einde maken aan de aanstelling of benoeming van een personeelslid om redenen die vreemd zijn aan de uitoefening door het personeelslid volgens de geldende regelgeving van een van de volgende rechten:
1° het recht op omstandigheidsverlof naar aanleiding van de bevalling;
2° het recht op loopbaanonderbreking voor ouderschapsverlof;
3° het recht op afwezigheid voor verminderde prestaties voor zorgdoeleinden;
4° het recht om een flexibele werkregeling aan te vragen;
5° het recht om een nevenactiviteit uit te oefenen, binnen de grenzen van de cumulatieregeling en de regeling rond onverenigbaarheden van het schoolbestuur;
6° het recht op een nieuwe affectatie of mutatie of om werk met meer voorspelbare en zekere arbeidsvoorwaarden te vragen .

Het principe, vermeld in het eerste lid, gaat in op de dag van de aanvraag van een van de rechten, vermeld in het eerste lid, met uitzondering van het recht op ouderschapsverlof, dat ingaat op de dag van de geboorte van het kind.

Het schoolbestuur deelt het personeelslid schriftelijk mee wat de redenen voor het ontslag zijn. Als de ingeroepen redenen niet vreemd zijn aan de uitoefening van het recht waarvan het personeelslid gebruikmaakt of als er geen reden opgegeven is, betaalt het schoolbestuur aan het personeelslid aanvullend op de opzeggingstermijn een forfaitaire vergoeding die gelijk is aan het brutoloon voor zes maanden. Die vergoeding mag bij het ontslag van een personeelslid niet samen

genoten worden met andere vergoedingen die in het kader van een bijzondere beschermingsprocedure tegen ontslag zijn bepaald.".

Art. 23. In artikel 64, derde lid, van hetzelfde decreet, vervangen bij het decreet van 18 mei 1999 en gewijzigd bij het decreet van 25 april 2014, worden de woorden "kan de tuchtstraf enkel worden opgelegd op voorstel of met instemming van de bevoegde instantie van de betrokken godsdienst of de niet-confessionele zedenleer" vervangen door de woorden "wordt de tuchtstraf meegedeeld aan de bevoegde instantie van de betrokken godsdienst of de niet-confessionele zedenleer".

Hoofdstuk 5. Wijzigingen van het decreet van 1 december 1993 betreffende de inspectie en de begeleiding van de levensbeschouwelijke vakken

Art. 24. In artikel 22 van het decreet van 1 december 1993 betreffende de inspectie en de begeleiding van de levensbeschouwelijke vakken, gewijzigd bij de decreten van 8 mei 2009 en 21 december 2012, wordt paragraaf 3 vervangen door wat volgt:

"§3. Artikel 149, §3, artikel 150 en 151 van het decreet van 8 mei 2009 betreffende de kwaliteit van het onderwijs zijn van toepassing op de leden van de inspectie en de begeleiding van de levensbeschouwelijke vakken. In het geval van een ontslag met toepassing van artikel 149, §3 meldt de Vlaamse Regering dat aan de erkende instantie van de betrokken godsdienst of aan de erkende vereniging van de niet-confessionele gemeenschap.".

Art. 25. Aan titel II, hoofdstuk II, afdeling 8, van hetzelfde decreet, gewijzigd bij de decreten van 8 mei 2009 en 21 december 2012, wordt een artikel 22/1 toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. 22/1. De Vlaamse Regering mag, met toepassing van artikel 22, alleen eenzijdig een einde maken aan de aanstelling of benoeming van een lid van de inspectie en begeleiding van de levensbeschouwelijke vakken om redenen die vreemd zijn aan de uitoefening door het personeelslid volgens de geldende regelgeving van een van de volgende rechten:
1° het recht op omstandigheidsverlof naar aanleiding van de geboorte;
2° het recht op loopbaanonderbreking voor ouderschapsverlof;
3° het recht op afwezigheid voor verminderde prestaties voor zorgdoeleinden;
4° het recht om een flexibele werkregeling aan te vragen;
5° het recht om een nevenactiviteit uit te oefenen, binnen de grenzen van de cumulatieregeling en de regeling rond onverenigbaarheden van de inspectie;
6° het recht op een ambtswijziging of om werk met meer voorspelbare en zekere arbeidsvoorwaarden te vragen.

Het principe, vermeld in het eerste lid, gaat in op de dag van de aanvraag van een van de rechten, vermeld in het eerste lid, met uitzondering van het recht op loopbaanonderbreking voor ouderschapsverlof dat ingaat op de dag van de geboorte van het kind.

De Vlaamse Regering deelt het personeelslid schriftelijk mee wat de redenen voor het ontslag zijn. Als de ingeroepen redenen niet vreemd zijn aan de uitoefening van het recht waarvan het personeelslid gebruik maakt of als er geen reden opgegeven is, krijgt het personeelslid aanvullend op de opzegtermijn een forfaitaire vergoeding die gelijk is aan het brutoloon voor zes maanden. Die vergoeding mag bij het ontslag van een personeelslid niet samen genoten worden met andere vergoedingen die in het kader van een bijzondere beschermingsprocedure tegen ontslag zijn bepaald.".

Hoofdstuk 6. Wijzigingen van het decreet van 20 juni 1996 betreffende de subsidiëring van ouderkoepelverenigingen

Art. 26. In het opschrift van het decreet van 20 juni 1996 betreffende de subsidiering van ouderkoepelverenigingen, gewijzigd bij het decreet van 2 april 2004, wordt het woord "ouderkoepelverenigingen" vervangen door de woorden "een aanspreekpunt voor ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie".

Art. 27. In artikel 2 van hetzelfde decreet, vervangen bij het decreet van 17 juni 2016, wordt punt 1° opgeheven.

Art. 28. Artikel 3 van hetzelfde decreet, vervangen bij het decreet van 17 juni 2016, wordt vervangen door wat volgt:

"Art. 3. Een aanspreekpunt voor ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie is een vereniging zonder winstoogmerk, waarvan de statuten ten minste de volgende doelstellingen omvatten:
1° ouderwerkingen, ouderraden, ouders in schoolraden en ouders van leerlingen in het basis- en het secundair onderwijs van alle onderwijsnetten ondersteunen en begeleiden;
2° ouderwerkingen, ouderraden, ouders in schoolraden en ouders van leerlingen in het basis- en het secundair onderwijs van alle onderwijsnetten informeren en sensibiliseren;
3° de mening van ouders kenbaar maken en hun belangen behartigen in diverse overlegorganen, waaronder de VLOR.".

Art. 29. In artikel 4 van hetzelfde decreet, vervangen bij het decreet van 17 juni 2016 en gewijzigd bij het decreet van 19 april 2024, worden paragraaf 1 en 2 vervangen door wat volgt:

"§1. Binnen de beschikbare begrotingskredieten subsidieert de Vlaamse Regering een aanspreekpunt voor ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie. De Vlaamse Regering sluit met het gekozen aanspreekpunt telkens voor een periode van drie jaar een beheersovereenkomst. Die beheersovereenkomst bevat ten minste:
1° de doelstellingen en indicatoren;
2° de planning, rapportering en opvolging van de werkzaamheden, met toepassing van paragraaf 2;
3° de aanwending van de subsidie, met toepassing van paragraaf 3.

De Vlaamse Regering kan de beheersovereenkomst die ze met het gekozen aanspreekpunt voor ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie heeft afgesloten, uitzonderlijk en eenmalig verlengen met één jaar om de continuïteit in de werking van het gekozen aanspreekpunt voor ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie te waarborgen.

§2. De planning omvat een driejarig werkingsprogramma met overeenstemmende begroting en, jaarlijks, een actieplan met overeenstemmende begroting. Het driejarige werkingsprogramma is maximaal afgestemd op de strategische en operationele doelstellingen en indicatoren uit de beheersovereenkomst. Het jaarlijks op te stellen actieplan is maximaal afgestemd op de inhoud en de indicatoren van het driejarige werkingsprogramma en vermeldt concrete acties.

De jaarlijkse rapportering over de werking en realisatie van de strategische en operationele doelstellingen en de indicatoren gebeurt aan de hand van een inhoudelijk verslag en van een financieel verslag. Het inhoudelijke verslag is maximaal afgestemd op de inhoud van het jaaractieplan en bevat een duidelijk overzicht van de gerealiseerde acties. Het financiële verslag betreft alle inkomsten en alle uitgaven.

Een stuurgroep, opgericht door het Departement Onderwijs en Vorming van de Vlaamse overheid, staat in voor de periodieke opvolging van de uitvoering van de beheersovereenkomst.";

Art. 30. Artikel 5 van hetzelfde decreet, vervangen bij het decreet van 17 juni 2016, wordt opgeheven.

Hoofdstuk 7. Wijzigingen van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997

Art. 31. In artikel 3, 4°, van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997, gewijzigd bij het decreet van 19 april 2024, wordt de zinsnede "artikel 2.1 van het koninklijk besluit van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer" vervangen door de zinsnede "artikel 2, I, 1, van het koninklijk besluit van 3 juni 2024 betreffende de code van de openbare weg".

Art. 32. In artikel 12/1 van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 17 juni 2016 en gewijzigd bij de decreten van 3 juli 2020 en 3 februari 2023, wordt paragraaf 1 vervangen door wat volgt:

"§1. Leerlingen die zes jaar worden vóór 1 januari van het lopende schooljaar worden nog één schooljaar toegelaten tot een erkende school voor het Nederlandstalig gewoon kleuteronderwijs als ze behoren tot een van de volgende categorieën:
1° de leerlingen die het kleuteronderwijs conform artikel 13, §1, niet met vrucht beëindigd hebben;
2° de leerlingen met een IAC-verslag waarvan de school, conform artikel 13, §2, beslist heeft dat de leerling niet kan doorstromen naar het gewoon lager onderwijs;
3° de leerlingen, die het voorafgaande schooljaar niet ingeschreven waren in een erkende school voor het gewoon Nederlandstalig kleuteronderwijs.

Leerlingen die zes jaar worden vóór 1 januari van het lopende schooljaar en die het kleuteronderwijs wel met vrucht beëindigd hebben of die een IAC-verslag hebben en mogen doorstromen naar het gewoon lager onderwijs, kunnen zich niet meer inschrijven in een erkende school voor het gewoon Nederlandstalig kleuteronderwijs, tenzij na gunstige beslissing van de klassenraad van de school waar de leerling het voorafgaande schooljaar kleuteronderwijs heeft gevolgd. De klassenraad neemt een beslissing op verzoek van de ouders. De klassenraad geeft de ouders toelichting bij de beslissing.

In afwijking van het tweede lid beslist bij schoolverandering de klassenraad van de school waar de leerling zich wil inschrijven of de leerling die het kleuteronderwijs met vrucht beëindigd heeft of die een IAC-verslag heeft en die kan doorstromen naar het gewoon lager onderwijs en die zes jaar wordt voor 1 januari van het lopende schooljaar nog één schooljaar gewoon Nederlandstalig kleuteronderwijs kan volgen. De klassenraad neemt een beslissing op verzoek van de ouders. De klassenraad geeft de ouders toelichting bij de beslissing.

De beslissing over toelating van de leerlingen door de klassenraad van de school waar de leerling zich wil inschrijven, wordt uiterlijk vijftien kalenderdagen na de aanvang van de regelmatige lesbijwoning genomen. De leerlingen worden ingeschreven onder ontbindende voorwaarde. Bij overschrijding van de termijn is de leerling toegelaten. De inschrijving onder ontbindende voorwaarde wordt ontbonden de dag na de mededeling van de ongunstige beslissing van de klassenraad kleuteronderwijs aan de ouders. Bij schoolverandering in de loop van het schooljaar wordt de beslissing van de klassenraad overgedragen naar de nieuwe school.

Leerlingen die zes jaar worden voor 1 januari van het lopende schooljaar kunnen nog één schooljaar toegelaten worden tot een school voor Franstalig onderwijs

in de rand- en taalgrensgemeenten die deel uitmaken van het Nederlandse taalgebied, na gunstige beslissing van de klassenraad kleuteronderwijs.".

Art. 33. Artikel 13 van hetzelfde decreet, opgeheven door het decreet van 9 juli 2021, wordt opnieuw opgenomen in de volgende lezing:

"Art. 13. §1. Voor leerlingen die ingeschreven zijn in het Nederlandstalig erkend gewoon kleuteronderwijs en die vijf jaar zijn vóór 1 januari van het lopende schooljaar evalueert de klassenraad kleuteronderwijs of die leerlingen in voldoende mate de doelen uit het leerplan die de te bereiken of na te streven minimumdoelen, vermeld in artikel 44, §1, 2° en 3°, beogen, hebben bereikt of nagestreefd, naar gelang het geval.

De leerlingenevaluatie resulteert in de beslissing van de klassenraad over het al dan niet met vrucht beëindigen van het gewoon kleuteronderwijs.

§2. Voor leerlingen met een IAC-verslag die ingeschreven zijn in het gewoon Nederlandstalig erkend kleuteronderwijs en die vijf jaar worden vóór 1 januari van het lopende schooljaar maakt de klassenraad de afweging of de leerling in het kader van het individueel aangepast curriculum kan doorstromen naar het gewoon lager onderwijs.

§3. Op initiatief van de klassenraad kunnen ook leerlingen die nog geen vijf jaar zijn vóór 1 januari van het lopende schooljaar, geëvalueerd worden door de klassenraad conform de doelen, vermeld in paragraaf 1. De leerlingenevaluatie resulteert in de beslissing van de klassenraad over het al dan niet met vrucht beëindigen van het gewoon kleuteronderwijs. Op initiatief van de klassenraad kan de klassenraad ook voor leerlingen met een IAC-verslag die nog geen vijf jaar zijn vóór 1 januari van het lopende schooljaar beslissen dat in het kader van het individueel aangepast curriculum de leerling kan doorstromen naar het gewoon lager onderwijs, conform paragraaf 2.

§4. Bij een beslissing van de klassenraad over het met vrucht beëindigen van het gewoon Nederlandstalig kleuteronderwijs of bij een beslissing over het doorstromen van een leerling met een IAC-verslag naar het gewoon lager onderwijs, vermeld in paragraaf 1 tot en met 3, geldt altijd een vermoeden van deskundigheid.

§5. Bij een beslissing van de klassenraad kleuteronderwijs over het al dan niet met vrucht beëindigen van het gewoon Nederlandstalig kleuteronderwijs, vermeld in paragraaf 1 en paragraaf 3, beslist de klassenraad kleuteronderwijs of de leerling in het volgend schooljaar een taalintegratietraject als vermeld in artikel 11quater, §3, moet volgen in het gewoon kleuteronderwijs of in het gewoon lager onderwijs.

Voor leerlingen die ingeschreven zijn in het Nederlandstalig gewoon kleuteronderwijs en die zes jaar worden vóór 1 januari van het lopend schooljaar beslist de klassenraad kleuteronderwijs of die leerlingen een taalintegratietraject als vermeld in artikel 11quater, §3, in het gewoon lager onderwijs moeten volgen.

In afwijking van het eerste lid hoeft er voor een leerling zonder IAC-verslag die doof of slechthorend is als vermeld in artikel 37/8, §5, of artikel 37/45, §5, en die ingeschreven is in de taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal, en voor een leerling die speciale onderwijsleermiddelen in de vorm van tolken ter beschikking krijgt als vermeld in artikel 91, §1 en §2, geen beslissing tot het volgen van een taalintegratietraject te worden genomen.

§6. De beslissing over het al dan niet met vrucht beëindigen van het kleuteronderwijs en de beslissing over het doorstromen van een leerling met een IAC-verslag naar het gewoon lager onderwijs, vermeld in paragraaf 1 tot en met 3, wordt uiterlijk op 30 juni aan de ouders meegedeeld. De beslissing van de klassenraad tot

niet met vrucht beëindigen van het kleuteronderwijs of tot het niet doorstromen van een leerling met een IAC-verslag naar het gewoon lager onderwijs bevat de schriftelijke motivering waarom het kleuteronderwijs niet met vrucht beëindigd werd of waarom de leerling met een IAC-verslag niet kan doorstromen naar het gewoon lager onderwijs alsook de aandachtspunten voor de toekomst. De ouders worden geacht die beslissing uiterlijk op 1 juli in ontvangst te hebben genomen. Bij de mededeling van de beslissing wordt ook vermeld of de leerling een taalintegratietraject als vermeld in paragraaf 5, eerste lid, moet volgen.

Voor leerlingen die voor 1 januari van het lopende schooljaar 6 jaar zijn geworden en waarvoor dus alleen een beslissing over het opleggen van het taalintegratietraject genomen wordt als vermeld in paragraaf 5, tweede lid, wordt de beslissing tot het opleggen van een taalintegratietraject uiterlijk op 30 juni aan de ouders meegedeeld.

Als de ouders niet akkoord gaan met de beslissing dat het kleuteronderwijs niet met vrucht beëindigd is of dat de leerling met een IAC-verslag niet kan doorstromen naar het gewoon lager onderwijs, vermeld in paragraaf 1 tot en met 3, volgt er, op verzoek van de ouders, een overleg met de directeur of zijn afgevaardigde, binnen een termijn die is vastgelegd in het schoolreglement. De school kan dat overleg niet weigeren. Van het overleg wordt een schriftelijke neerslag gemaakt. Dat overleg kan ertoe leiden dat de directeur of zijn afgevaardigde beslist om de klassenraad opnieuw te laten samenkomen om de beslissing tot het niet met vrucht beëindigen van het kleuteronderwijs of de beslissing dat de leerling met een IAC-verslag niet kan doorstromen naar het gewoon lager onderwijs te bevestigen of te wijzigen. De ouders nemen de beslissing om de klassenraad niet opnieuw te laten samenkomen, dan wel de beslissing van de klassenraad die opnieuw is samengekomen schriftelijk in ontvangst. De school wijst de ouders schriftelijk op de mogelijkheid tot beroep vermeld in artikel 37/1 tot en met 37/3. Het is voor de ouders niet mogelijk om in beroep te gaan tegen het opleggen van het taalintegratietraject, vermeld in paragraaf 5.

§7. De Vlaamse regering bepaalt de modaliteiten, de vorm en de procedure tot aflevering van de beslissing over het al dan niet met vrucht beëindigen van het kleuteronderwijs of de beslissing dat de leerling met een IAC-verslag niet kan doorstromen naar het gewoon lager onderwijs en de beslissing tot het opleggen van een taalintegratietraject zoals vermeld in paragraaf 1 tot en met paragraaf 3 en paragraaf 5.”.

Art. 34. In hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 21 november 2025, wordt een artikel 13/0 ingevoegd, dat luidt als volgt:

“Art. 13/0. §1. De volgende leerlingen worden als regelmatige leerling toegelaten tot het gewoon Nederlandstalig lager onderwijs:

1° leerlingen die het kleuteronderwijs met vrucht beëindigd hebben of leerlingen met een IAC-verslag waarvan de klassenraad beslist heeft dat ze kunnen doorstromen naar het gewoon lager onderwijs als vermeld in artikel 13, §1, §2 en §3;
2° leerlingen die zeven jaar of ouder worden vóór 1 januari van het lopende schooljaar;
3° leerlingen die de leeftijd van zeven jaar nog niet bereikt hebben voor 1 januari van het lopende schooljaar en die het voorafgaande schooljaar niet ingeschreven waren in een erkende school voor Nederlandstalig gewoon kleuteronderwijs, na een gunstige beslissing van de klassenraad lager onderwijs.

De beslissing over de toelating van de leerlingen, vermeld in het eerste lid, 3°, wordt uiterlijk vijftien kalenderdagen na de aanvang van de regelmatige lesbijwoning genomen. De leerlingen, vermeld in het eerste lid, 3°, worden ingeschreven onder ontbindende voorwaarde. Als de termijn van vijftien kalenderdagen is

overschreden, is de leerling toegelaten. De inschrijving onder ontbindende voorwaarde wordt ontbonden de dag na de mededeling van de negatieve beslissing van de klassenraad lager onderwijs aan de ouders. De leerling bijft conform artikel 12/1, §1, toegelaten tot het gewoon kleuteronderwijs

Bij schoolverandering in de loop van het schooljaar wordt de beslissing van de klassenraad overgedragen naar de nieuwe school, tenzij kennelijk blijkt dat de beslissing is verkregen zonder dat de leerling het oogmerk had om in de school in kwestie daadwerkelijk en regelmatig de lessen te volgen. In dat geval is de klassenraad van de nieuwe school bevoegd om zelf een beslissing te nemen.

§2. Leerlingen die ingeschreven zijn in scholen voor Franstalig onderwijs in de rand- en taalgrensgemeenten worden toegelaten tot het gewoon lager onderwijs als ze de leeftijd van zes jaar bereikt hebben vóór 1 januari van het lopende schooljaar. Leerlingen die nog niet de leeftijd van zes jaar bereikt hebben vóór 1 januari van het lopende schooljaar kunnen starten in het Franstalig onderwijs, na toelating van de klassenraad.

§3. Om toegelaten te worden tot het buitengewoon lager onderwijs moet een leerling zes jaar zijn voor 1 januari van het lopende schooljaar.

Een leerling die de leeftijd van zes jaar voor 1 januari van het lopende schooljaar niet bereikt heeft, kan tot het buitengewoon lager onderwijs toegelaten worden onder de volgende voorwaarden:

1° voor leerlingen die in het voorafgaande schooljaar ingeschreven waren in een door de Vlaamse Gemeenschap erkende school voor Nederlandstalig kleuteronderwijs:
   a) een gunstige beslissing van de klassenraad van de school waar de leerling voorafgaand aan de instap in het buitengewoon lager onderwijs kleuteronderwijs gevolgd heeft;
   b) bij een ongunstige beslissing van de klassenraad als vermeld in punt a), een gunstige beslissing van de klassenraad van de school waar de leerling het buitengewoon lager onderwijs wil volgen;

2° voor leerlingen die in het voorgaande schooljaar niet ingeschreven waren in een door de Vlaamse Gemeenschap erkende school voor Nederlandstalig kleuteronderwijs: een gunstige beslissing van de klassenraad van de school waar de leerling het buitengewoon lager onderwijs wil volgen.

De beslissing van de school voor kleuteronderwijs, vermeld in het tweede lid, 1°, a), wordt aan de ouders meegedeeld uiterlijk op 30 juni. De ouders worden geacht die beslissing uiterlijk op 1 juli in ontvangst te hebben genomen. De beslissing door de school voor lager onderwijs, vermeld in het tweede lid, 1), b) en 2°, wordt aan de ouders meegedeeld uiterlijk 15 september bij inschrijving vóór 1 september van het lopende schooljaar, of, bij inschrijving vanaf 1 september, uiterlijk vijftien kalenderdagen na die inschrijving. Als de leerling geen beroep kan doen op het behoud van inschrijving conform artikel 37bis, §4, is de leerling in afwachting van die mededeling ingeschreven onder ontbindende voorwaarde. Bij overschrijding van de termijn is de leerling ingeschreven of toegelaten. De inschrijving onder ontbindende voorwaarde wordt ontbonden de dag na de mededeling van de negatieve beslissing van de klassenraad lager onderwijs aan de ouders. De leerling bijft conform artikel 12/1, §3, toegelaten tot het buitengewoon kleuteronderwijs.”.

Art. 35. Aan artikel 13/1 van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 3 juli 2020 en het laatst gewijzigd bij het decreet van 18 juli 2025, wordt een paragraaf 6 toegevoegd, die luidt als volgt:

"§6. Dit artikel is van toepassing voor de toelatingen tot en met het schooljaar 2026-2027.".

Art. 36. Aan artikel 14/0 van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 3 juli 2020 en het laatst gewijzigd bij het decreet van 26 april 2024, wordt een tweede lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Dit artikel is van toepassing voor de toelatingen tot en met het schooljaar 2026-2027.".

Art. 37. In artikel 14/1 van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 17 juni 2016 en gewijzigd bij de decreten van 6 juli 2018, 8 juli 2022, 3 februari 2023 en 5 mei 2023, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 1, eerste lid, en paragraaf 2, eerste lid, worden de woorden "gunstig advies" vervangen door de woorden "gunstige beslissing";

2° in paragraaf 1 en 2 worden de woorden "het advies" telkens vervangen door de woorden "de beslissing";

3° in paragraaf 2, eerste lid, wordt het woord "advies" vervangen door de woorden "de beslissing".

Art. 38. In artikel 15, §1, eerste lid, van hetzelfde decreet, vervangen bij het decreet van 21 maart 2014 en het laatst gewijzigd bij het decreet van 5 mei 2023, wordt de zinsnede "13/1, §5, 14/0, 2°" vervangen door de zinsnede "13/0, §3".

Art. 39. In artikel 20, §1, 1°, van hetzelfde decreet, vervangen bij het decreet van 14 februari 2003 en gewijzigd bij het decreet van 17 juni 2016 en 9 juli 2021, wordt de zinsnede "13/1, 14/0," vervangen door de zinsnede "13/0".

Art. 40. In artikel 20/1, §1, van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 6 juni 2025, worden de woorden "die ingeschreven zijn in een school voor gewoon onderwijs" opgeheven.

Art. 41. Artikel 35 van hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 8 juli 2022, wordt vervangen door wat volgt:

"Art. 35. §1. Leerlingen die vijf jaar of ouder geworden zijn vóór 1 januari van het lopende schooljaar en die voldoen aan de toelatingsvoorwaarden, vermeld in artikel 15, §1, maar voor wie het vanwege een handicap permanent onmogelijk is onderwijs te volgen op school, hebben na een gunstige beslissing van het CLB recht op permanent onderwijs aan huis.

Ouders kunnen een aanvraag voor permanent onderwijs aan huis indienen bij het begeleidende CLB van de basisschool van hun kind. Indien het kind nog niet ingeschreven is in een basisschool, dan kan de ouder de vraag richten aan het CLB van een onderwijsnet naar keuze, het dichtst gelegen bij de woonplaats van de leerling.

Voor leerlingen die nog niet over een IAC-verslag beschikken, wordt er een handelingsgericht diagnostisch traject opgestart. Voor leerlingen die al over een IAC-verslag beschikken, sluit de aanvraag, vermeld in het tweede lid, aan bij verdere stappen in hun handelingsgericht diagnostisch traject.

§2. De basis voor de beslissing door het CLB over de overweging of permanent onderwijs aan huis voor de leerling het meest passend aanbod is, ligt in het handelingsgericht diagnostisch traject van de leerling. De beslissing wordt toegevoegd aan het IAC-verslag van de leerling. Het CLB kent het recht op permanent onderwijs aan huis toe op basis van de volgende criteria:

1° de mate waarin de leerling slechts een beperkt onderwijsaanbod aankan door de absolute prioriteit van de nood aan zorg en comfort;

2° de mate waarin in een school verzekerd kan worden dat de leerling veilig onderwijs kan volgen. Het CLB maakt een afweging van de mate waarin een specifieke context is vereist voor de veiligheid van de leerling. Een specifieke context is vereist voor:

a) het tijdig opmerken van een medisch probleem met grote impact op het functioneren of de veiligheid van het kind en een gepaste reactie daarop;

b) het voorkomen en hanteren van een uitgesproken gedragsstoornis waarbij de leerling zichzelf of anderen regelmatig ernstig in gevaar brengt;

3° de mate waarin de verplaatsing naar de school mogelijk is omwille van de medische of psychische conditie van de leerling;

4° de contextfactoren in combinatie met criterium 1°, 2° of 3° waardoor permanent onderwijs aan huis de enige mogelijkheid is om het leerrecht vorm te geven. Gebrek aan capaciteit kan in deze niet ingeroepen worden als een contextfactor.

De motivatie door het CLB op basis van bovenstaande criteria wordt aangevuld met een medisch attest van een arts-specialist dat bevestigt dat permanent aan huis nodig is. Het medisch attest wordt ook toegevoegd aan het IAC-verslag.

§3. Het CLB, vermeld in paragraaf 1, eerste lid, bepaalt hoe lang de leerling recht heeft op permanent onderwijs aan huis. Het CLB kent dat recht toe voor een periode van maximaal drie schooljaren. Het recht kan verlengd worden met periodes van maximaal drie schooljaren na een nieuwe aanvraag door de ouders. Het CLB kent de verlenging toe, tenzij er bij de leerling een evolutie vastgesteld wordt die een heroverweging ten gronde noodzakelijk maakt. Het recht loopt in ieder geval af op het einde van het buitengewoon basisonderwijs.

In afwijking van het eerste lid is in geval van toekenning van permanent onderwijs aan huis op basis van een gedragsstoornis jaarlijks zowel een beslissing door het CLB als een medisch attest door een arts-specialist nodig.

§4. De beslissing over de aanvraag voor permanent onderwijs aan huis door het CLB wordt genomen binnen zestig kalenderdagen na de aanvraag.

§5. Als ouders en het CLB geen akkoord bereiken over de behoefte aan permanent onderwijs aan huis als meest passende aanbod, kan een beroep gedaan worden op de klachtenprocedure die van toepassing is bij onenigheid over de noodzaak of inhoud van het IAC-verslag, conform artikel 16, §3, van het decreet van 27 april 2018 betreffende de leerlingenbegeleiding in het basisonderwijs, het secundair onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding en artikel 15, §7, van dit decreet.

§6. In afwijking van artikel 37bis tot en met 37vicies septies en de bepalingen van hoofdstuk IV/2 hebben de leerlingen, vermeld in paragraaf 1, eerste lid, onverkort recht op inschrijving in de vestigingsplaats voor buitengewoon basisonderwijs op de kortst mogelijke afstand over de berijdbare weg van ofwel het officieel onderwijs ofwel het gesubsidieerd vrij onderwijs, naar keuze van de ouders, bij de verblijfplaats van de leerling, dat het type, vermeld in het IAC-verslag, aanbiedt.

De leerling met een IAC-verslag van type 4, 6 of 7 zonder school van keuze met dat aanbod op een redelijke afstand van de verblijfplaats van de leerling kan het onverkort recht op inschrijving laten gelden in de dichtstbijzijnde

vestigingsplaats voor buitengewoon basisonderwijs op de kortst mogelijke afstand over de berijdbare weg van ofwel het officieel onderwijs ofwel het gesubsidieerd vrij onderwijs, naar keuze van de ouders bij de verblijfplaats van de leerling.

In afwijking van artikel 37bis tot en met 37vicies septies en de bepalingen van hoofdstuk IV/2, kan een schoolbestuur de inschrijving van een leerling met recht op permanent onderwijs aan huis weigeren in een andere vestigingsplaats dan vermeld in het eerste en het tweede lid.

§7. In afwijking van paragraaf 1 en 2 kunnen de leerlingen die voldoen aan de voorwaarden, vermeld in artikel 15, §1, en aan wie permanent onderwijs aan huis in het buitengewoon basisonderwijs toegekend werd voor 1 september 2026, gedurende maximaal drie schooljaren na 2025-2026 en uiterlijk tot het einde van het onderwijsniveau verder gebruik maken van het permanent onderwijs aan huis in de school van het buitengewoon basisonderwijs**,** binnen de door de onderwijsinspectie toegekende periode. Als de toegekende periode afloopt op het einde van het schooljaar 2026-2027 kan de periode door het CLB verlengd worden zonder een overweging ten gronde, met maximaal 1 schooljaar binnen hetzelfde onderwijsniveau.

§8. De toepassing door de CLB's van de bepalingen opgenomen in dit artikel worden vanaf het schooljaar 2026-2027 gemonitord en in het schooljaar 2027-2028 geëvalueerd.".

Art. 42. Aan artikel 37, §2, van hetzelfde decreet, vervangen bij het decreet van 13 juli 2001 en het laatst gewijzigd bij het decreet van 18 juli 2025, wordt een punt 16° toegevoegd, dat luidt als volgt:

"16° de procedure tegen de beslissing tot het al dan niet met vrucht beëindigen van het kleuteronderwijs of de beslissing over de doorstroom van een leerling met een IAC-verslag naar het gewoon lager onderwijs, vermeld in artikel 13, §1 tot en met §3, met inbegrip van de beroepsprocedure, vermeld in artikel 37/1 tot en met 37/3.".

Art. 43. Aan het opschrift van hoofdstuk IV, afdeling 2, onderafdeling E, van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 4 april 2014, worden de woorden "of het niet met vrucht beëindigen van het kleuteronderwijs of voor leerlingen met een IAC-verslag, het niet doorstromen naar het gewoon lager onderwijs" toegevoegd.

Art. 44. In artikel 37/1, eerste lid, van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 4 april 2014, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° tussen het woord "kind" en de zinsnede ", hebben" wordt de zinsnede "of die niet akkoord gaan met de beslissing tot het niet met vrucht beëindigen van het kleuteronderwijs door hun kind of voor kinderen met een IAC-verslag dat hun kind niet kan doorstromen naar het gewoon lager onderwijs, vermeld in artikel 13, §1 tot en met §3" ingevoegd;

2° aan de laatste zin wordt de zinsnede "of artikel 13, §6" toegevoegd.

Art. 45. In artikel 37/2, eerste lid, 2°, van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 4 april 2014, wordt tussen de woorden "getuigschrift basisonderwijs" en de zinsnede ". Het schoolbestuur" de zinsnede ", hetzij de bevestiging van het niet met vrucht beëindigen van het kleuteronderwijs, hetzij de beslissing dat het kleuteronderwijs met vrucht is beëindigd of hetzij de bevestiging dat een leerling met een IAC-verslag niet kan doorstromen naar het gewoon lager onderwijs of de beslissing dat een leerling met een IAC-verslag wel kan doorstromen naar het gewoon lager onderwijs" ingevoegd.

Art. 46. In artikel 37/3 van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 4 april 2014 en gewijzigd bij het decreet van 9 juli 2021, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 2, eerste lid, 2°, worden tussen het woord "kennen" en de zinsnede ", waaronder" de woorden "of die beslist heeft dat de kleuter het kleuteronderwijs niet met vrucht heeft beëindigd of die beslist heeft dat de leerling met een IAC-verslag niet kan doorstromen naar het gewoon lager onderwijs," ingevoegd;

2° aan paragraaf 2, eerste lid, 2°, worden de woorden "of die beslist heeft dat de kleuter het kleuteronderwijs niet met vrucht heeft beëindigd of dat de leerling met een IAC-verslag niet kan doorstromen naar het gewoon lager onderwijs" toegevoegd;

3° in paragraaf 2, tweede lid, b), worden tussen het woord "kennen" en de zinsnede ", geacht" de woorden "of die beslist heeft dat de kleuter het kleuteronderwijs niet met vrucht heeft beëindigd of die beslist heeft dat een leerling met een IAC-verslag niet kan doorstromen naar het gewoon lager onderwijs" ingevoegd;

4° aan paragraaf 3, eerste lid, 4°, worden de woorden "of die beslist heeft dat het kleuteronderwijs niet met vrucht is beëindigd of die beslist heeft dat de leerling met een IAC-verslag niet kan doorstromen naar het gewoon lager onderwijs" toegevoegd.

Art. 47. In artikel 37novies van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 25 november 2011 en het laatst gewijzigd bij het decreet van 16 juni 2023, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° aan paragraaf 1, vierde lid, worden de volgende zinnen toegevoegd:

"Het schoolbestuur kan de capaciteit voor het kleuteronderwijs bepalen op het niveau van het geboortejaar en voor het lager onderwijs ook op niveau van het leerjaar, voor een school voor buitengewoon basisonderwijs die samenwerkt met een school voor gewoon onderwijs in een project dat bijdraagt aan de transitie naar inclusief onderwijs als vermeld in artikel IV.55/1 van de Codificatie sommige bepalingen voor het onderwijs van 28 oktober 2016. Bij het bepalen van de capaciteit kan een schoolbestuur ervoor kiezen om de capaciteit van kleuters die conform artikel 12/1 nog een schooljaar tot het kleuteronderwijs toegelaten worden, samen te voegen met de capaciteit van het laatste geboortejaar van het kleuteronderwijs waarvoor een kind toegelaten kan worden tot het kleuteronderwijs, zonder een beroep te doen op artikel 12/1.";

2° aan paragraaf 3 wordt een derde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Het schoolbestuur kan ervoor kiezen om de capaciteit te verhogen in een school voor buitengewoon basisonderwijs die samenwerkt met een school voor gewoon onderwijs in een project dat bijdraagt aan de transitie naar inclusief onderwijs als vermeld in artikel IV.55/1 van de Codificatie sommige bepalingen voor het onderwijs van 28 oktober 2016. In dat geval kan de school ervoor opteren om de capaciteit voor een ander type, geboortejaar of leerjaar met evenveel plaatsen te verminderen. Die keuze is alleen mogelijk als er na de inschrijvingen, of in voorkomend geval na het aflopen van de inschrijvingen van de aangemelde leerlingen voor het desbetreffende capaciteitsniveau, geen niet-gerealiseerde inschrijvingen zijn waarvan de volgorde conform artikel 37duodecies gerespecteerd wordt.".

Art. 48. Aan artikel 37/26, §2, van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 17 mei 2019 en gewijzigd bij de decreten van 4 februari 2022 en 26 april 2024, wordt een derde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Een schoolbestuur kan ervoor opteren om de volgorde van de weigeringen niet te respecteren voor een leerling die via een aanmeldingsprocedure geweigerd is en al ingeschreven is in een school van hogere keuze.".

Art. 49. Aan artikel 37/28 van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 17 mei 2019 en het laatst gewijzigd bij het decreet van 6 juni 2025, wordt een paragraaf 4 toegevoegd, die luidt als volgt:

"§4. In afwijking van artikel 37/20, §4, schrijft een schoolbestuur, ook wanneer de capaciteit overschreden werd of wordt, een leerling in, in het lager onderwijs die in het voorafgaande schooljaar ingeschreven was in het kleuteronderwijs en die terugkeert uit een school voor het kleuteronderwijs omdat de leerling niet voldoet aan de toelatingsvoorwaarden voor het verlengd verblijf in het kleuteronderwijs met toepassing van artikel 12/1.".

Art. 50. Aan artikel 37/62, §2, van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 17 mei 2019 en gewijzigd bij de decreten van 18 februari 2022 en 26 april 2024, wordt een derde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Een schoolbestuur kan ervoor opteren om de volgorde van de weigeringen niet te respecteren voor een leerling die via een aanmeldingsprocedure geweigerd is en al ingeschreven is in een school van hogere keuze.".

Art. 51. Aan artikel 37/64 van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 17 mei 2019 en het laatst gewijzigd bij het decreet van 6 juni 2025, wordt een paragraaf 4 toegevoegd, die luidt als volgt:

"§4. In afwijking van artikel 37/55, §4, schrijft een schoolbestuur, ook wanneer de capaciteit overschreden werd of wordt, een leerling in, in het lager onderwijs die in het voorafgaande schooljaar ingeschreven was in het kleuteronderwijs en die terugkeert uit een school voor het kleuteronderwijs omdat de leerling niet voldoet aan de toelatingsvoorwaarden voor het verlengd verblijf in het kleuteronderwijs met toepassing van artikel 12/1.".

Art. 52. In artikel 44 van hetzelfde decreet, vervangen bij het decreet van 26 januari 2018 en het laatst gewijzigd bij het decreet van 18 juli 2025, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 2, eerste lid, wordt een punt 2°/1 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"2°/1 voor taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal: Vlaamse Gebarentaal en dovencultuur;";

2° in paragraaf 2, tweede lid, wordt een punt 2°/1 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"2°/1 voor taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal: Vlaamse Gebarentaal en dovencultuur;";

3° in paragraaf 3 wordt het vierde lid opgeheven;

4° paragraaf 6 wordt opgeheven;

5° in paragraaf 7 worden het eerste en het tweede lid vervangen door wat volgt:

"Voor leerlingen die doof of slechthorend zijn als vermeld in artikel 37/8, §5, of artikel 37/45, §5, en die ingeschreven zijn in de taalafdeling Nederlands-

Vlaamse Gebarentaal en voor wie bepaalde minimumdoelen niet haalbaar zijn, kan in een vrijstelling voorzien worden voor sommige minimumdoelen, vermeld in paragraaf 2 en opgenomen in bijlage 6, of voor sommige eindtermen, vermeld in de bijlage van het besluit van de Vlaamse Regering van 27 mei 1997 tot bepaling van de ontwikkelingsdoelen en de eindtermen in het gewoon basisonderwijs, bekrachtigd bij het decreet van 15 juli 1997, als die conform paragraaf 9, tweede lid, 4°, nog toegepast worden. De minimumdoelen en eindtermen waarvoor een vrijstelling gegeven kan worden, zijn opgenomen in bijlage 5 bij dit decreet.

Na instemming van de ouders bepaalt de klassenraad welke minimumdoelen niet haalbaar zijn en waarvoor in een vrijstelling wordt voorzien.";

6° in paragraaf 8, eerste lid, worden de woorden "na te streven en te bereiken minimumdoelen" vervangen door de zinsnede "de na te streven en te bereiken minimumdoelen Vlaamse Gebarentaal en dovencultuur, vermeld in paragraaf 2, eerste lid, 2°/1, en tweede lid, 2°/1," en worden de woorden "eindtermen in het lager onderwijs" vervangen door de woorden "na te streven of te bereiken minimumdoelen in het kleuteronderwijs en in het lager onderwijs";

7° in paragraaf 8, tweede lid, worden de woorden "eindtermen of ontwikkelingsdoelen" vervangen door de woorden "na te streven of te bereiken minimumdoelen";

8° aan paragraaf 9, tweede lid, 3°, wordt de zinsnede ", en van de doelen uit het leerplan, die het bereiken van de eindtermen voor de leergebieden Frans, lichamelijke opvoeding, mens en maatschappij en muzische vorming beogen, vermeld in de bijlage bij het besluit van de Vlaamse Regering van 27 mei 1997 tot bepaling van de ontwikkelingsdoelen en de eindtermen van het gewoon basisonderwijs, bekrachtigd bij het decreet van 15 juli 1997;" toegevoegd.

Art. 53. In artikel 44bis, §2, van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 15 juli 1997, vervangen bij het decreet van 26 januari 2018 en gewijzigd bij het decreet van 13 juni 2025, wordt het tweede lid vervangen door wat volgt:

"De gelijkwaardigheid wordt in haar geheel beoordeeld aan de hand van de volgende criteria:
1° het respect voor de fundamentele rechten en vrijheden;
2° de vereiste inhoud:
   a) het onderwijsaanbod in de minimumdoelen voor het kleuteronderwijs omvat de inhouden van de vakdisciplines Nederlands, wiskunde, geschiedenis, aardrijkskunde, wetenschap en techniek, lichamelijke opvoeding, muzische vorming, attitudes;
   b) het onderwijsaanbod in de minimumdoelen voor het lager onderwijs omvat de inhouden van de vakdisciplines Nederlands, wiskunde, geschiedenis, aardrijkskunde, wetenschap en techniek, ICT, lichamelijke opvoeding, muzische vorming, attitudes, en Frans naargelang van het geval;
3° de formulering:
   a) gebeurt in de vorm van te bereiken of na te streven minimumdoelen, naargelang van het geval;
   b) laat toe om na te gaan in welke mate bij een leerlingenpopulatie of een leerling minimumdoelen worden bereikt of nagestreefd, naargelang van het geval;
4° de ordening van de minimumdoelen, vermeld in artikel 44, §1, 1°.".

Art. 54. In hoofdstuk V van hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 21 november 2025, wordt een afdeling 2quater ingevoegd, die luidt als volgt:

"Afdeling 2quater. – Peilingsonderzoek".

Art. 55. In hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 21 november 2025, wordt in afdeling 2quater, ingevoegd bij artikel 54, een artikel 44octies ingevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. 44octies. §1. Het bereiken van de minimumdoelen en de leerwinst bij kleuters wordt om de drie jaar gepeild door middel van een representatieve steekproef in het laatste jaar van het gewoon kleuteronderwijs. De Vlaamse Regering bepaalt de procedure daarvoor.

De school neemt de kleuterpeiling af als ze op basis van een representatieve steekproef wordt geselecteerd om deel te nemen.

De kleuterpeiling is een representatieve, wetenschappelijk en gestandaardiseerde evaluatie van de te bereiken minimumdoelen in het gewoon kleuteronderwijs die binnen drie jaar vanaf 1 september 2025 en daarna om de drie jaar plaatsvindt.

§2. De leerlingen van de school, vermeld in paragraaf 1, die zich op het einde van het gewoon kleuteronderwijs bevinden, nemen deel aan de kleuterpeiling, tenzij ze op de dag van de kleuterpeiling gewettigd afwezig zijn.".

Art. 56. In hetzelfde decreet wordt in dezelfde afdeling 2quater een artikel 44nonies ingevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. 44nonies. Scholen die op basis van een representatieve steekproef worden geselecteerd om deel te nemen aan internationaal vergelijkend onderwijsonderzoek waarbij prestaties worden gemeten en waaraan de Vlaamse Gemeenschap deelneemt, nemen deel aan dat onderwijsonderzoek.".

Art. 57. Aan artikel 45, §1, vijfde lid, van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 13 juni 2025, wordt de volgende zin toegevoegd:

"De regering bepaalt de beroepsprocedure voor een beslissing die de indiener betwist.".

Art. 58. In artikel 51, §4, van hetzelfde decreet, toegevoegd bij het decreet van 13 juli 2001, wordt een tweede en een derde lid toegevoegd, die luiden als volgt:

"In het kader van de toepassing van het eerste lid, 3°, zijn sponsoring en bedoelde mededelingen die betrekking hebben op betalende bijlessen, niet verenigbaar met de pedagogische en onderwijskundige taken en doelstellingen van de school.

In deze paragraaf wordt verstaan onder bijlessen: lessen die niet door de school georganiseerd worden en die de realisatie van onderwijsinhouden van de leerling beogen. Therapeutische tussenkomsten worden niet beschouwd als bijlessen.".

Art. 59. Aan artikel 125novies, §1, van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 10 juli 2003 en het laatst gewijzigd bij het decreet van 15 maart 2019, wordt een punt 9° toegevoegd, dat luidt als volgt:

"9° maakt afspraken over de verdeling over haar scholen van de eenheden inductie, vermeld in artikel 153tricies, en over de organisatie van de inductie. Over de criteria voor die verdeling wordt onderhandeld in het bevoegde lokale onderhandelingscomité van de scholengemeenschap.".

Art. 60. Aan artikel 125decies van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 10 juli 2003 en het laatst gewijzigd bij het decreet van 18 juli 2025, wordt een punt 7° toegevoegd, dat luidt als volgt:

"7° de overdracht naar een andere scholengemeenschap van eenheden inductie als vermeld in artikel 153tricies.".

Art. 61. In hoofdstuk IX van hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 18 juli 2025, wordt een afdeling 3sexies ingevoegd, die luidt als volgt:

"Afdeling 3sexies: Eenheden inductie".

Art. 62. In hetzelfde decreet wordt in afdeling 3sexies, ingevoegd bij artikel 61, een artikel 153undetricies ingevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. 153undetricies. Voor de toepassing van deze afdeling worden personeelsleden beschouwd als startende personeelsleden als ze aan de volgende voorwaarden voldoen:
1° ze zijn aangesteld in een wervingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel;
2° ze hadden tijdens het voorgaande schooljaar geen aanstelling in dat ambt.".

Art. 63. In hetzelfde decreet wordt in dezelfde afdeling 3sexies een artikel 153tricies ingevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. 153tricies. §1. Vanaf het schooljaar 20TT – 20TT+1, startende in 2026 - 2027, worden jaarlijks eenheden inductie toegekend aan iedere scholengemeenschap en aan iedere school die geen deel uitmaakt van een scholengemeenschap voor de personeelsleden en de doelstelling, vermeld in artikel 20bis, §3, van het decreet rechtspositie gemeenschapsonderwijs van 27 maart 1991 en artikel 20bis, §3, van het decreet rechtspositie gesubsidieerd onderwijs van 27 maart 1991. Het aantal eenheden inductie van een scholengemeenschap is de som van de eenheden inductie die, in overeenstemming met paragraaf 3, eerste en tweede lid, aan iedere school van de scholengemeenschap worden toegekend.

§2. Voor de maatregel, vermeld in paragraaf 1 en in artikel 34/3, §1 van de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010, wordt voor het basis- en secundair onderwijs samen jaarlijks in een bedrag van 48,7 miljoen euro voorzien.

Het bedrag, vermeld in het eerste lid, wordt over het gewoon basisonderwijs, het buitengewoon basisonderwijs, het voltijds gewoon secundair onderwijs en het buitengewoon secundair onderwijs verdeeld op basis van het aandeel van elk van deze niveaus in het totale aantal startende personeelsleden uitgedrukt in budgettair voltijdse equivalenten in de maand december van de schooljaren 20TT-3 – 20TT-2, 20TT-2 – 20TT-1 en 20TT- 1 – 20TT.

Het totale aantal eenheden inductie voor het gewoon basisonderwijs is gelijk aan het resultaat van de vermenigvuldiging van het bedrag dat met toepassing van het tweede lid voor het gewoon basisonderwijs is verkregen, met 7,53.

Het totale aantal eenheden inductie voor het buitengewoon basisonderwijs is gelijk aan het resultaat van de vermenigvuldiging van het bedrag dat met toepassing van het tweede lid voor het buitengewoon basisonderwijs is verkregen, met 7,51.

§3. De inductiecoëfficiënt voor het gewoon basisonderwijs wordt verkregen door het totale aantal eenheden inductie, met toepassing van paragraaf 2, derde lid, te delen door het aantal startende personeelsleden uitgedrukt in budgettaire voltijdse equivalenten in het gewoon basisonderwijs in de maand december van de

schooljaren 20TT-3 – 20TT-2, 20TT-2 – 20TT-1 en 20TT- 1 – 20TT. Het aantal eenheden inductie dat voor iedere school voor gewoon basisonderwijs wordt berekend, is gelijk aan het resultaat van de vermenigvuldiging van het aantal startende personeelsleden uitgedrukt in budgettaire voltijds equivalenten, in de school in de maand december van de schooljaren 20TT-3 – 20TT-2, 20TT-2 – 20TT- 1 en 20TT-1 – 20TT, met de inductiecoëfficiënt voor het gewoon basisonderwijs.

De inductiecoëfficiënt voor het buitengewoon basisonderwijs wordt verkregen door het totale aantal eenheden inductie, met toepassing van paragraaf 2, vierde lid, te delen door het totale aantal startende personeelsleden uitgedrukt in budgettaire voltijds equivalenten, in het buitengewoon basisonderwijs in de maand december van de schooljaren 20TT-3 – 20TT-2, 20TT-2 – 20TT-1 en 20TT- 1 – 20TT. Het aantal eenheden inductie dat voor iedere school voor buitengewoon basisonderwijs wordt berekend, is gelijk aan het resultaat van de vermenigvuldiging van het aantal startende personeelsleden uitgedrukt in budgettaire voltijds equivalenten in de school in de maand december van de schooljaren 20TT-3 – 20TT-2, 20TT-2 – 20TT-1 en 20TT- 1 – 20TT, met de inductiecoëfficiënt voor het buitengewoon basisonderwijs.

Het verkregen aantal eenheden inductie, conform het eerste en het tweede lid, wordt als volgt afgerond: als het eerste cijfer na de komma groter is dan vier, wordt er afgerond naar het hogere gehele getal. Als het eerste cijfer na de komma kleiner is dan of gelijk is aan vier, wordt er afgerond naar het lagere gehele getal.

§4. Voor de aanwending van de eenheden inductie wordt de volgende formule toegepast: X x aantal aanstellingsdagen / 7 = Y, waarbij

1° X = de opdracht op weekbasis van het personeelslid dat met eenheden inductie wordt aangesteld, uitgedrukt in 10.000sten, waarbij 10.000 de voltijdse weekopdracht uitdrukt;
2° aantal aanstellingsdagen = het aantal dagen waarop het personeelslid met eenheden inductie wordt aangesteld, met inbegrip van een wettelijke feestdag, een weekeinde, de herfst-, kerst-, krokus- of paasvakantie voor zover die periode in het aantal inductiedagen begrepen is;
3° Y = het aantal eenheden inductie, afgerond naar de hogere eenheid, als het resultaat van de deling na de komma 5 of meer bedraagt.

§5. Het deel van de betrekking dat met deze omkadering wordt opgericht, kan niet vacant worden verklaard. Er kan in geen geval een personeelslid in vast benoemd, geaffecteerd of gemuteerd worden en er kan ook niet in vervangen worden.”.

Art. 64. In artikel 154, §2, eerste lid, van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 14 juli 1998, vervangen bij het decreet van 21 december 2012 en gewijzigd bij de decreten van 8 juli 2022, 19 april 2024 en 6 juni 2025, wordt de zinsnede “artikel 76 of artikel 87quinquies” vervangen door de zinsnede “artikel 76, artikel 87quinquies, of artikel X/4.1 van de Codificatie sommige bepalingen voor het onderwijs van 28 oktober 2016”.

Art. 65. In artikel 177, §1, 1°, van hetzelfde decreet, gewijzigd bij het decreet van 19 april 2024, wordt de zinsnede “13/1, 14/0” vervangen door de zinsnede “13/0”.

Art. 66. Bijlage 5 bij hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 26 april 2024, wordt vervangen door bijlage 1, die bij dit decreet is gevoegd.

Art. 67. Bijlage 6 bij hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 18 juli 2025, wordt vervangen door bijlage 2 die bij dit decreet is gevoegd.

Hoofdstuk 8. Wijzigingen van het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs

Art. 68. Aan artikel 14, §3, derde lid, van het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs, ingevoegd bij het decreet van 21 november 2025, wordt de volgende zin toegevoegd:

"De Vlaamse Regering bepaalt de beroepsprocedure voor een beslissing die de indiener betwist.".

Art. 69. Artikel 72octies, ingevoegd bij het decreet van 19 december 2014, vervangen bij het decreet van 16 december 2022 en gewijzigd bij het decreet van 19 december 2025, wordt opgeheven.

Hoofdstuk 9. Wijzigingen van het decreet van 8 mei 2009 betreffende de kwaliteit van onderwijs

Art. 70. In artikel 2 van het decreet van 8 mei 2009 betreffende de kwaliteit van onderwijs, het laatst gewijzigd bij het decreet van 16 juni 2023, wordt punt 22° opgeheven.

Art. 71. In artikel 39, §7, van hetzelfde decreet, toegevoegd bij het decreet van 9 juli 2021, wordt punt 2° vervangen door wat volgt:

"2° een negatieve evaluatie: dit heeft als gevolg dat de school zich verplicht engageert tot remediëring met externe begeleiding en ondersteuning. De onderwijsinspectie evalueert in dat geval opnieuw het gelijkeonderwijskansenbeleid na een termijn van minstens 180 kalenderdagen. Als die evaluatie opnieuw negatief is, ontvangt de school vanaf het daaropvolgend schooljaar, slechts de helft van het werkingsbudget op basis van de leerlingenkenmerken en, naargelang het geval, de helft van het aantal SES-lestijden, aanvullende lestijden, extra uren-leraar of extra lesuren waarop ze normaliter recht heeft en dat tot en met het schooljaar waarin een evaluatie positief is. Evaluaties ten gevolge van een negatieve evaluatie kunnen plaatsvinden buiten de schooldoorlichting, vermeld in artikel 38, §1, eerste lid. In het geval de omkadering en het werkingsbudget zijn gehalveerd, wordt vanaf het daaropvolgend schooljaar de evaluatie jaarlijks herhaald totdat de evaluatie positief is. Hierbij kan de termijn tussen twee opeenvolgende evaluaties nooit minder dan 180 kalenderdagen bedragen.".

Art. 72. Aan artikel 149 van hetzelfde decreet, gewijzigd bij het decreet van 23 maart 2018, wordt een paragraaf 3 toegevoegd, die luidt als volgt:

"§3. De Vlaamse Regering kan een einde maken aan de tijdelijke aanstelling, vaste benoeming of het mandaat van een personeelslid dat de wettelijke pensioenleeftijd bereikt heeft. De Vlaamse Regering neemt hierbij een opzeggingstermijn in acht, gelijk aan 3 maanden per begonnen schijf van 10 jaar dienstanciënniteit die het personeelslid heeft verworven. De opzegging wordt gemotiveerd.

Met behoud van de toepassing van het eerste lid, kan het personeelslid bij het voltooien van de opzeggingstermijn voortwerken tot het einde van de maand waarin het personeelslid de opzeggingstermijn volbracht heeft.

De opzeggingstermijn, vermeld in het eerste lid, gaat in op de maandag die volgt op de week waarin de Vlaamse Regering, het personeelslid op de hoogte heeft gebracht van het ontslag.".

Art. 73. In artikel 150 van hetzelfde decreet, gewijzigd bij de decreten van 21 december 2012 en 23 maart 2018, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid wordt punt 2° opgeheven;

2° het tweede lid wordt opgeheven.

Art. 74. In artikel 151 van hetzelfde decreet, gewijzigd bij het decreet van 21 december 2012, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid wordt punt 2° opgeheven;

2° het tweede lid wordt opgeheven.

Art. 75. Aan deel III, hoofdstuk XI, van hetzelfde decreet, gewijzigd bij de decreten van 21 december 2012 en 23 maart 2018, wordt een artikel 152/1 toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. 152/1. De Vlaamse Regering mag, met toepassing van artikel 149, alleen eenzijdig een einde maken aan de tijdelijke aanstelling of vaste benoeming van een personeelslid om redenen die vreemd zijn aan de uitoefening door het personeelslid volgens de geldende regelgeving van een van de volgende rechten:
1° het recht op omstandigheidsverlof naar aanleiding van de bevalling;
2° het recht op loopbaanonderbreking voor ouderschapsverlof;
3° het recht op afwezigheid voor verminderde prestaties voor zorgdoeleinden;
4° het recht om een flexibele werkregeling aan te vragen;
5° het recht om een nevenactiviteit uit te oefenen, binnen de grenzen van de cumulatieregeling en de regeling rond onverenigbaarheden van de inspectie;
6° het recht op een ambtswijziging of om werk met meer voorspelbare en zekere arbeidsvoorwaarden te vragen.

Het verbod om eenzijdig een einde maken aan de tijdelijke aanstelling of vaste benoeming van een personeelslid om de redenen, vermeld in het eerste lid, gaat in op de dag van de aanvraag van een van de rechten, vermeld in het eerste lid, met uitzondering van het recht op loopbaanonderbreking voor ouderschapsverlof dat ingaat op de dag van de geboorte van het kind.

De Vlaamse Regering deelt het personeelslid schriftelijk mee wat de redenen voor het ontslag zijn. Als de ingeroepen redenen niet vreemd zijn aan de uitoefening van de rechten, vermeld in het eerste lid, of als er geen reden opgegeven is, krijgt het personeelslid aanvullend op de opzeggingstermijn of -vergoeding een forfaitaire vergoeding die gelijk is aan het brutoloon voor zes maanden. Die forfaitaire vergoeding mag bij het ontslag van een personeelslid niet samen genoten worden met andere vergoedingen die in het kader van een bijzondere beschermingsprocedure tegen ontslag zijn bepaald.".

Hoofdstuk 10. Wijzigingen van de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010

Art. 76. In artikel 3, 1°/1, van de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010, ingevoegd bij het decreet van 25 november 2011, wordt de zinsnede "artikel 2 van het koninklijk besluit van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer" vervangen door de zinsnede "artikel 2, I, 1, van het koninklijk besluit van 3 juni 2024 betreffende de Code van de openbare weg".

Art. 77. Aan artikel 10 van dezelfde codex worden een tweede en een derde lid toegevoegd, die luiden als volgt:

"In het kader van de toepassing van het eerste lid, 3°, zijn sponsoring en bedoelde mededelingen die betrekking hebben op betalende bijlessen, niet verenigbaar met de pedagogische en onderwijskundige taken en doelstellingen van de school.

In dit artikel wordt verstaan onder bijlessen: lessen die niet door de school georganiseerd worden en die de realisatie van onderwijsinhouden van het structuuronderdeel van de leerling beogen. Therapeutische tussenkomsten worden niet beschouwd als bijlessen.".

Art. 78. Aan deel III, titel 1, hoofdstuk 3, afdeling 2, van dezelfde codex, het laatst gewijzigd bij het decreet van 18 juli 2025, wordt een onderafdeling 7 toegevoegd, die luidt als volgt:

"Onderafdeling 7. Eenheden inductie".

Art. 79. In dezelfde codex wordt aan onderafdeling 7, toegevoegd bij artikel 78, een artikel 34/2 toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. 34/2. Voor de toepassing van deze onderafdeling worden personeelsleden beschouwd als startende personeelsleden als ze aan de volgende voorwaarden voldoen:
1° ze zijn aangesteld in een wervingsambt van het bestuurs- en onderwijzend personeel;
2° ze hadden tijdens het voorgaande schooljaar geen aanstelling in dat ambt.".

Art. 80. In dezelfde codex wordt aan dezelfde onderafdeling een artikel 34/3 toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. 34/3. §1. Vanaf het schooljaar 20TT – 20TT+1, startende in 2026 - 2027, worden jaarlijks eenheden inductie toegekend aan iedere scholengemeenschap en aan iedere school die geen deel uitmaakt van een scholengemeenschap, voor de personeelsleden en de doelstelling, vermeld in artikel 20bis, §3, van het decreet rechtspositie gemeenschapsonderwijs van 27 maart 1991 en artikel 20bis, §3, van het decreet rechtspositie gesubsidieerd onderwijs van 27 maart 1991. Het aantal eenheden inductie van een scholengemeenschap is de som van de eenheden inductie die, in overeenstemming met paragraaf 3, eerste en tweede lid, aan iedere school van de scholengemeenschap worden toegekend.

§2. Voor de maatregel, vermeld in paragraaf 1 en in artikel 153tricies, §1, van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997, wordt voor het basis- en secundair onderwijs samen jaarlijks in een bedrag van 48,7 miljoen euro voorzien.

Het bedrag, vermeld in het eerste lid, wordt over het gewoon basisonderwijs, het buitengewoon basisonderwijs, het voltijds gewoon secundair onderwijs en het buitengewoon secundair onderwijs verdeeld op basis van het aandeel van elk van die niveaus in het totale aantal startende personeelsleden uitgedrukt in budgettaire voltijds equivalenten in de maand december van de schooljaren 20TT-3 – 20TT-2, 20TT-2 – 20TT-1 en 20TT- 1 – 20TT.

Het totale aantal eenheden inductie voor het gewoon voltijds secundair onderwijs is gelijk aan het resultaat van de vermenigvuldiging van het bedrag dat met toepassing van het tweede lid voor het voltijds gewoon secundair onderwijs is verkregen, met 6,62.

Het totale aantal eenheden inductie voor het buitengewoon secundair onderwijs is gelijk aan het resultaat van de vermenigvuldiging van het bedrag dat met

toepassing van het tweede lid voor het buitengewoon secundair onderwijs is verkregen, met 7,18.

§3. De inductiecoëfficiënt voor het gewoon voltijds secundair onderwijs wordt verkregen door het totale aantal eenheden inductie, met toepassing van paragraaf 2, derde lid, te delen door het aantal startende personeelsleden uitgedrukt in budgettaire voltijds equivalenten in het gewoon voltijds secundair onderwijs in de maand december van de schooljaren 20TT-3 – 20TT-2, 20TT-2 – 20TT-1 en 20TT- 1 – 20TT. Het aantal eenheden inductie dat voor iedere school voor gewoon voltijds secundair onderwijs wordt berekend, is gelijk aan het resultaat van de vermenigvuldiging van het aantal startende personeelsleden, uitgedrukt in budgettaire voltijds equivalenten, in de school in de maand december van de schooljaren 20TT-3 – 20TT-2, 20TT-2 – 20TT-1 en 20TT- 1 – 20TT, met de inductiecoëfficiënt voor het gewoon voltijds secundair onderwijs.

De inductiecoëfficiënt voor het buitengewoon secundair onderwijs wordt verkregen door het totale aantal eenheden inductie, met toepassing van paragraaf 2, vierde lid, te delen door het totale aantal startende personeelsleden uitgedrukt in budgettaire voltijds equivalenten in het buitengewoon secundair onderwijs in de maand december van de schooljaren 20TT-3 – 20TT-2, 20TT-2 – 20TT-1 en 20TT-1 – 20TT. Het aantal eenheden inductie dat voor iedere school voor buitengewoon secundair onderwijs wordt berekend, is gelijk aan het resultaat van de vermenigvuldiging van het aantal startende personeelsleden uitgedrukt in budgettaire voltijds equivalenten, in de school in de maand december van de schooljaren 20TT-3 – 20TT-2, 20TT-2 – 20TT-1 en 20TT- 1 – 20TT, met de inductiecoëfficiënt voor het buitengewoon secundair onderwijs.

Het verkregen aantal eenheden inductie, conform het eerste en het tweede lid, wordt als volgt afgerond: als het eerste cijfer na de komma groter is dan vier, wordt er afgerond naar het hogere gehele getal. Als het eerste cijfer na de komma kleiner is dan of gelijk is aan vier, wordt er afgerond naar het lagere gehele getal.

§4. Voor de aanwending van de eenheden inductie wordt de volgende formule toegepast: X x aantal aanstellingsdagen / 7 = Y, waarbij

1° X = de opdracht op weekbasis van het personeelslid dat met eenheden inductie wordt aangesteld, uitgedrukt in 10.000sten waarbij 10.000 de voltijdse weekopdracht uitdrukt;
2° aantal aanstellingsdagen = het aantal dagen waarop het personeelslid met eenheden inductie wordt aangesteld, met inbegrip van een wettelijke feestdag, een weekeinde, de herfst-, kerst-, krokus- of paasvakantie als die periode in het aantal inductiedagen begrepen is;
3° Y = het aantal eenheden inductie, afgerond naar de hogere eenheid, als het resultaat van de deling na de komma 5 of meer bedraagt.

§5. Het deel van de betrekking dat met die omkadering wordt opgericht, kan niet vacant worden verklaard. Er kan er in geen geval een personeelslid in vast benoemd, geaffecteerd of gemuteerd worden en er kan ook niet in vervangen worden.”.

Art. 81. Artikel 48 van dezelfde codex wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 48. §1. De Vlaamse Regering kan, afhankelijk van de beschikbare begrotingskredieten, voorzien in bijkomende financiering om de kost voor leerlingen te verminderen. De maatregel geldt voor de tweede en derde graad tso, bso en kso in het gewoon secundair onderwijs, de tweede en derde graad tso, bso en kso in opleidingsvorm 4 in het buitengewoon onderwijs alsook voor de integratie- en kwalificatiefase in opleidingsvorm 3 in het buitengewoon onderwijs.

De toekenning gebeurt op basis van een indeling in clusters. Voor elke cluster wordt een basisbedrag per gewogen leerling bepaald.

De Vlaamse Regering bepaalt de clusters van structuuronderdelen of opleidingen die voor deze bijkomende financiering in aanmerking komen en het eraan verbonden gewicht, en houdt daarbij rekening met de kostprijs, de doorstroomkansen naar de arbeidsmarkt of naar het hoger onderwijs en hun maatschappelijke relevantie.

De Vlaamse Regering kan bijkomende randvoorwaarden opleggen om de kosten in betrokken structuuronderdelen en opleidingen van de tweede en derde graad in het gewoon secundair onderwijs, in opleidingsvorm 4 in het buitengewoon onderwijs alsook voor de integratie- en kwalificatiefase in opleidingsvorm 3 in het buitengewoon onderwijs te doen dalen.

§2. Onverminderd artikel 35 kan de Vlaamse Regering bijkomende maatregelen vaststellen die ertoe strekken de transparantie van de bijdrageregeling te verhogen.

Art. 82. Aan artikel 57 van dezelfde codex, gewijzigd bij de decreten van 17 juni 2011, 25 april 2014 en 15 maart 2019, worden een punt 12° en een punt 13° toegevoegd, die luiden als volgt:

"12° maakt afspraken over de verdeling over haar scholen van de eenheden inductie, vermeld in artikel 34/3, en over de organisatie van de inductie. Over de criteria wordt onderhandeld in het bevoegde lokaal onderhandelingscomité van de scholengemeenschap;
13° kan afspraken maken over de overdracht naar een andere scholengemeenschap van eenheden inductie als vermeld in artikel 34/3.".

Art. 83. In artikel 110/31, §3, tweede lid van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 19 juli 2013 en gewijzigd bij het decreet van 18 juli 2025, wordt de zin "De toestemming van de onderwijsinspectie kan door de ouders worden aangevraagd vanaf twee maanden voor het einde van de termijn van zes maanden." opgeheven.

Art. 84. In artikel 113 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 18 juli 2025, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 1, derde lid, 4°, wordt tussen het woord "onderwijs" en de zinsnede ", omwille" de zinsnede "en van het buitengewoon secundair onderwijs opleidingsvorm 4" ingevoegd;

2° in paragraaf 2, eerste lid, wordt het woord "facultatieve" opgeheven.

Art. 85. In deel III, titel 2, van dezelfde codex, het laatst gewijzigd bij het decreet van 18 juli 2025, wordt een hoofdstuk 3/2 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"Hoofdstuk 3/2 – Peilingsonderzoek".

Art. 86. In dezelfde codex wordt in hoofdstuk 3/2, ingevoegd bij artikel 85, een artikel 115/12 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. 115/12. Scholen die op basis van een representatieve steekproef worden geselecteerd om deel te nemen aan internationaal vergelijkend onderwijsonderzoek waarbij prestaties worden gemeten en waaraan de Vlaamse Gemeenschap deelneemt, nemen deel aan dat onderwijsonderzoek.".

Art. 87. In artikel 116, 1°, van dezelfde codex, gewijzigd bij de decreten van 5 april 2019, 20 december 2019 en 7 juli 2023, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° punt b) wordt opgeheven;

2° in punt c) worden de woorden "alternerende beroepsopleiding in" vervangen door de zinsnede "integratiefase van opleidingsvorm 3 van".

Art. 88. Artikel 118 van dezelfde codex, gewijzigd bij de decreten van 21 maart 2014 en 8 juli 2022, wordt vervangen door wat volgt:

"Art. 118. §1. Leerlingen die voldoen aan de toelatingsvoorwaarden, vermeld in artikel 294, §2, voor wie het vanwege een handicap permanent onmogelijk is onderwijs te volgen op school, hebben na een gunstige beslissing van het centrum voor leerlingenbegeleiding, recht op permanent onderwijs aan huis.

Ouders kunnen een aanvraag voor permanent onderwijs aan huis indienen bij het begeleidende centrum voor leerlingenbegeleiding van de secundaire school van hun kind. Indien het kind nog niet ingeschreven is in een secundaire school, dan kan de ouder de vraag richten aan het centrum voor leerlingenbegeleiding van een onderwijsnet naar keuze, dichtst gelegen bij de woonplaats van de leerling.

Voor leerlingen die nog niet over een IAC-verslag of OV4-verslag beschikken, wordt er een handelingsgericht diagnostisch traject opgestart. Voor leerlingen die al over een IAC-verslag of OV4-verslag beschikken, sluit die aanvraag aan bij verdere stappen in hun handelingsgericht diagnostisch traject.

§2. De basis voor de beslissing door het centrum voor leerlingenbegeleiding over de overweging of permanent onderwijs aan huis voor de leerling het meest passende aanbod is, ligt in het handelingsgericht diagnostisch traject van de leerling. Die beslissing wordt toegevoegd aan het IAC-verslag of OV4-verslag van de leerling. Het centrum voor leerlingenbegeleiding kent het recht op permanent onderwijs aan huis toe op basis van de volgende criteria:

1° de mate waarin de leerling slechts een beperkt onderwijsaanbod aankan door de absolute prioriteit van de nood aan zorg en comfort;
2° de mate waarin in een school verzekerd kan worden dat de leerling veilig onderwijs kan volgen. Het centrum voor leerlingenbegeleiding maakt een afweging van de mate waarin een specifieke context is vereist voor de veiligheid van de leerling. Een specifieke context is vereist voor:
    a) Het tijdig opmerken van een medisch probleem met grote impact op het functioneren of de veiligheid van het kind en een gepaste reactie daarop;
    b) Het voorkomen en hanteren van een uitgesproken gedragsstoornis waarbij de leerling zichzelf of anderen regelmatig ernstig in gevaar brengt.
3° de mate waarin de verplaatsing naar de school mogelijk is omwille van de medische of psychische conditie van de leerling;
4° 4de contextfactoren in combinatie met criterium 1°, 2° of 3° waardoor permanent onderwijs aan huis de enige mogelijkheid is om het leerrecht vorm te geven, Gebrek aan capaciteit kan in deze niet ingeroepen worden als een contextfactor.

De motivatie door het centrum voor leerlingenbegeleiding op basis van bovenstaande criteria wordt aangevuld met een medisch attest van een arts-specialist dat bevestigt dat permanent onderwijs aan huis nodig is. Het medisch attest wordt ook toegevoegd aan het IAC- of OV4-verslag.

§3. Het centrum voor leerlingenbegeleiding, vermeld in paragraaf 1, eerste lid, bepaalt hoe lang de leerling recht heeft op permanent onderwijs aan huis. Het centrum voor leerlingenbegeleiding kent dat recht toe voor een periode van

maximaal drie schooljaren. Het recht kan verlengd worden met periodes van maximaal drie schooljaren na een nieuwe aanvraag door de ouders. Het centrum voor leerlingenbegeleiding kent de verlenging toe, tenzij er bij de leerling een evolutie vastgesteld wordt die een heroverweging ten gronde noodzakelijk maakt. Het recht loopt in ieder geval af op het einde van het buitengewoon secundair onderwijs.

In afwijking van het eerste lid is in geval van toekenning van permanent onderwijs aan huis op basis van een gedragsstoornis jaarlijks zowel een beslissing door het centrum voor leerlingenbegeleiding als een medisch attest door een artsspecialist nodig.

§4. De beslissing over de aanvraag voor permanent onderwijs aan huis door het centrum voor leerlingenbegeleiding wordt genomen binnen zestig kalenderdagen na de aanvraag.

§5. Als ouders en het centrum voor leerlingenbegeleiding geen akkoord bereiken over de behoefte aan permanent onderwijs aan huis als meest passende aanbod, kan een beroep gedaan worden op de klachtenprocedure die van toepassing is bij onenigheid over de noodzaak of inhoud van een IAC-verslag of OV4-verslag, conform artikel 16, §3, van het decreet van 27 april 2018 betreffende de leerlingenbegeleiding in het basisonderwijs, het secundair onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding en artikel 294, §8, van deze codex.

§6. In afwijking van artikel 110/1 tot en met 110/27 en de bepalingen van deel V, titel 2, hoofdstuk 2, afdeling 2, hebben de leerlingen, vermeld in paragraaf 1, eerste lid, onverkort recht op inschrijving in de vestigingsplaats voor buitengewoon secundair onderwijs op de kortst mogelijke afstand over de berijdbare weg van ofwel het officieel onderwijs ofwel het gesubsidieerd vrij onderwijs, naar keuze van de ouders, bij de verblijfplaats van de leerling dat het type en de opleidingsvorm vermeld in het IAC-verslag of het OV4-verslag aanbiedt.

De leerling met een IAC-verslag of OV4-verslag van type 4, 6 of 7 zonder vestigingsplaats van keuze met dat aanbod op een redelijke afstand van de verblijfplaats van de leerling kan het onverkort recht op inschrijving laten gelden in de dichtstbijzijnde school voor buitengewoon secundair onderwijs op de kortst mogelijke afstand over de berijdbare weg van ofwel het officieel onderwijs ofwel het gesubsidieerd vrij onderwijs, naar keuze van de ouders bij de verblijfplaats van de leerling.

In afwijking van artikel 110/1 tot en met 110/27 en de bepalingen van deel V, titel 2, hoofdstuk 2, afdeling 2, kan een schoolbestuur de inschrijving van een leerling met recht op permanent onderwijs aan huis weigeren in een andere vestigingsplaats dan vermeld in het eerste en tweede lid.

§7. In afwijking van paragraaf 1 en 2 kunnen de leerlingen die voldoen aan de voorwaarden, vermeld in artikel 294, §2, en aan wie permanent onderwijs aan huis in het buitengewoon secundair onderwijs toegekend werd voor 1 september 2026, gedurende maximaal drie schooljaren na 2025-2026 en uiterlijk tot het einde van het onderwijsniveau verder gebruik maken van het permanent onderwijs aan huis in de school van het buitengewoon secundair onderwijs**,** binnen de door de onderwijsinspectie toegekende periode. Als de toegekende periode afloopt op het einde van het schooljaar 2026-2027 kan de periode door het centrum voor leerlingebegeleiding verlengd worden zonder een overweging ten gronde, met maximaal 1 schooljaar binnen hetzelfde onderwijsniveau.

§8. De toepassing door de CLB's van de bepalingen opgenomen in dit artikel worden vanaf het schooljaar 2026-2027 gemonitord en in het schooljaar 2027-2028 geëvalueerd.".

Art. 89. In artikel 122/6, eerste lid, van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 24 maart 2023 en gewijzigd bij het decreet van 7 juli 2023, wordt de zinsnede "2027-2028" vervangen door de zinsnede "2026-2027".

Art. 90. In artikel 146, §3, tweede lid, van dezelfde codex, vervangen bij het decreet van 26 januari 2018, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het tweede lid worden de woorden "de gelijkwaardigheid wordt beoordeeld" vervangen door de woorden "de gelijkwaardigheid wordt in haar geheel beoordeeld";

2° in het tweede lid wordt punt 2° vervangen door wat volgt:

"2° de vereiste inhoud: het onderwijsaanbod voor het secundair onderwijs omvat de inhouden voor de sleutelcompetenties als vermeld in artikel 139, §2, en artikel 262, §2, en de inhouden voor de wetenschapsdomeinen, zoals bepaald in artikel 145, derde lid, naargelang van het geval;";

3° aan het tweede lid wordt een punt 4° toegevoegd, dat luidt als volgt:

"4° de ordening van de eindtermen, de uitbreidingsdoelen Nederlands, de ontwikkelingsdoelen en de specifieke eindtermen, naargelang van het geval, vermeld in artikel 139, §3, eerste lid, artikel 140, tweede lid, artikel 141 en artikel 145, tweede, vierde en vijfde lid.".

Art. 91. Aan artikel 147/3, §1, vierde lid, van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 21 november 2025, wordt de volgende zin toegevoegd:

"De Vlaamse Regering bepaalt de beroepsprocedure voor een beslissing die de indiener betwist.".

Art. 92. In artikel 168/3, §2, derde lid, van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 14 juli 2023 en vervangen bij het decreet van 26 april 2024, wordt punt 2° vervangen door wat volgt:

"2° vanaf het schooljaar 2026-2027 en tot en met het einde van het schooljaar 2027-2028 in een uitdoofscenario door minstens één school per provincie georganiseerd.".

Art. 93. In artikel 169, §2, van dezelfde codex, gewijzigd bij de decreten van 3 juli 2020, 26 april 2024 en 6 juni 2025, worden de woorden "die over één of drie semesters worden georganiseerd" opgeheven.

Art. 94. In artikel 252/1 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 19 juli 2013 en het laatst gewijzigd bij het decreet van 14 juli 2023, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° het eerste lid wordt vervangen door wat volgt:

"Onverminderd de door de Vlaamse Regering bepaalde toelatingsvoorwaarden, vermeld in artikel 252, beslist de klassenraad of een leerling die uiterlijk op 31 december na de aanvang van het schooljaar de leeftijd van 19 jaar heeft bereikt, kan worden toegelaten tot een structuuronderdeel van de eerste of tweede graad.";

2° tussen het eerste en het tweede lid wordt een lid ingevoegd dat luidt als volgt:

"Onverminderd de door de Vlaamse Regering bepaalde toelatingsvoorwaarden, vermeld in artikel 252, is de derde graad van het voltijds gewoon secundair onderwijs toegankelijk voor leerlingen die de leeftijd van 25 jaar nog niet

hebben bereikt. Het kan worden gevolgd uiterlijk tot het einde van het schooljaar waarin de leerlingen de leeftijd van 25 jaar bereiken."

Art. 95. Aan artikel 253/18, §2, van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 17 mei 2019 en gewijzigd bij het decreet van 4 februari 2022, wordt een derde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Een schoolbestuur kan ervoor opteren om de volgorde van de weigeringen niet te respecteren voor een leerling die via een aanmeldingsprocedure geweigerd is en al ingeschreven is in een school van hogere keuze.".

Art. 96. In artikel 253/20, eerste lid, 5°, van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 18 juli 2025, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° de zin "De afstand tussen de school of de vestigingsplaats en het domicilieadres of hoofdverblijfplaats wordt berekend door de afstand te meten langs de rijbaan, vermeld in artikel 2.1 van het koninklijk besluit van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer en van het gebruik van de openbare weg, zonder rekening te houden met wegomleggingen, verkeersvrije straten, eenrichtingsverkeer en autosnelwegen." wordt vervangen door de zin "De afstand tussen de school of de vestigingsplaats en het domicilieadres of de hoofdverblijfplaats wordt berekend door de kortste afstand te meten langs de openbare weg, vermeld in het koninklijk besluit van 3 juni 2024 betreffende de Code van de openbare weg.";

2° de volgende zin wordt toegevoegd:

"Het schoolbestuur communiceert de precieze berekeningswijze en de gebruikte applicatie aan de betrokken personen.".

Art. 97. In artikel 253/24, §1, 4°, van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 18 juli 2025, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° de zin "De afstand tussen de school of de vestigingsplaats en het domicilieadres of hoofdverblijfplaats wordt berekend door de afstand te meten langs de rijbaan, vermeld in artikel 2.1 van het koninklijk besluit van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer en van het gebruik van de openbare weg, zonder rekening te houden met wegomleggingen, verkeersvrije straten, eenrichtingsverkeer en autosnelwegen." wordt vervangen door de zin "De afstand tussen de school of de vestigingsplaats en het domicilieadres of de hoofdverblijfplaats wordt berekend door de kortste afstand te meten langs de openbare weg, vermeld in het koninklijk besluit van 3 juni 2024 betreffende de Code van de openbare weg.";

2° de volgende zin wordt toegevoegd:

"Het schoolbestuur communiceert de precieze berekeningswijze en de gebruikte applicatie aan de betrokken personen.".

Art. 98. Aan artikel 253/49, §2, van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 17 mei 2019 en gewijzigd bij het decreet van 18 februari 2022, wordt een derde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Een schoolbestuur kan ervoor opteren om de volgorde van de weigeringen niet te respecteren voor een leerling die via een aanmeldingsprocedure geweigerd is en al ingeschreven is in een school van hogere keuze.".

Art. 99. In artikel 253/51, §1, 5°, van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 18 juli 2025, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° de zin "De afstand tussen de school of de vestigingsplaats en het domicilieadres of hoofdverblijfplaats wordt berekend door de afstand te meten langs de rijbaan, vermeld in artikel 2.1 van het koninklijk besluit van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer en van het gebruik van de openbare weg, zonder rekening te houden met wegomleggingen, verkeersvrije straten, eenrichtingsverkeer en autosnelwegen." wordt vervangen door de zin "De afstand tussen de school of de vestigingsplaats en het domicilieadres of de hoofdverblijfplaats wordt berekend door de kortste afstand te meten langs de openbare weg, vermeld in het koninklijk besluit van 3 juni 2024 betreffende de Code van de openbare weg.";

2° de volgende zin wordt toegevoegd:

"Het schoolbestuur communiceert de precieze berekeningswijze en de gebruikte applicatie aan de betrokken personen.".

Art. 100. In artikel 253/55, §1, 4°, van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 18 juli 2025, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° de zin "De afstand tussen de school of de vestigingsplaats en het domicilieadres of hoofdverblijfplaats wordt berekend door de afstand te meten langs de rijbaan, vermeld in artikel 2.1 van het koninklijk besluit van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer en van het gebruik van de openbare weg, zonder rekening te houden met wegomleggingen, verkeersvrije straten, eenrichtingsverkeer en autosnelwegen." wordt vervangen door de zin "De afstand tussen de school of de vestigingsplaats en het domicilieadres of de hoofdverblijfplaats wordt berekend door de kortste afstand te meten langs de openbare weg, vermeld in het koninklijk besluit van 3 juni 2024 betreffende de Code van de openbare weg.";

2° de volgende zin wordt toegevoegd:

"Het schoolbestuur communiceert de precieze berekeningswijze en de gebruikte applicatie aan de betrokken personen.".

Art. 101. In artikel 253/62 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 14 juli 2023 en gewijzigd bij het decreet van 26 april 2024, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 1, eerste lid, 2°, wordt punt c) vervangen door wat volgt:

"c) een diploma van het secundair onderwijs, uitgereikt door een school voor secundair onderwijs of de examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap tot en met het schooljaar 2024-2025;";

2° in paragraaf 1, eerste lid, 2°, wordt een punt d)/1 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"d)/1 een diploma van secundair onderwijs uitgereikt door een centrum voor volwassenenonderwijs tot en met het schooljaar 2026-2027;";

3° in paragraaf 1, derde lid, worden tussen de woorden "De proef wordt" en de woorden "beoordeeld door de klassenraad" de woorden "georganiseerd en" ingevoegd;

4° in paragraaf 1 wordt het vierde lid vervangen door wat volgt:

"In afwijking van het derde lid, kan het samenwerkingsverband, vermeld in artikel 168/3, §3, de bevoegdheid om de toelatingsproef te organiseren en te beoordelen van de klassenraad overdragen aan een validerende instantie als vermeld in artikel II.232 van de Codex Hoger Onderwijs van 11 oktober 2013.";

5° aan paragraaf 1 worden een vijfde en een zesde lid toegevoegd, die luiden als volgt:

"Voor de registratie van de kandidaten voor de toetsing van de afwijkende toelatingsvoorwaarden voor de opleiding Basisverpleegkunde, leggen de scholen, de hogescholen en de associaties een register aan. Voor de gegevensdeling tussen die instellingen en de eventuele koppeling met de administratieve toepassingen om leerlingengegevens tussen scholen en het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming uit te wisselen, wordt het identificatienummer van het Rijksregister gebruikt.

Iedere school, hogeschool en associatie stelt een interne of externe functionaris met betrekking tot de gegevensbescherming aan. De scholen, de hogescholen en de associaties worden voor die verwerking aangewezen als gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijken en verwerken de gegevens over de studieloopbaan en de gegevens voor de toetsing van de afwijkende toelatingsvoorwaarden, vermeld in het tweede lid. Het register wordt maximaal tien jaar bewaard.";

6° er wordt een paragraaf 1/2 toegevoegd, die luidt als volgt:

"§1/2. Het schoolreglement van de school in kwestie bevat het vrijstellingenbeleid.".

Art. 102. In dezelfde codex, het laatst gewijzigd bij het decreet van 18 juli 2025, wordt een artikel 256/2/1 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. 256/2/1. Binnen de beschikbare specifieke kredieten richt de examencommissie zich in haar doelgroep ook tot gedetineerden in penitentiaire instellingen met het oog op de organisatie van examens die leiden tot de bewijzen, vermeld in artikel 256/2, eerste lid, 1° tot en met 6°.

De leidend ambtenaar van de instantie waaraan de organisatie van de examencommissie is opgedragen, sluit daarvoor een protocol met de Vlaamse overheidsdienst Justitie.".

Art. 103. Aan artikel 256/3, §2 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 29 juni 2012 en gewijzigd bij het decreet van 21 november 2025, wordt een tweede lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"De Vlaamse Regering kan onderwijsdoelen uit onderwijskwalificaties of uit referentiekaders als vermeld in het eerste lid, aanduiden die binnen de context van de examencommissie niet evalueerbaar of niet haalbaar zijn en bijgevolg buiten beschouwing worden gelaten bij de ontwikkeling van examenprogramma's.".

Art. 104. In artikel 256/4, §3 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 29 juni 2012, wordt tussen de woorden "Onwettige afwezigheid" en de woorden "op examens" de zinsnede ", zoals bepaald in het examenreglement," ingevoegd.

Art. 105. In artikel 306 van dezelfde codex worden de woorden "het buitengewoon secundair beroepsonderwijs dat georganiseerd is volgens een modulair stelsel of

in de vorm van een alternerende beroepsopleiding" vervangen door de zinsnede "de integratiefase van opleidingsvorm 3 van het buitengewoon secundair onderwijs".

Art. 106. In artikel 308/1 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 1 juli 2011 en vervangen bij het decreet van 8 juli 2022, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° de woorden "studiegebied of" worden telkens opgeheven;

2° in paragraaf 2, 2°, worden de woorden "die zich over de tweede en derde graad van het technisch en beroepssecundair onderwijs uitstrekken" opgeheven.

Art. 107. In artikel 314 van dezelfde codex worden de woorden "het buitengewoon secundair beroepsonderwijs dat georganiseerd is volgens een modulair stelsel of in de vorm van een alternerende beroepsopleiding" vervangen door de zinsnede "de integratiefase van opleidingsvorm 3 van het buitengewoon secundair onderwijs".

Art. 108. In artikel 332/1, eerste lid, van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 21 december 2012 en gewijzigd bij de decreten van 8 juli 2022, 19 april 2024 en 6 juni 2025, wordt de zinsnede "artikel 329" vervangen door de zinsnede "artikel 329 of artikel X/4.1 van de Codificatie sommige bepalingen voor het onderwijs van 28 oktober 2016".

Art. 109. In artikel 333 van dezelfde codex, vervangen bij het decreet van 21 maart 2014 en gewijzigd bij het decreet van 20 april 2018, wordt het woord "facultatieve" opgeheven.

Art. 110. In artikel 335/1 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 20 april 2018 en gewijzigd bij de decreten van 8 juli 2022 en 18 juli 2025, wordt het woord "facultatieve" opgeheven.

Art. 111. In artikel 336, §1, van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 21 maart 2014 en gewijzigd bij het decreet van 8 juli 2022, wordt het woord "facultatieve" telkens opgeheven.

Art. 112. In artikel 357/2 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 30 maart 2018, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in punt 9° wordt het woord "standaardtraject" vervangen door het woord "curriculumdossier";

2° punt 14° wordt opgeheven.

Art. 113. In artikel 357/6, eerste lid, van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 30 maart 2018, vervangen bij het decreet van 10 juni 2022 en gewijzigd bij de decreten van 7 juli 2023 en 18 juli 2025, wordt het woord "standaardtraject" vervangen door het woord "curriculumdossier".

Art. 114. In artikel 357/7 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 30 maart 2018 en gewijzigd bij de decreten van 19 juni 2020, 9 juli 2021 en 17 mei 2024, worden paragraaf 1 en paragraaf 2 opgeheven.

Art. 115. In artikel 357/9 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 30 maart 2018, wordt paragraaf 1 opgeheven.

Art. 116. In dezelfde codex, het laatst gewijzigd bij het decreet van 18 juli 2025, worden de volgende artikelen opgeheven:
1° artikel 357/10, ingevoegd bij het decreet van 30 maart 2018;
2° artikel 357/11, ingevoegd bij het decreet van 30 maart 2018 en gewijzigd bij de decreten van 15 juni 2018 en 10 juni 2022;
3° artikel 357/12, ingevoegd bij het decreet van 30 maart 2018;
4° artikel 357/13, ingevoegd bij het decreet van 30 maart 2018;
5° artikel 357/14 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 30 maart 2018;
6° artikel 357/18 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 30 maart 2018;
7° artikel 357/19/1 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 8 juli 2022.

Art. 117. In artikel 357/43 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 30 maart 2018 en gewijzigd bij het decreet van 10 juni 2022, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in punt 1° wordt de zinsnede "standaardtraject als vermeld in artikel 357/7" vervangen door de woorden "duaal structuuronderdeel";

2° in punt 2°, eerste lid, wordt de zinsnede "standaardtrajecten als vermeld in artikel 357/7" vervangen door de woorden "duale structuuronderdelen".

Art. 118. In artikel 357/46, §2, van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 30 maart 2018, wordt het woord "standaardtraject" vervangen door het woord "curriculumdossier".

Art. 119. In artikel 357/62 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 30 november 2018 en gewijzigd bij de decreten van 19 juni 2020 en 10 juni 2022, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid worden na de woorden "elk duaal structuuronderdeel" de woorden "van opleidingsvorm 3" ingevoegd;

2° in het tweede lid wordt punt 3° opgeheven;

3° in het tweede lid, 4°, wordt de zinsnede: "voor opleidingsvorm 3:" opgeheven;

4° in het tweede lid wordt punt 6° vervangen door wat volgt:

"6° de toepasbare ontwikkelingsdoelen voor het overeenstemmend niet-duaal leren voor opleidingsvorm 3, of op de toepasbare eindtermen voor het overeenstemmende niet-duaal leren, als in opleidingsvorm 3 voldaan is aan de voorwaarden, vermeld in artikel 262, §4;".

Art. 120. In artikel 357/65 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 30 november 2018 en gewijzigd bij het decreet van 8 juni 2022, worden paragraaf 1 en paragraaf 2 opgeheven.

Hoofdstuk 11. Wijzigingen van de Codex Hoger Onderwijs van 11 oktober 2013

Art. 121. In artikel I.3 van de Codex Hoger Onderwijs van 11 oktober 2013, het laatst gewijzigd bij het decreet van 2 mei 2025, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° punt 16° wordt vervangen door wat volgt:

"16° bijna-beursstudent: een student die onderdaan is van een staat behorende tot de Europese Economische ruimte of voldoet aan de voorwaarden, vermeld in artikel 9 van het decreet van 8 juni 2007 betreffende de

studiefinanciering van de Vlaamse Gemeenschap, die geen studietoelage van de Vlaamse Gemeenschap ontvangt, maar van wie het referentie-inkomen ten hoogste 3900 euro boven de financiële maximumgrens ligt die is bepaald in de regelgeving over de studietoelagen. Het basisbedrag van 3900 euro is het bedrag voor het academiejaar 2024-2025 en wordt geïndexeerd overeenkomstig artikel II.218, §1, tweede lid;";

2° er wordt een punt 51°/1 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"51°/1 preventieadviseur psychosociale aspecten: de preventieadviseur psychosociale aspecten, vermeld in artikel 32sexies, §1, van de wet van 4 augustus 1996;";

3° er wordt een punt 70°/2 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"70°/2 vertrouwenspersoon personeel: de vertrouwenspersoon, vermeld in artikel 32sexies, §2 en §2/2, van de wet van 4 augustus 1996;";

4° er wordt een punt 79° toegevoegd, dat luidt als volgt:

"79° wet van 4 augustus 1996: de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk;".

Art. 122. Aan artikel II.2 van dezelfde codex, gewijzigd bij het decreet van 1 maart 2019, wordt een derde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Onverminderd de bepalingen die van toepassing zijn op de Hogere Instituten voor Schone Kunsten, wordt het Orpheus Instituut beschouwd als universiteit voor zijn opdracht tot het verstrekken van postinitieel onderwijs, het verrichten van wetenschappelijk onderzoek en het verstrekken van wetenschappelijke dienstverlening op het gebied van de kunsten en artistiek onderzoek.".

Art. 123. In artikel II.4, tweede lid, van dezelfde codex wordt de zin "De benaming hogeschool wordt vertaald als University College." vervangen door de zinnen "De benaming hogeschool wordt vertaald als "University of Applied Sciences". Voor de hogescholen die een School of Arts hebben opgericht of als geheel beschouwd worden als een School of Arts als vermeld in artikel II.7, is de vertaling "University of Applied Sciences and Arts".".

Art. 124. Aan artikel II.29/2 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 30 juni 2023, wordt een derde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"In het begrotingsjaar 2026 wordt 500.000 euro toegevoegd aan de financiële ondersteuning om de werkingskosten voor het werkingsjaar 2026 te bekostigen.".

Art. 125. In dezelfde codex, het laatst gewijzigd bij het decreet van 19 december 2025, wordt een artikel II.29/3 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. II.29/3. Ter uitvoering van artikel 15, derde lid, van het verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Vlaamse Gemeenschap van België inzake de accreditatie van opleidingen binnen het Nederlandse en het Vlaamse hoger onderwijs, ondertekend te Den Haag op 3 september 2003, financiert de Vlaamse Regering, binnen de perken van de Vlaamse begroting, de ondersteunende of de aanvullende opdrachten, vermeld in artikel 1, tweede lid, van het voormelde verdrag, die de Vlaamse Regering als enige Verdragsluitende Partij aan de accreditatieorganisatie opdraagt.

De accreditatieorganisatie rapporteert, inhoudelijk en financieel, over elke aanvullende opdracht die de Vlaamse Regering heeft opgedragen. De accreditatieorganisatie kan het gedeelte van de toegekende financiering voor een aanvullende

opdracht dat de aanvaarde kosten overschrijdt, niet aanwenden voor de aanleg van reserves.".

Art. 126. In artikel II.37 van dezelfde codex, gewijzigd bij het decreet van 4 mei 2018, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° er wordt een paragraaf 2/1 ingevoegd, die luidt als volgt:

"§2/1. De VLUHR richt een expertisecentrum voor inclusief onderwijs met een focus op hoger onderwijs op. Het expertisecentrum heeft als opdracht de instellingen te begeleiden en te ondersteunen bij de ondersteuning van studenten met een inclusienood, met bijzondere aandacht voor de inclusie van studenten met een functiebeperking ter implementatie van de VN-conventie van 13 december 2006 over de rechten van personen met een handicap.";

2° paragraaf 4 wordt vervangen door wat volgt:

"§4. De VLUHR moet ook aspecten zoals internationalisering, ontwikkelingssamenwerking, wetenschap, innovatie en de ondersteuning van studenten met een inclusienood op volwaardige manier aan bod laten komen binnen zijn werking.".

Art. 127. In dezelfde codex, het laatst gewijzigd bij het decreet van 19 december 2025, wordt een artikel II.38/1 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. II.38/1. De Vlaamse Regering en de VLUHR sluiten ten aanzien van de organisatie van het expertisecentrum voor inclusief onderwijs vijfjaarlijks een convenant waarin al de volgende elementen zijn opgenomen:
1° de aansturingsmogelijkheden van de Vlaamse Regering en de wijze waarop relevante actoren uit het inclusieveld worden betrokken;
2° de minimale resultaatsverbintenissen van het expertisecentrum voor inclusief onderwijs, met de focus op hoger onderwijs;
3° de minimale behoorlijkheidsvereisten op het vlak van het financieel management, en ook de mogelijkheden om een bepaalde financiële reserve aan te leggen van maximaal 20%per jaar van de werkingsenveloppe die in een bepaald jaar is toegekend. De totale gecumuleerde reserve op basis van de werkingsenveloppe bedraagt maximaal 50% van de jaarlijkse werkingsenveloppe;
4° de rapporterings- en controlemechanismen, in het bijzonder de wijze waarop het expertisecentrum voor inclusief onderwijs wordt geëvalueerd. Deze evaluatie wordt steeds afgerond in de eerste helft van het vijfde kalenderjaar van het lopende convenant;
5° de remediërende en sanctionerende maatregelen in geval van niet-naleving van het convenant;
6° de gevallen waarin en de wijze waarop het convenant tijdens de looptijd ervan kan worden gewijzigd.".

Art. 128. In dezelfde codex, het laatst gewijzigd bij het decreet van 19 december 2025, wordt een artikel II.38/2 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. II.38/2. Als de VLUHR een overeenkomst sluit met de Vlaamse Regering, krijgt ze jaarlijks recht op een werkingsenveloppe voor het expertisecentrum voor inclusief onderwijs.

De Vlaamse Regering bepaalt, rekening houdend met de beschikbare begrotingskredieten, de grootte van de jaarlijkse werkingsenveloppe van het expertisecentrum, vermeld in artikel II.37, §2/1, en ook de wijze van vereffening ervan. De werkingsenveloppe wordt geïndexeerd volgens de formule vastgesteld om de

werkingsuitkering van de universiteiten en hogescholen te indexeren, vermeld in artikel III.5, §9.".

Art. 129. In dezelfde codex, het laatst gewijzigd bij het decreet van 19 december 2025, wordt een artikel II.38/3 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. II.38/3. De hogescholen en de universiteiten kunnen in het kader van de opdracht van de VLUHR, vermeld in artikel II.37, §2/1, personeelsleden met hun instemming belasten met een opdracht bij de VLUHR. De betrokken personeelsleden blijven gedurende de uitoefening van de opdracht bij de VLUHR juridisch en administratief behoren tot de universiteit of hogeschool die hen ter beschikking stelt.".

Art. 130. Aan deel 2, titel 3, hoofdstuk 2, van dezelfde codex, gewijzigd bij het decreet van 4 mei 2018, wordt een artikel II.65/1 toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. II.65/1. Getuigschriften van micro-credentials kunnen door de hogescholen en universiteiten uitgereikt worden. De micro-credentials zijn het bewijs van de leerresultaten die een lerende heeft behaald na een klein leervolume, met een omvang tussen 0,5 en 59 studiepunten.

Leerervaringen die leiden tot micro-credentials zijn bedoeld om de lerende te voorzien van specifieke kennis, vaardigheden en competenties die beantwoorden aan maatschappelijke, persoonlijke, culturele of arbeidsmarktbehoeften. De leerresultaten zijn beoordeeld aan de hand van transparante en duidelijk omschreven criteria.

Micro-credentials zijn eigendom van de lerende, kunnen worden gedeeld en zijn meeneembaar. Zij kunnen op zichzelf staan of tot bredere credentials worden gecombineerd. Zij worden ondersteund door kwaliteitsborging volgens overeengekomen normen in de betrokken sector of het betrokken activiteitengebied.

Het instellingsbestuur verleent een getuigschrift van een micro-credential aan de student die het opleidingstraject met succes heeft afgerond. De Vlaamse Regering bepaalt de vorm van dat getuigschrift en de inhoud van het bijbehorende supplement. Het getuigschrift vermeldt de naam en de studieomvang van de micro-credential. Het supplement geeft een aanduiding van de leerresultaten van de micro-credential, het niveau van de leerervaring die leidt tot de micro-credential, het soort beoordeling, de vorm van deelname aan de leeractiviteit en de gehanteerde kwaliteitsborging.".

Art. 131. Artikel II.124/2 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 18 mei 2018 en gewijzigd bij het decreet van 18 juli 2025, wordt opgeheven.

Art. 132. In artikel II.151 van dezelfde codex, gewijzigd bij de decreten van 9 juli 2021, 7 juli 2023 en 6 juni 2025, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid worden de woorden "bacheloren masteropleidingen" vervangen door de zinsnede "graduaats-, bachelor- en masteropleidingen";

2° in het tweede lid worden de woorden "bacheloren masteropleiding" vervangen door de zinsnede "graduaats-, bachelor- en masteropleiding";

3° het derde lid wordt vervangen door wat volgt:

"Een graduaats-, bachelor- of masteropleiding die kadert binnen een 'European Universities Initiative' wordt geacht een opleiding te zijn die is geselecteerd conform de bepalingen van een Europees financieringsprogramma ter bevordering van de internationale samenwerking in het hoger onderwijs en

waarbinnen multi- of gezamenlijke diplomering wordt vooropgesteld als vermeld in het eerste lid. De instellingen kunnen deze opleidingen alleen maar aanbieden voor zover ze over de vereiste onderwijsbevoegdheid beschikken. De voormelde opleidingen starten uiterlijk in het academiejaar dat volgt op het academiejaar waarin het project afloopt of waarin de verlengingen van het project aflopen. Die opleidingen worden geacht geaccrediteerd te zijn tot en met het einde van het tweede academiejaar dat volgt op het einde van het academiejaar waarin de studieomvang die voor de opleiding in kwestie is bepaald, voor de eerste keer volledig is doorlopen.".

Art. 133. In artikel II.176 van dezelfde codex, gewijzigd bij de decreten van 4 mei 2018, 3 juli 2020, 15 juli 2022 en 6 juni 2025, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het tweede lid wordt punt 1°/1 vervangen door wat volgt:

"1°/1 een diploma secundair onderwijs, onderwijskwalificatie niveau 3, uitgereikt door een school voor secundair onderwijs of door de Examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap vanaf het schooljaar 2024-2025;";

2° in het tweede lid wordt een punt 1°/2 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"1°/2 een diploma secundair onderwijs, onderwijskwalificatie niveau 3, uitgereikt door een centrum voor volwassenenonderwijs vanaf het schooljaar 2027-2028;";

3° in het tweede lid wordt punt 2° vervangen door wat volgt:

"2° een diploma van het secundair onderwijs, uitgereikt door een school voor secundair onderwijs of door de Examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap tot en met het schooljaar 2024-2025;";

4° in het tweede lid wordt punt 2°/1 vervangen door wat volgt:

"2°/1 een diploma secundair onderwijs, onderwijskwalificatie niveau 4, uitgereikt door een school voor secundair onderwijs of door de Examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap vanaf het schooljaar 2024-2025;";

5° in het tweede lid wordt in punt 2°/2 de zinsnede "schooljaar 2025-2026" vervangen door de zinsnede "schooljaar 2026-2027";

6° in het tweede lid wordt een punt 2°/3 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"2°/3 een diploma secundair onderwijs, onderwijskwalificatie niveau 4, uitgereikt door een centrum voor volwassenenonderwijs vanaf het schooljaar 2027-2028;";

7° er wordt een derde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"De hogescholen treden, op grond van een taak van algemeen belang, op als verwerkingsverantwoordelijke voor het verwerken van de gegevens voor de toetsing van de algemene toelatingsvoorwaarden tot een opleiding van het hoger beroepsonderwijs. De gegevens worden maximaal 10 jaar bewaard.".

Art. 134. In artikel II.178 van dezelfde codex, gewijzigd bij de decreten van 15 juli 2022 en 6 juni 2025, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid wordt punt 1° vervangen door wat volgt:

"1° een diploma van het secundair onderwijs, uitgereikt door een school voor secundair onderwijs of door de Examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap tot en met het schooljaar 2024-2025;";

2° in het eerste lid wordt punt 1°/1 vervangen door wat volgt:

"1°/1 een diploma secundair onderwijs, onderwijskwalificatie niveau 4, uitgereikt door een school voor secundair onderwijs of door de Examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap vanaf het schooljaar 2024-2025;";

3° in het eerste lid wordt in punt 1°/2 de zinsnede "schooljaar 2025-2026" vervangen door de zinsnede "schooljaar 2026-2027";

4° in het eerste lid wordt een punt 1°/3 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"1°/3 een diploma secundair onderwijs, onderwijskwalificatie niveau 4, uitgereikt door een centrum voor volwassenenonderwijs vanaf het schooljaar 2027-2028;";

5° er wordt een derde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"De universiteiten en hogescholen treden, op grond van een taak van algemeen belang, op als verwerkingsverantwoordelijke voor het verwerken van de gegevens voor de toetsing van de algemene toelatingsvoorwaarden tot een bacheloropleiding. De gegevens worden maximaal 10 jaar bewaard.".

Art. 135. In artikel II.188/1 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 8 december 2017 en vervangen bij het decreet van 15 juli 2022, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 1, eerste lid, wordt de zin "Na de afname van de starttoets ontvangen de deelnemers een attest van deelname, dat alleen geldig is voor inschrijving in het lopende academiejaar waarin de test wordt afgenomen of in het academiejaar dat start na de afname van de starttoets." vervangen door de zinnen "Na de afname van de starttoets ontvangen de deelnemers een attest van deelname. De geldigheidsduur van het attest van deelname wordt opgenomen in de instellingsoverschrijdende reglementen, vermeld in paragraaf 5.";

2° aan paragraaf 5, eerste lid, wordt een punt 7° toegevoegd, dat luidt als volgt:

"7° de geldigheidsduur van een attest van deelname en eventuele overgangsbepalingen.".

Art. 136. Aan artikel II.208, §2, van dezelfde codex wordt een derde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Als een student is ingeschreven in een gezamenlijk georganiseerde opleiding, geldt de bepaling, vermeld in het eerste lid, ongeacht het aantal inschrijvingen tijdens dat academiejaar aan de hogeronderwijsinstellingen die de gezamenlijke georganiseerde opleiding aanbieden.".

Art. 137. Aan artikel II.218, §1, van dezelfde codex, gewijzigd bij het decreet van 19 december 2014, wordt een tweede lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"In afwijking van het eerste lid wordt het basisbedrag, vermeld in artikel I.3, 16°, aangepast overeenkomstig de procentuele stijging van de gezondheidsindex voor de maand december (basis 1996) van het tweede kalenderjaar vóór het jaar waarin het academiejaar in kwestie begint, ten opzichte van de gezondheidsindex voor de maand december (basis 1996) van het derde kalenderjaar vóór het jaar waarin het academiejaar in kwestie begint. De stijging wordt afgerond naar het hogere tiende. Het resultaat van de indexatie van het bedrag, vermeld in artikel I.3, 16°, wordt afgerond op het dichtstbijzijnde geheel getal.".

Art. 138. In artikel II.261, §2, van dezelfde codex, gewijzigd bij de decreten van 9 juli 2021 en 22 maart 2024, wordt punt 5° vervangen door wat volgt:

"5° de opleidingsonderdelen die deel uitmaken van een bachelor- of masteropleiding die kadert binnen een `European Universities Initiative', zoals beschreven in artikel II.151.".

Art. 139. Aan artikel II.262 van dezelfde codex, gewijzigd bij de decreten van 19 april 2024 en 6 juni 2025, wordt een paragraaf 3 toegevoegd, die luidt als volgt:

"§3. Als er door een beslissing van een instelling om een Nederlandstalige opleiding stop te zetten in de Vlaamse Gemeenschap geen Nederlandstalige equivalente opleiding meer wordt aangeboden voor een bepaalde anderstalige initiële bachelor- of masteropleiding, wordt die anderstalige initiële bachelor- of masteropleiding afgebouwd. Bij de afbouw neemt het instellingsbestuur de nodige maatregelen zodat de ingeschreven studenten hun opleiding kunnen voltooien binnen een redelijke termijn.

Als de enige Nederlandstalige equivalente opleiding, vermeld in het eerste lid, door een andere instelling wordt aangeboden dan de instelling die de anderstalige opleiding aanbiedt, dan heeft de instelling die de anderstalige opleiding aanbiedt de mogelijkheid om deze anderstalige opleiding niet af te bouwen maar om voor de Nederlandstalige equivalente opleiding, vermeld in het eerste lid, de erkenning als nieuwe opleiding aan te vragen. Zij dient hiervoor een dossier toets nieuwe opleiding, vermeld in artikel II.153/1, in bij de accreditatieorganisatie. Zij dient deze aanvraag in uiterlijk tijdens het academiejaar dat volgt op de beslissing om de Nederlandstalige equivalente opleiding stop te zetten. Als de accreditatieorganisatie niet tot een positief toetsingsbesluit over deze aanvraag komt, dan bouwt de instelling de anderstalige opleiding af.".

Art. 140. In artikel II.270 van dezelfde codex, gewijzigd bij de decreten van 25 april 2014, 16 juni 2017 en 9 juli 2021, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 1, tweede lid, wordt tussen de woorden "een diploma secundair onderwijs" en de woorden "of een bachelor- of masterdiploma" de zinsnede ", een diploma van secundair onderwijs, onderwijskwalificatie niveau 4, een diploma van secundair onderwijs, onderwijskwalificatie niveau 3, een diploma van gegradueerde" ingevoegd;

2° in paragraaf 2 worden de woorden "een Nederlandstalig bachelor- of masterdiploma" vervangen door de zinsnede "een Nederlandstalig diploma van secundair onderwijs, een Nederlandstalig diploma van secundair onderwijs, onderwijskwalificatie niveau 4, een Nederlandstalig diploma van secundair onderwijs, onderwijskwalificatie niveau 3, een Nederlandstalig diploma van gegradueerde, een Nederlandstalig bachelor- of masterdiploma".

Art. 141. In artikel II.355/3 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 8 december 2023, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 1 wordt het tweede lid vervangen door wat volgt:

"Het bestuur werkt samen met de vertegenwoordigers van de studenten en van het personeel een procedure uit voor de meldingen door studenten en door personeel over grensoverschrijdend gedrag en de opvolging ervan binnen de instelling, met inbegrip van de te respecteren termijnen. De procedure voor de meldingen door personeel wordt conform de wet van 4 augustus 1996 opgemaakt.";

2° in paragraaf 3 wordt het eerste lid vervangen door wat volgt:

"Het bestuur zorgt ervoor dat er per instelling een centraal register bijgehouden wordt waarin alle meldingen van grensoverschrijdend gedrag bij de vertrouwenspersoon voor studenten en de vertrouwenspersoon personeel worden geregistreerd. De hogeronderwijsinstelling treedt op als verwerkingsverantwoordelijke voor de gegevens die worden opgenomen in het centrale register. Het doel van het centrale register is om alle meldingen die binnen de instelling worden gedaan, te verzamelen op één digitale plek. Het centrale register stelt de instelling in staat om een beter overzicht te krijgen over meldingen met gemeenschappelijke kenmerken, om die meldingen beter en accurater op te volgen en om ten aanzien van de betrokken personen sneller en beter gepaste maatregelen uit te werken en te implementeren. Daarnaast stelt het centrale register de instellingen in staat om kwaliteitscontrole en opvolging te organiseren rond wat er met de meldingen gebeurt.";

3° aan paragraaf 3, tweede lid, wordt een punt 4° toegevoegd, dat luidt als volgt:

"4° de acties, vermeld in artikel II.355/4, §2, die zijn ondernomen.";

4° in paragraaf 3, derde lid, wordt de zin "Ook de meldingen in het kader van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk, komen in dit register." opgeheven;

5° in paragraaf 3 wordt het vierde lid vervangen door wat volgt:

"Alleen de preventieadviseur psychosociale aspecten, de vertrouwenspersoon personeel en de vertrouwenspersoon voor studenten hebben toegang tot het centrale register. De vertrouwenspersoon personeel en de vertrouwenspersoon voor studenten registreren meldingen over grensoverschrijdend gedrag in het centrale register.".

Art. 142. In artikel II.355/4 van dezelfde codex, ingevoegd bij het decreet van 8 december 2023, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° paragraaf 3 wordt vervangen door wat volgt:

"§3. De vertrouwenspersoon voor studenten of de vertrouwenspersoon personeel kan, als er ten aanzien van een bepaalde betrokken persoon meerdere meldingen zijn ontvangen, vervolgstappen nemen. Daarbij houdt de vertrouwenspersoon steeds rekening met de eventuele vraag van een of meerdere melders om anoniem te blijven.

Als er zich een situatie voordoet die een acuut risico of een noodtoestand inhoudt voor studenten of personeelsleden, moet de vertrouwenspersoon voor studenten of de vertrouwenspersoon personeel vervolgstappen nemen.

Vervolgstappen als vermeld in het eerste en tweede lid kunnen bestaan uit:
1° de acties, vermeld in paragraaf 2;
2° de tuchtoverheid op de hoogte brengen;
3° het parket informeren.

Bij het op de hoogte brengen van de tuchtoverheid, vermeld in het derde lid, 2°, worden in een eerste fase alleen die gegevens uit het centrale register doorgegeven die de tuchtoverheid toelaten te beslissen of ze al dan niet een tuchtonderzoek opstart.

Het tuchtreglement van de instelling legt procedures vast waaronder termijnen om een ontvangstbevestiging te versturen en de verschillende stappen die de tuchtoverheid kan ondernemen.";

2° in paragraaf 5 worden het eerste en het tweede lid vervangen door wat volgt:

"De vertrouwenspersoon voor studenten werkt binnen de regels van het beroepsgeheim, vermeld in artikel 352 van het nieuwe Strafwetboek.

In afwijking van de verplichting, vermeld in het eerste lid, gelden de volgende bepalingen:
1° de vertrouwenspersoon voor studenten kan, als er ten aanzien van een bepaalde betrokken persoon meerdere meldingen zijn ontvangen, vervolgstappen nemen;
2° de vertrouwenspersoon voor studenten moet vervolgstappen nemen als er zich een situatie voordoet die een acuut risico of een noodtoestand inhoudt voor studenten of personeelsleden;
3° de vertrouwenspersoon voor studenten wisselt met de vertrouwenspersoon personeel en de preventie adviseur psychosociale aspecten informatie uit die nodig is voor het vervullen van zijn of haar opdracht.";

3° paragraaf 9 wordt opgeheven.

Art. 143. Artikel III.18 van dezelfde codex wordt opgeheven.

Art. 144. In artikel III.119 van dezelfde codex, het laatst gewijzigd bij het decreet van 19 april 2024, wordt een paragraaf 2/1 ingevoegd, die luidt als volgt:

"§2/1. Naast het doel, vermeld in paragraaf 2, wordt in het kader van deze codificatie als opdracht van het Orpheus Instituut erkend:
1° het verstrekken van postacademisch onderwijs en vorming inzake muziek;
2° het faciliteren en het voeren van onderzoek in het domein van de muziek, met inbegrip van de begeleiding van doctoraatsstudenten met het oog op het behalen van de academische graad van doctor aan een Belgische of buitenlandse universiteit;
3° het verstrekken van maatschappelijke en wetenschappelijke dienstverlening die voortvloeit uit zijn specifieke wetenschappelijke en artistieke expertise.".

Art. 145. In deel 3, titel 2, van de dezelfde codex, het laatst gewijzigd bij het decreet van 19 december 2025, wordt hoofdstuk 9, dat bestaat uit artikel III.98/1 tot en met artikel III.98/7, opgeheven.

Art. 146. In artikel IV.28, §1, eerste lid, 1°, van dezelfde codex, gewijzigd bij het decreet van 1 maart 2019, wordt tussen de woorden "aan de professionele opleidingen" en de woorden "en op de personeelsleden toegewezen aan de Schools of Arts" de zinsnede ", op de personeelsleden van de Hogere Zeevaartschool" ingevoegd.

Art. 147. Aan artikel IV.37 van dezelfde codex wordt een tweede lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"In afwijking van het eerste lid zijn de ten onrechte uitbetaalde sommen voorgoed vervallen, als de terugbetaling daarvan niet is gevraagd binnen een termijn van één jaar, te rekenen van de eerste januari van het jaar van de betaling, als het salaris foutief berekend werd als gevolg van een administratieve fout van de betalende overheid, waarbij deze laatste tijdig beschikte over alle nodige informatie. Dit lid is enkel van toepassing wanneer er sprake is van foutief berekend salaris. Het is niet van toepassing wanneer het personeelslid ten onrechte een salaris heeft ontvangen voor prestaties die niet werden geleverd, of wanneer het personeelslid voor een onderbreking van zijn opdracht recht heeft op een socialezekerheidsuitkering."

Art. 148. Aan artikel IV.42 van dezelfde codex wordt een derde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"In afwijking van het eerste lid moet de terugbetaling gevraagd worden binnen een termijn van één jaar, te rekenen van de eerste januari van het jaar van de betaling, als het salaris foutief berekend werd als gevolg van een administratieve fout van de betalende overheid, waarbij deze laatste tijdig beschikte over alle nodige informatie. Dit lid is enkel van toepassing wanneer er sprake is van foutief berekend salaris. Het is niet van toepassing wanneer het personeelslid ten onrechte een salaris heeft ontvangen voor prestaties die niet werden geleverd, of wanneer het personeelslid voor een onderbreking van zijn opdracht recht heeft op een socialezekerheidsuitkering. Als de terugbetaling niet gevraagd wordt binnen de gestelde termijn, zijn de ten onrechte uitbetaalde bedragen definitief vervallen.".

Art. 149. Aan artikel V.1 van dezelfde codex, gewijzigd bij het decreet van 22 maart 2024, wordt een punt 3° toegevoegd, dat luidt als volgt:

"3° werkdag: elke andere dag dan een zondag en een wettelijke feestdag.".

Art. 150. In artikel V.2, tweede lid, van dezelfde codex wordt tussen de woorden "de ambtsbeëindiging" en de woorden "en de mandaatsbeëindiging" de zinsnede "met inbegrip van het ontslag om dringende redenen," ingevoegd.

Art. 151. In artikel V.44 van dezelfde codex, gewijzigd bij het decreet van 16 juni 2017, wordt paragraaf 1 vervangen door wat volgt:

"§1. Het universiteitsbestuur kan in het kader van het bevorderen van een evenwichtige verdeling van de werkgelegenheid tussen generaties de tewerkstelling beëindigen van een personeelslid vanaf het bereiken van de wettelijke pensioenleeftijd. Het einde van de tewerkstelling gaat in op een van de volgende momenten:
1° de eerste dag van de maand die volgt op de maand waarin het personeelslid de wettelijke pensioenleeftijd bereikt heeft;
2° op de eerste dag van de maand na het einde van het academiejaar waarin het personeelslid de wettelijke pensioenleeftijd bereikt heeft;
3° op een door het universiteitsbestuur en het personeelslid overeengekomen moment dat tussen de momenten, vermeld in punt 1° en 2°, ligt.

Het universiteitsbestuur dat de tewerkstelling beëindigt, neemt daarbij een opzeggingstermijn in acht die gelijk is aan 26 weken. Het universiteitsbestuur en het personeelslid kunnen een kortere opzeggingstermijn overeenkomen. De opzeggingstermijn gaat in de maandag volgend op de week waarin het personeelslid op de hoogte gebracht is van de opzeggingstermijn. De opzeggingstermijn kan niet geschorst worden. De start- en einddatum van de opzeggingstermijn worden opgenomen in het geschrift , vermeld in het derde lid, dat aan het personeelslid bezorgd wordt.

Het universiteitsbestuur brengt het personeelslid op een van de volgende manieren op de hoogte van de opzegging:
1° door afgifte van een geschrift aan het personeelslid, dat tekent voor ontvangst;
2° bij aangetekend schrijven;
3° bij deurwaardersexploot.

Het aangetekend schrijven, vermeld in het derde lid, heeft uitwerking op de derde werkdag na de datum van de verzending.".

Art. 152. Aan artikel V.50 van dezelfde codex, gewijzigd bij het decreet van 19 april 2024, wordt een vijfde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Het universiteitsbestuur kan beslissen dat een lid van het administratief en technisch personeel dat met pensioen is, een deel van de activiteiten kan voortzetten. Het universiteitsbestuur kan daarvoor een vergoeding ten laste van de werkingsuitkeringen geven. De beslissing geldt voor maximaal een jaar en kan telkens met maximaal een jaar worden verlengd.".

Art. 153. Artikel V.59 van dezelfde codex, gewijzigd bij het decreet van 16 juni 2017, wordt vervangen door wat volgt:

"Art. V.59. Het universiteitsbestuur kan in het kader van het bevorderen van een evenwichtige verdeling van de werkgelegenheid tussen generaties de benoeming beëindigen van een personeelslid vanaf het bereiken van de wettelijke pensioenleeftijd. Het einde van de tewerkstelling gaat in op een van de volgende momenten:
1° de eerste dag van de maand die volgt op de maand waarin het personeelslid de wettelijke pensioenleeftijd bereikt heeft;
2° op de eerste dag van de maand na het einde van het academiejaar waarin het personeelslid de wettelijke pensioenleeftijd bereikt heeft;
3° op een door het universiteitsbestuur en het personeelslid overeengekomen moment dat tussen de momenten, vermeld in punt 1° en 2°, ligt.

Het universiteitsbestuur dat de benoeming beëindigt, neemt daarbij een opzeggingstermijn in acht die gelijk is aan 26 weken. Het universiteitsbestuur en het personeelslid kunnen een kortere opzeggingstermijn overeenkomen. De opzeggingstermijn gaat in de maandag volgend op de week waarin het personeelslid op de hoogte gebracht is van de opzeggingstermijn. De opzeggingstermijn kan niet geschorst worden. De start- en einddatum van de opzeggingstermijn worden opgenomen in het geschrift, vermeld in het derde lid, dat aan het personeelslid bezorgd wordt.

Het universiteitsbestuur brengt het personeelslid op een van de volgende manieren op de hoogte van de opzegging:
1° door afgifte van een geschrift aan het personeelslid, dat tekent voor ontvangst;
2° bij aangetekend schrijven;
3° bij deurwaardersexploot.

Het in het derde lid vermelde aangetekend schrijven heeft uitwerking op de derde werkdag na de datum van de verzending.".

Art. 154. Aan deel 5, titel 1, hoofdstuk 2, afdeling 6, van dezelfde codex, gewijzigd bij de decreten van 8 december 2023 en 22 maart 2024, wordt een artikel V.63/2 toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. V.63/2. Het universiteitsbestuur kan elk benoemd personeelslid zonder opzegging om dringende redenen ontslaan. Onder dringende redenen wordt verstaan

de ernstige tekortkoming die het voortduren van de aanstelling of benoeming onmiddellijk en definitief onmogelijk maakt.

Het universiteitsbestuur brengt het betrokken personeelslid binnen drie werkdagen nadat de feiten bekend zijn bij het universiteitsbestuur met een aangetekende brief op de hoogte van het ontslag en de dringende redenen die er aanleiding toe geven. In dat geval vindt het ontslag plaats zonder opzeggingstermijn of verbrekingsvergoeding.

Het betrokken personeelslid kan binnen zes werkdagen vanaf de eerste werkdag nadat de aangetekende brief, vermeld in het tweede lid, bij de post is ingediend, met een aangetekende brief een gemotiveerd bezwaarschrift indienen bij een onafhankelijke beroepsinstantie. Het beroep is opschortend. De beroepsinstantie spreekt zich binnen de twintig werkdagen de eerste werkdag nadat het bezwaarschrift bij de post is ingediend, uit over de gegrondheid van het ontslag om dringende redenen.

Het universiteitsbestuur betaalt de werkgevers- en werknemersbijdragen die nodig zijn om het betrokken personeelslid in de werkloosheidsverzekering, de ziekteverzekering met inbegrip van de sector uitkeringen en de moederschapsbescherming op te nemen. De duur van de periode gedekt door de betaling van werkgevers- en werknemersbijdragen voor de werkloosheidsverzekering en de ziekteverzekering met inbegrip van de sector uitkeringen mag de duur van de benoeming van het ontslagen personeelslid niet overschrijden.”.

Art. 155. In artikel V.80 van dezelfde codex, gewijzigd bij de decreten van 25 april 2015, 19 juni 2015 en 22 maart 2024, wordt een punt 26°/1 ingevoegd, dat luidt als volgt:

“26°/1: werkdag: elke andere dag dan een zondag en een wettelijke feestdag.”.

Art. 156. In artikel V.110 van dezelfde codex, gewijzigd bij de decreten van 16 juni 2017, 4 mei 2018 en 22 maart 2024, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 1, eerste lid, wordt punt 5° opgeheven;

2° in paragraaf 1 wordt het tweede lid opgeheven;

3° er wordt een paragraaf 2/1 ingevoegd, die luidt als volgt:

“§2/1. Het hogeschoolbestuur kan in het kader van het bevorderen van een evenwichtige verdeling van de werkgelegenheid tussen generaties de aanstelling beëindigen van een personeelslid vanaf het bereiken van de wettelijke pensioenleeftijd. Het einde van de aanstelling gaat in op een van de volgende momenten:

1° de eerste dag van de maand die volgt op de maand waarin het personeelslid de wettelijke pensioenleeftijd bereikt heeft;
2° op de eerste dag van de maand na het einde van het academiejaar waarin het personeelslid de wettelijke pensioenleeftijd bereikt heeft;
3° op een door het hogeschoolbestuur en het personeelslid overeengekomen moment dat tussen de momenten, vermeld in punt 1° en 2°, ligt.

Het hogeschoolbestuur dat de aanstelling beëindigt, neemt daarbij een opzeggingstermijn in acht die gelijk is aan 26 weken. Het hogeschoolbestuur en het personeelslid kunnen een kortere opzeggingstermijn overeenkomen. De opzeggingstermijn gaat in de maandag volgend op de week waarin het personeelslid op de hoogte gebracht is van de opzeggingstermijn. De opzeggingstermijn kan niet geschorst worden. De start- en einddatum van de

opzeggingstermijn worden opgenomen in het geschrift, vermeld in het derde lid, dat aan het personeelslid bezorgd wordt.

Het hogeschoolbestuur brengt het personeelslid op een van de volgende manieren op de hoogte van de opzegging:
1° door afgifte van een geschrift aan het personeelslid, dat tekent voor ontvangst;
2° bij aangetekend schrijven;
3° bij deurwaardersexploot.

Het in het derde lid vermelde aangetekend schrijven heeft uitwerking op de derde werkdag na de datum van de verzending."

Art. 157. In artikel V.111 van dezelfde codex, gewijzigd bij de decreten van 16 juni 2017, 4 mei 2018, 5 april 2019 en 22 maart 2024, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 1, eerste lid, wordt punt 5° opgeheven;

2° in paragraaf 1 wordt het tweede lid opgeheven;

3° er wordt een paragraaf 4 toegevoegd, die luidt als volgt:

"§4. Het hogeschoolbestuur kan in het kader van het bevorderen van een evenwichtige verdeling van de werkgelegenheid tussen generaties de benoeming beëindigen van een personeelslid vanaf het bereiken van de wettelijke pensioenleeftijd. Het einde van de aanstelling gaat in op een van de volgende momenten:
1° de eerste dag van de maand die volgt op de maand waarin het personeelslid de wettelijke pensioenleeftijd bereikt heeft;
2° op de eerste dag van de maand na het einde van het academiejaar waarin het personeelslid de wettelijke pensioenleeftijd bereikt heeft;
3° op een door het hogeschoolbestuur en het personeelslid overeengekomen moment dat tussen de momenten, vermeld in punt 1° en 2°, ligt.

Het hogeschoolbestuur dat de benoeming beëindigt, neemt daarbij een opzeggingstermijn in acht die gelijk is aan 26 weken. Het hogeschoolbestuur en het personeelslid kunnen een kortere opzeggingstermijn overeenkomen. De opzeggingstermijn gaat in de maandag volgend op de week waarin het personeelslid op de hoogte gebracht is van de opzeggingstermijn. De opzeggingstermijn kan niet geschorst worden. De start- en einddatum van de opzeggingstermijn worden opgenomen in het geschrift, vermeld in het derde lid, dat aan het personeelslid bezorgd wordt.

Het hogeschoolbestuur brengt het personeelslid op een van de volgende manieren op de hoogte van de opzegging:
1° door afgifte van een geschrift aan het personeelslid, dat tekent voor ontvangst;
2° bij aangetekend schrijven;
3° bij deurwaardersexploot.

Het in het derde lid vermelde aangetekend schrijven heeft uitwerking op de derde werkdag na de datum van de verzending.".

Art. 158. In artikel V.113, derde lid, van dezelfde codex worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° het cijfer "3" wordt vervangen door het woord "zes";

2° het woord "niet" wordt opgeheven.

Art. 159. Aan artikel V.121 van dezelfde codex, gewijzigd bij de decreten van 3 juli 2020, 9 juli 2021 en 22 maart 2024, wordt een zevende lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"De personeelsleden die op 31 maart 2024 benoemd zijn als assistent, verkrijgen vanaf 1 april 2024 een benoeming als praktijkassistent met behoud van het tewerkstellingspercentage, de anciënniteit en de salarisschaal die ze op 1 april 2024 hadden.".

Hoofdstuk 12. Wijzigingen van de Codificatie sommige bepalingen voor het onderwijs van 28 oktober 2016

Art. 160. Aan artikel IV.35/1, §5, eerste lid, van de Codificatie sommige bepalingen voor het onderwijs van 28 oktober 2016, ingevoegd bij het decreet van 8 juli 2022, wordt de zinsnede "en wordt voor twee schooljaren verlengd vanaf het schooljaar 2026-2027." toegevoegd.

Art. 161. Aan deel IV van dezelfde codificatie, het laatst gewijzigd bij het decreet van 18 juli 2025, wordt een hoofdstuk 14 toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Hoofdstuk 14. Tijdelijke projecten pioniersscholen".

Art. 162. In dezelfde codificatie, het laatst gewijzigd bij het decreet van 12 december 2025, wordt aan hoofdstuk 14, toegevoegd bij artikel 161, een artikel IV.55/1 toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. IV.55/1. De Vlaamse Regering kan, binnen de perken van de begrotingskredieten die daarvoor zijn voorzien, en na een oproep naar respectievelijk scholen en consortia, middelen toekennen in het kader van het project pioniersscholen met het oog op een evolutie naar meer inclusief onderwijs.

De Vlaamse Regering bepaalt de procedure voor de aanvraag en voor de toekenning van de middelen, vermeld in het eerste lid, voor:
1° de projecten die pioniersscholen vormgeven en dit binnen het kader van het decreet betreffende de organisatie van tijdelijke projecten in het onderwijs van 9 december2005;
2° de begeleiding van de pioniersscholen door een consortium;
3° onderzoek ter evaluatie van het project;

Bij de selectie van de pioniersscholen, vermeld in het tweede lid, 1°, houdt de Vlaamse Regering ten minste rekening met:
1° de kwaliteit en haalbaarheid van de voorgestelde organisatie en werking van de pioniersschool of pioniersscholen, waarbij de kwaliteit en de haalbaarheid minstens door de volgende elementen wordt aangetoond:
   a) het functioneren van het multidisciplinair team;
   b) het werken richting een evidence informed inclusieve leeromgeving;
   c) de samenwerking met de centra voor leerlingenbegeleiding en de leersteuncentra;
2° de wijze waarop interne kwaliteitszorg wordt georganiseerd, met inbegrip van duidelijke en meetbare doelstellingen;
3° de spreiding van types en opleidingsvormen buitengewoon onderwijs over de projecten heen;

4° de spreiding van projecten op vlak van onderwijsniveaus en regio's;
5° de spreiding van projecten op het vlak van onderwijsnetten;
6° voor wat het secundair onderwijs betreft: de spreiding van projecten over finaliteiten en domeinen.

Bij de selectie van het consortium voor de begeleiding, vermeld in het tweede lid, 2°, houdt de Vlaamse Regering ten minste rekening met:
1° de mate waarin de begeleiding blijk geeft van aantoonbare expertise inzake veranderingsmanagement en evidence informed inclusief onderwijs;
2° de mate waarin de begeleiding blijk geeft de pioniersscholen op kwaliteitsvolle wijze te kunnen ondersteunen in hun specifieke opdracht als pioniersschool;
3° de mate waarin het consortium ervaring kan aantonen in de werking met zowel het vrij als het officieel onderwijs.".

Art. 163. In artikel V.65 van dezelfde codificatie wordt tussen het eerste en het tweede lid een lid ingevoegd, dat luidt als volgt:

"In afwijking van het eerste lid zijn de ten onrechte uitbetaalde sommen voorgoed vervallen, als de terugbetaling daarvan niet is gevraagd aan de schoolbesturen of hun personeelsleden binnen een termijn van één jaar, te rekenen van de eerste januari van het jaar van de betaling, als het salaris foutief berekend werd als gevolg van een administratieve fout van de betalende overheid, waarbij deze laatste tijdig beschikte over alle nodige informatie. Dit lid is enkel van toepassing wanneer er sprake is van foutief berekend salaris. Het is niet van toepassing wanneer het personeelslid ten onrechte een salaris heeft ontvangen voor prestaties die niet werden geleverd, of wanneer het personeelslid voor een onderbreking van zijn opdracht recht heeft op een socialezekerheidsuitkering.".

Art. 164. In artikel VI.10 van dezelfde codificatie, ingevoegd bij het decreet van 7 juli 2023, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 1 worden tussen de woorden "hetzelfde account" en de woorden "De school bepaalt" de zinnen "De informaticatoepassing voorziet ook in de mogelijkheid om leerlinggegevens te delen met verschillende applicaties via een Application Programming Interface, afgekort API. Per applicatie geeft het schoolbestuur, of de instelling daartoe gemachtigd, zijn toestemming voor welke leerlingen de gegevens gedeeld kunnen worden." ingevoegd;

2° in paragraaf 5 wordt de zin "De dienstenleveranciers zijn de ontvangers van de gegevens die noodzakelijk zijn voor het doel van de identificatie van de gebruikers of de controle van de gebruiksvoorwaarden." vervangen door de zin "De dienstenleveranciers zijn de ontvangers van de gegevens die noodzakelijk zijn om de gebruikers te identificeren, om de gebruiksvoorwaarden te controleren of voor enkel de leerlinggegevensdeling.".

Art. 165. In artikel VIII.4 van dezelfde codificatie, vervangen bij het decreet van 4 februari 2022, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 1, eerste lid, wordt punt 10° vervangen door wat volgt:

"10° een vertegenwoordiger van het betrokken college van burgemeester en schepenen of de colleges van burgemeester en schepenen of in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad: van de Vlaamse Gemeenschapscommissie. Deze persoon treedt niet op in de hoedanigheid van vertegenwoordiger van de gemeente, respectievelijk de Vlaamse Gemeenschapscommissie als schoolbestuur.";

2° aan paragraaf 2, eerste lid, wordt de zinsnede ", vermeld in paragraaf 1, eerste lid, 10°" toegevoegd.

Art. 166. In artikel VIII.4/1 van dezelfde codificatie, ingevoegd bij het decreet van 17 mei 2019, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 1, eerste lid, wordt punt 11° vervangen door wat volgt:

"11° een vertegenwoordiger van het betrokken college van burgemeester en schepenen of de colleges van burgemeester en schepenen of in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad: van de Vlaamse Gemeenschapscommissie. Deze persoon treedt niet op in de hoedanigheid van vertegenwoordiger van de gemeente, respectievelijk de Vlaamse Gemeenschapscommissie als schoolbestuur.";

2° aan paragraaf 2, eerste lid, wordt de zinsnede ", vermeld in paragraaf 1, eerste lid, 11°" toegevoegd.

Art. 167. In artikel VIII.9 van dezelfde codificatie, vervangen bij het decreet van 17 mei 2019 en gewijzigd bij de decreten van 8 juli 2022 en 20 december 2024, worden volgende wijzigingen aangebracht:

1° de zinsnede "artikel 37quater decies" wordt vervangen door de zinsnede "artikel 35, 37quater decies";

2° de zinsnede "en 110/16" wordt vervangen door de zinsnede ", 110/16 en 118".

Art. 168. In dezelfde codificatie, het laatst gewijzigd bij het decreet van 12 december 2025, wordt een deel X/4 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"Deel X/4. Bijzondere maatregelen in het kader van de capaciteitsproblematiek in type 2 in het gewoon en het buitengewoon onderwijs".

Art. 169. In dezelfde codificatie, het laatst gewijzigd bij het decreet van 12 december 2025, wordt in deel X/4, ingevoegd bij artikel 168, een artikel X/4.1 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. X/4.1. §1. Vanaf het begrotingsjaar 20TT, dat start in 2026, wordt er jaarlijks een extra werkingsbudget toegekend aan scholen voor gewoon of buitengewoon basisonderwijs, en aan scholen voor gewoon of buitengewoon secundair onderwijs voor het schooljaar 20TT-1 – 20TT, dat start in 2026-2027, die op de eerste schooldag van oktober van 20TT-1 voldoen aan de volgende voorwaarden:

1° de school van gewoon of buitengewoon basisonderwijs of de school van gewoon of buitengewoon secundair onderwijs heeft op de eerste schooldag van oktober van 20TT-1 ten minste zeven regelmatige leerlingen meer dan op de eerste schooldag van februari van 20TT-1 met een IAC-verslag type 2 in het basisonderwijs of een IAC-verslag opleidingsvorm 1, type 2 of opleidingsvorm 2, type 2 in het secundair onderwijs, waarbij de extra leerlingen van beide opleidingsvormen per school samen worden geteld;

2° de hoofdvestigingsplaats van de school ligt in een onderwijszone waar in het gewoon en buitengewoon basisonderwijs en in het gewoon en buitengewoon secundair onderwijs samen het aantal regelmatige leerlingen met een IAC-verslag type 2 en een IAC-verslag opleidingsvorm 1, type 2 en opleidingsvorm 2, type 2, op de eerste schooldag van oktober van 20TT-1 hoger is dan op de eerste schooldag van februari van 20TT-1;

3° er is geen gelijktijdige daling van leerlingen met een IAC-verslag type 2 en een IAC-verslag type 2, opleidingsvorm 1, en een IAC-verslag type 2, opleidingsvorm 2, in een of meer andere scholen van hetzelfde onderwijsniveau en hetzelfde schoolbestuur die in dezelfde gemeente liggen als de hoofdvestigingsplaats van de begunstigde school, waarbij de omvang van de daling toelaat aan laatstgenoemde school om de norm, vermeld in 1°, te bereiken.

§2. Voor de maatregel, vermeld in paragraaf 1, wordt vanaf 2026 jaarlijks in een bedrag van 6 miljoen euro voorzien. Dit bedrag wordt vanaf het begrotingsjaar 2027 geïndexeerd volgens artikel 85bis, §3, tweede lid, 2°, van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997. De Vlaamse Regering kan binnen de beschikbare begrotingskredieten het bedrag verhogen.

Het extra werkingsbudget per school voor gewoon of buitengewoon basisonderwijs en per school voor gewoon of buitengewoon secundair onderwijs voor het schooljaar in kwestie is het resultaat van de vermenigvuldiging van het aantal bijkomende regelmatige leerlingen met een IAC-verslag type 2 en een IAC-verslag opleidingsvorm 1, type 2 of opleidingsvorm 2, type 2, in de school op de eerste schooldag van oktober van 20TT-1 ten opzichte van het aantal regelmatige leerlingen in de school voor gewoon of buitengewoon basisonderwijs en in de school voor gewoon of buitengewoon secundair onderwijs met een IAC-verslag type 2 en een IAC-verslag opleidingsvorm 1, type 2 of opleidingsvorm 2, type 2 op de eerste schooldag van februari van 20TT-1 met het werkingsbudget waarin is voorzien binnen de begroting, vermeld in dit artikel, gedeeld door het totale aantal bijkomende regelmatige leerlingen met een IAC-verslag type 2 en een IAC-verslag opleidingsvorm 1, type 2 of opleidingsvorm 2, type 2, op de eerste schooldag van oktober van 20TT-1 in alle scholen voor gewoon of buitengewoon basisonderwijs en in alle scholen voor gewoon of buitengewoon secundair onderwijs die voldoen aan de voorwaarden, vermeld in paragraaf 1, ten opzichte van het aantal regelmatige leerlingen met een IAC-verslag type 2 en een IAC-verslag opleidingsvorm 1, type 2 of opleidingsvorm 2, type 2, op de eerste schooldag van februari van 20TT-1 in alle scholen voor gewoon of buitengewoon basisonderwijs en in alle scholen voor gewoon of buitengewoon secundair onderwijs die voldoen aan de voorwaarden, vermeld in paragraaf 1.

Het bedrag dat een school voor buitengewoon basisonderwijs of gewoon basisonderwijs per bijkomende regelmatige leerling ontvangt, kan niet hoger zijn dan 19.278 euro. Het bedrag dat een school voor buitengewoon secundair onderwijs of gewoon secundair onderwijs per bijkomende regelmatige leerling ontvangt, kan niet hoger zijn dan 26.234 euro.

De bedragen, vermeld in het derde lid, worden vanaf het begrotingsjaar 2027 geïndexeerd, voor het basisonderwijs conform artikel 85bis, §3, tweede lid, 2°, van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997 en voor het secundair onderwijs conform artikel 324, §3, tweede lid, 2°, van de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010.

Scholen van gewoon en buitengewoon basisonderwijs en gewoon en buitengewoon secundair onderwijs die voor het schooljaar 20TT-1 – 20TT die tellen of hertellen op de eerste schooldag van oktober komen voor het schooljaar in kwestie niet in aanmerking voor het extra werkingsbudget, vermeld in dit artikel.

Leerlingen die permanent onderwijs aan huis volgen als vermeld in artikel 35 van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997 en artikel 118 van de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010, komen niet in aanmerking voor het extra werkingsbudget, vermeld in dit artikel.

Het extra werkingsbudget voor het schooljaar in kwestie wordt aan de schoolbesturen vóór 1 februari van het schooljaar in kwestie betaald.”.

Hoofdstuk 13. Wijzigingen van het decreet Rechtspositie Basiseducatie van 7 juli 2017

Art. 170. In artikel 5 van het decreet Rechtspositie Basiseducatie van 7 juli 2017 wordt punt 9° opgeheven.

Art. 171. In hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 6 juni 2025, wordt een artikel 17/1 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. 17/1. Als het centrumbestuur voor een tijdelijk of vastbenoemd personeelslid voor wie volgens artikel 41 van de arbeidswet van 16 maart 1971 een risico is vastgesteld, geen toepassing kan maken van de maatregelen, vermeld in artikel 42, §1, eerste lid, 1° of 2°, van de voormelde wet, moet het centrumbestuur dat personeelslid belasten met in haar toestand toelaatbare pedagogische taken of, als het personeelslid niet in het bezit is van een pedagogisch bekwaamheidsbewijs, met in haar toestand toelaatbare administratieve taken in een niet-organieke betrekking in haar ambt in het centrum waar het personeelslid is aangesteld. Daarbij geldt steeds dat de afstand over de openbare weg tussen de standplaats als vermeld in artikel 31, §3 en artikel 40, §3 en de plaats van tewerkstelling waar het personeelslid wordt belast met de hiervoor vermelde taken, nooit meer dan 25 kilometer mag bedragen. Dat geldt niet als het personeelslid ermee instemt om over een grotere afstand ingezet te worden.

Tijdens de periode waarin het personeelslid met een niet-organieke betrekking als vermeld in het eerste lid wordt belast, is het personeelslid in dienstactiviteit. Het personeelslid blijft titularis van haar betrekking, behoudt daarbij haar salaris en kan worden vervangen hetzij volgens artikel 128ter van het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs voor de vervanging van een leraar basiseducatie, hetzij volgens de gebruikelijke vervangingsregeling voor de vervanging van andere ambten dan de leraar basiseducatie.".

Art. 172. In artikel 32 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid wordt punt 8° opgeheven;

2° in het tweede lid wordt de zinsnede "na de leeftijdsgrens, vermeld in het eerste lid, 8°," opgeheven.

Art. 173. In artikel 41, eerste lid, van hetzelfde decreet wordt punt 7° opgeheven.

Art. 174. In artikel 58, eerste lid, van hetzelfde decreet wordt punt 7° opgeheven.

Art. 175. In hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 6 juni 2025, wordt een artikel 88/1 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. 88/1. In afwijking van artikel 86, § 1, kan het centrumbestuur de aanstelling of benoeming beëindigen van een personeelslid dat de wettelijke pensioenleeftijd bereikt heeft. In afwijking van artikel 88, § 1 neemt het centrumbestuur daarbij een opzeggingstermijn in acht die maximaal 26 weken bedraagt. Het centrumbestuur en het personeelslid kunnen een kortere opzeggingstermijn overeenkomen. De opzegging wordt gemotiveerd.

Met behoud van de toepassing van het eerste lid, kan het personeelslid bij het voltooien van de opzeggingstermijn voortwerken tot het einde van de maand waarin het personeelslid de opzeggingstermijn volbracht heeft.

De opzeggingstermijn, vermeld in het eerste lid, gaat in op de eerste dag van de maand die volgt op de betekening van het ontslag. Het ontslag wordt betekend met een aangetekende brief en heeft uitwerking op de derde dag na de verzending.

Het centrumbestuur kan beslissen dat het ontslag onmiddellijk ingaat. In dat geval betaalt het centrumbestuur een verbrekingsvergoeding die gelijk is aan het salaris dat overeenstemt met de duur van de berekende opzeggingstermijn.

Artikel 88, § 5 is niet van toepassing op een ontslag van een personeelslid dat de wettelijke pensioenleeftijd heeft bereikt.".

Art. 176. In hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 6 juni 2025, wordt een artikel 88/2 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. 88/2. Het centrumbestuur mag de tijdelijke aanstelling of vaste benoeming van een personeelslid, met toepassing van artikel 88/1 van dit decreet, niet eenzijdig beëindigen om redenen die vreemd zijn aan de uitoefening door het personeelslid volgens de geldende regelgeving van een van de volgende rechten:
1° het recht op omstandigheidsverlof naar aanleiding van de bevalling;
2° het recht op loopbaanonderbreking voor ouderschapsverlof;
3° het recht op afwezigheid voor verminderde prestaties voor zorgdoeleinden;
4° het recht om een flexibele werkregeling aan te vragen;
5° het recht om een nevenactiviteit uit te oefenen, binnen de grenzen van de cumulatieregeling en de regeling rond onverenigbaarheden van het centrumbestuur;
6° het recht op een ambtswijziging of om werk met meer voorspelbare en zekere arbeidsvoorwaarden te vragen.

Het verbod, vermeld in het eerste lid, gaat in op de dag van de aanvraag van een van de rechten, vermeld in het eerste lid, met uitzondering van het recht op loopbaanonderbreking voor ouderschapsverlof dat ingaat op de dag van de geboorte van het kind.

Het centrumbestuur deelt het personeelslid schriftelijk mee wat de redenen voor het ontslag zijn.

Als de ingeroepen redenen niet vreemd zijn aan de uitoefening van een recht, als vermeld in het eerste lid, waarvan het personeelslid gebruik maakt of als er geen reden voor het ontslag is opgegeven, als vermeld in het derde lid, , betaalt het centrumbestuur aan het personeelslid aanvullend op de opzegtermijn of -vergoeding een forfaitaire vergoeding die gelijk is aan het brutoloon voor zes maanden. Die forfaitaire vergoeding kan bij het ontslag van een personeelslid niet samen genoten worden met andere vergoedingen die in het kader van een bijzondere beschermingsprocedure tegen ontslag zijn bepaald.".

Hoofdstuk 14. Wijzigingen van het decreet van 9 maart 2018 betreffende het deeltijds kunstonderwijs

Art. 177. Aan artikel 8, §2, derde lid, van het decreet van 9 maart 2018 betreffende het deeltijds kunstonderwijs, ingevoegd bij het decreet van 21 november 2025, wordt de volgende zin toegevoegd:

"De Vlaamse Regering bepaalt de beroepsprocedure voor een beslissing die de indiener betwist.".

Art. 178. Aan artikel 9 van hetzelfde decreet wordt een tweede lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"De Koninklijke Beiaardschool Jef Denyn in Mechelen bepaalt in een schoolwerkplan de volgende organisatorische aspecten van de opleiding:
1° de doelstellingen en de inhoud van de opleiding, het opleidingsprogramma en de studieomvang;
2° de organisatie van het schooljaar;
3° de mogelijkheid om de opleiding te volgen in intensieve lessenpakketten als vermeld in artikel 18, §4;
4° de gehanteerde onderwijs-, werk- en evaluatievormen;

5° de toelatingsvoorwaarden, die betrekking hebben op artistieke vooropleiding of competenties.”.

Art. 179. In artikel 18 van hetzelfde decreet, gewijzigd bij het decreet van 3 juli 2020, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° aan paragraaf 1 wordt een vierde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

“De Koninklijke Beiaardschool Jef Denyn in Mechelen kan alleen een langlopende studierichting beiaardier en een kortlopende studierichting specialisatie: optie beiaardier als vermeld in artikel 19, §2, tweede lid, van dit decreet en artikel 3, §1, van het besluit van de Vlaamse Regering van 4 mei 2018 betreffende het opleidingsaanbod, de structuur, organisatie en financiering van de Koninklijke Beiaardschool Jef Denyn in Mechelen organiseren.”;

2° aan paragraaf 3, derde lid, wordt de volgende zin toegevoegd:

“De som van de studieomvang van de leerjaren van de tweede graad voor volwassenen in de studierichting beiaardier bedraagt ten minste veertien lestijden, gespreid over een traject van vier leerjaren.”;

3° aan paragraaf 3, vierde lid, wordt de volgende zin toegevoegd:

“De som van de studieomvang van de leerjaren van de derde graad in de studierichting beiaardier bedraagt ten minste twaalf lestijden, gespreid over een traject van drie of vier leerjaren.”;

4° aan paragraaf 3, vijfde lid, wordt de volgende zin toegevoegd:

“De som van de studieomvang van de leerjaren van de vierde graad in de studierichting beiaardier bedraagt ten minste vijftien lestijden, gespreid over een traject van drie leerjaren.”;

5° in paragraaf 3 wordt het zesde lid opgeheven;

6° er wordt een paragraaf 4 toegevoegd, die luidt als volgt:

“§4. In afwijking van paragraaf 3 kan de Koninklijke Beiaardschool Jef Denyn in Mechelen de studierichtingen organiseren in intensievere lessenpakketten op een kortere termijn dan een leerjaar in het lineaire traject. In dat geval is de totale studieomvang dezelfde als die van een leerjaar in het lineaire traject.”.

Art. 180. In artikel 19, §2, tweede lid, van hetzelfde decreet wordt tussen het woord “muziek” en het woord “bedraagt” de zinsnede “, inclusief de specialisatie: optie beiaardier,” ingevoegd.

Art. 181. In artikel 26 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid worden de zinsnede “normen, structuren,” en de zinsnede “de wijze waarop die instelling gesubsidieerd wordt,” opgeheven;

2° het tweede lid wordt vervangen door wat volgt:

“De Vlaamse Regering wordt gemachtigd om de bepalingen van het besluit van de Vlaamse Regering van 4 mei 2018 betreffende het opleidingsaanbod, de structuur, organisatie en financiering van de Koninklijke Beiaardschool Jef Denyn in Mechelen, zoals bekrachtigd bij het decreet van 15 juni 2018, en gewijzigd door het programmadecreet van 20 december 2019, en de besluiten

van de Vlaamse Regering van 7 juli 2023 en 21 juni 2024, zoals gedeeltelijk bekrachtigd bij het decreet van [datum onderwijsdecreet XXXVI], te wijzigen, aan te vullen of op te heffen, teneinde dit besluit in overeenstemming te brengen met dit decreet.".

Art. 182. In artikel 33, §1, van hetzelfde decreet, gewijzigd bij het decreet van 5 april 2019, wordt het tweede lid opgeheven.

Art. 183. In artikel 67, §2, derde lid, van hetzelfde decreet, gewijzigd bij het decreet van 8 juli 2022, worden tussen het woord "leeractiviteiten" en het woord "georganiseerd" de woorden "van een vak" ingevoegd.

Art. 184. In artikel 69 van hetzelfde decreet, gewijzigd bij de decreten van 21 december 2018 en 7 juli 2023, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° er wordt een paragraaf 4/1 ingevoegd, die luidt als volgt:

"§4/1. In afwijking van paragraaf 1, 2, 3 en 4 ontvangt de Koninklijke Beiaardschool Jef Denyn in Mechelen op basis van het aantal financierbare leerlingen jaarlijks een pakket lestijden, dat per ingeschreven leerling twee lestijden bedraagt. De Koninklijke Beiaardschool Jef Denyn in Mechelen kan dat urenpakket vrij aanwenden.";

2° in paragraaf 5 wordt de zinsnede "paragraaf 1, 2 en 4" telkens vervangen door de zinsnede "paragraaf 1, 2, 4 en 4/1".

Art. 185. In hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 6 juni 2025, wordt een artikel 84/1 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. 84/1. De Koninklijke Beiaardschool Jef Denyn in Mechelen ontvangt voor het schooljaar X/X+1 een werkingsbudget van 25.606 euro.

Vanaf het schooljaar 2019-2020 worden de bedragen van het voorgaande schooljaar jaarlijks vermenigvuldigd met de aanpassingscoëfficiënt A, die berekend wordt met de volgende formule: A = (Cx-1/Cx-2), waarbij:
1° Cx-1: de gezondheidsindex van de maand januari van het begrotingsjaar x-1;
2° Cx-2: de gezondheidsindex van de maand januari van het begrotingsjaar x-2;
3° de A-coëfficiënt voor 100% in rekening wordt gebracht.

Vanaf het begrotingsjaar 2020 wordt het bedrag, vermeld in het eerste lid, verminderd met 2000 euro.

Art. 186. In artikel 85 van hetzelfde decreet wordt de zinsnede "artikel 83 en 84" vervangen door de zinsnede "artikel 83, 84 en 84/1".

Art. 187. Aan artikel 114, §2, van hetzelfde decreet, gewijzigd bij de decreten van 5 april 2019, 3 juli 2020 en 19 april 2024, wordt een vierde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Als de nieuwe academie bij de oprichting een of meer bestaande structuuronderdelen in vestigingsplaatsen op het grondgebied van de gemeente overneemt, gebeurt de overname conform de voorwaarde en modaliteiten voor overheveling, vermeld in artikel 131, met dien verstande dat de overname uitwerking heeft op 1 september van het oprichtingsjaar en dat het schoolbestuur van de nieuwe academie voor de voorafgaande procedure als schoolbestuur wordt beschouwd.".

Art. 188. In hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 6 juni 2025, wordt een artikel 120/1 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. 120/1. Op de Koninklijke Beiaardschool Jef Denyn in Mechelen zijn geen programmatienormen van toepassing.".

Art. 189. Aan artikel 126 van hetzelfde decreet, gewijzigd bij de decreten van 3 juli 2020 en 9 juli 2021, wordt een paragraaf 4 toegevoegd, die luidt als volgt:

"§4. Als de Koninklijke Beiaardschool Jef Denyn in Mechelen het aantal van vijf leerlingen niet bereikt, gaat ze over tot de geleidelijke sluiting van iedere graad, leerjaar per leerjaar, te beginnen met het laagste, tenzij ze op de vorige teldag voldeed aan de voorwaarden, vermeld in artikel 125. In dat aantal zijn ook de studenten inbegrepen die de intensievere lessenpakketten, vermeld in artikel 18, §4, volgen. In dat geval worden de werkingsmiddelen en het aantal lestijden proportioneel aangepast.

Behalve de norm, vermeld in het eerste lid, zijn geen rationalisatienormen van toepassing op de Koninklijke Beiaardschool Jef Denyn in Mechelen.".

Art. 190. In artikel 136, eerste lid, van hetzelfde decreet worden punt 1° en 2° vervangen door wat volgt:

"1° bijdragen tot de realisatie van de minimumdoelen muzische vorming van het basisonderwijs of de sleutelcompetentie cultureel bewustzijn en culturele expressie van het secundair onderwijs in relatie tot andere minimumdoelen of sleutelcompetenties;
2° bijdragen tot de vakbekwaamheid van studenten hoger onderwijs in de realisatie van de minimumdoelen muzische vorming van het basisonderwijs of de sleutelcompetentie cultureel bewustzijn en culturele expressie van het secundair onderwijs met het oog op hun latere professionele onderwijspraktijk;".

Art. 191. In artikel 145, derde lid, van hetzelfde decreet wordt de zin "De Vlaamse Regering beperkt zich daarbij tot het opvragen van een jaarlijks beknopt verslag en een steekproefsgewijze financiële controle op het einde van de samenwerking." vervangen door de zin "De Vlaamse Regering kan daarvoor op het einde van de samenwerking maximaal een eindverslag opvragen en kan een methode bepalen die toelaat om een globaal zicht te krijgen op de besteding van de werkingsmiddelen.".

Art. 192. Artikel 146 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

"Art. 146. De academie en de scholen, de instellingen voor hoger onderwijs en, in voorkomend geval, externe partners zijn samen verantwoordelijk voor de kwaliteit van het lokale samenwerkingsinitiatief.

De onderwijsinspectie kan de kwaliteit van de lokale samenwerkingsinitiatieven in de betrokken basis- en secundaire scholen en academies beoordelen.".

Art. 193. In artikel 150 van hetzelfde decreet wordt in punt 3° een tweede en een derde lid toegevoegd, die luiden als volgt:

"In het kader van de toepassing van het eerste lid, 3°, zijn sponsoring en bedoelde mededelingen die betrekking hebben op betalende bijlessen niet verenigbaar met de pedagogische en onderwijskundige taken en doelstellingen van de academie.

In dit artikel wordt verstaan onder bijlessen: lessen die niet door de school georganiseerd worden en die de realisatie van onderwijsinhouden van het structuuronderdeel van de leerling beogen. Therapeutische tussenkomsten worden niet beschouwd als bijlessen.".

Hoofdstuk 15. Wijzigingen van het decreet van 27 april 2018 betreffende de leerlingenbegeleiding in het basisonderwijs, het secundair onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding

Art. 194. Aan artikel 5 van het decreet van 27 april 2018 betreffende de leerlingenbegeleiding in het basisonderwijs, het secundair onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding wordt een zesde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Het centrum beslist, in de fase van uitbreiding van zorg na een vraag van de ouders, in het kader van handelingsgerichte diagnostiek over de toekenning en de duur van het recht op permanent onderwijs aan huis voor een leerling als vermeld in artikel 35 van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997, en artikel 118 van de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010.".

Hoofdstuk 16. Wijzigingen van het decreet van 3 juni 2022 tot het nemen van dringende maatregelen in het onderwijs naar aanleiding van de Oekraïnecrisis en tot wijziging van het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs voor leerlingen en studenten die ressorteren onder richtlijn 2001/55/EG van de Raad van 20 juli 2001 betreffende minimumnormen voor het verlenen van tijdelijke bescherming in geval van massale toestroom van ontheemden en maatregelen ter bevordering van een evenwicht tussen de inspanning van de lidstaten voor de opvang en het dragen van de consequenties van de opvang van deze personen – (II)

Art. 195. In artikel 24 van het decreet van 3 juni 2022 tot het nemen van dringende maatregelen in het onderwijs naar aanleiding van de Oekraïnecrisis en tot wijziging van het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs voor leerlingen en studenten die ressorteren onder richtlijn 2001/55/EG van de Raad van 20 juli 2001 betreffende minimumnormen voor het verlenen van tijdelijke bescherming in geval van massale toestroom van ontheemden en maatregelen ter bevordering van een evenwicht tussen de inspanning van de lidstaten voor de opvang en het dragen van de consequenties van de opvang van deze personen – (II) worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid worden de woorden "een verklaring van huisonderwijs met bijhorende informatie over het huisonderwijs" telkens vervangen door de woorden "een verklaring van rechten en plichten inzake huisonderwijs";

2° in het eerste lid wordt tussen het woord "daarvan" en het woord "Voor" de zinsnede "als die kinderen bij de start van het schooljaar minder dan één jaar geleden voor het eerst zijn gedomicilieerd in België of als die kinderen voor 1 januari 2027 twaalf jaar of ouder zijn" ingevoegd;

3° het tweede lid wordt opgeheven.

Art. 196. Aan artikel 25 van hetzelfde decreet wordt de zinsnede "als die kinderen bij de start van het schooljaar minder dan één jaar geleden voor het eerst zijn gedomicilieerd in België of voor zover die kinderen voor 1 januari 2027 twaalf jaar of ouder zijn" toegevoegd.

Art. 197. In artikel 38 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid worden de woorden "een verklaring van huisonderwijs met bijhorende informatie over het huisonderwijs" telkens vervangen door de woorden "een verklaring van rechten en plichten inzake huisonderwijs";

2° in het eerste lid wordt tussen het woord "daarvan" en het woord "Voor" de zinsnede "als die kinderen bij de start van het schooljaar minder dan één jaar geleden voor het eerst zijn gedomicilieerd in België of voor zover die kinderen voor 1 januari 2027 zestien jaar of ouder zijn" ingevoegd;

3° het tweede lid wordt opgeheven.

Art. 198. Aan artikel 39 van hetzelfde decreet wordt de zinsnede "voor zover die kinderen bij de start van het schooljaar minder dan één jaar geleden voor het eerst gedomicilieerd waren in België of voor zover die kinderen voor 1 januari 2027 de leeftijd van 16 jaar of ouder bereikt hebben" toegevoegd.

Hoofdstuk 17. Wijziging van het decreet van 28 april 2023 over de transitie van personeelsleden van sommige instellingen van Onderwijs naar Welzijn

Art. 199. Artikel 17 van het decreet van 28 april 2023 over de transitie van personeelsleden van sommige instellingen van Onderwijs naar Welzijn wordt vervangen door wat volgt:

"Art. 17. De bevoegde dienst van het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming verzorgt de betalingen van de salarissen en wachtgelden aan de personeelsleden in het transitiekader. De betaling wordt uitgevoerd op basis van de gegevens die de voorziening bezorgt en onder haar verantwoordelijkheid.

De dienst, vermeld in het eerste lid, vordert het brutosalaris of de brutosalaristoelage, verhoogd met de vergoedingen, bijslagen, vakantiegeld, eindejaarspremie en werkgeversbijdrage, van de voorziening terug.

De regeling, vermeld in het eerste en tweede lid, is van toepassing totdat het laatste personeelslid het transitiekader verlaat.".

Hoofdstuk 18. Wijziging van het Programmadecreet van 30 juni 2023 houdende bepalingen tot begeleiding van de begrotingsaanpassing 2023

Art. 200. Artikel 20 van het Programmadecreet van 30 juni 2023 houdende bepalingen tot begeleiding van de begrotingsaanpassing 2023 wordt opgeheven.

Hoofdstuk 19. Slotbepalingen

Art. 201. Dit decreet treedt in werking op 1 september 2026, met uitzondering van:
1° artikel 5 en 15, die in werking treden op 1 juni 2026;
2° artikel 126, 127, 128, 129 en 145, die in werking treden op 1 juli 2026;
3° artikel 121, 1° en 137, die in werking treden op 1 juli 2026 en die van toepassing zijn vanaf het academiejaar 2026-2027;
4° artikel 48, 50, 95 en 98, die in werking treden op 1 september 2026 voor de inschrijvingen voor het schooljaar 2027-2028;
5° artikel 130, 133, 134, 139 en 140, die in werking treden op 1 september, waarbij de bepalingen pas voor het eerst van toepassing zijn vanaf het academiejaar 2026-2027;
6° artikel 69 en 146, die in werking treden op 1 januari 2027;
7° artikel 3, 156, 1° en 157, 1°, die in werking treden op 1 april 2027;
8° artikel 31, 76, 96, 1°, 97, 1°, 99, 1° en 100, 1°, die in werking treden op 1 juni 2027;
9° artikel 32, 34, 38, 39, 49, 51 en 65, die in werking treden op 1 september 2027;

Artikel 159 heeft uitwerking met ingang van 1 april 2024;

Artikel 53, 103, 124 en 125 hebben uitwerking met ingang van 1 januari 2026;

Artikel 161 en 162 hebben uitwerking met ingang van 26 maart 2026.

Brussel, 8 mei 2026

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Matthias DIEPENDAELE

De Vlaamse minister van Onderwijs, Justitie en Werk,

Zuhal DEMIR

BIJLAGE 1 BIJ HET ONTWERP VAN DECREET:

Bijlage 5 bij het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997

Bijlage 1 bij het decreet over het onderwijs XXXVI

Bijlage 5 bij het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997

Bijlage 5. Lijst met minimumdoelen waarvan kan worden afgeweken voor dove en slechthorende kinderen binnen de taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal, als vermeld in artikel 44, §7 van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997

Vrijstellingen van de minimumdoelen

Van de volgende minimumdoelen, vermeld in bijlage 6, kan een vrijstelling worden verleend:

1° van de minimumdoelen Nederlands:

a) van de minimumdoelen kleuters: van 1.1.1 tot en met 1.1.4, 1.1.7, 1.1.9, van 1.3.1 tot en met 1.3.4, van 1.3.6 tot en met 1.3.9, 1.4.4, 1.4.5, 1.5.2, 1.5.4. en 1.5.5;
b) Van de minimumdoelen 4de jaar: 1.1.2, 1.1.3, 1.1.9, 1.1.10, van 1.3.1 tot en met 1.3.5, van 1.3.7 tot en met 1.3.14, 1.4.6., 1.4.8 1.5.6 en 1.5.8;
c) Van de minimumdoelen 6de jaar: 1.1.2, 1.2.4, van 1.3.1 tot en met 1.3.4, 1.3.6, 1.3.10,1.5.2;

2° van de minimumdoelen Wiskunde-getallenkennis (2.1): voor de kleuters: minimumdoel 2.1.1;

3° van de minimumdoelen Wetenschappen en techniek:

a) van de minimumdoelen kleuters: 3.1.2, 3.4.1 en 3.5.3;
b) van de minimumdoelen 4de jaar: 3.5.5;
c) van de minimumdoelen 6de jaar: 3.5.5;

4° van de minimumdoelen muzische vorming:

a) van de minimumdoelen kleuters: 6.1.1, 6.1.2 wat betreft muziek, van 6.2.1 tot en met 6.2.4, 6.4.3 en 6.6.3;
b) van de minimumdoelen 4de jaar: van 6.1.2 tot en met 6.1.4, wat betreft muziek, van 6.2.1 tot en met 6.2.5., 6.6.1, 6.6.2 en 6.6.5;
c) van de minimumdoelen 6de jaar: van 6.1.2 tot en met 6.1.4, wat betreft muziek, van 6.2.1 tot en met 6.2.6, 6.2.8 en 6.6.5;

5° van de minimumdoelen lichamelijke opvoeding:

a) van de minimumdoelen kleuters: 7.1.8 wat betreft het auditief gedeelte;
b) van de minimumdoelen 4de jaar: 7.1.9, wat betreft de auditieve instructies;

6° van de minimumdoelen 4de jaar persoonsvormende en socialiserende vaardigheden: 9.1.1., wat betreft de auditieve signalen;

7° van de minimumdoelen 6de jaar Frans: van 10.1.1 tot en met 10.1.6., van 10.3.1 tot en met 10.3.10, van 10.4.1. tot en met 10.4.6; 10.5.6, 10.6.2, 10.6.3, 10.7.6, 10.7.7, 10.9.1 en 10.9.2.

Vrijstelling voor de leerlingen die nog het curriculum volgens de oude eindtermen volgen:

Van de volgende eindtermen, vermeld in de bijlage bij het besluit van de Vlaamse regering van 27 mei 1997 tot bepaling van de ontwikkelingsdoelen en de eindtermen in het gewoon basisonderwijs, bekrachtigd bij het decreet van 15 juli 1997 kan volgens de procedure en voor de leerlingen, vermeld in artikel 44, §7, een vrijstelling worden verleend:

1° van de eindtermen Nederlands:
- a) alle eindtermen van 1 Luisteren;
- b) alle eindtermen van 2 Spreken;
- c) van de eindtermen 4 Schrijven, alleen de volgende eindtermen:
  - 1) eindterm 4.7 wat betreft het toepassen van spellingafspraken en -regels over het schrijven van woorden met vast woordbeeld: klankzuivere woorden, hoogfrequente niet-klankzuivere woorden, klinker in open/gesloten lettergreep en niet-klankzuivere eindletter;
  - 2) eindterm 4.8 in zoverre deze eindterm betrekking heeft op het ontwikkelen van attitudes voor luisteren en spreken;
- d) van de eindtermen 5 Vaardigheden/strategieën in zoverre de vaardigheden of strategieën verband houden met luisteren en spreken;

2° van de eindtermen Frans:
- a) de eindtermen van 1 Luisteren;
- b) de eindtermen van 3 Spreken;
- c) de eindtermen van 4 Mondelinge interactie;
- d) de eindtermen van 5 Attitudes wat betreft de attitudes inzake luisteren, spreken en gesprekken voeren;

3° van de eindtermen Lichamelijke opvoeding alleen de eindterm 1.21 kunnen bewegingsvormen uitvoeren op een opgelegd ritme;

3° van de eindtermen Muzische vorming:
- a) van de eindtermen 2 Muziek alleen de volgende eindtermen:
  - 1) de eindterm 2.1: de leerlingen kunnen muziek beluisteren en ervaren, muzikale impressies opdoen uit de geluidsomgeving met aandacht voor enkele kenmerken van de muziek: klankeigenschap en functie/gebruikssituatie;
  - 2) de eindterm 2.2: de leerlingen kunnen improviseren en experimenteren, klankbronnen en muziekinstrumenten uittesten op hun klankwaarde en in een muzikaal (samen)spel daarvan gebruikmaken;
- b) van de eindtermen 3 Drama alleen de volgende eindtermen:
  - 1) eindterm 3.3: geconcentreerd luisteren naar een gesproken tekst (verteld of voorgelezen) en die mondeling, schriftelijk, beeldend of dramatisch weergeven;
  - 2) eindterm 3.6 een aan de speelsituatie aangepaste en aangename spreektechniek ontwikkelen (articulatie, adembeheersing, tempo, toonhoogte) en verschillende verbale en non-verbale spelvormen improviseren;

4° van de eindterm Wetenschap en techniek alleen de eindterm 1.1 wat betreft de waarnemingen die betrekking hebben op gehoor.

Gezien om gevoegd te worden bij het decreet over het onderwijs XXXVI

Brussel, 8 mei 2026.

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Matthias DIEPENDAELE

De Vlaamse minister van Onderwijs, Justitie en Werk,

Zuhal DEMIR

BIJLAGE 2 BIJ HET ONTWERP VAN DECREET:

Bijlage 6 bij het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997

Bijlage 2 bij het decreet over het onderwijs XXXVI

Bijlage 6 bij het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997

Bijlage 6. Minimumdoelen voor het derde jaar kleuteronderwijs, het vierde jaar lager onderwijs en het zesde jaar lager onderwijs

De volgende teksten bevatten de minimumdoelen die conform het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997 letterlijk worden opgenomen in de leerplannen.

Deze teksten dienen te worden gelezen als volgt:

De minimumdoelen zijn opgebouwd volgens een vast format met kennen, weten en kunnen. Minimumdoelen met kennen en weten verwijzen naar declaratieve kennis, minimumdoelen met kunnen verwijzen naar procedurele kennis. Zowel de doelzin als een mogelijke afbakening van die doelzin onder de vorm van bullets maken integraal deel uit van het minimumdoel.

Omwille van de eigenheid van een bepaalde vakdiscipline kunnen specifieke 'formatelementen' toegevoegd zijn aan de omschrijving van de minimumdoelen van die vakdiscipline.

- Bij wiskunde is een kennismodel gehanteerd dat drie kennistypes onderscheidt, namelijk:
    - inzichtelijke kennis [I]: concepten en principes die leerlingen begrijpen;
    - feitelijke kennis [F]: begrippen, symbolen of rekenfeiten die leerlingen hanteren;
    - procedurele kennis: bewerkingen, strategieën of methodes die leerlingen toepassen. Feitelijke en inzichtelijke kennis vormen samen het 'kennen', procedurele kennis is het 'kunnen'. In de 'kennen-doelen' en 'weten-doelen' wordt telkens aangeduid of het gaat om inzichtelijke [I], feitelijke [F] of inzichtelijke en feitelijke [I/F] kennis.
- Bij Frans gelden voor verschillende minimumdoelen tekstkenmerken en is een woordenlijst toegevoegd aan de minimumdoelen met de woorden die leerlingen als minimumdoel op het einde van het basisonderwijs actief en in zinsverband moeten kunnen gebruiken.

Zowel de doelzin als een mogelijke afbakening van die doelzin onder de vorm van bullets maken integraal deel uit van het minimumdoel. Daarnaast kunnen bij een minimumdoel ook voorbeelden, toelichting of richtinggevende woordenschat vermeld worden. Voorbeelden en toelichting zijn opgenomen onder het minimumdoel tussen '< >' en in het grijs. Richtinggevende woordenschat is opgenomen in een aparte kolom naast het minimumdoel. Zowel voorbeelden, toelichting als richtinggevende woordenschat zijn louter illustratief en maken geen onderdeel uit van het minimumdoel. Ze zijn met andere woorden niet bindend voor leraren en scholen. Woordenschat die de leerlingen wel moeten kennen is opgenomen in de minimumdoelen zelf.

1. NEDERLANDS

1.1 Lezen	
Vlot en vloeiend lezen	
Kleuter	1.1.1 De kleuters kunnen rijm herkennen, rijmwoorden bedenken en woorden in klankgroepen verdelen (fonologisch bewustzijn). 1.1.2 De kleuters kunnen een bepaalde klank in gesproken woorden op verschillende posities herkennen (fonemisch bewustzijn). 1.1.3 De kleuters kunnen een variatie aan klanken in mk-, km- en mkm-woorden onderscheiden (fonemisch bewustzijn). 1.1.4 De kleuters kunnen minimum 15 letters (korte, lange, tweetekenklinkers en medeklinkers) herkennen door de bijbehorende klank uit te spreken (klanktekenkoppeling).
4de jaar	1.1.1 De leerlingen kunnen woorden lezen met behulp van inzicht in de morfologische opbouw. 1.1.2 De leerlingen kunnen accuraat en geautomatiseerd lezen (vlot lezen). 1.1.3 De leerlingen kunnen teksten accuraat, met gepast tempo en met intonatie lezen (vloeiend lezen). 1.1.4 De leerlingen kunnen teksten en boeken lezen met aandacht en doorzettingsvermogen.
6de jaar	1.1.1 De leerling kan onbekende woorden lezen met behulp van inzicht in de morfologische opbouw en kennis van leenwoorden. 1.1.2 De leerling kan teksten expressief lezen.
Tekstbegrip	
Kleuter	1.1.5 De kleuters kunnen de betekenis van eenvoudige visuele boodschappen begrijpen. 1.1.6 De kleuters kunnen expliciete informatie over de situatie, de gevoelens, de personages en perspectiefname uit voorgelezen teksten halen. 1.1.7 De kleuters kunnen expliciete verbanden binnen een tekst verwoorden: oorzaak, gevolg, probleem en oplossing. 1.1.8 De kleuters kunnen verbanden leggen tussen voorgelezen teksten en hun vakspecifieke kennis en voorkennis. 1.1.9 De kleuters kunnen de belangrijkste gebeurtenissen uit een verhaallijn in eigen woorden navertellen.

4de jaar	1.1.5 De leerlingen kunnen expliciet vermelde informatie in teksten weergeven. 1.1.6 De leerlingen kunnen informatie uit een tekst combineren om tot een logische conclusie te komen. 1.1.7 De leerlingen kunnen verbanden leggen tussen teksten en hun vakspecifieke kennis en voorkennis. 1.1.8 De leerlingen kunnen beoordelen of de titel bij de tekst past. 1.1.9 De leerlingen kunnen verwoorden hoe de auteur denkt over het onderwerp van de tekst. 1.1.10 De leerlingen kunnen verwoorden hoe een tekst aansluit bij het leesdoel. 1.1.11 De leerlingen kunnen zich oriënteren op het lezen, tot begrip komen en het lezen bijsturen door aangeleerde leesstrategieën te gebruiken.
6de jaar	1.1.3 De leerling kan expliciete en impliciete informatie uit een tekst combineren om tot een logische conclusie te komen. 1.1.4 De leerling kan verbanden leggen tussen teksten en zijn/haar vakspecifieke kennis en voorkennis. 1.1.5 De leerling kan vergelijken hoe verschillende auteurs denken over eenzelfde onderwerp. 1.1.6 De leerling kan beoordelen hoe een tekst zijn/haar standpunt wel of niet beïnvloedt. 1.1.7 De leerling kan zich oriënteren op het lezen, tot leesbegrip komen en het lezen bijsturen door indien nodig relevante leesstrategieën te selecteren en te gebruiken.
Tekstsoorten en tekstconventies	
Kleuter	1.1.10 De kleuters kunnen tonen dat ze de volgende tekstconventies begrijpen: inzicht in leesrichting, onderscheid tekst en beeld, congruentie tussen tekst en beeld. 1.1.11 De kleuters kunnen tonen dat teksten een doel hebben: iets onthouden, iets doen, genieten.
4de jaar	1.1.12 De leerlingen kunnen tonen dat ze de volgende tekstconventies begrijpen: gebruik van interpunctie, hoofdletters, structuuraanduiders (verwijs-, verbindings- en signaalwoorden), titels, tussentitels en alinea's. 1.1.13 De leerlingen kunnen tonen dat ze doelen van teksten herkennen aan de hand van tekstkenmerken. < bv. instructies geven via een stappenplan, genieten van een gedicht >
6de jaar	1.1.8 De leerling kan tonen dat hij/zij de volgende tekstconventies begrijpt: index, inhoudsopgave, legende, tabellen en figuren. 1.1.9 De leerling kan doelen van teksten analyseren aan de hand van tekstkenmerken. < bv. een publiek activeren via een reclametekst, informeren via een nieuwsbericht >

1.2 Schrijven	
Handschrift en digitale vaardigheden	
Kleuter	1.2.1 De kleuters kunnen een dynamische pengreep hanteren. 1.2.2 De kleuters kunnen in een correcte schrijfhouding zitten. 1.2.3 De kleuters kunnen rechte en gebogen lijnen maken binnen liniatuur. 1.2.4 De kleuters kunnen schrijfpatronen maken binnen liniatuur. 1.2.5 De kleuters kunnen egaal binnen de lijntjes kleuren. 1.2.6 De kleuters kunnen arceren met rechte lijnen. 1.2.7 De kleuters kunnen de schrijfrichting hanteren.
4de jaar	1.2.1 De leerlingen kunnen letters, woorden en zinnen schrijven tussen de grondlijn en hulplijnen. 1.2.2 De leerlingen kunnen kleine letters, hoofdletters, cijfers, reken- en leestekens, volgens een correcte route schrijven binnen een volledige liniatuur. 1.2.3 De leerlingen kunnen een regelmatig handschrift hanteren met de juiste spatiëring binnen en tussen woorden. 1.2.4 De leerlingen kunnen de kantlijn en witruimtes hanteren in schriften.
6de jaar	1.2.1 De leerling kan vlot en regelmatig zonder hulplijnen schrijven op een enkele grondlijn. 1.2.2 De leerling kan het schrijftempo en de vormgevingskwaliteit op elkaar afstemmen. 1.2.3 De leerling kan een digitale tekst schrijven.
Correct schrijven	
Kleuter	/
4de jaar	1.2.5 De leerlingen kunnen de volgende categorieën van woorden spellen: • woorden met een hoofdletter: persoonsnamen, titels van boeken en films, aardrijkskundige namen, feestdagen, talen en taalvariëteiten; • woorden met gedekte en vrije klinkers in open en gesloten lettergrepen; • woorden met een doffe klank in:

	○ open en onbeklemtoonde lettergrepen; ○ voor- en achtervoegsels; ○ -eren,-elen,-enen; ○ frequente woorden. < bv. me, moeten, gevaar, voorzichtig, innerlijk, kinderen, meubelen, tekenen, avond > • woorden met tweetekenklanken: ei, ij, ou, au, eu, ui; • woorden met lettergroepen: aai, oei, ooi, eeuw, ieuw; • woorden met meerdere medeklinkers vooraan, in het midden, en achteraan; • woorden met medeklinkers eindigend op -b, -p- -d, -t, -g; • woorden met -ng en -nk; • woorden met -ch/-g; • meervouden op -s, 's, -en, -eren; • verkleinwoorden op -je, -tje, -etje, -pje, kje. 1.2.6 De leerlingen kunnen spellingregels bij werkwoorden in de tegenwoordige tijd toepassen. 1.2.7 De leerlingen kunnen zwakke en sterke werkwoorden in de (on)voltooid verleden tijd spellen. 1.2.8 De leerlingen kunnen zinnen en teksten schrijven met aandacht voor zinsstructuur, gebruik van hoofdletters en interpunctie.
6de jaar	1.2.4 De leerling kan de volgende categorieën van woorden spellen: • woorden met hoofdletters: afleidingen van aardrijkskundige namen, namen van historische gebeurtenissen, namen van bedrijven, gebouwen en merken; • woorden die anders uitgesproken worden dan geschreven; < bv. station, actie, concert, succes, accu, quotiënt, examen, journaal, team, premier > • woorden met vrije klinkers ee, o, u, ie, i, oe, ai, in een open of gesloten lettergreep; < bv. café, diner, trainen, ruw, eventueel, fabrikant, radio, historisch, baby, bijzonder, journaal, militair > • woorden met de achtervoegsels -isch(e), -air(e), -iaal, -eaal, -ueel, -ieel; • vakspecifieke woorden uit het Latijn of Grieks; < bv. fauna, flora, fotografie > • onregelmatige verkleinwoorden; • meervouden op -ie en -ee; < bv. kopieën en zeeën >

	• afwijkende meervouden; < bv. musea, centra > • frequent gebruikte afkortingen, initiaalwoorden en letterwoorden; • frequent gebruikte woorden met koppelteken, apostrof, trema en accent. 1.2.5 De leerling kan spellingregels toepassen bij frequente werkwoorden in tegenwoordige, verleden, voltooide en toekomende tijd. 1.2.6 De leerling kan samengestelde zinnen en teksten schrijven met aandacht voor zinsstructuur, gebruik van hoofdletters en interpunctie.
Schrijven om te leren	
Kleuter	1.2.8 De kleuters kunnen door middel van tekenen, krabbels, symbolen, letter- of cijfervormen ideeën of gebeurtenissen vastleggen.
4de jaar	1.2.9 De leerlingen kunnen kernwoorden, schema's of eenvoudige lijstjes noteren om teksten of mondelinge informatie uit vakdisciplines te onthouden of te ordenen. 1.2.10 De leerlingen kunnen teksten of mondelinge informatie uit vakdisciplines samenvatten in korte zinnen.
6de jaar	1.2.7 De leerling kan het kernidee van teksten of mondelinge informatie uit vakdisciplines in eigen woorden formuleren. 1.2.8 De leerling kan een samenvatting schrijven met een kernidee, argumenten en relevante details. 1.2.9 De leerling kan bij vakdisciplines gestructureerde aantekeningen maken met kernwoorden.
Schrijven om te delen	
Kleuter	1.2.9 De kleuters kennen de functie van schriftelijke taal om te informeren of te communiceren. 1.2.10 De kleuters kunnen ideeën aanbrengen voor een tekst vanuit aangeboden inhouden, eigen ervaringen of creatieve ideeën.
4de jaar	1.2.11 De leerlingen kunnen met behulp van enkele gepaste tekstkenmerken specifieke teksten formuleren. < bv. een stappenplan, een brief > 1.2.12 De leerlingen kunnen bedenken wat de inhoud van een tekst kan zijn en hiervoor gebruik maken van hun vakspecifieke kennis en voorkennis. 1.2.13 De leerlingen kunnen ideeën verzamelen en ordenen voor een tekst via een woordspin of schema.

	1.2.14 De leerlingen kunnen teksten schrijven met aandacht voor gepaste inhoud. 1.2.15 De leerlingen kunnen structuur in een tekst aanbrengen: begin, midden en slot. 1.2.16 De leerlingen kunnen teksten schrijven met aandacht voor woordkeuze en zinsconstructies afgestemd op het beoogde publiek. 1.2.17 De leerlingen kunnen teksten schrijven met een verzorgde tekstopmaak aangepast aan het tekstdoel. 1.2.18 De leerlingen kunnen teksten herlezen en op aanwijzing herschrijven. 1.2.19 De leerlingen kunnen teksten schrijven met aandacht en doorzettingsvermogen.
6de jaar	1.2.10 De leerling kan met behulp van enkele gepaste tekstkenmerken specifieke teksten formuleren. < bv. bij een reclametekst, een nieuwsbericht > 1.2.11 De leerling kan bedenken wat de inhoud van een tekst kan zijn en hiervoor gebruik maken van zijn/haar vakspecifieke kennis en voorkennis en relevante strategieën: brainstorm, vragen stellen en associëren. 1.2.12 De leerling kan ideeën verzamelen en ordenen voor een tekst en hierbij indien relevant een plan of structuur opstellen. 1.2.13 De leerling kan teksten schrijven met aandacht voor gepaste en samenhangende inhoud. 1.2.14 De leerling kan een herkenbare en eenvoudige structuur aanbrengen in teksten met inbegrip van titels, tussentitels, alinea's en structuuraanduiders (verwijs, verbindings- en signaalwoorden). 1.2.15 De leerling kan een doelgerichte formulering hanteren met variatie in zinsbouw en gepaste woordkeuze met gebruik van figuurlijk taalgebruik en een gepast register afgestemd op het beoogde publiek. 1.2.16 De leerling kan kritisch reflecteren op teksten en ze op aanwijzing herschrijven. 1.2.17 De leerling kan teksten schrijven met een verzorgde (digitale) tekstopmaak in functie van verzenden of publiceren. 1.2.18 De leerling kan het schrijfproces met aandacht en doorzettingsvermogen doorlopen.

1.3 Mondeling taalgebruik
Luisterbegrip

Kleuter	DE MINIMUMDOELEN VAN DIT SUBTHEMA MOETEN DOOR DE KLEUTERS BEREIKT WORDEN OP POPULATIENIVEAU 1.3.1 De kleuters kunnen met aandacht luisteren. 1.3.2 De kleuters kunnen gepast reageren op vragen en instructies. 1.3.3 De kleuters kunnen vragen stellen om meer informatie te krijgen en om te controleren of ze de boodschap begrepen hebben. 1.3.4 De kleuters kunnen op een voorgelezen verhaal reageren door voorspellingen te maken, vragen te stellen of verbanden te leggen met hun vakspecifieke kennis en voorkennis.
4de jaar	1.3.1 De leerlingen kunnen expliciet vermelde informatie in teksten weergeven. 1.3.2 De leerlingen kunnen informatie uit een tekst combineren om tot een logische conclusie te komen. 1.3.3 De leerlingen kunnen verbanden leggen tussen teksten en hun vakspecifieke kennis en voorkennis. 1.3.4 De leerlingen kunnen verwoorden hoe de auteur denkt over het onderwerp van de tekst. 1.3.5 De leerlingen kunnen verwoorden hoe een tekst aansluit bij het luisterdoel.
6de jaar	1.3.1 De leerling kan expliciete en impliciete informatie uit een tekst combineren om tot een logische conclusie te komen. 1.3.2 De leerling kan verbanden leggen tussen teksten en zijn/haar vakspecifieke kennis en voorkennis. 1.3.3 De leerling kan vergelijken hoe verschillende auteurs denken over eenzelfde onderwerp. 1.3.4 De leerling kan beoordelen hoe een tekst zijn/haar standpunt wel of niet beïnvloedt.
Spreken, presenteren en vertellen	
Kleuter	1.3.5 De kleuters kunnen verstaanbaar spreken met aandacht voor uitspraak van klanken, klankcombinaties en volume. 1.3.6 De kleuters kunnen bij het spreken mededelende, vragende en samengestelde zinnen hanteren. 1.3.7 De kleuters kunnen gedachten en gebeurtenissen formuleren met een aanzet tot volgorde en tonen hierbij een aanzet tot het gebruik van structuuraanduiders (verwijs-, verbindings- en signaalwoorden). 1.3.8 De kleuters kunnen in een vertrouwde omgeving over een zelfgekozen onderwerp vertellen.
4de jaar	1.3.6 De leerlingen kunnen voorafgaand aan het vertellen en presenteren inhoud verzamelen en structureren onder begeleiding. 1.3.7 De leerlingen kunnen verstaanbaar spreken met aandacht voor uitspraak van het Standaardnederlands en zinsaccent. 1.3.8 De leerlingen kunnen bij het spreken gepaste woordkeuze en correcte zinsconstructies gebruiken.

	1.3.9 De leerlingen kunnen ideeën, gedachten en verworven inzichten samenhangend formuleren. 1.3.10 De leerlingen kunnen meningen met argumenten onderbouwen op basis van hun vakspecifieke kennis en voorkennis. 1.3.11 De leerlingen kunnen bij het vertellen of presenteren afstemmen op het spreekdoel en het publiek. 1.3.12 De leerlingen kunnen bij het vertellen of presenteren gebruik maken van hulpmiddelen wanneer die de boodschap ondersteunen. 1.3.13 De leerlingen kunnen het spreken en presenteren op aanwijzing verbeteren.
6de jaar	1.3.5 De leerling kan bij het spreken gepaste woordkeuze en complexere zinsconstructies gebruiken. 1.3.6 De leerling kan ideeën, gedachten en verworven inzichten gestructureerd formuleren. 1.3.7 De leerling kan meningen beargumenteren op basis van zijn/haar vakspecifieke kennis en voorkennis. 1.3.8 De leerling kan voorafgaand aan het vertellen en presenteren inhoud verzamelen en structureren op basis van zijn/haar vakspecifieke kennis en voorkennis. 1.3.9 De leerling kan bij het vertellen en presenteren een gepaste expressie en gepast register gebruiken.
Mondelinge interactievaardigheden	
Kleuter	1.3.9 De kleuters kunnen actief deelnemen aan mondelinge interactievormen zoals kringgesprekken, samen spelen, gesprekken met gekende volwassenen en hierbij de volgende interactiestrategieën toepassen: ● op een gepaste manier het woord nemen en vragen; ● elkaar laten uitspreken; ● inspelen op wat anderen zeggen; ● standaardformules gebruiken bij het groeten, aanspreken, bedanken en vragen.
4de jaar	1.3.14 De leerlingen kunnen doelgericht deelnemen aan mondelinge interactievormen zoals dialoog, discussie en groepsgesprek en hierbij de volgende interactiestrategieën toepassen: ● inspelen op de inbreng van de gesprekspartner(s); ● informatie, argument of mening in het gesprek inbrengen.
6de jaar	1.3.10 De leerling kan doelgericht en genuanceerd deelnemen aan mondelinge interactievormen zoals dialoog, discussie en groepsgesprek en hierbij de volgende interactiestrategieën toepassen: ● voortbouwen op andermans ideeën; ● verbanden leggen tussen verschillende standpunten;

	• argumenten bevragen en nuanceren; • met ondersteuning tot een conclusie komen.

1.4 Taalsysteem en taalgebruik	
Woordenschat	
Kleuter	DE MINIMUMDOELEN VAN DIT SUBTHEMA MOETEN DOOR DE KLEUTERS BEREIKT WORDEN OP POPULATIENIVEAU 1.4.1 De kleuters kunnen basiswoordenschat en eenvoudige betekenisrelaties inzetten met betrekking tot de leefomgeving en de school. 1.4.2 De kleuters kunnen aangeboden inhoudelijke en functionele school- en instructietaal inzetten binnen de context van de activiteiten en hun vakspecifieke kennis, voorkennis en ervaring. 1.4.3 De kleuters kunnen onder begeleiding hun woordenschat uitbreiden.
4de jaar	1.4.1 De leerlingen kennen woordvorming: samenstellingen, afleidingen. 1.4.2 De leerlingen kennen basisprincipes van betekenisrelaties: synoniemen, antoniemen en trappen van vergelijking. 1.4.3 De leerlingen kennen figuurlijk taalgebruik. 1.4.4 De leerlingen kunnen woorden genuanceerd en gepast inzetten. 1.4.5 De leerlingen kunnen aangeboden school-, instructie- en vaktaal hanteren in de vakdisciplines. 1.4.6 De leerlingen kunnen nieuwe woordbetekenissen en -relaties achterhalen uit gesproken en geschreven contexten door gebruik te maken van woordleerstrategieën: • om verduidelijking vragen; • belang van het woord in de tekst nagaan; • vergelijken met een bekend woord; • de context inzetten; • de woordopbouw analyseren.
6de jaar	1.4.1 De leerling kent basisprincipes van betekenisrelaties: hyponiemen. 1.4.2 De leerling kan formeel en informeel taalgebruik conform de context inzetten. 1.4.3 De leerling kan woorden genuanceerd en gepast inzetten met steeds hogere abstractiegraad en figuurlijk taalgebruik.

	1.4.4 De leerling kan actief op zoek gaan naar nieuwe woordbetekenissen en -relaties door gebruik te maken van woordleerstrategieën: • vreemdetalenkennis inzetten; • hulpbron inzetten.
Taalsysteem (klanken, spelling, grammatica)	
Kleuter	1.4.4 De kleuters kennen woord, woorddeel, klankgroep, rijm, klank, letter. 1.4.5 De kleuters kunnen basiselementen van het taalsysteem toepassen in taal(spel): klanken, klankgroepen, rijm, letter- en cijfersymbolen, klanktekenkoppeling, woorden.
4de jaar	1.4.7 De leerlingen kennen klanken: korte, lange, tweetekenklinkers, medeklinkers en uitspraak. 1.4.8 De leerlingen kennen spelling: • klanktekenkoppeling, letters, alfabetisch principe; • interpunctietekens: punt, vraagteken, uitroepteken, komma, dubbele punt, spatie. 1.4.9 De leerlingen kennen woorden: • woordvorming: enkelvoud, meervoud en verbuiging, vervoeging, samenstelling, afleiding; • woordsoorten: zelfstandig naamwoord, bijvoeglijk naamwoord, lidwoord, telwoord, voorzetsel, voegwoord, werkwoord; • werkwoordstijden: tegenwoordige tijd, verleden tijd. 1.4.10 De leerlingen kennen zinnen en zinsdelen: • zin, onderwerp, persoonsvorm, zinsdeel, gezegde; • soorten zinnen: mededelende zin, vragende zin, uitroepende zin. 1.4.11 De leerlingen kunnen inzichten in het taalsysteem toepassen en erover reflecteren.
6de jaar	1.4.5 De leerling kent spelling: • interpunctietekens: dubbele aanhalingstekens, haakjes; • woordtekens: trema, koppelteken, apostrof, accent, soorten afkortingen. 1.4.6 De leerling kent woorden: • woordsoorten: voornaamwoord; • werkwoordtijden: toekomende tijd, voltooid deelwoord. 1.4.7 De leerling kent woorden: grondwoord, voorvoegsel, achtervoegsel, verkleinwoord, stam, uitgang, infinitief. 1.4.8 De leerling kent zinnen en zinsdelen:

	• meewerkend en lijdend voorwerp; • naamwoordelijk en werkwoordelijk gezegde; • soorten zinnen: enkelvoudige en samengestelde zinnen, ontkennende zin; • gebiedende wijs. 1.4.9 De leerling kan inzichten in het taalsysteem toepassen en erover reflecteren.
Taalgebruik en taalwetenschap	
Kleuter	1.4.6 De kleuters weten dat taal non-verbale en verbale elementen inhoudt. 1.4.7 De kleuters weten dat er verschillende taalvariëteiten en verschillende talen zijn.
4de jaar	1.4.12 De leerlingen kennen enkele taalvariëteiten: dialect, Standaardnederlands. 1.4.13 De leerlingen kennen: • het communicatiemodel: zender, ontvanger, boodschap, kanaal; • basisregisters: formeel, informeel; • non-verbale communicatie: intonatie, mimiek, lichaamstaal. 1.4.14 De leerlingen kennen de termen jongerentaal en vaktaal. 1.4.15 De leerlingen weten dat taal wordt beïnvloed door verschillende factoren: leeftijd en beroep van de gebruiker. 1.4.16 De leerlingen weten dat taal evolueert doorheen de tijd. 1.4.17 De leerlingen kunnen basisverschillen tussen formele en informele taal verwoorden.
6de jaar	1.4.10 De leerling kent het uitgebreid communicatiemodel: doel, medium, effect. 1.4.11 De leerling kent taalvariëteiten: tussentaal, vreemde taal. 1.4.12 De leerling weet dat taal wordt beïnvloed door verschillende factoren: plaats en cultuur. 1.4.13 De leerling weet dat informatiebronnen veranderen doorheen de tijd: orale vertelcultuur, schrift, boekdrukkunst, radio, televisie, digitale media. 1.4.14 De leerling weet dat het Nederlands tot een taalfamilie behoort. 1.4.15 De leerling weet dat er vreemde talen zijn waarin dezelfde of andere schrifttekens worden gebruikt dan in het Nederlands.

1.5 Literatuur	
Interactie met literatuur	
Kleuter	1.5.1 De kleuters kennen auteur, illustrator, titel, kaft. 1.5.2 De kleuters kunnen gedachten of gevoelens verwoorden bij het in contact komen met bekroonde jeugdliteratuur, zowel fictie als non-fictie. < bv. de Boon voor Jeugdliteratuur, de Gouden Griffel, de Kinderjury Nederland, de Leesjury Vlaanderen, de Woutertje Pieterse Prijs > 1.5.3 De kleuters kunnen een eigen voorkeur tonen voor bepaalde verhalen of personages. 1.5.4 De kleuters kunnen in eigen woorden de kern van een prentenboek navertellen met ondersteuning van beelden of symbolen.
4de jaar	1.5.1 De leerlingen kennen personage, hoofdpersonage, thema. 1.5.2 De leerlingen kennen plot: belangrijkste gebeurtenissen. 1.5.3 De leerlingen kennen context: tijd en plaats. 1.5.4 De leerlingen kunnen voor hen geschikte boeken kiezen uit een variatie aan genres, passend bij het leesdoel en de eigen leesvoorkeur. 1.5.5 De leerlingen kunnen aangereikte en zelfgekozen bekroonde jeugdliteratuur lezen, zowel fictie als non-fictie. < bv. de Boon voor Jeugdliteratuur, de Gouden Griffel, de Kinderjury Nederland, de Leesjury Vlaanderen, de Woutertje Pieterse Prijs > 1.5.6 De leerlingen kunnen verwoorden waarom een tekst aanspreekt. 1.5.7 De leerlingen kunnen verbanden leggen tussen elementen uit de tekst en emoties en gedachten tijdens het lezen van de tekst. 1.5.8 De leerlingen kunnen complexere verhaallijnen navertellen.
6de jaar	1.5.1 De leerling kent vertelperspectief: ik-verteller. 1.5.2 De leerling kan literaire voorkeuren verwoorden binnen fictie, non-fictie en bekroonde jeugdliteratuur. 1.5.3 De leerling kan zelfgekozen bekroonde jeugdliteratuur lezen, zowel fictie als non-fictie. < bv. de Boon voor Jeugdliteratuur, de Gouden Griffel, de Kinderjury Nederland, de Leesjury Vlaanderen, de Woutertje Pieterse Prijs >

	1.5.4 De leerling kan elementen uit de tekst situeren binnen zijn/haar vakspecifieke kennis en voorkennis.
Creatieve expressie in taal	
Kleuter	1.5.5 De kleuters kunnen experimenteren met taal en verhalen via spreken, tekenen en eenvoudige spelvormen.
4de jaar	1.5.9 De leerlingen kunnen op basis van voorbeelden een eigen talige creatie maken. < bv. een verhaal, een gedicht, een toneeldialoog >
6de jaar	1.5.5 De leerling kan een eigen talige creatie mondeling of schriftelijk presenteren. < bv. een verhaal, een gedicht, een toneeldialoog >

2. WISKUNDE

2.1 Getallenkennis

Natuurlijke getallen

Kleuter	DE MINIMUMDOELEN VAN DIT SUBTHEMA MOETEN DOOR DE KLEUTERS BEREIKT WORDEN OP POPULATIENIVEAU 2.1.1 De kleuters kennen de telrij van 0 tot en met 20 (akoestisch tellen) [F]. 2.1.2 De kleuters kennen natuurlijke getallen als aantal en als rangorde [I]. 2.1.3 De kleuters kennen de rangtelwoorden van eerste tot en met tiende [F]. 2.1.4 De kleuters kennen de één-op-één relatie tussen een aantal objecten en de overeenkomstige telwoorden (synchroon tellen) [I]. 2.1.5 De kleuters kennen de irrelevantie van de volgorde van objecten bij het bepalen van een aantal [I]. 2.1.6 De kleuters kennen het principe van conservatie (een aantal is onafhankelijk van tijd en ruimte) [I]. 2.1.7 De kleuters kennen de volgende begrippen [F]: • evenveel, niet-evenveel; • veel/weinig, gelijk/niet gelijk, te veel/te weinig; • meer, minder, meest, minst, tussen, één meer/één minder; • van minder naar meer, van weinig naar veel; • eerste, middelste, laatste, vorige, volgende; • hoeveel, geen enkel, niets, hoeveel meer, hoeveel minder; • juist ervoor, juist erna. 2.1.8 De kleuters kunnen (on)gestructureerde aantallen tot en met 10: • vergelijken; • sorteren; • tellen (resultatief tellen); • koppelen aan het telwoord en de getalnotatie (in alle richtingen); • van weinig naar veel of omgekeerd ordenen (seriëren).

	2.1.9 De kleuters kunnen (on)gestructureerde aantallen tot en met 5 herkennen zonder te tellen (subiteren). 2.1.10 De kleuters kunnen met behulp van de telrij: ● vanaf een willekeurige plaats tot en met 10 tellen, doortellen en terugtellen; ● 1 meer en 1 minder, juist ervoor en juist erna bepalen bij een gegeven getal tot en met 10. 2.1.11 De kleuters kunnen een rangorde tot en met 10 aangeven. 2.1.12 De kleuters kunnen getallen (in cijfers) tot en met 10 lezen.
4de jaar	2.1.1 De leerlingen kennen paraat de splitsingen tot en met 10 [F]. 2.1.2 De leerlingen kennen de waarde van een cijfer in getallen tot en met 10 000 aan de hand van zijn positie in het plaatswaardesysteem [I]. 2.1.3 De leerlingen kennen het verband tussen telwoorden tot en met 10 000, getalnotatie en aantal [I]. 2.1.4 De leerlingen kennen een getal als aanduiding voor een aantal, rangorde en code [I]. 2.1.5 De leerlingen kennen de kenmerken van deelbaarheid van [I/F]: ● 2, 5; ● 10, 100 en 1 000. 2.1.6 De leerlingen kennen de volgende begrippen en wiskundige notaties [F]: ● E, T, H, D, TD; ● $=, \neq, <, >, \leq, \geq$ (tussen getallen); ● het cijfer (de symbolen 0 tot en met 9), het getal (één- of meercijferig); ● het aantal, de rangorde; ● de getallenas, afronden; ● deelbaar, de deler, de rest, het veelvoud, even en oneven. 2.1.7 De leerlingen kunnen (bij) natuurlijke getallen tot en met 10 000: ● lezen en schrijven; ● vergelijken, ordenen en plaatsen op de getallenas; ● met eenheden, tweetallen, vijftallen en machten van tien tellen, doortellen en terugtellen; ● tellen met sprongen van 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 (in functie van maal- en deeltafels), 25, 50, 100, 125 en 1 000; ● in duizendtallen, honderdtallen, tientallen en eenheden splitsen en samenstellen;

	• herstructureren (in functie van bewerkingen); < bv. bij een deling als 234 : 3 = het getal 234 herstructureren als 210 en 24 om de deling uit te voeren > • tot op een tien-, honderd- en duizendtal afronden; • aantallen schatten in betekenisvolle contexten; < bv. hoeveel kinderen kunnen eten in de refter? > • delers en veelvouden bepalen; • de kenmerken van deelbaarheid toepassen om de deelbaarheid en de rest te bepalen voor 2, 5, 10, 100 en 1 000.
6de jaar	2.1.1 De leerling kent de waarde van een cijfer in getallen tot en met 10 miljard aan de hand van zijn positie in het plaatswaardesysteem [I]. 2.1.2 De leerling kent miljoen, miljard als eenheid [F]. 2.1.3 De leerling kent de (grootste) gemeenschappelijke deler en het (kleinste) gemeenschappelijk veelvoud [I/F]. 2.1.4 De leerling kent de volgende begrippen en wiskundige notaties [F]: HD, M, TM, HM, Md. 2.1.5 De leerling kan de (grootste) gemeenschappelijke deler en het (kleinste) gemeenschappelijk veelvoud van twee natuurlijke getallen tot en met 100 bepalen. 2.1.6 De leerling kan (bij) natuurlijke getallen tot en met 10 000 000 000: • lezen en schrijven, waarbij miljoen en miljard als eenheid worden gebruikt; < bv. in 2025 waren we met 8,2 miljard mensen op de aarde > • vergelijken, ordenen en plaatsen op de getallenas; • met miljoenen, honderdduizendtallen, tienduizendtallen, duizendtallen, honderdtallen, tientallen, eenheden splitsen en samenstellen; • herstructureren en samenstellen (in functie van bewerkingen); • tot op een tienduizend-, honderdduizend-, miljoen- en miljardtal afronden; • grootteordes inschatten; < bv. België had in 2025 ongeveer 11 miljoen inwoners, China 1,4 miljard > • de kenmerken van deelbaarheid toepassen om de deelbaarheid en de rest te bepalen. 2.1.7 De leerling kan orde, regelmaat, verbanden en patronen tussen getallen herkennen, beschrijven, maken, verderzetten en opvullen.
Gehele getallen	

Kleuter	/
4de jaar	2.1.8 De leerlingen kennen de uitbreiding van de getallenas met negatieve getallen [I]. 2.1.9 De leerlingen kennen de volgende begrippen en wiskundige notaties [F]: • het positief getal, het negatief getal; • het minteken (-). 2.1.10 De leerlingen kunnen terugtellen vanaf nul met eenheden tot en met -10. 2.1.11 De leerlingen kunnen in herkenbare contexten: • negatieve getallen lezen en interpreteren; • gehele getallen vergelijken en ordenen.
6de jaar	2.1.8 De leerling kan negatieve gehele getallen tot en met -20 vergelijken, ordenen en plaatsen op de getallenas. 2.1.9 De leerling kan de afstand tussen twee negatieve getallen bepalen met behulp van een schematische voorstelling. < bv. ik ga van verdieping 4 naar verdieping -2, ik daal 6 verdiepingen >
Positieve rationale getallen	
Kleuter	/
4de jaar	2.1.12 De leerlingen kennen een breuk als operator en als deel van een geheel, hierbij is het geheel [I]: • continu; • een aantal; • een getal. 2.1.13 De leerlingen kennen een breuk als rationaal getal en als getal tussen andere getallen [I]. < bij een breuk als rationaal getal geldt de afspraak dat de eenheid het geheel is (= 1), hierdoor kan je alle rationale getallen vergelijken en er bewerkingen mee uitvoeren > 2.1.14 De leerlingen kennen decimale getallen als uitbreiding van het plaatswaardesysteem via de breuken $\frac{1}{10}$ en $\frac{1}{100}$ [I]. 2.1.15 De leerlingen kennen paraat het verband tussen de breuken $\frac{1}{2}, \frac{1}{4}, \frac{3}{4}$, $\frac{1}{5}, \frac{1}{10}, \frac{1}{100}$ en hun decimale vorm [F]. 2.1.16 De leerlingen kennen de volgende begrippen en wiskundige notaties [F]: • de (ver)deling, de (on)gelijke delen; • het dubbel, de helft, een kwart;

	• de teller, de noemer, de breukstreep, de breuk (/); • een stambreuk, een (on)echte breuk; • gelijkwaardig, vereenvoudigen, (on)gelijknamig; • de komma (,), t, h. 2.1.17 De leerlingen kunnen bij een gegeven • geheel en deel, de breuk vinden; • geheel en breuk, het deel bepalen; • deel en breuk, het geheel zoeken met behulp van een schematische voorstelling. 2.1.18 De leerlingen kunnen (bij) breuken waarbij de noemer beperkt is tot en met 20 of breuken die te vereenvoudigen zijn tot deze breuken: • lezen met zowel schuine $(3/4)$ als horizontale $\left(\frac{3}{4}\right)$ breukstreep; • noteren met horizontale breukstreep $\left(\frac{3}{4}\right)$; • voorstellen en herkennen in oppervlaktemodellen en strookmodellen; • gelijknamige breuken vergelijken, ordenen en plaatsen op de getallenas; • herstructureren. < bv. $\frac{5}{4}$ is 1 geheel en $\frac{1}{4}$, $\frac{3}{4}$ is $\frac{1}{4}$ minder dan 1 geheel > 2.1.19 De leerlingen kunnen decimale getallen (tot op 1 honderdste): • lezen en noteren; • in tienden en honderdsten tellen, doortellen en terugtellen; • vergelijken, ordenen en plaatsen op de getallenas; • in tienden en honderdsten splitsen en samenstellen; • in herkenbare contexten interpreteren.

6de jaar	2.1.10 De leerling kent een breuk als een deling [I]. 2.1.11 De leerling kent een natuurlijk getal als een oneigenlijke breuk [I]. < bv. een oneigenlijke breuk is een breuk waarbij de teller een veelvoud is van de noemer, bv. $\frac{9}{3}, \frac{6}{6}, \frac{3}{1}$ > 2.1.12 De leerling kent een rationaal getal als aanduiding voor een hoeveelheid en een verhouding [I]. 2.1.13 De leerling kent een procent als een breuk met noemer 100 [I]. 2.1.14 De leerling kent het verband tussen een breuk, een decimaal getal en procent [I]. 2.1.15 De leerling kent van de breuken $\frac{1}{2}, \frac{1}{4}, \frac{3}{4}$, $\frac{1}{5}, \frac{1}{10}, \frac{1}{100}$ hun uitdrukking als procenten paraat [F]. 2.1.16 De leerling kent een relatieve en absolute vergelijking [I]. < bv. Ik eet de helft van taart A, jij de helft van taart B, ook al eten we allebei een halve taart (relatief), toch hangt de hoeveelheid af van de grootte van de taart (absoluut) > 2.1.17 De leerling kent de volgende begrippen en wiskundige notaties [F]: • d (duizendste); • verhouding; • procent (%). 2.1.18 De leerling kan breuken (noemer tot en met 100), procenten (tot op eenheid) en decimale getallen (tot op 1 duizendste): • lezen en noteren; • schematisch voorstellen; • vergelijken, ordenen en plaatsen op de getallenas; • vereenvoudigen en gelijknamig maken; • naar elkaar omzetten; • afronden (decimale getallen en procenten).

2.2 Bewerkingen	
Overkoepelend deel: begripsvorming, eigenschappen van en relaties tussen bewerkingen	
Kleuter	2.2.1 De kleuters kennen de volgende begrippen [F]: • bijdoen, erbij, samen(tellen), samenvoegen; • weg(nemen), eraf;

	• evenveel, gelijk maken, (gelijke) groepjes maken; • keer nemen; • splitsen; • (eerlijk) verdelen. 2.2.2 De kleuters kunnen met concrete materialen en tot en met 10, volgende rekenhandelingen uitvoeren en verwoorden: • optellen en aftrekken als: ○ oorzaak-verandering; < bv. ik heb 5 knikkers en ik win er 2, hoeveel heb ik er nu? > ○ combinatie; < bv. ik heb 5 knikkers en jij hebt er 2, hoeveel hebben we er samen? > ○ vergelijking. < bv. ik heb 5 knikkers en jij hebt er 2, hoeveel heb jij er minder? > • vermenigvuldigen als keerhandeling; < bv. ik heb 2 zakjes met 3 knikkers, hoeveel knikkers in totaal? > • splitsen van een aantal; < bv. ik heb 6 noten in mijn jaszakken: 4 in de ene, 2 in de andere; dus 6 is gesplitst in een groepje van 4 en een groepje van 2 > • delen als verdelingsdeling. < bv. ik heb 8 knikkers en verdeel ze over 2 vrienden, hoeveel elk? >
4de jaar	2.2.1 De leerlingen kennen het optellen/aftrekken als: oorzaak-verandering, combinatie, vergelijking [I]. < bv. zie bewerkingen kleuter > 2.2.2 De leerlingen kennen het vermenigvuldigen als: keerhandeling, rooster, vergelijking, combinatie [I]. < bv. * keerhandeling: ik neem 6 keer een zakje met 24 knikkers, hoeveel knikkers heb ik? * rooster: een moestuin heeft 4 rijen met 9 plantjes in elke rij, hoeveel plantjes zijn er? * vergelijking: je hebt 3 keer zoveel stripboeken als jouw vriend, jouw vriend heeft er 18, hoeveel heb jij er? * combinatie: je hebt 4 soorten soep en 5 verschillende broodjes, hoeveel verschillende maaltijden kun je samenstellen? > 2.2.3 De leerlingen kennen het delen als: verdelingsdeling, verhoudingsdeling, opgaande en niet-opgaande deling [I]. < bv. * verdelingsdeling: ik heb 8 knikkers, ik verdeel ze over twee vrienden, hoeveel elk? * verhoudingsdeling: ik heb 8 knikkers, ik maak zakjes van 2 knikkers, hoeveel zakjes? >

	2.2.4 De leerlingen kennen het verband tussen verhoudingsdeling en verdelingsdeling [I]. < bv. 6 : 2 = 3: ik deel 6 knikkers uit aan twee leerlingen en kijk hoeveel ieder er krijgt (=3), ik kan ook tellen hoe vaak ik 2 knikkers kan uitdelen (=3) > 2.2.5 De leerlingen kennen het gelijkheidsteken als aanduiding voor een wiskundige gelijkheid [I]. < het gelijkheidsteken wordt vaak uitsluitend als signaal gezien om iets uit te rekenen, terwijl het slaat op een gelijkheid tussen beide zijden van het gelijkheidsteken > 2.2.6 De leerlingen kennen de rekenvolgorde van links naar rechts [I]. 2.2.7 De leerlingen kennen het gebruik van haakjes om de rekenvolgorde te doorbreken of de rekenvolgorde te benadrukken [I]. < bv. volgorde doorbreken: 3 + 6 + 4 = 3 + (6 + 4) / rekenvolgorde benadrukken: 7 + 9 = (7 + 3) + 6 > 2.2.8 De leerlingen kennen de eigenschappen van bewerkingen [I]: ● neutraal en opslorpend element; ● commutativiteit; ● associativiteit; ● distributiviteit. < de deling is alleen rechtsdistributief t.o.v. de optelling/aftrekking > 2.2.9 De leerlingen kennen relaties tussen bewerkingen [I]: ● een vermenigvuldiging als een herhaalde optelling en deling als een herhaalde aftrekking (of tellen van de sprongen); ● optellen/aftrekken en vermenigvuldigen/delen zijn elkaars inverse bewerking. 2.2.10 De leerlingen kennen de volgende begrippen en wiskundige notaties [F]: ● +, -, x, :, /, ( ), =, ≠; ● optellen, aftrekken, vermenigvuldigen, delen; ● plus, min, maal, keer, gedeeld door; ● de som, het verschil, het product, het quotiënt, de rest; ● de aftrekker, het aftrektal, de vermenigvuldiger, het vermenigvuldigtal, de deler, het deeltal; ● termen, factoren; ● aanvullen tot; ● compenseren, omgekeerde bewerking; ● van plaats wisselen, (aaneen)schakelen, splitsen en verdelen.

	2.2.11 De leerlingen kunnen betekenisvolle situaties omzetten naar bewerkingen met natuurlijke getallen en decimale getallen. 2.2.12 De leerlingen kunnen bij een niet-opgaande deling de rest bepalen. 2.2.13 De leerlingen kunnen het gelijkheidsteken correct gebruiken. < bv. 76 + 23 = 76 + 20 + 3 = 96 + 3 = 99 en dus niet 76 + 23 = 76 + 20 = 96 + 3 = 99 > 2.2.14 De leerlingen kunnen flexibel een doelmatige rekenmethode uitkiezen, uitvoeren en verantwoorden op basis van inzicht in de getalstructuur en begrip van de rekenhandelingen. Keuze uit: ● hoofdrekenen: standaardprocedures; ● hoofdrekenen: handig rekenen, meer bepaald compenseren en eigenschappen van bewerkingen gebruiken. 2.2.15 De leerlingen kunnen andere rekenwijzen (zie verder) gebruiken: schattend rekenen, cijferen.
6de jaar	2.2.1 De leerling kent het vermenigvuldigen: 'van' als 'maal' bij breuken [I]. 2.2.2 De leerling kent de eigenschappen van bewerkingen [I]: ● de som van twee getallen verandert niet als we bij één term een getal optellen en dit getal van de andere term aftrekken; ● het verschil van twee getallen verandert niet als we bij beide termen hetzelfde getal optellen of aftrekken; ● het product van twee getallen verandert niet als we de ene factor vermenigvuldigen met een getal en de andere factor delen door dit getal; ● het quotiënt van twee getallen verandert niet als we deeltal en deler vermenigvuldigen met of delen door eenzelfde getal (de rest verandert wel); ● het verband tussen deeltal, deler, quotiënt, rest: $D = d \times q + r$; ● het product/quotiënt verandert niet als we een factor/de deler ontbinden. < bv. vermenigvuldigen met 12 is hetzelfde als vermenigvuldigen met 3 en met 4, delen door 12 is delen door 3 en door 4 > 2.2.3 De leerling kent de volgorde van bewerkingen en het gebruik van haakjes om die te doorbreken [I]. 2.2.4 De leerling kan betekenisvolle situaties omzetten naar bewerkingen met breuken en procenten. 2.2.5 De leerling kan flexibel een doelmatige rekenmethode uitkiezen, uitvoeren en verantwoorden op basis van inzicht in de getalstructuur en begrip van de rekenhandelingen. Keuze uit: ● hoofdrekenen: standaardprocedures; ● hoofdrekenen: handig rekenen; ● andere rekenwijzen: schattend rekenen, cijferen of met een digitale rekentool.

Hoofdrekenen: standaardprocedures	
Kleuter	/
4de jaar	2.2.16 De leerlingen kennen paraat de optellingen en aftrekkingen tot en met 20 [F]. 2.2.17 De leerlingen kennen paraat de vermenigvuldigings- en deeltafels van 1, 2,...,10 [F]. 2.2.18 De leerlingen kunnen standaardprocedures gebruiken voor natuurlijke getallen tot en met 1 000 en grotere getallen met eindnullen: ● optellen en aftrekken: door de tweede term te splitsen in opeenvolgende rangen; < bv. 124 + 254 = 124 + 200 + 50 + 4 > ● vermenigvuldiging als herhaalde optelling; < bv. 3 x 36 = 36 + 36 + 36> ● opgaande en niet-opgaande delingen: het quotiënt bepalen door sprongen te tellen (herhaalde aftrekking); < bv. 74 : 12 = … (12, 24, 36, 48, 60, 72 dus 6) 74 : 12 = 6 met rest = 2> ● opgaande deling door het deeltal te splitsen in een som en de distributiviteit toe te passen. < bv. 234 : 3 = (210 + 24) : 3 = (210 : 3) + (24 : 3) 2.2.19 De leerlingen kunnen standaardprocedures gebruiken voor natuurlijke getallen tot en met 10 000: ● vermenigvuldiging op basis van de distributiviteit (E x HTE, TE x TE). 2.2.20 De leerlingen kunnen standaardprocedures gebruiken voor decimale getallen (tot op 1 honderdste): ● optellen en aftrekken: door de tweede term te splitsen volgens het plaatswaardesysteem; < bv. 6,2 + 3,41 = 6,2 + 3 + 0,4 + 0,01 > ● vermenigvuldigen met een natuurlijk getal op basis van de herhaalde optelling. < bv. 3 x 0,4 = 0,4 + 0,4 +0,4 >
6de jaar	2.2.6 De leerling kan standaardprocedures uitbreiden voor natuurlijke getallen tot en met 10 000 en grotere getallen met eindnullen optellen en aftrekken. 2.2.7 De leerling kan standaardprocedures gebruiken om het resultaat van een bewerking te vinden voor decimale getallen (tot op 1 duizendste): ● optellen en aftrekken; ● vermenigvuldigen met een natuurlijk getal op basis van de keerhandeling;

	< bv. 0,6 x 3 = 3 x 0,6 = 3 x 6 t > • delen door een natuurlijk getal op basis van de verdelingsdeling. < bv. 0,08 : 2 = 8 h : 2 >
Hoofdrekenen: handig rekenen	
Kleuter	/
4de jaar	2.2.21 De leerlingen kennen een werkwijze voor het vermenigvuldigen met en delen door 10, 100, 1 000 [I]. 2.2.22 De leerlingen kunnen (bij) natuurlijke getallen tot en met 1 000: • van plaats wisselen en schakelen om handig te rekenen; • optellen en aftrekken naar analogie met optellingen en aftrekkingen tot 20; < bv. 20 + 30 = … 600 – 300 = … > • aftrekken door aanvullend optellen; < bv. 801 – 796 = 5 als 797 + … = 801 > • vermenigvuldigen en delen naar analogie met de tafels; < bv. 80 x 60 = … 120 : 20 = … > • compenseren op basis van de betekenis van de rekenhandeling: een keer meer, een keer minder, verdubbelen, halveren; • compenseren op basis van de inverse bewerking. < bv. 140 + 99 = 140 + 100 – 1 = 239 of 32 x 5 = 32 x 10 : 2 = 160 >
6de jaar	2.2.8 De leerling kent een werkwijze voor vermenigvuldigen met en delen door 0,1; 0,01; 0,001; 0,2; 0,5; 2; 5; 25; 50 [I]. 2.2.9 De leerling kent een werkwijze voor vermenigvuldigen met en delen door 10 000, 4, 8 [I]. 2.2.10 De leerling kan eigenschappen van bewerkingen en relaties gebruiken om handig te rekenen. < bv. 31 + 19 = (31 – 1) + (19 + 1) = 30 + 20 73 – 19 = (73 + 1) – (19 + 1) = 74 – 20 12 x 5 = (12 : 2) x (5 x 2) = 6 x 10 48 : 12 = (48 : 2) : (12 : 2) = 24 : 6

	98 x 12 = (100 – 2) x 12 = (100 x 12) – (2 x 12) = 1 200 – 24 (compenseren, splitsen en verdelen) 2 277 : 23 = (2 300 – 23) : 23 = (2 300 : 23) – (23 : 23) = 100 – 1 (compenseren, splitsen en verdelen) > 2.2.11 De leerling kan een factor ontbinden om handig te rekenen. < bv. 25 x 32 = 25 x 4 x 8 = 100 x 8 = 800 3000 : 12 = 3 000 : 3 : 4 = 1 000 : 4 = 250 > 2.2.12 De leerling kan decimale getallen (tot op 1 duizendste) vermenigvuldigen en delen door om te zetten naar breuken. < bv. $4 \times 0{,}7 = 4 \times \frac{7}{10} = \frac{28}{10} = 2{,}8$ $0{,}4 \times 7 = \frac{4}{10} \times 7 = \frac{28}{10} = 2{,}8$ $0{,}18 \times 4 = \frac{18}{100} \times 4 = \frac{72}{100} = 0{,}72$ $0{,}4 \times 0{,}7 = \frac{4}{10} \times \frac{7}{10} = \frac{28}{100} = 0{,}28$ $5{,}4 : 9 = \frac{54}{10} : 9 = \frac{6}{10} = 0{,}6$ $0{,}72 : 0{,}8 = \frac{72}{100} : \frac{8}{10} = \frac{72}{100} \times \frac{10}{8} = \frac{720}{800} = \frac{9}{10} = 0{,}9$ $70 : 3{,}5 = 70 : \frac{35}{10} = 70 \times \frac{10}{35} = \frac{700}{35} = 20$ $5{,}4 : 1{,}2 = \frac{54}{10} : \frac{12}{10} = \frac{54}{10} \times \frac{10}{12} = \frac{540}{120} = \frac{9}{2} = 4{,}5$ >
Bewerkingen met breuken en procenten	
Kleuter	/
4de jaar	2.2.23 De leerlingen kennen een schematische voorstelling voor de oplossingsstrategie van optellen/aftrekken met breuken [I]. 2.2.24 De leerlingen kunnen bij breuken waarbij de noemer beperkt is tot en met 20: • gelijknamige breuken optellen en aftrekken; • een breuk van een getal nemen.

6de jaar	2.2.13 De leerling kent een procent van een getal als een vermenigvuldigingsfactor [I]. 2.2.14 De leerling kent een schematische voorstelling voor de oplossingsstrategie van onderstaande bewerkingen met breuken [I]: ● natuurlijk getal x breuk; ● breuk x natuurlijk getal; ● breuk x breuk; ● breuk : natuurlijk getal; ● de drie basisregels die bovenstaande regels samenvatten [I/F]: ○ optellen en aftrekken van (on)gelijknamige breuken; ○ breuk x breuk; ○ breuk : breuk. 2.2.15 De leerling kan bij breuken waarbij de noemer beperkt is tot en met 20 of breuken die te vereenvoudigen zijn tot deze breuken ongelijknamige breuken optellen en aftrekken. 2.2.16 De leerling kan breuken (noemer tot en met 100) vermenigvuldigen en delen. 2.2.17 De leerling kan decimale getallen vermenigvuldigen en delen door ze om te zetten naar breuken (zie Hoofdrekenen: handig rekenen). 2.2.18 De leerling kan een procent van een getal nemen.
Andere rekenwijzen: schattend rekenen, cijferen, rekenen met digitale rekentool	
Kleuter	/
4de jaar	2.2.25 De leerlingen kennen procedures om te cijferen voor optellen en aftrekken op basis van inzicht in de tientalligheid en het plaatswaardesysteem van ons talstelsel [I]. 2.2.26 De leerlingen kennen de wiskundige notatie [F]: ≈ (aanduiding schatting). 2.2.27 De leerlingen kunnen cijferalgoritmes voor optellen en aftrekken gebruiken voor natuurlijke getallen tot en met 10 000. 2.2.28 De leerlingen kunnen schatten door gebruik te maken van afrondingsregels. 2.2.29 De leerlingen kunnen volgende controlestrategieën inzetten om het resultaat van een bewerking te controleren: de omgekeerde bewerking uitvoeren.

6de jaar	2.2.19 De leerling kent procedures om te cijferen voor vermenigvuldigen en delen op basis van inzicht in de tientalligheid en het plaatswaardesysteem van ons talstelsel [I]. 2.2.20 De leerling kan cijferalgoritmes voor vermenigvuldigen en delen gebruiken voor natuurlijke getallen tot en met 10 000 en waarbij vermenigvuldiger en deler van de vorm (T)E zijn. 2.2.21 De leerling kan schattend rekenen wanneer een bepaalde context hierom vraagt zoals bij onvoldoende gegevens of wanneer geen exact resultaat nodig is. < bv. voor een optelling het ene getal naar boven en het andere getal naar beneden afronden > 2.2.22 De leerling kan een digitale rekentool gebruiken voor: ● het uitvoeren van complexere berekeningen (grote getallen, decimale getallen met veel cijfers); ● het bepalen van de rest bij een deling; ● het berekenen van procenten. 2.2.23 De leerling kan volgende controlestrategieën inzetten om het resultaat van een bewerking te controleren: ● de omgekeerde bewerking uitvoeren; ● een digitale rekentool gebruiken.

2.3 Meten en metend rekenen	
Overkoepelende meetinzichten en vaardigheden	
Kleuter	2.3.1 De kleuters kennen de volgende meetinzichten [I]: ● we meten geen objecten maar grootheden van objecten; < bv. we meten geen aquarium, maar de lengte, de inhoud en de massa van een aquarium > ● bij een meting gaan we na hoe vaak de natuurlijke maateenheid in de te meten grootheid gaat. 2.3.2 De kleuters kennen het principe van conservatie: bepaalde handelingen veranderen niets aan de lengte, inhoud en massa van een object [I]. < bv. een touw oprollen verandert niets aan de lengte, een stuk ervan afknippen wel > 2.3.3 De kleuters kennen het principe van samenstellen [I].

	< bv. beseffen dat 2 (of meer) touwen samen even lang kunnen zijn als 1 lang touw of dat een emmer gevuld kan worden door de inhoud van verschillende waterflesjes en verschillende bekers samen te voegen >
4de jaar	2.3.1 De leerlingen kennen de volgende meetinzichten [I]: • we meten geen objecten maar grootheden van objecten; • meten is het bepalen van een verhouding: bij een meting gaan we na hoe vaak de maateenheid in de te meten grootheid gaat; • hoe kleiner de maateenheid, hoe groter het maatgetal (en omgekeerd); • elk meetresultaat is een benadering, verfijning van maten leidt tot nauwkeuriger meten; • om meetresultaten te vergelijken, is het nodig dat we ze in dezelfde maateenheid uitdrukken; • de standaardmaateenheden berusten op afspraken en staan in een vaste verhouding tot elkaar, ze vormen een systeem: het metriek stelsel. 2.3.2 De leerlingen kennen de noodzakelijkheid van standaardmaten voor het eenduidig uitvoeren en vergelijken van metingen [I]. 2.3.3 De leerlingen kennen de volgende begrippen [F]: de maateenheid, het maatgetal, de maat (= maatgetal + maateenheid). 2.3.4 De leerlingen kunnen meten en metend rekenen voor lengte, oppervlakte en inhoud, massa, geld, tijdstip en tijdsduur, temperatuur (zie verder) met inbegrip van: • het zinvol afronden van het resultaat; • het ordenen van meetresultaten (seriëren). 2.3.5 De leerlingen kunnen een verhoudingstabel gebruiken voor berekeningen met recht evenredige grootheden en vaste verhoudingen.
6de jaar	2.3.1 De leerling kent de meetinzichten uit het 4de jaar toegepast op de nieuwe grootheden [I]. 2.3.2 De leerling kent het onderscheid tussen een verhoudingsmeting (bv. lengte, massa, tijdsduur) en een intervalmeting (temperatuur en tijdstip) [I]. < bv. een lengte van 20 cm is dubbel zo groot als een lengte van 10 cm, een temperatuur van 20°C is niet dubbel zo warm als een temperatuur van 10°C > 2.3.3 De leerling kan indirect meten door: • een andere grootheid te meten;

	< bv. 1 uur lopen komt overeen met een afstand van 5 km > • berekeningen te maken; < bv. de dikte van een blad bepalen door de dikte van een blok papier te meten en deze lengte te delen door aantal bladzijden > • een verhoudingstabel of een formule te gebruiken voor samengestelde grootheden (zie verder bij samengestelde grootheden).
Lengte – oppervlakte – inhoud/volume	
Kleuter	2.3.4 De kleuters kennen de volgende begrippen [F]: • (even) lang, kort, hoog, laag, ver, dichtbij, breed, smal, dik, dun, diep, groot, klein, (bijna) vol, (bijna) leeg, veel, weinig; • langer, korter, hoger, lager, verder, dichter, breder, smaller, dikker, dunner, dieper, groter, kleiner, leger, voller, meer, minder; • langste, kortste, hoogste, laagste, dikste, dunste, diepste, grootste, kleinste, meeste, minste. 2.3.5 De kleuters kunnen lengte, oppervlakte en inhoud/volume kwalitatief: • vergelijken; • (on)gelijk maken; • ordenen (seriëren); • samenstellen. 2.3.6 De kleuters kunnen lengte en inhoud kwantitatief: • meten met natuurlijke maten; < bv. kijken hoeveel bekers nodig zijn om een drinkbus te vullen > • meten met meetinstrumenten voor natuurlijke maten (eventueel zelfgemaakt); < bv. een volle drinkbus overgieten in een fles met hoeveelheidsmarkeringen > • schematisch noteren (metingen tot en met 10).
4de jaar	2.3.6 De leerlingen kennen de opbouw van het metriek stelsel en de verbanden tussen opeenvolgende maten voor [I/F]: • lengte (tot en met km); • oppervlakte (tot en met m^2); • inhoud (tot en met l). 2.3.7 De leerlingen kennen referentiematen en referentiepunten voor lengte, oppervlakte en inhoud [F].

< bv. 1 melkfles als referentiemaat voor 1l, de lengte van een volwassen persoon als referentiepunt voor het schatten van de hoogte van een gebouw >

2.3.8 De leerlingen kennen lengte (en omtrek) als een eendimensionale en oppervlakte als een tweedimensionale grootheid [I].

2.3.9 De leerlingen kennen het principe dat de lengte of oppervlakte ook van een gebroken, gebogen of grillige vorm kan gemeten worden [I].

2.3.10 De leerlingen kennen de inhoud van een voorwerp als de hoeveelheid (vloei-)stof die een recipiënt kan bevatten [I].

2.3.11 De leerlingen kennen het volume van een object als de ruimte die dat object inneemt [I].

2.3.12 De leerlingen kennen in woorden de formules van (afleiden en paraat kennen) [I/F]:
- de omtrek van een veelhoek als de som van de lengtes van de zijden;
- de oppervlakte van een vierkant en een rechthoek.

< oppervlakte vierkant/rechthoek = basis x hoogte >

2.3.13 De leerlingen kennen de volgende maateenheden en hun wiskundige notaties [F]:
- km, hm, dam, m, dm, cm, mm;
- m^2, dm^2, cm^2;
- l, dl, cl, ml.

2.3.14 De leerlingen kennen de volgende begrippen [F]:
- de lengte, de basis, de hoogte, de diepte, de omtrek en de afstand;
- de oppervlakte;
- de inhoud.

2.3.15 De leerlingen kunnen een geschikt meetinstrument voor lengte, oppervlakte en inhoud kiezen en een lengte tot op 1 mm nauwkeurig meten en tekenen, een oppervlakte meten met roosterpapier, een volume afpassen met kubussen, een inhoud tot op 1 cl nauwkeurig meten en afmeten.

2.3.16 De leerlingen kunnen referentiematen voor lengte, oppervlakte en inhoud gebruiken om een schatting te maken en deze te vergelijken met het meetresultaat.

2.3.17 De leerlingen kunnen herleidingen tussen veelgebruikte standaardmaateenheden voor lengte, oppervlakte en inhoud uitvoeren met natuurlijke getallen tot en met 10 000.

< hm/hm^3 en dam/dam^2/dam^3 zijn geen veelgebruikte maten, maar ondersteunen de opbouw van het metriek stelsel >

2.3.18 De leerlingen kunnen de omtrek en de oppervlakte berekenen van:

	• een vierkant; • een rechthoek; • samengestelde figuren (bestaande uit vierkanten/rechthoeken) via omstructureren.
6de jaar	2.3.4 De leerling kent de opbouw van het metriek stelsel en de verbanden tussen opeenvolgende volumematen [I/F]. 2.3.5 De leerling kent de uitbreiding van het metriek stelsel voor inhouds- en oppervlaktematen [I/F]. 2.3.6 De leerling kent referentiematen en referentiepunten voor oppervlakte-, inhouds- en volumematen [F]. 2.3.7 De leerling kent de grootte-orde van een hectare (ha) in een betekenisvolle context [I]. 2.3.8 De leerling kent het volume als een driedimensionale grootheid [I]. 2.3.9 De leerling kent het verband tussen inhoud en volume [I/F]. < bv. 1 dm^3 is de ruimte die door 1 liter wordt ingenomen > 2.3.10 De leerling kent in woorden de formules van (afleiden en paraat kennen) [I/F]: • de omtrek van een cirkel met π als de verhouding tussen de omtrek en de diameter; • de oppervlakte van een driehoek, parallellogram, ruit, trapezium, regelmatige veelhoek, cirkel waarbij de formules worden afgeleid via het omstructureren naar een figuur waarvan de oppervlakteformule gekend is; • de oppervlakte van een kubus, balk, cilinder via de som van de oppervlakten van de grensvlakken; • het volume van een kubus, balk (via het beeld van gelijke lagen), een cilinder (naar analogie met de balk, via oppervlakte grondvlak x hoogte). 2.3.11 De leerling kent de samengestelde grootheid schaal als verhouding tussen de getekende afstand en de werkelijke afstand [I/F]. 2.3.12 De leerling kent de volgende maateenheden en hun wiskundige notaties [F]: • km^2, hm^2, dam^2, m^2, dm^2, cm^2, mm^2; < hm^2, dam^2 zijn geen veelgebruikte maten, maar ondersteunen de opbouw van het metriek stelsel > • kl, hl, dal, l, dl, cl, ml; < kl, hl, dal zijn geen veelgebruikte maten, maar ondersteunen de opbouw van het metriek stelsel > • km^3, hm^3, dam^3, m^3, dm^3, cm^3, mm^3. < km^3, hm^3, dam^3 zijn geen veelgebruikte maten, maar ondersteunen de opbouw van het metriek stelsel > 2.3.13 De leerling kent de volgende begrippen en benaderende waarde [F]:

	• de straal, de diameter; • het volume; • π (inclusief de waarde $\pi \approx 3{,}14$). 2.3.14 De leerling kan herleidingen tussen verschillende, veelgebruikte standaardmaateenheden voor lengte, oppervlakte en inhoud uitvoeren. < hl/hm³ en dam²/dal/dam³ zijn geen veelgebruikte maten, maar ondersteunen de opbouw van het metriek stelsel > 2.3.15 De leerling kan een inhoudsmaat naar een volumemaat omzetten en omgekeerd. 2.3.16 De leerling kan formules toepassen om een omtrek, oppervlakte en volume te berekenen. 2.3.17 De leerling kan de schaal, de werkelijke lengte of de lengte op schaal bepalen wanneer twee van de drie grootheden gegeven zijn.
Massa	
Kleuter	2.3.7 De kleuters kennen de volgende begrippen [F]: • (even) zwaar, (even) licht; • zwaarder, lichter; • zwaarste, lichtste. 2.3.8 De kleuters kunnen massa kwalitatief: • vergelijken; • (on)gelijk maken; < bv. maak een balletje dat zwaarder is > • ordenen (seriëren); • samenstellen. 2.3.9 De kleuters kunnen massa kwantitatief: • meten met natuurlijke maten; < bv. zandzakjes > • meten met een (eventueel zelfgemaakte) balans; • schematisch noteren (metingen tot en met 10).
4de jaar	2.3.19 De leerlingen kennen de opbouw van het metriek stelsel en de verbanden tussen opeenvolgende maten voor massa (van kg tot g) [I/F]. 2.3.20 De leerlingen kennen referentiematen en referentiepunten voor massa [F].

	< bv. een zak suiker weegt 1 kg > 2.3.21 De leerlingen kennen de volgende maateenheden en hun wiskundige notaties [F]: kg, hg, dag, g. 2.3.22 De leerlingen kennen de volgende begrippen [F]: de massa, de balans, de weegschaal. 2.3.23 De leerlingen kunnen een geschikt weeginstrument voor massa kiezen en een massa wegen tot op 0,01 kg. 2.3.24 De leerlingen kunnen referentiematen voor massa gebruiken om een schatting te maken en deze te vergelijken met het meetresultaat. 2.3.25 De leerlingen kunnen herleidingen tussen veelgebruikte standaardmaateenheden voor massa uitvoeren met natuurlijke getallen tot en met 10 000. < hg en dag zijn geen veelgebruikte maten, maar ondersteunen de opbouw van het metriek stelsel >
6de jaar	2.3.18 De leerling kent de uitbreiding van het metriek stelsel voor massa [I/F]. 2.3.19 De leerling kent het verband tussen inhoudsmaten/volumematen en massa [I/F]. < bv. 1l water heeft een volume van 1 dm^3 en een massa van 1 kg > 2.3.20 De leerling kent de volgende maateenheden en hun wiskundige notaties [F]: • ton; • dg, cg, mg; • bruto, netto, tarra. 2.3.21 De leerling kan herleidingen tussen verschillende, veelgebruikte maateenheden voor massa (inclusief inhoudsmaten/volumematen) uitvoeren. 2.3.22 De leerling kan brutomassa, nettomassa of tarra bepalen als twee van de drie massa's gegeven zijn.
Geld	
Kleuter	2.3.10 De kleuters kennen munten en biljetten om dingen te kopen [I]. 2.3.11 De kleuters kennen de volgende begrippen [F]: • betalen, geven, krijgen, kopen, ruilen, verkopen, sparen; • kost meer, kost minder; • prijs; • euro. 2.3.12 De kleuters kunnen bij een object een prijs (tot en met 10 euro) schematisch noteren.

	< bv. met bolletjes of streepjes > 2.3.13 De kleuters kunnen (ronde) prijzen (tot en met 10 euro) lezen. 2.3.14 De kleuters kunnen betalen met muntstukken van 1 euro (tot en met 10 euro). 2.3.15 De kleuters kunnen 1 of meer objecten kopen met een totaalbedrag tot en met 10 euro.
4de jaar	2.3.26 De leerlingen kennen de waarde van alle muntstukken en bankbiljetten van de euro [F]. 2.3.27 De leerlingen kennen de volgende maateenheden en hun wiskundige notaties [F]: euro (€, EUR), eurocent. 2.3.28 De leerlingen weten dat 1 euro evenveel is als 100 eurocent [F]. 2.3.29 De leerlingen kunnen tot op 1 eurocent nauwkeurig betalen, wisselen, teruggeven, inschatten. 2.3.30 De leerlingen kunnen de totaalprijs van verschillende artikelen berekenen.
6de jaar	2.3.23 De leerling kent de volgende begrippen [F]: • de inkoopprijs, de verkoopprijs, de winst, het verlies; • de oude prijs, de nieuwe prijs, de korting (percentage). 2.3.24 De leerling kan een prijs (inkoopprijs, verkoopprijs, winst, verlies, korting of hun percentage) bepalen als twee van de drie prijzen gegeven zijn.
Tijdstip en tijdsduur	
Kleuter	2.3.16 De kleuters kennen de dagen van de week [F]. 2.3.17 De kleuters kennen de volgende begrippen [F]: • eerder, vroeger, later, eerst, dan, daarna, laatst; • (te) laat, (te) vroeg; • straks; • (even) lang, (even) kort; • langer, korter; • langst, kortst; • vandaag, gisteren, morgen; • de dag, de week, het jaar. 2.3.18 De kleuters kunnen zeggen welke dag van de week het vandaag is, welke dag het gisteren was en welke dag het morgen zal zijn.

	2.3.19 De kleuters kunnen gebeurtenissen tijdens de dag chronologisch ordenen (seriëren). 2.3.20 De kleuters kunnen aftellen tussen nu en speciale gebeurtenissen binnen de periode van een week. < bv. ik ben over 2 dagen jarig > 2.3.21 De kleuters kunnen de duur van een activiteit meten met een meetinstrument. < bv. met een zandloper >
4de jaar	2.3.31 De leerlingen kennen het uur (en afgeleide maateenheden) als aanduiding van een tijdstip en tijdsduur [F]. 2.3.32 De leerlingen kennen een analoge klok en een digitale klok [I/F]. 2.3.33 De leerlingen kennen 1 uur als 60 minuten, 1 minuut als 60 seconden [F]. 2.3.34 De leerlingen kennen de maanden van het jaar [F]. 2.3.35 De leerlingen kennen het aantal dagen van de maanden [F]. 2.3.36 De leerlingen kennen de volgende begrippen [F]: • het uur, het halfuur, het kwartier, de minuut, de seconde; • eergisteren, overmorgen; • het jaar (365 dagen), het schrikkeljaar. 2.3.37 De leerlingen kunnen zowel een analoge als digitale klok tot op één minuut nauwkeurig aflezen. 2.3.38 De leerlingen kunnen een datum lezen en noteren. 2.3.39 De leerlingen kunnen een tijdsduur berekenen in dagen/maanden/jaren (van … tot en met …). 2.3.40 De leerlingen kunnen een tijdsduur berekenen in uren en minuten.
6de jaar	2.3.25 De leerling kent de samengestelde grootheid snelheid als de verhouding van de afstand per tijdseenheid [I/F]. 2.3.26 De leerling kent de volgende maateenheden en hun wiskundige notaties [F]: km/uur, m/s. 2.3.27 De leerling kent de volgende begrippen [F]: • het trimester, het semester; • het decennium, de eeuw en het millennium; • de (gemiddelde) snelheid. 2.3.28 De leerling kan een tijdsduur meten. 2.3.29 De leerling kan een tijdsduur berekenen in uren, minuten, seconden.

	2.3.30 De leerling kan een jaartal situeren in een eeuw. 2.3.31 De leerling kan de gemiddelde snelheid, de afstand of de tijd bepalen wanneer twee van de drie grootheden gegeven zijn.
Temperatuur	
Kleuter	/
4de jaar	2.3.41 De leerlingen kennen 0 °C als het vriespunt van water en het smeltpunt van ijs, 100 °C als het kookpunt van water [F]. 2.3.42 De leerlingen kennen de volgende maateenheid en wiskundige notatie [F]: graden Celsius (°C). 2.3.43 De leerlingen kunnen de temperatuur tot op 1 °C nauwkeurig meten, aflezen en noteren.
6de jaar	2.3.32 De leerling kan temperatuurintervallen bepalen.
Hoekgrootte	
Kleuter	/
4de jaar	2.3.44 De leerlingen kennen de volgende begrippen [F]: scherpe, rechte en stompe hoeken. 2.3.45 De leerlingen kunnen hoeken kwalitatief: • vergelijken; < bv. door hoeken op elkaar te leggen > • sorteren in scherpe, stompe en rechte hoeken door te vergelijken met een rechte hoek; • ordenen (seriëren); • samenstellen.
6de jaar	2.3.33 De leerling kent een graad als de hoek die negentig keer in een rechte hoek past [I]. 2.3.34 De leerling kent de volgende maateenheid en wiskundige notatie [F]: graden (°). 2.3.35 De leerling kan met een geodriehoek hoeken tot op 1° nauwkeurig meten en tekenen. 2.3.36 De leerling kan hoekgrootten lezen en noteren.

2.4 Meetkunde

Vormleer	
Kleuter	2.4.1 De kleuters kennen de volgende begrippen [F]: ● het punt, de lijn, recht, gebogen, rond; ● de hoek; ● de driehoek, de rechthoek, het vierkant, de cirkel (vlakke figuren); ● de kubus, de balk, de bol, de piramide (ruimtefiguren); ● het patroon, opnieuw, hetzelfde, anders. 2.4.2 De kleuters kunnen vanuit handelen meetkundige objecten (vlakke figuren en ruimtefiguren) herkennen, benoemen en sorteren. 2.4.3 De kleuters kunnen vanuit handelen meetkundige objecten opdelen in en samenstellen uit andere meetkundige objecten. 2.4.4 De kleuters kunnen patronen hanteren: ● rijen maken met een afgesproken eenheid; < bv. kralen rijgen, versieringen maken > ● herhalende patronen herkennen, (na)maken, verderzetten, opvullen; < herhalende patronen zijn rijen waarvan de eenheid (bv. rood-blauw-blauw) zich herhaalt (bv. 'rood-blauw-blauw-rood-blauw-blauw-…') > ● de eenheid herkennen in een herhalend patroon. < bv. de eenheid is 'rood-blauw-blauw' in het patroon 'rood-blauw-blauw-rood-blauw-blauw-…' >
4de jaar	2.4.1 De leerlingen kennen eigenschappen als uitspraken die waar zijn voor alle elementen van een verzameling [I]. < bv. 'bij een parallellogram zijn de overstaande zijden even lang' is een uitspraak die waar is voor alle parallellogrammen en dus een eigenschap > 2.4.2 De leerlingen kennen de volgende begrippen [F]: ● het punt, de halfrechte, de rechte, het lijnstuk, de kromme; ● de breedte, de lengte; ● de scherpe, rechte, stompe, (overstaande) hoek, het hoekpunt, de benen; ● de (overstaande) zijde, de diagonaal; ● vlakke figuren: de gelijkzijdige driehoek, de gelijkbenige driehoek, de rechthoekige driehoek, de stomphoekige driehoek, de scherphoekige driehoek, het vierkant, de rechthoek, de ruit, de parallellogram, het trapezium, de vierhoek, de vijfhoek, de zeshoek, de (regelmatige) veelhoek;

	• ruimtefiguren: de kubus, de balk, de cilinder, de kegel, de bol, de piramide; • herhalende en veranderende patronen, de eenheid. 2.4.3 De leerlingen kunnen eigenschappen in verband met zijden (lengte, onderlinge ligging) en hoekgrootte vaststellen en formuleren op verschillende types van eenzelfde vlakke figuur. < bv. vaststellen dat de hoeken van een smalle, brede, gedraaide, kleine of grote rechthoek altijd recht zijn en dit formuleren in de eigenschap 'een rechthoek heeft 4 rechte hoeken' > 2.4.4 De leerlingen kunnen vlakke figuren sorteren op basis van eigenschappen. < bv. verzamel alle figuren met 4 rechte hoeken > 2.4.5 De leerlingen kunnen vlakke figuren opdelen in en samenstellen uit andere vlakke figuren als voorbereiding op het afleiden van formules voor oppervlakte. 2.4.6 De leerlingen kunnen vlakke meetkundige objecten tekenen met hulpmiddelen zoals lat, cirkelsjabloon en ruitjespapier. 2.4.7 De leerlingen kunnen ruimtefiguren benoemen. 2.4.8 De leerlingen kunnen herhalende en veranderende patronen hanteren voor meetkundige objecten/figuren: patronen • herkennen; • beschrijven; • maken; • verderzetten; • opvullen.
6de jaar	2.4.1 De leerling kent definities als uitspraken die bepalen welke elementen tot een verzameling horen en welke niet [I]. 2.4.2 De leerling kent de volgende begrippen en wiskundige notaties [F]: • notaties: het punt (A), de rechte (a), de halfrechte $[AB,$ het lijnstuk $[AB]$, de hoek $\hat{A}$, de vlakke figuur (ΔABC, vierhoek $ABCD$); • begrensd, onbegrensd; • de ongelijkbenige driehoek, de (on)regelmatige veelhoek; • de hoogte, de basis, de schuine zijde; • de diagonaal, de loodlijn; • het middelpunt, de diameter, de straal; • het oppervlak, het zijvlak, het grondvlak, de ontvouwing, de ribbe, het gebogen oppervlak; • het veelvlak.

	2.4.3 De leerling kan eigenschappen in verband met diagonalen vaststellen en formuleren op verschillende types van eenzelfde vlakke figuur. 2.4.4 De leerling kan meetkundige objecten classificeren met behulp van verzamelingen volgens toenemend of afnemend aantal eigenschappen voor de driehoeken, vierhoeken, veelhoeken, vlakke figuren en de ruimtefiguren en kan hierbij de woorden en, of en niet gebruiken. < bv. verzamel de figuren die een rechthoek of een ruit zijn > 2.4.5 De leerling kan vanuit het classificeren de definities formuleren, beoordelen en corrigeren voor: ● soorten driehoeken; ● soorten vierhoeken; ● (on)regelmatige veelhoeken. 2.4.6 De leerling kan vlakke, meetkundige objecten tekenen vanuit eigenschappen en de gebruikte werkwijze toelichten. < bv. een gelijkbenige driehoek tekenen met behulp van een passer en toelichten waarom deze werkwijze een gelijkbenige driehoek oplevert/de diagonalen gebruiken om een ruit te tekenen > 2.4.7 De leerling kan de juiste ontvouwing(en) selecteren uit verschillende (juiste en foute) varianten van dezelfde ruimtefiguur voor: ● een kubus; ● een balk; ● een cilinder.
Plaatsbepaling	
Kleuter	2.4.5 De kleuters kennen de volgende begrippen [F]: ● in, tussen, uit, binnen, buiten; ● (er)voor, (er)achter, (er)onder, (er)boven, (er)op, (er)naast; ● ver, dichtbij, tegen, tegenover; ● omhoog, naar boven, omlaag, naar beneden, vooruit, achteruit; ● naar mij toe, van mij weg, dichterbij komen; ● recht naar, schuin naar. 2.4.6 De kleuters kunnen zichzelf oriënteren in een ruimte op basis van positie, afstand en richting. 2.4.7 De kleuters kunnen personen en objecten situeren op basis van positie, afstand en richting ten opzichte van zichzelf en elkaar.

	2.4.8 De kleuters kunnen pictogrammen die onder meer een richting aanduiden lezen en gebruiken. 2.4.9 De kleuters kunnen met de gepaste begrippen verwoorden wat ze zien vanuit een ander gezichtspunt door zich te verplaatsen.
4de jaar	2.4.9 De leerlingen kennen het volgende begrip en de wiskundige notatie [F]: coördinaat (notatie: D5). 2.4.10 De leerlingen kunnen in concrete situaties verwoorden wat ze zien vanuit een ander gezichtspunt door zich mentaal te verplaatsen in de ruimte.
6de jaar	2.4.8 De leerling kent de volgende begrippen en wiskundige notatie [F]: de horizontale as, de verticale as, de coördinaat (notatie: $(3, 4)$). 2.4.9 De leerling kan puntcoördinaten gebruiken om een punt in een assenstelsel vast te leggen. 2.4.10 De leerling kan kijklijnen aangeven op een schets en gebruiken om de plaats van de waarnemer te bepalen.
Meetkundige transformaties	
Kleuter	2.4.10 De kleuters kennen de volgende begrippen [F]: ● verschuiven, draaien, spiegelen; ● het spiegelbeeld; ● vervormen, vergroten, verkleinen; ● de voorkant, de achterkant, de zijkant, de onderkant, de bovenkant. 2.4.11 De kleuters kunnen spiegelbeelden ontdekken met een (geo)spiegel. 2.4.12 De kleuters kunnen eenvoudige spiegelbeelden met materiaal leggen met behulp van een (geo)spiegel. 2.4.13 De kleuters kunnen constructies uitvoeren op basis van verbale instructies, voorschriften op foto's en voorschriften op tekeningen. < bv. een stappenplan volgen om met bouwstenen een toren na te bouwen >
4de jaar	2.4.11 De leerlingen kennen een verschuiving, draaiing en spiegeling [I]. 2.4.12 De leerlingen kennen een aanzicht als een 2D projectie van een 3D figuur [I]. 2.4.13 De leerlingen kennen de volgende begrippen [F]: ● het origineel, het beeld; ● het spiegelbeeld, de spiegelas; ● het grondplan, het vooraanzicht, het bovenaanzicht, het zijaanzicht.

	2.4.14 De leerlingen kunnen een verschuiving, draaiing of spiegeling herkennen. 2.4.15 De leerlingen kunnen figuren spiegelen om een spiegelas, tekenen op geruit papier en met een geospiegel controleren. 2.4.16 De leerlingen kunnen aanzichten van een 3D model tekenen. < bv. aanzichten tekenen van een blokkenbouwsel >
6de jaar	2.4.11 De leerling kent een vergroting/verkleining met een vaste verhouding [I]. 2.4.12 De leerling kent schaal als het verband tussen lengtes van het origineel en die van zijn vergroting/verkleining [I]. 2.4.13 De leerling kent de volgende begrippen [F]: de schaal, de lijnschaal, de breukschaal, de verhouding. 2.4.14 De leerling kan figuren om een spiegelas spiegelen, gebruik makend van de eigenschappen van een spiegeling. 2.4.15 De leerling kan figuren vergroten/verkleinen met een vaste verhouding. 2.4.16 De leerling kan op basis van een grondplan of aanzichten een 3D model bouwen.
Meetkundige relaties	
Kleuter	2.4.14 De kleuters kennen de volgende begrippen [F]: dezelfde vorm, even groot. 2.4.15 De kleuters kunnen met concreet materiaal figuren met verschillende oriëntatie en locatie identificeren die: • congruent zijn (gelijke vorm en gelijke grootte); • gelijkvormig zijn (gelijke vorm). 2.4.16 De kleuters kunnen symmetrie in eenvoudige figuren herkennen. < bv. door te plooien/vouwdruk >
4de jaar	2.4.17 De leerlingen kennen de onderlinge ligging van rechten/lijnstukken in een vlak [I]. 2.4.18 De leerlingen kennen de volgende begrippen en wiskundige notaties [F]: evenwijdig (∥), loodrecht (⊥), snijdend (⋕). 2.4.19 De leerlingen kunnen rechten en lijnstukken tekenen die loodrecht, evenwijdig en snijdend zijn. 2.4.20 De leerlingen kunnen symmetrieassen in figuren tekenen door gebruik te maken van een geospiegel. 2.4.21 De leerlingen kunnen met concrete materialen gelijkheid van vorm en grootte vaststellen bij een verschuiving, draaiing en spiegeling.
6de jaar	2.4.17 De leerling kent symmetrie als een spiegeling die een figuur op zichzelf afbeeldt [I]. 2.4.18 De leerling kent de volgende begrippen [F]:

	• congruent, gelijkvormig; • de (a)symmetrie, (a)symmetrisch, de symmetrieas. 2.4.19 De leerling kan congruentie vaststellen bij een spiegeling. 2.4.20 De leerling kan congruente figuren tekenen. 2.4.21 De leerling kan symmetrieassen in figuren tekenen. 2.4.22 De leerling kan vlakke meetkundige objecten tekenen vanuit meetkundige relaties en de gebruikte werkwijze verklaren. < bv. de symmetrieas gebruiken om een gelijkbenige driehoek te tekenen >
Logica en verzamelingen	
Kleuter	2.4.17 De kleuters kennen de volgende begrippen [F]: • in, uit, binnen, buiten; • als … dan … ; • en, of, niet. 2.4.18 De kleuters kunnen objecten sorteren op basis van een gemeenschappelijke eigenschap volgens 1 of 2 criteria. < kwalitatief classificeren op basis van criteria zoals kleur, vorm, grootte, soort/kwantitatief classificeren op basis van aantal > 2.4.19 De kleuters kunnen als ... dan ... uitspraken gebruiken. < bv. bij het spel schipper-mag-ik-overvaren?: 'als je een rode trui draagt, dan mag je overvaren' >
4de jaar	2.4.22 De leerlingen kennen de volgende begrippen [F]: • de verzameling, de deelverzameling; • behoort (niet) tot; • sommige, geen enkele; • en, of, niet; • waar/niet waar. 2.4.23 De leerlingen kunnen een verzameling van objecten voorstellen door middel van een Venndiagram. 2.4.24 De leerlingen kunnen nagaan of een uitspraak waar of onwaar is, onder andere met verzamelingen en (tegen)voorbeelden. < bv. 'alle rechthoeken hebben vier rechte hoeken' is waar/'alle rechthoeken hebben vier gelijke zijden' is onwaar >
6de jaar	2.4.23 De leerling kent de doorsnede als het gemeenschappelijk gebied met de elementen die tot de twee verzamelingen behoren [I].

	2.4.24 De leerling kent de volgende begrippen [F]: • als … dan … ; • alle, niet alle, juist één, geen, ten minste, ten hoogste. 2.4.25 De leerling kan uitdrukkingen met logische begrippen gebruiken in concrete situaties. < bv. alle ruiten hebben gelijke zijden/een rechthoek die geen vierkant is, heeft juist 2 symmetrieassen > 2.4.26 De leerling kan classificeren volgens meerdere criteria. < bv. de vierhoeken classificeren volgens hoeken en zijden > 2.4.27 De leerling kan nagaan of een uitspraak waar of onwaar is voor nieuwe (meetkundige) begrippen in het 6de jaar. < bv. 'alle vierkanten hebben loodrechte diagonalen' is waar/'alle vierhoeken met loodrechte diagonalen zijn vierkanten' is onwaar >

2.5 Kansrekenen en statistiek	
Kansrekenen	
Kleuter	2.5.1 De kleuters kennen de volgende begrippen [F]: • kan, kan niet; • altijd, niet, nooit; • mogelijk, misschien, soms. 2.5.2 De kleuters kunnen zekere en onzekere gebeurtenissen van elkaar onderscheiden. < bv. ik poets vandaag mijn tanden/opa en oma komen vandaag misschien op bezoek > 2.5.3 De kleuters kunnen de waarschijnlijkheid van gebeurtenissen beschrijven door gebruik te maken van gepaste begrippen. < bv. ik steek nooit over bij een rood licht/op donderdag hebben we altijd turnles >
4de jaar	/
6de jaar	2.5.1 De leerling kent een kans als de verhouding van het aantal gunstige uitkomsten tot het aantal mogelijke uitkomsten [I]. < bv. een muntstuk heeft 2 zijden, de munt is 1 van de zijden. De kans op munt is 1/2.> 2.5.2 De leerling kent een kans als een breuk en als procent [I]. 2.5.3 De leerling kent de volgende begrippen [F]: de kans, de uitkomst(en).

	2.5.4 De leerling kan kansen berekenen voor enkelvoudige gebeurtenissen door de verhouding te bepalen van het aantal gewenste uitkomsten en het aantal mogelijke uitkomsten.
Statistiek	
Kleuter	2.5.4 De kleuters kunnen gegevens over de klas verzamelen, ordenen en voorstellen. < bv. lievelingskleuren in de klas voorstellen met blokjes per gekozen kleur en de populairste kleur vinden als de kleur met het grootste aantal blokjes / grote vloer-matrix met op de rijen 'trui/t-shirt dragen' en op de kolommen 'rood/geel/blauw/groen' >
4de jaar	2.5.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen [F]: ● de tabel; ● het staafdiagram, het beelddiagram, de lijngrafiek, het cirkeldiagram. 2.5.2 De leerlingen kunnen informatie uit tabellen, lijngrafieken, beeld-, staaf- en (op zicht afleesbare) cirkeldiagrammen aflezen, interpreteren en vergelijken om daarmee afwegingen te maken. < op zicht afleesbare cirkeldiagrammen zijn cirkeldiagrammen met delen 1/2, 1/4, 1/8, 1/3, 1/6 of veelvouden hiervan > 2.5.3 De leerlingen kunnen tabellen en staafdiagrammen opstellen op basis van (zelf)verzamelde gegevens.
6de jaar	2.5.5 De leerling kent het verband tussen een cirkeldiagram en de kennis van hoeken, breuken, procenten [I]. 2.5.6 De leerling kent grafieken waarbij twee grootheden ten opzichte van elkaar worden weergegeven [I]. < bv. een tijd-afstandsgrafiek, een grafiek waarbij schermtijd wordt uitgezet tegen aantal uren slapen, een grafiek die (gemiddelde) massa en lengte uitzet > 2.5.7 De leerling kent het gemiddelde als de verhouding van de som van alle waarden op het aantal waarden [I]. 2.5.8 De leerling kent het gemiddelde als een gelijke verdeling van een hoeveelheid [I]. < bv. als ik 120 bonbons verdeel over 10 leerlingen, dan moet ik 12 bonbons geven aan elke leerling (het gemiddelde is 12). > 2.5.9 De leerling kent de mediaan als de middelste waarde in geordende gegevens [I]. 2.5.10 De leerling kent het principe dat het gemiddelde niet altijd samenvalt met de mediaan [I]. < bv. als het gemiddelde op een toets 6/10 is, betekent dit niet (noodzakelijk) dat de helft van de leerlingen hoger scoorde dan 6/10. > 2.5.11 De leerling kent de volgende begrippen [F]: ● het cirkeldiagram; ● de verticale as, de horizontale as; ● het gemiddelde, de mediaan.

	2.5.12 De leerling kan informatie uit een cirkeldiagram, staafdiagram of lijngrafiek met twee grootheden aflezen, interpreteren en vergelijken. 2.5.13 De leerling kan lijngrafieken en cirkeldiagrammen opstellen op basis van (zelf)verzamelde gegevens. 2.5.14 De leerling kan het gemiddelde en de mediaan berekenen van (zelf)verzamelde gegevens.

2.6 Probleemoplossend denken en vraagstukken	
Probleemoplossend denken	
Kleuter	2.6.1 De kleuters kunnen problemen in spel- en leersituaties oplossen gebruikmakend van wiskundige elementen, door: • op zoek te gaan naar manieren om een probleem op te lossen, ook als er meerdere oplossingen zijn; • concreet materiaal te gebruiken; • hun ideeën te delen met anderen.
4de jaar	2.6.1 De leerlingen kunnen wiskundige problemen oplossen met minstens 1 bewerking/handeling, door: • denkstappen bij wiskundige problemen toe te passen; < bv. * het probleem in eigen woorden vertellen; * het gegeven en het gevraagde onderscheiden; * herkennen of een routineuze methode (zie vraagstukken) of heuristische methode nodig is; * overbodige gegevens negeren; * fouten aangrijpen als aanknoping voor wat nodig is voor een correcte oplossing; * controleren of antwoorden mogelijk zijn. > • heuristieken toe te passen. < bv. * concreet materiaal gebruiken; * een tekening of schets maken; * een schema of tabel maken; * een systematiek herkennen en voortzetten (patroonherkenning);

	* gissen en missen. >
6de jaar	2.6.1 De leerling kan wiskundige problemen oplossen met meerdere bewerkingen/handelingen, door: • denkstappen bij wiskundige problemen toe te passen; < bv. * de denkstappen van het 4de jaar toepassen; * een model om problemen op te lossen hanteren zoals het model van Polya dat de volgende stappen onderscheidt: (1) een probleem begrijpen, (2) een plan maken, (3) een plan uitvoeren, (4) reflectie. > • heuristieken toe te passen. < bv. * de heuristieken van het 4de jaar toepassen; * naar analogie werken met soortgelijke, eerder opgeloste problemen; * een probleem opsplitsen in deelproblemen (decompositie); * een gegeven voorlopig buiten beschouwing laten; * moeilijke gegevens tijdelijk vervangen door eenvoudige; * een algoritme ontwerpen om het probleem op te lossen; * abstraheren. >
Vraagstukken	
Kleuter	/
4de jaar	2.6.2 De leerlingen kunnen met natuurlijke getallen tot en met 1 000 (of grotere getallen met eindnullen), decimale getallen (tot op 1 honderdste) en breuken (noemer tot en met 20 of breuken die te vereenvoudigen zijn tot deze breuken): vraagstukken oplossen over: • de bewerkingen met (enkelvoudige vraagstukken): o natuurlijke getallen voor optellen, aftrekken, vermenigvuldigen en delen; o decimale getallen en breuken voor optellen en aftrekken. • verhoudingen met behulp van een verhoudingstabel waarbij: o vaste verhoudingen worden vastgesteld; < bv. verhouding blauwe en rode kralen in kralenkettingen >

	○ gelijkwaardige verhoudingen bepaald worden; ○ het ontbrekende verhoudingsgetal berekend wordt; ○ recht evenredige grootheden een rol spelen. < bv. aantal-prijs, massa-prijs, een recept van 2 personen omzetten naar 6 personen > ● één grootheid: lengte, oppervlakte, inhoud, massa, tijd, geld, temperatuur.
6de jaar	2.6.2 De leerling kan met natuurlijke getallen tot en met 10 000 (of grotere getallen met eindnullen), decimale getallen (tot op 1 duizendste) en breuken (noemers tot en met 100): (samengestelde) vraagstukken oplossen over: ● breuken en procenten met: ○ een breuk als operator of deel/geheel; ○ groeipercentages; < bv. een bevolkingstoename > ○ absolute en relatieve vergelijkingen (met verhoudingstabel, een breuk of een procent). < bv. in de Vlinderschool (100 lln.) fietst 48%, in de Parkschool (2000 lln.) een vijfde. Relatief meer fietsers in de Vlinderschool, absoluut meer in de Parkschool. > ● delers, veelvouden en restbepaling; ● de bewerkingen (+, -, x, :) met (samengestelde vraagstukken): ○ natuurlijke getallen; ○ decimale getallen, breuken, procenten. ● ongelijke verdeling waarbij: ○ de som en het verschil gegeven zijn; ○ de som en de verhouding van de delen gegeven zijn. ● mengsels; ● verhoudingen met behulp van een verhoudingstabel (waaronder de regel-van-drie) waarbij: ○ gelijkwaardige verhoudingen bepaald worden; ○ het ontbrekende verhoudingsgetal berekend wordt; ○ recht, omgekeerd en niet-evenredige grootheden een rol spelen. < bv. aantal-prijs, afstand-prijs, afstand-tijd, massa-prijs, aantal dieren-hoeveelheid voedsel, debiet-tijd, tijd-snelheid > ● één grootheid: lengte, oppervlakte, inhoud, volume, massa, tijd, geld, temperatuur, hoekgrootte; ● relaties tussen grootheden (zonder en met procenten): ○ prijsberekeningen: winst/verlies, korting, prijsstijging, enkelvoudige interest; ○ bruto/tarra/netto;

	○ afstand, snelheid en tijd; ○ schaal, lengte op schaal en werkelijke lengte. • meetkundige figuren waarbij de eigenschappen gebruikt worden; • statistiek met tabellen, grafieken, diagrammen, gemiddelde en mediaan.

3. WETENSCHAP EN TECHNIEK

3.1 Organismen		Woordenschat (richtinggevend)
Classificatie van organismen		
Kleuter	3.1.1 De kleuters kennen de volgende begrippen met betrekking tot organismen: de fauna, de zoogdieren, de vogels, de vissen, de insecten, de flora. 3.1.2 De kleuters kunnen: • organismen beschrijven op basis van waarneembare kenmerken; • fauna beschrijven op basis van voortplantingswijze.	• de dieren, de planten • bouw ○ de ledematen, het hoofd, het lichaam, de huid ○ de wortel, de stengel, de stam, het blad, de bloem, de vrucht • voortplantingswijze ○ de eieren, het leggen van eieren ○ zogend, levendbarend

4de jaar	3.1.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen met betrekking tot de classificatie van organismen: de gewervelde dieren, de amfibieën, de ongewervelde dieren, de spinachtigen, de schimmels. 3.1.2 De leerlingen kennen de classificatie van organismen: • de fauna: ○ de gewervelden: ▪ de zoogdieren; ▪ de vogels; ▪ de amfibieën; ▪ de vissen. ○ de ongewervelden: ▪ de insecten; ▪ de spinachtigen. • de flora; • de schimmels. 3.1.3 De leerlingen kunnen organismen beschrijven op basis van kenmerken: bouw en voortplantingswijze.	• bouw ○ de ruggengraat, warmbloedig, koudbloedig, de naakte huid ○ de facetogen, de antennes, het segment ○ de hoed, de steel, de sporen, de buisjes, de plaatjes, de zwamvlok, de ring, de paddenstoel, het vruchtlichaam
6de jaar	3.1.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen met betrekking tot de classificatie van organismen: het classificeren, de taxonomie, de reptielen, de geleedpotigen, de zaadplanten, de sporenplanten, de bacteriën. 3.1.2 De leerlingen kennen de classificatie van organismen. • de fauna: ○ de gewervelden: ▪ de zoogdieren; ▪ de vogels; ▪ de reptielen; ▪ de amfibieën; ▪ de vissen. ○ de ongewervelden: ▪ de geleedpotigen:	• bouw ○ het sporenkapsel

	● de insecten; ● de spinachtigen. ▪ andere ongewervelden. ● de flora; ○ de zaadplanten; ○ de sporenplanten. ● de schimmels; ● de bacteriën. 3.1.3 De leerlingen kunnen organismen classificeren op basis van kenmerken: bouw, voedingswijze en voortplantingswijze.	
Ontwikkeling en voortplanting van organismen		
Kleuter	3.1.3 De kleuters kennen de volgende begrippen in verband met de levenscyclus: geboren worden, kiemen, groeien, sterven. 3.1.4 De kleuters kennen de fasen van de levenscyclus: geboorte/kieming, groei, voortplanting, dood.	● fasen: de zwangerschap, de baby, de peuter, de kleuter, het kind, de tiener, de volwassene ● het ei, zogend ● het zaad
4de jaar	3.1.4 De leerlingen kennen de volgende begrippen: de levenscyclus, de metamorfose. 3.1.5 De leerlingen kennen de levenscyclus van fauna, voor elk van deze groepen: zoogdieren, vogels, amfibieën, insecten. 3.1.6 De leerlingen kennen de fasen van lichamelijke groei en ontwikkeling bij de mens. 3.1.7 De leerlingen kunnen verschillen en overeenkomsten beschrijven bij de voortplanting van fauna.	● levendbarend, eierleggend ● het zoogdier: de geboorte, zogen, het jong ● de vogel: het ei, het uitkomen, het kuiken ● het amfibie: het ei, de larve, het volwassen dier ● het insect: het ei, de larve, de pop, het imago

6de jaar	3.1.4 De leerlingen kennen de volgende begrippen: de voortplanting, de geslachtelijke voortplanting, de ongeslachtelijke voortplanting, de bestuiving, de bevruchting. 3.1.5 De leerlingen kennen redenen waarom organismen zichzelf voortplanten. 3.1.6 De leerlingen kennen het proces van geslachtelijke en ongeslachtelijke voortplanting bij zaadplanten. 3.1.7 De leerlingen kennen het belang van insecten bij de bestuiving van zaadplanten. 3.1.8 De leerlingen kunnen onderscheid maken tussen geslachtelijke en ongeslachtelijke voortplanting bij zaadplanten.	• de zaadvorming, de zaadverspreiding, de kieming • de bol, de knol, uitlopers, stekken, wortelstokken

3.2 Relatie tussen organismen en tussen organismen en omgevingsfactoren in een biotoop		Woordenschat (richtinggevend)
Relatie tussen organismen onderling en hun omgeving		
Kleuter	3.2.1 De kleuters kennen het principe van eten en gegeten worden.	
4de jaar	3.2.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: • de biotoop, de voedselketen, de voedselkringloop, de producenten, de consumenten, de reducenten, de voedselpiramide; • de preventie, het hergebruik, het sorteren, de recyclage, het verbranden en het storten. 3.2.2 De leerlingen kennen een voedselketen bestaande uit drie organismen. 3.2.3 De leerlingen kennen de rol van organismen in de voedselkringloop: producenten, consumenten, reducenten. 3.2.4 De leerlingen kennen de betekenis van de stappen binnen de ladder van Lansink: preventie, hergebruik, sorteren, recycleren, verbranden, storten. 3.2.5 De leerlingen kunnen de voedselpiramide beschrijven door aan te tonen hoe dieren zich voeden met dieren en/of planten. 3.2.6 De leerlingen kunnen voorbeelden geven van relaties tussen organismen onderling en hun omgeving.	

		• de herbivoor, de carnivoor, de omnivoor
6de jaar	3.2.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: de biodiversiteit, het voedselweb, het grasland, het bos, de heide, de zee en de kust, het stadslandschap, het agrarisch landschap, het zoet water, het ecosysteem. 3.2.2 De leerlingen kennen de opbouw van een voedselweb. 3.2.3 De leerlingen kennen diensten die het ecosysteem levert aan de mens. 3.2.4 De leerlingen weten dat mensen een positieve en negatieve impact kunnen hebben op het ecosysteem. 3.2.5 De leerlingen kunnen aan de hand van hun biotische en abiotische factoren de volgende biotopen identificeren: grasland, bos, heide, zee en kust, stadslandschap, agrarisch landschap, zoet water. 3.2.6 De leerlingen kunnen voedselketens opnoemen en interpreteren. 3.2.7 De leerlingen kunnen verwoorden dat omgevingen kunnen veranderen. 3.2.8 De leerlingen kunnen verwoorden waarom biodiversiteit essentieel is voor het leven op aarde.	
Bouw van organismen		
Kleuter	/	
4de jaar	3.2.7 De leerlingen kennen de volgende begrippen: • de wortel, de stam, de stengel, het blad, de bloem, de vrucht, het zaad; • het transport. 3.2.8 De leerlingen kennen de functie van de verschillende delen van een plant: wortel, stengel, stam, bladeren, bloemen, vruchten, zaad. 3.2.9 De leerlingen weten dat stoffen worden getransporteerd binnen dieren en planten. 3.2.10 De leerlingen kunnen gelijkenissen en verschillen benoemen tussen ouders en nakomelingen bij mens en dier.	

6de jaar	3.2.9 De leerlingen kennen de volgende begrippen: • de kelkbladeren, de kroonbladeren, de stamper, de meeldraden, het vruchtbeginsel; • de cel; • de evolutie, de soort, de aanpassing, de erfelijke eigenschappen. 3.2.10 De leerlingen kennen de functie van de verschillende delen van een bloem: kelkbladeren, kroonbladeren, stamper, vruchtbeginsel, meeldraden. 3.2.11 De leerlingen kennen het concept van evolutie. 3.2.12 De leerlingen weten dat alle organismen uit één of meer cellen bestaan. 3.2.13 De leerlingen weten dat soorten in de loop der tijd veranderen en dat sommige uitgestorven zijn. 3.2.14 De leerlingen weten dat nakomelingen erfelijke eigenschappen van hun ouders meekrijgen. 3.2.15 De leerlingen weten dat nakomelingen in de regel verschillend van, en niet identiek aan hun ouders zijn. 3.2.16 De leerlingen kunnen voorbeelden geven van aanpassingen van organismen.	natuurlijke selectie de erfelijkheid, de variatie
Energiebronnen en voedingsstoffen		
Kleuter	3.2.2 De kleuters kennen verschillende voedingsmiddelen. 3.2.3 De kleuters weten dat mensen eten en drinken om te groeien en te bewegen. 3.2.4 De kleuters kunnen aangeven dat je moet eten wanneer je honger hebt en drinken wanneer je dorst hebt.	
4de jaar	3.2.11 De leerlingen kennen de volgende begrippen: de voedingsmiddelen, de bouwstof, de brandstof, de beschermende stof. 3.2.12 De leerlingen kennen de functies van voedsel: bouwstof, brandstof, beschermende stof. 3.2.13 De leerlingen kunnen onderzoeken dat planten groeien wanneer ze zonlicht, water en warmte krijgen.	
6de jaar	3.2.17 De leerlingen kennen de volgende begrippen: • de fotosynthese, de koolstofdioxide, het zuurstofgas;	

	• de voedingsstoffen, de suiker, het eiwit, het vet, het water, het mineraal, de vitamine, de vezels. 3.2.18 De leerlingen kennen de verschillende voedingsstoffen en hun functie: suikers, eiwitten, vetten, water, mineralen, vitaminen, vezels. 3.2.19 De leerlingen kennen het principe van fotosynthese. 3.2.20 De leerlingen kennen de zon als primaire energiebron. 3.2.21 De leerlingen weten dat bijna elke voedselketen start onder invloed van de energie van de zon.	de chloroplasten, de glucose, de koolstofdioxide, het zuurstofgas

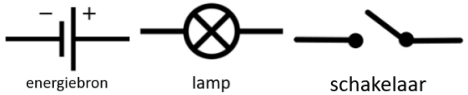
3.3 Menselijk lichaam		Woordenschat (richtinggevend)
Fysieke functies van de mens		
Kleuter	3.3.1 De kleuters kennen de volgende begrippen: • de spieren, de botten, de longen, het hart, de maag, de ogen, de oren, de neus, de mond, de huid; • bewegen, steunen, ademen, de hartslag, de honger, de dorst; • zien, horen, ruiken, proeven, voelen. 3.3.2 De kleuters kennen lichaamsdelen en hun functie: spieren, botten, longen, hart, maag, ogen, oren, neus, mond, huid. 3.3.3 De kleuters kunnen deze lichaamsdelen op het eigen lichaam aanduiden en benoemen.	
4de jaar	3.3.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: • de spijsvertering, de slokdarm, de lever, de darmen, de anus; • de beweging, de spieren, de pezen, het skelet, de gewrichten. 3.3.2 De leerlingen kennen fysieke functies van de mens en de bijbehorende weefsels en organen met hun functie: spijsvertering, beweging, steun (skelet). 3.3.3 De leerlingen kunnen deze lichaamsdelen, weefsels en organen op het eigen lichaam aanduiden en benoemen.	

6de jaar	3.3.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: • de waarneming, de zintuigen, de hersenen, de zenuwen; • de voortplanting, de teelbal, de zaadleider, de penis, het sperma, de eierstok, de eileider, de eicel, de baarmoeder, de vagina; • de ademhaling, de keel, de luchtpijp, de longen; • de bloedsomloop, de bloedvaten, de ader, de slagader, de haarvaten, zuurstofrijk, zuurstofarm. 3.3.2 De leerlingen kennen fysieke functies van de mens, en de bijbehorende weefsels en organen met hun functie: waarneming, voortplanting, ademhaling, bloedsomloop. 3.3.3 De leerlingen kunnen deze lichaamsdelen, weefsels en organen schematisch weergeven.	

3.4 Eigenschappen van materie		Woordenschat (richtinggevend)
Kleuter	3.4.1 De kleuters kunnen materie sorteren op basis van waarneembare eigenschappen.	• het hout, de steen, het zand • het papier, de stof, het glas
4de jaar	3.4.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: • de materie, natuurlijk, synthetisch; • omkeerbare reactie, niet-omkeerbare reactie. < bv. zout lost op in water, zout kan terug van het water gescheiden worden door het water te laten verdampen, verbranding is niet-omkeerbaar > 3.4.2 De leerlingen kunnen materie onderzoeken en vergelijken op basis van hun eigenschappen: de hardheid, de breekbaarheid, de waterdichtheid, de thermische geleidbaarheid, de oplosbaarheid.	• de grondstof, het materiaal • de klei, het leer • de nylon, de kunststof
6de jaar	3.4.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: • de massadichtheid; • de deeltjes; • de zuivere stof, de verbinding. 3.4.2 De leerlingen weten dat alle materie uit deeltjes bestaat.	

	3.4.3 De leerlingen kunnen de massa-volume-relatie tussen voorwerpen met verschillende massadichtheden onderzoeken. 3.4.4 De leerlingen kunnen materie onderzoeken en vergelijken op basis van hun eigenschappen.	• de smelttemperatuur, de elektrische geleidbaarheid, de lichtdoorlaatbaarheid

3.5 Natuurkundige verschijnselen		Woordenschat (richtinggevend)
Kleuter	3.5.1 De kleuters kennen de volgende begrippen met betrekking tot natuurkundige verschijnselen: • de zon, de lamp, licht, donker, de schaduw, de spiegel; • het stopcontact, de batterij; • aantrekken, afstoten, de magneet, magnetisch. 3.5.2 De kleuters kennen licht: de lichtbron, de reflectie. 3.5.3 De kleuters kennen geluid: hard, zacht. 3.5.4 De kleuters kennen magnetisme • eigenschappen van magneten: aantrekken, afstoten. 3.5.5 De kleuters kunnen magnetische en niet-magnetische materialen onderscheiden.	
4de jaar	3.5.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: • de kracht, de massa; • de plaats, de beweging, de snelheid, de weerstand, versnellen, vertragen, de richting; • de energie, de energie-omzetting; • de thermische energie, de temperatuur; • de geluidsbron, de luidspreker, de toonhoogte, hoog, laag, de trilling; • het magnetisme, de noordpool, de zuidpool, de magnetische kracht, de magnetische polen, het magnetisch veld, het kompas; • de aggregatietoestand, vast, vloeibaar, gasvormig, smelten, stollen, verdampen, condenseren, het smeltpunt, het kookpunt. 3.5.2 De leerlingen kennen kracht en beweging: • de relatie tussen kracht en de verandering van de beweging bij een bepaalde massa; • de relatie tussen massa en de verandering van de beweging bij een bepaalde kracht. 3.5.3 De leerlingen kennen energie en energievormen:	

	• bewegingsenergie; < bv. windenergie > • thermische energie. < bv. zonne-energie > 3.5.4 De leerlingen kennen licht: rechtlijnige beweging. 3.5.5 De leerlingen kennen geluid: • ontstaan van geluid: trilling; • toonhoogte of frequentie; • geluidssterkte. 3.5.6 De leerlingen kennen magnetisme: • polen, noordpool, zuidpool, magnetische kracht; • aarde als magneet. 3.5.7 De leerlingen kennen aggregatietoestanden: • de faseovergangen; • de relatie tussen temperatuur en faseovergangen.	
6de jaar	3.5.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: • het gewicht, de druk, de weerstand; < bv. verschil in weerstand bij beweging in lucht of water > • de energieomzetting; • reflecteren, absorberen, doorlaten; • de stroomkring, de geleider, de isolator, de spanning, de stroomsterkte . 3.5.2 De leerlingen kennen kracht en beweging: • het onderscheid tussen gewicht en massa; • gewicht als kracht en massa als maat voor de hoeveelheid materie van een bepaalde stof; • effecten van krachten: verandering van bewegingstoestand. 3.5.3 De leerlingen kennen energie:	

	• kernenergie; • elektrische energie; • chemische energie. < bv. biomassa, fossiele energie > 3.5.4 De leerlingen kennen licht: reflecteren, absorberen en doorlaten van licht. 3.5.5 De leerlingen kennen geluid: de relatie tussen geluidssterkte en afstand tot de geluidsbron. 3.5.6 De leerlingen kennen elektrische verschijnselen: • elektrische schakeling, stroomkring; • geleiders, isolatoren; • symbolen bij het voorstellen van een eenvoudige schakeling: energiebron, verbruiker, geleider, schakelaar. < bv. energiebron: batterij, verbruiker: lamp > 3.5.7 De leerlingen kunnen natuurkundige verschijnselen onderzoeken met behulp van de onderzoekscyclus.	

3.6 Systematische en methodische benadering van wetenschappelijke en technologische problemen		Woordenschat (richtinggevend)
Onderzoekende houding		
Kleuter	3.6.1 De kleuters kennen de relatie tussen oorzaak en gevolg. 3.6.2 De kleuters kunnen aangeleerde woordenschat inzetten om te redeneren over een wetenschappelijke vraag.	
4de jaar	3.6.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: het onderzoek, de onderzoeksvraag, de hypothese, de conclusie. 3.6.2 De leerlingen kennen het concept van onderzoeksvraag en hypothese. 3.6.3 De leerlingen kunnen een voorafgaand opgezet eerlijk onderzoek uitvoeren.	

	3.6.4 De leerlingen kunnen systematisch waarnemingen noteren en conclusies trekken.	
6de jaar	3.6.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: de onderzoekscyclus, eerlijk onderzoeken, verkennen, onderzoek opzetten, onderzoek uitvoeren, concluderen, presenteren. 3.6.2 De leerlingen kennen de onderzoekscyclus als een gestructureerde aanpak met de volgende fasen: verkennen, onderzoek opzetten, onderzoek uitvoeren, concluderen, presenteren. 3.6.3 De leerlingen kunnen een onderzoek opzetten met behulp van de onderzoekscyclus. 3.6.4 De leerlingen kunnen de volgende basisprincipes van eerlijk onderzoek toepassen: gecontroleerde omstandigheden, reproduceerbaarheid.	
Ontwerpend leren		
Kleuter	3.6.3 De kleuters weten dat voorwerpen en materialen een functie hebben en ontworpen zijn om een probleem op te lossen.	
4de jaar	3.6.5 De leerlingen kennen ontwerpen als een manier om aan een behoefte te voldoen. 3.6.6 De leerlingen kunnen met concreet materiaal en gegeven criteria een ontwerp bedenken en uitvoeren om aan een behoefte te voldoen.	
6de jaar	3.6.5 De leerlingen kennen de volgende begrippen: ontwerpen, optimaliseren, de ontwerpcyclus, verkennen, ideeën verzinnen en selecteren, het ontwerp plannen, het ontwerp realiseren, testen en optimaliseren, presenteren. 3.6.6 De leerlingen kennen de ontwerpcyclus als een gestructureerde aanpak met de volgende fasen: verkennen, ideeën verzinnen en selecteren, ontwerp plannen, ontwerp realiseren, testen en optimaliseren, presenteren. 3.6.7 De leerlingen kennen het belang van het formuleren van criteria om aan een behoefte te voldoen. 3.6.8 De leerlingen kunnen ontwerpen met behulp van de ontwerpcyclus.	

3.7 Technologie	Woordenschat (richtinggevend)

Hoe mens, wetenschap en technologie elkaar beïnvloeden		
Kleuter	/	
4de jaar	/	
6de jaar	3.7.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: de wisselwerking, de wetenschap, de technologie, de technologische ontwikkeling, de wetenschappelijke ontdekking, de innovatie, de uitvinding, de duurzaamheid, de ecologische voetafdruk, de ethiek. 3.7.2 De leerlingen kunnen uitdrukken dat gevolgen van wetenschappen en technologie op zichzelf, anderen, het milieu en de maatschappij, zowel op korte als op lange termijn, positief, negatief of onzeker kunnen zijn.	
Technische systemen hanteren		
Kleuter	3.7.1 De kleuters kunnen leeftijdsadequate technische systemen correct en veilig gebruiken.	
4de jaar	3.7.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: monteren, demonteren. 3.7.2 De leerlingen kennen basisgereedschap voor montage en demontage. 3.7.3 De leerlingen kunnen basisvaardigheden toepassen bij het monteren en demonteren van technische systemen.	
6de jaar	3.7.3 De leerlingen kennen de volgende begrippen: herstellen, onderhouden. 3.7.4 De leerlingen kennen basisgereedschap voor basisonderhoud en herstellingen. 3.7.5 De leerlingen kennen het belang van het onderhouden en herstellen van technische systemen. 3.7.6 De leerlingen kunnen basisonderhoud en kleine herstellingen uitvoeren. <bv. fietsband plakken, batterij vervangen >	
Technische systemen beschrijven		
Kleuter	/	

4de jaar	3.7.4 De leerlingen kennen het volgende begrip: de onderdelen. 3.7.5 De leerlingen kunnen de werking van een technisch systeem beschrijven aan de hand van onderdelen en materialen. 3.7.6 De leerlingen kunnen verwoorden hoe vormgeving en design een rol spelen bij het gebruik van technische systemen.	
6de jaar	3.7.7 De leerlingen kennen de volgende begrippen: het tandwiel, de riem, de ketting, de hefboom, de katrol, het technische systeem, de vormgeving, het design. 3.7.8 De leerlingen kennen belangrijke mechanische overbrengingen: tandwielen, riemen en kettingen, hefbomen, katrollen. 3.7.9 De leerlingen kennen de werking van technische systemen op basis van kennis over natuurkundige verschijnselen. 3.7.10 De leerlingen kunnen de werking, de bouw en de materiaalkeuze van technische systemen analyseren en beschrijven.	

4. AARDRIJKSKUNDE

4.1 Topografie		Woordenschat (richtinggevend)
Topografisch referentiekader		
Kleuter	4.1.1 De kleuters kennen de naam van: • België; • een plaatselijke rivier; • de rivier de Nijl. 4.1.2 De kleuters kunnen water, land en de polen op de wereldbol aanduiden.	
4de jaar	4.1.1 De leerlingen kennen de naam en de ligging van: • de schoolgemeente en eventuele deelgemeenten, en buurgemeenten; • de eigen regio; • de Belgische provincies met hun hoofdplaatsen; • de buurlanden van België; • de gewesten en gemeenschappen; • Schelde, Maas en IJzer; • een aantal regio's van België: Kempen, Hoge Venen, kuststreek, Ardennen; • Noordzee en Middellandse Zee; • de werelddelen: Afrika, Antarctica, Azië, Europa, Oceanië, Noord-Amerika en Zuid-Amerika; • de Grote Oceaan, Atlantische Oceaan en Indische Oceaan; • de vulkaan: de Etna.	
6de jaar	4.1.1 De leerlingen kennen de naam en de ligging van: • landen van de Europese Unie en hun hoofdsteden, evenals het Verenigd Koninkrijk, Noorwegen, Zwitserland, Rusland en hun hoofdsteden; • Egypte, Marokko, Congo, Zuid-Afrika; • de Verenigde Staten van Amerika, Canada, Mexico, Brazilië, Argentinië; • Australië, Nieuw-Zeeland; • China, India, Japan; • Israël, Iran, Turkije; • een aantal grote rivieren: de Seine, de Donau, de Rijn, de Amazone;	

	• een aantal bergketens: Alpen, Himalaya, Pyreneeën, Oeral; • de hoogste berg ter wereld: Mount Everest.	
Relatieve en absolute ligging		
Kleuter	4.1.3 De kleuters kennen de volgende begrippen met betrekking tot relatieve ligging: dichtbij, veraf, voor, achter, opzij, boven, onder, tussen, binnen, buiten, hoog, laag, in, uit, naast, midden. 4.1.4 De kleuters kennen de volgende begrippen met betrekking tot absolute plaatsbepaling: • de straatnaam en het huisnummer; • de Noordpool, de Zuidpool.	
4de jaar	4.1.2 De leerlingen kennen de volgende begrippen met betrekking tot relatieve ligging: de hoofdwindrichtingen, de tussenwindrichtingen, het noorden, het oosten, het zuiden, het westen, het noordoosten, het zuidoosten, het zuidwesten, het noordwesten, N, O, Z, W, NO, ZO, ZW, NW. 4.1.3 De leerlingen kennen de volgende begrippen met betrekking tot absolute plaatsbepaling: • de thuisgemeente en de postcode, de schoolgemeente en de postcode; • de nulmeridiaan, de evenaar; • het noordelijk halfrond, het zuidelijk halfrond, het oostelijk halfrond en het westelijk halfrond.	
6de jaar	4.1.2 De leerlingen kennen parallellen/breedtecirkels die het klimaat afbakenen: • Steenbokskeerkring, Kreeftskeerkring; • Noordpoolcirkel en Zuidpoolcirkel.	

4.2 Aardrijkskundige kennis		Woordenschat (richtinggevend)
Kenmerken van de aarde en haar atmosfeer		
Kleuter	4.2.1 De kleuters kennen de volgende begrippen met betrekking tot kenmerken van de aarde en haar atmosfeer: het land, het water, de lucht, de rots, de grot, het zand.	
4de jaar	4.2.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen met betrekking tot kenmerken van de aarde en haar atmosfeer: • 'de blauwe planeet', het zoet en zout water, de atmosfeer; • de verschillende lagen van de aarde en hun relatieve temperatuur.	

	4.2.2 De leerlingen kennen het concept waterkringloop: verdamping, condensatie, wolken, neerslag, grondwater, oppervlaktewater. 4.2.3 De leerlingen kennen de kenmerken, oorzaken en gevolgen van vulkanen: • waarom vulkanen uitbarsten: magma, lava, vulkaanpijp, krater; • hoe vulkanen het landschap en menselijke activiteiten (landbouw, toerisme) kunnen beïnvloeden: aswolk, mineralen.	rotsachtige buitenlaag, halfvaste middenlaag, binnen- en buitenkern
6de jaar	4.2.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen met betrekking tot de aarde en haar atmosfeer: het zuurstofgas, de koolstofdioxide. 4.2.2 De leerlingen kennen de rol van de atmosfeer voor leven op aarde. 4.2.3 De leerlingen kennen het belang van delfstoffen vanuit verschillende perspectieven: • economie; • politiek; • duurzaamheid. 4.2.4 De leerlingen kennen de kenmerken, oorzaken en gevolgen van aardbevingen: • voorbeelden van platen, plaatgrens, principe van platentektoniek; • epicentrum, seismische golven, beving; • voorbeelden van aardbevingen, ligging en mogelijke effecten: naschok, verwoesting, tsunami, aardverschuiving; • de magnitude van een aardbeving; • inspanningen om schade door aardbevingen te anticiperen en te beperken: technieken bij constructie van gebouwen om schokken op te vangen, monitoren en preventief evacueren. 4.2.5 De leerlingen kunnen de ruimtelijke spreiding van aardbevingen, vulkanen en bergketens in verband brengen met de ligging van plaatgrenzen: • de Ring van Vuur; • patroon van vulkanen in het Middellandse Zeegebied waaronder de Etna.	verschuiven
Landschappen: natuurlijke en menselijke aspecten		

Kleuter	4.2.2 De kleuters kennen de volgende begrippen met betrekking tot natuurlijke aspecten van landschappen: • de reliëfvorm: de berg, de heuvel, de vallei; • de helling: omhoog, omlaag, steil, zacht; • het water: de oceaan, de zee, het strand, de rivier, de beek, de plas, de vijver; • de vegetatie: de boom, het bos, het gras, het grasland, de weide, het riet, het gazon; • de bodem: vruchtbaar, zanderig, rotsachtig. 4.2.3 De kleuters kennen de volgende begrippen met betrekking tot infrastructuur en hun interactie met landschappen: • het wonen: het huis, het appartement, de tuin; • de transportinfrastructuur: de weg, de straat, de bus, het spoor, de trein; • de landbouw: de akker, de boerderij, de stal, de koe, het schaap, het varken, het gewas; • de industrie: de fabriek, de werkplaats; • de handel en de diensten: de winkel, de markt, de bakkerij; • de recreatie en het toerisme: het zwembad, de zee, het park, de bibliotheek.	
4de jaar	4.2.4 De leerlingen kennen de volgende begrippen met betrekking tot natuurlijke aspecten van landschappen, inclusief de vorming en het proces ervan: • het reliëf: de bergketen, het zeeniveau, de horizonlijn, de hoogte, het hoogteverschil; • de riviervorming en -processen: de bron, de smeltende ijskappen en gletsjers, de typische kenmerken van beneden-, midden- en bovenloop van rivieren, het eroderen, het afzetten, de waterval, de meander, het estuarium, de delta; • de vegetatie: het loofbos, het naaldbos; • de bodem: het zand, de klei, de leem, steenachtig. 4.2.5 De leerlingen kennen de volgende begrippen met betrekking tot infrastructuur en hun interactie met landschappen: • het wonen: het rijhuis, het vrijstaand huis, het appartementsgebouw, stedelijk, landelijk, de stad; • de transportinfrastructuur: de snelweg, het kanaal, de (lucht)haven; • de landbouw: de akkerbouw, de veeteelt, de gemengde landbouw, de tuinbouw, de glastuinbouw; • de landbouwprocessen: de irrigatie; • de verwerking en de distributie van gewassen; • het water als hulpbron: de dam, het reservoir, de waterkracht; de vervuiling van waterhabitats; • de handel en de diensten: het kantoor, de bank, het winkelcentrum;	

	• de recreatie en het toerisme: het sportterrein, de entertainmentfaciliteit.	
6de jaar	4.2.6 De leerlingen kennen de volgende begrippen met betrekking tot natuurlijke aspecten van landschappen: • het reliëf: de hellingsgraad; < bv. landbouw op terrassen om regenwater op steile hellingen op te vangen, wegen en spoorwegen houden rekening met hellingen > • de kustprocessen en de gerelateerde landvormen en habitats: de golfslag, de kustlijn, de landtong, de kiezel, de zandduin, de koraalrif, de kusthabitat; < bv. de steltlopers, meeuwen en sterns nestelen en foerageren op de Belgische kusthabitats van slikken en schorren, het zeeleven met inbegrip van wormen, schelpdieren en vissen die leven in de ondiepe wateren voor de Belgische kust > • de vegetatie en het verband met bodem, vegetatietype en klimaat: de woestijn, de woestijnvorming, de steppe, de savanne, het regenwoud. 4.2.7 De leerlingen kennen de volgende begrippen met betrekking tot infrastructuur en hun interactie met landschappen: • het wonen: de verstedelijking, de open ruimte, de ruimtelijke ordening; • de landbouw: de intensieve landbouw, de duurzame landbouw, de voedselbewaring, -verwerking en -distributie; • het menselijk gebruik van natuurlijke hulpbronnen: de duurzaamheid; • het kustbeheer: de golfbrekers; • de handel en de diensten: de opslagfaciliteiten voor grondstoffen, materialen en goederen.	
Aardrijkskundige indicatoren		
Kleuter	/	
4de jaar	4.2.6 De leerlingen kennen de volgende begrippen met betrekking tot bevolking: • de bevolkingsdichtheid; • patronen van bevolkingsspreiding in een land of regio; • manieren om de diversiteit van de bevolking te beschrijven: de etniciteit, de religie, de leeftijd. 4.2.7 De leerlingen kennen verklarende factoren die verandering in bevolkingsaantallen beïnvloeden: • migratie;	dichtbevolkt, dunbevolkt

	• geboortecijfer; • industrialisatie en verstedelijking.	
6de jaar	4.2.8 De leerlingen weten dat er verschillende niveaus van welvaart zijn. 4.2.9 De leerlingen kunnen vergelijkingen maken binnen en tussen landen door middel van aardrijkskundige indicatoren: • oppervlakte; • bevolkingsaantal; • bevolkingsdichtheid; • welvaartsniveau.	
Weer en klimaat		
Kleuter	4.2.4 De kleuters kennen de volgende begrippen met betrekking tot weersverschijnselen: • de temperatuur; • de neerslag; • de bewolking; • de wind. 4.2.5 De kleuters kunnen de relatie tussen bewolking en neerslag beschrijven.	
4de jaar	4.2.8 De leerlingen kennen het verschil tussen weer en klimaat. 4.2.9 De leerlingen kennen de kenmerken van de belangrijkste klimaatzones: polair, tropisch, gematigd. 4.2.10 De leerlingen kennen de volgende begrippen met betrekking tot klimaatspecifieke en extreme weersverschijnselen: • de orkaan, de tyfoon; • de hittegolf, de sneeuwstorm, de waterbom.	
6de jaar	4.2.10 De leerlingen kennen het concept vegetatietype. 4.2.11 De leerlingen kennen de relatie tussen de ligging van de breedtecirkels en klimaatzones: polair, tropisch, gematigd. 4.2.12 De leerlingen kunnen voorbeelden geven van hoe reliëf en seizoensgebonden oceaantemperaturen het weer beïnvloeden: luchtdruk, landmassa.	
Kosmografie		

Kleuter	4.2.6 De kleuters kennen de volgende begrippen: • de aarde, de maan, de zon, de sterren; • de dag en de nacht. 4.2.7 De kleuters kunnen het ritme van de seizoenen in de directe omgeving herkennen. 4.2.8 De kleuters kunnen de beweging van de aarde om haar as tonen met behulp van een wereldbol.	
4de jaar	4.2.11 De leerlingen kennen de zon als ster. 4.2.12 De leerlingen kennen de namen van de planeten binnen ons zonnestelsel. 4.2.13 De leerlingen kennen de duur en de richting van de beweging van de aarde om haar as. 4.2.14 De leerlingen kennen de namen, kenmerken en de begin- en einddatum van de seizoenen. 4.2.15 De leerlingen kennen de relatie tussen de beweging van de aarde en dag/nacht, tijdszones.	
6de jaar	4.2.13 De leerlingen kennen kenmerken en verschijnselen van het heelal: planetenstelstel, zonnestelstel, sterren. 4.2.14 De leerlingen kennen de getijden: eb, vloed, laagwater, hoogwater. 4.2.15 De leerlingen kennen de maanfasen: volle maan, nieuwe maan, eerste kwartier, laatste kwartier. 4.2.16 De leerlingen kennen de eclipsen: zonsverduistering, maansverduistering. 4.2.17 De leerlingen kennen de duur en de richting van de beweging van de aarde rond de zon. 4.2.18 De leerlingen kunnen het burgerlijk jaar, het schrikkeljaar en de seizoenen in verband brengen met de beweging van de aarde rond de zon, rekening houdend met de schuine stand van de aardas. 4.2.19 De leerlingen kunnen de getijden, de maanfasen en de eclipsen in verband brengen met de beweging van de maan rond de aarde.	

4.3 Aardrijkskundige vaardigheden, onderzoek en denken	Woordenschat (richtinggevend)
Aardrijkskundige bronnen en vaardigheden	

Kleuter	4.3.1 De kleuters kunnen een ruimtelijke indeling van een kamer en een buitenruimte beschrijven door observatie en geheugen. 4.3.2 De kleuters kunnen een geobserveerde ruimte weergeven door middel van een eenvoudige tekening of schets. 4.3.3 De kleuters kunnen een neerslagvorm observeren: regen, sneeuw, hagel, mist.	
4de jaar	4.3.1 De leerlingen kunnen met betrekking tot aardrijkskundige vaardigheden: • een digitale en analoge kaart hanteren, inclusief werken met legende, oriëntatie, (tussen)windrichtingen; • werken met register en vakcoördinaten; • zichzelf oriënteren met behulp van verschillende methoden: kompas, kaart en zon; • landschappen schetsen om menselijke en natuurlijke aspecten schematisch weer te geven; • aardrijkskundige staaf- en lijngrafieken bespreken. 4.3.2 De leerlingen kunnen met betrekking tot aardrijkskundig onderzoek: • instrumenten gebruiken om neerslag (pluviometer) te meten; • observaties en instrumenten gebruiken om windrichting (vlaggen, bomen, rook, windvaan) en windsnelheid (anemometer) te meten; • gegevens uit weersvoorspellingen gebruiken: temperatuur, neerslag, windrichting en bewolking.	
6de jaar	4.3.1 De leerlingen kunnen met betrekking tot aardrijkskundige vaardigheden: • verschillende soorten kaarten gebruiken: staatkundig, natuurkundig, thematisch; • satellietbeelden hanteren; • een klein gebied in kaart brengen met behulp van cartografische technieken: generaliseren, symboliseren, oriënteren, schaal aanbrengen; • klimatogrammen lezen.	
Aardrijkskundig denken		
Kleuter	4.3.4 De kleuters kunnen een actueel ruimtelijk vraagstuk bespreken in termen van gevolgen en relatieve meting. < bv. waar een stoel positioneren om meer ruimte te maken, tramhalte gelegen op een nuttige/veilige plaats, hoeveel hoger of dichter bij het raam planten zetten om ze meer licht te geven >	

	4.3.5 De kleuters kunnen ideeën genereren om actuele ruimtelijke problemen op te lossen met behulp van relatieve ruimtelijke begrippen.	
4de jaar	4.3.3 De leerlingen kunnen aardrijkskundige kennis en vaardigheden van het 4de jaar gebruiken om zelf aardrijkskundige vragen te beantwoorden over: • ruimtelijke posities, relaties en contrasten; • interactie op verschillende schalen; • verandering in de tijd, inclusief de toekomst. < bv. de relatie tussen waterdiepte, temperatuur en mariene habitats, hoe is op een bepaalde plaats een vallei of waterval ontstaan, waarom liggen de bushaltes in gebied A verder uit elkaar dan in gebied B, hoe verschilt het leven in een welbepaalde stad van het leven op het platteland eromheen >	
6de jaar	4.3.2 De leerlingen kunnen aardrijkskundige kennis en vaardigheden op niveau 6de jaar gebruiken om zelf aardrijkskundige vragen te beantwoorden over: • ruimtelijke posities, relaties en contrasten; • interactie op verschillende schalen; • verandering in de tijd, inclusief de toekomst. < bv. de relatie tussen helling, landbouwkeuze en infrastructuurplanning, de relatie tussen bevolkingsdichtheid en de ligging van industriezones, het vervoer van grondstoffen, materialen en goederen, waarom is er woestijnvorming op plaats X, gelijkenissen en verschillen tussen de Rijn en de Amazone, uitzoeken wie (leeftijd, type werknemer) behoefte heeft aan veilige fietsroutes in de stad, bij gunning van een nieuw treinstation, winkelcentrum, vrijetijdscentrum in plaats X onderzoeken wie erbij zou winnen en wie erbij zou verliezen inclusief toekomstige mensen en het milieu>	

5. GESCHIEDENIS

5.1 Kennis van het verleden		Woordenschat (richtinggevend)
Prehistorie		
Kleuter	5.1.1 De kleuters weten hoe mensen tijdens de prehistorie overleefden en samenleefden. • ontwikkelingen: het gebruik van vuur, jagen, voedsel verzamelen, werktuigen (steen en been), grot- en muurschilderingen; • personen en groepen: kleine groep (stam).	prooi, vee, pijlpunt, mes, speer, bijl
4de jaar	5.1.1 De leerlingen weten hoe mensen tijdens de prehistorie met de natuur omgingen en samenleefden. • ontwikkelingen: rechtop lopen, taal, omgang met anderen, werktuigen (brons en ijzer), de eerste migraties, relaties tussen mens-dier-plant, leven op het ritme van dag/nacht/seizoenen; • plaatsen: Afrika (Riftvallei), Flores, Maasvallei, Çatalhöyük; • personen en groepen: complexere sociale groepen, Neanderthaler, Sapiens.	
6de jaar	/	
Oudheid		
Kleuter	5.1.2 De kleuters weten hoe mensen tijdens de oudheid overleefden en samenleefden. Egyptische samenleving • ontwikkelingen: schrift (hiërogliefen, de Steen van Rosetta, papyrus), bouwen en begraven; • plaatsen: de Nijl, de piramides van Gizeh; • personen en groepen: boer, priester, farao.	overstroming
4de jaar	5.1.2 De leerlingen weten hoe mensen tijdens de oudheid overleefden, samenleefden en hoe ze dachten. Mesopotamië	ratio, mythe, natuurgodsdienst, kleitablet, god, godin, offer

	• ontwikkelingen: standenmaatschappij, beroepsspecialisatie, slavernij, handel, irrigatielandbouw, spijkerschrift, episch verhalen; • plaatsen: stroomgebied van Tigris en Eufraat, stadstaat, ziggurat; • personen en groepen: slaafgemaakten, schriftgeleerde, koning; • gebeurtenissen: Codex Hammurabi, Gilgamesj-epos. De Griekse wereld • ontwikkelingen: mythologie, religie, filosofie, democratie, burgerrechten; • plaatsen: Athene, de Akropolis, de berg Olympos; • personen en groepen: de aristocratie, Socrates, Archimedes, Hippocrates, vrouwen in de Griekse oudheid; • gebeurtenissen: de wetten van Solon. De Romeinen • ontwikkelingen: imperialisme, identiteit en integratie, migratie, handel over lange afstanden, culturele uitwisseling, voedselproductie, dagelijks leven; • plaatsen: wegennetwerk, keukens, Rome, Pompeii, Carthago, Tongeren, Velzeke, Limes; • personen en groepen: Hannibal, Cornelia, Caesar, keizer Augustus, slaafgemaakten, de Kelten, Germanen, Constantijn; • gebeurtenissen: ontstaan van het christendom, Pax Romana.	
6de jaar	/	
Middeleeuwen		
Kleuter	/	
4de jaar	5.1.3 De leerlingen weten hoe mensen tijdens de middeleeuwen overleefden, samenleefden en hoe ze dachten. De Arabische wereld • ontwikkelingen: het ontstaan en de verspreiding van de islam, kennisontwikkeling, Arabische kunst; • plaatsen: Bagdad (huis van wijsheid); • personen en groepen: Al-Ghazali, geleerden, kaliefen; • gebeurtenissen: schisma tussen sjiieten en soennieten;	leerling, gezel, meester, koopman, ploeg, heiligendagen, monnik, non, de adel, de clerus, charter

	<de Slag van de Kameel>. Europa • ontwikkelingen: rurale en stedelijke samenleving, ziekten (de pest), agrarische (r)evolutie, handel, rechtspraak, machtsverhoudingen en ongelijkheid, christendom; • plaatsen: Brugge, Gent, kloosters en abdijen; • personen en groepen: Hildegard van Bingen, de Bourgondiërs, begijnen, gilde, ambachtslieden; • gebeurtenissen: de keure van Kortenberg, het drieslagstelsel. Contacten tussen samenlevingen • ontwikkelingen: interculturele contacten; • plaatsen: Al-Andaluz, de moskee van Cordoba, het Alhambra, Dorestad; • personen en groepen: Maimonides, conversos, vikingen, Rollo de Noorman; • gebeurtenissen: de Reconquista, de belegering van Parijs.	bv. handel tussen Vikingen en Arabieren, samenwerking tussen christenen, joden en moslims in Al-Andaluz
6de jaar	/	
Vroegmoderne tijd		
Kleuter	/	
4de jaar	5.1.4 De leerlingen weten hoe mensen tijdens de vroegmoderne tijd overleefden, samenleefden en hoe ze dachten. Europa • ontwikkelingen: religieuze conflicten, staatsvorming, imperialisme, boekdrukkunst; • plaatsen: Frankrijk, Duitse Rijk, Antwerpen; • personen en groepen: Karel V, Plantijn, Lodewijk XIV; • gebeurtenissen: de Vrede van Westfalen.	
6de jaar	5.1.1 De leerlingen weten hoe mensen in de vroegmoderne tijd overleefden, samenleefden en hoe ze dachten. Afrika	

	• ontwikkelingen: mondelinge tradities, religie, machtsverhoudingen, slavenhandel, staatsvorming; • plaatsen: de Kongostroom; • personen en groepen: Lukeni Lua Nimi, Portugese handelaren, Afonso I, Garcia II van Kongo; • gebeurtenissen: de oprichting van het Kongo-koninkrijk, introductie van het christendom. Contacten tussen samenlevingen • ontwikkelingen: uitwisseling van ideeën in kunst, wetenschap en kosmologie, wereldimperialisme, Atlantische driehoekshandel; • plaatsen: zijderoutes, handelspost, kolonie; • personen en groepen: slaafgemaakten, zeevaarders, Vermeer, Columbus, de West-Indische Compagnie, La Malinche; • gebeurtenissen: het ronden van Kaap de Goede Hoop.	ritueel, ceremonie
Moderne tijd		
Kleuter	/	
4de jaar	/	
6de jaar	5.1.2 De leerlingen weten hoe mensen tijdens de moderne tijd met de natuur omgingen, overleefden, samenleefden en dachten. • ontwikkelingen: industriële en agrarische revolutie, effecten van verstedelijking op leef- en werkomstandigheden, leven op het ritme van de klok, migratie, imperialisme, veranderende grenzen, grondwetten, emancipatie; • plaatsen, personen, groepen en gebeurtenissen: ○ de Verklaring van de Rechten van de Mens en van de Burger, het Burgerlijk Wetboek van Napoleon, de Belgische Grondwet, de Bloednacht in Leuven; ○ Charleroi, arbeiders en opdrachtgevers, Lieven Bauwens, Emilie Claeys, landschapsverandering (terrils, kleiputten, kanalen, spoorwegen), landverhuizers; ○ conferentie van Berlijn, de Onafhankelijke Kongostaat, Union Minière du Haut-Katanga, Paul Panda Farnana;	

	○ begraafplaatsen, monumenten en gedenktekens van de Eerste Wereldoorlog, Verdrag van Versailles.	
Hedendaagse tijd		
Kleuter	5.1.3 De kleuters weten hoe mensen tijdens de hedendaagse tijd samenleefden. ● ontwikkelingen: veranderingen in het straatbeeld, het interieur van een woning, technologie; ● plaatsen, personen en groepen: ○ eigen woning, eigen stad, dorp of straat; ○ familieherinneringen uit de kindertijd.	radio, tv, computer, keukenapparatuur, speelgoed, meubels, vervoer, school
4de jaar	/	
6de jaar	5.1.3 De leerlingen weten hoe mensen tijdens de hedendaagse tijd samenleefden. ● ontwikkelingen: internationale rivaliteit en samenwerking; vrouwenemancipatie, burgerrechten; informatie-, communicatie- en technologierevoluties, ruimte-exploratie; ● plaatsen, personen, groepen en gebeurtenissen: ○ het Fort van Breendonk en de Kazerne Dossin, verzetsstrijders en collaborateurs; ○ Verenigde Naties, Europese Unie, de Muur van Berlijn; ○ Rosa Parks, gastarbeiders, de pil, stemrecht voor vrouwen, homohuwelijk; ○ Neil Armstrong, het internet.	

5.2 Kennis van geschiedenis		Woordenschat (richtinggevend)
Bronnengebruik		
Kleuter	5.2.1 De kleuters kunnen soorten bronnen vanuit de bestudeerde samenlevingen benoemen: ● beenderen, fossielen, werktuig, rotsschildering, graf; ● standbeeld, foto, dagboek, brief.	
4de jaar	5.2.1 De leerlingen kennen het verschil tussen bron en bewijs. 5.2.2 De leerlingen kennen typische vragen om te stellen over aangereikte bronnen: ● hoe en waarom een bron is gemaakt;	Geschreven bronnen: manuscript, kroniek, verslag, mythe, wetboek, graffiti

	• wanneer en waar een bron is gemaakt. 5.2.3 De leerlingen weten wat paleontologen, archeologen en historici doen. 5.2.4 De leerlingen kunnen diverse, veelgebruikte bronnen relevant voor de oudheid, de middeleeuwen en de vroegmoderne tijd noemen.	Materiële bronnen: sieraden, ruïne, afval, gebouw, mozaïek, fresco, standbeeld, monument, grafgiften Mondelinge tradities: verhalen, plaatsnamen, familienamen
6de jaar	5.2.1 De leerlingen kunnen aangereikt bewijs uit bronnen gebruiken bij het antwoorden op historische vragen. 5.2.2 De leerlingen kunnen diverse, veelgebruikte bronnen relevant voor de vroegmoderne, moderne en hedendaagse tijd noemen.	Geschreven bronnen: krant, verdrag, overlijdensbericht Materiële bronnen: huis, industrieel gebouw, openbaar gebouw, designobject, huishoudelijk artefact, graf Mondelinge tradities: lied, spreekwoord, gezegde Audiovisuele bronnen: film, documentaire, nieuws
Historisch redeneren		
Kleuter	5.2.2 De kleuters kunnen enkele veranderingen tussen verleden en heden opnoemen.	
4de jaar	5.2.5 De leerlingen kunnen gelijkenissen en verschillen onderscheiden binnen en tussen bestudeerde samenlevingen. < bv. vergelijking van Mesopotamische en Egyptische samenlevingen; of vergelijking van ervaringen van mannen en vrouwen, boeren en reizende kooplieden, binnen Mesopotamië > 5.2.6 De leerlingen kunnen aspecten van verandering en continuïteit bespreken. 5.2.7 De leerlingen kunnen oorzaken en gevolgen van een gebeurtenis of een ontwikkeling verklaren.	verandering, constant, voortdurend reden, resultaat, oorzaak, gevolg

6de jaar	5.2.3 De leerlingen kunnen typische historische vragen stellen met betrekking tot: • continuïteit-verandering; < bv. wat veranderde er voor vrouwen in de 20e eeuw? > • oorzaak-gevolg. < bv. welke impact had de Europese handel op het Kongo-koninkrijk?, waarom werd de Muur van Berlijn afgebroken? > 5.2.4 De leerlingen kunnen hun gedachten ordenen om typische historische vragen te beantwoorden met betrekking tot: • continuïteit-verandering; • oorzaak-gevolg.	
Perspectieven		
Kleuter	/	
4de jaar	5.2.8 De leerlingen kunnen een onderscheid tussen een perspectief van mensen in het verleden en een hedendaags perspectief op het verleden begrijpen.	hedendaags, retrospectief
6de jaar	5.2.5 De leerlingen kunnen hun historische kennis gebruiken om vragen te stellen over de perspectieven van mensen en groepen in het verleden. < bv. waarom was het zo belangrijk voor Afonso I dat zijn zoon bisschop was?, waarom schafte de Europese clerus de Congolese bisschopszetel gauw terug af?, waarom stelde Pieter Bruegel de Oude "de Korenoogst" voor als erg hard werken en armoedig? > 5.2.6 De leerlingen kunnen redeneringen over personen, groepen, gebeurtenissen en ontwikkelingen in het verleden verwoorden vanuit verschillende perspectieven.	mening, feit; doel, maker; invloed, betekenis; lokaal, regionaal, mondiaal; winnaar, verliezer; voordeel, nadeel; geslacht, macht
Chronologisch bewustzijn		
Kleuter	5.2.3 De kleuters kennen de volgende begrippen: heel lang geleden, lang geleden, nu, later, oud, nieuw. 5.2.4 De kleuters kunnen gebeurtenissen en eigen ervaringen chronologisch ordenen. 5.2.5 De kleuters kunnen drie gegeven bronnen uit het verleden chronologisch ordenen met behulp van de begrippen: heel lang geleden, lang geleden, nu.	

4de jaar	5.2.9 De leerlingen kennen de volgende begrippen: het verleden, het heden, de toekomst, de periode, de duur, geschiedenis. 5.2.10 De leerlingen kennen de tijdsaanduidingen: v.o.t. en o.t. 5.2.11 De leerlingen kunnen aangereikte bronnen over de bestudeerde historische periodes chronologisch ordenen.	voor onze tijd(rekening), onze tijd(rekening)
6de jaar	5.2.7 De leerlingen kennen de zes periodes van het gehanteerde historische referentiekader: prehistorie, oudheid, middeleeuwen, vroegmoderne tijd, moderne tijd, hedendaagse tijd.	

5.3 Reflectie en dialoog over verleden en geschiedenis		Woordenschat (richtinggevend)
Burgerschap		
Kleuter	5.3.1 De kleuters kennen de volgende begrippen: mening, overleg, stemmen.	meerderheid, minderheid
4de jaar	5.3.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen met betrekking tot de principes van de democratische rechtsstaat: verkiezingen, vertegenwoordiging, macht, rechten, plichten, regels, afspraken, gelijkheid. 5.3.2 De leerlingen kunnen principes van een democratische rechtsstaat herkennen in de bestudeerde samenlevingen uit het verleden.	
6de jaar	5.3.1 De leerlingen kennen de begrippen met betrekking tot de principes van de democratische rechtsstaat: democratie, regering, parlement, rechtbank, bescherming, wetten, grondwet, vrijheid.	
Erfgoed, identiteit, betekenis, relatie verleden-heden		
Kleuter	5.3.2 De kleuters weten waarom iets uit het verleden bewaard wordt. 5.3.3 De kleuters kunnen herkennen dat sporen uit het verleden aanwezig zijn in wat ze om zich heen zien.	redenen om te bewaren: schoonheid, belang, herinnering, persoonlijke band
4de jaar	5.3.3 De leerlingen weten dat ontwikkelingen in de bestudeerde samenlevingen een invloed hebben uitgeoefend op hedendaagse samenlevingen: • (on)vrijheid, (on)gelijkheid, (on)verdraagzaamheid, oorlog en vrede; • erfgoed.	gebouwen, plaatsnamen, volksverhalen, ambachtelijke vaardigheden

	5.3.4 De leerlingen kunnen uitleggen hoe persoonlijke identiteit mee gevormd wordt door het verleden: • familiebanden; • aandenken.	
6de jaar	5.3.2 De leerlingen kunnen de relatie tussen heden, verleden en toekomst verwoorden met betrekking tot de bestudeerde samenlevingen: • materieel en immaterieel erfgoed; • racisme en discriminatie; • organisatie van samenleving en dialoog: democratische instellingen, dictatorschap. 5.3.3 De leerlingen kunnen uitleggen wat historische gebeurtenissen, ontwikkelingen, plaatsen, en/of personen voor de samenleving kunnen betekenen: erfgoed: standbeelden, straatnamen, verhalen, feestdagen.	Materieel erfgoed: gebouw, weg en pad, foto, kleding, landschap en locatie, gebruiksvoorwerp. Immaterieel erfgoed: traditie, dialect, zang, dans, sport en spel, processie, folklore, herdenkingsceremonie

6. MUZISCHE VORMING

6.1 Domeinoverschrijdend		Woordenschat (richtinggevend)
Beschouwen		
Kleuter	/	
4de jaar	6.1.1 De leerlingen kunnen het onderwerp, de bedoeling en hun eigen interpretatie van een artistieke en een muzische creatie verwoorden.	
6de jaar	6.1.1 De leerlingen kunnen de geografische, historische en maatschappelijke context van een artistieke creatie beschrijven.	
Repertorium		
Kleuter	/	
4de jaar	6.1.2 De leerlingen kunnen enkele kunststromingen en artistieke creaties verkennen: • muziek: ○ artistieke creaties van componisten; < bv. Vivaldi, Mozart, Beethoven, Louis Armstrong, Nina Simone, The Beatles, Hildegard van Bingen > ○ muziekstijlen. < bv. klassieke muziek, pop, rock > • beeld: ○ artistieke creaties van beeldende kunstenaars; < bv. Bosch, Van Gogh, Permeke, Kahlo, Magritte, Picasso, Victor Horta, Hyungkoo Lee > ○ kunststromingen.	

	< bv. prehistorische kunst, kunst uit de oudheid, Arabische kunst, Europese schilderkunst en bouwkunst > • drama: ○ artistieke creaties; < bv. de sprookjes van de gebroeders Grimm en Hans C. Andersen, de Griekse mythen > ○ genres. < bv. rollenspel, situatiespel, hoorspel, poppentheater, komedie, straattheater > • dans: ○ artistieke creaties van choreografen; < bv. Sidi Larbi Cherkaoui, Evelien Maes, Igor Vrebac, Isabelle Beernaert > ○ dansstijlen. < bv. hip hop, ballet, jazzdans, volksdans > • media: ○ artistieke creaties van audiovisuele kunstenaars; < bv. de gebroeders Lumière, Bill Viola, Pipilotti Rist, Spielberg, Adil El Arbi en Bilall Fallah > ○ kunststromingen. < bv. vroege fotografie, pop art, de stomme film >	
6de jaar	6.1.2 De leerlingen kunnen enkele kunststromingen en artistieke creaties verkennen: • muziek: ○ artistieke creaties van componisten; < bv. Bach, Saint-Saëns, Clara Schumann, Stravinsky, Bernstein, Queen, Stromae, Buena Vista Social Club > ○ muziekstijlen. < bv. folk, country, blues, jazz > • beeld: ○ artistieke creaties van beeldende kunstenaars; < bv. Bruegel, Rubens, Delvoye, Berlinde De Bruyckere, Rodin, Zaha Hadid, Banksy > ○ kunststromingen.	

	< bv. Afrikaanse kunst, beeldhouwkunst, hedendaagse kunst > • drama: ○ artistieke creaties; < bv. volksverhalen, legendes en sagen > ○ genres. < bv. tragedie, pantomime, opera, improvisatietheater, slam poetry > • dans: ○ artistieke creaties van choreografen; < bv. Anna Teresa De Keersmaeker, Pina Bausch, Ish Ait Hamou > ○ dansstijlen. < bv. breakdance, wals, tango, moderne dans > • media: ○ artistieke creaties van audiovisuele kunstenaars; < bv. Henri Cartier Bresson, Marina Abramovic, Hans Op de Beeck, Marie-Jo Lafontaine > ○ kunststromingen. < bv. performance art, conceptuele kunst, surrealisme >	
Vaardigheden en vormgevingsmiddelen		
Kleuter	6.1.1 De kleuters kunnen technieken/vaardigheden van de vijf muzische domeinen verkennen. 6.1.2 De kleuters kunnen vormgevingsmiddelen van de vijf muzische domeinen verkennen: • muziek: de stem, het lied, de handtrom, de triangel, de tamboerijn, de fluit; • beeld: het potlood, het penseel, de verf, de stempel, het tekenpapier; • drama: de handpop, het toneel, de verkleedkleren, het masker; • dans: de dans, de beweging, de kring, de rij; • media: de (video)camera.	
4de jaar	6.1.3 De leerlingen kunnen technieken/vaardigheden van de vijf muzische domeinen gebruiken. 6.1.4 De leerlingen kunnen vormgevingsmiddelen van de vijf muzische domeinen gebruiken: • muziek: de woodblock, de toeter, de sleebel, de boomwhackers, de xylofoon;	

	• beeld: de graffiti, de waterverf, de plakkaatverf, de houtskool, de natuurklei; • drama: het poppenspel, het schimmenspel; • dans: de volksdans, het dansverhaal; • media: de schijnwerper, de opnameapparatuur.	
6de jaar	6.1.3 De leerlingen kunnen technieken/vaardigheden van de vijf muzische domeinen toepassen. 6.1.4 De leerlingen kunnen vormgevingsmiddelen van de vijf muzische domeinen toepassen: • muziek: de grafische partituur, de koebel, de Orff-instrumenten; • beeld: de optische illusie, beeldhouwen; • drama: het rollenspel, de theatertekst, improviseren; • dans: de wals, de tango, de moderne dans, de hiphop, de breakdance; • media: de audiosoftware, de beeldbewerkingssoftware.	

6.2 Muziek		Woordenschat (richtinggevend)
Bouwstenen		
Kleuter	6.2.1 De kleuters kennen de volgende begrippen: kort, lang, hoog, laag, snel, langzaam, hard, zacht, klank, toon, de zanger(es), de muzikant, het instrument. 6.2.2 De kleuters kunnen patronen van lange en korte geluiden onderscheiden. 6.2.3 De kleuters kunnen snelle en langzame ritmische en melodische patronen onderscheiden. 6.2.4 De kleuters kunnen hoge en lage tonen herkennen en eenvoudige melodieën aangepast aan het stembereik zingen.	het geluid, de muziek, de dirigent
4de jaar	6.2.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: het versnellen, het vertragen, de toonhoogte, de strofe, het refrein. 6.2.2 De leerlingen kunnen het metrum en ritmepatronen onderscheiden.	de metronoom, de partituur, de houtblazers, de koperblazers, het slagwerk,

	6.2.3 De leerlingen kunnen variaties in tempo herkennen. 6.2.4 De leerlingen kunnen variaties in dynamiek herkennen en gebruiken. 6.2.5 De leerlingen kunnen herhaling en contrast herkennen.	het ostinaat, de variatie, het contrast, het metrum
6de jaar	6.2.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: een canon, de melodische lijn, het motief, de solo, het ensemble, de componist. 6.2.2 De leerlingen kennen de bouwstenen van muziek: ritme, tempo, dynamiek, structuur/vorm, klankkleur, samenklank. 6.2.3 De leerlingen kunnen variaties in tempo, versnellen/vertragen, onderbreken uitvoeren. 6.2.4 De leerlingen kunnen meerstemmige melodieën met aangepast stembereik zingen. 6.2.5 De leerlingen kunnen variaties in dynamiek toepassen. 6.2.6 De leerlingen kunnen eenvoudige muziekvormen herkennen. < bv. herkennen van een rondo-vorm > 6.2.7 De leerlingen kunnen families van instrumenten onderscheiden. 6.2.8 De leerlingen kunnen samenklank herkennen.	fade-in, fade-out, de zware tel, de strijkers, de tokkelinstrumenten, de harmonie, de cadens, de muzikale zin, het interval, het thema, de sopraan, de alt, de tenor, de bas, de intro, de outro, de bridge, symfonie, opera, concerto, de rondo
Vaardigheden en vormgevingsmiddelen		
Kleuter	6.2.5 De kleuters kennen de volgende begrippen: de stem, het lied, de handtrom, de triangel, de tamboerijn, de fluit.	beatring, woodblock, toeters, claves, verschillende soorten shakers, sleebels
4de jaar	6.2.6 De leerlingen kennen de volgende begrippen: de woodblock, de toeter, de sleebel, de boomwhackers, de xylofoon.	maracas, guiro, cabasa, grafische partituur, de beatring, de claves
6de jaar	6.2.9 De leerlingen kennen de volgende begrippen: • musiceren; • de grafische partituur, de koebel, de Orff-instrumenten.	drums, bekkens, cimbaal, toms, bongo, conga, de maracas, de guiro, de cabasa

6.3 Beeld		Woordenschat (richtinggevend)
Bouwstenen		
Kleuter	6.3.1 De kleuters kennen de volgende begrippen: rood, geel, blauw, wit, grijs, zwart, groen, bruin, oranje, paars, licht, donker, rond, recht, gebogen, dik, dun, groot, klein, zacht, hard, ruw, glad, het patroon, de kunstenaar, de schilder, het schilderij. 6.3.2 De kleuters kunnen lijnsoorten onderscheiden en maken. 6.3.3 De kleuters kunnen verschillende texturen onderscheiden. 6.3.4 De kleuters kunnen primaire en secundaire kleuren herkennen.	zon, maan, sterren, kaars, zaklamp, LED-lamp, ovaal, voorkant, bovenkant, onderkant, zijkant, stekelig, harig
4de jaar	6.3.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: primaire en secundaire kleuren, koude en warme kleuren, de schaduw, de diepte, de lichtbron, de horizon, het contrast, het accent, de beeldhouwer. 6.3.2 De leerlingen kunnen figuren weergeven met omtreklijnen. 6.3.3 De leerlingen kunnen stofuitdrukking in het beeldend werk weergeven. < bv. de schubben van een vis weergeven > 6.3.4 De leerlingen kunnen kleurnuance en contrast aanbrengen met behulp van primaire en secundaire kleuren. 6.3.5 De leerlingen kunnen soorten licht, lichtrichting en schaduw benoemen en aanduiden. 6.3.6 De leerlingen kunnen effecten van ordeningswijzen in composities herkennen. 6.3.7 De leerlingen kunnen standpunt en horizon gebruiken.	centrale, horizontale en verticale compositie, symmetrische en asymmetrische composities, all-over compositie, direct licht, indirect licht, dimlicht, dof licht, schemerlicht, sfeerlicht, spits, strak en sierlijk, vooraanzicht, zijaanzicht, bovenaanzicht, onderaanzicht, voorgrond, achtergrond, de lichtrichting, het zijlicht, het tegenlicht, golvend, hoekig, zigzag, vloeiend, rafelig
6de jaar	6.3.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: tertiaire en complementaire kleuren, signaal- en camouflagekleuren, het silhouet, het perspectief, kleurtinten en kleurtonen, driedimensionale vormen, de architect.	organische en geometrische vormen, ruimtelijke en vlakke vormen, abstracte en

	6.3.2 De leerlingen kennen de bouwstenen van beeld: ruimte, kleur, licht, textuur, vorm, compositie, lijn. 6.3.3 De leerlingen kunnen met lijnstructuren en arcering een beeld maken. 6.3.4 De leerlingen kunnen de betekenis van kleuren, toon- en tintwaarden benoemen en gebruiken. 6.3.5 De leerlingen kunnen de functies en symboolwaarden van kleuren benoemen en gebruiken. 6.3.6 De leerlingen kunnen sfeer scheppen door middel van lichtrichting en schaduw. 6.3.7 De leerlingen kunnen vogel- en kikkerperspectief gebruiken. 6.3.8 De leerlingen kunnen ruimte-innemende, ruimte doorstekende en ruimte-omvattende creaties maken.	figuratieve vormen, decoratief, illustratief, sobere, speelse, vrolijke, warme, expressieve, doffe, angstige en bonte kleuren, verlichten en verdonkeren, de slagschaduw, de weerkaatsing, de afsnijding, de overlapping, spiraalvormig, diagonaal, arcering, grillig, de open vorm, de gesloten vorm, de restvorm
Vaardigheden en vormgevingsmiddelen		
Kleuter	6.3.5 De kleuters kennen de volgende begrippen: het potlood, het penseel, de verf, de stempel, het tekenpapier.	vetkrijt, plakkaatverf, vingerverf, kwasten, papiertape, waardevol kosteloos materiaal, zand, een prentenboek, het wasco, het krijt, de plasticine
4de jaar	6.3.8 De leerlingen kennen de volgende begrippen: de graffiti, de waterverf, de plakkaatverf, de houtskool, de natuurklei.	karton, Oost-Indische inkt, touw, natuurlijke vindmaterialen, een schetsboek, het papier-maché, het pastelkrijt
6de jaar	6.3.9 De leerlingen kennen de volgende begrippen: de optische illusie, beeldhouwen.	tekenstift, hout, ijzerdraad, lijmpistool, gipsverband, draad, textiel, assembleren, het bister, de acrylverf, het lijmpistool, het kunstboek

6.4 Drama		Woordenschat (richtinggevend)
Bouwstenen		
Kleuter	6.4.1 De kleuters kennen de volgende begrippen: verzinnen, de rol, het decor, het kostuum, de acteur. 6.4.2 De kleuters kunnen eenvoudige rollen spelen. 6.4.3 De kleuters kunnen het stemgebruik aanpassen in functie van de rol. 6.4.4 De kleuters kunnen een eenvoudige speelruimte benutten. 6.4.5 De kleuters kunnen eenvoudige scènes spelen.	
4de jaar	6.4.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: het personage, tot leven laten komen, de tegenspeler, de toneelschrijver, drama, de mime, de scène, het script, de mimiek, de rekwisieten, de belichting. 6.4.2 De leerlingen kunnen zich inleven in een personage en de rol vasthouden. 6.4.3 De leerlingen kunnen lichaamstaal gebruiken. 6.4.4 De leerlingen kunnen zich richten naar en rekening houden met het publiek tijdens het spelen. 6.4.5 De leerlingen kunnen op het juiste moment inspelen op de ander.	de auditie, het theaterdoek, de regieaanwijzing, de première, het hoofdpersonage, de hoofdrolspeler, de figurant, de set, het theatergezelschap, de black-out, de emoties, verbaal, non-verbaal, het attribuut
6de jaar	6.4.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: de monoloog, de dialoog, de tragedie, de komedie, de pantomime, het scenario, de regisseur. 6.4.2 De leerlingen kennen de bouwstenen van drama: rol, handeling/taal, ruimte, structuur, tijd, samenspel. 6.4.3 De leerlingen kunnen een personage geloofwaardig neerzetten. 6.4.4 De leerlingen kunnen een scenario ontwerpen.	de understudy, overacting, de backstage, de coulissen, de souffleur, de mise-en-scène, flashback, flashforward, het blijspel
Vaardigheden en vormgevingsmiddelen		

Kleuter	6.4.6 De kleuters kennen de volgende begrippen: de handpop, het toneel, de verkleedkleren, het masker.	
4de jaar	6.4.6 De leerlingen kennen de volgende begrippen: het poppenspel, het schimmenspel.	het tableau vivant, het toneelspel, de grime
6de jaar	6.4.5 De leerlingen kennen de volgende begrippen: het rollenspel, de theatertekst, improviseren.	de kostumering, de theatertechniek, het improvisatiespel

6.5 Dans		Woordenschat (richtinggevend)
Bouwstenen		
Kleuter	6.5.1 De kleuters kennen de volgende begrippen met betrekking tot beweging: de snelle en trage, de grote en kleine, de zware en lichte, de korte en lange. 6.5.2 De kleuters kunnen in een bepaald ritme en tempo dansen. 6.5.3 De kleuters kunnen een bepaald vloerpatroon uitvoeren. 6.5.4 De kleuters kunnen in een bepaalde richting dansen. 6.5.5 De kleuters kunnen een bewegingszin in een bepaalde volgorde uitvoeren.	springen, rollen, draaien, zwaaien, kruipen, sluipen, starten, stoppen, wiegen, kriskras door elkaar, in een cirkel, op een lijn
4de jaar	6.5.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: de volgorde, solo, duo, de plaats in de ruimte, versnellen en vertragen. 6.5.2 De leerlingen kunnen ritmische bewegingen versnellen en vertragen. 6.5.3 De leerlingen kunnen in een specifieke opstelling dansen. 6.5.4 De leerlingen kunnen zelf bewegingszinnen ontwerpen en uitvoeren. 6.5.5 De leerlingen kunnen synchroon dansen. 6.5.6 De leerlingen kunnen dansen vanuit een specifieke spierspanning. 6.5.7 De leerlingen kunnen bewegingen vergroten, verkleinen en vervormen.	bevriezen, wegduwen, trekken, opvangen, afstoten, ontvangen, opspannen, de vloerpatronen, de open en gesloten houding, hoekige en ronde bewegingen, spiegelen, vergroten en verkleinen, vervormen, de gespannen en ontspannen beweging

6de jaar	6.5.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: de cadans, de spierspanning, dansstijlen, de choreografie, slow motion, het dansstuk, het evenwicht, opstellingen, synchroon, leiden en volgen. 6.5.2 De leerlingen kennen de bouwstenen van dans: tijd, vorm, kracht, relatie, ruimte en structuur. 6.5.3 De leerlingen kunnen de duurtijd van een beweging aanpassen. 6.5.4 De leerlingen kunnen een frasering ontwerpen en uitvoeren rond een thema. 6.5.5 De leerlingen kunnen op elkaar inspelen en elkaar volgen in een dans. 6.5.6 De leerlingen kunnen bewegingen overdrijven.	explosief en beheerst, de mars en de wals, de interactie, het gewicht, de choreograaf, het contrast, de frasering, vraag en antwoord, de duur, de bewegingszin, de energie, ruimtelagen, de danspartituur, de isolatiebeweging, gestructureerde dans
Vaardigheden en vormgevingsmiddelen		
Kleuter	6.5.6 De kleuters kennen de volgende begrippen: de dans, de beweging, de kring, de rij.	doekje, hoepel, bal
4de jaar	6.5.8 De leerlingen kennen de volgende begrippen: de volksdans, het dansverhaal.	de dansstijl, het dansspel, het kostuum, de dansattributen, de danspartituur
6de jaar	6.5.7 De leerlingen kennen de volgende begrippen: de wals, de tango, de moderne dans, de hiphop, de breakdance.	de dansimprovisatie, de choreografie

6.6 Media		Woordenschat (richtinggevend)
Bouwstenen		
Kleuter	6.6.1 De kleuters kennen de volgende begrippen: de foto, de film, het geluid, de stilte, de camera, de microfoon, in en buiten beeld, dichtbij, veraf, het beeld, de klank. 6.6.2 De kleuters kunnen een onderwerp plaatsen binnen een beeld. 6.6.3 De kleuters kunnen geluiden bedenken bij een verhaal.	het fototoestel, het licht, het donker, voor, achter, de prent

4de jaar	6.6.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: • de geluidsbron, het voor- en achtergrond geluid, de animatie, het warm en koud licht, het storyboard; • monteren, scherpstellen. 6.6.2 De leerlingen kunnen geluid vervormen. 6.6.3 De leerlingen kunnen de meest geschikte lichtbron en lichtrichting bepalen. 6.6.4 De leerlingen kunnen diepte in het beeld creëren. 6.6.5 De leerlingen kunnen de plaats van een beeld en geluid in een verhaal bepalen.	de schaduw, de lichtinrichting, de diepte in een beeld, het scherp en wazig beeld, de vervorming, de lichtbron, de belichting, de spot, het effect
6de jaar	6.6.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: de sfeer, het camerastandpunt, het focuspunt. 6.6.2 De leerlingen kennen de bouwstenen van media: geluid, kader, licht, montage en beeldbewerking. 6.6.3 De leerlingen kunnen effecten van belichting en samenspel tussen licht en donker toepassen in functie van de boodschap. 6.6.4 De leerlingen kunnen verschillende camerastandpunten gebruiken in functie van het beoogde effect. 6.6.5 De leerlingen kunnen beelden en geluiden monteren in functie van de boodschap.	het diafragma, de sluitertijd, ISO-waarde, het perspectief, het schemerlicht, het strooilicht, het tegenlicht, de spotlight
Vaardigheden en vormgevingsmiddelen		
Kleuter	6.6.4 De kleuters kennen het volgende begrip: de (video)camera.	zaklamp, wit doek, lichtbak, tablet, de foto, de film, het fototoestel
4de jaar	6.6.6 De leerlingen kennen de volgende begrippen: de schijnwerper, de opnameapparatuur.	de lichttafel, de computer

6de jaar	6.6.6 De leerlingen kennen de volgende begrippen: de audiosoftware, de beeldbewerkingssoftware.	

7. LICHAMELIJKE OPVOEDING

7.1 Motorische competenties en fysieke competenties	
Grootmotorische en fysieke competenties	
Kleuter	7.1.1 De kleuters kunnen in bewegingscontexten motorische basisvaardigheden inzetten. 7.1.2 De kleuters kunnen in bewegingscontexten eenvoudige (groot)motorische vaardigheden uitvoeren, waaronder heffen en dragen, klimmen en klauteren, rijden en glijden, sluipen en kruipen, springen en landen, stappen en lopen, werpen, vangen en trappen, zwieren, balanceren en roteren. 7.1.3 De kleuters kunnen in bewegingscontexten de KLUSCE-componenten kracht, lenigheid, uithouding, snelheid, coördinatie en evenwicht inzetten. 7.1.4 De kleuters kunnen in verschillende bewegingscontexten spel- en bewegingsactiviteiten uitvoeren en met verschillende materialen.
4de jaar	7.1.1 De leerlingen kennen elementaire tactische principes: aanval, verdediging en omschakeling. 7.1.2 De leerlingen kunnen in bewegingscontexten motorische basisvaardigheden ontwikkelen, gebruikmakend van diverse toestellen en materialen. 7.1.3 De leerlingen kunnen in bewegingscontexten grootmotorische vaardigheden toepassen, waaronder heffen en dragen, klimmen en klauteren, rijden en glijden, sluipen en kruipen, springen en landen, stappen en lopen, werpen, vangen en trappen, zwieren, balanceren en roteren. 7.1.4 De leerlingen kunnen in bewegingscontexten de KLUSCE-componenten kracht, lenigheid, uithouding, snelheid, coördinatie en evenwicht gecombineerd gebruiken. 7.1.5 De leerlingen kunnen in bewegingscontexten aangepaste sport- en spelactiviteiten (doelspelen, terugslagspelen …) uitvoeren.
6de jaar	7.1.1 De leerlingen kunnen in bewegingscontexten motorische basisvaardigheden beheersen en in combinatie uitvoeren, gebruikmakend van diverse toestellen en materialen.

	7.1.2 De leerlingen kunnen in bewegingscontexten grootmotorische vaardigheden toepassen waaronder heffen en dragen, klimmen en klauteren, rijden en glijden, sluipen en kruipen, springen en landen, stappen en lopen, werpen, vangen en trappen, zwieren, balanceren en roteren in complexere bewegingssituaties. 7.1.3 De leerlingen kunnen in bewegingscontexten de KLUSCE-componenten kracht, lenigheid, uithouding, snelheid, coördinatie, evenwicht voldoende lang toepassen (conform de bewegingsdriehoek). 7.1.4 De leerlingen kunnen in bewegingscontexten verschillende (aangepaste) sport-, spel- en bewegingsactiviteiten uitvoeren door zelfstandig oplossingen voor een bewegings- of spelprobleem te zoeken. 7.1.5 De leerlingen kunnen in bewegingscontexten elementaire tactische principes demonstreren in aangepaste spelvormen (aanval, verdediging en omschakeling). • 7.1.6 De leerlingen voelen zich veilig in het water en kunnen zwemmen zonder hulpmiddelen.
Psychomotoriek (lichaamsperceptie, tijdsperceptie en ruimteperceptie)	
Kleuter	7.1.5 De kleuters kennen hun voorkeurslichaamszijde. 7.1.6 De kleuters kunnen in bewegingscontexten eenvoudige bewegingen afstemmen op tijd (duur, tempo, ritme, volgorde). 7.1.7 De kleuters kunnen in bewegingscontexten eenvoudige bewegingen afstemmen op de ruimte (positie, afstand, richting, bewegingsbaan). 7.1.8 De kleuters kunnen in bewegingscontexten eenvoudige bewegingen afstemmen op zintuiglijke signalen (auditief, visueel, tactiel). 7.1.9 De kleuters kunnen in bewegingscontexten een linker- of rechtervoorkeur tonen bij éénhandige taken. 7.1.10 De kleuters kunnen in bewegingscontexten waar tweehandigheid vereist is, een duidelijke taakverdeling tonen tussen het gebruik van de linker- en rechterhand.
4de jaar	7.1.6 De leerlingen kunnen in bewegingscontexten bewegingen uitvoeren volgens een opgelegd ritme. 7.1.7 De leerlingen kunnen in bewegingscontexten bewegingen een bepaalde tijd aan een opgelegd tempo volhouden. 7.1.8 De leerlingen kunnen in bewegingscontexten bewegingen afstemmen op de ruimte (positie, afstand, richting, bewegingsbaan) in gecontroleerde situaties. 7.1.9 De leerlingen kunnen in bewegingscontexten snel en correct reageren op auditieve, visuele en tactiele instructies.

	7.1.10 De leerlingen kunnen in bewegingscontexten omgaan en rekening houden met de eigen lichaamskenmerken (mogelijkheden en beperkingen). 7.1.11 De leerlingen kunnen in bewegingscontexten hun voorkeurshand en -voet efficiënt gebruiken.
6de jaar	7.1.7 De leerlingen kunnen in bewegingscontexten combinaties van bewegingen onthouden en zonder aanwijzingen uitvoeren volgens een opgelegd ritme. 7.1.8 De leerlingen kunnen in bewegingscontexten bewegingen afstemmen op de ruimte (positie, afstand, richting, bewegingsbaan) in onvoorspelbare spelsituaties. 7.1.9 De leerlingen kunnen in bewegingscontexten hun voorkeurslichaamszijde ontwikkelen en gericht inzetten bij bewegingsactiviteiten. 7.1.10 De leerlingen kunnen in bewegingscontexten omgaan en rekening houden met de lichaamskenmerken, mogelijkheden en beperkingen van de ander.

7.2 Zelfconcept en interactie in groep	
Kleuter	7.2.1 De kleuters kunnen binnen een eenvoudige spelvorm één tot twee spelregels opvolgen. 7.2.2 De kleuters kunnen in hun bewegingsvaardigheid durf tonen.
4de jaar	7.2.1 De leerlingen kennen de spelregels van gespeelde sporten. 7.2.2 De leerlingen kunnen spelregels toepassen. 7.2.3 De leerlingen kunnen deelnemen aan teamgericht spel. 7.2.4 De leerlingen kunnen eerlijk en sportief gedrag tonen tijdens een spel of wedstrijdvorm. 7.2.5 De leerlingen kunnen principes van fair play toepassen (eerlijk, sportief, regels en sancties respecteren, niet vals spelen, integriteit en respect).
6de jaar	7.2.1 De leerlingen kunnen deelnemen aan teamgericht spel en hierbij verschillende rollen aannemen. 7.2.2 De leerlingen kunnen de functie van scheidsrechter in vereenvoudigde spelvormen opnemen.

8. ICT

8.1 Computationeel denken		Woordenschat (richtinggevend)
Inzicht in digitale systemen		
Kleuter	/	
4de jaar	8.1.1 De leerlingen kunnen de volgende begrippen gebruiken: digitaal, het internet, de hardware, de software, de invoer, de verwerking, de uitvoer, de opslag, verzenden, ontvangen, offline, online.	
6de jaar	8.1.1 De leerlingen kennen het proces van digitale informatieverwerking en begrijpen hoe digitale systemen met elkaar verbonden kunnen worden om te communiceren: • samenhang tussen invoer, verwerking, uitvoer en opslag; • gegevensuitwisseling tussen digitale systemen; • verbinding tussen systemen; < bv. via kabel, wifi of mobiel internet > • verwerking en opslag van gegevens op een andere locatie dan het eigen digitale apparaat. < bv. * Leerlingen begrijpen dat een tablet een bericht verwerkt: je typt iets (invoer), het toestel verwerkt dit en toont het bericht op het scherm (uitvoer). * Leerlingen begrijpen dat bij online gamen meerdere spelers tegelijk in verbinding staan via het internet, zodat ze samen kunnen spelen en communiceren (realtime gegevensuitwisseling). > 8.1.2 De leerlingen kennen de volgende begrippen: de invoer, de uitvoer, de opslag, de informatieverwerking, het netwerk, de verbinding.	cloud
Principes van computationeel denken		
Kleuter	/	

4de jaar	8.1.2 De leerlingen kennen het volgende begrip: het algoritme. 8.1.3 De leerlingen kunnen onder begeleiding de principes van computationeel denken toepassen om een lineair algoritme te ontwerpen, testen en debuggen om tot een werkende oplossing te komen: • de principes van computationeel denken: abstractie, decompositie, patroonherkenning, algoritme; < * abstractie: het focussen op wat belangrijk is en het weglaten van overbodige details * decompositie: het opdelen van een groot probleem in kleinere, hanteerbare delen * patroonherkenning: het zien van gelijkenissen en herhalingen in gegevens of opdrachten, bv. in reeksen, ritmes, bewegingen en programmeeropdrachten * algoritme: een expliciete reeks eenduidige instructies die stapsgewijs moeten worden uitgevoerd, waarbij zowel de instructies als hun volgorde essentieel zijn om het gewenste resultaat te bereiken om zowel een niet-digitaal als digitaal probleem op te lossen > • opbouw van algoritme: sequentie.	
6de jaar	8.1.3 De leerlingen kunnen onder begeleiding de principes van computationeel denken toepassen om een algoritme te ontwerpen, testen en debuggen om tot een werkende oplossing te komen: • opbouw van algoritme: combinatie van sequentie, herhaling, keuze.	

8.2 Digitale informatievaardigheid		Woordenschat (richtinggevend)
Digitale geletterdheid		
Kleuter	/	
4de jaar	8.2.1 De leerlingen kennen het volgende begrip: het bestand. < een bestand: digitale informatie zoals tekst, beeld, geluid, video of programma dat je kunt opslaan, openen of bewerken >	

	8.2.2 De leerlingen kunnen aangereikte invoer- en uitvoerapparaten functioneel gebruiken met inbegrip van basisgebruik van een toetsenbord. 8.2.3 De leerlingen kunnen bestanden gebruiken via de bestaande mappenstructuur van het systeem.	
6de jaar	8.2.1 De leerlingen kunnen doelgericht invoer- en uitvoerapparaten gebruiken en instellen met inbegrip van vlot gebruik van een toetsenbord. 8.2.2 De leerlingen kunnen bestanden openen, downloaden, opslaan, uploaden en sluiten. 8.2.3 De leerlingen kunnen bestanden beheren via een aangereikte structuur. < bv. * duidelijke bestandsnamen gebruiken * bestanden opslaan in de juiste map * verwijderen van overbodige of foute bestanden * aanmaken van mappen * hernoemen van mappen en bestanden * terughalen van verwijderde bestanden > 8.2.4 De leerlingen kunnen eenvoudige systeeminstellingen aanpassen. < bv. * taalinstellingen aanpassen * wifi aan/uit zetten * weergave-instellingen aanpassen >	
Informatiegeletterdheid		
Kleuter	/	

4de jaar	8.2.4 De leerlingen kennen zoekstrategieën om digitale bronnen te vinden en raadplegen: • formuleren van zoekvraag; • kiezen van zoektool; • formuleren van zoekopdracht; • beoordelen van zoekresultaten. 8.2.5 De leerlingen kunnen onder begeleiding een zoekstrategie uitwerken en toepassen vanuit de principes van computationeel denken.	zoekmachine
6de jaar	8.2.5 De leerlingen kennen het volgende begrip: de artificiële intelligentie. 8.2.6 De leerlingen kunnen een zoekstrategie uitwerken, toepassen en indien nodig bijsturen vanuit de principes van computationeel denken. < bv. een eenvoudige en effectieve prompt formuleren in een door de school beschikbaar gestelde AI-tool om content/informatie te verkrijgen > 8.2.7 De leerlingen kunnen aan de hand van aangereikte criteria digitale bronnen beoordelen op bruikbaarheid, betrouwbaarheid en correctheid. 8.2.8 De leerlingen kunnen voorbeelden geven van toepassingen waarin AI gebruikt wordt. < bv. spraakherkenning, vertaaltools, aanbevelingssysteem >	taalmodel

8.3 Mediawijsheid		Woordenschat (richtinggevend)
Kleuter	/	
4de jaar	8.3.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: de online privacy, de persoonlijke gegevens, de/het account. < * online privacy: zelf kiezen welke informatie je deelt en met wie * persoonlijke gegevens: zaken zoals naam, adres, geboortedatum, telefoonnummer of school * account: digitale toegang om in te loggen op een leerplatform, website of spel, vaak met een gebruikersnaam, wachtwoord en/of code >	

6de jaar	8.3.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: het auteursrecht, het portretrecht, de online veiligheid, het nepnieuws. < * auteursrecht: bescherming van eigen creaties * portretrecht: recht op afbeelding * online veiligheid: verantwoord gedrag om jezelf en anderen te beschermen op het internet * nepnieuws: informatie die bewust fout of verzonnen is om mensen te misleiden > 8.3.2 De leerlingen kennen basisprincipes van auteursrecht en portretrecht: • wat iemand zelf maakt, zoals een tekst, foto of video, mag niet zomaar door anderen gebruikt of gekopieerd worden; • iemand mag niet gefotografeerd of gefilmd worden zonder goedkeuring van die persoon; • een foto of video waarop iemand herkenbaar afgebeeld staat mag enkel gepubliceerd of gedeeld worden als die persoon toestemming geeft. 8.3.3 De leerlingen kennen mogelijkheden om zichzelf en anderen online te beschermen. < bv. *een sterk wachtwoord kiezen * weten met wie je omgaat * weten bij wie je terechtkunt voor hulp > 8.3.4 De leerlingen kunnen de impact van digitale media op hun eigen leefwereld, fysieke en morele integriteit en die van anderen illustreren waaronder: • ethische aspecten; • sociale aspecten; • regelgevende aspecten; • gezondheidsaspecten; • veiligheidsaspecten. < bv. * berichten of screenshots bekijken en herkennen wanneer iemand wordt buitengesloten, gepest of gekwetst * herkennen hoe bedrijven leerlingen proberen te beïnvloeden via online reclame, spelletjes of influencers	privacy-instellingen, grenzen stellen, nettiquette

	* situaties herkennen waarin veel schermtijd leidt tot vermoeidheid of afleiding * cookies herkennen als het gevolg van de privacywet >	

8.4 Digitale creatie		Woordenschat (richtinggevend)
Communiceren		
Kleuter	/	
4de jaar	/	
6de jaar	8.4.1 De leerlingen kennen mogelijkheden van digitale tools om te communiceren. < bv. berichten, e-mail, chat, reacties of videogesprekken >	realtime, synchroon, asynchroon

9. ATTITUDES

9.1 Persoonsvormende en socialiserende vaardigheden		Woordenschat (richtinggevend)
Verkeer		
Kleuter	9.1.1 De kleuters kennen de betekenis van volgende verkeersregels, afspraken en signalen: • zebrapad; • verkeerslichten voor voetgangers en fietsers; • stoppen bij een stopbord; • niet spelen op of bij de straat; • als voetganger op het voetpad of de berm blijven en langs de huizenkant stappen; • op het voetpad en de verhoogde berm fietsen tot 10 jaar; • goed kijken bij het oversteken. 9.1.2 De kleuters kennen het belang van een veilige voetgangers- of fietsuitrusting: fluorescerende kledij en fietshelm.	
4de jaar	9.1.1 De leerlingen kennen de betekenis van volgende verkeersregels en signalen: • hoe veilig oversteken als er geen voorzieningen zijn; • fietsen op het fietspad rechts in de rijrichting of het voetpad; • auditieve signalen: fietsbel, bel, tram, claxon; • fluitsignaal en armgebaren van een politieagent; • handgebaren van een gemachtigd opzichter; • bel- en lichtsignalen van hulpdiensten (brandweer, ambulance, politie); • waarschuwingssignalen op een spoorwegovergang: knipperende rode lichten en een belgeluid; • gevaarsborden waaronder A31 en A33; • voorrangsborden waaronder B5; • gebodsborden waaronder D1, D7, D10, D11; • verbodsborden waaronder C3, C11, C19; • aanwijsborden waaronder F49, F50. 9.1.2 De leerlingen kennen het belang van een veilige voetgangers- of fietsuitrusting: geen koptelefoon dragen.	

	9.1.3 De leerlingen kennen de verplichte minimale fietsuitrusting. 9.1.4 De leerlingen kunnen zich als voetganger en fietser op de openbare weg onder begeleiding verplaatsen en de verkeersregels en signalisaties naleven. 9.1.5 De leerlingen kunnen als voetganger en fietser anticiperen op risicovolle situaties in het verkeer: • de dode hoek; • voorrangsregels voor de tram en de bus; • voorrangsregels voor de hulpdiensten.	
6de jaar	9.1.1 De leerlingen kennen de betekenis van volgende verkeersregels en signalen: • voetgangers op het zebrapad hebben voorrang; • passagiers van een bus of tram hebben bij het uit- of instappen voorrang; • een bus, die de bushalte verlaat, heeft voorrang; • de algemene voorrangsregel 'voorrang van rechts'; • de wegmarkeringen: stopstreep, haaientanden, fietsoversteekplaats, fietsopstelvlak; • gevaarsborden waaronder A21, A41, A47; • voorrangsborden waaronder B1, B9, B11, B15a, B17, B19, B21; • gebodsborden waaronder D1a, D1b, D5; • verbodsborden waaronder C1, C31b; • aanwijsborden waaronder F14, F45, F111, F113; • onderborden betreffende fietsen en bromfietsen waaronder M2, M5bis.	
Gezonde levensstijl		
Kleuter	9.1.3 De kleuters weten dat ze in een noodsituatie meteen een volwassene moeten verwittigen. 9.1.4 De kleuters kunnen basis hygiëneregels uitvoeren. < bv. tanden poetsen en handen wassen >	
4de jaar	9.1.6 De leerlingen kennen het noodnummer 112. 9.1.7 De leerlingen kennen het belang van voldoende bewegen. 9.1.8 De leerlingen kennen het belang van gezonde voeding. 9.1.9 De leerlingen kennen het belang van een correcte lichaamshouding. 9.1.10 De leerlingen kunnen een noodoproep uitvoeren in een gesimuleerde situatie.	

6de jaar	9.1.2 De leerlingen kennen het effect van bewegen op gezondheid en mentaal welbevinden. 9.1.3 De leerlingen kennen de gevaren van genotsmiddelen. 9.1.4 De leerlingen kennen de voor- en nadelen van medicatie. 9.1.5 De leerlingen kunnen gevarenpictogrammen van materialen en substanties en veiligheidsvoorschriften naleven.	
Identiteit en respect		
Kleuter	9.1.5 De kleuters weten dat iedereen meetelt en uniek is, met eigen sterktes, talenten en voorkeuren. 9.1.6 De kleuters weten dat mensen kunnen verschillen in sekse, etniciteit, geloof, uiterlijk en geaardheid. 9.1.7 De kleuters kunnen respectvol omgaan met verschillen tussen mensen in hun omgeving en op school. 9.1.8 De kleuters kunnen gelijkenissen benoemen tussen mensen. 9.1.9 De kleuters kunnen hun noden en fysieke en morele grenzen kenbaar maken.	
4de jaar	9.1.11 De leerlingen kennen de volgende begrippen: racisme, discriminatie en diversiteit. 9.1.12 De leerlingen weten hoe racisme en discriminatie mensen schaadt. 9.1.13 De leerlingen weten dat persoonlijke identiteit een gelaagd en dynamisch karakter heeft. 9.1.14 De leerlingen weten dat het belangrijk is om de eigen grenzen aan te geven en te bewaken en om de grenzen van anderen te respecteren. 9.1.15 De leerlingen kunnen positieve en negatieve manieren van omgaan met diversiteit herkennen. 9.1.16 De leerlingen kunnen incidenten van racisme en discriminatie aangeven aan een verantwoordelijke volwassene.	

6de jaar	9.1.6 De leerlingen kennen de Belgische federale staatstructuur met drie gemeenschappen (Vlaams, Frans en Duitstalig) en drie gewesten (Vlaams, Waals en Brussels Hoofdstedelijk). Ze weten dat elk een eigen bestuur heeft waar beslissingen worden genomen. 9.1.7 De leerlingen kennen de volgende begrippen: het vooroordeel, de gelijkwaardigheid. 9.1.8 De leerlingen weten hoe racisme en discriminatie in de (sociale) media voorkomen. 9.1.9 De leerlingen weten dat collectieve identiteit een gelaagd en dynamisch karakter heeft. 9.1.10 De leerlingen kennen de erkende symbolen van de Vlaamse gemeenschap (feestdag, vlag, wapen, memoriaal en volkslied). 9.1.11 De leerlingen weten dat een seksuele relatie enkel kan opgebouwd worden met wederzijdse toestemming. 9.1.12 De leerlingen weten dat ze (seksueel) grensoverschrijdend gedrag moeten melden aan een verantwoordelijke volwassene. 9.1.13 De leerlingen kunnen illustreren hoe diversiteit het samenleven verrijkend en uitdagend maakt.	
Kinder- en mensenrechten		
Kleuter	/	
4de jaar	9.1.17 De leerlingen kennen hun voornaamste rechten en plichten onder het VN-kinderrechtenverdrag, waaronder recht op onderwijs; recht op privacy; recht op vrije tijd; recht op eigen identiteit; recht op veiligheid en bescherming. 9.1.18 De leerlingen weten dat volwassenen met de belangen van kinderen rekening moeten houden. 9.1.19 De leerlingen kunnen in hun eigen leefwereld herkennen hoe kinderrechten gewaarborgd of geschonden worden.	

6de jaar	9.1.14 De leerlingen kennen organisaties die zich inzetten voor kinder- en mensenrechten. 9.1.15 De leerlingen weten wat de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens is. 9.1.16 De leerlingen weten hoe mensenrechten en kinderrechten zich tot elkaar verhouden. < bv. kinderen hebben geen stemrecht > 9.1.17 De leerlingen kunnen illustreren hoe kinder- en mensenrechten in de maatschappij geschonden worden en hoe mensen voor deze rechten strijd voeren.	

9.2 Leren Leren		Woordenschat (richtinggevend)
Kleuter	9.2.1 De kleuters kunnen zich in eenvoudige taal uitdrukken over leren. 9.2.2 De kleuters kunnen cognitieve leerstrategieën inzetten om informatie te verwerken. < bv. combineren van woord en beeld, oefenen > 9.2.3 De kleuters kunnen metacognitieve strategieën inzetten: • doelen stellen en een plan opmaken; • een leeractiviteit stapsgewijs uitvoeren en monitoren; • het resultaat van een leeractiviteit evalueren en erover reflecteren.	denken, weten, vergeten doelen, plannen
4de jaar	9.2.1 De leerlingen kennen cognitieve leerstrategieën om kennis actief en gespreid in de tijd in te oefenen. < bv. gespreid herhalen, kennis ophalen, voorspellen > 9.2.2 De leerlingen kunnen aangereikte en aangeleerde cognitieve leerstrategieën functioneel inzetten. < bv. generatieve leerstrategieën zoals schema's maken, zelftoetsen > 9.2.3 De leerlingen kunnen een leeromgeving optimaal organiseren in functie van de leeractiviteit en het leerdoel. < bv. een prikkelarme ruimte, gepaste leermiddelen >	
6de jaar	9.2.1 De leerlingen kennen de vereenvoudigde werking van het brein: de rol van voorkennis en oefening, informatie opnemen en verwerken, kennis opslaan en ophalen.	

	9.2.2 De leerlingen kennen cognitieve leerstrategieën om informatie actief te verwerken. < bv. concept mapping, gespreid herhalen, actief ophalen, leerstof uitleggen aan zichzelf of iemand anders, zichzelf vragen stellen over de leerstof > 9.2.3 De leerlingen kennen de verschillende fasen in een leerproces: een voorbereidende fase, een uitvoerende fase, een reflectiefase. 9.2.4 De leerlingen kunnen aangeleerde en ingeoefende cognitieve leerstrategieën inzetten, rekening houdend met hun voorkennis. 9.2.5 De leerlingen kunnen een leeromgeving en zichzelf organiseren in functie van de leeractiviteit en het leerdoel. < bv. betrouwbare bronnen, aandacht, doorzettingsvermogen, gepaste hulp > 9.2.6 De leerlingen kunnen bij een leeractiviteit de door de leerkracht aangereikte en aangeleerde metacognitieve strategieën inzetten: • realistische korte-termijn-doelen stellen en een plan opmaken; • de uitvoering ervan monitoren; • het resultaat ervan evalueren en erover reflecteren. 9.2.7 De leerlingen kunnen bij het uitvoeren van een leeractiviteit reflecteren over de ingezette cognitieve, metacognitieve en motivationele strategieën. 9.2.8 De leerlingen kunnen bij het uitvoeren van een leeractiviteit reflecteren over aspecten met betrekking tot de motivatie voor het eigen leerproces. < bv: persoonlijke betekenis en waarde van (het doel van) de leeractiviteit, leeropvatting, (uitgestelde) zelfbekrachtiging, verklaringen voor leerprestaties >	leerstrategieën kennisschema doelen, plannen

9.3 Leerondersteunende vaardigheden		Woordenschat (richtinggevend)
Veiligheid		
Kleuter	9.3.1 De kleuters kennen een ruime woordenschat en diverse strategieën om emoties te herkennen, te uiten, te benoemen en erop te reageren. 9.3.2 De kleuters kunnen een aangewezen volwassene hulp vragen of aanspreken wanneer nodig.	

	9.3.3 De kleuters kunnen volgens de klas- en schoolafspraken: • zelfstandig en samen werken en spelen; • sociale formules hanteren, waaronder groeten, uitnodigen om mee te doen en bedanken.	
4de jaar	9.3.1 De leerlingen kunnen onenigheid oplossen zonder fysiek geweld.	
6de jaar	9.3.1 De leerlingen weten hoe gepast te reageren op plagen en pesten. 9.3.2 De leerlingen weten hoe te interageren in balans met eigenwaarde en de grenzen van anderen.	
Verantwoordelijkheid opnemen om tot optimaal leren te komen		
Kleuter	9.3.4 De kleuters kunnen volgens de klas- en schoolafspraken vragen stellen en beantwoorden. 9.3.5 De kleuters kunnen hun beurt afwachten. 9.3.6 De kleuters kunnen spreken en stil zijn wanneer het past.	
4de jaar	9.3.2 De leerlingen kunnen zelfstandig, in duo en in groep werken zonder storend gedrag te vertonen. 9.3.3 De leerlingen kunnen aangeven wat begrepen is en wat onduidelijk is. 9.3.4 De leerlingen kunnen frustratie of onzekerheid uiten op een constructieve manier. 9.3.5 De leerlingen kunnen luisteren naar wat de ander zegt en adequaat reageren.	
6de jaar	9.3.3 De leerlingen kunnen doorzettingsvermogen tonen om een opdracht tot een goed einde te brengen, ook als het moeilijk wordt. 9.3.4 De leerlingen kunnen positief en met vertrouwen communiceren met leeftijdsgenoten en volwassenen. 9.3.5 De leerlingen kunnen een toegewezen rol binnen een groepswerk doelgericht invullen.	

10. FRANS

10.1 Luisteren	
Technisch luisteren	
Kleuter	/
4de jaar	/
6de jaar	10.1.1 De leerlingen kunnen de aangeleerde woorden en structuren bij het luisteren decoderen.
Luisteren met begrip	
Kleuter	/
4de jaar	/
6de jaar	10.1.2 De leerlingen kunnen een beluisterde zin van een 6 à 8 aangeleerde woorden vlot begrijpen. 10.1.3 De leerlingen kunnen beluisterde teksten begrijpen door het onderwerp te herkennen. 10.1.4 De leerlingen kunnen beluisterde teksten begrijpen door de gedachtegang te herkennen. 10.1.5 De leerlingen kunnen beluisterde teksten begrijpen door specifieke informatie te herkennen. 10.1.6 De leerlingen kunnen beluisterde zinnen van een 6 à 8 woorden vlot naar het Nederlands vertalen.

10.2 Lezen	
Technisch lezen	
Kleuter	/
4de jaar	/
6de jaar	10.2.1 De leerlingen kunnen de aangeleerde woorden en woordvormen bij het lezen decoderen.

Lezen met begrip	
Kleuter	/
4de jaar	/
6de jaar	10.2.2 De leerlingen kunnen een gelezen zin van 6 à 8 aangeleerde woorden vlot begrijpen. 10.2.3 De leerlingen kunnen gelezen teksten begrijpen door het onderwerp te herkennen. 10.2.4 De leerlingen kunnen gelezen teksten begrijpen door de gedachtegang te herkennen. 10.2.5 De leerlingen kunnen gelezen teksten begrijpen door specifieke informatie te herkennen. 10.2.6 De leerlingen kunnen gelezen zinnen van een 6 à 8 woorden vlot naar het Nederlands vertalen.

10.3 Spreken	
Herhalend spreken	
Kleuter	/
4de jaar	/
6de jaar	10.3.1 De leerlingen kunnen een tweemaal beluisterde zin van 5 à 7 aangeleerde woorden na 1 à 2 seconden vlot nazeggen als bevestiging van begrip en automatisering. 10.3.2 De leerlingen kunnen geschreven zinnen van elk 6 à 8 aangeleerde woorden vlot luidop lezen.
Bewerkend spreken op zinsniveau	
Kleuter	/
4de jaar	/
6de jaar	10.3.3 De leerlingen kunnen vanuit een context zinnen vormen vanuit opgegeven woorden. 10.3.4 De leerlingen kunnen zinnen vormen met aanpassing van opgegeven woorden (genus, getal, persoonsvorm).

	10.3.5 De leerlingen kunnen zinnen omvormen van bevestigend naar ontkennend en omgekeerd. 10.3.6 De leerlingen kunnen zinnen omvormen qua tijden – tegenwoordige tijd (indicatif présent), verleden tijd (passé composé), nabije toekomst (futur proche). 10.3.7 De leerlingen kunnen beluisterde of gelezen Nederlandse zinnen van een 3 à 5 woorden vlot mondeling naar het Frans vertalen.
Bewerkend spreken vanuit een context	
Kleuter	/
4de jaar	/
6de jaar	10.3.8 De leerlingen kunnen met een vorm van ondersteuning de gegevens van een tekst mondeling opsommen. 10.3.9 De leerlingen kunnen met een vorm van ondersteuning de inhoud van een tekst mondeling beschrijven. 10.3.10 De leerlingen kunnen zinnen vormen op basis van een afbeelding of uitbeelding.

10.4 Mondeling interageren	
Mondeling vragen stellen op zinsniveau	
Kleuter	/
4de jaar	/
6de jaar	10.4.1 De leerlingen kunnen ja-neevragen stellen. 10.4.2 De leerlingen kunnen een vraag met een vragend voornaamwoord of met een vragend bijwoord stellen.
Mondeling antwoorden geven op zinsniveau	
Kleuter	/
4de jaar	/

6de jaar	10.4.3 De leerlingen kunnen op een ja-neevraag met een zin bevestigend antwoorden. 10.4.4 De leerlingen kunnen op een ja-neevraag ontkennend antwoorden met gebruik van een bijwoord van ontkenning. 10.4.5 De leerlingen kunnen op een vraag met een vragend voornaamwoord of vragend bijwoord passend antwoorden.
Een mondeling gesprek voeren vanuit een context	
Kleuter	/
4de jaar	/
6de jaar	10.4.6. De leerlingen kunnen deelnemen aan een gesprek door vragen, antwoorden en uitspraken te begrijpen, erop te reageren, zelf vragen te stellen, antwoorden te geven en uitspraken te doen.

10.5 Schrijven	
Spellingsgericht schrijven	
Kleuter	/
4de jaar	/
6de jaar	10.5.1 De leerlingen kunnen de markeerders voor vrouwelijk en meervoud en de uitgangen van werkwoordsvormen correct schrijven.
Herhalend schrijven	
Kleuter	/
4de jaar	/
6de jaar	10.5.2 De leerlingen kunnen, na aandachtig lezen van een zin van 5 à 7 aangeleerde woorden, die zin uit het geheugen schrijven.
Bewerkend schrijven	
Kleuter	/

4de jaar	/
6de jaar	10.5.3 De leerlingen kunnen met een vorm van ondersteuning een tekst aanvullen of samenstellen. 10.5.4 De leerlingen kunnen met een vorm van ondersteuning een gebeurtenis, een verhaal, iets of iemand in de vorm van een opsomming beschrijven. 10.5.5 De leerlingen kunnen met een vorm van ondersteuning schriftelijk vragen stellen en informatie verstrekken. 10.5.6 De leerlingen kunnen met een vorm van ondersteuning beluisterde of gelezen Nederlandse zinnen van een 3 à 5 woorden vlot naar het Frans schriftelijk vertalen.

10.6 Woordenschat	
Kennis van woorden en lexicale structuren	
Kleuter	/
4de jaar	/
6de jaar	10.6.1 De leerlingen kennen de woorden en structuren vermeld in de woordenlijst Frans.
Toepassing van woorden en lexicale structuren	
Kleuter	/
4de jaar	/
6de jaar	10.6.2 De leerlingen kunnen bij het luisteren en lezen de woorden en structuren begrijpen vermeld in de woordenlijst Frans. 10.6.3 De leerlingen kunnen bij het spreken, mondeling interageren en schrijven de woorden en structuren gebruiken vermeld in de woordenlijst Frans.

10.7 Grammatica

Kennis van grammaticale termen	
Kleuter	/
4de jaar	/
6de jaar	10.7.1 De leerlingen kennen in het Nederlands de volgende voor het Frans relevante termen: • klank, klinker, medeklinker, uitspraak; • alfabet, letter, hoofdletter, kleine letter, trema, accent, koppelteken, apostrof, leesteken, punt, vraagteken, uitroepteken, komma, dubbele punt, spatie, aanhalingsteken, afkorting; • woord, lidwoord, zelfstandig naamwoord, bijvoeglijk naamwoord, voornaamwoord, werkwoord, bijwoord, enkelvoud, meervoud, mannelijk, vrouwelijk, stam, uitgang, persoon, persoonsvorm, infinitief, tijd, tegenwoordige tijd, verleden tijd, nabije toekomst; • zin, zinsdeel, onderwerp, persoonsvorm, woordgroep; • vervoegen, vervoeging, overeenkomen, overeenkomst.
Inzicht in grammaticale structuren	
Kleuter	/
4de jaar	/
6de jaar	10.7.2 De leerlingen kunnen in een tekst lidwoorden, zelfstandige naamwoorden, bijvoeglijke naamwoorden en werkwoorden aanduiden. 10.7.3 De leerlingen kunnen in een tekst woordvormen met de begrippen enkelvoud, meervoud, mannelijk en vrouwelijk verklaren. 10.7.4 De leerlingen kunnen in een tekst werkwoordsvormen met de begrippen infinitief, persoon, vervoeging, uitgang, tegenwoordige tijd, verleden tijd en nabije toekomst verklaren. 10.7.5 De leerlingen kunnen een beknopt grammaticaal overzicht op hun niveau raadplegen om een regel of de schrijfwijze van vormen terug te vinden, zoals meervouds-, genus- en werkwoordsvormen.
Toepassing van grammaticale structuren	
Kleuter	/

4de jaar	/
6de jaar	10.7.6 De leerlingen kunnen bij luisteren en lezen de volgende elementen functioneel inzetten: Morfologie • getal en genus van lidwoorden, van zelfstandige en bijvoeglijke naamwoorden; • persoonlijke voornaamwoorden: ◦ als onderwerp; ◦ als beklemtoonde vorm; ◦ als lijdend voorwerp (enkel derde persoon). • bijvoeglijk gebruikte aanwijzende, bezittelijke en vragende voornaamwoorden; • werkwoordsvormen in de tegenwoordige tijd (indicatif présent), de verleden tijd (passé composé) en de nabije toekomst (futur proche). Syntaxis • zinsbouw, onderwerp en persoonsvorm; • lidwoorden: bepaald, onbepaald, deelaanduidend, samengetrokken, na een ontkenning en na een hoeveelheid; • overeenkomst tussen: ◦ lidwoord en zelfstandig naamwoord; ◦ bijvoeglijk naamwoord en zelfstandig naamwoord; ◦ onderwerp en persoonsvorm; ◦ persoonlijk voornaamwoord en antecedent. • mededelende en vragende zinnen, zowel bevestigend als ontkennend; • vraagtypes: ◦ intonatievraag; ◦ est-ce que bij ja-neevragen; ◦ inversievraag enkel idiomatisch (bv. Quel temps fait-il? Quelle heure est-il?). • enkelvoudige en eenvoudig samengestelde zinnen. 10.7.7 De leerlingen kunnen bij spreken de voornoemde grammaticale elementen functioneel inzetten. 10.7.8 De leerlingen kunnen bij schrijven, met een vorm van ondersteuning, de voornoemde grammaticale elementen functioneel inzetten.

10.8 Cultuur	
De Franse taal	
Kleuter	/
4de jaar	/
6de jaar	10.8.1 De leerlingen kunnen de Franse taal als wereldtaal in een breed geografisch geheel plaatsen. 10.8.2 De leerlingen kunnen de Franse taal, als officiële taal van België, als een structureel deel van de samenleving zien.
De francofone cultuur	
Kleuter	/
4de jaar	/
6de jaar	10.8.3 De leerlingen kennen een aantal diverse en markante inhouden (personen, gebeurtenissen, plaatsen, objecten) uit de francofone cultuur: geschiedenis, kunst, maatschappij, volkse en culinaire tradities.

10.9 Strategieën	
Strategieën voor teksten met aangeleerde woorden	
Kleuter	/
4de jaar	/
6de jaar	10.9.1 De leerlingen kunnen voor teksten met aangeleerde woorden voor zover nodig strategieën inzetten. < bv. visuele elementen gebruiken zoals lichaamstaal of afbeeldingen, vragen om te vertalen, trager te spreken, te herhalen >
Bijkomende strategieën voor teksten met nog niet aangeleerde woorden	
Kleuter	/

4de jaar	/
6de jaar	10.9.2 De leerlingen kunnen voor teksten met nog niet aangeleerde woorden voor zover nodig bijkomende strategieën inzetten: • een woordenlijst of woordenboek raadplegen; • de vermoedelijke betekenis van transparante woorden afleiden uit de context; • in een vlotte luister- of leestekst bedoeld voor hun niveau, de vermoedelijke betekenis van nog niet aangeleerde, niet-transparante woorden afleiden uit de context, op voorwaarde dat de ratio van die woorden niet hoger is dan 2 %.

Woordenlijst Frans

Deze woordenlijst Frans omvat de woorden die leerlingen als minimumdoel op het einde van het basisonderwijs actief en in zinsverband moeten kunnen gebruiken.

De lijst volgt de notionele indeling van het Drempelniveau (Van Ek & Trim, 1998). Die indeling in woordvelden weerspiegelt de communicatieve behoeften van beginnende taalleerders. De keuze van de woorden is gebaseerd op het criterium van beschikbaarheid (*availability* of *disponibility*) voor de communicatieve behoeften op het A1-niveau van het *Europees Referentiekader voor Moderne Vreemde Talen* (ERK), toegespitst op onze doelgroep.

Alle woorden van de *Gemeenschappelijke actieve woordenlijst Frans basisonderwijs* (GAW) van drie onderwijsnetten zijn opgenomen in de woordenlijst Frans. Daarnaast zijn er een aantal hoogfrequente algemene woorden en nuttige woorden voor de klaspraktijk toegevoegd. Soms worden dezelfde woorden in meer dan één woordveld vermeld.

Voor de spelling worden de aanbevelingen van 1990 gevolgd (Rectifications de l'orthographe), zoals die ook prioritair worden onderwezen in het onderwijs van de Franse Gemeenschap van België.

De onderdelen weerspiegelen geenszins een volgorde of een groepering voor het onderwijs. Communicatieve situaties die in het onderwijs aan bod komen, hebben woorden uit meerdere woordvelden nodig. Woorden worden ook nooit "op zich" geleerd, maar steeds in zinsverband en in context.

Zoals in de GAW staan rechts van sommige woorden structuren en voorbeeldzinnen. Structuren met voorzetsels, zoals *au printemps, à vélo, penser à, avoir envie de* horen tot de te kennen leerstof. Dit geldt ook voor een frequente werkwoordsvorm als *voudrais.* Bij een aantal woorden zoals voorzetsels, bijwoorden en onbepaalde voornaamwoorden, staan voorbeeldzinnen om het communicatief gebruik ervan te verduidelijken.

Deze lijst sluit niet uit dat leerlingen nog andere woorden leren, maar de toevoeging van veel bijkomende en niet-frequente woorden kan tot overbelasting leiden en tot het risico dat leerlingen het vak Frans vooral gaan zien als "woordjes leren".

Conventies:

- (m.) mannelijk - (v.) vrouwelijk
- (j'h) (l'h) wijst op de stomme h (un hôpital > l'hôpital; habiter > j'habite).
- Binnen een blokje zijn woorden soms alfabetisch soms semantisch geordend.
- Een woord tussen haakjes is vervangbaar door een ander. Bv. avec (moi).
- Er wordt geen spatie voor een vraag- of uitroepteken geplaatst. In Frankrijk is hier een halve spatie gebruikelijk (l'espace fine insécable), maar dat geldt niet in andere landen zoals Canada of Zwitserland. In Franstalig België is de spatie niet toegelaten in administratieve en commerciële documenten (norm NBN Z01-002). Tekstverwerking plaatst die spatie soms automatisch, maar dan te breed voor de eigenlijke Franse norm van de Imprimerie Nationale.

Verwijzing

Van Ek, J. A., & Trim, J. L. M. (1998). *Threshold level 1990*. Council of Europe.

Overzicht

1 Algemene noties

1.1 Bestaan

1.2 Ruimte

1.3 Tijd

1.3.1 Tijdsindeling

1.3.2 Tijdsverloop

1.4 Hoeveelheid

1.4.1 Telwoorden

1.4.2 Maten

1.4.3 Voornaamwoorden en bijwoorden van hoeveelheid

1.5 Kwaliteit

1.5.1 Waarneming

1.5.2 Waardering

1.6 Relaties

1.7 Deixis

2 Specifieke noties

2.1 Persoon

2.1.1 Persoonsgegevens

2.1.2 Familie

2.1.3 Uiterlijke kenmerken

2.1.4 Persoonlijkheid, wil en gevoelens

2.2 Huis en thuis, omgeving
2.2.1 Huis
2.2.2 Streek en land
2.2.3 Flora en fauna
2.3 Dagelijks leven
2.3.1 Thuis
2.3.2 Op het werk
2.4 Vrijetijdsbesteding
2.4.1 Spel en sport
2.4.2 Andere vormen
2.5 Verplaatsingen
2.5.1 Bewegingen
2.5.2 Transportmiddelen
2.5.3 Verkeer
2.6 Relaties met anderen
2.6.1 Relatievormen
2.6.2 Interactievormen
2.7 Lichaam en gezondheid
2.7.1 Lichaamsdelen
2.7.2 Gezondheid

2.8 Onderwijs

2.9 Winkelen

2.9.1 Winkelfaciliteiten

2.9.2 Kleding

2.10 Eten en drinken

2.10.1 Maaltijden

2.10.2 Voeding

2.10.3 Drank

2.11 Diensten

2.12 Taal

2.13 Weer

1 Algemene noties

1.1 Bestaan

être	*zijn*	
il y a	*er is, er ligt, er staat*	Il y a un livre sur la table.

qui?	*wie?*	Qui est là?
quoi?	*wat?*	On mange quoi?
qu’est-ce que?	*wat?*	Qu’est-ce que tu vois?
quel, quelle?	*welk? wat voor?*	C’est quel mot? Quel est ce mot?
quel! quelle!	*wat een! wat voor een!*	Quel jardin! Quelle fête!

une personne	*een persoon*	Qui est cette personne?
une chose	*een ding*	Quel est le mot pour cette chose?
quelqu’un	*iemand*	Il y a quelqu’un en classe?
quelque chose	*iets*	Tu entends quelque chose?

voici (un euro)	*ziehier, hier is (een euro)*
voilà (le bus)	*ziedaar, daar is (de bus)*

oui	*ja*
non	*nee*

ne ... pas	*niet, geen*	Il n'y a pas de lait.
ne ... plus	*niet meer, geen meer*	Il n'y a plus de pain.
ne ... personne	*niemand*	Il n'y a personne en classe.
ne ... rien	*niets*	Je n'entends rien.
ne … jamais	*nooit*	Il n'y a jamais de sucre.

1.2 Ruimte

où?	*waar?*
ici	*hier*

là	*daar*

droit, droite	*rechts, rechter-*	Tu as mal à ta main droite?
gauche, gauche	*links, linker-*	Mon pied gauche fait mal.
à droite	*rechts, rechtsaf, naar rechts*	Prenez la porte à droite.
à gauche	*links, linksaf, naar links*	Le magasin est à gauche.
tout droit	*rechtdoor*	Allez tout droit.

à (Dinant)	*te, in (Dinant)*
dans (la classe)	*in (de klas)*
devant (le tableau)	*voor (het bord)*
derrière (la table)	*achter (de tafel)*
en (Belgique)	*in (België)*
sur (le bureau)	*op (het bureau)*
sous (le cahier)	*onder (het schrift)*

contre (la porte)	*tegen (de deur)*
entre (la porte et la fenêtre)	*tussen (de deur en het raam)*

à côté de (l'école)	*naast (de school)*
près de (l'école)	*dichtbij (de school)*
loin de (l'école)	*ver van (de school)*

un coin	*een hoek*
un mètre	*een meter*
un kilomètre	*een kilometer*

court, courte	*kort*
long, longue	*lang*

1.3 Tijd

1.3.1 Tijdsindeling

quand?	*wanneer?*	
le temps	*de tijd*	Je n'ai pas le temps maintenant.

un an	*een jaar*	Karen a 12 ans.
une année	*een jaar (periode, duur)*	Il y a douze mois dans l'année.

le printemps	*de lente*	Nous sommes au printemps.
l'été (m.)	*de zomer*	Les grandes vacances sont en été.
l'automne (m.)	*de herfst*	Il pleut souvent en automne.
l'hiver (m.)	*de winter*	Il neige parfois en hiver.

un mois	*een maand*	Le mois de janvier commence.
janvier (m.)	*januari*	La fête est au mois de mars.
février (m.)	*februari*	On part en vacances en juillet.
mars (m.)	*maart*	

avril (m.)	*april*
mai (m.)	*mei*
juin (m.)	*juni*
juillet (m.)	*juli*
aout (m.)	*augustus*
septembre (m.)	*september*
octobre (m.)	*oktober*
novembre (m.)	*november*
décembre (m.)	*december*

une semaine	*een week*	
un weekend	*een weekend*	
un jour	*een dag*	On a trois jours de vacances.
une journée	*een dag (periode, duur)*	La journée est longue.
lundi (m.)	*maandag*	
mardi (m.)	*dinsdag*	

mercredi (m.)	*woensdag*
jeudi (m.)	*donderdag*
vendredi (m.)	*vrijdag*
samedi (m.)	*zaterdag*
dimanche (m.)	*zondag*

le matin	*de ochtend, 's ochtends*	Le matin, je me lève à 7 heures.
l'après-midi (m./v.)	*de namiddag, 's namiddags*	
le soir	*de avond, 's avonds*	
la nuit	*de nacht, 's nachts*	

une heure (l'h)	*een uur*	Quelle heure est-il? Il est 8 h 10.
une minute	*een minuut*	Il est 8 heures et demie.
une seconde	*een seconde*	C'est à quelle heure? C'est à 9 h.
midi	*middag (12 uur)*	Il est midi.

minuit	*middernacht*	C'est à minuit.

1.3.2 Tijdsverloop

une date	*een datum*	Quelle est la date?
aujourd'hui	*vandaag*	Aujourd'hui, nous sommes (le premier mai / le deux mai).
hier	*gisteren*	
demain	*morgen*	

un anniversaire	*een verjaardag*
le nouvel an	Nieuwjaar
le carnaval	carnaval

commencer	*beginnen*

continuer	*voortdoen, verderzetten*	
passer	*doorbrengen*	Je passe l'après-midi chez un copain.
arrêter	*stoppen*	
finir	*eindigen, gedaan zijn*	La leçon finit à 4 heures. Les vacances finissent le 31 aout. C'est fini.

d'abord	*eerst, vooreerst*
puis	*vervolgens, daarna, dan*
enfin	*eindelijk, ten slotte*

avant (la leçon)	*voor (de les)*
pendant (la leçon)	*tijdens (de les)*
après (la leçon)	*na (de les)*
jusqu'à (3 heures)	*tot (drie uur)*

tôt	*vroeg*	Il est encore tôt.

tard	*laat*	Il est déjà tard.
déjà	*al, reeds*	Il est déjà 16 heures.
presque	*bijna*	Il est presque midi.

une fois	*een keer*	Je dis la phrase deux fois.
maintenant	*nu*	Je peux entrer maintenant?
tout de suite	*onmiddellijk*	J'arrive tout de suite.
peut-être	*misschien*	Nous allons peut-être danser.
toujours	*altijd*	Il fait toujours froid ici.
souvent	*dikwijls, vaak*	Tu joues souvent au foot?
parfois	*soms*	Je joue parfois, mais pas souvent.
ne … jamais	*nooit*	Je ne bois jamais de coca.

1.4 Hoeveelheid

combien?	*hoeveel?*

combien de (stylos)?	*hoeveel (pennen)?*
compter	*tellen*

1.4.1 Telwoorden

De schrijfwijze van de telwoorden volgt de *Orthographe rectifiée*.

un, une	*één*
deux	*twee*
trois	*drie*
quatre	*vier*
cinq	*vijf*
six	*zes*
sept	*zeven*
huit	*acht*
neuf	*negen*
dix	*tien*

onze	*elf*
douze	*twaalf*
treize	*dertien*
quatorze	*veertien*
quinze	*vijftien*
seize	*zestien*
dix-sept	*zeventien*
dix-huit	*achttien*
dix-neuf	*negentien*

vingt	*twintig*
vingt-et-un	*éénentwintig*
vingt-deux	*tweeëntwintig*
trente	*dertig*
trente-et-un	*éénendertig*
trente-deux	*tweeëndertig*

quarante	*veertig*
cinquante	*vijftig*
soixante	*zestig*
septante	*zeventig*
quatre-vingts	*tachtig*
nonante	*negentig*

cent	*honderd*
deux-cents	*tweehonderd*
mille	*duizend*
deux-mille	*tweeduizend*

un zéro	*een nul*
un million	*een miljoen*

premier, première	*eerste*	Janvier est le premier mois de l'année.

deuxième	*tweede*	
troisième	*derde*	
quatrième	*vierde*	
cinquième	*vijfde*	
dernier, dernière	*laatste*	Le dernier bus est à 23 heures.

1.4.2 Maten

un kilo	een kilo	Il y a trois kilos de poires.
un gramme	een gram	Je voudrais 250 grammes de fromage.
un litre	een liter	Je prends une bouteille d'un litre.
demi, demie	half	Pour moi, un demi-litre.

1.4.3 Voornaamwoorden en bijwoorden van hoeveelheid

beaucoup	*veel*
beaucoup de (fleurs)	*veel (bloemen)*

peu	*weinig*
peu de (livres)	*weinig (boeken)*

chaque, chaque	*elk*	Je dois lire chaque mot?
quelques	*enkele*	Lis d'abord quelques mots.
tout	*alles*	Je ne comprends pas encore tout.
tout le monde	*iedereen*	Tout le monde peut venir à la fête.

encore	*nog*	Il y a encore du pain?
ne ... plus	*niet meer, geen meer*	Non, il n'y a plus de pain.
assez	*genoeg*	Merci! J'ai assez mangé.
assez (de chaises)	*genoeg (stoelen)*	Il n'y a pas assez de chaises.
trop	*te, te veel*	Pas trop vite, s'il vous plait!
trop (de tables)	*te, te veel (tafels)*	Il y a trop de tables.
presque	*bijna*	Il y a presque cent personnes.

1.5 Kwaliteit

1.5.1 Waarneming

Attention!	*Opgelet! Let op!*	
faire attention (à)	*opletten, oppassen (voor)*	Fais attention au tram!

entendre	*horen*	
écouter	*luisteren (naar)*	Nous écoutons une chanson.
montrer	*tonen*	
regarder	*kijken (naar)*	Tu regardes quel film?
voir	*zien*	

une couleur	*een kleur*
blanc, blanche	*wit*
bleu, bleue	*blauw*
blond, blonde	*blond*

brun, brune	*bruin*
gris, grise	*grijs*
jaune, jaune	*geel*
mauve, mauve	*paars*
noir, noire	*zwart*
orange, orange	*oranje*
rose, rose	*roze*
rouge, rouge	*rood*
roux, rousse	*ros, rossig*
vert, verte	*groen*

1.5.2 Waardering

bien	*goed*	Ça va bien?
mal	*slecht*	Non, ça va mal.
très (grand)	*heel, zeer (groot)*	Le bureau n'est pas très grand.

vite	*snel*	Faites vite, on a peu de temps.

bon, bonne	*goed*
beau, belle	*mooi*
joli, jolie	*mooi*
fort, forte	*sterk*
mauvais, mauvaise	*slecht, verkeerd, niet goed*

nouveau, nouvelle	*nieuw*
vieux, vieille	*oud*

grand, grande	*groot*
petit, petite	*klein*

facile, facile	*makkelijk*
difficile, difficile	*moeilijk*

chaud, chaude	*warm*	Le thé est encore trop chaud.
froid, froide	*koud*	La soupe est déjà froide.

chouette, chouette	*tof*
formidable, formidable	*geweldig*
intéressant, intéressante	*interessant*
super, super	*super, geweldig*

1.6 Relaties

avoir	*hebben*

comment?	*hoe? hoezo?*

pourquoi?	*waarom?*

(toi) et (moi)	*(jij) en (ik)*
(toi) ou (moi)	*(jij) of (ik)*
avec (moi)	*met (mij)*
pour (toi)	*voor (jou)*
sans (toi)	*zonder (jou)*
chez (un ami)	*bij (een vriend)*

alors	*daarom, welnu, dan*	Il neige! Alors, faites attention!
aussi	*ook*	Je viens aussi.
donc	*dus*	Il n'y a pas de bus, donc on va à pied.
mais	*maar*	Il fait beau, mais froid.

plus (vite)	*meer (snel = sneller)*	Nous allons plus vite en métro.
moins (vite)	*minder (snel)*	Ça va moins vite en bus.

comme	*zoals*	Amir est petit comme sa sœur.
mieux	*beter*	Ça va déjà mieux?

même, même	*zelfde*	Ces enfants ont le même âge.
autre, autre	*ander*	C'est une autre couleur.

pour (travailler)	*om te (werken)*	On est ici pour travailler.
parce que	*omdat*	Je porte un pull parce qu'il fait froid.
quand	*wanneer*	Je porte un short quand il fait chaud.
si	*indien*	Si tu veux, on joue au foot.

1.7 Deixis

De bepaalde en onbepaalde lidwoorden.	le, la, l', les un, une, des
De persoonlijke voornaamwoorden als onderwerp.	je, tu, il, elle, on nous, vous, ils, elles

De persoonlijke voornaamwoorden als lijdend voorwerp (enkel derde persoon).	le, la, l', les
De beklemtoonde persoonlijke voornaamwoorden.	(avec) moi, toi, lui, elle (pour) nous, vous, eux, elles Moi, je suis Aïsha. Lui, c'est Geert.
De vormen van het bijvoeglijk bezittelijk voornaamwoord.	mon, ton, son ma, ta, sa mes, tes, ses notre, votre, leur nos, vos, leurs
De vormen van het bijvoeglijk aanwijzend voornaamwoord.	ce, cet, cette, ces
Het betrekkelijk voornaamwoord qui.	J'entends Ali qui chante. C'est Maryse qui est malade?

2 Specifieke noties

2.1 Persoon

2.1.1 Persoonsgegevens

Dit onderdeel van het Drempelniveau omvat de gebruikelijke gegevens voor identificatie: naam, adres, telefoon, leeftijd, geslacht, nationaliteit.

un nom	*een naam*	Quel est ton nom?
un prénom	*een voornaam*	C'est comment, ton prénom?
s'appeler	*heten*	Comment tu t'appelles? Moi, je m'appelle Liesbeth. Cette fille s'appelle Edith.

habiter (j'h)	*wonen*	Tu habites où?
une adresse	*een adres*	Quelle est ton adresse?
une rue	*een straat*	J'habite rue de l'École, numéro 2.
une avenue	*een laan*	
une place	*een plein*	

un numéro	*een nummer*	Mon adresse est place Napoléon, numéro 13.

un téléphone	*een telefoon*	
un numéro de téléphone	*een telefoonnummer*	Quel est ton numéro de téléphone?
un GSM	*een gsm*	Le numéro de mon (GSM) est le ...
un portable	*een gsm, smartphone*	
un mobile	*een smartphone*	
un e-mail	*een e-mail*	Quelle est ton adresse e-mail?

un âge	*een leeftijd*	Tu as quel âge?
avoir (11) ans	*(11) jaar oud zijn*	J'ai (11) ans.

un homme (l'h)	*een man*	Le directeur est un homme.
un monsieur	*een heer*	Qui est ce monsieur? C'est Jo Duval.
Monsieur (aanspr.)	*Mijnheer*	Bonjour, Monsieur Duval.

une femme	*een vrouw*	Le directeur est une femme.
une dame	*een dame*	Qui est cette dame? C'est Bila Demir.
Madame (aanspr.)	*Mevrouw*	Bonjour, Madame Demir.
Mademoiselle (aanspr.)	*Juffrouw*	Bonjour, Mademoiselle Aziz.

un garçon	*een jongen*
une fille	*een meisje*
un enfant	*een kind*
un bébé	*een baby*

un Belge	*een Belg*	Je suis Belge.
une Belge	*een Belgische*	Elle est Belge.
un Français	*een Fransman*	Vous êtes Français?
une Française	*een Franse*	Madame Wins est Française.

2.1.2 Familie

une famille	*een familie*
un père	*een vader*
un papa	*een papa*
une mère	*een moeder*
une maman	*een mama*
des parents (m.)	*ouders*

un frère	*een broer*
une sœur	*een zus*
un fils	*een zoon*
une fille	*een dochter*

un grand-père	*een grootvader*
une grand-mère	*een grootmoeder*

des grands-parents (m.)	*grootouders*

un oncle	*een oom*
une tante	*een tante*

2.1.3 Uiterlijke kenmerken

grand, grande	*groot*
petit, petite	*klein*
beau, belle	*mooi*
joli, jolie	*mooi*

avoir les cheveux (noirs)	*(zwart) haar hebben*	Kerim a les cheveux noirs.
avoir les cheveux courts	*kort haar hebben*	
avoir les cheveux longs	*lang haar hebben*	

avoir les yeux (bleus)	*(blauwe) ogen hebben*	Ellen a les yeux bleus.

des lunettes (v.)	*een bril*	Suzy porte des lunettes.

2.1.4 Persoonlijkheid, wil en gevoelens

gentil, gentille	*lief, vriendelijk*
sympa, sympa	*sympathiek*
méchant, méchante	*stout, boosaardig*

content, contente	*blij, tevreden*
amoureux, amoureuse	*verliefd*
heureux, heureuse	*gelukkig*
malheureux, malheureuse	*ongelukkig*
triste, triste	*droevig*

avoir peur de	*bang zijn voor, schrik hebben van*	J'ai peur de ce chien.

aimer	*houden van*	
aimer (lire)	*graag (lezen)*	
avoir envie de	*zin hebben in*	J'ai envie de chocolat.
vouloir	*willen*	Tu voudrais une glace? Oui, je voudrais bien.
pouvoir	*kunnen, mogen*	
devoir	*moeten*	
il faut (partir)	*je moet / men moet / we moeten (vertrekken)*	

2.2 Huis en thuis, omgeving

2.2.1 Huis

une maison	*een huis*	Nous habitons une maison à Bruges.
un appartement	*een appartement, flat*	L'appartement est à quel étage?

un étage	*een verdieping*	Il est au premier étage.

une porte	*een deur*
une fenêtre	*een raam*

une chambre	*een kamer*	
une cuisine	*een keuken*	
un garage	*een garage*	
un jardin	*een tuin*	
un living	*een woonkamer*	
une salle de bains	*een badkamer*	
une douche	*een douche*	
des toilettes (v.)	*een toilet, wc*	Où sont les toilettes, s.v.p.? Je peux aller aux toilettes?

une armoire	*een kast*
un banc	*een bank*

un bureau	*een bureau*
une table	*een tafel*
une chaise	*een stoel*
un fauteuil	*een zetel*
un lit	*een bed*

une lampe	*een lamp*
un ordinateur	*een computer*
un portable	*een laptop*
une radio	*een radio*
une télé	*een tv*

2.2.2 Streek en land

un village	*een dorp*	
une ville	*een stad*	Tu aimes habiter en ville?

un pays	*een land*	
la Belgique	*België*	Mons est une ville en Belgique.
la France	*Frankrijk*	Ma tante habite en France.
la Flandre	*Vlaanderen*	
la Wallonie	*Wallonië*	
l'Europe (v.)	*Europa*	

la campagne	*het platteland*	Nous habitons à la campagne.
l'eau (v.)	*het water*	La maison est près de l'eau.
la mer	*de zee*	On passe nos vacances à la mer.
un bois	*een bos*	
une montagne	*een berg*	

2.2.3 Flora en fauna

la nature	*de natuur*

un arbre	*een boom*
une feuille	*een blad*
une fleur	*een bloem*

un animal	*een dier*
un oiseau	*een vogel*
un poisson	*een vis*

un chat	*een kat*
un chien	*een hond*
un lapin	*een konijn*
un cochon	*een varken*
un cheval	*een paard*
une vache	*een koe*
un coq	*een haan*
une poule	*een kip*

2.3 Dagelijks leven

2.3.1 Thuis

se lever	*opstaan*
se laver	*zich wassen*
prendre une douche	*een douche nemen*
s'habiller	*zich aankleden*
prendre (un repas)	*(een maaltijd) nemen*
aller (au travail)	*(naar het werk) gaan*
dormir	*slapen*

2.3.2 Op het werk

travailler	*werken*
le travail	*het werk*
faire (un travail)	*(een werk) doen, maken*

2.4 Vrijetijdsbesteding

2.4.1 Spel en sport

un jeu	*een spel*	
jouer	*spelen*	jouer à la balle / au foot / aux cartes
s'amuser	*zich amuseren*	
gagner	*winnen*	

un sport	*een sport*	
faire du sport	*sporten, sport beoefenen*	
une balle	*een (kleine) bal*	
un ballon	*een (grote) bal*	
un ballon de foot	*een voetbal*	
un match	*een match*	jouer un match de foot

le basket	*het basketbal*	jouer au basket / faire du basket

le foot, le football	*het voetbal*	
la gym	*het turnen*	faire de la gym
le tennis	*het tennis*	jouer au tennis / faire du tennis
le vélo	*het fietsen*	faire du vélo

nager	*zwemmen*	

2.4.2 Andere vormen

se promener	*wandelen*	
une promenade	*een wandeling*	faire une promenade

la musique	*de muziek*	jouer de la musique
un piano	*een piano*	jouer du piano
une guitare	*een gitaar*	jouer de la guitare
une chanson	*een lied(je)*	
chanter	*zingen*	

danser	*dansen*

un film	*een film*
un cinéma	*een cinema, bioscoop*
la télé	*de tv*
un CD	*een cd*
un DVD	*een dvd*

les vacances (v.)	*de vakantie*	Nous sommes en vacances.
les vacances de Noël (v.)	*de kerstvakantie*	
les vacances de Pâques (v.)	*de paasvakantie*	
un voyage	*een reis*	
une valise	*een koffer, valies*	
une photo	*een foto*	

une fête	*een feest*	

2.5 Verplaatsingen

2.5.1 Bewegingen

aller	*gaan*	
On y va!	*We vertrekken!*	
sortir	*buitengaan*	
partir	*vertrekken, weggaan*	
passer	*langskomen, voorbijgaan*	Je peux passer chez toi à 3 h.
s'arrêter	*stilstaan, stoppen*	
attendre	*wachten (op)*	J'attends le bus.
courir	*lopen*	
tomber	*vallen*	
arriver	*komen, aankomen*	
venir	*komen*	

entrer	*binnenkomen*	
rester	*blijven*	
rentrer	*(terug) naar huis gaan, thuiskomen*	

une entrée	*een ingang*
une sortie	*een uitgang*

chercher	*zoeken*	
trouver	*vinden*	
donner	*geven*	
passer	*doorgeven*	Tu peux passer ton livre à Laïla?
prendre	*nemen*	
préparer	*voorbereiden, klaarmaken*	
mettre	*leggen, plaatsen, zetten*	
ouvrir	*openen, opendoen*	

fermer	*sluiten*

(aller) à (Paris)	*naar (Parijs gaan)*
(venir) de (Mons)	*van (Bergen komen)*

2.5.2 Transportmiddelen

un avion	*een vliegtuig*	Nous allons en avion.
un bateau	*een boot*	en bateau
une voiture	*een auto*	en voiture
un camion	*een vrachtwagen*	en camion

un bus	*een bus*	Je vais en bus.
un autobus	*een autobus*	en autobus
un métro	*een metro*	en métro
un train	*een trein*	en train
un tram	*een tram*	en tram

un vélo	*een fiets*	Hans va à vélo.
une moto	*een motor*	à / en moto

2.5.3 Verkeer

un carrefour	*een kruispunt*	
un rond-point	*een rotonde*	
un feu	*een verkeerslicht*	Attention au feu rouge!
des feux (m.)	*verkeerslichten*	Attention aux feux!

2.6 Relaties met anderen

2.6.1 Relatievormen

un ami	*een vriend*
une amie	*een vriendin*
un copain	*een vriend*

une copine	*een vriendin*	
un voisin	*een buurman*	
une voisine	*een buurvrouw*	

aimer	*houden van, liefhebben*	Roméo aime Juliette.
aider	*helpen*	

donner	*geven*	Tu donnes un cadeau à Emma?
un cadeau	*een cadeau, geschenk*	

2.6.2 Interactievormen

bonjour	*dag, goeiedag*
salut	*hallo, dag, hoi*
ça va (bien)?	*gaat het (goed)?*
comment ça va?	*hoe gaat het?*

pardon	*pardon, sorry*
excusez-moi	*excuseer mij, sorry*

merci	*dank je, dank u, bedankt*
merci beaucoup	*veel dank*
merci bien	*hartelijk bedankt*
d'accord	*akkoord*
de rien	*graag gedaan, zonder dank*

s'il vous plait? (s.v.p.)	*alstublieft? (bij vragen)*
s'il te plait? (s.t.p.)	*alsjeblief? (bij vragen)*

au revoir	*tot (weer)ziens*
à demain	*tot morgen*
à bientôt	*tot binnenkort*

Bravo!	*Bravo!*
Bon anniversaire!	*Gelukkige verjaardag!*
Bonne chance!	*Veel geluk!*
Joyeux Noël!	*Vrolijk kerstfeest!*
Bonne année!	*Gelukkig nieuwjaar!*

2.7 Lichaam en gezondheid

2.7.1 Lichaamsdelen

une tête	*een hoofd*
un cheveu	*een haar*
des cheveux (m.)	*haren*
un œil	*een oog*
des yeux (m.)	*ogen*
une oreille	*een oor*
un nez	*een neus*

une bouche	*een mond*
une dent	*een tand*

un bras	*een arm*
une main	*een hand*
un doigt	*een vinger*
une jambe	*een been*
un genou	*een knie*
un pied	*een voet*
un ventre	*een buik*
un dos	*een rug*

2.7.2 Gezondheid

la santé	*de gezondheid*
malade, malade	*ziek*

avoir mal	*pijn hebben*	J'ai mal au ventre. à la tête / aux dents

2.8 Onderwijs

une école	*een school*
une classe	*een klas*
un tableau	*een bord*

apprendre	*leren*
une leçon	*een les*
un exercice	*een oefening*
un devoir	*een huiswerk, huistaak*

un livre	*een boek*
un cahier	*een schrift*
une feuille	*een blad*

une page	*een bladzijde*
un stylo	*een pen*
un crayon	*een potlood*
une gomme	*een gom*

un ordinateur	*een computer*

un prof	*een leerkracht, leraar*
une prof	*een leerkracht, lerares*
un élève	*een leerling*
une élève	*een leerlinge*
un directeur	*een directeur*
une directrice	*een directeur, directrice*

2.9 Winkelen

2.9.1 Winkelfaciliteiten

une course	*een boodschap*
faire des courses	*boodschappen doen*

un magasin	*een winkel*
un marché	*een markt*
un supermarché	*een supermarkt*

ouvert	*open*
fermé	*gesloten*

vendre	*verkopen*
acheter	*kopen*
payer	*betalen*
la caisse	*de kassa*
un prix	*een prijs*
l'argent (m.)	*het geld*

un euro	*een euro*	Ça fait combien? Ça fait huit euros.
un (euro) cent	*een (euro)cent*	Uitspraak: /sɛnt/
un centime	*een centiem*	
une carte	*een kaart*	Je peux payer avec la carte?

2.9.2 Kleding

s'habiller	*zich aankleden*	
mettre (un T-shirt)	*(een T-shirt) aandoen*	Tu mets un short?
porter (un pull)	*(een trui) dragen*	Non, je vais porter un jean.
un vêtement	*een kledingstuk*	
des vêtements (m.)	*kleren*	

une chemise	*een hemd*	
un jean	*een jeans*	
une jupe	*een rok*	une jupe courte

un pantalon	*een (lange) broek*	
un pull	*een trui*	un pull long
un pyjama	*een pyjama*	
une robe	*een jurk*	
un short	*een short*	
un T-shirt	*een T-shirt*	
une veste	*een vest*	

une basket	*een sport-, basket(bal)schoen*
une botte	*een laars*
une chaussette	*een sok*
une chaussure	*een schoen*

2.10 Eten en drinken

2.10.1 Maaltijden

un repas	*een maaltijd*
un petit déjeuner	*een ontbijt*
un diner	*een middagmaal*
un souper	*een avondmaal*

mettre la table	*de tafel dekken*
une assiette	*een bord*
un couteau	*een mes*
une cuillère	*een lepel*
une fourchette	*een vork*

une tasse (de thé)	*een kopje (thee)*	Tu veux une tasse de thé?
une bouteille (d'eau)	*een fles (water)*	Achète une bouteille d'eau.
un verre (de coca)	*een glas (cola)*	

À table!	*Aan tafel!*

Bon appétit!	*Smakelijk!*
C'est bon!	*Het is lekker!*
Passe-moi (le pain).	*Geef me (het brood) door.*
Santé!	*Gezondheid!*

un menu	*een menu*
un restaurant	*een restaurant*

2.10.2 Voeding

avoir faim	*honger hebben*
manger	*eten*

un légume	*een groente*
une carotte	*een wortel*
un champignon	*een paddenstoel*

une pomme de terre	*een aardappel*
une salade	*een sla*
une tomate	*een tomaat*

un fruit	*een stuk fruit*
une banane	*een banaan*
un kiwi	*een kiwi*
une orange	*een sinaasappel*
une poire	*een peer*
une pomme	*een appel*

une baguette	*een stokbrood*
un croissant	*een croissant*
un pain	*een brood*
une tartine	*een boterham*

le chocolat	*de chocolade*	J'ai mangé du chocolat.
la confiture	*de jam*	J'ai pris de la confiture.
le sucre	*de suiker*	Il n'y a plus de sucre.

la viande	*het vlees*
la charcuterie	*de fijne vleeswaren*
le jambon	*de ham*
le poisson	*de vis*

le fromage	*de kaas*
le beurre	*de boter*
un œuf	*een ei*

des frites (v.)	*frieten*
la mayonnaise	*de mayonaise*
une pizza	*een pizza*

une sauce	*een saus*
la soupe	*de soep*
des spaghettis (m.)	*spaghetti*

un dessert	*een dessert*
une glace	*een ijsje*

2.10.3 Drank

avoir soif	*dorst hebben*
boire	*drinken*

l'eau (v.)	*het water*	Tu veux boire de l'eau?
le lait	*de melk*	Il y a encore du lait?
le vin	*de wijn*	Je ne bois pas de vin.

une bière	*een bier(tje)*

un coca	*een cola*
un jus de fruit(s)	*een fruitsap*
une limonade	*een limonade*
un café	*een koffie*
un chocolat (chaud)	*een (warme) chocolademelk*
un thé	*een thee*

2.11 Diensten

Dit onderdeel van het Drempelniveau omvat diensten zoals post, bank, communicatie, politie en hulpverlening. Voor de minimumdoelen worden enkel de volgende vermeld.

téléphoner (à)	*telefoneren (naar)*	
un appareil	*een toestel*	Allo? Qui est à l'appareil?
allo?	*hallo?*	Allo? Je peux parler à Micha?
surfer	*surfen*	
l'Internet (m.)	*het internet*	surfer sur (l')Internet
un agent (de police)	*een (politie)agent*	
un docteur	*een dokter*	
un médicament	*een geneesmiddel*	
un hôpital (l'h)	*een ziekenhuis*	

2.12 Taal

le néerlandais	*(het) Nederlands*

le français	*(het) Frans*
l'anglais (m.)	*(het) Engels*

un mot	*een woord*
une phrase	*een zin*
un texte	*een tekst*
un message	*een boodschap*
une histoire (l'h)	*een verhaal, geschiedenis*

comprendre	*begrijpen*	Pardon, je n'ai pas compris.
connaitre	*kennen*	Je ne connais pas cette adresse.
savoir	*kennen, weten*	Je ne sais pas où c'est.
penser (à)	*denken (aan)*	

dire	*zeggen*	Qu'est-ce que tu veux dire?
parler	*spreken*	Je ne parle pas français.

raconter	*vertellen*	Je peux raconter quelque chose?
demander	*vragen*	Je veux demander quelque chose.
une question	*een vraag*	J'ai une question.
une réponse	*een antwoord*	Je ne sais pas la réponse.
une faute	*een fout*	Il y a une faute dans l'exercice.

lire	*lezen*
écrire	*schrijven*
chatter	*chatten*

De volgende zinnetjes kunnen door leerlingen gebruikt worden, maar de vervoeging van de werkwoorden traduire en répéter is geen deel van de leerstof.	Vous pouvez traduire, s'il vous plait? Vous pouvez répéter? Vous pouvez parler moins vite? Je ne comprends pas. / Je n'ai pas compris. Je ne sais pas. Comment on dit … en français? Qu'est-ce que ... veut dire en néerlandais?

2.13 Weer

le temps	*het weer*	Quel temps fait-il?
le soleil	*de zon*	Il y a du soleil.
le vent	*de wind*	Il y a du vent.
la neige	*de sneeuw*	Il y a de la neige.

Il fait beau.	*Het is mooi weer.*
Il fait chaud.	*Het is warm.*
II fait mauvais.	*Het is slecht weer.*
Il fait froid.	*Het is koud.*

neiger	*sneeuwen*	Il neige. Il va neiger.
pleuvoir	*regenen*	Il pleut. Il va pleuvoir.
un parapluie	*een paraplu, regenscherm*	

Gezien om gevoegd te worden bij het decreet over het onderwijs XXXVI

Brussel, 8 mei 2026.

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Matthias DIEPENDAELE

De Vlaamse minister van Onderwijs, Justitie en Werk,

Zuhal DEMIR